

3

Q

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

U

Andrés Benito Planes, Zañabaz
P. GASPARIS SANCHEZ
SOCIETATIS IESV CONCIONES, IN DOMINICIS
& ferijs quadragesimæ, in quibus frequentius conciones haberi solēt.

In horum dierum unoquoque afferuntur tres, vel quatuor conciones, & in vnaquaq; earum complures discursus, ad loca varia communia pertinentes.

Ad Clarissimum D. D. Petrum Manrique de Castilla
Ordinis militaris Alcantara commendatarium,
Regiæ Maiestatis ab ore ministrum.

FACULTAD
DE
TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BIBLA O

Toleti T.

ERRATAS.

Pag. 31. 16. afferebūt, di afferebat, 46. 16. vt & virgo di & vt virgo, 62. 2. inist di inist. 75. 33. natagē di attagenē, vlt. nittū di nifum. 73. antep. liberetur, di libaretur. 86. 15. vidua illa di vidua illi. 105. 7. imperatis de in pratis. 122. 13. homnē, di hominū. opera aduersus suos spiritu, &c. di opē aduersus hostes suos efflagitaret Pag. 132. lin. 14. decipi di decepti. 132. 24. dissimile 134. vlt inuictator. di inuitator. 15. imparētis di inparentis. 145. vl cō suis di cōsciis. 279. 10. ad ducaet ili acie, di adducere in acie. 181. 9. superatur di superam. 187. vlt. lati di latices. 223. aut animi, di aut immani. 226. 15. Quis penitentia bonitas? Quis? penitentia bonitate, quæ, 244. exhorata di exorta. 262. vlt expellen. di expellen dis. 83. illū di ria illū. 325. 25. parare, di parere. 361. horia di hor. 348. 11. omnis di omnibus. 323. 29. Et id di Et idē. 387. 7. bi statu di in statu. 407. 33. moue di noue. 465. 1. di reprehensionibus vti aut cū. 488. 19. siquidē di hi quidē. 22. ad hēreal, di adherere 302. 22. in se, di se in. 507. 20. came di camelū. 513. 1. turpis lucrisadeundis, di turpi lucro augendis. 18. abstinere di abstinere. 516. 2. ditioni quis di ditionibus antep. calcitriariū. di culcitrarum. 521. 8. impios, di in pios. 67. 6. nat, di natur. 599. 14. mīmē di mīnē. 615. 34. mōgaritis di mar garitis. 620. 26. capiēdo di capiēdo. 624. 1. sententiā di sententiā pen. Turiam di Furiā. 632. 5. euicā di crucā. 636. 28. quæ cū ab di quæ ab. 639. 3. vsum di vi sum. 642. 1. Prima di secūda. 643. 1. qua di quæ. 27. inanes di inanes. 645. 3. per cipiunt di perspicunt. 655. 23. mīmē orbi di mīmē morbi. 687. vlt ā di purā. 697. 22. vit vt di pro se vt 750. 10. animo di omnino. 7. ablt fuit di abs te fuit. 791. vlt. caulā di caudā. 792. vlt. Israelea di Ismaelē. 797. 22. flammāt di inflāmat. 798. 15. inge, di igne. 804. 21. irrisione di visione. 807. 27. diuturnā di diurnā. 825. 16. Pharaonē di putipharē. 17. Pharaone di putiphare. 838. 20. At si di ac si 849. 24. viticis di vrticis. 861. 1. ecunst di est cū. 864. 4. minasti di minati. 16. currunt di garriunt. 866. 8. asinum di asinā. 9. asinā di asinum. 868. 8. repub. di reipub. 887. 18. Iesus di Ioannes. 902. 20. Prima. di secūda. 921. vltima, vlerit, di voluit. 949. 8. ipsum exequi iussit. 949. 15. hoti di horta. 29. illorum do di il lorū. 951. destruxerit. 956. 10. agnoris di angoris. 970. 22. topaium Topaziū. 54. tabefactum di tabefacta. 983. 18. morditatus, di morbidatis. 997. 32. bitum di de bitum. 1000. 16. hzc mihi di hei mihi.

Iuan Vazquez
del Marmol.

T A S S A.

Yo Pedro Zapata del Marmol escriuano de Camara de su Magestad, doy Fé, que auiendo se presentado ante los señores del Cõsejo vn libro intitulado, Cõciones. P. Gasparis Sanctij, que con su licẽcia hizo imprimir el padre Francisco Labata de la Compañia de Iesus, le tassaron a tres maravedis el pliego de papel, y a este precio y no mas mandaron que se venda, y primero que se venda ningun libro se imprima esta tasa en la primera hoja de cada volumen. Y para que de ello conste, de pedimiento del dicho padre Francisco Labata, y de mandamiento de los dichos señores di la presente firmada de mi nombre. En la villa de Madrid a veynete dias del mes de Febrero, de mil y quiniẽtos y nouenta y siete años.

**Pedro Zapata
del Marmol.**

PRIVILEGIO.

EL REY.

POR quanto por parte de vos Francisco Labata de la Compañia de Iesus nos fue hecha relacion, que vos auiaades juntado, y escrito en latin todos los sermones, que el padre Gaspar Sanchez de la misma Compañia auia predicado, anli en esta Corte como en Toledo, y otras partes, como nos constaua del libro, de que ante nos se hizo presentacion, y nos suplicasdes os diessẽmos licencia para lo imprimir, y privilegio por diez años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que la prematia por nos vltimamente fecha sobre la impresion de los libros dispone. Fue acordado, que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien, y por la presente os damos licencia y facultad a vos, o a quien vuestro poder viere, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corren, y se cuentan desde el dia de la fecha desta nuestra cedula, podays imprimir el dicho libro, de que de suso se haze mencion por su original, que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado, y firmado al fin de Pedro Zapata del Marmol nuestro escriuano de camara de los que en el nuestro Consejo residen, con que antes que se venda lo traygays ante ellos juntamente con su original, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, o traygays Fé en publica forma por el corrector nombrado por nuestro mandado se vio y corrigio la dicha impresion por su original, y mandamos al impressor que anli imprimiere el dicho libro no imprima el principio y primer pliego, ni entregue mas de vn solo libro con el original al autor y persona a cuya costa lo imprimieren o a otra persona alguna para efecto de la dicha correction y tasa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido, y tassado por los del nuestro Consejo, y esdo fecho, y no de otra manera pueda imprimir el dicho principio y primer pliego, y seguidamente ponga esta nuestra cedula, tasa, y e ratas, pena de caer, e incurrir en las contenidas en la prematia.

nuestros Reynos, que en tal caso disponen, y mandamos que durante el tiempo de los diez años, persona alguna sin vuestra licencia no pueda imprimir ni vender el dicho libro, so pena que el que lo imprimiere aya perdido y pierda todos y qualesquier libros y moldes o aparejos, que el dicho libro tuviere, y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercera parte para la nuestra camara, y la otra tercera parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercera parte para la persona que lo denunciare, y mandamos a los del nuestro Consejo Presidente y Oydores de la nuestra Audiencia, Alcaldes, e alguaciles de la nuestra casa y corte, y chancilleria, y a todos los corregidores, Asistentes, Gouernadores, o Alcaldes mayores, y ordinarios, y otros jueces y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros Reynos y señorios, anfi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula, y contra su tenor y firma no vayan, ni pasen, ni confientan yr ni passar en manera alguna, so pena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara. Fecha en Madrid a veynte y siete dias del mes de Enero, de mil y quinientos y nouenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor
Don Luys de Salazar.

CLARISSIMO VIRO

D. PETROMANRRICO FRANCISCVS

Labata é Societate IESV S. P. D.

*V*M volumini iam primo ex patris Gasparis Sanctij concionibus collecto finem imposuisssem, illudq; typis mandare decreuisssem, nemo mihi veniebat in mentem, ut in lucem prodiret, cui meliore iure deberetur, quam tibi clarissime Petre, in quo duo illa, que in munere deferendo expeti solent, et gratia in accipiente, et officium in offerente potissimum conuenirent. Quorum alterum alacrem mihi offerendi voluntatem, alterum summam etiam obligationem afferebat. Voluntatem quidem, quod non dubitarem, quin et Gasparis Sanctij nomen, et tuus erga societatem nostram amor me apud te in summam gratiam poneret: obligationem vero, quod multa in nos merita tua, et beneficia prateriri sine culpa, et multorum offensione non possent. Nam cum in memoriam reuoco, quanta tu Gasparem Sanctium beneuolentia complecti soleres, quam viri religione percelli, concionibus permoueri, consuetudine delectari, erudiri doctrina, consilijs iuuari, gaudere prudentia, quis dubitaret, quin libenti esses accepturus animo, si quis te, et sine

Ilus

illius facundia, & diuino sale, quem difficile latine
exprimi posse putabam, tamē dictis, ac sententijs, quæ
singularem illius viri redolerent pietatem, eruditio-
nemq; munera rēt. Hunc eundem animum rursus abs-
tem mihi pollicebar, cum animaduertē id quod prop-
ter insignem tuam in societatem nostram pietatem,
& amorem eximium omnibus est quā notissimum,
quo studio, qua beneuolentia, & liberalitate nos nos-
traq; tueare: quibusq; officijs quotidie magis ac ma-
gis eā deuincire contendas, ut tecū ipse nouo genere be-
neficiorū certare videaris. Nec mirum id esse debet,
cum hic tuus amor non foris ascitus, sed domi tibi vi-
deatur innatus. Nam ut omittam matrem tuam D.
Isabellam Castellam, illustrissimam & lectissimamq;
feminam, quæ nos nullis non pietatis, & beneficētiæ
officijs semper excoluit: quid tam dignum de D. Step-
hania sanctissima, omniq; virtutum genere cumula-
tissima sorore tua aut oratione complecti, aut mente
cogitari potest, quod non illa suis assidujs perpetuisq;
beneficijs plurimū vincat. Ut hoc unū sibi post Deum
officium pijsimo studio deposcisse videatur, ut omnium
matrū amores in excolenda societate superaret. Hæc
tibi cum domi exempla nascantur: quid miramur, si
tanta tua in nos merita existant, cum tales habeas,
quæ te ad eā præclaro exemplo suo prouocent. Quæ

cūm

cūm ita sint, constare iam potest, cur tibi hic meus la-
bor, & gratus, & debitus sit futurus. cum nec maiore
nec meliorem patronum sibi possit asciscere, nec bene-
uolentiorē sine culpa, & ingrati animi macula præ-
terire. Tu igitur quæ soles nos charitate, hoc quæcūq;
munus suscipe: & quoniam obrectatores (quod
hominum vitium uel in rebus optimis est per vulgare)
nō defuturos esse putō, tua auctoritate defende, ut hoc
ipse patrociniū subleuatus longū iter, quod ad reliqua
restat volumina, cōficere possim. Precor tibi clarissi-
me vir, integram, & animam, & corporis incolumita-
tem, & ut hac vita post longissimam ætatem exacta,
perpetuam illam & immortalem, quæ est cum Deo
optimo Maximo consequare. VALE.

O S Philippus Dei gratia Rex Castellæ,
Aragonum, Legionis, vtriusq; Siciliae,
Hierusalem, Portugalia, Hungaria, Dal-
matia, Croatia, Nauarra, Granata, To-
leti, Valentia, Calletia, Maioricarum,
Hispalis, Sardenia, Corduba, Corsica,
Murtia, Giennis, Algarbi, Algezira, Gibraltaris, In-
sularum, Canaria, nec non Indiarum Orientalium, & Oc-
cidentalium, Insularum, & terra firma maris Oceani,
Archidux Austria, Dux Burgundia, Brabantia, Me-
diolani, Arhenarum, & Neopatria, Comes Abspurgii,
Flandria, Tirolis, Barcinona, Rossilionis, & Ceritania,
Marchio Oristani, & Comes Cociani. Pro parte tui deu-
oti religiosi Francisci Lauata societatis Iesu, fuit Maiestati
nostræ humiliter supplicatum, quatenus licentiam, & facul-
tatem excudendi seu imprimendi volumen, a te, ex Gasparis
Sancti eiusdē societatis religiosi, Concionibus in Dominicis
& ferijs, Quadragesimæ collectū, in omnibus, & quibuscūq;
Regnis, Dominijs, & terris nostræ Coronæ Aragonum sub-
iectis, tibi concedere, & indulgere, de nostra solita benigni-
tate, & munificentia dignaremur. Nos vero habita prius
de illis optima, & insigni approbatione, supplicationi tuæ
prædictæ libenter duximus annuendum. Tenore igitur præ-
sentium, de nostra certa scientia regiaq; auctoritate, delibe-
rata, & consulto tibi eidem Francisco Lauata licentiam
concedimus, plenariumq; facultatem impartimur, quod per
tempus

tempus decem annorum, a die data huiusmodi in antea
computandorum, quandocūq; volueris, & tibi bene visum
fuerit, possis, & valeas tibi, liceat, absq; alicuius pœna in-
cursu dictum volumen seu librum a te, sic, ut prædicitur, ex-
concionibus in Dominicis, & ferijs Quadragesimæ eiusdem
Gasparis Sancti collectum, excudere seu imprimere, aut ex-
cudi seu imprimi facere, per te ipsum, vel alias interpositas
personas, prohibentes, & iubentes quibuscūq; excusori-
bus, seu impressoribus, & alijs quibuscūq; personis, ad pœnā
floreorum auri Aragonum mille nostris inferendorum
ararijs, & alias pœnas nostro arbitrio reseruatās, ne dicto
tempore durante, librum præfactum excudere seu imprime-
re, aut alibi excusum seu impressum vendere audeant absq;
licentia, & voluntate tuis libris, seu voluminibus, & eo-
rum typis, & impressionibus penitus, & plenarie amissis
tibi, applicatis. Illustribus vero, egregio, spectabilibus, ve-
nerabili, nobilibus, magnificis, dilectisq; conciliarijs, &
fidelibus nostris locum tenentibus, & capitaneis generali-
bus. Vniuersisq; singulis alijs officialibus & ministris nostris
maioribus, & minoribus in quibuscūq; Regnis, dominijs,
& terris prædictæ nostræ coronæ Aragonum constitu-
tis, & constituendis eorundemq; officialibus loca tenen-
tibus seu officia ipsa regentibus, & subrogatis præcipi-
mus, & iubemus, sub pœnis iam dictis, quod licentia, &
facultate nostra huiusmodi te vti. & frui sinant, & con-
tra eam non veniant, nec aliquem contra venire permit-
tant

tant ulla ratione, seu causa, si prater irae, & indignationis
nostrae incursum, penam praepositam cupiunt non subire in
cuius rei testimonium praesentes fieri visimus nostro Regio
communi sigillo a tergo munitas. Data in oppido nostro
Madridi die primo mensis Aprilis, anno a nativitate Do-
mini M^{ile}ssimo, Quingentesimo, Nonagesimo, sepcimo.

Yo el Rey.

Domine Rex mendi mihi. Augustino Villanueva.
Visa per frigola vicecancelarium comitem generalem.
Thesaurum Baptista Couarruias, & guardiola Regentes.
Cancelarium Don Petrum Sansfici advocatum, & me pro co
servatore generali.

Indiuerforum XXVII.

Fol. CCXLX.

V. Villanueva

Consultore generali.

FRANCISCVS LABA TA SOCIETATIS IESV RELI- giosus beneuolo candidoque lectori.

AVCIS ab hinc annis vixit in nostrae socie-
tatis Iesu familia Gaspar Sanctius, vir mori-
bus gravis, in omniq. liberali doctrina eru-
ditus, in concionando praterea insignis, mi-
raq. facundia, iudicio, & ardenti quodam spi-
ritu in primis ornatus. Qui apud Hispa-
nos, precipue tamē in Regis Philippi secūdi
curia triginta annos in euangelij promulgatione, summa cū
omnium auditorū vtilitate, animorūq. spirituali profectu fe-
liciter posuit, ita vt huius insignis viri doctrina, & conciones,
quas ad populum magna cum omnium admiratione assidue
habebat, maximum nomen, singularemque existimationē ei
apud omnes etiā summū ingenij homines fecerint. Quā ob re
non pauci, haud his concionibus attente audiendis conten-
ti eas memoriae, ac litteris accurate mandabant. Sed quo
omnis hic labor tolleretur, & latius haec vtilitas pateret mul-
tis in optatis id erat, vt Gaspar Sanctius ad huc super-
stes suas cōciones primo, quoque tēpore typis maderet. Hic
quod eorum voto satisfacere magnopere cuperet conciones
confusas in ordinē redigere capit, quod tamen morte prae-
tūsus prosequi non potuit. Cū igitur nostrae Societatis superio-
res iudicarent, non esse rationi cōsentaneum, tanti viri labo-
res perire, tamq. vtilē christianae reip. doctrinam perpetua o-
bliuione obrui: cūq. etiam animo decernerent huius religio-
sissimi, ac praestantissimi concionatoris scripta, & lucubrati-
ones quae penes ipsos essent in publicū edere, in me potissimū
oculos coniecerunt, licet imparem tanto oneri, cui omnem
hanc

hanc curam demandaret. Ego vero datam mihi prouinciam non meis humeris, sed sanctæ obedientie viribus fretus, libenter suscepi, & de superiorum sententia, ea omnia quæ tactus christianæ reipublice concionator scripsit & in cæpta reliquit, in concionum ordinem, quæ in morales quosdam discursus distributæ sunt pro facultate mea digessi. Quæ quidē opera tamen si à me diligenter data sit, tamen cum in ipsis scriptis quæ mihi tamq̃, exemplaria proposita sunt, nullus fere ordo seruatus fuerit, & verba ipsa tum concisa, tum minuta essent, nouūq; aliquid atq; adeo sæpius mihi plura addere, mutare, aliquando etiam detrahare necesse fuit. Vt iam (quod libenter fateor, ipsum opus non perinde æstimari debeat, ac si idem author illud persequeretur, conficeret, & demum in lucem ederet. Quare ita habeto, quidquid in presenti opere grauius ac sapienter dictum agnoueris totum id vni authori, qui permulta ex quibus in hoc opus illud trāstuli, scripta reliquit, acceptum referri debere. Illa vero quæ, minus grata in ipso opere tibi occurrerint mihi esse tribuenda, ea præcipue quæ ordini methodicæ deferuiunt. Imbecillitas ingenij mei culpam quamcūq; reppereris sustineat, etiam si uoluntas haud reprehendenda videatur, quæ nihil diligentius & studiosius curandum esse duxit, quam ut eum modum rerumq; ordinem quoad eius fieri posset teneret, quæ in hoc primo volumine seruari vides. Quæ vero reliqua sunt volumina Deo optim. Maxim. id concedente ordine quem ad huc renuimus seruato prælo quam breuiflime potero mandabo. Vale.

APROBACION.

Yo he visto este libro Quadragesimal de los Sermones del Padre Gaspar Sanchez de la Cōpañia de Iesus, y pareceme que contiene muy buena y sana y segura doctrina, yq̃ no tiene cosa alguna cōtra nuestra sancta Fè Catholica, ni contra las buenas costumbres Christianas: antes es libro de mucha erudicion en las Escrituras, y de mucha vtilidad para todos los que del se quisieren aprouechar. Dada en este nuestro cōuento de Sancto Thomas de Madrid a diez y siete dias de Enero de mil y quinientos y nouenta y quatro años.

*Fray Diego
Alderete.*

Yo Garcia de Alarcon visitador de la compañía de IESVS en las prouincias de Toledo y Castilla, por particular comision que tengo de nuestro Padre General Claudio Aqua Viva. Doy licēcia que se imprima el primer tomo de los sermones del Padre Gaspar Sanchez de nuestra compañía. El qual es de los sermones de la quaresma y ha sido visto y examinado por personas doctas y graues de nuestra cōpañia. En testimonio de lo qual di esta firmada de mi mano, y sellaba con el selli de mi officio. En nuestro collegio de Madrid, a veynte y dos de Orubre de mil y quinientos y nouenta y cinco.

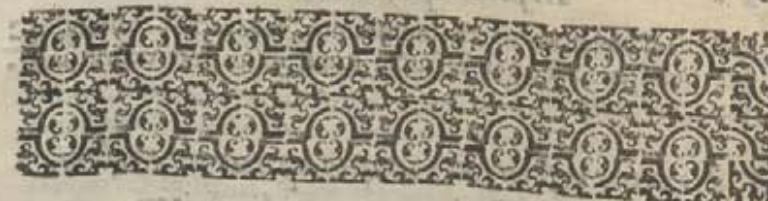
*Garcia de Alarcon
Visitador.*

APPROBACION.

Yo he visto este libro. Quisiera saber de los sermones de la
parabola de la Cebada de la ley y parace que contiene muy
pura y sana y legua doctrina y no tiene cosa alguna contra la
fey ni contra la moral ni contra la honestidad de la vida.

Garcia de Alarcón
V. J. 1570.

IESVS.

IN FERIA QVARTA CINERVVM.

Concio prima.

Convertimini ad me in toto corde vestro &c. Ioelis, 2.

PA V O R, & formido mortis inuaserat
vniuersos Israelitas, cum maximus ille Iu-
dei nominis inimicus Aman litteras dede-
rat, Regis Assueri anulo obfignatas, qui-
bus provinciarum pubertoribus præci-
piebatur, vt singuli in suis provincijs Iu-
deos omnes interficerent. Pendentibus iam
edictis, gladijsque mortem minitantibus,

Salutatio.

Esther. 4.

16.

Esther Regina Israelitis indixit, vt omni cibo, potuque per-
triduum abstinere, vt eo ieiunio illa munita, Regem adiret,
abeoque communem illam calamitatem deprecaretur. Factum
est ab Israelitis, vt fuerat constitutum. Regina erga ad regem
ingressa, tantum apud illum gratia valuit, vt facile suis omnibus
salutem impetraverit, quæ admodum impetratu difficilis vide-
batur. Diuina Dei nostri iusticia, hominum flagitijs, ac sce-
leribus eo adducta est, vt edictum iam dictum, ediderit aduer-
sus peccatores, ex quo omnes in maximo periculo, vitæque discri-
mine versamur, sed agatur nobiscum felicissime, si Regina illa cœ-
lestis causam nostram tuendam, ac defendendam suscipiat. Hanc
cū illa rationem ineamus consequendæ salutis, vt nos in luctu ia-
macerantes, dum illa Deum exorat, ac nobis omnibus impe-
trat salutem. Id ab ea maxima animi contentione petamus, si-

Inferia quarta cinerum.

mul etiam coelestem opem imploremus, ut & rectè pœnitere, de
que pœnitencia non sine fructu loqui ipsius interuentu possi-
mus. *Aue Maria.*

Primus discursus, in quo agitur de miseri- cordia Dei, qua nos ad pœniten- tiam vocat.

Conuertimini ad me. & c. Ioelis. 2.

HODIE nos fratres charissimi, diuina Dei nostri miseri-
cordia ad pœnitentiã vocat: Tãto vero beneficio affecti gau-
deamus? Quid enim suauius esse potest: Quid dulcius pecca-
tori, quã verbũ Domini dicẽtis per Prophetã Ioel, *Conuertimini
ad me in toto corde vestro?* Fidelis sermo, & omni acceptione dig-
nus. Promeruerant peccatores, indignationem Dei, & illius acer-
bissimi verbi imprecatione: *Discedite a me maledicti in igne eternũ.*
Et ecce tibi propter singularem Dei misericordiam audiunt ver-
bum hoc suauē; *Conuertimini ad me. Miseri profecto vult.* &
D. Ambro. parcere, (vt ait Ambrosius) qui peccatores ad se vocat. Iudices
seculares cum primum flagitium aliquod perpetratum est, scele-
ris authorem inquirunt, & comprehensum in vincula conijciunt
vt suam in illum potestatem exercent. Nihil illi lachrymæ, ni-
hil gemitus, & suspiria profunt. Pœnitent reum commissi sceleris,
promittitque futurum, vt in posterum respiciat, sed non iuuat.
Inquiruntur facinora diligenter, testes adhibentur, crimina cõ-
geruntur, confessionem excipiunt tabelliones, eamque litteris
mandant, non vt reus impunitatem assequatur, sed potius vt
flagicijs, ac sceleribus exploratis, capite damnetur. Lata vero sen-
tentia, aut illum arbori infelici suspendunt; aut iugulant, aut in di-
uersa tractum strangulant, aut infrustra discerpunt, aut igne sup-
posito comburunt. Et quidem hæc omnia iuste sunt, & ita ne-
cesse est fieri, sic enim expedit reipublice a sceleratorũ hominum
fecce purgare. Suauiora, & faciliora sunt Dei nostri iudicia. Nefa-
rium, & immane scelus peccator suscipit, & cum Deus illum dig-
nè posset æternis addicere supplicijs, quam primum illum ad
pœnitentiam vocat, confessionem exaudit, dolorem perpendit, vt
dum illũ facti, pœnitet & in posterum proponit abstinere a pecca-

to Dei

Concio Prima

3

to Dei misericordiam promereatur, ac omniũ scelerum remissio-
nem assequatur. Quis sicut dominus Deus noster qui in altis habi-
tat, & sic humilia respicit in cœlo, & in terra, suscitans à terra ino-
pem, & de stercore erigens peccatorem vt collocet eum cum principi-
bus, cum principibus populi sui. Nimirum, quia apud Dominum mise-
ricordia, & copiosa apud eum redemptio. Ex hac Dei nostri miseri-
cordia, tanquam ex aliquo perenni fonte pulcherrimi diuina-
rum gratiarum latices erumpunt, quibus eiusdem misericordiae
semina procreantur.

HA C misericordia motus peccatorem, ad pœnitentiam vo-
cat. Nec solum vocat, & inuitat, sed nullum non lapidem mo-
uet, vt illum ad dolorem sceleri debitum commoueat. Desidem
prouocat, ignarum docet, timidum confirmat, prostratum eri-
git, pœnitentem allicit renuentem, deterret supplicijs obstinatum.
Ac cum hæc omnia nihil pro fuisse videat, priusquam puniat
peccatorem, doloris significationem ostendens, de eo conque-
ritur, quod suis se manibus interemerit. Perpendamus omnia si-
gillatim.

PRIMVM Deus quamuis offensus, peccatorem suæ con-
ditionis ignarum, sui oblitum, & immemorem ad pœnitentiam
vocat: *Conuertimini* (inquit pro Isaia) *ad me.* & salus eritis om-
nes fines terre, quia ego Deus & non est alius. Sed quid aliud præ-
fert iste cinis capiti aspersus? Quid verba illa sonant: *Memento*
homo quia pulvis es? Animaduerte o homo, memor esto condicio-
nis humanæ, memento quod homo sis, ac tandem moriturus: Pœ-
nitentiam age, ne immatura morte præoccupatus, tuorum scelerum
pondere laborans, in infernum detrudaris. Hac ratione desidem
ad pœnitentiam vocat.

NE vero quis vocatus venire renuat, dicens, pœnitere nes-
cio, ignarum docet illis verbis: *Conuertimini ad me in toto corde
vestro, in ieiunio, & sletu, & planctu, scindite corda vestra, & non*
vestimenta vestra. Quibus verbis perfectæ pœnitentiæ partes os-
tendit. Primo verbum illud *in toto corde*, constantem, ac firmum
animum indicat, quo de prauatæ peccandi cõsuetudini nuncium
remittimus. Dolor deinde ostenditur illis verbis, *in sletu, & plan-*
ctu; ac si diceret, tantus sit animi dolor, quo peccator exardescat,
vt foras conetur erumpere, & lachrymæ sint doloris indicium.
At confessio exprimitur illo verbo, *scindite corda vestra.* Cum
scindis aliquid, quod intus lateat, ostendis, capsulã frangis, quod
tabulis

Psal. 112

5.

Isa. 45.
22.

Ioel. 2.
3.

A 2

In feria quarta cinerum.

4
tabulis erat inclusum apparet. scindite igitur corda vestra, ut per propiam oris confessionem flagicia, quæ in cordis recessibus latitabant, manifestentur. Satisfactionem denique declarat verbum illud: In ieiunio, quo cruciatus corporis imperantur; ut enim scelorum veniam, & remissionem promereatur peccator, corporis oblectamenta respuens afflictionem sectetur, fame, vigilijs, ac dolore crucietur. Ecce tibi qua ratione pœnitentiæ ignarum, doctor ille celestis doceat pœnitentiam.

Math. 11. 28. S E D ne ad huc difficilis videatur, eam facilem reddit illis verbis, Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis. & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos: iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Peccatores vocat, & illos præcipue, qui peccatorum suorum sarcina grauantur: Ad onus vocat, & ad iugum inuitat. Quid? ad onus leue, iugumque suauis? Iugum est pœnitentia: At est iugum perunctum, ac delinitum oleo suauis diuinæ misericordiæ. Iugum est sed iugum cui non ira solus collum supponis, cum Deus te iuuat, ut illud facile suauiter que portes.

Isa. 1. 65. Q V O D si ad huc te graue pondus in terram depresserit, extollit dicens: Convertimini ad Dominum Deum vestrum, quia benignus, & misericors est, patiens & multa misericordia, & præstabilis super malicia. Et alibi: Lauamini, mundi estote. &c. & venite arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix de albabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Fuerint licet immania scelera (ut ait Glossa) omnium impunitatem assequimini: Ac si diceret, ne vos scelerum sceditas, & turpido deterreat, ut accidit Cain. Nam si vos eorum pœniteat, omnia Deus liberalissimè condonabit. O singularem Dei erga homines misericordiam, o liberalitatem prædicandam!

E T ne ad huc peccator dubitet, id Deus iure iurando confirmat. Nam cum populus Israel suorum peccatorum pondere oppressus abiicisset spem consequendæ salutis, voluissetque Dominus mederi tanto malo, accersit Ezechielem prophetam, & ait, Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicens, iniquitates nostræ, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabesimus, quomodo ergo viuere poterimus? Dic ad eos, vult ego dicit Dominus Deus: nolo mortem impij. Sed ut conuertatur impius a via sua, & viuat. Quis ad huc trepidat formidine? cui potest

Concio prima.

testiam obrepere dubitandi cogitatio? cum hanc Deus indulgentiam iuramento firmit.

7 S E D erit fortasse quispiam, qui non formidine deferretur, sed corporis ille cebris irretitus, noxia peccandi consuetudini nuncium remittere non audeat. Hunc ut Deus ad se alliciat, & a peccandi consuetudine abducatur, omnia tenat, maxima illi donum auctera pœnitentia deducit? Suauis, ac blanda huius vitæ voluptas? Ego tibi æternam felicitatem polliceor, conuertere ad me, & age pœnitentiam. Si enim, impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vita viuet, & non morietur. Non solum ait viuet, sed vita viuet; hoc est, ducet vitam, quæ vere vita est, nullamque mortis adumbrationem patitur. Vita quam viuimus non est vita sincera, sed vita admixta morte: ut præclare Seneca attigit vno verbo dicens: Nullam vitæ particulam apprehendendo morimur, & quo longiori vsura vitam producimus; eo effluit vita cursu velociori. Non hanc Deus vitam promittit, sed vitam æternam, cui ne punctum quidem temporis est cum morte commune. Vita viuet æterna scilicet. O singulare, pœnitentiæ præmium? Si solum Deus peccatori crimina, & supplicia illis debita propter pœnitentiam remitteret, vel hoc vno verbo, non pœnitenti, verum non hoc contentus, ad huc æternam felicitatem pollicetur, ut præ illius desiderio, caducam, & mobilem felicitatem peccator deferat, & ad illam, quæ altissimis & permanentibus est defixa radicibus, oculos adijciat.

8 E T S I hec non sufficiunt, ut ad se reuersus aliquando sapiat, maxima illi supplicia minatur; ut si minus amore tantæ Dei beneficentiæ, præ timore saltem, & formidine conuertatur. Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrauit, arcum suum tetendit, & parabit illam, & in eo parauit vasa mortis &c. Non verba hæc, sed tonitrua, & fulgura videntur. Nisi bonam viuendi rationem instituas, & vagina gladium extrahet Deus, illumque in omnes partes versabit. Parabit sagittas, mortifero veneno in sectas. Intendit arcum, ac tādē eas nisi conuersi fueritis iaculabitur. Terrorē dā nationis incutit Deus, pericula intendit, minas iactat, formidines opponit. Sed omnia hæc, & visceribus misericordiæ proficiuntur. Ne vulnus infligat, clamore, & minis peccatorem insequitur,

In feria quarta cinerum.

Tertullia.

Apoc. 2.

8.

quitur, vt formidine deterritus, mortem fugiat, & ad viscera diuinæ misericordiæ confugiat. Quod maius fingi, aut excogitari posset misericordiæ genus? Hinc Tertullianus explicans illud Apocalypsis. Age penitentiam aliqui veniam tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo. Sic ait: Inauditū misericordiæ genus est, quod cum summo dominus iure misericordiam, & veniam negare posset, non modo non neget, sed eam ipse expetat, dum rogat, & minatur, nisi ad eum reuertaris. Tanto salutis nostræ amore tenetur, vt omnium patrum vincat affectum in filios, ac pietatem.

Ezech. 18

31.

Eccl. 33.

11.

ET SI ad huc hæc omnia satis nō sunt, conqueritur, & dolet, nō secus ac si ipse damnum aliquod pateretur, & ait: *Conuertimini a vjs vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel?* Quid aliud clamaret ille, qui per vim & iniuriā suo pallio denunderetur? Nonne conqueretur dicens? cur pallium meum eripis? quare mea me spoliās veste, contra ius, & legem, Sic Deus: *Quare moriemini domus Israel? Quid ad te Domine? ipsi sibi inferunt mortem, ac suis se manibus iugulant. Quid deperit tuæ immensæ felicitati, si omnes pereant, & ne vnus quidem saluetur? Sibi imputent peccatores. Sed tanta est Dei nostri misericordia, vt ne id quidem patiat. Neminem vult perire, omnium salutem querit, omnes ad se vocat dicens: Conuertimini ad me. Quid aliud sibi vult hæc cineris conspersio? Quid aliud resonant illa verba: Memento homo, quia pulvis es, & in puluerem reuerteris.*

Secundus discursus, in quo ostenditur, quam consentaneum sit rationi, vt peccatores conuertantur ad Deum.

Conuertimini ad me. &c. Ioelis. 2.

Zach. 1.

nu. 3.

HODIE igitur fratres, si vocem Domini audieritis, nolite ob durare corda vestra, Ne sitis e numero illorum, qui iam de prauata viuendi consuetudine obduruerunt, & se surdos simulant, ne Dei vocibus attentas aures ac beneuolas præbeant. Memores simus verborum Dei, quibus Israeliticum populum alloquebatur dicens, *Ne sitis, sicut patres vestri, ad quos clamabant propheta dicentes: Hec dicit Dominus exercituum, Conuertimini, de vjs vestris*

Concio prima,

vjs vestris malis, & de cogitationibus vestris pessimis. & non audierunt, neque attenderunt ad me dicit Dominus. Quid igitur dignius homine, qui sensu, & ratione utitur, quam Deo clamanti, penitentiam præcipienti, & peccatorum omnium veniam promittenti respondere? Quid magis turpe, ac flagiciosum quam aures obturare, terga vertere, & tanti Domini voces contemnere? Miserum profecto est, sed ita frequens, vt omnium ferè admirationem substulisse videatur. Multi enim sunt, ne dicam infiniti, qui deprauata viuendi consuetudine irretiti, nullam temporum differentiam constitunt, sed qui ante acceptabile tempus quadragesimæ flagitijs, ac sceleribus inquinati erant, ipso demum aduentante, eisdem coinquantur, nec quadragesima transacta, a suo illi proposito desistant, sed vt spurcissimi fues in eodem peccatorum ceno volutentur, aures ocludant, ne audiant diuinas voces, oculos auertant ne Ecclesiæ sensum, ac dolorem aspiciant. Quo fit vt alius, inhonestum lucrum, ac dolorem alius a concubinato abduci non possit, alius adhuc sectetur, tam sibi vlciscatur iniuriā, omnes denique defatigentur, & defudent, vt suam quisque expleat libidinem, & voluptati liberius vacet. Nihil faciunt diuinam misericordiam, qua illos ad penitentiam vocat.

SIMILE silli populo duræ ceruicis, de quo Dominus conquirebatur dicens: *Quare auersus est populus iste in Hierusalem a uersione contentiosa? Apprehenderunt mendacium & noluerunt reuerti.* Quare ait, ac si diceret: Quare populus non conuertitur? quam excusationem asserere poterit? Nonne hic de illorum salutem, & utilitate agitur? Quid mihi accrescit, si ipsi consequantur felicitatem æternam? Si vero damnantur, Quid mihi decrescit? lucrum quod fecerint, vel detrimentum quod ceperint in ipso rum perniciem vel utilitatem vergit. Quare ergo auersus est populus iste? & non quomodocumque auersus, sed auersione contentiosa? Ego sine vlla intermissione eos ad penitentiam voco, ipsi vero sine vlla formidine eos ad penitentiam voco. Et in sua pertinacia persistunt, non secus ac si propter meam, & non propter ipsorum utilitatem vocarem eos. Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti: Quasi dicat, eo animo, & mente possint, cum tam profundas habeant illa radices in eorum animis, vt nullis Dei monitis extrahi, nulla vi, nec virtute euelli possint,

*Ierem. 8.
nu. 5.*

In feria quarta cinerum.

possint. Adeo sunt obstinati, & rebelles, ut eos Pharaones non immerito possis appellare, quos nec beneficia emolliunt, nec tormenta deterrent, cum tempore, quo Deus maiora in illos beneficia confert, ipsi grauioribus Deum peccatis offendant.

Hos. 7.
nu. 1.

QVID aliud resonat illarum querellarum? Cum sanare vellem Israel, reuelata est iniquitas Ephraim, & malicia Samaria. Ceperat Deus agere, qua ratione populum Israel ab Idolorum cultu abduceret, & ad se conuerteret, & dum hæc secum cogitat, ecce tibi Ieroboam de tribu Ephraim, conflauit vitulos aureos, quem insecuta est vniuersa Samaria. Id Deus ægrè tulit. Quid enim turpius? quid indignius fingi, aut excogitari posset, quam eo tempore, quo Deus operam dabat, ut populum à tanto malo reuocaret, & ad Dei cultum, & venerationem traduceret, Idola conficere, in altum extollere, ad eorum pedes accedere, & se grauioribus sceleribus, ac flagitijs coinquinare? Si id fieret alio tempore, quo tanta Dei beneficia non extarent, factasse posset aliquantulum dissimulari, sed eo tempore, quo maximis Deus populum afficiebat beneficiis, dura profectò res, quæ nulla potest dissimulatione tegi. Id Deus non patitur, charissimi fratres, id ægrè fert, quod tempore quadragesimæ, quo infinito amore flagrans, & singulari misericordia commotus ad poenitentiam vocat peccatorem, quem in sempiternas miseriae deicere potuisset, tunc aures obduret, & se surdum simulet, & peccatis peccata coaceruet, cumulum augeat, & eò malorum veniat, ut se de iis gloriose iactet. Res sane luctuosa, lachrymis, & dolore dignissima. Caue tibi peccator qui hæc non vereris committere. Saluti tuæ consule, nam speciè præbes, & signum ostendis damnationis æternæ.

QVID enim aliud indicant illæ lachrymæ, quas Christus Dominus profudit cum prospiceret urbem Hierusalem? illique prædiceret ruinam, & exitium, quod patitur usque in hodiernum diem? Nam cum tantæ calamitatis causam redderet, ait: *Eo quod non cognoueris tempus visitationis tue.* Non tam casum, & ruinam urbis florentissime deplorabat Dominus, quam causam, & occasionem quam eius dederat exitij, & calamitatis. Non enim cognouerat tempus visitationis, hoc est, non cognouit aduentum filij Dei in carne, qui tempus visitationis dicitur, ut ait Glossa. Contemni non debet calamitas illa quæ ab ipso Deo lachrymas exprimit.

Nam

Concio prima.

9

Nam quis audeat dicere, Deum propter res parui ponderis, & momenti lachrymas profunderet? Quid Domine deploras? quid tua dolore absumpit viscera? Lamentationem facio super Hierusalem, eo quod non cognouerit tempus visitationis suæ. Quibus ergo lachrymis prosequemur eos, qui à Deo vocati, & ad poenitentiam beneficiis illecti, eam subterfugunt, & recusant? & quam illis poterimus spem ostendere felicitatis sempiternæ? Prædixit Dominus ciuitati Hierusalem exitium, & ruinam, quia vocationi suæ non respondit: prædicimus etiam tibi infelix peccator damnationem sempiternam, quia eiusdem Domini vocibus, & voluntati resistis.

AVDI Ieremiam prophetam, velut melius loquar, audi Dominum Deum tuum, id apertissimis verbis ostendentem, *Defecit sufflatorum in igne, consumptum est plumbum frustra conflauit conflator, malicie enim eorum non sunt consumptæ. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit eos.* Ut hæc intelligas, id quod dicam, animaduerte. Construxit Deus fornacem in qua emundaret domum necessaria comparauit. Deus erat auctor operis prophetarum artifices, & tamen non est expurgatum argentum. Defecerunt prophetae, mallei confracti sunt, fornax dissoluta, plumbum consumptum, des vero peccatorum non sunt consumptæ. *Defecit sufflatorum in igne, consumptum est plumbum, frustra conflauit conflator, malicie enim illorum non sunt consumptæ.* O execranda scelera, quæ ita hærent visceribus, ut euelli non possint, o misera contentio! o infelix obstinatio! Audi periculum in quo huius modi peccatores versentur. *Argentum reprobum vocate eos, Ait Propheta, quia Dominus proiecit illos.* Si Dominus eos a se abiecit, & amandauit, ad quæ confugient? Hoc apertissimum signum est reprobationis, & ideo illos reproborum nomine appellat. Si enim illi essent e numero electorum, Deum vel vno verbo vocantem exaudirent, nec tot expeccarent voces, ut ad Deum conuersi melioris vitæ specimen darent. Quid animo præsentis, o infelix homo? obduxisti iam callos, ita ut nihil sentias? obduruisti vocibus concinatorum? nullum tibi terrorem, nullam formidinem incutiunt? o te miserum, atque in felicem, o dubiam, atque ancipitem tuæ salutis conditionem, non temere conijcere possumus, quam in supremo Dei iudicio reprobam passurus sis cum è reproborum numero esse videaris.

AVDI etiam Hieronymum explicantem verba illa Ieremiarum: *Prædixi sonitum quæ non peperit.* In cuius explicatione conditionem tuam,

Iere. 6. n.
29.

Ie. e. ibid.

Iere. n. 17
nn. 11.
H. erony.

etiam non quidem adumbratam, sed penitus expressam reperiēs. At enim Aristotelem, Theophrastum, & Plinium testari hanc perdici esse naturam, ut oua aliena, alterius scilicet perdici fueret, & incubans foueat, cumque factus adoleuerit auolare ab ea, alienamque matrem relinquere. Mirabile hoc, sed mirabilius quod sequitur. Aiunt enim Diuus Ambrosius, & Diuus Isidorus, non solum alienam deferere, sed cum primū vocem veræ matris audierint matrem agnoscere, ad eamque confugere. Cum perdix igitur illam non insequitur, quæ pullos eduxit, coniectari possumus aliam habere parentem. Idem in animis electorum videre est. Nam cum quis Deum parentem habuit, licet dæmon clam eripiat, & furetur eius animam, illam foueat, alit, & pelliceat, cum primū vocem Domini audit, agnoscit illum, aufugit à fure, & ad parentem confugit, ut illum ducem sequatur. Qui autem Deum ex voce non agnoscit, filius Dei non est, (ut Christus ait) *Qui ex Deo est verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Apertissimum reprobationis signum. Væ tibi peritina, væ tibi obstinate, miserrimum tuæ damnationis signū ostendis, cum Dei voces non audis, nec eius voluntati obtemperas, sed in tua obstinatione persistis.

POTISSIMUM huius reprobationis argumentum est, 7 indignatio diuina, quæ iniuriam sibi illatam vlciscitur Deus. Rationi namque valde consentaneum est, ut qui vocatus exaudire noluit, cum clamauerit ipse, non exaudiat. Et hoc ultionis genere vtitur Dominus, ut facile ostendunt verba illa. *Hierusalem Hierusalem quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, & noluit.* Ecce relinquetur domus vestra deserta. Misserat enim Deus Prophetas ad Hierusalem, & cum illos humaniter excipere debuissent, & quæ precipiebant, executioni mandare, non solum id non præstiterunt, sed tanto beneficio ingrati, tanquam multa febri frenetici, insipientes in medicos, qui venerant curare eos, excogitauerunt consiliū perdendi eos. Quæ maior fingi, aut excogitari posset obstinatio? Sed nec his contenta hominum malicia, aduersus Deum ipsum, qui descendit, ut sanaret eos, maiora, & grauiora flagitia excogitarunt. Quoties inquit volui congregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, & noluit. Preclare satis hac gallinæ similitudine suam Deus pietatem ostendit, quæ peccatores complectitur

complectitur. Gallina enim inter animantia rationis expedita maximam curam, & solitudinem adhibere solet, ne pulli aliquid detrimenti capiant, & ne miluus aut aliquis rapax in gubibus aut rostro discerpat, pullos congregat, & regit alis, & fectibus aduersarij obicit, ut filios liberos & immunes conseruet. Sic Christus Dominus voluit congregare filios Hierusalem, in vnum coegere, defendere, circummunire, & corpus suum tela perueniri opponeret, ne illi inimicorum gladiis peterentur, & tamen ipsi noluerunt. O rustici & ingrati ciues Hierusalem, qui tantum Domini tutellam, & tantum patrocinium respiciitis, & aspernati estis. Quæ poena mulctabitur, tam insolens ingratitudo? Ecce relinquetur domus vestra deserta, sine muro, sine aggere, & sine villa maceria, ut nulli hostium incursionem resistat, sed facile penetretur, & quorumlibet inimicorum præda fiat. *Iustus es Domine, & iustum iudicium tuum.* Quis enim non videat, cum exaudiri non deberi, cum clamor, qui se furdum simulauit, cum vocaretur nec opem illi ferendam, cum implorauerit, qui temere recusauit eam cum liberaliter offerretur. *Quia quæ tu, Hierusalem, non audis, ego audiam.*

8 V. O. C. A. V. I. (inquit Dominus) & reuocatis, extendi manum meam, & non fuit, qui responderet, & reuocatis, extendi manum meam, & non fuit, qui responderet. Deinde extendit manum, ut eos à peccandi consuetudine abduceret, nemo tamen apprehendit eam. Tum etiam eos rationem docuit consequenda salutis, despexerunt tamen, & abiecerunt doctrinam. Ac tandem increpauit eorum peritiam, & peccata illis obiecit, sed omne id pro nihilo duxerunt. Quia ergo hæc fectitu vestro rideb, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit. Quando venerit super vos tribulatio, & angustia, &c. Quis non trepidat formidine, & tota mente, atque omnibus artibus contremiscit hæc audiens. Veniet aliquando miser & infelix peccator, & forte proxima est, in qua

QVATVOR his verbis exprobrat beneficia Dominus. Primo vocauit, & non fuit qui responderet. Deinde extendit manum, ut eos à peccandi consuetudine abduceret, nemo tamen apprehendit eam. Tum etiam eos rationem docuit consequenda salutis, despexerunt tamen, & abiecerunt doctrinam. Ac tandem increpauit eorum peritiam, & peccata illis obiecit, sed omne id pro nihilo duxerunt. Quia ergo hæc fectitu vestro rideb, cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit. Quando venerit super vos tribulatio, & angustia, &c. Quis non trepidat formidine, & tota mente, atque omnibus artibus contremiscit hæc audiens. Veniet aliquando miser & infelix peccator, & forte proxima est, in qua

In feria quarta cinerum,

subito pauore, & formidine concussus, inimicis tuis circueuentus, & amicorum praesidio destitutus, oculos in caelum erigas diuinum auxilium implores. Deus tamen dissimulet, ne solitis te beneficijs afficiat, quia illis propter immane ingratitudinis scelus, non immerito spoliatus es, ac tandem miseram, & infelicem mortem subeas, & in sempiternos cruciatus protrudaris. Vnde facile conijcere possumus signum apertissimum reprobationis praeferre illos, qui dum in lucem, & tenebris vocantur, non exaudiunt, & diuinam semper misericordiae resistunt.

2. Reg. 12

1.

Luce. 22.

nu. 62.

N A M qui e numero sunt electorum non indigent clamoribus, Sed vel vna dumtaxat Domini voce excitantur. Vt videre est in admirabili conuersione regis David, ad quem misit Deus Natam prophetam, vt illum reprehenderet, & immane facinus, quod perpetrauerat, ante oculos poneret. Sed qua sermonis facilitate regem induxit, vt commissum scelus agnosceret, & errorem poenitendo corrigeret? Quo animi sensu, ac dolore expressit verbum illud: Peccaui. Quo factum est, vt priusquam ab illo Natam discederet, ipse peccati sui veniam promeruerit, vt prophetae verba facile ostendunt. Dominus transiit peccatum tuum. &c. Potuit facili negotio flecti David, quia electus erat, vna dumtaxat quis similitudine, per iniuriam extortae, & mactatae, ad poenitentiam traductus est. Idem fecit & Petrus Apostolorum princeps, qui a Domino auersus, vna oculorum Christi conuersione conuertitur. Et vt poenitentiae suae significationem lachrymis daret, egressus foras fleuit amare. Non quomodocumque, sed amare fleuit. Et haec amaritudo, vt ait diuus Clemens, haec lachrymae amari animi indices, non aruerunt, nec ab eius oculis discesserunt quoad animus a corpore discessit. Hi duo facile conuersi sunt ad Deum. Vnus vna ovis similitudine; alter vero vno oculorum obtutu, quia e numero erat electorum. Vt illi, qui adeo graui somno iacet consopitus, vt nec voces, nec clamores exaudiat. Vt illi qui ita tenetur peccatorum laqueis, & compedibus irretitus, vt nullis vocibus se expediat, & vincula dissoluat. Quot similitudines tibi proponunt concionatores? Quot voces quotidie audis? & resursum simulas? in tuis sceleribus iaces, poenitentiam respicis, & insolita pertinacia persistis? Hanc obstinatam mentem quam non deponis, habere poteris insignum tuae damnationis eterne.

A V D I A M V S igitur vocantem Deum, eius voluntati obtemperemus, qua nos ad poenitentiam allicit. Apprehendamus eam

9

10

Concio prima,

eamque vtraque manu, animo scilicet & corpore. Nos illum ante vertere debuissimus, praecupantes faciem eius in confessione, & ad illius pedes prouoluti, enixis efflagitare precibus vt nostram aspiceret poenitentiam, & debita remitteret. Quare ergo adeo desides, & ignaui sumus, vt ad illum accedere nihil curemus? & cum ille ita vehemens, & sollicitus sit vt nos praueuiat, cur adeo rusticis, & in vrbis moribus sumus, vt nec praueuienti quidem respondeamus?

E T si forte mundi vanitatem deserere pertimescis, & ad Deum accedere formidas: cogita absceero, & attentè considera, de tua re agi, quamquam Deus hoc negotium, non secus ac si suum esset pertractet. Vastauerant aliquando Tyrij, & Sidonij templum Domini, & diripientes quae in illo erant, expilarunt illud, preciosissimum vasis aureis, & argenteis, vt in sua delubra, & in Idolorum cultum exportarent. Illustres & nobiles Israel captiuos duxerunt, vendentes illos filijs Graecorum. Id Dominus ægre tulit, & voluit sibi patrimonium suum, & templo supellestem restitui. Et vt iniuriæ sibi illatam vlcisceretur Deus, praecepit filijs Israel vt eate bellum, suscite robustos: accedant, ascendant omnes viri bellatores: Concidite aratra vestra in gladios, & ligones vestros in lanceas. Infirmitas dicat quia fortis sum. Quis ad iustum illud bellum suscipiendum vires non resumeret? & animum sibi faceret? iam Dominus belli apparatus praeparat, vt bellum huic semile gerat. Humani enim generis hostis, quæ in ecclesia preciosissima sunt, deprædatus est, honestos, & nobiles in captiuitatem redegit, patrimonium Christi Domini, ab eterno patre constitutum, Christi sanguine firmatum, & rebus ab eo præclare constitutum, Christum sipauit. Hodie litè intendit Christus Dominus, vt paterni nominis patrimonium, quod in cruce promeruit sibi adiudicetur. Nec his contentus, rem armis peragi contendit, ad arma vocat, tympanum pulsari, ac lituo cani iubet. Quis erit ita agrestis, aut ita timidus, qui nomen huic militiae dare recuset? qui arma non capessat, vt hunc præstantissimum imperatorem sequatur? Quid igitur in milite requirit dux iste clarissimus? dicam, vestes precliosas in aspera silicia commutes, mensas varijs & conquisitis epulis instructas deferas, & samè ac siti perferendis assuecias, nec cachinnos eforas, sed lachrymas profundas, ac denique vitiorum consuetudinem fugias, & poenitentiam secleris, & his armis

B 3

instructus

In feria quarta cinerum.

instructus & expeditus ad pugnam procedas. Nemo sit qui excusationem afferat dicens, infirmus sum. Sed potius imbecillis dicat, fortis sum. &c. Prohibet, quot sunt imbelles, & timidi, qui dicunt, non possum, potentes ad malum, ad bonum autem infirmi, & debiles, ad peccatum habiles, inhabiles vero ad penitentiam, vassi, & versuti, qui ad omnem maliciam, & fraudem mentē facile versant, ignaui autem, & ignorantes ad eternam salutem comparandam. Obijciunt se non posse corpus ieiunij macerare, & hi maxime indigent hoc medicamento salutari. Dimicare non valent, cum maximum lucrum in belli acie, & conflictu constitutum habeant. O felix homo si tuum agnoscas condicionem, Deus te ad libertatem vocat ad regnum inuitat, tu vero aduersus te ipsum difficultatum excusationem, affers. Si rem grandem dixisset tibi Deus, profecto facere debuisses, ac vires resumere, & clamare, fortis sum, hic enim de tua sempiterna agitur felicitate.

VENITE ego adolemus, & proci damus ante Deum, plebemus coram Domino qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, nos autem populus eius. & oves pascue eius. Agnoscat pastor balantem ouem, tamque in ecclesie caulis inter suos greges recipiet, ac tandem in pascuis bonis omnibus circumfluentis paradisi collocabit.

In feria quarta cinerum, concio secunda.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. qd. ex cap. 3. Genes.

Exod. 38.
8.

DIVINA historia narrat Moysen collocasse specula in aditu tabernaculi, propinquoque fontem, in quo sacerdotes abluebant manus. Nam cum Deus mundicie, & candoris amator sit, voluit ut sacerdotes, cum templum adirent, ad fontem accederent, sordes ac maculas aspicerent, easque aquis lavarent, & abstergerent. In eandem fere modum mater Ecclesia, ut sponsam referat, in eiusque vestigijs insistat vehementer exoptat, ut Christiani homines peccatorum maculas confessione deleant, unde in ipso quadragesimæ aditu, speculum illis proponit, iuxta penitentiae fontem, in quo scelerum maculas aspiciant, quæ penitentiae aquis, & oculorum lachrymis diluuntur.

Concio secunda.

diluuntur. Patina cum cinere, quam sacerdos manibus portat, speculum est, in quo peccatorum maculae apparent. In hoc speculo superbus sui animi leuitatem considerat, quid enim leuius, quam cum, qui pulvis, & cinis est, in altum efferri, & superbijs motibus agitari? Hoc speculum ostendit avaro auariciae sordes, admonet etiam ut eas abstergat, res caducas contemtereunt, bona conferat, ac solitudinem, ad ea, quæ nunquam in his animæ curam deponere, & toto pectore in auaricie studium incumbere, ut pulueris ac cineris manticam, & stercoris saccum foueas, ornes, & cures. Hoc speculum inuenem dissolutum, ac profusum colligit, ut secum cogitet, nihil turpius esse quam voluptatum illecebris irrotari, nihil magis stultum quam mortale corpus, in cineres conuertendum delictis trahere. Hortatur dein de ut ad spiritualia, ac celestia gaudia oculos adiciat, & eorum amore ducatur, ea vero quæ corporis fines non transcendunt, spernat. Præclare satis hoc speculum animarum maculas ostendit ut penitentiae lachrymis deleantur. Sed non omnibus e cælo lux oboritur, quæ suam quisque in miro hoc speculo deformitatem aspiciat, quia non luce solis, sed diuinæ gratiæ lumine illustratur. Deus qui totius gratiæ auctor est aliquem eius radium nouentu suppliciter imploremus.

Primus discursus, in quo ostenditur quantum homini conducatur cognitio sui, quæ ex parte mortali corpore constat.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. ex cap. 3. Genes.

MULTI sciunt, & se ipsos nesciunt. His verbis, Bernardus ostendit humanæ naturæ condicionem. Ea enim est hominum natura, ut cum multarum rerum periclitissimi sint, in sui cognitione non laborent. Multi enim sunt qui utriusque iuris volumina diligenter euoluunt, liberales & ingenuas

D. Bern.
ver. Basi.
in Exant.
hom. 10.

D. Ber. li.
2. de cōsi-
deratione.

ingenuas artes affeuntur, historias ac fabulas recordantur, curias Regum, Principum domos, regias Imperatorum, Pontificum basilicas adeunt: ad pagos, & tuguria descendunt, ambiunt suburbana, viciniam lustrant, quæque in his locis gerantur mente, & cogitatione perquirunt; nihil non scientes, seipsum nesciunt. Instar oculorum, qui cum omnia videant, seipsum non vident. Hoc & vitio, & errori, & stultitiæ vertit D. Bernardus, unde ad Eugenium, scribens, ait. Ne frustra extendaris in alia, te neglecto; quid tibi prodest, si vniuersum mundum lucreris, te vnum perdens? si sapiens sis deest tibi ad sapientiam, si tibi non fueris sapiens: noueris licet mysteria omnia, noueris lata terræ, & profunda maris, si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamento, ruinam non structuram faciens. Merito hæc Bernard. quia in supremo Dei iudicio harum rerum scientia parum proderit peccatori, si sui cognitione deseritur.

HÆC de qua loquimur cognitio, magni semper est habita apud illos, qui vel humana, vel diuina sapientia floruerunt, quo factum est ut Græci illi sapientes (quorum fama ita percrebuit, ut vniuersum terrarum orbem compleuerit) in valuis celeberrimi Apollinis templi, grandioribus, & aureis litteris scripserint. *Nosce teipsum.* Quam inscriptionem posteritati comendabant, & tanquam oraculum cælo delapsam omni memoria, & veneratione colebant.

D. Aug.

DIVVS Augustinus Deum alloquens in oratione dicebat: *Nouerim te, & nouerim me*, ac crebro repetito sermone, eadem verba usurpabat, quia tanti semper fecit cognitionem sui, ut post cognitionem Dei, quæ omnium præcipua est, nihil haberet prius quam sui cognitionem efflagitare.

D. Ber. vñ
supra.

QVID de illa senserit D. Bernardus satis ostendit Eugenio dicens: A te tua consideratio incipiat, non solum autem, sed in te finiatur: quocumque vegetur, ad te reuocaueris eam cum salutis fructu: tu primus, tu ultimus tibi. Sume exemplum de summo omnium patre, verbum suum & emittente, & retinente. Verbum tuum, consideratio tua, sic procedat ut non recedat, sic progrediatur, ut non egrediatur: sic exeat ut non deserat. Hæc ille. Ac tandem ut

D. Ber. ser.
mo. 3. 7. in
Cin.

quàm de huiusmodi cognitione opinionem conceperat exprimeret, ait: Nemo absque sui cognitione saluatur. Unde præstantius est, hac cognitione duce, sui curam gerere, quam sine illa, maxima miracula edere. Sibi itaque consula, tua omnia consideret, ac diligenter expendat

expendat, qui sui rationem redditurus est. Sed iam videamus quid homo sit.

DVO in homine extrema, ac maximè inter se disiuncta coniunguntur, quæ eius cognitionem difficillimam reddunt. Constat enim duplici natura, corporea, scilicet, & spirituali, quarum altera ad corpus, altera ad animam intellectumque pertinet, corpus illum mortalem, animus verò mortis expertem reddit, animi beneficio ad cælestes illas mentes accedit; corporis verò condicione vix pecudum naturam excedit. Et quamuis vique homo dici non possit, nisi anima & corpore constet, quæ animæ propria sunt in alium locum missa faciamus & solum de corporis condicione pertractemus.

MULTI alioqui sapientes in sui cognitione turpiter errant, existimant enim se aliquid esse, cum nihil sint; aut quidcam. Tanta vestimentorum varietate vtuntur iam homines, tam inusitato amictu, & recenter excogitati ornamenti exornantur, adeo fucis illis variisque coloribus depictæ proceperunt, ut seipsas ignorent. Quo fit ut nequaquam valeat dicere peccator, quid homo sit. Deum igitur, qui eius naturam condicionemque cognoscit, audiamus.

ACCERSIVIT aliquando Deus Isaiam prophetam, & ait ad eum: *Quid rogaui ille, quid clamabo? Omnis caro fenum, & cecidit flos.* quia spiritus Domini sufflatur in eo. Animaduerte obsecro, quo Deus penicillo depingat corporis gloriam. Vides ne hoc corpus, cui per luxum homines inseruiunt? quod seriis conuestiant ornamentis? fucis deliniunt, ac epulis exquisitis alunt? fenum est, & omnis gloria eius quasi flos agri; levis, ac futilis, quæ & facile decedit, & vento raptatur. Audi Hieronymum in hæc verba Isaiæ. Reuera si quis fragilitatem carnis aspiciat, & quod per horarum momenta crescamus, atque decrescimus, nec in eodem manemus statu: ipsumque quod loquimur, de vitæ nostræ parte præteruolat, non dubitauit carnem fenum dicere, & gloriam eius quasi florem feni. Quidudum infans subito puer, qui puer, repente iuuenis, & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta, & ante se senem intelligit quàm iuuenem non esse se miretur. Pulchra mulier, quæ adolescentulorum post se trahat

Isai. c. ap.
40. 6.

D. Hiero-
nymus.

hebat greges, arata fronte contrahitur, & quæ prius amori, postea est fastidio. Exiccata est caro, & cecidit pulchritudo. Hæc ille.

ET SI adhuc Hieronymo doctore sapientissimo non assensit, adito sepulchra mortuorum, in quibus corpora condita sunt. Accede ad sepulturam Absalonis iam vita functi, extrahe manibus caluariam pulcherrimi, ac florentissimi quondam adolescentis. Vbi nam est ille decor antiquus? Vbi pulchritudo illa singularis, ætatis flore collecta? Vbi capilli speciosissimi, auro purissimo splendiores, quibus exornatæ Israelitici populi virgines procedebant? Quauit ille decor antiquus, & species illa pulcherrima immutata est, cranium solum remanet, omni pulchritudine denudatum, sine fulua coma, sine cædida cute, & sine vilo decore: ossa sicca apparêt exessa & comminuta, quæ formidinem, ac terrorem incutunt. Vnde hæc ex alio in aliud vicissitudo? quia fœnum erat Absalon, & exiccato fœno cecidit flos.

QV ID ergo prodest tanta corpori cura? quid sericæ vestes acu depictæ, ad eius cultum, & ornamentum poscuntur? spernis animam, o infœlix, vt omnis cura, & sollicitudo ad miserum corpus deuoluatur. Clama (Deus ait ad Isaiam) clama non quomodo cunq; sed maxima vocis contentione. Si forte peccator exaudiat, & ad se reuersus, aliquid de amore, quo seipsum prosequitur, remittat, si forte diuitiarum cupiditas, quæ illius animum valde sollicitat, vt corpus indignissimum alat, & curet, in eo restinguatur. Clama vt exaudiaris, contende vocem vt illum excites, iacet enim profundissimo somno consopitus. Memento homo: quia pulvis es, & in puluerem reuerteris.

Iob c. 14.
1.

QV AM bene conveniunt verba sanctissimi Iob, cum huiusmodi vocibus, videlicet, quia ex eodem spiritu proficiuntur. Homo (inquit ille) natus de muliere breui viuens tempore, repletur multis miseriis, qui quasi flos egreditur & conteritur. O præclaram hominis definitionem! Quid est homo? Quid est ex femina ortum? non est mēs aliqua cœlestis, aut quid aliud ex cœlo, & in cœlo procreatum, in terra nascitur, ab infirma, & imbecilli femina originem ducit. Quid poterit habere constantiæ? quid firmitatis, ac roboris, proximum, id verbum indicat. Breui viuens tempore. Vix in lucem editus susceptusque est, cum morte dissolvitur. Adde etiam quod breui hoc tempore, quo spiritum ducit, repletur multis miseriis. Non dicit plenum esse miseriis, sed repletum esse multis miseriis. Scan

ter

tet miseriis, hæc, illac. A duersa sepe vititur valetudine, multis erumnis circumdatur, cruciatus patitur, timore, ac formidine concutitur, dolore torquetur, animi ægitudine laborat, ac denique sicut flos egreditur, & sicut flos excidit, & conteritur. Nonne miraris aliquid quando cum hortos amenissimos intras, quàm pulchri, & speciosi se oculis obijciunt flores, quæ amenitate oblectat oculos cædida liliū, quàm pulcher euagina erumpit gariophylatus flos, quàm suauem ex se odorem emittit viola, & viuido illo colore ad se aliam conuertitur. Ter si recte perpendisti illam terram esse dixi; videlicet in sui procreatione, & origine, in suo robore & vigore, & in suo interitu cum dissolvitur. Idem in homine reperitur, quod satis aperte indicant verba illa Hieremix propheta: Terra terra, petito sermone, ter hominem, terræ nomine appellat? videlicet ex pulvere factus, & in puluerem conuertendus. Pulvis est, hominem ex limo terræ, & factus in animam viuentem, adhuc terra est, quia ex terra factus, ac denique in sepulchro conditus terra est, quia in terram soluitur; sicut flos, inquit, egreditur & conteritur. Nonne aliquando vidisti adolescentem aliquem, speciosum formam agilem pedibus, robustum corpore, valentem viribus, hilarem vultu, & ingenuo quodam rubore suffusum, quàm pulcher apparet & quàm subito evanescit, quàm speciosus egreditur, & quàm subito conteritur; fugit velut vmbra venustas oris, & in nihilū redigitur antiquus decor. Conteritur sicut flos, qui adhuc virens olfactum reficiebat odoris suauitate, & coloris pulchritudine oblectabat oculos, exiccatus vero contemnitur, & conculcatur: quia iam nec habet. Quid? Nonne mortale corpus has etiam temporum vicissitudines patitur? Oblectabat oculos pulchritudine, dum adhuc vigeret spiritus in eo. Discessit spiritus, quæ fecunditate deterret? quā intolerabili auras inficit fœtore? Turpitudinem tegebat color viuendus, dum adhuc viueret, sed morte quod latebat manifeste apparuit. Arrige aures frater mi, ne adumbrata quadam veritatis specie dememento quia pulvis.

QV ID sancti, & scriptura senserint de homine audiuius iam, quid sentiant Philosophi audiamus.

C : IDEM

Simile.

Hierem. c.
22. 29.

Simile.

In feria quarta cinerum.

IDE M fore sensit Aristoteles Philosophorum princeps, nam cum rogaretur aliquando, quid est homo. Imbecillitatis inquit exemplum, temporis spoliū, fortunæ lusus, inconstantie imago, inuidiæ & calamitatis trutina, reliquū verò pituita & bilis. Vniū coloribus, atque pigmentis hominis conditionem expressit, Philosophorum princeps. Vocat hominem imbecillitatis exemplum propter maximam eius infirmitatem, adeo enim infirmus, & imbecillus est, ut vel vni co aquæ haustu vita periclitetur, vel aeris tenui statu restinguatur. Dicit deinde hominem esse temporis spoliū quia sine vlla intermissione sensim à tempore spoliatur vita, ac tandem omni spiritu priuatur. Quotidie intereant homines, singulis horis campanæ resonant funera, induuntur ad sepulturam obeuntium corpora, cadauera efferuntur, & sepulchris condita hominum spolia, tempus victor manifestat. Nec his contentus Aristoteles, hominem quali per ludibrium fortunæ lusum appellat à puellarum pupis sumpta metaphora. Puellæ enim dum oblectamenta, (ut fert ætas) sectantur, iam pupulas ornant vestibus, iam exornatas denudant, iam regio diademate coronant, iam per ignominiam, & dedecus denudant, quandoque pupulas in altum extollunt, quandoque in terram deprimunt. Est hic lusus puellarum, sed exprimit ad vitium fortunam, & conditionem hominis. Hodie secundo vento nauigans gloria & honore in cælum extollitur, eras vice versa cum dedecore, & ignominia ad ima descendit. Iam lætus, iam tristis ostenditur: iam gaudet & ridet, iam præ nimia tristitia lachrymatur: quandoque diuitiarum affluentia floret, quandoque paupertate consumitur. Merito igitur fortunæ lusus ab Aristotele nuncupatur. Dicitur etiam inconstantie imago, quia nunquam est eiusdem propositi tenax. Iam appetit aliquid, & expostulat, iam illud aspernatur, & à se repellit, iam vnice amat, iam maximo prosequitur odio rem amatam: nunc approbat, mox reprobat, ut nullus sit ventorum index qui quolibet agitur vento tam facile voluatur. Merito igitur appellatur inconstantie imago. Sequitur, trutina inuidiæ, & calamitatis. Quia homo trutina quædam peculiaris est in qua inuidia, & calamitas examinantur. Nam licet inter animantia rationis exper-

Concio prima.

tia bella & contentiones oriantur, ac ærumnarum & calamitatum sint participia, homo tamen qui rationis est capax, metum est, & mensura calamitatis, & miseriæ. Semper enim in latriceps sit. Quid multa? si alios felices, & fortunatos reputat, stimulis laboribus, & animi afflictionibus excruciat, vltro se illis committit, & in eadem cruce libenti animo versatur. O miserum, & infelicem hominis conditionem, tantis obnoxiam calamitatibus! Quod reliquum est, pituita, & bilis est. Constat tunc indicant illum esse terrestre animal, qui satis declarat illum esse lutum, pituita, & bili coagmentatum. Hæc est philosophi de homine sententia, qui naturali dumtaxat lumine ductus, veritatis scopum attingit, nondum enim viderat Isaiam prophetam, neque in libris sanctissimi ac sapientissimi Job, fuerat versatus. Sed id & ipsa natura docet, & quotidiano experimento

REGIUS etiam vates diuino spiritu affatus, vno verbo expressit hominem ad vitium cum ait: *Vniuersa vanitas omnis homo viuens.* Non illum vanitatem dumtaxat esse dixit: Sed vniuersitatem vanitatis. Vanum dicimus illud quod quondam solidi speciem, & adumbrationem habet. Sed reuera inane, ac futile est. Quondam veritatis speciem præferre videntur homines in hac vita, sed si accurate perpendas, omnia hæc inania sunt, vento similia, qui cum sonitu dilabitur, nec sui vestigium relinquit. Et ne alicui hominum tantum, & non omnibus conuenire arbitreris, de vniuerso hominum genere loquitur dicens: *Vniuersa vanitas omnis homo viuens.* Non loquitur de paupere solum, de humili, & obscuro, sed etiam de diuite, præstanti, & claro, si licet in supremo dignitatis gradu collocatus, & in omnium oculis, luceque versetur, ad huc inane quid, & futile erit, vento leuissimo simillimus, qui super terram voluitur, nec sui vestigium relinquit. Quia honor, gloria, potentia, pulchritudo, maiestas, ac denique rerum omnium affluentia, cum leui nitantur fundamento facile ruunt, & perit memoria eorum cum sonitu, ac sempiterna oblivione

psal. 38.

7.

uione delentur, merito igitur clamat David, *Vanitati paruitis, omnis homo uiuens.* *Vanitas uero nomen est, et inanis opus.*
A C. denique ut luce clarius appareat, quid homo sit, qua ex parte mortali corpore constet, conclamat ecclesia dicens: *Memento homo, quia pulvis es, & in puluerem reuerteris.* Licet enim corpus auro purissimo cooperias, illudque gemmis preciosissimis ornes, pulvis est. Licet fucato candore, ac rubore niteat, pulvis est. Quamuis illud exquisitissimis cepulis alas, & bellarijs recrees, ad huc est pulvis. Etiam si ornato serico conuestiatur, ostrumque superbum ostet, remanet pulvis, ac breui in cinerem redigetur. Quantum proficit huius pulueris cognitio, proximus discursus indicabit.

Secundus discursus, in quo ostenditur hominem ad Deum conuerti debere, vel eo solum quia pulvis est.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem reuerteris, ex cap. 3. Genes.

IA MENTABATUR quondam Ieremias propheta ciuitatem Hierusalem, quia illam peccatis undique circumuentam contemplabatur, & cum sui illa esset oblita, nullis tamen aderat propheta, qui illam ad poenitentiam induceret. *Propheta tu inquit, uiderunt tibi falsa, & stulta. nec accipiebant iniquitatem tuam, ne te ad poenitentiam pertraherent.* Non possumus hoc tempore hanc Ieremiam lamentationem edere in ecclesia catholica, quando illam egregijs conacionatoribus stipatam cernimus, qui poenitentia predicant. Et ipsa etiam cum patina cineris procedit, quo capita peccatorum aspergit, eosque ad poenitentiam commouet illis verbis: *Memento homo etc.* Verba haec ex capite tertio Genesis desumpta sunt, ea Deus protulit, idcirco ut Adam ad poenitentiam induceret, ad se conuerteret. Hoc eo sem animo, & voluntate, ab ecclesia usurpantur hodierna die. Videamus igitur an bona consequentia sit, quae ita connectitur. *Memento homo, quia pulvis es, conuerti ad Deum, & ad poenitentiam.*

Vt illud luce clarius appareat, animaduertere opus est, ideo hominem ad Deum nolle conuerti, quia ad se ipsum conuersus est,

est, se solum quaerit, sibi inseruit, & quem Deo honorem, & cultu exhibere deberet, ad seipsum detorquet, ac desectit. Instat fabula, si Narcissi ad umbrata pulchritudine captus, sua quaerit, non uero quae Dei sunt. Si diuitias appetit, sibi appetit, honoris cupiditate inflammatur. Sed non Deo honorem, sed sibi quaerit. Glorise splendor ducitur, sed non Deo, sed sibi gloriam comparat. Voluptatibus illecebras indagar, corporis oblectamenta sectatur, ad magistratus, & dignitates aspirat, ut omnia in suam utilitatem conuertat. Quid aliud significauit regius vates, cum dixit, *in circuitu impij ambulantes.* Qui in girum uolunt, a puncto egreditur, & confecto circulo, ad eundem punctum reuertitur. Sic peccatores seipsos agunt in circuitum, cupiditate scilicet temporalium, ut exponit Augustinus. Nam dum ad res caducas inhiant, & carum cupiditate ducuntur, exeunt a se, terra tractus peragunt, longissima maria traiciunt, ad Indos penetrant, orbis terrarum recessus, & meatibus scrutantur, ad Indos in circuitum, & tandem eo, unde egressi sunt, ad se scilicet reuertuntur, ut inuenta uoluptate perfruantur, & sic imperfectum circuitum perfectum conficiunt. Vnde tantum malum erupit ex falsa opinione, quam de se conceperunt, ex immoderato amore sui. Nam si suam humilem, & abiectam conditionem cognoscerent, nuncrent, sed ad Deum tenderent. Quid igitur nobis faciendum est? quod faceret ille qui haberet lapillum vitreum, aut preciosissimam inclusum, coelatum, ac uermiculatum, quia existimat gemmam esse pretiosissimam, aut unionem magni valoris, qui ut ueritatem comprobaret lapillum aurifici peritissimum traderet, & explorata ueritate, ab errore, in quo fuerat uersatus, ablueretur, similis error obuenit tibi, in cognitione tua, auro, & argento tegetis, quia existimas te aliquid esse, cum nihil sis, falsus es, mihi crede, falsus es, inani quadam opinione deceptus, adito ecclesiam, ipsa enim explorabit cunicula, ad uerum alicum, audi illam clamantem, *Memento homo, quia pulvis es.* Nam si attentas his uocibus praebueris aures, profecto fiet, ut in tui cognitione proficias, & immoderatum amorem, quo te ipsum complecteris, a te repellas. *Memento homo quia pulvis es, animaduerte, & cogita te non esse illum, quem esse arbitraris, pulvis es, sterces es, uide quid sis illum, quem esse arbitraris, inferias.* Vnde D. Gregorius, exponens uerba illa Baldad amici Iob. *Ualido uisus es mihi.* Sic ait, *Quid caro nrisuptrudo, ac uermis es, & quisquis carnalibus, desiderijs anhelat, quid aliud, quam uermem*

Psalm. 14. nu. 9.

D. Aug. super Psalm. 11.

Simile.

D. Grego. 16. moral. 31.

In sermone quarta cinerum.

et in eo amari. Quæ sit substantia carnis testantur sepulchra, quis parentum, quis amicorum fidelium quamlibet dilecti sui filij, vel amici tangere carnem scaturientem vermibus potest? Caro itaque cum concupiscitur, pensetur quid sit iam exanimis, & cognoscitur quod amatur. Nihil sic ad edomandum appetitum desideriorum carnalium valet, quam ut unusquisque hoc quod viduum diligit, quale sit mortuum penset. Considerata enim corruptione carnali, citius cognoscitur, quia cum illicite caro concupiscitur, tabes desideratur. Hactenus Gregorius. Quasi dicat, vnde profluit nimius amor, quo se ipsum homo prosequitur, nisi ex falsa opinione, quam de se habet? Nam si se ipsum agnosceret, & corporis condicionem sibi ob oculos proponeret, quis dubitat quin illud contemneret, & tanquam stercore conculcasset. Sed si diu in suo errore perseuerat, tandem aliquando Deus veritatem manifestabit. Nonne episcopus ille Laodiceæ dictitabat, *Diues sum, & locuples, & nullus ego decipiebatur* tamen, ut declarauit Dominus dicens: *Nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*. Quam falsam de se opinionem conceperat episcopus ille, se felicem reputabat, cum esset infelicitissimus. Se diuitem, & fortunatum esse existimabat, erat autem egentissimus. Perspicaces se habere oculos arbitrabatur cum oculorum lumine captus esset. Quot, & quanti homines, (proh dolor!) in eodem errore versantur. Vanitatis puluerem concitant, obnubilant oculos ignorantia tenebris, & caligine mentis, & ad huc testantur, & profitentur se quid præclarum esse, valere plurimum, scire, & posse. Re tamen accurate perspecta nihil sunt, nihil valent, nec sciunt, nec possunt. Vnde igitur tam intolerabilis error? dicam, quia se ipsos superficie tenus contemplantur, non penetrant ad ima, sed visibili specie decipiuntur, & euanescent.

POTENTISSIMVS. Quidam Rex Tyrius, ut ait propheta Ezechiel, preciosissimis vestibus utebatur, clami dem auro contextam omni gommarum, & lapillorum genere ornabat, & in tantis delicijs erat, ut paradisi felicitatem in terra adeptus videretur. *Omnis lapis preciosus* (ait propheta) *operimentum tuum indelictus parietis tui fuit aurum opus decoris tui*. Rex erat ille, sed tanta superbia elatus, ut ausus sit dicere, *Deus ego sum, & in cathedra Dei sedabo, in corde maris*. Vide quo ascenderit huius hominis superbia. Et cum Deus tantæ superbiae causam redderet, ait: *Elatum est cor tuum in decore tuo, perdidisti sapientiam tuam in decore tuo*. Mentecaptus est,

Concio secunda.

25

est dum suam pulchritudinem intuebatur, obtutus illo errori, & superbia occasione dedit. Non cogitabat se de terra factum esse, & puluere coagmentatum. Sed vestes sericas auro contextas, aculeas depictas, gemmis preciosissimis exornatas contemplabatur, annulos aureos quos gestabat digitis ostendebat, smaragdos, amethystos, adamantos, & margaritas intuebatur, quarum serum splendore, & claritate suffusa oculorum acie perstringebatur. Et ex ceteris laborans, quid mirum si sibi honorem Deo debitum falso ascriberet? nec humani corporis humilitatem, & mortalitatem agnosceret? Non absimili errore tenentur amatores sui, qui abdita scrutari nolunt, sed ea dumtaxat, quæ superficie tenus apparent contemplantur. Aspiciunt mundani homines preciosam vestem, inuentur domum peristromatis, ac tapetibus conuestitam, deauratum stratum, abacos ornatos argento, auroque celato, multam, & lautam supellectilem, mensam exquisitissimis epulis extructam, considerant genus antiquum, & stupis nobilitatem, honorem contemplantur, quem ipsis deferunt ciues, ac denique animaduertunt animi sublimiorem, ut oculorum aciem perstringat, & mentis quasi lustrum reddat, ut cultum, & honorem soli Deo debitum sibi appetat. O miser & infelix, animaduerte obsecro, quo in errore verseris. Si existimas aliquid esse tui vestem, diuitias, supellectilem, epulas, honorem, gloriam, potentiam, & imperium: falleris, mihi crede, falleris, toto erras caelo. Audi igitur si non grauat, quid sis, puluis es, licet senato-rij ordinis sis, licet regio fungaris munere, aut ad imperatoriam ascenderis dignitatem, puluis es, ex Adami infecta stirpe, & nihili nepos. Si igitur puluis es, quid tibi metipsum ita charum? quid tibi cordi es? Quid tibi sollicitudini anxietati, & angori? Quid puluerem bombice, & ostro inuoluis? sufficit illi ex fago sacculus in quem infundatur. Breui ut video corpus tradendum est vermibus, ut eo vescantur, quid illud conquiritissimis epulis alis & opiparis conuiujs oblectas? sat illi esset panis & aqua. Non longe abest sepultura, inter cuius angustias intercludendum est. Quid illi nunc profunt magnificæ domus? quid aulæ regiae? quid tibi laquearia argenti, & auro splendens? sufficit illi cuiuslibet domusculæ angulus in quo plangat palulū dolorem suum.

D donec

Deo vidat ad terram tenebrosam, & opertam in tenebris caligine. Denique ad abiectum & humile corpus sustentandum, non sufficeret aliquantulum cura, & sollicitudinis adhibere. Quid homines diuinum cultum deferunt, & animæ commodum possident, ut se totos ad corporis utilitatem conuertant?

CONFLAVERANT Samaritani vitulum aureum, cui cultum, & venerationem Deo debitam tribuebant, cum vellet dominus illos a suo errore reuocare, prophetam misit, qui diceret. *Proiectus est vitulus quidam Samaritanorum, & in cineres conuersus erit.* Vitulum Samaritanorum. Falsa opinione decepti existimabant illi, vitulum aureum esse magni precij, & dignum, cui diuinus honor tribueretur. Deus autem, ut fraudem detegat, & eos ab errore deducat, ostendit vitulum tantum esse deauratum, qui breui in nihilum redigetur. Hæc est Dei nostri misericordia, quæ errorem, in quo peccatores versantur, detegit. Cum enim oculos ad se conuertit aulicus, & se sericis exornatum vestibus, & auri splendore micantem contemplatur, superbia extollitur, instar pavonis, qui cum caudæ plumas disponit in orbem & lunarum pulchritudinem contuetur, se mirum in modum efert cum autem oculos ad pedes refert, & eorum deformitatem considerat, speciosam illam rotam continuo deponit. Breui enim fiet, ut in tumulo conditus, adumbrata hæc gloriæ species decidat, & in puluerem, ac cineres conuertatur. *Memento homo quia pulvis es.*

COMMOTVS valde Moyses aduersus populum Israel, quia vitulum aureum conflauerat, & adorauerat, & illi iniquitatem exprobraret. Vitulum in cineres conuertit, & præcepit, ut cineres, & aquam in calices infunderet, ac biberet. Eo consilio, ut epoto poculo, experimento cognoscerent illius Dei amaritudinem, in cuius cultum, & honorem, facultates suas tanto cum amore, & sollicitudine expenderant. Quia Cum Israelitæ exhaurirent amarum, & turbida pocula, nonne cultum detorquentes, & seipsos accusantes dicerent, vae nobis, quam amarum Deum colebamus? quæ mens & ratio nobis inerat, cum præ huius amore verum, ac dulcissimum Dominum deseruimus? qui eduxit nos de terra Aegypti, & a durissima Pharaonis seruitute in libertatem assensit? Eadem verba peccatores possunt usurpare, qui sibi met ipsos genua flectunt, & corruptibile corpus non secus ac Deum adorant, illud enim mater ecclesia in cineres conuertit, & ob oculos proponit dicens, *Memento homo quia pulvis es, & in puluerem con-*

uerteris, lutum, cinis, & stercus est istud corpus. Quid illud magni æstimas, & tanti facis? quid in eius cultum, & honorem vitam, & sanguinem profundis? **MEMNERIS** quam egre ferebat populus Israel, in Aegyptiata seruitute, paleas quærere? lutum subigere? conficere latere? Expetebant illi diuinum cultum, & honorem proficisci cupiebant in solitudinem, ut sacrificia, & laudes offerrent Deo, Pharaon autem id donegans, lateres imperabat. Miserum profecto est, populum, superbientis munditiam, quos Deus sibi elegit in dis paleis, subigendo lutum, ac lateribus conficiendis tempus contrahunt. Quid in latere nisi corpus, Quid in paleis nisi diuitiarum affluentia, gloria, & honores designantur? Et sicut lutum ex paleis, & pulvere coagmentatur, sic homo ex corpore, & eius ornamentis coalescit. Quid igitur dispergimur per orbem terrarum, & sacrificijs Deo offerendis vitam felicissime traducere debuimus? Pudeat nos ostendere manus luto infectas, sordidas, & tate conspicuas. Satiis quidem esset, collachrimari, & candore, ac puritate, & poenitentia operam dare, quam indulgere genio. Præstantius esset celesti se cibo, quemque reficere, quam opipare epulari, & celestes illos ciues precibus, quam maria remorum impetu, & agitatione sollicitare. Melius esset animæ curam suscipere, quam maria trajicere, ut quæ corpore vtilia sunt, ex qualibet orbis terrarum parte exportentur, & in urbem inuehantur.

NON nego corporis imbecillitati subueniendum esse: id tamen fieri debet cum ea mensura, & modo quem D. Paulus præscribit dicens: *Carne carum non feceritis in deo deris.* Quæ verba explicat D. Chrysostomus, dicens: Considerate ebrios, ventricolas, & delicatos, qui vitam viuunt mollem, & laxam, & intelligetis, quid sit curam carnis ad concupiscentiam agere. Non prohibet Paulus curam corporis, sed præcipit, ut modum adhibeas, eam ad rectam rationem reuocet, nimiam sollicitudinem interdicit, redundantiam, & profluentiam reprimat quæ corpori non debetur. Si vir aliquis clarissimis ornatu parentibus eo miseriam, & calamitatis deuenisset, ut in seruitutem redactus equos stringere cogeretur, quo animi sensu, & dolore ferream strigilem manu sumeret, & generis nobilitatem, ac splendorem

consideras lachrymas cohibere non posset, & vitam sibi acerbam putaret. Quid igitur nobis faciendum est, qui ex nobilissima stirpe, singulari Dei beneficio procreati sumus. & obformatam aduersum, & infelicem, in hac lachrymarum valle exulamus a patria? Serui sumus corporis nostri, & hunc equum ferocitate exultatem alere cogimur, & ferre strigili circumagere. Non est opus in hoc munere prestando tantam curam, & solitudinem collocare. Sat est, ut ea quae sine vitio praeteriri non possunt, exequamur. Audiamus ethnicum dicentem. *Major sum & ad maiora natus, quam ut sim mancipium corporis mei.* Nasceris, o homo, ut sis filius Dei, & animam tuam prestantissimum in seruitutem corporis subigi patieris? Natus ad regnum, ad diadema, ad felicitatem eternam comparandam, & omne vitae tempus consumes, in hordeo & paleis conquirendis, quibus equum pascas, ut ferocitate exultet, & te tandem in terram prosternat, ne tanta aspergas ignominia, nobilissimum genus. Agnosce, o Christiane dignitatem tuam, & diuinae confors factus naturae, noli in ueterem uilitatem degeneri conuersatione transire.

S. neca.

S. Leo.

CVM filius ille prodigus eo miseriae deuenisset, ut sues propter paupertatem pasceret, ad se reuersus aliquando, recordatus est clarissimae familiae & parentis sui, & cum hac memoria, eius pectus effoderet, reuerti decreuit in parentis domum; honestum minime ratus, ut qui erat generis splendore illustris, inter porcos versaretur, & glandes deturbaret, ac illis praeter inopia, & fame, auidere uideretur. Omnes nos quotquot Christi nomine insigniti sumus Deus in filios adoptauit, ipsius enim & genus sumus. Pudeat nos igitur tempus conterere in conquirendis glandibus, ut corpus hoc animale; (sic enim uocatur a D. Paulo) illis uideatur.

Ps. 118.
21.

MAXIMO dolore affecit Samonem dedecus illud in quod incidit, dux alias praestantissimas, cum in pistrinum coniectus esset, ut illud circui ageret, & bestiarum munereungeretur, quia se Nazarenum considerabat Dei cultui, & honori dicatum; Erubescant similiter Christiani homines, quibus hic mundus, cui adherent, eruit primum rationis oculos, deinde illos in pistrinum coijcit, ut molam asinariam cum labore & sudore versent, & in terendis rebus nullius poderis, & momenti defatigentur. O vos miseros, & infelices, quis mentes uestras seduxit, ut Deo derelicto ad hanc Daemonis tyrannidem configeratis, ut in abiectum locum cum maximo dedecore, & ignominia detrudamini.

Maximum

MAXIMUM supplicium est hoc, sed tamen iustissimum, & illi simile, quod Deus minatur Babylonae cum ait: daturum se operam, ut ex folio dignitatis in quo sedebat deturbaretur in molam, ut fieret molendinaria. Animaduerte ruinam maxime principis, quae sedebat in throno sublimi, ex ebore antiquo, & auro fuluore confecto, nunc autem iacet in puluere. Descende inquit, sede in molam, & mole farinam. Miserum profecto est in tueri reginam ex sublimi dignitatis gradu, in abiectum locum deturbari, ut inter farinam, & molam asinariam versetur: Sed miserrime quid est, animi iucundissima iuga collocauit, in orbis constituit, & super parami, ut terrena sapiat, & omnem curam, & solitudinem, in terrenis debuerat, splendoris oblita generis sui, terrae adhaereat. Memento igitur homo quia pulvis es, quae ex parte constas corpore, at uero quae ex parte spiritualis es, ad mentes illas diuinas, & ab omni concredinem Dei. Auertere igitur a te ipso, quia pulvis es, ne in puluerem conuertaris, & conuerrere ad Deum, quia ad illum conuersus, & diuinitatis eius particeps factus, non in puluerem conuerteris, sed in aeternum uiues.

Isai. 47.
nu. 1.

In feria quarta cinerum. Concio tertia.

Memento homo quia pulvis es & in puluerem conuerteris, ex Genes. 3.

PECULIARI quadam exclamatione, ait Spiritus Sanctus, amarum esse memoriam mortis, is, qui cum hoc mundo & rebus, quae in illo florent pacem firmarunt. O mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in subitantiis suis. Amara ualde, dulcis tamen redditur, si consideremus, magni nostra inter esse hanc mortis memoriam. Perfunditur etiam dulcedine diuinae gratiae quae corrupto naturae nostrae palato suauem adhibet medicinam, & ad pristinum salutem & sanitatem reuocat. Hanc igitur diuinae gratiae dulcedinem, a Deo optimo, maximo Sanctissimae virginis interuentu suppliciter exoremus.

Eccles.
41. nu. 1.

D 3 Primus

In feria quarta cinerum.

Primus discursus, in quo agitur de misericordia Dei, qua nos a peccatis excusat, proposita nobis ob oculos mortis memoria.

Memento homo quia pulvis es, & in pulverem convertereris.

Ind². 13.

8.

X.ii. 4.

14

2. Reg. 4.

PLATE 7.

SOMNVS. valde periculofus eft iis, qui bella gerunt, & inter
hostes, qui eorum sanguinem expetunt, verfantur. Id Holofer-
nis cede satis aperte comprobatur. Intulerat ille bellum Hæ-
breis, & hostium oblitus securus in lecto dormiebat in vtranque
aurē: quo factum est, vt qui nullus Hæbreorum viribus debili-
tari poterat, imbecillis fœminæ virtute superaretur, & capite trun-
cetur. Dux etiam Sisara inter hostes versabatur, cum lactis pa-
culum exhausit, quod illum & somno, & mortis traiecit: clauo
enim per tempora transfixus occubuit. Princeps quoque Ithobeth
Regis Saulis filius super stratum suum meridie dormiebat, & cum
hostiaria etiā obdormiret, ab hostibus domum latentem ingres-
sis, pugione confossus, & interfectus est. Vnde amens p. olectio
fit, qui in medio hostium constitutus somno deditur. Bellum ge-
rimus omnes Christiani: militia est vita hominis super terram:
versamur inter infestissimos hostes, qui vitam, & sanguinem ex-
petunt, ne somno grauemur, nam valde periculofus est, & mors,
quæ post illum sequitur infœlicissima. Somno enim oppressæ, &
morte correptæ sunt: quinque illæ virgines fatuæ, & infempirer-
nas miseras deturbatæ. Aduerte, & considera quem exitum som-
nus iste sortiatur. Hoc somno grauatür ille, qui à concubinato
abduci non potest, sed mortis voce excitabitur aliquando, & in
candentes inferni sedes detrudetur. Hoc somno detinetur fœ-
nerator, qui aliorum pecuniâ retinet, & cum in maximo versetur
periculo, nullis cōscientiæ stimulis excitatur. Accidet illi aliquan-
do, vt securus cubitum discedat, & subita morte correptus, cum
euigilet se in inferno tortoribus vndique circumuectum inue-
niat. Hoc denique somno dediti sunt, quicunque peccatū aliquod
mortiferum comisserunt, nec dant operam diligenter vt illud cō-
fessione delectant, & pericula effugiant, cum sciant à quolibet De-
mone

Concio tertia.

31

mane, ni Deus impediatur, suffocari posse, & in ignem inextingui-
bilem deturbari.

rat, & ne illū mors somno obrutum offēdat, hac peccatorem excitat vocē. *Memento homo quia pulvis es & in puluerem conuerteris.* Præcipere solent medici, vt tondantur capilli eorum, qui lethargia laborant, & vt caniculū aut aliud quid ex animantibus recens enectum capiti admoventur, & vt astantes magna vocis contentione ægrotos excitent, ne humore illo nocivo capiti infesto conficiantur. Quā gravem lethargiam patiuntur mundani homines, quorum capita pestiferis humoribus, superbiæ scilicet, auaritiæ, & intemperantiæ grauantur. Sed medicus ille celestis, cū maxime adhibet non canum cadauera, sed eorundem peccatorum mortalia corpora. Hodie chirurgus hic diuinus ex puluere & cinere cōficiat medicinā, & præcipit vt peccatorum capiti applicetur, & singulis dicatur. *Memento homo quia pulvis es & in puluerem conuerteris.*

Voluit Taliquando Deus Israeliticum populum ad se con-
vertere, & ad poenitentiam inducere, & accersit Ieremiam propheta
se ego video & dixit Dominus bene vidisti, quia vigilabo ego super ver-
bo meo, ut faciam illud & veniat iterum prophetiam, & ait quid tu vides?
Ollam succensam ego video & faciem eius a facie Aquilonis. Et dixit
Dominus ostendit: primum virgam vigilantem, deinde ollam suc-
censam. Virga vigilans ostendit Deum vigilare, & diuinæ iustitiæ
virgam veritare manu, quo indicat se nunquam obdormire, licet
peccatores sui immemores obdormiant, & somno indulgentes
nihil de peccatorum suorum poenitentia cogitent. Olla deinde
succensa supplicium refert, quo Deus puniet peccatores. Excubat
itaque Dominus, & prospectat, qua ratione se gerant peccatores,
ut si deliquerint scelorum & flagitiorum suorum penas luan-
& in stagnum ignis ardentis viui detrudantur. Mirabile hoc, pec-
cator peccat, & peccata congerit, & adhuc securus dormit, Deus
autem vigilat, de cruciatibus cogitat, & ignem succendit. Quid?
Arbitrantur impij Deum obliuisci, & obdormire, quod ipsi fa-
ciant, falluntur profecto, quia non dormit aut neque dormiet
iustus iudex. Vae tibi peccator, qui ex ollis Egypti comedis, Deus
autem ollam tibi preparat, candentibus inferni, prunis succensam.
Sed

Sed expendite Dei nostri misericordiam, hodie peccatorem ex-
citet, ne somno grauat in feruentem inferni ollam dilabatur.
Memento homo quia pulvis es. si dormis expergiscere, explicatque
excute intolligentiam tuam, ut videas, mors adest in vestibulo, &
nisi tibi consulas, in aeternos inferni rogos detruderis.

Isa. 4.
num. 1.

IN somnis erat Ethnicus ille Rex cui Dominus ostendit arbo-
rem proceram valde, ita ut altitudine sua caelum contingeret;
cuius aspectus erat usque ad terminos vniuersae terrae, folia eius,
pulcherrima, & fructus eius nimius. Sed ecce vigil, & sanctus cla-
mavit fortiter, & ait: *Succidite arborem, & praeidite ramos, & exutite
folia, & dispergit fructus eius.* Qua voce perterritus, & timore con-
cussus Rex, pauidus & somno surrexit. O summam Dei misericor-
diam, qua Regem illum excitauit, ille enim erat arbor illa frondo-
sa, & pulchra, quam Dominus excidi imperabat. Arbor est homo spe-
ciosa foliorum tegmine ornata, dum vita floret, & spiritum ducit, sed bre-
ui senescit, & exciditur, adest enim mors cum falce, qua arborem
concutit, deturbat, & in terram prostermit. Hodie nos Dominus
voce sua admonet, quae licet in terra resonet, & caelo tamen egre-
ditur: hac voce declarat arborem esse praescindendam. *Memento ho-*
mo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. Arbor licet gratissima
tis, frondoso in nemore sata ad te falx aliquando perueniet, qua
praecidaris.

Isa. 3.
num. 19.

NONNE Babylon illa magna gloria & honore coronabatur
cum misit Dominus prophetam suum qui diceret. *Erit Babilō illa
gloriosa in regnis, inclita in superbia Chaldaeorum: sicut subertit Dominus
Sodomam & Gomorrah. Non habitabitur usque in finem, & non funda-
bitur usque ad generationem & generationem. Quam oblita erat Baby-
lon tantae calamitatis, & miseriae, quae iam imminebat. Indulgebat
genio, voluptatibus perfruebatur. Sed propheta Domini prospe-
ctabat, & praedicebat casum, & ruinam eius. Sicut Sodoma, & Go-
morra subuertetur, nec erit, qui reedificet illam. Attenta mentis
consideratione perpendite, quem exitum habuerit Sodoma, vrbs
illa florentissima, paradiso similis, ciuitas illa opulenta, quae omni
deliciarum genere abundabat, subuersa est in puncto temporis, & in
cinerem conuersa propter immania scelera. In eodem periculo ver-
samur omnes peccatores, eadem ferē calamitas imminet. Gloria-
tur homo in suis rebus, honorem, & gloriam quaerit, diuitias con-
gerit: Deus autem admonet futurum, ut omnia breui in puluerem
conuertatur. *Memento homo, quia pulvis es, & in puluerem conuerteris.**

MAXIME

MAXIME Deo gratias, agenda sunt, qui prospicit tempe-
statem futuram, & antequam imber ingruat, nos admonet, ut
illum fugiamus, & animas nostras praeparemus, ne nos calamitas
incautos offēdat, & in sempiternas miseras deprimat. Aures igitur
intende, & oculos aperi, ne obdormias, respice finem, quicum-
que his rebus caducis inhias. Omnia enim, quae in tempore
sunt, cum ipsa tempore fluunt, praeterit figura huius mundi,
omnia finiuntur, nudantur, elegantiae, praeterit figura huius mundi,
nemora, virentia prata, aurum, argentum, preciosae gemmae, & quid
quid caeli ambitu continetur, in interitum properant, illud verò pe-
ius quod illa quae animas, & irretiunt, mortisq; memoriam adiungit.

QVID aliud indicant verba illa Ieremias. *De e flore Moab*
quia flores egredietur. Mos enim erat in regno Moab peccatoris
priusquam reus aliquis ad supplicium duceretur, ut mortis me-
moriam deponeret, eamque minori cum animi sensu, & dolore
degustaret. Asserebant illi Moabitae preciosissimos cibos, ut illis
vesceretur. Epulabantur splendide, pulcherrimis vestibus exornaba-
tur, & corona floribus contexta sedimur ad supplicium rapiēba-
tur, ut illis oblationibus intentus, & mortis obliuisceretur, &
tormenta facilius toleraret. Hoc videtur insinuare Ieremias cum
ait. *Dato florem Moab, quia flores egredietur.* Quia ea verba protu-
lit Dominus, eo tempore quo sententiam proferrebat, ut Moab fun-
ditus deleteretur. Moabitae autem arte vitur mundus, quae peccatores
propter immania scelera morti damnatos decipit, illos sceleris con-
uestit ornamentis, conquistissimis epulis alit, eorum capita coro-
nis, virentibus herbis, ac viuidis floribus exornat, & variis denique
oblationibus, ac deliciis illaqueat, ut mortis obliuiscantur, &
omnes suas cogitationes ad turpissimam corporis voluptatem referant.
Quibus prestigiis decepti penitentiae minime recordantur. Sed ho-
die Deus capita vestra coronat non floribus, sed puluere & cinere
ut mortis recordemini, quia nobis Deus sub specie cineris obocu-
los proponit.

VOCAVIT Dominus Ezechielem, & ait. *Fili hominis*
propheta ad salum agri meridiani, & diues saltui meridiano, audi ver-
bum Domini. Haec dicit Dominus. Ecce ego ascenden in te ignem, &
comburent in te omne lignum virens, & omne lignum aridum, & non
extinguetur flamma succensionis. Ciuitas est Hierusalem appellauit nomen
frondosum, quia illius ciues mortis obliuiscuntur, & non recordantur
secus ac petudes gra-
mina, omni voluptatum genere pascebantur. Cum Deus de caelo

ULTAD
TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO

Ier. 48.
num. 9.
Simile.

Ezech. el.
20. num.
45.

intentu cogitaret. Vt tibi immanis bellua, quæ in syluis commora-
ris, agros, & nemora peragras, cum media iter peragit Sol, & ra-
diorum splendore adurit speciosa deserti. O si animaduerteres quid
Deus cogitet, quid agat, sed ne ignorantia obijcias, mater ecclesia
te Dei nomine admonet dicens. *Memento homo quia pulvis es.* Mors
enim tanquam ventus vrens pertransiet, & deuastabit agros, &
quidquid floret, viret, & viget, in cinerem rediget.

Id minime cogitant peccatores, unde mortis obliui, & pecca-
tis impliciti, non secus ac pecudes ducuntur ad mortem. Aureum
mundi calicem apprehenderunt manibus: dulce exhauserunt vinum,
ebrii sunt, crapulam dormiunt, diuinis indigent vocibus, quibus
excitentur. Nec solum ebrii sunt, & somnolenti, sed etiam huma-
nam naturam exuisse videntur. In maximo quodam errore versan-
tur, promittunt enim sibi longissimam vitæ usuram, cum nec punc-
tum temporis certum habeant. Adversarij hoc stratagemata est, vt
penitentiam in aliud tempus differant, & suis sceleribus circum-
uenti, concidant. Hinc D. Gregorius, reproborum mentes id circo
multa nequiter agunt, quia hic se vivere diutius arbitrantur. Iusti
vero dum breuitatem suæ vitæ considerant, elationis, & immundi-
ciæ culpas declinant, nihil quod transeat appetunt, & pene mortuos
se considerant, quia morituros se non ignorant. Execute igitur som-
num somniculose, mortem tibi ob oculos propone, quia obliuio
mortis somnus valde periculosus est. Audi Deum cuius voces, se
morte ad vitam reuocant. *Memento homo quia pulvis es, & in pulue-
re conuerteris.* O vox suavis non asperitatis, & terroris, sed leni-
tatis, & misericordie plena. Cum in nauali bello clasis bene in-
structa, nauem aliquam hostium inuadit, ne illam in pelagus de-
mergat, sed vt incolumem capiat, & tormentum bellicum explo-
dit, ea tamen arte vt ferreus globus paucim superget, & tonitruo
deterreat, non verò labefactet, vt perterriti milites, à sui defension-
e desistant, arma deponant, & se clasis Imperatori dedant. Sic
Deus Optimus Maximus ne peccatore perdat, sed vt illum saluum
& incolumem capiat, & sub suam potestatem redigat, insonat
dicens. *Memento homo quia pulvis es, & in puluere conuerteris.*
Tormentum bellicum est illud quod tantum reddit sonitum,
sed non explodit pilam. Aliquando tamen si obstruderis mor-
tem incauet. Si verò manus dederis, & collum diuine subieceris
voluntati, nec nocebit, nec vllum afferet detrimentum.

D. Greg.
super cap.
17. Job.

Simila.

Secundus discursus in quo ostenditur, mortis
memoriam valde conducere ad pœ-
nitentiam peragendam.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris.

DIVINA iustitia hominum sceleribus irritata, mortis senten-
tiam protulit aduersus peccatores: quæ non comminatoria,
sed firma & stabilis est, vt Diuus Paulus testatur dicens. *Stru-
tatum est hominibus semitæ mortis.* Minatur Deus populo suo atrox
supplicium, cum ait. *Eccce ego mittam vobis serpentes regulos quibus*
non est incursio & mordebunt vos. (ac si diceret) ego vos puniam
supplicio inuitaui, quod nulla ratione subterfugere possitis.
Malum illud, quod ita serpit, vt nullo modo caueri possit, mag-
num malum est: cum illi mederi possumus non est valde pericu-
culosum, sed cum nullam paritur medicinam, graue, & mortife-
rum est. Maximum nostris capitibus imminet malum: morte nos
Deus inuitabili deterreret, id verba illa indicant. *Memento homo*
quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. Mortis manus effugere
non valebis, licet diuitiis affluas, & voluptatibus perfruaris,
quamquam corpus sacro delinix, balsamo, & mirra condias, nihil
tibi proderit: velis, nolis, moriendum tibi est. Singulis diebus
aliquid itineris peragimus, & morti propius accedimus, ac tan-
dem aliquo die totum iter conficiemus. Mortis imperium su-
guinci nec noti, ac familiares nos poterunt eripere, quia mors ser-
pens regulus est, cui non est incursio.

MORTIS naturam, & conditionem induerant hostes illi,
quos Deus immisit, vt debellarent populum Israel, qui nec argento,
nec auro flectebantur, vt à suo proposito desisterent. *Eccce (inquit)*
ego suscitabo super eos Medes qui argentum non querant nec aurum velant.
sed sagittis paruulos interficiant, & latitentibus vteri non miserebuntur.
& super filios non preces oculos eorum. O feroces, & immanes Medi,
qui sitim patiebantur vt canes, nec eam exinguebant nisi sangui-
ne innocentum. Hic describitur mortis ferocitas. Inexorabilis est
nec flectitur auro, nec argento, nemini parci. eadem facilitate
infantem suggentem vbera apprehendit, qua hominem senio con-
sectum. In omnibus aliis malis saepe casus, & fortuna domina-
tur

Heb. 9.
nu. 27.
Iren. 8.
num. 17.

Isai. 13.
num. 17.

In fexia quantia cinerum.

V O L V I T aliquando Samuel Israeliticum populum ad penitentiam excitare, & petijt a Domino, ut tempestatem & tonitruum immitteret: Quod cum impetraret, adeo populus tempestate illa perterritus

37

F 3 Quo

3-veg. 2
H.M. 20-

Quo audito nuntio, vineis, hortisque relictis domum rediit, ut penitentiam operam daret, & lachrymis ac gemitibus immanium scelerum impunitatem assequeretur. Stultum sane esset (ut ille prudenter existimauit) ut qui propter maxima flagitia tradendus erat canibus, penitentiam desereret, & corporis oblectamenta sectaretur. Mundani homines in construendis hortis, peragradis pratis, colligendis floribus, & delicijs comparandis tempus conterunt. Hodie diuinus nuntius illis obuiam venit, qui mortem denuntiet ac dicat eos si minus a canibus dilaniandos, vermibus saltem consumendos esse. Quis hæc audiens, viam non reuocat, ut fecit Achab, ut se totum penitentiam dedit, & lachrymis, cilicijs, & ieiunijs, diuinæ iustitiæ satisfaciat? Eris ne o miser, & infelix peccator, ita excors & inanimus ut te ab idolatra rege superari patiaris? es ne minus certus de tua damnatione quam ille? Cur igitur in tuis sceleribus permanes, & penitentiam obliuisceris, qua Deum tibi placatum reddas?

ANIMADVERTE, & cogita, quo nomine appelletur diues ille, qui cum ingentes tritici acervos haberet, in somnes ducebat noctes, & secum ipse cogitabat, qua ratione eos in horrea coacerderet, & in plurimos annos referuaret. Stultus merito appellatus est, quia cum mors prope ostium adesset, nihil de illa cogitabat. Sed totus ad fortunas suas conuersus, secum ipse colloquebatur dicens. *Anima mea habes multa bona posita in annos plurimos requiescere, comedere, bibere, epulare.* Hæc ille repetito sermone crebro dictitabat. Sed in sua cogitatione constitutus audiuit vocem de caelo dicentem sibi. *Stulte hic nocte animam tuam repetent a te, quæ autem parasti cuius erunt?* Quam ob causam stultus appellatur? videlicet, quia cum esset mortalis, & in domus vestibulo iam prope adesset mors, non de penitentia peragenda, sed de fortunis, & epulis cogitabat. Si igitur, tu quicumque sis, in eadem vestigia incurris falso tibi sapientis nomen usurpas? stultus sane es. Nam quæ maior stultitia esse potest, quam mortiferum peccatum committere, quo diuinam contemnis maiestatem, & id pro nihilo ducere? Nec de placando diuino numine cogitare? Id non sapientia, sed maxima stultitia est. Ergo quicumque sapiens haberi, & esse cupit, cum primum audit se mortalem esse, rebus omnibus nuntium remittat, & se totum corpore scilicet, & animo ad Deum conuertat.

CVM sapiens ille Mardocheus edictum mortis ab Assuero rege edictum, in vrbs compitis, & regis domus portis fixum aspexit, acer

bisimo animi dolore affectus est. Scidit vestimenta sua, indutus est sacco, sparsit cinerem capiti suo, & in platea vrbs Susan voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui, & hoc ciuitatu usque ad fores palacij gradiebatur. Non animaduertis, quam graui vulnere Mardochei animum affecit sententia mortis a rege lata? Non ab simili animi sensu, & dolore cruciabantur reliqui Israelitæ. In omnibus etiam provincijs, ac locis, ad quæ crudele regis edictum peruenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, ieiunium vllulatus & fletus, sacco & cinere multis etiam feminis pro stratu vicefruebantur. Sed prudentes malo effecti, se totos penitentiam dederunt, quæ magna sapientia est. Hodie videmus edictum, quod mortis nostræ sententiam continet, non fixum in angulis vrbs Susan, nec in portis regis domus, sed in frontibus, & capitibus nostris. Quid aliud indicat lutum istud quod fronti hæret? Quid resonant illa verba? *Memento homo quia pulvis es, & in puluere conuerteris.* Hæc est proscriptio capitis, quæ hodie promulgatur, & ob oculos proponitur, ut memoriam adherat. Si Mardocheum, & Israelitas adeo permouit regis edictum, ut timore perterriti se totos ad penitentiam conuerterint, quæ ratio patitur, ut turba insensibilis sis, ut diuinis minis minime commouearis, sed in tua obstinatione perchaum, quas ille induere noluit, quia mundicie, & elegantie, minime condecant eum, qui morte damnatus est. O frater mi exue vestem sericam, aut contextam, acu depictam, nam breui ad mortem ducendus es, melius tibi erit, sacco, & cilicium induere, lugubri, & sordida veste uti, quæ te ipsum iam iam moribundum lugeas.

VIDIT aliquando regius ille vates David angelum Domini versantem gladium, viderunt item dynastæ, ac principes regni sui, quo viso tanto timore concussi sunt, ut illico præciosissimis vestibus exuti, cilicijs corpora circumcinxerint, & corruentes in terram diuinam misericordiam implorant. Vir fortis, & acer erat David, & ita animosus, ut cum bestijs, & leonibus pugnaret, quos in frustra disperpens virtutis suæ specimen dabat, fortissimos etiam habebat exercitus duces, quos sacræ litteræ commendant, sed tanta erat mortis formido, ut vel leui eius adumbratione omnes in terram corruerint, & diuinam opem efflagitarint. Quid igitur in animis nostris operatur diuinæ iustitiæ gladius, cum adeo timidus, & imbecillus simus? Illum educit e vagina, & in omnes partes versat ut no-

1. Paral.

Esther. 4.

1. Paral.

21.6.

his timorem incutiat. Omnes etiam prophetae aut strictis increpationibus, quibus mortem peccatoribus minantur. Quis consilietur quis non occumbet? Accedamus ergo ad Domini pedes, & epistolis ab eo precibus contendamus, ut gladium reuocet.

1276. 13.
8.

A S P I C E Ieremias prophetam clamantem, & dicentem. Penitentiam agite, ut Deus gladium in vaginam recondat, & latam sententiam reuocet. Eadem verba usurpamus hodie concionatores, idem clamamus. Penitentiam agite, mors enim vobis imminet, quam si minus effugere possitis, eternam tamen mortem penitentiae beneficio cauere poteritis, & coelestem illam bonis omnibus circumfluentem vitam adipisci. Ad quam, &c.

In feria quarta cinerum Concio quarta.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. Ex Gene. 3.

Eccl. 7.
num. 3.

MELIOR EST IRE AD DOMUM LUCTUS, QUAM AD DOMUM CONVIVIUM. Quis haec protulit verba nisi sapiens ille, qui magnificas & dispendiosas domos, quae hortorum amenitate suppeditebant: pomaria omni arborum genere satam construxit, deliciarum causa, & voluptatis, ut haec & alia multa quae parauit, corporis luxui, & oblectationibus inservirent. & rebus omnibus exploratis, ac experimento cognitis, tandem sapientissime ait. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Sed cur ita loquatur examinemus. In domo luctus, omnia in luctu, & squalore iacent, in domo autem convivii, omnia letitia, & alacritate gestunt. At tristitiam, & marorem gaudii, & alacritate superari, quis est qui non videat? cur igitur domum luctus, domo convivii anteponeat. Salomon ipse se explicat, & ideo subiungit illa enim suis cunctorum admonem hominum & vivens cogitat quid futurum sit. At in domo convivii, tanta est hilaritas, & letitia, ut nullus mortis memoriam locus residuus sit, & oblitio haec maxime nocet homini: quia nec sibi consulit, nec quae in posterum necessaria sunt providet, sed bono praesenti recreatus, ea tantum quae ad illud conducunt intuetur. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Hodie nos invitat mater Ecclesia, ut hanc inuisamus domum, in qua de extremo vitae nostrae termino agitur, ut ea quae ad sempiternam felicitatem comparandam

comparandam necessaria sunt praeparemus. Ne ita agrestes simus, ut nuntium rustice remittamus. Adeamus domum luctus cum letitia. Et ut eam utilitatem, quam decerpere possumus comparemus. Diuinam gratiam Sanctissimae Virginis interuentu a Deo op. max. suppliciter imploremus. *Ave Maria.*

Primus discursus, in quo ostenditur cineris, & mortis memoriam, omni hominum generi utilem esse.

Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. ex Gene. 3.

HODIE mater ecclesia filios suos conuocat, ut capita cinere aspergant, & verba illa audiant. Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. Non dicit Dominus, memento Petre, memento Paule, &c. Sed memento homo, quia cum omni hominum genere loquitur. Non est personarum acceptor Dominus Deus. Dum homo sit, quicumque ille sit in puluerem conuertendus est. Mors quae diuinae iustitiae gladium praefert, nullam constituit differentiam inter diuitem & pauperem, nobilem & ignobilem, herum pauperum tabernas, regumque turres, sicut recta intrat tugurium pauperis, ita & basilicam imperatoris.

Horat. li. 1 ad Sextum.

MORTIS effigies, & hieroglyphicum id aperte declarat. Depingitur mors frequenter sine oculis, sine auribus, sine carne. Ossam, & inscriptionem hanc. Ne iam parvo. Primum oculorum luminibiret, eumque videret, suis affligeret oculos, cum regis conspectum suauri micantem, aspectuque terribilem, fortasse pertimesceret, & cohitus considerat, nec puluinae lumine orbata sit, nec purpureos straperistromatis auro contextis, parietes conuictos: illius oculos regem distincta clarissimis, aurum argentumque coelatum, poculorum lumine capta est. Nullam constituit differentiam inter potentissimum

Mortis hieroglyphicum.

misimum principem, qui Reipublica habenas moderatur, & humilem, ac infirmum seruum, qui equorum curam gerit, inter pulcherrimam virginem sericis ornata vestibus, in purpureis sedentem pulvinaribus, & abiectam ancillam, quæ inter ollas, & cacabos in culina versatur, quia oculis priuatur mors, quorum beneficio posset inter utramque discernere. Caret etiam auditu ne voces, & deprecationes eorum quos apprehendit audire cogatur, nam si aures haberet mors, qua se ratione posset à tot deprecatoribus expellere. Pater enim pro liberis, vxor pro coniuge, amicus pro amico deprecatur. Si precibus flecteretur, quot & quanta argumenta cogerent ut eam quisque ad suam sententiam adduceret, ut aliquam interponeret moram. Rex assereret cõmuni bono valde conducere, ut quam ducit vitam in longissimum tempus protraheret. Idem Summus Pontifex, qui Christianæ Reipublicæ præest de seipso affirmaret. Sapientissimus quisque labores obijceret quos in litteris discendis posuit, & longissimam vitæ usuram efflagitaret quoad fructus quos producere solent, vberimos ipse perciperet. Pater contendit non esse rationi consonum, ut prius ipse vita discederet quam liberos omnes, vel locaret in matrimonium, vel Deo consecraret. Precibus, & argumentis promissa, promissis, denique minas adderent homines. Sed cum mors aures non habeat, nec mouetur precibus, nec promissis flectitur, nec minis a sua sententia dimouetur. Quid plura? Carne etiam & sanguine spoliatur mors, ut neminem consanguinitatis vinculo contingat. Oribus dumtaxat arentibus constat. Nam si caro illi concederetur & sanguis, consanguineos etiam haberet, quorum precibus quandoque flecteretur. Cum autem omnem carnem & sanguinem exuerit, nullum cognatum agnoscit, sed omnes, tamquam extraneos & à se alienos adoritur. Habet etiam sulcem oblongam cum inscriptione hac. *Nemini parco*. Hoc est, illius insigne in quo gloriatur superbum, multo magis quam illud, quo Imperiosi illi Romani potentiam suam ostentabant, quorum insigne fuit: parcere subiectis, & debellare superbos. Si mors subiectis parceret, & superbos tantum debellaret, omnes ad illius pedes accederent, ne suam in illis potestatem excerneret, sed tantam profiteretur tyrannidem, ut nemini parcat, & humilem & superbum, & eum qui resistit, & eum qui dat manus obtruncat, & adeo oblonga vititur falce, ut ad omnes mundi partes pertingat, ita ut de potestate, & iurisdictione eum ipso Deo contendere videatur. De cuius potentia ait Regius

ille

vates David. *Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam? Si ascendero in caelum tu illic es: si descendero in infernum ades: si sumptero pedes meos diluculo, & habitauero in extremis maris. Et dicit dominus illi: manus tuæ deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebrae concubitu meo, & nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebrae non obscurabuntur a te, & nox sicut dies illuminabitur. Nullum itaque locum reperit David in quem se abdat, quem non penetraret diuina vis. In eundem fere modum, mortis imperium serpit. Nullus est locus ita reconditus, nullæ sunt latebræ, nullus speluncæ recessus, in quo eius manus effugere possis. In qualibet orbis terrarum parte intereunt homines, in Africa, in Asia, in Europa, in medijs fluctibus, in media terra, ac tandem ubique gentium. Falce habet oblongam, mors, ac penè infinitam, qua omnes metitur, id eius effigies indicat. Ideo mater Ecclesiæ, ut huius rei veritas appareat, omnes hodie conuocat, & omnes luto inficit, diuitem & pauperem, clarum, & obscurum, herum & famulum, & ad omnes ait. Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris. Hanc Deus sententiam pronuntiavit, quæ omnes comprehendit, Reges, Principes, Imperatores, Summos Pontifices, & reliquos omnes, qui ex Adami stirpe progeniuntur. Quis est homo qui viuet & non videbit mortem? quasi dicat, regius vates, nullus. Unde cum Dux ille clarissimus Iosue iam iam extremum spiritum exhalaret ait. Ego ingredior viam vniuersæ terræ. Eadem verba usurpauit David, cum iam animam ageret. Ingreddior (inquit) viam vniuersæ terræ. Præclara mortis nostræ periphrasis. Quid est mors? via vniuersæ terræ: via est expedita satis trita, quia eam omnes homines ingrediuntur. Viuendi rationes multæ, & variæ sunt, & eam quisque amplectitur, quæ sibi magis placet, ac via, quæ ducit ad mortem vna est, quam nullus adhuc mortalium valuit declinare.*

A V D I V I T aliquando Diuus Ioannes vocem Christi Domini dicentis. *Mitte falcem & metite, quia venit hora, ut metantur.* Sub nomine falcis mortem intelligit, & per hoc verbum metere ipsum mori significat, à messoribus sumpta metaphora. Nam sicut rusticus cum legetes metit omnes spicas æque colligit, licet vna præ alia creuerit, & vnius culmus sensim adulescens alterius culmum excesserit, licet vnius grana turgida, alterius verò gracilia sint. Sic etiam mors homines, qui in hoc mundi agello non secus ac legetes in agro radices agunt, falce sua metit, neque inter eos aliquam differentiationem constituit. Non enim considerat vtrum imperet, vel obedi-

F 2 diat

Psal. 138.
num. 6.Psal. 88.
Iosue 23.
num. 24.
3. Reg. 2.
num. 1.

diat, an Reipublicæ habenas moderetur, vel compedibus constri-
ctus in carcere detineatur. Quo fit, ut ad omnes spectet verbū illud.
Danie. 2. *Memento homo quia pulvis es, & in pulverem conuerteris.*
num. 29. **N**E mireris illius statuae, quam in somnis vidit Nabuchodono-
sor, quæ cum ex auro, argento, ære, & ferro esset conflata vnius
lapidis ictu dissoluta est. Mirum profecto, cum nec attigerit lapis
aurum, argentum, æs, nec ferrum, attigit tamen lutū, quod habebat
pedes fictiles. Attēde, & cognosces mortis cōdicionem, non petit
hæc aurum, nec argentum, sed lutum ex quo Deus hominem fin-
xit. Omnia, quæ in hac vita nitida sunt, diuitiæ scilicet, potentia,
honor, gloria, maiestas supra puluerem ædificata sunt, & quam pri-
mum mors fundamentum istud labefactat, omnia corrumpunt, aurum
dissoluitur, argentum consumitur, honor & gloria perit, cōteri-
tur statua, & in nihilum reducitur, & quod residuum est pulvis
& cinis est (vt Daniel ait) *Contrita sunt pariter ferrum, testa, ar-
gentum, & aurum, & redacta quasi in famillam astinae aure, quæ rēpta
sunt, ventis. Omnes conuertuntur in cinerem, Principes, & dynastæ,
humiles, & abiecti. Aspice sepulchra, in quibus iacent cadauera
ossa, & caluarie inter quæ minime poteris discernere, quæ sint ossa
illustis & pulcherrimæ virginis, quæ verò deformis, & ignobilis,
quæ sit caluaria Principis, quod sit cranium humillimi serui, quia
omnes mors adæquat cum homines illos, & mortales inueniat.*
Isai. cap. 14. **R**E X quidam in Babylonia maxima superbia efferebatur,
quia Dei, & mortis memoriam, abiecerat. Misi autem Domi-
nus Iliam, qui diceret. *Diras illi: Ad inferos superbia tua, concidet
caluaria tua: sicut te sterneris tinea, & aperiantur tui erunt
vermes.* Superbiam illius in sepulchrum detrudendam esse predi-
xit, in quo quid potentia & maiestas præseferant apparet, nam
corpus quod in croceis nutriebatur, in sepulchro amplexatur
stercora, & ille qui dormiebat in strato lecto, mollitis calci-
tris atque subactis, ad tantam miseriam devenit, ut subter il-
lum sternatur tinea, & qui stragulis serieis, & purpureis ladicibus
utebatur, cooperiatur vermibus, qui eius corrodunt viscera. Se-
ctare igitur superbiam o homo, quisquis sis, effere te, & extol-
le quantum libuerit, quia hæc te expectat miseria. Quanto
melius feceris si te ipsum deprimas cum hæc te maxima miseria
expectet.

Secundus discursus, in quo ostenditur
quam incerta sit hora mortis nostra

Memento homo quia pulvis es, & in pulverem conuerteris.
Ex Gene. 3. **H**IS VERBIS de morte admonemur, non tamen de tem-
pore & hora mortis, id enim Deus sibi reservauit. Nihil cer-
tius morte, nihil incertius hora mortis (vt Origines ait) vnde,
Iob *breues dies hominis sunt, numerus mensuræ eius apud te est.* Duo, Iob. 4. nu.
aduertit sanctissimus vir, quæ in vita nostra reperiuntur, & bre- 5.
uem esse, & maxime dubiam: vix inchoatur cum iam finitur, &
huic additur anceps eius cōdicio, nescimus enim quando finie-
tur, si intra annum, vel mensem, aut etiam hodiernum diem. In-
brico velatur, sed quem exitum sortietur Deus solus scit. Vnde
vt dubiam, & ancipitem vitæ nostræ cōdicionem Dominus
ostenderet ait. *Habeo clauem mortis.* Nemini hanc cōmisit clauem.
Petro dedit clauem regni celorum, hanc tamen mortis ianuam
solus ipse claudit, & aperit. Vidit etiam Diuus Ioannes in Apo- 18.
calypsi Christum Dominum, qui falce gestabat manu, qua sege-
tes meteret. Hanc falce pēctores ascribunt morti, sed falso, nam
reuera illam portat Dominus ille, penes quem est vitæ, necesseque 14.
potestas, qui quotiescunque homini vitam adimit, mittit falce 15.
non in alienam segetem, sed in suam, & virides culmos, & spicas
teneras vix erumpentes e vagina pro voluntate sua præscindit, li-
cet quandoque etiam ad maturas segetes expectet. Numerus men- 43.
sum apud illum est, ipse solus præscit diem mortis, & subitum &
inopinatum casum hominum. Homines scilicet subito extinguuntur, &
cum minus putabatur e medio tolli. Ideo in sacris litteris mors 12.
latro dicitur. Rationem reddit D. Augustinus: quia mors instat la- 40.
tronis intēpēte noctis silentiū querit, vt nos incautos offendar. 2.
Id ostēdit aperte vox illa quæ somnulosas virgines excitauit, quæ
ad mediā noctem exaudita est, vt Christus Dominus ait. *Media au- Aug. lib.
te nocte clamor factus est, ecce sponsa venit, exite obviam ei.* Voces istæ 43. q. 9.
etiam illum referunt quo Deus homines ad iudicium vo- 59.
cat: & in noctis tenebris exaudiuntur istæ voces. Venit no- 25.
ctu mors, vt prius hominem apprehendat, quam illam cauere
possit. Solent enim lictores, cum alicuius sceleris authorem simile.
F 3 inter

inter noctis tenebras indagant, prius in illum manus iniicere, quā ille possit malum sibi imminens præcauere, quia cum omnia tenebris obuoluta sint, prætores non agnoscunt. Sic mors quæ diuinæ iusticiæ falcem præfert, intempestæ noctis silentium expectat, ut prius nocentem apprehendat, & duro compede constringat, & ante diuinum tribunal sistat, quā ab illo videatur, quo fit ut neque eius manus effugere, nec ad tutum aliquem locum possit cōfugere. Ad mediam noctem exaudita est vox eorum qui sponsum introducebant. In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines, itaque non solum adest mors, cum nihil de illa cogitant homines, sed potius cū de illa in tempus lōgisianum protrahenda meditantur, ut præclare significauit sapiens cū ait. *Nescit homo finem suum sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo cōprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum repente super uenerit.* Nonne inspexisti aliquando, quā contentione tendat pisciculus, ut cibum capiat, quo corpusculum reficiat, & interdum deuorat hamū, quo misere perit, passerulus etiam quærit tritici granum, & laqueo irretitus mortem inuenit, sic voluptate etiam tantquam dulci veneno multi perierunt. Quid aliud homini euenit quotidie? vitam quærit, & quando minus putarat mortem inuenit. Traiicit mercator mare, ad Indos penetrat, onerarijs nauibus stipatus, in quibus merces exportat, & subita tempestate suborta, naufragium patitur, fortunas quærebat ille ut vitam felicissime traderet, & inuenit mortem. Aegregius adolescens nomen militiæ dat, & equo inheret, ut corpus alat, & curet, & cum minus putabat hostis hastâ verberatus occumbit. Alius inanis gloriæ studiosus curiam addit & nihil intentatum relinquit, ut regis oculis gratiosus appareat, & cum iam iam voti compos euaderet, aduersa agitur fortuna, ex alto dignitatis gradu cum dedecore deturbatur, & ignominiosam patitur mortem. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur. Sic capiuntur homines in tempore malo, cum extemplo superuenit, scilicet mors.

Et quando adeo tecum feliciter agatur, ut mors non erupat ex eodem loco, in quo vitam quæris: hoc tamen tibi compertū sit, illam cum minus cogitas aduentare: ut cum tu vitæ rationem instituas, illa non vocata tuis se rebus immisceat. Vnde illud Iacobi, *Ere nunc qui dicitis hodie, aut crastino ibimus in illam ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur & lacram faciemus,*

Eccles. 9.
nu. 12.

simile.

Iacob. 4.
nu. 13.

quæ ignoratis, quid erit in crastino. Incertum sane est. quot sunt, qui magnificas ædificant domos, qui prius ad infernum descendunt, quam in solaria, & cubicula ascendunt? quot agricolæ terram profcindunt, semina spargunt, & arbores ferunt, qui nec segetes metent, nec fructus colligent. Multi litterarum curricula ingrediuntur, qui tem intendunt aduersarijs, & priusquam ad sententiam veniant, ex de morte cogitant, & illa aduentate, omnia obscurantur, & euanescent.

HAC mortis obliuione decepti homines turpem viuendi rationem instituunt, ludicris exercitationibus se dedunt, ætatis florē existimant viam morti interclusam esse. Sed accidit illis secus ac putarant, mors enim, quæ nulli cedit, eorum arcem subito inuadit, & prius capiuntur quam periculum in quo versantur animaduertant.

EREBANTVR filij Israel delicijs, & voluptatibus cū misit Dominus prophetam Amos, qui hæc nuntiaret, *in die illa die cecidit Dominus: Occidet sol in meridie, & tenebre erunt faciam terram in die luminis.* Per solem & diem prosperitatem & lætitiā intelligit scriptura: sicut per tenebras, afflictam fortunam, & tristitiā, ut docet D. Gregorius. Israhelitis ergo occidit sol in meridie, quia subito cum minime putabant, eorum prosperitas, captiuitate, & morte obscurata fuit. Capti sunt cū magis florerent, & decor ille cladibus ab Asiriorum exercitu illatis obscuratus est. Quis dubitat, quin illi existimarint magnam diei partem residuam esse, cum eo tempore sol medium iter perageret: sed occidit repente sol, & nocte oppressi sunt. Quot feminae impudicæ. Quot perditæ adolescentes, omnes suas cogitationes in vnam corporis voluptatem abijciunt, quia cum in medio vitæ curriculo versantur, existimant mortem longissime abesse, sed occidit illis in meridie sol, nam cum adhuc tripudium exercebant, & puellarum choreas ducerent, terribis mortis tenebris offusi sunt, & perierunt. Quod multo ante prædixerat. S. Iob. *Totent tympanum, & citharam, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Res sanè luctuosa, dolore & lachrymis prosequenda. Cum adhuc citharā pulsarent & lyram haberet in manu, ut tripudium, & saltationem exercebant, mors impetum fecit, repagula comminuit, intravit recta, eosque cepit incautos, iucunda instrumenta e manibus extorsit. Citharistas,

Amos 8.8
nu. 9.

D. Gre. 5.
moral. c. 1

Iob. 21. 4.
12.

ristas, & Cirrhædos in sepulchrum deturbauit.

M A G N I F I C O regioq; apparatu conuiuü celebrabat Rex Baltasar, ex principibus atque dynastis regni sui mille accumbebat mente, vnusquisque eorum secundum suam bibebat ætatem, laudabant & magnificabant Deos aureos, & argenteos. Et ecce tibi lætia gestiens in merorem, & luctum subito conuertitur. Nam in eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis in superficie parietis. Scriptura autem & regis necem, & regni exitiū indicabat. ornauerat splendidum, lautumque conuiuium Rex Baltasar, nulla mortis habita ratione. Sed illa præsto fuit, & cum ille sibi liberius indulgebat, interemptus est.

C O N V I V I V M etiam instituerat Absalon, in quo frater eius Amnon, exquisitissimis epulis, & pretiosissimis vinis reficiebatur, inuassus autem repente est a seruis Absalon, & pugione confossus, misere interfectus est. Negligenter se gessit Amnon, cum iniuriam sorori illatam obliuioni mandaret, quo factum est, ut versutus frater, qui rem callide moliebatur seruos immiserit, ut in conuiuium iniuriam sibi, & sorori illatam vlciscerentur. Vnde Amnon qui dulcissima exhaurebat pocula accerbam etiam mortem degustauit.

C O N F L V X E R A N T filij Iob in domū fratris sui primo geniti? qui illo die lautum dabat epulum, & vefcentibus & bibentibus vinum, repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit illos, & mortui sunt, ecce tibi ex conuiuium in sepulchrum deferuntur: imò locus ipse conuiuii repente sepultura fit. Mortis obliuio mensæ accubuerant, at mors non obliuifcebat eorum.

D E P I N X E R A T Iezabel oculos suos stibio, caput ornat, redimiculis & muliebribus ornamentis nitidissimè respexit per fenestrā, leuauit Iehu faciem suā, oculos erexit in fenestrā, cum que vidisset eam ait, præcipitate eam deorsum, & præcipitata est, aspersusq; est sanguine paries, & equorū vngulæ cōculcauerunt eā. Quis aspiceret eam cū succo imbuebat faciē, & pigmentis, ac coloribus ornat? quis id cogitaret cum splendidā induerat vestem? cū processit delibuta, cōptō capillo, madētib⁹ cinnorū capillis, fucatis genis, tunc instare tempus, in quo erat præcipitanda, & corpus elegans canibus obijciendum. Nunquam id illa cogitaret, sed euenit tamen illi præter opinionem, ut solet ijs frequenter accidere quise huiusmodi hostilibus crediderunt.

I D testatur Holofernes qui elegantis scemina simulatione deceptus cubitum discessit. Id. Sisara & princeps alter Isbosheth experti sunt, qui omnes sine vlla mortis formidine somno consopiti nunquam excitati, nec expectati sunt, sed hostium manibus intercepti. Sed quid hæc vetera commemoro, cū nihil aliud singulis diebus videamus? Animaduerte obsecro, & considera, quoties hominibus in meridie occidat sol, & omnia mors obducatur tenebris. Hic subita morte corripitur, ille necatur in carcere, hic inimicis circumuentus occumbit, ille alius cū minime putaret obtruncatur. Varij, & incerti sunt exitus vitæ, quod ex ijs quæ passim accidunt, perspicere licebit.

Tertius discursus, in quo ostenditur oportere ut homines se ad honestam viuendi rationem recipiant propter dubiā & ancipitē vitæ nostræ condicionem.

Memor homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris.

Ex Gene. 3.

B E L L V M geritur inter Deum & humani generis hostem, & nunc oboritur magna contentio, nam Deus homini mortem ob oculos proponit, ut eius memoria, & consideratione vitæ turpitudine ad honestā viuendi rationem reuocetur aduersarius autē cū videat hominē huiusmodi memoriā maxime proficere, eam ex eius animo penitus delere conatur. Finxit Deus hominē in paradiso voluptatis, illico præceptū imposuit, ne vetitū arborem contingeret dicēs. In quocunque die comederis ex eo morte morieris. Mortem illi ante oculos proposuit, ut illa esset custos, & pædagogus eius. At versutus & callidus serpens hæc intra seipsum cogitatione versabat: dura isti mortis memoriā habuerint: peccatū quodlibet subterfugiet. Oportet igitur ut ex eorū animis radicitus euellatur. Accessit callide, & interrogauit Euam: Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis ex omni ligno? ne forte moriamur? respondit illa: Nequaquam moriemini: subiungit astutus coluber: Sed enim Deus sicut dicitur scientes bonum, & malum, ac ne vobis tantum boni accrescat, G iactauit

50

In feria quarta cinerum,

instans ille minas ut vos perterrefaceret, ne suauissimum fructum degustaretis, qui homines Deo similes reddit. Crede mihi qui rem probè teneo, in me malum recidat, porridge manum, decerpe pomum, comede & comedat coniux, nequaquam moriemini. O execrandum mendacium, quod commentabatur perfidus ille hostis, illius tamen verbis fidem adhibuit femina leuis, decerpit nocuum pomum, dedit coniugi, & cum illo venenum exhaustit. Deus autem, ne funditus homo deleatur, sed ut damnum per penitentiam resarciat, iterum illi mortis memoriam ob oculos proposuit dicens, *Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris.* Nec solum loquitur cum Adamo, sed cum illis omnibus, qui ex eius stirpe procreantur, nam licet solus ille vnam acerbam degustauerit, filiorum tamen dentes obstupescunt: ille in puluerem conuersus est, & nos item in puluerem conuertemur.

SED cum hostis noster iam persuadere non possit moriendum nobis non esse, (id enim quotidiano experimēto refellitur) persuadere conatur non fore tam cito. non ait iam, nequaquam moriemini: sed nequaquam moriemini tam cito. Deus enim cuius singulari beneficio vita vobis cōceditur eam in longissimū tēpus producat. tempus istud patitur, ut tibi indulgeas, & corporis voluptatibus perfruaris. Veniet aliud tempus, in quo possis penitentiae operam dare, & corpus laboribus exercere. Adolecēti persuadet ille futurum, ut ad placidam senectutem perueniat, quia iuuentutis robur id ipsi promittere videatur, senem etiam ætate prouectum decipit dicens, ætas quæ ad istud usque tempus per multa curricula deuoluta est, specimen præbet roboris, & firmitatis, nec ita facile conficietur: infirmum consolatur, ostendens quam plurimos, qui varijs languoribus vexati sint, quasi immortalitatem quandam assecutos. Cum autem quis bona utitur valetudine, eadē morti aditum interclusum esse affirmat. Si quis sibi indulget, & voluptati liberius vacat, facile persuadet, illud profuturum valde, ut vitam producat, & sine vllō dolore traducat, cum certum sit voluptatis exitum doloris initium esse: cum autem quis laboribus exercetur, eodē labores obijcit dicens fieri non posse ut quibus laboribus coalescat, eisdem subito conficiatur, sic homines in errorem inducit.

Simile.

VETERATOR & vaser est aduersarius noster, & eos imitatur pictores qui cum in breui aliqua tabella vniuersum terrarum orbē exprimere conantur, ut ea quæ in tabula coniuncta sunt longissimis

Concio quarta.

51

gissimis intervallis disiuncta esse videantur, egregia quadam videntur arte: hanc enim urbem adeo extollunt, & illa ita deprimunt, ut cum se fere cōtingant maximum inter vtramque intervallum interiectum esse arbitreris. In eundem fere modū callidus iste Geometrista, ita omnia inuertit, & tā verisimilibus, viuisque coloribus, atque pigmentis illustrat, ut mors quæ iam in limine versatur, longissime distare videatur. Hac arte in fraudē induxit diuitē illum cuius ager vberes, & copiosos fructus attulerat, qui existimabat bona illa posita esse in annos plurimos, prospiciebat enim mortē à longe. illa tamen erat in vestibulo domus. Quia hæc est egregij huius pictoris ars, ut exprimat penicillo recessus quosdam & anfractus, qui cum in nūquā perueniri posse videatur. Ideo doctor ille celestis, cuius doctrina cunctas illustrat ecclesias ut hominē a tanto errore abducatur, fraudem detegit, & mortem prope adesse denuntiat dicens, *Memento homo quia pulvis es, & in puluerem conuerteris.*

ET adhuc clarioribus verbis idem ostendit Spiritus sanctus cum ait, *memor esto quoniam mors non tardat:* & alibi *non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subita enim veniet ira tua, & in tempore vindicæ disperdet te.* Ira inquam subita est, ita subita dicitur mors illa quæ tempus penitentiae adimit, neque querenter aduenit subito mors. Satis id iam ostendimus in proximo discursu cum diximus illam esse similem latroni. In magno penitentiam in aliud tempus reijciat. Audite consequentiam, quam Dominus deducit ex illis præmissis, in quibus infelicissimam quinque virginum sortem commemorauerat. *Vigilate itaque quia nescitis diem, neque horam.* & alibi *Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane, ne cum venerit repente, inueniat vos dormientes.* & ne quis existimaret ad discipulos dumtaxat verba facere, addit Dominus: *Quod vobis dico omnibus dico, vigilate.* quid mirum si hæc Dominus cum omnia perspecta sunt, dicat cum ethnicus quidam philosophus, id visu & ratione assecutus sit, unde sic hominem alloquitur. *Nescis quò loco te mors expectet, ideo tu eam in omni loco expecta. & dubiam, atque ancipitem vitæ nostræ condicionē! Cui nō adhibet calcarea, incertus hic mortis euentus, & lumen illud diuinum quod animo præsentitur. Hodie posuisti conuerti, crastina die fortasse*

Luca. 12. nu. 19.

Eccles. 13 nu. 12. Eccles. 3 nu. 8.

Matth. 25 Marc. 13 nu. 33.

Seneca.

G 2 non

In feria quarta cinerum.

non potero. Nunc ultro se mihi offert diuina misericordia, postea
fortasse recedet à me. Fieri necesse est, ut aliquando emergam ex hoc
vitiarum coeno, cur igitur statim non fit? in aliud tempus reijcis, for-
sitam occasionem quæres, & à manibus dilabetur. Audi D. Bernar-
dum qui tuam desidiam increpat, dicens. Quid de futuro miser, tam
temerarie disponere præsumis, tanquam pater tempora & momenta
in tua, & non magis in sua posuerit potestate? Quid aliud faceret
ille, qui de alienis bonis sibi mutuo datis liberalissimus existeret, &
in scio vero Domino ea in quoslibet usus distribuere vellet? non
ne obiurgares illum, ac diceres: vide quid agas? forte Dominus quod
suum est repetet, & non poteris quæ decreueras executioni man-
dare. Non est tuum tempus sed Domini tui, qui illud tibi mutuū
dedit, fortasse cum minime putes, quod suum est postulabit ille,
in quo nemini faciet iniuriam. Non est vestrum habere tempora vel mo-
menta que pater posuit in sua potestate. Tuum est quicumque sis
semper esse paratum excubias agere, & vigilare, ut cum Do-
minus venerit confestim aperias ei, & totius vitæ rationem
reddas.

C V M quis graues cum aliquo inimicitias gerit, semper & ubi
que locorum timet, semper domo egreditur armis instructus, & ex-
peditus ad suscipiendam dimicationem. Quacunque incedit,
omnia prospectat, & oculis lustrat ne in illum ex insidijs im-
petus fiat. Et quauis frequenter accidat, ut ejus memoriam abie-
cerit inimicus, ipse tamen inimicum à cogitatione sua repelle-
re non potest, qui velit, nolit, semper ob mentis oculos obuer-
satur. Unde cum caute se in omnibus gerat, nunquam illum in cau-
tum offendet. Eandem ob causam ciuitates illæ, quæ in hostium
conspetu sunt, speculatores constituunt qui semper in speculis
excubant, quanquam hostes, neque excursionem, neque impetum faciant,
quamquam ignorent, quando illi urbem invadere velint singulis ho-
ris, ex altis turribus prospectant, & speculantur, & intempeste
noctis silentio excubias agunt. Hanc Deus in suis milibus vigiliam
exigit, cum ait. Vigilate quia nescitis diem neque horam. Inter ho-
stes versamur, qui nos agmine facto adoriuntur, ut bona cuncta di-
ripiant, mors inimicus & hostis est nimis ferus, & immanis, qui vir-
tam nostram & sanguinem expolit. Sic loquitur D. Paulus, inimicus
destruitur mors. Nescimus quando veniet. Vnum tamen certo sci-
mus illam præsto futuram. Quæ poterit si nos in cautos offendat, non
solum vitam corpori adimere, sed animam etiam in sempiternas mi-
serias

Concio quarta.

serias deturbare. Ideo opus est ut sine vlla intermissione vigile-
mus, ut nobis etiam Dominus benedictionem illam impertiat. *Beati serui illi quos cum venerit Dominus inuenit vigilantes, amen dico*
uobis quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministra-
bit illis, etsi venerit in secunda vigilia, etsi in tertia vigilia venerit, & jam
in venerit: beati sunt serui illi. Vigilemus igitur, ne vita corporis
spolietur, & simul etiam æternæ felicitatis iacturam faciamus. Per-
nitentiam sectemur, à susceptis maculis accutata nos confessione
purgemus: cilicinam vestem ad reprimendam contumaciam corpo-
ris, & hostis impetum retundendum induamus, & his armis intru-
si illius incursionem, & impetum expectemus. Si quis certo sciret
furem noctu domum suam aditurum, ut cuncta diripiat, nesciat ta-
men qua hora venturus sit, stultus profecto erit, si nullam custodiam
adhibeat, sed obitum discedat, & somno profundissimo consopia-
ter. In eandem stultitiam incidunt illi, qui cum certo sciant mo-
riendum sibi esse, diem autem obitus prorsus ignorent, non se ad
diem illum obeundum comparant, nec confessionis, atque Eucharistiæ
mysterijs animum expiant. Nullam custodiam adhibent, nullam sui
curam gerunt, & ita mors latenter ingreditur, animam adimit, eam-
que in sempiternas miseras detrudit.

O P O R T V N O tempore solent homines annonæ ratio-
nem habere, & necessaria familiaria comparare, triticum in hor-
rea condunt, penum comparant, & qualibet merces in domum
invehunt, ne ita ingrauescat annona, si rem in aliud tempus reijciant
ut cum velint quæ necessaria sunt comparare, non possint. Nunc quæ
diuina misericordia est, tempus tibi penitentiae liberalissimè con-
ceditur, ne occasionem à manibus elabi permittas: maxima harum
mercium abundantia est. Meniet tempus, transacta vita, cum tanta
huius annonæ difficultas consequatur, ut ne granum quidem inue-
nias. *Ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis, ne tantæ Dei*
beneficiæ negligas, uti fecerunt quinque ille virgines somniculo-
sæ, quæ repullam passæ sunt. Imitare alias quinque, prudentes
quæ in vigilia perseverarunt & voci Domini præsto fuerunt, quæ me-
rito cum gaudio, & alacritate maxima, ad celebrandas nuptias intro-
ducuntur.

C V M filij Israel per illam Arabiæ solitudinem iter agebant,
in cuncta & deserti via, quæ ducebat tamen in terram uberem lacte
& melle manantem, castra mouebant, cum primum Deus volun-
tatem suam nube, vel columna ignis declarabat. Nullibi legimus

in diuinis litteris, eos ad nutum, & voluntatem diuinam obmur-
murasse, semper illos Deus paratos, & expeditos ad iter agendum
inuenit, in eundem modum sancti illi viri qui laboriosam viam, quæ
in sempiternam felicitatem ducit susceperunt, ab ineunte ætate
seipso compararunt ad iter agendum, quotiescumque Dominus
signum daret, cuius semper nutum, & voluntatem intuebantur.
Antonius ille magnus sanctorum patrum columen, & ornamentum,
a tenera ætate se in desertam solitudinem recepit, vt D. Athanasius
testatur, in qua perseverabit præcinctus, & paratus ad ambulandum,
vsque ad centesimum quintum annum, quo à domino euocatus in
cæli quasi somno placidissimo consopitus, excessit è vita D. Hil-
laron splendidus adolescens, vix decimum quintum attigerat an-
num, cum se in desertam abdidit solitudinem, in qua longissimum
tempus commoratus est. Octogenarius enim felicissime obiit. Di-
uus etiam Paulus eremita illius admirabilis instituti auctor, cū
adhuc esset in ætatis flore (nam decimum quintum agebat annum)
desertam solitudinis viam ingressus est, & speluncam nactus in ea
cælestem vitam ab omni cura & solitudine alienam traduxit. Cē-
tesimum decimum tertium attigit annum, & plenus dierum, &
omnium virtutum cumulo perfectus ac clarissimis animi laudibus
stipatus felicissimè migravit in cælum. Quis dicere queat quàm
asperam & acerbam viuendi rationem instituerint? Quot dimica-
tiones susceperint? quanta pericula superarint? ab ineunte ætate ad
virtutem animum applicantes, nunquam à proposito destiterunt,
quoad inchoatum opus absoluerint. Hi fuerunt viri sapientes,
qui pure viuendi laude floruerunt. In eorum vestigiis insistamus,
vt cum ex huius vitæ miseris discesserimus, ad eorum cætum in
illa bonis omnibus circumfluente patria adiungamur.

In feria quarta cinerum. Concio quinta.

Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypochritæ, &c.
Matth. 6. num. 16.

Hom. de
ieiunijs.

CVM Diuus Ioannes Chrysostomus institutam quadragesi-
mæ prædicationem aggrediretur, sic exorsus est. Iucundum
quidem nautis est ver. iucundum etiam agricolis: sed neque nautis
neq; agricolis ita iucunda est veris tempus, vt his qui philosophari volunt
iucundi

iucundi sunt ieiuniorum dies. spiritalia animarum ver. & fidelissima
tranquillitas animarum. Nam agricolis ver idcirco iucundum est,
quia delectat aspicere tunc depictam floribus terram, & varijs fron-
dibus virgulta comantia, Nautis verò acceptum est ver, quod dor-
sum maris deductis nauibus tuto licebit ascendere, nec vndarum
pericula formidare. Nobis autem iucundum est ieiuniorum ver,
quod tunc non vndarum, sed cogitationum, & concupiscentiarum
carnis fluctus, ac turbines mitigantur, & coronæ nobis non flo-
rum, sed gratiarum spiritualium parantur. Sic enim scriptum est
Ecclesiast. 6. Coronam gratiarum accipies tuo capite. Quia ergo tran-
quillitatis tempus aduenit, etiā nos deducamus in mare doctrinæ
nauigium, & dicendi vela soluamus, si tamen tranquillus, & totus
est aurium vestrarū portus, in quo verbi Dei naus absq; metu nau-
fragij collocetur. Hactenus Chrysostomus, cuius verba protuli,
quia in eodem ego desiderio versor hodierna die. Deus Optimus
Maximus diuine gratiæ nobis spiritū largiatur, vt & virgo sanctis-
sima intercedat, angelicam salutationē recitemus. Ave Maria, &c.

Ecclesiast.
6.
2. 219

Primus discursus, in quo ostenditur ieiunium
valde utile esse, ad placandum diuinum
numen nostris sceleribus ad iracun-
diam prouocatum.

Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypochritæ, &c.
Matth. 6. num. 16.

SUPPONITVR à Christo Domino, his verbis ieiunan-
s dum nobis esse: frustra enim si hoc non daretur, vt certum
ieiunij ratio, & modus perscriberetur. Quamquam non desint,
qui id sibi compertum non habeant, & corpus ieiunijs macerare
recusent. Erunt fortasse aliqui, quos necessitas cogat, sed sunt vt
arbitror multi, qui falsa quadam opinione ducuntur & sui amore
decipiuntur. Occasiones querunt vt à ieiunio honestè recedant, &
immunes ab illo, ac liberi iudicentur. Hi minime dant ieiuniorum
tempus. Sed maligno spiritu agitantur aperte. Nam mater Eccle-
sia diuino spiritu afflata quadragesimæ ieiunium instituit, non
heri

heri aut nudius tertius, sed a primordio nascentis Ecclesie, ut à sanctorum patrum scriptis liquido constat. Diuus Hieronymus super Oseam, capite 58. & Epistola ad Marcellam, Diuus Augustinus Epistola 86. & 118. & 149. Diuus Ambrosius, sermone. 25. & 38. Diuus Chrysostomus, homilia. 3. & 16. ad populum Antioch. Diuus Basilus concione de ieiuniis, & in ebrios. Origenes, homilia 10. in Leuiticum. Theophilactus. Alexandrinus, & Epiphanius in canon Apostolorum.

LIBER. Ecclesia vehementer exoptat, ut penitentiam amplectamur, qua diuinum numen nobis placatum reddere possimus, ad id autem ieiunium non parum conducit. (quia ut ait Diuus Ambrosius.) ieiunium est reconciliationis sacrificium. Variis generibus sacrificiorum utebatur populus Israel. Animalia mactabant sacerdotes, & eorum sanguine mdebant aræ, ut cum Deus altaria prospiceret cruore conspersa, iram deponeret, & populus suorum scelerum impunitatem assequeretur. Vultis (inquit Ambrosius) ut ostendam vobis sacrificium, quo diuinum numen scelere violatum placare, ac lenire possitis. Ieiunate. Ieiunium enim reconciliationis sacrificium est, & peccatū omnino delet, quod inter Deum & hominem amicitiam dirimebat. Id præclare explicat Diuus Bernardus his verbis. *Primum quidem fratres pro eo quod ab ipsis quoque licitis abstinemus. ea nobis que prius illicita commissimus condonantur.* Quid igitur est condonare commissum, nisi ieiunio breui ieiunia redimi sempiterna gehennam enim meruimus, vbi nunquam cibus ullus est, consolatio nulla, & terminus nullus, vbi gutta aquæ diues postulat, & accipere non meretur, bonum ergo & salutare ieiunium quod redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur hoc modo peccata. Non dicit Bernardus ieiunio solo promereri ut Deus peccata condonet, & pœnam remittat. Sed illud dumtaxat, quod de elemosyna dici solet, illam valde utilem esse, ut omnium scelerum impunitatem assequaris; quia sicut diuina misericordia excitatur, ad vberem gratiam tribuendum illi, quem erga proximos suos misericordem contemplatur: sic Deus ieiuniis quibus se peccatores macerant commouetur, ad infundendum cœlitus in eorum animos diuinum lumen, quo illustrati peccatorum deformitatem perhorrescant, & eos commissi sceleris ut par est peniteat, unde veniam agniti facinoris assequantur.

IDEM declarat Diuus Athanasius dicens. sicut propter escam, & inobedientiam proturbatus est Adam ex paradiso: ita rursum per ieiunium

Libro de
Helia &
ieiunio ca
pitu 9.

Serm. 4.
de quadra
gesima.

Lib. de vir
ginitate.

nium & obedientiam in paradysum qui vult redire, ac si dieeret, propter ciborum abusum iratus est Dominus, & Adamus expulsus e paradiso voluptatis, ratio postulat, ut ciborum parcitas Deum placatum reddat, & hominem in paradysum restituat. Diuina iusticia post immodicam illam intemperantiam, ieiunium postulat, ac diuina misericordia post ieiunium, & parsimoniam nostram, veniam nobis, & impunitatem de suo pollicetur.

ILLAM Deus, quæ sua clementia est liberalissime concedit, ut videre est in ciuitate Niniue, cuius scelera adeo erant immania, ut Deus grauer offendus eam post dies quadraginta flanditus deberentur in ea plusquam centum viginti hominum millia, qui nesciebant, (ut scriptura ait) quid esset inter dexteram & sinistram suam.

INGRESSVS est Ionas urbem illam amplissimam, cepit clamare: *Adhuc quadraginta dies & Ninue subuertetur.* Timore conculsi, & formidine perterriti Niniuitæ, cum prophetæ verbis fidem adhiberent, ieiunium generale indixerunt, neminem excipiunt, ut tam omnes homines quam animantia rationis expertia potu, & cibo abstinerent, secundum regis imperium, & voluntatem. *Vidit Deus Iona 3. per malitiam quam loquutus fuerat ut faceret eis & non fecit.* Hec est Dei nostri natura, facile ad misericordiam flectitur ieiuniis, facile carnis maceratione eius commouentur viscera, ex quibus hæc medicina, quæ ad nostram salutem plurimum valet proficiscitur, ut Diuus Chrysostomus testatur cum ait. Communis nostri omnium Dominus, veluti pater filios indulgenter amans, cupiens ea quæ peccauimus nos abluere, hanc nobis quæ per ieiunium fit curatio: nem adinuenit. Hec ille. Quæ maior fingi, aut excogitari posset misericordia? qui punitor scelerum, aut excogitari possit, ipse antidotum conficit, quo malis nostris medeatur, quia non puniendi, sed ignoscendi studio flagrat, & ideo ait. Conuertimini ad me in toto corde vestro. *in ieiunio fletu.* Primum verbum quod usurpat ieiunium est, ut inde facile consciamus efficacissimum medium esse ieiunium ad impetrandam veniam omnium peccatorum.

HINC oritur istud ieiunij præceptum, quod nobis imponitur Ecclesia hoc tempore quadragesimæ eo animo ut ab omnibus obseruetur, quia probe cognoscit quantum habet virtutis, & gratiæ ad placandum diuinum numen. Vnde tam in

H euangelio

Iona 3.

D. Chrys.
hom. 1. in
Genesim.

Isa.

euangelio, quam in epistola de ieiunio agit, quia quæ repetito sermone crebrius usurpantur, facilius ab omnibus percipiuntur. Si ergo modum & rationem queritis, qua vobis Deum placarum reddatis, in ieiunium incumbite, quod tantum gratia valet apud Deum, ut eandem vobis facile possit impetrare. Ieiunium enim fons perennis est, ex quo diuinæ misericordiæ riuuli profiscuntur, quibus peccatorum maculæ eluuntur, & virtutum virgulta procreantur.

Secundus discursus aduersus illos, qui cum hypocrisim detestentur, nullo ad homines habito respectu, publicè peccant.

Nolite fieri sicut hypocrita. &c. Matth. 6. nu. 16.

VITIVM istud hypocrisis liberius quondam grassabatur, cum veritati debitus honor deferabatur, nam cum homines laudis, & gloriæ studiosissimi sint, & animaduertant veras animi laudes plurimi fieri, & clarissimos ac præstantissimos viros, in omnium oculis luceque versari, se ex eorum numero esse simulant, ut ea ratione inter primarios haberentur, & ea ratione inanis gloriæ laudem aucuparentur. Nunc autem cum iā vera virtus debita hominum opinione & honore careat, & improborum iniuria parvipendatur, nō pauci sunt, qui eam pronihilo ducunt, nec dant operam, ut virtutis studiosi habeantur.

simile. **S**TVLTVS fane esset mercator ille, qui vitreos lappillos, & adulterinos in eam urbem vendendos inueheret, in qua & gemmæ præciosissimæ floccipenduntur, & conculcatur. Sic meritò reprehenderetur ille, qui simulatas animi laudes hisce temporibus sibi ambidas proponeret, in quibus nec vera, ac speciosa animi ornamenta propter hominum petulantiam in honore sunt. Tantus quondam ieiunio deferabatur honor, ut essent multi, qui facies suas exterminarent, ut apparerent hominibus ieiunantes: & macie consumpti ac palidi incederent, ut corporis tenuitate aurā captarent popularē. Sed iam ad ea tempora peruentum est, in quibus laudatur ille, qui lautē ac splendide epulatur, qui pretiosissimis vescitur cibis, & pleniora exhaurit pocula: Hunc omnes prædicant, hūc in summo honore & veneratione habent,

Tanti

TANTI quondam fiebat oratio, ut amarēt homines in synagogis, & in angulis platearum astantes orare, ut viderētur ab hominibus. Sed iam neq; in plateis, neq; in templis orationi vacant, neque honorem & gloriam in diuinis cōmentationibus exercendis constituunt. Et sunt qui falsò putent sua amplitudine minime dignum esse utroq; genu ante Deum prouolui, sed vnum dumtaxat in flectunt, & ne pavimentum, aut scrupulus aliquis genu lædat, gausa pinum puluinum mollitum atque sub actum illi supponunt.

PLVRIMI etiā habebatur eleemosyna priscis illis temporibus cum in publicū procedebāt illi, qui pecunias in pauperes distribuebant, cum prius tuba canerent ut homines cōfluere, & per fenestras & cācellos aspicerent, ac summis in cœlū laudibus efferrerent illum, qui tāta utebatur liberalitate. Sed iam eo miserie vetum est, ut non glorientur homines, cū pauperum inopiam subleuant, sed cū patrimonium profundūt, & fortunas suas obligantur cū equos, canes, accipitres, & aucupes alunt, & futili ferarū venationi infercilicinā vestem ad reprimendam contumaciam corporis induebat, quia debitus pœnitentiæ honor deferabatur: nunc autem qui sibi liberius indulget, qui indussum byssinum, ac sericas vestes ostētat, per ora hominum volitat & maximis exornatur laudibus. Hæc est origo totius nostræ calamitatis.

CVM filij israel Idola tegebant, eaq; in abditis, & reconditis locis venerabantur, licet grauius peccarent, sibi solum nocebant, sed cū ea publico in loco proposuerunt, vniuersa ferē fides corrui, & cultus Deo exhibendus periclitatus est. Væ terræ hodierna die in qua non latitāt vitia in tenebris, & abditis locis, sed in publicū processere, & in oculis omnium, ac clara luce versantur. Væ hominibus qui suam gloriā, & nominis immortalitatem, in flagitijs ac sceleribus constitutā esse arbitrantur. Superbia effertur, humilitas depriimitur: gula laudatur, temperantia vituperatur, turpido extollitur, cōtinentia incet, vitia deniq; omnia in honore sunt, & clarissimæ animæ laudes despiciuntur. Principes dynastæ, & primores ansam derunt tanto malo quorū diuitiæ avaritiam, & abundantes voluptates prodigalitatē, & omnium fortunarum euersionē inuexere, & his remedia pati possumus, qui verò tāto malo rebus in republica præclare gestis mederi debuissent, malum augent deprauata viuendi consuetudine, qua reip. vlcera serpunt rragis ac magis, & sensim recadit.

H 2

crudel-

Matth. 6.

nu. 5.

Matth. 6.

nu. 5.

Tit. Liui.

14 prologo

Prime de-

radis.

crudescunt, unde tantum malum? Ex eo quod iam vitia perficuerunt frontem, & in publicum processerunt.

Isai. 59. **VND E** cum Isaias propheta, populi sui proteruita & impietatem verbis augere vellet, sic ait, *Corruit veritas in plateis, & equitas non potuit ingredi, & facta est veritas in obliuionem, & qui recessit a malo praece patuit.* Ac si diceret, pugione confossa est veritas in foro, non in angulis vrbis, sed in platea publica, non in tramite aliquo illi insidiae paratae sunt, sed in medio foro mucrone petita fraus & dolus signum sustulit. Nullus aequitati & iustitiae aditus patet, omnes viae sunt interclusae, ille vero qui recedit a malo praece patet. Huc insequitur omnes, hunc contumelias onerat, hunc sicut maledictis.

Hier. su. per caput 59. Isai. **EX-PONIT D.** Hieronymus verba illa Isai, ducta similitudine ab homine illo quem D. Ioannes commemorat, qui cum caecus natus esset singulari Christi Domini beneficio visum recepit. Quid enim opprobrii & contumeliae non pertulit, eo quod veritatis partes egit, eamque sibi defendenda suscepit? maledixerunt ergo ei, quia veritatis defensor acerrimus existeret, ac tandem ex synagoga cum dedecore eiectus est. Huc usque inuadit, ut ait Isaias iniquitas Hierusalem.

E A D E M prophetae verba usurpare possumus hodierna die, cum iam iniquitas tantam auctoritatem consecuta est, ut spurcissimi & edacissimi homines, qui tantum abdomini suo nati videntur, summis in caelum laudibus effertantur: si vero quis paupertatem & parsimoniam sectatur, omnes insurgunt, ac illi in oculos inuolant. Hunc beneficium, maledicium, hypochritam, per dedecus & contumeliam appellant. Animaduerte obsecro, ad quantam miseriam, & calamitatem deuenerimus, o tempora, o mores, o mirabile portentum! Iam iam homines in tanto scelerum ceno volitantur, ut latentur & gloriatur, cum male fecerint. Si vero quis dat operam, ut ad rectam viuendi viam, a qua deflexerat reuocetur, aut ab eorum societate se auocat. Hunc exagitant contumelias, hunc afficiunt iniuriis, ac de illius fama quantum possunt detrahunt, praedae patet. Vae tibi qui in hac miserie & calamitatis laeu incidisti, qui tantam tibi licentiam assumis, ut non verearis in hominum oculis facinora perpetrare. Vae tibi possumus enim non immerito de tua salute dubitare.

Isai. 3. m. 1. **VOLVIT** aliquando Deus populi sui calamitatem ostendere, & ait: *Peccatum facinorosum sicut Sodoma praeparauerunt, nec absconderunt.* Verbum illud, *nec absconderunt*, magnam Domini indignationem indicat. Peccatum turpe est, & deformis, & cum illi qui illud admiserat erubescere debuissent, iactabant facinora, & de commisso scelere gloriabantur.

riabatur. Hi Sodomitis similes sunt, qui omnes verecundiae fines transierunt, omnia pudoris repagula uti homines impudicissimi perfrugerunt, ut indicat caecitas illa qua merito puniti sunt, & sulphur ac ignis de caelo dilapsus, quo vniuersa ciuitas conflagrauit. Quid Dominus de illis diceret, qui sine vlla religione, sine vilo pudore, humanas & diuinas leges euertunt? Pereant, extinguantur, concrementur, deleantur de libro viuentium, cum quis de sceleribus gloriatur nec vllis verecundiae frenis retardatur, iam hic ad extremam sceleris improbitatem deuenit: reliquum est ut Deus cum illo ratione ponat illud, in ignem coniiciatur, & ardeat.

S V B M O V E R A T aliquando Dominus pluuiam serotinam, & cum huius calamitatis ratione redderet ait: *Prohibita sunt stellae pluuiarum, & serotinus imber non fuit (sponsa mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere).* Commemoratur ibi propheta supplicium illud, quo Dominus populum affecit, cum eorum concitatem populus deuenerat, ut iam non in angulis vbi fiebat, cum adhuc vixisset pudor, sed in publico idola coleret vbi factum fuerat tempore Iezabel. Perficit populus frontem, pudorem, & verecundiam deposuit, & conculcit Dominus pluuiam. Sederuam spiritum, qui sub huius litterae cortice latitat. Quid est subtrahere aquam propter scelera impudentiam, nisi ut D. Gregorius insinuare videatur, concionatores submouere, qui instar nubium aquam infundunt, quibus virtutum semina in hominum animis procreantur? Prohibita sunt stellae pluuiarum. Quedam glosa ait prohibita sunt distributiones diuinarum gratiarum quia non solum edictionum beneficio, sed diuinis etiam afflatibus spoliatur quos animo presumere solebat qui sine vilo pudore peccatis peccata coacerbant nec hominum conspectu reformidant.

A T T I G I M V S causam, cur iam nulla sit hyocrisis, quia scilicet virtus despectui est, vitium autem honori, & gloriae. Sed cum omnia sint inuersa, licet virtus non habeat, vitium tamen suos habet hypochritas, qui non ex veris animi ornamentis, sed ex vitis simulatis laudem & gloriam aucupantur. Pauper diuitias simulat, & ignobilis humilitatem dissimulat. Qui omnium rerum inficius est improbitate deuentum est. Deus, quae sua misericordia est, tantae calamitati medicinam adhibeat, qua vitiosa Reipublicae partes sanentur.

Nolite fieri sicut hypochrita, &c. Matth. 6. num. 16.

*Primus discursus, in quo agitur de hypochristi,
qua homines possunt decipi, non
verò Deus.*

D. Isid. li.
10. Ethic.
cap. 8.
D. Naz. in
orat. fun.
patr.

D. Thom.
2. 2. q. 11.
art. 2.

D. Aug. li.
2. de ser.
Domini in
mon. c. 3.

QUAM QVAM verum sit hypochristis imperium, non esse tam longe, lateque diffusum, sicut esse solebat, si rem tamen attente consideremus, inueniemus quam plurimos esse hypochritas christianæ Reipublicæ, valde perniciosos, & ut id luce clarius appareat, perpendere necesse est, quid sub nomine hypochristis intelligamus. Diuus Isidorus ait: Hypochrita græcum verbū, latine simulator interpretatur, qui cum intus malus sit, bonū se palam simulat, nam hypochristis falsum veri iudicium interpretatur. Diuus Gregorius Nazianzenus addit, hypochritam esse instar mulierculæ insipientis, quæ cum pulchritudine careat naturali, ad colores pigmenta, & fucos confugere solet. Sic hypochrita cum specie careat, perfectæ, solidæque virtutis, adumbrationem quandam ornamentorum simulat, qua eorum oculos retinet, qui adumbrata virtutis simulatione capiuntur. Diuus Thomas hypochritæ nomen tractum esse dicit ab specie eorum, qui in spectaculis contexta facie incedunt, distinguentes vultum vario colore, ut ad personæ quam simulant speciem propius accedant, modo in viri, modo in fœmine, ut in ludis populum fallant. Adducit Diuum Augustinum, qui ait, sicut hypochritæ simulatores aliarum personarū agunt partes illius quod non sunt (non enim qui agit partes Agamemnonis verè Agamemnon est, sed simulat eū.) Sic in Ecclesijs, & in omni vita humana qui se vult videri quod non est, hypochrita est, simulat enim iustum, non exhibet. Itaque sicut in Scena qui pauper est, diuitis personam agit, & famulus heri, ac qui turpem, & flagiciosam vitā degit, Diui Francisci honestissimi, ac innocentissimi viri personam refert: sic hypochrita cum in tragædiam huius mundi prodit ut animi elationem occultet submissi personam representat, & qui maxime avarus est, se munificum, & valde liberalem simulat. Vnde Diuus Thomas in hanc sententiam concludens: hypochristis ait simulatio est, non

non autem omnis simulatio, sed solum illa quæ quis simulat personam alterius, sicut cum peccator simulat personam iusti.

HEN C colligere possumus, hypochritam fuisse Absalonem, qui pietatis prætextu fratrem Amnō ad conuiuium vocauit, animo interficiendi ut Thamar sororem suam speciosissimam vlcisceretur. Voluit etiam in parētem insurgere, & regnum per tyrannidem occupare, quod ut facilius assequeretur, stabat iuxta introitum portæ & vocabat eos, qui negotia gerebant, quos ut ad se alliceret blandissimis verbis alloquebatur, ac sæpe dicebat: Quis me constituit iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium ut iustē at verò inaudita quadam regni cupiditate conflagrabat. Quid? Nonne hypochritæ erant. Scribæ, & Pharisei quos Christus Dominus res habere deberent submoueant? nam ut ea quæ filij morigeri, ad dotes raperent, dictare solebant. Deo potius & altari, quam parentibus esse deferenda. O callidi hypochritæ qui sub pietatis, & religionis nomine suam insatiabilem pecuniæ cupiditatem dissimulabant. Quid? ut diuinæ legis acerrimi que pugnatores haberentur. Scribæ in membranis decalogū Moysi, id est, decē verba legis: cōplicantes ea, & ligantes ea in fronte, & quasi coronam capiti faciētes, ut semper ante oculos mouerentur, latebant autem in animo, perniciosæ, ac pestiferæ mundi leges quas custodiebant, & callidè occultabant, & licet quod oculis cernebatur iustum & sanctum iudicantes, in corde tamen latitabat virus, superficie tenus, summissi, liberales, in cordes apparebant, erant verò superbi, avari, & inuidi. Merito à Christo Domino sepulchri dealbati appellati sunt. Si sepulchrum alicui Principi erectum aspicias statim se oculis obijciunt marmora pulcherrima, & fornices splendenti è iaspide factæ, quocunque te vertas colūnas aspicias alabastrinas, niue candidiores, statuas inauratas in excelso positas, stemmata ex auro, & argento, inscriptiones grandioribus litteris in marmore incisas, quæ facinora Principis in illo sepulchro conditi immortalitate consecrant. Omnia pulchra, speciosa omnia, quæ oculos, & varietate retinent, & pulchritudine delectant. Sed si ad ea quæ in busto latent oculos conuertras, si lapidibus seaturiens, quæ tetro, & pestilenti odore aerem inficit. His sepulchris hypocritas similes esse dicit Christus Dominus, qui vultu &

2. Reg. 11.
7.

2. Reg. 15.

D. Hic in
cap. 33.
super Mat
theum.

Simile.

tu & superficie mentes illas coelestes, corde verò, & animo caco demones referunt.

NEC solum sunt hypocritæ Scribæ, & Pharisei, sed ille etiam qui verbis simulat amicitiam, vt fecit Ioab, animo autem seruat inimicitiam. *Pacem cum animo loquitur* (vt ait Ieremias) & *occulis ponit insidias*. Hypochrita est mercator qui publice porrigit elemosinam pauperi, occulte tamen ciuitatem vastat latrocinii. Hypochrita est vidua quæ sub lugubri vitur veste, & candido velamine tecta in publicum procedit, vt honestissima habeatur, ac intra priuatos parietes, impudentior, & perniciosior est. Hypochrita est etiam sacerdos qui nigri coloris vestibus oblongis indutus linteatus laciniam trahit & diuinis officiis interest, vt diuini cultus studiosus habeatur, animo tamen occultat turpitudinem, & domi fortasse pellicem alit. Hypochrita est iudex, qui publicum exercet iudicium, & quod in foro tribuat vnicuique quod suum est, gloriatur, occulte tamen omnia latrocinii infestat, ciues expilat, & Regis patrimoniū diripit. Hypochrita est tabellio, qui leges sibi præscriptas appendit in superliminari domus suæ, vt legum maxime custos habeatur, in occulto autē depopulator fori est, & pauperes denudat. Hypochrita est, qui Episcopalem dignitatem religionis pretextu appetit, quærit tamen honorem, laudem, & gloriam, quæ inde proficiuntur, multam comparat suppellectilem, seruorum turbam cogit, Antistes denique creari vehementer cupit, vt nomen immortalitati consecret, & humilem suam stirpem amplifcet. Hypochritæ denique sunt omnes illi, qui aliud ostentant, specie simulationis, aliud verò obscure moluntur.

Deut. 24.
nu 10.

SE Dices, si hoc verum est, omnia sunt plena hypochrasis, vt quid ergo omnem culpam in Scribas, & Phariseos conijcimus? recte sentis. Sed animaduertere necesse est, nemini licere tantam sibi licentiam assumere, vt alios iudicet, quæquā ab hac peste, & contagione liberi nō sint, & immunes. Audi quid Dominus dicat. Cū repetes à proximo tuo rem aliquam, quā debet tibi, non ingredieris domum eius, vt pignus auferas, sed stabis foris, & ille tibi proferet quod habuerit. Nolebat Dominus vt quis alienas ædes perscrutaretur, id enim iudici duntaxat commissum est. Idem nobis præcipitur, vt quid proximum tuum temere iudicas? & eius opera mente, & cogitatione perscrutaris, vt aliquid reprehensione dignum inuenias, aut inuenisse arbitreris? Deus operum diiudicator est. Istud munus diuinæ iustitiæ reseruatur. Proximus tibi in rebus omnibus, quæ

quæ oculis cernuntur, præclarum tibi exemplar ad imitandum præbet, & bonum ex se odorem emittit, iam suo muneri satisfecit: iam pignus quod tibi debetur exhibuit, aliud ab eo repetere non debes. Christus Dominus qui iudex à Deo constitutus est, quem nihil preterit, fugit, aut latet perscrutabitur abscondita tenebrarum & cordis latebras, atque recessus, ac ea quæ in animo & mente latitant diiudicabit. Homo facile alterius hominis præstigiis, simulatione capitur. Deus autem decipi nulla ratione potest, qui cordis alta considerat, & attingit à fine vsque ad finem fortiter. Homo ea tantum intuetur, quæ ante oculos existunt: Dominus autem intuetur cor: nec solum intuetur, sed penetrat, & omnes eius anfractus atque recessus perscrutatur. *Præuius est cor hominis* (inquit Ieremias) *& in scrutabile quis cognoscat illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes, qui de vnicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum.* Verbum illud (in scrutabile) tantæ cordis difficultatem indicat, vt vix homo sibi ipsi conscius sit. At Deo omnia sunt lucemini curam, in cognoscendis hominis cogitationibus, attentè enim quid intendat, quo cōtendat, cur id cogitet, quo in loco cogitet suo pendere pendit, ac suo momento examinat, quali nihil aliud ageret, nec cogitaret. Vnde homines fallere posset hypocrita, Deū autem decipere non poterit.

1. Regum
16. n. 7.
Ieremia
17. num.
9

M V T A V I T aliquando vestem vxor Ieroboam, vt Dei prophetā consuleret, volebat enim simulatione illa Ahiam decipere, sed non successit: agnita enim est, vt indicant verba prophetæ. *Eccē vxor Ieroboam ingreditur, dic illi: quod audire refugit, &c.* Nimirum nullus Deo tenditur dolus.

2. Regum
14. nu. 6.

A N A N I A, & Saphira arbitrabantur D. Petrum Apostolorū principē, & Christiani Reip. caput decipi posse: Et falsus est yterque, vt subita mors, qua subito statim correpti sunt indicauit. Nam ad verbum Diui Petri dicentis. Non vobis cum homine sed cum Deo res est, mortui corruerunt in terram.

Act. 5.
nu. 1.

C V M Christus Dominus, vt illi moris erat concionaretur, aliquando inuectus est in avaros, eosque acriter obiurgauit. Aderant Pharisei qui sanctitatem simulabant, eamque in vestibus præferebant. Studebant autē avaritiæ, & in eius studiū acriter incumbere, nihilque illum lateat, conuertit sermonem ad illos, & ait.

64

Inferia quarta cinerum.

Luce 16.

Biblia 14.

Genes. 22.

27.

Gen. 24.

Ves estis, qui iustificatis vos coram hominibus Deus autem non corda vestra, quid quod hominibus altum est, bonitatis est apud Deum.

SANCTVS ille patriarcha Isaac cum oculorum lumine fuisset orbatus, facili negotio potuit in errorem induci, pellibus, vestitu, & odoris suauitate. Deus autem cum perspicaces habeat oculos, quibus corda penetrat, neque alienis pellibus manibus admotis, neque alienis vestibus suauem ex se odorem spirantibus decipitur, quia aliena sunt. Deus autem quæ propria sunt considerat, & cordium est, ac animorum scrutator.

POTERIT Aegyptia procax Putiphari persuadere se esse puram & integram Iosephum verò turpem & adulterum, Deus autem fraudem retegere aliquando, & facile ostendet, Putipharē, ac omnes illos, qui illi assenserunt fuisse deceptos: quia Iosephus elegans, & pulcher adolescens, pudicitiam coluit, & honestissimus fuit, sed mendax femina, ex fraude & mendacio composita, turpis & flagitiosa fuit. Unde ille suæ virtutis, & victoriæ palmam, & gloriā reportabit, illa vero suæ temeritatis, & audaciæ poenas luet: Quia Deus, qui & bonitate optimus est, & potestate maximus, cui omnia perfecta sunt, reddet unicuique secundum opera sua.

*Secundus discursus, in quo agitur de odio,
quo Deus prosequitur
hypocritas.*

Nolite fieri sicut hypocritæ. &c. Matth. 6. nu. 16.

Leuit. 11.

vum. 35.

PRAECEPIT Dominus populo suo, ut destrueret fornacem in quam aliquid immundum cecidisset, & aliam recentem construeret: Quia volebat, ut non solum placentæ, quæ sibi offerebantur essent candore, & puritate conspicuæ, sed etiam ut furnus, in quo decoquerentur nulla immundicia contaminaretur. Cor nostrum chibanus est in quo opera nostra diuini amoris igne decoquantur, opus est ut sincerum sit, & candidum. Nam licet opera præclara videantur, & omni ex parte perfecta hominibus appareant, si tamen animus aliqua impuritatis macula respersus fuerit, Deo placere non poterunt.

Id hoc etiam apparet, si sacrarum litterarum volumina evol-

uas

Concio sexta.

67

uas, in quibus et Dominus animalia reprobata, quæ dominibus maxime probari videbantur, Deo autem & reprobata & inuida erant.

REPROBAUIT Dominus cygnum, quem candidissimis plumis conuellerat, & cætu dulcissimo exornatus, ut candore, & pulchritudine oculos retineret, & dulcedine ac suauitate cætus aures oblectaret. Sed cura Domino reprobatur? dicamus quia candor ille extraneus est, in plumis consistens, quas suaves & candidas habet cygnus, carnem autem subnigrā, & asperam, quæ externa pulchritudine cingitur. Sub eius specie reprobatur hypocritæ qui superficie tenus candore, & suauitatem præferunt, animo autem extraneum obduratum, quo nihil tetrius, nec impurius excogitari potest: lachrymas præ manibus habet, & si de Christi seruatoris nostri cruciatibus agas, lachrymarum rivulos profundis: Illa tamen omnia extranea sunt, & extrinsecus assumuntur, neque ad ima penetrant, nam si animum explores, tantum sunt autem animo & corpore turpes & impuri. Non absimiles illis senibus, qui Susannam per dolum & impuritatem vellibus ostentant, sunt autem animo & corpore turpes & impuri. Non absimiles cuius animum cum versare cepissent in omnes partes, & nullam rationem inclinare possent, ad indignationem, & iram conuersi, religionis zelum simulantes, feminam illam castissimam, & integerrimam, in sordidum adulterio à se reprobam esse profectum: cum illa esset innocens, illi autem tanti criminis rei. Cygneum candorem casarie, & herba simulabant, quibus tetram, & putridam carnem occultabant. Quæ Daniel populo manifestauit, cum Susannæ innocentia ostendit.

REPROBAUIT etiam Dominus aquilam: Quid? non ne aquila omnium animi princeps, & regina est, quæ magnitudine, celeritate, elegantiā & robore alias aues facile antecellit, & ita per altat oculorum virtute, ut minime conuincatur, cum splendidissimam solem intueretur. Et cum his omnibus ornamentis exornetur, a Deo reprobatur, & primo loco, quo adeo se abijcit, ut suæ veluti elegantiæ obliuiscatur, se in terram deprimat, ut lacertas, & immunda aucupetur animalia. Exprimat ad vnum hypocritas illos, qui se principes dicunt, & haberi volunt, in suis tamen rebus sordidi sunt, & abiecti, nihil nisi tetrum, sordidum, mortale, & caducum appetunt, & cum morum integritatem & mansuetudinem ostentent, truculenti sunt, & sanguinem exponunt. Aspice Aman quem potentissimus Rex Assuerus omnibus suæ curiæ principibus atque dynastis prætulit, eumque secundum à se in omni suo imperio atque ditione esse decreuerat: qui cum videret se ab omnibus regis affectis, ac pueris non solum ac regibus

I 2

coll,

Elher. 3.

colij ab vno verò Mardocheo, despiciatque cõtemni, ob eam rem vehementer insensu consilium, inijt Iudæos omnes suspendi, vt ea ratione è medio tolleret Mardocheum, Et qui se benignum, & elementem omnibus ostendebat, leui occasione permotus, superbiam, & elationem quam animo tegebat manifestauit.

O B eandem ferè rationem reprobatur miluus, quia cum & pulcher aspectu, & magnus sit corpore, ac mira velocitate extollatur in altum, semper tamen oculorum obtutù in terram defigit, vt gallinæ pulos, aut lacertum aliquem rapiat. sub eius specie reprobatũ illi, qui cum ingenij acumine maxime præstent, ac se in altum efferrant, omnē tamen curā, & solitudinem suam in aucupadis fluxibus, & caducis collocant. Sunt enim non pauci viri sapientes in omni disciplinarum genere versati, iuris vtriusque peritissimi, qui omne vitæ tempus in capeffendis litteris cõsumpserunt, qui regũ & imperatorum curias adeunt, tribunalia conscendunt, omnia circum eunt, litterarum studia laudant, ingenij specimē præbent, & omnia hæc, quæ tanto cum labore comparantur, in vnam corporis voluptatem, aut parui ponderis, & momentis lucrum libētissime referūt. Quid istud est, nisi miluos referre, qui agilitate sua mirabili abutũtur, & a Domino merito reprobantur.

7. moral.
6. 15.

A B I E C I T ibidem Dominus Strutionē, de quo D. Gregorius ait: Strutio volandi speciem habet, sed vsum volandi nō habet, ita hypocrita cūctis intuentibus imaginem sanctitatis insinuat, sed tenere vitam sanctitatis ignorat. ibi ait glossa, Strutio quis est, sed volare non potest, & semper circa terrā est, sicut quidā Deo militātes, & secularibus negotijs se implicantes. Hic carpit ecclesiasticos qui terrena sapiunt, cū eorum cogitatio in cœlis esse deberet, & id hypocrisis cõtegunt, & cum ecclesiasticis insigniti sint ornamentis, secularē instituerunt viuendi rationem, ecclesiasticis titulis exornantur, sed nihil de hoc cogitant, terrenis inhiant, terrena meditantur, cogitationes eorum fuitiles sunt & inanes. Anim præferunt, sunt tamen animalia terrestria, alas habent, sed volare non possunt, neque in cœlum conscendere, terræ semper inhaerent. Hos Dominus reprobat, licet hominibus probentur, & ab illis laudentur, & effectus in cœlam. Quid inuat hominum laudatio, cum Deus est oppositæ sententiæ? Qui laudatur ab hominibus improbat Deo, non liberabitur ab hominibus reprobat Deo.

Leui. 19.
14. 19.

P R A E C E P I T etiam Dominus ne vestem induerent quæ ex duobus esset contexta, Quid igitur intererat, si duos vestis habe-

ret

ret colores? si ex lana, & lino contexeretur? si albo & nigro colore esset respersa? Quia varietatē ista illorū fraus significatur, qui sub specie sanctitatis iniquitatem dissimulat, & cum nigro colore vtantur in secreto, album ostentant in publico, quia duplici colore vestiuntur. Animaduerte igitur, & considera, quot & quibus motione ferre potest, licet præclara edant facinora, quæ hominibus placeant, & probentur, existimāt enim huiusmodi hypocritæ, opera illa sufficere, vt muneri suo satisfacisse videantur. Falluntur tamē & similes sunt, (vt ait D. Chrysostomus) hominibus illis, qui illa sacrificia offerebant idolis, quæ sibi Dominus offerri præceperat. Offerebat populus Domino Deo suo vitulos, in holocaustis. Offerebant & ipsi vitulos idolis suis sacrificium, in holocaustis. Officinis, sed illud erat acceptū Deo, hoc autē abominabile. In eundem fere modū (ait D. Chrysost.) detestatur Dominus opus hypocritæ, non quia per se malum sit (eleemosyna enim opus misericordiae, & pietatis est) sed quia non Deo, sed idolis offertur, quia non ex Dei amore, sed ex inuiliū rerum desiderio proficiscitur. Et si adhuc dubitas quantum Dominus ab hypocritis abhorreat. audi D. Hieronymum, qui in hæc verba prorumpit. In cõparatione duorū magistratuum mei differere an rem verbis augeat, sapientissimus doctor, id tamen dicam, peccatum istud merito dici posse duplex. & non simplex, quia cum duplicis, & astuti veteratoris sit nomē, præferet duplicem ipsam. Qui auaritiæ studet in hominum conspectu, licet auarus sit, auaritiæ tamen limites non prætergreditur, li- auarus cum sit liberalitatem simulat, non solum auarus est, sed qui hypocrita perniciosus. Et hinc oritur grauis Dei commotio, & ira, quia cum se peccator deprimere deberet, detestari scelus, incusare seipsum, fateri peccatum, adeo a Domini sententia abhorret, vt potius se in altum extollat, & innocens dici, ac haberi velit.

D Chrys.

D Hiero.
super cap.
16. 15.
in illa ver-
ba, in tri-
bus annis
&c.

H I N C est illud Helii, Simulatores. & callidi præuocant irā Dei, neque clamabant cū vinti fuerint morietur in tempestate anima eorum. Verba ista maximum timorem incutere deberent ijs, qui vitium hypocrisis non declinant, sed in illud faciliē prolabantur. Alia sunt peccata quæ Dominum ad iram, & vindictam impellunt, non autem sicut hypocrisis, sed cum ignorantia, vel perurbatione animi perpetrantur, nocens ad se reuertitur, seipsum colligit

Iob 36.
num. 13

colligit, & instar publicani veniam à Deo Optimo Maximo, non sine magno animi sensu, ac dolore postulat. Hypochrismus verò veterum vitium est, quos simulatores & callidos vocat, superbiam sapit. Vnde qui hac peste laborant confessioni se subijcere recusant, ne aliquid dedecoris inde contrahant, quo fit, ut dū honori, & gloriæ perperam consulunt peculiari quadam ratione Deum ad iram prouocent. Quid inde possumus sperare? Supplicium miserimum, quod indicant illa verba: *Neque clamabunt cum vincti fuerint.* Exponit Diuus Gregorius; non clamabūt tempore obitus sui, cū mors apprehenderit eos, ut ante supremum iudicem sistat, tunc non clamabunt per veram confessionem, nam ut ibidem ait Gregorius simulatores quosque etiam cum flagella corripuiunt, ad confessionem simplicem non perducunt. Cognosci enim peccatores refugiunt, quia sancti opinione omnium ferebantur, licet eos ad extremum iam flagella feriant, quamuis duci ad æterna supplicia non ignorent. Tales tamen cupiūt apud humana iudicia remanere, quales se studuerant semper ostendere, deprehensi ergo etiam flagello percussione extremæ, quia confessionem puram, vel afflictū exercere negligunt, quasi vincti clamare cōtemnunt. Hæc Gregorius. Itaq; cū semper virtutem simulauerint, neque in ultimo vitæ termino constituti, à suo errore deflectunt, neque inueniunt viam, qua se ad Deum conuertant, & peccata expient confessione. Quia etiam in morte auram popularem captant, & ne inanis gloriæ iacturam faciāt æternam felicitatem deserunt. *Moriatur in tempestate anima eorum.* Quia rabido morbo correpti, dum secum ipsi contendunt, & conscientie stimulis agitantur, misere extinguuntur. Probi autem, & honesti viri cum Dei tantum gloriæ, & honori studeant, & sacra mysteria obeunt, & peccata confessione delent, & placida morte quiescunt. Animaduerte quantum noceat hypochrismus, & quo Deus illam odio prosequatur, & quibus supplicii puniatur.

O ILLI O S felices, & fortunatos qui animi candore, & puritate prestant, quia his animi laudibus maximè delectatur Deus. Vnde ad sponsam ait. *Eccce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum.* Bis laudat eius pulchritudinem, & sponsæ oculos, primum sibi ob oculos proponit sponsus, & ab eorū pulchritudine laudationem exorditur. *Oculi tui columbarum.* Columba enim simplicitatis symbolum est. Quo fit, ut simplices & rectos homines columbas appellemus: & oculis (in diuinis litteris) intentio in operibus significatur. *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum*

cidum erit, si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Hoc est; si rectam habueris intentionem, opus ex illa profectum præclarum erit, & illustre. Si autem intentio perversa fuerit, & sinuosa, vniuersum opus retortum erit, & maculis respersum. Vnde cum sponsam laudat propter oculorum pulchritudinem, & simplicitatem, indicat diuinus sponsus sibi maximè placere simplicem intentionem. *Estote igitur prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbe.* Ille habet oculos columbæ qui cum virtutis suæ specimen præbet, non querit hominum gloriam, sed gloriam illam quæ ex solo Deo proficiscitur. Oculos habet columbæ qui preces ad Deum sandit, inedia, & siti corpus macerat, elemosynas pauperibus erogat, non ut aurā capter popularem, sed ut Dei oculis gratissimus existat. Ille verò qui in studiū virtutis incubit, & sub pietatis prætextu inanē gloriā & honore querit, nō colūbæ sed vulpis habet oculos, scilicet, vagos, duplices, ac simulatos, qui facile volūt in vtramvis partem, ut cū existimes ad dexteram deorsum, dextrorsum velle cōverti, & inuertatur sinistrorsum. Hypochritas ad viuum exprimitur huiusmodi vulpes, qui cū ad Deum videantur conuersi, & eius diuini amoris igne duci, & inflamari, ad terrena inuersi sunt, & eorum amore ducuntur, & algent. Vulpis oculos habet vagos, & qui callide voluuntur, quos detestatur sponsus, & à sua vinca præcepit arceri. Laudat tamen oculos columbæ, qui recta aspiciunt, & in vnam tantum partem diriguntur, neque leuiter inflectuntur in aliam, & in quem locum apparent conuersi, in illum verè conuertuntur & non in alium. In his oculis requiescit Dominus: his delectatur & gaudet, & his magnam gloriæ mercedem laudisq; persoluit.

SE D animaduerte opus est, solum hypochritas reprehendi, qui virtutem quam minimè compararunt simulat, quia non acutuntur illi, qui cū veræ virtutis studiosi sint, idque minimè occultare possint (quia virtus seipsam prodit & manifestat) ab hominibus tales quales sunt habentur, & iudicantur. Sunt enim aliqui qui errore decepti, ut hypochrismus vitium declinent, in aliud extremum valde perniciosum vergunt: virtutem abnegantes, ieiunia deserunt, humilem vestitum, quo gloriari magis quàm erubescere deberent abijciunt, pecunias pauperibus non impertiunt: manus cū orant minime tollunt, neque vtrunq; genu inflectunt, cū ad Dei omnipotentis pedes accedunt, ne scilicet hypochrismus vitium declinet, ut verò

26. Mora
lium cap.
29.

Cont. 1.
num. 15.
March. 8.
num. 22.

In feria quarta cinerum.

verò vitium ipsum declinent, nihil efficiunt; vel ut molius dicam, ut vitium incurrant, & vergant in interitum multa efficiunt: conuiuia parant, domum ornant, elegantes vestes induunt, fortunas dissipant, patrimonia obliguriunt, & nulla Dei habita ratione, in templis dum sacrum sit, omnia oculis lustrant, caput in fleant in omnes partes, & ita leuiter versant, ac si agigaretur vento. Hæc sunt arma quibus hypocrisis vitium oppugnant. O impudentiam prædicandam: caco-dæmonis, & carnis eius assecræ præstigiæ sunt istæ, ne illis te credas, hæc enim moluntur, ut homines in errorem inducant, ut sub religionis nomine tibi indulgeas, ne appareas hominibus ieiunans: Deus autem vtrunque in homine deliderat, & studium bonæ actionis, & suauem odorem sanctæ conuersationis.

Exod. 25.
num. 5.

I D E O precepit ut intra tabernaculum sanguis sacrificiorum contineretur, & pellibus rubeo colore suffusus extrinsecus tegetur: ut tam illa quæ extra tabernaculum erant, quàm quæ intra illud continebantur eiusdem coloris essent.

R E P R E H E N D I T Deus illos qui cum ieiunant, sunt sicut hypocritæ tristes, sed etiam detestatur illos, qui tempore ieiunii decreto, corporis oblectamenta sectantur. Non vult Dominus, ut peccator & nocens, iusti & innocentis personam assumat, sed etiam offenditur vehementer cum de commissis sceleribus gloriatur cum perfrenata fronte est, & impudentiam iactat. Quid ferendum ne esset, ut femina illa quæ natium colorem non retinet, ne poenitentiam agere videatur: faciem coloribus liniat, & pigmentis imbuat, quibus pulchrior, & speciosior appareat.

D E V S a nobis exigit, ne simulationis vitio laboremus: sed dum animus integer sit & rectus, non illi displicet cura, & sollicitudo, quam in his rebus quæ oculis cernuntur homines solent adhibere, Id Diuus Paulus ostendit cum ait: *Providentes bona, non tantum*

Rom. 12.
num. 17.

coram Deo sed etiam coram omnibus hominibus. Videtur Diuus paulus respondisse tacitæ objectioni: Nam diceret fortasse quispiam. Si Deus hypocritas odit, dum ea quæ recta sunt animo præstemus, exterius verò esuamus erimus ne illi grati? Nequaquam ait Diuus Paulus. Sed oportet ut provideatis bona: non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Id tamen fieri debet, non animo captandi auram popularem, sed placendi Deo in omnibus, & per omnia, & bonum ex se odorem emittendi, quo hominum animi recreati, maiora quotidie virtutis incrementa suscipiant, & Deum laudent in operibus

Concio prima.

omnibus, & per omnia, & bonum ex se odorem emittendi, quo hominum animi recreati, maiora quotidie virtutis incrementa suscipiant, & Deum laudent in operibus manuum suarum, a quo quid quid boni rationem habet proficiscitur. *Sic luceat lux vestra coram hominibus* (ait Christus Dominus) *ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in celis est.* Quasi dicat id fieri non debet animo comparandi inanem gloriam, sed glorificandi Deum. Quod si fideliter præstiteritis, gratum mihi erit, & iucundum, ut in hominibus oculis luceat; versumini. Id enim non ad hypocrisim vergit, sed ad veram solidamque virtutem aspirat, quæ in hac vita incrementum suscipit diuinæ gratiæ, & in altera gloriæ, & felicitatis æternæ. Ad quam, &c.

Matth. 5.
num. 17.

In Feria sexta cinerum Concio prima.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c.
Matth. 5. num. 44.

B E N E D I X I T Moyses filiis Israel ante mortem suam & ait. Dominus de Sinai venit & in dextera eius ignea lex. Sub eadem specie se nobis ostendit, idem Dominus hodierna die. Igneam legem in dextera portat. Dei dextera Christus est: hoc nomine appellatur in diuinis litteris. Nam sicut nos utimur dextera in operibus exerceendis, sic Deus operatur omnia verbo virtutis suæ. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Verbum est Dei dextera, in qua emicat hodie ignea lex diuini amoris igne inflamata. Christus Dominus manibus portat hanc legem, ut ex illius manibus ad nostras transmittatur. *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Ex hac lege excluduntur scintillæ, sine quibus verba nostra nimio frigore congelabant. Contendamus igitur a Deo ut diuini amoris igne animos nostros inflammet, quo igneam legem igneis verbis proferamus, & ut id facilius impetremus, sanctissimam Virginem primum ad eam. *Aue Maria.*

Deut. 33.
num. 1.

Ioan. 1.

K

Primus

Primus discursus, in quo ostenditur quantum amor, quo se homines complectuntur placeat Deo, & displiceat odium quo se prosequuntur.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. &c.
Matth. 5. nu. 44.

Cicero.

IN maximam disceptionem venit apud antiquos, vtrum essent iniuriæ condonandæ. Nec defuit qui diceret iniuriam nemini inferri debere, licitum tamen esse illatam vlcisci. Et cum philosophus ille haberetur sapiens, & Stoicorum disciplinam profiteretur, qui omnes animi motus omnino reprimendos esse affirmabat, nunquam sibi persuadere potuit inimicos esse diligendos, & eorum iniurias remittendas.

NEC mirum si ethnicis errorum & ignorantie tenebris implicatis lux euangelicæ veritatis non illuxerit. Quando Israelitici populi sapientiores, in sacrarum litterarum studijs satis versati, ad tantam ignorantiam deuenerant, vt frequenti sermone vsurparent. *Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Ac si dicerent eris amicorum amicus, & inimicus inimicorum. Quid mirum si ethnici illi sapientes in hoc lubrico de inimicorum dilectione loco prolabebantur, in quo Hebræi diuini luminis splendore illustrati, & cœlestium præceptorum præsidio muniti, sine casu, ac prolapsione non constiterunt.

SV Bortam ergo cōtentionem Christus Dominus apertissimis verbis diluit hodierna die dicens: *Dicitur est antiquis diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Ego autem dico vobis. *diligite inimicos vestros, & benefacite ijs qui oderunt vos.* Disputent legisperiti, disceptent sapientes, allucinentur philosophi, sua proferant argumenta litterati, quibus probare contendant licitum esse iniurias vlcisci, & inimicos odio prosequi. *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros & benefacite ijs qui oderunt vos.*

NEC solum in euangelio, sed aliàs sæpe in lege veteri, hanc *Leui. 11. inimicorum dilectionem iam sub inuolucris, iam apertis verbis in nu. 4. dicauit Dominus, præcepit in Leuitico ne populus vinceretur in-*
mundis

mundis animalibus. Et ea commemorat animalia quæ iniurias sibi illatas vlciscuntur.

REPROBAUIT camellum, qui iniuria laceffit, tempus, *Deut. 14* & occasionem quærit vlciscendi sese, vt intelligat accerrimi iniuria *nu. 7.* rum vltiores se a Domino reprobari. Interdicitur deinde charogryllus cui cutis inuersa, mollis est, cum illa foueatur, conuersa vero spinis resperisa, quibus punit, & vulnerat. Sub nomine huius animalis reprobantur homines illi, qui sibi mites & suaves sunt, *Leui. 11. nu. 5.* alijs vero alperi & immanes: sibi facile ignoscunt & peccata condonant, ab alijs vero penas repetunt, aculeos habent quibus vulnera infligunt, & laceffiti repungunt.

PRÆCIPITUR etiam vt in sacrificijs pacificorum nec sanguinem, nec adipem omnino comederent. Cur id? Quia adipem indulgentia, sanguine verò, crudelitas, præfiguraretur. Vnde feroces homines sanguinolentos, eos vero qui sibi indulgent suaves & blandos appellare solemus. Sunt enim aliqui qui secum maxima lenitate, cum alijs vero incredibili quadam vtuntur asperitate: genio & voluptati indulgent ipsi, & dant operam vt tunc asperitate: genio tunc vacent. Erga se misericordes, & faciles, crudeles, & difficiles erga alios. Id Dominus detestatur valde, cum maxime exoptet, vt erga alios suavis & blandus, in te vero asper, & acerbus sis.

HANC Dominus querellam iactabat aduersus populum suum. *Qui opulenti estis in Sion qui dormitis in lectis eburneis, & comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti.* Vescabantur adipe sibi prohibito, in quo lenitas significatur, & vt ostendat etiam crudelitatem subdit Dominus: *& nihil patiebantur super contritione Ioseph.* De hac morum immanitate, & seuitia conqueritur Dominus, & atrocissimum illis supplicium minatur.

SE D videamus cur Dominus reprobauerit etiam omne genus accipitrum, quid habet vitij huiusmodi aues, quas reges, principes, ac dynastæ, in magno precio coemunt, diligenter alunt, manibus portant, pulchritudine excellunt, agilitate præstant, ita vt cum in altum efferantur ad nubes pertingere videantur, & vt ibi natagen perdicem, aut leporem capiant, mira quadam velocitate deprimuntur in terram. Ardeas interdum aucupantur, gratissimum principibus aucupij genus. Quid mirum si Dominus reprobauerit coruum, cum nullam habeat pulchritudinem nigrum animal, & inter stercorea versatum, sed reprobare accipitres, tyrannuculos, aquilas, bateonem, & nittum, miram profectò, agiles sunt, & pulchre huiusce-

huiusmodi aves, fiteor. Sunt tamen rapaces, & cruentæ. Vnguibus dilacerant, rostro diserpunt. Displicent Domino cruentæ manus, quibus pulchritudo, & decor cruore respergitur, & inficitur. Accipitres reprobat, columbam approbat, simplicem, candidam, pluviam sine felle amaritudinis. Hanc sibi voluit in sacrificiis offerri. Diligit enim Dominus mansuetos corde, & mites animo, illos autem reprobat, qui in alios maxima quadam ferocitate exultant.

Matth. 5.

N. E. C. solum reprobantur a Domino crudeles, feri, & inhumani, qui suam insatiabilem crudelitatem in proximos exercent, aut illos contumeliosis verbis afficiunt, sed etiam illi, qui quoquo modo illos molestant, aut cogitatione lædunt. Ideo dixit Dominus, *audistis quia dictum est antiquis, non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Non ait, qui ultus fuerit se, ut camelus, nec qui pupugerit ut erinaceus. Sed qui iratus fuerit, licet refrenet linguam, & cohibeat manus, si tamen cogitatione non arceat reus erit iudicio.

Eccles. 8. nu. 8.

E. T. ut luce clarius appareat, quantum Dominus detestetur hoc malum, audiamus spiritum Sanctum. Noli (inquit) de mortuo inimico tuo gaudere. Non solum prohibet Dominus animi commotionem, & iram, sed gaudium etiam & lætitiā, quæ audito inimici obitu solent in animo suboriri. Prohibet etiam ne gaudium capias cum detrimentum ceperit inimicus. Vnde ait, *Cum consideret inimicus tuus ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus, & displiceat ei, & auferat ob eo iram suam.* Non dicit, cum inimicus tuus interierit noli gaudio, & alacritate perfundi. Sed si ceciderit inimicus, si pedibus offenderit, in salebrā incurrerit, aut quodlibet quantumvis minimum detrimentum ceperit, ne gaudeas, neque in ruina eius exultet cor tuum. Ne forte irascatur Dominus, qui intueretur cor, & odium quo illum prosequeris, quia tibi iniuriam fecerat, in te detorqueat, & iussit. Id enim indicare videtur verbum illud, *auferat ab eo iram suam.* In Hebræo habetur, *reverti, vel redire faciat ab eo iram, scilicet in te.* Vnde clamabat David. *Memor esto Domine filiorum Edom, in die Hierusalem, qui dicunt exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.* Filij Edom oderant filios Hierusalem, & cum ipsis denuntiaturum fuisset Hierosolymitanos victos fuisse a Chaldeis, lætabantur, & victores urbis incendebant, inflamabant, & permouebant, ut urbem funditus delerent. Exinanite, exinanite usque ad fundamenta, evertite urbem, turre labefactæ, cor-

Pron. 24. nu. 17.

Psalm. 136. nu. 7.

ruant muri, nec insidat lapis super lapidem, Gaudebant, lætabantur, gesticabant in ruina, in exilio, & casu inimicorum suorum, David autem qui diuino illustratus lumine cognoscebat quantum Domino displiceret huiusmodi gaudium, ad illum conuersus dicebat: *Memor esto Domine filiorum Edom in die Hierusalem, qui dicunt exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.* H. I. N. C. est illud sanctissimi Job, qui ut suam ostenderet innocentiam hoc scelus auerit a se: *Si gaudis sum ad ruinam eius, qui me oderit, & exultans, quod inuenisset eum malum. Non ait si, visceris, & igni, solus sum iniurias mihi illatas. Sed si gaudis sum ad ruinam eius, qui me oderit. Sciebat enim patientissimus vir quantum Domino displiceret huiusmodi gaudium.* S. E. D. neque his contentus Dominus, maiora querit cum ait, *Non queris ultionem, nec memo: eis iniurie criminum tuorum, hoc est, cogitatio animi in te locum non reperiatur, sed ne ultionis quidem tingatur, & ne ita exciter, animum inflammaret, & ad vindictam impelleret, semper in oblivione deleatur.* D. E. N. I. Q. V. E. ut ultimam Dominus imponat manum, & inchoatum opus felicissime absoluat, concludit dicens: *Si quis te persequatur, persequere eum, & alteram. Nam ita dixit, non rationi subiectum habere debes, ut non solum alapas, ac probra priusquam iniurias vilescenti, animum tuum subeat cogitatio.*

Secundus discursus in quo ostenditur quantum commendat Dominus, ut inimicos diligamus.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. Et. Matth. 5. num. 44.

SUNT in sacris litteris præcepta quæ dicuntur affirmativa, & negativa. Non facies proximo tuo. Satis ostendit Dominus in his præceptis negativis quantum exoptet, ut homines inter se amicitiam contrahant, sed

in affirm-

in affirmatiuis id apertius & clarius indicauit. Vult enim vt quoties
cunque frater noster deliquerit, si veniam petierit nos paratos inue
niat ad ignoscendum ei.

11. 1. 21.

D. Hier.

ACCESIT Dominus Petrus ad Iesum & rogauit illum. Domine
ne quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei usque septies?
Respondit Christus. Non dico tibi usque septies sed usque septuagies
septies. Hoc est (vt Dominus Hieronimus exponit ibi) quadringentis
nonaginta vicibus, vt toties peccanti fratri dimitteret in die, quo
ties ille peccare non posset. Exigit itaque dominus, vt millies illi
ignoscas, si millies deliquerit, & addit ad veniam, amorē hodierna die.
Diligite (inquit) inimicos vestros & benefacite his qui oderunt vos. Nō
solum opus est inimicorum iniurias æquo animo ferre, sed illos
etiam amore, & beneuolentia complecti, & animo & corpore, &
in ijs, quæ ab hominibus cernuntur, & in ijs quæ Deo tantum per
specta sunt. Hinc est illud Diui Gregorij: virtus est coram homini
bus aduersarios tollere, sed virtus coram Deo diligere.

D. Gre. in

passo. 3.

admo. 19.

Mat. 22.

num. 36.

ET eo amore complectendus est inimicus, qui homines in ad
mirationem rapiat. Cuius rationem & modum præscribit Domi
nus cōm. ait. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Proximum dicit,
non amicum dumtaxat, vt perperam affirmabant pharisei. Diliges
proximum tuum: quicumque ille sit. Hoc est, præceptum meum: hoc
mando vobis, vt diligatis illum sicut vos metipsos, satis comenda
tum est istud. Quid opus est vt verbis augeatur? nam qui amorem
illum postulat quo se quisque diligit, maximum amorem postulat.
Animaduerte & cogita, quo quis se amore complectatur, quantum
sibi indulgeat, qua ratione peccata dissimulet. Vnde tāta liberalitas,
tanta indulgentia? & misericordia? Rogas? quia seipsum in oculis
fert, ac sibi clarus est. Eundem amoris modum præscribit tibi Do
minus: & ideo non dixit, diligite inimicos vestros, sicut amicus
amicum diligit, quia hæc amicitia interdum remitti solet, aut animo
dissolui: vt dissoluta est inter regem Assuerum, & familiarissimum
eius Aman. Nec dixit Dominus, diligite inimicos vestros, sicut
frater solet fratrem diligere, quia amor iste inuidiæ, & crudelitati
subditur, vt indicat immanitas, & sæuitia Cain, & cedes innocen
tissimi Abel, inhumanitas & feritas filiorum Iacob, seruitus & vala
mitas fratris eorum Ioseph. Neque dixit diligite inimicos vestros,
sicut mater diligit filium suum, quem in lucem edidit, & suscepit:
quia hic amor licet maximus sit, non caret omnino insania & cru
delitate, vt videre est in obsidione illa Samaritæ, quam adeo arctam
fuisse

fuisse commemorat sacre litteræ, vt foemina fame inpatiens filium
suum deuorauerit. Non absimilem historiam narrat Iosephus cū
agit de ruina, & exitio Hierosolymitano, de quadam foemina quæ
filium coxit, vt illius carnibus vesceretur. Hæ foemina filios truci
satisfacerent, quia filiorū amor, amorī suī cedit, a quo vincitur, & su
vitæ desiderio propriis carnibus vesceretur? Cū igitur amor sui
& beneuolentiæ, qua proximus complectendus est, vt exemplar amoris,
miam tuam sicut te ipsum. Satis hic Dominus rem commendat, quem
imitatus Paulus eundem amorem similem esse vult vinculo & fibu
la, qua eiusdē corporis membra connectuntur, & colligantur inter
se. Et ideo ait. Si quid patitur vñ membrum, comparatur omnia mem
bra: si gloriatur vñ membrum, congaudet omnia membra. Vos autem
estis corpus Christi & membra de membris. Perpulchrum est hoc simi
le Diui Pauli. Videmus enim nec pedem ab altero pede conculca
tum, nec manum ab altera manu læsam vindictam sumere; quia cū
eiusdem corporis membra sint, sibi inuicem ignoscunt, & iniuriam
illatam remittunt, quia mutuo inter se amore copulantur, quem Di
uus Paulus desiderat inter omnes Christi fideles, quia eiusdem cor
poris membra sunt, cuius caput Christus est. Quamquā proxim
corpus tuum lædat, & maximum tibi detrimentum afferat, de hono
re & fama detrahat, eiusdem corporis membrum est, illum dilige,
ac ei peccata facile condona.

1. Corint.

13. n. 26.

Simile.

NEQVE his contentus Christus Dominus addit. Et bene faci
te his qui oderunt vos. Non solum amorem, & beneuolentiam exigit,
sed opera & benefacta quibus amor confirmetur, & ostendatur. Si
ille te iniuriis lacessat, tu illum beneficiis prouoca, non secus ac si
nulla te iniuria, sed maximis affecisset beneficiis. Quia charitas pa
tens est benigna est &c. Vt testatur Diuus Paulus: quem sic exponit
Diuus Gregorius. Patiens est charitas, quia illata mala æquanimiter
tollerat: benigna verō est, quia pro malis bona largiter ministrat. Et
Spiritus sanctus, vt id clarius ostēdatur ait. Si fueris inimicus tuus
cibi illum si iueris da ei aquam bibere. In hebræo habetur: ciba eum
pane & da ei aquam bibere. Neque id solum intelligas, de pane, &
aqua, quib⁹ corpus alitur, sed de omni ciborū genere. Est enim phra
sis hebræorum, qui sub panis nomine omne cibi genus intelligūt.
Vnde cū dicitur: Iesus ingressus Sabbarum manducare panem. Intelli
gere

Mat. 18.

num. 44.

1. Corint.

13.

D. Grego.

10. Mor.

cap. 8.

Prou. 25.

num. 21.

gere debos ingressum fuisse, vt se cibo reficeret: Eadē ratione apud hebræos nomine aquæ, omnis potus designatur. Apud septuaginta interpretes habetur: *cibi illum, & pota illum*. Et Diuus Paulus ait. *si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitis potum da illi*. Ac si diceret non secus inimici necessitatibus prouidere debes, quā si necessarius esset, & de te benemeritus.

Exod. 23.
num. 4.

HINC duxit originem præceptum illud quod imposuit Domi- nus populo suo. *Si occurreris boni inimici tui, aut asino errantē reduc ad viā. Si videris asinum odientis te iacere sub onere non pertransibis, sed subleuabis eum eo.* Animaduerte & considera quid præcipiat Domi- nus maiestatis, & quō descendat. Non illi sit satis, si inimicum di- ligas, & illi beneficias, nisi eius asinum, & bouē subleues, quia illius sunt. *Si occurreris* (inquit) *boni aut asino erranti reduc ad viam*. Si oneri succumbit asinus subleua illum. O sumam Dei erga hominum genus benignitatem, quæ talia præcepta ad inuenit!

NEQVE his exhauritur modus & ratio amoris inimicorum quia diuina sapientia fons perennis est, ex quo diuini amoris latices erumpunt, quibus inimicorum amor irrigatur, vt incrementa suscipiat, & in omnes partes ramos extendat. Vnde tandē præcipit Christus Dominus, vt preces ad dominum Deum pro inimico fun- das. Vide quō tendat, & quō se extendat christiana charitas, eo per- fectionis peruenit, vt si extrahere non possis inimicum tuum à peri- culo in quo versatur, vltimum remedium adhibere debeas. Preces scilicet, quibus diuinam opem & auxilium implores, vt inimicus res- sipiscat, veniam impetret, & sempiternam felicitatem assequatur, vt à Diuo Iacobo, & Stephano protomartyre gloriosissimo fa- ctum est.

Tertius discursus, in quo ostenditur Christum Dominum nō solum verbis, sed suo etiā exemplo, homines inducere vt inimicos diligant.

Ego autem dico vobis, &c. Matth. 5. num. 44.

HIS verbis alloquebatur Dominum Regius ille vates David. *Exurge Domine in præcepta quod mandasti, & synagoga populorum circundabit te.* Postulabat propheta vt Deus humanam induc-

ret

ret naturam, & factus homo, humilitatis leges quas christiana Rei- publica imposuerat exemplo suo confirmaret. Hic exponitur à D. Augustino regius propheta David, & addit præceptum de quo loquitur esse præceptum humilitatis, quia egregie huius virtu- tis voluit Christus dici, & haberi præceptorum magister, & doctor, & idcirco ait. *Disce a me quia mitis sum & humilis corde*. Qui a huius præ- cepti charitatis, de qua idem dicit, & prædicari voluit, vt verba eius ostendunt. Hic est præceptum meum vt diligatis inimicos. Sicut & alia Domini præcepta singulari cultu, & veneratione dignissima, sed pe- culiari quadam ratione Domini præceptū dicitur, præceptum chari- tatis. Hoc est præceptū meum vt diligatis inimicos. Nec solum complecti- tur amicos, & familiares, sed ad inimicos etiam se diffundit. *Ego au- tem dico vobis diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos.* Optimum est hoc præceptum, sed arduum & difficile. Possit quis obijcere infirmitatem hominis & dicere: o Domine cum tu in tu- cilo imponis præceptum, vt inimicos diligamus. Locum habitas in- accessibilem, a nemine laedi nec vulnerari potes, quia si quis immi- tor sagittas, detorquentur ad illum qui miserat vt eisdē transfiga- tur. Si experimento cognosceres quam calamitatis sit exponi telis inimicorū, & quam luculentum vulnus infligant eorum iniuriæ, for- tasse nō ita facile præciperes vt inimicos diligeremus. Vt huius obie- ctioni se opponat, eamque præoccupet, clamat propheta David. *Exurge Domine Deus in hoc tuo præcepto quod mandasti.* Veni vt ini- micorum iniurias experiaris, & ab illis opprobriis, & contu- meliis affectus, illos amore, & benivolentia complectaris, vt tanto exemplo excitati homines, suos diligant inimicos. *Exur- ge Domine in præcepta quod mandasti, & synagoga populorum cir- cundabit te.* Audiuisti Dominus orationem David: exurrexit & so- lio maiestatis suæ, humanam induit naturam, & ea præbuit exem- pla amoris inimicorum, quæ homines in maximam adulationem raperent.

D. Aug. sū
per psal.

Eccl.

Matth.

VIX in lucem editus susceptusque est cum graues Herodis inimicitias pertulit, qui vitam eius, & sanguinem expetebat, & vt natum puerum interficeret, maximam innocentum puerorum multitudinem trucidauit. Potentissimus erat hostis regio dia- matas facile posset irritos facere erat puer, quia Deus erat, qui Regis co- re, intra priuatos parietes. Nolluit tamen potentia, & maiestatis suæ

I. signum

signum ostendere. Sed celsit regis insolentia, & temeritati, & fugit in Aegyptum. Fugæ se dedit, tãquam imbecillis, & timidus, qui erat potentia & fortitudo patris ut illius exemplo docti cognosceremus, quid nobis faciendum sit, cū inimicus tendit insidias, & malum minatur capiti nostro. Nam licet tūc sine vllō vitæ discrimine vindictam de illo sumere possimus, nequaquam id fieri debet. Sed iuri nostro cedendum est, & iracundia reprimenda. ut D. Paulus admonet. *Non vos defendentes charissimi, sed date locum ira.*

Rom. 12.
19.

Luca. 9. n.
52.

FACIEBAT iter Christus Dominus Samaritanam versus, & misit nuntios ante conspectum suum, qui Domini aduentū Samaritanis renuntiarent illi autem adeo rustici, & agrestes fuerunt ut nuntios vacuos Domino. remiserint, illumq; in suam urbem excipere noluerint. Valde cōmoti Ioannes, & Iacobus, quod repulsam quam passus est ægretulissent, in hæc verba prorumpūt: Domine vis, discimus, ut ignis descendat de caelo & consumat illos. Commeruerant Samaritani atrocissimum illud supplicium. Sed quid Dominus? nunquid eorum sententiæ adhæsit? Conuersus increpauit illos dicens: *Nescitis, cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.* Ecce tibi exemplum singulare, Non solum iniuriam sibi illatam ultus non est, sed Apostolos, qui de hoc agebant, acriter obiurgauit.

Ioan. 10.
nu. 31.

DOCEBAT Christus Dominus. Iudæos veritatis viam, ut se ad bonam viuendi frugem reciperent, tãto beneficio indigni sustulerunt lapides ut lapidarent eum. ô execrandum facinus. Sed quid Dominus? Multa (inquit) bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Animaduerte verborū suauitatem, ægrotis medicinam adhibebat, mortuos ad vitam reuocabat, a Dæmone oppressos in pristinam libertatem asserebat, benefaciebat denique omnibus, & tantorum beneficiorum immemores sustulerunt lapides, ut lapidarent eum. Propter quod horum opus me lapidatis? O miram seruatoris nostri erga inimicos suos benignitatem! ô patientiam prædicandam! Reliquum erat Domine, ut post tantam ingrati animi significationem imperares ut terra dehisceret, eosque adhuc viuentes in infernum deglutiret, vti factum est, cum Datan, & Abiron. Nihil minus ait Dominus, maxime enim exoptat, ut inimicorum iniurias, æquo libentique animo perferamus, ideo seipsum nobis tanquam exemplar ad imitandum proponit. Cuius exemplo martyres edocti patientissimi euaserunt.

Subiungunt

SUBIUNGUNT Iudæi, De bonis operibus non lapidamus te sed de blasphemia. Nihil iam superesse videbatur, nisi Christum Dominum post tot probra, & iniurias blasphemum oppellarēt, & hac ignominia afficeretur, ut nihil iam in eo ultra desideres. Lapidibus arripunt, & blasphemum, appellant, addūt ad iniuriam dedecus. O petulantiam singularem! Dominus dabat operam diligenter, ut eos deuos ad viam reuocaret, illi autem deteriores effecti benedictio, ocaſiones quærebant perdendi eum, & lapidibus obruerent, tanquam multa febri phrenetici, insaniebant in medicum, qui venerat curare eos, illumque in vincula conijcere conabantur. Omnia Christus Dominus inuicta quadam animi magnitudine tolerauit: nullum verbum asperum protulit, quod animi commotionem quantumuis minimam indicare videretur: ut sibi ante oculos proponat homunculus exemplum hoc singulare: & discat vermiculus subijci omni creaturæ propter Deum, & aduersariorum iniurias, perpeti: quando ipse Deus propter hominem, tot inimicorum iniurias, probra, & contumelias, singulari quadam animi virtute superauit.

ITER VM atque iterum Dominus Hebræorum animos percontauit, ut illos sub diuinâ potestatem redigeret, illi autem mente obdurata, & animo rebelli obstiterunt, nec his contenti, probra illa iactant in Christum Iesum: *Samaritanus es tu, & Dæmonium habes.* Ac si dicerent, Hæresi infectus es, & cum Dæmone rationem habes. Quæ maior iniuria inferri poterat tanto Domino? Ille autem singulari quadam animi summissione respondit: *Ego Dæmonium non habeo.* Tum homines illi lapidei, *Sustulerunt lapides, ut iacerent in eum.* Iesus autem abscondit se, & exiit de templo. Quid magis admirer prorsus ignoro, huius populi pertinaciam. Iram & furorem, an Christi Domini summissione, patientiam, & manifestationem ostendere, ut vobis patientiæ, & charitatis exemplum relinqueret.

Ioan. 8.

Ioan. 8.
nu. 22.

SED cum aliâ sæpe, tum maxime eluxit Domini patientia, cum seruus pōtēsticis furore correptus, illi alapa impēgit, quæ adeo immanis fuit, ut cū tot esset colaphis cæsus de hac solum tanquam singulari mentionem fecerit D. Ioannes. Si igitur reliquæ crudelitatis fuerunt qualem hanc fuisse existimabis. Considera alapæ quæ digitos in facie impressos reliquit, & dentes sanguine respersit.

L 2 Aspice

Aspice Christum Iesum dolore cruciatum, sanguinem expuentem. Qui meruit sacrilegus ille servus, qui tantum facinus perpetrauit? Audi quid accideret impio & scelerato homini, qui D. Thomam Apostolum alapa percutere ausus est. Irruit in eum ferocissimus canis, & manum sacrilegam dentibus detrahebat. *Extendit manum Rex Ieroboam aduersus prophetam Domini, & dixit apprehende eum. & arripit altam manum: ita ut eam contrahere non valuerit.* Quis igitur supplicio plestenda erit scelerata illa manus illius, qui non fuit extensa aduersus prophetam aliquem, aut Domini Apostolum. Sed ipsum Dominum maiestatis alapa contudit inuicem? Audi vindictam Deo homine dignam, quam coelestes illas mentes in admirationem rapit. *Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo. Si autem bene, cur me caedis.* Sic loqueris o rex inuictissime? hanc sumis vindictam de seruo illo sacrilego, qui aeternis supplicijs deberet addicere? *Disce a me (ais) quia misis sum & humilis corde.* O magister praestantissimae patientiae, & charitatis, quam egregie tuos instituis auditores. Nunc cognoui, quam pulchre sonat in ore tuo verbum illud: *Diligite inimicos vestros.* Praeceptum imponis, sed praeepto subderis, illudque primus omnium executioni mandas.

A D D I T etiam Dominus, ut beneficiamus his qui oderunt nos, Ipse, autem ut nobis exemplo esset, semper beneficus, & benignus extitit, & ut alia exempla praeteream, id reticere non possum, quod Christus Dominus exhibuit in horto Gethsemani: quo nihil illustrius, praestantius, & excellentius fingi, aut excogitari poterit. Cum Christus Dominus iam sibi a Iuda periculum creati, exitiisque moliri cognosceret, in Gethsemani hortum fecellit, & dum preces fundebat ad patrem, ecce tibi Iudas nequissimus proditor, satellitibus stipatus, hortum ingreditur, Qui Christum placido serenoque vultu obuiam occurrit, & tanquam innocentissimus agnus, se illis nequitiae ministris ligandum, vinciendumque tradidit. Quis dicere queat quot fuerit iniurijs affectus auctor ille totius sanctitatis, quor etiam verborum contumelijs laceratus, Colaphis caesus, pugnis, fustibusque contusus, prauidens, & D. Petrus amore ardens, seipsum cohibere non potuit, stricto gladio in mediam aciem se dedit, & ferui cunctam auriculam amputauit. Ad quem conuersus Dominus ait: *Mitte gladium tuum in vaginam, omnes enim qui acciperint gladium gladio peribunt.* An putas quia non possum rogare patrem meum, & exhibere

3. reg. 13.
nn. 4.Ioan. 18.
nn. 22.

Ioseph. 22

nn. 11

Ioan. 18.

nn. 10.

Mat. 26

nn. 30.

& exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum? o inauditum mansuetudinis exemplum! Quid ultra requiri, aut desiderari potest? sed audi Diuū Lucam: *Cum tetigisset auriculam eius sanauit eum.* Sanauit hostem illum, qui eius sanguine suos pascere oculos ardentissime cupiebat, & ut sanaret illum singulare miraculum edidit. Quid? Promeruit ille seruus non solum auricula de nudari, sed capite etiam oberuncari, & tanto illum officis beneficio? Nonne sufficeret obinurgatio illa qua Petrum ab ultione debita reuocasti? minime inquit Dominus, quia non solum ferre debemus inimicorum iniurias, sed illis etiam benefacere. Et huius celestis doctrinae exemplum praebet Christus Dominus, ut illius votigijs insistamus. optimo igitur iure praecipere potest. *Beati facite his qui oderunt vos.*

NEQVE his contentus, asserit, preces esse fundendas, pro his qui calumniantur nos. Hoc Christus non modo suis praeeptis seruandum docuit, sed suis quoque clarissimis exemplis imitanda proposuit. Pendebat in cruce inimicis suis circumuentus, suorum praedio destitutus, opprobrijs, & contumelijs affectus, uigilarum plangor, & memor inimicorum, oculos in caelum erexit, & ab eterno patre veniam suis inimicis deprecatus est. eos excusans, quod nimirum nescirent quid facerent. *Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt.* o verbum sacrosanctum, cultu & ueneratione dignissimum. Conqueriebatur se a patre derelictum, & derelictum, & ipse nec dereliquit, nec deseruit inimicos suos. Crupersidiam, & ignorantiam excusabat, Eorum cernebat experiebatur, & veniam illis tanquam innocentibus praerebat. O singularem atque incredilem, charitatem, o amorem inuictum, atque inextinctum, o inexplicabilem, imo inquit *ignosce illis.* Hoc est primum verbum, quod Christus Dominus fecit in cruce. Quis illum patrem appellansem audiret, innocens afficiebatur efflagitare. Quid aliud sperari poterat, & dignitate mea? perpende laborem meum? innocentiam meam considera? perde inimicos meos? Nequaquam. *Sed pater ignosce illis, non enim sciunt quid faciunt.* veniam petit, excusatio-

Luc. 23.
nn. 34.

consolationem affert, ignorantiam objicit, ut illos ab omni malo defendat. O summam Dei erga inimicos suos benignitatem! Te Domine in crucem rapiunt, tormentis cruciant, doloribus afficiunt: & tu lachrymas & preces fundis, ut illi impunitatem assequatur? Illi tuam vitam & sanguinem concupiscunt, & tu pro illorum vita, vitam & sanguinem profundis? Illa Pilato cum clamore contendunt, ut te arbori infelici suspendant, tu vero ab aeterno patre cum clamore, & lachrymis postulas, ut illis immane istud scelus condonet, & veniam liberalissimè largiatur. O liberalitatem inauditam! O charitatem tali pectori dignam!

S E D intende oculos, & considera, quantum patiat ille in cruce pro sceleratis hominibus, qui acerbissimi illius cruciatus causa extiterunt: & audi Apostolum. *Vix pro iusto quis moritur, nam pro*

Roma. 5. bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam

num. 7. Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus Christus pro nobis

D. Chrys. mortuus est. Dignus Ioannes Chrysostomus sic exponit Divum Pau-

lum. Si pro viro probo, ac virtute predicto, non statim emori quis

super Pau. velit, considera Domini charitatem, quem non pro virtute pre-

dictis, sed pro peccatoribus, & inimicis crucifixum constat fuisse.

Hæc ille. Maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro inimicis suis. Summa igitur charitate complexus est Dominus inimicos suos, quando mortem subiit, ut illos a morte liberaret. Si solum preces ad patrem funderet, summam ostenderet charitatem, quia orabat pro inimicis suis. Quid ergo erit mortem subire, non qualemcumque, sed atrocissimam, & cruciatam, ut inimicos suos a morte liberaret. Surrexisti Domine in precepto quod mandasti: reliquum est ut Synagoga populorum circundet te, hoc est, in tuis vestigiis insistat, & te ducem clarissimum sequatur.

E T ne quis existimet Christi mortem, vitæ & mansuetudinis

Alter. 9. eius terminum fuisse, audiat qua ratione se gesserit cum Paulo post

num. 1. suam resurrectionem gloriosam. Cum adhuc erat spirans minaturum &

eadis in discipulos Domini. Cum deserebat epistolas in Damascum ad Synagogas, ut si quos inueniret huius via viros ac mulieres vinculos perduceret in Hierusalem. Cū expeditus in equo, militibus stipatus, furore correptus, equo ferocitate exultante ferebatur. Cū promeruit ut Christus Dominus fulmen iaceret, ut illius ignis deslagaret, & in sempiternos cruciatus detruderetur. Tūc nec fulmina, nec fulgura igne micantia emisit, sed illum cœlesti luce, & diuino splendore circumuenit. Circumsuffit eum lux de celo: & suauem quandam Domini

querellam

querellam auribus percepit. *Saule saule, cur me persequeris?* Dat manus Paulus, & Domini manibus excipitur, ex equo deturbatur, & in Apostolatus culmine collocatur, ministrorum & satellitum princeps constitutus Damascum petebat, & Apostolorum princeps creatur, ut cœlum petat: ex inimico fit repente amicus, ex persecutore concionator egregius. Dissolutum conflauit vas, blasphemum rapuit in cœlum ut audiret arcana verba quæ non licet homini loqui. Animaduerte obsecro, & considera: an ille qui de diligendis inimicis preceptum imposuit, illud adimpleat, & inimicos suos arctissimo necessitudinis vinculo complectatur.

H I N C duxit originem nomen illud: *Filius David*. Quo appellari voluit in populo Israel. Dicebatur enim Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, & filius David. Quid habuit David pulchrum, & speciosum, quod Domini oculos retineret? Sanctissimus fuit: sed semel & iterum in scelus grauissimum prolapsus est. Israelitici populi parentisque sui pascebat greges, & singulari Domini beneficio ad regni fastigium euectus est. Quid eluxit in David, ut illum patrem appellaret, & Davidis filius dici gloriaretur? Mansuetudo, & patientia singularis, qua iniurias sibi illatas facile remittebat, & gratissimum extitit Dei oculis. Vnde gloriabatur ipse, quia virum inuenit secundum cor suum, qui inimicis iniurias condonabat eosque amore & beneuolentia prosequeretur, cuius filius & dici & haberi voluit.

S E D quid mirum ut homo ignoscat, & impunitatem homini det, quando Deus ipse iniurias sibi illatas, quæ diuinæ maiestatis læsæ crimina sunt, remittit facile. Deus ad lenitatem flectitur, tu vero vindictam sumere vis?

M A X I M E displicuit Regi, & affectis, ac pueris eius facinus illud immane quod perpetravit improbus ille seruus, qui nimis astute tractauit conseruum suum, eo quod soluendo non erat debitum parui momenti, quem colaphis & pugnis contusum in vincula coniecit, non sine magno aliorum seruorum animi sensu, ac dolore, qui cum tantum facinus ferre non possent, rem ad regem detulerunt, a quo ille seruus eodem illo die maximo ære alieno solutus fuerat. Vehementer commotus Rex seruum iussit accersiri, & vultum iratum ostendens ait. *Seruus noster quam omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me. Nunc erga oportuit & te misereri conserui tui. Sicut ego tui miserus sum? Obmutuit seruus. Quid enim responderet? argumentum illud dissolui non poterat. Quid hoc? Deus qui potestatem maximam*

Mat. 18. num. 22.

ximus est suo iure cedit, inimicis ignoscit, & in hoc gloriatur: & homunculus imbecillis, abiectus, & humilis, in agitur, iniurias sibi illatas vlciscendas esse testatur.

Smilz.

SI Rex & seruus eius eadem iniuria, aut grauiori rex afficeretur, & rex iniuriam referre nollit, sed impunitum scelus: autorem abire permitteret: seruus autem iniuriam sibi factam condonare nollit: nonne temeritatis, & petulantiae cõdemnaretur? in hanc incurrit salebram quicunque iniuriarum & memor, & vltor est, nam cum proximum lædimus, aduersus Dominum peccatum committimus, cuius comparatione iniuria proximi nulla est, ut satis ostendit David illis verbis. *Tibi soli peccavi.* Cur dicit *tibi soli*? Nonne Viriam virum prestantissimum interfecerat, & eius vxore abusus erat? Verum esset peccatum aduersus Viriam fere nullum est, si cum iniuria Deo illata conferatur. Deus ergo peccatum liberalissime remittit. Quid homunculus de die in diem veniam differt, ac tandem iniuriam condonare non vult, sed punire, & vlcisci parat. Vnde tibi qui hæc non vereris committere, & tantum domini exemplum, tibi ad imitandum propositum spernis, diuinam iram in te concitas, ut tandem aliquando indignationem ostendas, & debitum in te supplicium exequatur.

In feria sexta cinerum Concio secunda

Diligite inimicos vestros, &c. Matth. 5.

Exod. 23.
num. 9.

CVM Moyse de monte descendit, in quo cœlestem illam legem, digito Dei incisam in tabulas lapideas acceperat, populum Israel offendit, cultui deditum aurei vituli, quem ipsi conflauerant, ira inflamatus Moyse, & diuino spiritu agitur, legis tabulas arripiens, eas impegit in saxum, & in frusta comminuit. Hanc illi Deus mentem iniecit eo quod populus ille procax, & rebellis, idoli seruituti & venerationi traditus, non erat tunc capax diuinæ legis. Merito ergo Moyse diuino spiritu iussus lapideas confregit tabulas, in quibus legislator ille cœlestis, suam voluntatem expresserat. Christianus populus cui e monte illo cœlesti euangelicam legem Dei filius attulit, ad tantam miseriam, & calamitatem deuenit hisce temporibus, ut veræ virtuti nuatium remittens, eius studium deseruerit, & ad cupiditatem quæ omnium malorum radix est conuer-

sa

sus, auaritiâ quæ est Idolorum seruus sectetur, & in eius studio toto pectore incumbat. Alienus omnino est à singulari perfectione quam nobis ob oculos proponit, hodiernum euangelium, in quo agitur de diligendis inimicis. Quid igitur nobis faciendum est? Imitabimur Moysen sanctissimum virum, & confringemus tabulas euangelij? Quod precipit, ut tantus sit animorum ardor, quo christiani homines conflagrent, ut ad inimicos etiam se diffundat. Homines autem, perpetuis peccatorum niuibz obfusi, & vitiorum gelu con-tracti adeo algent, ut vix amicos & familiares de se benemeritos foueant, & debito amore, & beneuolentia complectantur. Quid igitur fiet? disrumpemus euangelium? nequaquam? sed Deum ad eam obsecramus, ut hominum animos emolliat ipse, suæ voluntati subijciat, & tantæ perfectionis habiles reddat, & ut id facilius impetremus. Virgo sanctissima exoranda nobis est, ut ipsa pro nobis intercedat. Ave Maria.

Primus discursus, in quo ostenditur quantum conducat inimicos diligere, ut Deus peccata remittat

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c. Matth. 5.

CVM maximè exoptet mater Ecclesia, ut omnes Christi fideles scelerum veniam, rebus preclare gestis promereantur, proponit illis ante oculos euangelium hoc, in quo agitur de diligendis inimicis: quia non solum utile, sed omnino necessarium est, iras odiumque susceptum deponere, veram suam Deus non retineat, sed ad misericordiam flectatur. Nam qui inimicorum iniurias non remittit scelerum impunitatem non assequetur. Hanc condidit legem legislator ille cœlestis. Si non dimiseritis hominibus, nec pater vo-

Matth. 6.
num. 14.

CAVTVM erat lege, ne Amonitæ templum Domini adiret, cauetur etiam lege, ne discordes cœlum conscendant, via illis interclusa est, & aditus interdictus, quia Dei inimicus constituitur qui cum proximo gerit inimicitias.

HANC ob causam in oratione dominica connectuntur hæc duo. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Matth. 6.

M nostris

nostris. Quasi dicat, Duo hæc disungi non debent. frustra enim contendit, ut sibi debita dimittantur, qui debitoribus suis non dimittit. Licet lachrymas, sanguinemque profundas, ni pacem cum proximo firmaveris, impunitatem non assequeris. Quamquam beati omnes ad Dei pedes prouoluantur, illum exorare non poterunt. Vnde D. Augustinus præclare ait. Si pacem non diligis, si proximum odis, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti? qui proximo rancorem non dimittis.

Augu. ser.
ad fres
in etemo.

Marc. 11
nu. 25.

HINC illud Christi Domini. Cum stabitis ad orandū dimittite si quid habetis aduersus aliquem ut pater vester qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis, nec pater vester qui in caelis est dimittet vobis peccata vestra. Deus facile ignoscit, & in hoc gloriatur, quasi inde ad te, honor & gloria proficiantur. Et id tantum exoptat ut non immerito affirmare possimus, illū præ huius rei desiderio mori, raptus enim est in crucem, vulneratus, & extrinsecus, ut nobis impunitatē daret, & adhuc affirmat, nemini peccata remissurum, qui iniuriam sibi illatam non remittat.

Eccl. 28
nu. 3.

MAGNO verborum apparatu commendatur in diuinis litteris Homo homini reseruat iram, & a Deo querit medelam? In hominem simile sibi non habet misericordiā, & pro peccatis suis deprecatur, ipse dum caro sit, reseruat iram, & propitiationem petit a Deo. Quis orabit pro delictis illius? Expendamus hæc verba. Irā (inquit) reseruat homini & petit sibi medelam? Quasi dicat, ipse sibi veniam petit, & alteri supplicium deprecatur, qui modus iustitiæ subdit. deinde, in hominem sibi similem non afficitur misericordia, & de peccatis suis deprecatur, hoc est iniuria ab homine facta, inter æquales versatur, & quæ Deo fit, non item, quia inter Deum, & hominem æqualitas nulla, sed summa inæqualitas reperitur. Quæ igitur ratio patitur, ut ipse iniuriā sibi ab homine æquali illatam remittere recuset, & velit nihilominus, ut immania scelera quibus summa Dei maiestas offenditur, facili negotio Deus, remittat? Ac tandem ipse dum caro sit, id est infirmus & mortalis, qui modo laceffitur contumelijs, mox ipse prouocat iniurijs: hodie pugno percutitur, & cras ipse alios fuste contundit, ipse dum caro sit, quæ vix dum floret, & viget, cū conteritur, & exsiccat, reseruat iram: neq; ut in gratiam inimicū recipiat, vllis precibus induci potest: Et ne à sua sententia dimouetur, sexcenta argumenta congerit, & confingit, & propitiationem petit a Deo? O petulantiam inauditam! Aures intendat, sibi consulat, & id pro comperto habeat dimittendum

dimittendum sibi non esse, nisi dimisserit, quantumvis veniam petat, Deum adeat, ad illius pedes accedat, preces & lachrymas profundat, ac se sanctorū deprecationibus, & sacrificijs comedet. Nam quis orabit pro delictis illius? quasi diceret. Nemo.

MIRABANTVR vehementer Israelitæ, cū animaduertent, neq; ieiunijs quibus se macerabāt, nec precibus quas ad Deū fundebant aliquid impetrare. Mirabantur, neq; immerito, quia experimento cognouerant, quantū valeat apud Deum ieiuniū, & oratio. Deum tādē adeunt clamantes. Quare te unauimus, & non aspexit, humiliamus animas nostras, & nescisti. Respondit Dominus. Hæc repetitis. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis & percutitis pugno impij. Nolite ieiunare sicut & ad hanc diem. Perpende verbum illud. omnes debitores vestros repetitis. Id primū obijcit & conronymus) cū debitores non erāt soluendo. Posset etiā Dominus hoc agrestes, & inhumani, ut non solum debitū exigāt sed debitores, qui ijciant, ut fame excrucientur, & pereāt. Hi homines lupis & tigribus longe feriores, Deum sibi iratū inuenient, quia irritū. Eri non potest verbū illud. Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Isa. 58.
nu. 3.

Hyeron.

MISERVVM profectō est, ut tot ieiunia deprecationes, & pietatis opera, nullius momenti sint, vnius discordiæ causa. Erubuit Babylon, cum Daniel fraudem, & prestigias, sacerdotum Baal pate Deum arbitrabatur, truncus esset qui nullis epulis pasceretur. Sic erubescunt plurimi in die Iudicii, cum intelligāt nihil illis profuissese ieiunia, eleemosynas, orationes, & munera, quæ Deo offerebāt, quia vnius iracundiæ causa euauerunt.

Dani. 14.
nu. 20.

MAXIMVM supplicium comminatur Deus cum ait. Tu seminabis & non metes, tu calcabis oliuam, & non ingers oleum & munda, & non bibes vinum. Quid miserius? & calamitosius labore, & opera sine vlla mercede? Si terram non proscinderes, nec agros se minares, nec vineas coleres, mirandū non esset, si nec fructus perciperes, nec frugibus vescereris, nec dulcia vina degustares. Sed labore adhibito nullū fructum percipere, miserum profectō est. Quid? ethnici qui in tenebris versantur, nec illis Christianæ fidei splendor illuxit, qui orationi non vacāt, nec diuinis mysterijs inter sunt,

Mach. 6.

mirandū non est. Si fructus non inferant, quia ethnici sunt, & a v^era Dei cognitione aberrant. Sed si non inferant plantati in vinea Dei, qui eum habent cultorem, in cuius est potestate, nō modo vitē colere, & imbribus celestibus irrigare, sed etiam feracitatē & quotidiana incrementa largiri: miserum profecto, & calamitosum est. Et tanto malo parua vindicta & iracundia Scintilla visceribus haerens occasionem praebuit.

QUID aliud indicat querella illa Domini. Audite principes *Mich. 3. nu. 7.* Israhel qui violenter tollitis pelles eorum de super eis, & carnem eorum de super ossibus eorum, qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum de super excarierunt. Et tunc clamabunt ad Dominum & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illi, sicut nequiter egerunt in adiumentis suis. Vbi D. Hieronymus ait. Manifeste aduersus principes Israhel sermo est, & sub metaphora leonum, sive latronum, crudelitas eorum describitur, ut propter haec inferatur eis postea supplicium in die captiuitatis. Clamabunt in die ultionis ad Dominum, & non exaudientur, quia nec ipsi rogantes audierunt, extendent manus suas ad Dominum, & Deus auertet faciem suam ab eis, quia & illi auerterunt a precantibus vultum: haec patientur quia leones fuerant. Ecce tibi quid faciet Dominus, cum in suprema illa die causam cognoscat, statuatur, & iudicet, reddet unicuique secundum opera sua, & qui in proximum crudelis est. Deum tantae iniquitatis vindicent acerrimum experietur.

IRATVS Dominus aduersus populum Israhel, aquam abstulit, ita ut per tres annos caelum non plueret, & ipsi fame perirent. Consuluit David oraculum Domini, dixitque Dominus. Propter Saul, & domum eius sanguinem, qui occidit Gabaonitas. Animaduerte, & considera quam ob causam Dominus pluiam subtraxerit. Videlicet quia Saul iam vita sanctus, cum vitam degeret, iniuria fecit Gabaonitis, qui erant reliquiae Amorrhæorum, ductus ut ille arbitrabatur optimo zelo. Nec pluit Deus, quoad Gabaonitis satisfactum est, quibus David tradidit duos filios, & quinq; posteros Saulis, quos Gabaonitae in crucē rapuerunt. & repropitiatus est Deus terrae post haec, si tanta Dominus acerbiter ostendit, qui zelo ut ipse putauit barbaram gentem persequutus est: quid sperabunt illi, qui animo iracundo inimicorum sanguinem occupiscent. Nec pluiam, nec ros de caelo, nec misericordiam Dei expectet ille, qui proximo viscera claudit & in illum crudelis est, neq; a sua sententia dimouetur.

NOLEBAT Dominus populi sui precationibus beneuolus

aures

aures praebere, neq; peccata remittere & reddit rationē dicens. Manus vestra sanguine plene sunt. & D. Hieronymus vertit. Nequaquam dimittā vestra peccata, & cum extenderis manus vestras, auertam oculos meos a vobis, & cum multiplicaueris orationē non exaudiam vos. Cur Domine tanta vteris acerbitate, cum ita clemens, & misericors sis? quia manus vestrae, sanguine plene sunt, & alibi ait, iniquitates vestrae dimiserunt inter vos & Deum vestrum & peccata vestra abscederunt faciem eius a vobis, ne exaudiret, manus enim vestrae plene sunt sanguine. Vbi D. Hieronymus sic ait. Considerandū est, quod nequaquam eis obijciat idolatriam, qua Israhel temporibus tenebantur, sed sanguinis effusionem. Iste monuit (ait Dominus) quia lapidibus obruerunt se: et tunc sunt inimicos suos, ac eorum sanguine madent. Iste inquit odio, & iniurijs prosequitur, neq; oceani aquis abluentur, semper se licet sint, & cum lachrymis erigantur in coelum.

OPERIEBATIS (inquit Malachias) lachrymis altare Domini, sicut & magis, ita ut non respiciam vltra ad sacrificium, neq; accipiam placabile quid de manu vestra. Et exponunt D. Hieronymus, Cyrillus, & Theodoretus, operiebatis altare, lachrymis eorum quos iniurijs affecistis. Operiebatis ait supra metaphora ab eo qui tegit aliquid, ne possit cerni. Lachrymae istae quas inimici profundunt, instar veli sunt, quo altare tegitur, ne Deo cernere liceat, quae si offeruntur. Hoc tempore quod dragessimae se homines Deo in sacrificium offerunt, ieiunij corpus macerant, confessione crimina expiant, celesti cibo animū reficiunt. Sed si omnia haec praestes, inimicum tamen laedas, & ex illius oculis lachrymas eruas, omnia velo tegis, & obuoluis, ne Deus illa possit intueri.

ID Deus in Evangelio mirū in modū auxit, cum ait, Si offers manus tuas ad altare, & obsecraueris factis quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo & tunc veniens offeres munus tuum. Quae istaec Domine erit vrbinitas? sacrificium inchoatū, necdum absolutum relinquere, & aram cum munere deferere? nonne melius erit ut tibi prius, deinde vero fratri satisfiat? Filij Eli merito sunt accusati, propterea quod cibū capere voluerunt, priusquā Deo liberetur. Rustici sapienterui agrestes, & inurbani Elias propheta eo solum quod seruus Dei esset, vidua dixit. Mihi primum fac de ipsa farina sub

Isai. 1. nu
mero 15.
& 59. nu
mero 3.

Isaia 59.

D. Hiero.
6.Malachi.
2. nu. 13.D. Hiero.
Cyrill. &
Theodor.
6.Matth. 5.
num. 23.3. Regum
17. n. 15.

cituericum panem parvulum tibi autē, & filio tuo facies posset. Si igitur ille sibi prius quā aliis panem fieri postulavit, rationi cōsentaneū esse videtur, ut prius Deo sacrificium offeratur: deinde verō de iniuriis remittendis agatur. Minime (inquit Deus:) sed relinque manus tuas ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Mirabile est hoc, sed inde intelliges nullū te Deo gratum munus pręstare posse, dum inter te, & proximum tuum gravis aliqua sit coorta dissensio, quę amicitiam dirimat, quę necdum sedata, & restincta sit.

Exod. 29. E X victima quę mactabatur, peculiari quadā ratione pectusculum postulabat Deus. Sumes pectusculum de ariete, sanctificabisque illud elevatum coram Domino. Hoc erat pulmentum, & obsonium quod Dei palato maxime arridebat, sine quo non erat ei gratum sacrificium. Integer homo Deo debet offerri in sacrificium, quia oculis, auribus, lingua, manibus, & pedibus, Deo gaudet. Oculos exigit ut lachrymas reddant, quas debent: aures ut audiant divinum verbum: linguam ut de divinis rebus loquatur: manus ut pecuniam in pauperes distribuant, ac denique pedes, ut bonis se operibus exerceant. Sed quod Deo maximē placet, & sine quo cetera displicent: pectus est ab omni iracundia, & commotione liberum. Pectusculum sanctificatum, in quo nullum irati animi vestigiū reperiatur, qui odiū, & iram adversus proximum in pectore versat, pectusculum Dæmoni offert, eius munera & sacrificia, licet lachrymis respersa sint, Deo grata non erunt, neque illum placatum reddent.

O P V S igitur est ut cum illo qui tibi iniuriam intulit in amicitiam redeas, ut Deus te in suā gratiam recipiat, alias enim oleum, & operam perdis, tuis te interimis manibus, ianuam venię, & misericordię claudis, & simul etiam templi cœlestis valvas occludis.

Secundus discursus ostendit impunitatem illum assequi, qui iniuriam sibi illatam remittit.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c.

Math. 5.

1. Regum
19. 6.

V I V I T Dominus (inquit Saul:) quia non occidetur David. Nuntiatum est Davidi iuramentum, quo se Rex astrinxerat, qui gaudio

gaudio & alacritate perfulsus, in curiam regis profectus est, regiam intrauit, ut regis mensę accuberet. Propheta Ezechiel desert ad nos iucundissimum nuntiū: Deum scilicet iuramento firmasse, se nolle mortem peccatoris. Vix ego (dicit Dominus Deus) nolo mortem impij, sed ut convertatur impius a via sua & vivat. O latum & expectatum nuntium, nullum iucundius afferri poterat peccatori, qui cū Deo inimicitias gerit, & mortis æternę reus est. Iam tibi patet aditus ad curiā cœlestem, iam poteris regiam adire, & ad Domini mensam cū Principe accumbere, exigit tamē ut iniurias tibi illatas, & acquisita condonabit, nec eius cōspectum subire poteris, nec cœlestium dapium particeps fieri.

D E V S litem intendit peccatoribus, (ut inquit Oseas) Inducium Domino cum habitatoribus terra, non est enim veritas, non est misericordia & non est scientia Dei in terra, maledictum, &c. Durum & asperum verbum hominibus. Deus qui omnipotens est, & a se habet iustitiā illis intendit litem, si res ad sententiam deducatur, causam non obfistunt homines ab illa cadent. Sed iam ad nos desertur iucundissimum nuntium, Deus enim a lite desistit, & nobiscum pacē inire vult. Latantur homines cum in negotiis quę gerunt, in quibus repulsam pati pertimescunt, ad rationem aliquam venit quæ res transigatur. Possunt similiter peccatores letari, quia si res in qua de eorum incolumitate, & sempiterna felicitate agitur, ad sententiā usque protraheretur, merito possent de sua salute dubitare. Gaudet igitur vehementer & grati animi significationem ostendat, Deo gratiā habeant si sese ipsi extendant ad id, quod in illorum potestate positum est.

S E D cū Deus ipse huius decisionis transactor sit primum caput esse vult, ut prius peccator indignationem ponat, & inimico suo reconcilietur. Deinde Deus iniurias relaxabit ubi sœdus cum illo factum viderit. Nam si illud non concesserit, ne hoc assequetur. Relinque proximo nocenti tibi (ait Dominus) & tunc deprecanti tibi peccata solvantur. Peccata (inquit) non hoc vel illud, sed peccata omnia, ut inde cōiungere possis amplissimum esse Iubileum, a Deo. Optimo, Maximo, concessum, in quo nullius sceleris absolutio interdictur. Quis tanti beneficij particeps fieri recusat? quis odia non deponit, contumelias non despiciet, iniurias non remittit, ut peccata sua omnia, tanti diplomatis beneficio, & virtute remittantur.

T V rem parvi ponderis & momēti, proximo tuo condonas, & animad-

Eze. 33.
num. 11

Ose. 4.
num. 1.

Simile.

Eccle. 28.
num. 1.

anima, in fione in diuinam, ac sempiternos cruciatus effugiss: dimittit igitur, vt dimittatur tibi.

OSTIOLA sanctuarij celeberrimi illius templi Salomonis, de lignis oliuarum fabrefacta erant. In ingressu oraculi fecit ostiola de lignis oliuarum Potuisset Salomon in illo illustri loco, valuas fabrefactas, de lignis cedrorum montis Libani collocare. Cur ergo ostiolas fecit de lignis oliuarum? Auctor & artifex illius templi Deus fuit, cuius summa sapientia factum est, vt nihil in templo reperiretur, sub quo mysterium aliquod non latitaret, & quod his foribus clauderetur, adeo perspicuum est, vt se ipsum prodatur & manifestet. Oliua in diuinis litteris misericordiae symbolum est. Vnde qui sanctuarij, & propitiatorij ostiola ex lignis oliuarum construxit, in dicauit facile, aditum ad Deum interclusum esse, nisi misericordiae fores aperiantur.

VIDVA illa quae excepit Eliseum, vt as alienum quod contraxerat solueret, oleum quod habebat in tectho multiplicauit Deus. Possit Dominus illius necessitati multis modis prouidere, posset argentum, & aurum illi tribuere, quo & debita solueret & diues fieret. Voluit tamen oleo quod domi habebat, ingenti edito miraculo, viduae subuenire, vt intelligat ille qui facile inflectitur ad ignoscendum, qui oleum misericordiae in cordis vasculo retinet, quantumuis paruum sit, habere intra priuatos parietes, Dei misericordia adhibita, vt inde possit debita omnia quae peccato contraxit soluere, & ex pauperrimo fieri repente diues.

GLORIBATVR in suis psalmis Regius ille vates David quia dominus exaudiebat eum, quod cum longo experimento comprobisset, ipse sibi promittit fore vt semper exaudiat. Domine nas (inquit) exaudiet me cum clamauero ad eum Non dicit (audiet) sed exaudiet me. Hoc esse concedet, & exequetur quidquid postulauero. Exaudiebat eum dominus, quia patiens, & misericors fuit: & preceptum de diligendis inimicis custodiebat, iniurias relaxabat facile, despiciebat contumelias, & offensas condonabat. Nefarium & truculentum edidit scelus in Vriam, sed vix verbis expressit, peccavi, cum veniam adeptus est. Si inimicitias cum aliquo gereret David, diuinas aures oclusas, & Deum sibi iratum reperisset: sed cum iniurias omnes remisisset, & omne odium extinxerit Deum sibi benivoluntatem reperit, & audire promeruit. Dominus transiit peccatum tuum.

NILHIL non impetrabit ille, qui tumidum, ac perturbatum animum

Psalm. 36.
& 17.
Psalm. 4.

num se dare nouit, & flectere ad ignoscendum. Quid non exoraret Stephanus inuictissimus martyr, extrema illa voce quam saxa ipsa resonabant. Domine ne statuas illis hoc peccatum? Lapidibus cedebatur, ad necem saxorum crepitantium turbine quatebatur. Ille autem positus genibus clamabat voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et tantum gratia valuit apud Deum huiusmodi oratio, vt Paulum impetrauerit Ecclesiae, vt testatur Diuus Augustinus, & qui tot Apostolorum votum unius martyris voce pro se lapidantibus, atque interficientibus supplicantis reuocatus est, acerrimus erat Ecclesiae hostis, qui illam fortiter oppugnabat, & Ecclesiae propugnator egregius constituitur, vt illam ab hostium incursionibus defendat. Neque vulgari quadam ratione Paulus conuersus, & immutatus est, sed inimicorum salutem prospiciebat, debebatur ardenti charitati, qua vitam eripientes complectebatur. Deum itaque sibi deuinctum habebat qui non solum inimicis pepercerit, sed pro illis etiam supplicauerit.

SACERDOS cum sanctuarium ingrediebatur, superhumerali ornatus erat, ex auro, hyacintho, contortaue bysso, confecto, in cuius humeris duo erant, onychini, in quibus filiorum Israelitici populi, nomina praeferebat in sculpis, suis vt humeris populum sustineret, illiusque rationibus prouideret, atque consuleret. Voluit etiam Dominus, vt cum munus aliquod oblaturus esset sacerdos non solum pro se, sed pro populo illud offerret, quia mutuam necessitudinis vinculum, quo eiusdem populi membra colligantur, maxime conducit, ad impetrandum a Deo quidquid petitur, & ad hoc vt munera illi placeant, & sacrificia grata sint.

VNDE cum orationem dominicam recitamus dicimus. Pater noster qui es in caelis, dona nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra. Quia subintelligi debet omnes esse eiusdem charitatis, vinculo colligatos, ita vt quod in vniuersi membri utilitatem cedit, ad omnia se diffundat. Hae virtus viam sternit quae ducit in caelum, semper illi aditus patet ad Deum, nunquam repulsam patitur. Et licet homo in multis offenderit, si vnam sibi illam iniuriam de corde condonet, & aequo animo remittat, huius clarissimae virtutis beneficio, omnium scelerum impunitatem essequeatur. Id Christus Dominus ostendit apertissimis verbis cum ait. Si dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet & vobis.

Act. 7.
num. 6.

D. Augustinus.

Exod. 28.
num. 9.

Matth. 6.
num. 14.
Mar. 11.
num. 25.

pater vester celestis delicta vestra. Domine & si veniam petierit aliquis homo perditus, & sceleratus, hæresi infectus, nequissimus proditor, nunquid impetrabit? maximè (ait Dominus,) dum ipse iniurias sibi illatas remiserit. Quis igitur hæc audiens offensas oblivioni non mandat, ut omnium scelerum quibus se astrinxit obliuiscatur Deus.

Iere. 41 **NUM. 8.** **IN VASIT** Ismael octoginta viros, quos cum cepisset interficere cepit, cumque septuaginta eorum iam iugulasset, qui residui erant dixerunt. Si nos omnes vita donaueris, locum tibi ostendemus, in quo magnum thesaurum inuenies. His auditis gladium in vaginam reuocauit ferocissimus Ismael, ut thesaurum sibi promissum potiretur. Quis hodierna die ferrum, quod distrinxerat, ut inimicum peteret, non recondet in vagina? cum illi offeratur thesaurus diuinæ misericordiæ? & impunitas omnium scelerum, sub qua diuinæ gratiæ thesaurus latet, quid aliud requirit, aut desiderat, qui tantum thesaurum reperit, & eruiere potest.

Simile. **FOELIX** & fortunatus homo dici poterit peccator ille qui iniuriis afficitur, & contumeliis oneratur, cum se illi offerat occasio veniam impetrandi peccatorum. Si Rex conderet legem qua caueretur, ut qui inimico suo pepercisset ab omni scelere absolueretur, licet reus esset criminis læsæ maiestatis, qui maximum facinus perpetrasset, & iam esset comprehensus, & coniectus in vincula, ut plecteretur capite, scilicet haberetur, si quæ haberet inimicum, quocumque misericordiæ fungeretur, quæ illum in libertatem assereret, ac vindicaret. In eundem modum peccator maxima debet alacritate perfundi, cum aliquem nanciscitur inimicum, cui offensas liberè remittat. Sic enim viam suam in ecclum sternit, fores referat, ut aditus sibi pateat ad diuinam misericordiam.

NON sine magna spe ad Dei pedes accedere poterit, & hanc ad illum orationem habere. Domine si ego qui ex iracundia & bili coagmentatus sum, inimico meo peperci, tu qui suavis & misericors es, mihi non parces? Tua verba sunt. *Dimittite & dimittetur vobis.* Ecce ego dimisi, indignationem extinxi, odiumque deposui, ut tuam exequerer voluntatem. O Domine, fidem prestat, ista promissis, & dimitte nobis peccata nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

HINC denique oritur maxima illa fiducia, quam habere debemus, ad subeundum diuinum conspectum, & ad excessum illud supremi

supremi iudicis tribunal adeundum. In hoc perfecta est charitas (inquit Diuus Ioannes:) ut fiduciam habeamus in die iudicii: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Nonnihil difficultatis habent ista verba. Sed exponit Diuus Augustinus dicens: si ad hanc perfectionem nos vocat Deus, ut diligamus inimicos nostros: sicut & ipse diligit nos, ea nobis fiducia est in die iudicii: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo, sicut enim ille diligit inimicos suos faciendo solem suum oriri super bonos, & malos, & pluendo super iustos & iniustos: nos quia inimicis nostris non possumus prestare temporalem solem, & pluiam, prestamus lachrymas cum pro illis oramus: hætenus Augustinus: non est igitur cur Domini timeat, nec sibi inexorabilem arbitretur, qui proximo suo pepercit, & de corde condonauit. Iracundus, crudelis, ne dicam sceleratus, & impius, qui iniurias usque ad internecionem persequitur, ille concutatur formidine, & timore, quia Deum suarum iniquitatum ultorem reperiet.

In feria sexta cinerum, Concio tertia.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c. Matth. 5

CUM Dominus valde exoptet, ut maximo charitatis ardore conflagremus, candentes carbones nostris visceribus adhaerent, quibus & corda inflamentur, & ipse munus, ad quod & celo descendit exequatur. Ignem, (inquit) veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur. Vult itaque, & maxime exoptat, ut tantus sit charitatis ardor, tantoque impetu grassetur hic ignis, ut nactus nostrorum viscerum pabulum quo se aliat, nos in celestes illas mentes, (quibus ob singulare charitatis incendium Seraphim nomen impositum est) transformet, & tantum incendium excitet, ut quævis inimici nostri cum odij flammis strenue eertent, neque ignem offensis delere, neque eius flammis strenue eertent, neque morari; neque multiplicatis iniuriis, tanquam quibusdam imbribus obruere. Quid dicam penitus extinguere possint. Omnia Christi Domini nostri opera, quæ vitam in terris degens edidit, statum quidam fuerunt, quibus ignis excitabatur, & se diffundebat, ut nos comprehenderet. Vehementissimum hodierna die statum

cum dixit. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, & bene facite his qui oderunt vos. Sed adeo algemus, & nimio frigore conglaciamus, vt vel candentes carbones non sufficient, nisi diuinam etiam Deus animis nostris admoueat gratiam. Id ab eo enim precibus, sanctissimæ Virginis interuentu efflagitemus. Ave Maria.

Vnicus discursus, in quo ostenditur Deum esse ultorem illorum qui suas vliscuntur iniurias.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c. Matth. 5.

QVI suas facile remittit iniurias Deum habet vindicem, & ultorem earum, quin etiam Deus ipse illum munit, & custodit: ne quid detrimenti capiat. Id oportune ostendit Abigail femina prudentissima, cum obuiam processit Dauidi, & ad illius pedes accedens petijt ne vindictam sumeret de Nabab quem ibis verbis flexit. Si surrexerit in te aliquando homo, persequens te, & querens animam tuam, erit anima Domini mei custodia, quasi in fasciculo vimentium apud Dominum Deus tuum. Hoc premio afficiuntur illi, qui vindicta supersedent, quos Deus saluos, & incolumes conseruat: qui vero reseruant iram, & vliscendi libidinem explent, graui poena mulctantur. Nec immerito. Nam cum Rex aliquis subortam inter aliquos rixam componere, & succellam iram restringere vult, & inter iratos, ac discordes interuenit, egre fert si rem suscepit, & inchoatam non absoluit, illamque iam vt propriam considerat, & illius iniuriam vliscitur, qui facile flectitur, & ad pristinam amicitiam redire vult: alterum grauius puniens, qui in gratiam reuocari recusat. Hodie Christus Dominus inter iratos, & discordes se iniecit, vt pacem conciliet, id petit & orat dicens. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos. Id repetito sermone sepiissime inculcat, vt animis nostris firmiter adhæreret. Vnde qui Domini voluntatem non exequitur, nec inimico suo reconciliatur, Dei inimicus constituitur.

constituitur, & acerbissimo supplicio punietur.

FRATRES Ioseph illum oderant, eo quod accusasset eos coram patre suo, & quia somnia aperuit, quæ principatum eius indicabant, neque ab odio destiterunt, quoad illi Ismaelitis venderet, vt seruus in Aegyptum duceretur, vbi multa pericula obuii, & crudelitatem exercuerunt: Deus enim quæ illius iustitia est, res nitatem ascenderit, ipsi vero in parentis domo fame vehementer cruciarentur. Vnde coacti sunt domo parentis egredi, & in Aegyptum proficisci, ad exportandum panem, quos facile posset Ioseph cum ad illius pedes prouolerentur, in vincula conijcere, & maximis supplicijs afficere, vt iniuriam sibi illatam vlisceretur, redolerant in memoriam reuocarent, & ipsi sibi consilij dixerunt. Merito hoc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum.

ET intendam grauius malum solet Deus asserere, ei qui vindictam sumpt, quam attulit ipse inimico suo. Iratus est Cain fratri suo Abel, quia animaduertit, Deo munera illius, & sacrificia suis esse grauiora. Ex fratre inimicus effectus est, & ita infestus, vt non conquieuerit quoad illum crudelissime interfecerit. Iratus est Dominus Cain, & maledixit ei, non contulit maledictum in terram, sed in ipsum Cain maledictum iactauit. Maledictus eius super terram, cum operatus fuerit, non dabit ei fructus suos, vagus & profugus erit super terram. Cepit statim omnibus artibus contremiscere, timore concutiri, ac dicere: Omnis qui inuenit me occidet me. Et tandem infelicissima morte preceptus est, qua immane illud scelus, & necem innocentissimi Abels, ultus est Dominus.

SANCTISSIMO in celum laudibus efferebatur a populo, Dauid, id male habuit Saul tantam enim in illum indignationem concepit, vt hostiam sepe in eum cõtorqueret, quinque annis perierit, & uid, Deus autem illius partes egit, cuius presidio munitus Dauid, Saulis manus semper effugit, & ex omnibus periculis non potuit, in manus hostium, cum quibus manus effugerat, vixit, & victas ac superatas tantam dolorem ex amissa victoria traxit, vt suis se manibus interemerit, & regio diademate

mate spoliatus fuerit quod capiti Dauidis, & posterorum eius im-
poneretur.

Mat. 18.
nu. 34.

IN SERVVM etiā improbum, qui pene suffocavit conseruū
suum, quam non exercuit vindictam? Maximo ære alieno solutus
fuerat, (ad decem millia talentorum summa peruenerat,) ille autē
rusticē urgebat conseruum suum, cui parui ponderis, & momen-
ti debitum remittere noluit, & addidit ad improbitatem iniuriam.
Renuntiatum est regi, qui vehementer iratus, acta rescidit, repe-
tijt debitum, & tortoribus traddidit debitorem quoadusque solue-
ret vniuersum debitum. Animaduerte quanti steterit illi vin dicta.
Et vt intelligas ad nos omnes spectare parabolam illam, finem im-
posuit dicens: sic & pater meus celestis faciet vobis, si non remis-
eris vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. O quanto in periculo ver-
satur, qui fratri suo non ignoscit, cum Dei inimicus constituitur.

Eccle. 38.
nu. 1.

IN scriptura habetur: Qui vindicari vult a Domino inueniet vindic-
tam, & peccata illi seruans seruabit. His verbis describit Dominus
rationis poenam, qua nequissimi ultores, & vindices puniuntur.
A Domino inquit, qui potestate maximus est. Nam licet dynasta
sis, aut princeps in supremo dignitatis gradu collocatus, nullius po-
testati subiectus, licet nullus sit qui iniuriam quam proximo intir-
listi reperere possit: Dei tamē iudicium declinare non poteris, qui
& rex regum, & dominus dominantium est: A Domino intuenies
vindictam, qui peccata seruans seruabit, hoc est, non obliuiscetur
iniuriæ, quæ proximo facta est, & repetitione illa sermonis: Ser-
uans seruabit. Significant Hebræi maximam curam & diligentiam
quæ solet adhiberi. Simile est illud: Plorans plorauit, hoc est, maxi-
me plorauit, vberes lachrymarum riuulos effudit, sic seruans ser-
uabit, non mandabit illud obliuioni, & si aliquo tempore dissimu-
lauit, indignationem tandem ostendet, vt nocentem puniat.

Exod. 17.
nu. 24.

ID. Satis ostendit supplicium illud quod sumptum est de Ama-
lechitis, qui obuiam procedentes populo Israel cum in terram ipsis
promissam iter faceret, illi obfistere voluerunt, & viam interclu-
dere. Tunc Dominus ad Moysen ait: Scribe hoc ob monumentum
in libro, & trade auribus tuis, descha enim memoriam Amalech sub celo.
Et multis iam annorum curriculis deuolutis recordatus est Domi-
nus iniuriæ quam fecerat Amalech populo suo. Vocauitq; Saulē,
& ait: Recensui quæcumq; fecit Amalech Israeli, quomodo restitit ei in
via cum ascenderet de Aegypto. Nunc ergo vade, & percutite Amalech, &
demolite vniuersa eius, non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsis
aliquid.

1. Reg. 17

sed interfice a viro vsq; ad mulierem, & parvulum vsq; ad lacteum, bouem,
& asinum, camelum, & asinum. Quis non arbitretur post quatuor
centos annos, qui iam effluerant, oblitum esse Dominum iniuriæ
quam Amalech intulerat Israeli. At Deus non obliuiscitur iniuria-
rum, sed seruans seruabit.

HO ultionis genere vsus est Dauid, aduersus Ioab, sui ducem
exercitus, qui interfecit Abner, coquod ipse interfecisset fratrem
Ioab. Maximē doluit Dauid, & grauitur tulit necem Abner: dissi-
mulauit tamen, quia opus erat tunc indulgentia. Nec his conten-
tus Ioab interfecit deinde Amas, dissimulauit etiam Dauid. Qui
ri mantice mandasse cedes illas, vt sempiterna obliuione deleren-
tur, falleretur tamen, quia non obliuiscetur Dauid, sed tempus
sit accelerari Salomonem, & ait. Tu nosti quæ fecerit mihi Ioab, quæ fe-
belli in pace, & passus eruarum prelij in balneo suo, qui erat circa lumbos
suos, & in calcamento suo, quod erat in pedibus eius: Facies ergo iuxta
sapientiam tuam, & non deduces eantem eius precibus ad inferos. Per-
pende, & considera an oblitus fuerit ille, qui ita sigillatim comme-
morabat facinora Ioab. Deceuit igitur Dauid, & testatum reli-
quit, vt tanti sceleris poenas lueret Ioab, quod Salomon executus
est, cuius manus effugere non potuit, & quamquam confugit in té-
plum, & cornu altaris apprehendit, iussu & imperio Salomonis in-
terfectus est. Sic Deus interdum dissimulat, tempus tamen, & oc-
casionem quærit, ac tandem punit iracundum, crudelem, & impiū,
quia in supremo Dei iudicio sumetur de illo vindicta, in quo nihil
remittitur, & ubi nihil proderunt vota, & orationes, quia vt ait D.
Iacobus: Iudicium sine misericordia erit ei, qui non fecerit misericor-
diam.

2. Reg. 3.
nu. 27.

3. Reg. 2.
nu. 5.

Iacobi. 2.
nu. 13.

PRAECEPTUM Dominus ne quisquam populi sui cuiusvis ani-
malis sanguine vesceretur. Sanguinem quoq; omnis animalis non su-
metis in cibo, tam de auiibus quam de pecoribus, omnes anima quæ edent
sanguinem peribit de populis suis. Qui huius præcepti corticem so-
lum aspexerit, mirabitur sanē cur Dominus mortem minetur illi,
qui sanguine arietis, bouis, aut cuiusvis alterius animalis pascatur.
Quid habet veneni sanguis ille? Sanguis quem terra imbibit, aut
canes lambunt, quid interest si illum exhauriat homo? Quid in
hoc

Leuit. 7.
nu. 27.

hoc mali est ut mortis poena proposita prohibeatur? Dicam. Sanguis in diuinis litteris scruitiā, & crudelitatem significat, ut aperte indicant verba illa Isaia: *Manus vestra sanguine plene sunt.* hoc est, crueles estis, & inhumani: cum autem Dominus tanto odio crudelitatem prosequatur, sanguinem interdicat, mortis poena proposita, quia sub sanguinis nomine crudelitas significatur.

Amos. 1.

Num. 1.

Super tribus sceleribus Damasci, inquit Dominus, & super quartum non conuertam eum, eo quod triturauerint in plaustris ferreis Gilaad. Maximum supplicium minatur his verbis Dominus Damasco, ait enim, non conuertam eum, hoc est, non illi tribuam opem illam maximam, & auxilium singulare, quo maxime indiget animus, eius perditus, & deprauatus, ut suis sceleribus nuntium remittat & ad me conuertatur. Semel iterum atque iterum illius iniquitatem tuli. Tria Damasci scelera dissimulaui, quartum autem ferre non possum. *super quartum non conuertam eum.* Cur tantam Domine indignationem ostendis? *quod triturauerint in plaustris ferreis Gilaad.* Quasi dicat, quia crueles in proximos suos extiterunt, & ultores iniuriarum, qui ut vindictam de illis sumerent, inimicitias usque ad internecionem persequebantur, eos vexabant, affligebant, & comminuebant, sicut comminuuntur paleae in area, & tribuloteruntur. Triturauerunt eos in plaustris ferreis. Huc usque illis peperci, non parcā amplius. Et quia Rex Azael, & filius eius Benadab tantam crudelitatem exercuerunt, mittam ignem in domum Azael, & deuorabit domos Benadab. Ille ultus est sese de Israel, ego me de illo vlciscar.

NEC solum Damasco sed alijs tribus regnis minatur Dominus exitium & ruinam, omnes delere vult, à maximo usque ad minimū, reges, & imperatores, qui sceptrā regia gestant manu, & pecudum custodes, qui pascunt vile pecus. Ignem minatur non solum regijs arcibus & turribus imperatorum, sed pastorum etiam tugurijs. Et huius comminationis causam reddit, quia crueles fuerunt.

Iere. ca. 9.

Num. 26.

EANDEM crudelitatem obijcit Dominus populo suo dicens: *Inuenti sunt in populo meo impij, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros, & adit, Nunquid super his non visitabo dicit Dominus? aut super gentem huiusmodi non vlciscetur anima mea?* Quid? non ne arbitrantur impij rem magnam perfectisse, cum in alios scruitiunt, & vindictam exequuntur, ac sese vlciscuntur. Existimant id impune fieri, & neminem esse qui vindictam possit repetere, falluntur tamen cum Dominus dicat: *Nunquid*

quid super his non vlciscabor? aut super gentem huiusmodi non vlciscetur anima mea? Ve tibi quicumque sis, qui proximum iniuriarum accersis, quia non tibi cum homine, sed cum Deo lis est. Ve tibi qui recusas offensas remittere, despicerē contumelias, iniurias condonare, quia Deum ipsum habebis tantę iniquitatis ultorem.

INDVLGEBANT sibi amaritani, luxui & voluptatibus studebant, confidebant imperatis, adibant hortos, lustrabant nemora, deles & inhumani: neque remittebant iniurias, neque odium, & indignationē deponebant. Misit Dominus prophetā Amos, qui hac ad illos orationē habuit. *audite verbum hoc: vacce pingues, quę estis in monte Samaria, quę calumniā faciitis egenis, & confringitis pauperes. Intravit Dominus Deus in sancto suo, quia ecce dies veniunt super vos, & illos propheta vacas pingues, quia indulgentiæ operā dabant, voluptatibus perfruebantur, ac pinguedine renidebant. Addit deinde dimicationem suscipere, neque obistere possunt opprimebāt. Au illique candentes admovebo carbonē, ut succendantur & ardeant, ac vos supplicium, quo Deus crueles homines deterret.*

REX Achab & vxor eius Iezabel irati valde, propterea quod Naboth, vineam regi tradere noluit, eum & vinea & etiam vitam per summam crudelitatem spoliarunt. Peracta nece, pedem domo efferebat Achab, ut illum poneret in vinea Naboth, quando ei prorepsit obuiam Elias dicens. *Occidisti in super & possedisti, & post hæc* *habent quoque sanguinem tuum & canes comedent Iezabel in agro Iezrael.* Sic fieri oportet, ne principes per tyrannidē omnia vastent. Existimabat forsitan Achab, eo quod esset rex, & arbitratur Iezabel, quia regio diademate præfulgebat, impune se posse sumere de quo libet vindictam, quia nemo erat qui reges posset iniuriarum accersere. Sed aduersus reges adest rex regum, & eduersus dominos, Dominus dominantium, qui innocentium iniurias vlciscitur, & vindictam. Quid Naboth interfectus est opera regis Achab, interfectus etiam Achab, & regis sanguis effundetur, quę canes absoruet & Iezabel. Facta est ex des consilio & indolentia Iezabelis, dabitur & illa proceps, & canū dētibz dilanata deuorabitur in agro Iezrael, in quo plantata

Amos. 4.

Num. 1.

3 Reg. 21

4 Reg. 2.

4. Reg. 9. plantata erat vinea Naboth. Nec his contentus Dominus precepit Iehu, vt omnem familiam Achab funditus deleteret, voluit illi vindemiæ operam dare, & vineam Naboth spoliare racemis. Deus autem priuauit familiam eius omni posteritatis fructu. Vnde septuaginta filij regis interfecti sunt; quorum capita in cophinos immissa, allata sunt ad Iehu: sicut afferri solent racemi in cophinis cum dant opera vindemiæ vinitores. Maximis se sceleribus astrinxerat Achab, simulacra coluerat, prophetam Domini in vincula coniecerat, & dissimulauit Dominus: sed cum primum vindictam expetiuit, noluit Dominus dissimulare, sed immisit Heliam, qui atrocissimum illi supplicium denuntiaret. Vt inde intelligas quantum displiceat Domino crudelitas & vindicta, & quātam in se Dei indignationem concitet, qui alteri iniuriam irrogat vt suam vlciscatur.

1. Regum. 24. num. 7. VOLVIT Aman vindictam à Mardocheo sumere, quia sibi nō genuflexit, & iussit parari patibulum, in quo tandem ipse Amā rebus à Domino immutatis, regis Assueri iussu suspensus est: ad cuius dignitatem, honorem, & gloriam ascendit Mardocheus. Perpende igitur & considera: an illi impune steterit animus puniendi Mardocheum, (animus inquam:) quia non solum vindictam Deus vindicat & punit, sed puniendi voluntatem: vt intelligas quoties cunquē inimicitias cū proximo geris, cū Deo tibi rem esse, qui te inultū abire minime patietur, sed res ita inuertet, atq; disponet vt quidquid mali attuleris inimico tuo in caput tuū conuertatur.

1. Regum. 1. ID viuis coloribus expressum reperies, in maximo illo tyranno Adonibezec, qui cum ab exercitu Israel superatus, comprehensus, & in vincula esset coniectus, extremitatibus manuum & pedum ob truncatus est. Cum autem membra sua cruore manantia cerneret: & p. uaginat (inquit) Reges amputatis manuum, ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci, ita reddidit mihi Dominus. Cognouit tandem truculentus ille tyrannus, & confessus est, Deum esse ultorem & vindicem iniquitatum, qui vindicat & vlciscitur illos, qui manibus obtruncantur cū suis ipsi manibus vindictā sumere, nō possint. Poteris igitur si præstas viribus, inimicorū manus & caput abscindere, Dei autē manus colligare non poteris, qui tandē vltor erit, ac punitor doloris proximi tui, & si inique cum illo egeris, idem tibi Deus reponet.

SI autem Deus semper inimicitias aduersus homines crudeles vlciquē ad internecionem persecutus est, postquam humanam induit naturā;

naturam id præstat, peculiari quadam ratione, quia frater noster est, & æternum patrem omnium parentem appellat. *Pro ad patrem meum & patrem vestrum.* Vnde qui Christi nomine insignitum in aliquo lædit, Christi fratri iniuriam irrogat, & Christum ipsum ultorem & vindicem habebit.

DVO Reges Madianitæ quosdam Israelitas interfecerunt, & tandem à Gedeone Duce exercitus Israel comprehensi sunt: qui percōtatus est eos. *Quales fuerunt viri quos occidistis in Thabor? Similes tui, respondit illi, & vnus ex eis quasi filius regis, fratres mei fuerunt.* (ait Gedeon:) *Vixit Dominus quia si seruassent eos, nō vos occiderē.* Et mini fratres esse illos, quos iniuriis afficis, & crudelis, Christi Dominus qui vindictam expetet, vt optimus frater, & parem aliquando gratiam referet.

CVM Saul persequeretur Dauidem, accidit vt incideret in manibus Dauidis, quem suadentibus etiam amicis & familiaribus impune posset interficere, sed noluit dicens. *Propitius sit mihi Dominus ne faciam hanc rem Domino meo, Christo Domini, vt mittam manum meā in eum, quia Christus Domini est.* Hoc Dauidi ante oculos obuersabatur, vñctum scilicet esse Saulē, & regem à Domino creatum. Vnde ausus non est gladium stringere, vt Christum Domini percuteretur, inungitur oleo diuinæ gratiæ. Qui fuerit ausus in illos insurgere iniuriis afficere, aut gladio petere grauissimas rependet, pœnas & atrocissimum supplicium subibit.

POTVIT iterū Dauid manū extendere in Saulē, & interficere, retraxit tamen illā, & cohibuit se dicens. *Quis extendet manū suā in Christū Dñi, & innotēs erit?* Quasi diceret iniquius mecū quā cū illo ageretur si illū interficeret: Nā si ego vlciscendi libidinē explerem, Deum qui illius partes ageret, haberem ultorem tantæ iniquitatis. His verbis vlciscēdi cupiditatem arcuit. Huius sanctissimi viri exemplo excitatus, ratione instruitur, & disciplina imbutus, tu qui facile commoueris, tumidum, ac perturbatum animum sedare poteris, iniurias remittere, ac odium & indignationem deponere. Nam si vindictam expetieris, maius in te malum, quā in proximum iniuria affectum concitabis.

PROPTER scelera Israel immisit Dominus exercitum Assyriorum, vt deuastaret eos, qui tantam stragem ediderunt vt commotus Dominus dixerit. *Pro Assur virga furoris mei & baculus ipse est.* in manu

Iudi. 8. num. 18.

1. Regum. 24. num. 7.

1. Regum. 26. num. 9.

Isaia. 10. num. 9.

manu eorum videlicet nec. Si igitur virga feroris Domini est Assur, quid mali gessit, cum percussit? precipue cum id Dominus praecepisset, ut non teneretur, & aliquantulum excelsit. *Contendendum* (inquit) *est cor eius*. Si igitur minitatur Deus supplicium Assur, quia in puniendis Israelitis nonnihil excelsit, quid tibi eveniet qui divinam voluntatem transgrederis, vindictam queris, & usque ad internecionem persequeris inimicitias?

ADEO denique Deo displicet quodlibet genus crudelitatis, ut nec leuem eius adumbrationem ferre possit. Exoptavit maxime David templum Domino edificare, noluit tamen Dominus dicens. *Multum sanguinem effudit, & plurima bella bellavit, non poteris edificare domum nomini meo, tanto effuso sanguine coram me*. Et id obiecit Dominus Davidi eo quod bella gesserat cum ethnicis, & eorum sanguinem fuderat. Quid? quodlibet bellum a Davide susceptum non fuit iustum? non celsit semper in suae religionis & populi utilitatem? cur igitur profusum sanguinem obiecit Dominus? & prohibet ne David templum aedificet? Non quia illud malum esset, sed quia Deus bonus est: cui non solum crudelitas & inhumanitas displicent, sed humani sanguinis effusio etiam inimicorum, non ita probari potest. Unde non David qui plurima bella gessit, sed filius eius Salomon, qui regnum pacifice possidebit, templum Domino aedificet.

Exod. 21. HINC intelliges legem illam quam Dominus condidit. Si quis per invidiam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari meo evellat eum ut moriatur (Ab altari meo inquit) quasi dicat, ne confugiat ad me, tanquam ad portum & arcem, quia nullum refugij locum inveniet. Solent principes tueri & defendere illos qui ad se confugiunt, & domos suas immunes esse volunt, in quibus perfugium, & praesidium nocentes inveniunt. Deus autem homicidas recipere non vult, sed a se repellit. Quo gravi supplicio merito puniuntur illi, qui nec iniurias relaxant, nec odia deponunt, sed vlciscendi libidinem explent: quos ab altari suo diuelli, ac distrahi iubet, quamquam ad illud tanquam ad arcem tutissimam confugerint, & ut fecit Ioab cornu illius apprehenderint.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, & c. Matth. 5.

IGNIS (inquit Dominus) *si altari semper ardebit, quem nutrit sacerdos subiens lignis, &c.* Id in lege veteri praecipiebatur, cui successit lex nova in qua simile praecipit habemus. Praecipit enim Christus Dominus ut in altari ecclesiae, cui ipse iecit fundamenta ignis semper ardeat non quilibet ignis, sed amoris, & charitatis. Illud altare lapidibus construebatur, hoc autem erit cor nostrum. Ignem templi nutriebant sacerdotes, ignem charitatis nutrum verbum. Semper illi admovebant ligna, quo ignis pascebat, & semper ardebat, semper isti verbum Dei adhibere debent, quo charitas magis ac magis inflammetur & ardeat, & tantas vires acquirat, ut nullis malevolentiae flatibus restinguatur, sed semper ardeat. Huius rei cura concionatoribus demandatur? sed quam illi adhibent minime sufficit, nisi spiritus ille ecclestis Divini amoris ignem admoveat, cuius ardore animi nostri inflammantur, & consilientur. Id ab eo sanctissimae virginis interuentu, suppliciter imploramus. Ave Maria.

Primus discursus in quo ostenditur valde consonum esse rationi, ut inimicorum iniuriis remittantur, vel hoc solum, quia Christus Dominus id praecipit.

Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, & benefacite, & c. Matth. 5.

SI supremam Dei maiestatem attenta mentis consideratione contemplari vellemus (quanquam praecipit de diligendis inimicis difficillimum sit, ex eo solum quod a principe Deo, qui omnia hunc mundum regit, impositum est, facillimum redderetur. Quid enim

maius fingi aut excogitari potest diuina voluntate? cuius tanta est virtus & prestantia ut sola illa sufficiat ad euincendam & superandam quamlibet difficultatem. Quid potest afferri, quod maiorem vim faciat, quam verbum illud Domini. *Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros.* Magna est virtus diuinæ vocis, nihil non emollit, nihil non superat, nihil est quod illius virtuti obistere valeat.

Psalm. 28. num. 4. **V**OX Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, vox Domini confringentis Cedros: vox Domini intercurrentis flammam ignis, vox Domini concutientis desertum. Non videtur David posse finem imponere verbis, quibus diuinæ vocis virtutem auget. Vox (inquit) Domini in virtute. Non est instar vocis hominis, quæ ex aere, & in aere constituitur. Vox Domini virtute prestat & virtus est, sub qua Dei omnipotentia latet: unde tantam retinet ut cedros Lybani confringat flammam ignis interfecit, rupes deserti conterat, ac arbores comminuat & eradicet. O singularem diuinæ vocis virtutem!

Leuit. 1. Simila. **H**INC propheta, ut verba quibus aperiebant, ea quæ animo præsenserant vim haberent verbum illud frequenter usurpat. *Hæc dicit dominus. Audite verbum Domini.* Nec solum propheta, sed ipse prophetarum Dominus cum præscribebat leges populo suo Israel, dicebat sæpe. *Ego Dominus.* Sic Reges, principes, & Imperatores, literis, quibus aliquid præcipiunt subscribere solent. *Ego Rex.* Quæ subscriptione munitæ litteræ, tantam vim habent apud homines, qui sub regis ditione & imperio sunt, ut nihil non assequantur. Omnes detecto capite annuunt chartam osculantur, & capiti superimponunt dicentes. Regiam, voluntatem exequemur. Si igitur tantam vim habet. Ego Rex? si sensu & ratione duceremur quantam habere debet. Ego Dominus? Ego autem dico vobis?

Psalm. 103. num. 5. 4. Reg. 19. num. 35. **A**PVD mentes illas celestes, quæ diuinæ maiestatis solium circumstant, tantam vim habet imperium & voluntas Domini, ut vel ad eius nutum, quem semper intuentur, omnes procumbant, & vento velociores aduolent, ad exequendam Domini voluntatem. Id indicauit David illis verbis. *Qui faciunt Angelos suos spiritus: & in nimbis suos ignem vrentem.* Hoc est, ministri Domini instar fulminis summa velocitate feruntur: dicto audientes sunt, & quicquid ille præcipit executioni mandant. Placuit Domino magnam Assyriis cladem inferre, & Angelus cui res peragenda demandatur, vnius noctis spatio, centum octogintaquinque hominum milia interemit in castris Assyriorum. Placet deinde Domino, ut homines tueantur & defendant: Angeli supponunt manus suas ne quid detrimere capiant

capiant homines, eosque manibus ferunt, ne in salebram incurrant, aut ad saxum collidantur. *Angelis suis Deus mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* *Psalm. 90. num. 11.*

Dan. 14. num. 30. **S**ED quid mirum si Angeli, qui acriter mente vigent, & Deum contemplantur dicto audientes sunt, quando animantia rationis expertia diuinam vocem exaudiunt & Dei voluntati parent. Coniectus est Daniel in lacum leonum, Et erat ibi diebus sex. Porro quæ, & tunc non data sunt eis ut deuorarent Danielem. Quem circum uenerunt, non tamen ausi sunt contingere. Quid obstitit? Audierunt vocem Domini præcipientis ne quidquam illi mali inferret: & illico paruerrunt, ungues contrahentes cohibent, sitim tollerant, edendi auaritatem reprimunt, & quamquam inedia acerbifcunt, nec contingere audent.

3. Regum. 13. num. 24. Num. 21. num. 6. Acto. 22. num. 4. Prou. 30. num. 17. 3. Reg. 17. **I**M MISIT Dominus leonem, ut quendam prophetam interficeret, eo quod à præcepto sibi imposito discesserat, interdixit enim, sicut à Domino præciperetur, & stabat iuxta cadauer, quod nequaquam contigit, ut Domini voluntati obtemperaret. Eidem filijs Israel, cum illos moribus dilacerabant, eo quod multis se peccatis astrinxissent in solitudine eandem exequebatur vipera quæ adhæsit manui diui Pauli, nec illum læsit, eo quod vocem illi diuini Domini præcipientis ne venena diffunderet, obtemperauit statim, cohibuit se, & virus tabificum retraxit ne Paulum interficeret. Mirantur Dominus quibusdā peccatoribus coruos, qui eorum oculos eruant. Et coruorum opera alit Dominus Heliam in desertis locis, *Coruis (inquit) præcepit, ut pascere te.* Quid hoc est nisi virtutem diuinæ vocis ostendere, cui vel animantia ipsa rationis expertia parent, & eius nutum in rebus omnibus intuentur?

Gen. Dan. Exod. **Q**UIN res etiam quæ sensu & vita carent diuinæ vocis virtutem agnoscunt, ac Dei voluntatem exequuntur. Præcepit dominus igni ut Sodomam combureret, paruit & omnia combussit, in cineribus efferebatur ne tres speciosos iuuenes adureret, & illico incolumes euaserunt. Præcepit filici, ex quo ignis excutitur, ut

aquas

11. 8. A. Egypcios inuoluerent, vt omnes in profundum descenderent, concluderunt illos statim, & occiderunt omnes, vta vt ne vnus qui dem remaneret. Oborta est in mari repentina tempestas, iactabantur Apostoli & nauicula fluctibus operiebatur: excitatus Dñs imperauit ventis, & continuo magna tranquillitas consecuta est, ita vt homines in admirationem rapti dicerent. *Qualis est hic quia mare, & venti obediunt ei?* Cum autem fugeret à facie Domini Ionas propheta, & nauim conscenderet, præcepit Dominus Ionas pro maris commouerent, paruerunt illi, & consecuta est in mari magna, & turbulenta tempestas. Quid plura? In illo coalescentis mundi primordio, cum vniuersa rerum natura constituebatur, complectebantur aquæ vniuersam terram, præcepit Dominus vt diuideretur, & apparet terra in qua versarentur animantia, & ita factum est. Deinde vero Noe temporibus, vt immania scelera quibus omnia erant infecta deleterentur: præcepit Dominus aquis vt cooperirent terram, & illico sine vlla tergiversatione paruerunt.

VNIUERSVS itaque terrarum orbis, & cuncta quæ ambit, & amplectitur, Dei vocem agnoscunt, & eius nutum, & voluntatē intuentur. Sed quid mirum cum elementia consistant, plantæ vigeant, animantia sensu, Angelivero mente & ratione ducantur, cū in eo quod nihil est, necdum consistit, præclaræ huius obedientis vestigium, non quidem adumbratum, sed penitus expressum reperimus. Vocat Deus ea quæ non sunt, & voci eius respondent, vt Diuus Paulus ait. *Qui viuificat mortuos, & vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.* Vocat mortem quæ nihil est, vt vitam quam ad eum restituat & dicto audiens est. Vocat Lazarum iam extinctum quatrduanum, qui iam non erat Lazarus, cum animus esset à corpore dissolutus, & exaudit vocē Lazarus, & egreditur ex sepulchro ante quā esset sol: & egreditur, & oritur hic sol, cuius luce fruimur ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Mirum profecto quantam vim habeat. Vox Domini. Verbum Domini. Ego autē dico vobis Omnia penetrat, sepulchra reseat, & ad ea quæ non sunt per tingit. Ac denique demones qui Dei voluntati resistunt, eamque ingrato animo, & obstinatione quadam sententiæ repudiare vellēt audiunt, contremiscunt & obediūt. Imperauit Christus Dominus vt

Rom. 4. n.
17.

Matth. 9.
n. 11. 26

vt demon, qui Apostolorum virtute expelli non poterat, ab homine quem vexabat exiret, qui statim licet discerpens hominem, exiuit ab eo.

Si igitur vox Domini tantam vim habet vt omnia quæ cæli ambitu continentur, & ea quæ non sunt, quo velit flectat, quantā necesse est vt habeat apud homines, qui sensu & ratione ducuntur? Et eo maiori obligationis vinculo deuincti sunt, quo maioribus beneficiis cumulantur? Quid erit ne homo truculentior? & viperis acrius maris? Patietur se ab elementis qui nullo seruo vigent superari? & æquo animo feret, vt ea quæ non sunt seruo vigent superant, ipse vero aures obturat, ne tanti Domini vocem Domini exaudi & voluntati obtemperare cogatur. O miser & infelix homo, si te agnosceres, quantā vim tibi asferret verbū illud: *Ego autem dico vobis.* Ego cuius solium mentes illæ cælestes circumstant, cuius nuntii Angeli, cæli, & æst ra intuentur, cuius voluntatē terra & maria exequuntur. Ego, qui vocis virtute ad vitam reuoco, & nulla morte habeo. Ego, qui eos qui mihi obediunt sempiterna felicitate donos: illos vero, qui mihi resistūt, sempiternis supplicijs addico. Ego a quo quid quid boni rationem habet, tanquam ex aliquo perenni fonte proficiscitur. Ego, qui vos in lucē edidi atq; suscepi à multis periculis defendi, in libertatem asserui, ac tandem in cæleste illud regnum introducam. *Ego autem dico vobis.* Volis inquam, quos tantis mihi beneficijs deuixi, vobis quos in populū mihi electi & amantissimi sentaneum est, vt quando omnia & singula quæ cæli ambitu continentur, diuinis vocibus, natura ipsa duce parent, homines qui tantū officij sustinent, cum eos Deus libertate donauerit, qua cæteris alijs rebus præstant & excellunt, diuinam etiam voluntatem exequantur, & ad eam se libere fiant & accommodent. Et si difficultas illa coniungere, difficultatem euincet, non quamlibet sed diuinam esse voluntatem, cui humanam coniungere, non solum vtile & speciosum erit, sed etiam gloriosissimum.

P

Secundus

Secundus discursus, in quo id quod in proximo fuerat inchoatum

absoluitur.

Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, &c. Matth. 5.

D. Bern.

D. Bern.
de precep.
& disp.

TANTI ponderis & momenti est præceptum diuinum de diligendis inimicis, eo solum, quod à Christo domino impositum est, ut quando alia non cogerent, illud per se sufficere debeat ad excitandum hominē, ut se totū illius obseruationi dedat. Nā ut D. Bernardus ait: Non attendit verus obediens, quale sit quod præcipitur, hoc solū contentus, quod præcipitur. Et illud obedientie genus Deo gratissimū est, cū aliquā difficultatē superamus. Nā ut D. Bernardus ait, obedientia circa difficilia gravior, inobedientia circa minima damabilius.

SED obicies hanc difficultatē tibi videri in expugnabilē. Quis enim, dices, iniurias inimico remittat? cum nec id ille promeretur nec mihi conueniat, nec meo conducatur honori, sed mihi potius de decori apud homines, & ignominia sit? Arduū & difficile est amare eum prosequi qui me odio prosequitur, verbis honorificis illū appellare, qui me contumeliosis verbis lacepsit, ac Deum pro illius salute, & incolumitate deprecari, qui mihi omne malum imprecat. Id ferri non potest, portio enim amara est, quæ difficile exhauritur, & pilula quæ licet in aurata sit, sine stomachi cōmōtione non deglutitur: sed saccharo illius diuini præcepti obuoluta, Ego autem dico vobis, diligite, &c. palato arridet, & maxima quadam suauitate delabitur.

Is. l. 16.
num. 4.

Leuit. 19.

MAXIMOS labores in perferendis inimicorum iniuriis perpassus est rex Dauid, omnes tamen inuicta quadam patientia superauit. Quia obuersabatur ipsi ante oculos diuina voluntas, & voci domini id præcipientis beneuolas aures accommodabat. Propter verba laborum tuorum (inquit) ego custodiui vias duras. Indicat qua ratione se gesserit in tolerandis iniuriis Saulis, quibus passim afficiebatur & ait, tantū apud me valuit voluntas Domini, quam expresserat in Leuitico, dicens: Non quæres vltionem, nec memor eris iniuriæ cuius tui sum, ut ne ab illa, vel transuersum vnguem discederem, maximos labores pertulerim, maximis me obiecerim difficultatibus, & sæpe in vitæ discrimē adductus sim. Et ut id luce clarius appareat memini

nisso sufficit, in quantū odiū Saulis venerit Dauid. Tanto furore Saul agitabatur, ut odiū penitus insitū dissimulare non posset: sed quoties se se offerebat occasio subito erūpebat. Arripuit aliquādo hastā, eamque contorsit in Dauidē, quā nisi felicissime declinasset, ea transuerberatus occubisset. Illū deinde est insecutus vsq; ad montū iuga, nisi se abdidisset in sylvas, in antra & terræ hiatus, Saulis manus effugere non potuisset, vexabat illū frequenter, & in vitæ subsidio erant vsq; ad internecionem persequebatur. Cuius rei exit illud singulare.

IN vrbe Nobe sacerdos domini nomine Achimelech ignarus consilij Saulis, Dauidis vicem doluit, & obrulit illi poscenti sancti ficatum panem, quo vesceretur. Quod cum Sauli fuisset renunciatum, iratus valde iussit Achimelech & octoginta fuisset sacerdotē illius vrbs interfici. Nec his contentus. Saul vrbe Nobe, in qua sacerdotioungebantur inuasit, omnesque qui in illa vrbe verfabantur, viros & mulieres, paruulos & lactentes, bouemque & asinum, & quem percussit in ore gladij, ut ait Scriptura. O execrandam crudelitatem? Quid enim mali fecerant illius vrbs incolæ? Quo se peccato astrinxerant pueri? Quid cōmiserant bestia & animalia rationis experta, ut tantam acciperent calamitatem? eo solum, quod illius vrbs sacerdos obrulit panes Dauidi fame laboranti, & gladium quo Goliath capite obruncauerat restituit, ac domum consuluit. Tantam animo indignationem concepit Saul, & tantum exarsit ira, ut sacerdotem cum sua familia vniuersa, & vrbs suæ incolis funditus deleuerit. Quid fecit, aut quid commouit Dauid? si rem recte perpendimus, & suis momentis singula ponderamus, inueniemus profecto dignum esse maximis præmiis, quia maximis Saulem officiis sibi deuinxerat. Nonnulla commemoremus.

1. Regum
22. n. 18.

VALENTISSIMVS ille gigas Goliath dedecori & ignominia erat populo Israël, cū illi bellū indiceret, & Saulē prouocaret ad singulare certamē. Nemo inuentus est in fortissimo illo exercitu, qui se illi opponeret, & populi partes tuendas, ac defendendas susceperet. Dauid autē cum adhuc esset iuuenis, ausus est sine armis cum ferocissimo gigante armis instructo cōgredi: tantūque virtute valuit ut turrim illū munitissimā vnius lapidis ictu labefactauerit, & opprobrium abstulerit de Israël.

DEINDE cum spiritu nequam vexaretur Saul, ac variis modis

modis affligeretur, citharam pulsabat David, cuius dulcedine & suavitate, dolor sensim remittebatur. Quid plura? Dux erat præstatissimus David, in rebus bellicis peritissimus, qui Saulis hostes arcebat saepe, & inuicta quadam animi magnitudine superabat. Et in tantis officiis fidelissimo seruo non solum gratus non extitit improbus, ac sceleratus Rex, sed inuidia exagitatus, & ira percitus, illum saepe ad necem quaesivit. Quia fugæ se dederat David, nolebat enim cum illo manus conferere ne regem perimeret. Bis illum impune poterat interficere cum sub hastæ cuspidē iaceret, ut scelerati regis morte laboribus finem imponeret. Noluic tamen, manum retraxit, impetum coercuit, & ulciscendi libidinem repressit. Iam vestis Regis particula contentus, quam ipse abscidit, iam hasta ac vasculo, quibus rex utebatur, quæ secum adduxit, ut illa Sauli ostendens, & periculum in quo fuerat versatus indicans, illum fleteret, & ad pacem iucundam induceret. Nec id quidem allecutus est, nunquam tamen de ultione cogitavit, neque de ultione debita, cum periculo tamē vitæ Saulis agere voluit. Adde etiam quod cum primum nuntiata est illi Saulis cedes grauer affectus est, & planxit super eum dicens. Mores Gelboe nos eos, nec plura veniant super vos, quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul, Saul, & Ionathas amabiles & decori in vita sua, aquilis velociore, leonibus fortiores. Elia Israel super Saul flete, &c. O illustrem animi magnitudinem, cui Saul amabilis, & speciosus videbatur, cum hostis ipse esset infestissimus & improbus rex, nec solum ipse flet quod valde mirandum est, sed virgines Sion suo fletu prouocat, ut vberes lachrymarum riuulos profundant.

SED audiamus quid illi acciderit, qui Saulis necem renuntiavit. Cisu (inquit) venit in montem Gelboe, & Saul incumbens super hastam suam, & cum me vocaret ait, interfice me, quoniam tenent me angustia. Steti super eum & occidi sciebam enim quod vivere non posset & tuli diademam, quod erat in capite eius, & attuli ad te Dominum meum huc. His auditis abscidit David vestimenta sua, & fleuit, iussitque interfici nuntium, eo quod ausus fuisset manus iniungere in Saul. Nec profuit illi excusatio quæ sufficiens videbatur, id scilicet a Saule fuisse postulatū, qui mortis angustijs & vulnerum dolore premebatur, & vivere non poterat: nec aliquid valuit apud Davidem, Saulem non amicum, sed inimicum fuisse, qui eius vitam & sanguinem expetebat.

HINC facile perspicitur animus Davidis, qui non solum odio & malevolentia vacabat sed atrocissimum inimicum amore & benevolentia prosequeretur. Quis dubitat (si hominis naturam & conditionem

dicionē spectes) quin ægre tulerit David Saulis odium, sine causa susceptum? offensas & iniurias quibus passim afficiebatur? Quis dubitat quin vitam sibi acerbam putauerit, tot periculis obnoxiam? toties in discrimē adductam? tantis laboribus circumuentam. Omnia tamen æquo animo ferebat, & singulari quadam virtute tolerabat, ne vindictam expeteret, ne ultionem de inimico lumeret, ne præceptum diuinum, quo id sibi fuerat prohibitum transgrediretur. Propter verba (inquit) labiorum tuorum ego veni in vias duras. Quasi ulciscendi libidinem repressi, sed solum propter verba labiorum tuorum, ut tuam scilicet exequerer voluntatem.

RATIONI ergo consonum est, ut in Davidis vestigijs insistamus, ne propter obiectam difficultatem diuinum præceptum transgrediamur. Vocauit Dominus Ieremiam prophetam & ait. Vade ad domum Recabitarum & da eis bibere vinum. Abijt Ieremias posuit coram eis scyphos plenos vino, & dixit. Bibite vinum, qui respondērunt, non bibemus vinum, quoniam Ionadab pater noster præcepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos & filij vestri in sempiternum, & bibitis, nec habebitis. Obedimus ergo voci Ionadab patris nostri in omni tæ acquiescere, nec vini pocula degustare. Tunc Dominus ait ad Ieremiam, vade & dic viris Iuda, & habitatoribus Hierusalem. Nunquid non vultis disciplinam, ut obediat verbis meis dicit Dominus? Præualuerunt sermones Ionadab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum & Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens, & loquens, & non obedistis mihi. Eodem argumento posset nunc Dominus Christianos homines conuincere. Præualuerunt sermones Ionadab, quos præcepit filiis suis, neque ab illis desistere voluerunt, nec potuit præcepti difficultas eos detertere, nec a suo proposito retardare. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. Præceptum cum sit diuinum, cui charitas iacet fundamentum, quod dulcis amor suauis & facile reddit, præcepti tamen difficultatem obijcitis?

SI Dominum diligeremus, & illum cultu & veneratione debita prosequeremur, magni ponderis & momenti apud nos esset verbum illud. Ego autem dico vobis. Regnum Davidis per tyrannidem occupare tentauit Absalon, comparauit exercitum ut illum

Psal. 17.

Iere. 35. num. 1.

Ibid. num. 13.

2. Reg. 18. n. 12.

regno expelleret. Initum est certamen, prostratus est exercitus. Absalonis, & accidit ut mulus quo vehabatur subter condensam quercum ingrederetur, cui tum caput eius adhaesisset remansit in sublimi suspensus. Quem cum vidisset miles quidam Davidis nuntiavit Ioab. *Vidi Absalonem pendente de quercu. Si vidisti (inquit Ioab) quare non confidisti cum cum terra? & ego dedissem tibi decem argenteos, & unum balteum? Si appenderes (respondit ille) in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis praecepit rex tibi, & Absalon, & Ethar dicens, custodite mihi puerum Absalon. Quid? nonne promiserat Absalon trucidatam caedere? ut hasta traiectus (ut dicebat Ioab) finis imponeretur bello? quis dubitat? sed optimus ille miles praecepti quod imposuerat David, recordatus, id tantum obiecit promissionibus, & premiis Ioab. *Rex praecepit.* Quo verbo omnia illius argumenta facile diluit. Si dixeris inimicum qui tibi iniuriam intulit quolibet esse supplicio dignum, fatebor. Si addideris vindictam quam posses ab illo sumere honori & lucro tibi futuram, concedam facile. Sed praecepit rex ille coelestis, ne quis vindictam de inimico fumeret, ne quis Absalonem gladio peteret. Quamquam contrarium sentiant Ioab, & omnes homines illius sententiam adhaereant, licet maxima tibi praemia proponantur, respondere debes. Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mittere manum meam in inimicum, quia Dominus praecepit mihi ne vindictam expeterem, sed potius offensas remitterem & iniurias condonarem.*

Genes. 3.
nu. 14.

COM MOR A B A T V R Jacob in domo Laba socii sui, & egressus in salutato hospite, cum vxoribus suis & vniuersa familiaritate valde. Laban suorum manu collecta, Jacobum insecutus est, animo perdendi illum. Sed occurrit ei dominus in via & dixit. *Cave ne quaquam aspere loquaris contra Jacob.* His verbis immutatus, susceptum tamen iter prosecutus est, & Jacobum affecutus apud quem sic coque rebatur. *Et manus mea reddere tibi malum, sed Deus patris tui dixit mihi huius. Cave ne loquaris contra Jacob quicquam durius.* Nonne Laba ibat, cum domo egrederetur instar leonis sauiens, animo voluens quemadmodum atrocissimam de Jacobo vindictam fumeret, cum autem illius conspectu subiit & verba ista proferebat, iam omnem ferocitatem deposuerat, & agno similis, non de vindicta sumenda, sed de feriendo fedore cogitabat. Unde igitur subito tanta ista consilij mutatio? Non video aliam causam nisi illam. *Deus patris tui dixit mihi huius, cave ne loquaris contra Jacob quicquam durius.* Qui.

Quis dubitat quin Laban ardenter exoptauerit, Iacobum punire, fortunis spoliare, & cogere ut in suam domum regrederetur. Et tamen vires considerant: nec habet manus, nec linguam nisi ad ignoscendum ei: quia Deus manus & linguam illi reuinxerat, non funibus sed verbo illo. *Ego autem dico tibi.* Si ergo tantam vim habuit verbum illud apud hominem ethnicum, qui non dixit Deus meus dixit mihi heri. Sed Deus patris tui. Quia ipse Idolis inserviebat, & non dum verum Dei cognitionem fuerat assecutus. Quam vim habeat necesse est, praeceptum divinum a Christo Domino impositum, apud homines illos, qui Christi nomine insigniti sunt, & Christianam religionem profitentur. Quotidie in oratione dominica verbum illud usurpamus. *Fiat voluntas tua sicut in caelo & in terra.* Hoc est mandatum quaecumque divina exequamur, non secus ac mentes illae coelestes quae divina maiestatis solium circumstant, cuius nutum & voculos proponeremus, & sicut ille dicto audiens fuit, sic etiam nos diuinam in rebus omnibus voluntatem sequeremur!

VOLUIT Absalon interficere Amnon: eo quod vim intulisset sorori suae Thamar vocavit seruos & ait. *Conuiuium paravi Amnoni. Obsecrate cum temulentus fueris vino, & dixeris vobis percutite eum, & interficite: nolite timere, ego enim sum qui praecepit vobis: roboramin: et esto te viri fortis.* (Et ait scriptura) *fecerunt pueri Absalon adversus Amnon sicut praeceperat eis Absalon.* O nefarium scelus, o immanis crudelitas! Maxime parerent. Ausi sunt manus iniungere in filium regis David, qui semper iustitiam coluit, & nihil inultum reliquit: mortem sibi ob oculos obuersari videbant serui illi, omnes tam difficultates superavit, & omnia pericula evinxit verbum illud. *Ego autem dico vobis, ego sum qui praecepit vobis.* Unde statim se ad scelus comparat, neque difficultatem neque periculum obijciunt, sed demetia capti, & furore atque audacia inflammati, Amnonem valde ignominiosum, habuit enim vim apud seruos illos impium Absalonis praeceptum, quo scelus turpissimum, ac valde periculosum imperabatur: & vim non habet (quod maxime dolendum est) apud christianos homines, qui legem evangelicam profitentur verbum illud Christi Domini. *Ego autem dico vobis.* Praeceptum divinum non ad eadem quaerendum sed ad salutem hominibus dandum: non ad prodicionem sed ad fidelitatem, non ad opus periculosum, sed valde securum quo animi salutem maxime consulitur non denique ad turpe aliquod scelus suscipiendum, sed ad praestandum

2. Reg. 13.
nu. 23.

dam necem subire, ut nostanti præcepti obseruantia doceat? Quid poterit vehementius animos nostros ad ignoscendū flectere, quā illa in cruce confixi, & animam exhalantis vox: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Cruciabatur ab illis, & patri pro eis supplicabat: Eorum cernebat perfidiam, & ignorantiam excusabat, capitali in se odio laborantes experiebatur, & veniam illis tanquam innocentibus præcabatur. O singularem Domini charitatem? Quo vultu excipiet amatores, & iniuriarum oblitos qui crucifixores tam clementer excusat, ut tanti sceleris impunitatem assequantur.

Dominica prima Quadragesima.

Concio prima.

Thema. *Ductus est Iesus a spiritu in desertum, &c.* Mat. 4.

Salutatio. CHRISTVS Dominus, hominū amore inflammatus descendit, ut vniuersum mundum scelere perditum, ad sanctitatem reuocaret. Ita enim declinauerat a veritatis via, ut opus fuerit ipsi Deo, ut ad illam reduceretur. Multi Patriarchæ, & Prophetæ, alioqui diuino lumine illustrati, descenderāt, ut opus istud perficerent, nec potuerunt. At filius Dei cum omnes virtute præstet, inchoatum ab illis opus absoluit. Et ut id facilius præstaret, ductus est a spiritu in desertum. Non levis admirationis est, hæc Christi Domini profectio in desertam solitudinem. Ab hominum frequentia discedit, ut mundum perditum, & corruptum, optimis moribus instituat. Quid? nonne utilius esset, & ad istum finem accommodatius iudicum tribunalia obire? & diligenter inuestigare, an munus suū perfecte obeant iudices? An prætores, iurisperiti, lictores, tabelliones, & alij magistratus leges libi propositas obseruent? Nonne magis conduceret academias lustrare, gymnasia adire, & diligenter inquirere, an doctores & literarum studiosi suis se institutis, & decretis accommodent. Aedes principum, curias regū, basilicas Imperatorum intrare, in quibus omnium bonorum morum corruptio, & diuinarum, ac humanarum rerum violatio cernitur? & illis viuendi modum, victus, & vestitus præscribere? Iam enim varijs vestimentorum coloribus exornantur homines, fūco pigmentis, & cerusa delibutæ, & nouis quotidie redimiculis exornatæ procedunt scemine conuiuia ita splendida, & lauta, parant frequenter principes. Ac denique, tantis oblectationibus, & voluptatibus perfruuntur homines, ut omnia euerfa videantur. Nonne melius esset hæc omnia reformare,

formare, quam in desertā solitudinē discedere? Cur ego bone Iesu cum mundum venias emendare, te in solitudinem abdis? Ut inter bestias, & animantia rationis expertia (ut ait Diuus Marcus) verseris? O vtinam homines cognoscerent, quā apte ex hac solitudine vniuersum mundū Christus Dominus reformat, & emendat. Hinc omnes humani generis hostis fraudes detegit. Ecclesiasticos admonet, ne se hosti credant, qui illos in templi pinnaculo collocat, ut falsa quadam honoris specie obiecta, præcipientes agat. In altū extollit, ut quo excelsior sit locus, eo maiori ruina in terrā deprimatur. Magistratus etiam, quia dignitatum iuga, non sine magnosudore, & assiduo labore peruenerunt, admonitos esse vult, ne diuiciarum amore capti, aut gloriæ, & honoris splendore præstrikti ante diabolū in genua prouoluantur. Nec tamē homines humiles, & ex media plebe desumptos preterit, qui inopia premuntur, inedia laborant, siti cruciantur. Illos instituit ex hac solitudine, & inopiam, quā ratione Sathanas fidem adhibeant, ne famem expellere, & inopiam, quā ratione Sathanas docet excutere contentur. Nec solitudine. Vox auditur, non solum clamantis, sed operantis in deprehendunt. Receptaculum illud, ad quod fugit, dissipatas, animi nostri, cogitationes in vnum cogit. Terra in qua cubat, culcitra nostras mollitas, atque subactas reprehendit. Ac denique ardor ille charitatis, quo conflagrat, animorum nostrorum glaciem carpit, quā miserrime algemus. Animaduertite igitur, & attenta quadam mentis consideratione perpendite, an Christus Dominus reformet, & emendet mundum ex solitudine. Vtinā intenderemus aures quibus possemus percipere contentas illius voces. Id a Deo optimo maximo sanctissimæ Virginis interuentu suppliciter efflagitemus, *Aue Maria.*

Descursus primus, in quo ostenditur, quomodo fili Dei, spiritu Dei aguntur.

Thema. *Ductus est Iesus &c.* Math. 4.

QUANQUAM Spiritus sanctus, Christum Dominum ducebat in solitudinem, ut inter seras rationis, & orationis expertes commoraretur, subdio humi requiesceret, ieiunijs, & vigilijs operam daret, ac tandem, ab humani generis hoste pateretur, neque obmurmuravit, neque tergiuersatus est, sed

124 In Dominica I. quadragesima.

sed quam primum Spiritus sanctus hanc illi mentem iniecit, & prae-
sensit diuini spiritus instinctum, illuc se dedit, singulari quadam velo-
citate. Quo factum est, ut cum Diuus Mattheus dixerit, *ductus est*,
Mat. 4. Diuus Lucas id clarius reddens dicat, *agebatur in spiritu*. Quid aliud
Luc. 4. n. est agi, nisi tranquillitate quadam singulari, rem suauiter, ac leniter
deferri? Vnde cum de causis naturalibus agimus, dicere solemus, non
agunt, sed aguntur; quia quo ab authore nostro inclinantur, eo toto
impetu referuntur. Lapis defertur deorsum, ignis ascendit sursum,
quia sua vnaquaque rem natura trahit, non vi aliqua adhibita,
sed maxima cum facilitate & suauitate. Hinc vidimus quo impetu,
praecisi rupis, feratur deorsum, & puluis tormentarius igne inflama-
tus ascendat sursum. Id est agi, ferri sine vlla difficultate. Agebatur
itaque Christus Dominus in spiritu, quo nihil imminuitur liberta-
tis eius, sed suauitas, & lenitas commendatur. Agebatur enim instar
agentis naturalis. Et Diuus Marcus adhuc addit aliquid, cum ait:
Mat. 1. n. Spiritus expulit eum in desertum. Videtur similitudinem a sagitta
12. traxisse, quae vi extorta, summa quadam velocitate rapitur: aut a pi-
la, quae admoto igni tormento bellico, incredibili quodam impetu
exploditur. Expulit itaque Christum Dominum spiritus diuini
amoris, ignem illi admouit, quo in desertam solitudinem expul-
sus est.

H A E C est natura, hoc ingenium filiorum Dei, cum primum
diuini spiritus lumen, eorum menti praefertur illud insequuntur,
2. Cor. 6. quocumque ducat. In omnibus se exhibentes (ut ait Diuus Paulus) si-
n. 4. cut spiritus sancti ministros, obsequentes in multa patientia, per arma ius-
titiae, a dextris, & a sinistris, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam,
& bonam famam, ut seductores, & veraces, sicut qui incogniti & cogniti.
Itaque Dei spiritu aguntur, & quo ille ducit eo feruntur. In multa
patientia (inquit Paulus.) In qua diuersi sunt gradus: multi enim
sunt, qui licet difficultatem sentiunt, non ideo ab incepto desistunt,
neque diuini numinis afflatibus obliuiscuntur. Hos ad viuum expri-
munt vaccae ille, quae arcam testamenti portabant, de quibus sic lo-
quitur diuina scriptura. *Ibant autem in directum vaccae, per viam qua*
1. Reg. 6. *ducit Berthesmes, & itinere vno gradiebantur, pergentes, & mugientes, &*
n. 12. *non declinabant, neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Res sane mira-
bilis. Portabant vaccae illae arcam federis, in qua legis tabulae asserua-
bantur, & semper via recta procedebat. Nec ausae sunt dextrorsum,
aut sinistrorsum deflectere, sed recta incedebant, quia spiritus Do-
D. Gre. 7. mini eas recta ducebat. Haec vaccae (ut ait Gregorius) iustos referunt
mor. 6. 13 qui

Concio prima.

125

qui diuinae legis iugo, colla subiecerunt. Hi sunt qui arcae, in qua coe-
lestis doctrinae tabulae asseruatur humeris portant. Si recta pergunt,
qua diuinus spiritus ducit. Sed quid indicant illi mugitus? non nihil
repugnantiae prae se ferre videntur? Diuus Gregorius praecclare res-
pondit, cum ait: Ecce enim reclusis domi vitulis, vaccae quae sub ar-
cae domini plaustro religantur, gemunt, & pergunt, dant ab intimis
mugitus, & tamen ab itinere non demittunt gressus. Amorem quip-
pe vitulorum per compassionem sentiunt, sed colla postea non
dessestunt. Sic necesse est, ut incedere debeant, qui sacrae legis iugo
suppositi, arcam Dei portant, ita ut quantum affectus naturalis re-
trahit, tantum supernaturalis concitet & impellat, ut recta proce-
dant, neque ad dexteram, neque ad sinistram dessestent.

S V N T tamen alij ita perfecti, solidaeque virtutis, ut non so-
lum patientia instructi, sed maxima quadam alacritate perfusi, hoc
virtutis iter peragant. Hos ad viuum exprimunt quatuor illa anima-
lia sancta, de quibus apud Ezechielem habetur. *Animalia ibant, & re-
uertebantur in similitudinem sugaris coruscantis* (& Septuaginta red-
dunt) animalia curriebant. Itaque non solum incedebant, sed cursu
velocissimo ferebantur. Sed quo ferebantur? & quomodo? *ibi erat*
impetus spiritus illuc gradiebantur. Licet animalia essent, non duce-
bantur appetitu, sed spiritus impetu trahebantur, & summa quadam
velocitate ibant, & reuertebantur. Instar generosi cuiusdam equi,
qui habenis flectitur, & regitur, siue recta pergar equus, siue dex-
trorsum flectat, aut sinistrorsum agitet, aut denique in circulum equum
exequebantur. Animalia sunt, in quibus sentientis naturae condicio
quodam appetitus cupiditate, sed spiritus virtute, & discretionis fre-
no. Si autem spiritus recta ducebat, illum tenebant cursum: vnde
batur, cum ambularent. Hoc est quo semel ab spiritu ducebantur,
eo pergebant, nec prius ab itinere dessestebant, quam spiritus ipse
habenas inflecteret.

V V L T I S ne sanctum aliquod animal cernere? Diuum Pau-
lum audite, Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in Hierusalem, qua
in ea ventura sunt mihi, ignorans: nisi quod spiritus sanctus per omnes ci-
uitates mihi protestatur, dicens, quoniam vincula & tribulationes Hieru-
solyms me manent, sed nihil horum vereor, nec facio animam meam
pretiosorem quam mihi, dum modo consummen, cursum meum, & ministe-
rium

Eze. 1.

Alor. 20.
num. 22.

rium quod accepi a Domino Iesu, testificari euangelium gratie Dei. Quid sibi volunt hæc Diui Pauli verba? Ait se à spiritu alligatum pergere Hierusalem: non solum ducitur, sed quasi constrictus vinculis defertur. Nec intelligi debet aliquid sibi de libertate detractum, sed tantam esse animi sui summisionem, & humanæ voluntatis ad diuinam coniunctionem, ut sibi impossibile videatur, ab illa desistere, aut dissentire: non secus, ac si libertas illi omnino esset adempta. Sed quò defertur? Hierusalem, quo in loco illum expectabant vincula, & tribulationes erant excepturæ, id enim spiritu præsentiebat Paulus. Cur spiritus Sanctus id illi ostendebat? cur non tegebat, & dissimulabat? quid iuuat? quid confert illud nuntiare Paulo? Pertimescit fortasse? regredietur fortasse? nihil minus. Audi illum in hæc verba prorumpentem. Nil horum times. O strenuum animal, diuinæ voluntati valde obsequens. Nec ait vadam, sed vado: nihil reformido, nihil perhorresco, non pedem refero: cur ita? Quia vado alligatus spiritu, & ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebatur. Hoc egregium, & diuinum animal in similitudinem fulguris coruscantis, nec reuertebatur cum ambularet, & pergeret Hierusalem, quo in loco illum cruciatus, dolores, acerbæque tormenta exceperunt.

HANC cum diuina voluntate coniunctionem, satis ostendit David cum ait. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Non semel dumtaxt, sed iterum, atque iterum eadem verba repetito Psal. 56. sermone usurpat, ut planè ostenderet animum esse in promptu, & ad omnia paratam voluntatem. Vnde Diuus Bernardus, eadem monens. 2. prophetæ verba exposuit, dicens. *Paratum cor meum Deus paratum ad sublimia, paratum ad humilia: paratum ad vniuersa quæ præceperis.* Vis pastorem ouium facere? vis constituere regem populorum? paratum cor meum Deus, paratum cor meum: quasi diceret Bernardus, ad omnia quæ præceperis Domine, paratum cor meum reperies. Sunt enim aliqui, qui ad hoc, vel ad illud parati sunt, non tamen ad omnia. Præcepit Dominus ne furum faciant, & libenti animo diuinam voluntatem exequantur, si autem necessarium sit, ut suis pecuniis egenorum necessitatibus subueniant, id ægre ferunt, nec vllis charitatis vinculis adduci possunt, ut proximo necessaria subministrant. Cum tamen ipsi deprauata viuendi consuetudine patrimonia obligant, fortunas dissipant, & in malos vsus conuertant.

ID satis indicat illos non esse filios Dei: Nam quicumque spiritu Dei aguntur, & sunt filij Dei. Non sunt ergo filij Dei qui Dei spiritu non agitantur. Vnde Diuus Chrysostomus, expendens illa verba Diui Pauli ait: non simpliciter dixit, Qui spiritu Dei viuunt, sed qui spiritu Dei aguntur: ostendens quòd sic vult ipse vitæ nostræ dominum esse, ut gubernatorem nauigij, & aurigam currus equorum: sicut ergo currus aurigam, & nauis nauarum sequitur: sic qui spiritu Dei aguntur ipsum diuinum spiritum sequuntur, ut quo ipse inflectat haspiritu, & in solitudinem ducebatur.

SANCTVS etiam patriarcha Abraham agebatur eodem spiritu nec in longa sua peregrinatione alium habuit ducem, in cuius vestigijs insisteret, quem semper intueretur, & ad cuius nutum, & voluntatem seipsum fingeret, & accommodaret. Dicitur Ambrosius ait: in Græcia fuisse celebre dictum illud vnius priusquam illud ab Aegyptiis acciperet, fuisse executioni mandatum. Peregrinabatur per vniuersum terrarum orbem: iam adibat Caldeam, mox commorabatur in Palestina; deinde proficiscebatur in Aegyptum, exulabat à patria, peregrinus erat in exteris nationibus, cum domi suæ viuere posset. Cur ita? quia agebatur à spiritu, & ubi erat impetus spiritus illuc gradiebatur. Vrbe egressus est, patriam, & cognationem deseruit, quia fuit dicto audiens: cum Dominus diceret: *Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui: & veni in terram quam monstrauero tibi.* Versatus etiam est inter Canaanos, & Amorreos: quia dixerat Dominus. *Surge, & perambula terram in longitudine, & latitudine sua:* Nihil videbatur efficere, quod non esset à Deo præceptum, & nihil Deus præcipiebat, quod ille non excoqueretur, si præcipiat, ut Ismaelem domo expellat, mox ut præcipitur, expellit, quamquam id aggreferat, cum filium in caris habeat, ut satis ostendit scriptura. Nam cum Sarra peteret ut filius ancillæ expelleretur, habentur hæc verba: *Dare accepit hoc Abraham pro filio suo* (ait autem Dominus: *non tibi videatur asperum.* Non solum imperat Dominus ut vxoris voluntati pareat, sed etiam ne sibi asperum videatur. Nam cum Deus Abrahami Dominus esset, & illum ad nutum quoquo vellet verteret, non solum imponit illi præceptum

Roma. 8.
nam. 14.
D. Chrys.
6.

Lucas cap.
4.
D. Ambro.

Gene. 12.
num. 1.

Gene. 31.
num. 17.

Genes. 22.
num. 12.

ceptum ut opus quod oculis cernitur exequatur, sed etiam ut mentem, & voluntatem suam, ad diuinam fingat, & accommodet, ac tandem sine ulla mora, aut tergiversatione obediat. Quo factum est ut non solum huic precepto de Ismaele expellendo pareret Abrahamus: sed cum imperauit Dominus, ut filium sibi dilectissimum Isaac immolaret, eadem nocte qua vocem audiuit, surrexerit: nec solum de sacrificio peragendo cogitare cepit, sed ea statim parauit, quæ ad illud erant necessaria. Vnde id proficiscebatur? quia scilicet Abrahamus erat vnus ex illis sanctis animalibus, quæ ibat, & reuertebatur ubi erat impetus spiritus. Qui ergo Dei filius, & haberi, & esse vult hoc pacto, ab illo regi, & gubernari debet. Imperet ille, intercedat, ducat via aspera, & difficili, suauis, aut facili, semper eius diuina voluntas, regula esse debet nostræ voluntatis, quam qui fuerint sequuti ad portum sempiternæ felicitatis tandem appellent.

Secundus discursus, in quo ostenditur, Spiritum sanctum ducem iustorum esse.

Thema: *Ductus est Iesus à spiritu in desertum. Matth. 4.*

DUCITUR Christus in desertum, & ducitur ab Spiritu Sancto. Hic enim diuinus spiritus filiorum Dei dux indiuiduus est, ipse ducit & reducit eos. Qui enim spiritu Dei aguntur, ut *ad Rom. 8. 14.* filij Dei sunt. (ait Paulus) sicut enim impiorum dux spiritus nequam est: ita iustorum dux spiritus Sanctus est. Iustum enim ipse deducit per vias rectas. Quod quidem munus misericordia sua illi commisit. O ter & amplius felices qui tali ac tanto duce gaudent.

CVM voluit Dominus Israeliticum populum sub suam tutelam, & patrocinium suscipere, illum singulari quodam beneficio affecit. Tabulas enim diuinæ legis tradidit, quæ illos duceret, & ad tutissimum portum perducerent, quibus tanquam pædagogis viderentur. Lex (inquit Diuus Paulus) pædagogus fuit. Maiori adhuc beneficio Deus affecit iustum: cui non solum leges præscribit, sed etiam spiritum Sanctum infundit, ut illius cultus, & pædagogus sit. Quid suauius fingi, aut excogitari potuit? pædogogi enim munus est

est puerum docere, ducere, instituere præceptis, informare disciplinis, ac bonis moribus imbueri. Hoc idem munus exequitur diuinus spiritus, iustum enim docet, informat, instituit, pericula ostendit, ut illa declinet, latæ viæ exitum infelicitissimum indicat, ut ab illa deflectat. Virtutis pulchritudinem ob oculos proponit, ut alius amore ducatur, in bono proficiat, & maiores indies progreditur.

QUIS non videat singulare fuisse beneficium illud, quo filios Israel prosequeretur Dominus in solitudine, cum præcedebat eos ad ostendendam viam: per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut dux esset itineris utroque tempore. Sed adhuc maius Dominus beneficium præstat, cum Spiritus sanctus dux sit iustorum. Iter facimus omnes in patriam, via quadam deserta, impedita, multis difficultatibus plena, latronibus infesta: in qua multi misere periere. Deus itineris difficultatem animaduertens ducem constituit, non densam nubem, aut columnam ignis, sed semetipsum, ipse dux itineris esse voluit, ut lucem præbeat in rebus obscuris, constantiam, & robur in arduis, prudentiam in dubiis, & in periculis scientiam. Ille aduersarij laqueos derexit, præstigijs manitæ, quæ ducit in coelum, & latam viam, quam infernus excipit, induit, & sempiternam sibi felicitatem comparabunt. Impij autem, qui ferocitate exultantes, suis effrenatis cupiditatibus ferantur, periculosum iter agunt, & semper versantur in tenebris. Nō ab similibus illis quibus obducebatur Aegyptus: de quibus ait Sapientia: Vinculis tenebrarum & longe noctis compediti, inclusi, sub relictis *num. 22.* impios, & obuoluit tenebris, & cum ipsi oculorum lumine capti sint, & effrenatum appetitum tanquam ducem sequantur, sæpe numero offendunt pedibus & aguntur præcipientes in varia scelera quæ ad in tartaream plagam præcipitantur. Iusti uero in tenebris, sed in oculis omnium, loceque versantur, & Spiritum sanctum ducem sequuntur, qui omnes itineris salebras amouet, ne in illas incurrant, ne pedibus offendant, ne præcipientes agantur, quin potius firmi, valentesque consistant.

MA X I M U M beneficium hominibus impertitus est Deus.
R. cuius

psal. 97.

Cant. 8.

nam. 5.

Deut. 31.

nam. 6.

cum Angelis suis precepit, ut eos custodirent, in manibus ferret, & à periculis omnibus saluos, & incolumes seruaarent. Angelis (ait ille) *in manu de te ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Sed maius beneficium est istud, quod hodiernum Euangelium nobis ob oculos proponit, spiritus enim Domini in puppi animæ nostræ collocatus clauum eius moderatur, ut scopulo fugiat, vada præteruehat, Syrtes declinet, Carybdim vitet, ne in Scyllam incidat, aut in altis rupes impingat. Quo gaudio, qua alacritate perfunduntur iusti, cum hæc cogitant? Sciunt enim, & quotidiano experimento cognouerunt suam nauim, diuino patrocinio muniti, & diuina sapientia gubernari, nec fluctibus, ac tempestatibus agitata naufragium patiatur, Deus ipse manu ducit animam iusti, ut mare traiciat. Secundo vento nauiget, ac tandem ad salutis portum felicissime appellat. Deus animæ manum porrigit, ut illi innitatur, unde mentes illæ cœlestes, in admirationem raptæ percontantur. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto? de uentis assuens, innixa super dilectum suum.* Mirantur homines, & non immerito cum se vident Angelorum manibus portari: mirantur Angeli cum videant, Deum manum porrigere, ut illi incumbat, & innitatur iustus. O singularem sponsi benignitatem: o admirabilem sponsæ dignitatem. Hic ego auditores optimi, quid prius admirer, quid suspiciam, quid venerer, prorsus ignoro, sponsi benignitatem, qui non recusat, brachium sponsæ manui supponere, cui illa innitatur, an quod ad tantam humilis, abiectæque sponsa ascenderit dignitatem, ut illius manui audeat inniti. Verumque admirabile, sed sponsi providentia singularis, ille enim est, cui infirmitas nostra debet inniti. Hoc iacto fundamento, quis timebit ruinam? Hoc duce quis aberrabit à via? eo doctore, quis capietur ignorantia? ac denique tali imperatore, quis de victoria dubitabit?

CVM iam Moyse funus esset indictum, & missos faceret filios Israel, ad illos ait: *Viriliter agite, & confortamini, nolite timere, nec paueatis ad conspectum eorum: quia Dominus Deus tuus, ipse est ductor tuus, & non dimittet, nec derelinquet te.* Per agros fortissimorum hostium acturi erant iter, ad maxima pericula deueniendum erat, unde formido, & pauor erumpunt subito: Ut autem illum facili negotio excuterent, ait: Dominus Deus tuus, ipse est ductor tuus. Hoc præstantissimo duce, quis timebit? Paucissimi multis possunt bellum indicere, inermes armatis,

matris, alienigenæ & peregrini, his qui in tutissimis domibus suis strenue muniti commorantur? Deus, qui bonitate optimus est, & potestate maximus, iustorum dux esse voluit, qui nunquam milites suos destituit, siue iter agant aspera, et æstuosa via, siue plana, & viridi, siue inter tetras noctis tenebras, siue in media solis luce versentur, Pater pius est, qui nunquam à iustorum latere ducant, siue animam essent, omnes sumus peregrini, & iter agimus via difficili, grassatoribus infesta. Spiritum sanctum ducem, & imperatorem sequamur, illo enim duce neque errabimus à via, neque aliquid detrimenti capiemus, sed in loco tutissimo collocabimur.

QVA animi tranquillitate, qua securitate mare profundissimum traiciunt nauæ, cum nauarchus, qui nauis clauum moderatur suæ artis peritissimus est, ventorum varietatem, longo usu & experientia didicit, magnetis virtutem varietatem, longos sepe numero præteruectus est, qui à longe cognoscit tempestatem futuram, & omnia necessaria parari præcipit, ne illud concutitur, tempestatem patitur, ad cœlos ascendit, & ad ima de primitur, rebus omnibus presso est. Et tantum valet industria, ut nauim è tante tempestatibus periculis eripiat, & in tutissimo, ac pacatissimo portu collocet. Vita, quam tradimus quid aliud est, nisi turbulentum quoddam, & profundum mare, ventis commotum, & tempestatibus agitatam? quam plurimæ naues, quas peccatores conscendunt, nauarchorum imperitia in vadis hærent vel ad saxa, & rupes colliduntur, aut conuulsæ fluctibus dissipantur, & naufragium patiuntur. Iusti autem maxima quadam securitate nauigare possunt, quia nauarchus nauis, qua vehuntur: Spiritus sanctus est. Qui artis nauigandi peritissimus est, venientem tempestatem à longe prospicit, periculis prouidet, ut tandem nauis ad portum felicissime appellat. Tali gubernatore fretus, quis dubitabit nauim conscendere? quis profundi pelagi pericula formidas præbe, ad diuina præcepta te ipsum sige, & accommoda, & nihil pertimesces. Non parui negotij est portum semper iter feliciter applicare, fateor, sed si das operam diligenter, ut Deo inseruias, in hoc laboras, desudas, industriâ, & operâ collocas,

132 In Dominica I. quadragesima.

Quid times? Deus enim tue navis gubernator est, qui non patietur illam periclitari, nedum naufragium facere.

*Psalm. 142
v. 10.*

*D. Augus.
ibi.*

*D. Chryso.
ibi.*

NON erat huius rei inscius regius Propheta David: unde cum opera aduersus hostes suos, spiritu Domini duce, in cuius vestigijs insisteret, felicissimum sibi iter pollicebatur: *Spiritus, inquit, tuus bonus deducet me in terram rectam.* Spiritus tuus bonus, inquit Diuus Augustinus, non meus malus deducet me in terram rectam: quia spiritus meus malus deduxit me in terram peruersam. Diuus Chrysostomus, secundum alium interpretem legit, per terram planam: nihil enim est virtute patientius, ac planius, sed id spiritui sancto debetur, qui iustum in viam facilem introduxit, qua possit iter facere, & non deficere. Quid ad hæc perdit homines, sceleribus co inquinati, qui sibi semper indulgent, & ne de penitentia quidam per agenda cogitant. Existimant enim errore decipi, viam quæ ducit in cœlam difficillimam esse, spinis, & tribulis conlitam, & maximis laboribus septam, in ediam, sitim, durum lectum, solitudinem, silentium diuinarum rerum commentationem, & alia id generis ad eo difficilia esse arbitrantur vt adiri non possint. Id arbitrantur illi, quia diuini spiritus pietatem non considerant. Ille enim (quæ sua misericordia est) iustos fouet, manuducit, itineris pericula amouet, difficultates euincit, & superat, viamque tutissimam, & planissimam reddit, vt maxima cum suauitate non modo incedat, sed etiam ferantur. Qui alicuius itineris dux sit, viam commostrat, & de periculis admonet, dissimile, sed non reddit iter facile, & periculis expeditum, quia id non est illius muneris, sed viam dumtaxat ostendere. Quem tamen ducem iusti sequuntur, viam difficilem, facilem reddere potest, vt sint praua indirecta, & aspera in vias planas, vt iter sine labore peragant, quod impij instituere reformidant. Qui autem aduerso spiritu agitantur, semitas virides floribus constas ingrediuntur, quibus in sempiternos cruciatus concitato gressu feruntur. Et enim (inquit Hieronymus) reprobj in hac vita latum intrant iter, & in die nouissimo, ligatis manibus, & pedibus mittentur in tenebras.

*D. Hier. su
per. 4.
Prouer.*

*Prouer. 4.
num. 12.*

IDEO admonet Sapiens, vt ab illo itinere declinemus, & ibi virtutis viam insistamus. Ducta te (inquit) per semitas aequitatis, quas cum ingressus fueris, non ardebunt gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Sed obijciat aliquis illud Christi Domini: *Arcta est via, quæ ducit ad vitam.* Fateor post humani generis ruinam, arctam, asperam, & difficilem redditam esse hanc viam. Quid enim

difficillius

Concio prima

133

difficillius quæ carnis petulantiam contundere, procacitatem reprimere, corporis contumaciam coercere, effrenatum appetitum refrenare, tollere crucem, & in Christi Domini velligijs insillere. Arcta profecto via est, sed Spiritus sanctus eam latam, & planam reddit. Et diuinæ gratiæ beneficio, quod asperum erat, fit suauis, gratum, leue, facile, & valde possibile, quod admodum difficile, & impossibile videbatur. Hic Diuinus spiritus viam aperuit Stephano ad crucem, Laurentio martyri gloriosissimo inter craticulas, & carbores candentes ostendit iter. Alijs via aperit inter dentes, & vngues leonum, qui non solum itineris labores constanti quadam patientia superarunt, sed cœlesti dulcedine recreati, aspera, & desertorum confessorum nomen inditum est, idem spiritus diuinæ legis viam aperuit, vt illa iter facerent. Id indicat regius Propheta David, cum ait: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Pecunia re munus diuini spiritus est, dilatare cor, charitas enim, & diuinus spiritus sanctus, qui datus est nobis. Cum igitur dilatatur, & explicatur cor, per asperam mandatorum viam, suauis quadam dulcedine curritur. Quo fit, vt finem imponat Salomon capitilli, dicens: *Ipse rector faciet gressus tuos, itinera autem tua, in pace producet.* Aloli promittit fore, vt prosperum habeat iter. Ac si diceret, in studiū ducem, qui te per viam expeditam, & semitam rectam in portum ducet felicitatis sempiternæ.

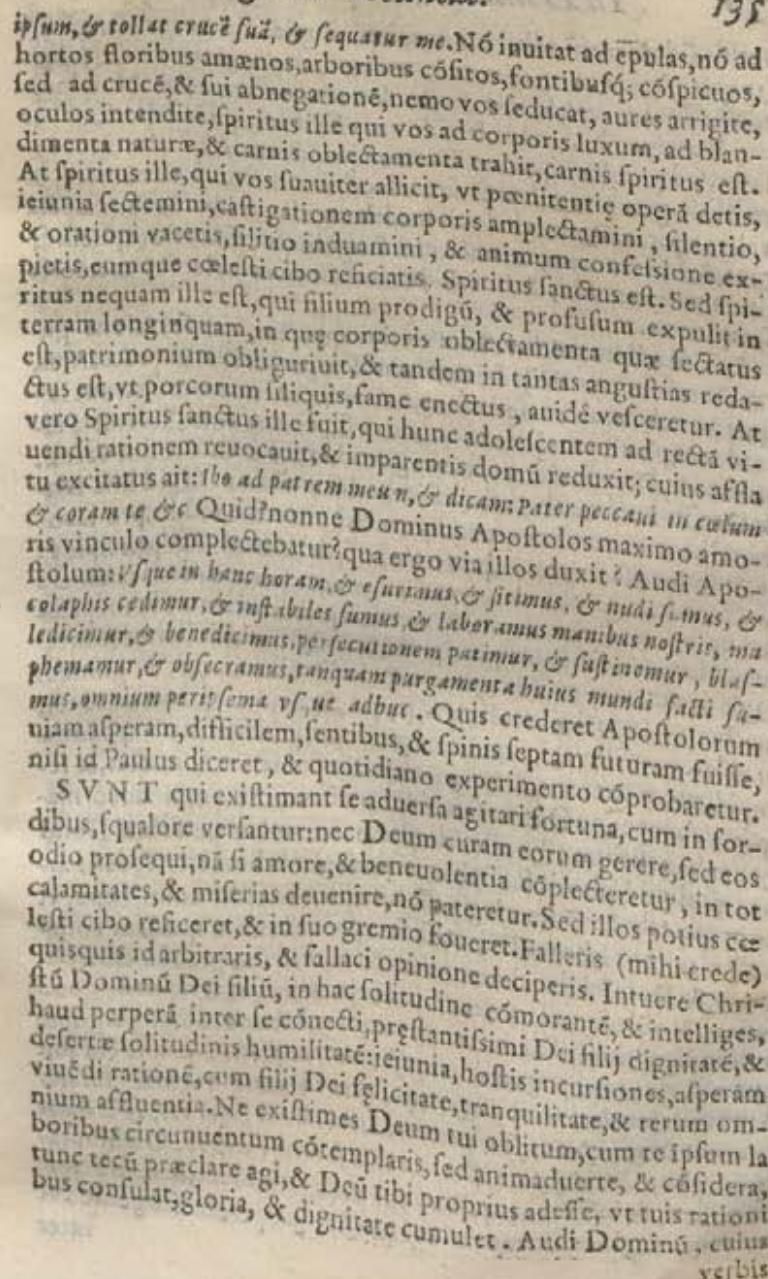
Psalm. 118.

Prouer. 4.

CONCIO SECVNDA.

Discursus primus, in quo ostenditur, quæ ratione Diuinus spiritus iustos ad crucem, & labores ducat, spiritus autem nequam peccatores ad voluptatem, & corporis oblectamenta traducat.

R 3 Thema.

verbis fidem non adhibere maximū impietatis genus est. Cū ipso
psal. 91. (inquit) sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Longi-
tudine dierum replebo eum & ostendam illi solutā meam. Non indi-
cat Dominus his verbis, se oblitum esse illius, qui in laboribus ver-
satur, sed peculiari quadam Domini providentia ad illos accede-
re. Dij gentium cultores suos ducebant infrondosa nemora, &
valles opacas. Quibus in locis suadebant illis, ut liberos suos macta-
rent, & innocentem, ac innoxium sanguinem effunderent, diemq;
illum tanquam sibi, & liberis iucundissimum colerent memoria
sempiterna.

E T si adhuc vultis ut luce clarius appareat, qua se ratione ge-
rat Dominus cum filiis suis: meminisse oportet illarum vaccarum,
quæ portabant arcam fœderis, quas confecto itinere mactarunt sa-
cerdotes, plaustrumq; cui arca erat super imposita, infrustra se-
cantes in piram struxerūt, ita ut igne ad moto crematæ sint vaccæ,
& Deo in holocaustum suavisissimi odoris oblata. Quid hoc Do-
mine? hanc mercedem rependis vaccis? Hæcine reddis pro labo-
re, & sudore suscepto in perferenda fœderis arca? Cur præcipis ut
mactentur, & comburantur vaccæ? nonne labor itineris promere-
tur, ut in frondosa nemora, & virentia prata ducantur, ut ibi pascā-
tur, & labores fructum percipiant? cur igitur afficiuntur morte?
Quia præclare cum illis agitur cum in Dei honorem, & gloriam
mactantur. Inde facile colliget ille, qui Dei cultui, & honorificat,
præclare cum illo agi, cum Deus præcepit, ut effrenatam appetitus
cupiditatem coerceat, & tanquam victimam feriat, & mactet, & se-
ipsum abneget, ac Deo in sacrificium offerat. Id enim adeo ma-
gnū beneficium est, ut illo dumtaxat cumulātē persolvat Domi-
nus quidquid laboris suscipitur in perferenda humeris fœderis ar-
ca, in qua tabulæ divinæ legis asseruantur. Accidit enim sæpe, ut
post maximos labores Dei causa susceptos divinam quādam volup-
tatem, & Domini delicias expectes, & ut te in suo gremio excipiat,
foveat, & oblectet, ille autem crucem parat, inquam rapiaris, quod
non indignationis, sed maximum amoris, & benevolentie argumē-
tum est. *Va vaccis pinguis quæ pascuntur in pratis.* Audite (inquit
Amos. 4. Dominus Deus in sancto suo, quia ecce dies veniunt super vos, & leni-
bit vos in carnis, & reliquias vestras in ollis ferventibus, &c. O volupta-
tes miseras, & infelices, quibus tot mala imminēt, & ruinæ im-
pendent: saginentur modo vaccæ istæ pauperum sanguine, ut
inter

inter candentes inferni carbones postmodum igni inextingui-
bili torreantur.

I N Levitico habetur: Si de quibus holocausti oblatio fuerit, Domi-
neris loco denerere faciet sanguinem super crepidinem altaris, confrin-
getq; ascellus eius, & non secabit holocaustum est, & oblatio suavisissimi
odoris Domino. Levit. c. 3.
num. 5.

C V R Domine auiculā, quæ tibi offertur in sacrificium, ita aspe-
re affici, & affligi præcipis? Non ne dignius esset benignitate tua, il-
lam in libertatem vindicare, ut intra domum tuā libere volitaret?
in templi umbone consideret, suavisimosq; interdum cantus
funderet? Quid non ne diabolus crudelis, & ferox voluit, ut vituli
aurei, quos conflavit Ieroboam, pingues essent, & in altari colloca-
rentur, ut Habreus populus coram illis genua flecteret, ac cultum
& honorē Deo debitum illis exhiberet? Animaduerte maximum
discrimen inter iustos, & peccatores, hos demon blandicijs irretit,
honoribus illaqueat, voluptatibus demulcet, pauperum sanguine
saginat, divitijs cumulat, & suavisimis epulis oblectat ac efficit, ut
alii coram illis genua flectant honorem exhibeāt, & ad tantā dig-
nitatis cæcumen simulatione decepti ascēdere consentiāt. Sed tan-
dem post tantam rerum omnium affluentiam illos in acerbissimos
inferni cruciatus deturbat. Deus autē multo secus se gerit cum
illis, quos diligit, caput contorquet, oculos eruit, ne videant
voluptates, quarum amore capiebantur. Quo fit, ut qui prius sibi in-
dulgebant, & in luxum & delicias oculos intendebant ratione mu-
tata, oculos ad penitentiam convertāt, & seipsos macerent, torqueāt,
& affligant, deinde illorum ascellas cōfringit, ne se in altum esserāt
sed in terram deprimantur, nec de elatione, sed de animi submissio-
ne cogitent, plumas euellit, bonis fluit, & perituri denudat,
ac tadē illos percutit, ferit, & mactat, & oxāgues reddit. Vnde qui se-
ximum sempiternæ salutis argumentum est.

P R A E C E P I T etiā Dominus, ut sacerdos sumeret duos
hircos, & stare faceret eos corā Domino in ostio tabernaculi te-
stimonijs, ac mitteret super utrumq; sortem, ut fortibus decerne-
retur quis illorum hircorum Domino cōtingeret, & illi mactare-
tur, alter vero peccatis populi onustus liber dimitteretur, ut per
frondosas sylvas, & virentia prata libere vagaretur, & quā vellet
pasceret. Origenes, in his duobus hircis omnium hominum for-
S tes in Deo

res exprimi, putat. Aliqui Deo contingunt, alij demoni. Qui Dei sunt ignem, ferrum, & omnia tormentorum genera perferunt, ac tamen in sacrificium mactantur. Qui autem demonis sunt, libertate donantur, & instar hirci emissarii frondosa nemora adeunt, florida prata lustrant, libere vagantur toto orbe terrarum, ac omnivo luptatum genere perfruuntur. Mirabile hoc, qui peccata populi portat, ad liberam & tranquillam vitam voluptatibus refertam tedit, qui vero in Dei domo remanet, concluditur, affligitur, & mactatur. Hinc facile intelliges, quantum præstet seruitus libertati, & vita laboribus, & cruciatibus obnoxia, vite voluptatibus, & oblectationibus referta. Illud enim felicitatis, & salutis æternæ argumentum est, hoc autem infelicitatis, & damnationis sempiternæ. Melius igitur nobis erit, ut via deserta, estuosa, saluginis referta, & spinis confita, iter agamus quâ via frequenti, floribus exornata, & omnibus delicijs, ac corporis oblectationibus affluenti, quia hæc ad mortem æternam ducit, illa vero ad vitam sempiternam, &c.

Discursus secundus, in quo ostenditur, viam qua iter agunt, illi qui discuntur in cœlum, spinis consistam esse.

Thema. Ductus est Iesus a spiritu in desertum ut tētaretur, &c. Matt. 4

QUID istud Domine? filium tibi charissimum, qui tibi semper inseruit, & toto animo, & voluntate complectitur, ducis in solitudinem? ut quadraginta dies ieiunus perseveret, in spelūcis degat, sub dio humi dormiat? Vbi parentis amor, & tantorum officiorum præmium? Qui Dei naturam, & conditionem ignorat, mirabitur, & non immerito, Deus ille qui & bonitate optimus est, & potestate maximus, hac se ratione gerit cū filio suo vnigenito, ut luce clarior omnibus appareat via, qua iter illis agendum est, qui & filij Dei esse volunt, & coheredes Christi.

NA M si oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, cum esset filius Dei naturalis, quæ ratio patitur, ut filius adoptivus, expeditum iter, & viam planam requirat, ut in gloria ingrediatur alienam? Quo sit, ut crux illa, quâ Dominus in humeros electorum imponit, maximam sempiternæ prædestinationis argumentum sit. Nā quemadmodum Christus Dominus in crucem raptus, illa innixus, gradum sibi fecit

fecit in celum, sic qui in illius vestigijs insisteret, ad supernas illas sedes penetrabunt, in quibus inter primores collocati, sempiterno ævo perfruantur. Hæc illa est vis, quâ patitur regnum celorum, quod violenter dumtaxat rapiunt. Illi scilicet, qui sibi vim inferunt, suasque, effrenatas cupiditates coercet. Si hanc viam non tenueris, nunquam illud regnum allequeris. Liberavit Deus filios Israel à durissima Pharonis servitute, eosque in iucundissimam libertatem asseruit, sed non illos per fontes, per prata, per frondosa nemora, sed per desertam quandam solitudinem, & montes incultos, in terram promissionis duxit, posset illos Deo breviori via, & cibus referta ducere, noluit tamen, sed desertam, longiori, & difficili, in qua iam siti laborabat, iam fame cruciabantur, nunc illis erat cum his hostibus dimicandum, nunc cum illis, & quadraginta annorum spacio, quibus hic se laboribus dederunt, pervenerunt ad terram sibi promissam. Hæc via est, qua iustos Deus ducit in cœlum, poterat illos ducere via amena, & plana, noluit tamen, quia valde periculosa est. Hanc viam ingressi Apostoli, Martyres, Confessores, quæ tormenta superarunt, ieiunia, spelūcas, vigilias, demonis incurSIONES, ac rerum omnium indigentiam perpessi sunt: Alij (ait Paulus) labibria, & verbera experti, in super & vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tētati sunt, in occisione gladium mortui sunt, circueverunt in mundo, in solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in caavernis terræ. Hanc itaque viam omnes Dei sancti tenere, qui nunc æterna felicitate perfruantur.

VIDI T Diuus Ioannes in cœlo multitudinem innumerabilem, quâ dinumerare nemo poterat, & omnes amicti erant stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Palma enim insigne victoriæ est, & vbi victoria, ibi prælium, & vbi prælium, & certamen, ibi vulnera, pericula, & vitæ discrimina. Vnde senior ille qui Ioannem alloquebatur, subdit: Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & de albaeuerunt eas in sanguine agni: ideo sunt ante thronum Dei. Animadlatione magna ideo sunt ante thronum Dei. Quia venerunt (inquit) de tribulatione magna. Quasi dicat, multitudo hæc innumerabilis iustorum magna tormenta superavit, ut secunda perveniret ad palmam gloriæ, ne unus quidem ex eis, sine crucis beneficio evolvit in cœlum. Tu igitur volens sine villo labore, maximis voluptatibus affluens in cœlum conscendere non isthac ducit spiritus celestis, sed scelestus.

140 In Dominica I. quadragesimæ.

VT id Dominus filijs Israel ob oculos proponeret, scillis offē
dit. Et videris Deū Israel sub pedibus eius, quasi opus lapidis saphyrini,
& quasi cælum cum serenum est: in Hebreo habetur, quasi opus
lateris saphyrini. Saphyrus lapis preciosus est, qui cæli colorem re
fert, unde thronus ille, in quo Deus sedebat, instar latericij, & cla
rissimi cæli erat. *Quasi cælum* (inquit) *cum serenum est*. Sed possunt
ne opes ille cælestes, & thesauri absconditi, ac splendor ille, quo re
gia domus illustratur, lateribus exprimi? Quid cælo præstantius?
quid lateribus abiectius? quid cælo pulchrius? quid deformius la
tere? Pellucidum est cælum, lateres autem densi, qui nullum reti
nent splendorem. Quid ergo præsert latericium cælum? cælū
saphyrinum, smaragdinum, hyacinthinum. Non mirum. Ostēsum
est cælum Diuo Ioanni præciosissimis lapidibus à fundamentis
edificatum. Et fundamenta (inquit) muri ciuitatis omni lapide pretio
so ornata, & duodecim parte, duodecim margarite sunt, & platea ciuita
tis autum mundum, &c. Aurum, argentum, & lapides pretiosi, apte
conueniunt pretiosissima, & splendenti vrbi, lateres autem quid
habent cum illa commercij? Apud nos, qui domum aliquam con
struit, non lateres, sed lapides expositos adhibet, quo ornatior
appareat. Deus autem lateribus cælum compactum, ad ornatum
ostendit. Huius mysterij rationem reddit quædam glossa, cum ait:
Ostendit illis Deus latericium cælum, ut figura lateris redduce
ret, eos ad memoriam anxietatis quā sustinuerant, faciendo late
res in Aegypto. Quid ergo Deus intendebat huiusmodi memo
ria? Dicam. Voluit Deus illis persuadere, ne labores respicerent, qui
bus constatur cælum, si Dei causa, & amore tollerantur. Illi fortal
se arbitrantur, illam libertatem & finem totius laboris, & initium
maximæ felicitatis suam, quia miseram seruitutem euasserant,
& ad terram vberem, lactis, & melle manantem iter agebāt. Deus
autem illas conatur abducere ab errore, in quo versabantur, ne vo
luptates in hac vita querāt, nec labores recusent, quanquā in lateri
bus cōficiendā vitam misere tradant: nā lateribus sibi cælū cōfi
cient, si illos patienter cōficiunt, durā uosseruitute opprimer nū
dus, & lateris imperabit, sed ne animus concidat, quia his lateri
bus stratur, & erigitur cælum, & his laboribus gloria compara
tur.

PEREGRINABANTUR. Paulus, & Barnabas, cum autem per
uenissent Antiochia, ibique discipulos Domini reperissent, sus
debant illis alacri fronte, & constanti animo quoscunque labores ex
ciperent.

Concio tertia.

141

ciperent. *Conferentes* (inquit Lucas) *animas discipulorum, exhortan
tesque, ut permanerent in fide, & quoniam per multas tribulationes, oportet
nos intrare in regnum Dei.* Id maxime potest hominem confir
mare, ad perferendos labores, & difficultates superandas, illis scili
cet stratum esse viam, quæ ducit filios Dei ad vitam, & hæredita
tem sempiternam. Quare illi timeant, & formidine concutiantur,
qui sibi indulgent, & corporis oblectamenta querunt, quia longe
aberrant à cælo, cum viam crucis, quæ in illud ducit, non teneant.
Iter ergo faciamus hac via, laboribus confita, quia & recta via, &
regia est, nec ullis carnis, mundi, aut demonis, persuasionibus, ad
dexteram, aut ad sinistram, aliquando deflectamus.

CONCIO TERTIA.

*Discursus primus, in quo ostenditur maximum
Christi Domini beneficium esse eius in solitu
dinem discessus, ut ibi nostri causa ieiunet,
labores perferat, & tenta
tiones superet.*

Thema. Datus est Iesus in desertum, ut tentaretur.

Math. 4.

RE S valde mirabilis, induebantur purpura, & bysso Israelitæ,
& imperat Dominus propheta Isaia, ut nudus corpore, & pe
dibus in publicum procedat, ut eius penitentia Dominus ad
misericordiam flectatur. Submergebatur homines lasciuia aquis vo
luptatum, per prata, & hortos deambulabant, & propheta Domini
Hieremias eorum causa prodit in publicum, catenis onustus iossu
Domini. In deliciis erant filij Hierusalem, in conuiuiis & camefatio
nibus, & præcepit Dominus Ezechieli, in conuiuiis & camefatio
nibus, ut intra priuatos parietes, ibique ieiunus se ipsum abdat, & recon
mensuram vescatur. Quid istud Domine? Omnia videntur inuer
sa. Hostes tui, tibi inimicissimi versantur in deliciis, & amici tui
in squalore, & sordibus? & id pateris? Quin etiam dum illi in deli
ciis sunt, & nutriuntur, in croceis, ac oblectamenta sectantur, præ
cipis,

142 In Dominica I. quadragesima.

cipis, ut Prophete tui seipso inedia macerent, torqueant, & affligant. Mirabile hoc, sed mirandum magis, quod sacra narrat historia cum peccatores Dei obliti suis perfrueretur voluptatibus, imperat sempiternus pater filio suo dilectissimo, ut in desertâ Palestinæ solitudine se conferat, ieiunet, sub dio inter bestias degat, solis ardore adustus, frigore cocusus, vigiliis & orationibus deditus, maximos labores perferat, & hostis incurionibus obliſtat, & omnia hæc æquo animo ferat, nō ut pro suis, sed pro totius mūdi peccatis satisfaciat.

OMNES nos (inquit Isaias) quasi oves errauimus, unusquisque in viam suam declinauit, & posuit Deus in eo iniquitatem omnium nostrum, ut scilicet ille tormētis perſolueret quod nos cōmissimus. Quod maius fingi, aut excogitari potest misericordię genus? Nos vermīculi delinquimus Deus penas perſoluit. Nos contagionem contraximus, in illo exercetur carnificina: Vere labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Disciplina pacis nostra super eum, Domine quis credidit auditui nostro? Quali dicat, si in aliqua re, fides necessaria est, maxime in hac. Quis enim humana fide adduci posset, ut crederet dolorum acerbiter Deum ipsum fide adduci posset, ut crederet bidinum gustus soluantur, nos vetitum pomū decerpimus, in paradiso, ille nostrę culpę pānam perſoluit in solitudine.

Ezech. 18. num. 19. Circūferebatur in prouerbiū apud filios Israel: Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obſtupescunt. Miſit ad illos Deus Ezechielem prophetam qui diceret: Quid est quod inter vos parabolam vertitis in prouerbiū istud in terra Israel dicentes: Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obſtupescunt? Vno ego, si erit vobis vltra parabola hæc in prouerbiū in Israel, Anima qua peccauerit, ipsa morietur. Non passus est Dominus verbum illud iactari, quasi puniret, scilicet in posteris maiorum peccata, quam punitiōnem liberi parentum causa suscipere recusabant. Id igitur quod Deus non ferebat, & ipsi suscipere recusabant, diuinam misericordiam, & amorē valde commendat. Quid multum si filij de parentum debitis perſoluendis cogitarent, eaque perſoluerent? cum liberi essent e parentum visceribus procreati: amor autem in illis desideratus est. In Deo autem tantus amor repertus est, ut cum nos rei essemus, & serui, & debitores, ille autem Dominus, iudex, & creditor, nos in libertatē asserat, & ipse pro nobis penas perſoluat. Quis sicut Dominus Deus noster? Quis vnquam Pater pro Filio, aut Filius pro Patre tam acerbos cruciatus perſessus est?

CONVERTIMINI ad me (dicebat quondā Dominus) in eo

Concio tertia.

243

to corde vestro, in ieiunijs, & fletu & plāctu, & scindite corda vestra &c. quia Dominus benignus, & misericors est, et prestabilis super malitia. **Ioel. 2.** Maximum Domini beneficium erat istud, nihil tamen Deus patiebatur, sed tanquam creditor, debiti solutionem efflagitabat, & maxima Domini misericordia erat, ut ieiunijs, fletu & lachrymis, cōmīcordiæ genus hic elucet. Ipse enim Deus, se in solitudinem recipit, ut ibi ieiunijs, fletu, & lachrymis pro nobis satisfaciat, ac viscera sua dolore distrumpat. Hic vere dici potest, & in prouerbiū verti, nos vnas acerbos gustauimus, illius dentes obſtupescunt. Quo ergo amore complectendus est?

DICEBAT quondā, ut arriperemus arma, & aduersus hostes nostros dimicarem, cū antiquo scilicet serpente, ut ea ratione victoriam reportarem, & ille nos corona donaret, nūc autem vidimus illū in arenā descendere, ensē, & scutū arripere, cum hoste congredi, & capiti nostro imponere victorię coronam.

PATER NI amoris opus fuit illud, quod sacra scriptura cōmemorat, cum scilicet Dauid ieiunauit, & in terram prostratus preces ad Deū fudit, ut filiulus, de cuius vita nulla fere supererat spes, conualesceret. Sed qui potest amor ille comparari, cum hoc quod ostendit Dominus hodierna die? Vidit enim peccatorem sibi inimicum, peccatis mortuum, & ieiunus per integros quadraginta dies perseuerat, preces, & lachrymas perfudit: ut ad sanitatem peccator reuocetur. Ieiunium parentis pro filio patris amorem non nihil commendat. Sed quid mirum, cum filius eius sit. Ieiunium autem Dei, pro peccatoribus commendat valde charitatem Dei. Et commendat Deus charitatem suam in nobis, quia cum adhuc peccatores essemus, ipse pro nobis mortuus est. Et acerbissimos cruciatus, & maxima tormenta perſessus est.

DE eodē Dauid sacra litera opus magnę charitatis narrat: vidit enim Angelū Domini, qui stricto mucrone, truculētā faciebat cedere in populo, propter ipsius Dauidis peccatū. Tūcille ad Dei pedes prouolutus, ait: Ego sum qui peccavi, et ego inique egi, isti, qui **2. Reg. 14. num. 17.** ones sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me. Magnū pietatis opus: voluit enim Dauid pati, ne populus pateretur, sed mirandū nō est, cū ipse occasione præbuerit tāta calamitatis. Hic autem Christus innocēs, & offensus, pro nocētibus & offensoribus patitur, cū nos serui eius simus beneficiorum immemores, rebelles, & ingrati. Ille autem Dominus sit, totius boni fons, & origo.

QVIS

144 In Dominica I. quadragesima.

1. Reg. 15
num. 1.

QUIS non commouetur, cum Dominum supremę maiestatis in solitudine degentem contempletur ieiunum, afflictum, a dæmone oppugnatum? Affecit Principes ac Dynastæ David, cum Regem suum cernerent, e solio profuisse, regia egredi, urbem deserre, & per montes & solitudines iter facere, valde commoti sunt, lachrymas profuderunt, nec se continere potuerunt, quin Dominum afflictum, desertum, oppræsum, & submissum, quacunque ratione possent, comitarentur. O Rex cœlestis, quis erit ita ferreus, & lapideus, ut non liquefiat, si te in hac deserta solitudine contempletur, debilitatum, exilem, lachrymas perfundentem, e solio tuę maiestatis depressum, in quo sedebas, cui Angeli, & seniores cœlestis Hierusalem, cultum & honorem exhibebant? Quis te non comitabitur? & fluxis voluptatibus nuntium remittens, nō eligat magis lachrymas, squalorem, & luctum, quam gaudia oblectamenta, & voluptates? Quis charitatis ardore inflammatus non dicat, elegi abiectus, & afflictus esse in solitudine Christi mei, magis quā habitare in tabernaculis peccatorum.

Exod. 17
num. 10.

PUGNABAT Iosue contra Amalech, Moyses autem in monte ascenderat, cumque leuaret manus, vincebat Israel, sin autem paululum remississet superabat Amalech: manus autem Moyse erant graues, quæsierunt autem modum, & rationem: qua manus semper haberet erectas, ut populus victoriā reportaret. Maximo Moyses beneficio populum afficiebat, sed minime mirandum, cum ille esset dux, cuius munus est, exercitus incolumitati prospicere, nec multum difficile erat manus in cœlum erigere, precesque fundere pro populo. Maiora in nos beneficia Christus in hac solitudine confert, nam cum nullis nostris deuinceretur officiis, nec ducis nomine quicquam deberet, sed posset ut Deus offensus iniurias sibi illatas vlcisci, & vindictam expetere: manus extollit in cœlum nō per breue tēporis spatium, ut fecit Moyses, sed per integros dies, & noctes. Adde etiā, quod ieiunus perseuerat, labores perfert, oppugnationibus obstitit, ut tandem nobis opem cœlestem, & diuinum auxilium promeatur, quo victoriā reportemus. Ipse ensen arripit, & stringit, & solus cum Amalech congregatur, ut nos sine sanguine, victorię gloria, & laude perfruamur.

Psal. 143
num. 1.

POST victoriā illam gloriosissimā, quam David de Goliath reportauit, carmen condidit quo Deo gratias ageret, a quo fuerat instructus in illo certamine, & cuius disciplina, armis viebat, tur strenue: *Benedictus* (inquit) *Dominus Deus meus, qui docet manus meas*

Concio Tertia.

145

meas ad prælium, & digitos meos ad bellum, misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus & liberator meus. Magno illum beneficio affecit Dominus, sed maiori afficimur hodie omnes, quia cum David instruebat ad certamē, Deus ipse in tuto loco erat, in munitissima arce cœlesti, quæ nullis potest machinis oppugnari. Hic autē ipse Dominus maiestatis hodie in arenam descendit, & manus cū hoste conserit, illum superat, ut manibus post terga reuinctis, nobiscum congregiatur.

2. Reg. 21
num. 17.

BELLYM gerebat David cum hostibus suis, cumque iam esset initum certamen, in vitæ discrimen adductus est David, cumque ex illo periculo, in quod venerat, saluus, & incolumis emerisset, illum milites intuiti iurauerunt, dicentes: *Iam non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israel.* Hi milites, & fideles serui, regis salutem, & vitam suā præferentes, sine illo soli exoptant bellum gerere. Id secus fieri videmus hodierna hic, nam cum omnes illi qui Christi nomine insigniti sunt, huius præstantissimi ducte procedit, vexillum præfert ante omnes, & se hostibus obicit, & corpus sacrosanctum vulneribus peruium opponit, ut nos salui, & incolumes e tantis periculis emergamus.

QVOT, & quanta suspiria ederet Dominus ille, cum solus inter rupes, & saxa versabatur, quoties genua flecteret, ut nobis sempiternam felicitatem promereretur. Quos lachrymarū ritulos profunderet, ut nostrorum scelerum sordes eluerentur, quos calores perferret, quantum frigus toleraret in locis illis desertis, & incultis, quantam inedia, & famem, cum ieiunium quadraginta dies sustineret, sine lecto, sine foco, sine lecto, & sine vlllo solatio. Et omnia hæc æquo, libentique animo perferrebat, ut nobis consulere, ac nostram salutem quæreretur. Quis non commouetur? Quis non inflammatur amore, hæc audiens, hæc cernens, hæc cogitans, & animo versans? O Domine rupes, & saxa solitudinis, molliri possent istis lachrymis, & erit aliquis cuius cor ita obdurnerit, ut non molliatur? Bestias immanes, & truculentas feras posses istis suspiriis commouere, & liquefacere, & non liquefient animę, quarum causa suspiria suscipiuntur? Erit aliquis qui maximas gratias non agat, & ut possit referat, ut tantis beneficiis gratus existat? O semper paterne Pater, nos sumus qui peccauimus, qui male egimus, in nos calamitas recidat, vertatur manus tua contra nos. Hic autem quid fecit? quid commouit, innocens est, & nullius culpæ con suis, cur illum

146 In Dominica I. quadragesima.

illum affligi permittis? Quæ ratio patitur, fratres mei, ut cum nos causam, & occasionem tanti laboris dederimus, ille ieiunus sit, & ne panis quidem frustum, aut aquam gustet, nos vero conquiritis epulis corpora nostra nutriamus. Pudeat nos huius vite, exeamus cum duce nostro extra castra. Illius vestigiis insistant, quamvis per desertam solitudinem ducat. Timidus habeatur miles, qui terga verterit, & tantum Dominum deseruerit.

Discursus secundus, in quo ostenditur tantam esse virtutem ieiunij, & laborum, quos Christus Dominus in solitudine perpessus est, ut Deum nobis facilem, & placatum reddant.

Thema. Ductus est Iesus in desertum, ut tentaretur. Math. 4.

Isai. 64.
num. 7.

LAMENTABATUR quondam Isaias propheta, cum rempublicam sceleribus labefactam, & dissipatam cerneret, Deum flagitiis irritatum, & ad vindictam exercendam commotum, nec erat qui ad Dei pedes accederet, ut veniam deprecaretur, unde sic Deum alloquebatur: Non est qui inuocet nomen tuum, qui consurgat, et teneat te: abscondisti faciem tuam a nobis, & absististi nos in manu iniquitatis nostræ. Miserum profecto: populus funditus erat euersus, Deus vehementer infensus, & iratus, & non erat qui intercederet, & destabilienda federa inter Deum & homines cogitaret.

Hic N. C. lachrymæ Hieremias velut aquæ latentes erupunt, quia intuebatur Hierusalem dissipatam peccatis, quæ inter Deum, & illam amicitiam dirimebant, Deum autem ita infensum, & iratum, ut diceret non se esse placandum, vel amicis id deprecantibus. Unde Hieremias collachrymabatur, dicebat: Quis miserabitur me? Hierusalem, quæ quis conuertat? Absistit pro te, ut qui inter te & Deum amicitiam, & caritatem habebat, absistit. Vidit Dominum propheta N. C. qui tanto furore se rebatur aduersus Assyrios, & Chaldaeos, quoniam eos transirent, licetarentur, & agebatur autem terribilis timor, quia non erat, qui Deo obuiam procederet, & inter illum, & populum intercederet.

Concio tertia.

247

Ante faciem (inquam) indignationis eius quis stabit? & quis resistet in ira furoris eius? Non possumus nos hodie conqueri, quia non desideratur in Christiano populo qui intercedat. Nam licet Christiana refrenetur, filius tamen altissimi intercedit, qui in solitudine abditus, cum clamore, & lachrymis preces offert sempiterno Patri, ut Christiano populo peccata condonet. In terram descendit, ut nostris infirmitatibus mederetur, nostris laboribus, & malis remedium adhiberet. Versatur in solitudine, inedia torquetur, preces frequenter fundit, vigiliis maceratur, lachrymisque conficitur. Nam quos lachrymarum riuulos non profunderet, ut perditum, & labefactum mundum repararet, qui totum sanguinem, & vitam liberalissime profudit in cruce? Si Hieremias lachrymis pene confectus lamentabatur excidium, & ruinam Hierusalem. Eo quod ciuitas illa quondam opulenta, & frequentissima, omni pulchritudine denudata iacebat: Quomodo sedet sola ciuitas plena populo? Facta est quasi vidua domina gentium. Principes prouinciarum facta est sub tributo. Quomodo obscuratum est aurum, & mutatus est color optimus? Dispersi sunt lapides sanctuarii? Quo fletu, quibus lachrymis prosequeretur Dominus maiestatis calamitatem animarum, in profundum ponebant sinem lachrymis, ille propter Babylonis ruinam, hic autem propter Aegypti direptionem, quo pacto lachrymaretur hic Dominus mitis, & suavis totius mundi excidium & euerfionem. Hæ igitur lachrymæ & deprecationes fieri non possunt quin sempiternum Patrem exorent, & scelerum nostrorum veniam promereantur.

D V M Hieremias propheta ciuitatem Hierusalem luxui, epulæ, & comestationibus deditam cerneret, & vniuersum populum flagitiis, & sceleribus inquinatum, voluit in solitudinem discedere, ut pro omnium sceleribus se conficeret lachrymis, ac dies, & noctes in luctu, fletu, & squalore traduceret ut Deum si posset placatum redderet, & tantum malum resciret. A tuo tamen proposito retardatus est. Quia visum est illi, sibi opus esse perenni fontem lachrymarum, ut tot maculæ eluerentur. Nec in se reperit tantam virtutem, & vim, quanta ad tantum opus perficiendum requiritur videbatur. Hodie discedit in solitudinem Dominus ille qui potest, & virtute prophetas omnes longo quidam intervallo superat, ut pro nobis satisfaciat, & sempiternum Patrem ad misericordiam fleat. Id nos in maximam spem erigat: futurum est enim, ut illius

Tren. 1.
num. 1.

Hierm. 9.
cap. 1.

T. 2. lachrymis,

lachrymis, laboribus, ieiuniis, & deprecationibus omnium scelerum impunitatem assequamur.

DEMANDATVM est Isaia, vt Babylonis tempora lugeret, Hieremias, vt Hierusalem peccata plangeret, Ezechieli, vt Aegypti, & Tyri scelera lamentaretur, Osee, & Amos, vt Samariae flagitia prosequerentur lachrymis. Et erant felices, & fortunatae urbes illae, quae talibus intercessoribus, & lachrymis vterentur, qui plurimum apud Deum gratia valerent. Sed feliciores sumus omnes illi, quibus forte contigit, vt pro nobis intercederet, non propheta aliquis, sed Dominus Prophetarum, & filius Dei. Nam si fletus, planctus, ploratus, & lamentationes prophetarum tantum valebant apud Deum, quantum valeant necesse est lachrymae, quas illi offert filius eius dilectissimus. Adeo fuit Dominus aliquando iratus propter populi scelera, vt diceret: Si iterit Moyses, & Samuel

Hier. 15. num. 1. coram me, non est anima mea ad populum istum. Ait Diuus Gregorius:

D. Grego. horum prophetarum deprecationes, peculiari quadam ratione gratissimas, apud Deum extitisse, ita tamen Deus iratus erat, vt aures obturaret, ne seruatorum suorum precibus exoraretur. Et postquam

Hier. 11. num. 14. eidem Hieremiae Iudae peccata ostendit, ait: Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumes pro eis laudem & orationem quia non exaudiat te. Non vult Dominus Hieremiam, sibi familiarissimum, & gratissimum audire, si preces fundit pro populo illo. Infelix populus, misera gens, quibus non prodest, vt tantus Propheta, inter illos, & Deum intercedat. O felix Christianus populus, cui tantus patronus, & actor contigit, vt fieri non possit, quin causam tueatur. Ipse enim Dei filius inter Deum, & hominem intercedit, ipse in solitudine lachrymis & precibus patrem exorat, ipse peccata delet, quae inter Deum, & homines amicitiam dirimebant. Adeo enim, gratiosus est apud Patrem, vt nihil non impetret. Quia omnes Prophetarum lachrymae omnia suspiria, omnes labores in vnum collecti, ab vna Christi Domini lachryma virtute, & potentia superantur. Si igitur vel vna Christi lachrymula sufficiens erat, ad leniendum, & flectendum sempiterni Patris animum, quid non assequuntur tot lachrymarum riui? Quae non exorabunt tot suspiria? Quo modo cassa erunt tot ieiunia. Cum grauius agrotasset filius ille

2 Reg. 12. num. 16. Bersabe, qui ex vniuersi congressu in lucem editus, susceptusque est, deprecatus est Dominum in Dauid pro paruulo, & ieiunauit ieiunio, & ingressus foras iacuit super terram, & tamen tunc natus est puer quod parum esse: infensus Dominus, filio non peperit. Propter

pter primi parentis scelus, periculosum, & mortiferum, morbum contraxit homo, omnes prophetae conuenerunt, vt de illius salute agerent. Alij ieiunijs corpora macerabant, alij aspera cilicia inducebant, alij colloquijs diuinis vacabant, & assiduas ad Deum fundebant preces. Agrotus tamen sensim exstinguebatur, ac parum de illius salute desperantes mortem illi nuntiabant, dicentes: Desperata est plaga tua. O graue & difficile malum. Quid igitur faciendum est Domine? quis medebitur tanto malo, & quis miserebitur tanti laboris? Ne igitur homo extinguatur, medicus ille caelestis descendit, Pater ille futuri saeculi in solitudinem se recipit, ibi se ieiunijs macerat, preces & lachrymas perfundit, vt homo iam pene extinctus ad pristinam valetudinem reuocetur. Non est cur de illius salute desperemus. Iam non licet dicere: Desperata est plaga tua. Laudibus extollatur, qui tantum in nos beneficium contulit.

CVM iratus esset Dominus Ephraim, illique supplicium minaretur, subito commotus est, & ait: Conuersum est in me cor meum, pariter conturbata est penitudo mea. Mox vt minatus est illi supplicium, priusquam malum inferret commotus est. Quanto magis dilectissimum, qui famem, & labores patitur, vt nobis Dominus peccata remittat, qui commotus est, non quod populus patiebatur, sed quod passurus esset mala.

ITA Dominus ira incensus est aduersus populum suum, vt ignem ex caelo immitteret, quo breui quatuordecim hominum millia conflagrarent: Vt tanto malo remedium adhiberet, Moyses ait ad Aaron fratrem suum, qui sacerdos erat altissimi: Tolle thuribulum, & sancto igne de altari mitte incensum de super, pergens cito ad populum, vt roges pro eis, quod cum fecisset Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium, obtulit thymiamata: & stans inter mortuos, & viuentes pro populo deprecatus est. & plaga cessauit. Tantum valuit vnius sacerdotis deprecatio. Si igitur Aaron thuribulum ferre, quid faciet Summus sacerdos Christus, qui inter Deum & homines intercedit, qui non thus, & thymiamata offert, sed preces, lachrymas, ieiunia, & labores, quae maximi facit sempiternus Pater. Magis quidem placebunt Deo Christi lachrymae, quam Aaroni thymiamata.

IN lege veteri plurima erant instituta sacrificia, quibus Dominum placatum reddebant sacerdotes, cum propter populi scelera,

Osee. 11. num. 8.

Num. 16. num. 48.

erat iratus, ut videre est in Exodo, & Leuitico, & quoties animo sincero & recto offerebantur, placabatur Dominus, peccata condonabat. Sed unde animalibus illis, quæ in sacrificijs macabantur tanta virtus inerat, ut Deum placatum redderent? Quia scilicet Christum Dominum referebant. Videmus enim eum, qui alium ardentem diligit, non solum in illius vultu, sed in illius etiam effigie, & similitudine acquiescere. Sacrificia illa Christi sacrificium referebant. Si igitur illa, eo quod Christi necem, & labores exprimebant, ita grata & iucunda Deo extiterunt. Quid faciet ipse Christus, quem non commouebit, & ad misericordiam inclinabit sacrificium, quod in ipso Christi corpore exercetur? Hodie versatur in solitudine, inter saxa, & bestias, ut seipsum offerat, ut nos scelerum impunitatem assequamur. Hanc ob causam ieiunij corpus macerat, & omnia, quæ patitur Deo offert pro nobis omnibus: quia nos fructus laborum suorum hæredes constituit. Nobis datus, nobis natus, & in nostrâ utilitatē passus est. Si ergo tantum Deo placebat umbra, quantum placebit veritas ipsa? Si enim sanguis hyrcorum, & taurorum, & in vitula aspersus, inquinatis sanctificat, ad emundationem carnis (ut Apostolus ait) quanto magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum seipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram, ab operibus mortuis, ad seruandum Deo viuenti.

Hebr. 9.
num. 13.

Exo. 32.
num. 14.

PLVRIMVM valuit Moyse precibus coram Deo, quare cum vitulum confluxit Israel, & immane illud scelus idolatriæ commisit, quo ita Dominus iratus est, ut voluerit vniuersum populum perdere: tunc Moyse Dominum adiuit, quem precibus, vel facili negotio exorauit, & ad ignoscendum impulit. Placatus est Dominus (ait sacra scriptura) ne faceret malum: quod locutus fuerat aduersus populum suum, animaduertite quantum valeant vnius Prophetæ preces apud Deum, quantam igitur vim habebit deprecatio iusti assidua, & non cuiusvis iusti, sed innocentissimi filij Dei, quantum sacrificium, quod offert, & labores quos perfert. Qui fiet ut diuinarum lachrymarum riuulis, iræ, & indignationis Dei incendium non restringatur, quando Moyse verba id facile præstant ita enim Dominus noster bonitate optimus est, ut vel ipsorum peccatorum precibus, ieiunij, & laboribus, ad misericordiam facile inclinetur. Id luce clarius apparet, si in memoriam reuocamus illius filij profusi, & prodigi historiam, qui bona obligauerat, patrimonium dissipauerat, & acerbissimum supplicium commouerat.

Vix

Vix peccaui, pronunciauerat, cum parens illius amore ardens, in eius amplexum iret. Seruus etiam alterius Regis, qui tantum es alienum contraxerat, ut ad decem millia talenta summas pingeret, omni debito solutus est, eo solum quod preme. Non ait in aliud tempus solutionem differo, quia constituiisti vadem, quia te nouo chyrographo obstrinxisti, quia exhibuisti pignora, sed omne debitum dimisi tibi, eo solum quod rogasti me.

PECIT Achab malum in conspectu Domini super omnes, qui fuerunt ante eum: unde iratus Dominus, misit Heliam, qui nunciaret illi maximam calamitatem, necem, & domus sue excidium, & ruinam. Quo nuncio, perterritus Achab, seindit vestimenta sua, operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque, & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo Domini ad Heliam, dicens: Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius. Tam facile flecteris o Domine, & gladium in vaginam recondis? O viscera misericordiæ, quam facile liquesunt. Nec sic se gerit Dominus cum vno aut altero. Audivit Ioseph, qui commemorat hanc Domini misericordiam. Commotus erat Dominus, & atrocissima supplicia minitabatur populo. Timore concussus, & formidine perterritus populus, ieiunij, & penitentia se dedit, preces ad Deum fudit, & mox ait propheta: Zelatus est Dominus terram suam, & pepercit populo suo. Id fecit Dominus, ut Diuus Hieronymus ait, placatus precibus, & ieiuniis eorum. Sed dices, Dei populus est, inquit? Niniuitæ nonne erant ethnici, & barbari, tantis sceleribus inquinati, ut diuinam indignationem sic promeruerant, ut terra dehisceret, eosque infernum viuentes deglutiret, ut terra deiunio placatus est Dominus, & iram sententiam reuocauit. Vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & miseratus est Deus super malitia, quam loquutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit. Si ergo profusi & perditissimi filij debitoris deprecatio, Achab timor, & lachrymæ, populi preces, & Niniuitarum ieiunium, tantum valuerant apud Deum, ut illum ad ignoscendum inducerent, quantum valeant necesse est sancti, & innocentissimi filij Dei preces, lachrymæ, ieiunia quæ draginta

3. Reg. 16

num. 30.

3. Reg. 21

num. 27.

Ioel. 2. n.

28.

D. Hiero.

ibi.

Ionæ. 3.

num. 17.

152 In Dominica I. quadragesima.

draginta dierum in solitudine, vt Deus ad misericordiam commo-
ueatur.

C V M cerneret Dauid eadem quā angelus Domini exercebat
2. Reg. 24 in populo, ad Dei pedes, prouolutus, ait; *Ego sum qui peccavi, verita-*
num. 17. *tur obsecro manus tua contra me, & contra Domum patris mei.* Tunc
cessauit plaga, & reuocauit Angelus gladium in vaginam, missitq;
Dominus Prophetam, qui diceret Dauid, vt offerret sacrificium, quo
propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga ab Israel. Si
igitur tantum Deo placet vnus peccatoris sacrificium, & oblatio,
cum peteret vt in se recideret populi calamitas, quantum placebit
filijs Dei oblatio & sacrificium qui amore inflammatus, *vere languo-*
res nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Vnde non solum
orauit, vt in se malum verteretur, sed ipse ad labores, & crucē con-
uersus illam amplexus est. Si igitur tantum valent lachrymæ. Quas
peccatores profundunt, quantum valebunt Christi lachrymæ,
cum vnaqueq; infiniti valoris sit. Quantum ieiunia, præces &c.
nō obturabit aures, ne filium pater audiat, qui peccatores exaudit.
Non respuet filium, qui sibi semper gratus extitit, qui peccato res
recipit. O grata pignora filiorum hominum: Quam cumulate re-
sarlit primi parentis damnum secundus Adam, Ille in horto ame-
no, in paradiso voluptatis, peccatis offendit diuinam maiestatem,
hic in solitudine, & rerū omnium inopia, eandem maiestatem pla-
catam reddit. Ille vetitum pomum decerpit. Hic vel pane non vel-
citur. Ille morem gessit serpenti, hic eidem obsistit. Ille homo, hic
autem Deus. Quantum interuallum interiectum est inter peccatū,
& satisfactionem: inter debitum, & solutionem, inter offensam,
& supplicium; Quod inter vtrumque Adamum, inter primum, &
secundum, inter Deum, & hominem. Suscipe Domine tanquam
suauissimum holocaustum, filij tui sacrificium. *Respice in faciem*
Christi tui, & auerte faciem tuam a peccatis meis. Nā licet opera mea
nullius momenti sint, Christi operibus associata, eius laboribus, &
cruciatibus cōiuncta magni momenti erunt, gladium iustitiæ tuæ,
in vaginam reconde, & misericordiæ tuæ opes in pauperes effunde
id postulamus per Iesum Christum filium tuum Dominum nos-
trum.

CONCIO

Concio quarta.

153

CONCIO QVARTA.

Discursus primus, in quo redditur ratio, cur Do-
minus solitudinem, vt caueam, & cer-
taminis campum eligat.

Thema. *Ductus est Iesus a spiritu in desertum vt tentaretur, &c.*
Matth. 4.

GYMNASIAE, & ludimagistri asserunt, non parum con-
ducere incertaminibus, campum eligere bello gerendo aptum
& accommodatum, quia non solū ex armis, virtute, industria,
& robore pugnantium, victoria pēdet, sed maxime ex loco in quo
certamē initur. Vnde propter aduersā loci naturā, saepe solet exer-
citus periclitari, & vinci. Vt accidit Absaloni, cum manum conse-
ruit cum Dauidis exercitu, factū enim est praeliū in saltu Ephraim:
fuit autem ibi praelium dispersum, & multo plures erant, quos sal-
tus consumpserat, quā hi quos vorauerat gladius in die illa. Mul-
ta enim erāt arbores in illo nemore, & terræ hiatus: vnde dux exer-
citus, Absalon ē quercu pependit, &c. Multum profuisset Absa-
loni, & eius exercitui, alium campum eligere, in quo possent ap-
tius dimicare. Idem in spiritali bello accidit, nō parum interest lo-
cum certamini accommodatum querere, ex illo enim victoria, &
triumphus maxime pendent. Hodie Dei filius cum hoste congre-
ditur. Ille arma, hic autem campum eligit, solitudinem scilicet de-
sertam, inuiam, & inaquosam; non placet hosti locus ille: hosti slo-
ribus cōstiti, frōdosa nemora, virētia prata magis placuissent, quia
inter delicias, & voluptates, fortiter ille dimicat, nouit in paradiso
deliciarum hominem superare, secus autem in aspera, & dura vis-
ta, egregie certat, in medio foro, perperam in antris, & solitudi-
ne.

INITVM est praelium inter nouem Reges, quatuor ex vna
parte, & quinque ex alia, & vallis erat lubrico bitumine obfessa.
Vnde quinque Reges alias fortes, & prestantes viribus, a quatuor
victi, & superati sunt: prolabebantur enim equi via lutosā nec pug-
nare

Gen. 14.
num. 11.

154 In Dominica I. quadragesima.

nare poterant. Hæc est hostis calliditas, & versutia, eligit ille vrbes opulentas, florentissimas, & frequentes, in quibus loca sunt lubrica, vbi frequenter animæ prolabantur. Quid enim est ornatus muliebris, & oris pulchritudo? Quid sunt mundicie, & elegantie, nisi præcipitia, in quæ animæ incaute ruunt, & oculi præcipitantur? Quid sunt obscæni concentus & armonie, nisi aureæ salebræ, in quas incurrunt? Quid circuli colloquia, comedie turpes? Quid scenæ petulantes, nisi loca lubrica in quæ castitas nuntat, & prolabitur? Quid diuitiæ, honores, oblectamenta, blanditiæ, & huius generis quamplurima, nisi paupertatis Evangelicæ, submissionis animi, & totius sanctitatis, & candoris exitium, & ruina? In stadio illo prope semper scelestus athleta victoriæ palmam reportat, & nullus fere est qui illius manus effugiat.

PRIMUM bellum quod humani generis hostis, gessit cum hominibus, fuit illud, quando primos parentes nostros in paradiso voluptatis inuasit: erant tunc illi armis omnibus instructi, iustitia scilicet originali muniti, victi tamen sunt, & superati, quia adortus est illos aduersarius, in loco floribus confito, & deliciis omnibus affluenti. Ostendit illis arboris vetiti pulchritudinem: Et vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro suo, qui comedit. Quod fuit initium totius mali, cum ex hac radice omnes ærumnæ, & calamitates pullularint. Vidit Aëva arborem, & visum subsecutus est esus. Satiatus illi fuisset in solitudine degere, inter tribulos, spinas, rupes, & saxa, quam pecare in paradiso inter lilia, violas, flores, rosas, & arbores. E paradiso expulsus est homo, & in exilium missus, ut in sudore vultus sui vesceretur pane suo, & tamen non legimus alio se astrinxisse scelere, sed labori, sudori, & penitentiæ operam dedisse. In voluptatis loco, inter delicias, & oblectamenta, flagitium commissum est. In deserta solitudine, inter cardos & spinas, penitentiæ opera exercentur. Hinc licet perspicere locum voluptatibus refectum, aptum non esse ad militiam spiritualem, exercendam: ideo quotidie hostis humani generis, in curiis regum, in basilicis imperatorum, in regibus principum, & in domibus eorum qui voluptatibus indulgent, victoriæ palmam reportat, & omnes sub suam potestatem religit: ita ut nullus fere sit illorum, qui in delicijs nutriuntur epulis oblectantur, mol-

Gene. 3.
nana. 6.

Concio quarta.

155

litis, & subactis culcitrīs, odoribusque suauissimis vtuntur, qui huius potentissimi hostis tyrannidem declinet, quia in illo campo victoriæ sibi certissimam promittit.

B. E. L. L. V. M. intulerunt Syri Israelitis, noluerunt tamen montium iuga conscendere, in quibus prius fuerant superati. Dicebant enim: *Dy montium sunt Dy eorum, ideo superauerunt nos sed melius est, ut pugnemus contra eos in campestribus.* & obtinuerunt eos. Fallebantur tamen, quia in bello quod gerebant, non magis intererat in campestribus, quam in montibus pugnare, quia rituali non parum conducunt montes, quia Deus noster, Deus montium est, & facile patitur ut populus suus in vallibus vocetur, in quibus plantati sunt horti, & fontium latices erumpunt, & flumina suauis cursu voluuntur, ab hostibus superantur: in montibus autem in quibus, & rupes, & saxa sunt auxilium præbet certantibus. Ideo hodierna die in solitudinem discedit, in qua cum aduersario congregitur, & fortiter dimicat. Non quod aliquid sua interesset, montium asperitas, sed ut nos capiendam eligere debeamus. Quomodo pugnandum nobis sit.

I. D. E. O. priscis illis temporibus, cum in Ecclesiæ exercitu milites strenui militabant, tot erant egregij, & prestantissimi viri, qui relictis urbibus, & rebus secularibus nuncio remisso, in desertas solitudines discedebant. Et adeo asperam transigebant vitam, ut difficile creditu videretur, nisi sacrorum Doctorem testimonio fuisset comprobatum. Nomen militum dabant, & in arenam descendebant, ut cum hoste manus conferrent ad agonem locum illum eligebant, hostis autem arma, quæ illi fortiora videbantur deligebat, & quamquam omni armorum genere vtebatur, fere semper victus discedebat, & sancti illi viri gloriosissimam victoriæ palmam reportabant, quia loci natura in quo initum erat certamen, non parum conducebat ad hoc. At in medijs urbibus, in locis frequentibus, fere nullus est qui victor euadat, quia aptissimus est hosti locus ille, & pro illo stant luatur.

EXEMPLAR quod sanctis illis viris propositum est ad imitandum, ut in solitudinem descenderent, mulier illa fuit, quam in sua

3. Reg. 20
num. 23.

v. 2 Apocalyp. 11

Apocalypsi describit Diuus Ioannes, quam draco rufus inuasit septem geitans capita, qui tertiam stellarum partem cauda deiecerat. Mulier autem formidine perterrita (ait Ioannes) fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum à Deo. Mulier hæc (vt sacri scriptores exponunt) Christianam Ecclesiā refert: in qua ad viuum exprimitur, quid anima sancta efficere debeat, cum diabolus tanquam leo rugiens circuit, vt eam deuoret. Hoc sibi remedium est fugere in solitudinem, & huius draconis ungues, & dentes effugere. Id enim effecisse vidimus, Paulos, Antonios, Hilariones, aliosque eiusdem instituti viros, qui pure viuendi laude floruerunt in desertis locis. Dedecori est militi, & gloria: quia fuga victoria comparatur. Vnde ille qui se fugæ commendat, & peccandi occasiones deserit, victoriæ palmam reportat, & suo capiti coronā imponit. Timidus autem qui fluxis voluptatibus, & deliciis nuncium remittere non audet, facile vincitur, & in miseram seruitutem venit.

simile.

R. E. G. I. V. S. ille vates Dauid, cum in desertis locis degebat, & montium petebat concauas altitudines, vt Saulis furorem, & minas effugeret, innocentissimam transigebat vitam, cum aduersus Philisteos pugnabat, vt Dei populum defenderet, nihil turpe commisisse legitur, & Israelitici populi virgines gloriā illi decantabant. Cum autem in regia versaretur, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, turpissimum adulterium perpetravit. Cum inedia, & fame cruciabatur in montibus, & rogabat stipem, & aliquam sibi panis elemosynam, à Nabale Carmelo porrigi postulabat, castissimus erat, cum autem in curia versatus est rebus omnibus affluens, adulter factus est. Tu autem qui non es ita diuina luce illustratus sicut Dauid, nec tantis Domini beneficiis cumulatus, sed ignorans, infirmus, & peccator, arbitraris te posse consistere inter tot pericula, & instar Salamandriæ, inter carbones candentes, & estuantes ignis flammæ, sine vllò detrimento perseuerare? Es ne rupis, quæ tēpestatibus, & fluctibus iactata non commouetur? Nunquid fortitudo lapidum, fortitudo tua, aut virtus tua aeneæ est? Sanctissimi viri occasionibus circūuenti prolabantur, & in medium lutum pernouuntur, te autem posse consistere arbitraris? Falleris mihi crede, falleris. Qui in locis desertis degunt, inedia consumpti, macietorridi, yestem cilicinam, ad contunden-

cis

eis vestibus ornatus, in deliciis nutritus, inter virginum choreas versatus consistere te posse arbitraris? Falleris mihi crede, falleris. Inani quadam opinione deceptus, caue tibi, ne in turpissima scelera prolaberis, & tandem in sempiternos cruciatus detru-

IN media vrbe (inquit Hieronymus) varie sunt illecebræ, quibus etiam, & rigidissimi molliantur, & syreneo cantu ad naufragia pertrahuntur. Et de se, ait idem Hieronymus: Quoties in cremo horridum prestat monachis habitaculum, existimabam me Romæ formia, & squalida cutis signū Aetiopiæ carnis obduerat. Quotidie gemitus, etsi quando me repugnante somnus imminens opprimeret, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. De cibis vero, & potu taceo, cum etiam languentes monachi ibi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accipere luxuria sit. Ille igitur ego qui ob gehennæ metum, tali me carcere damnaueram, scorpionum tantū locius, & forarum, sæpe mente choreis intererā puellarum. Pallentem etiam carne premortuam, sola libidinum incendia bulliebant. Mementi me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quam rediret (Domino increpante) tranquillitas. Quis non rapitur in maximam admirationem, hæc verba Hieronymi audiens? Sapientissimus erat ille, & sanctissimus vir in deserta solitudine, inter feras degebat, ieiuniis pene confectus, vt cutis ossibus hæsisse videretur, & tamen vix poterat corporis contumaciam obtundere, vix carnis illecebras reprimere. Tu autem deses, & ignauus, pinguedine obsessus, & renidens, in croceis nutritus, epulis deditus, luxui indulgens, deliciis, & voluptatibus affluens, Hieronymum referre vis? qui sæpe rapiebatur in aera, vt Angelorum choris interesset, tu ad demonum ceteras rapieris, vt eorum luctu planctu, & fletu perfruaris.

S. E. D. dicit aliquis, quid mihi faciendum est, qui rebus secularibus nuncium remittere non possum? Vxor equi duxi liberos suscepisti, familiam habes, quibus prospiciendum mihi est. In mundo verum est hic locus, sed velim nolim eligere non possum. Tu commodum dicam? Dicam: si non potes mundum deserere, ne in medio illius habitas, ne in eius aquas vsque ad verticem capitis submergaris, quia

Hieron in
reg. mona.
cap. de per-
iculo ha-
bit. in vrbe.
ibid. alio
sup. cap.

158 In Dominica I. quadragesima.

ex malis semper minimum deligendum est. Cum de prestantissima
scenina Judith ageretur in sacris literis subiicitur: In superioribus do-
mus sue fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis transiit moraba-
tur, & habens super lumbos suos ciliicia, ieiunabat omnibus diebus vite sue,
preter sabbata, & ne menias, & festa domus Israel. Decipiuntur qui
existimant, non posse aliquem in mundo versari, qui rebus se-
cularibus non implicetur, & delicijs vacet. In medio civitatis vidua
posita potest Judith referre in Bethulia commorantem: & nupta,
reginam Hester, & virgo Rebecca in Mesopotamia, & pater fa-
milias Iob in Persia. Et Loth, in Sodomā. Iuuenis Iosephum in
Aegypto. Sacerdos Danielum in Babylonia. Ac denique Christia-
nus homo, lilium inter spinas exprimere, & accensam, & inflamma-
tam faciem præferre inter obscuras tenebras. Da igitur operam ut
licet in mundo verferis, conuersatio tua in cælis sit. Et ut D. Hiero.
Hieronymus monet. Nitendum in summa, ut amputatis munda-
nis, conuersatio tendat ad cælum. Quod fiet si ludi, si iocus, si co-
uiuia, si sermo mundanus deferatur. Amputatis igitur carnalibus
desiderijs, sobrie, pie, & caste vivamus in hoc seculo, ut cum ex illo
migraverimus, ad cælestem Hierusalem nobis aditus pateat, ad
quam, &c.

Discursus secundus, in quo ostenditur, sub specie
boni demonem homines tentare.

SI Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Ac si diceret, ratio-
ni consonum non est, ut filius Dei fame pereat. Remediū igitur
adhibeatur, & quia in hac deserta solitudine, nihil est præ-
ter lapides, in panes convertite illos: prout lapides isti panes fiant. Id ma-
ximi periculi est in bello quod gerimus cum hoste humani gene-
ris, ille enim dat operam, ut tentationes boni specimen præsefe-
rant, & tamen latet anguis in herba, in causa est, quia ille decipere
vult. Qui autem decipit, fraudem contegit, & sub specie boni ca-
pere conatur. Unde venator viridem induit colorem, ne fugiant
fera, & piscator hamum esca obvoluit, ne illum pisces agnos-
cant, & aucups rere cooperit, ne volucres euolent. & qui vene-
num propinant, illud saccharo condiunt, ut cum iniquitate & dulce
dine exhauiatur. Sic Iob inimicitias, sub amicitie specie simu-
lauit

similia.

Concio quarta

159

lauit, & hæresi infecti lupinum animum ovīs pelle obducunt. Sic
templi sacerdotes, sub specie pietatis, ut scilicet Deo oblationes,
& sacrificia fierent, prohibebant ne liberi parētū necessitatibus sub-
uenirent, sic sacerdotes Baal deuorabāt dona & munera Deo obla-
ta & dictabant ab idolo cuncta deuorari. Sic Gabaonitæ Iosue de-
ceperunt, simulantes se peregre venisse. Sic Michol fefellit Saul,
cum simulauit Dauidem in lecto iacere, erat tamen illius statua.
Sic denique hostis noster cum animæ laqueum tendit, illum conte-
git, & cooperit, ut non facile appareat quid illud sit, ita ut sæpe
peccatum virtutis speciem præferat. Sicut dixit Aristoteles cum
demendatio ageret sunt mendatia quæ maiorem veritatis speciem
habent, quam ipsa veritas. Hoc igitur stratagemate usus est ille
hostis vaser, atque veritus vitium obiecit sub specie boni. Non
est rationi consonum, ut inedia cōfectus occumbas, & filius Dei es,
dic ut lapides isti panes fiant. Sic nos miseros decipit hostis: principi
& dynastæ persuadet, ut sumptus personæ, dignitati respondeant,
ut domum habeat peramplam, epuletur splendide, seruorum fre-
quentia stipatus procedat, abacum exornatum habeat auro, ar-
tationibus se principem magnificum ostendat. Si autem moneas,
ut sumptibus modum imponat, quia non suppetunt illi pecuniæ
quas in pauperes eroget, neque seruorum stipendia soluuntur, sed
magnum quotidie æ alienum contrahitur. Respondebit: non
est rationi consonum, ut ille qui dignitate maximus est, non
rinde, ac homo priuatus se gerat, quia tenues sumptus tante
amplitudini non satis respondent. Vitium illi demon ostendit, sub
specie boni, & falsa opinione deceptus, diuinas leges transgre-
ditur, & conculcat: feroci autem, & qui facile ad iracundiam
commouetur persuadet, ut querat vitionem, quia rationi con-
sonum non est, ut alter impanitus discedat & ipse honoris & glo-
riæ detrimentum patiatur. Præcipit Dominus non solum, ut
iniurias remittat, sed inimicum amore & beneuolentia comple-
ctatur, ille autem querit rationem & modum ut suas persequatur,
iniurias & inimicitias, & usque ad interemptionem proximum infe-
ctetur. Hec hostis versutia est, qui sub honesto habitu latet. Hono-
ris & gloriæ avidum inducit, ut dignitates & magistratus que-
rat, ut reipublice utilitati, possit inferuire. Suadet avaro,
ne in pauperes pecunias eroget, ne id in familiæ suæ detri-
mentum cedat. Candidato, ut penset quo par pari competitori re-
se-

forat. Ac deniq; ita versutus, & callidus Sathanas est, vt hominem suis versutis deceptum, ad sempiternos cruciatus ducat, cum ille deceptus existimet se in celum recta tendere.

2. ad Cor. 11. n. 15. Ideo monet Apostolus dicens, *Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis.* Cum horridi, & tetri aspectus sit, modum & rationem inuenit qua splendentem Angelum referat. Sunt quidem aliqui ita perdit

ti, & scelerati, vt nō indigeant hac Demonis fallacia, ipsi enim manibus post terga reuinctis, vltro se illi offerunt, & sub illius ditio nem, & tyrannidem veniunt hi restim trahunt qua in infernū praecipitabuntur. Sed sunt alij, qui nulla ratione diuinā legem transgredi volunt, hos decipere illo curat, sub specie boni, & ita tegit deformitatem peccati, vt virtutis splendorem praeferre videatur.

Genes. 3. num. 1. Hac ratione decipit Euam, Interrogauit enim, astutus coluber, cur precepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradisi? Ac si diceret cede rationem, rationibus enim veritas innotescet. Respondit Eva: Ne forte moriamur. Nequaquam moriemini: subiungit ille: huius rei cautionem ego praestare possum; Sed scit Deus quod in quacunque die comederitis ex eo aperientur oculi vestri, & eritis sicut Di, scientes bonū, & malum. Ne autem habeat ille Deos suae felicitatis cōsortes id precepit ex inuidia. Id ex eo proficiscitur, nō est rationi consonum, vt ei pareatis: comedite. Animaduertite Deum, ois impudentiam, in aequitate & iustitia constituere voluit in obedientiam illam apertam, quae tanti stetit hominum generi vniuerso. Hac ratione decipit homines callidus serpens, & inducit, vt vitum pomum decerpant, sub specie boni, quia scilicet ita decet, sic congruit rationi, & aequitati & dignitati vestre.

Iob. 2. n. 9. mer. 9. Hac ratione aggressus est sanctissimum virum Iob, ait enim vxor illius: ad huc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & merere. Ac si diceret, tu existimas Deum, cui cultum, & venerationem adhibes tibi propitium esset Stultus profecto es, si id cogitas. Si Deus iste bonitate optimus est, cur te deserit, tot laboribus circūuentū in stercore constitutum saniem, & vlcera testa radentem. Si ille tui curā haberet id non pateretur, non est rationi consonum, vt illi in seruias. Benedic Deo & merere, o impudentiam praedicandam, persuadet illi vt blasphemet, & proponit illi blasphemiam, sub specie honestatis. Quot, & quanti fuerunt homines qui cum laboribus premerentur hac ratione ab hoste petuntur, vt Deum desererent, & Ad Deos alienos confugerent, ad Deum Acherontis in quo nulla salus

salus. Et id scelus immane persuadet ille sub specie boni.

SCRIBAS, & phariseos hac ratione adduxit, vt maximum omnium scelerum committerent, cum Dei filium innocentissimū morti damnarunt, & vt id fieret, sub religionis specie, concilium colligunt, & omnium consensu adhibito id agunt, vt flagitium illud detestandum, virtutis speciem, & pulchritudinem praeferreret. Quid facimus (inquiunt) quia hic homo multa signa facit, & vniuersi suscipiunt eum. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Maximum erat sacrilegium, & iaciebant tanquam fundamentum illius aequitatem. Rationi consonum est, vt remedium adhibeamus tanto malo, commune bonum priuato ante ponendum est. Homo iste tantum gratia valet apud plebem, vt possit in rempublicam insurgere, & concitru, & delebunt nomen nostrum, & irati venient cum exercitu, & funditus euegent. Qui ad inuenit argumenta, vt id persuaderet, quid non machinabitur, vt id assequatur? Et tamen persuadet sub pietatis specie. Quot principes, & reipublicae moderatores decipiunt hoc pacto? Qui priuatos homines iniuste opprimunt, existimant autem, id expedire cōmuni bono. Si autem oculos intendentes agnoscerent

CVM Israelitae Moysis moram minime paterentur, Aaron ad eunt, dicentes: Surge fac nobis Deos, qui nos praecedant, Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra Aegypti ignoramus quid acciderit. Et ita persisterunt, vt tandem Aaron victus eorū importunitate vitulum conflauerit, & detestando idololatrie sceleri importunitate vitu rit. Sed perpendite argumentorum vim. Non est (inquiunt) rationi consonum, vt arduum hoc, & difficile iter faciamus sine duce, fac nobis Deos qui nos praecedant, & in terram promissam ducant. Moyses enim, & Deus ille, quem ille docet, nescimus vbi sint. Vt intelligamus, nullum esse flagitium, nullum scelus quod ille non obuiat ratione, & equitate, siue inobediētia Adami sit, siue vxopuli idololatria.

ID voluit ostendere sanctissimus Iob, cum de hoste humani generis agens, sub nomine Behemoth, ait: Carilago illius quasi ligni ne ferret. Quid per cartilaginem ait Gregorius nisi simulatio eius accipitur? Carilago enim ossis habet speciem, sed ossis non habet firmata-

Exod. 32. num. 1.

Iob. 40. num. 1. D. Greg. 3. mar. 6. 22

firmitatem. Et sunt nonnulla vitia, quæ ostendunt in se rectitudinis speciem, sed ex prauitatis prodeunt infirmitate. Hostis enim nostri malitia, tanta se arte palliat, ut plerumque ante deceptæ mentis oculos culpas virtutes fingat, ut inde quisque quasi expectet premia, unde dignus est æterna inuenire tormenta. Plerumque in vlciscendis vitijs, crudelitas agitur, & iustitia putatur, atque immoderata ira iusti zeli meritum creditur. Plerumque dissoluta remissio, quasi mansuetudo; ac pietas habetur. Nonnunquam effusio misericordia creditur, nonnunquam tenacia parcitas putatur. Et cum graue sit vitium, non tribuere, virtus creditur accepta retinere. Sæpe malorum pertinacia constantia dicitur, & dum malus a prauitate sua flecti non patitur, quasi de recti defensione gloria- tur. Sæpe enim inconstantia, quasi tractabilitas habetur, & in quo quisque fidem integram nulli seruat, in eo amicis se omnibus æstimat. Aliquando timor indebitus, humilitas creditur, & cum temporalis formidine pressus quis ad defensionem veritatis tacet, arbitrat quod Christiana Dei ordinatione humilem se exhibeat. Aliquando vocis superbia, quasi libertas æstimatur, & cum per elationem veritati contradicitur, loquendi procacitas, veritatis defensio putatur, plerumque ne pigritia, quasi continua quies attenditur. Et plerumque in quietudo spiritus, vigilans sollicitudo nominatur. Sæpe ad agenda præcipitatio, feruor creditur, & sæpe accelerandi boni tarditas, consilium putatur. Quia itaque error cum virtus creditur, & difficilius emendatur, recte dicitur: *Cartilago eius, quasi leuissimum ferrea*. Hactenus Gregorius. Et id maxime notandum est difficilius scilicet esse his hostis versutis abstinere, quam apertis incursionibus. Nam cum peccati turpitudine, se ipsam prodat, & manifestat, licet homo perditus sit, & scelcratus aliquando tamen medicinam adhibet. Cum autem tectus est, & abdita sub specie honestatis mortiferum venenum est, difficillimum est remedium adhibere, & antidotum propinare, quia existimat homo recta se via duci, cum toto fortasse periret cælo.

HAC ratione consulit nobis Diuus Ioannes, dicens: *Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint*. Omnis, inquit spiritui, quia sicuti aurum non est, omne illud quod splendet sic spiritus non est, omne illud quod spiritus splendore emittit. Nec virtus, veritas, aut equitas, quod virtutis, veritatis, aut æquitatis, de corde præfert. Unde probate ait, perpendite, præpoderate, examine spiritus, & interrogate illos, qui vos docere possunt, & ab errore deducere.

ITA

ITA factum est à duce illo præstantissimo exercitus Domini Iosue, qui cum Angelum cerneret, qui euaginatū gladium versa- bat manu, rogauit eum: *noscer es? an aduersarius tuus?* Angelus erat ille, & quamuis singulari splendore circumfusus descenderet, uti decebat illum, noluit tamen Iosue illum excipere priusquam cognosceret, & exploraret, quisnam esset. Sic fieri oportet, ne nos Sathanijs liberi facilius erit gratiam conseruare, & consequi beatitudinem sempiternam.

Iosue. 5.
num. 19.

CONCIO QUINTA.

Vnicus discursus, in quo agitur de præstantia
& excellentia filiorum Dei, qua incohibendis animi motibus, & inedia
toleranda ostenditur.

Thema.

Si filius Dei es, dic ut lapides isti, &c.
Matth. 4.

AC si diceret, si filius Dei es, ostende potentiam tuam, subueni necessitati, quam pateris, & lapides in panes conuerte, ut appareat virtus filij Dei. Animaduertite qua in re Christo per suadere conabatur demon, ut se Dei filium esse ostenderet, ex hoc scilicet, ut lapides in panes conuerteret, & fami, quam pariebatur satisfaceret. Potius ostenderent filij Dei conditionem suam, cum famem tolerant, ieiuni sunt, & effrenatis cupiditatibus renunciant. Filij huius seculi studium, & propensionem suam ostendere conantur, in epulis, oblectamentis, & rerum omnium affluentia, terram, et mare sollicitant, & nihil intentatum relinquunt, & ut sibi liberius indulgeant, effrenatis cupiditatibus laxant. Hic conuiuium parat opiparum, quamplurimos habet conuiuas, omnia euoluit, ut conquisitis epulis eos excipiat, quo magnificentiam suam, & diuitiarum affluentiam ostendere conatur. Ille domus parietes peristromatis, & tapetibus conue- stit, abacum multo auro argentoque celato exornat, ut diues habeatur, alter iniurias filii illatas vlcisci parat, ut fortis & præstans habeatur.

Habeatur. Illa fueris genis, madetibus cinctiorum sumbris, resplandi-
strato capillo, ac noua vestium & redimiculorum inuentione. Exor-
nata procedit, ut pulchra & speciosa habeatur. Hæc est filiorum
huius seculi gloria, in hoc gloriantur, & harum rerum laudem, &
honorem expetunt vehementer.

Esai. 1.
num. 3.

Potentissimus Rex Asuerus, tertio anno regni sui, fecit grande
conuiuium cunctis principibus suis multo tempore, centum videlicet,
& octoginta diebus, in septem diebus cibos præparari, in vestibulo hor-
ti, & nemoris quod regio cultu, & manu confectum erat. Expendebant ex om-
ni parte tentoria ærei coloris carbasini, ac Hyacinthini sustentata sumibus
byssinis, atque purpureis, quæ eburneis circulis inserti erant, & columnis
marmoris fulciebantur. Laqueuli quoque aurei & argentei super pauim tu
sin aragidino & pario stratum lapide, dispositi erant, quod mira varietate
pictura decorabat. Quis recensere poterit ferculorum abundantiam
epularum varietatem, & suauissimi vini dulcedinem? sed quid sibi
voluit apparatus ille? quid Rex ille, intentabat, ut ostenderet (ait sacra-
scriptura) diuitias glorie regni sui ac magnitudinem, atque iactantiam poten-
tiae suae. Nō perpenditis in quo vult Asuerus ostendere potentiam suam,
in esu, & potu. Hæc est filiorum huius seculi magnificentia, maio-
rem animi magnitudinem ostenderet Rex ille, si vnum duntaxat
diem ieiunasset, quam ostendit in conuiuio, quod ad centum octo-
ginta dies protractum est.

Hiere. 4.
num. 22.

Sapientia autem & ingenij acumen ostendere eiusmodi homi-
nes conantur in turpitudine, in flagitijs, atque sceleribus, de quo
Dominus conqueritur cum ait. Stultus populus meus, me non cogno-
uit, filij insipientes sunt, & vecordes sapientes sunt, ut faciant mala, he-
ne autem facere nescierunt. Vocat illos sapientes, & insipientes, quæ
sibi videntur opponi, nam si sapientes sunt, quomodo insipientes?
& si insipientes, quomodo sapientes? sapientes ad malum, & in-
sapientes ad bonum. Horum stultorum infinitus est numerus, sciunt
patrimonia profundere & obligare censum, nesciunt tamen pa-
nis frustum in pauperes erogare sciunt cuncta quæ sibi apponuntur
deuorare, & nesciunt vel vnum diem ieiunare, sciunt sericas indue-
re vestes, & nesciunt cilicinam vestem corpori admoovere. In con-
tentionum legibus periti sunt, & diuinarum legum in seipso peccare
sciunt & penitere nesciunt, habeantur huiusmodi, & existimantur
sapientes, in mundi legibus & Alcorano quantum voluerint, in Eu-
gelico tamen dictionario, stulti & insipientes nominantur. quidquid
sciunt in malos usus conuertunt, ut faciant mala, neque potentes
sunt

sunt nisi ad malum. Id Dominus graui quadam commotione exar-
dens significauit, cum his verbis alloquitur. Hieronimus. Genes. 3.
Et facti sunt mali, & posuisti vestimentum & potuisti. Grauius Domi-
ni commotionem significat. Vnde sic exponit. Quis Hieronimus. D. Hier.
mus, pro verbis penitentiae, verba superbia blasphemasti, implendi
cogitationem tuam malam, & ostendisti contra Deum fortitu-
dinem tuam. Id indicat verbum illud, & potuisti. Ad hoc corripit
potentiam suam, ad hoc viribus suis omnibus usa est, ita Hierony-
mus. Perspicite igitur, contra quem arma moueant impij, & poten-
tiam suam ostendant, contra Deum, ut cupiditatibus inferuiant
suis, & carnis desideria exequantur, ac diuinos, & humanes leges
euertant. Ad malum omnia perunt. Potes integras noctes in ludo
insomnes traducere, nec dolet caput. Et ne preces ad Deum sub-
stas, & in noctis quiete, extollas manus tuas in sancta, capite labo-
rasti. Inimicum usque ad internecionem persequutus es, & potuisti.
Vt autem illi iniurias remitteres, non potuisti. Animus (inquit) ad
missionem in se iniuriæ memor, ultionis quæ cupidus, ponere indigna-
tionem reconciliarique non potest, imo non vult rectius dissolles:
facilius enim est iniurias deponere, quam vindictam fumere. cū
non de crumena, sed de corde condonandum sit. Omnes tuas ex-
cupitates, & potes, & vni obistere non potes. Potuisti pe-
cunias dissipare, & in malos usus conuerrere, & pauperis necessitate
subuenire non potuisti. Epularis quotidie splendide, & potuisti.
Imponitur tibi præceptum ut à cibis abstineas, & non potuisti. Mi-
sit Dominus vocare inuitatum ad cenam, & respondet, non pos-
sum venire. Mundus autem parat epulas, vocat inuitatos, tunc tu
potes venire. Hi sunt potentes quidem à seculo viri famosi, qui
possunt malum facere, bonum autem efficere nō possunt. Hi sunt
qui gloriatur cum malefecerint, ac si egregium aliquod opus per-
fecissent, & dicunt possumus sic autem illos obiurgare nos possumus.
Quid gloriaris in malitia, qui potes es, iniquitate. Vt tibi nasser,
sic sapiens, sic potens. Vt (ait Dominus) qui sapientes es, in oculis
velleris, & coram vobismet ipsis prudentes. Vt qui potentes es, ad bibon-
dum vinum, & viri fortes ad miscendum ebrietatem. Hæc à nobis Deus
sapientiam & potentiam auerrat. Huiusmodi enim sapientes cum
æternis addicantur supplicijs, se potestate sermone, usurpabunt.
Ergo erimus. Et huiusmodi potentes, potenter tormenta patien-
tur.

Luc. 13.
num. 20.

Mat. 23.
num. 13.

Esai. 5. n.
20.

A T filius Dei, ut suæ diuinæ naturæ effigiem ostendat, & ut
X 3 potentiam

potentiam ostendet, noluit lapides in panem convertere, sed ostendit animi magnitudinem, & prestantiam quia sui curam remittit & diuine se providentiae committit, cum ieiunus est, in ediam tolerat, quam facile posset a se auertere. Existimabat Sathanas Christum virtutis filij Dei manifestaturum, si verbo lapides in panes converteret. Christus autem id ostendit, cum opus illud miraculosum edere non vult, sed in suo ieiunio persistere. Præstantius et excellentius facinus est, ait Chrysostomus, Dei amore incensum, ieiunare quam miracula edere.

D. Chrys.

E C C E tibi qualiter inter se dissentiant filij Dei, & filij huius mundi: vocatur magnus in mundo, qui splendidas habet mensas, & conuiuia opipara, & laeta, qui vero ieiunij corpus macerat, licet fame & inedia crucietur, hic magnus vocabitur in regno celorum. Ostendat Assuerus potentiam regni sui, in ministrandis conquisitis epulis & principibus reficiendis, Christus autem ostendere id vult in ieiunij perseverandis, quibus nos ad tolerantiam famem inuitet, & qui se Dei filios esse gloriantur, hac ratione gloriarī oportet, ut ostendit diuus Paulus cum ait: *Qui sunt Christi carnem suam crucifixerunt, cum viris, & concupiscentijs suis crucifixerunt* ait. Qui crucifixus est, nec pedem, nec manum mouere potest, sic iusti carnis appetitus coercent, ut si fieri posset nec commouerentur. Spiritum autem liberum, & expeditum habent: secus mundani homines, spiritum vinculis constringunt, corpus autem dissoluunt, & expediunt, ut libere vegetetur quacumque voluerit. Vnde sicut hi cum Assuero in epulis, & conuiujs, in oblectamentis, & voluptatibus gloriantur, sic iusti in laboribus, & ærumnis, in ieiunij, & calamitatibus. Si gloriarī oportet (inquit diuus Paulus) *quæ infirmitas mea sunt glorior, in labore scilicet, in vigilijs multis, in fame & siti, in ieiunij multis, in frigore & nuditate. Tu sub umbra platani requiescis, & in hoc gloriaris, Paulus autem in labore & ærumna. Tu in strato lecto, & sub æcto, & in aurato, ad multam diem producis somnum, & in hoc gloriaris, Diuus Paulus in vigilijs multis. Tu in opiparis conuiujs, in præciosissimis vinis. Paulus in fame, & siti & ieiunij multis. Tu in vestibus, quibus ætemporis in clementijs corpus defendis, Paulus autem in frigore, & nuditate. Sic gloriarī oportet. Nam qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum viris, & concupiscentijs suis, & in cruce Domini nostri Iesu Christi gloriantur.*

7. Corin.

II. n. 27.

gloriantur. Qui secundum carnem sunt (ait apostolus) quæ carnis sunt sapientie. Qui vero secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt. Sed id eiusdem Apostoli exemplo considerare.

Rom. 8. n.

5.

E G O didici. (inquit) in quibus sum sufficiens esse scio, & humiliter scio, & abundare, & saturari, & esurire, & abundare, & penuriam pati, didici. (inquit) in quibus sum sufficiens esse. Diuus Chrysostomus legit, contentus esse, & querit, qui modus scientiæ erat hic Diui Pauli, sciebat enim esurire, & saturari, abundare & penuriam pati. Scire modum, & rationem perferendi labores, filiorum Dei virtutem manifestat, scire autem quo pacto diuitiæ tur a filiis Dei. Respondet idem Chrysostomus: Maximum quid esse, utraque scientia exornari. Sic enim ait angusta est paupertas, & ad multa mala facienda allicit. Ita & abundantia, multi enim in abundantia negligentiores facti sunt, at Paulus non ita non accipiebat, in alios infumebat super abundantia sua: nam quæ penuria, siue in abundantia, & æquo animo erat, siue in penuria relaxatus. Multi etiam saturari nesciunt, ut Israelitæ, & constantia manet. Hæc erat huius Apostoli scientia, & sapientia, in rebus prosperis temperatus, in aduersis patiens, in honoribus submissus, in ignominij integer, in affluentia parcus, in penuria liberalis. Huius scientiæ peritissimus erat Diuus Paulus, & in hac scientia gloriatur, non in alijs scientijs, non in eloquentia, non in virtute edendi miracula, non in potentia convertere lapides in panem, sed quia sciebat labores perpetui, appetitus reprimere, carnis cupiditates coerere, in ediam pati, hæc (inquam) erat illius gloria.

Ad Phil. 4

num. 12.

D. Chrys.

N O N iudicamus (ait ad Corinthios) me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Exponit Hieronymus non sum gloriatus in aliquo, nisi in Christo. Hæc erat sapientia Pauli agnosce- re Christum crucifixum, diligere Christum crucifixum, obedire Christo crucifixo, & ubique inferuire Christo crucifixo. Sciebat enim ille dictum esse a Christo: *In hoc gloriatur, qui gloriatur. Scire & nosse me. Tu gloriaris, quia urbanus es, & de titulis, & insignibus multum nobis, honoris gradus perpendis, &c.* Diuus Paulus hæc

I Cor. 2.

num. 2.

D. Hier.

168 In Dominica I. quadragesima.

hec omnia ignorat, & vnum se scire gloriatur, scilicet Iesum Christi, & hunc crucifixum. Hæc scientia filiorum Dei est, hæc gloria, & gloriatio.

POTENTIAM hi etiam ostendunt in laboribus perferendis, unde subdit Diuus Paulus: *Omnia possum in eo qui me confortat.* Tacite obiectioni respondet. Posset enim quis obijcere, quanquam scias penuriam pati, illam tamen sustinere non poteris, quia grauis est: *Omnia possum* (respondet ille) *in eo qui me confortat.* Diuino enim auxilio munitus veluti omnipotens redditur homo. Sic, qui omnia potest, sæpe verberibus cæsus est, in vincula coniectus, catenis cõstrictus, ac tandẽ capite mulctatus, & obruncatus, & hæc æquo animo pertulit: quia omnia (inquit) possum in eo qui me confortat: & hæc est potentia filiorum Dei.

DIXIT aliquando Dauid: *O si quis mihi daret potum aqua de cisterna, que est in Bethlehem.* Tunc irruerunt tres fortes milites castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehẽ, & attulerunt ad Dauid, & ille noluit bibere, sed libabit eam Domino quamquam siti cruciabatur. Aquæ Poculum exhaurire noluit, sed cupiditatem repressit, & aquam, quæ tanti steterat fortissimis illis ducibus obrulit Deo. Sed rogare placet, quod fuit præstantius, & egregius facinus, quod tres illi valentissimi duces ediderunt, cū in mediam Philistinorum aciem imperum facientes, illis inuitis, & repugnantibus, aquam hauserunt de cisterna Bethlehem, vt Dauidis cupiditati satisfacerent: aut quod fecit ipse Dauid, cum aquam bibere recusauit, & bibendi appetitum coercuit? Respondebit fortasse aliquis: *militarium legum peritus, facinus fortissimorum militum, facinori Dauidis anteponendum esse, quia illi caput in vire delictum obiecerunt, Dauid autem sine villo capitis periculo bibendi audacitatem repressit, sed firem attentius consideremus, & secundum diuinas leges perpendamus, magnitudo animi Dauidis præferenda est.* Quia fortior est qui se, quam qui fortissima vincit mentia.

SIC ergo filij Dei, & se, & alia superare possunt, quia omnia possunt, solum ad euerendas diuinas leges, illis vires non suppetunt. Animum Iosephi pulcherrimi adolescentis, versabat in omnes partes procacissima formia. At ille respondit: *Quomodo possem hoc malum facere, & peccare in Dominum meum.* Non dixit nolo id mali facere, sed non possum, non mihi suppetunt vires, reliqua omnia possunt. Potuit ieiunare, potuit vincula pati, peccare non posse se dicebat.

Concio quinte.

169

Ad ipsam ostendit Diuus Ioannes cum ait: *Omnes qui nati sunt ex Deo peccatum non faciunt, quoniam semper in eo manent.* & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli. Non aufert D. Ioannes libertatẽ, sed ostendit difficultatem: adeo enim difficile videtur illis peccatum committere, vt penẽ impossibile videatur, & in hoc manifesti sunt, filij Dei & filij Diaboli. Quia hi prout sunt ad malum, illi autem ad bonum propensi. Hi arte, & scientia, & potentia vtuntur, vt peccata exequantur, illi vero vt bonis se operibus exerceant, & sibi animos faciunt, vt illa exequantur, vt cum Paulo dicere possint: *omnia possum in eo qui me confortat.*

HÆC sunt præclara opera filiorum Dei, hæc patientia, qua exornantur, hæc potentia, qua præstant. Quibus si opera filiorum huius sæculi, si sapientia & potentia eorum conferantur, si cum illis in certamen, contentionemquẽ venerint, facili quidem negotio videnti. Male igitur hostis in procurando victum, in conuertentuit. Tu ergo mortificationes odis & castigatione carnis filium Dei te esse probabis?

Discursus secundus, in quo ostenditur, quibus armis quisquẽ instructus ad pugnam cum hoste procedere debeat.

Them.

Scriptum est enim non tentabis, &c.

PERINDE est ac si diceret, nolo tuis verbis assentiri. Hunc enim vincendi modum esse, in præcedenti discursu satis ostendimus. Sed dicet aliquis, difficillimum esse hoc nuncium remittere hosti, quia ita callidus, & vaser est, tot machinas admodum tollat, illum in tantas angustias adducat, vt hominem penẽ cogere videatur: ita enim allicit, vt difficillimum sit negare quod petit. Mihi profecto sumus homines: quis enim crederet ad pugnam, in qua de totius hominis salute, & incolumitate agitur, exercẽdam cuiusque

quæ victoria ex ipsius hominis voluntate diuina ope fulta penderet, remedijs opus esse vt velimus vel nolimus, sed arma quibus homo se ipsum muniat necessaria sunt, ad Apostolũ cofugiamus, qui hæc nobis arma abunde suppeditabit.

ACCIPITE inquit armaturam Dei, vt possitis resistere in die male. Diem malum vocat illum in quo homo oppugnatur ab hoste, vt in aliquod peccatum lethale prolābatur, quia nullum malum maius peccato. Vnde qui peccatum admisit, in diem malum incidit qui autem illi resistit, æterno & felicissimo die perfruetur. Quibus igitur armis instruemur? non ferreis, sed spiritualibus, armis militiæ nostræ spiritualia sunt, accipite ergo armaturam Dei. Præclara armorum inscriptio, nam si Dei arma sunt, strenua erunt, sed sigillatim horum armorum qualitatem consideremus.

STATET (inquit) succincti lumbos vestros in veritate in omnibus ueritates scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeam salutis assumere, & gladium spiritus quod est verbum Dei per omnem orationem & obsecrationem orantes in omni tempore in spiritu, & in ipso vigilantes, &c. Sex armorum partes commemorat hic Apostolus quibus totus homo a planta pedis vsque ad verticem capitis instructus procedat.

PRIMUM sumite balteum militare quo stetis succincti lumbos in veritate. Quia non potest in hoc bello strenue pugnare qui præcinctus non fuerit. Sunt enim aliqui qui militare volunt sub hoc vexillo, & simul libere vagari, nullis ieiunijs, nullis laboribus constricti. Id autem fieri non potest, quia ad comparandam victoriam, lumbos, præcingere opus est. In militia corporali, corpus alere, & cibis reficere necessarium est, vt virtute, & robore dissimili præstent milites. At in bello spirituali omnia hæc corpori subtrahenda sunt, vt reficiatur, & roboretur spiritus, ne caro ferocitate exulteret, & concupiscat aduersus spiritum, ne caro quod corrumpitur aggrauet animam, & terrena inhabitatio deprimat sensum multa cogitantem.

VT Christus Dominus doceret qua ratione balteum militarem induere deberemus, in desertam solitudinem discessit, ibique dies, ac noctes in summa rerum omnium paupertate traduxit, sine domo, sine lecto, sine tecto, præces fundebat ad Patrem ieiunijs corpus sacrosanctum macerabat, sine his poterat Christus aduersarium superare, voluit tamen homines docere, & instruere, quare ratione se ipsos præcingere debeant. Ex hac Christi schola sancti

& perfecti viri doctissimi euaserunt, & omnia illis necessaria fuerunt. Versabatur Diuus Hieronymus in solitudine inedia penitus confectus, nec tamen poterat, (vt vehementer exoptabat) corporis contumaciam contundere, sed passim cogitationes pululabant. Et arbitraris tu in florentissimis urbibus deges, bysso, & purpura indutus, delicijs affluens, cogitationes sanctas, sub pectore byso tecto, posse versari? Diuus Hilariion vix pane & aqua victitabat ad pondus, & tamen quotidie cum corpore contendebat, & vis tu ballariis, & præciosissimis vinis vel pastus & potatus in summa pace & tranquillitate spiritus vitam traducere? Castigabat corpus suum, & in seruitutem redigebat Diuus Paulus, & tamen clamabat: In felix homo qui me liberabit de corpore mortis huius. & tu in delicijs nutritus arbitraris futurum, vt victor euadas.

POTERVNT homines dicere, omnes fame & siti corpus maceramus, & militarem istum balteum induimus. Vtinam ita sit! multi enim sunt qui occasiones quarunt, vt a ieiunandi consuetudine recedant, & se ipsos abducant. Infirmis viribus (inquit alius) debilis stomacho sum, capite laboro, medicus potestatem mihi facit vescendi carnibus. Tibi consule, ne aliquo errore ducaris, apud te considera, an ita carnis petulantiam compreseris, vt secedere, & ab vniuersali ieiunij præcepto liberam & immunem reddere.

ALII sunt qui ieiunii leges minime transgrediuntur, cum tantum semel vnoquoque die, & piscibus & ouis vescantur, adeo tamen lautis, & conquisitis vtuntur cibis, vt non solum corpus non macerent, sed potius illud recreent. Vnde licet præceptum adimpleant, eius tamen finem non assequuntur. Cum corporis ferocitatem, & procaciam non coerceant. Ideo ait Diuus Paulus, Succincti lumbos vestros in veritate, zona enim necessaria est, quæ vere comprimatur corpus, & carnem affligat, ne nimio luxu affluens dissoluatur.

POST balteum præcipit Apostolus vt scutum amplectamur. In omnijs, (inquit) sumitis scutum fidei. Fide enim opus est vt in Deo fiducia nostra colloceamus, & a nobismetipsis diffidamus. Multi in hoc bello luculentas plagas accipiunt, quia non proteguntur hoc scuto. Si viribus tuis diffides, non te periculis obuias, in quibus animi solos periclitatur, sunt enim aliqui, qui falsa quadam securitate decepti nihil reformidant. Ne oculos ad virginem adicias, ne

172 In Dominica I quadragesima.

Simile.

Eccl. 9. n.
3.

Psal. 90.

Iob. 15. n.
6.

ne media ad illam via incedas, ne cursites. Nihil mali est, responderet ille, quia nihil timet. Gaudeo enim (inquit) & Deum laudo cum sceminarum pulchritudinem intueor, nec periculum mihi est, quia pravis cogitationibus resisto. Homo, vix tibi, in magno periculo, occumbes aliquando, graui affectus vulnere. Si collimatus quis sagitta eburnea, cui aurea esset cuspis, arcum intentum cerne-
ret, & sagittae pulchritudinem, ac si securus esset coteretur. Stultus profecto esset habendus, & existimandus. Melius profecto esset fuga salutem querere, quam pulchritudinem intueri. Caue tibi ne excutiat, nam ea transuerberatus occumbes. Pulchritudo illa quam in femina contemplaris, sagitta est quae tendit in cor, parua tua interest, nihil tibi conducit, quod aurea vel eburnea sit, si tibi mortem parat. Pulchritudo virginis speciosa, quae oculos tuos retinet, & animum oblectat sagitta est, quae in tuum cor dirigitur: Auerte faciem tuam a muliere compta. & ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt (ait Spiritus sanctus) Si igitur multi perierunt, rationi consonum est, ut aliorum periculo respicias: nec tantum tibi arroges, & praesumas. Nam Deus in penam debitam huius sceleris, casum, & ruinam permittere solet, ut homo infirmitatem suam experimento agnoscat, & cautior reddatur. Si autem hostibus, & oppugnationibus circumuectus es, ne animo cadas. Sed spe omnem in Deo colloca, & his verbis ad illum conuertere: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina, Domine vim patior, responde pro me. Deus autem mittet tibi auxilium de sancto, & de Sion tuebitur te: Nam qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei caeli commorabitur: quoniam in me sperauit (ait Dominus) liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Optimum ergo scutum est, spem in Domino collocare. Sed iam ad galeam deueniamus.

G A L E A M salutis assumite, nouum certe Galeae genus. Non ait galeam ferream, aut cretam, sed salutis. Indicat assidua cogitatio non versandum, in hac re de sempiterna hominis salute agi. In militia corporali regis vrbs, oppidum, aut regnum in discrimen vertitur, quae omnia ad regem qui milites armat, pertinere solent. Ad illud spectat utilitas vel damnum militiae. At ex spiritali bello, quid Deo accrescit, aut decrescit. Si peccaueris (ait Eliu amicus Iob) quid nocet ei, & si iuste egeris, quid donabis ei? Si demoni, qui consensum extorquere conatur, assentis, tibi nocet, tibi mortem inferet, si autem resistis, & victoriae palmam portas, tibi salutem, gloriam, & honorem

Concio quinta.

173

rem comparas. Hac igitur cogitatione armamini, haec galea salutis sit. In hoc bello de mea salute, & felicitate agitur.

S E D videamus, quem apprehendemusensem, quo ferro inimicorum impetum propulsabimus? Gladium (inquit) spiritus quod est verbum Dei. Hoc vitur gladio Christus Dominus in ea pugna quam iniit cum hoste, ter illum diabolus oppugnavit, & ter illi obfistit verbo Dei, & factae scripturae testimoniis. Te hostis ad crapulam, & ebrietatem commouet. Respondere debes, scriptum est: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate. Superbie, & elationis cogitationes obrepunt. Statim occurrere debes sacrae scripturae verbis: Qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Si autem opes, & diuitias, gloriam, & honorem ostentat, ut harum rerum desiderio capiaris, obijcere debes. Scriptum est: Noli querere ab homine ducatum, neque a rege cathedram honoris, &c. Beati pauperes spiritu. Gladius prestans utrimque acutus, verbum Dei est.

I D vtilitatis afferunt conciones, quae habentur in templis: in illis enim suppeditantur arma, quibus instructi milites omnia aduersariorum tela propulsare possint. Vnde nollet hostis ut haberentur conciones, vellet enim eas amouere, sicuti Philistei ferrarias officinas exterminarunt a populo Israel, ne conflarent Hebrei aduersus illos gladios, nec cuspides acuerent. Cum autem conciones amouere non possit, dat operam, ne illis homines intersint. Cum autem videas quantum tua intersit huiusmodi armis instrui: Sumite gladium spiritus, quod est verbum Dei, & in animum inducite quiduis vos perpeti debere, priusquam peccatum aliquod admittatis. His enim armis instructus, aduersus omnes demonum cateruas pugnare poteris, & victoriae palmam reportabis, & gloriosissimum ages triumphum. Haec arma fortia sunt, ne illa imbecilla apud te appareant. Certa ut bonus miles Christi, & diuino auxilio munitus, victor euades. Vincentique dabitur manna absconditum, gratiae in hac vita, in alia vero corona gloriae sempiternae. Ad quam, &c.

CONCIO

CONCIO SEXTA.

Discursus primus, in quo agitur de truculento bello quod nobis demones inferunt.

Thema. *Accedens tentator, &c. Matth. 4.*

DOE MON iste non appellabatur aliqua peculiari appellatione? Quod nomen erat illi? Cur illum Evangelista tentatorē appellat, dicens: *accedens tentator*? Quia ita proprium, & peculiare illi est bellum inferre, & homines ad peccatum sollicitare, ut peculiari quadam ratione tentator appelletur. Nam cum quis in arte aliqua excellit, ab illa defumit nomen. Vnde Marcum Tulum per antonomasiam, oratorem appellare solemus. Nam licet alij essent oratores, & rethores minime contemnendi, ille tamen in hac arte, mirum in modum excelluit. Eandem ob causam Aristoteles, Philosophus appellatur, & Virgilius Poeta. Hic demon, tentator appellatur, quoniam multi sunt inter homines, qui hoc munere funguntur, quia ille inter omnes hac in re præstantissimus est, & cæteros omnes facile superat.

ET qui voluerit agnoscere, quanta sit illius præstantia, in bello hoc spirituali quod gerimus, quamque acerrime nos tæter, & impugnet, attente consideret verba illa Iob: *Militia est vita hominis super terram*. Cur illam militiam absolute vocat. Si noverimus cur absolute vocet Iob militiam vitam nostram, intelligemus etiam cur Evangelista absolute appellet diabolum tentatorem. Cur ergo vita nostra militia nuncupatur? Nonne bella geruntur in Africa, Asia, Europa, & in universo terrarum orbe. De quo ergo loquitur bello Iob. Loquitur, ut ait Divus Hieronymus, & Divus Gregorius de bello spirituali, quod nobis inferunt demones. Cur ergo non ait Iob, militia est vita hominis adversus demones. Sed militia est vita hominis? Quia alia bella si cum hoc comparentur, bel li nomine appellari non possunt, sed quædam bellorum adumbrationes. Hoc autem maximam, & truculentum bellum est, quod per antonomasiam, militia dicitur. Ab hoc enim bello reliqua differunt,

runt, sicut pictura & veritas. Obijciatur enim aliquando aspectui, pictoris egregij tabula in qua duo exercitus splendidissimis armis instructi congregiuntur. Procedunt equi acerrimi, ferocitate exultantes, & laeis armaturæ milites subsequuntur, omnibus armis cronibus, iam manus conferunt, iam hastilia crispant, iam gladiis versant cruore manantes. Truncantur homines manibus, & pedibus, nudantur capita, punctim feriuntur, pilis transverberantur. Hic pugione cosossus occumbit, ille in frustra disceptus, extremum spiritum exhalat, alius tormenti bellici explosione comminutus disparet. Hi equorum ferocitate calcantur, illi pilis læti ruunt. Cruor profunditur quo universus capus irrigatur, & madet. A spectus ille terrorem, & formidinem videtur incutere, sed statim sedatur animus, quia pictura est, & non veritas, vulnera picta, cadavera picta, cruor pictus, & bellum denique pictum: huiusmodi est corporale bellum quod geritur adversus homines, si cum bello spirituali, quod cum demone gerimus conferatur, bellum pictum cum bello vero collatum.

PRIMO enim bellum quod geritur cum hominibus inter æquales versatur, homines pugnant adversus homines. At in hoc bello spirituali: *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus principes, & potestates, adversus mundi rectores, tenebrarum, harum, contra spiritualia, nequitia in vobis.* Advertere quibus nominibus, explicet Apostolus hostium naturam, & ferocitatem: *Non est nobis (inquit) colluctatio adversus carnem, & sanguinem.* Hoc est, non cum hominibus bellum gerimus, sed cum illis qui natura Angeli sunt & malitia demones: *adversus principes & potestates.* Hoc est adversus strenuos milites, qui viribus & potentia præstant. *Hoc est potestas super terram* (ait Iob) *que comparatur ei, qui factus est, ut nolumus timere.* Nulli sunt ita fortes, & strenui, ut cum illo conferri daces timidi sunt, gigantes, Pigmæi, & hominuli. Hinc oritur illud quod subdit Iob: *factus est ut nullum timeat.* omnes inuadit, Antiochum hodie aggreditur bellum adversus Christum Dominum, & illum inuadat, quem filium Dei esse arbitratur: *si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* O demonis audaciam admirandam! Si arbitris esse filium Dei, quomodo non vereris illum inuadere. Cur non timet, ne te in nihilum redigar, aut aliis gravioribus suppliciis addicas.

Simile.

Eph. 6. 12.

Iob. 41. num. 24.

Factus est ut nullum timeret. Et si illum nō timeret, quē timebit? Ad en-
ius pauebit aspectum? Ait deinde Paulus: *Contra spiritualia nequitia*
in celestibus. Vt dæmonum solertia, & calliditas ostendatur. Quæ
ex parte spiritus Angelici sunt, mentis acumine præstant, sed quæ
ex parte Dæmones sunt, animi obstinatione laborant.

O M N E S præterea armis strenuē vtuntur. Nullus inter illos
tyro est, sed omnes sunt milites veterani. Iam sex millia annorum
curricula deuoluuntur, a quo nomen militiæ dederunt. Omni stræ-
agematum genere vtuntur, insignes victorias à præstantissimis,
Christiani exercitus ducibus reportarunt. Vnde paucissimi sunt,
qui illorum manus effugiant. Tanta insuper est dæmonum cater-
ua, vt si Theologis fides adhibenda est, singulos homines, centum
dæmones, & eo plures insequantur. Non ergo desiderantur ho-
stes, si vnique homini centum sunt, cum vnus sufficeret, vt cæ-
rum hominibus negocium faceretur. Si ergo ad hostes respicias,
quid poterunt omnia bella, cum hoc spirituali bello conferri Ho-
stes depicti sunt omnes, si cum his spiritualibus conferantur.

A R M A etiam, quibus pugnant horribilia sunt, quia cerni non
possunt, nec præcaueri, sicut hominum arma præcauentur. Nam cū
primum hostis ensem strictum cernimus, aut nostrū euaginamus,
aut in tutum locum confugimus: at in bello spirituali, prius vul-
nus patimur, quam hostis mucronem vīdeamus, prius animus cus-
pide transuerberatus occumbit, quam hastam coniectam intuea-
mur.

V V L N E R A etiam in hoc bello spirituali periculosissima
sunt, quia nullo corporis sensu percipiuntur: vnde accidit sæpe, vt
quis luculentam peccati lethalis plagam accipit, & ridens dicat,
quod dici prohibet Spiritus sanctus: *Peccavi, & quid mihi accidit*
triste? Mortiferum vulnus est, & nihil mali sentis? Id maximum
malum est, nam si malum agnosceres, medicinam quæres, quæ te
ad pristinam valetudinem restitueret. Cum quis excipit in capite
vulnus aliquod, dolor inde proueniens, & sanguis ad oculos fluēs
& timor qui ex his oritur mortis, vulneratum commouent, vt re-
media curet adhibere. At in hoc bello spirituali cum sæpe vulnus
voluptatibus misceatur, nec dolet vulneratus, nec sanguinem in-
tuetur, vnde nec remedium quærit. O plaga timoris plena, o vero
lethale vulnus, o militia periculosa.

S E D magis adhuc explicemus hoc genus armorum, quo dimi-
cant aduersarij nostri, & maximum periculum, in quo versamur,
agnoscamus.

agnoscamus. Illorum arma, appetitus, & cupiditates nostræ sunt,
vel vt melius loquamur, cupiditatum expletio, cum scilicet illis
morem gerimus. Non dimicant ferro, quod corpus vulnerat, sed
offerunt homini ea, quibus corpus oblectatur. Illi, qui diuitiis in-
hiat, rerum omnium affluentiam offert, qui honori studet glo-
riam, & honorem, iracundo vindictam. Qui sibi indulgere cona-
tur, corporis oblectamenta, & carnis illecebras ob mentis oculos
proponit. Quibus omnibus capiuntur ea ratione, qua pisces hamo
comprehenduntur. Quis vidit vnquam tale genus armorum? quis
resistet iustis, quibus suis cupiditatibus satisfacit? Quis obsisteret
vulneribus, quæ ardenter exoptat, & quæ non solum dolorem nō
incutiant, sed maxima demulcent voluptate? Periculosissimum bel-
lum illud est, in quo hostis demulcendo percutit, & fouendo in-
terficit, altera manu caput demulcet, altera maxillam ferit. Et parie-
tes depingens concutit fundamenta, vt de quodam inimico dixit
Gregorius Nazianzenus.

S I autem locum, in quo bellū geritur perpenderimus, inuenie-
mus vniuersum mundum esse. Nullus locus immunis, & securus
est, omnia sunt doli, & periculi plena. Incertamine, quod geritur
inter duos extra causam, quæ contentioni designatur, omnia secu-
ra sunt. Et turpe prodicionis genus esset extra locum disceptatio-
ni designatum, inimicum inuadere. In bello autem spirituali, nulla
seruatur lex: quocunque in loco inimicus hominem aggreditur,
& gaudet vehementer, cum illum incautum offendit. Vnde nec in
tra domesticos parietes securus est, nec in media via: in foro, in tē-
plo, in vrbe, in solitudine hostis vbique adest: & circuit tanquā leo
rugiens, quærens quem deuoret. Mare traiecit, terræ tractus peragrat.
Nec Eva in paradiso secuta est, nec anachorita in desertis locis,
nec monachus in choro, nec sacerdos in altari. Quia in omnibus
locis inuadit hominem bellua hæc immanis: quia vniuersus terra-
rum orbis locus certaminis est.

T E M P V S etiam certamini assignatum, bellum difficillimū
reddit integro enim vitæ tempore bellum geritur. In corporali mi-
litiā non semper pugnandum est: *Tempus enim belli, & tempus pacis*
(ait Ecclesiastes). At in bello spirituali sicut nullus est tutus lo-
cus, sic nec tempus aliquod paci cōceditur, & quieti, semper & vbi-
que micandum est. Siue otio, & quiete perfruaris, siue variis occu-
pationibus circumuentus, & distractus sis, siue rebus secularibus
implicatus, siue diuinis deditus, dum missæ altas, dum cū homi-
nibus

Gre. N. ec.
epist. 28.
inter epis.
Basil.

Simile.

Eccl. 5. 11.
6.

Iob. 7.

D. Gre 8
mor. c. 3.

nibus colloqueris, dum preces fundis, dum recreationis gratia, rus peris, aut intra priuatos parietes concluderis, ut te affligas, & torqueas. Nullum denique tempus bello vacat, nullum tempus induciarum est. Id indicauerat Iob, dicens: *Militia est vita hominis*. Non enim dixit in vita hominis bella contingere: ut aduertit Diuus Gregorius, sed vitam hominis militiam esse. Et ut alia littera habet: *Tentatio est vita hominis super terram*. Quia scilicet nunquam hostis a bello desistit, semper tentat. Vnde vniuersa hominis vita, militia, & tentatio est. Eandem ob causam Christiana respublica, Ecclesia militans appellatur. Secus beatorum catus, Ecclesia triumphans dicitur. Nam sicut qui in illa triumphant, perpetua pace, & tranquillitate perfruuntur. Sic qui in hac militant, cōtinuis bellis exercentur. Nunquam licet arma deponere, nullus quieti locus conceditur. Licet quis ad perfectionem ascenderit, & Samsonem viribus antecellat, semper illud auribus resonans audit: *Philistiin super te Samson*. Res valde periculosa, quia nec locus, nec tempus periculis vacat, nec ullus est, qui acerrimi huius hostis manus valeat declinare.

S. Petr. 1.
num. 8.

A V G E T autem, enentus huius belli formidinem, quia non de paleis, sed de totius hominis salute agitur. In alijs bellis de honore, de diuitiis, de possessionibus, aut de regnis agitur. Ob hoc dimicant, & contendunt homines: Quis scilicet hanc obtinebit hereditatem, quis illam? quis hac vel illa gloria, & honore perfruetur? At in spiritali bello, salus animi, & corporis in discrimine vertitur. Id Diuus Petrus indicauit, cum sibi illud ut egregius pastor edidit, omnibus suis dicens: *Sobrii estote, & vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, querens quem deuoret*. Non ait, querens quem comedat, sed quem deuoret. Qui re aliqua vescitur, partem edit, & partem relinquit, qui autem deuorat, omnia deglutit, ita ut nihil in patina residuum sit. Obsonium tibi ministratur in conuiuio, aut hædi ferculum, ossa detrahit, & carne vesceris. Leo autem, qui agnum ab ouili arripit, nec pellem detrahit, nec ossa fecernit, sed integrum deuorat, & deglutit. Sic aduersarius noster instar leonis circuit querens quem deuoret, nec corpore, nec animo faciat, sed utroque pascitur, vtrumque in sempiternos cruciatus detrudere conatur. Cavete igitur, & perhorrescite quia bellum istud difficile, & valde periculosum est. Merito igitur vita hominis, tot periculis obnoxia militia dicitur, & humani generis hostis tentator. Sed cur dominus atrocissimum hoc

hoc bellum geri permittat, proximus discursus indicabit.

Discursus secundus, in quo ostenditur, bellum istud geri, ut gloriosa victoria occasionem præbeat.

Thema.

Accedens tentator, &c. Matth. 4.

H O S T I S infestissimus est aduersarius noster, bellum atrocissimum infert. Quomodo ergo paternus Dei nostri amor patitur, ut in tanto periculo versemur, cum facile possit nos à tanto periculo abducere. Bellum gerebat David aduersus hostes suos, cum autem ad maximum vitæ discrimine adduceretur, in acie ab eo suorum virtute, & robore abductus & liberatus est. Tantum illi amore complectebantur milites eius, ut iurauerint, dicentes: iam non egredieris nobiscum in prælium. amor enim, quo inflammati erant illud iusiurandum extorlit, quia non patitur amor ut is qui amatur in periculo sit. Si ergo Deus homines paterno amore prosequitur, cur bella geri patitur. Præcipue cum facile possit hostes nostros perdere, & in inferni recessus occludere, ne patiat illis additus ad gerendum bellum. Sed voluit Deus bellum geri, ut victoria sit, & post victoriam corona & palma. Tolle (inquit Ambrosius) pugnam, & non erit victoria, tolle victoriam, & non erit corona. Quo ergo pacto potest pugna damnari, quæ tanti boni causa est & origo.

2. Reg. 12
num. 17.

D. Ambro.

I N maximas angustias reductus est Patriarcha Iacob, cum manus conferuit cum Angelo. Verbis augeat hanc contentionem facit scriptura, quia acerrimum fuit certamen, & dispar, cum intantus angustias adduxit. In libro Sapientie redditur ratio. Certamen (inquit) forte dedit ei, ut vinceret. Hanc ob causam imilit Angelum, ut cum illo luctaretur, videlicet, ut vinceret, non quod in Deo amor, aut providentia desideretur, sed ut vinceret Iacob. Et eo illi victoria esset gloriosior, & excellentior, quo

Gene. 32
num. 24.

Sap. 10.
nu. 12.

illius vires infirmiores erant, si cum Angeli virtute conferrentur. Sic Dominus patitur, ut nobis humani generis hostis bellum inferat, & in angustias adducat, ut eo nobis victoria illustrior sit, & excellentior, quo certamen difficilius, & hostis robustior, & calidior est.

TRITVM est truculentum illud certamen, quod inter gigantem Goliath, & adolescentem David initum est. Et priusquam ad illud veniatur, sacra scriptura, gigantis ferocitatem, & corporis immanitatem describit. *Egressus est (inquit) vir spurius, nomine Goliath, altitudinis sex cubitorum, & palmi, & cassis area super caput eius, & lorica hamata induebatur, haustile autem haste erat quasi liciatorium texentium, &c.* Illum sigillatim describit, quia quo gigas robustior erat, eo victoriæ palma quam ab illo reportauit David illustrior illi fuit. Nec illum Dominus ad certamen impulit, eo quod vitam, & honorem Davidis parvipenderet, sed ut illius nomen posteritati commendaret. Nunquam ille tantam gloriam, & honorem sibi comparasset, nisi difficilem illam dimicationem suscepisset. Triumphum egit gloriosissimum, caput gigantis cruore manans gestabat manu: *Vbi obuiæ illi venerunt virgines, de vniuersis vrribus Israel cantantes, chorosque ducentes, atque dicentes, percussit Saul mille, & David decem milia.* Hic triumphus non solum illi decretus est, quia vicit, sed multo magis, quia hostis acerrimus & valentissimus fuit, ideo in sacris litteris: Hostis animarum ferocitas, calliditas, & robur describitur, & nullam esse potestatem quæ illi valeat comparari super terram, &c. ut victoriæ nostræ præstantia appareat. Et ideo etiam nos ad certaminis statutum locum ducit spiritus, ut cum gigante congregiamur, & vincamus, & ciues illi cælestes, victoriam nobis decantent. Nec victoria Davidis, tantis in cælum laudibus efferretur, nisi hostis fuisset valentissimus, nec nostra, nisi aduersarius noster acerrimus esset. Eadem igitur lance appenduntur hostis robur, & victoriæ gloria.

Vidit Ioannes innumerabilem triumphantium multitudinem in cælo, quorum singuli palmas gestabant manibus: quibus victoria significatur. Nam in manu timidi, & victi, vilesceret palma, & magis illi esset dedecori quam honori. Et qui in cælo palma donantur, insigni victoriæ potiti sunt, quia in curia illa cælesti, non ob quamlibet causam triumphus agitur. Et ubi victoriæ insignis, in signe bellum, & præstantissimum certamen. Si enim esset facile, nec fuisset

fuisset victoria difficilis, nec triumphus gloriosus. Lætandum igitur nobis est cum in varias tentationes inciderimus, cum nos hostes inuadunt, & circumueniunt, cum bellum periculosum geritur. Illud enim viam munit, & sternit ad victoriam, & triumphum. Quia licet in magnas angustias inimicorum perfidia trahamur, omnia tamen facile diuino auxilio freti superantur; & belli difficultati, & labori, victoriæ gloria, & honor respondet in cælo.

CRVCIABANTVR martyres omni tormentorum genere, alij enim in frustra discerpti, extremum spiritum exhalabant, aliorum corpora vnguibus dilacerata aceto, & sale perfundebantur. Si bestiis dilaniandi tradebantur, illorum carnes candentibus forcipibus identidem carpebantur. Cur ergo Deus hæc patiebatur? cur non præcepit ut terra dehisceret, ut Dioclecianos, & Nero, & Abiron? Quia noluit Deus, ut palmarum, quæ tormētis merito debebantur iacturam facerent martyres gloriosissimi: quia quo tyrannus crudelior, & tormenta truculentiora, eo victoriæ illustrior, & palma gloriosior erat.

PLVRIS æstimat Diuus Laurentius craticulam, quam eburnea solia, & thronos aureos, in quibus huius sæculi Principes sedebant. Non commutaret sancta Catharina rotam, quæ acutissimis mundi honorem, ac gloriam constitutam esse, mundani homines fabulantur. Maximum igitur beneficium in martyres Deus contulit cum tyrannorum tormenta permisit, & simili beneficio afficiuntur electi, cum Dæmonum suggestionibus exagitantur, & incursionibus petuntur: quia eo pacto ad martyrij palmam accedunt. Dæmones Diuo Antonio, Hilarioni, & aliis Christi confessoribus perinde fuerunt, ac Decius, Nero, alijque tyranni martyribus. Vnde sicut lætantur in cælo martyres, eo quod maximis tormentorum generibus à tyrannis torti sunt: sic sanctissimi confessores, quia Dæmonum oppugnationibus petiti, & tentationibus vexati sunt, summam voluptatem capiunt. Sanctissimo Iob incursiones aduersarij, quibus viriliter, & patienter obstitit, ut in Dei honorem id cederet, & eius voluntati satisfaceret, maiori voluptati fuerunt quam illis solent esse deliciae, qui in hoc sæculo felices appellantur, omnibus licet suis fortunis stipari. Vnde omnes iusti incredibili quadam alacritate persusi decantant: *Lætati sumus pro diebus quibus* psal. 39.

nos humiliasti, ammis quibus vidimus mala. Hoc bellum est, cuius victoria gloriosissima corona respondet, quia oblogum, & perpetuum martirium est assidua demonum vexatio, & quanquam hæc perditis hominibus mali occasione afferat, ipsorum culpa est, ut videbimus, ac denique si perditis perniciofa est, iustis, & electis utilis, & necessaria; quia illi proficere nolunt. Hi autem singulis diebus maxima incrementa suscipiunt.

GENE. 22. TENTAVIT Dominus Abraham, non vulgari quadam ratione sed valde difficili, quæ illum sollicitum reddidit, & acerbè vexavit. Præcepit enim ut filium unigenitum, sua manu iugularet, & super struem lignorum collocaret, & admoto igne, illum in cineres redigeret, asperum præceptum, sed quo gravius, & difficilius, eo gloria, quam sibi comparavit illustrior, & excellentior. Vnde divus Paulus hanc Abrahami fidem verbis auget, ipse quæ huius operis scriptor esse vult. Nec solum Paulus, sed Dominus ipse magnificat Abrahamum, illique in præmium pollicetur, futurum, ut ex illius stirpe divinum verbum humana carne indutum nascatur. Nunc autem gaudet in cælo, & magna pars suæ coronæ illius tentationis victoria est.

IACOBI. 1. ID utilitatis contulit Abrahamo, & illis omnibus, qui varijs laboribus vexati in cælum viam sibi parant. Omnes enim illæ calamitates, flores pulcherrimi, & suavisissimi odoris sunt, quibus redimiti in cælo triumphant. Hinc est illud Iacobi: *Omne gaudium existimate fratres, cum in varijs tentationes incideritis.* Non ait, patienter tolerate, sed omne gaudium existimate. Et ratione reddit cum subdit: *Scientes quod probatio fidei vestræ patientiâ operatur patientia autem opus perfectum habet.* Ecce tibi fructus, qui ex tentatione percipiuntur, perfectionis scilicet, & si perfectionis, perfecti & consummati erunt, quibus nihil illustrius in terra, nec gloriosius, & excellentius in cælo. Felix tentatio, quam omne gaudium excipit, non hoc, vel illud, sed omne gaudium existimate. Non cum in unam vel alteram, sed cum in varias tentationes incideritis.

R. 1. 4. 5. Et si Iacobus ait gaudendum esse in illis, Divus Paulus addit glorandum. *Gloriamur* (inquit) *in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probatorem, probatio vero spem, spes autem non confundit.* Gloriantur homines cum præclara facta ediderunt; Gloriabatur aliquando David, quia vltimum interfecerat, & leonem discerplerat, & Princeps Aman, quia maxime omnium

omnium valebat gratia apud Assuerum. Nabuchodonosor, quia Babylonem urbem opulentissimam condiderat. Arphaxad autem Me-
IND. 1. n.
3. m. 1. n.
Apostolus Paulus: *gloriamur* (inquit) *in tribulationibus.* Itaque non solum patiens erat in laboribus, sed gloriabatur. Cum vexabatur: *scientes* (inquit) *quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probatorem, probatio vero spem, qua non confundit.* Hoc est non constanti animo.

HINC Divus Hieronymus, explicans illa verba Pauli, ait: Vnde & gaudere debemus aliquid pati pro nomine Dei, ut acquiramus homines, qui propter aurum vltro se ad bestias deputarunt, quod tamen in æternum non poterunt possidere, quanto magis nos exemplo Apostolorum in tribulationibus gaudere debemus. Quæ quidem cum sint temporales, æternam salutem acquirunt, & a doloribus liberant sempiternis, cum multi propter spem par-tamen perfectam consequi possunt sanitatem. Quæ etiam si supergo vnde honeste, & sine periculo gloriemur. Habemus etiam est de imis ad summa crescere, de nihilo ad maximum pervenire, de limo ad cælum, & de servitute vocari ad regnum. Hactenus Hieronymus.

NOSTRVM ergo est fratres charissimi, quando demonum oppugnationes, declinari non possunt, animorum utilitatem in illis querere, & ex illis fructum decerpere, & indes incrementa suscipere. Demonum innumerabilis cæterus est, delectum habent militum, veteranorum exercitum constant, bellum inferunt, necesse farium omnino est, cum illis manus conferere: felix, & fortunatus, qui victoriæ palmam reportaverit, & infelix ac miser, qui victus discesserit, strenue pugnemus: nam ut ait Apostolus: *Qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitime certaverit.* Legitime ergo certamus in terris, ut gloriosum triumphum agamus in cælis. Amen.

CONCIO SEPTIMA.

Discursus primus, in quo ostenditur demonem bellum inferre posse hominibus, non tamen vincere, nisi ipsi consensum prabuerint.

Thema.

Si filius Dei es, mitte te deorsum, &c. Math. 4.

QUANTUM ardentem cupiebat Sathanas, ut Christus precipitaretur, nec illum impulit manibus, sed solum argumentis inducere conatus est, ut seipsum precipitem ageret, quia id illi non parum conducebat, ut se filium Dei manifestaret, nulla tamen illi vim intulit. Ne quis ergo animo cadat, scire oportet, hac ratione illum pugnare cum hominibus, argumentis scilicet: potest enim ille hominem inducere, ut se peccatis coinquinat, non tamen potest ad id cogere, scit enim ille res viuis coloribus exprimere, & rethorum amplificationibus illustrare, ut capiantur homines & animos argumentis irretiat, sed nullam potest homini vim asferre. Vnde preclare priscus ille hanc demonis infirmitatem carpsit, cum diceret: Voluntariam pradam diabolus inermis expectat.

*D. Hiero.
ad Demet.
virg.*

ID. Diuus Hieronymus preclare satis prosecutus est, dicens: De consensu nostro vires accipit inimicus, nostroque nos ut dici solet iugulat gladio. Non adiuuamus, sed vincamus aduersarios. Dat illi quidem consilium, sed nostrum est, vel eligere, vel respuere quod suggerunt. Non enim cogendo, sed suadendo nocent. Non extorquent a nobis consensum, sed expectant. Vnde etiam Anania dicitur: *Quare tentauit cor tuum Sathanas, mentiri te Spiritui sancto.* Quod utique illi Apostolus nunquam imputaret, si id absque ipsius voluntate diabolus effecisset. Hec ille. Vnde cum Euam induxisset in paradiso, arboris pulchritudinem, & argumenta proposuit: *Eratis sicut Dei scientes bonum & malum.* Quam apte ad decipiendam

Am rationes cometatus est coluber ille tortuosus. Difficultates diluit, & rem facilem reddit, ut Eva sua sponte pomum deciperet, & degustaret, ac suis se manibus interimeret. Nec pomum in illius os inferuit, nec truculentam necem stricto mucrone minitacessit, & vidit quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. Et quam seriem seruauit demon in prima illa oppugnatione, seruat semper, rem ob mentis oculos obijcit, argumenta quibus quemque petrahat ad consensum adducit. Prius falsis vera miscet, formidinem inijcit, vilitatem proponit: ceterum executio voluntati hominis referuatur.

DIABOLVS enim (ut ait Diuus Augustinus) catenis constrictus est, quia Christus Dominus illum in vincula coniecit. Sed obijcit Augustinus: Si alligatus est demon, quare adhuc tantum praeualet? Respondet ille: Verum est fratres charissimi quia multum metibus dominatur. Alligatus est enim tanquam in nexu canis caritate coniunxerit. Iam videte fratres, quam stultus est homo quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluptates, & cupiditates seculi noli coniungere, & ille ad te non presumet accedere, latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest nisi volentem. Non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet a nobis consensum, sed petit. Hec ille.

VNDE in certamine quod iniit, cum viro innocentissimo Iob quor bellica explosit tormenta, quibus machinis arcem illam munitionissimam labefactare conatus est: greges & armenta combussit igni, magnificas domos disturbauit, liberos interfecit, & corpus denique graui vlcere vulnerauit. Sed victor semper extitit sanctissimus Iob: quia ille tantum dabat operam, ut sua sponte prolaberetur ille. Et hanc ob causam sollicitauit uxorem illius ut illum ad iram & morere. Noluit tamen Iob illius verbis acquiescere. Vnde semper victor euasit ut illo testimonio comprobatur: *In omnibus his non peccauit Iob.* Infirmitas ergo est inimicus (ait Hieronymus) qui non potest vincere nisi volentem. Procul a nobis abscedat paor aduersariorum.

FACILE ergo demones vinci & superari possunt: vnico
Aa quidem

quidem hoc verbo, nolo. Fac hoc, fac illud ait, tu dicito nolo & viciisti. *Resiste diabolo* (ait Iacobus) & *fugiet a vobis*. Oblistite, & finis imponetur bello, cum primum illi oblittitis, terga vertit, fugiet a vobis. Id ipsum docet Diuus Paulus, cum ait: *Nolite locum dare diabolo*. Nolite, ait, quia hoc solo victoria comparatur. Commouet te, ad ira cum diabolis, aut ad sumendam vindictam, ut verbis contumeliosis inimicum afficias. Nolo responde, & tibi coronam gloriæ comparabis, ille autem cum ignominia discedet. Non potest difficile bellum appellari, cuius victoria in tua voluntate posita est adhibita diuina gratia. In bello quod geris cum hominibus, non ex tua voluntate victoria pendet, si in arenam descendis, velis, nolis, in hostis manus incidis, qui te graui vulnere poterit afficere, & vita priuare. Nam si ex sola tua voluntate victoria penderet, facile de illo palmam posses reportare, sed non in voluntate hominis, sed in virtute, ac robore victoria posita est. Vnde præclare dux ille exercitus Davidis: *Varius est* (inquit) *eventus belli*. Poterit ergo hostis qui viribus præstat, te mucrone confodere, & in terram prosterne re, velis, nolis. In spirituali autem bello non in firmis lateribus, sed in voluntate omnia sunt posita, unde sine sanguine victoria comparatur.

HIC peccatorum stultitia cernitur, qui cum victoriæ gloriam possint, vel nullo negotio consequi, cum solum ex voluntate pendeat, manus dant inimico, et ultro se illi submitunt. Quis in corporali bello non vinceret, si ita facilis esset illi victoria? Quomodo ergo te ab hostibus superare pateris, cum victoria adeo facilis sit, & in bello agatur, non solum de corporis vita, sed etiam de anima, de gratia, de gloria, & salute sempiterna.

Et ut luce clarius appareat, quam facile sit hostem vincere, & qua culpa dignus sit, qui se patitur superari, animaduertere oportet demonem non solum non posse vim inferre homini, & cogere ut in peccatum prolābatur, sed in certamine, quod init, mirum in modum a Domino impeditur. Vnde Augustinus ait: tantum admittitur diabolus tentare, quantum tibi prodest. Idem dixerat Diuus Paulus: *Fidelis Deus est, qui non patitur vos tentari supra id quod potestis*. *sed faciet etiam cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere*. Id exponit Diuus Hieronymus pollicitus est Deus sui nominis causa, tentationes patientibus se adfuturum, & sic non patietur tentari supra vires. *Sed faciet et te statione prouentum: ut possitis sustinere*, id est, non ampliorē tribulationem venire patietur, quam sustinere possitis. Non permittit Dominus ut libere vagetur diabolus, sed perpendit quæ nostra

nostra natura sit, quibus gratiæ auxilijs muniti sumus, & ad mensuram illarum rerum sibi licentiā assumit hostis, ut possitis sustinere.

HINC duxit originem modus habitus, & figura, quibus serpens antiquus adortus est, primos humani generis parentes. Voluit enim Deus, ut sub serpentis specie illos inuaderet, cur non sub pauonis pulchritudine, aut aquilæ agilitate, aut agni mansuetudine, aut canis alterius animalis pulchritudine, aut agni mansuetudine, cuius aspectus terribilis est, & terrorem, ac formidinem incutit? Noluit enim Deus ut longum sermonem contraherent, noluit ut Eua fidem adhiberet verbis tabifici, & abiecti animalis: sic Dominus tentationis illius vim repressit.

HINC etiam nomen illud est, quo antiquus ille serpens, in scriptura appellatur, ut cum agitur de Saule: *Inuasi est spiritus Dei malus*. (Ait scriptura) Si spiritus nequæ erat, quomodo spiritus Dei dicitur? Et si spiritus Dei, quomodo malus respondet D. Gregorius, unus id quæ spiritus, & Domini appellatur, & malus: Dñi, scilicet per licentiā potestatis iusta, malus autem per desiderium voluntatis iniuste.

HINC videmus Sathanam, non inuasisse Iob, priusquam a Domino haberet facultatem: *Extende* (inquit) *paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet*. Cur ipse non tetigit illum? quia non potest tantam sibi licentiā assumere, nec illum in aliquo ledere: unde nec absolutam, sed valde coarctatam habuit potestatem. *Eccc* (inquit) *Domini vniuersa quæ habet, in manu tua sunt, tantum in cune ne extendas manum tuam*. Reuersus est iterum Sathanas, ut amplius acciperet facultatem: *Mitte* (inquit) *manum tuam, & tange os eius & carnem, & tuæ videbis, quod in faciem benedicat tibi*. Vniuersas illius fortunas dissipauerat, corpus autem non contigerat, quia id Dominus non concesserat. Hanc autem facultatem concedit illi Dominus, dicens: *Eccc in manu tua est, verumtamen animam illius seru*. Hoc pacto demonis oppugnationes repperat Dominus, adeo enim ille coarctatam habet facultatem, ut cum expulsi essent demones imperio Christi, petierint ab illo, ut sibi potestas fieret intrandi in gregem porcorum: *Si eiecis nos, mitte nos in gregem porcorum*. Si ergo ad spurcissimos suos transire non licet. Quanto minus ad animas, præcioso Christi sanguine redemptas. Formidari ergo non debet (ait Gregorius) qui nihil, nisi permissus valet. Sola vis illa timenda, quæ cum hostem sequi permiserit ei ad usum iustitiae iudicii, etiam iniusta illius voluntas feruierit. Cum ergo sine facultate a Deo concessa, homines inuadere non possit, importunissimus

188 In Dominica I. quadragesima.

tunissimus est. Non est iam cur eum timeamus, Deus enim quæ illius misericordia est, non patietur nos tentari, ultra id quod possumus.

HINC facile perspicies, nullam excusationem afferri posse à peccatore, cum listatur ante tribunal supremi iudicis. Vocauit Dominus ad iudicium primos humani generis parentes. Cumque rogaret Adamum, cur vetitum pomum decerpisset? Respondit ille:

Gene. 3. 9. *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi: Conuertit Dominus sermonem ad Euam, dicens: Quare hoc fecisti? Serpens decepit me, subiecit illa. Existimabant enim illi fore, ut his excusationibus Dominus placaretur. Ille autem sententiam protulit dicens ad Adamum: Quia audisti vocem uxoris tue, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra, &c. Ac si diceret Adamo, si Eva commouebat te, cur illius vocibus acquiescisti? Et Eva: cur tu etiam serpenti consensisti? Cum posses illius verbis repugnare? Nullam excusationem affertis, ambo moriemini. Nulla igitur excusatio erit in die iudicii. Serpens decepit me, ille me in errorem induxit, ut peccatum committerem. Si ille voluit, tu posses nolle: unde merito tunc omnis iniquitas oppilabit os suum.*

Feria quarta post Dominicam
primam quadragesima.

CONCIO PRIMA.

Primus discursus ostendit, quam sit difficile cor
hominis induratum emolliiri.

Thema. Magister volumus à te signum videre. Math. 12.

ALLOQVVTI sunt pharisæi Christum Dominum, eo quidem tempore, quo ille singulare illud miraculum ediderat, quando surdum, mutum, cæcamque simul, sanitati restituit, & à demone oppressum liberauit. Vnde Euangelista non immerito hoc

Concio prima

189

in loco, tempus quo huiusmodi petitio à pharisæis lata est, peculia-
ri quadam industria notauit. Tunc (inquit Euangelista) *accesserunt,* quando (ut explicat Chrysostomus) flexos iam esse oporteret, quando mirari atque obstupescere, quando saltem confusi recedere debebat, tunc in malignitate, & pertinacia sua perseverant. Hæc ille. Sed libet vos rogare homines obdurati. Nonne magna, multa quæ miracula à Christo Domino facta quotidie vidistis? Quid aliud ardentissimus ille nostræ salutis amator, diu, noctuque faciebat, quam infirmis corporibus robustam valetudinem impertiri, animabus salutem reddere, priuatos lumine, ad lucem reuocare, claustrinam valetudinem restituere. Non vos, o pharisæi maxime ad miramini, cum huiusmodi miracula cernitis? Nonne illa vestros animos fereos mouent? Nonne corda ista durissima emolliunt? Sed (proh dolor) omnia hæc vobis ad emolliendos animos non sufficiunt, eo quod callum iam in cordibus obduxistis, & increditibus insidet, nihil ad eos emolliendos satis esse videtur. Quæ dum me quidem mitissimus Deus, ad omnes animi affectiones curandas contraxerunt, nihil eiusmodi medicinæ prodesse solent. Quam efficax (obsecro) est verbum diuinum, ad animos commouendos? Vox enim Domini in magnificentiâ, vox Domini confrigentis cedros. Psal. 18. Quasi diceret, fortis quidem est cedrus, sed longe fortius est verbum Dei: nam secundum Apostolum: *Viuis est sermo Dei, & eff-* num. 3. *ficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens, vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoque, & medullarum.* Quod cum ita se habeat, & diuinus sermo adeo efficax sit, tanta tamen est vis animi obdurati, ut omnino illi resistat, ac penitus verba concionatoris excellentis, & etiam Prophetarum retundat. Testificatus est Dominus (ait Scriptura) in Israel, & in Iuda per manum omnium Prophetarum, & videntium, dicens: *Reuertimini à vris vestris pessimis, & custodite præcepta mea, & ceremonias, qui non audierunt, sed indurauerunt ceruicem suam, iuxta ceruicem patrum suarum, qui noluerunt obedire Domino Deo suo.* Ex quo manifeste patet, Isaiam Hieremiam, & Ezechielem, aliosque eloquentissimos, Prophetas, non animos Israelitarum commouisse, nec illorum in peccando effrenatam audaciam retardasse, quia iam in iniquitatibus obduruerant, nam quemadmodum metalla ferrugo, ita ho-

Chrys. super hunc locum.

Ad Heb. 4. num. 12.

4. Reg. 17. num. 13.

*Ex. ch. 24
num. 12.*

nes solet iniquitas apprehendere. Vnde per Ezechielem de domo Israel sub nomine olle rubigine nimia exesse Dominus ait; Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata a sordibus tuis: sed neque mundaberis prius, donec quiescere facia in dignationem meam in te. Multo (inquit) labore sudatum est, a Prophetis scilicet qui non aliud, nisi vt Israel mundissimam Deo redderent & sanctam suis sermonibus & Prophetijs efficerent, studebant: & tamen non exiuit nimia rubigo eius, quia nimia erat & in imis visceribus inhærebat. Vnde verba Prophetarum, vehementia quæ aliorum corda hominum inflammabant, horum mentes peccatorum non attingebant, quia in tantam illi pertinaciam deuenerant, vt nullo modo flecterentur.

*Iere. 6. n.
9.*

QVOD etiam per Ieremiam Dominus ipse confirmat dicens. Defecit sufflatorium, igne consumptum est plumbum, frustra conflant conflator, malitia enim eorum non sunt consumptæ. Quis ergo non aperte hic videat huius obstinationis durtiem & execrationem singularem? Quando fabri ferrarij officinam ingredimur, massam ferream intuemur quomodo iam in conflatorium immittitur, iam extrahitur iam malleis contunditur, iam iterum in fornacem iniicitur, & tandem in emolliendo illam, homines admodum saugantur: quid hoc? durissima quidē est, & ideo mallei, ignes & labores eiusmodi requiruntur ad ipsam emolliendam. Sed duriora sane corda peccatorum illorum esse reperiēs, quæ cum Prophetarum sapientissime verborum malleis contusa, & tribulationum igne decocta sint, vt eo lucidiora, atque molliora maneant, in sua tamen durtie persistunt. Ferrum nanque, & si durissimum est aliquando tamen, & igne, & rusionibus, efficitur molle, et expolitur corda vero istorum, nihil est, quo leniantur.

*Iu. 8.
Gen. 4.*

NEC mirum sane est, quod Prophetarum verba, cor iam induratum molle non reddant, quando Deus ipse, vicem concionatoris gerens illud non emollit. Decreuerat inuidus ille Cain (testate scriptura) innocentissimo Abel fratri suo mortem inferre, eoque tempore Deus ipse quandam apud illum habuit de peccatis cōcionem, qua illius interitum si fratrem occideret indicabat. Post quæ Domini verba addit scriptura. Dixit Cain ad Abel fratrem suum, egrediamur foras: cumque essent in agro, surrexit Cain aduersus fratrem suum Abel, & interfecit eum. Videte obsecro, quam

parum verba Domini Cain viscera mouerint, quia iam obcalluerant.

ET quanuis hac in re satis appareat quantum diuinis verbis corda hominum indurata resistant, sed multo clarius in Christi Domini aduentu elucescit quot obsecro, quamquæ suaves diuinas quæ conciones Christus Dominus apud homines hos habuit? quantam vim spiritus in illis adhibuit, qui spiritu Sancto pleuitate dicendi pares esse potuerunt, quis enim vnquam tan graue esse diuinum certo credimus. Et licet ita se res habuerit, non ceperunt, sed potius, vt phrenetici contra medicum insanientes Christum ipsum, illis vera dicentem occiderunt. Vnde ista manauit.

Denique semen quod cecidit supra petram deperijt, & aruit, quia non habebat humorem. Solent quidem hominum corda mo-
Luc. 8.
simplex sermo nunquam effecit, eaquæ de causa in diuinis litteris, minas, & promissiones passim repenemus: sed quando in tantam homines peruenere durtiam, promissiones aut minæ nihil efficiunt. Quæ enim vberior aut excellentior promissio vnquam esse potuit ea, quam per Ioannem Christus populo huic durissimo
Ioan. 8.
fecit: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum. Quasi diceret, qui meis præceptis obediens fuerit beatitudi-
num. 15.
ne quidem perfruetur, qui vero tardus & rebellis, ad inferos cruciandus deturbabitur. Quæ obsecro, pollicitatio suauior, aut maior esse poterat ad mouendum. Aut quæ pæna acrior, aut proli- vero nullum alium perceperunt, quæ vt Christum demoniacum vocarēt, & lapides in illum iacerent. O duriora corda, lapidibus ipsis!

QVOD si non istæ bonorum promissiones, neque malorum minæ ad animos mouendos satis sunt, beneficia ipsa, & præstantissima munera, aut flagella magna, diraque supplicia sufficient? Minime quidem. Vulgatum satis, & tritum esse nostis illud prouerbiū antiquissimum: Lapidēs duros emolliunt dona. Et munera præcordia demulcent, at si iam obstinatione quadam obduruerunt, nō ita facile deliquescunt. Cuius rei perfidus ille Iudas

192 FERIA 4. post Dominic. 1. quadragesima.

das testis locupletissimus esse potest: nam quæ non munera, quos non inauditos fauores in illum Christus Dominus contulit? In Apostolum eum sibi elegit & in suorum duodecim felicissimum numerum collocauit, miracula facere cõcessit, immundissimos pedes, eosquæ sacrilegos, diuinis illis manibus Christus abluit: Summæ tãdem corpus sacratissimum præstitit manducandum: quod si dona lapides emolliunt, & conterunt, quæ saxa etiam durissima, illa Christi dona non quassaret atq; minuerent? At Iudæ perfidissimi cor non est emolliunt, a cœna enim ipsa ad eam, quam de Christo ceperat prodicionem, cum scribis, consiciendam properauit, unde ista erga tantum Dominum tanta est seruo perfidia manauit? Cui iam (inquit Ioannes) misisset in cor sathanas, ut traderet eum iudas. Ac si diceret: iam humani generis hostis, cor huius perfidi Iudæ penitus indurauerat, idquæ firmiter facere Iudas in animo statuerat, & dũ animus in ista obstinatione perseverat, nullum est tantum beneficium, quod illum emolliat.

Jerem. 5.
num. 3.

Vnde sicut nulla tanta beneficia hominem induratum non alliciunt, ita nec supplicia ipsa durissima animum deterrebunt, ut de Hierosolymis Ieremias scripsit: Percussisti eos, & non doluerunt, attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam. Indurauerunt faciem suam supra petram & noluerunt reuerti. Sed res profecto miranda, ut scilicet illi tam acriter à Domino castigati, nullum animi dolorem indicent. Attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam, quasi dicat ita eos Domine acriter percussisti, ut non solum magnis flagellis, & plagis innumeris vulneraueris, sed etiã eos omnino quasi puluerem cõminueris, ipsi vero obstinati in sua cordis duritia pertinaciter perseverant.

CIVS rei testis Iulianus Apostata nobis erit, qui eo quod Christum Dominum fuerat persequutus, lethali quodam ictu vulneratus, cum se ipsum sagitta illa mortem afferente transfossus aspiceret, sanguinis effluentis partem quam manu potuit retinere aduersus celum, illud prius intuitus feruenti quadam ira, projecit, & contra Christum Dominum detestanda hæc verba protulit: vicisti Galilæe, vicisti I o verbum execrãdum! ò vocem sacrilegam, ò durissimam Demonis potius quam hominis pertinaciam! Dissipatus, nec compunctus, attritus fuit, & conuerti noluit, & renuit accipere disciplinã. Tetendit ad huc erecto collo aduersus Deum, & contra omnipotentem roboratus est, unde ista tam pestilens ira tam dura animi contumacia Iuliani? quid ita superbe, & audacter con-

Concioprima.

139

contra Dominum tantum insolens? nimirum quia eius animus penitus obdunuerat, & nullis donis, nullisque flagellis ad religionem, pietatemquæ amplectendam commoueri voluit.

QVOD si alia exempla, quæ cordis duritiam ostendant audire cupis, Regis Hieroboanis factum quod scriptura commemorat, attente considera. Parabat iniquissimus ille rex, in altari sacilego, quæ idolis immolaret, & ecce ad illum Propheta mittitur ceteri domui David Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succedunt. Quæ verba Propheta ita regis animum ad iram prouocant, ut continuo manum extendent ipse, Prophetamquæ comprehendi iusserit. Quæ manus subito extensa penitus aruit, & altare lapideum diuinitus est in audientes sunt, & regis durissimam contumaciam perpende, qui ad Prophetam conuersus, ita eum suppliciter est affatus, Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Oravit Propheta manumquæ regis sanam, ut antea simul beneficio auctus Rex ille debuisset facere? Deberet sane uertere, sed nihilominus animi malitiam, & ad Dominum se conuertere, sed nihilominus animi contumaciam, ut antea, retinuit. Vnde id verum satis esse reperies, quod sæpissime diximus, induratum scilicet animum difficillime liniri.

3. Reg. 13
num. 2.

QVARE ergo talem animum flectent? an miracula singularia? minime quidem: nam quæ maiora, aut excellentiora quam ea quæ apud Hierosolymos Christus edidit? & nunc scribæ post tot, tantaquæ prodigia, fictis induratisque animis miracula postulantes Christum Dominum ita affantur. Magister oculis fructum perceperunt, qui ex illis ansam, ad Dominum accusandum, eumquæ perdendum captabant? Quis (inquit) facimus, quia hic homo multa signa facit. Perpendite ergo ex eodem ab illis sumptam esse occasionem, ut Christum occidant, ex quo deberent ad illum amplectendum, ut Christum occidant, miracula istos flectunt. At quem illud non flecteret, & alliceret, quod eo tempore Christus Dominus patrauit, cum ab ipsis Pharisæis captus, aurem, quam Petrus absciderat Malcho diuinitus reddidit?

Bb

didit

194 FERIA 4 post Dominic. i. quadragesimae.

didit? Qui igitur hoc miraculum conspiciabant, cur non in eo omnipotentiam eius cognoscebant, qui nulla adhibita medicina, ita aurem capiti commisit, ac si nunquam esset abscissa? Cur non ex-
pendebant ardentissimam Christi charitatem, erga illum qui dum mortem ei machinatur, sanis eum ab ipso recepit? Cur non man-
suetudinem eius suspiciebant, qui inimico ita perculso curatione parat. Cur denique tanto miraculo, tanta pietate, ac clementia ne-
quaquam Iudeorum corda leniebantur? Sane quia illi prenitens ob-
duruerant, non eos miracula, non prodigia, non quavis singularia opera emolliabant.

QVOD et si satis probatum est, tum dictis, tum etiam sacra-
rum litterarum exemplis, illud tamen Pharaonis in medium profe-
ram, quod maximam illius contumaciam indicauit, tantum enim
est ut non vnum sed plura miracula, ingentiaque prodigia com-
plectatur. Et tamen addit scriptura, post vnumquodque illorum
prodigiorum: Induratum est cor Pharaonis, aggravatum est cor Pha-
raonis, quod cum decies induratum fuerit, durissimum profecto
illud exstitisse necesse est.

SED quid ista commemoro? cum illa quae in morte Christi
eveniunt longe sint maiora (teste Sancto Mattheo) *Velam templi*
Mat. 27. scissum est in duas partes, a summo usque deorsum, & terra mota est, &
num. 51. petrae scisse sunt, monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum
Marc. 15. quae dormierant surrexerunt, & sanctus Marcus ait: Hora sexta tenebrae
num. 33. factae sunt super universam terram, usque in horam nonam. Quae istis pos-
sunt miraculis comparari? & tamen nullus eorum scribarum &
phariseorum hic novimus tunc ad Dominum esse conversum. Quid
ergo vos miracula a Domino postulatis. En vobis non vnum sed
plura, neque ea vos aliquantulum emolliunt.

Et ut clarius pateat quam parum miracula prosint ijs, qui sic ob-
stinati sunt corde voluit Deus, ut ijs quos ipsi pharisei ad Christi
sepulchrum custodiendum elegerant, ipsius gloriose resurrectione
testes fierent. At scribae ipsi minime de Christi resurrectione
dubitantes, non modo ad Dominum non accedunt, sed ipsis se
pulchricustodibus persuadent, magna numerorum copia illis erga
ta, ut veritatem ipsam falsis rumoribus occultarent. Quid ergo?
Nonne illi ipsa iam veritate convicti erant? Ita sane, sed veritati ra-
tionique obstinate resistebant. O seram hominum perniciem! O
pectora ferro ipso duriora, quae non suavissima Christi verba no-
minae

Concio prima.

195

minae, non promissa, non munera, non denique miracula aliquan-
tulum emolliunt. Vnde praecclare sanctus Bernardus: Quid est, in-
quit, cor durum? Ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec
pietate molitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis
duratur, ingratum est ad beneficia, infidum ad auxilium, seuum ad
iudicia, inuerecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumana-
manum ad humana, & temerarium ad divina. Haec ille.

Lib. 1. de
confid.

Ecl. 3. n.
27.

SED iam qualis expectandus sit exitus cordis duri & obstina-
ti videamus: *Cor durum* (ait Spiritus sanctus) *habebit male in nouis-*
simo, & qui amat periculum peribit in illo. In quibus verbis satis in-
durati animi infelicitas perspicitur, quae enim maior esse potest,
quam in die mortis quae maximus malum est, malo alio vexari. O
vicinum se esse videt, horamque certam appropinquare, qua suae
vitae rationem reddat, in sua nihilominus obstinatione perstet. Et
eo deueniat, ut scilicet in maximo discrimine constitutus, aut in
caelum euolandi, aut in inferos descendendi. Quae alios ad poeni-
tentiam asperere agendam, & ad crimina detestanda, solent excitare
hunc minime ad aliquid horum efficiendum permouent, quod
si aliquando timore percussus, vult animum emollire, in serui-
liet, quod deiciat, & non erigat, quod spem veniae non augeat, sed
adimat, quod saepe permittit mitissimus Deus, ut & hominis in-
durati contumaciam puniat, & qui in ea obstinatus insistit, cum fa-
cile eam se potuerit reuocare vereatur maxime, ne in inueterata
peccandi consuetudine ad finem usque persistat. Denique, qui sic
amat periculum peribit in illo. O verbum durum pro corde duro
utinam ab eo liberari vos dignetur Dominus Amen.

Secundus

196 FERIA 4. post Dominic. 1. quadragesima.

Secundus discursus docet, poenitentiam agen-
dam esse ob amorem Dei, potius quam
propter timorem poenarum, vel
alias rationes.

Poenitentiam egerunt in predicatione Iona. Math. 12.

QUAMVIS nobis Dominus ob oculos modo proponat tã
quam optimum exemplar poenitentiae, eam, quã Ninivita ege-
runt, ipse tamen in aliquo non illis pares, sed superiores nos ef-
se desiderat, ut scilicet nobiliore quodam fine, quam illi poeniten-
tiae faciendae laboremus. Illi namque ad eam aspere agendam (quia
Ionas perdendos esse praedixit) sunt commoti: *Inter quadraginta
dies adhuc Ninive subvertetur*, dixerat Iona: qua voce omnino de-
territi primarij viri, reipublicaeque gubernatores, omnem populũ
poenitentiam agere iubent. Quis scit (inquiunt) si conuertatur, & ig-
noscat Deus & reuertatur a furore irae suae, & non peribimus. Vnde ti-
more suae calamitatis perculsi, poenitentiam agere decreuerunt. Quod
etsi bonum id esse negari non potest, sed id multo melius est, lon-
geque praestantius, quod Dominus in nobis requirit, ut scilicet il-
le poenitentiae affectus, non tam e poena quam e culpa nascatur.
Id est non tam de criminibus doleamus, eo quod ob ea aeternis
inferorum suppliciis addicimur, quam ex eo quod Deum, qui
bonitate optimus est nostris sceleribus offendimus, eiusque prae-
cepta violauimus. Haec enim poenitentia & nobilior est, & Deo gra-
tior, nobisque utilior.

HINC est quod Dominus ipse in lege veteri praecipiebat, ut ex
animantibus, quae pro peccatis omnium offerebantur, adipem sibi
referuarent, non pellem, aut carnem illorum, quae exteriora quidẽ
sunt: Adeps vero visceribus haeret, & interiora demonstrat. Cũ po-
enitentiam agimus, sacrificium Deo pro peccatis offerimus: in quo
dolor ipse, quasi gladius animum quem tunc pungit, intime
transfodit: ut intentio, quae interior est Deo libetur, & ex animo
flagitia contra Deum commissa ob vnum Dei amorem deteste-
mur: quia tunc adipem internum, id est animum in sacrificio Deo
ille offert, qui non metu poenae temporalis, aut aeterni supplicij cau-

Concio prima.

197

sa, sed propter vnum Deum summe dilectum peccata de-
plorat.

QUAMOBREM verum illud poenitentium exemplar. *Psal. 50.*
David ita clamat: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contri-
tum, & humiliatum Deus non despicies.* Vbi Diuus Augustinus quid *Aug. super
hunc locũ*
sit spiritus contribulatus; mirifice explicat, ac deinde ait: *Iam non est tempus, ut taurus aut hircus, aut aries, Deo offeran-
tur. Oblata sunt, cum aliquid indicarent, cum aliquid promitterent
venientibus repromissis, promissiones ablatae sunt, cor contritum,
& humiliatum Deus non spernit. Hæc ille.*

SE D quod sit cor contritum, & attritum diligenter attende.
Attritum theologi nuncuparunt, quod ad crimina deploranda pe-
narum metu commouetur, contritum vero, quod illa deploranda pe-
solum de causa, quia Dominum summe diligendum offendit. Huius-
modi autem cor, inquit David, Deus non despicies. Quasi dicat
qui ob amorẽ tui peccata sua luget. Vnde ipse David qui iam animũ
non cognouerat, quã sit Deo gratus huiusmodi dolor, & luctus,
ita loquitur gemitibus: *exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia
non custodierunt legem tuam.* Ingenti quidem dolore afficiebatur,
qui prae dolore non guttam, sed copiosos riuulos lachrymarum,
effundebat. Sed cur illius oculi ita se lachrymis dederunt? *Quia non
custodierunt legem tuam.* Non illum immanissimi gehem-
ne cruciatus, ad hunc dolorem commouerunt, quia iam sibi a Do-
mino peccatum esse remissum audierat. Propheta illi dicente: *Domi-
nus transiit peccatum tuum.* Neque mortis temporalis timor, quia *1. Reg. 12
num. 15.*
poenitentiae voci Domini sine mora respondit? *Non morietis*
Neque ex eo lachrymis, & tristitia conficiebatur, quod propter
facinus illud perpetratum, posset iuste regno privari, ad instar
Saulis iam ab illo repulsi. Iam enim a Domino dulcissima illa ver-
ba acceperat: *Fidelis erit Dominus tua, & regnum tuum vsque in æternum.* *2. Reg. 7.
num. 16.*
ante faciem tuam, & thronus tuus erit firmus ingiter, &c. Neque illi de-
nique aliquid, humanum aut caducum sed diuinum duntaxat la-
chrymas excitabat. *Quia non custodierunt legem tuam, culpa
eerte commissa, non vero poena infligenda ipsum ad lachrymas ef-
fundendas commouebat, diuina offensio, non proprium pericu-
lum, cordis intima, intimo quodam dolore percutiebat, & sic ad*

B b 3

ipem

198 In Dominica I. quadragesime.

ipem in huiusmodi sacrificio Domino prelibavit.

PUBLICANVS item ille, quem Diuus Lucas commemo-
rat, praeclaram hanc penitentiae rationem nobis demonstrat, qui
longe stans nolabat vultus suum de celum levare, sed percutiebatur pectus
suum dicens, Deus propitius esto mihi peccatori. A longe stabat, quia
criminum pudore impletus, non audebat proprius accedere; Ne-
que vultum in celum erigere, cui quidem studiosus pudor, ex sui
in Deum peccati cognitione profectus est, eaque de causa ingenti
quodam rubore perfusus, in praepotentis Dei conspectu se siste-
re verebatur, quo circa nihil peccatum, quas subiturus erat, remis-
sionem, sed culparum quas susceperat condonationem supplici-
ter postulabat. Dominus inquit, propitius esto mihi peccatori. Vnde
quia ex corde dolor ille emanabat, percutiebat, eaque ratione ad-
ipem pro peccato suo Domino deferrebat. Quod ita Deo gratum
extitit, ut pharisaeum summa se laude efferentem Christus, Domi-
nus despiciens, dicat. Descendit hic iustus iustificatus in domum suam ab-
solutus. O vere illum felicem quem Dominus iustificatum affirmat!
At vero quanti faciat Deus huiusmodi penitentiam, ex divina
offense dolore ortam, ex eo cognoscitur, quod publicanum hunc
maximis sceleribus irretitum ita plorantem, iustum reddat omni-
no, ut eum maxime laudet Christus, & tanquam vere penitentiae
exemplar nobis proponat, quia cor sic contritum, & humiliatum
quam spernit Deus.

Luc. 7. n. 47. N. E. C. Minus Maria Magdalena lachryma Domino placue-
rant, cum eius dolorem ille probaverit, & secundum eum, senten-
tiam tulerit in hunc modum: Remittuntur ei peccata multa, quia di-
lexit multum. Perpendite obsecro, quam penitentiae partem
Deus praecipue commendaverit, quamque plurimi fecerit, quia di-
lexit multum, nam & si dominum mirifice recreant, dulcissima
& copiosissima lachryma, quibus ipsius Domini pedes abluunt, Mag-
dalena, ac illiusque comae despectio, quae ipsa sanctissimos Christi
pedes abluunt, ac denique liberalis illa preciosi balsami effusio,
vinctioque mirabilis. Haec inquam omnia, & si Christo Domino,
maximo grata fuerint, illud tantum extitit gratissimum, ardentis-
simus nempe amor, quo omnia illa Magdalena praestabat, quia
dilexit, inquit, multum, quasi diceret, si sese vehementer angere de-
dit exterius, & gratissime penitentiae signa dedit, amor tamen
in ternisque animi dolor, a quo illa emanabant, mirum in modum
in

199 Concilio secunda.

in vigilia. Dolebat quidem multum eo, quod Dominum offen-
disset, quia multum & ex animo ipsum diligebat. Ecce, quomodo
Maria a seipem in hoc suo penitentiae sacrificio, & visceribus Domi-
ni deferrebat. Plurimas quidem lachrymas effudit, non feminea
condicione ducta, neque aliquo penitentiae concussione, sed quia di-
lexit multum. Vnde illius amore succensa, quem suis sceleribus la-
cesserat hoc penitentiae genere, vix est, quod humani generis, serua-
tori magnopere placuit.

REFER. T. diuinae legis scriptor Ioannes Christum Domi-
num hominum multitudini ipsum se tanti dixisse, amen amen dico
vobis, queritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex pani-
bus, & saturati estis. Attende obsecro quomodo etiam in rebus a-
gendis hominum animum Deus optimus contempletur. Sequi &
comitari Christum, egregium quidem erat. At vult Dominus, ut
homines non sui commodi gratia, sed diuini amoris studio in-
flammati ipsum sequantur, quod si in omni re, quantumvis parui
momenti, hunc animum Deus a nobis exigit, in criminibus
eludendis, multo magis illum requirit: vult enim ut propter se
ipsum, ut pote summa dilectione dignissimum crimina deteste-
mur.

SED fortasse dicet aliquis, dolor ille qui ab animo isto profi-
citur ex metu scilicet gehennae vel consideratione beatitudinis
a cuius hereditate per peccatum homines expelluntur non ne de-
nus est? Deoque pergratus? ita sane inficiari non possum, cum
Concilium Tridentinum id satis esse declararet ad peccatorum veniam a
Domino per confessionem impetrandam dicens. Declarat enim
Sancta Synodus, illam contritionem imperfectam, quae attritio di-
citur, quoniam ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehe-
nae, & penarum metu communiter concipitur, si voluntatem pec-
candi excludat eum spe venie donum Dei esse, & spiritus sancti im-
pulsu, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis,
quo poenitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat, & quanuis sine
sacramento penitentiae per se ad iustificationem perducere pecca-
torem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam, in sacramento peni-
tentiae impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concussi-
Niniuite ad Ionae predicationem plenam terroribus peni-
tentiam egerunt, & misericordiam a Domino impetrarunt Hec
ibi.

Quare

200 FERIA 4. post Dominic. 1. quadragesima.

QVARE consonum est rationi nos omnes, qui nobiliori, illustriori, genere orti sumus quam Niniuita quippe qui ex Christianae religionis stirpe, familiaque nati, educatique sumus, rationi inquam consentaneum est, ut nos ad veram poenitentiam agenda incitemus. Neque aliquo modo patiamur, Niniuitas nobis in hac re pares esse, sed eos potius vincentes, contrito quodam animo crimina detestemur, & diuini amoris igniculis inflammari vehementer doleamus, eo quod Deum optimum, summeque diligendum offendimus, ut hac ratione holocaustum nostrum Deo, gratum sit, atque iucundum.

CONCIO SECVNDA.

Discursus primus, in quo ostenditur multos esse qui in his, quae sibi conducunt ignari sunt, in his vero quae nullius momenti, sunt valde sapientes sunt.

Thema Accesserunt ad Iesum Scribae, & Pharisei, &c.

SCRIBAE & Pharisei magistri erant, & doctores in populo, quomodo ergo non cognouerunt, miracula à Christo Domino edita, sufficere, ad probandum illum esse Messiam. Nunc petunt, ut opus aliquod miraculosum exequatur de caelo, quid habent efficaciae maioris miracula in caelo edita, quam in terra? Tanta quidem virtus requiritur ad restituendum visum ceco, quā ad solis cursum retardandum. Et ipsi (quando doctores erant) si in gymnasio, in hanc theologiae difficultatem inciderent, diceret, ad quodlibet opus miraculosum, infinitam Dei virtutē requiri. Quodlibet enim opus miraculosum super vniuersam naturam est, & ad illud edendum virtus supernaturalis necessaria est, quomodo ergo miracula de caelo petunt, cum ea viderint in terra. Cum sapientes in terra sint, quomodo toto aberrant caelo? quomodo per miracula

Concio secunda.

287

cula à Christo edita non ascendunt tanquam per quosdam gradus, ad eius diuinitatem agnoscendum, & summo cultui, & venerationi prosequendum.

IN his scribis, & Phariseis, illorum calamitatem, & miseram condicionem cognoscimus, qui in rebus nullius ponderis, & momenti sapientes sunt, in rebus autem maximi momenti, omnino ignari. Aliis praelare consulunt, & illorum malis medicinam adhibent, sibi autem quod peius est eligunt. Sed id exemplis confirmemus.

ANTIQUI illi Philosophi, in philosophicis studiis metaphysicis, astrologicis, mathematicis versati erant, in moribus autem, & viuendi ratione omnino periti, ut pecudes, sine vlla ratione, & prudentia vagabantur, in rebus etiam, quae moribus conducebant quidam philosophi de virtutibus, & vitijs subtilia multa tractantes diuidentes definites ratiocinantes, acutissime concludentes litteras, qui etiam dicere audent hominibus, nos sequimini, nostram sectam tenete, si vultis bene viuere. Si autem eorum mores, & viuendi rationem attendas, nihil laude sed vituperio dignum inuenies, honestatis naturam formamque cognouerant, sed honesta esse docebant, turpitudinis vitium omnino declinandum ne animi multa dictitabant saepe, illi autem superbi erant, & elabant, in vitijs autem, & sceleribus voluntatis, infirmitatem declarabant, ad res inutiles, & noxias acuti, ad viles, & salutes hebetes & ignari.

MULTI etiam in academijs, & gymnasijs publicis versantur hodie, qui ingenuas, & liberales artes didicerunt, & vtriusque artis peritissimi sunt, rerum autem quae ad animi salutem conducunt ignari sunt: diuitias congregant, honores quaerunt, dignitates assequuntur, principibus inserviunt, corporis luxui & voluptati vacant, & in his rebus peritissimi sunt. At nec celestia bona quaerunt nec animi saluti vacant, nec dant operam, ut apud Deum gratiosi sint, & sanctorum familiaritatem assequantur, nec vllis bonis operibus se exercent, sed illam tantum sapientiam assequuntur sunt quam Ieremias Propheta reprobatur, cum ait. sapientes sunt ut faciant mala. bene autem facere nesciunt. Usurarius mille vitijs & artibus

C c

tere 4. m.
met. 22.

202 FERIA 4. post Dominum 1. quadragesime.

gatiis, ut usuram virtutis habitu contegat, ut autem rem alienam Domino restituat omnium rerum ignarus esse videtur. Iuriconsultus etiam omnia iura quocunque vult, inflectit, nescit autem prima rudimenta Christianae religionis. Iudex etiam, cum iniustam sententiam profert, illam tot coloribus fucat, ut apud homines illa iustissima, & ipse integerrimus iudex videatur. Nescit autem modum & rationem invenire, ne in diuino iudicio iniustus iudex appareat & sempiternis suppliciis deputetur. Haec est Pharisaeorum natura, qui in sacris litteris versatissimi sunt, & signa quae verum Messiam praecedere debebant, noscebant, & docebant cum autem ipse ob illorum oculos versetur, nec illum, nec vera signa nouerunt, nec illi debitum cultum, & venerationem exhibuerunt.

Num. 24.
v. 3. & 17

A LII sunt qui ea quae aliis utilia sunt noscunt, ea vero quae sibi essent profutura ignorant. Similes propheta Baala, qui cum in monte ascenderet, unde omnes intueri posset, & magni exercitum hominum prospiceret, sensit, & annuntiavit illis, quae ventura erant, & pericula quae post mille annos erat subituri. Cumque ipse post paucos dies esset interficiendus, nec periculum praecavere scivit, nec necesse declinare. Aliis sapiens, sibi autem insipiens.

2. Reg. 16.
num. 23.

Achitophel etiam in rebus bellicis exercitissimus erat, & tanta prudentia, tantique consilij, ut dicat scriptura: *Consilium Achitophel quod dabit in diebus illis, quasi quis consuleret. Deum sic erat consilium Achitophel.* Hic autem, cuius consiliu instar oraculi habebatur, quia ratione sibi consuluit. Exigebantur sententiae in senatu de bello peragendo, cum autem ipse suam sententiam protulisset, & itum esset in alterius consilij sententia, tanta indignatione animo concepit, ut consilium inierit, de collo laqueum inferendo. Et ut eiusdem scripturae verbis utar: *Achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum, surrexitque & abiit in domum suam, & disposuit a domo sua suspendio interire.* Quantum aberravit a recta via in suis rebus propriis, qui in alienis semper attingebat scopum, domum suam disposuit, testamentum scripsit, heredes instituit, erga alios sapientissimus, & magni consilij vir, erga se autem nullo consilio, & ratione usus est, sed laqueo in collum inserto suspensus est.

2. Re. 17.
num. 23.

HVIC erant similes scribae & pharisaei. Herodis tempore sacrae scripturae volumina euoluerunt, & cum in illis versati essent, tempus, & locum in quo Christus natus est. Magis indicant: cum autem Christus Dominus inter illos versaretur, & praeclara signa quae illum ostendebant, & veluti digito indicabant oculis cernerent, illi non

Concio secunda. 203

non agnouerunt, sed signa petunt de caelo. *Magis est volumus, a te signum videre.* Similes illis qui Noe arcam construxerunt, qui arte, & industriam suam collocarunt in construenda arca, in qua Noe diluvij influentis tempestatem superaret, quo ipsi submersi sunt. Sic legis periti alios docebant veritatis viam, ut Messiam agnoscerent, illi quoque cultu, & veneratione prosequerentur, illi autem, nec illum agnouerunt, ut oportebat ad salutem, nec ut par erat debito cultu, & veneratione prosequuti sunt.

OMNES isti sapientes stulti possunt appellari: Quia obscuratum est insipiens cor eorum, licentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Aut si magis placet horum sapientiam, peccatorum sapientiam dicamus, quae intra rationem solum consistit, nec se ad voluntatem diffundit, at iustorum sapientia non solum haeret menti, sed in operibus cernitur: scientia sanctorum prudentia. (ait sapiens) Maximum versatur discrimin inter scientiam, & prudentiam. Illa enim speculativam rei cognitionem assequitur, haec autem praxim (ut docet Philosophus) respicit, unde idem Aristoteles ait, prudentia non potest esse comes iniusti.

HAEC iustorum sapientia quae, prudentiam complectitur nobis necessaria est, & hanc Deus in nobis requirit. Ut satis indicavit in libris illis quos Ezechiel, & Ioani deuorandos tradidit, malos libros in cibum praebet, hoc ferculum illis ministrari praecipit Dominus. Et quidem mirabilis est cibus iste. Pane, & carne vescuntur homines, non autem cartis librorum. Quid igitur sibi vult volu- dicant dicam: Quod homines comedat in eorum substantiam digestum conuertitur, ut autem intelligamus doctrinam, quam Deus tradidit in nostram utilitatem conuertenda esse, praecipit ut libri in quibus scripta erat deglutiantur. Sunt enim aliqui qui sanam doctrinam in codicibus eleganter scriptam seruant, alij eam primoribus labijs degustant, & in lingua seruant, ut ea in concionibus, & collo- tur est ut in stomachum dilabatur, ibique caritatis ardore conco- illis, sed alijs proderat. In memoriam reuocate consilium Christi Domini: *Super cathedram Moysi sederant scribae, & pharisaei: Omnia ergo quaecunque dixerint vobis seruare, & facite: secundum vero opera il- lorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt.*

similes.

Rom. 1. 16.
21.

Prov. 9. 10.
10.

Aristo. 6.
ethi. c. 6.

& 8.

Aristo. 2.
mas. c. 3.

Mat. 23.
num. 2.

204 FERIA 4. post Domin. I. quadragesima.

*Discursus secundus ostendit parum prodesse
miracula ad salutem animæ, si cecitas
mentis obsistat.*

Thema.

*Accesserunt ad Iesum Scribæ, & Pharisei, dicen-
tes: Magister, &c.*

Isa. 35.
num. 5.

CVM Isaias Propheta signa ostenderet, quibus Messias esset cognoscendus, ait: *Deus ipse veniet, & soluet nos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, & aperta erit lingua mutorum, &c.* Ut autem quod Propheta præsenferat, & spiritu prophetico manifestauerat, opere completeretur, cum primum Christus Dominus seipsum mundo prodidit, cepit hæc præclara facinora edere, surdis auditum restituit, oculorum lumine orbatis vitium dedit, &c. Ut hinc facile pateat scribarum, & phariseorum stultitia. Nam cum Christus Dominus coram illis mutum, & cæcum curasset, statim accesserunt ad eum, dicentes: Magister, volumus à te signum videre, quod edas in celo. Volebant illi, ut cæli cursum retardaret, aut solis lucem obscuraret. Sed rogo, quam ob causam hæc signa petitis, videlicet, ut cognoscamus, an homo hic verus Messias sit, de quo Isaias loquutus est. Sed ulterius peto, inuenitur ne in libris Prophetarum, futurum esse ut Messias solis cursum retardaret. Minime. Sed potius ait Isaias, cum Messias venerit: *aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt, & aperta erit lingua mutorum, &c.* Si igitur hæc sunt vera signa, que Messiam manifestant, cur petitis signum de celo, cur hominem istum, in quo hæc signa reperiuntur non cognoscitis verum esse Messiam, & illi debitum cultum, & honorem exhibitis?

RATIONEM huius rei reddidit Moyses in causa non absimili, cū ad populum loqueretur: *vidistis uniuersa, que fecit Dominus coram vobis in terra Aegypti Pharaoni, & omnibus seruis eius, vnaquæque terre illius, tentationes magnas, quas viderunt oculi totius, & illa porta aquæ ingenti, & non dedit Dominus vobis cor intelligens.* Ac si diceret, quamquam prodigia magna & in Aegypto, & in solitudine vidistis, aquam scilicet in sanguinem verri, ignem de celo demitti, manna diuidi, aquæ latius ex silice erumpere, &c. Nunquam

tamen

Concio secunda.

205

tamen Deum cognouistis, nequē ut par est venerati estis, quia datum est vobis cor in sapienti obductum tenebris. Hæc radix est totius mali phariseorum, & multorum hominum, qui dum cognitio nem habent obscuratam, & peccatis obduratam nec deo inserviūt ut par est, nec peccata quibus obuoluti sunt deserunt. Nam aliquibus datur mentis scientia, aliis vero cordis intelligentia. Illa in ratione sita & collocata est, hæc autem ad voluntatem, & affectum penetrat & est quædam diuina lux, qua Dominus illustrare solet illos qui sibi chari sunt, lux quædam est, quæ non solum mentem illustrat, sed ex ea quædam etiam scintillæ emittuntur diuini amoris, quibus voluntas inflamatur. Hic modus scientiæ non in academis, & publicis gymnasiis comparatur, sed in oratione. Donum enim Dei est, quod non omnibus communicatur, sed illis solum qui in studio virtutum proficiunt, & in via perfectionis progrediuntur. Hoc autem de quo loquitur non conceditur cunctis.

CORRIGITVR intelligens, magnum Dei donum est, & tanquā eximium quid, olim illud promiserat seruis suis per prophetam Ezech. dicens: *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.* Loquitur Dominus (ut Hieronymus ait de maximo illo beneficio, quo Deus Christianam Ecclesiam cumulaturus erat, cum legem suam illi daturus erat scriptam in corde. Dederat prius legem suam lapideis incisam tabulis, nunc autem eandem in cordibus exaratā promittit. Quia licet in sacrarum litterarum voluminibus scripta, & sacrorum Doctorum verbis explicata sit, parum tibi proderit nisi in animæ tabulis inscribatur, opusest, ut Deus, magister, & Doctor sit, alias nec miracula nec signa, & prodigia proderunt, manus illa, quam vidit Balthasar, quæ litteras exarabat in pariete, omnibus timorem incussit, & magnam formidinem iniecit, non tamen legimus aliquem fuisse, a turpi consuetudine abductum, & flagitiola viuendi ratione reuocatum, quia scribebat in pariete, nō in cordibus, si in cordibus litteras exarasset non dubium, quin omnes conuersi fuissent.

HINC Felix illa purpuraria, quæ in prouincia Macedonia erat verbi diuini Pauli concionem habentis in ciuitate Thyatirorum commota Christianam religionem amplexa est: quia, ut ait diuus Lucas, Dominus aperuit, cor eius intendere usque dicebantur a Paulo. Non dubium, quin magna esset frequentia auditorum, qui concionibus

C c 3

Apostoli

Iere. 31.
num. 33.
Hierony.

Act. 16. nu
mer. 14.

206 FERIA 4. post Dominic. i. quadragesime.

Apostoli intererant, & miracula suis videbant oculis, aut ab alijs si-
de dignis accipiebant. Neminem autem legimus Christianæ reli-
gioni nomen dedisse in illa concione, præter hanc mulierem cum
domo sua, et ratio fuit quia aperuit cor eius Dominus, ut dicitur
ibi & dedit illi cor intelligens. Vnde cum Christus Dominus
a mortuis resurrexit in signum summæ dilectionis. *Aperuit Aposto-
lis sensum, ut intelligerent scripturas, ratione, & sensu utebantur A-*
postoli, & in sacris scripturis versati erant, & tunc opus fuit, ut ape-
raret illis sensum, ut intelligerent scripturas, ea ratione qua Deus vult
intelligi, hoc enim donum Dei est, qui eius cuius ipse vult aperitur.

Luc. 24.
num. 42.

Item quæ cum Christus Dominus de spiritu sancto loqueretur,
ait: *Illud testimonium perhibebit de me, ille vos docebit omnia, & sagge-*
ret vobis omnia quaecumque dixerō vobis. Hic diuinus Spiritus sanctus
constituit, & corda demulcet, docetque qua ratione sentiendum,
& loquendum sit de Deo. Vim verbis addit, ut vim inferant, &
hanc ob causam in die Penthecostes sub specie linguarum ignita-
rum in Christi discipulos descendit. Poterit quis de diuinis rebus
colloqui, si autem spiritus sanctus diuinum ignem non admo-
ueat lingue eius, instar plitaci loquetur nulla sua aut aliorum utilitate.

Iob. 38.
num. 36.

QVIS (inquit Dominus) posuit in visceribus hominis sapientiam
quis dedit gallo intelligentiam. In visceribus. Ac si diceret, poterit ho-
mines sapientiam in auribus, & linguis aliorum collocare, in visce-
ribus autem, ita ut sapientia proficiat solus Deus. Hoc enim munus
peculiare Dei est. Notandum est (inquit Gregorius) quod sapien-

D. Gre. 3.
not. 6. 5.

tia diuinitus inspirata in visceribus hominis penitus, quia nimi-
rum quantum ad electorum numerum spectat, non in solis voci-
bus, sed etiam in sensibus datur, ut iuxta quod loquitur lingua vi-
uat conscientia, ut lux eius tanto clarius resplendeat in superficie,
quanto verius inardescit in corde. Sed iam videamus quid sibi vult
illud: *quis dedit gallo intelligentiam?* Quem galli nomine appellat?
Diuus Hieronymus, & Diuus Gregorius dicunt concionatorem
gallum appellare, nam quemadmodum gallus cum canit indicat
quæ hora noctis sit, & quantum distet aurora, sic concionator suis
vocibus, admonet quis sit huius vitæ status, & quam proximi-
mus alteri vitæ, & quemadmodum inditum est a natura gallo,
ut suis temporibus canat, sic Deus quæ sua misericordia est hanc
mentem iniecit concionatoribus, ut sciant veritatis notitiam reddere.

Hieron. &
Greg. ibi.

HINC oritur sæpe rusticum plura cognoscere de rebus diui-
nis, & præstantiori luce arcana celestia penetrare quam sapientem
& eru-

Concio secunda.

207

& eruditum, & ut luce clarius appareat in memoriam reuocate, id
quod sacre litteræ commemorant de propheta Balaam, qui strauit
asinam suam, & profectus est, cum autem iter faceret, stetit angelus.
Domini in via contra Balaam, cernens asina angelum stantem in
via euaginato gladio, auertit se de itinere, & ibat per agrum. Pro-
pheta autem cum nihil videret, fuste cedebar asinam, ut illam ad
viam reuocaret. Mirabile hoc asina habet oculos, quibus Domini
gladium cernit: Balaam autem, qui Propheta erat non cernit. Sic
rusticus, & qui omnium rerum inscius habetur diuinæ iustitiæ gla-
dium intuetur, illumque nouit declinare, ille autem, qui magister
dicitur in populo, & Doctor ab omnibus appellatur, mentis lumi-
nibus orbatus super illum incumbit, quia illi Dominus aperuit
oculos, ut aperti sunt asinæ: Horum autem oculi tenebris, obdu-
cti sunt, utriusque iuris peritissimi sunt magnique theologi egre-
gi concionatores, qui de amore Deo debito, non minus acute,
quam eleganter disputant, quantum laudis ornamenta afferant ani-
mi, de ultimo fine de sempiterna hominis felicitate acute disserunt,
in diuersis astrorum aspectibus cognoscunt. Facto vespere, dicunt se
venum erit, rubicundum est eorum celum, & mane, hodie tempestas, rursus
let enim triste caelum faciem enim cali diiudicare norunt. Prophete vi-
detur sicut Balaam, in rebus autem quæ ad animæ utilitatem perti-
nient, nec prima rudimenta tenent, scelerate viuunt, virtutibus nun-
ciunt, tandem in sempiternos cruciatus detruduntur.
Non hæc cordis intelligentia, sed cæcitas est, quia mentis scien-
tia, & animi tenebræ coniungi solent. At mentis intelligentia vehe-
mens est, & efficit ut mentis cognitioni vita respondeat, & vanita-
te post habita, ad virtutem pulchram, & speciosam oculos homines
adijciant, hæc autem a Deo petenda est.

Num. 22.
nam. 22.

Matth. 23.
nam. 2.

HINC etiam intelligitis quid sit in causa, cur ex duobus qui
eidem concioni intererant, vnus conuertitur alius vero non, cum
eisdem peccatis teneantur alitri, & forte qui conuertitur non ita in-
genio pollet, ac ille qui in suis sceleribus remanet inquinatus, quia
scilicet illius cor singulari quodam lumine paucis cōcesso, Dominus
illustrauit & adiunxit, alii vero noluit tunc beneficio cumulare.

CVM Israelitæ longissimis interuallis disuncti essent, alij e-
nim remanserant Hierosolymis, alij autem in Aegypto versabantur, 2. Mach.
litteras dederunt ad illos Hierosolymitani dicentes, Deus det vobis
cor omnibus, ut colatis eum & faciatis eius, voluntatem corde magna
& eru-

208 FERIA 4 post Domin. I. quadragesima.

Et animo volenti adaperiat cor vestrum in lege sua, & in preceptis suis. Deus (inquiunt) adaperiat cor vestrum in lege sua. Quia maximum hoc beneficium ex diuina liberalitate descendit.

CORDIS cecitas ex opposito magnam Domini indignationem, & furorem indicat, quam patitur in scelerum supplicium, peccator iniquus, ut satis aperte colligitur ex mira illa immutatione quæ Babylonie imperatori enit, cuius cor propter immane superbiam scelus ab humano commutatum est, & cor feræ datum est ei. Atrox, & singulare supplicium. Quid enim est cor feræ? nil irrationale, & agreste ad fluxa, & caduca propensum, & inclinatum? Non pauci sunt in quibus videre est miraculum hoc. Qui cum hominum mente, & ratione utantur, belluinum cor induerunt, unde solum sensu, & effrenata cupiditate ducuntur, & sine vlla ratione velut pecudes vagantur. Sine modo amant, & odio prosequuntur, sine vlla ratione reformidant, & audent, sine modo, & ratione lætantur, & tristantur, ac denique eo utuntur corde, quod non hominem, sed animalia rationis expertia referre videatur.

VNDE cum ad hanc cecitatem homo deducitur in varia secula sensum prolabitur, ita stulte ut oculis orbatus videatur. Cum de tribu Ephraim loqueretur Oseas ait: Factus est Ephraim sicut columba seculi non habens cor. Cur vocat Ephraim columbā seductam? In quo versatur columbæ seductio? Diuus Hieronymus ait, ceteræ aues pro pullis pugnant, & eos defendunt, sola columba ablatis pullos, nec dolet, nec requirit. Ita Ephraim vastatū per partes populū non sentit, sed negligens est salutis suæ. Alij vero sic exponūt, habet hoc columba, ut sicut volatu velocissima, sic corde tardissima sit, nec magnopere aucupem retia tendentem, aut videre, aut vitare curet, sed quodammodo in retia sponte incidere videatur. Sic Ephraim toties admonitus ut à commercio gentium vicinarum, & cōsuetudinē caueret, vltro ad eas ibat, & in laqueos, quasi sponte se iniiciebat. In hunc laqueum incidebat Ephraim, & alij multi qui in peccatorum præcipitia sponte ruunt, quia non habent cor, similes sunt columbis quæ nihil præcauent nec laqueos declinant, sicut alij passeres callidi, & versuti, qui rete coniectant, & fugiunt.

HINC potest intelligi quam nobis necessarium sit cor intelligens, quo veritatis semitam agnoscamus, id Dominus elargitur, id ab eo postulare opus est, ut ipse digito suo in medio cordis nostri legem suam incidat, & librum earum veritatum, quarum magister & do-

Concio secunda.

209

& doctor est nobis, edendum tradat, ut postulabat David, dicens: Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in eo corde meo. Quid? mente, & ratione non utebatur David? carebat ne intellectu? cur igitur ait: da mihi intellectum? quia magnum discrimen versatur inter mentem, quæ solum assequitur veritatem, & mentem quæ illam penetrat, & quod edocta est, exequitur. Et hæc cum ab illius munere proficisci ait: intellectum tibi dabo, & instruat te in via hac, quæ gradieris. Dabo, inquit, quia donum illius est: mentem illustrat diuini luminis splendore, illam instruit, voluntatem igitur accedamus, & ut tantum in nos beneficium conferat, summissa quadam animi significatione postulemus, &c.

psal. 118

num. 34

psal. 31

num. 8.

CONCIO TERTIA.

Discurfus primus ostendit, sepe mortem superuenire peccatoribus, quæ horam ipsi minus putant, & magis peccant.

Thema.

Sicut fuit Ionas in ventre ceti, &c.

CVM Ionas propheta somno indulgebat, & fessus requie perfruebatur, commouit Dominus mare, & maximam tempestatem excitauit, ut in profundum maris demergeretur, & illum cete deuoraret. Item cum Ninive frequentissima vrbs esset incensus eam Ionas propheta, clamauit: adhuc quadraginta dies, & Ninive subuerteretur. Quam securus, & alienus ab illa clamazione sibi Rex esse videbatur, in suo sedens solio. Et cum eo principes in suis horis, & diuites in sua rerum omnium affluentia, & subito præter omnium spem, in eorum auribus vox Prophetæ resonat: adhuc quadraginta dies, & Ninive subuerteretur. Idem quotidie cernitur in vniuerso terrarum orbe, cum magis homines luxui, & voluptati vacat,

Dd

& vo-

210 *Feria 4 post Domin. I. quadragesima.*

& voluptatibus vndiq. circūuenti sunt, tūc finis, vel calamitas, vel mors præsto est, & illos inuadit, vt omni eos priuet oblectatione. PROSPECTABAT ex fenestra Iezabel fucco illita, quid ageretur in populo, & subito ex fenestra præcipitata est, & cænum dentibus dilabiata. Quis cogitaret ex fenestra, cui incubebat vt omnium oculos retineret, agendam esse præcipientem. Speculum manu sumpserat (sine vlla mortis cogitatione) vt diadema capiti imponeret, & redimiculis exornaret, vt genas cerusa depingeret, & rubeo colore deliniret, vt calamistro contorqueret crines, & petine dislungeret, & discriminareret, vbi ad fenestram accessit, vt ab omnibus conspiceretur, non vidit infelicem mortem, quæ illam iam expectabat, & in illius vestigijs insistebat. Nec timebit peccator hæc audiens, cum se vestibus exornatum contuetur, futurum vt vita & vestibus simul denudetur, & in sempiternū inferni præcipitium detrudatur.

SOLE Tetiam mors hominem apprehendere inter epulas & delicias: nā in cōuiuiō regali luxu splendido erat rex Balthasar quod ipse principibus atque dynastis suis parari præceperat, & cum dulcissimi vini pocula exhauriebat, & exquisitissimis epulis vesciebatur, cum Deos suos argenteos, & aureos laudabat: Ecce tibi manus quæ in aduerso pariete mortis sententiam scribebat regi & totius regni ruinam, quæ mox accidit: eadem enim nocte interfec-tus est Balthasar rex Chaldeorum, & Darius Medus successit in regnum. Id multis frequenter accidit qui cum inter voluptates, inter epulas, & oblectamenta versentur, mortis omnino obliti illa præsto est, & illos rebus omnibus subito priuat.

MENSIS accumbebant Babylonij, & conuiuijs intererant, sine vlla hostium formidine, cum clamauit Isaias: *Comedentes & bibentes surgite principes arripite clypeum.* Prospectabat Isaias ex specula vrbs Hierusalem, & prospiciebat Persas, & Medos, qui iter agebant, vt Babylonem caperent, ipsi autem Babylonij nihil videbant cum tamen illis immineret tātum malum: animaduertite quo tempore clamat propheta & præcipit iri ad arma, cum scilicet illi erant in cōuiuijs, & de corporis luxu, & voluptate cogitabant, tunc illos comprehendit calamitas illa vt subdit Isaias dicens. *Cecidit cecidit Babylon, & omnia sculptilia Deorum eius contrita sunt in terra.* Cum minus cogitat mundani homines cū epulis, & conuiuijs vacant, & corpori indulgent, tunc illos inuadit mors & omni oblectatione spoliatos interimit.

NE

Concio secunda.

211

NESCIENS quæ sibi imminabant accubuit mense Anno. Fecerat enim Absalon conuiuium, quasi cōuiuium regis, & præcepit feruis suis, vt cum temulentus esset Anno illum interficerent, existimabat ille tempus tunc esse, conuiuij, & oblectationis, & fortasse non parum lætabatur cum fratris simulatum amorem cernebat, quem verum esse existimabat, & eo tempore quo minus putabat & quò minus ad pœnitendum aptus extiterat, interfec-tus est. Nam temulentus erat. O mortem infelicissimam, dolore & lacrimis dignā si alia non esset miseria in hoc mundo nisi hæc, maxima profecto ea est.

VESCENTIBVS, & bibentibus vinum filijs Iob indomio fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit, & regionem deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit eos, & mortui sunt. Sæpe iubebat sanctus Iob liberos suos accersiri, vt eos sanctificaret, nunquam tamen corruit domus nec oppressit, illos nisi cum conuiuijs intererant, & nihil de mortibus aliquid curas, nec de bonis operibus cogitas, sed de voluptatibus, & delicijs, nō times, ne te mors incautum opprimat, & in sempiternas miseras deturbet.

ALIOS apprehendit mors dum somno indulgent. Splendidum cenam fecerat Holofernes, biberatque vinum multum nimis quantum nunquam biberat in vita sua: absoluta cœna discessit cubitum, vt crapulam edormiret, & iacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus. Tunc fortissima Iudith arrepto pugione apprehendit eam capitis Holofernis, & percussit bis in ceruicem eius & absceidit caput ipsius. O infelix & luctuosa mors! cum iaceret in lecto somno obrutus, & nimia ebrietate sopitus, graui constrictus scelere interemptus est, cum mortis maxime oblitus requiescebat intra conopœum abditus, suis stipatus militibus, tunc viam inuenit mors, vt illum vita priuaret, & euigilaret raptus ad infernū.

SISARA etiam dux præstantissimus, dū adhuc dormiret interfec-tus est, nam cum hostes suos fugeret, qui exercitum, quem ducebat vicerant, ei foemina obtinam processit & in suam domum recepit, cumque ille siti confectus aquam peteret, lactis poculum illi foemina præbuit, quo exhausto, somno oppressus est, & ab eadem foemina clauo per tempora traiecto, interfec-tus est. Existimabat ille ad portum salutis appulis se & ad sacram Aram confugisse cum autem otio, & quiete perfrui velleret, tunc interfec-tus est.

Dd 2 Sd

2. Reg. 13
num. 22.

Iob. 1. n. 9

Iud. 3. 1.
num. 10.

Iud. 4. n.
19.

4. Reg. 9.
num. 30.

Isai. 21.
num. 5.

212 FERIA 4. post Dominic. 1. quadragesima.

Sed quid egimus ad hoc exemplis prætoriorum, quotidie huiusmodi exempla suppeditant nobis casus inopinati: quoties audisti ille sanus & saluus dormitum iuit, cecubuit, & summo mane in lecto inuentus est mortuus, ille post prandium paululum requiescere volens, requiem cum morte commutauit, misera quidem mors.

Luc. 12. n.
20.

ALIOS inuadit mors cum diuitiis affluentes, de lucro cogitant, eoque omnibus suis fortunis simul, & vita in puncto temporis spoliatur. Sic accidit diuiti illi, qui cum vberes fructus collegisset, cogitabat intra se, dicens: *Quid faciam? quia non habeo quo congregem fructus meos, et dixit hoc faciam: ædificauit horrea mea, & maiora faciam, & ibi congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam anime meæ: anima mea habes multa bona posita, in annos plurimos requiesce, comede & bibe, epulare. Ecce tibi diuitem diuitiis affluente, qui de producendis in tempus longissimum fortunis cogitabat, & adeo erat mortis oblitus: ut existimaret plurimos sibi vitæ annos residuos esse, cum tamen ille eadem nocte diem suum obierit.*

Hester. 6.

ALIi intereunt, cum in altissima dignitate, & honoris gradu collocati sunt. Inuitauerat Rex Assuerus principem Aman, ut secum & cum Regina Hester accumberet mense. Et dum conuiuium intererat, de illius nece agebatur. Nec multo post Regis Assueri iussu, ad patibulum ductus est, & in crucem raptus, quam ille parare præceperat, ut Mardocheum sibi infestissimum suspenderet, hic ne finis est illius qui apud regem plurimum gratia valebat? Nunquam ille cogitabat, cum furcam erigi præcepit, futurum ut ipse in illam tolleretur, nec cum ad conuiuium ingressus est fore, ut inde morte damnatus egrederetur.

2. Reg. 20.
num. 9.

ALIiS accidere videmus idem, quod Amasæ, cui Ioab hilaré vultum ostendit, cum ira lateret in corde, occurrit Amasæ ipsi Ioab, & dixit Ioab ad Amasæ: *due mi frater, et tenuit manu dextera mentum Amasæ quasi osculans eum. Porro Amasæ non obseruauit gladium quem habebat Ioab qui percussit eum in latere, et effudit intestina eius in terram.* Beneuolentiæ signum ostendit, ut illum securum redderet, & sic interficeret. Quis putaret illum esse inimicum, & vitam, & sanguinem expetere, qui hilari vultu salutabat, & usurpabat fratris nomen, & in amplexum ruebat? sub illis tamen inuolueris occubabatur, & latitabat grauis, & acerba mors. Huic proditori similis est mundus, unde cum hilarem vultum ostendat, & se homini beneuolum præbet, ac multa pollicetur, tunc magis cauendus est, quia

Coniunctia.

213

quia blandimenta illa sepe insequitur aspera mors, quæ vniuersis bonis hominem spoliatur.

ALIi interimuntur, cum choreas ducunt, & luxuriae corporis oblectamenti vacant, qui suis calibus, & iuinis comprobant illud Iob: *Tenant sympavum (ait Iob) & cithara ariet gaudet ad sonitum organum, ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt.* Vbi ait Diuus Gregorius: potest in puncto hoc intelligi, quod sepe hi, qui in iniquitate diu tolerati sunt, subita morte rapiuntur, ut nec fieri ante mortem liceat, quæ peccauerunt. O mortem vere infelicis, cum ipsi instrumenta musica manibus portant, ut nervis concrepent, illa mors emanibus extrahit. Dum suavia, & dulcia carmina decantant perimuntur, & cum minus putarant, subita, & inopinata morte obduntur. Alii valde erant a mortis cogitatione, qui caneant fidibus, & oblectationes quærebant. His malis obnoxii sunt homines. Quis igitur vitæ fidat, quæ tot calamitatibus, & periculis circumuenta est?

Iob. 21. n.
12.
D. Grego.
15. mora,
cap. 19.

AC demque in rebus, in quibus nunquam putarant offendunt mortem mortales: & accidit illis quod passeris, qui inter arborum ramos virides in horto volitat, & confidit in fronde, ibique suauiter canit, & subito illum accipiter inuadit, & caput, ac vnguibus, & rostro dilacerat, & disceperit. Sic euenire solet homini cum sibi securus videbatur, & virentia lustrabat prata, ac inter arbores, & flores in hortis deambulabat, & versabatur. Tunc aucups inexplorabilis retia tendit, ut illum capiat, & interficiat. Sed Spiritum sanctum qui hæc sigillatim expendit audiamus: *Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aues laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis ex templo superuenerit, sic ca-*

Simile.
Eccle. 9.
12.

hic explicat Dominus, quod solet hominibus frequenter euenire. Quæ securitate pergit piscis ad capiendam escam, sub qua latet hamus, & ubi non putat capitur: passerulus etiam qui grana longe prospicit, ad illa captanda summa velocitate fertur, & tamen ipse aucupis rete captatur, & interficitur. Sic accidit mors hominibus, dum minus putabant, & minus de illa cogitabant, & vnde vitam spectabant, subito mors erumpit, vita priuatur illa, cum lautitias, & elegantias quærebat, noue ex cogitatis ornamentis, & redimiculis operam dabat. Alter interimitur, cum opiparum conuiuium celebrabat, nec dum bucella ex ore transmissa. Alter dum nervis citharæ concrepabat, ictu percussus interimitur. Et dum somno indulgeret, super lectum molitum, & subactum excitatur

Dd 3 in

214 FERIA 4. post Domin. 1. quadragesima.

in inferno. Et istorum multi, cum non solum à sensibus, & mente, sed à Deo erant etiam omnino alienati, infelicitissima morte occumbunt. Denique tanquam fur cum minus cogitabatur irruit mors.

Seneca.

C V M igitur certum sit eo tempore homines interire, cum minus mortis memores sunt, rationi valde consonum est, ut incertos mortis euentus quisque reformidet, & sedulo se ad mortem subeundam comparet. Nescis (ait Seneca) quo loco te mors spectat, tu ergo in omni loco mortem specta. Ea ratione vita tibi ducenda est, ac si statim moriendum tibi esset: *Nescitis diem, neque horam, ergo vigilate.* conclusio Christi Domini est, quæ & concludere debet, & convincere, ne nos incautos offendant mors, sicut offendit quinque virgines fatuas: Quibus aditus ad nuptias interclusus est. Merito virgines illæ fatuæ appellantur à Christo, quia maxima stultitia est tunc obdormire, cum se quis peccati scelere commaculatum cognoscit, & se exponere periculo subeundi mortem infelicitissimam, quæ multis contigit. Et quando id nullo fuisset exemplo comprobatum, posse contingere, tamen homines sollicitos Saluatoris monitum reddere deberet. Quid ergo cum inopinatæ & subitanæ mortes frequentissime sint? Quid si tibi quod aliis multis, contingeret? Quid si cum adhuc in sceleribus es, Deus faceret potestatem demoni, ut te suffocaret & occideret: vix tibi Nunquid non posset accidere? quid ni? Cur ergo cubitum discedis, priusquam animum peccatorum confessione expies. Caue tibi, ne aliquid committas quod in æternum in inferno lugeas, &c.

Discursus secundus, in quo ostenditur futurum, ut a Niniuitis, & alijs creaturis rationis expertibus damnentur in iudicio peccatores.

Viri Niniuite surgent in iudicio.

D V O inuenimus in Evangelio consideratione digna: Primum Niniuitas, ethnicos, & à vera religione omnino alienos, penitentiam egisse in predicatione Ionæ, qui solus & peregrinus erat, & vnam tantum concionem habuit. Secundum est cetera quod deuoravit

Concis tertii.

215

deuoravit Ionæ, nequillum Dei insularet, sed sine villo detrimento viuum euomuit in litus. In quo duo nobis Dominus exempla proposuit, alterum penitentiae ethnicorum, alterum fidei & obedientiae animalium rationis expertium. Id enim saepe reperitur in sacris litteris, tum ut huiusmodi exemplis, erubescamus, tum etiã ut in nouissimo die iudicii damnemur: contra fideles enim impetentes aduocabit Dominus Niniuitas, dicens: Ethnicici ad vnicam & breuem Ionæ concionem penitentiam egerunt, & vos fideles, & in Ecclesiae gremio nutriti, assidue documentis diuinis eruditi, millies per sacros concionatores vocati in sceleribus perquam deglutitiui Ionam, ad præceptum meum euomuit illico illud gressi estis, & sanguinem meum conculcastis, Imo antequam ad illud iudicium tremendum veniamus, nobis proponit Christus huiusmodi exempla, ut saltem ethnicorum & brutorum acta imitemur. Habet se Dominus nobiscum instar virbani alicuius equitatis, qui cum filios velit obiurgare, quia rusticitate quandam agrestem præferunt, exemplum ducet à paganis & rusticis hominibus, & diceret, quia ratione sit ut hi qui in pagis, & tuguriolis degunt, ingenuè loquantur, & ingenuos mores, & præclara equitum studia imitentur & referant: in vobis autem, qui in frequentissima curia, inter regis affectas, & dynastas versamini, nulla virbanitatis vestigia reperiantur. Eadem verba posset Episcopus usurpare, cum clericos vellet reprehendere, exprobrans illis vitia, & secularium hominum virtutes obijciens. Aut quemadmodum dux aliquis præstantissimus, si vellet à militibus formidinem executere, & illorum timorè reprehendere, diceret: Multa fuerunt fecimus, ut Amazonas missas faciam, quæ pro patria, honore, & gloria fortiter dimicant, vos autem cum milites sitis, qui æternam gloriam rebus in bello præclare gestis aliquando comparastis, terga vertitis, incredibili quadam formidine deteriti, quæ ista hominum impudentia est? Sic Dominus in hoc loco, & alibi saepe exempla adducit ducta ab ethnicis, & rebus sensu, & ratione carentibus, ut ea ratione illi qui Christi nomine, & sanguine insigniti sunt erubescant. Cum ergo nobis scriptura exempla abunde suppeditet, nonnulla profereamus.

V T Israelitas confunderet qui ad Deos alienos conuertebantur, ait: Iudicio contendam vobiscum, & cum filijs vestris disceptabo. Hier. 2. Transite num. 10.

216 FERIA. 4. post Dominica. I. quadragesima.

Transite ad insulas Cethim, & in Cedar mittite, & considerate vehementer, et videte si factum est huiusmodi, si mutavit gens Deos suos, & certe ipsi non sunt Dij. Populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Incolæ duarum insularum, quas commemorat propheta Cethim, & Cedar statuis lapideis, & ligneis, honorem & cultum Deo debitum exhibebant, qui Dij cum essent cultu & veneratione indignissimi, nunquam tamen a suis cultoribus deserti sunt. Hoc ergo Dominus minus argumentum conficit. Illi fidem præstitam, Dijs ligneis, & lapideis servant, me autem, qui verus Deus sum, vosque ex nihilo produxi, pro alijs commutatis. Vnde exclamans propheta subdit. Obstupescite cæli super hoc, & porta eius desolamini vehementer. Cælum (ait Divus Hieronymus) inhorrescit, & stuporem dissimulare non potest videns Dei præcepta calcata. Omnis enim creatura ingemiscit, & condolet super peccatis hominum. Ecce tibi quo exemplo, Barbarorum scilicet, confundit Dominus populum suum.

Hier. 6.

4. Reg. 5. Si C etiam ut Samaritanis ex probaret, eo quod Eliseum Prophetam debito honore & veneratione non afficiebant, commovit Naaman Principem Syriæ, ut in Samariam proficisceretur, & Eliseum quaereret, ab eoque pristinam valetudinem efflagitaret, litteras Regis Syriæ secum detulit, & maxima dona, cumque ad pristinam valetudinem restitutus esset, ad veram Dei religionem iam tractus dixit. Vere scio quod non sit alius Deus tuus in universa terra, nisi tantum in Israel, concede mihi obsecro, ut tollam mihi onus duorum burdonum de terra, non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam Dijs alienis, nisi Dominus exemplum hoc valde accomodatam erat, ut populi Israelitici homines erubescerent, & confunderentur: venit enim ethnicus qui veram cognitionem Dei non fuerat assequutus, ut a vero Dei propheta remedium peteret: Israelitæ autem inter quos versabatur, nec illum ut par erat agnoscebant, nec debitam illi venerationem, & honorem exhibebant, vnum duntaxat miraculum edidit in oculis Naamam, quo conuictus, & ad Deum conversus est, in conspectu autem illorum maxima & multa considerat miracula, quibus nunquam voluerunt a suis peccatis cessare. Hanc ergo ob causam voluit Dominus, ut Naamam Syrus in Samariam veniret, ut illius pietate, & fide erubescerent Israelitæ.

Luc. 10.

numer. 13.

E ANDE M ob causam Dominus graviter affectus: quia civitates Bethsaidæ, & Corozaim, post Christi Domini splendorem illis

Concordantia.

217

his exortu ad huc in sua persistebat pertinacia, ait. Et tibi Corozaim, ve tibi Bethsaidæ quia si in Tyro, & Sydone, facta fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere, sedentes peniterent. Tyrus, & Sydon, vrbes erant Syriæ, quas Barbari incolabant. Vnde perinde fuit, ac si diceret duriores, & immaniores estis barbaris. Nam si illi interfuissent prodigijs & miraculis quibus vos interfuistis, non dubium quin respicerent, & a peccandi consuetudine abducti ad bonam vivendi frugem se reciperent, vos autem instar saxorum, & rupium immobiles in vestra duritia, & pertinacia perseneratis. Similiter hodie cum vellet Christus Dominus, scribas, & pharisæos convincere, quia celesti doctrina nihil proficiebatur ait. Regina autem surget in iudicio, cum generatione ista, & condemnabit eam, quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis, & ecce plus quam Salomon hic. Quasi diceret ab extremis orbis terrarum partibus etherent, vos autem qui æternam Dei sapientiam carne vestitam cernitis doctrinam celestem, quam vobis tradit contemnitis. Niniuitæ qui ad prædicationem Ionæ penitentiam egerunt, quæ alia re commoti sunt, nisi unius hominis concione qui tantam apud illos vim habuit, ut statim concentum, & armoniam, in fletum, & lachrymas, lautitias blandas in aspera cilicia, ac denique oblectationes suas in penitentiam rigidam commutaverint. Scelera itaque Niniuitarum unica admonitione hominis illius repressa sunt. Nunc autem conciones habet in populo, ille qui Ionam in infinito quodam intervallo superat, & tamen non ille percipitur fructus, nec sic ultus peccatis finis imponitur, Ionas Niniue ruinam minabatur, & timuit, nunc autem vobis minitor sempiterna supplicia, & non timeatis? Ionas non pollicebatur vitam sempiternam, & exauditur ego autem polliceor, & aures clauditis? O rem mirabilem! ethnici, & Barbari ad audiendam unius hominis vocem aures intendunt, & quidquid ille præcipit exequuntur: Vos autem genus electum, populus Dei, in quorum conspectu, & oculis tot eduntur miracula, adhuc in vestra pertinacia persistitis? & dicitis, volumus signum videre? Viri Niniuitæ surgent in iudicio, & condemnabunt vos. Erubescat Populus Israel, erubescat etiam Christianus populus in quo, & Christus Dominus, & eius miracula, verba divina & sacramenta sunt, & videmus quam plurimos qui nullos fructus, ex fructiferis his arboribus colligunt.

E e

qui.

218 FERIA 4 post Dominica quadragesime.

quibus suis subueniant necessitatibus, ut fecerunt Niniuitæ, auditis verbis Ionæ.

S E D non solum ethnici, & barbari Israelitas, & Christianos homines confundunt, sed etiam animalia rationis expertia. Certe deuorauit Ionam, nihil tamen mali intulit illi, sed in utero conseruauit, ut nullum detrimentum pateretur, ergastulū. Domini fuit, in quod illius seruus coniectus est, & tribus diebus detentus, quod illum iussu Domini expulit in litus maris, ut erubesceret Ionas, qui diuinæ voluntati resistebat, & nos etiam pideret immanū scelus, & flagitiorum quibus Dei voluntatem transgredimur. cū immane illud certe illam perfectissimè, & ad nutum exequatur. Sic Deus creaturis irrationalibus in exemplum adductis reprehendit mores nostros.

FORMICAE solitudinem, & curam obijcit Spiritus sanctus desidi, & ignauo, cum ait: *Vanitas ad formicam o piger, & consideras vias eius, & disces sapientiam, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in aestate cibum suum, & congregat in messe quod comedat.* Et subdit: *Utrumque piger dormis, quando consurges esuriam tuam? Ac si diceret, quæ isthæc stulticia est, cur non te pudet, o piger, qui stertis in æstate, cum formica valde sollicitam intuearis, quæ in æstate colligit grana, quibus vescatur hyeme: & natura ipsa duce didicit, alio tempore laborandum esse, alio vero ocio, & tranquillitate perfruendum, cum tamen animal humile sit, quod omnibus despectui est, & pedibus conculcatur. Tu autem rationis particeps, qui mente, & cogitatione aueris, doctrina, & disciplina imbutus, præceptis instructus, legibus addictus, concionibus, & libris admonitus, nec sensu, nec prudentia vteris, ut hoc breui tempore, ea tibi compares, quæ æternitati valeant deseruire, ea in horrea condas, quibus sine vilo fine vescaris, & perfruaris. Excute somnum o piger, a formica excitatus, & eam tibi ut exemplar ad imitandum propone.*

INGRATIS exprobrat Dominus vitium suum, proposito exemplo bobis, & asini, cum ait: *Filios emittit, & exaltant, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit.* Exponit Diuus Hieronymus sic, ego eos adoptaui in filios, & feci populum peculiarem, partem meam, ac funiculum hereditatis meæ, & eos appellaui primogenitos, illi autem, nec hoc idem fecerunt, quod

Prouer. 6.
v. 6.

Isai. 44. 2

Hier. ibi.

Concio tertia.

quod bruta faciant animalia, ut beneficiis vincerentur, & intelligerent pastorem, ac nutrimentum suum. Nec comparauit eos canibus, quod sagacissimum genus animalium est, & pro paruo cibo, dominorum secta defendit. Sed stolidioris sensus bobis, & asino. Hæc Hieronymus. Quæ maior nobis potest ligamini nota inuri, cum asini, & bobes magis grati dicantur, & habeantur dominis suis, qui illos seruo, & paleis pascunt, nos autem in te præditi, & celesti cibo refectioni ingrati sumus Deo, qui in nos beneficiis, ut Christi corpore, & sanguine alit, ac tantis nos cumulat dit brutos, rationis expertes, cur tantus cibus ingratos reddet homines rationis participes.

A V A R O S autem, & qui nulla in pauperes liberalitate vtuntur, excitat Dominus coruorum exemplo, qui in solitudine victum suppeditant Helicæ. Bis enim singulis diebus, panem & carnem ad illum deferabant. Edacissimus coruus est, nihil tamen detrahebatur de carne, ut illam (iussu Dei) tribueret homini, qui victum maxime indigebat. Ut ea ratione erubescant diuites, qui non solum pauperibus fame confectis necessaria non suppeditant, sed sapissime per vim, & iniuriam ab illis quod habent extorquent, ut suas ipsi augeant diuitias, & opipara, ac splendida conuiuia parent.

IRACUNDOS autem, qui iniurias usque ad internecionem perducunt, ad mentis sanitatem reuocat propositis ob oculos leonibus, qui Danielem in lacu circumuenerunt: quibus victus subtrahendus erat, ut prophetam dilaniarent, quibus victus subtrahendus erat, ut prophetam dilaniarent, quibus victus subtrahendus erat: Nullus autem illorum seruum Domini cōtingere ausus est. Ut ruhorum afficerentur illi sarrapæ, qui Danielem in lacum coniecerant, cum cernerent leones illi pepercisse, cuius ipsi expetebant sanguinem, & rubore suffundantur oportet, homines, qui aliorum hominum calamitatibus, ad misericordiam, & clementiam minime commouentur, cū leones, qui natura cruenti, & ferocissimi sunt commouentur.

IMPRUDENTES, & desides, qui occasiones è manibus elabi patiuntur reprehendit Dominus, obijciens illis miluum, & alias volucres, dicens: *Milui in celo cognouit tempus suum, turrus, & hirundo, & ciconia, custodierunt tempus aduentus sui. Populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Huiusmodi aues (ait Diuus Hieronymus) sua norunt tempora, & sciunt quando ad calida festinantes loca, regionem hyemis debeat declinare.

Ecce 2. & rur.

3. Re. 17.
num. 3.

Dan. 6. 22.

Dan. 1. 4.
num. 304

Hi. 1. 3. 2.

Hier. ibi.

220 FERIA 4. post Dominic. I. quadragesime.

& rursus veris principio, ad solitas venire regiones. Volucres itaque natura duce, occasionem, quam illis offert tempus, præterire non patiuntur, homo autem mente præditus, tot occasiones è manibus elabi patietur? Tempora temporibus succedunt, anni annis, quadragesima transit, alia subsequitur, quam plurimæ temporum vicissitudines præteruolant, ipse autem semper in sua mentis durtia, & obstinatione perseverat, quoad morbo correptus priusquam illum scelerum suorum pœniteat, morti succumbat infelicissime.

N E C solum animantium, sed aliarum etiam rerum, quæ nullo sensu ducuntur, exemplis convincimur. Horum exemplorum copiam abunde nobis scriptura suppeditat, aliqua tamen in medium proferamus. Ictu virgæ flix, ex quo ignis excutitur, aquæ latices effudit, tu autem sæpe à Domino percussus, nec lachrymarum rivulos effundis. Freno soli iniecto, retardatus es, & stetit in tabernaculo tuo, tibi autem Dominus sæpe frænum injicere conatus est, ut à semita iniquitatis, ad virtutis viam reuocaret, tu vero effrenato quodam impetu raptus, nec retardaris, nec gressum contines, sed instar ferocissimi equi involuntarium interitum ruis. Iordanis qui fertur impetu ferocissimo Domini iussu, conversus est retrorsum. Cupiditates autem cordis tui, nullis Dei legibus, nec præceptis continentur: sed velut aquæ fluminum semper eadem velocitate feruntur.

E T quia multi sunt homines qui instar lapidum nullo videntur sensu duci, admonet Christus Dominus futurum, ut hæc non solum in dedecus, & ruborem nostrum, sed in damnum etiam, & perniciem cedat: Viri (ait) Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam. Condemnabunt, ait, non prolatione sententiæ, sed exemplo suo, quia ipsi pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ. Si ergo Niniitæ damnabunt Israelitas, quâo magis Christianos homines? Sed quid Niniuitas commemoro? leones, tigres, corui, milui, bobes, & asini, filices, flumina, maria surgent in iudicium, & condemnabunt generationem istam. Hæc enim diuinam voluntatem, ad nutum exequabantur. Quam homines transgrediebantur, sepiissime. Quid respondebit peccator, cum Deus obijciat animaliarationis expertia, lapides & saxa dicto obediētes suo? Quid tu qui diuinæ semper obstitisti voluntati respondebis? oppilabit iniquitas os suum, & Dominus sententiā proferet, qua peccatorem æternis supplicijs addicat: beati autem vniuersi illi

Num. 20.
num. 11.
Ios. 29. n.
4.

Exod. 3.
num. 16.

Concio quarta.

221

si illi assentientur & dicent: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum, &c.

CONCIO QVARTA.

Discursus primus in quo ostenditur, quanti faciat Dominus hominis, pœnitentiam.

Thema. Viri Niniuitæ, &c. quia pœnitentiam egerunt, &c.

Q V I pœnitentiæ virtutem, præstantiam, & excellentiam voluerit agnoscere, & quanti illam Dominus faciat, hodiernum Evangelium perlegat, in quo id cumulate satis explicatur. Niniitæ ethnici erant, variis flagitiis, & sceleribus coinquinati, quæ adeo creuerant, ut Deus vehementer insensus eos funditus voluerit delere. Quam primum autem pœnitentiæ operâ dederunt, Deus illos mitioribus oculis intuetur, & latam sententiā reuocat: quâ protulerat Ionas iussu Dei, illosquæ coram ipso Propheta defendit, qui exoptabat ut funditus deleberentur, illos proprio ore laudat, & ut exemplar, ad imitandum populo proponit. Et ut Israeliticus populus erubescat, eorum pœnitentiam inter Prophetarum scripta voluit collocari, & de eadem in Evangelio mentionem facit, ut Christianus populus hæc perlegens confundatur. Denique in extremo iudicio surgent viri Niniitæ, ut eorū pœnitentia, cōvincantur illi, qui eam amplecti noluerunt. Eo Deus honore afficit hanc pœnitentiam, cum tamen minimi valoris sit, ut pote ex timore profecta, quia non à contritione, sed attritione originē ducit. Ut sanctū Concilium Trid. celebratum aduertit. Timore namque & formidine concussi sunt, auditis verbis Ionæ: *Ahuc quadragesimæ dies, & Ninive subuertetur.* Si ergo tanti Deus attritionem facit, quæ ad pœnitendum inducit, quanti faciat necesse est contritio, & à maximo amore profecta, quam aspera subsequitur pœnitentia? Si tantum valuit barbarorum dolor, priusquam Christus Dominus suum sanguinem profunderet, quantum valeat necesse est

Ecce 3

Christiano

Trid. sess.
14. c. 4.

222 FERIA 4. post Dominic. I. quadragesima:

Christianorum amor, præcipue cum Christus Dominus in sanguinem in cruce obrulerit, qui contentiori voce clamat, misericordiam esilagitas, quam Abelis cruor iustitiam petens.

Leuit. 7. num. 2. ET ut videatis quanti Deus poenitentiam faciat, & quã ob causam laudet Niniuitas, quãso diligenter attendite. Cum Deus ageret de sacrificio pro delicto, ait: *Hec est lex hostie pro delicto, sancta sanctorum est, idcirco ubi immolabitur holocaustum, mactabitur, & victima pro delicto.* Quid habet sacrificium pro delicto, ut illud Dominus sancta sanctorum nomine appellet? Et assignetur illi locus illius maximi sacrificij, quod holocaustum dicebatur? Quia illud sacrificium poenitentiam referebat, nam pro delicto offerebatur, & sicut sacrificium illud corpori animalis dolorem inferebat, sic poenitentia dolorẽ inuenit animæ poenitentis, & quemadmodum Deus illo sacrificio placabatur, sic etiam poenitentia placatus redditur. Si igitur tanti Deus figuram fecit, quanti id faciet, quod sub figura latet?

Luc. 15. gam. 5. PASTOR ille bonus sollicitus de suo grege, qui errantem inuenit ouem, illamque super humeros reduxit. Scitis quem referat (summis in cælum laudibus Christus Dominus efferatur, qui hanc similitudinem adinuenit, si dicerem ego Deum, erga peccatorem ita beneuolum se ipsum ostendere, sicut ostendit se pastor cum oue quam humeris tulit, videretur fortasse cuiquam, aliquantum excessisse, sufficeret enim oui illi, quæ gregem deseruerat, ut traheretur à pastore, & raptaretur per campos. Sed Dominus ipse, qui similitudinem adduxit, eam sibi accommodat, ipse peccatorem querit, & cum errantem inuenit, non trahit funibus, sed humeris portat, & amicos, & vicinos conuocat, ut sibi gratulentur: *Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat.* Cum quis causam obtinuit, aut quid simile assecutus est, domi spectat amicorum gratulationes: Noster autem pastor, tanta lætitia afficitur, & alacritate perfunditur, cum peccator scelere perditus, poenitentia beneficio reparatur, ut ipse gratulationes querat: *Congratulamini mihi, &c.* Satis ostendis o Domine quanti poenitentiam facias, & quãti valoris sit poenitentia cum tibi adeo sit iucunda, tibi enim non potest lætitia asferre quod in se magnum non est.

QVOD si gaudium Domini valoris argumentum est, reminisci oportet alacritatis, qua parens filij prodigi perfusus est, cum illud poenitentia ductum, ad se venientem aspexit. Cum adhuc longe esset

(ait

Concio tertia.

223

(ait Christus Dominus) vidit illam pater ipse, & misericordia motus est, & accurrens cecidit supra collum eius, & osculatus est eum. Et de nullum in manu eius. Et adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur: Quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Quis non arbitraretur, parentem grauiter patrimonium dissiparat, bona obligauerat cerneret, & oculos amitteret, & in domum suam reciperet, non passurum, ut abiret impune, sed grauiter obiurgatum, aut animi supplicio afficeret, aut saltem cum toruo vultu intus verbis contumeliosis exciperet? sed nihil minus Imo illi obuiam processit, & expansis manibus, in illius amplexum ruit. O singularem parentis clementiam! in tem prædicandam! Filius ait, Pater peccavi, in cælum & coram te, nam non sum dignus vocari filius tuus sed fac me sicut vnũ de mercenarijs deciosissimis vestibus induit, aureis annulis eius amplexatur, præopiparum conuiuium parari præcipit. In maximam admirationem rapitur, si ius nati maximus hæc audiens. Cum audire: (ait scriptura) Symphoniam, & eorum & causam sciret lætitia nolebat intrare. Patet autem ad illum egressus, blandissimis verbis compellabat, & dicebat, licet Gaudere oportebat, quia frater tuus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Quis ergo poterit dubitare magni a Deo fieri peccatorum poenitentiam, cum eos tanto cum gaudio excipiat, & tot beneficiis afficiat, nam sicut lachrymæ, quas Christus profudit, sunt maximum grauitatis scelerum argumentum, sic lætitia qua Deus perfunditur cum peccatorem scelerum penitet, & ad eum conuertitur, valoris poenitentia maximũ etiam est argumentum.

MENTES etiam ille cœlestes, non mediocri lætitia eundem festum agunt in cœlo, cum peccator peccandi consuetudini nũcium remittit, & ad Deum toto corde, & animo conuertitur. Atque gaudium est in cœlo super vno peccatore poenitentiam agente, quã supra nonaginta iustis, qui non indigent poenitentia. Quis ergo non magni faciet illud, quod tancti magnificunt ciues illi cœlestes? Cum in curiis regum Iudi exhibentur tauri agitantur, & coniectis inter se arudinibus equis discurrent, eo quod regi aduenit diu expectatum nuncium.

Luc. 15. num. 7.

simile.

CON-

224 FERIA 4 post Dominic. i. quadragesima.

Coniectamur inde rem esse magni ponderis, & momenti, eo quod illis exhibitis ludis celebratur. Si autem circumferretur diem festum celebrari, & ludos exhiberi, eo quod priuatus homo e. media plebe desumptus, qui regi alapam impegerat, ad se reuersus veniam petierit, quod illum tanti sceleris peniteret, nonne omnes qui id audirent, obstupescerent? & in maximam quandam admiratione raperentur? Si ergo id esset mirabile qua admiratione dignum erit gaudium fieri in caelo super vno peccatore penitentiam agente? Quid enim est hoc nisi diem festum agi, quod peccator, qui Deum peccatis suis grauerat offenderat, ad se reuertitur, veniam petit, lachrymas profundit, dolore concutitur, promittitque futurum, ut in posterum relinquitur: Et maius gaudium est in caelo super isto peccatore, quam supra non agens iustis, qui non indigent penitentia. O vere mirabilis aestimatio! Perpende igitur quanti fieri debeat in terra, quod tanto cum gaudio, & laetitia celebratur in caelo. Peccator lachrymis, Angeli autem alacritate perfunduntur. Ille luget, hi laetantur, gemit ille, & gaudent hi. O felices peccatoris lachrymae quae tanto gaudio caelestes illos principes, qui diuinae maiestatis solium circumstant perfundunt!

SED quod maxime ostendit penitentiae virtutem, praestantiam, & excellentiam illud est: Penitentia scilicet deleri omnia peccata quantumuis graua. Summo Deo odio peccatum prosequitur, ut satis ostendunt acerbissimi cruciatus, quos pertulit in cruce, sed tanta est penitentiae vis, ut eius beneficio omnium scelerum impunitatem, statim assequatur peccatori: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, quae operatus est, &c. omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor. In offensionibus, quae inter homines commingunt, semper in animo illius, qui iniuriam accepit saltem memoria offensa remanet & quanquam sibi cumulate satisfactum sit, saepe cogitatione versat, & animo voluit iniuriarum sibi illatarum: Deus autem post penitentiam peccatoris ita iniuriam delet, ut illius non recorderetur amplius, & si perditus, & sceleratus fuerit peccator, pro ditor, blasphemus, haeresi infectus Arrio, & Iude similis: dum modo penitentiam egerit, iniquitatum eius non recordabor amplius. Quid Domine mihi si fuerit carnifex, & vnus illorum qui Christum Dominum filium tuum caeciderunt virgis, & rapuerunt in crucem? dum modo penitentiam egerit, amplius sceleris non recordabor. Quid si fuerit iudex, qui illum morte damnauit, & summus Pontifex, qui grauissimis illum ignominijs conuiciis, & contumelijs affecit,

Exech. 18
num. 22.

Disimile.

Concio quarta.

225

affecit, nunquid scelerum impunitatem assequetur? Ita quidem statim, ut cum penituerit eius criminum non recordabor amplius. Sic Cayphas, sit Pilatus, sit Iudas, sit demonibus scelerator. Dum modo penitentiam egerit, omnium iniquitatum eorum, non recordabor amplius. O ineffabilem Dei misericordiam! O inscrutabiles diuitias penitentiae nostrae!

QVOD quod non solum peccatori Deus delicta condonat, sed illum sub suam tutelam, & patrocinium recipit, illum ad pristinam amicitiam, & familiaritatem restituit, & caelestis regni haeredem, ac filium sui cohaeredem instituit. Hinc perspicitur quanti ille faciat penitentiam. Si alicuius regis affecit, laesa maiestatis crimen commisisset, quo regem sibi vehementer haberet offensum, & tantum illi officium praestitisset, ut rex ita deposita, illum non solum ad suam gratiam restitueret, sed regni sui haeredem institueret, & ris fuisse apud regem, quando tantam gratiam consequutus esset. Hinc poteris subodori, quanti momenti penitentia sit apud Deum, illa enim assequitur, non solum ut Deus peccata remittat, & penam purgatorij minuat, vel omnino tollat, sed etiam ut in adoptionem filiorum Dei transeat homo, & caelestis regni pariceps fiat.

SATIS aper te comprobatur hoc miraculo illo singulari, quod in boni latronis, nece editum est, vix enim verbum illud pronunciauerat: Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Cum audiuit ex ore Dei: Hodie mecum eris in paradiso. Quod idem fuit ac si diceret, ego tibi omnia peccata condono, & te in meam amicitiam recipio, & participem efficio felicitatis sempiternae. Animaduerte, quo tempore Christus Dominus maxima in illum beneficia contulerit, cum scilicet in cruce pendebat, inimicis suis circumuentus, virgarum plagis deformatus. Cum quis in laboribus est, dicere solemus: non est tempus impertiendi beneficia. Christus autem quo tempore maxima in illum exercebatur carnificina, tunc temporis maximis ille afficit homines beneficijs, gratiam & gloriam confert. Quo maius quid est? Sed perpendite obsecro quem tanto beneficio cohonestet. Latronem scilicet, qui propter immania scelera, propter atrocitatem, caedes, & furta merito pendebat in cruce. Et quem a se mundus amandauerat, tanquam communi aere, & terra indignum, hunc Deus penitentiae beneficio se dignum reddit, &

simile.

Luc. 22.
num. 42.

FF ad

226 FERIA 4. POST DOMINIC. I. QUADRAGESIMA.

ad caelestem patriam ducit: Hodie mecum eris in paradiso. Sed caute Dominus ne celos pudeat, si ad illos aditus pateat latroni, ne erubescant Angeli, cum illis assideat predo. Nihil notandum est. Hodie, mecum eris in paradiso, quia poenitentiam egit, & delicta recognovit, dicens: Nos quidem iuste nam digna factis recipimus, &c. Et ubi poenitentia est, omnia mundantur, sanctificantur, illustrantur, & condecorantur. Quamquam itinera latrocinij, & caedibus infesta reddiderit, si poenitentiae operam dat, omnium scelerum veniam assequitur, & celum gaudet, cum illius pedibus conculcatur, & Angeli letantur, cum illis assident, & locum concedunt, & Deus gloriatur, cum illum filium, & heredem constituit. Ideo iam hic latro. Bonus latro nuncupatur. Vbi admirabilis adnotanda est connexio, bonus latro, si bonus, quomodo latro? si latro, quomodo bonus? Quid sibi vult notabilis ista connexio? Quis bonitatem cum latronibus copulavit? Quis poenitentiae bonitas? quae tanta est, quae malos latrones, bonos latrones reddat fures caeli, latrones gloriae sempiternae: nostri ne modo poenitentiae dignitatem?

Et cum haec quae dicimus praclare concludamus, considerate obsecro, non vnam duntaxat urbem Ninive, sed duas, vnam luxui, oblectationibus, & corporis voluptatibus deditam, in qua elegantiae, munditiae, & lautitiae florent, virgines diademata, redimicula, preciosos ornatus, viri autem vestes sericas, aurum, argentum ostentant. Alteram autem intuemini in luctu, & squalore iacentem, fletui, suspirijs, & lachrymis deditam, cilicinis vestibus indutam, cinere aspersam, in domorum Angulis, & recessibus collachrymantem. Quae vobis pulchrior, & perfectior apparet ciuitas? quae vobis opulenterior, & splendidior videtur? quae conuiujs, & voluptatibus repleta est? In qua feminae sericis vestibus exornatae choreas ducunt, carmina suauiter decantant, ex fenestris aspiciunt, ut possint ab omnibus conspici? Aut vrbs illa in qua eadem feminae cilicinas vestes induunt, & in suis angulis lachrymarum riuulos profundunt, quibus peccatorum maculae eluantur? Quando nomen magis celebre, maiorem gloriam, & honorem adepta est Ninive? quando diuitijs, & oblectationibus affluebat, aut quando poenitentiae operam dabat? Ninive nomen immortalitati consecratum esse ratione poenitentiae, nemo est, qui non videat. Vnde cognoscitur facile poenitentiam, non solum apud Deum, sed apud homines etiam plurimum valere, cuius beneficio magnum sibi nomen Ninive comparauit.

Discursus

Carcio quarta.

227

Discursus secundus ostendit, non quamlibet poenitentiam sufficere ad satisfactionem pro peccatis.

Thema.

Viri Niniuite, &c. qui poenitentiam egerant, &c.

QUANDO Niniuite proponuntur nobis vt exemplar ad imitandum, animaduertere opus est, qua ratione Deum sibi placatum reddiderunt, vt in illorum vestigijs insistamus, quia do scelerum nos poenitet: Crediderunt (ait scriptura) viri Niniuite in Deum, & predicauerunt ieiunium, & vestiti sunt sacco, a maiore usque ad minorem, & peruenit verbum ad regem Ninive, & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere, & clamauit et dixit in Ninive ex ore regis, et principum eius, dicens: homines, et iumenta, et bestiae, et pecora non gustent quicquam, nec pascantur, et aquas non bibant, et operiantur faciem homines, et iumenta, et bestiae, et clamauerunt ad Dominum in fortitudine. O admirabilem poenitentiam! non dubium, quin maximo timore concussi fuerint, qui talem instituerunt poenitentiam, quo seruire Dei misericordiam efflagitabant, qui paruulos, & bestias ieiunare coegerunt! Sed quid bestiae commouerant? quid infantes deliquerant? Spectaculum esset visu mirabile, cum eodem tempore, omnia gemitibus, vocibus, & clamoribus personarent, bouum mugitus fame pereuntium, & clamor iumentorum ruditus, canum latratus celum attingebant, infantium vagitus, feminarum ululatus, hominum gemitus omnia complebant. Tunc cinis pluris quam balsamum habebatur, saccus astro ponebatur: funis sparteus zonae aureae gemmis exornata praeferebatur, puluina gausapina, & stratus purpurei remouebantur, & eorum loco cinis succedebat. Nudabantur corpora ornamentis, & cilicinis vestibus induebantur, citharae, & lyrae conticuerunt, & gemitus, ac suspiria personabant. Nulli parabantur cibi, nullae epulae, sed omnes sine villo cibo, & potu ieiunabant. Quam afferret admirationem, rex prostratus in terra, & principes, ac dynastae iacentes super pauimentum, profundentes lachrymas, & misericordiam submissione quadam animi enixis precibus efflagitantes? Vere Ninive subuersa est, vt ait Diuus Hieronymus.

ff 2

& alia

D. Hic. ib.

228 FERIA 4. post Domin. I. quadragesime.

& alia recens edificata. Flagitiosa Niniue deleta est, & honesta constructa. Exemplum istud Niniitarum nos dedecore, & ignominia afficiat, non enim potest penitentia nostra cum illorum penitentia conferri, peccare nouimus, penitentia autem operam dare, non nouimus, ubi ieiunia in quibus perseverarunt, quo ad Deum sibi placatum cognosceret: ubi cilicia ubi clamores, suspiria, & lachrymae? Peccata cernimus, penitentiam autem non cernimus, sed indulgentiam, oblectationes, & epulas. Quomodo igitur Deum sibi placatum reddere vult, qui sic peccator est.

Leuit. 4.
num. 5.

Præcipiebat Dominus ut in sacrificio, quod offerebatur pro peccato sanguinem animalis, quod mactabatur, sacerdos fumeret, illumque septies, coram Deo aspergeret, voluit enim Deus, ut sacrificium illud, in quo penitentia referebatur cruentum esset. Peccator veller, ut lustrali aqua, omnium peccatorum maculae deleterentur. Deus autem vult, ut cruentum illi sacrificium, sanguine manans offeratur, quia sine sanguinis effusione non fit remissio.

Mat. 3.

ID E M docebat Diuus Ioannes Baptista, dicens: *Ut possitis fugere a ventura ira, facite fructus dignos penitentiae, & ne velitis dicere, patrem habemus Abraham.* Magnam spem collocauerant illi in meritis Abraham, & arbitrabantur, quamquam multis essent flagitijs inquit nati, a Deo dissimulatum iri, vel hoc solum, quia filij erant Abraham. Ioannes autem ut illos ab errore reduceret, ait: *Ne velitis dicere patrem habemus Abraham, sed facite fructus dignos penitentiae.* Nos patrem Christum habemus, in quo præstantiori quodam iure confidimus, quam illi in meritis Abraham. Vult autem Deus ne penitentiam deferamus, quæ Christi Domini meritis coniuncta nos saluos, & in ætates in portu salutis collocabit. Sed quos vocat Diuus Ioannes fructus penitentiae dignos? Respondet Diuus Chrysostomus: sicut medicus, si viderit ægrotantis colorem, intelligit speciem passionis ipsius: sic & Ioannes mox ut vidit Phariseos venientes ad se, intellexit cogitationes eorum prauas. Forsitam enim cogitauerunt intra se, imus, & confitemur peccata nostra, iustitias a nobis non quæret, nullum laborem nobis imponet, baptizamur & consequimur indulgentiam peccatorum. Hæc ille. Vnde illi fortasse satisfacere Deo volebant aquæ ablutione, & manu Ioannis sibi concessa, nec de alijs penitentis quicquam curare, Ioannes autem vult illos ab errore abducere, ait: *Facite fructus dignos penitentiae.* Ac si diceret, non sufficit hæc aqua ablutio, opus etiam est,

D. Chrys.
in imperf.
ho 3.

ut penitentia sanguine abluamini, & fructus feratis penitentia dignos, scilicet fructus consentaneos penitentia. Qualibet arbor suos induit fructus, pirus pira, malus punica mala punica, & c. Arbor etiam penitentia vberimos fert fructus, qui sunt illi peculiares, eleemosynas, cilicia, & c. cum huiusmodi fructus non percipiuntur, penitentia arbor nullas in corde radices egit. Peccatum etiam suos induit fructus, quibus vescuntur peccatores terre. Peccatum etiam blandimenta, oblectationes conuiuia & c. Penitentia peccato adversatur, unde fructus illius, contrarij sunt. Vultis ergo percellere est, & eorum loco penitentia fructus in animum inue-

Concio quarta.

229

ut penitentia sanguine abluamini, & fructus feratis penitentia dignos, scilicet fructus consentaneos penitentia. Qualibet arbor suos induit fructus, pirus pira, malus punica mala punica, & c. Arbor etiam penitentia vberimos fert fructus, qui sunt illi peculiares, eleemosynas, cilicia, & c. cum huiusmodi fructus non percipiuntur, penitentia arbor nullas in corde radices egit. Peccatum etiam suos induit fructus, quibus vescuntur peccatores terre. Peccatum etiam blandimenta, oblectationes conuiuia & c. Penitentia peccato adversatur, unde fructus illius, contrarij sunt. Vultis ergo percellere est, & eorum loco penitentia fructus in animum inue-

Simile.

SI autem velitis cognoscere, quodebeat procedere penitentia intuemini sanctum Regem Dauid, qui peccata sua deplorat, non vulgari quadam ratione, sed vberibus lachrymarum fontibus profusis. *Laboravi* (inquit) *in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum mei. Rugiebam* & *gemitu cordis mei*. Ita, non gemit, ut homo sed in star leonis rugiebat. *Genua mea infirmata sunt a ieiunio.* Totam die con- tristatus ingrediebar. De profundis clamaui ad te Domine. *Amplius lauam manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.* Posui vestimen- tum meum cilicium. Ecce tibi fructus penitentia dignos. Non se- runt iam huiusmodi fructus penitentia dignos. Non se- nia, & grauissima scelera. Penitentia enim, quæ illis iniungitur, le- uis est, cum nec ornamenta corporis amoveat, nec epularum assuen- tiam tollat, nec ieiunium inducat, corporisque afflictionem inuehat. Nō induunt iam peccatores cilicinas vestes, sed rosaria percurrunt, reliquis corporis oblectamentis permanentibus in eodem statu, ac si nullam penitentia operam darent. Væ peccatoribus, id enim a- pertissimum fictæ, ac simulatæ conuersionis argumentum est. Vnde Diuus Gregorius ait. Tunc bene conuersum peccatorem cerni- mus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquen- do confiteretur. Vnde Iohannes Baptista male conuersos Iudeos ad se confluens increpans ait. *Facite fructus dignos penitentiae.* Hæc Greg. In fructu ergo non in folijs, aut ramis penitentia cognoscenda est.

VULTIS ut ostendam qui fecerint fructus dignos penitentia? versate

Gre. in il-
lud. 1. Re.
ca. 2. pec-
catis.

230 FERIA 4. post Dominic. 1. quadragesima.

versare volumina quibus sanctorum patrum vita continentur, qui tam asperam vivendi rationem, & a communi hominum consuetudine alienam instituerunt, ut omnem fidem humanam superare videretur. Montium petebant concava altitudines, sitiebant, esuriebant, aestuabant, cupiditatibus imperabant suis, alij arborum radicibus victitabant, alij ad panem nihil adhibebant. Hi semel in die cibo reficiebantur, illi semel tantum in integra hebdomada, ferreas catenas carni admovebant, ciliciis vestibus corpora macerabant, sub dio iacebant humi, atque vix somnum capiebant, vel lapidi, vel parieti admoti. Et fuit qui in cacumine columnae ad perpendiculari erecti per multos annos constiterunt: alius vero in antro in quo leo commorabatur, alij se ipsos ultro in poenitentium carcerem coniciebant, ut sempiterni carceris cruciatus effugerent. Ibi dies & noctes infordibus, in luctu, & squalore traducebant, lachrymas profundeabant, preces ad Deum fundebant, divinam misericordiam implorabant, pugno contundebant pectora, quo ad ferè sanguinem expuerent. Huiusmodi fructus erant poenitentiae digni. O miseram calamitatem nostram! perditos mores! Ad ea enim tempora devotum est, in quibus nec peccata nostra, nec poenitentiae remedia ferro possumus. Grauioribus nunc sceleribus coinquantur homines, nesciunt tamen poenitentiae remedium adhibere. Poenitentia, quam nunc exercet peccatores illis quos commemoramus essent delitiae, & oblectationes: suavius, & opulentiùs epularis tu die veneris hebdomadae sanctae quam illi die paschatis. Magis tibi indulges, cum poenitentiam maiori conatu amplecteris, quam illi cum poenitentia, ut vires reficerent, deponebant.

Baruch. 4. nu. 2. PROPHEETA Domini Baruch modum, quem poenitentia nostra habere debeat, praescripsit, cum de poenitentibus populi Israel loquutus est, dicens. *Sicut sunt sensus vestri ut erraretis a Deo, decies tantum, iter in revertentes requiratis eum.* Non ait tantum adhibebitis poenitentiae quantum peccati contraxistis, sed decies tantum, ut vni voluptati decem molestiae respondeant, vni cupe hanc decem ieiunia, vni diei scelerum, & flagitiorum, decem dies asperissimae poenitentiae molestijs, & laboribus respondeant.

Rom. 6. nu. 19. QUI vero infirmi, & imbecilles sumus, neque in vestigijs horum poenitentium possumus insistere, quid faciemus? Divus Paulus respondet. *Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestrae. Sicut enim exhibuistis membra vestra servituti immunditiae, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servituti iustitiae in sanctificatione.* Hoc est ut exponit Divus Chrysostomus, oportebat tanto amplius exigere quanto

Concio quinta.

231

quanto haec servitus illa maior est, ac melior: sed ego nihil amplius peto, propter infirmitatem carnis vestrae. Atque illud quidem imundicia, hoc autem sanctificatio; illud iniquitas, hoc autem iustitia est. Haec Chrysostomus. Humanum igitur est, quod Paulus postulat, & maxime Deo gratiae agenda sunt, cum in satisfactione non petat maiorem conatum, quam illum, quem adhibuit hominibus, cum illum offenderet. Hoc poenitentiae genere utebatur Magdalena, quae nobis ut exemplar poenitentiae proposita est, ad imitandum. Quae nimium risu planctu persolvit, balsamis preciosisissimis illum offendit, eisdem balsamis illi inseruit. Si illum criminibus offendit, eisdem illius pedes absterxit. Si illum impuris colloquiis hominum, postea sedens ad pedes Domini, audiebat verbum illius. Ac denique, si illum, cum luxui & voluptatibus vacaret offendit in mundo, ab illo egressa in asperam solitudinem se recepit, in qua plurimos annos asperissimam traduxit vitam. Hanc Deus a peccatore satisfactionem exigit. Si propter lucrum, & fortunas male acquisitas gravissima scelera commisisti, vult servato omnino antequam omnia ordine recte iustitiae. Neque ut restituas male acquisita vel ablata veris dominis, si extant, aut inveniri possunt: de reliquis quorum domini non comparent, aut non sunt, eleemosinas eroges. Nam si res aliena propter quam peccatum est, reddi potest, & non redditur: poenitentia non agitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Secundum S. August. in epist. ad Macedonium, & habetur 14. quae. 5. can. 1. Sic Zachaeus Luc. 19. Simul curavit restitutionem facere, si quid defraudasset, & eleemosinam. Itidem si multum tempus frustra contrivisti, vanitati deditus, quod reliquum est vitae in bonis operibus exercendis consume. Ut epulas parares, & conquistissimis cibis vesceris, plurimas pecunias consumpsisti, nunc illi ieiunijs, & eleemosinis inseruias opus est: verba inutilia, & lenia silentium excipiant, ornamenta serica in aspera ciliicia commutentur: tibi indulgebas, & corporis cupiditatibus vacabas, corpus macera, & illius cupiditatibus obsiste, id tibi difficillimum, & valde asperum videtur. At Divus Paulus humanum videtur, & meminisse oportet, maiora tuis sceleribus deberi supplicia, & maximam Dei beneficium esse sempiterna supplicia, quae commerueras, temporalibus corporis afflictionibus remitti, quibus etiam sempiternam felicitatem promereris. Memineris etiam illud, quod non sunt condigne passionibus

huius temporis, ad futuram gloriam, que reuelabitur in nobis. Quod etiam oportet Deum, pro cuius honore, & gloria hæc patimur, his & aliis pietatis officiis promereri. Et multos etiam esse qui pro minoribus peccatis, maioris momenti opera persoluerunt. Tu autem cum illis peior sis, illos instigicis, & sceleribus, non autem in penitentia imitaris. Surgent in iudicio, non solum Anachorita, & Eremita, sed viri etiam Niniuita, qui ad prædicationem Ionæ penitentiam egerunt, & condemnabunt vos: Erubescite, & pudeat vos à viris ethnicis superari, & illorum exemplo, excitati, penitentiam se clamini, & in illius studiū toto pectore incumbite, ut Deus vobis peccata condonet, & cælestis gloriæ participes efficiat, Amen.

CONCIO QUINTA.

*Discursus primus docet, penitentiam
non esse in aliud tempus
reijciendam.*

Thema. Viri Niniuita surgent, &c. Et condemnabunt eam,
quia penitentiam egerunt.

MULTIS de causis Niniuitarum penitentia damnabit peccatores, sed præcipue, quia mox, ut audierunt prædicationem Ionæ, sine vlla mora, sine vlla cunctatione se penitentiae dederunt. Possent enim dicere adhuc quadraginta dies nobis sunt, in quibus non subuertetur Niniue, possumus triginta novem diebus luxui indulgere, & voluptatibus vacare, & ultimo die penitentiam operam dabimus. Deus enim patiens, & longanimis est, & multa misericordia, & quacunque die peccator ingemuerit peccata, ignoscat illi. Et ad suam amicitiam restituet, illi autem uti viri sapientes noluerunt in re tanti ponderis, & momenti, moram interponere, sed mox ut audierunt prædicationem Ionæ, ait Divus Chrysostomus, Penitentiam egerunt, & ut ait scriptura: peruenit verbum Ionæ ad regem Niniue, & surrexit de solio suo, &c. Ac si diceret, cum primum Rex accepit, id quod minatus fuerat Jonas Niniue, penitentiam inchoavit.

Chrysost.

Multi

MULTI autem sunt, qui callos obdlexerunt diuinis vocibus, nec minis commouentur, sed semper in aliud tempus penitentiam differunt, dicentes. Dominus benignus, & misericors est, & præstabilis super malitia. Si autem illis obijcias quadragesime tempus acceptabile, quod penitentiae peragendæ maxime designatur. Respondeant, alias se quadragesimas expectare, in quibus Deo libere vacare possint. Similes valde illis qui mutuū aliquid acceperunt, postea vero soluendo non sunt, de quibus ait Dominus. Donec accipiant osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam, & in tempore redditionis, postulat tempus, & loquatur verba tædij, & murmurantis, & tempus causabitur, &c. Quis videat homines qui dum aliquid mutuū sibi dari postulant, liberali sermone vtuntur, hilarum vultum præferunt, verba effereunt, quæ submisionem animi indicare videantur, promissiones iactant, omnia, quæ possident offerentes, liberalitate simulata ac denique pollicentur futurum, ut pecuniam sibi creditā vel ante diem præstitam, sin minus ad ipsam diem representent, sed aduentante tempore solutioni dissolutionem differunt. Si vero debitori non morem geras, si aliquantulum vrgeas, loquitur verba tædij, & murmurantis, de creditore conqueritur vehementer, crudelem appellat, durum, ac rigidum esse testatur, qui nullis flectatur precibus, nec humilī obsecratione commoueat, ac denique inhumanitatem obijcit, ut illum, & à suo propolito dimoueat, & à debita solutione retardet. Quid aliud videre est in peccatoribus, qui toto anni tempore, iacent in sordibus peccatorum: sed Deus (quæ illius misericordia est) ne cum debito damnationis æternæ, quod contraxerunt perorant, decernit illis quadragesimæ tempus, in quo penitendo debita persoluant. Promittunt ipsi liberalissime, ac pollicentur, fidem suam præstant. Quid instat tempus acceptabile, adest dies salutis, & ipsi penitentiam differunt quotidie, & procrastinare incipiunt. Deus petit ut exequatur, quod polliciti sunt, ipsi vero petunt dilationem, in tempore redditionis postulant tempus. Vae tibi debitor qui debita congeris, & peccatis peccata superimponis, scelera coarctas, & nequæ in quadragesima è manibus dilabi pateris peccandi occasionem. Effluit quadragesima iterum, atque iterum, effluit sæpius repetita, & adhuc tu penitentiam reijcis in aliud tempus, & in eodem peccatorum volutabro volueris.

SAEPÉ à Domino, & sanctis eius reprehenditur ille qui penitentiam

Gg

rentiam

Simile

Eccle. 29

num. 5.

Simile

234 FERIA 4. post Domin. I. quadragesima.

tentiam differt, & procrastinatur. Primo, quia inter amicos non solum concedendum est quod alter petit sed mox ut petierit executioni mandandum. Vnde Salomon: Ne dicas amico tuo vade, & cras dabo, & eras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne dicas (inquit) cras dabo, sed statim da. Quia amicus est, & non decet, ut in aliud tempus differas, quod statim præstari potest amico. Quæ igitur ratio patitur, ut Deus petat, & quod postulat mox non obtineat, sed illum tot annos expectantem retineas? Quando nihil tibi boni accresceret ratione penitentiae, ex eo solum, quia eam Deus enixis precibus à te cõtendit præstare deberes. Quid enim aliud requirit, qui tot labores in cruce pertulit, nisi ut peccator conuertatur, & viuat? Quia si cruciabatur in cruce, nisi animarum salutis? Nulla re alia maiorem illi afferes voluptatem, quam conuersione ad illum. Conuertere igitur statim, & ne differas conuersionem tuam in aliud tẽpus. Esto fidelis amicus, trade Christo Domino cor tuum, quãdo id potes statim tradere. Tradis amico pecunias quas petit, cũ illis indigeas, quia amicus est, & nõ trades animam Christo, quod in tuam vtilitatẽ maxime cedit?

DEINDE in maximis rebus, in quibus non de paleis, sed de rebus magni ponderis, & momenti agitur, semper differre nocuit, non solum propter periculum, quod emergit subito, & re difficilissimam reddit: sed quia res in se magna est, qua priuari, vel breue per tempus perniciosum est. Vnde cum milit Elisæus Propheta seruum Giezi, ut viduæ filium reuocaret ad vitam, dixit: Accinge lumbos tuos, & tolle baculum meum in manu tua, & vade: si occurrerit tibi homo, non salutes eum, & si salutauerit te quispiam, nõ respondeas illi. Et pones baculum meum super faciem pueri. Prohibet Propheta salutationes, ne remoretur in via. Quid ergo interest si paululum retardetur? Non parum, quia res magni momenti erat ad quam mittebatur, scilicet ut puer qui vita functus erat, à mortuis excitaretur. Si ergo corporis vita tanti sit à Propheta Domini, ut non patiaturs cursum serui sui qui mittebatur ad illud perficiendum, per aliquod breuissimum tempus retardari, cur pateris tu, ut animata tua, tot annos iaceat mortua in maximis sceleribus? nec curas, ut ad vitam reuocetur? Superatenim & longe quidem superat vitam corporis, animæ vita. Si Deus tibi mille annos vitæ concederet in hoc mundo, & aliquis vellet detrahẽre non geros, maximam tibi iniuriam, ab illo irrogari clamarẽs. Et non reputas tantum malum, adimere te animæ tuæ spiritua-

Preter. 3.
num. 28.

4. Reg. 4.

Concio quinta.

235

lem vitam, toto vitæ tuæ tempore? Festinat Eliseus, valde ut puerum alienum ad vitam reuocet, tu vero ut animæ tuæ vitam restituas testudine gressu progredieris? Nondum assequutus es, quanti fieri debeat animæ vita spiritualis? Pluris habenda est, quam omnium corporum vita, quia hæc à gratia quæ Dei participationem inducit proficiscitur, tu autem adeo vecors, & stolidus es, ut huic vitæ nuncium remittas, ut fluxis, & caducis corporis voluptatibus perfruaris?

QVM filij Israel captiui ducti fuerunt in Babylonem, tanto erant merore oppressi, & tristitia contracti, ut cum Babylonij dicerent: Hymanum cantate nobis de canticis Sion. Responderint ipsi, Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Quia quãuis sperabatur fore ut Dominus illos à dura seruitute vindicaret, & in libertatẽ affereret, tamen quandiu libertas aberat, in luctu, & merore versabantur (Nã seruitus, licet vnus tantũ hore sit dura, & misera est) Sionis dulcissimæ patriæ recordabantur, & lugebant dicẽtes: Super flumina Babylonis illuc sedimus, & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Qui diues erat in patria, cum casu aliquo, captiuius ducitur, quanquam speret fore, ut in pristinam libertatẽ afferatur, in merore, & luctu est, donec veniat expectata dies. sic erat luctus filiorum Israel, cum captiui ducti sunt in Babylonem, quia felicissimi temporis suæ affluentia recordabantur, & Sionis iucundissimæ patriæ. Quæ igitur seruitus durior, & infeliciores quam animæ, quæ in vinculis peccatorum est? Quæ gaudij, & letitiæ oblectatio in hanc animam obrepere potest? Nihil est (ait Ambrosius) quod tam summo dolori sit, quam si quis positus sub captiuitate peccati recordetur vnde lapsus sit. Quanquam certus sub captiuitate peccati diem tum obeas, peccata penitentia deleas, subterfugere debes peccatum, etiã per breuissimum temporis spacium, nam à dignitate filij Dei deturbaris, in miseram demonis seruitutem omnibus gratiæ bonis spoliatus, sempiternis supplicijs addictus, priuatur illo iure quo ad summam felicitatẽ, & merita Christi peruenitur, quorum virtute illa comparatur. Cur ergo moraris? & in peccatorum ceno, & volutabro volueris cum possis penitentia duce à tantis malis emergere, & in tuto, & tranquillo loco omnium malorum experte collocari.

CONSIDERA etiã, & perpende maximũ periculũ in quo versaris dũ in peccati fordibus iaces. Fieri enim potest ut subita morte

Psal. 136

Ambro. li. 2. de peni. c. 11.

Gg. 2. p. 10

236 FERIA 4 post Dominica. quadragesima

præuentus priusquam penitendi potestas tibi fiat, ex hac vita cedeas, & in profundum inferni præcipitiū ruas. Si obijcias, te prope valetudine frui. Hæc solet in aduersam subito commutari. Solent etiam homines, casu aliquo inopinato subito occumbere, aut fluminis alluione, aut tegulæ ictu, aut domus ruina oppressi, aut hasta transfuerberati, aut mucrone confossi, aut alia subitanea, & improuisa morte correpti. Deo res ita disponente, ut in penam, & supplicium tuorum scelerum, & imprudentissimæ tuæ expectationis, subito occumbas. Si in hoc ergo periculo versaris, nō leuis stultitia est, nolle ab illo emergere. Si periculoso aliquo corporis morbo corripieris, statim iubes accersiri medicum, ut medicinam adhibeat: tu vero illis vteris, quamuis magni precij sint, & dolorē incutiant, venas tibi præcidi pateris, &c. Cum autē eo morbo laboras pullulari, quo vniuersum corpus minutissimis corrupti sanguinis maculis aspergitur, quos cruciatus nō subis, ut illū expellas: amaras potiones exauris, pillulas, si opus est deglutis, corpus nauacula intercedi, nō recusas, & huiusmodi carnificinā. Nō in aliud tempus reijcis, sed statim in te exerceri vis: quia periculū est in mora, cū vi te discrimē interueniat. Et maxima esset stultitia differre. Cur igitur cū animæ salus periclitatur, in lōgissimū tēpus medicinā reijcis? cū vita corporis periclitatur, moram times, & cū animæ salus indifcrimen vocatur, non times? obijcis sacramenta à Christo Domino instituta, quodcumque tempore sumantur profutura. Fateor, sed id non remouet periculum, in quo tu versaris. Fieri enim potest, ut priusquam illorum particeps fias extinguaris. Vnde Augustinus: Quid tu peccator conuerti dissimulas, & non metuis, ne mors repentina, surripiat diem conuersionis, nonne homines subito moriuntur? Deus tibi promisit remissionem cōuertendo à peccatis, securitatem non promisit diu viuendi. Si subito intrat dies extremus, periit dilatio, & restat damnatio. Et alibi: Cras, inquis, conuertar, & erit finis. Cuius rei finis dicis, iniquitatum mearum. Bene, gaude quia crastino iniquitatum tuarum erit finis. Sed quid si ante crastinum tuus erit finis? Ergo bene quidē gaudes, quia cōuerso tibi, Deus indulgētiam promisit, sed crastinum diem tibi nemo promisit. Hæc Augustinus. Et vere in re tanti ponderis, & momenti, nemo sane mentis conuersionem differre debet, nec per tēporis punctum, sed summas Deo gratias agere, eo quod semper paratus est ut illum excipiat. Statim amaram potionem, quam tibi medicus decreuit sumis, quanquam ignoras, vtrum profutura sit, vel

simile.

D. Aug. ser. 71. ad frat. in eremo.

S. rim. 59. de verb. domini.

Concio quinta. 237

damnum allatura. Cum autem fide teneas, animæ medicinam, ut decet adhibitam nunquam nocere, sed semper proficere, pro crastinarius: O vecors, & stolidus! præstigijs huius mundi decepte, caue tibi, ne id sine fine lugeas.

S E D esto certo habeas, te non subita, & insperata morte correptum iri, sed in tuo lecto inter notos & familiares, & id à Deo accepisse, ne ulla possit oriri dubitatio, adhuc stultus es, si conuersionem differis, quia salutem tuam indiscrimen obijcis, sepe enim Deus permittit in penam tantæ rebellionis, & proteruiæ, ut cum velis, non inuenias modum & viam, quia quauis auxilium sufficiens (ut dicunt Theologi) nemini denegatur vnquam. Ita homo factus est vecors, ut omnes viæ, quæ ad salutem ducunt, interclusæ sibi videantur. Iusto enim iudicio (ait Diuus Augustinus) meretur peccator, ut moriens obliuiscatur sui, qui viuus oblitus est Dei. Et Diuus Ambrosius, qui positus in vltima necessitate ægritudinis suæ acceperit penitentiam, & mox reconciliatus fuerit, & ex corde corpore, fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed nō præsumo dicere, quod bene hinc exijt, non præsumo, non polliceor, non vos fallo, non decipio, penitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Vis te à dubio liberare? vis quod incertū est euadere? age penitentiam dum sanus es. Si autem tunc agere vis penitentiam, quando peccare iam non potes, peccata te dimiserunt, nō tu illa. Hactenus Ambrosius: & idem concludit Augustinus ad fratres in eremo. Animaduertitis ergo, quantæ difficultatis sit in hora mortis penitere, ut par est, & peccata cōfessione expiare.

ET ut nulla possit in hac re dubitandi ratio suboriri, meminisse oportet illius infelissimi casus Regis Antiochi, cui Dominus propter cordis elationem, & superbiam inauditam luculentum infixit vulnus. Qui cum se male affectum cerneret, ad Dominū conuersus, ait: iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire. Animi submissionē sonant hæc verba, sed quid amplius? Quatuor commendatione dignissima obtulit Deo. Primum, Iudæos, quos nec sepultura dignos iudicauerat, equales Atheniensibus facturū pollicetur. Deinde templum sanctum, quod prius expoliauerat optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturū, & per tinentes ad sacrificia sumptus, de redditibus suis præstaturum. Et super hæc Iudæum se futurum, actandem omnem locum terræ perambulaturum & prædicaturum Dei potestatem. Profecto si huiusmodi oculis res cerneretur, hæc Antiochi penitentia omnibus nu-

D. Aug.

D. Ambrosius lib. 7. de penit. ca. vlt.

Aug. ser. 11. ad fratres.

2. Mach. 9. c. 14.

238 FERIA 4 post Domin. I. quadragesima.

numeris absoluta videretur. Et si quis ad confessionem his exhibitis doloris signis accederet, obtineret absolutionem, &c. Sed nūquid scelus impunitatem assequutus est? Nihil minus: Orabat (ait scriptura) hic scelestus Dominum, a quo nō esset misericordiam confaguturus. Hinc facile perspicitur quantum periculum habeat, fera hæc pœnitētia. Sunt qui existimant sufficere mortis tempore eum accersiri, qui a confessionibus est, & pecunias in pia opera distribuere crucifixi imaginem arripere, pugno pectus contudere, & his, & aliis pietatis operibus vitam in flagitiis, & sceleribus consumptam sanctificari. Ego autem de istorum salute dubito. Nec mirum si ego dubitem, cum prius Divus Ambrosius, & Divus Augustinus dubitauerint, ut audistis. Nonne vulgari sermone frequenter usurpatur. Dubitat Augustinus? hanc ob causam dictum est: quia dubitat ille. Nec immerito de illo qui pœnitentiam, & confessionem in istud tempus valde periculosum rejicere non formidat.

CVM igitur tantam secum dubitationem afferat pœnitentia illi tempore, cur illam in illud usque tempus differre audeas? Rem tamen tibi momenti, in qua de sempiterna felicitate agitur in discrimen adducis? In litibus ut causam obtineas, nullam moram interponis, in morbis nullam non diligentiam adhibes, cum tamen vita solū corporis quæ tandem amittenda est periclitetur. Et in re in qua vita animæ in dimicationem venit dormitas? Duæ res sunt (ait Ambrosius. Aut ignoscetur tibi, aut non ignoscetur tibi? Quid horū tibi futurum sit nescio. Sed do consilium, dimitte incertum, & tene certum. Ac si diceret, in re tam graui. Quod tutius est, eligendum est. Securiorem viam tene. Et Spiritus sanctus: Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere: confiteberis, viuens, & sanus confiteberis. & laudabis Deum, & glorificaberis in miserationibus illius. Viuens, inquit, confiteberis, non moriens, viuus & valens, non morbo affectus, & moriens. Hoc diuini spiritus consilium tibi sume, quia meretur ille, ut illius verbis, fidem adhibeas, & periculum in quo versaris declines, & Domini misericordiam assequeris, quæ assequuti sunt, quinque illæ prudentes virgines, quæ paratæ erant, & ecclesiæ sponsi nuptias celebrarunt, Amen.

D. Ambro.
supra.

Eccles. 17
nam. 26.

Discursus

Concisio quinta. 239

Discursus secundus docet, correptionem recipendam esse animo beneuolo, & grato.

Generatio mala & adultera, &c.

INTER ea quæ de Christo Domino, Propheta predixerunt, ingens eius mansuetudo fuit, ea quam prophetauit Zacharias. Propheta quem sic refert S. Mat. Dicite filie Sion, ecce Rex tuus venit tibi mansuetus. Prophetauit etiā illā, propheta Dauid, dū de felici progressu regni Christi Domini loqueretur, dicens: Propter veritatem, & mansuetudinem, & iusticiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Denique tantam futuram esse mansuetudinem Christi prænotauit Propheta Isai. ut diceret: Calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet. Id est (ait Chrysost. super hūc locum) cum ipse Dominus tam potens esset, ut tanquam arundinem, & eam quidem contritam, posset cōterere omnes Iudæos, & sicut lignum fumigans iam pene consumpto igne posset eos consumere, non extinguet tamen illos, præ immensa humilitate ac mansuetudine, ita Chrysost.

CVM ergo tanta esset mansuetudo Christi Domini, cur adeo seuerum, & in verbis asperum & acrem se ostendit? Generatio (inquit) mala & adultera. Acerbitate plena sunt verba hæc, & a mansuetudine videntur aliena. Causa igitur fuit, quod officium prædicatoris, quod Christus exercebat, ita Phariseos illos reprehendere postulabat. Ad concionatorem enim expectat, iam suauiter, iam aspere se gerere, ad modum illius optimi Samaritani, qui oleum & vinum simul vulneribus sauciati hominis adhibuit. Oleum suauiter est, at vinum pungit & mordet: sic etiam chirurgi vulnera curant. Aliquando enim applicant medicamina lenitiua, aliquando vero acerbam & acrimiam, aliquando balsamo vtuntur, aliquando vero castigatione, prout infirmitas ipsa requirit. Id ipsum in animarum curatione præstandū est, aliquando suauitate, aliquando asperitate periculi. Sic Paulus in ea instructione quam tradidit suo Timotheo, docet: Testificor (inquit) coram Deo & Iesu Christo, qui iudicaturus est viuos & mortuos, & per aduentū ipsius, & regnū eius. Quasi

Zach. 9.
num. 9.

Mat. 21.
4. num.

Psal. 44.

Isai. 42.
num. 3.

Chrys. ibi.

2. ad Thi.
4. num. 2.

240 FERIA. 4. post Dominic. I. quadragesima.

Quasi dicat, adiuro te per Deum viuum, & Iesum Christum filium eius, &c. Quid sibi vult Apostolus Paulus, hac verborum gravitate & maiestate? Haud res parui momenti esse potest, quæ huiusmodi verborum celsitudine commendatur. *Prædica* (inquit) *verbum, inste opportune, argue obsecra increpa* (argue &c.) Rationibus & optimis argumentis, obsecra verbis mansuetis, & lenibus. Sed non solum hoc, adhibe etiam cum opus fuerit verba, quæ acerbiter præseferant. *Increpa*. Increpa feras arundinis, nemini parcas, licet rex Herodes fuerit, dicito illi. Non licet tibi, &c.

Levi. 14.
& 17.

SIC Dominus vult peccatores, & maxime rebelles curare. Vnde in Levitico præcipiebat, in expiatione leprosi, sacerdotem assumere de sanguine hostiæ, quæ pro ipso leproso immolabatur, & ponere eum super auriculam dexteram leprosi. Et similiter oleo intingere auriculam eandem. Quid sibi vult ritus huiusmodi? Quid ad expiationem lepræ per totum corpus dispersam, impositio ista sanguinis, & olei super auriculam conducebat? Leporæ morbus in pectore & scapulis est, & vinctio fit in auricula? Ratio huius est, quia in scriptura sacra leprosus peccatorem designat. Vitisissimum enim est in sacris litteris, per lepram peccatum intelligi peccatoris: aut curatio ab auricula debet inchoari. Nam minister Christi & Ecclesiæ faciens sacerdos verbis eum mundare debet. Sed qualia debeant esse verba? oleum & sanguis. Aliquando enim oleatis, ut ita dicam, fer nonibus peccatorem mulcere debet, aliquando vero sanguine lentis verbis aures eius ita percutere, ut ipsæ sanguine mædificæ remanere videantur. Vnde vehementer inuchitur Deus in Prophetas illos, qui tantummodo oleum adhibebat: *Curabam* (inquit per Hieron.) *contritionem filia populi mei cum ignominia diceres: pax pax, & non erat pax.* Vbi S. Hieron. ait: Hoc proprie de sacerdotibus & doctoribus intelligendum est, qui divitibus, & eis, quos vident in honore maximo constitutos, repromittunt & clementem prædicant Deum, magis illos supplicio diuino, & iracundie præparantes, ita Hieron. *Væ ita non huiusmodi Dei ministris: Væ qui consuevit pulillos* (ait Dominus per Ezech.) *sub omni cubitu manus, & faciunt cervicalia sub capite uniuersæ ætatis ad capiendas animas.* Quid est pulillos hos consuevit Theodoretus sic interpretatur: Hic per translationem molliores, ac mitiores innuit sermones: Cervicalia enim & pulvinaria, requiem afferunt membris, & molliora verba cum falsa sint, ad tempus aures titillant, sed euersione animi adferunt. Hæc ille. Væ igitur his qui tales pulillos ponunt sub cubitu manus: Vult

Hier. 6. nu.
14
Hic. ibi.

Ezech. 13
num. 18.
Theod. ibi

Concio quinta.

241

Vult aliquis super scamnum dormire, sed scamni duritie impeditur, te quiescere nequit, apponitur illi sub cubitu, & sub capite pulvinaria, & tunc quiete dormit. Videas aliquem scrupulis stimulari, nec quiescere posse, moribus conscientie, adest confessarius, ne dicam adulator, qui ut eius beneuolentiam caperet in suum damnum: pax, inquit, pax, scrupulus est & tentatio inimici, cum conscientia iuste stimuletur. Væ huiusmodi ministris, cum ante tribunal Christi venerint. Hi enim sunt, qui animas euertunt, & malorum inuentores sunt, væ illis.

SE D ne omnem culpam in ministros animarum reijciamus, peccatores ipsi tales quærant ministros, non enim sanguinem, sed oleum quærant. Confessarium eligunt, qui omnia excuset, nec interroget occulta peccata & circumstantias eorum, nec ad restitutionem pecuniarum, honoris, vel famæ obliget, nec a peccatorum occasionibus eos abstinere præcipiat. Prædicatores etiam audiunt, sed eos qui auribus pruriunt, nec sanguinea verba concionentur, similes quidem illis quorum meminit Isaias dicens: *Filij mendaces. si nolentes audire legem Dei, qui dicunt videntibus, nolite videre nobis, quæ reuera sunt. loquimini nobis placencia. Videte nobis errores.* O miseri & insensati! quis vos fascinavit, & tantum suavit a veritate recedere, ut errores vobis annunciari petatis? Si quis errorem prædicaret eum insectari debuissetis, & tamē nunc consulto, errores quæritis? Animaduertite quæso, in quantā cæcitatem deuenire solent iniquitatum amatores.

Isai 50.
num. 10.

HINC prouenit nullo modo huiusmodi cecos tolerare posse reprehensiones peccatorum suorum, & quamvis zelo salutis eorum Dei minister eos corripiat, illum veluti inimicum respiciunt. Sicut respexit Eliam Rex Achab. Reprehendebat regē Achab Elias, & respondit Achab, Num inuenisti me inimicum tibi? Inimicum vocat sanctissimum virum, qui zelo illo suo ardentissimo illum corripiebat. Eiusmodi quippe oculis peccatores obdurati, corripiētes intuentur.

3 Reg. 21
num. 19.

IM O sæpe non in hac sola æstimatione sinistra iniquorum cecitas sistit, sed ultra progreditur, & tãquā in vere inimicos manus contra Dei ministros extendunt. In exemplum huius sit nobis Herodes, quem cum argueret Beatus Iohannes desiderio illius salutis motus, & zelo diuino, ipsum tamen & in vinculis cōstrinxit, & capite truncavit. Hæc solum ratione ductus, quia dixerat illi Iohannes: *Nō licet tibi habere uxorem fratris tui.* Non valuit sanguinis guttulam

Hh auricula

242 FERIA 4. POST DOMIN. 1. QUADRAGESIMA.

Mar. 6.
num. 20.

auricula Herodis sustinere. Oleum volebat, non sanguinem neque vinum. Nec potuit eum excusare sinistra de Iohanne existimatio. Nam Herodes (ait Marcus Evangelista) metuebat Iohannem scilicet eum virum iustum, & sanctum, & custodiebat eum, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. Tria dicuntur hic. Primum, talem ac tantam opinionem concepsisse Herodem de Iohanne propter eius eximiam sanctitatem, ut & Iohannem reuereretur, & timeret. Quia uis ipse Herodes rex esset. Iohannes vero priuatus quidam homo, & abiectus exterius appareret. Secundum, quod libenter audiebat rex Iohannem. Tertium, quod non solum audiebat, verum etiam opere exequabatur, quia Iohannes facienda esse decebat. Dicebat (verbi gratia) Iohannes in quadam huius ciuitatis domo alcarum lusus publice exercebatur, non licet regi huiusmodi lusus tolerare, quia non solum in eo pessime consumitur tempus, & vita, verum etiam res familiares infumuntur inique, & iuramenta, & periticia committuntur, & peccata multa committuntur. Tunc Herodes ludis sine imponere precipiebat. Iterum dicebat Iohannes, in illa ciuitatis parte meretrix quedam est, scandalum animarum, & iuuenum perditio existens, tollatur de medio, dicebat rex, quia Iohanni ita videtur. In carcere (aiebat Iohannes) plurimi detinentur ministrorum incuria, qui nunquam negotia eorum absoluere procurant, & hac ratione pauperes in carceribus fame pereunt, remedium adhibe, o Rex, quia non licet tibi tandiu dissimulare. Placet dicebat Herodes, ut Iohannis verbo pareamus, quia sanctus est. At ubi Iohannes dixit illi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Id non valuit æquo animo ferre. Iam non ut sanctum, sed ut inimicum intuebatur Iohannem. Mittatur (inquit) Ioannes in carcerem, & capite plectatur. Defuit regi patientia, ad illam correptionem ferendam, & non defuit illi temeraria quedam audacia ad eum iniustissime occidendum.

NON de Herode tantum hoc facinus enarratur, sed de plurimis etiam, ut ipsimet in libro Sapientie confitentur, dicentes: Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis & infamat in nos peccata disciplina nostra. Circumueniamus aiunt, id est persequamur, non quomodocumque, sed dolore. Non pudet vos hoc verbis proferre? Non sat erat in corde fraudem, & iniquitatem consensione plenam celare? Sed quis est ille, quem persequi vultis? Iustum (inquiunt) circumueniamus. Si ergo iustus est, venerandus

Concio quinta.

243

nerandus non persequendus est. Persecutio enim iniustos respicit, non iustos, cur iustum insectamini: Quia inutilis est nobis, quia contrarius est nobis, quia improperat peccata nostra. Non aiunt, quia sic exigunt peccata illius, quia dignus est, aut quia iniuste arguit nos, sed quia arguit nos. Ecce nolunt peccatores argui, licet reprehensionem & supplicia mereantur. Denique morte turpissima (dicunt) condemnemus eum. O cecitas execranda! o incredulitas inaudita! iustum & circumuenire, & morte turpissima occidere volunt, quia facinora illorum reprehendebat. En quomodo peccatores correptiones ferunt. Ideo & Isaiam secuerunt, & Ezechielem occiderunt, & Hieremiam in lacum miserunt, & Zachariam lapidibus obruerunt, & multos alios prophetas persecuti sunt. Denique ideo ipsum Dei filium prophetarum dominum usque ad mortem sunt insecuti. Iam illum Samaritanum appellabant, iam ipsum demonium habere affirmabant, iam seductorem, & beneficum nuncupabant. Quem tandem crucifixerunt. Sic reprehensiones ferunt, quas non solum æquo animo tolerare, sed beneuolo, & grato recipere debuissent.

SEDIAM huius peruersitatis causam inquiramus, si enim peccatorum obiurgatio flagitiosis hominibus utilis, & proficua est, sicut medicinarum applicatio ægrotis, cur ita gratias referunt? Cur, quæso sæpe infirmi grauissimo & periculosissimo affecti morbo, in medicum se conuertunt, & manum, quam in fauorem extendunt infirmi, mordent, & terunt. Quid de huiusmodi infirmo dicere licet, nisi phrenesi magna ipsum laborare, & morbi maliciam cerebrum eius occupare. Vnde sensu ac iudicio orbatus, quem diligere & amplecti medicum debuerat insequitur & mordet. Causam quæstionis reddidimus, capitis est defectus. Peccatorum quippe vis, & virus cerebrum occupans, iudicii munus aufert, & ea quæ hominis mentecapti sunt, illos efficere cogit. Si enim iudicio pollerent, facile iudicarent, amore dignum esse, qui peccata eorum arguit: hoc enim modo a peccato eos liberare procurat. Quod qui dem omnium beneficiorum præstantissimum est: hac enim de causa si Deus in terras descendit, & homo factus, quacumque fecit, & passus fuit, ideo fecit & tolerauit.

REDDIT causam Christus cum de Phariseorum scandalo discipuli ad eum verba facerent. Sinite (inquit) illos, cæci sunt & deus animæ. Ac si diceret, non recipiunt verba, nec correptiones

admittunt,

Mat. 15.
nu. 14.

244 FERIA 4 post Dominic. i. quadragesima.

admittunt, sed inde potius scandalizantur, quia mente sunt obcecati, & sensu orbiati. Ambitionis enim, & inuidiae, & aliorum scelerum vis iudicium eorum inualit: unde non mirum si inde scandalum sumant, unde salutem recuperare deberent, & in me suum me dicum sauiant, qui me amore prosequi deberent.

Vae autem his, qui tali phrænesi laborant. Non audis, quid ibi Dominus dixit: *sinite* (inquit) illos. Quid est, *sinite* illos? Cogitate Christum inter discipulos suos, sicut peritissimum quendam medicum inter discipulos, & sectatores suos, qui alicuius infirmi periculosa ægitudine perspecta dicit. Incurabilis est infirmitas hæc. Quam obrem cum huiusmodi infirmos videritis *sinite* illos, de illorum salute desperate, ne oleum, & operam in eorum curatione perdat. Sic ergo modo Christus Dominus inter discipulos suos constitutus, illos edocebat, quid erga infirmos homines agendum esset, baptizate credentes, absoluite penitentes, corripite peccantes, &c. Visa vero Phariseorum immedicabili (moraliter loquendo) infirmitate & cæcitate eorum, dicit eorum desperanda est salus *sinite* illos: ne in vanum tempus & operam consumatis, cur domine sancte? quia correctionibus deteriores fiunt, & ideo *sinite* illos: o *sinite* illos tremendum, *sinite* illos, tanquam iam in æternam damnatos. Nam quæ salus speratur, cum infirmus medicinis plus infirmatus? reprehensio, & obiurgatio, admonitio & exhortatio medicinæ aptissimæ sunt, & tanquam præclara remedia à cælesti protomedico sunt ordinata. Si ergo his peiores fiunt peccatores unde supererit salutis spes?

Ad Titum HINC Beatus Paulus ad Titum de homine hæretico scribens, ait: *Hæreticum hominem post unam & secundam correctionem deuita, sciens: quia sabuesus est, qui huiusmodi est.* Deuita (inquit) ac si diceret, sine illum, attende quomodo & Christus & Apostolus. Hunc hominem incorrigibilem sinunt, & deuitant, quo fit, ut gressibus suis properet ad inferna.

E T vt melius constet, quam vniuersalis sit huiusmodi incorrigibilium hominum desperatio, audi, quid de Angelis referat Hier. *Carauimus Babylonem* (dicunt Angeli) *& non est sanata, derelinquamus eam, & eamus.* Babylon curatur, ait S. Gregor, nec tamen ad sanitatem reducitur, quando mens in praua actione verba correctionis audit, flagella correctionis percipit, & tamen ad recta salutis itinera redire contemnit. Hæc ille. Animaduerte quæso, & homines, & angelos, & Deum ipsum derelinquere & deserere, peccatores

Hier. 51.
num. 9.
Grego. in
pas. 3. p.
adm. 13.

Concio quinta.

245

tores illos, qui correctionibus non acquiescunt, caue igitur tibi frater, si enim fueris ex numero incorrigibilium, eris ex numero derelictorum & damnatorum, cum amore & gratiarum actione attemptas aures correptionibus exhibere. Amore quippe recipiendum est quod amore donatur. Amor corripientem mouet, vt te corripiat, quid enim commodi reportat, qui corripit alium, quin potius laborem ingentem inde capit. Vae (inquit Hier.) *mihi mater mea, vt quid genuisti me virum iuxta, &c.* Illi ergo labor, tibi commodum est correctio hæc. Age Deo gratias, qui ad te, sicut ad Dauidem dilectum Prophetam misit. Fac tu sicut Dauid. Dicito, peccavi & transferet Dominus peccatum tuum, pareet & in æternam requiem te deducet, Amen.

Hier. 15.
num. 10.
2 Reg. 12
num. 1.

Feria sexta post primam Dominicam
Quadragesima.

CONCIO PRIMA.

Discursus primus ostendit, maximum Dei beneficium esse Christum medicum animarum nostrarum fieri.

Thema: Ascendit Iesus Hierosolymam. Iohan. 5.

CVM dies festus Pentecostes Hierosolymis ageretur, ascendit Christus Dominus Hierusalem, & in xenodochium ingressus sanauit hominem triginta & octo annos habentem in infirmitate sua. Diuus Augustinus, & Diuus Thomas, in valetudine, quam huic homini Christus restituit, animarum salutem intelligunt. cuius Christus Dominus, & author, & medicus est. Magnus (ait Augustinus) de cælo aduenit medicus, quia magnus in terra iacebat ægrotus. Et ipse Dominus hoc voluit nomine appellari, cum ad Phariseos respondit: *Non est opus valentibus medicis, sed male habentibus.*

Au. traq.
17. in 10.
S. Thom.
sup. lec. 1
Mag.

Hh 3 iibus

248 FERIA 6 post Dominic. 1. quadragesima.

Osee. 14.
num. 5.

D. Hieron.
Cyril.
Isai. sup.
simile.

non sunt vulnera inuito homine accepta: nam voluntate an-
nuente. Eadem voluntas vulneratur, his vulneribus medicinam
adhibeo, quæ adeo luculenta sunt, cum ea homo ipse sibi inflig-
gi exoptauerit, ut vel non promereantur, ut illis Deus compatere-
tur: & alibi etiam ait Dominus. *Sanabo contritiones eorum*, ubi mul-
ti legunt: *sanabo auersionem eorum*. Et loquitur Propheta, ut
exponunt Diuus Hieronymus Cyrillus, & alij de aduentu Chri-
sti Domini. *Sanabo*, ait, auersione, non vulnera, sed auersione, &
me enim auersi sunt, quod lethale illis vulnus infligit. Descendit
etiā, ut predicaret captiuis indulgentiā. Si aulicus aliquis regis fami-
liarissimus, malo spiritu agitur, stricto mucrone ad regē veniret,
quem cum vellet cōfodere, se ipsum vulneraret lethali plaga, quā
ob causam in vincula conijceretur, donec illi supplicium tanto
scelere dignū decerneretur. Si Rex carcerem intraret, ut vinctos
conspiceret, cumquē illum intueretur, misericordia motus, iube-
ret, ut expediretur vinculis, & vulneri quolibet medicina cuiusvis
precij adhiberetur, ut ad valetudinem reuocaretur. Nec his con-
tentus, illum impune abire permitteret, & ad suam pristinam ami-
ciciam, & familiaritatem restitueret: Quis tantam Regis elemen-
tiā nō predicaret, & summis in cælum laudibus efferret? Quibus
posset augeri verbis tanta pietas? Id quod diximus adumbratam
quādam diuinæ misericordiæ similitudinem præferret. Peccauit
homo, & quamvis Deum mucrone petebat, se ipsum mortifera
plaga vulnerauit, coniectus est in vincula sui sceleris, diuina iusti-
tia illum sempiternis cruciatibus addicebat, Deus autem cum illū
esset intuitus, misericordia motus, iussit, ut catenis solueretur, &
quibuslibet stipendiis diuinis, vulnus curaretur. Liber decedat
& carcere, & ad Dei pristinam familiaritatem reuocetur. O summā
Dei erga hominum genus liberalitatē! o clementiam inauditam!
& misericordiam singularem & ipso Deo dignam! Quis putaret,
Domine, id te effecturum esse, ut perditū hominis, & tibi inimici
saluti consuleres? O charitatem infinitam! *Fidelis sermo* (ait Aposto-
lus) & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit peccatores sal-
uos facere. Quis ita de sua salute diffidet, quamvis grauissimum mor-
bum contraxerit? Adeo diffidebant quondam peccatores quidā
(ait Ezechiel) ut dicerent: *iniquitates nostræ & peccata nostra super-*
nos sunt, & in ipsis nos tabescimus quomodo ergo viuere poterimus? Id
immerito discitabāt, sed cum propheta tunc essent medici illorū,
qui maximam quādam seueritatem ostendebāt, de peccatorum
suorum remedio diffidebant. Nunc autē Christus Dominus des-
cendit

I. Tb. 1.

num. 15.

Ezer. 3.

num. 10.

Concio prima. 249

tendit curare nos, qui tanta vititur lenitate, & misericordia, ut ip-
se adeat xenodochia, & oculos adiciat in eum qui triginta & octo
annos habuerat in infirmitate, & illum ad pristinam valetudinem
restituit: quis ergo de sua salute desperabit, cum talem habeat me-
dicum?

A S P E X I T quondam Dominus populum suum, cumquē, illū
decoloratū, & maculis respersum cerneret, ait: *si laueris te nitro &
multiplicaueris herbam Borith, maculata es in iniquitate tua, cor me,*
dicat Dominus. Vbi Diuus Hieronymus ait: nitro nostrū, & herba
fullonis, penitētia nostra est, ecclesiasticus quoquē, sermo, qui ar-
guet, & increpat, & corrigit delinquentē, mordacioris nitri habet
similitudinē. Vult dicere Hieronymus, difficilem illos habere sce-
lerū medicinam, & sollicita, ac peculiari quadam cura indigere. Ani-
mis fortasse diffiderunt peccatores, cum Deus ipse, qui erat supre-
mus medicus, maximam salutis illorum difficultatem obiecit. Nobis autem animos facit hodiernum Euangelium, cum Christū
Dominum ob oculos proponat, qui descendit sanare omnia vulne-
ra nostra, & solum expectat voluntatem nostram. Huius rei satisfir-
mum argumentum est, hodierni hominis valetudo. Huius rei satisfir-
mum illud verbum, volo sanari, pronunciauit, sanatus est. Qui cum pri-
enim, neminem diffidere debere, quanquā se vndique peccatis cir-
cunuentum animaduertat. Nam si voluntatem præbeat, sanitatem
recipiet: quia iam ille descendit, qui sanat omnes contritiones no-
stras, laus illi honor, & gloria, &c.

ET si id Dominus sine vllō suo labore faceret, si e cælo largā ei be-
nedictionē impertiretur, adeo magnū esset beneficiū, ut nullis pos-
set verbis augeri: noluit autem hoc pacto peccatori consulere, sed
vitā suam & sanguinem profundere, ut hominis salus esset honori-
ficentior, & sanguine suo immaculato, lauacrum fieret, in quo om-
nium scelerum maculae abstergerentur. Cōnecte ergo obsecro duo
hæc extrema, Deus, ut peccatores saluos faciat, dedecora, cruciatūs
& mortem atrocissimā subiit. Quis vnquā posset tantæ charitatis
amplitudinē cogitatione cōplecti? Nam vix (ut ait Apostolus) pro
iusto quis moritur, nam pro bono forsitan quis auleat mori. Commendat
autem charitatem suam. *Deus in nobis, quoniam, cum adhuc peccatores*
essemus Christus pro nobis mortuus est. Id Ambrosius exponit, dicens
pro iusto, aut bono audebit quis forte mori, miseratione quadam
allectus, aut affectu bonorum operum eius, pro impijs vero, non
solū quod suadeat mori deest, sed & quod in lachrymas prouocet
Ii christus

Hier. 2. n.
22.
Hier. ibi.

Rom. 5. n.
num. 7.

D. Ambro.
ibi.

250 FERIA. 6. post Dominic. I. quadragesima.

Christus autem mortuus, pro impietibus populi, & populi adhuc non sui, ut omnia, quæ mundus diffidit, faceret credibilia. Hæc Ambrosius. Si ergo vix reperitur charitas, quæ inducat hominem, ut pro iusto, & innocentem moriatur, quæ charitas erit illa, quæ Deum coegit, ut pro iustis, & iniustis, pro nocetibus, & innocentibus moreretur.

V. T. magnæ charitatis argumentum narrat scriptura id, quod fecit David, cum in solio regni Israel, omnibus difficultatibus superatis pacate confedit. Iussit enim, ut magna fieret diligentia, & conquisitio, ad indagandum, an residuus esset aliquis ex domo, & familia Saulis. Sed non potest hæc misericordia, cum Christi clementia conferri, quem cum peccatores infinitis propemodum iniurijs lacerassent, ipse, & non alius suo nomine descendit, ut eorum vulneribus mederetur. Ad mensam Davidis accumbere ne posset Saulis, ut ex cibis, qui supererant Davidi veleretur: sed Christus Dominus vitam suam obtulit, ut peccator celesti accumberet mensæ. David recordatus est Ionathæ, quem ynice dilexerat, & qui sibi fidelis amicus fuerat. Christus autem nullius hominis meminit, qui illum beneficijs obstrinxisset, ut tantis ipse muneribus peccatores cumlaret. *Sanabo* (inquit) *contritiones eorum.* Et subdit: *Diligam eos sponte.* Quasi dicat: non eos diligo, quasi id ipsi meruerint, sed mea sponte, ipsi enim me suis sceleribus, ad iram & indignationem prouocabant. Si ergo Davidis misericordia magna fuit, & ut talis à scriptura connumeratur. Qualem fuisse arbitramini, diuinam Christi Domini pietatem? Cui quam gratiam habere debeamus, non possum cogitatione complecti. Non poterat Naaman Syrus debitas gratias agere Eliseo Propheta, qui illum à lepra mundauerat, nec imponebat finem gratiarum actioni. Cur igitur nos tam cito defatigati superfedemus & Christo Domino, qui nos à dira, & feda peccatorum luce saluos reddidit, non agimus gratias, quantas possumus? O vnam Angeli in cælo, id quod in nobis desideratur, cumulatissimè præstent!

Discursus

Concio prima.

251

Discursus secundus, in quo ostenditur, cur peccatores quorum Christus Dominus medicus est, à peccatorum maculis non curantur.

Thema.

Hominem non habeo, &c.

VERBA sunt illius ægroti, cuius aduersa valetudo ad triginta octo annos producta fuerat. Quibus ostendit, quæ ob causam valetudinem non receperit, cum tamen in Hierusalem medium illud miraculosum inueniretur in piscina: Quia scilicet non habebat hominem, nos autem, ad quos sanandos Christus Dominus descendit, & lauacrum sacramenti instituit, hanc excusationem asserre non possumus: nam quo pacto excusabitur peccator, qui plurimos annos in ceno, & volubro peccatorum voluitur, in lecto scelerum, & flagitiorum iacet, & parum distat à morte semperpiterna.

MIRABATUR Dominus, cum medicos, & medicinam præstâtissimè elargitus fuisset populo suo Israel, quid esset in causa quod vulnera recrudescerent, nec cicatricem obducerent: Nungua resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filie populi mei? Quæ est hæc resina Galaad? & qui sunt hi medici, quod tantam culpam Dominus reiecit in illos, qui non curabantur? Theodoretus exponens ait: Medicos appellat sacerdotes, & doctrinam spiritualem, figurate resinam. Galaad autem vrbs erat sacerdotibus destinata. Conqueritur ergo Deus, quod ciuitas perseuerauerit in delicto, nec poenitentiam receperit, cum tamen non desissent sacerdotes, & præcepta legis. Hæc ille. Versabantur illo tempore in Israel Hieremias, Baruch, & alij sanctissimi Prophetae diuino splendore illustrati. Vnde merito miratur Dominus, cur non reuocantur ad pristinam valetudinem peccatores: Quomodo (inquit) non est obducta cicatrix? Quomodo remansit vestigium vulneris? Si ergo hoc admirationis causam præbuit, quanto magis mirandum est in populo Christiano remanere, non solum vulnerum vestigia, sed vasa etiam, & peccata lethalia, post Christum medicum, & sacramentorum medicinam ab illo confectam.

ET si mirandum erat sacerdotes, qui in sanctuario versabantur
li 2 fordis

Hier. 8. n.

22.

Theod. ibi.

fordibus esse infectos, cum intra illud mare aquarum esset, quanto magis mirandum est, in ecclesia, intra quam mare magnum penitentiae continetur, animas adhuc esse scelerum maculis infectas. Erat in urbe Hierusalem maximum templum, in quo offerebantur sacrificia, quibus expiabantur animae, & erat admiratione dignum, aliquas esse animas nondum sanctificatas. Sed maiori admiratione dignum est, in ecclesia catholica esse maximum illud sacrificium corporis & sanguinis Christi Domini, quod semel in cruce cruciatum oblatum est, & saepe offertur in sacramento, & tamen adhuc multi sunt infirmi morbis oppressi, & peccatorum aegritudinibus affecti.

simile.

PRIVS quam huius rei rationem reddamus, advertere opus est optimo iure, posse Dominum de peccatoribus conqueri, eo quod misericordiam illius, parui faciunt, & medicinis ab eo institutis non utuntur. Id enim non solum in animarum nostrarum perniciem cedit, sed etiam in detrimentum diuini honoris. Nam si in hanc urbem ingrederetur medicus aliquis singularis, qui adeo praestantissimis vteretur medicamentis, ut illis omnia morborum genera curaret si omnes aegri, vel maior eorum pars periclitaretur, quia nollet uti illis medicinis, eo ordine, & modo, quo medicus praescriberet, non ne occasionem praebere, male sentiendi de medico, & medicinis illius? Nam illi qui aegrotantium culpam non agnoscerent, in medicum, & medicinas, omne detrimentum reijcerent, & merito posset de illis conqueri medicus, & dicere. Vestra causa dedecore, & ignominia afficiat in populo. Quo igitur iure conqueretur Dominus de Christiano populo, pro cuius salute descendit de caelo, proficuas nobis asserens medicinas, quibus asserit, quemlibet aegrotum, quocumque morbo affectum, & ad extremum deductum, posse ad pristinam valetudinem reuocari? si nos adeo stolidi sumus, & vecordes, ut non simus illis uti, eo ordine, & modo, quo eos Christus Dominus instituit, & adhiberi praecipit: Quid mirum, si adhuc multi in nobis sint infirmi, & imbecilles, similes ethnicis, barbaris, & peccatoribus superbi, ut illi avari, ut illi, turpes scelerati, & flagitiosi ut illi? Exprobrabunt nobis ethnici Christianam religionem, & dicent, si tanta est virtus sacramentorum ecclesiae catholicae, si omnes expellunt morbos, infirmitates, & animorum aegritudines, quomodo tot homines scelesti in ea versantur? Credi non potest virtutem habere illa medicamina, quae nullam hominibus salutem

salutem conferunt. Id nobis obijcient, ethnici, Christus autem obijciat illud Isaiæ. *Nomen meum propter vos blasphematur inter gentes.* Merito Domine conquereris, & nos acerbissimo supplicio punis, quia rationi consonum non est, ut tanta iniquitas euadat impunita. SED quid est in causa, cur huiusmodi peccatores his praestantissimis medicinis, salutem non recipiant? Facile possumus respondere, quia illis non utuntur, nec illas suis vulneribus medendis admodum frequenter inuisatur, illeque aegrotanti saluberrima medicina adhiberi praecipiat, si ille recusat, ut adhibeantur. Sapien tissimi Patris filium, & saluberrimam medicinam suo sanguine conficit. Sed quid iuuat, cum peccatores illam sibi admoueri subterfugiant? Sed hic oritur magna dubitandi ratio, cur peccatores grauissimis affecti vulneribus, medicinas, quae sibi à Domino liberaliter offeruntur, nolint amplecti?

Duplicem causam asserere possumus. Id enim ex mentis & voluntatis infirmitate provenit. Nunc tantum de mente agamus, voluntatem autem, in proximum discursum reijciamus. Primum, non cognoscunt quantum boni in virtute, & sacramentis à Christo Domino institutis, possumus sit, unde id nihili faciunt, & totam suam operam, & diligentiam in indagandis corporis voluptatibus collocant, more pecudum, virtuti non ciu remittunt, animi ornamenta deferunt, e quibus totius hominis salus pedit. Huius rei effigiem praestulit Nabuchodonosor rex Babyloniae, qui regiam deferens in prata virentia, & frondosa nemora se recepit, ibique, herbis, & frondibus pascebatur instar bobis, illo alabatur, & oblectabatur pabulo. Quomodo cum homo esset rationis capax, hominum cibum non querebat, ut illo versceretur. Sed bestiarum pabulo contentus erat? Videlicet, quia cor illius, ab humano commutatum est, & datum est ei cor fere, quid mirum, si in prato versetur, & herbis in eo viridibus pascatur. Vnde cum postea restitutum est ei cor hominis, statim in domum suam reuersus est, ut more hominis vitam duceret, ut ipse ait dicens: *Post finem dierum, ego Nabuchodonosor oculos meos ad caelum leuaui, & sensus meus redditus est mihi, & altissimo bene dixi, & viuentem in sempiternum laudavi, & glorificaui.* Et subdit. *In ipso tempore sensus reuersus est ad me, & ad honorem regni mei, decoremque perueni, & in regno meo restitutus sum.* Ecce tibi dum bellum cor de utebatur, in pratis commoratus est, more pecudis, cum autem sensu, & ratione ductus est, vitam homine dignam instituit.

354 FERIA 6 post Domin. I. quadragesima.

Idem peccatoribus accidit, qui instar pecudum, in nemoribus voluptatum commorantur, ibique corporis oblectationibus perfruuntur, & deferunt spiritualia gaudia, quæ sub inuolucris sacramentorum latent: quia cor bellus datum est illis. Vnde quo ad illis cor hominis, singulari Dei beneficio restituatur, non cognoscent, quid illorum interlit.

Id in quolibet ægroto, qui insanus redditur videre est, cum mœte vtebatur, medicamina sibi adhiberi postulabat, quia ex illis corporis valetudo pendebat, sed iam mentecaptus, & stolidus redditus, illa respuit, quia nulla ratione ducitur, nec periculum, in quo versatur animaduertit. Sic in spirituali ægitudine, cum adeo ingratus uelcit, ut rationem minuat, ut sepe fit, qui prius confessionem expetebat, & sacram sinaxim postulabat, illa non appetit, & oblata respuit, quia peccata illius ad verticem capitis ascenderunt, mentem obnubilant, ne periculum, in quo versatur agnoscat, sed sæpe, ut insanis accidit, in periculis gaudent, & lætantur cum male fecerint.

D. G. e. 36 Vnde Diuus Gregorius, super id Iob 24. *8. in tenebris, quasi in tenebris ambulat*, ait: Quia sic in præfenti cæcitate læti sunt, ac si æternæ patriæ luce perfruantur, quia ita gaudent in nocte peccati, ac si eos iustitiæ lux circumfundat.

Mat. 15. QVANDO anima peccatoris, ad huiusmodi calamitatem deuenerit, & mentis cæcitatem contraxerit, iā campanæ funera posunt resonare, id enim apertissimum signum est damnationis æternæ, ut indicant verba illa, quæ Dominus Iesus respondit Apostolis dicentibus: *Pharisei, audito hoc verbo, scandalizati sunt. Sinite illos* (ait) *aci sunt, & duces cæcorum*. Opus misericordiæ videbatur illos ab errore deducere, Christus autem ait: *sinite illos, ne tēpus & operam in illis permouendis conteratis*. Loquitur instar medici, qui in ægroto apertissima mortis signa perspicit, & de illius salute desperans ait: *sinite illa, nullā opus est adhibere medicinā, breui enim morietur*. Sic Christus, cum horum calamitatem perspiceret, ait: *sinite illos*. Cur Domine, sic de illorum salute diffidis? *Quia cæci sunt, & duces cæcorum*, cor illorum ab humano commutatum est, & cor ferè illis datum. Animaduertite casum illorum, qui ob mentis cæcitatem Christum deferunt, ab illo quæ petire, quādo animarum medicus fieri voluit, ut mentis vestræ oculos aperiat, & diuini luminis splendore illustret.

num. 14.

simile.

Discursus

Concio secunda.

255

CONCIO SECVNDA.

Discursus primus ostendit, peccatorem sua culpa damnari.

Thema.

Vis sanus fieri, &c. Iohan. 5.

SINGVLARIS valde videtur hæc Domini interrogatio: Aeger enim ille, qui triginta & octo annos cōsumpserat, in querendis medicinis, quibus paralyti, qua torquebatur mederetur, qui propter piscinam tor expectabat annos si forte aliquādo fors illi contingeret in illam se immittendi, & valetudinem recuperandi. Et post tanta annorum curricula euoluta, adhuc perseuerans in suo proposito persistebat. Quid dubium, quin valetudinē sibi oblata, utraque manu amplecteretur? Cur ergo illum Christus Dominus rogat: *Vis sanus fieri?* Domine quis morbo aliquo laborat, qui nolit ab illo liberari, præcipue paralyticus, qui iacet in lecto, nec membrorum suorum compos est?

HINC perspicitur potest, magnum aliquod mysterium latere: sub hac Christi Domini interrogatione. His corporum morbis animarū ægitudines significantur, ut dicunt sancti Doctores, unde in valetudine corporum, animarum item salus designatur. Et ut indicet Christus Dominus voluntate hominis opus esse, ut ab his animi ægitudinibus liberetur, rogat: *Vis sanus fieri?* Vnde est illud Augustini: Qui creauit te sine te, non saluabit te sine te. Duo reuoluntas, quam adhibet peccator, ut docet sanctus Thomas, & ratio ipsa nos docet. Homo enim natura sua liber est, cum autem habet causas, necessario aguntur, quæ autem habent liberas ducuntur libere. Hoc enim ad suauem Dei providentiam pertinet: unde ad hominis liberi conuersionem opus est, ut illius voluntas expectetur, & ipse eligat, quod sibi magis placeat, aut iustitiæ bonum, aut peccati malum. Deus enim ab initio constituit hominem, & reliquit. *Ecc. 15. illum in manu consilij sui, &c. Ante hominem vita & mors, bonum & malum.*

August.

3. p. q. 113. a. 3.

nu. 14.

256 FERIA 6. post Dominic. i. quadragesima.

Eccle. 7. 5. lum quod placuerit ei dabitur illi. Rationi etiā consonum est, ut ille
num. 14. qui voluntate duce, peccatum commisit, eadem auctore damnun
refarciat. Aequū est, ut libere homo ad Deum coniugatur, quādo
libere ab eo discessit, & eadem voluntate, qua Domino iniuriam
intulit, eidem satisfaciatur, & maxima Domini misericordia est ut
salus animā, ex peccatoris voluntate pendeat, cum tamē corporis
valetudo in illius voluntate posita non sit.

ps. 6. n. 2. SED maximā admiratione dignū est, opus esse ab homine quæ
rere, an velit sanus fieri? Si Deus, cui iniuria illata est, difficultatē
ostenderet, mirandum non esset, sed homo, qui auctor iniuriæ est,
id est, quod in magnam rapit admirationē. Deus rogandus esset,
Domine vis sanare? non autem homo, vis sanus fieri? Deus esset
difficultatem obiecturus, homo autē ad illius pedes prouolutus,
enixis precibus deberet contendere. *Sana me Domine & sanabor.*
Aegrotus enim quærit medicum, non medicus ægrotum: unde
David. *Miserere mei Domine quoniam infirmus sum, sana me Domine*
aug. ibi. *quoniam conturbata sunt ossa mea.* Beatus Augustinus. Tu domine
medicus es, & ego æger sum, tu misericors es, & ego miser sum,
sana ergo Domine, & miserere, hæc optime conueniunt. Pauper
enim diuitem quærit, infirmus medicum, miser potentem, & mise
ricordem, & non secus.

Mat. 13. HIC autem diuinæ misericordiæ magnitudinē perspicies, &
num. 37. miseræ nostræ infelicitatem agnosces. Deus veniam offert, &
Luc. 13. orat, peccator non vult acquiescere. Res mirabilis, quæ ipsi Deo
num. 34. admirationi esse videtur. Audi illum: *Hierusalem, Hierusalem que*
occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui con
gregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas,
& noluit. Diuinæ pietatis præstantiam in his verbis recognosce.
Sicut gallina, inquit, quæ inter omnes volucres quasi pietate præ
stat, & pullos suos singulari quadam amoris significatione fouet.
Filios tuos congregare defendere, & tueri volui, & noluit: quo
sensu, quo pondere, quo dolore, hæc Christus Dominus profere
bat verba. Et non caret admiratione illorum verborū coniunctio,
D. Chrys. volui, & noluit. Voluit enim Dominus Hierusalem ad se con
hom. 4. 6. uertere, & illa noluit cōuerti, ac si Domini interesset, & non illius.
impe r f. Volui (inquit) sed quo pacto? misit ad illos Prophetas, & medi
cos. Sed qua ratione noluerunt, quia lapidibus obruerunt Prophe
tas, & occiderunt eos, audi Diuum Chrysostomum: Missum ad te
Isaiam ferrasti, & seruū Domini Ieremian, lapidasti: Ezechielem
tractū

257 *Copio secunda.*

tractū per lapides exerebrasti, quomodo saluaberis, quæ ad te me
dicum nullum venire permitisti. Hæc Chrysostomus. Quis unquā
auduit, ab aliquo Rege allatos esse præstantissimos medicos, ut
sine vlla mercede ægrotantium morbis mederentur, illos autem a
deo ingratos extitisse, ut in medicos insurgentes, eos interfecissent?
Id autem quod nullibi contigit, videre est Hierosolymis, misit
ad illos Dominus prophetas, illi autem nō solum illos (ut par erat)
nō exasperunt, sed in furorem rapti occiderunt eos, & quod ad
hæc maioris admirationis est, in Dominum ipsum maiestatis, qui
medici nomine descendit, hunc, & adhuc maiorem exercere car
nitatem. Neminem enim Prophetarum spinis redimitum sapue
runt in cruce, ut Christum, & nullam aliam tanti facinoris cau
sam habuerunt, nisi quia venerat curare eos. Lege capit secundum
libri sapientiæ: ubi id, de quo loquimur, non quidem adumbratum,
sed penitus expressum reperies.

SED obijcies, illud Hierosolymis, duntaxat accidisse, in vrbe
illa lapidatos esse Prophetas, nō autem in Christiano populo. Esto
pugnare nō audeo, sed quot sunt Christiani homines, quorum
vulneribus Christus voluit medere, illi autem recusant, & ter
giverunt? Nunquid resina non est in ecclesia? non versantur
istæ præstantissimi medici? imo, & ipse Christus, qui sacramen
tis, quæ instituit, singularem virtutem contulit, ad quolibet sanan
da vulnera? Quo modo ergo non est obducta cicatrix? quia, scili
cet, peccatores curari renuunt.

DEVS valetudinem ægrotantibus offert, illi autem nolunt ea
uti. Deus manum porrigit peccatori, ut illum inter cælestis mili
tiæ principes colloquet, ille autem in peccatorum sordibus iacere
vult. Illum inuitat Dominus, ut cælesti mensæ accubaret, ille autē
eligit glandibus vesci, & inter porcorum greges commorari. Deus
illū pretiosissimis vestibus induere, & cælestium ciuium ornāmē
tis exornare conatur, ille autem lugubribus, & laceris Babylonie
indumentis contentus est. Deus cum illo amicitiam inire vult
ille autem cum Deo inimicitias gerere, Deus illum in filium adop
tat, ille autem Demonis duram seruitutem appetit. Deus illum ad
iustorū numerum aggregare vult, ille autem, ex peccatorum nu
mero esse cupit. Miratur hæc considerans Augustinus, & dice
bat, villam emis, & bonam desideras: uxorem vis ducere, &
bonam quæris: filios tibi nasci bonos optas, & ut etiam de
rebus

Simile.

Aug. Ser.
31. ad frat
in exil.

KK rebus

258 FERIA 6. post Dominic. I. quadragesima.

rebus vilissimis loquar, calceos emis, & non vis malos, quid ergo vitam amas malam? Si vitam vis malam, inter omnia bona tua eris malus. Hec Augustinus. Præcipue cum Deus opem suam offerat, ut illum à mortifero morbo, ad sempiternam sanitatem reuocet, miserum profecto esset, in re tanti ponderis, & momenti diuinum auxilium desiderari, sed adhuc miserius est, homini oblatum ab illo recusari.

4. Reg. 5. PRINCEPS quidam Syriæ venit in terram Israel, ut Elisei Prophetæ beneficio mundaretur à lepra. Et ut id, quod exoptabat, facilius assequeretur, commendaticias literas à Rege Syriæ accepit, & præstantissima attulit munera, quibus Prophetæ animum deuincire posset: cum autem Prophetæ virtute mundatum se à lepra vidit, hærebat in tanto beneficio cogitans quo pacto prophetæ gratiam referret, & grati, animi significationem daret. Cum autem peccator animam vlcibus habeat infectam, Christus autem illi valetudinem liberaliter offerat, illam acceptare non vult.

4. Reg. 8. REX quidam ethicus grauer laborabat, & misit nuncios suos ut consulerent Eliseum prophetam, vtrum Rex esset ab illo morbo liberandus, & ut cum beneficio prouocaret, quadraginta Camelos misit omne diuitiarum genere onustos. Quid faceret, si propheta illum ad valetudinem reuocasset, quando solum, ut reuentum propheta nunciaret, hæc obtulit? Si ergo ut corporis vitæ consulat, hæc homo exequitur, quid exequatur oportet, ut à sempiterna animæ morte liberetur? Quæ igitur insania erit, ut oblatam recuset? Miserum profecto est, ut quis sponte sua pereat. In corporis morbis sæpe fit, ut ægrotus amarā potionem exhauiat, & venam sibi præcidi, ac cucurbitis medicinalibus se torqueri patiat, & nihil omnia conducant. Fit enim sæpe, ut post carnificinam istam ægrotus moriatur, miserum profecto est, sed illud solatiū remanet, adhibita fuisse ægroto medicamina omnia. In morbis autem spiritualibus, nec hoc illud solatiū residuum est, quia moritur peccator, eo quod medicinis, à Christo Domino institutis, uti non vult, nec mors, ista quam suo sponte peccator amplectitur, temporalis est, sed sempiterna: vnde calamitas hæc nullam consolationem admittit. Huius medicine memoria, & recordatio, acerbissimo dolore afficiet damnatos. Recordabuntur enim temporis, in quo potuerunt mori

Concio secunda.

259

bis suis mederi, & acerbissimos illos cruciatus declinare, & non luerunt. Spina hæc acuta, in corde defixa est, recrudescunt vulnera, quæ dolorem semper incutiant. Sed hæc missa faciamus, & indagemus causam, cur peccatores nolint (cum facile possint) suis vulneribus medicinam adhibere.

GAUDENT peccatores, cum malefecerint, vulneribus lætantur, & existimant in xenodochijs huius mundi oblectationes suppetere ægrotantibus, Christum autem cruce, & cruciatus illis obijcere, quos ad pristinam valetudinem reuocat. Quo fit, ut potius eligant inter peccatores versari, dum mundi oblectationibus perfruuntur, quam inter iustos, varijs calamitatibus, & laboribus inuolui. Ille qui corporis illecebris irretitus est, Christi Domini gratiam despiciit, ne voluptates suas deserere cogatur. Anarus ad Deum conuerti non vult, quia lucrum male partum restitui imperat. Superbus cum Deo in amicitiam redire non vult, quia præcipit illi, ut superbiam submissione comprimat. Ille etiam, qui laxè, quacunque illi placet, vagatur, virtutis frænis coerceri non vult, vnde non illi placet medicus ille celestis. Afferit enim ab illo amarissimum poculum propinari, quo commouentur viscera. Sed mundum sequitur, qui auratum calicem porrigit omni dulcedine commixtum.

VIDIT Iohannes Babylonem circumdatam purpura, & cocino, & inauratam auro, & ornatam lapide pretioso, & margaritis, habentem poculum aureum in manu sua, quam terræ principes sequebantur, ut illis potum præberet. Hanc ob causam nolunt peccatores Domini calicem degustare, dicunt enim felle, & amaritudine mixtum esse, & illi anteponunt Babylonis calicem, in quo nihil non inueniunt suauitatis, & dulcedinis. Eum, qui morbum continet, eligunt, & valetudinem amaritudine admixtam recusant.

SUNT aliqui, qui ardent exoptant, se ad Deum conuertere, & se huius præstantissimi medici manibus committere, ut morbis quibus laborant ille medeatur, sed volūtas imperfecta illa est, quia volūt, & nolūt. De his sic loquitur Spiritus sanctus: *vult & nō vult piger. anima autē laborantiū impinguabitur.* Quid sibi vult: *vult & nō vult piger?* Nam si vult, quomodo nō vult? & si non vult, quomodo vult? Hæc enim cōtradictionē videtur inuoluere. Vnde Hierony-

Apoc. 17. cap. 1.

Prenc. 13. num. 4. D. Hic. ibi

260 FERIA 6. post Domin. I. quadragesima.

recte pigni, vocabulo, denotatur, qui vult regnare cum Domino, & non pati pro eo. Delectant, præmia cum pollicentur, deterrent certamina, cum iubentur, hoc pacto volunt, & nolunt. Finem appetunt, non tamen amplectuntur media ad beatitudinē. Conscendere exoptant, crucem autem subire recusant. Valetudinem quærent, pillulas autem, & potiones amaras sumere subterfugunt: unde cum videant, valetudinem sine labore comparari nō posse, morbum eligunt, eoque laborare volunt, dummodo voluptatibus, quas illis mundus pollicetur, aliquando perfruantur.

Q V A N D O mundi voluptates, nihil aliud mali haberent, quam quod mundi essent, contemni deberent. Et quando Christi calix nihil aliud boni haberet, quā à Christo esse, amplecti deberet. Præstant enim amaritudines à Christo profectæ quibuslibet mundi voluptatibus. Unde est illud Christi Domini ad Petrum cum exemit gladium, & percussit feruum pontificis: *Mitte gladium tuum in vaginam, calicem, quem dedit mihi pater, non vis, ut bibam illum?* Non dixit calicem, ex quo totius mundi salus penderet, sed calicem quem dedit mihi Pater, non bibā illum? Quamvis omni felle amarior sit Calix, quem vobis Babylon propinat, quanquā aliquid habet dulcedinis admixtum, tamen Babylonis est. Calix autem Domini, quanquam amarus sit, tamen Domini est. Quæ ergo ratio patitur, ut Babylonis calicem, quia non nihil habet dulcedinis, utraque manu apprehendas, & Christi calicem, quia non nihil habet amaritudinis, procul amandes, cum ille sua larga, liberalique manu porrigat.

S E D animaduertere opus est, sub dulcedine calicis Babylonis virus latere: poculum (inquit Ioannes) erat in manu sua aureum, plenum abominatione. Latebat venenum sub auro, abominatio erat in auro. Et terræ principes cum auri splendore caperentur, nec id, quod latebat, animaduertent, calice trahebantur. Mors in poculo, mors in voluptatibus, mors in corporis oblectationibus, mors in olla. Maledictæ voluptates, quæ tanto malo causam præbuerunt: quis audeat eas degustare? Nunquid (ait Iob) potest aliquid degustari, quod gustatum afferi mortem? Vbi Ditus Hieronymus: sicut nemo mortiferum aliquid comedit, ut vitæ suæ inimicus sit, ita ego peccatū contingere pertimescebam. Sic Hieronymus. Exhaurires ne poculum vini quantumvis pretiosissimi, si scires admixtum esse veneno.

Concio secunda.

261

no? Degustares cibum conquistissimum, quanquam similem illi, qui de celo descendit, ut illo vescerentur Filij Israel, si scires mixtum illi esse virus? Si ergo venenum in auro bibitur, & voluptatibus peccata sunt admixta, quæ tibi mortem inferunt: quomodo audes poculum illud degustare? Damnatis Euam, quia vetitum poculum decerpit, cur eam damnatis? cum poculum illud pulchrum fuerit, & suave? Vidit enim mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile. Cur ergo damnatis Euam? quia sub illa pulchritudine latebat mors. Si ergo sub oblectationibus, & deliciis, quas mundus offert, latet mors, cur illis vesceris? cur insaniam istam non damnas? Si te Deus in paradiso voluptatis collocaret, asseris te nunquam decerpiturum poculum, quia mortiferum erat, cur ergo nunc cibo vetito, & nocivo vesceris, & poculum veneno infectum exhauris?

Gen. 3.
num. 6.

S I obijcias calicem Domini, licet salutaris sit, amarum esse, dicam tibi, licet amarus sit, salubrem esse, & si in eo latet sempiterna salus animi, quid interstet amarum esse? Si morbo laboras, potionē amarissimam sumis, quanquam viscera commoueat, & sudorem exprimat, quia arbitraris illa morbum esse expellendum. Si ergo ex poculo, quod tibi Christus Dominus propinat, animi salus pendet, cur illud non exhauris, quanquam amarissimum sit? Calicem salutaris accipiam (ait David) & nomen domini inuocabo. Ditus Augustinus intelligit hoc de calice illo, de quo Christus Dominus ad Apostolos ait: *Calicem quidem meum bibetis*. Hunc sumit David, quia salutaris est. Sed quomodo salutaris? Respondet Casiodorus: ibi, calix, quia sub mensura bibitur. *Fidelis enim Deus qui non parietur vos tentari supra id, quod potestis*, salutaris vero, quia in æternam salutē propinatur. Quis igitur hunc Christi calicem non apprehendet utraque manu? quando infirmitati nostræ commensuratur, & sempiternam continet salutem. O Domine da mihi hanc aquam! da mihi poculum hoc, licet absynthio, & felle amarius sit. Hic vre (ut ait Augustinus) hic seca, ut in æternum parcas Amen.

Psal. 115.
num. 13.
D. Aug.
ibi.
Mat. 20.
Casi. su-
per J. 115

Discursus

24 FERIA 6. post Dominic. 1. quadragesima.

disberet, sed incurata relinqueretur, & dicebat. *Quare non est ob-*
ducta cicatrix filia populi mei. Non ait, cur non dedit operam peni-
tentiae, sed cur non est perfecte sanata. In vulneribus corporis sem-
per remanet aliquod vestigium vulneris, cum cicatrix obducitur,
quæ semper inflicti vulnus testatur. At in animæ vulneribus, ip-
sa etiam cicatrix potest amoveri, ita ut ne vestigium quidem præte-
riti vulneris appareat. Id Dominus à peccatore exigit, ut ita perfe-
cte illum peniteat, ut ne vestigium quidem scelerum, & flagitiõ-
rum remaneat.

H V N C conuersionis modum postulat Dominus, cū ait: *Con-*
uertimini ad me in toto corde vestro. Quo pacto quis conuertatur
in toto corde, exponit glossa cum ait: *Conuertimini non solum la-*
bijs, sed toto intellectu, & voluntate, & operatione. Vnde cum Sa-
muel Israeliticum populum hortaretur, ut toto corde conuerrere-
retur ad Deum, ait: *Si in toto corde vestro reuertimini ad Dominum, au-*
feret Deus alienos de medio vestri, & preparate corda vestra Domino, &
seruite illi soli. Ut penitentia perfecta sit, idola omnia demoliri
opus est, licet inaurata, & cordi sint, alias grata non erit Deo peni-
tentia. Gerit se Deus cum peccatore, sicut se gessit cum Saule, quā-
do præcepit illi, ut memoriam Amalech funditus euerteret: *Percu-*
te inquit Amalech, & demolire vires sua eius, & non parcas ei, & non
concupis cas ex robis ipsius aliquid, sed interfice à viro vsque ad mulierem,
& paruum unumque lactentem, bovem & ovem camelum, & asinum. Hoc
bellum exoptat Deus, ut peccator vitij indicat, ut nihil ex illis re-
maneat, & si hac ratione bellum non geritur, peccator Deo dis-
plicet, sicut displicuit Saul, quia post maximam cædem aliquibus
rebus peperat. Non probabitur Deo tua penitentia, quia non alli-
dis ad petram parvulum, & lactentem, nec gladio occumbunt, quæ
Deus vult.

H I N C ostenditur laus illa, qua sponsa laudatur à sponso, cum ait:
Tota pulchra es & macula non est in te. Divus Ambro-
sius legit: reprehensio non est in te. Et glossa interlinealis: culpa
non est in te. Leuia peccata, licet non nihil deformitatis afferant,
non tamen animam ita deformem reddunt, ut non remaneat ani-
ma Dei sponsa. Lethale autem peccatum omnia perdit: vnde quæ
Dei sponsa esse voluerit, à planta pedis vsque ad verticem capitis
pulchra sit, opus est, & ab omni culpa graui immunis & libera: ut
sit tota pulchra, sine vlla macula, nullum admittere, nec committe-
re debet peccatum. Vnde quando ad penitentiae fontem accedit,
ut

Concio secunda.

265

ut illius aquis mundetur, det operam diligenter, ut omnes macu-
lae abstergantur, nam si vna lethalis remaneat, Christi sponsa esse
non potest.

PAVLVS Apostolus propositus est peccatoribus, ut exemplar
ad imitandum, mox enim, ut ad Deum conuersus est, illi vltro
sue voluntatis clauis tradidit, dicens. *Domine quid me vis facere?*
Non ait, hoc faciam, aut potius illud. *Sed Domine quid me vis face-*
re? Achi dixerit, quæ præceperis, exequar. *Paratum cor meum Deus,*
paratum cor meum. Hic optimus est conuersionis modus. Omnia
quæcumque voluerit, faciam, nec aliquid detrahā, quanquam
difficile sit, insulsum, graue, & asperum.

H V I V S modi conuersiones, difficile est inuenire, multi enim
conuertuntur, sed non ut par est, nec Deo placet eorum conuer-
sio. Si illos superficie tenus contempleris, videbitur fortasse tibi,
virtutis viam tenere, sed si ea, quæ latent mente, & cogitatione
perscruteris, à veritatis via longissime aberrant, de hoc conquiritur
Dominus dicens. *Non est reuersa ad me præuaria trix Iuda, in to-*
to corde suo sed in mendacio. Multi enim conuersi fuerant in Iudea,
superficie tenus, non autem corde, & animo. Cum autem domi-
nus nihili faciat ea, quæ cernuntur oculis, sed intueatur cor, & ve-
lit, ut sibi inuicem cor respondeant, non illi placuit conuersio illa.
Vnde mendacem vocat illam conuersionem. Mendacium enim
dicitur, cum aliud lingua profertur, aliud corde latet. Sic potest
apellari mendax peccatoris conuersio, cum pectus percutit, seip-
sum inculcat, deprimat, interpellat, & promittit facturum, ut in
posterum relapsus, non tamen habet firmum propositum in cor-
de, nec male parta restituit, nec à turpi peccandi consuetudine, se
ipsum abducit, ac denique non seruat integritatem illam, quam
vera penitentia exigit. Hic non vere conuertitur sed simula-
te, & huius modi conuersio non Deo probatur, sed reprobat
ab illo. Sponsa bis laudatur ab ipso, quia pulchra erat, & corpo-
re, & animo, exteriori, & interiori pulchritudine, non illi
placet altera tantum, quia vna sine alia imperfecta pulchritu-
do est, labia illius laudat, propter pulchritudinem verborum,
& crines etiam laudat, quibus animi sensa significantur. Du-
plex pulchritudo est, quæ Deo placet. Probabitur homini
exterior tantum, quia illam duntaxat intuetur, Deo autem
non vna sine altera, quia vtramque intuetur.

H I N C cognoscent illi, qui à confessionibus sunt, quam parum
Ll verbis

verbis fidendum sit, & externis doloris significationibus, cum opera ipsa contrarium indicant, & penitentiam simulatam esse ostendunt. Id enim, ex superioribus confessionibus cognoscunt, quia cum eadem peccata sæpe in confessione aperuerint, ad illa sæpe reuertuntur, & in eodem peccatorum volubro volutantur. Nec de restituendis alienis pecunijs cogitant, nec sceleratæ peccati consuetudini nuncium remittunt, maximum simulatæ confessionis argumentum est. Nam si firmissimum haberent propositum dimittendi peccata, aut non in eadem peccata prolaberentur, aut non ita crebro, nec tam cito, & si peccato puluerem obducit, intè dat oculos, qui illi à confessionibus est, ne ambo offendant pedibus, & in foueam cadant.

HINC tamen perspiciet penitens, qui in studium salutis anime suæ incumbit, quantum suæ intersit, non concitato cursu rapi, sed lento gradu incedere, & vitæ suæ rationes accurate subducere, & confessionem suam, ac penitentiam, sigillatim recognoscere, ut perscrutetur, an Deo placeat, penes quem est vitæ, necis q̄ potestas, quem fallere nequaquam potest, licet sæpe illum, qui sibi à confessionibus est, ut hominem decipiat.

PRAECEPIT Dominus, ut cum sibi holocaustum offerretur, integrum animal concremaretur intus, & exterius, quin etiam cineres colligerent, illis quæ iterum ignem supponerent, ut in fauillas absumerentur. Id munus erat sacerdotis, quod ibi præstare debebat. Id etiam nunc sacerdos & penitens præstare debent, ut penitentiae holocausto confecti absumantur cineres, & diligenter, examinetur, quid faciendum remaneat, ut penitentia perfectasit. Sicut egregius pictor minime contentus imagine, quam depinxit, eam manibus versat, & sæpe recognoscit, quid addendum, quid detrahendum, quid immutandum sit, sic qui anime suæ curam gerit, quanquam debet dare operam, ut penitentia ab initio perfecta sit, non eam statim deserat, sed in omnes partes verset, & euoluat, præscrutetur, & recognoscat, ut tandem intelligat, an aliquid in ea desideretur. Ad id non parum conducit, totius vitæ confessio, quæ generalis dicitur, & assidua peccatorum confessio, & si hæc aliquantulum difficilia, & aspera videatur, assumat animum peccator & omnia pro nihilo ducat, ut tandem sempiternæ felicitatis particeps fiat, ad quam. &c.

Leuit. 6.
num. 10.
simile.

CONCIO TERTIA.

Discipulus primus ostendit, voluptatibus, & oblectationibus animum morbum contrahere, penitentia vero ad sanctitatem reuocari.

Thema. Angelus Domini descendebat, secundum tempus in piscinam, & mouebatur aqua, &c.

ERAT Hierosolymis piscina quædam, seu stagnum, in quod aquabantur pecora, & armenta, quæ mactabantur Domino, & lauabatur caro, quæ offerebatur Deo. Et prope stagnum quinque erant porticus, in quibus ægroti quamplurimi, cæci, claudi, paralitici, &c. Commorabantur expectantes ibi diuinam misericordiam, & elemosinam quandam, quam pater misericordiarum impertiebatur illis. Descendebat enim Angelus Domini de cælo, & commouebat aquam, & qui in illam primus submergebatur, à quo cunque morbo saluus, & incolumis emergebat.

IN hac Hierosolymitana piscina, vniuersus mundus exprimitur ad viuum, quia quoddam xenodochium est omni ægrotantium genere repletum. In eo enim inuenies claudos, cecos, paraliticos, &c. His omnibus remedium allaturus erat Angelus e cælo dilapsus, commouens aquas, & obuoluens carnem, ut in illas ægrotus intromissus ad valetudinem reuocaretur. Mirabile hoc, erant enim Hierosolymis aquæ pellucide, & perspicue, crystallini fœtes, aquæ dulces, & suaves, & non in illis, sed in aqua turbida cruore obuoluta, & animalium pilis immixta, valetudinem ægrotantium Deus collocauit. Nonne prestantius esset, miraculum edere in aquis Iordanis, aut in rosacea, vel odorifera aqua? Cur aquam turbidam vitæ cruore infectam eligi? Vult Deus, ut animæ egritudines expellatur, non in liquida, aut odorifera aqua, sed turbida. Aquæ enim liquida, & crystallina infectæ sunt, qui in illas submergebatur coluber ille tortuosus Aegypti. Illis incubuerat procax illa femina Apocalypsis, illas infecerat stella illa cælestis, quæ decit

dit super flumina, & fontes. Quo fiebat, ut non solum his aquis non restituerentur ad pristinam valerudinem, qui in illis submergebantur, sed potius in maximos morbos prolaberentur. Similes erant aquis amaris Hiericho, aut Syriæ, & Damasci, quæ licet maximis fluminum viderentur fluctibus, mederi non poterat lepræ Naamâ. Opus enim erat, ut magni consilij Angelus descenderet, & aquas volueret, reteque suum immitteret, & draconem tabificum extraheret, sceminam in exilium mitteret, & aquas sanas redderet, ut ægotantium morbos expellerent, & in illis, qualibet infirmitate detenti, sanarentur.

CLARIORIBVS verbis utamur. Mundus, Vndis liquidis, maxime gaudet, latices, qui e fontibus scaturiunt, appetit, lymphis crystallinis delectatur, indulgentiam, voluptatem, corporisque oblectationes querit. Sed hæ aque, quæ hominum oculis liquide apparent, in conspectu Domini turbide sunt, & cæno obuolutæ. Vnde autem Dominus populum suum, ut ab hoc errore, in quo versabatur, abduceret, ait: *Et nunc, quid tibi vis in via Aegypti, ut bibas aquam turbidam?* Existimabant illi liquidam, & crystallinam esse aquam, Deus autem turbidam esse pronunciat. Felicitatem quam mundus pollicetur, aquam liquidam esse arbitraris? Falleris, mihi crede, Deus enim, qui falli non potest, turbidam esse ait, nec solum hoc quantum esset miserum id ipsum, sed etiam est infecta veneno, serpens enim antiquus in illam effudit virus suum. Quo fit, ut qui in illam submerguntur, non solum luto infecti, sed venenati etiam emergant. Inter honores superbi redduntur homines, & inter diuitias avari, inter munditias turpes, inter epulas voraces, inter musica carmina efeminati, inter ludos otiosi, inter oblectationes dissoluti, & liberi, id præclare Ambrosius attigit his verbis: Licet bona mundi in differentia bona sint, plerisque tamen nocuerunt, quia ea non cum sapientia, & iustitia possederunt. Multos enim ebrios fecere diuitiæ, nobilitas, & potestas superbos, pulchritudo luxuriosos, cuius suffragatio alienæ menti corrumpit castitatem. Hactenus Ambrosius. Descendit itaque magni consilij Angelus, Christus seruator noster, ut hoc damnum resciret, & aquas commoueret ac turbidas redderet, & gaudium mutaret in planctum, elegantias & ornatus in vestes cilicinas, epulas in ieiunia, diuitias in paupertatem. Et ex his omnibus aquam exprimit ligni sanctæ crucis, valde salutarem, & prolicuam, quibuslibet morbis expellen-

Hier. 2.
18.

Ambros. lib.
de Noe &
Arca, c. 1.
32.

MODVS hic valerudinis valde difficilis, & asper appareat mundanis hominibus, nolunt se medico committere, qui in turbidum, & cruentum balneum ægrotum immitti iubet. Vellent enim ipsi ad pristinam valerudinem restitui suauissimis, & odoriferis aquis. Vellent venas sanguine oppletas, & thecas diuitijs repletas habere. Dulcia licet vetita sint, eorum palato arident, amara autem, nau seâ illis commouent, licet salutifera sint. Venit Syriæ princeps, lepra laborans in terram Israel, ut Eliseus propheta illum ab illo morbo liberaret, præcepit autem propheta, ut laueretur in Iordanis. Quod adeo agre tulit, ut id nollet exequi, sed in provinciam suam (iratus valde) reuenteretur. Nunquid (dicebat ille) non meliores sunt Abana, & Pharphar flumines Damasci, omnibus aquis Israel? Placebant illi magis aquæ, quibus nutritus fuerat, quàm aquæ Israel, quibus sanatus fluuius Iordanis voluebatur. Sic mundani homines, inter deliciarum, & oblectationum aquas vellunt commorari. Aquas autem feruentes penitentiae respuunt, et in illius balneo pedem ponere subterfugiunt.

4. Reg. 5.
num. 12.

Simile.

FVIT quædam gens, ut ait Isaias, adeo auersa à penitentia, ut sacrificia sua in hortis offerrent, animaduertite, quo conflueret, ut idolorum sacrificia conficerent. Inter frondosas arbores, herbas virentes, pulcherrimos flores, non confluiebant in templum Domini, in quo, & gladius, & ignis, & cruor erat: sed in hortos, floribus confitos, rosis, lilijs, basilicoque ornatis. Mundani homines in domibus luxu, et voluptate constructis, in hortis virentibus vel lent offerre Deo sacrificia, ille autem in templo suo nemus plantari prohibet, nec vult ut ara in qua offerendum erat sacrificium pro peccatis floribus esset circumducta. Quia penitentia tempore non debent homines, sibi indulgere, & luxui vacare, sed lacrymas profundere, corpus affligere in luctu, & squalore versari.

Isai.

VIDEBITVR fortasse cuiusdam id asperum, medicina tamen sunt, quas medicus ille celestis instituit, & in officina eius asseruantur. Duæ aquæ confectæ sunt iussu Domini, quibus mundarentur immundi. Altera cinere immiscebatur, altera vero lixiuia, & sanguine. Lixiuium autem dolorem incutit vulneri, sanguis autem, vel ipso nomine deterret. His autem aquis voluit Dominus, ut mundaretur immundus. Visum Tobia restituit felle, quo quid amarior? Luto medicinam confecit, ut cæcum à natiuitate sanaret. Fumo expulit Dæmonem Tobias, iunior

homo fieri sui. Omnes istae medicinae asperae apparet, illis tamen Deus ad valetudinem reuocat. Non sunt ablimiles spirituales medicinae, quae asperae videntur, illis tamen medetur Deus animarum infirmitatibus.

OMNES illi, qui huiusmodi medicinis vti sunt, ad pristinam valetudinem reuocati sunt. Primum Adamo, & Euae decretae sunt: In laboribus (ait Dominus) comedas ex terra cunctis diebus vita tuae, spinas, & tribulos germinabis sibi, & comedas herbas terrae, in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, & in puluerem reuerteris. Euae etiam in penam multiplicauit erumnas & dolores. Hic non solum iudicis personam gessit Deus, sed medici etiam munus exercuit, delicias abstulit, herbas, sudores, & dolores illis decreuit, ut illis recuperaret valetudinem, & ita factum est. Nam si in paradiso voluptatis contraxerunt morbum, in hac lachrymarum valle illum expulerunt.

PLVRIMOS labores perpeffus est Dauid, priusquam ad regni fastigium conscenderet. Saul enim illum insequabatur, montium potebat concauas altitudines, potu, cibo, & recto catebar. Hoc tamen laboris sui tempore, non legimus, scelus aliquod illum commisisse, sed cum regno tandem potiretur, cepit quietem amare, & sibi indulgere. Vnde eo tempore, quo solebant reges ad bella procedere, ipse domi remansit. Tunc autem in turpitudinem, & homicidium prolapsus est. Hic fructus percipitur ex arbore illa. Post haec voluit ad valetudinem restitui, & ieiunijs corpus macerabat, adeo ut cinerem tanquam panem manducaret, & potum cum steru mitteret, lachrymarum riuulos profunderet, rugiret ut leo, delicias respiceret & crucem amplexaretur, & hoc pacto ad salutem pristinae reuocatus est. Si ergo sanctissimus vir Dauid, inter requiem, tranquillitatem, & delicias morbum contraxit, & in lachrymis, singultibus, & poenitentia valetudinem recepit, qui poteris tu inter voluptates, & corporis blandimenta, sine casu aliquo, & offensione consistere, aut ad sanitatem reuocari, cum per illa in morbum prolapsus sis? Si Adamus, & vxor eius diuinis affecti beneficijs, & munerebus instructi inter paradisi voluptates, iustitiam diuinitus acceptam conservare nescierunt, & ut ad Dei amicitiam redirent, opus fuit illos e paradiso voluptatis expellere, & in exilium mittere, ut in maximis laboribus versarentur, qui fieri potest, ut tu ignominia tenebris obuiolus, inter delicias, in quibus nutritus es, velis perfectus reuocari? Apus est, frater mi, piscinam aquae turbidae intrare, & in aquas submergi, ut ex illis sanus emergas.

VALETUDO etiam corporis voluptatibus deperditur, & amarissimis potionibus recuperatur, epulis, & conuiuissimis cibis morbum quisque contrahit, inedia autem, & siti ad pristinam valetudinem reuocatur. Sapidis, & dulcissimis cibis morbi gignuntur, pillulis autem, & potionibus amaris expelluntur. Idem in animorum aegritudine contingit, delicijs, & voluptatibus in infirmitate prolabuntur animae, poenitentia autem, cilicij, ieiunijs, & laboribus ab infirmitatibus releuantur.

SIC Haies propheta postquam Babylonem inclytam, & gloriosam appellauit, ait: Requiescent ibi bestiae, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi leuthiores, & palei saltabunt ibi, & respondabunt ibi vlula in adibus, & fitebras in delubris voluptatis. Sub harum bestiarum nomine effrenati appetitus, & bestiae delignantur. Haec bestiae habitabunt in inclyta & gloriosa Babylone, sed qua in parte? In delubris voluptatis. Animaduerte cui rei deseruiant delubra voluptatis. Sed quemadmodum vitia inter delicias, & voluptates nutriuntur, & coalescunt, sic rebus, quae his contraria sunt, restinguuntur. Contraria enim contrarijs curantur. Demones enim fumo, qui lachrymas elicit, expelluntur, non suauissimis electri, & succini odoribus.

SUNT itaque labores & cruciatus adeo accommodati ad expellendas animorum infirmitates, ut cum Christus Dominus, e caelo descenderet, ut hominum saluti consuleret, illis voluerit sempiterno Patri satisfacere. Non adhibuit nostris vulneribus medicinam ex delicijs, & voluptatibus confectam, non medebatur plagis nostris diuitijs, & honoribus, sed laboribus, & cruciatibus. Hanc ob causam in loco humili, in paleis (ut aiunt) natus est. Eandem ob causam in desertam solitudinem discessit, ut se accommodaret officio quod obiturus erat, & aduersarij telis exponeret, ac eius conatus retunderet. Algebat, sitiebat, aestuabat, esuriebat, iniurijs affectus est, verberatus, caesus, spinis coronatus, clauis transfossus. Ac denique raptus in crucem, & acerbissima morte mulctatus. Ut animaduertent peccatores, non esse medicinam infirmitatibus in delicijs, & oblectationibus, quando rerum omnium parens, & author Deus, hominum morbis acerbissimis cruciatibus medebatur, & ut hanc medicinam sumerent, quicumque vellent a grauissima infirmitate releuari, & si fieri opus esset, nec mortem ipsam recusaret, sed libenti animo subirent.

Isai. 13.
num. 19.

272 FERIA 6. post Domin. I. quadragesima.

4. Reg. 5.
num. 23.

QUI hæc considerat, qui potest toruo vultu poenitentiam in-
tueri, quanuis corpori aspera, & difficilis videatur? Quid enim ali-
cuius ponderis, & momenti esse potest, vbi de animæ salute agi-
tur? Cum Naaman leprosus vellet in Syriam reuerti, & iratus val-
de, nollet in Iordane lauari, accesserunt ad illum serui eius, dicen-
tes: *Pater et si rem grandem dixisset tibi propheta, certè facere debueras,*
quanto magis, quia nunc dixit tibi, Lauare, & mundaberis. Hoc argumē-
to conuictus Naaman, descendit in Iordanem, lauit se, & munda-
tus est à lepra sua. O vtiā tu conuictus etiam manus dares, idem
enim tibi nunciamus, non solū de corporis valetudine, sed de sem-
piterna animi salute agitur. Certè si rem grandē dixisset tibi Deus,
facere debuisses, tanti enim valoris est animi salus, vt si opus esset
acerbissimos inferni cruciatus per aliquod tempus subire, vt ani-
ma mundaretur à peccati mortalis contagione, nihil esset immorā-
dum: Sed sine vlla cunctatione subeundi essent illi cruciatus, quan-
to magis perferri debent labores, & poenitentia, quibus frequen-
ter se exercent sancti viri.

QUANDO morbo aliquo laboras, venas tibi incidi pateris,
& cucurbitis medicinalibus inuri, & cum vix gallinæ pectusculum
deglutire potes, animum recipis, vt amaram potionem exhaustas,
quia medicus in illis medicamentis, corporis valetudinem consti-
tutam esse testatur. Et vt à morbo spiritali recreeris, nec ieiuniū
amplecteris, nec bonis operibus te exerces, sed omnia recusas, &
tanquam aspera, & amara detestaris.

Num. 19.
num. 9.

NON nouerunt homines valetudinis præstantiam, nec illā, vt
deceat æstimat, pluri eam Dominus facit. Cum tantam curam ad-
hiberi voluit, ad asseruandos cineres, quibus facienda erat peccato-
rum ablutio. Precepit enim Dominus, vt cineres vacæ oblatæ pro
peccatis colligerentur. Sed quomodo? Colliget (inquit) *vir mundus*
cineres vacæ, & effundet eos extra castra in loco purissimo, vt sint multi
tudini filiorum israel in custodiam, & in aquam asperfusionis, quia pro pec-
cato vacca combusta est. Vult itaque Deus, vt cineres, quibus lixi-
uium conficitur, colligantur, non à quolibet, sed à viro mundissi-
mo, & reponantur, non in angulo domus (vt moris est) sed in lo-
co mundissimo. Cur tanti facit Dominus, nullius precij cineres?
Vt sint in aquam asperfusionis, & purificationis pro immundis. Ani-
ma duerte, quanti Deus lixiuium faciat, quo poenitentia, qua ani-
mæ mundantur, significatur. Si ergo Deus propter hominis salutē
tanti æstimat poenitentia, æquum erit, vt homo ipse, cuius interst,

eam

Concio tertia.

273

eam æstimet, & in corde reponat, eaque, cū opus fuerit vtatur. Ma-
nifeste apparet homines nondum cognoscere, quantum mali affe-
rat lethale peccatum. Ait Diuus Basilius, exponens verba illa Psal-
mi 31. *Conuersus sum in autumnum meum, dum configitur spiritus meus.* Tantum ef-
se sensum, ac dolorem, quo Dauidis animus torquebatur, vt cor si-
bi sagittis confossum videretur, ita vt nec diuitiarum affluentia, nec
regni dignitas, nec militum exercitus, nec affectarū copia, aliquid
de dolore, quo torquebatur, quia Deum offenderat, detrahere po-
tuerint. Hic probe cognouerat, quanta esset peccati lues, & scedi-
tas, ideoque æquo animo asperrime poenitentia operam dabat, ve-
stis ciliciam libenter indubat, inedia, & siti conficiebatur, lachry-
mis stratum suum rigabat. O si tibi Deus trutinam tribueret, qua
peccati pondus examinares, & ponderares, eiusque gravitatem co-
gnosceres, quomodo parui faceres poenitentias omnes quibus cor-
pora macerantur, & pilcinam turbidam, ac cruore immixtam ingre-
dereris, recta intra, in ea enim quilibet expelluntur morbi.

D. B. f. fa
per Ps. 31

*Discursus secundus, contra eos, qui post confes-
sionem, & poenitentiam, in eadem
peccata prolabantur.*

Thema *Ecce sanus factus es, noli amplius peccare, &c.*

CVM Moyse Domini legem populo Israel seruandam pro-
poneret, respondit populus: omnia quæ loquutus est Domi-
nus faciemus, & erimus obedientes. Voluntas, & animus ille
optimus erat, sed non steterunt promissis. Nam paucissimis diebus
interiectis, Dominum deferentes, idolum sibi conlarunt, cui cul-
tum, & honorem Deo debitum exhiberent: sic homines cum con-
fessione animos expiant, firmissimum à peccatis cessandi proposi-
tum ostendunt. Mox autem, vt à sacerdotis pedibus discesserunt,
in eadem scelera prolabantur, & noua idola erigunt, quibus in-
feriunt, & in quorum conspectu in genua prouoluuntur.

Exod. 32.
num. 7.

E GREGIVS medicus minime contentus ægrotantis vale-
tudine, illi etiam remedia præscribit, quibus deinceps vtatur, ne

simile.

Mm in

274 FERIA. 6. post Dominic. 1. quadragesima.

in eundem morbum iterum prolaberetur, aut illi deterius aliquid contingat. Idem videre est hodie. Restituit Dominus valetudinem paralytico, & mox ait: *Ece sanus factus es, noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Cum autem homo ille peccatorem referat, & in illius valetudine animi salus praelignetur, quod illi dicitur omnibus dicitur. Cade tibi peccator ne iterum ad vomitum reuertaris, manus cohibe, linguam refræna, cor tuum serua, ne tibi aliquid deterius contingat.

I D E M præscripsit Isaias propheta Israeli: *Conuertere Israel ad Dominum Deum tuum, quoniam cor tuum est in iniquitate tua, &c.* Et dicit, *super equum non ascendemus, nec dicemus vltra, Dñi nostri, opera manuum nostrarum.* Quid sibi vult, super equos non ascendemus? Diuus Hieronymus, & Diuus Cyrillus sic exponunt: Non habebimus spem in equis Aegyptiorum. Ad Aegyptios in suis angustis confugiebant, ut illis opem ferrent, quod Deo maxime displicebat: quia spem, quæ in Deo posita esse debebat, in hominibus collocabant. Præcipit igitur Propheta ut firmum habeant propositum non confugiendi ad Aegyptios. Dediti etiam erant idolorum cultui, unde addit Propheta: *Nec dicemus vltra, Dñi nostri, opera manuum nostrarum.* Similiter vult Deus, cum penitentiae operam damus, ut firmum habeamus propositum recedendi à praua consuetudine peccandi.

I D E O præcepit Dominus, ut in sacrificio pro delicto cauda victimæ immolata sibi offerretur: quia ut Diuus Augustinus exponit, cauda, perseverantia significatur. Placet Deo sacrificium pro delicto. Vult tamen, ut sibi etiam perseverantia offeratur, ut penitentia sine intermissione sit. Penitentia enim (ut Diuus Augustinus ait) illa digna, & bona est, quæ peccata peracta deplorat, sic ut deplorata iterum non committat.

I D etiam templi instauratio significabat, cum populus Israeliticus magna cum letitia, & alacritate templum instauravit. Fecerunt de dedicatione altaris diebus octo. Diuus Paulus appellat homines templum Spiritus sancti: *Nescitis, quia templum Dei estis?* Hoc templum destruitur peccato, sed costruitur penitentia, & in medio illius, hoc

est in corde erigitur altare summa cum letitia. *Qui agnudiū sic in calo*
LUC. 15. *super vno peccatore penitentia agente.* Et hæc instauratio, & altaris dedicatio, fieri debet diebus octo, quibus integra hebdomada consistitur: ac si diceret, nulla die, nec dominica, nec iouis, nec veneris &c. penitentiam intermittere debere, quo ad finis diebus omnibus imponatur.

ID

Conciatertia.

275

I D Deus exigit à peccatore, ille autem cito defatigatur, & super peccati lectum iterum, atque iterum recumbit, unde ita frequenter peccatores reincidere solent sicut cadere. Quam multi peccatores, mox ut animum confessione expiarunt, in eadem scelera prolabantur, & ad vomitum reuerli, propositi infirmitatem manifestant. Si turpes prius erant, postea etiam sectantur turpitudinem, si avari, auariciam, si blasphemii, blasphemiam. Peierant, ut prius, ac nullis denique penitentia, aut confessionis frenis retardantur, unde eadem sæpe in confessione peccata repetunt, firmum penitentia propositum præferre videntur. Euentus autem illud fictum aut simulatum fuisse ostendere videtur.

I D maxime procurat versutus, & callidus hostis: *Reuertar (inquit) in domum meam, vnde exiui.* Superbia illius non patitur, ut illi homo corde suo expellat, unde cum penitentiam remouere non possit, dat operam diligenter, ut illi homo cor suum aperiat. Idque non vulgari quadam ratione, sed summa adhibita diligentia. Similis Pharaoni, qui maiori impetu insequutus est populum Hebræum, cum illius manus effugit, quam cum in Aegypto vertebatur. Similis Laban, qui Iacobum tunc est ardentius insequutus, cum domo illius egressus, reuertebatur in patriam. Sic hostis, omnia tētat, omnia lustrat, omnia circuit, si forte viam inueniat, qua in cor, à quo expulsus est, ingrediatur, paucissimi enim sunt, qui non illi adiutur faciant.

I D maxime ostendit vilem, & abiectam hominis conditionem. Vnde licet aliud non existeret malum, hoc deberet sufficere, ut homo abiectionem hanc declinaret: *Quam vilis facta es iterans vias eius.* Dicebat olim Dominus Israeliticæ plebi. Sed quæ sunt istæ viæ, quas iterans vilis fiebat? Interlinealis exponit, vias tuas, id est peccata tua. Sed quæ vilitas reperitur in hoc? Id præclare ostendit sapientissimus Salomon, cum ait: *Sicut canis, qui vertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.* Et id præclare exponit Diuus Hieronymus, dicens: *Canis cum vomit, cibum, qui pectus deprimebat, eiicit, sed cum ad vomitum reuertitur, quo leuatus fuerat, rursus oneratur.* Et qui admissa plangunt, profecto nequitiam, de qua mali satiaui fuerant, & quæ mentis intima deprimebat, confitendo, proijciunt, quam post confessionem dum appetunt, resumunt. Satis est verbis aucta vilitas illius, qui in scelera confessione expiata, prolabitur.

Mm 2 labitur.

276 FERIA. 6. post Dominic. I. quadragesimæ.

labitur. Si autem vultis, vt grandioribus Diui Petri adhuc verbis
2. Pet. 2. augeatur. Qui de hisce hominibus verba faciens, ait: *Contingit eis il-
lum. 22. luti veri prouerbij canis reuersus ad suum vomitum, & sus tota in volu-
bro luti.* Non possunt inueniri similia magis accommodata, ad ostē-
dendam ignobilitatem illius, qui in eadem peccata sæpe prolabi-
tur. Dissimulet ille, quantum velit, & de illis gloriatur, si placet, nā
cum in Dei iudicio illi obijciantur, agnoscat, quantum illi dede-
coris afferant, & ignobilitatis, & de tanta abiectione erubescat. Vi-
debit enim se simile brutis animalibus, cum in volutabro, & sor-
dido peccatorum ceno voluitur, qui instar celestium mentium
debuisset in cælo mente, & cogitatione commorari.

S E D ignobilitatem missam faciamus, & de detrimento, quod
pariuntur huiusmodi homines, verba faciamus. Omnia scelera, &
flagitia Deum ad debitam ultionem impellunt, sed illud maxime
commouet indignationem eius, & iram, cum scilicet ad eadem sce-
lera iam semel atque iterum dimissa homo. regreditur. Voluerunt
filij Israel à via, quam instituerant, in terram promissionis pedem
referre, & reuerti in Aegyptum, videbantur enim illis tot pericu-
la, & difficultates superari non posse. Et dicebant: *Constituamus no-
bis ducem, & reuertamur in Aegyptum.* Dominus autē accersiuit Moy-
sem, & ait: *Vsq̃quo detrahit mibi populus istē, quousque non crederē mi-
hi, in omnibus signis, quæ feci coram eis? Veriam igitur eis pestilentia, at-
que consummationem.* Animaduertite, quam grauer offendit Domi-
nus, cum voluerunt ad duram Pharaonis seruitutem, à qua illos in
libertatem afferuerat Dominus, reuerti. Simili ratione Dominus
irascitur, cum peccator ad peccati tyrannidem, à qua illum Domi-
nus liberauit, regreditur, quæ Pharaonis seruitute durior est.
Non solum semel, & iterum, sed sæpius impunitatem scelerum
assequutus es, & adhuc in tua pertinacia persistis. Caue tibi
peccator, ne te Deus pestilentia feriat, & in sempiternos crucia-
tus detrudat.

I N T V L I T nācem Amnoni frater eius Absalon, Deus au-
tem dissimulauit: cū autem insurrexit in parentem, vt illum à re-
gno expelleret, & primo sceleri secundum addidit, iratus Domi-
nus vehementer, res ita disposuit, vt ille è quercu suspensus, & tri-
bus hastis transuerberatus, miserrime occumbens, vtriusque scele-
ris pœnas debitas lueret. Hoc enim casus, & offensionis genus
Deum grauer offendit. Si igitur merito Dominus iratus, cū iniu-
riæ homini semel illatæ, iterū homo addit iniuriā, ad quā irā com-
mouebitur,

Concioteria.

277

mouebitur, cum iniurijs Deo inferendis nullum finem imponit
homo, sed vetera, & quæ recrudescere videbantur, nouis, & re-
centibus reseruat.

I D accurate indicant verba illa Psalmi 67. *Deus cōstringet capita inimicorum suorum verticem capilli perambulantium in delictis suis.* Per
ambulare, est frequenter terere eandem viam, quasi per eandem
viā sæpe ambulare. Vnde qui in eadem peccata sæpe prolabu-
tur, dicuntur perambulare. Hos adeo accerbissimo supplicio
multauit, vt si inimicorum cōfracturus est capita, horum capillo
verticis non parcat. Perpende igitur quicquid eadem peccata
repetis, quantam aduersus te iram, & indignationem concite-
tes.

AGROTAVIT Ezechias vsquē ad mortem, cum autem sin-
gulari Domini beneficio conualluisset, Rex Babylonis legatos ad
illum misit, qui illi de valetudine diuinitus recuperata gratularen-
tur, ille autem aperuit illis omnes diuitias, & thesauros domus
sue. Aliquid fortassis inanis gloriæ, huic operi admixtum est: vn-
de statim Dominus misit ad illum Isaiam Prophetam, qui hæc nun-
ciaret. *Ecclesie vanae, & auferentur omnia, quæ in domo tua sunt, &
quæ condiderunt patres tui, vsquē ad diem hanc in Babylonem. Non
relinquetur quicquam (dicit Dominus) & de filiis tuis, qui exibunt de te,
quos generis, tollent, & erunt eunuchi in palatio Regis Babylonis.* O
sancte Deus, cur tam atrox supplicium? Diuus Hieronymus sic
ait. Tradunt hæbrei, ideo agrotasse Ezechiam, quoniam post in-
auditam victoriam Iudeorum, & Assyrij regis interitum, non ceci-
nerunt laudes Domino, quas cecinit Moyses, Pharaone submer-
so, & Debora, interfecto Sisara, & Anna genito Samuele. Vnde
commonitum esse fragilitatis sue, rursus quæ post corporis sani-
tatem, & signi magnitudinem, offerri aliam occasionem superbiæ,
quam vt prudens, & Dei cultor vitare debuerat, nec mōstrare alie-
nigenis diuitias suas, quas, Deo tribuente, possederat. Hactenus
Hieronymus. Itaque iterata superbia, & eiusdem sceleris inculca-
tio occasionem præbuit tanto supplicio. Si igitur Ezechias, qui
pius, & iustus erat, non euasit impunitus, quia scelus, quod semel
commiserat, iterum cōmitere non est veritus, quid expectat sceles-
tus homō, qui nullum peccatis finem imponit, sed inueterata qua-
dam peccandi consuetudine iam callos obduxit.

EX hæc Dei indignatione duæ calamitates valde formidandæ
pro-

proficiscuntur. Solet enim Deus in medio vitæ cursu perimere eum, qui sæpe in scelera prolabitur. Sicut in tribunali sanctæ inquisitionis, solet ille comburi, qui in eandem hæresim relabitur. Primum, quia idem scelus repetere, maxima iniquitas est. Deinde, quia fere nullam resipiscendi significationem ostendit, qui semel punitus non resipiscit. Sic Deus eum, qui sæpe relabitur, igni inextinguibili comburendum tradit, tum quia scelus illius maximum est, tum etiam, quia iam Deus, quod in se erat cumulativissime præstitit, cum autem nulla iam sit salutis spes, eximit Deus euagina gladium & interimit peccatorem: *Viri sanguinis, & dolosi non dimidiabunt dies suos.* Hoc est, viri feroces, & crudeles breui absumentur. Hi qui nunquam stant promissis sunt è numero eorum, qui dolosi dicuntur, aliud enim ore proferunt, aliud corde retinent. Nam si scelera maximo odio prosequerentur, nec ita breui, nec ita frequenter in eadem relaberentur. Quia cum hoste infestissimo, quis statim ac inimicitia exortæ sunt in gratiam redit? Cum arbor pullulat, & virgulta diffundit, satis aperte ostendit adhuc radicem vivere, & succum suggere. Sic cum peccator statim prorumpit in scelera, satis clarè indicat radices, quas in corde egerat, adhuc vivere. Si ergo cum apud sacerdotem crimina ponis, asseris te maximas cum peccato inimicitias gerere, quomodo tam facile cum illo in gratiam redis? Dolos machinatus es, vir dolosus es, non dimidiabis dies tuos. Antequam ad medium vitæ cursum peruenias, morte corripieris. Solet etiam Dominus in penam peccatorum permittere, ut qui illa sæpe repetit, infælici morte præventus in peccatis intereat. Nam qui dum vitam ducebat, noluit à peccatis recedere, equo Dei iudicio fit, ut cum moritur peccata ipsa non recedant ab eo. Id maximum supplicium est, quod Christus Dominus minitari videtur huic homini, cū ait: *Noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Quid poterat deterius evenire homini, qui triginta & octo annos membra habuerat dissoluta, & paralyti laborauerat? Quid ergo peius? damnatio sempiterna. Id itaque Dominus illi minatur, ac si diceret, iam noli amplius peccare, ne eterno supplicio damneris.

HINC est, apertissimum signum damnationis æternæ esse, in eadem peccata frequenter prolabi. Huius rei adumbratam quandam significationem habemus in sacris litteris, cum Israelitæ voluerunt in pristinam Aegyptiorum servitutem reuerti.

Ait

Ait ad illos Dominus: *Omnes homines, qui viderunt maiestatem meam, & signa, quæ feci in Aegypto, & insolitudine, & tentauerunt me iam per decem vices, nec obediunt voci, mea non videbunt terram per quam iuravi patribus eorum.* Animadvertite, qua diligentia Dominus enumeraverit, quoties noluerint regredi, & penam, qua illos mulctat, non scilicet visuros terram promissionis. Hic adumbratur supplicium illorum, qui à peccatis non desistunt, sed ea sæpe repetunt, qui in penam tanti sceleris, cælestem illam patriam non videbunt oculis suis. *Vt his (vt ait sapiens) Qui perdidērunt sustinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias pravas.* Hæc particula: *Vt* in sacris litteris sempiternam damnationem indicat. *Vt his* datorum Dei, & existimant, se non posse in illam profectum facere, quia sibi non suppetunt vires, unde ad iniquitatis viam deflexerunt, aqua iam declinauerat. *Vt* illis, quia ingrediuntur viam, quæ ad sempiternos cruciatus ducit, quia in penam ingrati animi, quo peccata iam sæpe dimissa repetunt, permittit Dominus, cruciatus deuoluantur, unde est illud Ezechielis. *Si conuersus iustus à iustitia sua fecerit iniquitatem, penam offendiculum coram eo ipse morietur.* Sed quid sibi vult, ponam offendiculum? D. Gregorius exponit dicens, iusto eum iudicio deferens, ponam ei ubi grauius impingat. Hoc autem non est ad peccatum impellere, sed à peccato non liberare. Hæc ille. Itaque non solum Deus patitur, ut in sordibus peccati commissi iaceat, sed ut ex vno in aliud prouoluatur, quoad sui iacturam misere faciat, quia cū semel iam iustitiæ adhæsisset, iterum ad iniquitatem reuersus est. *Vt* igitur illi, quia sustinentiam perdidit.

COMPERTVM est omnibus, quid Christus Dominus responderit illi, qui illius volebat esse discipulus, cū vellet, voluit tamen prius indomum suam regredi, ut familiæ vniuersæ vale diceret. *Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.* Quid indicat metaphora hæc, qua Christus vtitur. Dicitur Gregorius sic explicat: manum in aratrum mittere, est quasi per rā sui cordis aperire, sed retro post aratrum aspicit, qui post exordia boni operis ad mala reuertitur, quæ reliquit. Ac si diceret, qui post perpetratam penitentiam peccatorum ad peccata iam dimissa reuertitur, huius modi homines non sunt apti regno Dei: unde subdit ibidem Gregorius: Quod quia electis Dei minime contingit recte nunc per

Eccle. 2.
nu. 16.

Eze. 3.
nu. 20.

D. Grego.

Hom. 11.

sup. 12.

Luc. 9. nu.
26.

D. Grego.

Hom. 3.

sup. Eze.

280 FERIA 6 post Domin. I. quadragesime.

per Prophetam dicitur de sanctis animalibus: *Non reuertebantur, cum incederent.* Hæc ille. Fieri potest, ut qui è numero electorum est, aliquando relabatur, sed frequens prolapsio apertissimū signum est damnationis.

NON coronabitur (ait Diuus Paulus) nisi qui legitime certauerit. In castris versamur. *Militia est vita hominis super terram*, de palma & corona quæ non marcescit agitur: sed non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Sed quid est legitime certare? Augustinus respondet: Nullus legitime certat, nisi qui in campo usque ad finem certat, & ideo merito coronatur. Hæc ille. Vnde Christus Dominus ait: *Qui perseverauerit usque ad finem, hic saluus erit.* Perseueremus ergo ut quam promittit Dominus, felicitatem assequamur.

CONCIO QUARTA.

Discursus primus, aduersus illos, qui in suis sceleribus diu perseverant, nec illa expianda curant.

Thema. *Erat quidam homo ibi, triginta & octo annos habens in infirmitate sua.*

SICUT parlysi huius hominis, animi infirmitas significatur. Sic tempore, quo illa laborauit, tempus diuturnum, quo solent peccatores in suis sordibus peccatorum iacere, denotatur. Sunt enim aliqui peccatores, qui inueterata peccandi consuetudine obdixerunt callos, & ad canos peruenerunt antequam id animaduertent. Ephraim (ait Oseas) factus est subcinericius panis, qui non reuertatur, cederit alieni robur eius, & ipse nesciuit, sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Desumpta est hæc metaphora ex antiqua consuetudine, de quoquedi panes subtus cineres, qui nisi versarentur, igni comburebantur. Sic accidit Ephraim factus est subcinericius panis qui non reuertatur. Hoc est, non est reuersus ad dominum, nec egit penitentiam, ut ait Hieronymus. Et quod peius est: *Cani effusi sunt, & ignorauit.* Peccatis consenuit, nec aduertit. Sic accidit

Concio quarta. 281

accidit Ephraim, & multis alijs, qui in sordibus peccatorum iacet, nec ad Deum conuertuntur. Summus Pontifex concedit iubilæum, quadragesimæ tempus aduenit, & præterlabitur. Tempora temporibus succedunt, illi autem adhuc in sua obstinatione persistunt. In peccato enim suam iam sedem collocarunt. Vnde peculiari quadam ratione videtur dicere Euangelista: *Triginta & octo annos habens in infirmitate sua.* Non solum addit, in infirmitate, sed addit, sua. Quia diuturna temporis duratione, ita erat sua, ut proprium peculium videretur. Sic cum quis diu iacet in ceno peccati, ita illud suum reddit, ac si in hæreditatis, & patrimonij partem traheret. Sic usurarius luero deditus est, & in illius studium incumbit, non secus ac si proprium manus illius esset, & pecuniam alienam tanto tempore retinet, ac si sua esset immemoriali consuetudine acquisita. Alter etiam tam longam cum pellice consuetudinem habet, ac si vxor illius esset, nec conscientie stimulis agitur, nec cum vitium illud vituperatur à concionatoribus, cum ipso illos loqui animaduertit. Illi etiam, qui domos suas habent expostas ludotestiarum & cartarum, existimant diuturna consuetudine ius acquiri, ita ut nemo sit qui iure offendi possit, ac si diuturnum peccatum deus sit, & scandalum amoueant. Hi sunt, qui triginta & octo annos habent in infirmitate sua, in qua consenuerunt.

Vt id clarius appareat, animaduertere opus est discrimen, quod versatur inter electos, & reprobos. Illi enim in bono constantia, in malo autem inconstantiam ostendunt, secus autem hi. Id sacram literarum exemplis satis aperte comprobatur. David electus à Domino, voluit illi domum edificare, & de hoc egit cum propheta Domini Natham, voluit etiam in domum suam inferre arcam fœderis, sed cum animaduertisset, quantū mali aduenit Oza, quia illam contingere ausus est, cohibuit se, nunquam tamen conquieuit, quoad illam in loco, in quo constituerat, collocauit. Id autem constantia, & firmitate, quam ipse commemorat, cum ait: *Iurauit Domino, vixi, & vocaui Deo Iacob, si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei, si dederō somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.* Ecce tibi, qua constantia, & statim desistebat, nec ut illas exequeretur, vllis precibus, aut argumētis, adduci poterat. Sic cum illum urgebant serui, & admonebant, ut Saulem in spelunca occideret, cum id posset impune facere.

Non Non

Gen. 15.
nn. 32.

Gen. 10.
nn. 6.

Hier. 17.
nn. 1.

Non solum non morem gessit illis, sed quia nonnihil vestis Saulis absciderat, illum parauit. percussit (inquit scriptura) cor suum David, eo quod abscidisset oram elumylis Saul. Sic etiam cum ira incensus ferebatur, ut Nabal Carmeli iniuriam vlcisceretur, & illi processit obuia Abigail, non solum vero illius verbis placatus est, sed illi etiam gratias egit dicens. *Benedictus Dominus Deus Israel, qui misit hodie, te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu que prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, & vlciscerer manu mea.* Improbi contra in malo firmi, & constantes sunt in bono autem infirmi, & inconstantes. Quod aperte indicant illi, qui turrim Babel edificabant, de quibus ait Dominus. *Ceperunt hoc facere, nec desisterunt a cogitationibus suis, nec eas opere compleant.* Vnde Deus impediuit, ne edificium illud inchoatum absoluerent. Vnde si Dominus peccatorum conatibus non obstitit, ipsi ab incepto, non desistunt, quoad prauas suas cogitationes exequantur. Id aperte indicat Cain, qui a fratris sui cede, quam fuerat machinatus, non desistit, quoad cupiditati sue satis fecit. Nec illum innocentis fratris amor, nec Dei verba, nec mundi ruina, qui paucissimis hominibus constabat, a proposito retar- darunt, hæc enim improborum hominum natura est, in malo persistere, & ad exitum vsque perducere. Quo fit ut perditam, & sceleratam viuendi consuetudinem, ad finem vsque vitæ protrahant, pœnitentiæ omnino oblitæ.

CONQUEREBATUR quondam Dominus de populo suo dicens: *peccatum Iude scriptum est stylo ferreo, in vugæ adamantino exaratum, super latitudinem cordis.* Quam præclare verbis augeat populi obstinationem, & pertinaciam peccato se obstrinxit populus non vulgari quadam ratione, nec breui peccatum transactum est sed scriptum remansit. Nec calamo exaratum est in carta, sed stylo ferreo incisum, non in aliqua cordis parte, sed super latitudinē cordis. Ita ut nihil residuum sit, quod non sit peccatis infectum. Vnde sicut Deus ex toto corde vult diligi sic etiam ipsi toto corde amplexati sunt iniquitatē. Id efficit peccatū, cū inueterata consuetudine obduruit cor, diamantū redditur, & peccatū remanet incisum, velut stylo ferreo, ita ut deleri vix possit. Totū cor occupat, ita ut locū nō relinquat virtuti. Quidquid cogitat, quidquid loquitur, in peccati incrementū vergit. Ad tantā enim calamitatē peccator peruenit, ut nec extremi iudicii memoria illū perterrefaciat, nec sempiterni cruciatus horror, timorē incutiat, nec sempiterna gloria

illā alliciat, nec frequenti hominū interitu commoueat, nec diuino lumine excitetur, nec concionibus, nec laboribus, nec calamitatibus, a peccandi consuetudine abducatur. Nō secus, ac si cor illius adamantinum esset, & peccatum esset exaratum stylo ferreo, super latitudinem illius. O malum infelix! o misera calamitas! o miserabile exitium!

QUANDO aliud malum non esset, nisi temporis iactura, miserum id esset, Deus enim tibi concessit tempus, ut illi inservires, illum toto corde diligeres, tu autem tempus conteris in flagitiis, & sceleribus, tempus tibi conceditur, ut iter in sempiternam felicitatem facias, tu autem in sempiternam miseriam ruis: *Au diuitias* (ait Apostolus) *bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis, ignorans, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit secundum.* *Ad Rom. 2. 4.* *autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die ire, & reuelationis iusti iudicii Dei.* Diuitias bonitatis appellat, tempus, quod Deus homini concedit, ut pœnitentiæ se dedat. Diuitiæ sunt, & opulentus thesaurus, absconditus autem, quem pauci cognoscunt, & eruunt. Quid non daret quilibet damnatus, pro qua libet temporis hora, quam tu frustra conteris, ut scelera sua posset sanguineis lacrymis deplorare, & eorum impunitatem cōsequi? Quando inter ardentes inferorum rogos detrudaris, quantum tibi dolorem incutiet huius tēporis recordatio? Væ mihi, repetito sermone crebro vsurpabis, potui hæc tormenta atrocissima declinare, tēpus mihi concessum est, in quo me posset scelerū pœnitere. Væ mihi, præterlapsum est omne tempus, nec horæ particula resimēta nullū finē cognoscunt. Væ tibi, qui tantas tēporis diuitias dissipas, & cōculcas. Si tantū celestium diuitiarū iacturam faceres, ferri aliquo modo posset, quanquā est miserū id ipsum. Sed pro dolor: *quia thesaurizas tibi iram in die ire.* Quid sibi vult thesaurus iste? Diuus Ambrosius ait: Necessē est, ut seueriori pœna plectatur, imo flāmis perennibus torqueatur, qui longa Dei patientia, non solum se emendare noluit, sed adhuc addens ad contemptū, peccata exag- gerauit. Diuus etiam Gregorius sic ait: *Misericors Deus tēpus non augmentum vertimus culpæ, hoc ipsum tempus, quod ad parcendum pie disposuit, districtius ad feriendum vertit.* Ut quia reuerti quis etiam, spacio tēporis accepto, noluerit, per hoc mala sua ad reatū augeat, per quod ea diluere potuit, si conuerti voluisset. Hactenus

Ad Rom. 2. 4.

Ambr. hic.

D. Grego-
hom. 11.
in Eze.

284 FERIA 6. post Domin. 1. quadragesime.

Gregorius. Magnum malum, potes misericordie thesaurum congregare, & thesaurizas tibi iram. Vae tibi, tempus enim poenitentiae concessum, in committendis nouis sceleribus conteris, & semper peccatis peccata superimponis, & in lualore, & sordibus peccatorum iaces.

Ap. 2. n. 20. D. 4 ubi. lib. 2. de poenit. ca. 10.
DE quadam femina conquerebatur Dominus, dicens: Dedit illi tempus, ut poenitentiam ageret, & non vult poenitere, &c. Diuus Ambrosius ait: Hæc mulier, quæ cum esset in peccatis, & deberet flere, gaudebat, & veste purpurea, atque coccinea operiebatur, & auro se multo, & preciosis lapidibus ornabat, nunc æterni fletus luget erumnam. Hæc ille. Si huic femine Deus nunc concederet aliquid illius temporis, quod frustra continebat in parandis ornamentis, & fisco conficiendo, quis dubitat, quin illud in bonis operibus peragendis collocaret. Non vestem byssinam, & purpuream, sed cilicinam indueret, non contorqueret calamistro capillos, sed cõtortos, & calamistratos euelleret. Nō rideret, sed fleret, nō procederet in publicum, ut conspiceretur ab omnibus, sed intra priuatos parietes se contineret, ut lachrymis deleteret peccata. Sed iam, nec punctum temporis illi ad peragendam poenitentiam concedetur, sed sempiternis cruciatibus breues voluptates persoluet. Et si illam acerbissime Deus punit, quia tempus poenitentiae concessum in delicijs perfruendis transegit, quid illi accidet, qui nunquam a peccatis destitit, sed semper dum vixit, cumulum auxit? Peccasti, & in sordibus peccati iaces, & peccato peccatum superimponis, nec de poenitentia, & lachrymis profundendis cogitas. Deus te in tartara detruhet ubi nullus lachrymis finis imponitur, ubi ingrati animi immane scelus acerbissime punitur. Redite ergo prauaricatores ad cor, nolite obdurare corda vestra, &c.

QUANQVAM Deus homini vitæ usuram ad mille annos concederet, nec punctum illius frustra cõterere deberet, quid dicam, cum hominis vita ita brevis sit, & periculis obnoxia, hanc tamen homines stolidi, & insipientes in sceleribus consumunt. Aliquo se scelere obstringere, quanquam illico excutiendum sit, maxima miseria est, quid erit, pene infinita crimina perpetrare, & in volutabro peccatorum iacere? Nondum cognouisti, o infelix homo, quantum detrimentum afferat animæ peccatum? confer mihi malum illorum, qui æternis supplicijs addicti sunt, & tormenta patiuntur, cum illorum malo, qui in peccato versantur, ex his duobus malis vtrum tibi grauius videtur. Non possunt inter se conferri, quia sine ulla dubita-

Concio quarta.

285

dubitatione grauius est quolibet se scelere inficere, quam omnia tartarorum tormenta subire. Quia hoc malum poenæ, illud autem malum culpæ appellatur. Cur igitur tanti mali oblitus, in peccato versaris, nec das operam diligenter, ut ab illo emergas? Si super candentes inferni carbones superpositus cremareris, quid faceres, ut a tanto euaderes malo? Nunç autem tibi Deus manum porrigit, ut a peccato, in quo iaces, & quod maius malum est, saluus, & incolumis emergas. Cur ergo tantum Domini beneficium è manibus elabi pateris? Cur breue tempus, quod tibi conceditur, non amplecteris? Procreatus es à Deo, ut ecclestis gloriæ particeps fias, illius iacturam facis, & non erubescis? Serui Domini alij ambulant, alij concitato gressu pergunt, alij currunt, alij velociori impetu feruntur, & volant: tu vero iaces in sordido lecto peccatorum, omnibus membris dissolutus. Nec vis sanus fieri, nec per viam mandatorum celestium incedere. Serui Domini, qui in eius basilica versantur, adusti sunt, secti sunt, sagittis confossi sunt, in crucem rapti, tu vero in delicijs conquirendis vitam traducis, & adhuc ex numero illorum esse vis? Accidet tibi secus, quam putas.

NOLUNT peccatores suis sceleribus nuncium remittere, nec à dura hostis seruitute leuari, quia nociuam vitijs dulcedinem degustarunt. Cum Israelitæ captiui ducti sunt in Babylonem prius preces fundebant ad Deum, ut illos ab illa seruitute in libertatem assereret, cum autem postea potestas illis facta est descendendi in patriam antiquam, egre ferebant profectionem illam. Cur ita? nonne in exilio versabantur? cur facultate sibi concessa nō utebantur libenti animo? Placuerant illis iam plateæ, & viæ publicæ Babylonis, aspiciebant hortos, & arbores, propria manu consitas. Degustauerant illarum fructus, & suauitate, ac dulcedine capti egredii recusabant. Sic etiam serui filiorum Israel, Iubilæi annum expectabant, ut in eo libertate donarentur, sed aduentante tempore, eo multi heros suos, & familiam complectebantur amore, ut in eadē seruitute vellent remanere. Id est in causa, cur multi nolunt à dura demonis seruitute, in libertatem à Christo Domino vindicari, quia scilicet voluptates, & delicias, quas illis hostis offert, nolunt deferere, suauitate & dulcedine capiuntur, sericis vestibus, auro cõtextis, lapillis ornatis, quas mundus offert delectantur, delicijs & oblectationibus perfruuntur. Remo assuesciti sunt, illum delicias reputant, nullis conscientie stimulis agitantur, nec verbera re-

Nn 3 formidant.

formidant. Vnde nec tempore iubilæi, nec acceptabili quadragesima volunt à seruitute liberari, neque animaduertunt illo pacto in infernum nauigare. Quo tãdem applicabunt, vt erroris, in quo spò te versantur, penas acerbissimas luant.

R. E. X Babylonis Nabuchodonosor septem annos in pratis cõmoratus est, alligatus in vinculo ferreo, & in herbis. Sic plurimi peccatores pascuntur in pratis, ferreis catenis constricti, vnde nullis vocibus commoueri, neque à dura catena qua detinentur, liberari possunt.

Q. V. I callos obdixerunt in peccatis, serò abducuntur ab illis, quia peccandi consuetudo, difficile reddit penitentiam, & peccatum, quod animam inuasit, & cepit, vires adimit eidem animæ, ne pedem referat, ne à seruitute libere emergat. Factus est Ephraim quasi columba seducta, non habebat cor. Cum primum columba laqueo comprehenditur, animo deficit, nec vires habet, quibus ab illo liberetur. Sic Ephraim, quasi columba capta non habebat cor, cum se laboribus circumuentum animaduertit, eundem affectum in animam inducit peccandi cõsuetudo, vires adimit & existimat peccator iam fieri nõ posse, vt à tantis peccatis saluus, & incolumis emergat, quo sit, vt animo cadat, & de sua salute diffidat.

A. N. I. M. A. quæ tãtigit aliquid immundum (ait Dominus) siue quod occisum à bestia est, aut per se mortuum aut quodlibet aliud reptile. Probata fuerit immunditia sua, rea est, & deliquit. Vehementer Dominus indignatur, cum quis in peccatum prolabitur, & tanti mali oblitus epulatur, gaudet, lætatur, non secus, ac si in illud non fuisset prolapsus. Hunc peccatorẽ Deus atrocissimo supplicio mulctat, vt hoc clarius appareat, animaduertere necesse est, hanc esse Dei nostri naturam, vt peccatorem expectet, adhibito tamen pondere, & men-

Orig. sup. cap. 2. ad Rom. fura. Vt præclare attigit Origenes, cum ait: Sicut omnia in mensura fecit Deus, & pondere, & numero, ita etiam patientiæ eius certa mensura est, quam mensuram credendum est, esse consumptam, vel ab his, qui diluuiò perierunt, vel ab his, qui in Sodomis celesti igne vastati sunt. Vnde & de Amorrhæis dicitur, nondum completa sunt peccata Amorrhæorum vsque nunc. Fert ergo Deus patienter, & expectat vniuscuiusque penitentiam: sed non nos dissoluat hoc, & tardos ad conuersionem faciat, quia rursus patientiæ eius, & sustentationis certa mensura est. Hactenus Origenes. Itaque patientia Dei nullis est terminis circumscripta, ipse tamen Deus præ-

scribit

scribit modum, & terminum, ad quem producat. Insequatur Asael ducem Abner, conuersus autem Abner, semel atque iterum petijt ab Asael, ne se insequeretur: cum autem nollet illius verbis morem gerere, coniecit in illum hastam Abner, qua transuerberatus Asael, misere occubuit. Sic Deus, cum sepius peccatorem moneat, ne se insequatur, & peccatorum cumulum adaugeat, ille autem auris obturât, se surdum simulet, & à proposito non desistat, tandem Deus hastam contorquet, qua misere adactus occumbit, & in sempiternum precipitium ruit. Tu autem miser peccator, qui inueterata peccandi consuetudine ad peccatum trahitur, caue ne istud extremum sit, quo Deus expectare decreuit. Caue ne istud agmen claudat, caue ne Deus rationes subducatur, & eas iam absolutas reperiens, codicem claudat, & sententiam ferat, qua te sempiternis cruciatibus addicat.

S. A. T. I. S. ostendit Dominus difficultatem, quæ reperitur in delendis peccatis, quæ longa consuetudine obduruerunt, cum ait: Si mutare potest Ethiops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis bene facere cum iudicaueris malum. Vbi D. Hieronymus ait: Quisquid enim discitur, non natura est, sed studij, & propriæ voluntatis, quæ nimia consuetudine, & amore peccandi quodammodo in naturam conuertitur. Hæc ille. Hæc Hieremiæ verba maxima indigent consideratione, cum ita difficilem reddant impij, qui iam obduruit, conuersionem, sicut est difficile Aethiopem colorem, & pardum pellis varietatem immutare, non ait Propheta, id esse impossibile, sed adeo difficile, vt inter ea, quæ impossibilia habentur, numerari possint, quia consuetudo est altera natura. Hinc est illud D. Augustini, dum cõsuetudini nõ resistitur, sit necessitas. Animaduerte, in quas angustias redigat peccatoris salutem consuetudo peccandi. Dominus etiam huiusmodi peccatoribus non ea confert beneficia, quæ conferre solebat, quia magno illos odio prosequitur.

Discursus

288 FERIA 6. post Dominic. 1. quadragesima.

*Discursus secundus docet, non solum peccata,
sed etiam occasiones peccandi
relinquendas esse.*

Thema. *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Ioannis. 5.

QUID immortalis Deus exigit à peccatore, quem à flagitijs ad gratiam reuocauit, ex eo, quod humani generis seruator cum hodierno egrotato gessit, facile perspicitur. Huic igitur non solum præcipit, ut surgat, sed etiam ut tollat grabatum suum, & ambulet. Et quidem grabatum illud, in quo tandiu æger ille iacuit, symbolum est earum rerum, circa quas peccatum quodlibet versatur, in quibus perdit homines tandiu iacent, quandiu illi peccato adherent. Auius videlicet in pecunijs, superbis, in honoribus, & dignitatibus, libidinosi vero in delicijs, conuiujs, impudicisque sermonibus: Ac denique quælibet occasio peccandi est, velut lectulus quidam, in quo semel, atque iterum peccatores recumbunt. Hanc ergo vult Deus illum si se amouere, qui ad animi sanitatem restitutus est.

HO C verò quid necessarium sit, manifestum quidem est, si enim peccandi occasio perseueret, facile homines (quippe qui imbecillis nature sunt) in eadem peccata prolabantur. Sicut languidus homo, & qui non omnino è morbo emersit, vel molli quidem impulsu in terram ruit, ita peccator adeo infirmus existit post peccatum, ut aqua cumque occasione vincatur. Quapropter ecclesiasticus ait: *Qui amat periculum, peribit in illo.* Id est in peccatum labetur, quod ab ipso periculo initium habuit. Et quidem occasio vere vocatur periculum, qui enim illam non effugit, periculum sane non declinabit. Quocirca qui occasionem amat, periculum etiam amare dicitur, in eoque ipsum periturum, Spiritus sanctus affirmat. Et quid causæ esse putatis, cur cum toties animi vulnera curanda obieceritis, & ab egritudine liberati, ad valetudinem restituti sitis, paucos post dies in morbum reincidentis, & grauiori fortasse egritudine animos afficitis? Nisi ex eo quod grabatum vestrum, hoc est, occasionem peccandi non abstulistis. Eadem de causa Ninivitarum illi post acerbissimam illam penitentiam à se susceptam denuo ad turpitudinem, & peccata sua redierunt.

QUID

Concisio quarta.

289

QUOD si hi, qui Reip. gubernationem gerunt, eam tranque illitate, & iustitia tueri volunt, maxime incumbant, ut peccandi occasiones à Rep. amendantur. Ideo enim sanctissimus ille Rex Iosias volens Hierosolymam idolatriæ sceleribus, in quibus illa misere iacebat, expiare, omnes primum occasiones è medio abstulit. Proiecit enim de templo, (ut sacra litteræ testantur) omnia vasa, quæ facta fuerant Baal, & combussit ea, deleuit Aruspices, qui sacrificabant in excelsis per ciuitates Iuda, & eos, qui adolebant incensum Baal, & soli, & luna, & fecit offerri lucum de domo Domini foras Ierusalem, & combussit eum, & redegit in puluerem, destruxit quoque adificios effrenatorum, quæ erant in domo Domini, & equos ac currus solis combussit igne, destruxit etiam altaria idolorum, & combussit. Existimabat quidem rex sic frustra laborè, operamque se ponere in extirpandis flagitijs, nisi simul occasiones eorum rescinderet. Animaduertit nullis Prophetarum conacionibus, nullisque Dei minis, & supplicijs Hierosolymitanos conuerri, cõperitque hoc ex occasionibus adhuc in vrbe manentibus prouenire, quæ propiter eas penitus è medio abstulit, omniaque idola omnino combussit. Vtinam nostræ Reip. moderatores hunc Regem hac in re imitarentur. Quam mûdus, flagitiorumque sordibus expurgatus hac ratione Christianus populus existeret. Quod quidè dū ab illis non præstatur, quauis grauius in latrones animaduertant, & cervices perditissimis hominibus frangant, adhuc crimina committentur, sceleraque permanebunt, peccandi si quidè occasiones perstant.

QUAMobrem si confessarij volunt, ut ij quorum confessio nes audiunt, perfectam, integramque salutem obtineant, diligenter curent eos ab occasiõibus peccandi omnino abducere. Quia enim non ita sit, iterum, atque iterum eisdem illi peccatis immerguntur. Neque enim eis impudicos libros, sermonesque libidinosos interdiciunt, neque periculosam familiaritatem, aut consuetudinem, aliosque contractus prohibent, & ideo in eadem scelera, quæ sepe confessi sunt, prolabantur. Quocirca sanctissimus ille Samuel cum populum ad veram penitentiam agendam hortaretur non modo voluit illum in terra iacere, lachrymasque fundere (quæ signa erant peniteciæ) verum etiam ut idola, quæ colebat, abijceret. *Si in toto corde vestro, ait, reuertimini ad Dominum, auferite Deos alienos de medio vestri Baalim, & Astaroth.* Cognouerat videlicet vir ille idola diuinis honoribus à populo esse suspicienda, si integra permansissent. Abstulerunt ergo (inquit) filij Israel Baalim, & Astaroth.

4. Reg. 23

1. Reg. 7.

nu 3.

290 FERIA 6. post Domin. I. quadragesima.

Ast roth, & seruiunt Domino soli. Occasiones igitur peccandi sunt velut idola quædam, quibus honores exhibent flagitiosi, quæ si de medio tollantur, Deo duntaxat illi obsequetur.

IDEM facturi sunt patres familias, si liberos, familiamque suam ab omni culpa immunem, atque immortalis Deo gratam esse deliderant. Idcirco Patriarcha Iacob cum Deo optimo maximo altare cõstruxit, eiq; pro se, & sua familia sacrificiũ acceptũ offerre statuit, domesticos suos accersiri iussit, quibus hæc verba fecit: *Abijete Deos alienos, qui in medio vestri sunt, & mūdāmini, ac mandate vestimenta vestra, & statim subiungit scriptura: Dederunt ei omnes Deos alienos, quos habebant, & inanes, quæ erant in auribus eorum. Quæ omnia ipse Patriarcha in abdito loco abscondit, ne ab illis vlla ratione viderentur. Voluit quidem ille, ne domestici sui Dijs alienis diuinũ cultũ exhiberent, & hac de causa abstulit ab eis illa omnia, quæ ipsis animam præbere poterant ad huiusmodi cultum exhibendũ. Sic etiam qui familiam, quã gubernandam susceperunt, firma animis salute uti cupiunt, occasiones delinquendi remoueant, alioqui enim nunquã illa ad integram, constantemque sanitatem restituetur.*

Quicquid ite Deo perfecte inservire, eternamque animi salutem comparare optat, quæseunq; peccandi causas effugiat, nec temere in sanitate sua cõfidat. David enim egregie sanctitatis vir erat, & tamẽ cuiusdã scemine occasione, quã incautẽ cõspexit, nefariũ adulterium perpetravit. Quis hoc vnquã putaret de homine adeo sancto, ut vir secũdũ cor Dei diceretur? Adeo etiã sapiẽte, ut plura, abditiora quẽ mysteria præ cæteris Prophetis cognouerit? *Incerta* (inquit ipse) *et occulta sapiẽtia tua manifestasti mihi.* Adeo deniq; potẽti, ac forti ut gigãtes, leones, vrsosq; superauerit. Hũc igitur ita sanctũ, sapientẽ, ac fortem occasio illa, quam diximus, misere deiecit. Quod si Davidẽ incauta dũtaxat visio in horrẽdũ illud facinus deturbavit, quo pacto eos, qui sanctitatem, sapiẽtia, & fortitudine multo inferiores sunt Davide, tot occasiones ex impudicis visionibus, libidinosissq; sermõculis ortæ, nõ deiiciẽt? Ex huiusmodi autẽ facto tantũ timorẽ regius hic vates cõcepit, ut hoc præcipue à Deo optimo maximo postulauerit: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Verebatur propheta, ne ab oculis suis iterum deciperetur, atque ideo immortalẽ Deũ orabat, ut occasiones, quas ex videndo sumpserat, ad ipsum offendẽdũ, à se omnino amoveret. In quod Davidis carmen ita scribit D. Ambrosius. Auertamus igitur oculos nros à vanitatibus, ne quod oculus viderit, animus cõcupiscat.

HINC etiam patientissimus Iob circũspectus valde ait: *peperi sedus*

Concio quarta.

291

sedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virginẽ. Miror sane hominẽ inter barbaras æthnicasquẽ nationes degẽtẽ, ita christiani candoris studiosum extitisse. Admiror item adeo ipsum, quanvis sanctissimum, timere, ut nec auderet sine formidine aspicere. *Homo erat, (inquit scriptura sacra) simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* Si ergo Deum timebat, cur aliquã aspicere formidabat si recedebat à malo, quod malũ verebatur, ex eo quod virginẽ intueretur? Sane quia erat timens Deum, timebat quacũq; minimã occasionẽ peccandi, & quia recedens à malo, recedebat ab occasione mali. Nouerat quidẽ ille occasiõũ vim, atq; idcirco eas quoad eius fieri potuit subterfugebat. Qua propter nõ iã mirandũ est, quod vir ille, & si sanctissimus, timeret, sed ex eo potius, quod tu, improbissime homo, nullo modo reformides. Si miles fortissimus, strenuus armisque instructus, timet hostis congressum, quatione imbecillus, & inermis tyro non pertimescet si item viri illi eximia sanctitate præditi, & gratiz, virtutumque armis instructi, atque in ipsa spiritali militia diu, strenueq; versati, verentur cum occasione peccati debellare, cur perdit, & flagitiosi homines bellum cum illa gerere non formidant?

INTER eas leges, quæ à Deo propositæ sunt Nazareis, hæc vna fuit: *Vt sine muliere confecerint votum, ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare, à vino et omni, quod inebriare poterit, abstinẽbũt.* Et illico subiungitur. *Vuas recentes, siccassquẽ non comedent cunctis diebus, quibus ex vtro Domino consecrantur. Quidquid ex vinea esse potest ab vna passa vsquẽ ad acinum non comedent.* Non equidem miror vinum Nazareis interdici, in eo enim est luxuria. At cur illis prohibetur, ut nec vuas, necdum vuas passas degustent? Sane quia cum ex vuis vinum eliciatur, præbebatur illis aliquando occasio ad vinum appetendũ, si eis liceret vuas, vel alium ex vite fructum comedere. Remota profecto videbatur huiusmodi occasio, ex hoc tamen cognosces, quanti referat seculari homini proximã peccandi occasionẽ effugere, cũ religiosus Nazareus tanquam quid valde expediens præcipiatur remotam declinare.

QVOD si omnes occasiones à nobis euitandæ sunt, illas tamen præcipue debemus fugere, propter quas alias sæpe peccauimus. Quam ob rem cum Deus pollicitus esset Israelitis terrã Palestinã, cui ethnici vicini erant, præcipit populo. *Non inibis cum eis sedus (Scilicet cum ethnicis) nequẽ misereberis eorum nequẽ sociaberis cum eis coniugia, filiam tuam non dabis, nequẽ filiam illius*

Iob. 31. num. 1.

Iob. 1. nu. 8.

Simile.

Num. 6. 8.

Deuter. 7. nu. 22. & 23.

292 FERIA. 6. post Dominic. 1. quadragesima

illius accipies filio tuo. At non ne, Deus optime, hoc charitati aduersatur? Minime, qui seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis seruiat Dijs alienis. Quo circa cum eiusmodi coniunctio, & familiaritas in Israelitarum damnum vergeret, nullomodo charitati, quæ incipit à se ipso, repugnat, eam familiaritatem impedire. Ea demique ratione ibidem subditur: *sculptilia eorum igne combures nō concupisces argentum, & aurum, de quibus facta sunt, neque assumes eis tibi quicquam.* Merito quidem idola comburuntur, sed cur aurum, & argentum, ex quibus illa efficiuntur, procul etiam abijcienda sunt? Nonne satius esset, illis uti ad cultum, & ornatum? Nō quidem, ne videntes Israelitæ aurum, & argentum, quod idolis prius inseruiebat, ipsorum idolorum memores, ea iterum perficerent, ut olim in Aegypto fecerant, & diuinum cultum vero Deo denegarent. Debemus ergo eas occasiones præcipue subterfugere, quæ ali quando nobis peccandi ansam præbuerunt, eis enim propositis, facilius in eadem peccata incidemus.

O B id etiam Evangelicus vates Esaias cum gentiliū ad Christi fidem conuersionē prædicaret, eosque admoneret, quid in sua conuersione præstituri erant: *Contaminabis* (inquit) *laminas sculptilium argenti tui, & disperges ea, sicut immunditiam menstruatā.* Non solum idola, sed etiam ea, ex quibus idola facta sunt abijcienda esse dicuntur. Nam cum Gentiles illi idolatriæ se dedissent, non modo auferranda erant ab illis idola, quæ venerari possent, verum etiam aurum, & argentum, ex quibus illa constabant, ne auri, & argenti causa idola in memoriam reuocarent. In quo edocemur in eo flagitiorum genere, quod sepe commissimus, tam remotas, quas proximas occasiones, ad illud aliquo modo mouentes, remouendas esse. Neque satis esse putate in animum constanter induxisse nunquam iterum peccatum: *Qui enim confidit in corde suo* (ut præclare Salomō ait) *stultus est, qui autem graditur sapienter, laudabitur.* Græcus vertit, saluabitur, cui consonat etiam textus Hebræus. Primum ergo inquit Salomō, stultum esse, qui confidit in corde suo, scilicet in periculis, & occasionibus. Deinde dicit, qui autem graditur sapienter, saluabitur. Id est, qui vero non sic confidit in corde suo, saluabitur. Ex quo videtur constare, ergo ille stultus, qui confidit in corde suo, non saluabitur. Quod licet non clare Spiritus sanctus affirmet videtur tamen id insinuare, vel saltem cōset illius stulti salutē valde periclitari. Atque ideo ibidem dixerat: *Sonus hominis qui semper est pavidus, qui vero mentis est dura corruet in malum.* Et quidem, nulla

Concio quarta.

293

la extrinseca occasione proposita, timendum nobis est, cum ipse homo sibi ipsi bellū inferat: quia omnis cogitatio hominis ab adulescentia sua prona est in malum, quanto magis nos pavidos esse oportet, si cum ipsa inclinatione ad malum propensa occasio aliqua mali coniungatur. Nec Hercules contra duos. Beatus ergo es si semper paves, quod si non facias, quid mirum, si corruas in malum? pavidus forte corruas, quid si non paves? Coniule igitur tibi ipsi, & occasiones studioso quodam timore subterfuge, sic enim diuinum auxilium tibi præsto erit, quo quidem suffultus, tui animi salutem recte tutaberis, & æternam denique felicitatem consequeris.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus explicat paucissimos in Rep. reperiri, qui de salute animarum curanda, agant.

Thema.

Hominem non habeo. Iohan. cap. 5.

HODIERNVS ægrotus, de quo in Evangelica historia sermo fit, asserit, se tandiu ægritudine laborasse, eo quod nullus sibi adiumento esset, ut de lectulo ad piscinam portaretur. Et sane verum est, ex eo plures in flagitijs ac turpi viuendi statu persistere, quia non reperitur homo, qui illis opem, adiumentum uerferat, ut turpem vitæ rationem relinquunt, & piā, religiosamque sequantur, & in sacram penitentiae piscinam se conferant. Et quid causæ esse putatis, cur in Rep. tot sint iuvenes libidinosi, tot impudicæ scæminæ, tot qui scœnori, ysuris, ludisque inseruiant, tot perituri, tot odijs, atque inimicitijs incēsi, tot denique scelerati, ac perditii homines? Quia profecto Respublica hominem non habet, si enim præclaros haberet iudices, ac moderatores, diuini honoris, bonique communis studiosos. Hi quidem summo studio, & diligentia tantis malis mederentur, antequam illa serperet, & reliquis eiusdem officerent. At nullum illa hominem habet tam eximia virtute, tantaque animi constantia præditum, qui eiusmodi flagitiosos

294 FERIA 6. post Domic. i. quadragesime.

fos homines in vincula cōijciat, & in squalore carceris ignominio se deuinctos teneat. Is enim vera piscina est, in qua huiusmodi homines sanitatem recipiunt. Quæ item est ratio, ob quam in multis familijs, tam liberi, quàm serui, vitijs se dedunt, neq; de animi salute comparanda curant, nisi quia ex familiæ hominem nō habent. Eadem de causa hoc quadragesimali tempore multi, animi morbis laborantes, sacram sacræ confessionis piscinam ambiunt, & tamen ad salutem non reuocantur, quoniam egregij, ac magnanimi confessarij desiderantur, qui illos in eam piscinam conijciant, ex qua sani feliciter euadant. Denique vrbes, oppidaquæ omnia sceleribus plena sunt, & vix aliquis reperitur, qui de illis expiandis curet, aut tantis vulneribus medicinam, & curationem afferat.

C V I V S rei causa ea etiam est, scilicet, quia ij, qui alijs mederi deberent, infirmi sunt, agraquæ valetudine vtuntur, & qui alios excitaturi erant, misere iacent. Minabatur olim Deus populo suo, dicens: *Corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consumentur*. Hoc certe est quoddam supplicij genus, quo grauitur immortalis Deus Respublicas punit. Patitur enim Reip. primarios & gubernatores in vitijs iacere, vt ita ipsi cum reliquis ciuibus consumantur. Quo pacto Prætor libidinosos reprehenderet, si ipse libidini, voluptatibusquæ inseruit? Qua ratione tabelliones increpabit, quia leges sibi à Rep. propositas non seruant? Cum idē omnia Regum statuta violet? Aut quomodo grauitur in vsurarios & latrones animaduertet, si ipse aliorum pecunias furatur. Quī patentes liberos obiurgabunt, eo quod ludis, & comestationibus se tradunt, si eisdem se totos dedant? Aut quo iure patresfamilias seruos suos carpent, quia inconsiderate irant, nec sacro, aut concionibus intersunt, cum ipsimet temere iureiurando vtantur, & vix diebus festis missam, semel autē in anno sacras conciones audiāt? Qua denique ratione confessarij, prælati, & sacri verbi concionatores, alios suis exhortationibus ad virtutem incitabunt, cum ipsi, nec virtutis speciem præferant? Sane si cadit auxiliator, cadet & is, cui præstandum erat auxilium, & ambo pariter consumentur. Quod etiam in his Christi Domini verbis significatum est: *Si sal, id est Christianæ Reipubl. primarij, & doctores, insaturatum fuerit, ad nihilum valet ultra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus*. Ex hoc igitur, quod sal insaturatum est, ipsaquæ Reipubl. capita languent, prouenit, vt omnia etiam membra graui morbo laborent.

Esai. 38.
num. 3.

Mat. 5.

Qua-

Concio quinta.

295

QVAPROPTER loquens Esaias de his malis, quibus Israeliticus populus affectus erat, ait: *Omne caput languidum, et omne cor moriens à planta pedis vsque ad verticem nō est in eo sanitas*. At quodnā caput est istud ita languidum? quod cor adeo ingrēs? quod corpus ita infirmum? & vnde tantum malum profectum est? D. Hieronymus super hunc locum respondet in hunc modū. Animi letitia interdū dolorē corporis mitigat, quod si ad agrotationem corporis accedat ægritudo animi, duplicatur infirmitas. Inter ipsos quoq; sensus, & omnia mēbra corporis principalē locū obtinet caput, in quo visus, & auditus, & odoratus, & gustus est. Cū igitur caput doleat, omnia mēbra debilia sunt, & per metaphorā docet, quod à principibus vsquē ad extremam plebem, à doctoribus vsque ad imperitum vulgus in nullo sit sanitas, sed omnes in impietate pari ardore consentiant. Hactenus Hieronymus: Ecce igitur cur omnia Reip. mēbra ægritudine afficiebantur, quia illius caput & cor (prælati scilicet, & gubernatores) ægrum, ac languidum erat.

CVM Hieremias Hierosolymę vastitatem lamentaretur, eiusq; calamitatis causam indicaret, inquit: *Sacerdotes nō dixerunt, vbi est Dominus, et tenentes legem nescierunt me, et pastores prauaricati sunt in me, et propheta prophetauerunt in Baal, et idola secuti sunt*. Hac igitur malitia ægotantibus doctoribus, & moderatoribus, qui poterunt reliqui sanitate, animique salute gaudere.

AT vero aliter se habebat Israeliticus populus, cum vigilantissimus, ac sanctissimus ille David illum administrabat. Tūc enim florebant in eo iustitia, eo quod ipse sanctitatis studiosus esset, optimisq; ministris vteretur: *Oculi* (inquit ipse) *mei ad fideles terræ, vt sebitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, nō direxit in conspectu oculorum meorum*. Vt autem clarius perspicere- tur, quantum ipse priuatis hominibus consuleret, subiungit. *In meo itinere interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem*. O vtinam huiusmodi principibus Resp. Christi frueretur, lic enim paucissimi reperirētur, qui tri- ginta & octo annis in morbo iacerent. Sed quoniam illa homi- nem non habet, plures præ morbi diuturnitate, & grauitate mo- riuntur.

O summum malum, sanguineisque lachrymis deplorandum! tan- quam magnū malū minitabatur Deus diuinæ legis violatoribus: *Quæ tua dentur inimicis tuis, et non sit, qui te adiuuet*. At quanto

Esai. 1.
num. 5.

D. Hier. ii;

Hiere. 2.
num. 8.

psal. 100.
num. 8.

Dent 28.
maior num. 31

maior infelicitas est, hominum animos dæmonibus tradi, & nullum esse, qui illos ab eius manibus eripiat. Aliud supplicium minatur ibidem Deus, aduersus eum, qui suam legem violaret: *Omni tempore calumniam sustineas, & opprimaris violentia, neque habeas, qui te libere te. Sed grauius supplicium, acerbiusq; malum est, eum qui ad æternos cruciatus detruditur, non habere hominē, qui ipsum tuetur, & liberet.*

simile.

1. Mach.

12.8.53.

Mat. 13.

Aug. li. 45

99. Euan.

Amos. 6.

nam. 1.

Ezec. 34.

num. 2.

E. T. quidem humani generis hostis summopere curat, ut Resp. homines non habeat, qui reliquorū salutem tuatur. Et ut illi, qui administrationis munere funguntur, in illo obeundo negligentes sint, tunc enim ille homines aggreditur, & de eis victoriam facile reportat. Nam quemadmodum cum Gentiles viderunt occisum Ionatham strenuū quidem ducem, qui Israelitas viriliter defendebat, insurrexerunt in illos, dicentes: *Non habent principem, & aduenantem, nunc ergo expugnemus illos.* Sic etiam dæmones, qui infestissimum nobis bellum indicunt, tunc animo ad illud ineundum eriguntur, cum cernunt, nullos nos habere homines, nullosque duces qui pro nobis fortiter, & animose pugnent. Et hoc quidem videtur Christus Dominus significasse in illa zizanix parabola, cum ait: *Cum autem dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit zizaniam.* At qui sunt istiusmodi homines, quibus dormientibus seminata est ab hoste nostro zizaniam super triticum? Diuus Augustinus super hunc locum ait: cum negligentius agerent præpositi Ecclesie, aut cum dormitionem mortis acciperent Apostoli, venit diabolus, & superseminauit eos, quos malos filios Dominus interpretatur. Hæc ille. Idem ergo quod dæmon contra Christi Ecclesiam machinatur, in qualibet etiam Rep. & in qualibet familia conatur efflicere, cum enim animaduertit nullos, aut dormientes esse homines, qui eam administrant, illico ciues inuadit, & omnibus pestem, mortemque demolitur.

S. E. D. vobis optimatos (inquit Amos.) qui estis capita populi, ingredientes pompatice domum Israel, qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti, bibentes vinū in dulcedine, & non compatimini super contritione subditorum vestrorum. Væ item vobis pastores Ecclesie qui pascitis vosmetipsos, qui lac comeditis, & lana induimini, & crassum occiditis, & non gregem non pascitis, quod infirmum fuit, non consolidatis, & quod agratum non sanatis, quod contractum non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, & quod perierat, non quaesistis. sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia disperse sunt oves Christi, & facti sunt

Sunt in deuotionem luporū, & quod hominem & pastorem non habent. Væ, inquit, vobis principes, & moderatores Reip. qui nullam medicinam animi vulneribus adhibetis, licet vobis illis mederi incubat. Væ patribus familias, qui in liberis, seruisque educandis negligentes sunt, nec aliquo modo curant, an illi pie, religioseque vivant. Væ concionatoribus mutis nõvalentibus laurare, cū rapacissimos lupos animos deuorantes aspiciunt. Væ denique confessorijs reliquisque omnibus prælatis, qui præ incuria, & negligentia animorum salutem sibi à Deo optimo commissam negligunt, quid respondebunt, cum Dominus ad iudicandum venerit?

Discursus secundus, contra eos, qui ignorantes, indignosque confessorios eligunt.

Thema,

Hominem non habeo. Iohan. 5.

Q. V. A. N. V. I. S. verum est, ut in proximo discursu diximus, plures in grauissimis morbis iacere, ex eo quod hominem non habeant, qui eis auxilium ferat, ut & morbo emergant. Tamen sæpe ipsi in huius rei culpa sunt, quia nolunt eos homines conuenire, aut consulere, qui ipsis possint mederi. Fingunt se suæ salutis desiderio flagrare, sacras conciones audiunt, & aliquando ad sanctissimum confessionis sacramentum accedunt, in suis tamē lectulis ægri, debilesque persistunt, quod ex eo fit, quia eos audiunt concionatores, ex quibus iucunditatem, non vero utilitatem sibi pariunt, & illos confessorios quærunt, qui superficiem tenus ipsorum conscientias expurgent, & mites, ac faciles se præbeant.

C. V. M. Propheta Amos Israellem deploraret: *Audite (inquit) verba istud, quod ego leuo super vos planctum, domus Israel conciat, & non alyciet, ut resurgat. Virgo Israel prostrata est in terram suam, non est, qui suscitaret eam.* Diuus Hieronimus super hunc locum ait. In eo tradendi erant, duplici malo erant afficiendi. Primum scilicet, nultate liberetur, secundum vero, nec ipsosmet sibi opitulaturos, ut illa depulsa, in libertatem afferantur. Quod si hæc nostra tempesta

Amos. 5. num. 2.

Hiero. ibi.

Pp re

re primum illud malum lamentari nō cogimur, multi quippe sunt qui nobis opem, auxiliumque præstant ad demonis tyrannidem, qua misere vexamur, repellendam. Maxime tamen lugendum est secundum, eo quod ij, qui in flagitiorum sordibus iacent, nolunt auxiliores, à quibus subleuentur, querere.

MIRVM quoddam prodigium vidit Deus, vt Hieremias refert: Scupor (inquit) & mirabilia facta sunt in terra, Propheta propheta uerunt mentacium & sacerdotes aplaudēbant manibus suis, & populus meus dilexit ealia. Scupor, inquit, & mirabilia. Vbi Theodoretus ait: Quando præter omnem spem quidpiam inusitatum videmus, solemus dicere, hæc res in stuporem me adduxit, exterritus sum audiens istud. Hæc ille. Similiter etiam loquitur Deus in præsepiti: Scupor & mirabilia facta sunt in terra, &c. Et quidem nō est adeo mirum, si medicus præ sua negligētia, aut alia ratione ægrotati curationem aptam non afferat, quia non sibi, sed alij medetur, at summa admiratione dignum est, si ægrotus eum medicum querat, qui nulla medicina adhibita, mortē sibi inferat. Ecce qua de causa admiraretur Deus Israel, quod scilicet eos sacerdotes consuleret, qui ipsi falsa, mendaciæque proponerent. Eadem etiam ratione in magnam modo admirationem rapior, scio enim plures esse, qui cum animi ægitudine laborant, eos medicos (confessarios inrelligē) inquirunt, qui vel nesciant, vel nolint animis optimam, & necessariam medicinam adhibere. Quod si experimento didicistis, nunquam vos integra valetudine vti, propterea quod ab eiusmodi medicis curationem deposcitis, cur adhuc in ipsis cōsulendis perseueratis? Sane huius rei causam afferam, si Esaiam Israelitis idem crimen obijcientem, audiamus.

POPVLVS (ait Dominus) ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces filij nolentes audire legem Dei, qui dicunt videntibus nolite videri & audientibus nolite aspicere nobis ea, quæ recte sunt. At cur hi ita clare veritatem sibi celari petunt? Quid volunt ipsis à Prophetis enunciarī. Loquimini, inquiunt, nobis placentia, videte nobis errores. Ecce vobis huius mali causa, & origo. Placentia volunt, & qua quæ grata, ac iucunda sunt, solent erroribus permisceri: videte (aiunt) vobis errores. Ac si is, qui graui morbo affectus est, medicus diceret. Cedo mihi saccharum, licet cum eo venenum simul comedam. Sic hi, loquimini nobis placentia, quanuis erroribus illa sint permixta. Non querunt illi salutem, sed voluptatem, non vitam, sed mortem.

Suppli:

Supplicium autem, quo isti afficiendi sunt, illud erit, quod in re simili subijse fertur Rex Achab. Qui cum urbem quandam expugnare veller, dedit illi consilium Iosaphat, vt consuleret prophetas de bello illo ineundo. Iussit illico Achab circiter quadragintos prophetas, qui sacra faciebant Baal, congregari, quibus dixit: Ite de bro in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt ascende, & dabit eam Dominus in manu Regis. Quod quidem consiliū ideo pseudoprophete illi dederunt, quia regem procliucum esse ad præliandum intellexerunt. Iosaphat vero nondū quieto animo erat, & iterum dixit regi: Non est hic propheta Domini quispiam, vt interrogemus per eum, cui respondit Achab: Remansit vir vnus, per quem possumus interrogare Dominum, sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum. Malum, inquit, prophetizat, eo quod nō sibi grata, & iucunda prædicebat, & odio illum prosequitur, quia verum ipsi enunciabat. Hæc certe de causa plures sunt, qui studiosos, atq; egregios concionatores, & confessarios odio habent, improbos vero sequuntur. Tandem propheta Micheas ad Regem Achab delatus est, quem ipse admonuit, ne prælium illud susceperet, nequam tamen ei acquieuit Achab, sed pseudoprophetarum consiliū sequens ad pugnam, manusque deuenit, ac demum infelicitè occubuit. Idem euenit ijs, qui ignorantes, & minime bonos viros in consilijs, & confessionibus habent, eorum enim consilio saepe spiritali vita priuantur.

O dementiam incredibilem! nonne summa dementia est, in ægitudine corporis ad speritissimum medicum confugere, & cum de fluxis, ac perituris bonis agitur, à sapientissimis iuris peritis consilium petere, cum autē animus æger est, & de diuinis, æternisque bonis acquirendis, deliberatur, imperitissimos, & indignissimos diuini verbi ministros consulere? Quid dicam? sutorē egregium, & perpolitum queritis, qui calceos vobis apte, & perpolitè efficiat. Ad animum vero ornandum eum confessarium perquiritis, qui nec sapientia vigeat, neque animi constantia, & virtute floreat? Strenuos ergo, & præstantes confessarios consulite, apud eos animum expiate, qui sciunt, velintque vos ipsos grauitè, & religiosè erudire, & cum opus fuerit reprehendere. Sic enim perfecte animi vulnera curabitis, & veræ penitentiae præmium, gloriam scilicet, in mortalem assequemini.

CONCIO PRIMA.

Discursus primus, quanto interuallo gloria cœli superet gloriam mundi.

Thema. Duxit illos in montem excelsum. Mat. 17.

Mat. 17. **D**VO montes maxime oppositi, nobis propositi sunt à Diuo Mattheo, in dominica proxime elapsa, & hac præsentī: in proxima dominica: *Assumpsit Diabolus Christum in montem excelsum vnde. Hic vero: Assumpsit Iesus discipulos suos in montem excelsum seo sum.* Ibi ostendit Diabolus Christo omnia regna mundi, & gloriam eorum: hic vero ostendit Christus suis regnum cœlorum, & gloriam eius. Ostendit Diabolus gloriam regnorum mundi eo animo, vt à Christo Domino adoraretur, dicens: *Hec omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.* Ostendit etiam Christus gloriam regni cœlorum, vt & nos adoremus eum, & seruiamus illi omnibus diebus vitæ nostræ, quantumcunque se offerant in diuino seruitio labores, & cruciatus.

RELIQVVM est, vt gloriam, cum gloria conferamus, & quænam earum nobis eligenda sit, videamus, cui horum duorum dominorum inferuire, & venerationem exhibere velimus. Impossibile quippe est, duobus his dominis deferuire: sed quis hoc in dubium, & controuersiam adduceret, quis non statim assereret cœli gloriam, & Christi venerationem, mundi gloriæ, & dæmonis venerationi anteponeendam esse: nisi oculis cerneret, & manibus oppositam correctaret. Aperi oculos, & vide maiorem mundi partē, quam si gloriam totis viribus consecrari, & ad dæmonis partes se aggregare, & Christum deserere, & gloriam cœli obliuisci (ne parui pen der: dicam.) Vnde hoc malum? & quæ causa stultitiæ tantæ?

De muliere fortitæ Sapiens: *Considerauit agrum, & omnia illius.* Prius consilerant, postea comparauit, agrum, vtilem sibi esse animaduertens. Id ratio & prudentia requirebat. O vtinam omnes homines considerarent vtramque gloriam, & mundi, & cœli, nec illam

Iam quidem etiam paruo emerent pretio, nec hanc dimitterent, licet carissime, & magno pretio emenda esset. Ascendamus ergo nos mox horum montium iuga, & attente consideremus has duas glorias, & videamus gloria, gloriæ quid, quantumque præstet.

ET primo personas offerentes has glorias obseruemus, qui offerunt gloriam mudi, diabolus est. Iam quid inde boni nobis poterit euenire, ex manu pessimi hostis? Et licet nihil inde timendum esset, hoc solū, quod munus diaboli est, sufficit ad illud repudiandū. Diuitias offerebat Rex Sodomæ Abrahæ, qui respondit: *Leuo manum meam ad Dominum Deum excelsum posse forem celi, & terra quod a filo sub regnibus vsque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua sunt.* Cur ita? Ne dicas: ait ego dixit Abraham. Quasi dicat: nolo diuitias de manu Regis Sodomæ, sed de manu Dei. Hanc animi elationem habere debent omnes Christi fideles, nolle scilicet quidquam de manu diaboli, qui Rex Sodomæ est, maxime vero cū suspectam munus merito sit, ab huiusmodi hoste, qui totis viribus perditionem nostram, & deli derat, & procurat. Cum igitur gloria mundi, à dæmone offeratur, quid in ea boni sperandum est? At qui gloriam cœli offert, Deus est. De manu autē Dei, qui fons bonitatis & liberalitatis est, quid nisi optimū poterit nobis euenire? Gloria vero mudi omnino dissuadet, & dehortatur Christus: nec ex numero illorum est, qui dicunt, & non faciunt. Vnde cum illi gloriam hanc multi offerrent, & vellent illum sibi regem constituere, abiit, & abscondit se respiciens regum diadema, in quo mundi felicitas plus resplendet. Si ergo nihil aliud inter gloriam cœli, & mundi interst, nisi quod illam Deus, hanc diabolus offert, id tantum sufficere debuisset, vt illam eligeremus, hanc vero respueamus.

SED ad ipsas in se glorias deueniamus, quid in se gloria mundi est? Prima facie pomi pulcherrimi speciem præsefert, at si veritatis gladio pomum scindas, inanis tibi apparebit. Optime Lucas inquit: *Uendit illi omnia regna mundi.* In momento temporis, quid regna, quæ in momento temporis ostendi poterant, esse possant? Beato Benedicto ostensus est vniuersus terrarum orbis, in radio quo iam lucet, vt enarrat sanctus Gregorius. Interrogauit quidam qui fieri posset, vt in vnicō radio solis, totus mundus circumspiceret, posset respondit Gregorius dicens, quia videndi in facie creatoris,

304 Dominica secunda in quadragesima.

humani, & diuinorum oraculorum oblitum dicere: *Dominus beatus est nos hic esse.* Nesciebat quid diceret, ait sanctus Lucas. Sed quid mirum, cum dulcissimum, & suauissimum vinum exhausisset, illo velut captum esse? Quid mirum oculorum a cie perstrinctum esse, diuini luminis radio illustratum? Quod si uir diuini gratula sic faciat, si exiguum huius radij sic oculos perstringit, quid faciet torrens voluptatis, cum influxerit in os beati? Quid mirum? Deus est vinum illud, Deus est gloria beatorum, quidni satiet corda hominum: Deus magnitudine sua, qui eadem repleat ipsius diuini cordis infinitam capacitatem? Quid non videt, qui videntem omnia videt. Quid non habet, qui habentem omnia habet? Vides igitur quantum interlit inter gloriam celi, & gloriam mundi. Illa perfecta, hæc inanis est.

SE D esto gloria mundi quam, Diabolus pollicetur, vera, & plena sit, non falsa, & inanis. Inficari non potes quod Salomon in Eccl. 24. lingue confitetur de gloria sua, & totius mundi, circumuentam scilicet esse animi afflictione. Qui enim illam conatur assequi, multis se periculis obijciat, est necesse, multosq; labores adire, angores, sollicitudines quæ, & difficultates quamplurimas superare,

ut vel aliqualem honorum mundi partem consequatur, & multi sunt qui postquam plurimos dies, & annos deludarunt, tandem defatigati consequuti sunt nihil. Acciditq; illis, quod Moyse aliquando, qui cum in montem excelsum ascendisset, ut inde promissionis terram aspiceret, cum eam oculis illustrasset, audiuit mox dicentem Dominum. *Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.*

Maximos quidem labores perpeffus erat Moyses, ut terra illa promissionis frueretur. Vidit eam oculis suis, sed nec pedem super eam collocare potuit. Sic etiam multis mundanis hominibus accidit sæpe. Assumit illos Diabolus in montis suæ cæcumen, & illinc gloria mundi illis ostendit, & promittit, & licet multis laboribus, & periculis eam assequi attentauerint, Hoc solum illis præstatur, oculis suis, & cogitatione videri. At si qui assequantur illam, licet Reges, & imperatores sint, maiora quidem incommoda, & afflictiones cordis sunt, Quibus afficiuntur, quam commoda, & voluptates, quibus perfruiuntur. Diademate regio coronatur, in quo aurei flores emicant sed inter flores, & flores foras quodam, & vacuū interlitium videbis, ecce tibi gloria mundi sic decurtata, & vesuti edentula est. Inter voluptatem, & voluptatē amaritudo, inter gaudiū, & gaudiū luctus. Inter felicem, & felicem euentum,

infe

Concio prima.

305

infelix fortuna se miscet. Imo ipsæmet voluptates, secum cruciatus ferunt. Vnde Christus in parabola seminis, voluprariis, & diuitijs spinas exequauit. Vnde sanctus Gregorius ait: Quis mihi crederet vnquam, si spinas diuitias interpretari voluissim? maxime cum istæ pungant, illæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctationibus mentes lacerant, & cum vsque ad peccatum pertrahant, quasi inflicto vulnere cruentant. Hæc Gregorius. Vnde etiam Dominus apud Matheum: *Fallaces vocat has diuitias.* Fallacem hominem vocamus illum, qui promittit, & promissa non adimplet, ad hunc modum diuitiæ sæculi fallaces dicuntur Dominus. Promittunt enim possessori suo requiem, gaudium, & dulcedinem, & tamen nihil præter inquietudinem, molestiam, & amaritudinem præstant. Id ipsum de voluptatibus, & alijs quæ ad mundi gloriam spectare videntur, dici potest. Spinæ quippe sunt, plurima enim incommoda ex illis inopinate oriuntur, vel saltem conscientie morsus, omnibus spinis aciores, inde promanant, quæ admodum id testari possunt ipsi, qui in croceis, & vitæ voluptatibus degunt. Animi ergo cruciatus gloriam mundi committantur.

GLORIA vero celestis, non inter spinas, sed inter rosas, & lilia, cæterosque omni suauitate refertos flores inuenitur, nullus labor, nec dolor accedit ad illam. Audi beatum Iohannem, cui illa reuelata fuit: *Asterget* (inquit) *Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quæ prima abierunt.* Omnem lachrymam, inquit, quia omnes lachrymarum occasiones rescindit. Non enim ibi paupertas, non infirmitas, non opprobriū, non persecutio, non tentatio, non fames, non sitis, non labor, non timor, non tristitia, non bellum, non mors, non denique malum ibi vllum reperitur, sed omne bonum, plena securitas, hilaritas, & lætitia sempiterna. Neque solum absque contrariorum admixtione, verum etiam absque vlla intermissione perseverans. Quod mire Dominus explicuit illis verbis seruo fideli dictis: *Entra in gaudium Domini tui.* O gaudium ineffabile, & ut vno verbo dicam gaudium Dei! Quodnam esse concipis gaudium Dei? Nunquid potest Deus aliqua tristitia, vel mærore affici? Absit. Non contristauit Deū quidquid acciderit illi, est enim ipse gaudium per essentiam suam. Sicut igitur impossibile est Deū non esse Deum, impossibile sic est, deficere aliquando gaudium Dei. Et obserua non dixisse Christum. Accipe gaudium Dei, sed

Q9

intra

Greg. homil. 15. in Euan.

Mat. 13.

Apo. 22. n. 4.

306 Dominica secunda in quadragesima.

intra in gaudium. Considera ergo pelagus quod ddam immensum, & infinitum, cuius nec principium, nec finis est. & in illud submergi beatum in celo, quam plenaria gaudia cogitabis alluor? Denique leticia non temporalis, non mutabilis erit super capita beatorum, gaudium, & exultationem obtinebunt, fugient enim prorsus gemitus & dolor. Ecce quantum discrimen inter gloriam caelestem, & mundanam, illa omnis prorsus afflictionis, expers, haec assiduis est, permixta doloribus. Nec mundi gloria solum afflictionibus est permixta, sed quod peius etiam est, peccatis atque flagitijs obnoxio luitur sapissime. Huiusmodi enim pensionem lexigit, possidentibus illam demonum & omnia (inquit) tibi dabo, si o deris, adoraueris. Denique, ut in peccata prolabantur homines, haec mundi bona hostis exhibet illis, non quia de diuitijs nostris, delicijs, aut honoribus est illi cura. Et quidem ita est, ut enim gloriam hanc, vel assequantur, vel tueantur mundani, quot iuramenta, periuria, lasciuias, adulteria, vsuras, symonias, vindictas, homicidia, & alia multa committant, quis poterit enarrare? O misera, & detestabilis gloria, quae tantis est permixta peccatis! O infelix felicitas, quid enim inter omnia infelicia, peccato infelicius esse potest? Infelices appellamus damnatos, ut non ita infelices sunt, quia flammis, & torridis inferorum concrematur, sed quia in peccatis ibidem permanens semper.

ILLA vero caelestis felicitas libera est, & ab omni peccato prorsus immunis, nullis omnino sceleribus est obnoxia. Sunt enim beati impeccabiles unde quaque. Fieri enim non potest, ut quis Deum clare videat, & eum non tota mente, corde, & totis viribus diligat. Dilectio autem haec foras omnino scelera mittit, quid pulchrius, quid elegatius? Quam per infinita seculorum saecula, homines in celo conuersari, sine ulla vel macula leui, quid dicam graui? Et quidem quando ex huiusmodi gloria nullus alius fructus decerperetur, hic sufficeret, ad cumulum gaudiorum omnium, & ob id solum pluri expetenda, quam quous gloria mundi. Hic septies in die cadit iustus, ubi nec in aeternitate cuncta semel cadet. Non ibi serpenti datur locus, non ibi regulus venena diffundit. Loquens Ilias de felici tempore Ecclesiae Christi ait: Non naebunt (aspis scilicet, & regulus) & non occidetur in uincti monte sancto meo, quia repleta est terra scientia Domini. De sanctis Christi loquitur, qui scientia, & cogitatione Dei repleti, facile tentationes demonum superaturi erant. Id autem perfectus in sancto monte celorum reperietur. Non ibi aspidem, & regulum nocerunt, neque tentationibus eorum loca seruantur. Et ob id tantum

Isai. 11.
num. 9.

Corinthi prima. 307

tanti, licet aliquando non nocent sanctis viris, tentationibus tamen eos vexant, & in peccata ventilia incidere sepe faciunt. At ibi nulla vaquam peccatum veniale committitur sancti, quia repleta est terra illa uincetiam, scientia Dei, charitate Dei, uisione Dei. Unde de nullo modo ab eius sancta voluntate, beati nec transuersum unquam recedere possunt. O vere desiderabilis gloria! is qui peccati malitiam plene cognouerunt, gloria vero mundi via est, tentationibus hostium patens, & uena quaedam iniquitatibus repleta.

Sed ut aditus omnes intercludantur, concedamus gloriae mundi, posse, in permixta esse angustijs, parnis, & peccatis. Duo illius dignitati & pretio, derogant vehementer. Paruitas scilicet, atque breuitas. Parua, & exigua est in se gloria mundi, exile bonum, mundi, in mundo autem quid magnificum, quid excelsum poterit reperiri? nihil, ut facis dictum est in principio discursus. De breuitate nunc dicamus, breuis certe, ac momentanea haec est gloria, vix enim de prodit, & manifestat, cum subitidis disparat, & euanesceat, denique, tempore circumscribitur, & ad aeternitatem non transcedit. Tempore inquam, & per exiguum, nam tempus vitae hominis superare non potest. At dies hominis breues sunt. Ait Iob. Experientia terminatur. Optime hoc meditatur David dicens, Dives cum interierit, non sumet omnia neque descendet cum eo gloria eius. Descendit quidem cum diuite glorioso, peccata quae in medio gloriae suae perpetravit, cum eo descendit, superbia, gula, luxuria, ludus, auaritia, inuidia, ira, vanitas, accidia, & obliuio Dei: attamen non descendit cum eo gloria mundi, propter quam peccata multa commisit. Quia propter gloriae hanc non tam suauis, quam gloria mundi appellanda videtur. Peccata quidem ipsius esse dicemus, quia descendit cum eo, & semper ipsum comitantur, tanquam propria suppelex, at gloria cum mundo remanet, mundi ergo non diuitis est dicenda. Quod nec reticuit David, dum dicit: Non timeas cum dixeris factus fueris homo magnus, & multiplicata fuerint gloria domus tua. Cur, inquit sanctus Chrysostomus, non ait gloria eius, sed gloria domus eius. Quia omnia illa diuitiae, quibus cassus nebat, & perstruebatur, pomaria peristeromania, ad haec desprofluunt. Unde subdit sanctus Chrysostomus. Hominis gloria, virtus ipsa est, quae recedet cum possessore suo, gloria igitur

Psal. 48.
nu. 18.

Psal. 48.
nu. 5.

Chrys. ibi.

308 Dominica secunda quadragesime.

34p. 5. m.
8.

& felicitas mundana, momentanea, & aliena est. Non animaduertunt hoc mortales ante mortem, post mortem vero, velint nolint, in perpetuum animaduertent. Audi eos qui iam obierunt, ex illis quid in libro Sapientiae dicant: Nos nati continuo desuimus. Quid continuo? nonne alij viginti annos, alij vero triginta, alij vero quadraginta, & plures feliciter contigerunt? cur ergo dicitis; continuo desuimus esse, qui tot annis bona terrae comeditis, & bonis mundi repleti fuistis? Ipsi explicant verba sua: Transierunt (aiunt) omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius praeuertiens, & tanquam nauis, quae pertransit fluctuantem aquam, cuius cum praeterierit non est vestigium inuenire, neque semitam carinae illius in fluctibus, aut auis quae pertransulat in aere, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius, &c. &c. et nos nati continuo desuimus esse, & virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere, in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt. Haec sunt verba sacri textus, haec quoque in tormentis fateri coguntur damnati, & adeo in se aperta, ut explicatione non indigeant. Poena quippe aperuit oculos, quos clauferat culpa, & experientia illos eloquentiores Demosthene fecit. Ipsi breuitatem gloriae suae aptissimis exemplis exposuerunt. O utinam in alieno capite periculum faciamus, & in alieno periculo, mortuorum scilicet, viuentes sapiant.

3. Reg. 9.
num. 12.

QV I D ergo reliquum est, fratres, nisi ut ad humani generis hostem conuersi cum illo expostulemus, & obijciamus illi suam gloriam futilem, & inanem dicentes. Haec gloria est, o perfide, quam nobis tanto pretio vendis? Cum Rex Salomon, Regi Hiram persolvere vellet, cedros, aurum, & ea, quae acceperat ad constructionem templi, dedit illi viginti oppida in terra Galilee: & egressus Hiram de Tyro, ut videret oppida, non placuerunt ei, & dixit: Haecine sunt ciuitates, quas dedisti mihi frater? O utinam egrederentur mundi amatores, ut viderent, quae sit gloria, quae pro tantis seruitijs, & adoratione sui offert illis Diabolus, & videntes eius inanitatem dicerent: Haecine gloria est, o perfide, quam nobis tanto pretio vendis? Huius vanae gloriae gratia tot pericula subire, tot dimicationes suscipere, tot difficultates praecipis superare? Haec, quae cum morte nostra moritur, & infideliter deserit eos, qui fideliter eam sunt prosequuti? O misera felicitas! Abi cum tua felicitate seductor. Sic paruipedi gloria ista digna est, quae vero, & prosecutio ne, & sollicitudine magna procuranda est a nobis, gloria celestis est. Haec enim non parua, & breuis, sed ingens, & aeterna est. O Israel

(ait

Concio prima.

309

(ait propheta Baruch) quam magna est domus Dei, & ingens locus possessio eius, magnus est, & non habet finem. De celesti patria loquitur Propheta, & cum admiratione magna, haec duo de illa praedicat, & magnitudinem & aeternitatem: Quam magna (inquit) aedificaret, dici non potest eius magnitudo, & non habet finem. De magnitudine diximus iam in principio, de duratione videamus: Non habet finem, ait Baruch, id est nullis temporum terminis circumscribitur, quia ut Beatus Iohannes asserit, ibi mortis est omnis aditus interclusus. Quod si mors ultra non erit, vita nunquam extinguetur, erit igitur sempiterna. O beatum regnum caelorum! Regnum Dei fratres, non est instar regni mundi, in quo, & reges, & regum familiares intereunt, urbes corrumpunt, ciuitates dissipantur, & regna euertuntur: Regnum tuum (ait David) regnum omnium saeculorum, & dominatio tua in omni generatione & generationem. Transibunt saeculorum saecula, at regnum hoc non transibit. Caelum & terra transibunt, at regnum caelorum in aeternum permanebit. Non moritur rex, neque illi qui habitant in regno eius: O beati qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te! Hic laudant te, & benedicunt te in templo tuo serui tui Domine, sed non in saecula saeculorum, ibi tamen ita. Duo timenda sunt his qui regibus huius mundi adherent, vel quod finiatur Rex, vel quod finiatur ipsi, utrumque spei gloriae suae filium abscindit. At in regno Dei, nihil horum timendum est, nec finiatur Deus, nec regni incolae finientur. Quid igitur consequens est? dicat ipsemet Psalmista: Nolite considerare in principibus, in quibus non est salus, exiit spiritus eius, & reuertetur in terram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. In quo igitur nobis fiducia est collocauda? subdit: Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsius, qui custodit veritatem in saeculum. Itaque non fallit, nec fallaces diuitiae eius, sicut fallaces sunt diuitiae saeculi. Promittit Deus regnum caelorum, gloriam ingentem, & promissum adimplebit, custodit veritatem in saeculum saeculi, in aeternum, & ultra. O terque quaterque beati serui tui Domine, in perpetuas aeternitates regnabunt in regno tuo.

Apoc. 21.
num. 4.

Psal. 44.
num. 12.

Psal. 145
num. 3.

E C C E fratres dilectissimi, ut potuimus, balbutiendo, discrimen inter gloriam mundi, & gloriam caeli explicauimus. Quodnam igitur horum eligere vultis, optio datur, ad quam volueritis porrigite manum. Si Beato Paulo fidem praestatis, nec cogitatione mentis hanc mundi felicitatem attingetis: Non (inquit) contemplan-

2. Cor. 4.

Q 9 3

valia

310 Dominica secunda in quadragesima.

illa sunt, quae non videntur eterna. Non permisit Paulus ut tempora
lia hac mentem, & cogitatum nostrum subeat, quanto minus per
mietet omnes cogitationes, verba, opera, & conatus in hac tempo
ralia conferre. Sursum corda fratres, ad aeterna illa, & ingentia bo
na. Si temporales essetis, non esset mirum si temporalibus contem
ti essetis: at aeterni estis, aeterna sectamini, assequemini. certe illa
operibus sanctis, & gratia Domini Dei, Amen.

*Discursus secundus, de causis, propter quas ho
mines gloriam mundi, celesti gloriae an
teponunt, & remedijs earum.*

Thema. Intransigens est ante eos, &c. Matth. 17.

N. Cantuicis. Cantuicorum, domo egreditur sacra Sponsa Christi.
Ite dignum Sponsum requirat, quae ut illi inueniat, nullum lo
cum omittit, omnes latebras lustrat diligenter. Cum autem rogaretur,
quis, qualisque Sponsus suus esset, respondit: *Dilectus meus candidus
& rubicundus electus ex millibus.* Iam non mirum, si adeo sollicite qua
rat sponsa tam egregium sponsum, tantaque pulchritudine decoratum,
quod maxime mirandum est, quomodo non omnes illius pulchri
tudine allechti, eum similiter querant hodie in monte Thabor cu
ctis eius pulchritudo manifestatur, in qua pariter demonstratur,
quid bonum gloria, & pulchritudine decorandi sint, qui illum cum
sponsa diligenter perquirunt. Quis non Babylonicam gloriam libenter
nepudabilem, ut hanc divinam, & celestem consequatur?

3. Reg. 11. Commorabatur in Aegypto nobilis quidam vir Hebraeus, qui tam
num. 19. gratia valuerat apud Regem Aegypti, ut illum multis hono
ribus cumulauerit, & sorore Reginae in matrimonium illi dederit.
Hic tametsi nimis satius clarissimus vir a Rege contendit, ut sibi
potestatem faceret discedendi in Hierusalem. Remorabatur Rex pro
fectione illius, & dicebat: *Quare indiges apud me, ut queras ire in ter
ram tuam? Et ille respondit: Nulla, sed orate, ut dimittas me.* Audierat
vir ille mortuum fuisse Dauidem regem Hierosolymis, & quia ip
se sanguinem regum cognitione attingebat, sperabat futurum, ut
ad

311 Coluccio praenotatio

ad regiam ascenderet dignitates, & hac spe ductus ea omnia, quid
bus in Aegypto fruebatur, libenti animo deferrebat, licet rem in
teritum adiret, & vitam periculis valde obnoxiam, eo solum quod se
gulae gloriae sibi proponeret. Nunc Christus Dominus hunc hominem
ad regiam, sed ad Deum eam inuocat dignitatem, & gloriam. Res hae
non incerta, sed certa est, si nos eius sequimur, ducti, mento enim
est, qui eius possit obistere voluntati, si illi nostram accommodare
timemus. Quis ergo ex tanta vecors, & mente captus qui velit adhuc in
Aegypto remanere, & in domo Pharaonis commorari? Si Adad
(sic appellabatur huius ille) propter adeo incertam dignitatem,
certas Aegypti diuitias, & Pharaonis gratiam deseruit, cur nos in
certum diuitiarum mundi, & gratiam Pharaonis tararci, propter
dignitatem certam, & gloriam paradisi non deseremus? qui ad re
giam dignitatem spectamus. Ipsius enim Dei genus satraui.

O B I C I E S. forsitan bellum tibi eruenti parari, omnes enim
qui pie volunt vivere in Christo Iesu, bella, & tribulationes patien
tur. Nam illis bellum inditum est cum mundo, cum diabolo, & cu
carne sua, at bellum huiusmodi atrox, & crudele diu tolerari non
potest, mihi praesertim infirmo, & imbecillo, & impari tanto pra
lio. Similis mihi videris frater Israelitis illis, quibus exploratores
terrae promissionis dixerunt in deserto, terram illam promissam
valde optimam esse, ibi tamen commorari gigantes, cum quibus
bellum temerarium in eundum esset: *Terra inquit, quam lustrauit
mus deus, & habitatores sunt, populus quidem, aspectu eius proceri, statu
eius, ibi vidimus monstrum quoddam, de genere giganteo, quibus compa
rati, quasi locustae videbamur.* Quibus verbis exanimati valde filij Israel
dixerunt, reuertamur in Aegyptum. Placebat quidem illis promif
sionis terra, sed bella displicebat. Sic tibi accidit modo, placet qui
deus tibi celestis gloria, at bella inimicorum times. Monstra de ge
nere giganteo videntur tibi diabolus, mundus, caro, & ideo animo
cadis, exillimans tibi non suppetere vires ad resistendum incurso
nibus illorum. Hic si ad id ignoras valde virtutem diuinę opes, &
celestis auxilij, quae praesto sunt his qui forti, & constanti animo
Christum sequi decernunt. Memento quae so qualiter Israelitae illi
gigantes illos vicerunt, quam facile muros Hierico prostrauerunt.
Dominus pugnat pro illis, in tantum, ut lapidibus & celo missis
obtrimeret hostes populi sui, & solum tubarum clangore, membra fortissi
ma dissiparet. Quid mirum, si Deus impossibilia tibi et inobedi
enter, qui iussu, & clamore sui bella suscipiant perire solent.
Abfit.

312 *Dominica secunda quadragesima.*

psal. 90. Absit. Nam qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei celi commorabitur. Dicit Dominus, susceptor meus es tu, & refugium meum. Dominus meus sperabo in eum. Equidem sic in Domino sperans, super aspidem, & basiliscum mundum, scilicet, intuitu interficientem, ambulabis, & conculcabis leonem rugientem tartareum, & draconem insidiosum carnis. Dominus (ait David) protektor vite mee, a quo trepidabo? si consilient aduersum me castra, non timebit cor meum, si exurgat aduersum me prelium, in hoc ego sperabo. Aquo (inquit) trepidabo? Hieronymus, a nullo, neq, a Diabolo, neq, ab alio persecutore, dum Deum habeo defensorem, & addit David in hoc ego sperabo, idest, in ipso praelio, in quo inimici fiduciam suam collocarunt. Quasi dicat, & si nullum remedium pro me humanitus appareat, diuinitus spero inimicorum tela, in ipsorum ora fore detorquenda, ut idem Hieronymus exponit. Sic sperat David, sic etiam & sanctissimus Iob. *Pone me* (inquit Deo) *iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me.* Pugnabat aduersus Iob Sabæi, & Chaldæi, & elementa ipsa, nam ventus domum euerit, & filios occidit, & ignis absumpsit pecora, pugnabat Satham vehementer, pugnabant famuli, & amici, & ipsamet sua vxor, & ipse tot oppugnatus inimicis, clamabat. *Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me.* Merito quidem, quis enim sperauit in Domino, & confusus est? Quis ve a Domino adiutus, licet imbecillis esset, non cunctos inimicos superauit? Imbecilles erant, ex maribus quam plurimi, pueri quippe, & puellæ tenere, & delicate fuerunt, & tamen mirabile dictu, & cogitatu est, quam excelsas, victorias fuerunt assequuti: caue ne tibi, diuinoq, honori talem notam inuras, ut Deo militans aliquem hostem verearis, ecce quemadmodum in hodierno euangelio, assumpsit Christus discipulos suos, & duxit eos in montem excelsum. Excelsus erat mons, & per abrupta incedendum erat, at Deo ducere, & assumente, quis non sequeretur, quis timebit itinervis asperitatem?

EST & aliud quod maximos animos addat, ad hoc praelium fortiter incundum, oculos scilicet si in præmium belli attollas. Quod enim maximè vires diminuit, & audaciam deprimit, est belli tantum difficultates inspicere, & intra ipsas considerationem coarctare. Ultra progrediendum est considerationi tuæ, usq, ad brachium nempe; hoc enim fiet, ut nullum periculum timeas, nullam aduersitatem formides, si et opem diuinam & coronam atendas. Exemplum tibi accommodatissimum cape, cum immanis ille gigas

Concio secunda. 321

timis contentionibus demonum, periclitum aita spatium illas traduxisse, unde animi constantia tanta, nisi ex consideratione gloriæ celi. Hæc communis illorum vox. *Quod monitionem est, & lenem. Eos.* Vel hæc: *Non sunt condigne passionem. Quid autem de martyribus dicam?* Dicat Ecclesia: *Traduntur igni martyres, & bestiarum dentibus, armato sauit vulgus, tortoris insani manus, unda pendens viscera, sanguis sacratus funditur.* Horret animus dum talia referuntur. Quomodo autem tenera, & delicata hominum, maximeque puellarum, caro ferre valuit huiusmodi cruciatus, quos ut in martyrum factis legimus, ita aquo animo perforebant, ut in corporibus alienis, aut emortuis, non in propriis, & viuis eos pati viderentur. *Permanente* (inquit) *immobile vite perennis gratia.* Viscera videbant martyres suis oculis in humum diffusa, latera vulgus dilaniata, & alacres in proposito permanebant, vite quidem perennis gratia. Næ nobis miseris peccatoribus, qui vix vnius diei ieiunium leuissimum ferre valeamus, quomodo inter huiusmodi sanctos Apostolos, Confessores, & Martyres volumus collocari? Super omnia hæc tamen maioris confusionis nobis est causa, passio Domini saluatoris. Non erat Christo Domino, necessaria cruciatuum perpessio, ut sibi gloriam compararet. Nam præterquam quod filio Dei, gratia vñionis ad id sufficeret, vnica tantum eius oratione, ab æterno Patre eam de iustitia consequeretur, sed tamen propter nos homines, & propter nostram salutem, tot se tormentis obiecit, flagella, spinas, clauos, acerbissimamque mortem subiit. Siergo filius Dei, ut tibi gloriam compararet, aquo libentique animo illa est passus, cur tu pro te nō aliquid patieris, ut id ipsum consequaris? Causam huius in sequenti discursu indagemus.

Discursus secundus, in quo ostenditur necessaria esse crucem Christi ad comparandam sempiternam felicitatem.

Thoma. Duxit illos in montem excelsum. Mat. 17.

VIDIMVS in præcedenti discursu gloriæ considerationem animos nobis addere adferendam Christi crucem, nunc videamus

322 Dominica secunda quadragesime.

deamus quam necessarium sit tollere crucem Christi ad gloriam consequendam, *Duxit* (inquit) *illos in montem excelsum*. Et. Sicuti transfiguratio Christi mysterium in se claudit, sic & locus in quo exhibita est, à mysterio non vacat. Poterat quidem Dominus in eouallibus, vel in locis campestribus, & planis transfigurari, cur igitur montium iuga petiit? ubi accessus arduus, & iter asperum est. Non casu quidem, nec fortuito, id factum est, voluit Christus Dominus acclui, & ardua via iter agendum esse, & desudandum, vt ad celeste præmium perueniamus. Facilis descensus avari, sed reuocare gradum, superasque euadere ad auras, hoc opus, hic labor est. Hanc enim legem Christus condidit in Ecclesia sua, qua cauetur, vt gloria sempiterna nemo fruatur, qui prius montem non ascenderit, & arduam ad eius cacumen viam non arripuerit.

AVDI Apostolum: *S. filij* (inquit) *& heredes*. *heredes* quidem *Dei* coheredes autem *Christi*, si tamen *compatimur*, vt *& glorificemur*. Quasi dicat, certissimum est, Deum velle nos heredes illius esse, & Christi coheredes, & configurari corpori claritatis filij sui. Hac tamen lege, vt eadem via incedamus, qua Christus incelsit, vt eodem modo eam, mereamur qua Christus promeritus est. Si enim oportuit pati Christum, quæ passus est, & ita intrare in gloriam suam, cū sit filius Dei naturalis, nos in alienam gloriam cum serui inutiles simus sine ullo labore, luxui ac voluptatibus vacantes, ingredi cogitamus? Filius obsequentissimus, in quo tibi Pater beneuoluit, (vt in hodierno Euangelio vox de celo testatur) per crucem adit, nos vero inobedientes, & contumaces, indulgendo nobis, & corporibus deseruendo, sicut Epicurei tandem, quam Christus gloriam consequi arbitramur. Fidelis sermo: *Si compatimur & conregnabimus*.

Exod. 24 **num. 10.** **sup. Dominic. 1.** **quadrag. Disi. 4.** **GOELV** Illud, supra quod se Deus filiis Israel in deserto manifestauit, erat quasi opus lapidis saphirini, & quasi cælum cum serenum est. In Hebræo habetur quasi opus lateris saphirini (vt alibi latius obseruauimus) sed quid commercij est inter lateres, & celū, vt ex lateribus celū constare dicatur. Iohannes in Apocalypsi cælum vidit præciosissimis lapidibus cōpactum, adamātibus, smaragdinis, pyropis, & alijs huiusmodi, at lateribus, quis vnquā tale cælū vidit? Lateres agricolis inferuiunt, & ex illis casulis suas ædificant, quibus vix se à temporū inclementijs defendunt, & lateribus compactū cælum suū demonstrat Deus. Quid hoc meminisse oportet laterū, quorum opere Pharaō opprimebat filios Israel, hoc enim erat

Concio secunda. 323

erat quod ipsos vehementer angebat, & ne forte iam à Pharaōne liberatos, à laboribus liberos, se crederent esse, cælū lateribus cōpaulauit, vt laboribus cælū cōstratum esse cognoscerent, ac si diceret, ne remittatis nunciū lateribus, quia in illis cælū continetur, ne vale dicatis laboribus, ne simul vale dicatis & cælo, quia cælū sine labore nullus hominū consequetur. Nos etiā, fratres, respicit hæc parabola, quia non liberauit Dominus à cruce Ecclesiam suā, sed à peccatis, crux autem in Ecclesia Christi maxime commendatur. Lex itaque vniuersalis est: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*.

HOC ipsum prætulit iter illud, quo filij Israel in promissionis terram pergebant, in quo iam aqua deficiebat, & tantū amaram in ab hostibus tergo, iam à latere oppugnabantur, iā deniq, multis perditionis, sic & nos pergere debemus in celū. Terra enim illa promissionis cælitypum gessit, sicut ergo terra illa cælestem patriam figurauit, sic & iter illud iter cælestis figurauit. Denique, *regnum cælorū* (ait Christus) *vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Violentum idem est, quod contra naturam, natura nostra corrupta delicias, & diuitias, dignitates, & honores appetit. Vim igitur illi inferas, necesse est, si capere cælum velis. Voluptates carni negare, opes contemneri, & honores mundi fugere toto cælo, vt cælum consequaris, nā violenti rapiunt illud.

Et quia experientia testis fidelis est, supposita fide nostra nimium ipsa nobis hac in re patrociniatur, oculos scilicet in cælū erige, & attende quinam sint qui habitant illud, & neminem inuenies qui ascenderit in illud, per aliā viam. Infantes ibi sunt, qui sine cruce gloriā suā adepti, at nequaquam sine beneficio crucis, & maxime grauis, crux enim Christi pars pensilis, & scalarum loco deseruit, vt cælum conscendere huiusmodi possint. Reliquos vero, quālus Iohannes: *Vidi* (inquam) *illam turbam magnam, quā innumerā in manibus gestabant, & accedentes ad eam cælicola quidam, dixit* Iohanni: *Hi qui amici sunt stolis albis, quā suā, & vnde venerunt?* Respondit illi Iohannes, *Domine mi tu scis*. Et dixit illi, *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni*. *Lapide singula, & primū, palmā quos manibus portabant,*

Acto. 14.
num. 22.

Mat. 11.
num. 12.

Apoc. 7.
9.

324 *Dominica secunda in quadragesima.*

Aug. ser. de sanctis. *Gre hom. 17. in Ez. chiel.* *Mat. 7. num. 13.*
tabant, victoriam indicabant, quia palma (ut sanctus Augustinus; & sanctus Gregorius asserunt, iuligne quoddam victoriū erat. Vbi victoria, ibi bellum; vbi bellum, ibi labor & dolor. Si ergo omnes palmas portabant, omnes victores extiterunt. Si victores, ergo bellatores, li bellatores, non in otio, sed in sudore, sed in periculo, sed in tribulatione palmas sunt adepti. Non enim coronabatur, nisi qui legitime certauerit. Vnde apte subdit, *Venerunt de tribulatione magna.* Quasi dicat, non qualibet tribulatione, sed magna, victoriam reportarūt, qua via beati gloriā celestē sunt cōsequuti. Tu vero frater, genio indulgēs, & sine labore, & dimicatione vlla in celum te posse cōscendere arbitraris. Nō te pudeo manibus (ut aiunt) illōtis inter illos praestantissimos viros velle confedere. Quorum alij in crucem suolati sunt, alij sagittis trāsfixi, alij lapidibus obruti, alij mucrone ingulati, alij in craticulis cōcremati, alij alijs generibus tormentorū vitam cum morte cōmutarunt, ut Christum ducem sequerentur. Tu inter huiusmodi locū postulas, qui ne penitentiā peccatis dignā primoribus labijs degustasti, nec Domini calicē de libasti, sed semper de voluptatibus, & delicijs cogitasti. Vā nobis, qui sanctorū gloriā appetimus, & eorū mores non imitāmur. Illos enim (ut Hieronymus ait) pericula nō separant à charitate Christi; nos vero separant voluptates. Illi catenas baiulāt innocētes, nos aurū circumferimus criminōsi. Illi in carceribus vincti, nos in triclinijs delicati. Illi in neruo positi, Deū purē eorū de laudātes, nos forte in ipsa Ecclesia de forestibus calūnijs cogitamus, & cū omnibus legis equaliter data sit gratia, alij de vitijs, alij de virtutibus meditātur. Hec Hieronymus. Si ergo via, quā tenemus, opposita est viē iustorum, quid mirū, si eas tenenti oppositi excipiant. Viam, quae ducit ad vitam aeternam vocat Christus, eam verō, quae ducit ad perditionē latam. Quasi dicat, per cruce & tribulationes eundē est tibi in celū, nā per delicias, voluptates quae ad inferos. Si tu ergo viā crucis deseris, & viā voluptatis sectaris, quid mirū si aliquando ad inferos, & nunquā peruenies ad celos. Quid mirū, si qui ad occidentālē plagam properat, ad orientālē non perueniat, cum illae oppositae sint inter se.

SE D obijcies fortasse, te infirmū, & imbecillē esse, nec posse humeris crucem portare. Bene, sed misericors Deus tantummodo praecipit ut crucē illā porres, ad quam ille vires suppediāuerit. Vereor tamen ne nimius amor tui leuem crucē, graue, & tuis humeris imparem reddat. Hic enim amor cruci Christi maxime aduersatur,

Concio secunda.

325

tur, ne illius verbis fidē adhibeas, maiora enim homo praestare potest, quā ipse arbitrat. Sancti qui verbera, ludibriaq; experti sunt & viacula, carceres, & dira tormenta perpessi, homines erant, similes nobis passibiles, osibus, & carne compacti, & multi eorum infirmi, & imbecilles. Vnde & quidam illorum dicebant: *Nec fortitudo lapidū nō fortitudo mea, nec caro mea enra est, ecce non est auxilium mihi in me.* Et tamen illi asperiora vnico die pertulerūt, quā tu integro anno, & neq; morbi, aut egritudinis causa, ita sibi indulgebant per integrū annū, ac tu indulges tibi sanus & valens vnico die.

VND E resumas vires, necesse est, & ut id facilius praestes oculos in altum erige, & aspice montem Thabor, caelesti lumine circumfusus. Intuere Christum Dominum gloriose transfiguratum, tibi pro laboribus tuis similem gloriā promittentē, & dicens dignum, & iustum est, aliquid pro tanto bono in momentanea vita pati. Cū Patriarcha Ioseph esset in Aegypto, in summo dignitatis gradu collocatus, ad fratres suos ait: *Nunc rate patri meo vniuersam gloriā meam festinate, & adducite eum ad me.* Optabat nimis Ioseph, ut Iacob ad fruendum gloriā illā sua descenderet in Aegyptum, & ideo gloriā suae magnitudinem illi notam faciebat. Desiderat Christus nos omnes fratres, participes suae maximae gloriā fieri, & ideo illius magnitudinem hodie pro oculis nobis proponit. Abijt illico Iacob ad filium, & illa potitus est, eamus, & nos ad Christum, sequamur illum quocunque erit, siue per flagella, siue per spinas, siue per opprobria, siue per crucē, & ad caelestem illius beatitudinem perueniemus, nec vitium defectum timeamus, dabit facultatē, qui tentari supra id quod possumus, sed faciet cum tentatione & labore prouentum gratiae & gloriā, Amen.

Gene. 45. num. 9.

CONCIO TERTIA.

Discursus primus, quam inexplicabilis sit gloria beatorum.

Them. *Transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut sol, &c.* *Math. 17.*

VND E QUAEQUE gloriōsus est Christus Dominus in monte Thabor. Gloriōsus in quantum Deus, gloriōsus in quantum homo, gloriōsus in anima, gloriōsus in corpore, ita denique

533 *ut*

ut & vestimenta eius suo modo gloriosa esse videantur. Omnia in Christo modo micant, fulgent, & resurgent. Gloria enim ita plenus est, ut hac, illac exeat, atque profluat. Hoc symbolum est redundantiae & superfluentiae felicitatis aeternae. Non sicut huiusmodi gloria, in qua semper aliquid imo & plurimum desideratur.

EXPRIMERE desiderans sanctus David gloriae divinae
psal. 35. ybertatem, dicit: *Inebriabuntur ab ybertate domus tua, & torrente voluptatis tuae potabis eos quoniam apud te est fons vitae.* Ab ultimis verbis expositionem exordiamur. *Apud te* (inquit) *est fons vitae.* Omnium bonorum quibus perfruimur in vita maxime & precipuum ipsa met vita est, & haec omnibus datur, ad pondus, & mensuram exiguam alij enim viginti aut multo minus, alij triginta alij quadraginta aut quinquaginta, denique vel septuaginta, aut octoginta annorum vita conceditur, & non amplius. Nam quod amplius est, non est vita, sed labor, & dolor. O misera vita, licet nullam aliam haberet miseriam praeter hanc, misera dicenda esset: non est itaque in hoc mundo fons vitae, sed rivulus quidam, statim deficiens, semper fluit, & brevis exhauritur: at in caelo est fons vitae, fons perennis qui ex ipso Deo erumpit. Audi consonam vocem cuiusdam ecclesiae factam a postolo Ioanni. *Agnus deducet eos* (beatos scilicet) *ad vitae fontes aquarum.* Graeca lectio habet, ad viuentes fontes aquarum. Viuos appellat, seu vitae, quia ex illis vita nunquam deficit, semper enim vitam emittunt. Vita denique nulla unquam morte terminandam. In caelo enim verum comprobatur, id quod asserit Isaias: *Precipitabit moyses in sempiternum.* Nostra vita, est vita mortalis, haec autem est vita vitalis perennis, & sempiterna. O praecara vita, quid aliud desiderari potest, nisi ut felix & fortunata sit. Habet autem & hoc: Audi Davidem in loco iam proposito. *Inebriabuntur ab ybertate domus tua, & torrente voluptatis tuae potabis eos.* Voluptates quibus in hac vita homines perfruuntur, in vasculis breuib, & per angustis delibantur & breui exhauriuntur, atque adeo sitim non extinguunt. Interdum vel unicum gaudij haustum mille maerores comitantur. In caelo enim non calice, sed torrente voluptas propinatur. Attende obsecro bonitatem Dei nostri, labores, & lachrymas, ad pondus & mensuram largitur, vasculum enim porrigit *Calicem* (inquit Apostolis Ioanni, & Iacobo) *hibere calicem.* *Calicem* ait, non torrentem, *potum*, ait David, *dabis nobis in lachrymis, in mensura.* Lachrymas dat Deus ad mensuram, cum vero de iustorum gaudio agitur, torrente, inquit voluptatis tuae potabis eos. Secus illis acci-

dit qui mundi inferuunt, gaudium illis ad pondus tribuit mundus labores autem sine mensura.

CVM voluisset Dominus populum suum dignare sanguine. *Fasciculum* (ait) *hyssopi trahne in sanguine.* & asperges te ex superius. *min.* 2. Voluptates autem non per aspersionem hyssopi, sed per inundationem quandam elargitur. Sic habetur in Deuteronomio: *Inundatione* (ait) *in uentris quasi lac suggerit.* Loquitur Scriptura de iustis quibus quasi immensitatem quandam gaudij videtur illis Deus communicare. Unde merito hic Propheta, de beatis loquens: *Beati torrente voluptatis tuae potabis eos.* Quid mirum, si loco flumine satista ciendum sit nostrae sitis? Imo quid mirum, si beati voluptate tanta inebriantur? *Inebriabuntur* (inquit) *ab ybertate.* Quid est inebriabuntur? Libricias defectum ob nimietatem designat, nam illum ebrium dicimus, qui adeo immoderate potauit, ut mente capiatur. Ita ne beati caelestis gloria capientur, ut a seipsis, alieni sint, & mente captos nuncupemus absit. Audiamus hac in re sanctum Augustinum: *Nescio* (inquit) *quid magnum promittit nobis, vult illud dicere, & non dicit, non potest ad id animus, non capiamus.* Audeo dicere nobis est annunciata, nec dici potest, quid annunciabant, nec cogitari. Res enim magna est, & ineffabilis, & ipsi ex parte videbant in aenigmate. Sic dicit Apostolus: *Ademus nunc ex parte in aenigmate.* *tunc autem facie ad faciem.* Ecce in aenigmate videntes, sic eruabant, quales erimus, cum viderimus facie ad faciem. Quod ipsi paraturiebant corde, & lingua parare non poterant, ut caperent homines. Quae enim necessitas fuerat, ut diceret: *Inebriabuntur ab ybertate domus tuae.* Quasi sit verbum, unde loqueretur de rebus humanis, quod diceret, & quia vidit homines ingurgitantes se inebriate, accipere autem vinum immoderate, & mentem perdere, vidit, quid diceret, quia cum accepta fuerit illa ineffabilis laetitia, perit quodam modo humana mens, & sit divina, & inebriatur ab ybertate domus Dei, quomodo potui, dixi, & quomodo possum, video, & quomodo video, dicere non possum. Haec tenus Augustinus. Sed quid nimirum si sanctus Augustinus, huius felicitatis magnitudinem explicare nesciat? Et David etiam verba non inueniat, quibus ybertatem illam explicet nobis, cum Diuo Paulo, qui usque ad tertium caelum rapus est, ut eam intueretur, verba non suppetant ad

Exod. 12.
num. 22.
Deut. 32.
num. 19.

Aug. ibi.

1. Cor. 13

2. Cor. 12.
14.

328 Dominica secunda in quadragesima.

Exo. 20. *Aug.* dicit (inquit) id est, vidit. In sacra enim scriptura, pro eodem sumi solent, videre, & audire. In Exodo: *Populus aut visibatur voces.* Hoc est audiebat, sic modo audiuit arcana, id est, vidit. Nam ut ait sanctus Augustinus Paulus in hoc raptu essentiam diuinam vidit, & gloriam de qua loquimur modo: vidit ergo quæ non licet homini loqui, hoc est non suppetunt homini verba, quibus id valeat explicare. Sic exponit Procopius, dicens: *Non licet homini loqui* (ait Paulus) non quod tacere in mandatis haberet, sed quod efferre pro dignitate non posset, Hæc ille. Explicare ergo Paulus nequirit, quod vidit, quia inexplicabile fuit, aded ingens, & excellens est bonum felicitatis beatorum, &c.

1. Corin. 29. *Isai. 64.* CONSONANT explicationi huic verba eiusdem Pauli ad Corinthios, dicentis: *Oculus non vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus his qui diligunt illum.* Id ipsum ferè dixerat Esaias, dicens: *Oculus non vidit Deus absque re, quæ præparasti expectantibus te.* Ut intelligas vtrumque testamentum, nouum, & vetus, in hac conclusione conuenire. Bonum hoc celeste supra sensus nostros versari. Explicari ergo verbis non potest gloria beatorum, quia humana verba transcendit. Addo etiam mentem, & cogitationem: *quia neque in cor hominis* (inquit) *ascendit.* Unde cum diuino beneficio fiet, ut in cælum conscendas, & illa gloria iam si uaris maxima quadam alacritate perfruas in hæc verba erumpes. O gloria singularis! O premium Deo dignum, nunquam cogitarem tantam esse huius beatitudinis præstantiam, quotidie ipsam concionatores prædicabant, & verbis amplificabant, rei tamen veritas omnia excedit. Id ipsum igitur ego nunc fateor, excedit prorsus verba, & captum nostrum. Unde rectè Augustinus, super illa Apostoli verba, inquit, hoc nosse primitus, & corde christiano tenere debemus: non ad præsentia bona nos factos esse, sed nescio ad quid aliud, quod Deus iam promissit, & homo non concipit, de hoc enim dictum est. *Quod oculus non videt, &c.* Ergo quia hoc bonum tam magnum, tam præclarum, tam quæ ineffabile non inuenit hominem præceptorem, tenuit Deum promissorem. Hæc Augustinus. Quænam igitur ait gloria illa, quam nec sapientissimus Augustinus, nec Esaias diuino, & prophetico spiritu afflatus, nec Paulus, qui raptus in tertium cælum illam fuit incuitus, potuerunt explicare.

Apo. 21. *10.* S C I O quidem beatum Ioannem in Apocalypsi descripsisse nobis celestis beatitudinis excellentiam in descriptione illa ciuitatis.

Hiern-

Concio secunda.

329

Hiernsalem. Vidisse (ait) ciuitatem sanctam Hierusalem habentem claritatem Dei, & lumen eius (inquit) simile lapidi præcioso, tanquam lapidis iaspidis, sicut crystalli. & ciuitas in quadra posita est, & longitudo eius tanta est, quanta & latitudo, & Angelus mensus est murum eius, centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis, quæ est Angeli, & erat structura muri ex lapide iaspide, ipsa vero ciuitas aurum mundum, simile vitro mundo, & fundamenta muri ciuitatis, omni lapide præcioso ornata, & duodecim porte, duodecim margarite sunt, per singulas, & singula portæ ex singulis margaritis, & platea ciuitatis, aurum mundum, & ciuitas non eget sole, neque luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminauit eam, & porte eius non clauduntur per diem, nox enim non erit illi. Hæc Iohannes. Et quidem præclara est ciuitas hæc cuius fundamenta sunt lapides pretiosi, in nostris enim ædificiis, fundamenta haud constant lapidibus preciosis, sed rudibus, & impolitis. Quæ ergo cætera erunt, ubi fundamenta sunt margaritæ, & adamantes, & ciuitas (inquit) est aurum mundum. Spectaculum esset quidem inuicibilissimum, videre ciuitatem aliquam, cuius parietes, tecta, vici, & plateæ, & omnia nihil aliud haberent, præter mundissimum & perlucidum aurum, ubi semper dies sine nocte. Mirum si ex omnibus mundi plagis vniuersi mortales non properarent, & current ad huiusmodi pulchritudinem intuentiam. Si enim Roma, & aliæ ciuitates ex nostris, admiratos detinent spectatores suos, omnesque illas videre desiderant, cum ex lateribus luto, lapidibusque vilibus consistant. Quid esset videre ciuitatem illam, ex lapidibus preciosissimis, auroque mundissimo compaginatam. Attamen si rem lucidius consideremus, potius mirandum est, quo modo Angelus Ioanni, Ioannes vero per lapides nobis & metallum pretium, & pulchritudine ciuitatis celestis voluerint explicare. Hæc enim in terra gignuntur, & inter diuitias nostras computamus. Quæ autem conuenticio cæli ad terram, quæ paritas inter diuitias beatorum, & nostras. Quæ propter si rectè perpendimus, necessario dicendum erit ideo voluisse Angelum Ioanni auro, margaritis, & luce ciuitatis gloriam exprimere, quia cum homine loquebatur, qui alias diuitias non agnoscebat, sicut euangelista Matthæus. Ideo claritatem vultus Christi, & albedinem vellentorum eius solis splendore, & niuis candore comparauit, quia illa noscitur nescimus, quibus aptius possent comparari. Sic & Angelus auro & margaritis excellentiam beatitudinis exposuit, quia illa nesciebat Iohannes, quibus illa, quæ illi ostendebantur, cognoscere

Math. 17.
nu. 1.

Te cognoscere

330 *Dominica secunda quadragesima.*

cognoscere posset, eademque ratione Iohannes nobis sub ipsis-
met speciebus ciuitatem illam excelsam describit, quia non potuit
alia preciosiora inuenire, quibus eam nobis proponere posset. Cō-
rigitque illi perinde, ac rustico cuiuspiam inter aspera montium edu-
cato, qui semel curiam Regiam videns, & magnalia eius considerās
postea reuersus ad suos, volens illis visa narrare, vestes illas argen-
to, auroque contextas, nesciens exponere, diceret: meliores sunt il-
lae vestes, quā optima nostra indumenta. Et de ædificijs illis sum-
ptuosissimis diceret, excedunt domos optimas nostras, hanc & il-
lam, &c. quid enim faceret homo ille in villulis, & pagis nutritus,
nisi per ea, quæ solum ibi nouit, ignota proponere. Quo etiam alio
modo poterant reliqui percipere dicta, nisi per sibi nota, expone-
rentur sic ergo modo beatus Iohannes, quia in hoc mūdi pugno
natus erat & nutritus, nobis in eodem educatis per aurum, & mar-
garitas, & lucem, quæ optima sunt apud nos, ea exponere voluit,
quæ sine vlla comparatione sublimiora sunt. Magni facimus nos
ista, quia nunquam nouimus altiora, & illa altioris ordinis sunt
generisque diuini, quæ, quantaque sint, solus intuitus explicabit,
faxit Deus vt illam videre mereamur, Amen.

*Discursus secundus, quā ingens sit gloria
beatorum, aliquibus argumentis
prosequitur, &c.*

Thema. Domine bonum est nos hic esse, &c. Mat. 17.

VERBA hæc protulit sanctus Petrus, claritatem gloriosam
admiratus Christi Domini transfigurati. Nesciens (ait sanctus
Lucas) quid diceret. Vterque Euāgelista nescientē dicit Petrū
quia immemor redemptionis, cum Christo ibi perpetuo permane-
re volebat. Nesciebat ergo Petrus quid diceret, quia stupefactum
eum detinebat splendor gloriæ Christi. Nam sicuti maximus solis
splendor, oculorum aciem perstringit, propter excellentiam suam,
sic etiam adeo excellens fuit splendor gloriæ corporalis Christi, &
mentis

Luc. 9.
33.

Concio secunda.

331

mentis Petri obtutum ita perstrinxit, vt loquens, veluti a se ipso
alienatus nesciret, quid proferret. Quod si ex vno radio gloriæ cor-
poralis, tam excellens processit splendor, qualis erit splendor ille
gloriæ essentialis animarum in cælis. Postulabat quidem euange-
lium hodiernum, vt de magnitudine gloriæ huius aliquid dicere-
mus, sed ille splendor qui Petri oculos obcecauit, quomodo non
etiam excæcabit & nostros? Ita quidem, sed sicuti solem, veluti ex
obliquo respicere datum est oculis corporalibus, ita etiam glo-
riam hanc splendidissimam, quasi indirecte datum est respicere
oculis intellectualibus, & sacris testimoniis, & posteriori istis argu-
mentis loqui de ipsa: sic igitur ipsam inspiciamus. Tanta igitur est
gloriæ affluentiā, vt omne hominis desiderium, quantumuis insa-
tiabile sit, ita expleat, vt nihil appetitui nostro, appetitū relinquat.
Hinc sanctus Dauid satietatem sibi promisit futuram in cælo qua-
rens: *satiabor cum apparuerit gloria tua.* Ac si diceret, quamquā re-
gia dignitate præfulgeam, honoribus condecoratus sim, diuitiis af-
fluam, & omnium rerum abundantia fruam, satietatem tamen in cæ-
lum referuo mihi, tunc enim plenē satiabor, cum apparuerit gloria
tua: Hic fame pereō, in cælo satiabor: cuius satietatis causam in
alio psalmo explicans, ait: *Adimplebis me letitia cum vultu tuo delecta-
tiones in dextera tua vsque in finem.* Translatio altera sic reddit, satu-
ritas diuitiarum est cum vultu tuo. Et sanctus Hieronymus ibidem
ex hebræo vertit, ostendes mihi plenitudinem lætitiarum ante vul-
tum tuum, decores in dextera tua æternos. Si ergo ibi est plenitu-
do lætitiarum: quid mirum, si Dauid afflueret, satiabor cum apparue-
rit gloria tua. In hoc mundo nulla est lætitiæ plenitudo, sed vacui-
tas potius. *Aspexi terram* (ait Hieremias propheta) *& ecce vacua erat,
& nihili.* Hoc dicebat: quia Chaldei omnia depopulaturi erāt. Sic &
nos omni ex parte dicere possumus terram lætitiis vacuum esse, &
peccatum eas diripiisse. Quod si vestigium gaudij superfuit cadu-
re miscabitur, & extrema gaudij luctus occupat. Quomodo ergo pleni-
tudo lætitiæ in mundo poterit reperiri? In cælo autem gaudium
semper in eodem statu permanet, & absque vilo fine perseuerat, ibi
satietas & affluentia, & plenitudo gaudij est. Ideo subdit Dauid: *Dele-
ctationes in dextera tua vsque in finem.* In dextera Dei dicuntur esse dele-
ctationes illæ: quia non sinistrae, sed felices, & præstantes sunt, vt
quæ nullum finem recognoscunt. Ideo dicit, vsque in finem, æter-
nitatis

Psal. 6.

Psal. 51. in
fine.

Hieronym.
ibidem.

Hierem.

332 Dominica secunda quadragesima.

nitatis scilicet, quæ nullum nouit finem. Visio enim beatificæ quæ Deus clare videtur, ita post multa annorum millia lætos conseruat beatos, ac in ipso beatitudinis principio. Quid vero tam pulchrum est in orbe, cuius intuitus cito non fastidium generet? Regina illa Sabba, quæ audire, ac videre Salomonem adiit, in magnam fuit admirationem rapta, cum primum sapientiam Salomonis audiuit, domum, ornatum, & ordinem aspexit. Sed si per annum integrum sine intermissione illum audiret, & illa videret, quantumuis ille sapiens, & illa pulcherrima essent, tædio affecta sæpe, & auditum, & visum reuocaret, & ad alia audienda videntaque mutaret, hoc enim proprium honorum mundi est, nauseam commouere. In cælo autem, delectationes vsque in finem, sine fine protrahuntur maxima cum animi, & voluptate, & auditate. Adeo enim recens apparebit gloria, innumerabilibus transactis sæculis, sicut in primo fruitionis puncto. Vnde merito Sanctus Gregorius ait: Quando ad vitæ fontem venerimus, erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atque satietas, sed longe aberit à siti necessitas, longo à satietate fastidium, quia sitientes satiabimur, & satiati sitiemus. Hæc sapienter Gregorius: In hac misera vita nusquam hæc duo coniunguntur, nam si fames, aut sitis adsit, necessitas torquet, ac cruciat, si abundantia & satietas, vexat & affligit fastidium & nausea. At in cælo bene contemunt, & in vna sede morantur, nam ibi erit sitis expleta, & satietas auda, fames exaturata, & saturatio famelica, desiderium completum & complementum desiderio plenum. O beatitudo beatissima, o felicitas felicissima, satiabor plene cum apparuerit gloria tua, &c.

Grego. in mor.

Luc. 6. 1
num. 38.
Bern. ser.
11. sup.
Cant. 1.

LIBET prosequi, quæ de beatitudine hac, sacra refert scriptura, Christus Dominus in Euangelio Lucæ electis suis loquitur, dicens: *Mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum*. Quæ verba dulciter & sapienter explicat Beatus Bernardus, dicens: Fructum talem expectamus nostri amoris, qualem ipse, quem amamus promisit, dicens, mensuram bonam & confertam, &c. Mensura ista, ut audio, erit sine mensura. Sed vellem scire cuius rei erit illa mensura, vel potius illa immensitas, quæ repromittitur, oculus enim non vidit Deus, absque te, quæ præparasti diligentibus te. Dic ergo tu, qui præparas, quid præparas? Credimus, confidimus, replebimur

Concio tertia. 333

plebimur in bonis domus tuæ, sed quibus, quæso, bonis, vel quilibet forte frumento, vino, oleo, auro, atque argento, lapidibusve preciosis? Sed hæc nos omnes, & videmus videmusque, & fastidimus, id quærimus, quod oculus non vidit, neque auris audiuit, neque in cor hominis ascendit. Hoc placere hoc delectari, inquirere, quodeumque est illud. *Enim inquit omnes docibiles Dei, & ipse erit vniuersus in omnibus, & audio, plenitudinem, quam expectamus, à Deo non erit nisi de Deo. Quis vero comprehendat, quam magna multitudo dulcedinis in isto breui sermone sit comprehendat. Erat Deus omnia in omnibus, ut in corpore taceam, in anima tua intueor, rationem, voluntatem, memoriam. Quantum in spiritu, quare hoc, nisi quia Deus nondum est omnia in omnibus. Hinc est, quod ratio supissime in iudicio fallitur, & voluntas multiplici perturbatione iactatur, & memoria multiplici iacta est, non volens, in spe tamen. Nam qui replet in bonis desiderium animæ, ipse rationi plenitudo lucis, ipse voluntati multitudo pacis, ipse memorie continuatio eternitatis. O verba mea miseram trinitas miserabiliter suspirat, quoniam à te infelicitate exultat. Veruntamen quare tristis es anima mea, & quare conturbatur error à ratione, dolor à voluntate, & timor reuocatur à memoria, & successerit illa quam speramus, mira serenitas, plena suauitas, æterna securitas. Primum illud faciet veritas Deus, secundum charitas, Deus, tertium summa potestas Deus, ut sit Deus omnia, in omnibus. Quid simile filij huius sæculi experiuntur, de carnis illecebris, de mundi spectaculis, de pompis Sathanæ? Cum tamen hoc totum sit, unde vita præfens eludit miseris amatores suos, dicente Iohanne: *Quidquid in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & sæculi ambitio*. Hactenus Bernardus. Qui sicut ab aliquibus rebus similitudinem duxit, ad ostendendum, quæ admodum in cælis sit Deus in omnibus omnia, poterat eam ducere ab omnibus rebus, quæ sunt, & esse possunt. Quid enim boni desiderabitur in illo, qui totius boni fons, & origo est? O vos felices, & fortunatos qui in cælis estis, ubi omnium rerum talis affluentia est, ubi Deus est vobis omnibus omnia.*

1. Ioh. 2

ATA

T 13 HABC

334 Dominica secunda in quadragesima.

Reg. 3 de
conf. prof.
2.
S. Thom.
12. qu. 3.
art. 2. ad
2.

Iob. 14.
num. 1.

S. Thom.
supr.

HAE quidem sufficere videbantur, ut gloriæ beatorum æstimationem quandam insignem conciperemus. Sed quia in hac re non satiatur auris auditu, quid de illa Doctores sacri sentiant attingamus, & ne singulorum omnia, nec omnium singula referamus, cōmunis omnium Theologorum schola sic cum Boetio, & D. Thoma, beatitudinem describit. Beatitudo est, status omnium bonorū aggregatione perfectus, Status, inquit, omnium bonorum, similis status non alibi reperitur, nec in terra suauiter viuendum, ubi nec omnia bona sunt, nec status. Audies quidem status Comitum, Marchionum, Ducum, Principum, Regum, Imperatorum, &c. At status sunt, nomine tenus, re autem vera non sunt, quia hi omnes homines sunt, at homo teste Iob: *Quasi flos egreditur, & conteritur, & nunquam in eodem statu permanet.* Si ergo nunquam homo in eodē statu permanet, quomodo dici possunt status Principum, status Regum, cum Principes, & Reges homines sint? Sed esto, status sint, at omnium bonorum nequaquam. Videbis hunc quidē bona vti valetudine, sed diuitias non habet: ille diuitias habet, sed infirma est semper valetudine: ille valetudinem, & diuitias habet, sed honorem, & mundi dignitates desiderat: alius hæc omnia, forte habet, sed tristitias cordis patitur, nec diem perfecte lætum agere potest: alter nec lætitia caret, sed mortis memoria, & metu solet angī. Denique sint reges, sint quantumuis fœlices mortales, hæc infelicitas ab eis abesse nequit, quod mortales sunt. Vbi vero mors, & mors quæ non tarda est, qualis esse potest status omnium bonorum aggregatione perfectus. Huiusmodi ergo statum, sibi cælum reseruauit, ibi conuenerunt in vnum bona cuncta, ibi gloria, & diuitiæ, salus & gaudium, honor & securitas, nullus metus mortis, sed omnium bonorum summa. Vbi nunquam molestum aliquid superuenit, vbi semper fœlicitas perseverat, vbi quidquid desideratur habetur, vbi mors nunquam auferet, quod habetur, quia mors non erit ultra. Denique aggregatione bonorum perfectus, id est, ut exponit sanctus Thomas, status boni perfecti. Ibi enim non tantum sunt omnia bona, sed in gradu perfecto. Hic diuitiæ, honores, gaudia, potentia, delitiæ, &c. sunt in gradu adeo imperfecto, ut dici possint bona secundum quid. At in cælo, & omnia bona sunt, & in gradu ita perfecto, ut simpliciter, & absolute, & plenis, ut aiunt buccis dici possint, & debeant bona perfecta perfectissimæque, perfectissimæ diuitiæ, perfectissimæque delitiæ, perfectissima bona cuncta.

EIA

Concio tertia.

335

EIA ergo fratres (Apostoli verbis utar) *Deponentes omne pondus, & circumnitans nos peccatum, per patientiam curramus, ad propositū nobis certamen, aspicientes in authorem fidei, & consummatōrē lesam, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem confusione contempta, atque in dextera Dei sedet.* Ecce quo pacto hodie sibi propositum fuit gaudium, in transfiguratione sua, at illi vale dicens, arripuit crucem, ut & nobis gloriam compararet, qui iam solutis vinculis mortalitatis ex mortuis resurgens feliciter sedet in dextera Dei Patris. Curramus nos, sequamur illum, ne vos crux, & tormenta deterreant, nam confedere, & esse cum Christo in cælis, vestrorum laborum clausula fœlix erit, &c.

Ad. Hebr.
12. v. 1.

Discursus tertius, terminum crucis Christi esse gloriam, gloria vero mundi crucem.

Thema.

Duxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. Mat. 17.

TAMETS I mons ille excelsus, & seorsum esset, atque adeo difficilem viam Christo & Discipulis eius exhiberet, fœlicem tamen exitum transfigurationis habuit. Hic finis est laborū, quos iusti patiuntur in hac vita, secus autem improbis euenit, quorum vias planas, & deliciis refertas excipiunt tormenta sempiterna.

VIDIT Apostolus Iohannes duas mulieres, longe inter se diuersas, quarum altera sponsa agni dicebatur, altera vero meretrix quædam erat. Agni sponsa vitam in solitudine transfigebat doloribus & laboribus circumallata: meretrix vero purpura & bysso induta lapidibusque pretiosis redimita, deliciisque affluens, prope flumina & fontes commorabatur, cui Reges, Principesque terræ inferuebant. Hærebat Iohannes, hæc prospiciens, harumque sceminarum finem expectabat. Et vidit meretricem omni suo ornatu spoliari, contra quam in supremo celi tribunali, hæc sententia lata fuit: *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum, & statim in stagnum ignis ardentis meretrix illa deturbata est, vbi sicuti sicca tæda ardebit in sæcula sæculorum.* O miseræ

Apo. 12.

336 Dominica secunda quadragesima.

seræ voluptates, & infœlices delicias! quæ tanti steterunt illi, sed quid de agni sponsa factum fuit? Vidit Iohannes, illam sacco & cilicio exutam esse, & bysso ac purpura exornatam in pulcherrimâ urbem delatam esse. In qua diademate coronata, tanquam regina fuit, & regnabit in æternum, & ultra. Quæ nam vero est meretrix illa? Babylon: quæ vero agni sponsa? Hierusalem. Et ut apertius loquamur, Meretrix anima peccatoris, & mundani hominis est: sponsa vero agni anima iusti est, quæ Christo principi nupsit. Peccator autem, & iustus, diuerso quidem modo in mundo conuersantur, peccator sibi indulget, voluptatibus vacat, & mundi bonis frui querit semper. Iustus autem penitentiae operam dat, cilicium induit, inedia patitur, lachrymas profundit, & laboribus exercetur. Sed omnia tempus habent, & suis spatijs trãseunt vniuersa sub sole. Denique in morte omnia commutantur, nam peccator omnibus diuitijs & delicijs spoliatus, in miserias detruditur sempiternas, mittitur in stagnum ignis æterni. Iustus autem à lachrymis cessat, læticia perfunditur, & ducitur in felicitatem æternam, & audit verba dulcissima illa: *Serua bone & fidelis intra in gaudium Domini.* Ecce longe diuersam sanctorum & peccatorum sortem, videamus primum peccatorum sortem, deinde iustorum.

EPVLANTVR laute mundi sectatores, sed quære à Hieremia quem exitum habeant, opipara conuiuia, & respondebit in per-
num. 15. fona Domini: *Ecce ego habeo populum istum absyntio, & potum dabo ei aquam sellis. Nunc vestiuntur mollibus & elegantibus vestibus. Sed interroga Isaiâ, quid has lautitias excipiat, & respõdebit: Pro eo quod elegerunt sunt filia syon, & ambulauerunt extenso collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudebant, & composito gradu incedebant, decalabit verticem Dominus siliarum syon & Dominus eruent earum denudabit. in die illa auferet Dominus ornamentum, et erit pro suauis odore fator, et pro zona faniculus et pro crispane crine caluitium et pro fascia corporali cilicium. Nunc iniusti per spatiosam, & speciosam viam incedunt, sed quære à sapiente, quisnam sit terminus huius viæ: Via (inquit) percutiuntur complanata est lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebre et pena. Complanata (inquit) veluti lapillulis perpolitis, ut suauiter incedentes, crura explicent, & ornate & pompatice gradiantur, sed finis est præcipitum sempiternum. Nunc denique videbis impios in excelsis dignitatum constitutos, sed interroga Davidem, & dicet: *Vili in pretium super exaltatum et eleuatum sicut cedros libani transiit, et ecce non erat, quasi sit, et non est inuentus locus eius.*
Et*

Concio tertia.

337

Et Esaias: *Descende, sede in puluere filia Babylon, sede in terra, non est solum filia Chaldaeorum.* Loquitur cum Babylonia, quæ tanquã Regina in folio excelso sedebat, quæ ad puluere usque deiicitur, quia tandem filijs Babylonis omnia commutantur in peius. Gloria scilicet in dedecus, satietas in famem, pulchritudo in deformitatem, diuitiæ in paupertatem, voluptas in tormentum sempiternum. Quapropter merito David bona peccantium bonis somniantium comparauit. Somniat æger se sitim explere in crySTALLINO quodam fonte, & cum expurgatur se inuenit sitientem. Somniat alius pluuie diuitias, & se manibus plenis colligere illas, sed illico cuncta euanescent, & in sua remanet paupertate. Sic peccatoribus accidet: *Dormierunt (inquit) somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum, in manibus suis.* Parum id est, inuenerunt vltimam & confusam miseriam damnationis suæ. Hæc pars &, fors est malorum.

AT bonorum fors, quam felix sit videamus. Videbis iustum, macie torridum, ieiunijs consumptum, & tritis lacerisque vestibus indutum, in angulis lachrymantem. Paululum expecta, vultus splendoris, diuino splendore clarescet, vestis fordida, & tenuis, in nijs & inedia maceratum, & assidua penitentia pallidum, ipsam solis lucem claritate sua facile superabit, & in angulos proiecti, cum principibus collocabuntur, cum principibus populi Dei, ut inter Angelos solium gloriæ teneant.

IN paucis enim vexati (ait Sapiens de iustis) in multis bene disponentur, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit eos dignos se: Tanquam autem in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, & tanquam scintilla in arundinetis discurrent: indicabunt gentes & nationes, & dominabuntur populi, et regnabit Dominus illorum in perpetuum. In paucis (inquit) vexati in multis bene disponentur. Pauca enim & intensio & duratione sunt temporalia incommoda, multa vero & pretio & duratiua celestia & æterna, vexati sunt quidem iusti in mundo, sed in mediocritate collocatur, sic iustus tribulationibus & penitentijs à peccatorum scoria purgatur, & in Christi diademate collocabitur. In cælo, denique labor eorum holocaustum est suauissimi odoris Domini, cuius talem mercedem in cælis accipiunt iusti, ut fulgeant:

V v

Fulga-

Esai. 47.
num. 1.

Psal. 75.
num. 6.

Sap. 3. n.
5.

338 *Dominica secunda quadragesime.*

Fulgebunt (ait) iusti, sed non explicat quo splendore: nam inexplicabilis est, neque est in vniuerso quicquam, cui confecti possint, præstantiori enim splendore fulgebunt, quam luna & stellæ & sol in vnum collecta, discurrunt in cælesti Hierusalem, sicut micantes scintille in arundinetis, qui hoc in mundo absconditi erant, dominabuntur populis tunc, quos nunc, nec in seruos mundani recipere volunt. Denique iudicabunt super sedes duodecim nationes, qui à cunctis nationibus iudicabantur, & aspernabantur. Tunc enim gladij ancipites erunt in manibus eorum, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis, ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, ut faciant in eis iudicium, conscriptum. Gloria hæc est omnibus sanctis Dei. Mirabile quidem spectaculum erit, cum ante horum pauperum & abiectorum hominum tribunalia, sistantur Principes, & Reges, & Imperatores mundi manicis ferreis, & duris compedibus constricti, ut illi de his iudiciū cum Christo ferant. O nunquā ab eis excogitata vicissitudo! Quālis erit tunc mundanorum hominum dolor? Quis animi sensus? Quæ verba facient? Dicat Spiritus Dei, in eodem sapientiæ libro: Videntes (inquit) turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitane inaspetata salutis, dicentes intra se, poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum et in similitudinem improperij, nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam, et finem illorum sine honore: Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos fors illorum est. En tibi iustorum euentum & pariter peccatorum.

EXPRESIT vtrumq̃, optime sanctus ille Patriarcha Iacob, cū filios Ioseph benedicens, manus commutauit, & dexterā super maiorem, sinistram super maiorem imposuit, quamquā à Ioseph ad oppositum vergebatur. In hoc mundo, eius sectatores maiores vocantur, & benedictione omnium bonorum, dexteramq̃; felicitatis sibi usurpare procurant, primum deniq̃; locum obtinent, in diuitijs & delicijs, & alijs bonis seculi huius. Iusti autem veluti minores filij, vltimū tenēt locum, & bonis vitæ huius orbatī sunt, imo plurimis incommodis affecti. Audi Paulum: Alij autem ludibria (inquit) et verbera experti, insuper et vincula, et carceres, lapidati sunt: sciti sunt tentati sunt, in occasione gladij mortui sunt, circumierunt in mari, et in pellibus caprinis egentes angustati, afflicti quibus dignus non erat mundus. Ecce Sanctorum sortē. Non sic loquitur scriptura de impijs sed sic: Quorum filij sicut nouella plantationes in iuuentute sua si-

lia

Concio tertia.

339

lia eorum compassa circumornate, ut similitudo templi: promptuaria eorum plana, eructantia ex hac in illud. Ores eorum fetosa abundantes in egresibus suis: boues eorum et assæ. Non est ruina maceria, neque transitus neque clamor in plateis eorum. Et in psalmo, 72. de eisdem loquens Psalmita, ait: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ecce ipsi peccatores, & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Vide quā diuersæ sint sortes bonorum & malorum in seculo isto. Sed venit tempus cum in modum crucis commutet Deus manus, & dexteram, quam super malos imposuisse videbatur, super iustos collocabit, sinistram verò quæ iustis hinc obtingere videtur, constituet super iniquos, & benedictionem iustis impartietur, dicens: Venite benedicti, &c. Maledicens verò iniquos, dicet: Ire maledicti, &c. Hi fines bonorum & malorum erunt.

QVOD vt Christus Dominus exēplo confirmaret duos illos homines in mediū attulit, quorum alter diues erat, qui purpura & bysso induebatur, & epulabatur splendide quotidie: denique luxui & voluptati vacabat, cunctaque eius desiderio respondere videbatur. Alter vero pauper quidā erat medicus non purpura & bysso indutus, sed pānosus, & vlcibus plenus erat; cui mendicanti & fame oppresso, etiam micæ quæ cadebant de mensa diuitis negabantur. Ad tantam miser ille deuenerat miseriam, scilicet & fortunatus diues ab omnibus iudicabatur, pauper verò cunctis infelicitissimus apparebat. Sed finem attende: moritur diues, moritur & pauper; quia mors nemini parit, diuitis animam arripiunt dæmones, & sepeliunt eam in inferno, & in cruciatibus sempiternis, pauperis verò animam ducunt Angeli secum, & in sinu Abraham deponunt, ut inde ad æternam beatitudinem transferatur: diues qui prius epulabatur splendide quotidie, postea tanta siti torquebatur, ut aquæ guttulam postularet, quæ tamen nunquam illi concessa fuit, & qui prius bysso & purpura vestitus incedebat postea purpureo & sulphureo igne agebatur: pauper verò qui micæ desiderabat, iam epulis Angelicis nutritur, iam sedet ad mensam Dei, & vlcibus plenus, resplendet plus quam sol. O admirabilis commutatio! nonne vides hinc manus Iacob commutata? non vides animam meretricem in stagnum ignis proiectam? animam verò sponsam agni paupertate sua exutam, gloriæ vestimentis indutam, in cælestem Hierusalem esse delatam? Intuere igitur qualis sit bonorum, malorumque finis.

NUNC ergo frater mi, inter hos medios cleros, inter has duas

Vv2 fortes

Psal. 143.

12.

Psal. 72.

Luce. 16.

9.

340 Dominica secunda in quadragesima.

fortes, optio tibi datur, vel hic delicias, & in æternitate tormenta. Vel hic labores, & in æternitate delicias habere, ad quod volueris porrigere manum, cunctis eligendi datur optio. Sed quia stultorum infinitus est numerus, stulte satis innumeri eligunt temporalia bona, & omittunt sempiterna. Quænam est tantæ insipientiæ causa? Audi Sapientem, de sapiente & insipiente, sapienter loquentem: *Sapientis oculi* (ait) *in capite eius, stultus in tenebris ambulat.* Sapientem dicit habere oculos in capite, stultus ergo ubi habet oculos suos? In pedibus quidem. Si quis oculos haberet in pedibus, prope nihil videret, nisi quæ prope valde sunt. At in capite oculi, quæ plurimum distant, circumspiciunt, & cognoscunt. En tibi causam propter quam iusti æterna, iniusti temporalia sectentur, nã iniusti sunt veluti quidam cæuitientes, qui nō vident, nisi ea quæ prope sunt, sic mundani, defectum visus patiuntur, non vident æterna, quæ longe distant, sed temporalia quæ prope sunt. Quod in Proverbijs sic adnotavit Salomon: *Oculi* (inquit) *stultorum in finibus terræ.* Non ultra fines procedunt, sed in finibus terræ sistunt. Iusti vero quia in capite ferunt oculos, ad ea quæ in celis sunt protrahunt eos. Hinc stulti peccatores non cogitantes supplicia alterius vitæ, delicias huius sectantur, iusti vero, quæ æterna sunt, considerantes, quæ tempore consumuntur parui pendunt.

EX T A T inter gesta sanctæ Catharinæ huius rei optimum exemplum. Duæ coronæ illi de cælo delapsæ sunt, quarum altera spinis acribus erat contexta, altera vero rosas, floribusque pulcherrimis redimita. Et dictum est illi, elige, optio tibi datur. Hac tamē lege, ut si floream elegeris in hac vita, spineam sis habitura in altera vita, si vero hic spineam elegeris coronam, aliam præclarissimā in vita altera sis habitura. Illico prudentissima virgo, utraque manu spineam coronam arripuit, quam superponēs capiti suo, dixit: Eligo istam, oculos sapiens hæc, in capite habuit. Erat enim vna ex numero prudentum, unde æternitatem etiam cruciatibus emptam cum gloria temporanea minime comparandam esse duxit. Melius est exiguo tempore cruciari quā æterno, melius voluptatibus sæculi, & temporalibus priuari, quā cælestibus & æternis. Tu ergo si sapias frater, spinas & sentes cum hac fœmina sancta eliges, ut cum Christo gloriam possideas per æterna sæcula sæculorum. Amē.

CON-

Concio quarta

341

CONCIO QVARTA.

Discursus primus ostendit, quam pauci sint qui saluentur, &c.

Thema. Assumpsit Iesus Petrum, Iacobum, & Iohannem. Mat. 17

CVM Christus Dominus duodecim Apostolos haberet, pluresque Discipulos, qui libenter eum audiebant. Multos denique, qui eum sequebantur, cur tres tantummodo secum tulit, ut transfigurationis suæ gloria fruerentur? cur reliqui tanto bono priuantur? Sanctus Ambrosius, ideo tantum hos secum assumpsisse, ait: quia non omnes, qui eum in carne viderunt, eum in gloria visuri sunt, sed electi: Multi (inquit) viderunt eum in carne, & in cruce, sed non nisi electi eum vident in gloria. Ita Ambrosius. In eo igitur quod Dominus paucos secum detulit ad intuendam gloriā transfigurationis suæ, per paucos ostendit esse eos, qui cælestem gloriā sunt adepturi. Quam quidem veritatem, cum illa, rem maximi momenti attingat, multis in locis, sacræ paginæ confirmarūt. Et 1. Esdræ, olim dictum est ab Angelo quodam (licet liber ille non inter sacros libros numeretur, Sanctus Ambrosius tamen magnam ei adhibet fidem:) *Hoc sæculum fecit altissimus propter multos, futurum autem propter paucos.* Dicam autem coram te similitudinē Esdræ. Quomodo autem interrogabis terram, et dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde fiat fœtile, parum autem pulverem unde aurū fiat, sic et actus præsentis sæculi, multi quidem creati sunt, pauci autem salvabuntur. Hanc ibi similitudinem attende, sicut ex vniuersa massa terræ, minima est pars, quæ in aurum conuertatur, sic, inquit, ex vniuersa massa generis humani, minima est illa aurea pars, quæ salva fiat. Semper ex optimis pauciora videmus, ex metallis minor argentum, & adhuc multo minor auri, quam cæterorum metallorū copia inuenitur. Ex lapidibus pauciores sunt pretiosi, nam cæterorū non est numerus. Ex cælestibus stellis, planete, quæ præstantiores sunt, non nisi septem sunt, cum aliarum stellarum tantus sit numerus: idem dicendum est de cæteris rebus præclaris. Sic etiam cum beati sint prætiosissime gemmæ, & inter omnia præstantiores pauci futuri sint.

HANC etiam veritatem sub aliquibus figuris, & typis in scriptura

Amb. sup.
c. 9. Luc.

4. Esd. 8.
num. 1.

Prou. 17.
num. 24.

17

342 Dominica secunda in quadragesima.

Exod. 12.
num. 37.
Num. 14.
num. 30.

Iud. 7.

tura sacra velaram inuenimus. Ex Aegypto egressa sunt feræ sexcenta hominum millia, qui omnes in terram promissionis iter faciebant. Et ex vniuersa illa multitudo, duos tantum homines sci mus certo in illam ingressos fuisse. Sic etiam multi quidem vocati sunt, vt in terram illam promissionis caelestem proficiscantur. At tamen paucissimi sunt, qui ad eam perueniant, sed in peccatis suis morientes inferos petunt.

DE Duce Gedeon sic narrat etiâ iudicâ historia: *egressus est ad gerendum bellum cum hostibus, exercitumq; tantum confluxit, vt triginta duo hominû millia, militiæ nomina dederint. Attamē deletâ ex illis fieri iussit Deus, & ex vniuersa illa multitudo trecentos, dumtaxat, viros selegit, qui gloriosissimam quandam victoriâ reportauerunt. Sic in bello quod gerimus cum humani generis hostibus, multi militiæ nomina dant, sed ex his paucissimi sunt, qui manus cum hostibus conferant, & victoriâ consequantur. Terga vertunt hi, qui delicias lambunt, non sunt ex electis, vnde nec coronam vitæ accipient, quia non coronatur in cœlis, nisi qui legitime certauerit in terris.*

ITEMQVE in ciuitate Hierico, omnes domus vastatæ sunt, sola domus Raab seruata fuit. In Sodomis sola familia Loth euasit. In diluuiio vniuersali sola familia Noe, in qua octo animæ repperit fuerūt, & hæc sola domus liberata fuit, reliqui omnes aquis obuoluti perierunt. Et horum octo meminit sanctus Petrus, cum de illis ageret, qui sacri baptismatis virtute salui facti sunt. Ex toto denique illo semine, quod optimus sator seminauit, sola vna pars fructum attulit. Et hic ex tot hominibus, qui Christum sequebantur, tres solum ad montem sanctum gloriosumque Thabor ascenderunt. His omnibus admonemur, quam plurimos damnari, paucos vero sempiterna felicitate donari.

SEDE ne iugis & veluti ambagibus, tantam rem cōprobemus audi, quid manifestis verbis & notis Christus asserat: *intrate (inquit) per angustam portam, quia lata porta & spaciøsa via est que ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arcta via est, que ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eā. Quid adhuc egemus testibus, cum apertissimis verbis id testetur ille, qui ante mundi constitutionē prædestinatos, & præscitos omnes suis nominibus vocat. Qui nec decipere, nec decipi potest. Hic qui citra veritatem, rem augere nequit, hic nō plures saluari, dicit, sed paucos ad salutem peruenire, & plurimos perire assermat.*

Mat. 20.
num. 6.

SED

Concilio quarta. 343

SED qua de causa Dominus Deus permittit maiorem hominû partem, sic perire? Ad eius enim bonitatem & misericordiam expectare videbatur, vt vel omnes, vel fere omnes seruariantur. Sanguinique Christi, & meritis eius, & amoris eius erga nos, dandû erat, vt pauciores essent, qui damnarentur. Proposuit dubium istud Esdras Domino cum illi dictum fuit, paucos esse qui saluentur, & dixit: *Non irascaris super nos, sed parce populo tuo, & miserebere hæc caritati tue, tu autem creatura tuæ miserere. Respondit illi Dominus, & dixit: Quæ sunt presens, & presentibus, & quæ futura futuris. Multum enim tibi restat, vt possis diligere creaturam meam super me, noli ergo adicere de multitudine eorum, qui pereant, nam et ipsi accipientes libertatem, sperauerunt altissimum, et leges eius contempserunt, et vias eius dereliquerunt. Ex his ergo verbis deducitur ratio, cur sint adeo multi, qui damnentur: Non ex defectu bonitatis diuinæ prouenit, sed ex abundantia iniquitatis, & malitiæ nostræ: Deus enim ab initio reliquit hominem in manu consilij sui, et posuit ante eum bonum et malum vitam et mortem (ait Sapiens) vt eligat. At si homines eligunt mortem & perditionem, quid mirum, si moriantur, & pereant? Deus bonitati suæ perfectissime satisfecit, & quæ ad misericordiam eius attinebat exactissime complevit. Ita vt per Esaiam illi dicere liceat: *in iudicate inter me & viuentem meam quid est quod debui ultra facere & non feci. Præstat ille quidem rationem. Quid ultra facere pro nobis debuit? Ipse nos statim post creationem nostram gratia sua donauit, & iustitia originali ditauit, & in felicissimo quodam statu constituit. Homo vero suis se manibus interemit, & ingratus in Deum benefactorem optimum deliquit. Merebatur illico in gehennam mitti, & sic dimitti. At Deus bonitate sua hominem iterum viuificauit, & sanguine suo redemit, ipse ad nos descendit indutus natura nostra, ipse nos instituit, & viam salutis edocuit. Laboribus, denique eximij Patri suo pro nobis de rigore iustitiæ satisfecit, sacramenta instituit, quibus non solum a peccato originali, sed a quibuscunque peccatis, quotiescunque velimus liberari possumus. Ipse ad penitentiam inuitat, & clamat, iam intra conscientiam, inspirationibus animi impular, iam per prædicatores suos & prophetas, & scripturam fatatur, promittit, minatur, demulcet, terret, nullum denique nō lapidem mouet, vt à morte ad vitam nos reducat. Quid ergo ultra debuit facere & nō fecit? Si homo veluti equus, & mulus quibus nō est**

4. Esd. 8.
num. 45.

Ecd. 19.
num. 14.

Esai. 5.

344 Dominica secunda in quadragesima.

est intellectus, non rationi, sed appetitui obtemperat, quid mirum si pereat, & damnetur. De se ipso conqueratur, & quando in ignem æternum mittatur & ardeat, dicat hoc, ego promerui.

Origen. bo
mil. 20. in
Matthei.

C V M igitur peccata hominis suæ damnationis in causa sint, facile quidem erit mundi statum intuenti multitudinem damnatorum deducere. Sicut deduxit Origenes, explicans illa verba Domini. *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Vbi ait si consideret quis multitudinem eorum, qui in ecclesiis cōgregantur, & discusserit à quāti sint qui conuersantur discipline, & reformantur nouitte, sensus sui, quanti vero negligentissime conuersantes, configurantur huic sæculo, videbit esse verum sermonem Dei dicentis: *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Hæc ille.

E X E M P L V M huius rei accipe. Si quis xenodochium aliquod ingrederetur, in quo videret multos infirmos grauissimis, & periculosissimis morbis affectos, & lethalibus, vulneribus faucios, medicinae remedia respuentes, & nociua quærentes, merito dicere posset, ex his paucissimi liberabuntur a morte, sic cum in hoc mundo, veluti in miserabili quodam xenodochio, videamus grauissimis & periculosissimis morbis peccatorum animas laborare, lethalibus vitiis vulneratos, medicinā, medicosque respuentes: quia nec conciones audire, nec viros sanctos consulere, nec sacramenta recipere volunt. Quod si aliquando confiteantur, vel debita non restituant, vel proximo læso non satisfaciunt, vel inimico non par cunct, nonne hæc videntes dicere iure poterimus: *Multi sunt vocati, pauci vero electi?*

Chryso. bo
mil. 4. ad
p. pulum.

H A C ratione motus sanctus Chrysostomus, cum ad populum Anthiochenum verba faceret hæc dicere ausus fuit: Quot (inquit) esse existimatis in hac ciuitate nostra, qui salui fiant? Infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: non inuenientur inter tot millia, centum qui saluentur. Quin & de his dubito, & rationem assignans, subdit. Quāta enim quæso in iuuenibus malitia, quantus in senibus torpor, filiorum nemo curam gerit, nemo zelum habet, ut senem respiciēs imitetur, & exemplaria iam deleta sunt. Hæc Chrysostomus. Quod ergo ille de ciuitate sua tunc asseruit, de vniuerso mundo asserere potuit, siquidem totus in maligno positus est. Imo si tunc quando Anthiochia moribus, vita & doctrina, sancti Ioannis Chrysostomi florebat, & cum vberes præferebat fructus ecclesia Christi, utpote proxima aureis illis Apostolorum temporibus, & cum Christi Domini sanguis ferè madebat adhuc. Si tunc, in-

quam

Concio quarta

345

quam, dubitat Chrysostomus, an in maxima illa ciuitate Antiochia, plena populo, possent in tot millibus, centum inueniri, qui salui fierent? quid de nostris temporibus infelicibus iudicandum erit? O res omni lamentatione digna & dolore plena! quæ pia corda, & pungit, & acriter vulnerat.

L A M E N T A B A T V R quondam Micheas Propheta dicens. *Va mihi, quia factus sum sicut qui colligit in sarumino racemos vindemia, non est hortus ad comedendum, perijt sanctus de terra, & restus in hominibus non est.* Lametabatur propheta, quia missus erat à Deo ut fructus faceret, in populo suo, & nullum fere videbat fructum, & ait accidisse illi, quod accidit ijs, qui vindemiam faciunt, & tamen vel nihil, vel fere solum acerbis vuas inueniunt, sed magis quidem dolendum est, cum in Christiani populi vtilitatem, Christus Dominus multum per omnem modum elaborauerit, & non solum conciones, ut Micheas habuerit, sed insuper, & sanguinem, & vitam profuderit, & tamen paucissimi sint, qui tantis expensis confectis, fructum decerpant. Res lacrymis sanguineis dignissima est.

C H R I S T V S itaque plantauit vineā hanc, manu sua, rigauit sanguine suo, ut vberes perciperet fructus, & tandem alij colligunt fructum eius. Sed qui sunt illi? Respondit sanctus Dauid. *Vindemiant eā omnes qui prætergrediuntur viam, exterminauit eam aper de sylua, & singularis feras depastus est eā.* Qui sunt isti qui prætergrediuntur viam? nisi cogitationes iniquæ, hæ enim medium cordis penetrant, & inde arripiunt animæ fructum, vbi nullus custos vigilat, & obseruat. Quis autem aper, & feras sunt? nisi ut Hieronymus asserit, hostes infernales? Hi enim tanquam feras, & leones rugientes, circueunt quærentes quem deuorēt. Dolendum quidem est Christum laborasse nimium & Dæmones hostes eius auferre fructus laboris illius. Quod si tantum inter Ethnicos id accideret, minus miserandum videretur. At inter Christianos, nomine, & fide, & sanguine Christi insignitos? inter hos Christus fructum quærit, & non inuenit quandoque vel paruum racemū, sed vel la-bruscā, vel folia fructu destituta.

R E S sane calamitosa, & quæ dementiam nostram valde manifestat, hæc est, non enim damnum hoc super caput Christi, sed super nostrum cadet. Nos perdimus, vel lucramur, qui perdimus, vel lucramur vitam æternam. Ad Christum

X x ex

346 Dominica secunda quadragesima.

ex hoc nihil beatitudinis vel accedit, vel recedit, & tamen Christus vult saluare nos, & nolumus nos. Scio equidem nullum esse hominem qui non velit, & desideret valde saluum fieri, omnes enim volumus felices, & beatos esse. Dicam tamen de homine in quo, quod de eo spiritus sanctus dixit in Prouerbijs. *Vult, & non vult piger.* Mira sententia, & quæ difficultatem, & oppositionem præ se ferre videtur. Si enim vult, quomodo non vult, quod si non vult, quomodo vult? Diuus Hieronimus præclare hunc locum commentatur, dicens. Recte pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Domino non tamen pati pro eo, delectant præmia cum pollicentur, deterrent vero certamina cum iubentur. Hæc ille. Vult ergo peccator, & non vult, quia vult victoriam sine prælio, coronam sine certamine, præmium sine seruitio, gloriam sine merito. Vis o peccator in cælum conscendere? volo. Vis alienam pecuniam restituere? non possum imo nolo rectius dixisses. Vis saluari? volo. Vis a delictis cessare? occasionem peccandi desereret? Non modo. Vis ad vitam ingredi? volo. Vis famam restituere palinodiam recitando? non audeo. Vis cum Christo regnare? volo. Vis inimico parcere? nolo. Ecce quomodo vult, & non vult piger. Similis illi Prophetæ Balaam, qui dicebat. *Moriatur anima mea morte iustorum, & sicut non summa mea horum similia.* Iniquus erat, & morte iustorum decedere volebat, vitam peccatorum, & mortem iustorum quærebat, sic multi volunt viuere, vt peccatores, & mori vt iusti, vult, & non vult, mortem bonam, sed non vult vitam bonam. Non igitur ascendes in cælum, quia vita bona itur ad astra.

SED vt ad eos qui salutis suæ studiosi sunt, mea se conuertat oratio. *Cum metu o fratres, & tremore vestram salutem operamini.* Apostoli verba sunt ad Philipenses. Quis enim non vehementi tremore concutitur, sic audiens, per paucos esse qui saluentur. Si ex omnibus filijs Adæ, vnicum tantum esse damnandum sciremus, si recte saperemus, nullus nostrum esset, qui non paueret, & diceret. Nunquid ego sum? Sicuti dixerunt Apostoli omnes, cum ad illos Christus dixit, vnus vestrum me traditurus est. Vnum dixit, & omnes trepidabant, & singuli dicebant nunquid ego sum? Pavor inuadit omnes, omnes perturbati sunt, quia horribile, & formidandum erat, quod nuntiabatur eis. Horribile, & formidandum etiam est valde, vnum aliquem hominem

con-

Concio quarta.

347

condemnari. Similiter ergo intra innumerabilem sobolem Adæ singuli timore magno dicere debemus: Nunquid ego sum infelicitissimus ille, qui damnandus est? Quanto ergo magis cum ex veritatis ore audiamus: pauci saluantur, sed non in timore sistendum, sed manus operi adiungamus, operemur salutem nostram, de peccatis præteritis penitendo, futura cauendo, & mandata Dei fideliter obseruando. Si enim vis frater ad vitam ingredi, serua mandata, ne sis velut piger, qui vult ad vitam ingredi, & non vult seruire mandata. Serua ergo mandata, & ipsa seruabunt, & reseruabunt te in vitam æternam, Amen.

Discursus secundus docet, Deum opem ferre iustis in laboribus suis, & ideo in eo sperandam semper esse.

Thema. *Ecce nubes lucida obumbravit eos, &c. Mat. 17.*

LOQUEBATVR Christus Dominus coram Discipulis suis, de excessu, quem facturus erat in Hierusalem, de passione scilicet, cruce, & morte sua, quam passurus erat ibi. Duras quidem est hic sermo auribus carnis. Cum ergo Pater æternus, huius doctrine doctorem vellet filium suum constituere, ne homines illa deterreretur: *Ecce nubes lucida obumbravit Discipulos Christi.* Nubes in diuinis litteris auxilij, & opis diuinæ symbolum sunt. Indicaui ergo Dominus protectorem se Discipulos Christi, qui crucis doctrinam libenter ab eius ore capere vellent.

Id ipsum ostenderat olim Deus, cum filios Israel educeret ex Aegypto, & in terram duceret promissionis. Erat via illa deserta inuisa, & iniquosa, in qua innumeris laboribus vexati fuerunt Israelitæ. Iam enim Reges gentium prælijs insequiebantur eos, iam videtur illis denegabant, iam aqua iam panis illis deficiebant. & tandem per abrupta deserti plurima incommoda patiebantur. Sed ne deficere in via, Dominus præcedebat eos, per diem in columna nubis, per noctem in columna ignis, vt esset lux veroque tempo-

X x 2 re.

348 Dominica secunda in quadragesima.

re. Nubes illa, & ignis ille, & columna illa auxilium Dei in populum ostendebant, & protectionem magnam praeferebant. Nubes enim viatores ab ardoribus solis defendit, ignis vero in nocte, a gelu, & frigiditate liberat. Columna firmamentum denotat. Quali ergo diceret Deus, ego vobis, & protectionem, & fortitudinem praestabo, quod, & praestitit, nam in eorum defensionem, & iter per medium mare aperuit, & ibi Pharaonem, & exercitum eius, undis obruit, & pro eis contra reges, & exercitus terre pugnavit, & cum aqua deficiebat, e faxis aquam praeclarissimam educebat. Cum vero panis deerat, Angelorum esca, & manna missio de caelo eos nutrebat. Sic Deus protegit suos, & tuetur, & prouidet illis in omni laboribus, & necessitatibus suis.

Apoc. 12.

4. & 14.

HOC Domini praesidium erga iustos expressit in Apocalypsi. Apostolus Iohannes. Vidi enim mulierem sanctam pasturientem puerum, qui venturus erat gentes: Et ecce draco magnus rufus habens capita septem, & cornua decem, & cauda eius trahebat tertiam partem stellarum caeli, & misit eas in terram, & draco stetit ante mulierem, quae erat paritura, ut cum peperisset filium eius deuoraret, sed raptus est filius eius ad Deum, & mulier fugit in solitudinem, draco autem persequutus est mulierem. Sed mulieri datae sunt alae duae aquila magna, ut volaret in desertum in locum suum. Immanis quidem erat bellua illa monstrum illud crudeliter insequatur matrem, & filium, sed in vanum laborauit, quia Deus protexit utrumque. Mulierem illam Ecclesiam Dei significare asserit sanctus Gregorius. Hanc ab initio persequitur daemon infernalis draco, iustis enim semper bellum infert. Sed illi Deus alas praebet, non columbae, quae meticulosa est, sed aquilae, quae agilitate, & robore, ceteras aues facile antecellit. Vbi duplex Dei auxilium considera in duplici ala, nam & intellectu splendore illustrat, & voluntate fortitudine munit. Anima vero intellectu illustrata, & voluntate roborata volat, & se a quocunque inimico defendit.

Greg. 33.

mor. 7.

Sed quid sibi vult, quod Iohannes addit, & adiunxit terra mulierem? Nunquid terra auxilium praebet iustis? Quid nisi? Ita quidem cum opus est terra, & caelum, & quidquid in eis est, iusto opem ferunt. Terra pro Moyse pugnavit, cum aperuit os suum, & inimicos eius absorpsit. Aqua pro Israele, quando iter in medio mari praestitit illi, & inimicos eius operuit. Ventus, dum flante vento vehementi, & yrente tota nocte, mare

Num. 16.

Exod. 14

vertit

Concio quarta.

349

vertit in sicum. Ignis, dum pueros custodivit in fornace Babylonica, & inimicos combussit, & caelumque, dum stetit ad vocem solue contra hostes suos pugnantis. Leones, dum Danieli parcentes, inimicos eius deuorauerunt. Vbi pro Eliseo certauerunt, dum pueros occiderunt, qui Eliseum affecerunt iniuria. Denique uniuersus orbis in hoc imitatur Deum suum, nam sicut ipse iustis in necessitatibus fauet, ita & orbis pro eis pugnat contra insensatos, & contra Demones, & contra nociva. Quodnam ergo maius, & uidentis genus, excogitari, & fingi potest, aut quo vallo, & aggeremelius possunt, iusti muniri.

Dan. 3.

Dan. 6.

4. Reg. 2.

num. 4.

Et tanquam in hominum oculis iusti aliquando derelicti esse videantur, vere derelicti non sunt. Vident cruces nostras corporis exterius, sed non consolationes nostras. Vides crucem, sed non praesidium cordis interioris. Audi Davidem: Abscondes eos in abscondito faciei tuae a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione linguarum. Perpendamus hic, cum sancto Augustino, Prophetarum verba: Non dixit abscondes eos in caelo sursum, vel in paradiso deorsum. Non dixit, abscondes eos in sinu Abrahae, sed in abscondito faciei tuae. Quid? Habet ne Deus recessus, & angulos in facie sua? Nonne ipse amictus est lumine sicut vestimento? Immo nonne ipse totus lux est? Quomodo ergo absconditio in luce poterit esse? Dicit Ambrosius exponens illa verba Psalmi 30. Ne propicias me a facie tua. Ait faciem Domini esse conspectum eius, in hoc ergo conspectu, suos abscondit Dominus, quia se illis peculiari quadam ratione praesentem ostendit, in laboris tempore, ut illum equo animo tolerant. Deum enim ita propitium sibi contemplantur, ut hac solum Domini praesentia contra omnia pericula santur, non extrahit, patientiam praebet, qua veluti armati hostiutelis periri non succumbunt, in quo maior Dei misericordia refulget, quam si illos a tribulationibus omnino liberaret (ut sanctus Gregorius ait.) Maiores enim ex patientia, quam ex pace percipiunt fructus.

Bernar.

Psal. 30.

Aug. ibi.

Ambros.

50. Ne propicias me a facie tua.

sup. ps. 50

Greg.

Sic cum sancto Abrahamo se etiam gessit, nam cum ille maximos in peregrinatione sua labores pateretur, illico eum Dominus solabatur. Si peregrinatione defatigabatur, terram vberissimam promissionis, quam semini suo daturus erat ostendebat.

Xx 3

bat.

350 *Dominica secunda quadragesima.*

bat. Si vero timor aliquis inuadebat eum: *Ego ero protector tuus*, & merces tua magna nimis, dicebat illi. Similiter cum Reges barbari uxorem eius tollebant, Deus increpabat illos, quousque liberam, & intactam redderent uxorem viro. Denique ne inter exterarum nationes inopiam pateretur, diuitijs cumulauit illum. Vnde eum Rex quidam spolia quædam illi offerret, nec filum subtegminis recipere voluit: *Ne dicas* (ait) *ego dixi tui Abraham*. Senferat sanctus Patriarcha, Deum protectorem suum esse, & ideo ab eo solummodo ditari volebat. Ita consulit rebus iustorum Deus, sic illis vitæ necessaria præstat, sic protegit, & in laboribus, periculisque defendit, ut in eum sperare discant, timere desinant. Et quamuis crucem etiam plumbeam plumbeam esse supposita diuina ope, arbitrentur.

Gen. 14

psal. 26.

num. 24.

sknile.

HINC sanctus Dauid protectoris nomen Domino tribuit, dicens: *Sicut tu es iustus a Domino, & protector eorum in tempore tribulationis*. Et subdit: *Iustus, cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam*. Vbi Augustinus, cum ceciderit, scilicet, in aliquam tribulationem, & exhonorationem, contumeliam, afflictionem, damna, & cetera, quæ abundant in vita ista generi humano, in his non collidetur, quia Dominus supponit manum suam. Ita Augustinus. Videtur quidem sæpe iustum periclitari, & iam iam omnino perire. Sed tunc, quando omnia iam desperata videntur, nec remedium superesse humanum, tunc Deus mire succurrit. Videas quædam sursum vitrum aliquod proiicientem, ut perite cum cadit manu colligat, qui vitrum cadens intuetur, & peritiam proiicientis ignorat, existimabit quidem vitrum in mille frustra fractum iri. At qui proiecit, cum prope terram vitrum accedens videt, brachium admo-uet, & supponit manum suam, & vitrum incolume capit. Sic Deus optimus maximus iustum sæpe à se proijcere videtur, & qui iustum inter aduersa positum intuetur, existimabit forsam, in frustra frangendum esse. At Dominus supponit manum suam, ut cum ceciderit non collidatur. Sic Abrahamus euenit, cum à Domino tetatus fuisset in filij sui sacrificio. Sic Dauid cum in modum coronæ à Saule cingebatur. Sic Susanna, cum sententiæ mortis damnata, ad supplicium duceretur. Sic Daniel, cum in lacum leonum proijceretur. Sic tribus pueris, cum in fornacem ignis missi fuerunt. Sic Petro cum in mare pene mergeretur. Sic Paulo, cum in profundo maris fuit. Sic alijs innumeris sanctis contigit assidue, qui cum cecidissent in tribu-

Concio quarta. 351

tribulationes multas & malas, Dominus supposuit manum suam & non sunt collisi.

Et ne omnes coaceruatim pertranseamus. Quid acciderit sancto Iob attende. Humani generis hostis omnia tormenta bellica inferni in illum explosit. Sabæorum, & Chaldæorum exercitus in eum armauit. Igne, & tempestatibus oppugnauit, armenta bouum, & camelorum, greges arietum, & ouium ademuit. Liberos, ac seruos interfecit, domum euertit, illumque vulnere pessimo sauciavit. At efficere non potuit hac oppugnatione vehementi, ut in aliquod peccatum prolaberetur, aut saltem aliquam impatientiam notam incurreret. Denique in omnibus his (ait scriptura sacra) non peccauit Iob labijs suis. Ita quidem: Nam Dominus supposuit manum suam. Erat enim vir iustus simplex, rectus, & timens Deum. Opem illi tulit, ut non caderet in peccatum, & patientiam donauit, qua ab ipsis tribulationibus eriperetur. Deinde vero pro rebus familiaribus, quæ amittit, accepit duplicia de manu Domini, & filios totidem, imo filias pulchriores. Sic illi Dominus supposuit manum suam. O admirabilis prouidentia Dei erga iustos! Vere mirabilis est Deus in sanctis suis. Mirabile, & amabile id quod sanctus Dauid in psalmo 90 ait: *Angelis suis Deus mandauit de te (viro scilicet iusto) ut custodiant te in omnibus vijs tuis: in manibus portauit te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum*. Ac si diceret, si ceciderit, non collidetur, nam Angeli supponunt manus suas. Sed mirabilius, & amabilius multo est, quod audiuius: *Dominus supponit manum suam*. Benedicta sit talis manus & prouidentia talis. Hinc omnibus qui Deo placere contendunt maxima occasio nascitur sperandi in Deum, quantumuis periculis & tentationibus maximis circundatos, & obrutos se conspiciant. Ne animo cadas frater, cum insimiles tribulationes incideris: spera in Domino, & fac bonitatem, & pascere in diuitijs eius. Quia Dominus supponet manum suam, ut non collidaris.

Iob. 2. nu.

10.

psal. 90.

psal. 45.

num. 1.

psal. 117

num. 13.

SIC se habuit Dauid in tribulationibus suis, & ideo dicebat: *Deus refugium nostrum, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inueniunt nos nimis, propter ea non timebimus dum turbabitur terra, & transfrentur montes in cor maris*. Ac si dicat, poterit vniversus terrarum orbis euerteri, poterunt montes, qui in medio terræ sunt, in altum mare deturbari. Poterunt denique terræ, mariaque turbari, ego vero non turbabor, non timebo, quoniam tu refugium nostrum, & virtus nostra es, tu supponis manum tuam, ut non collidamur. *pulsus enim euersus sum, ut caderem, & Dominus suscepit me*. Sic etiam beatus

352 Dominica secunda in quadragesima.

beatus Paul. qui de se ita ad Cor. scripsit: Nolumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra qua facta est in Asia. quoniam supra modum gravior sumus supra virtutem, ita ut tederet nos vivere, sed ipsi in nobis meritis responsum mortis habuimus. Hic primo animaduerte ad quantam calamitatem deuenerit Paulus, qui cum esset laborum patientissimus, & sublimi quadam animi constantia, & fortitudine praeditus, ita ut in tribulationibus gloriaretur. In tantas angustias redactus est. ut illum vivere tederet. Sed nunquid Deus oblitus est Pauli, vel Paulus oblitus est in Domino sperare? nihil minus. Deus (inquit ibidem) de tantis periculis nos eripuit, & eruit, in quem speramus: quoniam, & adhuc eripiet. Ecce manum Domini suppositam, ne collideretur iustus, qui in tales calamitates inciderat: Ecce spes iusti in medio tedio vite, quo vehementer tentabatur.

SIMILITER sanctus Iob in suis tribulationibus se gessit, cum enim tot calamitatibus se circumdatum videret, & insuper amicos suos, & uxorem propriam exprobrantes sibi, in hanc saluberrimam vocem erupit: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Iam sanctus iste nullum refugium humanum esse prospiciebat, nihil nisi mortem superesse sibi, considerabat, at spem nunquam omisit. Amisit cuncta, sed spem in Deum nunquam amisit. Spem in rebus humanis amiserat, superius dicens, desperavi, at spem in Deo suo nunquam. Semper enim sperauit Deum sibi propitium futurum, atque ideo in quocunque euentu, felicem exitum se habiturum esse.

HINC sanctus David ait: Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione Dei cuius commorabitur. Dices Dominus susceptor meus es tu, Deus meus sperabo in eum, &c. Id quod primo dicit, qui habitat in adiutorio altissimi, periphrasis iusta est. Nam si interrogas, quid iustus sit? Responderi potest, iustus est qui habitat in adiutorio altissimi. Ibi habitat veluti in arce munitissima, ab spiritus pusillanimitate, & tempestate munitus: Nam turris fortissima nomen Domini, ad eam currit iustus, & exaltabitur. Quis enim poterit nocere habitanti in adiutorio altissimi? O iuste altissimum posuisti refugium tuum, non accedet ad te malum! Non enim est protectio diuina ad instar protectionis humane, quamuis principum, & regum sit. Hi enim saepissime deficiunt, vel quia non possunt integre illud prestare, vel quia nolunt. At Dominus, & vult, & valet, ut illis opem plenissime ferre. Vnde merito dicit ille: In protectione Dei cuius commorabitur. Id est, securus, & saluus erit. Et ita Deo dicere

Concio quarta.

353

edere poterit: Susceptor meus es tu. Quod exponens sanctus Bernardus, ait: Possunt omnia dicere creator meus es tu, possunt & animalia dicere, pastor meus es tu, possunt omnes homines dicere, redemptor meus es tu, at susceptor meus es tu, is tantum dicere potest qui habitat in adiutorio altissimi. Vnde & addit, Deus meus es tu. Cur non Deus noster? Quia in creatione, in redemptione, cate risque communibus beneficijs, est Deus omnium. Sed in temptationibus suis, tanquam proprium eum habent, singuli electorum, sic enim paratus est suscipere cadentem, & eripere fugientem, ut videri possit, relictis omnibus alijs, ei soli operam dare. Haec Bernardus.

S V B D I T vero Psalmus: sperabo in eum. Hoc elicit iustus ex perimento edoctus, & diuinam bonitatem cognoscens. Si enim Deus ita protector est iustorum, equum est, firma quadam spe, semper sperare in eum, quantumcunque intrent aquae, usque ad animam meam, vnde merito prosequitur David, dicens: Non timelis a timore, ab incursum, & sagitta volante in te, a negotio perambulante in tenebris, ab incursum, & demonio meridiano. Hoc est, nihil timendum superest iusto, neque apertas, neque occultas. Daemonum tentationes, non sagitta, nec aliud, quod nocumentum asferre posse videatur, sed spe rare absque timore villo potest.

NECESSARIA valde spes ista est, si enim illa defuerit, diuinum auxilium etiam tibi deerit. Dubitauit Petrus, & cepit in mari mergi, quia dubitauit, & ab spe firma defecit: Sperantem autem in Domino, misericordia circundabit: quoniam in me sperauit (ait Dominus) liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione eripiam eum, & glorificabo eum. Magna sunt haec, & speranti in Domino promittuntur: Spera in Domino, & ipse faciet. In hac enim vita protector erit, & in aeterna glorificator. Amen.

psal. 90.
num. 14.

CON-

CONCIO QUINTA.

Discursus primus, in quo agitur de maximo illo Christi Domini beneficio, in nos collato, cum animi gloria repressit, ne in corpus semper diffunderetur, ut sic pati posset, & morte subire pro nobis.

Thema. Transfiguratus est ante eos, &c. Mat. 17.

D. Aug. **C**um connaturali quadam ratione diffunditur, ut Diuus Augustinus, & Diuus Thomas testatur. Vnde si anima celestis, luminis claritate, circumfusa sit, & corpori coniungatur, ut fiet in nobis, cum homines a mortuis resurgant, statim in corpus splendor ille dimanat. Ut nubi obscuræ accidit, cum obeuntis solis radijs percutitur, quæ adeo illustratur, & splendet, ut solis lucem, & claritatem referre quodammodo videatur. Sic anima corpore circumdata, illud diuini luminis splendore circumfundet, & illustrabit. Vnde à primo temporis puncto, quo Christi Domini corpus sacrosanctum in purissimæ virginis utero conceptum est, huius gloriæ splendor illi debebatur, quo perfunditur hodie in admirabili sua transfiguratione. Præcipue cum corpus illud sanctissimum, verbo esset unitum, vnione hypostatica. Ex qua vnione, connaturali quadam ratione (ut ait Damas.) sequebatur, ut animæ gloria in corpus diffunderetur. Cur ergo Dominus noluit à primo conceptionis suæ puncto, corpus gloria illustrari? Cur in transfiguratione tantam gloriam retraxit? Diuus Thomas rationem reddit, dicens: A principio conceptionis Christi, gloriam animæ non redundasse ad corpus, ex qua dam dispensatione diuina factum est, ut in corpore passibili nostre redemptionis, expleret mysteria. Itaque ut tormenta perferre posset doloribus affici, verberibus contundi, spinis trahi, clavis, transfigi, in crucem denique rapi, & mortem atrocissimam subire, gloriam repressit & arcuit, ne in corpus diffunderetur.

Maximum beneficiū est hoc, qualibet actione gratiarum dignissimum. Quia non solū Dei filius, propter nos homines, & propter nostram salutem passus est, sed ingens miraculum edidit, ut pati posset, gloriam intra animam continuit, quæ tanta est, ut cum eius guttam Petrus degustaret, præ nimia dulcedine, & suauitate extra se raptus videretur, & hac se ipsum Dominus priuat, ut dolores perferat. Poterat Christus Dominus illo die, quo conceptus est gloriam

gloriā, per aliquod breue tempus suspendere, & preces ad Deū fundere, quo nobis salutem impetraret, & gloriam nobis ex toto rigore iustitiæ (ut Theologi dicunt) mereretur. Quia opus illud infiniti valoris erat, eo quod esset suppositi infiniti. Sed ut redemptionis genus illustrius, & præstantius esset, & ut nobis exemplū patientiæ relinqueret, voluit gloria corporis expoliari. Illi sit honor, & gloria in secula seculorū.

MIRAN SVR valde sancti cū Regem Dauidem, regalibus vestibus exutū contemplantur accinctū ephod lineo, saltantem totis viribus corā arca Domini. Sed maiori admiratione dignū est, quod hodie Christus Dominus efficit. Qui cum se celestis gloriæ vestibus ornacū animaduertat, hunc speciosissimum ornatum deponit de monte descendit, & crucem amplectitur ignominiosam, in quam hominum amore captus dolores maximos, & cruciatus acerbissimos perpeffus est.

OSTENDIT sponsa amorem eximium, quō sponsum prosequatur, cum stratum lectū mollium, atq. subactū, in quo requiescebat, deseruit, & domo egressa est, ut illum quæreretur, ex quo & multas difficultates superauit, maximosq. labores perpeffus est. Sed quid mirū, cū sine illo non posset vitam ducere, neq. nisi in illius oculis, vultuq. acquiescere. Illud vero magis mirandū est, quod Christus splendore illo, quo in monte Thabor circumfusus est, quod Christus descendat, ut querat sponsam suam. Cur o Domine vestem deponis, qua omni voluptate perfunderis, cū nullius adminiculo indigeas? Fratres meos quero, ut illis beneficiam, nullum laborem reculabo. O singularem Domini beneficentiam! o admirabilem charitatem. Deseruerūt Apostoli vilem supelectile, & scissā retia, ut Christi sequerentur & tanti id Christus fecit, ut diceret: *Ame dico vobis, qui vos qui secuti estis me, in regeneratione cū sedet a filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis, & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.* Et ut appareret apertius, quāti sepe Dñs æstimet simile obsequiū, promissū premiū extēdit ad omnes dicens: *Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meū centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Animaaduertite, quāti faciat Christus hanc rem cōtempnā. Quanti igitur fieri debet a nobis, id quod Christus gloriā sui corporis, quæ tanta quidē est, ut si omnes mūdi thesauri, omnes voluptates, omnes deliciæ in vñū collectæ, cū illa cōferā

2 Reg. 6.
num. 13.

Canti. 34
num. 7.

356 *Dominica secunda quadragesima.*

aut in certamen contentionemque veniant, quasi nihil in compa-
ratione illius reputentur. Et si ille, cum Deus sit, tati facit res par-
vi ponderis, & momenti, quas illius causa relinquimus. Nos, cum
homines sumus, quanti faciamus oportet maximam sui corporis glo-
riam, quam nostri causa Deus Dominus reliquit. Deseruerunt Apo-
stoli tuguriola, & retia, sed illorum intererat, ea deferere, & Chri-
sto Domino adherere, a quo quidquid boni rationem habet pro-
ficiscitur: Christus autem quid utilitatis decerpit? deseruit tamen
Christus gloriam suam, & id nostra maxime interfuit, cum inde
ad nos omne bonum proficiscatur. Animadvertite, an rationi con-
sentaneum sit, ut maximum hoc beneficium, maxima quadam gra-
ti animi significatione prosequamur. Mentis illae caelestes, quae
diuinæ maiestatis solum circumstant, illum laudent, & pro tan-
to beneficio gratias agant, & quoquomodo possint rependant.

E T ne solum grati animi significationem praebeamus, hinc
etiam colligere possumus, qua ratione deliciae nobis deferendae sunt
ut diuino amori inseruiamus, cum Christus Dominus maximam
foelicitatem deserat, ut nostri amori vacet, & nostri utilitati opera-
det. Cuiuslibet beneficii memor est Deus, & gratiam cumulatissi-
me refert. Oblulit illi Abrahamus filium suum, & ut officium illud
illustri gratia excipiat, offert illi Deus filium suum. Christus Do-
minus se ipsum offert nobis in sacrificium, & ob id gloriam cor-
poris modo deponit, quae gratiarum actio tanta in nobis erit, quae
tanti beneficii magnitudinem, aliqua ex parte aequare possit? Levis
omnis gratia est, pro tanti beneficii magnitudine. Par pari referre
non possumus. Quid ergo nobis faciendum est? Dicam. Exoptat
maxime Deus, ut inani mundi pompae, gloriae, & felicitati nunciū
remittamus. Ut a peccandi consuetudine inueterata abducamur,
& animos nostros reuocemus, quod rationi valde consentaneum
est. Praesertim cum id nobis valde perniciosum sit, si illi morem no-
geramus, & curemus, ne id, quod praestari a nobis facile potest, re-
quirat, & exigit. Relinquamus ergo saltē peccata amore illius, qui
pro nobis reliquit tantam gloriam.

Discursus

Concio quarta.

357

*Discursus secundus ostendit, animam in
oratione transfigurari.*

Thema.

Transfiguratus est ante eos, &c. Mat. 17.

A DE O fuit admiranda Christi Domini transfiguratio, ut san-
cti Euangelistae minutatim eius circumstantias exprimere cu-
rauerint. Inter quas opportunitas est, in qua facta fuit. De qua
Diuus Lucas ait: *Et facta est tunc oratio eius altera, &c.* Voluit
itaque Dominus in oratione transfigurari, quanuis absque illa po-
tuisset, ut ostenderet nobis hominem suo modo, etiam in oratio-
ne transfigurari, & in virum alterum commutari. Dum Christus
transfiguratur in oratione, splendet vultus eius sicut sol, sic etiam
in oratione animus splendore perfunditur, & lucet velut sol. Lu-
cet inquam non materiali luminis splendore, sed spiritali, & diui-
no, virtutis, & sanctitatis. Splendet denique in ea Deus, qui lux
est, & tenebrae in eo non sunt vllae.

I D significabat splendor ille celestis, quo Moyses circumfusus
ē monte descendit, qui quidem tantus erat, ut ad colloquen-
dum cum Moyse, faciem eius velare opus esset, quia lucis vehemē-
tia, oculorum aciem intuentium perstringebat. Sed vnde tantus
splendor erupit? *Ex consortio* (inquit scriptura) *sermonis Domini.* Sic
solum in facie, & in exteriori hominis aspectu, & compositione re-
lucet, sed in omnibus operibus, & vita ipsa mirum in modum splē-
det. Totus homo lucet, lucent verba, lucent silentium, lucent visus,
lucent vestis, lucent incessus, lucent mensa, lucent denique omnia. Nā
in verbis circumspectio, in silentio prudentia, in vultu modestia,
in operibus peragendis candor, & sanctitas emicant, & persul-
gent.

I D sanctus Chrysostomus, eloquentia, qua solet attigit, dicens:
Necesse est, ut qui cum Deo familiaritatem habet, superior evadat
morti, & omnibus, quae corruptioni sunt obnoxia. Et sicut fieri ne-
quit, ut qui solis radijs fruitur, non effugiat tenebras, ita fieri ne-
talit. Siquidem ipsa dignitatis sublimitas nos ad immortalitatem
transfert. Etenim si qui cum Caesare miscet sermonem, familiari-
terque

Exo. 34.
num. 3.

Chry lib.
1. de orat.
do De. m.

terquæ cum eo cōuersantur, non possunt esse pauperes. Multo minus fieri potest, ut qui Deum deprecantur, cum eo familiariter colloqueantur, animis habere ita mortales. Nam mors animæ est impietas, & vita pugnans cum lege diuina. Ex quo sequitur animæ vitæ esse Dei cultum, ac vitam eo cultu dignam: Vitam autem puram, & Dei cultu dignam miris modis oratio conciliat, & conciliatam auget, & sicut thesaurum recondit animis nostris. Hactenus Chrysostomus. Hæc orationis transmutatio est, quæ hominem cœlestem ac diuinum reddit, & à praua viuendi consuetudine, ad bonam viuendi normam reuocat. Qui enim prius carne ducebatur, iam spiritu ducitur, qui peccatis inserviebat, iam præclaris operibus exercetur. Id ex consortio diuino ipsi communicatur. Et ideo præclare sanctus Chrysostomus ait: Fieri nequit, ut qui solis radijs fruitur, non effugiat tenebras.

*Psalm. 33.
num. 6.
Theodo.*

HINC David admonet: *accedite ad eum, & illuminamini.* Vbi Theodoretus, qui cum fide ad eum accedit, arcane lucis radios suscipit. Sicut Moyses in monte. Hæc ille. Vnde accedere ad orationem nihil aliud est, quam accedere ad Deum, ad illum enim non accedimus corporis gressibus, sed animi affectibus, & suspirijs, & attenta mentis consideratione. Qui his gressibus ad iustitiæ solem appropinquauerit, fieri nequit, quin illius splendore illustretur.

RATIO autem huius est, quia homo facile fingitur, ad normam eorum, quibuscum agit, & versatur, si illi perdit, & scelerati sint, improbos mores ebibit. Si probi, & honesti, optimos mores induit. Hinc est quod diuinos mores imitatur, is qui cum Deo crebro in oratione agit. Ideo sancti illi viri, qui degebant in solitudine, cœlestem vitam agebant, nec homines, sed Angeli diuini apparebant. Angeli inquam videbantur humani, vel homines Angelici, quia conuersatio illorum in cælis erat. Cum Angelis loquebantur, Deum laudabant, psalmos canebant, sempiterna considerabant, de diuinis rebus colloquia miscebant, ac semper præclaris operibus se exercebant. Idque ideo, quia oratione, & meditatione assidue Deum conueniebant, & cum eo familiariter agebant, & in Angelos transfigurati videbantur.

HINC colliges ergo causam, cur pauci sint, qui transfigurantur in Deum, quia cum Deo colloquia nunquam habent. Cernes illos in belluas transformatos, ac si in Circis manus incidissent, & diabolica quadam methamorphosi in feras conuersos, voraces ut lupos, & strutiones, feros ut leones, & pardos, cruentos ut rigres, & vrsos

vrsos raptis catulis, tardos ut bobes, & iumeta. Callidos, ut vulpes, & canes. Superbos ut elephantes, & pavones. Auaros, & rapaces, ut talpas, & vultures. Luxuriosos sicut equos & mulos, quibus non est intellectus.

ACCIDI Tenim illis, quod olim Nabuchodonosor, cui datum fuit cor belluæ, & veluti bellua, inter belluas commorabatur, & sicuti bos fœnum comedebat, sic isti, & cor, & victum, & vitam belluarum gerunt. Vnde tanta in malum ruina? quia cum sceleratis, & belluinis hominibus conuersantur: *Qui tetigerit pecem* (ait Spiritus sanctus) *inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo in facie sua* quid mirum si scedatur, qui inter carbonem agit? Quid ergo mirum si inter superbos superbus, inter avaros avarus, inter lasciuos lasciuus, & inter pessimos pessimus, quis evadat?

Simile.

SI ergo belluinos mores exuere cupis, & diuinos induere, age, belluas istas in humana effigie latitantes, deuota. Accede ad Deum, & illuminaberis, & diuino indues mores, quibus, & hic gratiam, & in cœlo gloriam æternam consequaris, Amen.

Feria 4. post Dominicā secundā quadragesimæ.

CONCIO PRIMA.

Discursus primus, in quo maximum Christi passionis beneficium expenditur.

Thema. *Eccc ascendimus Hierosolimam, & Filius hominis tradetur.* Matth. 20. num. 17.

SÆPE numero Seruator noster in sermonem adducebat ea, quæ nostri causa perpassurus erat: quo circa rationi cōsentaneum erit, eius in hac re animū, & consiliū inquirere, ad hoc enim ab ipso Christo incitatur, qui ait: *Eccc ascendimus Hierosolimam* &c. Ecce, inquit, id est, cōsiderate, & attento animo inspicite. Videamus ergo, quid nobis cōsiderandū, quid attento animo inspicendum sit.

ET quidem illud à sanctis patribus in nostræ reparationis beneficio præcipue perpeditur, cur scilicet humani generis vindex tanto nos labore, tantisque tormentis redemerit. Neq̃, mirū esset omnes homines, & diuinas etiā mētes Dei causa vehemēter cruciari, acerbissimisque doloribus torqueri. At, quis vnquā putaret, vel cogitatione perciperet ipsum Dei filium plures labores immanis-

similisque

360 Dominica secunda in quadragesima.

simosque cruciatus hominū causa subiturū? Cum voluit Euangē-
licus ille vates hanc Christi Domini passionem minutatim predi-
cere. Varietium his verbis exordior. *Quis credidit auditur nostro,*
& brachium Domini cui reuelatum est? Id est, quis crederet, & intelli-
get? Ac si diceret, quis sibi persuadebit, aut animo, & cogitatione
concipiet, nisi celesti lumine illustretur, æternum, & immortalē
Deum contumelijs lacerandum, virgis cadendum, cruci affigen-
dum, ac morte turpissima, hominum causa, damnandum fore? Neq̃,
miror sane existimasse prophetam, difficile ab hominibus hanc ve-
ritatem nondum miraculis comprobata teneri, cum post multa
etiam miracula in eius confirmationem edita, eadem creditu diffi-
cilius iudicata fuerit: *ne credidit* (inquit Apostolus) *Christum crucifi-*
xum, talis quidem scandalum gentibus autem stultitiam. Sed cur scā-
dalum cur stultitia? Quia, vt beatus Gregorius asserit, stultum ho-
minibus visum est, vt pro hominibus auctor vite moreretur, & in
de contra eum scandalum sumpsit, vnde ei amplius debitor fieri
debat. Diuus item Hieronymus ait, scandalum est Iudæis, audire,
Christum mori potuisse, quem illi tanquam immortalem expectar.
Gentibus autem stultitia, quia secundum mundanam sapientiam
eis stultum videtur, credere crucifixum Christum. Hec ille: *Vidit*
olim & ipse ipsum Deum super solium excelsum, & eleuatam, & ea qua
sub ipso erant replebant templum. Seraphim stabant super illud: sex ala-
vi, & sex ala alteri, duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pe-
des eius, & duabus volabant. Quis ergo putaret eundē nunc cruci affi-
gi, qui tunc sedebat super solium excelsum, & eleuatam? & inter
duos pendere latrones, qui seraphicis mentibus stipatus erat? Hoc
igitur Iudæis scandalū extitit, gentibus vero stultitia. Nullus enim
eorum sua poterat cogitatione complecti, æternum æterni Patri fi-
lium, diuinarum humanarumque rerum moderatorem, & totius
vniuersitatis effectorem Deum, ignominiosissimam, & acerbissi-
mam mortem subiturum, illius hominis causa, quem ipse de nihi-
lo fixerat. Ad hoc enim constanti, & certo animo asserendum su-
pernaturali lumine opus est, ex quo huius beneficij magnitudo
percipiatur, cum illud hominum, vel Angelorum mente concipi
non possit, neque illorum omnium cogitationem subire, nunquā
potuerit.

MAGNA quidem admiratione captus Hieremias, lamenta-
batur maxime, eo quod flagella, & calamitates vsque ad portas He-
rosolymę deuenissent. Videbatur enim illi admiratione dignum,
Dei

Concio prima 361

Dei ciuitatem vexari, sed multo dignius admiratione est, ip-
sum Deum flagellis cælum esse, & virgarum plagis deforma-
tum.

AVGENT quidem verbis præcorum historie egregium il-
lud factum cuiusdam serui, qui cum cognouisset, milites quosdam
in Reatinā villam venisse, vt dominum suum Panopionem inter-
ficerent, commutata cum eo veste, permutato etiam amulo, illum
postico clam emisit, se autem in cubiculum, ac lectulum recepit, &
vt Panopionem occidi se passus est. Admiratur ergo historiogra-
phi, & commemorando augent, quo pacto cum hic seruus ante
oculos habuit, subitum militum accursum, conuulsa janua clau-
stra, minacem vocem, truces vultus, fulgentia arma: Et mortem si-
bi imminentem aspexit, quo inquam pacto non clamauit, se seruū
Panopionis esse, non vero ipsum Panopionem, vt hac ratione vi-
tam tueretur suā, & atrocissimam mortē effugeret. Plurimū sane
hic seruus pro suo domino fecit, sed multo magis Christus Domi-
nus hominum causa laborauit. Si enim seruus ille vestem sui domi-
ni suscepit, Dominus ac Deus noster sui serui formam accepit, ha-
bitu inuentus vt homo, si ille vulneribus confossus interiit, Chri-
stus Dñs grauissimis vulneribus, immanissimisque cruciatibus, ac
doloribus affectus occubuit. Si seruus in quodā domus receptacu-
lo interemptus est, Dominus quidem Iesus publice, & in omnium
oculis crucifixus est, morteque multatus. Ille denique vitam serui
pro defendenda sui domini vita tradidit, Christus vero Dei, ac su-
premi Domini vitā amisit, vt seruorum salutem, incolumitatemq̃,
tueretur. Quod si seruus ille dissimulatione vsus est, nec voluit se
manifestum reddere, sed mortem libenter oppetiit, suus vt Domi-
nus saluus euaderet. Dissimulauit etiam seruator noster diuinita-
tem suam, neque voluit mortem subterfugere, dicendo se Deum
esse, quia si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixis-
sent, sed mirā quadam taciturnitate, summaque moderatione de-
cultauit, vt hac ratione reus haberetur, & acerbissimam mortem
pro hominum salute, vitæque tuenda subiret. Quæ ergo ma-
ior fidelitas? quæ amicitia fidelior? quæ charitas ardentior ea,
quæ in huiusmodi facto elucet? & qua nos grati animi beneuo-
lentia illud prosequemur? Quod si Panopius ille tanti fecisse,
struxerit, in eoque epitaphium collocauerit, in quo se illi
gratum, ac beneficij memorem ostendebat, quanto potiori
iure

Vale. Ma.
li. 6. c. 8.

iure beneficij à Deo in nos collati memoriam perpetuo conserua-
bimus, & gratissima quadam animi recordatione, sempiternaque
benevolentia colemus? Praesertim cum nullum aliud à Deo in nos
beneficium illustrius extet, & in nullo alio praestando cruciatus, fla-
gella, dolores, aut labores aliquos ille subierit. Totam enim hanc
rerum vniuersitatem unico duntaxat verbo effluxit, quia ipse di-
xit, & facti sunt, illaque sine ullo labore, aut sollicitudine, & curae
& conseruat. Plura quidem, ac maxima beneficia contulit Deus in-
Israhelitis, eos siquidem à dira Pharaonis seruitute vindicauit, & in-
iucundissimam, charissimae suae patriae libertatem asseruit, adiu-
uans illis in Iordanis flumine aperuit, quo sicco pede pergerent, & Pha-
raonis milites, à tergo eos insequentes in aquas demersit, coeleste
illis cibum, aquamque suauissimam in vasta solitudine suppedita-
uit, & eos in amantissima sua lege sacris, ac ceremonijs instituit. Sed
neque in his omnibus beneficijs faciendis aliquam ille opera, aut
laborem posuit. At in nostrae reparationis beneficio praestando,
plurimum certe elaborauit, fatigationem, & lassitudinem subiit,
& tandem opprobrijs affectus, flagellis cesus, spinis redimutus, spu-
tis illitus, in crucem actus extremum vitae spiritum edidit. Quan-
tam vero gratiam huiusmodi beneficium exigit, in sequenti discursu,
diuino iuuante numine explicabimus.

*Discursus secundus de gratia, quae à nobis Deo
optimo maximo referenda est, eo quod
tot ille labores, nostri causa
pertulerit.*

*Thema. Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis
tradetur, &c. Matth. 20.*

Ps. 117
v. 1.

ITA debita est gratificatio pro beneficijs immortalis Deo, ut
etiam flagella ab eo in nos profecta, grato sint animo accipien-
da. Quod quidem regius ille vates edocuit, cum ait. *Lauda Hiero-*
solymam, &c. Ps. 137. *Quia Dominus solus sanctus, &c. Ps. 137.*
Adipe frumenti faciat te, qui cimitit eloquium suum terra, velociter cur-

vit sermo eius. Recte pro huiusmodi beneficijs gratia aguntur. Sed
audi, quid subiungat propheta. *Quid dicit nuncius meus, nebulam
sicut cinerem spargens, & nubes crystallum suum sicut buccellas, aut faciem
frigoris eius qui sustinebit? At cur pro niue, & pro nebula agenda
sunt gratia? quae utilitas in vrisque? quod si & in his aliquid emo-
lumentum reperitur, quare subditur utitur crystallum suum sicut buccellas?
An pro lapidibus his, quibus fruges, niue, & reliquiae arborum
fructus perduntur, gratiae habenda sunt? Ita sane, quia, praepro-
positum, quamuis lapides, & flagella sint, grato sunt animo recipien-
da ut amore suscipiatur quod amore confertur. Quod si ille pro
calamitatibus, ac supplicijs ab ipso illatus, gratiarum actionem requi-
rit, quam gratiam exiget pro supplicijs, ac flagellis ab ipso meritis
tri causa perperis? Pro maximo nostrae reparationi beneficium? pro
acerbissima illa morte, quam subiit, ut collapsum hominum genus
restauraret, & in libertatem assereret.*

FA S C I C U L V S Myrrhae (inquit sponsa) *dilectus meus mihi inter
vbera mea commorabitur.* Myrrha quidem amarum quoddam aroma
est, & ut beatus Bernardus ait, acerbissimam Christi passionem, &
dolores significat. Atque ideo cum sponsa Christum Dominum
doloribus, & tormentis affectum, animo consideraret: Fasciculus
(inquit) *myrrhae dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur.* Non
retro in scapulis, sed inter vbera pro oculis, & in corde, & sicut per
pulchrum, & preciosissimum emblemam à collo meo pendeat. In que
verba venuste, ac luculenter scribit Bernardus, & ad sponsae imita-
tionem suos alumnos excitat in hunc modum. Tu quoque si sapi-
entiam sponsae prudentiam, atque hunc myrrhae tantam charam fasci-
culum, de principali tui pectoris, nec ad horam patieris auelli. Ama-
ra illa omnia, quae pro te pertulit, semper in memoria retines, & assi-
dua meditatione reuoluens, quo possis dicere, & tu: *Fasciculus myr-
rae dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur.* Plura alia hu-
iusmodi apud eundem Bernardum inuenies. Hunc igitur sponsae fas-
ciculum ex omnibus Christi laboribus compositum, aptemus nobis,
illudque cordi nostro applicemus, & gratos nos ipsi Deo, tantique be-
neficii memores praebeamus, huiusque fasciculi memoria semper
in nostro animo cum grata recordatione versetur.

Q U A S S I D V A M recordationem mandatorum Dei polliceba-
tur sibi sanctus David, dicens: *Te aeternam non obliuiscar, iustificationes
tuas, quia in ipso iustificasti me.* Attende causam huius aeternae memo-
riae.

Cantic. 2.
num. 13.

Bern. ser.
43 in Ca.
tic.

Bern. id.
ibidem.

Ps. 118.
num. 93.

364 FERIA 4. post 2. Dominica quadragesima.

tiq, quia in ipsis inquit uiuificasti me. Considerabat rex sanctus legis notitiam, & meditationem illum docuisse, normam qua omnia peccata vitaret, ex quo animę vita penderet, quomodo ergo nos obliuisci poterimus passionis Christi Domini, ex qua vita animę nostrę salus, gratia, & gloria depēdet, lex viam vitę docet, at Christi passio vitam ipsam pręstat, & omnes qui saluantur, passioni Christi id acceptū ferunt, cur ergo etiā nō dicimus nos, in eternū nō obliuiscemur passionis rēgē Christe, quia in ipsa uiuificasti nos: *Vid. & audiui* (ait Apostolus Ioānes) *voce Angelorū multorū in circuitu throni, & animalium, & seniorum & erat numerus eorū milia millium & centum voce magna: Dignus est agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuitiam, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem, & omnem creaturam, quę in calo est, & super terram, & sub terra, & quę sunt in mari. Omnes audiui dicentes: Sedēti in throno, & agno benedictio, & honor, & gloria, & potestas in secula seculorū.* Magnę quidem, & egregię erant eiusmodi laudes, quę omnes ea ratione Christo Domino deferebantur, quia ille tanquam agnus nobis occisus est. Si ergo diuinę illę mētes, has immortalī Deo gratias pro morte ab ipso suscepta persoluebant, cum illę non fuerint ea morte redēptę, quas eidem nos agemus, qui redēpti sumus ab omnibus peccatis nostris, & ob eam mortē ad iucundissimā vitā reuocati: Si itē reliquę omnes creaturę, quę rationis expertes sunt, maximas etiā Deo gratias habēt, p. beneficio ab illo in nos collato, rationi cōsentaneū est, vt nos, qui tāto beneficio fruimur, tātā Deo gratiā habeam, quātā maximā noster animus capere possit.

CVM summus, ac sempiternus Deus Pharaonē Israelitę in sequentem, ac persequentem, eiusque milites in sanguine fluminis aquas demeruit, ipsiq, Israelitis tutū iter parauit: Cecinit Moyses, & filij Israel carmen hoc Domino, & dixerunt: *Cantemus Domino, glorioso enim magnificatus est, equum, et ascensorem proiecit in mare, Dominus quasi vii pugnator omnipotens nomen eius; curius Pharaonis, & exercitū eius proiecit in mare.* Merito sane optimoquē iure Israelitę, gratis animis laudabant Deum, cuius illi ope, atque auxilio Pharaonis manus effugerunt. Qui quidem in animū induxerat, spolia illis detrahēre, mortemq, crudelissimam inferre. Dicebat enim. *Perssequar, & comprehendam diuidam spolia, implebitur anima mea, euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea.* Quapropter magno beneficio eos Dñs affecit, eū ab huius hostis furore incolumes seruauit. Sed longe maius, & pręstātius Dei in nos beneficium

Exod. 15.
numer. 1.

Exod. 15.
numer. 9.

Concio prima.

365

ficiū extat. Illos enim e Pharaonis manibus liberauit, nos vero e potestate dæmonis eripuit. Illos hostes in aquam submersit, & ipsis aditum ad terrā promissionis aperuit, iniūcos autē nostros, peccata nimirū nostra in suo pretiosissimo sanguine obruit, & nos ad terrā illā celestē eduxit. Illis periturā corporis vitā, nobis autē eternā animi salutē cōparauit. Illos deniq, immortalis Deus nullo suo labore defendit, vt autē nos saluos efficieret, vitā ipse, sanguinemq, profudit. Quod si Israelitę ob illud beneficiū sibi pręstitū immortales immortalī Deo gratias egerūt, quā grati animi beneuolentia, beneficiū nobis a Deo datum, quod omnem gratiā vincit ac superat, excipiemus, & quo ad eius fieri possit remunerabimur?

Iud. 8.
num. 22.

CVM fortissimus Gedeon eosdem Israelitas e Madianitarum seruitute vindicauit, dixerunt omnes viri Israel ad Gedeonē: *Dominare nostri tu, & filius tuus, & filius filij tui, quia liberaisti nos de manu Madian.* Eadē nos verba faciamus duci nostro Iesu, dominare tu seruator, & assertor noster Christe, dominare inquam nostri, qui liberaisti nos de manu dæmonis, & in charissimam libertatē asseruisti.

2. Paral.
35, nu 23

TESTANTVR sacrę literę, Regem illum Iosiam vitā in acie profudisse, cum fortiter aduersus Ethnicum quendam Regē dimicaret, & Dei populi propugnationem defensionemq, susciperet. Cuius quidē mors tantū omnium animis dolore inculsit: *Vt vniuersus Iuda sacrę scripturę verba sunt hęc* & Hierusalem luxerint eū. Ieremias maxime, cuius omnes cantatores, atq, cātatrices vsque in presentē diē lamentationes super Iosiam replicat, & quasi lex obtinuit in Israel. Ex quo perspicimus, quāti fecerint Israelitę Regē illum, eo quod ipsorū causā in pręlio fortiter occubuit, & quā sit eū ratione coniunctū, vt nos maximi æstimemus Deum, & quā sit nostrū Iesum, qui nostri causā occidit in cruce. Quod si nos haud animi dolore disrumpimur, nec grauitur eius mortē deploramus, curemus saltē nullū in eum crimen cōmittere, qui in nos tantū beneficium contulit: *Quomodo possum hoc malum facere?* (dixit honestissimus ille Ioseph) & peccare in Dominum meum? Et rationē huius si delitatis pręmiserat, cum dixit: *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua.* Hęc vobis ratio ante oculos obuerferetur, cū aliqua se offerat peccandi occasio. Deus enim se nō edulium, se moriens dat in pretium, se regnans dat in pręmium. Ne ergo obsecro per Deum immortalem, in eum peccemus Dominum, qui tot nobis beneficia pręstitit, qui tot dorsauit numera, qui gratiam denique, eternamque beatitudinem largietur.

Genes. 39
num. 9.

Zz 3

CON-

366 FERIA 4. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

CONCIO SECUNDA.

Discursus primus declarat, in Christi morte, & passione, Christianam disciplinam addisci posse.

Thema. Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis tradetur. Matth. 20.

SAEPE Christiana Ecclesia in hoc quadragesimali tempore Christi Domini mortem, ac dolores in fidelium memoria revocat. In principio scilicet quadragesimae, & in medio, & in fine illius. De qua etiam re humani generis assertor frequentem cum discipulis suis sermonem habuit, decebat enim eum magistrum, qui vir dolorum, & sciens infirmitates nominatus est, hoc de passione Christi argumentum. Non semel, aut iterum, sed saepius suis alumnis tradere. At quam utilis sit huiusmodi schola, quamque ad hominum institutionem necessaria breviter explicari oportet.

QUAE LIBET scientia videtur quibusdam primis principiis, in quibus omnes illius scientiae conclusiones continentur, atque ideoque praecipue in his principiis discipulos edocendis operari, & studium praecipue ponunt, eaque illis saepe relegendae, ac repetendae. Quia parvus error in huiusmodi principiis maximus est in tota facultate. Sic etiam passio Christi est quasi primum, ac praecipuum principium in Christiana disciplina, altissimaque morum scientia, in quo omnis nostra institutio perfectissime continetur. Christiana enim religio, quae ad nos rectis moribus imbuendos ordinatur, nihil aliud docet quam vitae integritatem, morumque sanctitudinem. Magnam animi submissionem, ardentissimam in Deum & proximos charitatem, obedientiam perfectam, iniquitatem animi magnitudinem, ac tolerantiam, aliasque huiusmodi virtutes. Quae omnes in acerbissima servatoris nostri morte excellentiori quadratione edocentur. Quapropter qui velit animi submissionem addiscere, oculos suos in Iesum crucifixum conijciat: Qui humiliatus est semetipsum usque ad mortem, mortem autem crucis. Et in eam deue-

ad phil 2

CONCIO SECUNDA. 367

nit abiectionem, ut inter duos pendens lateres, opprobrijs, & contumelijs obiectus, ignominiosam, atque infamem crucem subierit. *BERNARD.* Qui charitatem complecti, ardentissimum Christi crucifixi amore consideret: Qui hominum causa gravissima illa tormenta libenter sustinuit. Qui obedientiam accipere intendat, crucem in crucem accipiat. Qui ut dicit Bernardus ait, perdidit vitam, ne perderet obedientiam. Qui animi fortitudinem, & tolerantiam perdiscere, inspicat, & ardua cogitatione perpendat, quam patienter, & quo animo, ac serena fronte servator noster cruciatus, & mortem perferat, & pro persecutoribus roget. Qui denique quamcunque aliam virtutem consequi velit, in Christo crucifixio, eam elucere perspiciet, & ab eo discere, ac percipere poterit. A quo enim alio didicere sanctissimi viri eam, quibus ubi sunt, sanctitatem, nisi ab hoc sapientissimo magistro, ac praepatore Iesu? Quo alio duce, ac magistro ad celestium rerum cognitionem, & scientiam pervenerunt? *Non indicant* (inquit doctor ille gentium Paulus) *ne scire aliquid inter vos nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Et quidem quamvis hic Apostolus praecleara eruditione, atque doctrina ornatus esset, & celestium rerum cognitione instructus, ex nullo alio suam doctrinam hausisse fatetur nisi ex Christo crucifixio. O praeclearum, ac divinum sane praecceptum! a quo unius horae spatio plus scientiae, & cognitionis desumi potest, quam ab omnibus libris, ac magistris toto vitae tempore desumatur. Ab hoc quidem fortissimi Christi martyres invictam in perferendis tormentis tolerantiam perciperunt. Apostoli ardentissimum salutis animorum curandae studium. Monachi observantiam erga praelatos, reliquique omnes ab hoc uno perfectissimo exemplari virtutem, & sanctitatem potuerunt.

AT, quid cause sit, rogo, cur tam pauci huic scientiae studeant? Plenae quidem sunt Academiae praepceptoribus, & discipulis, qui inter canonicos, & civiles, aliisque huiusmodi facultatibus diligentissimè tractant operam, sed paucissimi reperientur, qui se in hanc Christianam crucifixi disciplinam tradant, vel in ea progressum faciant. Arbitrantur enim homines, reliquas facultates plus sibi utilitatis, allaturas, magisque sibi conducere ad vitam honestam, & honorificam, quam hanc, de qua loquimur doctrinam, & cognitionem. Sed errant sane, ac vehementer errant, haec enim doctrina non solum nobilior est reliquis omnibus, sed etiam utilior. In ea quidem verum, ius, canonicum, & civile continentur, quo recte in negotio illo fuso, supremoque Dei tribunali nostrae salutis negotia

368 FERIA 4 post 2. Dominie quadragesima.

tuebimur. Hæc est vera ars medendi animis, & quæ non mortalia corpora, sed immortales animos sanat. Hæc est suprema Astrologia, in qua cœlestes motus, diuinique cōcursus dignoscuntur. Hæc denique est sacra Theologia, quæ nos in diuinarum rerum cognitionem ducit, & ad cœlestes dignitates euehit. Cum ergo præclara hæc disciplina tam vtilis sit, ac necessaria, merito Christi Domini passio, & mors, à qua illa defumitur, sæpius repetitur.

Discursus secundus, de vinculo, quo obstricti sumus Deo, non solum ex eo, quod tot labores pertulerit, sed etiam, quia eos libenti animo, nostri causa subierit.

Thema.

Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis tradetur, &c. Mat. 20.

Mat. 12. **A** Natura insitum est, vt de ea re, quæ nobis grata est, frequenter sermonem habeamus. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Num. 34. Quapropter sæpe de re militari loquitur, cui bella placent, & qui amat litterarum studia, non raro de libris, ac sapientiæ cultoribus agit: Qui tenet aratrum (ait sapiens), & qui gloriatur in iaculo, stimulo habes agitat, & conuersatur in operibus eorum, et enarratio eius in filijs taurorum. Hinc factum est, vt seruator noster Iesus toties de morte, ac cruce, quam subiturus erat, sermonem instituerit, quia illius desiderio, & amore flagrabat.

Quamobrem in lege veteri cruenta sacrificia sæpe Deo imolabantur. Lex enim illa: *Umbra erat futurorum*, vt ait Apostolus, & sacrificia illa representabant cruentum hoc crucis sacrificium. Quo quidem facto, cessarunt reliqua omnia, quæ erant figura huius. Instituit ergo Deus sanguinolenta illa sacrificia, quæ sibi maxime placebant, eo quod gratissimum sibi sacrificium in cruce immolandum significabant. Quibus ille oblectabatur. Ad eum modum, quo homo, qui ab alio sibi amicitia coniunctissimo abest, eiusque videnti deliderio tenetur, solet illius effigie, aut simulachro oblectari, donec illius conspectum & vultum intueatur. Sic, etiã optabam maxime immortalis Deus, humanam naturam suscipere, & in crucis ara hominum causa immolari. Cum autem sciret, nondum aduen-

simile.

Concio secunda

369

tasse tempus, in quo cruentum illud sacrificium offerendum erat, delectabatur interim huius sacrificij simulachris, quæ ab ipso mundi primordio esse voluit. Quo circa in sacris sacri Ioannis vaticinationibus dicitur Christus: *Agnus occisus ab origine mundi*. Quæ verba licet aliqui alia via interpretentur. Diuus tamen Ambrosius super illud locum: ideo, inquit, dicitur Christus agnus occisus ab origine mundi, quia eius mors in sanctis Patribus ab exordio generis humani præfigurata est in primo homine dormiente, & Eva ex eius costâ facta, in Abel, Isaac, Ioseph, & pluribus sacrificiorum ritibus. Beatus etiã Augustinus sic ait: Christus fuit in Abel occisus, & in Prophetis ex honoratus. Itaq; ab eo die, quo vniuersum cõditum est, vique ad illum, in quo Deus optimus maximus humanam induit naturam, voluit ipse figuris, & imaginibus suam mortem exprimi. At quæ etiam post humanitatem ab eo assumptam, celebre illud agni paschalis sacrificium celebrari iussit, quod quidem ipse seruator noster singuli annis cum suis discipulis celebravit, & cū suæ mortis simulachrum esse cereret, non dubito, quin illo vehementer delectaretur.

OB eadem etiã causam cum sanctissimum illius corpus in monte Thabor lumine, & splendore circumfusum esset, de acerbissima sua morte egit, quæ adeo illi grata erat, vt eo tempore, quo se latissimum, & gloriosum præbuit, de ea, vt potè iucundissima, atque operatissima, sermonem habuerit.

DECLARAVIT quidẽ Christus hoc suum desiderium, cum ait: *Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor, vsque dum perficiatur*. In hoc baptismo doctores, Christi mortem, ac passionem intelligendam esse censent, à qua baptismus, & alia sacramenta Ecclesie, valorem, & dignitatem hauriunt. Et quomodo (inquit) coarctor vsque dum perficiatur? Adeo enim illius desiderij igniculo ardebat, vt quasi angustijs quibusdam premeretur eius animus, quousque suæ mortis tempus accederet. Quapropter illud appellat horam suam: *Sciens* (inquit Evangelista) *quia venit hora eius, vt transiret ex hoc mundo ad patrem*. Vocat inquam horam suam, quia in ea sui desiderij compos euasit.

SATIS profecto explicatur hoc seruatoris nostri desiderium hæc cupiditas, & voluntas moriendi in illis psalmi verbis, in quibus regius vates sub Christi nomine loquitur in hunc modum: *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei*. Quem locum de Christo intelligendum

Aaa

telligendum

370 FERIA 4 post 2. Dominio, quadragesima.

telligendum esse docet Beatus Paulus in epistola ad Hebræos, ubi hunc locum adducit, ac si in eo æternus Dei filius loqueretur. At ergo: *capite libri scriptum est de me.* Dicitur Augustinus exponit: In principio Psalmorum scriptum est de me, in quo agitur de Christo, & dicitur de eo, habere voluntatem in lege Domini. Dicit Hieronymus explicat: In principio Genesios, in quo statim fit mentio filij Dei. Alij interpretantur huc de libro predestinationis. De quo in alio psalmo scribitur. Deleantur de libro viventium, & cum iustis non scribantur. In quo libro scripti sunt omnes predestinati, sed in capite omnium positus est Christus, tanquam eorum caput, & primogenitus in multis fratribus, & tanquam per quem alij sunt predestinati. Alij denique sic exponunt: In capite libri, id est in summa legis diuine, nam: Hebræa non habent, in capite, sed in volumine libri. Et erit sensus, in summa, seu in ipsis scripturis sacris, quod de me dicitur, seu quod de me exigitur est, ut faciam voluntatem tuam, & hoc Deus meus, pater mi, ego volui, ita ut huiusmodi legem habeam in medio cordis mei. At, perpendamus, si placeat, quæ nam sit hæc lex, quæ ita Christi animo adheret, & in eius corde sculpta, ac fixa manet. Et quidem illa est, quam in sacra sacri Iohannis historia habetur, in qua loquens Christus Dominus de morte sua, ait: *Hoc mandatum accepi a Patre meo.* Hæc igitur est lex, hoc præceptum seruatori nostro impositum, ut scilicet, mortem, ac crucem nostri causa subeat. Hanc legem, inquit ipse, habeo in medio cordis mei, quia illius amore flagro & vehementer desidero pro humani generis salute vitam, sanguinemque profunder.

HOC amore, & desiderio captus idem Iesus, grauiter reprehendit Beatum Petrum, cum sibi de hac morte loquenti obiecit: *Abstine a te Domine, non erit tibi hoc.* Cuius enim Christus ad Petrum, dixit: *cypride post me satana.* Scandalum est mihi, quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Cur Dñe Satana discipulū dilectū appellas, quo alio nomine multasti diabolum in deserto, nisi huiusmodi? Quid sibi vult asperum istud cognomen Satanae? Dicit Hieronymus ita explicat: Satanas interpretatur aduersarius, siue contrarius, & quia contraria (Christus Petrum alloquitur) loqueris voluntati meæ, debes aduersarius appellari, ita hic. Libenter ergo nostri causa mortem subire voluit, cum Petrum, quem paulo ante beatum propter egregiam eius confessionem appellauerat, nunc Satanam vocat, eo quod vellet se interponere, quo

Concio secunda 371

quo minus mortem ipse Christus perferret. QVO circa cum eodem moriendi desiderio teneretur, in hominibus ad Hierosolimam ascensu, quem etiam beatus Marcus scribit, præcedebat, inquit, discipulos suos Iesus, & stupebant, & sequentes timebant. Sed cur stupebant? cur timebant? ex hoc (ait quædam glossa) quod ita promptè, & hilariter ibat ad passionis locum, & sequentes timebant, quia nondum erant perfecti vsque ad tolerantiam martyrij. Hæc Lyra. Christus vero præcedebat, id est, ad mortem imperterritus præibat, ut exponit interlinealis. A natura enim rebus omnibus tributum est, ut festinanter ad id quod optamus, ac diligimus, properemus, lento vero gradu incedamus, cum ad rem odio a nobis habitam accedimus. Ad puniendum Adam lito gradu, & deambulans ad auram paradisi incedebat Deus. Lito gradu, quia ad puniendum tendebat, ut sic ostenderet non ex animo poenam homini, & mortem inferre. At modo properanter ad locum passionis properat, quia ad patiendum pro homine petit, ut sic quam equo animo pro ipso patiat, manifestet. Plurimum igitur Christo Domino debemus, eo quod acerbissimos cruciatus, mortemque crudelissimam nostri causa pertulerit, sed maxime huiusmodi obligationem augeat voluntas, & illa animi inductio, qua ea omnia tolerauit. Cui quidam aliqua ex parte satisfacimus, si nos libenti etiam animo, & voluntate ea, quæ ad Dei cultum, & religionem pertinent, exequamur: *Etiam enim dicitur: diligit Deus.* Quapropter cum Deus optimus maximus ab Israelitis peteret primitias suo tabernaculo offerendas, sic ait: *Omnes voluntarius, et prout animo offerat et. Dominus, aurum, et argentum, et omnes pilos caprarum.* Id est, quæcunque offeratis, siue preciosum aurum, siue caprarum pilos, qui nullo pretio æstimantur. Ista fronte, ac libenti animo donate. Quicunque etiam labores, vel res aduersas, libenter Dei causa ferenda sunt. Quod sanctissimus ille Eleazarus fecisse fertur. Is enim cum inter acerbissima verbera animam iam iam essaret: Dominus (inquit) qui habes sanctam scientiam, manifeste tui scis, quia cum a morte possem liberari, duras corporis sustineo dolores, secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior. Sciebat videlicet Eleazarus quia esset Deo grati, labores eius causa, equo animo toleraret. Nos ergo si nodum sanguinis restitimus causa, equo animo tolerate seramus ea, quæ nobis secus ac volubamus acciderint, & quos nobis Deus labores imposuerit, lito vultu, atque animo eius gratia excipiamus, cum ipse nostri causa grauiora multo, ac difficiliora

Lyra ibi?

2. Cor. 9.
numer. 7.

Exod. 35.

nu. 7.

2. Mac. 6.

nu. 19.

1. Tim. 4.

1. Tim. 4.

Aaa: nostri

37 FERIA 4 post 2. Dominie. quadragesima.

nostri causa libentissime sustinuerit. Hac enim ratione par pari aliqua ex parte referemus, & gratiam ab ipso Deo, gloriâque sempiternam comparabimus, &c.

CONCIO TERTIA.

Discursus primus, in quo ex dignitate Christi, qui cruciatus, & mortem subiit, nostra redemptionis dignitas, & magnitudo perpenditur.

Thema.

Filius hominis tradetur. Matth. 20.

Isa. 53.
Luc. 12.

Luc. 12.
43.

Mat. 16.
Mat. 16.

QV ANVIS humani generis vindex, ac redemptor Christus humiliter, ac demisse de se loquens, se filium hominis hic, & alibi nuncupet, nostra tamen interst animaduertere, quis sit iste filius hominis, qui nostra causa flagellandus, crucifigendus, & occidendus est, beneficij enim dignitas, & magnitudo, non solum à bono, quod nobis confertur, sed etiam ab eo, qui illud confert, desumenda est. Nam eo beneficium excellentius est, quod ab excellentiori persona præstatur. Atque idcirco Aman maximi fecit conuiuium illud à Rege Assuero sibi comparatum. Non tam propter epulas in eo laute, & splendide appositas, quam ex eo quod rex illud celebrauerit. Sanctissima etiam Elizabeth plurimi aestimauit, se ab augustissima Dei matre salutari, ac præcipue personæ inuisibilis dignitatem considerans. Et Vnde (inquit) hac mihi, ut veniat mater Domini Dei ad me? Quapropter, ut inæstimabile nostræ reparationis beneficium, quacumque ratione possimus, æstimemus, operæ pretium erit illius præstantiam, & dignitatem, qui tantam in nos gratiam contulit, considerare: Filius hominis (inquit Euangelistæ) tradetur principibus sacerdotum, &c. At, quis est hic filius hominis? Quæ dicunt homines, esse sibi homini? Percontemur beatum Petrum, quem illum esse dicat: Tu (inquit Petrus, cum hoc filio hominis loquens) tu inquam es Christus filius Dei viui. Ecce vobis, quis & qualis sit, qui verbera, spinas, irrisiones, probra, contumelias, dolores,

Concio tertia

373

res, ac mortē nostri causa perpeſſus est. Est enim æternus æterni Dei filius. O re admiratione dignissimū! quid mirandū magis, quā præstantissimū Dei filium abiecti hominis morte mulctari? Ascendit quidem ille super Cherubim, & volauit, volauit super pennas ventorum. Qui sic ascendit, ipse est, qui descendit in inferiores partes terre, ut nos ad celestia regna vocaret. Cum enim in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed metipsum exinaniuit formam serui, accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus, ut homo.

VIDI THunc ipsum Euangelicus ille vates: Super solium excelsum, & eleuatum, et plena erat domus à maiestate eius, Seraphim stabant super illud, et ea, quæ sub ipso erant replebant templum. Laudabant eum Seraphim dicentes. sanctus sanctus, Dominus Deus exercituum, plenus est omnis terra gloria eius. Ecce quam excelsus, sublimis, & magnificus sit ille.

EVNDEM se vidisse testatur diuinus diuinæ legis scriptor Iohannes, sedentem in cœlesti throno, stipatum vigintiquatuor senioribus, adorantibus eum, & mittentibus coronas suas ante thronum eius: Et de throno prædehant fulgura, & voces, et tonitrua, et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallo. Hic ergo supremus Princeps, & totius vniuersitatis Dominus, ac demolitor Deus hic inquam est filius hominis, qui ascendit modo hierosolymam, ut tradatur gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum. Et hunc, quem prophætæ in editissimo, ac gloriosissimo suæ maiestatis loco sedentem conspexerunt, nos infami cruci affixum contuebimur. Et qui tunc Seraphicis mentibus, cœlestibusque senioribus stipatus erat, nunc inter duos flagitiosissimos latrones percontuimus. Et quem Angeli encomijs efferebant, Iudæi contumelijs, & conuicijs lacerabāt. Et idē dedecore, & ignominia afficietur in terra, qui gloria, & maiestate honorabatur in cœlo. Illius denique pedes durissimis clauis traieciuntur, qui cœlestium seniorum coronas conculcabant. Tantam ergo abiecticinem, ad quam immortalis Deus nostri causa deuenit, tantum beneficium, tam incredibile in homines charitatem, qua ratione digne æstimabimus? aut qua gratia assequemur?

NON equidem miror, prepotentem Deum, à Diuo Iohanne regali corona ornatum, hostesque debellantem, visum fuisse, ab Esaia vero sedentem in curru, ut Babylonem euerteteret, in nube

Aaa 3 autem

psal. 17.
num. 11.
phil. 2.
num. 6.

Esa. 6.
num. 1.

apoc. 4.
no. 3.

Abac. 3.
num. 3.

autem, ut Aegyptum depopularetur. In maximam tamen admirationem rapior, cum eundem intueor pedibus iter facientem, versus Hierosolimam urbem, ut in ea illudatur, flagelleretur, & crucifigatur: Deus (inquit) abachuch, ab Austro veniet, & sanctus de monte Pharan, operuit celos gloria eius, & laudis eius plena est terra. In fremitu conculcabis terram, & in furore obstupefacies gentes. Percussisti caput de domo impij, denudasti fundamentum eius usque ad collum, iram fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum, &c. Et quidem hæc omnia rectè Deo optimo maximo conveniunt, & aliqua ex parte illius explicant magnitudinem. Nunc vero ubi est gloria operiens celos? ubi est laus adimplens terram? ubi est fremitus conculcantis aridam? ubi furor obstupefaciens gentes? ubi caput percussum in domo impij? ubi denique via equorum Dei? Nihil horum hodierna die audio. Sed: Ecce ascendimus Hierosolimam, & fructus hominis tradetur principibus sacerdotum, &c. O summam, & incredibilem summi Dei abiectionem! O beneficium nullis unquam seculis auditum!

Esai. 43.
num. 25.

Hier. 16.

Esai. 48.
num. 15.

Esai. 51.
num. 12.

S A N E si Deus ipse celitem aliquem mitteret, qui tot, tantosque cruciatibus nostri causa subiret, quot, quantosque idemmet Deus perpeffus est, magno profecto grati animi vinculo ei devincti essemus, qua ergo grati animi memoria eidem gratiam referemus, cum ipsemet ad ea, hominum gratia perferenda, in terras descenderit? Ego sum, ego sum ipse, ait Dominus, qui deleo iniquitates tuas propter me. Quo in loco loquitur Deus de suo in terras adventu, ad redimendum hominum genus, ut explicat Divus Hieronymus. Ego, ego, inquit, reiteratio hæc emphaticam habet. Quia tunc aliquis virtutis, cum illustrius, aut præclarior aliquod facinus præstiterit. Cuius rei exempla sacre littere suppeditant, ut apud eundem Esaiam: Ego, ego locutus sum, (inquit Deus) & videri vestram, adduxi eam, et dixi tibi via eius. Loquitur Deus de liberatione Hebræorum per Cyrum de potestate Chaldeorum, & ut angelus facinus hoc ait: Ego, ego, &c. Eodem etiam modo, & potiori ratione loquitur in presenti, cum de egregio illo facto, quo collapsum humanum genus restauravit, sermonem facit: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Eodem loquendi phrasibus est in eodem Esaiam, dicens: Ego, ego ipse consolabor vobis. Vbi Sanctus Hieronymus etiam interpretans hunc locum cum

cum de adventu Christi in carne ad liberationem nostram, dicit: ego, ego, nequaquam per prophetas, sed ipse vos consolabor. Ita Hieronymus. Utrobique ergo geminat vocem, quasi quid magnum præstans, gloriatur enim hac de re.

A D M I R A T U R maxime Tobias, secum ipse considerans, Angelum missum fuisse a Deo, qui filium suum duceret, & comitaretur in ea, quam susceperat viam, licet ipse Angelus, nulli se labori, aut periculo obiecerit. Majori ergo admiratione dignum est ipsum Dei filium humanitate indutum, ad terras descendisse, plurimosque, ac maximos labores sustinuisse, ut nos ad cælum saluos, & incolumes educeret.

M A G N U M sane fuit beneficium illud, quo Deus affecit Israelitas, cum eis Moysen ducem, ac præceptorem dedit, qui eos a Pharaonis servitute vindicaret, & ad terram promissionis duceret. Quod tanti fecerant Israelites, ut necesse fuerit (auctore Divo Augustino) demortuum Moysen occultari, ne ab eis divinis honoribus coleretur, eo quod se ducem, illis in vasta illa solitudine præbuerat. Quanti ergo nos æstimabimus, venisse Deum ad donandam nobis libertatem, & caelestem terram promissionis acquirendam, idque tanto suo labore præstitisse, quantus exco gitari potest maximus. Et quid aliud nobis dicendum restat, nisi id quod olim ipse Moyses Dei populo dixit: Quis similis tui populi, qui saluatur in Domino, sicut tu, & elatus gloria tua. Scilicet, est Dominus, eadem verba potiore iure Christiano populo proponam, qui saluatur in Domino, & saluatur a Domino, quia saluator est ipsemet Dominus. Ipse scutum, in quo nostrorum hostium tela recepta sunt, ille enim vulneratus est propter scelera nostra. Est denique gladius gloriæ nostræ, cum in gladio suo acquisita sit gloria, & beatitudo nostra.

Aug. lib. 1
de mirab.
S. Script. c.
35.

Deut. 35
num. 29.

Discursus

376 FERIA 4 post 2. Dominica quadragesima.

*Discursus secundus, in quo ex Christi morte,
ac tormentis peccatum maxime dete-
standum esse concludimus.*

Thema. *Ecce ascendimus Hierosolymam, & Filius hominis trade-
tur.* Matth. 20.

SI quis fortè requirat, cur cum Christus Dominus vnica duntaxat sui sanguinis guttula hominum genus saluare posset, illud tanto suo labore redemerit, consideret ipse secum, seruatore nostrum non solum voluisse eterno Patri pro hominum flagitijs cumulatisime satisfacere, sed etiam à nobis impetrare, ne nostris eum offensis læderemus. Cum ergo ipse Deus plandè cognosceret, homines pròcliuēs esse ad peccatum, ægrequē, ac difficile à peccandi consuetudine dimoueri, non modo flagitijs iam commissis curationem attulit, verum etiam remedium adhibere voluit, ne in posterum illi nouas culpas suscipere. Quamobrē grauissima tormenta, mortemquē acerbissimam pertulit, vt hac ratione peccata, quæ tantos illi cruciatus intulerunt, maximè detestemur.

P R A E C L A R V M sane remedium ad flagitia reiicienda, & quidem efficacius, quam damnatorum supplicia. Non enim supplicium, quod damnatis infertur, adeo graue, & acerbum est, ac illud, quo Christus in sua passione propter hominum scelera multatur. Quia damnati digni sunt his, & alijs grauioribus pœnis innocentissimus vero Iesus nullam vnquam suscepit culpam, ob quā tam grauer, & atrociter puniretur. Et quidem supplicia illa ab homine petuntur, & ab homine qui meritis sui peccati pœnas luit, hæc vero ab ipso Deo optimo & maximo, & qui nullius culpe participes est, aut esse potest. Quo circa hæc multo grauiora sunt, & in illis peccati sceditas, & grauitas plus, quam in quibuscunque alijs pœnis, aut supplicijs elucet. Ex quo fit, vt nihil aliud æque bene peccati malitiam exprimat, ac seruatoris nostri mors, cruciatulq, grauissimi.

N O V E R A T sanè hoc sanctissimus Bernardus, cum aiebat; *Ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. Filius altissimi iubetur occidi, vt vulneribus meis pretioso sanguinis balsamo medeatur. Agnosce homo, quam graua sint vulnera illa*

*Ber. serm.
3. in Nat.
Domini.*

Concio tertia

377

illa, pro quibus necesse est, Dominum Christum vulnerari. Hæc ille. Non ex consideratione pœnarū, inquit, sed ex cōsideratione remedij æstimo periculi quantitatem. Agnosce, ait grauitatem vulnerum, non quidem ex consideratione suppliciorum, quibus dāna ti placitūtur, sed ex vulneribus saluatoris. Quis ergo non detestabi tur peccata, quæ Dei sanguine, ac vita curantur?

A D E O se iratum ostendit Deus Hierosolymitanis, vt illos propter eorum flagitia Babylonis in seruitutem dederit. Intuebatur enim Babylon huiusmodi supplicium. Neque ipsa ad pietatem, religionēq, remigrabat. Quapropter immortalis Deus ira incitatus, ait. *Iratus sum super populum meum, & contaminatus sum hereditatem meam, & dedi eos in manu tua, &c. Nō posuisti hac te calamitas, quam non poteris expiare.* Ac si diceret, nonne satius tibi esset, in alieno capite periculum facere? Nonne poteris huiusmodi argumentum cōficere? Si Deus tam grauer animaduertit nostra scelera inulta, aut impunita dimittit? Hoc idem in eodem propheta scriptum est, cum ipse Dominus inquit: *Super humum populi mei spine & vepres ascende, quāto magis super omnes domus gau dij ciuitatis exultantis?* Sensus est (ait Diuus Hieronymus) si terram Iudeam, quæ repromissionis terra est, spinæ repleuerūt, & vepres, quanto magis alias ciuitates, quæ plenæ sunt gaudio? Hæc ille. Sed in nos ipsos huiusmodi argumēta retorqueamus. Quis audebit cul pas suscipere, cuius pœnas æternus Dei filius tam grauer, & acer be persoluit? Si Voluit optimus Deus, vt Babylon Hierosolymæ periculo saperet, & reliquæ ciuitates in alieno capite periculū facerent, potiori iure sanctissimi sui filij cruciatus, & flagella nobis op poneret, vt illorum cogitatione relipsamur eadem, & e miserimis flagitiorum sordibus emergamus.

C V M Christus Iesus ad supplicium crucis trahebatur, & scemi nas præ commiseratione plorantes vidit, conuersus ad illas dixit: *Filia Hierusalem nolite flere super me sed super vosipsas flere, & super filios vestros, quia si in viridi ligno hæc sunt, in arido quid fiet?* Id est, si æternus, ac supremus Deus ita vindictam sumit de peccato in dilecto filio, qui longe abest a culpa, quam seuerum vindicem, & ulto trarunt?

P R A E C E P I T olim Deus, vt cruentum illud sacrificium, **B b b** quod

*Esai. 47.
nu. 6.*

*Esai. 23.
nu. 13.*

*Hieronym.
ibidem.*

*Luc. 23.
nu. 28.*

378 FERIA 4 post 2. Dominica quadragesima.

quod pro expiatione populi fiebat, in conspectu omnium immolaretur, cunctisque videntibus combureretur, ut hac ratione illi, qui aderant sacrificio cruentato, & animal illud occisum, & sanguinolentum cernebant, immunditiam detestarentur, pro cuius expiatione cruentum illud sacrificium adhibebatur. Sed aliud efficacius remedium, ad odio habendum peccatum, hodierna die nobis proponitur à Christo, sic loquenti: *Ecce ascendimus Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus sacerdotum, & scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum.* Ac si dicat attentio animo inspicite, me ipsum tanquam sanguinolentum quoddam sacrificium ad expiandas vestri animi maculas oblatum. Neque vero exiguum erit illud damnum, quod huiusmodi sacrificio refarciendum est, peccatumque, cuius causa hoc cruentum offertur sacrificium detestamini.

IN sacra Regum historia fertur: regem quendam Moab ita inimicorum copiis circumuentum fuisse, ut arripuerit filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, & obtulerit holocaustum super murum, & statim recessisse hostes ab ipso. Refert quidem Iosephus: eos, qui obsidebant Regem illum, misericordiam ei tribuisse, & humana passione oppressos, obsidionem soluisse, & singulos ad propria remeasse. Sic præpotens Deus, cum quasi obsessione quadam à flagitiosis, hominibus teneretur, qui aduersum eum suis flagitijs, ac sceleribus dimicabant, filium suum primogenitum arripuit, & obtulit in holocaustum. *Propter scelus* (inquit) *populi mei percussit eum.* Utinam & nos illius misericordia teneamur, & ab armis contra Deum susceptis desistamus. Illi quidem sui hostis filium immolatum viderunt, nos vero nostri Dei unigenitum, ac primogenitum sacrificatum cernimus. Illi magnam Regis crudelitatem, nos summam summi Dei clementiam & benignitatem animaduertimus. Illi iustum bellum contra Regem Moab inierant, nos autem contra Regem cæli, & terre iniuste arma suscepimus. Illi denique misericordia tandem commoti, iustum bellum dimiserunt, cur ergo nos in iniusta contra Deum pugna persistemus?

IMMITTEBAT Deus quondam turbines, ignes, fulgura, eluionesque terrarum, ut his supplicijs homines perterriti, à vitijs auocarentur, & Deum ira seuerum, & acrem maxime reuereretur. At seuiorem se, & acriorem præbet Deus in filij sui morte: *Quem proposuit propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ, ut fatetur Apostolus.* Quamvis enim passio Christi,

Concio tertia.

379

si, opus sit diuinæ misericordiæ, in ea tamen infinita Dei iustitia miro quodammodo micat, ac splendet: *Ad ostensionem* (ait) *iustitiæ.* Quia tunc suam iustitiam Deus ostentauit. Præbuit sanè se iustum ac seuerum, cum omnem terram aquarum eluionibus obruit, cum Sodomam, & reliquas vrbes vehementissimo quodam igne combussit. In Christi tamen morte, ac passione, in qua præcipue eluxit iustitia, maximam seueritatem præsetulit, eamque mirum in modum ostentauit, neque alibi vnquam peccatum (ut ita loquar) adeo punnitum est.

AD abducendos Israelitas à peccatis solitus est Deus Aegyptios, aliasque exterarum nationes grauius propter eorum scelera punire, ut hac ratione Israelitæ alieno periculo saperent. Quibus cum ita se gerebat maximus Deus, ac reges cum dilectissimis sibi liberis. Solet enim Rex seuerè in flagitiosos seruos animaduertere, eo animo, ut princeps, ac filius eius, qui eiusmodi flagitijs obnoxius est, timeat, & in alieno capite periculum faciat. At inaudito quodam consilio usus est Deus, ut nos à vitijs auocaret. Patitur enim filium suum flagellis, & verberibus acriter cedi, ob ea crimina, quæ nos ipsi commisimus. Quod si filius resipiscere solet, & se ad meliorem vitam rationem recipit, cum seruus castigatum cernit, cur seruus non resipiscet, & sese colliget cum filium flagellari, & crucifigi videt, propter crimina sua.

CV M vidit Deus populum suum multis sceleribus, ac flagitijs deditum, passus est Hierosolymam à Chaldeis deuastari, eiusque templum violari, atque eueri, ut populus tanti supplicij timore perterritus à turpi, & voluptuosa vita discederet, & ad pietatem, ac religionem remigraret. Sed iam in ipsa Hierosolyma acerbius, grauiusque supplicium æterno Dei filio infertur, & augustissimum Dei templum, in quo diuini numinis thesauri reconditi sunt, deiicitur ac deturbatur, idque factum est propter maxima hominum flagitia. Si ergo par erat Israelitis peccata vitare, videntes flagella, ad Dei usque templum protendi, quid nos facere oportet, videntes flagella pro peccatis nostris, ad Dei usque filium descendere.

Conquestus est Deus de Ephraim, & Iuda, eo quod nefaria scelera perpetrarent, & ait: *Propter hoc dolui in prophetis, occidi eos in verbis oris mei.* Vbi Septuaginta legunt: Propter hoc demersui Prophetas vestros. In quem locum ita loquitur Theophylactus: *Theoph.* Non intermissi, vos congruenti prouidentia dignari, adeo ut & prophetis meis, quos vobis adhortatores misi, causa mortis extiterim,

hoc enim denotat occidi, Et quoniam dedi ipsis verbum oris mei ut vaticinarentur, videor eos occidisse. Hæc ille. Magnum profecto hoc in illos extitit beneficium, Deus siquidem prophetas suos vexari, & occidi finit, ut perditis illis hominibus remedium, ac salutem afferret. Sed maius quidem est ipsum Dei filium cruciari, atque occidi, ut flagitiosi homines sancti salique fiant.

Ier. 6. n.
29.

S E D pro dolor: Defectus sufflatorium (inquit Ieremias) in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator, malitia enim eorum non sunt consumpta. argentum reprobum vocate eos. Ne obsecro per Deum immortalem, auditores optimi, ita vestris sceleribus additi sitis, ut iure vobis hæc Ieremiæ verba aptari possint, sed huiusmodi remedio, quod Christi morte, ac cruciatibus comparatum est, animi maculas expiate, vestraque malitia hoc igne consumatur, ne argentum reprobum vocemini, sed aurum electum, quod diuino conspectu valeat esse dignum.

CONCIO QVARTA.

*Discursus primus, aduersus eos parentes,
qui peritura duntaxat bona li-
beris suis comparant.*

Thema. Dic, ut sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & alius ad sinistram in regno tuo, Mat. 20.

Hier. ibi.

Chrys. ho.
66 in
Mat.

V E R B A hæc mater illa filiorum Zebedæi anxia, & de suorum liberorum commodis sollicita proposuit, cum à Seruatore nostro sublimes regni sedes postulauit. Sed cuius nam regni? Diuus Hieronymus in eum locum respondet: Auiditate semineæ præsentia perit, immemor futurorum. Et Beatus Chrysostomus ait: Quod nihil spirituale quærebant, nec de cælesti regno quicquam cogitabant, perspicuum est. Ex quo fit, temporalia, & caduca esse, que huiusmodi mater à Christo Domino precibus postulabat.

HÆC igitur bona sunt, quæ magna molestia, ac sollicitudine parentes suis liberis acquirunt, erga diuina vero, atque æterna bo-

na

na eos afficere nihil omnino curant. Quod egregie Diuus Chrysostomus scribit: Alij, inquit, filijs suis malitiam comparant, alij honores, alij diuitias, nemo filijs suis comparat Deum. Perditionem eorum magno pretio comparant, salutem vero illorum nec dono accipere volunt. Hæc ille. Quo circa oiani studio illi contendunt, ut liberi ordinate saltare, ac pulvere sciant, & inter se se exercitatio nis gratia digladiantur, atque eiusmodi addiscant, nihil vero laborant, an illi honeste instituantur, an præces ad Deum, eiusque sanctissimam matrem fundant, an sacro, sacrisque concionibus interfine, vel alijs optimis moribus imbuantur.

H O C Deus optimus maximus videtur animaduertisse, cum Ieremiam in hunc modum alloquutus esset: noli orare pro populo hoc, neque assumes pro eis laudem, & orationem, & non obstitas mihi quia non exaudiam te. (Cur ergo, Deus immortalis, te ita seuerum & in exorabilem ostendis?) Non ne vide. (ait Dominus) quod isti faciunt in ciuitate Iuda, & in plateis Hierusalem? Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & matres conspergunt adipem, ut faciant placentias regina calii, & libent dijs alienis, & me ad iracundiam prouocent. Videtur sane in his Ieremiæ verbis, quasi egregijs picturæ coloribus expressum esse id, quod in nostro sermone conferimus. Homines enim colunt, ac suspiciunt honores, diuitias, voluptates, quibus quidem quasi diuinum honorem exhibent, in quorum cultu, atque obsequio tam parentes, quam liberi operam, studiumque ponunt. Matres enim fucco, ac pigmento filias suas artificiosè decorant, ut nitor, ac color non naturali venustate, aut sanguine diffusus, sed fucco illitus in earum facie splendeat, easque rubentibus cincinnorum capillis, genisque fuccatis perpolitè ornât. Patres etiâ pretiosum cultu, quo filij eleganter ornentur, libenter donant. Quæ omnia cum liberi ardentè exoptent, ipsique parentes suppeditent, succenditur quidam ignis, qui eorum cupiditates inflamat. Et certè huiusmodi parentes, qui effrenatas, & vanas filiorum cupiditates, quas deberent extinguere, succendunt, non tam suorum filiorum patres, quam hostes, crudelesque inimici dicendi sunt.

TANQVAM aliquid crudele, & inhumanum regius vates commemorat, nonnullos ex Israelitis demoni liberos suos obliuiscere: immolauerunt (inquit) filios suos, & filias suas demonijs, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan. Crudeles profecto illi parentes erant, omnique diritate, atque inhumanitate teterrimi. Sed

Chrys.

Iere. 7. n.
16.

psal. 105
nu. 37.

Bbb 3 crude.

382 FERIA 4 POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMÆ.

crudeliores, & immaniores sunt hi patres, qui filios suos mūdo immolant. Illi enim adimebant filiis suis vitam corporis, hi vero vitam animæ, quia huiusmodi indulgentiæ occasionem præbent suis liberis peccandi, & gratiæ, in qua vita animi sita est, amittendæ. Et quidem sæpe contingit, ut istiusmodi parentes filiis suis orbentur. Et quemadmodum principes, solent filios suos abducere, ab eorum pedagogorum institutione, qui illos prauis artibus imbuunt, ita omnium auctor, ac parens Deus, naturales patres tantquam filiorum pedagogos constituit, qui quidem si eos bonis moribus non instituunt, & præclara, atque honesta educatione erudiant, priuantur hoc educandi munere, & à filiorum tutela reijciuntur. Quod facile ex scriptura sacra comprobari potest, sed præcipue in duobus illis iudiciis, ac moderatoribus Israelis, quorum alteri triginta filij, & totidem filiæ erant, alteri vero quadraginta, neuter tamen successorem reliquit in Israël. Atque ita gubernandi munus, quod in ea familia diuturnum, atque etiam perpetuum putabatur, in ipsis primis gubernatoribus defecit. Solet enim Deus optimus maximus, parentes liberis suis orbare, ut hoc supplicij genere improbam eorum educationem carpat, & in ipsos pedagogos animaduertat, ac vindicet.

HELI, in educandis liberis negligenti, & in eisdem obiurgandis remisso, obiectum est à Deo per prophetam: *Part magna domus tua morietur, cum ad virilem ætatem venerit. Hoc autem erit tibi signum, quod venturum est duobus filiis Ophni, & Phinees, in vno die morientur ambo.* Explicans vero huius supplicij causam: *Prædixi, (ait) & completi, eo quod nouerat indigne agere filios, & non corripuerit eos. Et quamuis ipse Heli filios in hunc modum obiurgauerat: Quare facitis res huiusmodi, quas ego audio res pessimas ab omni populo nolite filij mei. Non est enim bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini: Si peccauerit vir in virum, placari ei poterit Deus. Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Quamuis inquam Heli hoc modo filios obiurgauerit, quia tamen non illos grauius reprehendit, & in eos seuerè, atque acerbè animaduertit. grauisimum de illis, & de ipso supplicium sumptum est. Nam vno die occisus fuit vterque filius, & pater misere cadens de sella retrorsum, fractis cervicibus mortuus est, & a domo eius in posterum nunquam recessit plaga. Caueant igitur parentes, quorum tanta est in filios indulgentia, ut nec molliter eos obiurgare, nec dum punire audeant, ne grauius à Deo puniantur,*

simile.

Iud. 12.
num. 9.

1. Reg. 2.
num. 34.
1. Reg. 3.
num. 13.

1. Reg. 2.
num. 23.

Concio quarta.

383

puniantur, & liberis simul orbentur. **DILIGEBAT** quidem Dominus Dauidem, at quoniam negligenter Amnonem, & Absolonem educavit, alterum suspendi, alterum vero vulneribus confodi, passus est. Si ergo Dauidis filios, quem Deus tanto amore prosequeretur, tam acriter, & acerbè puniuit, quo supplicio eorum liberos afficiet, qui sibi eque grati non extant?

QVOD si velitis filiis vestris sceleriter, ac magna animi iucunditate perfrui, rectis, atque honestis moribus eos imbuite. Sanctissimi illi Machabæi diuino cultu, verique Dei honoribus distenti, aliquantulum suorum clientum cultum, honoremque negligebant. Erat enim (sacra scriptura testante) pro vxoribus, & filiis, itemque pro fratribus, & cognatis minor sollicitudo, maximus vero, & primus pro sanctitate, timor erat templi. Quocirca magna in parentes, & filios beneficia à Deo collata sunt, qui illorum familiam clarissimam, & illustrissimam reddidit.

ET quis est, qui ignoret sanctissimi Tobiae curam, atque studium in filio suo educando, recteque instituendo. Hæc enim illi documenta dabat: *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & ea ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Domini tui. Ex substantia tua fac elemosynas, si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertire stude. Attende tibi filium ab omni fornicatione, &c.* His & alijs huiusmodi monitis, & exhortationibus educabat Tobias filium suum.

QVID de sanctissimo viro Iob dicam? cuius tanta cura filiorum erat, ut non solum mores instituere, sed occulta cordium eorum, & cogitationum abdita, mundissima esse curaret, cumque huiusmodi genus educationis, potius ad Deum, quam ad se pertinere, videret, ad sacrificia confugiebat, ut hoc a Dño impetraret. Audi verba sacra: *Consurgens diluculo offerebat holocausta per singulos (scilicet dies) Dicebat enim: ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Ne forte, inquit, de peccatis occultis cogitatione aduersus Deum. O præclara parentis erga filios cura! o pertinent filiorum, sic gererent curam parentes sæculi nostri!*

DE sancta illa Regis Galliæ Ludouici matre, narrat historia eius, aliquando dixisse filio, vtinam, o fili prius te mortuum, quam in peccatum aliquod mortale lapsum videam. Mater erat

2. Mach.
15. num.
18.

Iob. 4.
numer. 6.

Iob. 1. v. 5

384 FERIA 4 post 2. Dominica quadragesima.

erat & filius ille ni fallor vnicus, & regno illo per necessarius, & tamē prius mortuū quam peccatorem illum videre optabat. Hæc quidem est parentum Christianorum digna educatio, hanc imitmini patres & matres, vt cum filiis vestris fructu optimæ educationis fruemini in cælis, Amen.

Discursus secundus, de bonorum temporalium breuitate, ac vilitate.

Thema.

Nescitis quid petatis. Matth. 20.

AVDIVIMVS in proximo discursu, quid mater illa Iacobi, & Iohannis à Christo Domino petierit. Audiamus modo, quod illi responsum ab eodem Christo redditum fuerit: *Nescitis* (inquit) *quid petatis*. Vtinam ego in altissimo, atque editissimo loco constitutus, possem hæc verba magna vocis contentione omnibus illis proponere, qui terrena, ac peritura bona nimis exquirunt. O vos inscios, & ignaros homines, qui apud Regum & Pontificis curiā summos honores, & dignitates aucupamini, nescitis quid petatis. Qui in Academijs primas cathedras, primariolque honores appetitis, nescitis quid petatis. Qui præcipua Reipu. munera magno studio, summaque diligentia exquiritis, nescitis quid petatis. Neque mirum est, hæc verba vobis obijci, cum ea Seruator noster discipulis suis dignitatem appetentibus obiecerit. Sed vt clarè cognoscamus, iure illa proponi posse omnibus his, qui istiusmodi dignitates affectant, inquiramus, qua de causa Christus Iesus ea discipulis proposuerit. Et quidem ideo factum esse arbitror, quia existimabant illi se aliquid petere, cum nihil peterent. Accessit mater filiorum Zebedæi petens aliquid, & tandem nihil petebat, quia caduca, & peritura bona postulabat, quæ quidem nihil sunt.

Ecl. i. m.
14.

*V*IDI (inquit Sapiens) cuncta, quæ sub sole sunt, & ecce vniuersa vana, & assuetio spiritus. Quamuis enim in hac rerum vniuersitate amplissimæ facultates, diuitiæ, dignitates, plurimique honores, & dominatus inueniantur, quia tamen ista omnia exigua, ac pene nulla bona sunt, sapienter à sapiente dictum est, esse vana, & nihil. Apud sapientes enim parum pro nihilo reputatur. Vanum vero illud

Concio quarta

385

illud dicitur, quod aere dumtaxat plenum est. Atque idcirco explicans Diuus Hieronymus illa sapientis verba: *Vanitas vanitatum & hieronymus omnia vanitas*. Pro vanitas, inquit, vanitatum, secundum quosdam *ibidem*. interpretes, possumus dicere vaporem fumi, & auram tenuem, quæ cito soluuntur, vnde vniuersitas caduca ostenditur. Hæc ille. Cuncta igitur, imperia, dignitates, honores, dominatus, ac munera, quæ tam auide, & ardentè ab hominibus expetuntur, nihil aliud sunt, quam vapor fumi, & aura tenuis. Quæ quidem licet in hac vita specie quadam boni, ad se hominum animos alliciant, nullum tamen ex eis commodum reportatur. Quod plane fatentur hi, qui eiusmodi bonis abundarunt. Quid (inquit) profuit nobis superbia? & diuitiarum iactantia, quid contulit nobis? Talia dixerunt in inferno hi, qui peccauerunt. Nequè vero dicunt, quid modo nobis prodest, sed quid nobis profuit, videlicet, quia tunc nihil illis prodesse, perspicuum erat. Hæc dicunt Alexandri, Cæsares, Pompeii, reliquique Romani imperatores, qui suorum criminum pœnas apud inferos acerbissime soluunt. Quibus sua imperia, & bona, adeo exigua videntur, vt ea nullius fuisse momenti, nulliusque utilitatis sero tantum cognoscant. Quid (inquit) nobis profuit superbia? Id est nihil profuit, quia omnia illa bona nihil erant. Sed demus ea aliquid *omnibus illa tanquam vmbra, et tanquam nautis, quæ pertransit fluctuantem aquam, cuius, cum præterierit, non est vestigium inuenire, neque se nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum, verberans leuem ventum, & scindens per vim itineris aerem commotis alis transiit. Et post hoc nullum signum inuenitur itineris illius. Sic & nos nati continuo desinimus esse. Pèrpende singula hæc Salomonis verba, & manifestè perspicies stultos omnino, atque ignaros esse omnes illos, qui petunt, & quasi arcessunt huiusmodi peritura bona: Transierunt (inquit) omnia illa sicut vmbra. Illa enim potius sunt vmbra bonorum, quam vera bona. Vmbra vero corporis similitudinem gerit, sed non est verum corpus, ita etiam terrena bona speciem bonorum præferunt, non tamen sunt vera bona, sed quedam quasi vmbra, & similitudo bonorum. Et sicut nuntius præcurres, qui quidē læta, ac iucunda nuncia afferre solet, quasi præteriens tantum, sic etiam illa bona, nō tam bona, quæ bonorum nuntij, qui citissime euanescent, dicenda sunt: *Tanquam nautis, quæ pertransit fluctuantem aquam, &c.* Celeri enim cursu, & quasi vno ictu omnia mundi*

Sapien. 5.
numer. 8.

Ccc

di bo-

386 FERIA 4 post 2. Dominica quadragesima.

di bona, omnesque fortunæ currunt, ac pereunt. *Vidi in pium* (inquit regius vates) *super exaltatum, & eleuatum sicut cedros libani, & transiit, & ecce non erat, quasi eum, & non est inuentus locus eius.* Ecce autem cuius non est inuenire viam. *Haec* (dixerunt impij) *fuit vita in terra.* Et denique sic, nos nati continuo aestuimus esse. Tam breuiter enim suæ vitæ curriculum transactum esse iudicant, ut primum suæ vitæ diem coniungi, & ut ita dicam, cum supremo continuari, fateantur. Quæ obrem ea omnia somniata bona in sacris litteris nuncupantur. *Viderunt* (inquit David) *sonnum suum, & nihil inueniunt omnes viri dititiarum in manibus suis.* Vbi Hieronymus sic ait. Vere hæc vita sonnus est, & diuitig, quando enim videmur eas tenere, statim amittimus. Esaias vero eadem metaphora vitur, cum iuxta Diui Hieronymi explicatione de diuitijs a Romanis in Ierosolymæ excidio partis, sermonem habet, *sicut somniat* (inquit) *Esaias, & comedit (scilicet licet in somnis) cum fuerit experges factus vacua est anima eius, & sicut somniat sitiens, & bibit, postquam euigilauerit lassus, adhuc fuit, & anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicauerunt contra montem Sion.* Fingite animo egenum quandam hominem, famem, sitique enectum, somniatorem se diuitijs aluere, & victu, potuque sua uisissimo frui. At quamprimum a somno ille excitatus est, cum foris earum rerum, quæ sibi in quiete obiectæ erant, re ipsa nullæ essent, pecunijs, cibisque vacuus, dolet, maximeque tristatur. Eodem sane modo se habent huius vite bona, videtur enim in somnis, & licet re vera bona non sint, boni speciem offerunt dormientibus, cum vero post hoc vitæ curriculum excitati simus, ea vana prorsus, & nugatoria esse comperiemus.

P R E T E R E A. non solum illa Apostolorum petitio reiciitur, quia illi arbitralites se aliquid petere, nihil petebant, sed quia in hoc regno dignitates permanentes postulabant. *Die ut sedeant,* (loquitur mater, filiorum nomine) *hic duo filij mei, unus ad dexteram patris, & alius ad sinistram in regno tuo.* *Die ut sedeant,* ait, non sedendo, sed cursim transeundo ijs bonis terrenis frui datur. Non enim mundi honores, & dignitates constantes esse possunt, sed fluxæ, & instabiles. Nunc etenim hominem in amplissimo dignitatis loco positum, & postmodum de pristino statu ad infimum ordinem deiectum, contuebimur. Hodie Daniel tantum gratia valuit apud Dariam, ut constitutus sit ab illo caput, ac princeps super centum viginti Satrapas, & eras ab eo in leonum lacum mittetur. Hodie doctor ille genitum Paulus, adeo apud Lystrios æstimatione sanctitatis, sapientiae, & virtutis

Psalm. 75.
numer. 6.

Esai. 29.
numer. 8.

Simile.

Daniel. 6.
1. & 16.

Concio quarta

tis floruit, ut voluerint Lystrenses ciues diuinum ei honorum deferre, tamen ab eisdem idem conuiciatus, lapidibusque potetur. *Hodie* princeps Aman exaltatus est a Rege Assuero, qui posuit scilicet eius super omnes principes, quos habebat, & cuncti serui regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, & adorabant. *Am.* Sic enim ait Scriptura) *præterit et ei imperator.* Sed eras ex tunc sublimi statu, scilicet fortuna deiectus, ipsius regis iussu suspendetur Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheo. Ac denique humani generis vindex, ac Redemptor Iesus, dominico quodam die Hierosolymam gloriosissime triumphans ingreditur, & laetis acclamationibus a Iudæis excipitur, a quibus quatuor post dies ignominiosissime acutus est in cruce. Quod egregie ac luculenter D. Bernardus expedit. In eadem, inquit, ciuitate, a plebe eadem, & eodem tempore, nunc quid de processione gloria, & diuinis est laudibus honoratus, postmodum vero interrogatus contumeliosis, & tormetis, & cum sceleratis deputatus. Hic est trahitor, latigæ finis hic fructus gloriæ temporalis. Hæc ille. Et in secunda cōcione addit: Ab eodem populo, in eodem loco, & ipso tempore, paucissimis diebus interpositis primo cum tanto triumpho susceptus, & benedictus, qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis. Quia dissimile, Rex Israel, & non habemus Regem nisi Cæsarem: quam dissimiles rami virætes, & crux: flores, & spinæ: cui prius sterneretur vestimenta aliena, ecco suis exuitur, & fors mittitur super ea. Et absolues concionem, inquit (Quis ergo sperare iam debeat in incerto gloriæ temporalis? cum videat in ipso quoque, qui peccatum non fecit, creatore temporum, & conditore vniuersitatis post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi. Haec Bernardus.

C V M ergo nihil sit in mundo firmum, stabile, & perfectum, immerito, atque improprie dicimus aliquem in alicuius status hereditatem peruenire. Non enim status esse potest, qui non est constans, sed mobilis, ac facile labes. Ut testatur sapientissimus Salomō, cum ait: *Vidi nihil permanere sub sole.* Beatus etiam Iob. *Ammonitus de mittere, breui viuens tempore, reuertetur multis in seipsum.* Quod si breui viuet tempore, neque diu poterit eiulmodi bonis perfrui. Quo circa apte subiungit Iob: *Quasi flos excedit, & conuertitur, & nunquam in eodem statu permanet.* Recte hominem cum flore comparauit, quia ut Esaias etiam clamat: *Omnis caro sicut fenum, & omnis gloria eius, quasi flos agri, excutatum est fenum, & sicut flos agri, excutatum est fenum.*

1. & 4.
na 12.
18.
Hesit. 3.
num. 1.
Hesit. 7.
num. 10.
Bern. ser. 1. in Domini. nica palmarum.
Bern. ser. 2. super.

Eccl. 2. n.
21.
16. 14.
num. 1.
Esai. 40.
num. 6.

388 FERIA 4. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Et cecidit flos. & nunquam in eodem statu permanet. (ait) Quomodo status erunt immutabiles?

VOS igitur, qui caduca hæc, & peritura bona tanto studio queritis, tantaq; ambitione petitis, nescitis quid queritis, nescitis quid petatis. Querite regnum Dei, & iustitiam eius, hæc enim diuturna sunt: Non con. emplantibus (inquit Apostolus) quæ videntur, sed quæ non videntur, quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna. Hæc verè diuitiæ à Beato Gregorio appellantur: Si fratres, inquit, charissimi, diuites esse cupitis, veras diuitias amate: si culmen veri honoris queritis, ad cœleste regnū cēdite: si gloriam, dignitatēq; diligitis in illa superna Angelorū curia ascribi festinate. Ita Gregor. At diuitiæ huius sæculi (asserente Diuo Chrysostomo) in vita cruciant, in morte deserunt, & in diuino tribunali diuites ipsos accusant, lignum enim de pariete contra diuitem clamabit. Animi vero diuitiæ in vita lætificant, in morte comitātur, & in Dei tribunali homines defendunt, illisquæ æterna beatitudo comparatur.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus, in quo explicatur, ambitionis vitium, quasi infixum esse hominum animis.

Thema. Dic ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram, & alius ad sinistram in regno tuo. Math. 20.

HUIUSMODI petitio non tam ex consilio matris, quàm ex filiorum studio, & cupiditate prodijt. Quapropter alius diuinæ legis scriptor, Marcus nimirum: Accedunt (inquit) ad eum Iacobus, & Iohannes, dicentes: Magister volumus, ut quodcumque petierimus, facias nobis. & dixerunt, da nobis, ut unus ad dexteram tuā, & alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Atque idcirco Beatus Hieronymus: Precēs, inquit, matris ex filiorum descendebant voluntate. At quo pacto ambitio in Apostolorum animos cadere potuit, qui ita humilitatis virtute instructi erant. Qui pluries eximia sub-

Concio quinta

389

missionis exemplum à Christo Domino petierat? & in humillimi Iesu disciplinam & scholam tandiu se tradiderant? Sanè ex hoc clare perspicietis huius vitij vim, ac potentiam, cum omnes etiā sanctissimos viros inuadat, & nullus fere sit etiam in tuto, securoquæ loco constitutus, quem aliquando non petat, ac superet. Securi quidem videbantur esse primi illi humani generis parentes, cū in amœnissimo paradiso versantes, cœlestibus donis muniti, iustitiasquæ originali instructi erant, victi tamē, atquē infeliceiter superati sunt ab inmanissimo hoc, & fortissimo humani generis hoste, à superbia nimirum, & ambitione. Hæc enim tanquam fortissimis quibusdam armis aggressus est illos dæmon: Eritis (inquit) sicut Dii sentes bonum & malum. Et vero verbis serpentis mulier non crederet, ut ait Diuus Augustinus, nisi iam inesset eius menti amor propriæ potestatis. Quod explicans angelicus Doctor, ait: Non est sic intellegendum, quasi superbia præcesserit suasionem serpentis, sed quia statim post suasionem serpentis, inuasit mentem eius elatio. Idem vero, quod Diuus Augustinus de peccato Eug dixerat, fatetur etiā de culpa Adami: Adam, inquit, & Eva rapere voluerunt diuinitatē & perdiderunt felicitatem. Idem asserit Beatus Thomas quæstio ne citata, ubi ait: Quantum ad genus peccati, vtriusquæ peccatum (Adæ scilicet, & Eux) æquale dicitur, quia vtriusquæ peccatum superbiæ: explicans autem discrimen intervtriusque peccatum, subiungit. Mulier credidit verū esse, quod serpens suasis, scilicet, quod Deus prohibuerit ligni esum, ne ad eius similitudinem peruenirēt, & ita dum per esum ligni vetiti Dei similitudinem consequi voluit, superbia eius ad hoc se erexit, quod contra Dei voluntatem aliquid voluit obtinere. Sed vir non credidit hoc esse verum, unde non voluit, consequi diuinam similitudinem contra Dei voluntatem, sed in hoc superbiuit, quod voluit eam consequi per se ipsum. Hactenus Diuus Thomas. Itaque primum primorum parentum peccatum fuit superbia, seu ambitio, qua appetierunt diuinitatem. Hæc enim via illos humani generis hostis inuasit, & tandem miserè superauit, quanuis illi tanta sapientia essent præditi, ut Spiritus sanctus asserat: Disciplina intellectus repleuit illos Deus. Nequæ enim solum tribuit illis sapientiam, sed repleuit eos sapientia intellectus. At volūtatī quid præstitit: Vestitur (inquit) eā virtute. Quod à nonnullis sic exponitur. Deus condidit Adam in perfecto robore secundum corpus, & in perfecta virtute secundum animam. Ambitio igitur vicit hunc hominem adeo sanctum, fortem, ac sapien-

Ccc 3 tem,

Gen. 3. n.
5.
Aug. libr.
11. super
Genes. ad
lit. c. 30.
D. Thom.
2. 2. quæst.
164. 4. 2
ad 4.
Aug. sup.
psal. 68.
D. Thom.
sup.
Eccle. 17
num. 3.
Eccle. 17
num. 3.

tam, illumque ad infelicitissimū statum deiecit. Licet in tuto loco paratiū existeret videretur. Sed quid Adami ruinam commemorari do augeo?

In tutiori quidē loco supremus ille Angelus, in editissimo, scilicet celo collocatus erat, & ab his hostibus, qui nobis insidias machinantur longe remotus, diuinarum rerum cognitione valde illustratus, & celestibus cumulatus auxilijs, grauitate tamen cecidit, & ex altissimo dignitatis gradu precipitatus est. At quomodo cecidisti de celo Lucifer, qui mane oriebaris? Quod fecisti scelus? quod commisisti flagitium? cuius causa ad tantam infelicitatem ac miseriam deuenisti? Ambitio sanē, nimiaque diuini honoris cupiditas, tantam illi calamitatem, ac perniciem intulit. Vt enim D. Thomas

D. Tho. 1.
p. 7. 63. 4.
3. Aug. 11.
de q. 9. re-
ter. 108.
q. 113.
ait: Angelus absque dubio peccauit, appetendo esse, vt Deus. Beatus item Augustinus: Diabolus elatione inflatus, voluit dici Deus. Sub cuius nomine dicitur apud Esaiam (D. Thomas interprete) *ascendit in celum, & similis erat altissimo.*

MAIOREM tamen in modum quodammodo admiror, cū Christi discipulos ambitioni studētes intueor, quam cum primos naturæ parentes in paradiso, diuinas mentes in celo eodē vitio notatos audio. Quis enim locus aptior, quā societas cōuenientior ad mundi honores despiciendos, quā Seruatoris nostri sodalitiū. Qui quidem non solum verbis, sed exēplis præcipue pluries, veram animi submissionem discipulos suos edocebat: D. scite (inquit) *ā me, quia mitis sum, & humilis corde.* Non solum, quia humilitatē doceo verbis, sed quia humilis sum, quia humiliter, & demisse de me sentio, quia me omnibus abijcio, & eximie humilitatis exemplum præbeo. Neque tamen his omnibus permouebantur Apostoli ad honorum, & dignitatum despicientiam. Sed adhuc honoris cupidi regni Dei dexteram, & sinistram petebant.

QVOD si nec primi parētes iustitia originali in paradiso muniti, nec Angeli in celis, nec Apostoli in collegio Christi hac ambitione caruerunt, quā ratione nos tuti, ac securi erimus, non in iustitia, sed in peccato originali cōcepti, nati, in alijsque culpis educati?

SEDE, dē detestandam hominum labem, ex qua tot in omnium animos maculæ redundarunt. Ex hac enim ambitione plures inuidie cædes, homicidia, fratricidia, & patricidia profecta sunt. Nonne Abimelech, dominandi cupiditate permotus, septuaginta fratres suos super lapidem vni occidit? Miramur sanē, cum legimus, Cain

Cain vitā priuasse Abelem fratrem suum, sed multo magis admirari possumus illius crudelitatem, qui septuaginta fratres, simul interemit. Detestanda profecto est illorum decem fratrum maleuolentia, qui fratrem suum Iosephū Ismaelitis vendiderunt, ne ei subirentur. Sed detestabilius est, vnum duntaxat fratrem mortem septuaginta fratribus intulisse, ne sibi dominatum affectanti, impedimento essent.

NONNE Absalon patrem suum, a quo tenerē diligebatur, armis infecutus est, mortemque illi machinatus. Quod quidē præ nimia regnandi cupiditate excogitauit: *Nunciam enim misit (sacra scriptura testante) ad vniuersas tribus Israel, dicens, statim vt audieritis clangorem buccinae, dicite, regnabit Absalon in Hebron.* Vt autem huius cupiditatis compos euaderet, patrem suum, eiusque sectatores perdere curauit.

DENIQUE, nonne Achitophel vidēs, quod non fuisset excurioni mandatum consilium suum, quod Absaloni dederat, suspēdio interijt? Existimauit videlicet aliquam sui honoris iacturā factam fuisse, eo quod Absalon eius consilio repudiata, Achisai sententiam secutus est, & hac ratione Achitophel eadē sibi, mortē quæ parauit. Ecce quomodo nec fratribus, nec parentibus, nec sibi ipsis superbi, & ambitiosi parcere solēt. Has omnes, & alias huiusmodi cædes nimia honoris cupiditas edidit, pluresque alias strages effecit, vt ex discursu sequenti constabit.

Discursus secundus, in quo ambitio multarum seditionum causam esse probatur.

Thema. Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Mat. 20

HVIVSMODI discipulorum indignatio, & dissensio orta est ex nimia duorum fratrum cupiditate, studioque dominandi, proprium enim est huius vitij ob leuē quādam occasionem omnia perturbare. Quēadmodū enim cū in mari subito procella exoritur omnia perturbatione quadam commouentur, vnde incipiunt effervescere, mare vehementius agitur, vnde incipiunt edificandarum moles, quæ nauim huc, illuc fluctuantem videntur obstruere. Nautæ solliciti, & perturbati, vela contrahunt, alij malum ascendunt, alij per angusta nauis cursant, alij sentinā exhausti, alij nauis armamenta reficiunt, alij denique anchorā in mare iaciūt vt celerrimū eius cursum retardēt. Et cū mare estu magis ferueat, modo nauis fluctibus, quāsi in celū tollitur, modo in maris profundū depri-

2. Reg. 11
num. 10.

2. Reg. 17

simile ap
tunc.

deprimatur, & aliquæ illius partes nimio vndarum impetu concussæ, laxatis compagibus dissoluuntur, merces proijciuntur in aquas industria languescit, & omnes de salute fere desperantes, perturbatis animis voto se astringunt, supplices manus in cælum tendunt & Iesu nomen implorant, ad illumque tanquam ad sacram anchoram confugiunt. Orant item, atque obsecrant diuos omnes, ut suis precibus turbulentissima procella sedetur, mareque tranquillum reddatur. Ac denique, navis fluctibus completa obruitur, pluresque vectores naufragi, maris fluctibus demerguntur. Quid tantam procellam, & tempestatem, tot æstus, ac motus, excitavit? nihil aliud nisi ventus, & aer, exiguis quidam flatus huius tantæ tragediæ causa fuit. Sic etiam contingit cum quis honorificum aliquod munus nimis appetit, ut enim illud consequatur, nullum non lapidem movent huc, illucque vagatur, inquieto animo, ac turbato corde concitatus, quasi mare feruens agitur, ipsamque plebem perturbat, & aliquando viribus seditiones ac perturbationes affert. Quæ omnia à levi quodam vento, inanis scilicet gloriæ cupiditate exoriuntur.

A P T V M quidem est exemplum illud Aman, cuius vanitatis causa ingens procella, ac tumultus in Assueri curia totoque illius regno excitatus est. Cum regio edicto omnes Hebræi, qui in Assueri oppidis, vel civitatibus versabantur capitis dānati sunt. Ut enim sacræ litteræ testantur: *Signata sunt litteræ Regis annulo, & missa sunt per cursores Regis ad universas provincias, ut occiderent, atque deleverent omnes Iudeos à puero usque ad senem, parvulos, et mulieres vno die, et bona eorum dispercerent.* Et quidem in omnibus provinciis, oppidis, ac locis, ad quæ crudele Regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Iudeos, ieiunium, ululatus, & fletus. At quid hanc tempestatem commovit? quid hos tumultus excitavit? quid tantam intulit seditionem? Certe nihil aliud, quàm inanis quædam gloriæ cupiditas, qua Aman ita ardebat, ut ex eo solum quod primarius quidam Hebræus non se illi supplicem præbuerit, tot omnibus Hebræis, strages inferre voluerit, tantamque in toto illo regno tempestatem commoverit.

Q V I D dicam de seditione illa in Israele orta, cum Saul ira accensus Davidem persecutus est, & per præruptos montes, per alta & deserta loca illum ceciderit, ac vehementissime oppugnauit? Qui quidem tanta in illa indignatione succensus est, ut vel ex eo, quod in civitate Nohe sacerdos quidam Davidem hospitio exceperit, plus

plusquam octoginta sacerdotes Saul interfecerit, ipsamque urbem Nohe devastaverit. Percussit enim viros, & mulieres, parvulos, & lactentes, bobemque, & asinum, & ovem in ore gladii. Hæc vero calamitas, ac tempestas à levisimo etiam vento excitata est. Cum enim David gigantem illum immanissimum superasset, & ferret caput eius in Hierusalem, egressæ sunt mulieres de universis urbibus Israel, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis lætitiæ, & in sistris, & præcinebant mulieres ludetes, atque dicentes: *Percussit Saul mille, & David decem millia. Ira est super Saul nimis, & displicuit in oculis eius sermo iste.* Ira igitur inflamatus est Saul, eo quod plus honoris Davidi, quàm sibi ab Israelitis tribueretur.

Q V O D si similia huius rei exempla ab exteris gentibus petamus, plura quidē suppetet. Nā magnus ille Alexander Græcus Imperator, præ nimia regnandi cupiditate omnē fere terrarū orbem perturbavit, Cæsar item & Pompeius eadem cupiditate ducti, universum Romanum Imperium labefecerunt. Et quidem si Regum ac Pontificum curias, si mundi Respublicas, & Academiæ lustremus, reperiemus, sanē plures in eis perturbationes, ac seditiones ab hac vna ambitione commotas fuisse & commoveri.

Q V A P R O P T E R merito Sapiens dixit: *Inter superbes semper iurgia sunt.* Alio item in loco ait: *Effusio sanguinis in rixa superborū.* Quibus quidē id, quod canibus evenisse scimus, sæpe numero contingit. Canes enim se se identidem pungunt, ac mordent, sanguinemque aspergunt, ut quilibet, os sibi proiectum absumat. Ita etiam superbi, honorisq; cupidi sese ipsos mordent, & carpunt, ut unusquisque dignitatem, quam aucupantur obtineat. Plurimique (quod maxime dolendum, ac lamentandum est) plurimi inquam primarij viri, doctores, ac magistri pro his, quos affectant, honoribus consequendis, perturbantur, & perturbant, nimisque cōcertationibus commouentur, & commouent omnia, & maiorum decreta impudenter violant, magnosque tumultus, ac motus vento quodam elati concitant. Reprimite queso, auditores effrenatam hanc honoris cupiditatem, quæ tot neces, invidias, rixas, seditiones, contentionesque excitat, & celestem, atque æternum honorem appetit, in qua summa pax, ac tranquillitas, summaque beatitudo sita est.

Prover. 13.
num. 10.
Eccl. 27.
num. 17.
Simile.

394 Feria 6. post 2. Dominic. quadragesima.

Feria sexta post secundam Dominicam
Quadragesima.

CONCIO PRIMA.

Discursus primus explicat, magnam gratiam
nobis factam esse à Deo, cum in sua
nos vinea constituit.

Thema. Homo erat pater familias, qui plantauit vineam.
Matth. 21. num. 33.

SAEPE Deus optimus maximus in sacris litteris vitur hac vineæ metaphora, scilicet in Psalmo 79. in Canticis cap. 6. apud Esaiam, Ieremiam, & Ezechielem cap. 5. & 2. & 17. Vt autem certo cognosceremus, quid vellet significare nomine vineæ, per Esaiam loquitur in hunc modum: Vineam Domini exercituum Domus Israel est, et viri Iuda germen eius delectabile. Olim ergo populus Dei, nunc vero Christiana Ecclesia vinea Domini dicitur, cuius nos vites sumus. Cum autem nullus extra vineam hanc sempiternam animi salutem comparare possit, magnum sane Dei in nos beneficium extat, eo quod nos huius vineæ vites effecerit. Hoc enim illi soli, & eius gratia tribuendum est, & ideo hic asserit: Homo erat pater familias, qui plantauit vineam. Vnde per Ieremiam inquit: Ego plantaui te vineam electam. Ego inquit, non homo, non angelus, aut creatura alia. Nec tu forte fortuna nata fuisti. Deus ergo seuit nos, & populus Christianus, plantatio eius est ad glorificandum Deum.

AT vero eo beneficium est maius, quo ille, cui confertur indignior. Hoc ponderauit regius ille vates, cum gratum se immortalis Deo ostendens, propter regiam dignitatem sibi delatam: Elegi (inquit) David seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, de post siccantes accepit eum, pascere Iacob seruum suum, & Israel hereditatem suam. Planè fatetur David te nuntiatum & paupertatem suam, ut plus diuinum beneficium eluceat. Pastor, inquit, eras, ac vilis pecuarius, cum præpotens Deus me ad regiam dignitatem

Concio prima.

395

nitatem euexit: non eram in prælio contra Dei hostes fortiter dimicans, neque in templo preces ad Deum fundens, ut alter ille Samuel, sed in agro oues pascens, ibique me Deus optimus maximus, multis alijs fortissimis, ac præstantissimis viris relictis, regem destinauit. Huiusmodi beneficium gratis à Deo in discipulos suos collatum, Christus Dominus Apostolis commendauit: Non vos (ait) me elegistis, sed ego elegi vos, ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vestri maneat. Ac si diceret, magnificite vos nullis vestris meritis ad Apostolatū vocatos esse, & hanc gratiam gratuito vobis factam grato animo colite. Atque, ideo ipse Seruator noster eterno suo Patri pro hoc in discipulos beneficio gratiam habet in hunc modum: Confiteor tibi Pater Domine celi, & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis: ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te. Causa quidem vocationis, & electionis Apostolorum ea fuit, quia sic placitum fuit ante Deum. Sic etiam nostræ vocationis beneficium per quam in vinea Domini constituimur, eo gratissima memoria dignius est, quo magis gratuito nobis collatum. Quod præclare expressit Apostolus, cum ait: Gratias agentes Deo & Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transfudit in regnum filii dilectionis sue. In partem (inquit) sortis sanctorum. Id est, in notitiam sui, ait interlinealis. Agit ergo in hoc loco D. Paulus de vocatione nostra ad fidem. In hac dignitas nos fecit ipse, id est, non ex meritis nostris, ut exponit D. Thomas. Quapropter rectè dixit in partem sortis, quia vocatio ad fidem, Christianamque religionem quasi sortitione videtur capta. Cum vero ducuntur sortes, nulla reddi potest ratio, cur huic potius, quam illi sorte aliquid obueniat. At vero non in omnibus vocatione nostra fortibus comparari potest, sortes enim non solum non obueniunt ex meritis, sed neque ex electione eius, in quo sortes conueniunt, ut fatetur regius vates, cum ait: In manibus tuis sortes meae. Seruator etiam noster: Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te.

CVIUS rei exemplum quotidie præ manibus nobis est, cōtinuit enim principem in domo regia, abiectum vero hominem in tugurio nasci, ille quidem quā primū in lucē suscipitur, stragulis sericis inuoluitur, & inaurato cubat lectulo delicateque nutritur, & cum illi prudentie, ac consilij lumē oboritur, se famulis stipatum videt à quibus ad nutum obtemperatur, & singulari veneratione colitur. Et

Ddd 2 tandem

Toban. 13
num. 16.

Mat. 11.
num. 25.

Ad Col. 3.

D. Th. ibi.
Simile.

psal. 30.
num. 16.

Simile ap.
rum.

tandem orbis imperium, atque regnum tenet. Alius vero abiecti hominis filius, ubi primum in hanc lucem prodit, in paleis iacet, vilius pannis conuoluitur, & tenuissimo victu postea enutritur, & per totum vitæ tempus laboribus, atque ærumnis premitur. At cur ille princeps natus sit, & in summa indulgentia, atque honore educatus, hic vero, ex quo lucis vsura frui cepit, magna indigentia, ac penuria vexetur, diuine duntaxat voluntati tribuendum est. Ita etiam excogitandum est, eodem die, quo nos ingressi sumus in hanc vitam, plures alios in lucem editos esse, quorum plures inter barbaras, atque ethnicas gentes nati fidei lumine carent, & ad inferos propero cursu descendunt: nos vero apud Christianos orti sumus, & celestis lauacri aqua conspersi, veritatis lumē aspiciamus, Christi quæ Domini meritis, ac sacramentis fruimur, & ad celestem beatitudinem contendimus. Hoc autem ideo factū est, quia sic placitum fuit ante Deum, cuius iudicia incomprehensibilia sunt, cuiusque viæ inuestigabiles. Huiusmodi tamen beneficij memoria in nostro animo cum grata recordatione versari debet, pro eoq; immortales sunt nobis gratiæ agendæ immortalī Deo. Qui quidem diligentissimè hanc suam vineam, cuius nos vites sumus, excolit, eamque in optimo terræ situ frugiferis vitibus abundanti seuit: *Iere. 2. n. 21.* *Hierony.* Ego plantavi vineam electam, omne semē verum. Hebræus legit foreth quod genus est vitis optimæ, vt explicat Hieronymus. Apud Esaiā etiam: *Esai. 5. n. 1.* Facta est (ait Dominus) vinea dilecta meo in cornu filio olei. Vbi Septuaginta legunt: In loco pingui, siue vberi. Vt autem hanc vineam in hunc mundum sereret, prius infecundas & inueteratas arbores euellit. In hac enim vinea plantanda, inquit D. Chrysostomus, habuit se Deus, sicut vinitor studiosus, qui primum omnes in circuitu infructuosas sylvas excidit, & sic postea plantat, ne forte arbores lasciuientes dum huc, & illuc per longa spatia ramos suos exportrigunt, adhuc tenerum effocent malleolum. Hæc ille. Neque solum infecundas arbores extirpauit, sed etiam lapides elegit. *D. Tho. 2. 2. q. 90. a. 1. in mil. 5. in exam.* ex ea, sepem circumdedit ei, & edificauit turrim in medio eius. In hac sepe Angelorum custodiam significari, tenet D. Tho. Hiero. & Basilus. Nam immitet se Angelus (inquit Basilus) in circuitu timētiū Dominum. Quemadmodum enim erat mons equorum, & cur rus igneorum, id est Angelorum, in circuitu Elisæi, sic modo in circuitu Ecclesiæ nostræ innumeri celites astant. Diuus item Ambrosius, & Origines dicūt, hanc sepem esse quandam protectionē diuinam, qua Deus custodit vineam: Dominus enim in circuitu populi sui.

sa. Quod si Dominus non custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Beatus Hilarius ait: Seps hæc est sanctificatio Patrum, & nobilitas, vt Abraham, Isaac, &c. intra quam tanquam in sepro pecu liaris custodia, Deus Indeos inclusit. Alia etiam in hoc sepro significari possunt, vt explicat D. Thom. & Basilus in locis modo citatis.

IN explicando vero, quid turris huius vineæ significet, est etiam inter doctores opinionum dissensio. Nam D. Hieronymus, S. Thomas, & Origines censent in turri augustissimum Hierosolymæ templū indicari. At B. Ambrosius, & Hilarius diuinæ legis celsitudinem, alij Dei cognitionē, alij denique altitudinem fidei Christianæ in ea turri significari affirmant. De torculari autem non vnus omnium, sed varius est sensus. Torcular enim, inquit D. Hieronymus, est altare Dei. Beatus Ambrosius illud psalmis accomodat, qui inscribitur de torcularibus diuinæ prouidentiae. Diuus Thomas Martyribus, qui pro Christo vitam, sanguinemque fuderunt. D. Hilarius prophetis, in quos mustum Spiritus sancti defluxit. Origines denique, torcular est (inquit) locus libationum. Coloni vero sunt sacerdotes. Tandem omnia hæc sunt beneficia à summo Deo in vineam suam collata, quorum nos etiam, vt pote illius vites, participes sanè sumus, atque ideo pro illis meritam ipsi gratiam debemus persolvere. Vt autem speciatim hoc gratificationis vinculū recognoscamus, agendum est præcipue de illo beneficio, quo nos immortalis Deus affecit, cum turrim, & torcular in hac sua vinea collocauit. De quibus, iam iam aggredimur pertractare.

Discursus secundus explicat labores, quibus à Deo afficimur, pro beneficio esse habendos.

Thema

Et sedit in ea torcular, Matth. 21.

IN hoc torculari plura Dei beneficia suæ vineæ tributa sancti Patres significari asserunt, nequē exiguum est illud, quod ei deferatur, cum laboribus quasi in torculari quodam comprimitur, vt

Ddd 3

suauis-

suauissimum ex ea vinum eliciatur, quod quidem in beneficij, gratiæ, ac beneuolentiæ loco habendum est.

C V M immortalis Deus sanxit fœdus, cum Noe nunquam deinde de aquarum eluione terram dissipandi: *A cum (inquit) meum ponam in nubibus & erit signum fœderis inter me, & inter terram.* Mirum pro festo signū, iris enim procelloso tempore, & magnis imbribus ple-
Gen. 9. no apparere solet, atque iccirco Aristoteles censet, iridem fieri ex
num. 11. nube iam rorida, nondum tamen in pluuiam effusa. Et ibidem subi-
8 mile. iungit Philosophus: Iris, ait, perfectissimè representatur in nigerri-
Aristo 3. ma nube. Quod cum ita se habeat, iris procellam potius, & diluuiū
meteo. ca. quam pacem, & serenitatem significat. Qua ergo ratione in sig-
4. num pacis, ac fœderis constituitur? Et quidem cum prepotēs Deus
pacis, & belli, turbinis, ac serenitatis Dominus sit, illud signum pa-
cis, & serenitatis statuere potest, quod natura sua dissensiones, tem-
pestatesque portendebat. Eodem igitur modo labores, quibus iu-
sti à Deo premuntur, odium sanè, & maleuolentiam videbantur
significare, sunt tamen certissima diuini amoris, ac beneuolentiæ
signa.

I C C I R C O Apostolus hortans Pphilippenses, ut æquo ani-
mo ferant improborum hominum persecutiones: *In nullo (inquit) terreamini ab aduersarijs, quia illis est causa perditionis, vobis autem sa-
Phil. 1. n. lutis, & hoc à Deo, quia vobis donatum est pro Christo, non solum, ut in
29. eam credatis, sed ut etiam pro illo patiamini. Non solum, inquit, per-
Aug. li. de missum est à Deo, ut labores Christi causa patiamini, sed donatū,
de pred. donum ergo est. Quapropter B. Augustinus ait: Vtrumque ad gra-
sanctorū. tiam pertinet, & fides credentium, & tolerantia patientium, quia
vtrumque dixit esse donatum. Vbi expendendum est, quanti fece-
rit, quantumque commendauerit Apostolus laborum tolerantiam
quando illam cum fide copulauerit. Magnum sa- & illustre Dei
in nos donum, ac beneficium extitit, cum nobis Christi fidem, si-
ne qua salui esse non possumus donauit, sed magnum etiam existi-
mauit Apostolus, nobis datum esse, ut pro Christo patiamur. Hu-
iusmodi enim dono nostri animi salutem tutam reddimus. Ut au-
tem pluris æstimemus crucem, ac labores, subiunxit Apostolus: *Do-
natum est pro Christo.* Id est, pro merito Christi (ut interpretatur
glossa ordinaria) qui Patri obediuit, hæc inter alias gratias data est
vobis. Itaque labores, quibus iusti homines vexantur, sunt premiū
ac remuneratio laborum Christi Iesu. Ex quo huius doni præstan-
tia*

tia, & magnitudo facile perspicitur. Solent Reges eorum filios be-
neficijs afficere, qui strenue dimicant, & in ipso prælio fortiter
occubuerunt, illo squæ cruce, seu insigni D. Iacobi ornare pro ob-
sequijs ab eorum parentibus Regum gratia prestitis. Sic etiā Deus
optimus maximus pro officijs, ac laboribus à Patre nostro Iesu sus-
ceptis, cum vitam in acie Deo obediendi causa profudit, nos labo-
ribus, & ærumnis quasi quibusdam insignibus, & purpureis, ut ita
dicam, crucibus afficit.

Q V A M O B R E M cum immortalis Deus vellet ostendere, quā
sibi gratus futurus esset Paulus: *Et electionis (inquit) est mihi iste
ut patet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filijs Israel.* Et sub-
iungit: *Ego enim ostēda illi, quā oporteat eū pro nomine meo pati.* Ani-
maduertite, obsecro, quo pacto ostendat Deus Paulum esse vas ele-
ctum, & egregium sui nominis concionatorem: *Ego enim (ait) osten-
dam illi, quā oporteat pro nomine meo pati.* Id est, ex eo quod il-
lum multis laboribus afficiam, cognoscetis, quanti ego illum faciā.
Pati ergo pro Domino diuinum donum est, quod iustis, Deoque
gratis confertur.

I C C I R C O cum Angelus Tobie explicaret ipsius cæcitatis cau-
sam: *Quia acceptus (inquit) eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret
te.* Quia acceptus, ait, etenim acceptis, & gratis Deo crux & tribu-
latio datur & tēatio permittitur, quia scilicet accepti & grati sunt
illi, gratis enim, & acceptis dona conferimus.

V N D E cum Petrus vellet Christum in horto ab hostium ma-
nibus liberare, & gladio militem vulneraret, dixit Christus: *Mitte
gladium tuum in vaginam: Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bi-
bam illum?* Ponderandum est verbum illud, Calicem quem dedit Pa-
ter. Donum vocat acerbissimam passionem, & atrocissimam mor-
tem suam, & tu supplicium, miseriam, & calamitatem nuncupabis.
Præclarum igitur donum est tribulatio, cū ex ea certū diuini amo-
ris experimentum sumatur.

E S T quidem adeo eximium Dei donum, pro eius nomine pati
ut eximie sanctitatis viris pro præclaris eorum rebus gestis illud
tribuat. Quapropter cum Deus gregem suum Beato Petro com-
mitteret, eique diceret: *Pasce oues meas.* Subiunxit: *Amen dico tibi, Iohan. 21
cum esses iunior, cingebas te, & ambulabas, vbi volebas, cum autem se-
neris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis,
hoc autem dixit significans, quā morte clarificaturus esset Petrus.
Sed cur post pastorale munus Petro delatum, in quo obeundo
plurimum*

Simile.

Act. 9.
num. 15.

Tobie. 12.
num. 13.

Iohan. 18.
num. 11.

Iohan. 21
num. 17.

400 FERIA 6. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Disimile.

*Chrys. su
per epist.
ad Eph. 4.
hom. 8.*

plurimum ille elaboravit, quasi præmij loco ei proponitur, ab alio esse cingendum, & ducendum, quo ipse non vellet, nisi quia cuiusmodi remuneratio est maximum quoddam donum, quo studiosi homines afficiuntur. Officia eorum, qui apud terrenos reges gratia valent, remunerari solent divitijs, honoribus, alijsque rebus donis, ac muneribus. Illi vero, qui in Christi Domini curia versantur, quo plura præpotenti Deo obsequia præstant, pluribus laboribus, maioriq; dedecore, atque egestate premuntur. Non quidem ex eo quod hæc magna in se sint, atque pretiosa, sed quia Dei causa perferuntur. Ut enim D. Chrysostomus asserit, cum de laboribus Christi causa perpeßis sermonem instituit, etiam si nullam mercedem haberet res ista, hoc tamẽ solum magnum est præmij, hoc multa retributio, quod ista mala propter dilectum feruntur. Quo circa hæc via sancti omnes petierunt celum, & quo illi sanctiores erant, eo pluribus, ac maioribus laboribus vexabantur.

*Chrys. ibi.
hom. 4.*

TANTVM denique donum est pro Christo pati, ut excellentius sit, quam illud, quod gratia miraculorum dicitur, ideoque explicans D. Chrysostomus locum illum Pauli ad Philipenses cap. 1. scilicet: *Volis donari est pro Christo, ut pro illo patientini.* In quẽ loco cum aliqua nos attulimus. Sanctus explicans inquam illa verba. Pro Christo, inquit, pati, gratuitum donum est, ac maioris admirationis, quam sit re vera mortuos suscitare, & signa miranda patrare, nam illic quidem debitor sum, hic vero debitorem habeo Christum. Et statim aliam rationem addit Chrysostomus, dicens: Miracula facere à Deo solo est, pati pro Christo etiam à nobis. Cui ego aliam subiungo: Miracula enim edere, nullam molestiam illi affert, qui miraculorum gratia præditus est, pati vero, & labores perferre, difficile quidem grave, & molestum est. Quamobrem præstantiori dono afficitur, qui laborem tolerantia, quam qui miraculorum gratia decoratur.

*Act. 5. 7.
41.*

RECTE hoc cognoscebant Apostoli: cum ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam indigni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Non dixit B. Lucas (inquit D. Chrysostomus) quod non dolebant, sed quod dolentes gaudebant. Itaque non solum non fundebant lachrymas, & querellas, sed gaudebant potius vehementer quo latabantur. Non ex eo, quod miracula in ipsis tormentis constituti, patrabant, sed quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati.

PERPERAM sane faciunt ij, qui impatienter, & iniquo animo labores

Conciotercia.

401

labores sustinent, & si aliquando eis premantur, lachrymis se, ac tristitia dedunt. Qui quidem si scirent hoc donum Dei, non dubito, quin illud lætis, ac gratis animis exciperent. Si enim homo tenuissimus, atque egentissimus gemmis, atque unionibus lapidaretur ea lege, ut suæ essent omnes illæ quibus peteretur, nonne magis animi iucunditate huiusmodi lapides exciperet, cum ab eis ictu pene nullo, maximo tamen commodo afficeretur. Sic etiam nos, qui magna celestium opum penuria premimur, læta fronte debemus labores tolerare, hi enim leue, & exiguum corpori vulnus inferunt, æternum tamen gloriæ pondus in animis operantur.

CONCIO SECUNDA.

Discursus primus, de magno illo beneficio, quo nos Deus affecit, cum nobis Evangelium, sacramq; legem dedit.

Thema.

Et sepem circumdedit ei. Matth. 21.

NECESSVM quidem est, vineam circūsepi, ne illius fructus qui ad os, manusque pendent, ab iter agentibus delibentur, aut à rusticis animantibus absumentur. Atque idcirco non ster pater familias, qui ædificavit vineam, sepem circumdedit ei. In ea autem sepe diuinam legem significari diximus in proxima concione, discursu primo, qua quidem animi nostri circumvallantur, & præmuniuntur.

MAGNUM profecto ab immortali Deo beneficium suscepimus, non solum cum nos suæ vineæ vites effecit, sed etiam cum nos, quasi obsepiuit diuina sua lege. Cuius beneficii memor extitit regius ille vates, cum Dei in Israel merita comemorans, ait: *Qui annuntiat verbum suum Iacob, iustitias, & iudicia sua Israel. Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestavit eis. Mentio- nem facit eo loco propheta de lege illa indicta Israelitis in monte Sinai, & hac ratione gratum se præbet Deo, qui non fecit taliter omni nationi. Potiori quidẽ iure gloriabimur nos, & immortales immortali Deo gratias agemus, qui nobis sacrum suum Evangelium* psal. 147
Ece nullis

402 FERIA 6. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Luc. 10. nullis alijs gentibus, nec etiam Israelitis concessum, describit: Dea
ti oculi loquitur Christus cum suis discipulis) qui viderunt, quæ vos
num. 24. videtis: Dico enim vobis, quod multi prophetae, & reges voluerunt videre,
quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.
Sacer Mattheus ait: Multi prophetae, & iusti voluerunt videre, &c. Ac
si diceret, quod negatum est Abrahami, & Iacob Deo gratissimis,
id nobis concessum est. Dedit olim præpotens Deus legem popu-
lo suo, eique diuina aliqua arcana, suisq; animi consilia per sanctissi-
mos vates aperiebat. At Christiano populo abditiore, & occultio-
ra consilia non medijs prophetis, sed æterno suo filio interprete
patefecit: Multi faciam (inquit Apostolus) multisque modis olim lo-
quens Deus Patribus in prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis
in Filio: quem constituit heredem vniuersorum per quem fecit & secula.
Hebr. 1. Quod si Deus illustri beneficio affecit Israelitas, cum eis suæ legis
num. 1. concionatores Esaiam, Ieremiam, aliosque prophetas misit, illam
quæ per Moysen in monte Sinai promulgauit. Illustriori profecto
nos cumulauit beneficio, quibus æternum suum filium conciona-
torem, ac legislatorem dedit. Moyses quidem legem timoris, in
lapideis tabulis scriptam, illis indixit, Christus vero legem amo-
ris, in animo, & corde positam, nobis sanxit. Neque enim in illis,
sed in nobis impleta est promissio illa facta apud Ieremiam: Dabo
Iere. 31. n. (inquit) legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam.
33. Certè non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifesta-
uit eis. Manifestauit quidem aliqua, sed non tot, & tanta ac nobis,
scripsit ea in tabulis lapideis, sed non in cordibus. In quibus Spiri-
tus sanctus quasi scribit ea, quæ Christus Dominus docuerat. Qua
propter discipulis ipse dixit. Paracletus autem Spiritus sanctus, quem
Iohan. 14. mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis om-
nia, quaecumque dixerò vobis. Paracletus autem quis est, nisi diuinus
num. 16. ipse amor. Amor ergo suum nostrum constituit præceptorem.
Amor ergo quid, nisi amoris legem, intra cordis intima edocebit.
Hac igitur ratione Deus optimus legem suam nobis dedit, quam
quidem Spiritus sanctus in hominum animis miro quodammodo
impressit.

HINC perspicietis, quam sit cum ratione coniunctum, vt nos
magnificamus legem hanc, qua humani generis assertor vineam
suam sepiuit. Plurimi ducebant Lacedæmones, Athenienses, ac
Romani leges suas, eo quod Lacedæmones à Lycurgo, Athenien-
ses à Solone, Romani denique à Numapompilio eas accepissent.
Sed

Concio secunda. 403

Sed nullo pluris. Evangelica lex nobis facienda est, quippe quæ
ab æterno Dei filio illa lata est, & ab Spiritu sancto in cordibus
descripta.

C V M sanctissimus Dauid obiecit Israeli beneficia ab immor-
tali Deo ei tributa illud præcipue proposuit: S. scitauit (ait) testimo-
nium tuum, & legem posuisti in Israel. Neque mirum est, Davidem
tanti æstimasse diuinam legem, cum ea ab ipso Deo maximi fiat, vt
clare perspicui potest ex his, quæ in illius promulgatione edita sunt:
Tunc enim exierunt audiri conitua (sacra scriptura testante) & mica-
te fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorque buccina ve-
hemētis perirepebat, & timuit populus qui erat in castris. Et vt hono-
rificentius lex illa coleretur, eam Deus ipse digito suo voluit scri-
bere. Nam vt sacra litteræ referunt. Dedit Dominus Moyse duas ta-
bulas testimonij lapideas scriptas digito Dei, quo autè eæ magna
veneratione prospicerentur ab omnibus, iussit eas in augustissima
arca testamenti custodiri. In quibus omnibus significare voluit
Deus, quatinus esset lex illa religiose colenda. Cum autem nostra præ-
stantior sit, atque excellentior, præstantiori etiam, atque excellen-
tiori cultu suspicienda est.

N E Q V E solum ex his, quæ in hac ratiocinatione diximus, cõ-
ficitur, quanti sit faciendæ diuina lex, & quæ grato animo legislator
colendus, sed etia rectè cõcluditur vinculu, quo obstringimur, ad
eius obseruantiam, & obedientiam, hanc præpotens Deus ab Israe-
litis esiligitauit, postquam legem eis tulit: Serua (inquit) legem meam
quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis. scribe illam in tabulis
cordis tui. Cum verbis augere volumus amorem, & studium nostru
erga aliquam rem, eam tanquam pupillam oculi, nostri amare, & ob-
seruare, dici mus. Quod si volumus illius memoriam nunquã amit-
tere, annulo, vel aliqua huiusmodi re, quæ eius nobis memoriã ex-
citer, digitos circundamus. Si autem ea res magnimomenti, magni-
que valoris sit, plurimique interst, vt memoria non effluat, eam
in charta, vel ephemeride scribimus. Hoc igitur amore, hoc studio
hac obseruantia, ac diligentia vult maximus Deus suam legem à
nobis diligi, coli, atque obseruari: serua (inquit) legem meam quasi
pupillam oculi tui. Ecce explicatur amor quo diuinam legem ample-
cti debemus: Liga eam in digitis tuis. Illius memoria nobis in his ver-
bis commendatur. Et denique vt sciatur, quam sit hæc memoria
necessaria, quantique ponderis, ac momenti, subiunxit: scribe illam
in tabulis cordis tui.

404 FERIA 4. post 2. Dominic quadragesima.

NE QV E mirandum est, ita nobis diuinam legem commendarari, cū eius observatio plurimū referat, & in ea salus nostra sita sit ac collocata, ex illius autem violatione dānatio nostra proueniat: Deus ab initio constituit hominem (asserit Ecclesiasticus) & reliquit eum in manu consilij sui, adiecit mandata, & praecepta sua si volueris munda seruare, conseruabunt te. Diuina quidem lex est quoddam septum eos duntaxat prae muniens, qui prae muniri volunt. Et ideo, Si volueris (ait) mandata seruare, conseruabunt te. Alioquin a furunculis, & animantibus euerteris: Nam qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.

TANTVM denique interest diuinæ legis observatio: vt fatius esset violatoribus eam nunquā accepisse. Quia, vt scribit Apostolus: Quicumque sine lege peccauerunt, sine lege peribunt, & quicumque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Quemadmodū enim ij, qui regijs muneribus funguntur, cum suorum munerum rationē reddunt, legibus ab ipso rege statutis damnantur, vel absoluntur, sic etiam per legem a Deo nobis indictam saluandi, vel condemnandi sumus, quia vt subdit Apostolus: Factores legis iustificabuntur.

CVIVS rei praeclarum documentum apud Zachariam reperio: Leuani (inquit ille) oculos, & vidi, & ecce volumen volans, & dixit ad me (scilicet Angelus) quid tu vides? & dixi ego video volumen volans. Longitudo eius viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorū. Magnus sane liber, sed quid ille sit, audiamus: Hec est (inquit Angelus) maledictio, quae egreditur super faciem omnis terra. Et explicans

D. Gregorius, quid sit volumen hoc, de quo loquimur. Quid, inquit, aliud est volumen volans nisi scriptura sacra. Quasi diceret, nihil est aliud quam scriptura sacra, & lex diuina. Cur ergo quod B. Gregorius scripturam sacram appellat, Angelus maledictionem vocat? Quo pacto res sacra potest esse maledictio? Sanē ab ipso Angelo id videtur explicari, cum ait: Hec est maledictio, quia omnis fur, si eum ibi scriptum est, iudicabitur, & omnis iurans, ex hoc similiter iudicabitur. Ecce vobis difficultatem enodatam, nomen enim causae tribuitur effectui. Recolite memoria sententiam illam in nouissimo die contra sceleratos homines ferendam. Ite maledicti in ignem aeternum. Hec est maledictio, quae quidem in sacra historia a D. Mattheo scripta reperitur. Iam ergo maledictio reperitur in hoc sacre scripturae volumine. Quapropter volumen hoc, quod viris optimis benedictionem affert, maledictionem impijs inferet, qui quidem

Mat.

Concio secunda 405

dem secundum maledictionem in eo libro scriptam damnationi addicentur, quia qua in eo praecepta sunt, non praestiterunt.

Discurfus secundus explicat, aliud beneficium, quod Deus in Ecclesiam contulit, cum eam sacra scriptura ornavit.

Thema. Aedificauit turrim. Mat. 21.

INTER reliqua beneficia, quae celestis Pater familias vineae suae, Ecclesiae nimirum fecit, illud extat, quod scilicet in ea, aedificauit turrim. In hac vero turri D. Thomas, Ambrosius, & alij sacram scripturam significari censent, ex qua tanquam ex altissima turri multa tam huius, quam futurae vitae, tam aeternae, quam periturae, tam denique diuina, quam humana prospiciuntur. Ex ea quae abdita, & recondita diuini pectoris arcana, atque consilia nobis patefcunt. Quae quidem scriptura tanquam singulare quoddam beneficium hominibus tributum, nobis in hodierno Euangelio proponitur. Eius autem dignitas, atque praestantia ex eo percipi potest, quod sapientissimus Deus illius auctor extiterit. Magni aestimatur Aristotelis philosophia, quia Aristotelis fuit, plurimū tribuimus Tullianae eloquentiae, eo quod Tullius Cicero eloquentiae facile princeps eam instituerit: Multū valet apud nos Virgiliana poesis, ex eo quod a Virgilio poeta maximo scripta fuit. Cuiuscunq; denique scripturae dignitatem ex scriptoris dignitate perpendimus, & quo auctor, & scriptor illustrior, aut excellentior fuerit, eo pluris scripturam facimus. Et quidem scripturae sacrae auctor, & institutor Deus ipse fuit, cui tribuendum est quodcunque a Moysē, Salomone, & Dauide, & alijs sacris scriptoribus scriptum est. Atque iccirco planē fatetur Dauid: Lingua mea calamus scribae velociter scribens. At cuius scribentis? Christus (ait D. Hieronymus) vel Spiritus sancti, vt asserit B. Chrysostomus. Linguae igitur scriptorum sacri voluminis nihil aliud erant, quam Spiritus sancti calami, calamus vero dictamen scribentis sequitur, neque aliquid aliud scribit, quam quod a dirigente dictatur. Atque ita sacrorum scriptorum linguae

Eae 3 immor-

S. Thom.
hic.
ambr. su-
per. c. 10.
Luc.

Psal. 44.
num. 2.
Hierony.
& Chr. ibi

406 FERIA 6 post 2. Dominici. quadragesima.

immortalis Dei dictamen, consiliaque loquebantur, si ergo volu-
men scriptum ex auctore æstimandum est, quanti faciemus nos di-
uinam scripturam, cuius auctor extitit Deus.

H I N C fit, scientias omnes, ac reliquas facultates hac vna sa-
cra scriptura longo intervallo superari. Quapropter sapientissimus
Salomon ceteras omnes scientias humanas huius ancillas appellat.

*prover. 9. Scititia (inquit) edificavit sibi domum, &c. iussit ancillas suas vocari
num. 1. ad arcem. D. Thomas ancillas has divinæ sapientiæ dicit esse Diale-
D. Tho. 1. cticam, Philosophiam, Astrologiam, ac reliquas huiusmodi faculta-
p. 4. l. 1. ar. tates, et subiungit. Vtitur sacra doctrina alijs scientijs tanquam in-
5. ferioribus, & ancillis, sicut Architectonica vtuntur subministran-
tibus, & civiles militari, & hoc ipsum, quod vtitur eis, non est pro-
pter defectum, vel insuficientiam eius, sed propter defectum in-
tellectus nostri, qui ex his, quæ per naturalem rationem cognos-
cantur, facilius manuducitur in ea, quæ supra rationem sunt. Hec
ille.*

*prover. 8. n. 5. A T non solum huius scientiæ præstantia ex illius auctore co-
gnoscitur, sed etiã ex rebus ipsis, de quibus illa agit: Audite (inquit
ipsa divina sapientia, quoniam de rebus magnis locutura sum. Loqui-
tur enim præcipue de Deo optimo maximo, eiusque naturam, vim
& proprietates, quo ad eius fieri potest, inquirere, & concipere ni-
titur, Quod si multum omnes, Astrologia deferunt, quia de cele-
stibus orbibus, ac moribus agit, quanto pluris æstimanda est sacra
Theologia, quæ de celorum, astrorumque effectore, artificioso, &
luculenter tractat? Si Metaphisica maxime effertur, eo quod de re-
bus agit a sensibus, & corpore seiunctis, de substantijs separatis, at-
que etiam de Deo, quatenus ratione naturali cognosci potest, ex-
cellentior quidem, & dignior hæc scientia habenda est, quippe quæ
de diuinis illis mentibus, & omnibus earum ordinibus, denique eo-
rum Domino, ac Principe Deo, vt naturale lumen excedente, dis-
putat. Scientia illa, inquit angelicus Doctor, principaliter est de his
quæ altitudine sua transcendunt rationem, aliæ vero scientiæ con-
siderant ea tantum, quæ subduntur rationi. Et in articulo sexto eius-
dem questionis ait: Sacra doctrina propriissime determinat de Deo
secundum quod est elusiva causa, quia non solum, quantum ad il-
lud, quod est per creaturas cognoscibile (quod Philosophi cognos-
uerunt, vt dicitur ad Romanos 1. Quod notum est Dei, manifestum
est illis.) Sed etiam quantum ad id, quod notum est sibi soli de se
ipso, & alijs per revelationem communicatum, vnde sacra doctri-*
na

Concio secunda. 407

na maxime dicitur sapientia. Hactenus D. Thomas. Et quous in sa-
cra scriptura disputentur aliqua extra Deum, omnia tamen, inquit
idem sanctus in proximo articulo septimo, petractantur sub ratio-
ne Dei, vel quia sunt ipse Deus, vel quia habent ordinem ad Deum,
vt ad principium, & finem. Edificissima igitur, & excelsa turris est
doctrina ista sacra, maximique faciendæ, eum ex ea summus, atque im-
mensus Deus humanæ mentis oculis prospiciatur.

C V M vellet Deus optimus maximus Moyse exponere gratiam
à se in illum collatam, eum in hunc modum alloquitur: Ego Domi-
nus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob: Deo omnipotenti, et nomini
meum: Adonai non indicavi eis. Ac si diceret, nomen meum, quod ti-
bi manifestavi, illis nequaquam indicare volui. Dixerat enim Deus
Moyse: Ego sum: qui sum. Quo nomine, vt B. Damasceni verbis utar
importatur quoddam pelagus substantiæ infinitæ, significat enim
necessitatem, & stabilitatem essendi, & plenitudinem ipsius esse.
Obijcit ergo Deus Moyse tãquam precipuum quoddam beneficiũ
aliqua ei patefacta esse, quæ Abrahamo, alijsque Patriarchis mini-
mè innotuerunt. Sed potiori iure id nobis opponet, cum omnia,
quæ audiuit à patre suo, nota fecerit discipulis suis. Atque ecce co-
ait: tam non dicam vos seruos, quia seruos nescit quid faciat dominus
eius, vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiuit à patre meo, nota se-
ci vobis. Gerebat se olim Deus cum vris etiam sanctissimis, tan-
quam cum seruis, Moysem enim, & Iob seruos suos vocat, &
David quous Rex esset & vates: Ego (inquit) seruus tuus, & filius an-
cille tue. Iam vero honorifico nos cognomine appellat: Vos enim, ait
dixi amicos. Quia abditissima sanctissima triadis mysteria, alia-
quæ recondita cœli arcana nobis aperta sunt. Et hoc quidem be-
neficium æterna, grataque memoria dignissimum est.

D E I N D E ex modo ipso, quo res in sacra scriptura diuini-
tus proponuntur, illius dignitas ostenditur. Ea enim (teste Diuo
Gregorio) omnes scientias ipso locutionis suæ more transcen-
dit, quia vno, eodemque sermone dum narrat gestum, pro-
dit mysterium, & sic scit præterita dicere, vt eo ipso moue-
rit futura prædicare. Huic videtur subscripsisse angelicus Do-
ctor, cum ait: Auctor sacre scripturæ est Deus, in cuius pote-
state est, vt non solum voces ad significandum accommodet,
(quod etiam homo facere potest) sed etiam res ipsas. Et ideo
cum in omnibus scientiis voces significant, hoc habet proprium
ista scientia, quod ipsæ res significatæ per voces, significant
aliquid

Exodi, 6.
num. 3.

Dan. 9.

Iohan. 15.
num. 15.

Num. 12.
Iob. 1.

psal. 115.
num. 16.

Grego. 2.
mor 1.

D Thom.
1 p. 4. 1.
a 10.

408 FERIA 6 post 2. Dominici quadragesima.

aliquid. Quamobrem, cum Deus iubebat animal immolari, in ea oblatione, non solum intendebat suum cultum, sed etiam cruentum illud sui filij sacrificium significari nitebatur. Cum etiam de urbe Hierosolyma verba faciebat, ea, quæ ad celestem illam ciuitatem attinent, portendebat.

D. E. N. I. Q. V. E. si commodum nostrum spectemus, in hac vna diuina scientia salus nostra sita est, quatenus in ea beatitudo nostra, & ea, quæ ad illam consequendam pertinet, nobis proponuntur. Quapropter doctor gentium Paulus: *Omnis* (inquit) *scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.* Quam D. Pauli sententiam verbis auct. B. Gregorius in hunc modum: Scriptura sacra mentis oculis quasi quoddam speculum opponitur, ut interna nostra facies in ipsa videatur. Ibi etenim fecunda, ibi pulchra nostra cognoscimus. Ibi sentimus quantum proficimus, ibi a profectu quam longe distamus. Narrat autem gesta Sanctorum, & ad imitationem corda prouocat infirmorum, dumquæ illorum victicia facta commemorat, contra vitiorum prælia debilia nostra confirmat. Fitque verbis illius, ut eo mens minus inter certamina trepidet, quo ante se positos, tot virorum fortium triumphos videt. Nonnunquam vero, non solum nobis eorum virtutes asserit, sed etiam casus innotescit, ut in victoria fortium, quod imitatio arripere, & rursus videamus in lapsibus, quod debeamus timere. Ecce enim Iob describitur tentatione auctus, sed David tentatione prostratus, ut & maiorum uirtus spem nostram foueat, & maiorum casus ad cautelam nos humilitatis accingat, & audientis animus illinc spei fiducia, hinc humilitatis timore eruditus, nec temeritate superbiat, quia formidine premitur, nec pressus timore desperet, quia ad spei fiduciã virtutis exemplo roboratur. Ex quibus D. Gregorij verbis aperte constat, quantæ utilitatis, & dignitatis sit scriptura sacra, cum in ea ad omne munus rectè, honesteque præstandum instituamur, & quilibet suis malis remedium inueniat, in ea enim mæstus solatium, cæcus lumen, depressus spem, ceterique omnes remedia ad salutem comparandam reperiunt.

H. O. C. demonstratum est ezechielij prophetæ in rotis illis, quas ipse vidit, ita ut esset rota in medio rote. *Statuta* (inquit) *erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus.* B. Gregorius in hunc locum has duas rotas dicere esse duas partes sacræ scripturæ, noui scilicet, & vetus testamentum. *Et erat quasi rota in medio rote.* Quis in litera veteris testamenti

2. Th. 3.
num. 16.

2. Mor. 1.

Ezech. 1.
Græ hom.
6. in Ez.

Corcio secunda 409

testamenti Iamque testamentum nouum per allegoriam. In his rotis dicitur esse statuta, & altitudo, & horribilis aspectus. Scienda est, ait ibidem Gregorius, quia statuta ad vitam congruit, unde per Paulum dicitur: *Qui stat, videat ne cadat.* Quod etiam discipulis dixit: *Sic stete in domo charissimi.* Altitudo vero est celestis regni promissio. Horribilis autem aspectus, terror Gehennæ, quæ sine fine reprobos cruciat. Scriptura igitur statuta vitam habet, quia mores ad standum dirigit, ut auditorum mentes ad terrenam concupiscentiam non eurentur. Altitudinem habet, quia in celesti patriæ æternæ vitæ gaudia promittit. Horribilem quoque aspectum habet, quia omnibus reprobis Gehennæ supplicia minatur. Ostendit igitur statutam suam in edificatione uirtutum, ostendit altitudinem in promissione præmiorum, ostendit horribilem aspectum in terroribus suppliciorum. Recta est in præceptis, alta in promissionibus, terribilis in minis. Hactenus Diuus Gregorius. Cui nihil addeendum censeo ad sacrarum litterarum dignitatem augendam, & illustrandam, ex eo enim earum præstantia, & excellentia, quæ reliquis omnibus antecellit, facile perspicitur. Quapropter optimum, & utilissimum est, inquit B. Damascenus, diuinas inuestigare scripturas. Sicut enim lignum fecus decursus aquarum plantatum, ita & anima sacris scripturis irrigatur, & fructum temporaneum tribuit, fructu uero æterni decoratur. Hac metaphora usus fuit Spiritus Sanctus in 1. Psal. loquens de viro sancto, ait: *Beatus vir qui non abiit cõsilio impiorum, &c.* Sed in lege Domini uoluntatem eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et subdit utilitatem huius meditationis, dicens: *Et erit tanquam lignum, quod plantatum est (scilicet deus) & fructum suum dabit in tempore suo.* Quod enim meditatur ea quæ lege diuina continentur, in tempore suo fructum producit, patientiæ, obedientiæ, humilitatis, charitatis, aliarumque virtutum.

H. A. E. C igitur est fortissima, atque editissima huius vinee turris, in quam nobis ascendendum est, est enim ex omni parte præclara ad aspectum, ex eaque arma depromemus ad prope collum, turri Duidicæ comparauit. Quod etenim Sponsus suæ Spõ propugnaculis. *Nulle clippes pœnt ex ea, omnis armatura ferrea.* Vequi quidem turris hæc turrim hanc, de qua loquimur exprimit. Est enim scriptura sacra tanquam quoddam armamentarium, ex quo

1. Cor. 10.
Philip. 4.

Damas.
4 fidei.
Simile.

Canti. 4.
Nihil.

Fortissima

410 FERIA 6. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

fortissimae arma desimuntur ab his, qui humani generis hostem debellare conantur. Huiusmodi armis dimicavit Seruator noster Iesus, cum Daemonem ter in solitudine illa deuicit, semper enim sacrae scripturae uerbis ad debellandum & profligandum aduersarium usus est. Ad quid enim militi arma, si nunquam illis armatur. Videbis Christianum in medio quidem hostium infernalium constitutum, qui nec meminit quidem Euangelij, nec uerbi unius omnium sacrarum scripturarum quo se defendere possit à temptationibus inimicorum. Quid ergo mirum, si hic vineatur inermis? His ergo armis nobis utendum est, si Daemonem vincere, & gloriosam de uictis omnibus uictoriam reportare volumus, & tandem, superatis hostibus, urbem illam celestem intrare.

CONCIO TERTIA.

Discursus primus, in quo exponitur, Deum sepe auferre hominibus temporalia, ut progressus faciant, in his quæ æterna & spiritualia sunt.

Thema

Homo quidam plantauit vineam.

QUI vineam plantat, ea quæ necessaria sunt, ut uites fructum uberem reddant, præstare debet. Inter quæ merito putatio palmitum connumeratur. Unusquisque autem existens coram qui Christianam religionem profitentur, uitis est huius vineæ, quæ Ecclesiam esse diximus, ut ergo iucundum, & suauem fructum afferat, putari debet. Alioquin enim acerbos fructus feret, vel pampinos dumtaxat, palmitesque foliaque producet, hoc est, temporales, solum fructus Deo minime gratos feremus, nisi à celesti agricola amputemur.

OS. 10. *per Oseam illis obijcit: Vitis frondosa Israel fructus adæquatus est ei, secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta uerba terræ suæ exhabuit sicut similitudo. Frondosa, inquit, id est, siluens, & luxurians palmitibus. Idcirco D. Hieronymus in hunc locum*

Concio tertia.

411

cum ait: Vites quæ putatæ non fuerint à uinitore, in flagella, frondesque luxuriant, & humorem, quem debuerant in uina mutare, uana frondium, & foliorum ambitione disperdunt. Huiusmodi uitis damnosa est agricolis, talis fuit Israel crescens in multitudine populorum, & non reddens fructus agricolæ Deo debitos. Hæc ille. Abundabat Israel diuitijs, voluptatibus, oblectationibus, alijsque huiusmodi bonis; antea enim misere in Aegypto iacebat oppressa, at postquam hæc uinea ex Aegypto in terram promissionis translata est, terrenis bonis affluit, neque alium fructum, quam frondes, labruscasque reddidit. Talis fructus adæquatus est ei, post plures enim frondes, ac pampinos labruscæ, alijque fructus acerbis gignuntur. Quod quidem Moyses sub alia metaphora indicauerat: *Incrassatus* (inquit) *est dilectus, & recalcitrauit*. Pluribus se flagitijs, ac delicijs tradidit, ideoque omnibus denudatur frondibus, priuatur enim diuitijs, honore, patria, charissimæque libertate, & in Assyriorum, & Chaldæorum seruitutem datur. Et hæc quidem ratione abijciebant sese Israelitæ, preces ad immortalem Deum fundebant, lachrymis se, & gemitibus dabant, voluntarias pro scelere penas suscipiebant, & animum à uitijs auocabant. Ex quo efficitur, plurimū referre, si bona temporalia à nobis auferantur. Quotidiano enim experimento cognouimus, hominem his bonis affluentem, uiciosum esse, ac deprauatum, multisque affectum uitijs, at si labore aliquo, aduersis rebus vexetur, ad se se redit, & flagitiosa uita relicta, piam, & religiosam seclatur.

HOC etiam a Seruatore nostro dictum est apud Iohannem: *Ego* (inquit) *sum uitis uera, & Pater meus agricola est omnem palmitē in me non facientem fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructum prunum. 2.* gabit eum ut fructum plus afferat. Duplex supplicium designatur palmiti: primum est, ut si inutilis omnino sit, omnino etiam a uite abscindatur. Sunt quidem nonnulli homines, qui nulla ratione, nec premijs a turpitudine uitæ abduci possunt, & hi uitæ priuantur, & in æternos ignes conijciuntur. Secundum uero minus est, & ipsi palmiti perutile, si enim palmes fructum uero mittant, non a uite rescinduntur, aut e medio tolluntur, sed circunciduntur, & putatur aliquantulum, ut copiosiores, & suauiores fructus emittant. Et D. Thomas explicans illa S. Iohannis uerba: *Homo, inquit, bene dispositus, & Deo coniunctus, si si um affectum ad diuersa inclinet, uirtus eius minoratur, & magis inefficax fit, ad operandum*

Eff 2 randum

412 FERIA 4 post 2. Dominio quadragesima.

randum bene, & inde est, quod Deus, ut bene fructificet, frequenter præcindit, huiusmodi impedimenta, & purgat, immittens tribulationes, & tentationes, quibus fortior fiat ad operandum, & ideo dixit, purgabit eum.

QVOD si a me quæras, quo pacto huiusmodi vites à Deo putentur, certe non aliter, quam abscindendo, & circumcidendo ea, quæ tibi impedimento sunt, ne fructus Deo gratas reddas. Contingit enim tantam esse alicuius in filium indulgentiam, ut amorem Deo debitum, ad filium omnino transferat, studiumque & diligentiam quam in Deo colendo, suæque salute curanda deberet ponere, in filio indulgendo, atque inferuendo collocet, & is quidem, Deo ita disponente, dilectissimo sibi filio orbat, ut hac ratione omnem suum amorem, & curam in Deum amore, officiisque prosequendum conijciat. Cui quis etiam diutius affluit, & omne suæ vitæ tempus in eas augendas, & tuendas impendit, spoliatur illis, ut animo libero, atque expedito Deo optimo maximo, suæque salutis vacare possit. Hoc igitur modo cælestis hic agricola suæ vineæ vites putat, & à noxijs, & superuacaneis purgat.

FATEOR equidem, hoc non sine aliquo nostro incommodo, & dolore fieri, tamen quia ad nostram salutem plurimum id refert magnæ sunt nobis de illo, immortali Deo gratiæ agendæ. Cum putatur vitis, quasi flere, lachrymasque fundere videtur, at cum autumno tempore suauissimis vuis abundat, certe si rationis particeps esset, putatori gratias ageret, vehementerque lætaretur, eo quod ab illo putata, & lachrymas effundere coacta sit. Sic etiam nos labores & res aduersas à Deo optimo illatas, læto, atque grato animo debemus excipere, cum ea in nostrum commodum, vtilitatemque cedant. Et sane cum in cælesti beatitudine ea de causa bonis cælestibus affluamus: maxima quadam lætitia affecti, gratos nos Deo, à quo laboribus vexati sumus præbebimus. Illaque Israelitarum verba usurpabimus: *Læta sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala.* In quæ psalmi verba luculenter loquitur D. Bernardus in hunc modum: Opportune post tristitiam gaudium subiit, post laborem quies, post naufragium portus. Placet cunctis securitas, sed ei magis, qui timuit, iucunda omnibus lux, sed euadenti de potestate tenebrarum iucundior, transiisse de morte ad vitam duplicat. Vitæ gratiam.

simile.

psal. 89.
nu. 15.

Ber. serm.
68. super
Cant.

Discursus

Concio tertia. 413

Discursus secundus, in quo ostenditur
Deum suis beneficijs eos priuare, qui illis abutuntur.

Thema.

Auferetur à vobis regnum Dei & dabitur genti facienti fructus eius. Matth. 21.

QVEMADMODUM præpotēs Deus magnificus est, & liberalis in homines, ita etiam expetit, ut gratiæ sibi ab hominibus referantur, adeo ut propter exigua etiam bona gratificatione requirat. Idcirco cū celebre illud, ac miraculosum conuiuium celebravit, præcepit discipulis suis: *Colligite fragmenta ne pereant.* Quod quidem videbatur summam Dei liberalitatem dedecere. At D. Bernardus explicans hunc locum, ait: lubemur colligere fragmēta, ne pereant, id est, nec minima beneficia obliuisci. Nunquid enim non perijt, quod datur ingrato? Diligenter (inquit Sapiens) considera quæ apponantur tibi, ut nulla videlicet Dei dona debita gratiarum actio ne frustrētur. Non grandia, non mediocria, non pusilla. Hæc ille. Cum vero munificentissimus Deus hominem gratum agnoscit, no uis illum beneficijs cumulat, eum autem, qui ingratus est, ac beneficiorum immemor, etiam datis priuat, & hac ratione in illum animaduertit. Peremptoria res est, ait D. Bernardus ingratitude, hostis gratiæ, inimica salutis, vias enim obstruit gratiæ, & ubi fuerit illa, iam gratia accessum non inuenit, locum non habet. Et in sermone illo super Cantica: Ingratitude, inquit, inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitude est ventus vrens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluentia gratiæ. Ita Bernar.

Ioh. 6.
Ber. serm.
51. in Cant.

Ber. serm.
de septem
misericord.
sermo. 51
in Cant.

QVOD quidem multis exemplis, ipsoque experimento cōprobari potest. Decrauit sanè præpotēs Deus regia dignitate Saulem, ea tamen illi ut pote ingrati paucos post dies priuauit. Constituit etiam Ieroboam priuè decem tribu, aliosque, alijs beneficijs affectis, quæ ab eisdem propter ingratos eorū animos abstulit. Collocavit præterea Sodomitas in optimo terre situ: *Erat enim terra illa,* ait scriptura, *sicut paradisus Dei.* Sed quia illi huius beneficii immemores, libidini inferuiebant, à vehementissimo quodam igne cōsumpti sunt. Decem deinde nationes suis orbauit ciuitatibus, eo quod duri, & ingrati animi erant, & eas in Israelitarū ditionē transtulit, ut hi debitas Deo gratias persoluerent: *Dedit illis regiones gentium, (testatur Propheta) & lab. res populorū possederunt. ut custodiant iustitiam* psal. 104.

Gene. 13.
num. 19.

psal. 104.
canticos n. 45.

Eff 3

414 FERIA 6. post 2. Dominic. quadragesima.

rationes eius & legem eius requirant. At quoniam Israel ingratus etiā
existit, illum animo incitatus alloquitur in hunc modum: Ego Do-
minus Deus tuus qui eduxi te de terra Aegypti, & Deum absque me nes-
cis. & saluator non est praeter me, ego cognoui te in deserto, in terra soli-
tudinis. Iam descriptum est beneficium Israelitis à Deo factum. Sed
audire, quā male gratiam, bene de se merito referant: iuxta pascua
sua (ait Dominus) adimpleti sunt, & saturati sunt, eleuauerunt cor suū,
& obliui sunt mei. Deus tamen ira inflāmat: Ego, inquit, ero eis qua-
si leona, sicut pardas in via Assyriorum, occurrā eis, quasi vrsae, rapis ca-
tulis, & dirumpam interiora iecoris eorum, & consumā eos ibi quasi leo,
bellia agri scindet eos. At cur, clementissime Deus, ita te iratum, &
acerbum ostendis? quia obliui sunt mei, dicit Dominus, beneficiorū
inmemores exiterunt, & de referenda mihi gratia nihil labora-
runt, ea causa illis succenseo, & terram promissionis interdicā, om-
nibusque bonis à me in illos profectis, eos spoliabo. Quod quidē
re ipsa praestitit Deus: posuit enim flumina in desertum, & exitus aqua-
rum in iura, terram fructiferam in sa'uginem à malicia inhabitā-
tum in ea. Plurima sanē, bona illis contulit, quibus ipsi priuati
sunt, quia eis abutebantur. Arcam nimirum fœderis, augustissimū
templum, religiosissimū sacrificia sanctissimosque Prophetas ē me-
dio illorum abstulit, eo quod nullum ex ijs emolumentum illi per-
cipiebant, & ingrati erant. Neque solum provincias, & regna, sed to-
tum etiam terrarum orbem praepotens Deus euertit, & aquarum
obruit eluione, propterea quod homines acceptis ab eo benefi-
cijs abuterentur. Quod si ciuitates, regna, omnisque hominum
vniuersitas, bonis omnibus ob ingratum animum orbantur, mi-
rum non est, eo supplicio plecti, qui eandem ingrati animi cul-
pam suscepit, neque enim mirandum est eum incommoda vale-
tudine vti, qui corporis vires ad flagitia perpetranda conferebat, &
diuitijs priuari, qui omnes suas pecunias in res fuitiles, ac vanas in-
sumebat, illumque honoris, famae, dignitatisque munere à Deo do-
nato spoliari, & ex felici fortuna, sublimique loco in infimum sta-
tum, atque ordinem deuenire, qui tumens, ac superbia elatus, nec
Deum, nec homines verebatur: ego (inquit Dominus per Oseam)
ego dedi ei frumentum & vinum, & oleum, & argentum multiplicauit ei,
& aurum quae fecerunt Bala, & cetero conuertat, & sumam frumentum
meum in tempore suo, & vinum meum in tempore suo ei liberabo lanam
meam, et linum meum. Ego, inquit, dedi ei (Israelē alloquitur Deus)
quia omnia bona etiam illa, quae dicuntur bona fortunae, & ab ho-
minibus

osea 13.

4.

psal. 106

num. 34.

osea 2.

14.8.

Concio tertia.

415

minibus videntur industria, & labore parua omnia inquam bona
ab immortalī Deo donata sunt, ideoque iuri illarū efficitur: Simile.
(ait) frumentum meum, vinum meum ei liberabo lanam meam. Liberari
illis competit, qui capti sunt, is enim qui in vinculis, & carcere deti-
netur, vel qui in seruitute venditur, liberari dicitur, cum à vinculis,
vel seruitute in libertatem asseritur. Cur ergo Dominus ait: Ego le-
berabo lanam meam, et linum meum? An haec bona cum ab illis homi-
nibus possidebantur, in seruitute erant? Erant sane, & quasi dira ty-
rannide premebantur. Valetudo enim, diuitiae, honores, aliaque
huiusmodi bona, quasi in durissima seruitute sunt, cum à flagitio-
sis hominibus vane consumuntur, si quidem in Domini sui, Dei ni-
mirum, cultum, & obsequium minime impenduntur, atque iecir-
cō merito Deus optimus maximus ait: Liberabo lanam meam, et linum
meum.

F E R T V R in sacris litteris Dauidē penuria quadam oppres-
sum panes, aut aliquid eiusmodi à Nabale Carmelo petisse, eā dun-
taxat ei rationem obijciens, quod illius gregem studiosē custodij-
set. Reiecit quidem petitionem Nabal, quae de causa adeo iratus est
Dauid, vt decreuerit Nabalem, eiusque familiā de medio tollere,
ac funditus euertere? Quanto potiore iure indignabitur praepotēs
Deus, & supplicium de illis sumet, qui diuinorum beneficiorū im-
memores, nolant Deo debitum obsequium praestare. Et cum ille
non modo vigilantissime nos custodierit, sed etiam suo pretiosissi-
mo sanguine redemerit, nullam ei gratiam referamus, neque fru-
ctus, quos ille iure petit, ipsi reddamus.

Q V I S (inquit Apostolus) plantauit vineam, et de fructu eius non
edit? quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Ac si diceret,
nullus, id enim iuri repugnat. Deus igitur plantauit vineam Ecce-
siae suae: ego (inquit per Ieremiam) plantauit te vineam electam, & om-
ne semen verum. Iustum ergo, & rationi consentaneum est, vt ipse
suae vineae fructibus perfruatur, & ingrati animi vitium erit, eos il-
li denegare.

P R A E C E P T V M est olim in Deuteronomio, vt antequam Is-
raelitae ad bellum ineundum proficiscerentur, hoc illis praeco-
nito declararetur: Quis est homo, qui plantauit vineam, et nec dum fecit eam
esse commune, de qua vesi omnes licet? id est, nondum ea fructus
est) vadit, et reuertitur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et
a ius homo eius fructus offusci. Iudicauit maximus Deus cum ratio-
ne coniunctum esse, vt qui nouellam vitem semit, & coluit, illius
fructibus

Simile.

1. Reg. 25

1. Cor. 9.

nu. 7.

1. Reg. 2. n.

21.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

1. Cor.

416 FERIA 6 post 2. Dominio. quadragesima.

fructibus potiretur. Quapropter maxime est rationi consonum, ut qui vineam hanc plantavit, & multo suo sudore, ac labore excoluit proprioque sanguine irrigavit, huius vineæ fructus degustet, maximumque ingrati animi crimen committet, qui huiusmodi fructus immortalis Deo denegaverit. Quos si ei reddideris, alijs maioribus, & præstantioribus abundabis. Et sicut frugifera vitis cresces, & celestibus gratiæ, gloriæque fructibus in beatitudine perfrueris.

CONCIO QUARTA.

Discursus primus, in quo ostenditur, nullum esse tempus, in quo Deus à nobis fructus non exigit.

Thema. Cum autem tempus fructuum appropinquasset. Mat. 21.

INQUIRENDUM nobis est, quo tempore fructus Deo reddituri sumus, videtur enim aliquod tempus designatum esse, in quo ille fructus à nobis exigit. Quod verè sciamus, recolenda sunt memoria ea, quæ sacræ legis scriptor in hoc eodem capite enarrat:

Mat. 21. Videntes, inquit, Iesus arborem vnam secus viam venit ad eam, & nihil invenit in ea, nisi folia tantum, & ait illi, nunquam ex te fructus nascitur in sempiternum, & arbor ista est continuo ficulnea. Videntes discipuli, mirati sunt, dicentes, quomodo continuo arbor? At illud in hac re maximam admirationem efficit, quod D. Marcus refert, cum ait: non erat tempus ficorum. Si ergo non erat tempus ficorum, cur in ficulneam exerationem conijcit, eo quod ficus non ferat? Beda in hunc locum ait: Quamvis Christus Dñs maledixerit ficulneæ, eamque aridam reddidit, cum hominibus sui populi loquitur, quos execratur, & damnat, quia cum fructum ab eis exigit, eum illi non reddunt. Hec ille. Ex quo fit, tunc esse opportunum tempus ad fructus præbendos, cum à Deo exiguntur.

PRAECIPUEBAT Deus Israelitis, ut præcipua bona sibi liberentur: Primitias, inquit, tuas non tardabis reddere, primogenitum filiarum tuorum dabis mihi. Omnibus notum est, omnia quæ in lege veteri

Concio quarta.

417

terri iubebantur Hebræis, in lege nova spiritualiter esse nobis accommodanda. Primitias ergo Deus à nobis exigit, & sine mora reddendas. Primam enim, & præcipuam nostrorum operum, nostri quæ animi partem, primosque nostræ vitæ annos sibi dicari iubet, ijs enim primitijs ille gaudet. Neque solū vitæ primitias, sed etiā reliquū nostræ vitæ tempus sibi consecrari vult. Quod exhortatus est Ecclesiasticus, cum ait: *Serua timorem Dei, & in illo veterasce.* Serua, dixit, id est, non solū præpropere florere incipias, ut Amigdalu, quæ præmature florescit, cito tamen, adueniente gelu, obrigescit, sed, *serua timorem,* & in eo usque ad senectam, & mortem ipsam permane, id enim sibi vult, & in illo veterasce. Sunt nonnulli qui quamprimum rationis lumen aspiciunt, studiosam viuendi viam amplectuntur, eam tamen in iuuentute deserunt, & turpem flagitiosamque sequuntur, & hi quidem primitias Deo offerunt, sed in illius cultu, & obsequio minime perseverant. Alij vero nolunt huiusmodi primitias reddere, sed ad senectutem conuersionem suam reiiciunt, & equidem immortalis Deus utriusque ætatis sacrificiū diligit, omni quippe vitæ tempore colendus, & sufficiens illi fructus, sed omni ætate, & in omni vitæ tempore debemus ei fructus offerre.

CVPIEBAT vehementer Sponsa utrosque fructus, præmaturus scilicet, & serotinos, diuino suo Sponso reddere, quo circa eū in hunc modum alloquitur: *Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, & in villis, mane surgamus ad vineas, videamus si frorit vinea si flores fructus parturiunt. si floruerunt mala punica.* In floribus apud sacras litteras studiosa desideria indicantur, in fructibus vero recta opera, quæ ex studiosis desiderijs proficiunt, sicut fructus ex flore nascitur: inquit ergo celestis Sponsa: egrediamur, diuine Sponse, in vineam animi mei, ut experiamur, an ille præclaris desiderijs floreat, studiosisque operibus abundet, non enim solum recta desideria, sed opera etiam honesta, & sancta esse desiderat. At cur sub iunxit: *Videamus, si floruerunt mala punica?* Sane in pomarijs maldidit ergo Sponsa verba illa, quia non modo fructus emittit. Ad etiam præposteros fructus Sponso suo præbere vult. Neque solum primos suæ vitæ annos, verum etiam ultimos illius obsequio dicandos censet. Quamobrem subdit etiam, ut potè, qui rectè sponsi naturam, & ingenium nouerat: *Omnia poma noua, &*

Ecc. 2. 2.
6.
Simile

Cant. 7.

Ggg vetera

418 FERIA 6. post 2. Dominica quadragesima.

vetera, dilecte mi seruavi tibi. Non noua tantum, nec vetera duntaxat, sed noua, & vetera simul. Poma noua, vitæ initia sunt, vetera autem supremos vitæ dies significant, à principio igitur vsque ad finem vitæ se diuino tradidit obsequio. Eadem ratione se regius ille vates diuinis laudibus dedit: *Benedixit enim, ait, Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Semper, inquit, & in omni tempore. Sæpe, id est, in iuuentute, in virili ætate, & in senio, & senecta Dei laudibus, obsequijsque vacabo, in omni tempore, id est, quocumque modo res acciderint, in omni successu rerum, ut ibi explicat B. Augustinus: Cum bona temporalia, & peritura tribuit, & cum ea tollit, quia se non tollit, semper benedicendus est Deus: Non solum tempore abundantia, sed paupertatis, non solum tempore salutis, sed infirmitatis, non solum tempore prosperitatis, sed tribulationis, non solum tempore vitæ, sed tiam tempore mortis, dum vitæ agis, dum animam exhalas, benedic Deo, & morere in pace, & in idipsum. Et quidem qui hæc perfecit, omnia poma noua, & vetera Deo maximo seruabit.*

HINC perspicui potest, quanta sit eorum stultitia, qui quadragesimali duntaxat tempus virtuti, & pietati dicendum censent, reliquo vero vitæ tempore libidinis obsequuntur, delicijsque, ac voluptatibus inseruiunt. Et cum paschali die peccata per confessionem deleant, nouis deinceps flagitijs, ac sceleribus inquinantur, & in circuitu peccatorum singulis annis deambulant. Hi quidem non benedicunt Dominum in omni tempore, sed maiorem illius partem sibi, & demoni, minorem vero Deo, virtutisque concedunt.

ET quidē arbitrantur hi, satis superque Deo tributum esse, si quadragesimali tempore concionibus sacris, ieiunijs, confessioni, sui que animi salutis studeant, quauis reliquis diebus sibi indulgeant suis cupiditatibus pareant, sui que corporis commodis vacent. Ac si Deo, & non sibi ex suis ieiunijs, præclarisque operibus emolumentum accrescat. Audite, quaeso, egregium Salomonis documentum: *Mane, inquit, semina semen tuum, & vespere non cesset manus tua, quia nescis, quid magis oriatur hoc, aut illud. & si utrumque simul, melius erit.* Quid sibi vult, mane semina? & huiusmodi semen quid significat? Clarissimum sceleris lumen Hieronymus, sic interpretatur hunc locum: In adolescentia, in senecta æquus tibi labor sit, ne dicas, dum potui laboravi, debeo in senectute quiescere, nescis enim utrum in iuuentute, an in ætate longæua placeas Deo, nec prodest adolescentie frugalitas, si senecta ducatur in luxu, in quacunque enim

psal. 33.
num. 6.
Aug. ibi.

Eccle 11.
num. 6.

Hier. ibi.

Concio quarta.

419

enim die errauerit iustus, veteres iustitiae eius à morte eum liberare non poterunt. Hæc ille. Ecce quid significet seminare mane, ac vespere ipsum seminandi verbum tui te admonet emolumentum. Cui enim agricola seminat? terre ne, an sibi? Semen est ieiunium, oratio, & quodcumque opus bonum: semen sunt lachrymae, quia sancti *causabant, & fiebant, mittentes semina sua.* Si hæc semina terræ tui animi mandas, non Deo, sed tibi seminas, ipse enim bonorum tuorum non eget. Si vero voluptatibus tuis inseruis, & in caducis, & perituris bonis acquirendis operam, studiumque ponis: & bonis his, & voluptatibus priuaberis. Neque ea seminatio, sed dissipatio dicenda est.

NE des, inquit Salomon, *aliquis honorem tuum, & annos tuos crudeli, ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena, & gemas in non suis, quando consumpsis carnes tuas, & corpus tuum, & dicatur de ætate sum à serpente, & increpationibus non acquieuit cor meum, nec audiui vocem docentium me, & magistris non inclinavi aurem meam.* At quid significet *in hoc crudeli dare.* Ex quo subiicitur, in hoc profecto dominatui malignorum spirituum modum interpretatur. Qui namque, alieni à nobis sunt, nisi maligni spiritus, qui à celestis sunt patria sorte separati? Quis vero noster honor est, nisi quia in luteis corporibus conditi, ad conditoris tamen nostri sumus imaginem, & similitudinem creati? Vel quis alius crudelis est, nisi ille Angelus apostata, qui & semetipsum pœna mortis superbiendo perculit, & inferre mortem humano generi etiam perditus non pepercit. Honorem itaque suum alienis dat, qui ad Dei imaginem, & similitudinem conditus, vitæ suæ tempora malignorum spirituum voluntatibus administrat. Annos etiam suos crudeli tradit, qui ad voluntatem male malignantis aduersarij accepta viuendi spatia expendit. Vnde bene subditur: *Ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena.* Quisquis enim per acceptam valetudinem corporis, per tributam sibi sapientiam mentis non exercendis virtutibus, sed perpetrandis vitijs elaborat nequaquam suis viribus domum suam, sed extraneorum habitacula, id est, immundorum spirituum facta multiplicat, nimirum vel luxuriando, vel superbiendo agens, ut etiam se addito perditorum numerus crearet. Bene autem subditur: *Et gemas in non suis, quando consumpsis carnes tuas, & corpus tuum.* Plerumque enim accepta salus carnis

simile.

psal. 125.
num. 7.

Prover. 5.
nu. 9.

Hier. ibi.

Grego. in
pastor. 3.
p. adm. 13.

Egg 2 per

per vitia expenditur, sed cum repente subtrahitur. Cum molestiis ea
ro asseritur, cum iam egredi anima vrgetur, diu male habita quasi
ad bene viuendum salus amissa requiritur, & tunc gemunt homi-
mines, quod Deo seruire noluerunt, quando damna negligentie
sua recuperare seruiendo nequaquam possunt. Vnde alias dicitur:
Cum occideret eos, tunc requirebant eu. Hactenus Gregorius. Ex quo
satis constat, quis nam sit ille crudelis, cui haud annos nostros da-
ri Salomon hortatur. Est enim humani generis hostis, a quo nul-
lum praeium accipies, etsi omne vitae tempus in eo colendo, &
obsequendo consumas. Ne des igitur annos tuos crudeli, & qua-
dragesimales duntaxat dies Deo, sed omne tempus, omnes dies, om-
nemque aetatem ad Dei cultum, & obsequium confer.

*Discursus secundus explicat supplicium, quod
de vinea Domini sumitur, eo quod Deo
debitos fructus non reddat.*

Thema Malos male perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis
qui reddent ei fructum temporibus suis. Matth. 21.

INTERROGAVIT Seruator noster a principibus sacerdotu,
quibus hanc vinea parabolam, & iniuriam ab agricolis illatam
proposuit: Cum venerit Dominus vinea, quid faciet agricolis illis?
Et responderunt ei; Malos male perdet, & vinea suam locabit alijs agrico-
lis. Protulerunt quidem illi contra se sententia, iustumque, sibi suppli-
cium iure decreuerunt, quod humani generis vindex merito illis in-
flixit. Grauius enim, & acerbe Deus in illu animaduertit, qui debi-
tos sibi bonoru operum fructus non reddit.

MANIFESTE hoc declaratu est apud Esaiam, vbi cu Deus optimus
maximus beneficia, quibus sua vinea affecerat recitasset subiugit:
Esai. 4. Expectaui, vt faceret vias, & fecit labruscas, & nunc ostenda vobis quid
faciam vinea mea. Auferam sepem eius, & erit in direptionem, dirua ma-
ceri in eius, & erit in conculcatione, & ponam eam desertam. Grauis-
sima sane verba sunt haec, & magna Dei seueritate significata. Que
admodu, inquit D. Basilus, vinearu custos cu videt vinea nullos
habere fructus, suu tuguriolu in ea positu euertit, & vineam dese-
rit. Sic summus Deus deseruit populu suu, & augustissimu templu
in eo sibi dicatum, deuastari passus est, & eodem modo se nobiscu
geret.

Esai. 4.

Basil. ibi.
Simile.

geret, si nos etiam illius populi ingratitude imitemur. Hec Basil.
AC ne per plura vagemur, & id argumentis, & coiecturis probe-
mus. Cogitate animo, oculisq, intuemini, que in hac re gesta sunt,
& nostra etiam tepelitate infelicitate euenerun. Vbi est Graecoru reli-
gio, que adeo Athanasij, Basilij, & Chrysostomi tempore floruit?
Quo pacto Constantinopolis, quae apud illos erat Christiani impe-
rij caput, ethnici modo imperij princeps existit? Quid actum est
de sanctissimis illis tepelis in Asia constructis, de quibus tanta sacer-
Euangelista Iohannes scripsit? Vbi est singularis illa in Deu pictas
quae in Africa, viuete Ecclesiae lumine Augustino, mirifice vige-
bat? Preteriere iam, ac periere omnia illa, & Christus Dns ea terre par-
te, in qua sua vinea platauerat, dereliquit. Quod si ad infelicitissima
nostra tepora deueniamus. Qua ratione emarcuit sanctitas, & reli-
gio, quae in Anglia, Belgia, Germania, Franciaq, florebat? & in Lu-
therana haeresi huiusmodi prouincia misere, magna ex parte iacet?
Quo pacto vbi tot sanctissimi viri Christianae fidei nobis exepu
praebebant, tot pei ditissimi haeretici versantur? Id certe ea ratione
euenisse arbitror, quia cu vinea illa debitu Deo fructu no redde-
ret, vinearu custos Deus reliquit. Qui quidem misit seruos suos,
ad agricolas illos, vt acciperet fructus eius, quos cu ipsi no exhibe-
ret, grauius eos celestis paterfamilias puniuit: Et vinea locauit alijs
agricolis, qui in orientali, & occidentali India vberiores, & suauiores
fructus ferat. Eodem ergo modo se prapotens Deus cu vite geret, ac
cu vinea, Quapropter si nos qui huius vinee vites sumus, nullum ei
fructu prestemus, euellemur etiam e terra, & ab illo delemur,
& tandem in aeternos ignes velut inutiles palmites detrudemur.

AD hoc ipsum significandu proposuit Seruator noster illa (mi-
litudine ficulnea, qua Dns eius succidi iubeat: Vnit enim (scribit
Euangelista) querere fructu in illa, & no inuenit & dixit ad cultore vi-
neae: ecce anni tres sunt, ex quo venio, querens fructu in ficulnea hac, & no
inuenio. su. cide ergo illa, vt quid enim terram occupat. Animaduertite
obsecro ad nos enim respicit haec parabola, quo pacto Dns vi-
neae dinumerauerit annos, in quibus ficulnea infecunda extiterat.
Quod si ex eo solu, quod tribus annis illa fructum no tulit, ira ac-
celus ea succidi iubet, cur no pertimescitis vos, qui nullu per plu-
res annos fructu immortalis Deo redditis? An ignoratis omnes dies
in quibus flagitijs adhaesistis numeratos esse a Deo, qui adeo egre-
bores steriles e medio tollere, & in igne eternum conijcere?

Luc. 18.
num 6.

Dedit

424 FERIA 6. POST 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Dedit illis regiones gentium, & labores populorum possederunt, ut custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. Ecce finem, non ut comedant, bibant, & ditescant, sed ut iustificationes Dei custodiant, Quod quia non praestiterunt, eos a vinea sua auulsit, & extra proiecit. Si ergo ab Hebraeis, quia in prisca illa Domini vinea constituti erant, fructus exigit, & acerbissimas poenas repetit, si non eos ferat. Quid nobis fiet qui in Ecclesiae Christianae hortis consiti sumus, si steriles inueniamur? Si, ut D. Basilius asserit, illae arbores succiduntur, a Deo, qui in syluis infecunda sunt, quid illis faciet, quae in fecunda, ac frugifera terra posita, fructum nulla ratione praestant? Time dum ergo nobis est, maximeque verendum huiusmodi supplicium. Quod si declinare velimus, fructus Christiano homine dignos, Deo optimo maximo reddamus, sic enim ex amenissimis ecclesiae hortis in caelestem aeternarum deliciarum paradisum transferemur, & a terra in caelum ab statu gratiae ad perpetuum statum gloriae commigrabimur.

Basil.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus, in quo ostenditur, grauissimum nobis supplicium a Deo inferri, cum spiritualibus bonis priuamur.

Thema. Auferetur a vobis regnum Dei. Matth. 21.

Hierony.
August.

SANCTISSIMVS Ecclesiae doctor Hieronymus in hoc regno Dei, sacram scripturam intelligendam censet. Diuus autem Augustinus libro contra aduersarios legis, hoc regnum Dei regnum vitae aeternae esse dicit. Alij regimen ecclesiae, omnes denique in eo bona spiritualia indicari fatentur, videlicet, sacras litteras, diuinam legem, sacramenta, aliaque huiusmodi beneficia ab illo totius bonitatis principio profecta: Auferetur igitur a vobis (Christus Iudaeos alloquitur) regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. At exiguum profecto Deus bone, supplicium illis minitatur, apud eos enim parui fiunt haec bona, & tanquam nihili habentur. Si diuitiarum amissionem

Concio quinta.

425

salutis honoris vitae minareris, plus certe hi timerent. Hec enim sunt quae diligunt & circa ea versatur timor, circa quae versatur amor, Et quidem improbi ac flagitiosi homines nullius momenti esse putant eiusmodi bona spiritualia, quare de illorum iactura, nihil laborant, dummodo ea, quae ad corporis ornatum, & valetudinem pertinent salua persistant, horum enim iacturam grauer illi, & acerbè ferunt. Atque ideo cum Rex Saul Amalec incolumem conseruauit contra Dei iussu, delatum est ei a Samuele hoc dominus, ne sis rex. Sed quid responderit Saul, audiamus. Peccavi (inquit) Sed nunc honorame coram senioribus populi mei. Peccavi, dixit hoc tamen non de dolore animi propter inobedientiam concepto, si enim ita esset, condonaretur quidem illi peccatum, sicut Dauidi condonatum est, cum dolens ac penitens dixit, peccavi. Qua de re ergo, aut qua de causa verbum illud, peccavi, a Saule prolatum est. Honorame coram senioribus populi mei. Honoris igitur amissionem deplorat Saul, & ex eo dolet, quod imperio, ac regno priuetur, non vero ex eo, quod gratiae donorumque caelestium iacturam faciat. Hoc est commune mundanorum hominum vitium, ut plures aestiment ea, quae ad terrenum, & perituum quam quae ad caelestem, & aeternum regnum spectant. Quod satis probat illorum opera, & studium in terrenis bonis procurandis, desidia vero, & inertia in caelestibus inquirendis. Quot illi sumptus faciunt in amplissimis domibus aedificandis, in celebrandis conuiujs in lauto victu. Denique Preciosoque corporis cultu, ac suppellectile paranda, cum in eleemosynis elargiendis moderatissimi, ac parcissimi sint? Quam longum tempus in mundanis oblectationibus consumunt, in diuinis vero rebus vacandis, quam breue, & exiguum. Grauer etiam illi ferunt rerum temporalium damna, & in illis resarciendis defudant. Gratiae autem aliorumque spiritualium rerum amissionem nihili ducunt, neque de ijs recuperandis aliquomodo laborant, sed ac si nullum eis incommodum accidisset, Peccauimus (inquiunt) & quid nobis accidit triste.

QVOD si res diligenter suis momentis examinarentur, & ut par, est, & qua trutina penderentur, aliter quidem de his rebus iudicarem, & multo plures spiritualia, quam temporalia bona ducemus. Lamentabatur quondam vates ille Ieremias Ierosolymae excidium, sed templi praecipue sacrarumque rerum vastationem maxime deplorabat. Obluioni (inquit) tradidit dominus in Sion sellinit.

Ahh

160

Thre. 2. rem & Sabbatum. Repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi sua. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij. Non amissionem auri, sed charitatis, ut auri nomine designata lamentatur.

SANCTISSIMUS item Daniel, cum in servitute erat, ex eo precipue dolebat, ac tristabatur, quod Augustissimum Dei templum, & altare, ubi diuinus cultus in mortali Deo exhibebatur, & sanctissimum eius nomen inuocabatur, euersum esset. Qua propter illud maxime a prepotenti Deo petebat. Exaudi Deus noster orationem seruorum tuorum, & preces eius, & ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est. Vide desolationem nostram in ciuitate super quam inuocatum est nomen tuum. Graui certe dolore afficiebatur, cum videbat tot conciuēs suos duro seruitutis iugo vexari, sed grauius eius animus premebatur, cum intuebatur penitus euerla ea, quæ ad diuinum cultum sacramque religionem attinebant.

REGIVS etiam vates Ierosolymæ depopulationem lugēs, spiritualium rerum iacturam maxime lamentatur. Incenderunt (inquit) igni sanctuarium tuum in terra, polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul, quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra: signa nostra non vidimus, iam non est propheta, & nos non cognoscet amplius. Ac si diceret. Deplorent alij maiorū euerfionem, domuum vastationem, facultatum direptionem, hominumque seruitutem, ego vero fletibus me, ac lachrymis dabo, propterea quod incenderūt igne sanctuarium tuum, & polluerunt tabernaculum nominis tui. Nam postquam Babylonij expugnauerunt templum Dei, sacra fecerunt in eo idolis suis, & diuinis eos honoribus prosequiebantur, victoriam illis tribuentes. Præterea, dixerunt in corde suo, id est, hæcerat illorum cura, hoc studium, ut Deus optimus nullis deinceps honoribus coleretur, & ea ratione templum funditus euerterunt, cessauerunt signa, & visiones illustres prophetarum scēlicia nobis auspicia prædicentium, atque impetrantiū. Ecce igitur quo pacto Propheta non tam temporalium amissionem, hæc enim parui facienda est, quam spiritualium rerum direptionem deplorat.

PROPHETA deinde Amos calamitosum illud tempus iudicabat, in quo magna erat diuini verbi caritas, & indigentia. Ecce dies veniunt, dicit dominus (Prophetae verbis utitur) & mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei. Id est, deside-

desiderabunt homines, audire aliquem prophetam de Deo, verba faciente, & non erit huiusmodi vates. Et quidem duplici, ut arbitror, penuria premebantur homines eo tempore, de quo sermo habet. Amos in presenti, nam & corporali, & spiritali pane carebant. At ne quis putaret, de fame corporali locutum esse prophetam, subiungit ipse. Non famem panis neque sitim aquæ. Ac si diceret, huiusmodi famem parui momenti est pro nihiloque ducenda, de fame enim spiritali, quæ nos de huiusmodi fame parui, aut nihil curat, maximeque dolet, si forte corporalis annona ingrauescat. Quosquidem cum Israelitis meretricibus comparo, qui cum ex Aegypto egredierentur, & aliquali annonæ carentia premerentur. Vtina, inquit, mortui essemus per manum domini in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carniū, & comedebamus panem in saturitate. Et vero hi nihili faciebant maxima beneficia quibus a Deo in solitudine illa afficiebantur, neque miracula, quæ contra vescebantur in Aegypto desiderabant, easque omnibus alijs spiritalibus bonis quibus abundabant, libenter anteponebant. Plures sanè huius generis homines hac nostra tempestate sunt, qui carnalia de illorum amissione grauius dolent, de diuinis vero aut habendis, aut carendis nihil omnino curant.

HOC ergo, quod ab his parui ducitur, & de cuius iactura parum isti laborant, cum scilicet amittunt ea quæ ad regnum Dei consequendum plurimum valent, hoc inquam si illi priuaretur, maxime quidem supplicio afficiuntur. Summo supplicij genere punita est Ierosolyma, cum templo altari aliisque sacris orbata est. Quauis enim antea destructa esset, cum tamen templum, & altaria salua permansissent, non post plures annos instaurata est. At cum hæc euerla & dissipata sunt, nulla iam spes lætitiæ, aut instaurationis extitit, sic etiam si spiritalia, & ea quæ ad Dei cultum, & religionem attinent, integra perseuerarent, nec debemus animo cadere, neque vlla tristitia animū diuexare, si vero eis spoliemur, venient nobis pariter cum illo. Et quidem si Esau prima pareris benedictione non gaudet, alium sibi comparat, quæ sui animi dolore lenire possit. Si Roboā decem sui regni partibus priuatur, duabus tantum potitur. Si alterius Ieroboā brachiū aruit, aliud in colome peruenit, quo ipse uteretur, si in clytus Iudee princeps lepra laborat.

Exod. 16.
Num. 3.

428 FERIA 6 post 2. Dominic. quadragesima.

multis præterea oblectationibus perfrui potest. Si Israelitæ sua patria orbantur, & in seruitutem traduntur, in ea sane victu, cultuq; corporis non omnino carebunt. At si regno Dei priuemur, nullū nobis solatium restat, nec vlla spes salutis manere potest, idque maximum, & summum supplicium est. Quia quidem pēna Deus vltō rem se præbet, cum animo incitatus est. Tunc enim non diuitias, aut valetudinem, sed spiritualia bona adimit. Cum igitur vos Christiane fidei cultores sitis huiusmodi supplicium timere, & immortalem Deum orate in hunc modum: Ne subtrahas mihi Deus optime, hæc diuina & spiritualia bona. Et quāuis reliquarum omnium rerum iacturam faciam, ne auferas à me regnum Dei, sed adueniat regnum tuum. Abeant licet reliqua omnia.

Discursus secundus explicat, quam agreferant improbi, fructus ab eis exigi, & quam negligenter eos petant aliqui Dei ministri.

Thema. Agricola apprehensis seruis eius, alium ceciderunt, alium lapidauerunt. Matth. 21.

DI V V S Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Chrysostomus, & alij censent hos seruos, qui petierunt fructus vineæ, sanctissimos prophetas fuisse, qui ab Israelitis bonorum operum fructus exigebant, ab eis tamen aspere tractati sunt. Hæc enim de causa Esaias serra sectus fuit: Ieremias puteo inclusus, Amos lapidibus petitus, Micheas colaphis cæsus, & in carcerem cōiectus. Sanctissimus Baptista abscissione capitis interfectus, & tandē æterni patris filius cruci affixus. Cum enim ab Scribis, & Phariseis fructum obedientie, veræque sanctitatis peteret, reiecerunt illi huiusmodi petitionē, & magna animi ferocitate, ac peruicacia ipsum Dei filium, post grauissima tormenta ei inflicta, in crucemegerunt. Idē reliquis prophetis quodammodo euenisse scimus. Quidam enim pœnitentiam, alius misericordiam in pauperes, alius charitatem in proximos, alius denique castitatem, vel aliquem huiusmodi fructū ab illis requirebat, ipsi vero moleste, & iniquo animo hoc ferentes sanctissimos

Concio quinta post 2. Dominic. 429

sanctissimos Dei vates grauitè insequabantur. Qui quidem, nullo ab eis fructu accepto, recipiebāt se se dicentes. Nullus reperitur fructus: Non est veritas, & non est misericordia & non est scientia Dei in terra maledictam & mendaciam, & homicidium & furtum, & aduersionem mundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit.

AT cur hac nostra tempestate Dei ministri non adeo male accipiuntur, ac illi in qua propheta illi integerimi concionabantur, cū etiam hi fructum vineæ ab hominibus exigant? An ij meliores sunt naturæ quam illi? An illos sanctitate superant, vel feliciores. Sunt, quam Ioannes Baptista, aut digniores, quam Christus dominus? Num aureis sæculis, aut feliciores tempestate fruimur? Cur ergo nos non secamur serra, non lapidibus petimur, non damnamur capite, nō deniq; cruci affigimur, perinde ac illi? Vereor equidē ideo nos nō male, & aspere tractari sicut illi, quia nō petimus fructus sicut illi. Nunc enim iam queritur inter dispensat oris, ut fidelis quis inueniatur. & multi sunt Dei ministri, qui querunt quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. At vero plures fortasse sunt sacri verbi præcones, qui ut concionem suam magnis plausibus prosequantur auditorū, nullum ab eis fructum petunt, magisque curant eos oratione tenere, quam ad honestiorem vitæ rationem reducere. Et ut populus honorificum ipsis plausum tribuat, illum non audent vlla ratione carpere. Quod si aliquando reprehensionibus vtantur, id tamen molliter, & quasi iocose efficiunt. Et verborum elegantia, sententiarumque acuminis potius, quam grauitati, modestiæ & ardori animi student, magisque auditorum frequentiam, quam animorum salutem aucupantur. Et quis modo inueniatur, qui vehementi quadam oratione mūdi principibus obijciat, quod sanctissimus olim Baptista? Non licet vobis his, vel illis delicijs, uti? Quis audebit primarios viros hypocritas, & sepulchra de albata nominare? Et quidem si eiusmodi essent huius temporis concionatores non dubito, quin etiam male ab hominibus tractarentur.

IDE Metiam quod de concionatoribus dictum est de confessionum auditoribus merito dici potest, hi enim ut principum, & nobilium hominum confessiones audiant, ex quibus aliquem sibi honorem adsciscunt, nolunt corruptos eorum mores acerbere prehendere, sed molliter, & suauiter eos aliquando obiurgant, & cum debeant sepe absolutionem illis denegare, innani quodam timore commoti, eam largiuntur. Quod si hi suo munere recte fungentur.

430 FERIA 6. post 2. Dominic. quadragesima.

tur, aliter certè etiam cum vitæ discrimine deberent se gere.

C V M patientissimus Iob laboribus, & erumnis maximis premeretur, amicorumque solatio indigeret, ipsique amici de diuinis rebus indigne loquerentur, dixit illis Iob. *Vinit Deus qui abstulit scientiam meam, & erumpit me, qui ad amaritudinem adduxit animam meam, quia donec superesit labia mea, & spiritus meus in naribus meis non loquuntur, labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Abstineat ut iustos vos esse iudicem, donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.* In quæ verba ita scribit D. Gregorius. Ab innocentia quippe recederet, si bona de malis æstimaret. Nonne animaduertitis, quo pacto etiam si Iob familiarium suorum opem ac lenamine indigeret, noluit tamen verborum blanditijs uti, nec illorum gratiâ, & solatium adulationibus aucupari? *Donec*, inquit, *superesit labia mea, non loquentur labia mea mendacium.* At facilius iam adulationibus atque assentariunculis utimur. Quod quis dem ægrè, ac moleste fert maximus Deus. Salomone enim testatur. *Qui autem sit impius, & qui condempnat iustum, uterque abominabilis est ante Deum.* *Nonne* inquit Dominus per Ezechielem, *ut qui consuevit puluilem sub manibus habere, & faciem circumciliis sub capite circumferre, atque ad capiendas animas.* Quæ verba clarius intelligemus, si fingamus animo hominem volentem somnum capere in sella, vel scamno, cum autem propter huius loci duriciem non possit optata quiete frui, supponitur ei puluinus, ut tranquille somnum capiat. Sic enim nonnulli sunt, qui volunt quiescere, ac sedato animo frui, iustis tamen conscientie stimulis puncti, magnæque sollicitudine vexari, nequaquam optatam animi pacem assequuntur, ex vera enim suorum scelerum conscientia horribiles eis existunt formidines, ac terrores. Accedunt ad confessarium, qui verborum blanditijs eos demulcet, & ut eorum gratiam, & beneuolentiam colligat, ipsorum conscientiam fictis quibusdâ rationibus sedat, & nescio qua veritatis specie liberam, & securam esse testatur. Et hoc quidem est, quasi puluinar illis supponere, quo quiescant, & sanctos illos timores ab animo expellant. Væ huiusmodi confessarijs, & illis dicit Dominus, quam graue supplicium de illis sumendum est, cum stricta ratio ab eis sui muneris exigitur?

PRUDENTES ergo viri, qui de sua salute curanda laborant & suis

Concio quinta. 431

& suis peccatis veram curationem adhiberi volunt, prudentes item & pios, ac religiosos confessarios requirant, qui animorum duntaxat saluti studeant, non eos, qui verâ scientiâ, & religionis ignari, suis duntaxat commodis inserviunt. In hoc enim magna nostra res agit. *Die ad eos, qui iniunt, absque temperatura, quod casurus sit paries.* Quod à Beato Gregorio in hunc modum explicatur. Parietis nomine peccati duritia designatur, ædificare ergo parietem est, contra se quæpiam obstacula peccati construere, sed parietem iniunt, qui peccata perpetrantibus adulantur, ut quod ipsi peruerse agentes ædificant, ipsi adulantes quasi nitidum reddant. Hæc illicilio, quod ruinam minari videretur, & lapideam, seu fabrum lignarium iuberetis accersiri, qui de domicilij diuturnitate iudicaret. Ille vero ne vobis laborem aliquem, aut molestiam inferret, domicilium dealbans, satis tutum esse diceret, nonne de illo grauiter quereremini, cum postea domicilium supra vos ipsos cadere videretis? Sic etiam, ait Dominus: *Dicite, quod casurus sit paries.* Animos detruetur, ubi de confessario querimonias dabit, quippe qui vobis adulatus est, & conscientiam vestram tutam esse affirmavit. Consultate ergo sapientes, pios, ac rectos viros, & gratis animis Dei ministros recipite, fructusque illis reddite, quos petunt atque eos libenti animo immortalis Deo offerte, qui quidem vos præstantioribus fructibus afficiet, & cælestibus gratiæ, gloriæque præmijs cumulabit.

Eze. 13.
num. 11.
Grego. 18
moral. 3.

Simile.

Tertia Dominica quadragesima. Luc. 11

CONCIO PRIMA.

HODIERNO die agit humanæ salutis parens de demonibus, ab hominum animis ejiciendis: ob idque tot concionem præbuerit, parum, aut nihil nos effecturos esse certo scio. Dum Rex Saul à demone vexabatur, illum musica, huius vexatione

432 FERIA. 6. POST. 2. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

ne omnino liberare non potuit. Hodie Christus huiusmodi præstat officium demonem scilicet eiiciendi, quem facillimo negotio longis in eum expulit. Ab eo igitur suppliciter petamus, ut quando Demones fugandi peritissimus est, id nunc præstet, quod concio nunc musica, & clamores sine eius ope efficere nequeunt. Quod, ut facilius, ab eius misericordia consequamur, sanctissimæ virginis auxilium imploremus, &c.

Primus discursus, in quo declaratur, quid causa sit, cur Demon adhuc in mundo permaneat cum Christus ad expellendum illum venerit.

Thema.

Erat Iesus eiiciens demonium. Luc. 11

MIRANDVM quidem est, cum sanctissimus propheta Dauid (ut dicere ceperamus) adeo fidibus præclare, caneret, ut neruorum concentu Demonem expelleret, quanvis apud Saul Regem, qui à Demone tenebatur lyram sæpe pulsauerit, non tamen iccirco ab eo Demonem prorsus auertit. Paulisper eum fugabat, sed protinus, ut antea in eundem locum redibat. Maiorem vero admirationem affert, ut animaduertit diuus Athanasius, videre prophetas illos sanctissimos, qui præclarissima facientes miracula, & grauissimas habentes conciones, nunquam Demones à statuis auratis, quas occupabant, eiicere, neque à nemoribus, ubi summa reuerentia colebantur, eos expellere potuerunt. Erat itaque mirabile istud opus altissimi filio reservatum. Ideoque iusti homines, tantos in Deum edebant clamores, illud Isaia dicentes. *Consurge, & consurge induere fortitudinem brachium domini* Brachium Dei in sacris litteris, pro ipsius filio usurpatur. Quemadmodum enim aliquis brachio suo, quæ vult, efficit sic Deus per filiū suum. *Omnia enim per ipsum facta sunt. & sine ipso factum est nihil.* Hoc igitur brachium, fortitudine instructum poscunt sibi prophete ad ostendendum, se, eius auxilio destitutos non posse victores evadere. Quia quemadmodum ipse Regem Pharaonem, & eius exercitum superauerat, cum in mare sub mergens: sic etiam huc teterrimum

Isa. 51.9

Ioan. 1.

Concio prima.

433

eterimum hostem vinceret, & eius exercitum in profundum demergeret: dominatusque frangeret, ac penitus tolleretur neque illi ab auratis statuis, nemori usque ubi inter impios versabatur, solū auerteret, sed etiam ac multo quidem longius ab hominum animis quos sibi inter impios, ac inter fideles etiam subiugauerat, exterminaret, nam id difficillimum erat in eoque res tota continebatur. Cuius non frangeret animum videre demones statim occupantes, maiorem autem ad misericordiam excitabat, ei hominis animum subiectum esse intelligere. Dolendum sane erat, cum in nemore dominari, & dicere hæc sunt mee possessiones: multa tamen magis erat dolendum, illum in hominum cordibus imperium tenere, atque clamare, ego his animis præsum eorumque occupo dominatum, magnaprofecto miseria erat, impurissimam, atque immatissimam inferorum belluam, thure & incenso coli, atque obsecrari: sed maior quidem quod animorum amore coleretur, quem sibi Deus totum reservauerat, proximeque coniunxerat.

Ad hoc igitur venit in mundum sanctissimus Dei filius, ut illum ex statuis, nemoribus, atque ex animis detruderet, longeque depelleret, & totum amorem quem ad diabolum homo transtulerat, patri suo restitueret. Ait diuus Ioannes. *In hoc apparuit (inquit) filius Dei ut dissoluat opera diaboli.* Magnas insidias machinatus est crudelissimus humane salutis hostis, enacissimosque hominibus laqueos tetendit quibus posset eorum animos implicare. Venit Christus, ut eius insidias patefaciat, & ut laqueos explicet, atque dissolvat: & nos ab illis solutos, ac liberos reddat. Atque ideo in mundum ingreditur, demoni grauitur minirans, & dicens: *Nunc iudicatus est mundus: nunc princeps huius mundi eicietur foras.* Rationem autem quam iniuit, ut foras illum expelleret, perspicue declarat diuus Gregorius super verba illa Iob. *Obstetricante manu eius elusus est coluber tortuosus ubi ait: Quis coluber iste, nisi antiquus hostis, qui decipiendo homini colubri ore loquutus est.* Cavernæ vero huius colubri corda fuerunt iniquorum, quæ quia ad prauitatem propriam traxit, quasi in eorum habitatione requieuit. Sed obstetricante manu domini tortuosus coluber de proprijs cavernis expulsus est, quia dum nobis diuina gratia redditur, is qui nos tenuerat antiquus à nobis hostis eicitur. Hinc incarnata veritas vultis velis Deus pellere demonem: non ex propugnaculis, aut arcibus non ex terra, aut mari. Sed ex hominum animis. in quibus

1. Ioan. 3.
Num. 8.

Ioan. 12.
Num. 31.

Greg. 17.
Mor. 18.

434 Tertia Dominica quadragesime.

adhæserat, suamque locauerat sedem.

CHRISTVS igitur hodierno die nobis, huius sui consilij rationem exponit, cum ex cuiusdam hominis corpore dæmonem eiecit, eumque iussu duntaxat atque vnico verbo expulit cui hostis resistere minime potuit, atque ideo statim obediuit: In quo Christus summam, & absolutam, dæmones vndecunque expellendi suam potestatem ostendit. *Erant inquit Iesus eiiciens dæmonium.*

BENE quidem, sed magna hic videtur inesse difficultas. Si enim verum est Christum ad dæmones ab hominum animis deterridos venisse, quomodo in illis adhuc remanserunt? Pollicetur se dæmones ex toto terrarum orbe depulsurum, quo pacto ergo tot adhuc in eo sunt, & multis animis, magno cum imperio præfunt? Vidit Zacharias quatuor artifices, quos mittebat. Deus, vt cornuta, quedam animalia fugarent, quæ sæpe ad conculcandum Dei populum veniebant, quod quidem potestate sibi a Deo facta, ex animi sententia consequuti sunt. Cur igitur Christus, cum sit Deus omnipotens, quod intendit non exequitur?

Zachar. 1.
Num. 20.

4. Reg. 7.
Num. 6.

IN quarto libro regum narrat scriptura, paruo solum tumultu facto, quem Deus ipse concitauit in Syriæ castris, à quibus Israel obfessa tenebatur, fugatos omnes dispersosque fuisse. Videre nunc & animo perpendite summam Dei potentiam, qui non fulminibus, sed solo tumultu, numerosos exercitus dispergit fundit, ac profligat. Eadem etiam ratione fortissima vrbis Hierico mœnia euerit funditus, atque disturbauit solo tubarum clangore, cum tantum igitur possit Deus, cur cum hostes ipsos expugnandos suscipiat, eosdem constantes adhuc, firmosque relinquit? quo pacto eos fugauit? Cur non tonuit & strepitum aliquem concitauit, qui terreret eos & ex vniuerso terrarum orbe proijceret? Vno tantum lapidis ictu potuit solidam illam & terribilem statuam comminuere, quauis ex auro, durissimoque metallo confectam. Quare igitur huius præsentis hostis vim non frangit, illiusque potentiam conuellit, labe faciat, & tollit: cum nihil sit de ipsius potestate diminutum, sed summa, atque eadem extet nunc, quæ semper extitit fortitudo & potentia?

C A V S A M iam attigimus. Non venit Deus, vt dæmonem ex mundo eiiciat: si pro mundo intelligitis hanc ipsius materiam, terram scilicet, mare, & æra: sed ex animis hominum

Concio prima.

485

minum, qui in mundo sunt, cum ad id idoneum suis remedium ipse adhibeat, mereaturque, & obtineat nobis à patre suo gratiam, & auxilium, quo illum à nobis facile possimus expellere. Sed vt homo ex sua ipsa natura liber est, illum Deus in sua libertate reliquit vt si ipse velit, Christi domini auxilio dæmonem a se facillimo negotio expellat: sin minus, illum secum ipse retineat. Quod cum ita re vera sit, respondere facillimum est. Nondum ex multis hominibus expulsi sunt, quia ipsi nolunt illum expellere, Christus illum vinculis constrinxit, ipsi eundem soluant. Atque ideo solutus, ac liber volitat inter homines. Deus illum excludere cupit, nihilominus tamen vult, vt vestram ipsi & operam & voluntatem adhibeatis. Qui enim creauit te sine te, non saluabit te, sine te, inquit Augustinus. Cum exercitus Amalech in desertum locum exiuit, vt prælium cum Dei populo committeret, Moyses ad Deum præces fundere, populus vero Israelis manus cum hostibus conferre cœperunt. Ita enim & Moyse præcibus, & populi prælio obtemperata, ac reportata victoria est. Sic etiam in hac spiritali pugna Christus & nos versari debemus, Christus præcibus & meritis suis, nos pugnantibus manibus & armis instruens, ieiunijs scilicet penitentia, & honestis operibus: si vos cum dæmone non cõfigitis, neque illum expellere vultis quid culpæ Christus habet? Non enim eius impotentia sed vestro potius vitio vos laboratis. Si vos auaritiæ, aut libidini, aut superbiæ traditis, & vos iniuriarum ultores præbetis, sceleribus denique, vos astringitis, vobis culpæ dandum est, non Christo, quia in Christo auxilium inest, atque perfugium. Non animaduertitis paratum vobis semper esse ad salutem, sanctissimum penitentia, & Eucharistiæ sacramentum? nec non etiam Christi deprecationem, atque sanguinem? cuius causa igitur ab hoste eiusmodi non liberi estis?

Exo. 17.
Num. 12.

Marc. 6.
Num. 6.

D I V V S Marcus. Dum Christus (inquit) in patria sua esset, non poterat ibi virtutem vllam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curauit. Et cum reddat rationem propter quam miracula ille facere non pisset, Propter incredulitatem (inquit) eorum. Sed quomodo non poterat licet increduli essent hi? Nunquid incredulitas eorum omnipotentia domini derogabatur? Recte Theophylactus. Quod dicit non poterat intelligere opus est non acceptabat, quia non ipse impotens: Sed illi infideles erant. Hæc ille. Denique cum Christus nulla

436 Tertia Dominica quadragesima.

miracula efficere decreuisset, eo quod in quibusdam hominibus incredulitatem illam reperiret. Sic nunc dicimus. Non vult Christus Dæmones ex animis eiicere, nisi ad id etiam nostra voluntas interueniat. Quæ cum ad illud non propendeat, minime mirandum est, eos adhuc in animis, summo cum imperio consistere.

HOC tandem non differt ab eo ipso, quod dixit Angelus filiis Israel hostes ex eorum patria à se non esse depulso, quia ipse aras illis consecratas non euerterat. Quomodo ergo hos ex animis hostes vultis excludi, si aras in illis, ad eorum honorem ædificatis in quibus colantur ipsi, & obseruentur? Vos illis præparatis hospitium, & cum Christo expostulatis, quod ex mundo illos non expulerit.

ILLUD autem nunc magnam me in admirationem adducit, idque interrogandum censeo. Cur, cum Deus tantam in dæmone deiiciendo diligentiam adhibuerit tantumque homini tribuerit auxilium, ut illum à se posset auertere, id minime præstare velit, cum nulli magis expediat detrudi illum, & expelli, & nulli magis noceat eandem retinere, ita ut in altero damnum ingens, in altero utilitas magna sit.

CONTINETUR in libro Actuum Apostolorum, ex corpore cuiusdam famulæ dæmonem à diuo Paulo fuisse detractum. Quem puellæ domini statim de seditione postularunt de quo crimine Paulus virgis crudelissime affectus est, atque in vincula coniectus. Quam improbe vero eius merita compensata fuerunt, quam male illi habita gratia est, pro tanto tamque singulare beneficio quod non solum perpetua memoria colendū erat, sed etiam pecunijs compensandum, & pro gratiarum actione, se omnes in pedes diui Pauli abijcere, eosque ut viri sanctissimi, & benefici osculari debuerant? Huius facti rationem reddit sacra pagina. *Videntes domini puella, quia exiit spes quæstus eorum apprehendentes paulum, &c.* Erat spiritus ille pythons demō & famulæ domini quæstuosus, & multam cum eo pecuniam lucrabantur. Cum autem viderent vberem illum quæstum Dæmonis absentia sublato esse, illum expelli molestissimè tulerunt. Iam nunc vobis perspicuum erit, quam ob causam multi ex hominibus rebus humanis implicati de nonem, à suis animis expellere nolint. Eū sibi spiritum quæstuosum ducunt, quia in eo voluptatibus, rebusque inhonestis, sibi iucundis, & utilibus potiuntur. In eo avari

Conte prima. 437

suas opes, magno cum scenore collocant. In eo impudicus voluptates, superbus iniurias vindicandas positas habet, atque collocatas. Atque propterea illum à se auertere nolunt.

QVIN potius Christum ipsum depellent, qui cum eis de animi continentia, de cruce, deq. sui ipsorum negatione agit, atque contemptu. Similes videntur hi Gerasenis illi qui ut refertus videtur Christum ei ecisse dæmonia ex duobus hominibus licentia concessis illis in mundis spiritibus ingrediendi porcos, videntes inquam hoc Geraseni, rogauerunt Christum, ut transiret à finibus eorum. Debuerant quidem illum retinere cum recedere vellet ne tanto homine frustrarentur, & tamen cum ad eos accederet rogabant illum, ut recederet o vecordes homines, o miseri, & porcini, qui ne porcos amitterent, Christum amittere decreuerunt. Similes igitur his mihi videntur peccatores, qui ne amittant porcinas voluptates, & lucra nullius momenti, Christo valedicunt. Persuaserat sibi populus Israel, ut ex deserto in Aegyptum rediret, o magnam illorum hominum infamiam. Liberi cum iam essent, seruitutis iugum iterum subire volebant. Et postquā in Dei filiorum numerum cooptati fuerant, se iterum in diram Pharaonis tyrannidem offerre cupiebant. Causa immutata eorum voluntatis erat, quia in regno Pharaonis carnibus multo lautius vesciebantur, & cibos suauiores, capasq. & cucumeres deuorare solebant. Attendite eorum illiberalitatem. Eiusdem profecto generis est flagitiosus homo, qui vnius voluptatis, & humanarum miseriarum causa libertatem, & illustre filiorum Dei cognomen relinquere, & diabolica seruitute premi non recusat.

NVM huiusmodi vobis non videtur dignissimus, qui semper in misera seruitute sua permaneat? Et quem Deus durissimo, ac perpetuo isto seruitutis iugo premi patiatur? Præcipiebat aliquē Hebræorum stirpe procreatum in sua potestate haberet eum peracto septimo seruitutis anno manumitteret, & in pristinam libertatem restitueret. Si autem seruus ipse diceret. Diligo dominum meum non egrediar liber, tunc in perpetua seruitute persisteret. At non æquum erit, Deus sanctissime, alios sex annos seruitutis illi imponere tum enim fortasse caram libertatem requireret, eamque libenti animo amplexabitur. Minime vero, quia tantum seruitutem amauit, cum ipse dexteram suæ misericordie illi porigeret, ut ab eo iugum seruitutis repelleret. Eodem igitur

438. Tertia Dominica quadragesima.

supplicio dignus est, qui, cum sibi à Deo concessum esset, ut se tam misera seruitute eximeret, qualis erat Sathanae, commodi aliquis spe ductus, aut libidine aliqua illectus, diram tyrannidem non recusat. Relinquatur ergo, & ea nunquam liberetur. Ideoque tot homines in Sathanae seruitutem abrepti sunt. Constat igitur, his omnibus dignum esse flagitiosum hominem, qui praeclaram istam, ac piam occasionem pretermittit. Tu vero Deus omnipotens melius, ac mitius nobiscum ages, quam nos pro meritis nostris digni sumus, induere igitur fortitudinem, brachium domini sicut in diebus antiquis: liquidem eadem nunc est tua potestas, eadem misericordia, quae fuit semper, & nobis tuam pristinam misericordiam, impartire. Amen.

*Secundus discursus, quomodo Christo opem ferre debeamus: in demonibus ei-
ciendis ex animabus
proximorum.*

Thema. Erat Iesus eiciens Demonium, &c. Lucæ. 11.

4. Reg. 19. I. 7. SEMEL conquestus est propheta Helias se in his rebus, quæ ad Deum spectarent ab omnibus fuisse desertum: quem in creta habitantem Deus inuifit, & allocutus dixit. Quid hic agis Helias? Et ille respondit, zelo zelatus sum pro domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel, &c. & derelictus sum ego solus. Melius quidem de nobis ipsis Christus dominus hodierno die conqueri posset. Venit enim, ut Dæmonem mundi finibus arceret, & propter suam in nos pietatem, nostram ad id voluntatis, & operam exigit. Et admodum pauci sunt, qui hodie se illi comites in hac causa profiteantur.

Ezech. 7. 14. LAMENTABATUR Ezechiel propheta, quod cum toties bellicum caneretur, nemo esset, qui prælium inire vellet canite (inquit) tuba, præparentur omnes, & non est, qui vadat ad prælium. O quam merito nos id ipsum deplorare possemus? nihil aliud in toto hoc quadragesimali tempore effectum est, quam ut bellicum canere-

neretur, ut ei peccatis cōcederemus, & nō est, qui vadat ad præliū. Si nō: pietatem, & religionem erga Deum amplecteremur, non tot exhortationibus esset opus, ad conuocandos milites. Cum sanctus Mathathias gravissima sui populi scelera inspexisset, & ciues suos, Dei cultu neglecto idolis diuinum honorem exhibere, & Regis Antiochi iussu, Elebræum quendam hominem idolis sacrificium offerre, illico trucidauit, hominem illum in eodem loco sacrificij, & exclamauit voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me. Hoc ipsum hodie nos omnes admonet Christus Dæmonem hunc ex corpore listius pauperis eiciens: & magno ditini honoris, animorumque salutis studio inquit omnis, qui zelum habet legis Dei exeat post me. Si Mathathiani multi sequuti sunt, quis hodie Christum non audiet, atque sequetur.

CVM voluit Moyses pro Dei amore contendere cū ijs, qui taurum venerantes idola coluerant, magno fortique animo clamauit. Si quis est domini iungatur mihi. Qua voce omnes leuitæ se illi statim coniūxerunt, quibus dixit. Hæc dicit dominus Deus Israel, ponat vir gladium super femur suum ite, & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. Feceruntque filij Leui iuxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa, quasi triginta milia hominum. Et ait Moyses consecratis manus vestras hodie domino, unusquisque in filio, & in fratre suo, ut deus vobis benedictio. Animaduertite, quam multi cōgregati, & cōpuli sunt, ut diuinum honorem defenderent, & quanti Deus illud habuerit. Quauis enim illi filios suos, & fratres occidissent, eis tamen affirmat Moyses cruentas eorum manus, tali sanguine nō foedatas, sed consecratas domino esse, & ea de causa illos ab eo benedictionem obrentur os pollicetur. Hodie Christus nos ad hæc ipsa hortatur: Si quis est domini iungatur mihi, non ut vestris filiis, fratribus, & proximis vitam adimatis, sed potius, ut eos morte liberetis: & ut ipsis, excidium machinantes insequamini, qui quidem inferorum Dæmones appellantur. Cum his initur prælium, et Christus id ipsum præstans, tenet principatum. Erat, inquit, eiciens Dæmonium.

DIUVS Ioannes in Apocalypsi vidit ducem quendam præclarum, de cælo exeuntem, & gladium acutum ore gestantem. Qui quidem ad belluam quandam immanem oppugnandam properabat. Et sequebantur, inquit, eum exercitus, qui sunt in cælo,

440 Tercia Dominic. quadragesima.

celo & vestitus erat veste sanguine aspersa. Quis esset hic dux, nomen ipsum declarat. Vocatur ait, nomen eius verbum Dei. Divinū verbum erat Dei filius, Bellua vero de qua ibi loquitur sanctus Ioannes, quam Sanctissimus Dei filius petebat, erat ante christus. Quem & si ipse solus superare facillime poterat, voluit tamen, ut se coelestes sanctorum exercitus comitarentur. Sic nunc idem Dei filius in mundum venit, ut demonem, terribilissimam in ferorum belluam evertat. Gladius autem, quo illum devincere conatur, est eius verbum, quo, ut cernimus hodie demonem ē corpore huius hominis expulit, & sicut in Antechristi expugnatione socius sibi comparavit, nūc etiam vult nos sibi comites adiungi. Non quod exiguas nostras vires, ad quemvis licet fortissimum hostem superandum desideret: sed ut nobis hunc favorem tribuat, videlicet, ut fautores illi simus in hac tam præclara actione, qualis est demonum subiugare.

Ioel. 3.
num. 10.

DIXIT Deus per Prophetā Ioel, se velle restituī, in patrimonium suum, & in fortunas, quas impij à domo sua, & à Hierosolymorum templo abstulerant: ac proinde copias parari iussit, & dixit. Sanctificate belum, facite robustos, accedant, ascendant omnes viri bellatores: contidite aratra vestra in gladios, & ligones vestros in lanceas. In fratres dicat quia fortis sum, &c. Audite, queso, quo animo & quam serio suscipiat Deus huiusmodi bellum, cum infirmos etiam ad prælium confirmari, & arma sub signo suo veller ab illis exerceri. Ratio autem erat, quia argentum domini & aurum eius & desiderabilia eius atque pulcherrima detulerant gentes in delubra sua. Gravius vero, ac difficilius bellum gerit hodierno die Deus: quia demones animos à se abriperunt quibus nihil erat in eius thesauro pretiosius. Quo circa omnes aduocat, ut sibi auxilientur. Nullus dicat non sum ad eam rem idoneus. Prodeant omnes ad decertandum cum demonibus. Nullus ei in ipsis ejiciendis suam operam non tribuat, quemadmodum ipse præstat, infirmus dicat quia potens sum, fortis sum, omnia possum in eo qui me confortat, &c.

S E D obijciat aliquis vestrum quomodo ego hac in re Christo opem feram? qui potero ego demones expellere? Attendite obsecro, non a vobis postulat Deus, ut eos à corporibus; sed ab animis potius detrudatis. Christus dominus, & si demones ex corporibus ejiciebat, non tamen ad id præcipue venerat, sed ut illos ex animis auelleret. Quia in re vestram illi operam navare om-

nes

Concio prima.

441

nes recte potestis, si quisquē diligentissime studeat, ut filius frater, amicus, vicinus denique, qualiscunque ille sit omnibus se criminibus expediat? O quam præclarum Demones ejiciendi consilium! O quam gratum Deo, atque iucundum! Expiare sceleribus, non solum animos vestros sed quoscunque etiam poteritis, absque dubio multo præstantius est, quam demones, ex hominum corporibus ejicere. Tunc enim maiorem Christianis hominibus parimus utilitatem, Deoque magis complacemus; cum vel uno duntaxat lethali crimine animum liberamus, quam si ita mille legiones eorum, ex corporum millibus excluderemus. Nam demones in corpore non eo perungunt, ut animum carnare queant, si nihil aliud interuenerit: mortiferum autem delictum eum ad tartara demittere potest.

N E Q U E huiusmodi animis auxiliandi munus, ad episcopos solum, concionatores, confessionum auditores, & parochos pertinere existimetis. Vn cuique enim mandavit Deus curam de proximis suis. Vnde recte sanctus Augustinus exponens locum illum Ioannis. Vbi ego non illic, & minister meus erit. Cum auditis, inquit frater, tantum modo bonos Episcopos, & clericos cogitare, etiam vos pro modulo vestro ministrare Christo, bene viuendo eleemosynas faciendo, nomen doctrinamque eius, quibus potueritis prædicando. Ut unusquisque etiam pater familias, hoc nomine agnoscat, paternum affectum suæ familiæ se debere pro Christo, & pro vita eterna suos omnes admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat disciplinam: ita in domo sua ministrans Christo ut in æternum sit cum ipso. Hæc ille, & ita mater filiam, pater filium, ambo servos, & vicinus vicinum, amicus amicum, & uterque proximum cum hortatione eum indigere cognouerit, & hortari & monere, & potest & debet: Ut nō modo nulli peccandi occasionem præbeat (quod gravissimum est incommodum, sed potius, toto pectore in eorum salutem incumbat, quo quid præclarius esse potest? &c.

A D E O excellens est hoc bonum atque præclarum, ut præstantissima quedam Angelorum imitatio, non tantum Apostolorum appellari merito possit: Angeli enim inter se alij ab alijs, minores a maioribus in his rebus, quæ ad Deum spectant illustrantur, ut

KKK

Ecclesi. 17.
num. 1.
Aug. 17. c.
5. b. in 104.
104. a. 2.

S. Th. 1. p.
q. 66. a. 4.

of.

Ad heb. 1.
num. 14.

Dio. de co.
leiti Hier.
capite. 3.

Ric. de S.
yit.

ostendit diuus Thomas, quæstione centesima sexta, in parte prima. Et cum loquatur de ijs, quæ illi gerunt nobiscum. Omnes (inquit) sunt alicuius spiritus propter eos, qui hereditatem capiunt salutem. Ecce vobis officium, quod ipsi præstatis, dum animarum salutem cõsulitis, Angelorum certe, quid dixi Angelorum? imo vero ipsius Christi in terra munus exercetis. Nam cum ipse ejiciens demonium. Idem efficitis vos & illi ad demones fugandos, auxilia fecitis, dum peccata tollenda curatis. Quid igitur præstantius, quam laborem nostrum, & diligentiam Christo in hoc opere deferre, quod tanta cura, ac solitudine conatur ipse perficere & in eo exequendo quietem, honorem, sanguinem, vitamque consumpsit? Omnium diuinissimum (ait Sanctus Dionysius) est Dei cooperatorem fieri, & ostendere diuinam in se ipso actionem, se uero quod possibile est reluctantem, id est, ut expositor eius Dionysius inquit. Omnium diuinorum diuinissimum est cooperari Deo in conuersione errantium, & reductione peccatorum ad ipsum, seu etiam in conseruatione, & profectu eorum in bonis. Deo namque, tanquam summo & perfecto, & vniuersalissimo bono proprium est suam bonitatem cunctis communicare, omnes capaces salutis adducere in salutem, vnicuique secundum suam indigentiam prouidere, ac subuenire. Vnde, qui hac in re imitantur ipsum recte dei formes, & diuini, imo & diuinissimi nuncupantur. Vnde Ricardus de S. vict. dicit. Nescio an maius beneficium possit homini a Deo conferri, quam ut per eius obsequium alij consequantur salutem, si tamen homo Deo cooperetur ex charitate. Hæc ille.

Hæc cum ita sint certum est, nos gratum admodum Deo facere, dum quisque pro viribus suis animarum salutem cõsulit. Multum enim illis profuimus & magnum nobis ipsis fructum cõparamus, quia hoc apud Deum plurimum meretur. Considerate, quam graue delictum sit, & quanto supplicio dignum, animam aliquam peruertere eamque ab honesta viuendi ratione ad vitia traducere. Sic etiam præclarissime facit, & quouis præmio dignus censeatur, qui alicuius animum, a vite turpitudine reuocat, & ad veram Dei cognitionem adducit, ut deinceps, flagitiosa vita relicta piam ac religiosam amplectatur. Est siquidem huiusmodi Apostolorum, Angelorum Dei, ac summi denique apud ipsum meriti officium. Quis igitur non pulchrum honestumque ducet huiusmodi munus exercere?

CON-

CONCIO SECVNDA.

Primus discursus, in quo ostenditur, quam graue incommodum sit, alijs scandalis, aut peccandi occasione esse.
(?)

Them. Erat Iesus ejiciens demonium. Luca. 11.

Hoc muneris præsertim ad Christum dominum, sanctissimum Dei filium spectare videtur: nec non etiam ad reliquos omnes qui Dei filij nuncupari merentur, demones scilicet, non tam ex corporibus, quam ex animis extrudere, ut Paulo ante diximus. Contra vero sathanæ munus erit eos in animos intrudere, ut ij faciunt, qui cõteris, delictum aliquod suadent, aut ratione aliqua peccandi viam ostendunt ad idque, suam illis operam impediunt. Hi sane filij sathanæ, & Christi inimici appellari possunt.

CVM Christus verba faceret cum ijs, qui insidias sibi & mortem moliebantur: illis dixit. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere: ille homicida erat ab initio. Super quo Sanctus Augustinus. Homicida dicitur diabolus, non quia gladio armatus ad hominem venit, sed verbum seminavit, & occidit. Noli ergo existimare te homicidam non esse, quando fratri tuo mala persuades, ita Augusti. Duo tunc pessimi demoni homicidia perpetrauit, alterum corporis, alterum vero animæ, cum primi homines serpentis impulsu peccarunt, quo re vera eo tempore parentes a vita deciderunt, in posterum etiam omnes eorum filij originis culpa infecti, corpore simul & anima moriuntur, Christus igitur inquit, qui illi dõ sibi exitum parabat emulabatur demoni, qui prius parentibus pestem intulit. Eadem ratione nos demonis filios appellabimus illos, qui animos in grauissimum aliquem errorem inducunt.

KKK 2 ille

Ioan. 8.
num. 44.

Augusti.

444 Tertia Dominica quadragesima.

ille enim sic homicida fuit ab initio. Quod si corporis homicida Daemonis filius dicitur: cur etiam eodem nomine non vocabitur animæ homicida, cum Sathanas illi quoque vitio initium attulerit? Hæc in primis curât Sathanæ ministri, ut dæmones introducant, mala persua deant, id denique efficiant, ut multi in grauissimâ Dei offensionem incurrant: cum illis non satis videatur à se ipsis Deum grauitèr fuisse læsum. Quin potius ubi illum violarunt: alios inquirunt, qui eundem impudentissime offendant.

AN existimatis, vos paræ calamitatis authores esse cū in his rebus vestrâ operâ collocatis? maiorem sane perniciem comparauit homini dæmon, cum eius animum sceleris macula inquinauit, quam si eum omnesque posteros vita priuasset. Si quis enim hominem quendam de medio tollit, communem illi cum cæteris animantibus vitam adimit: siquidem corporis vita est. Cum autem illum ad scelus aliquod perpetrandum inducit: tunc illi animi vitam eripit, quæ naturali Angelorum vita præstantior est: tamque præclara, quæ super naturalis eorundem, ac beatissima gratiæ vita. Cum alius alium perimit, animum à corpore auocat. Si vero animum omnino extinguit, tunc Deum illi eripit, quo nihil amplius, nihil præclarius in hac vita à quauis creatura auferri potest. Et cū eo simul, supremam illi partem eximit, quæ sibi cum diuina natura communis erat, eripit filij Dei adoptionem, & cælestis vitæ merita, nec non etiam ius illud omne, quo cælum merebatur, quauis nullum tandem aliud incommodum asferret, quàm ut ad scelus admittendum induceret, maius illi detrimentum parit, quam si vitam adimeret. Nam si mala ipsa acceri, & attento animo intueamur, multo peius erit Deum offendere, quam nunquam fuisse. Animaduertite igitur, quibus incommodis illos afficiatis, quibus peccandi occasionem datis.

VULTIS etiam audire, his omnibus relictis, quantum sit incommodum alios ad peccandum impellere? Fingite nunc aliquem, qui fanaticos homines redderet, & illorum corporibus dæmones immitteret, quis eum non fugeret? quis hominem tanti mali authorem non execraretur? Maius profecto incommodum est, efficere, ut aliquis scelus committat, quam aut dæmonem vnum, aut mille etiam, in eius corpus intrudere. Hi enim in corpore, neque gratiam, neque Deum animo eripiunt. (Quod facit lethale crimen.) Vnde quanuis innumeri dæmones in corpore inclusi lateant, potest tamen Deus animo inesse. Qui si alicuius criminis

labe

Concio secunda.

445

labe fuerit infectus, quandiu talis permanferit, dedignatur Deus illi adesse. Altera enim via ingreditur culpa, altera vero egreditur Deus, non enim bene conueniunt, nec in vna sede morantur peccatum, & Deus. Denique maiorem homini perniciem comparare non possumus, quam eum in Dei offensionem impellere. Siquidem supremum omnium malorum est peccare. Quauis etiam cæteris malis inferorum ignes coniungantur. Videte, quæso quid faciatis, dum alios ad delinquendum eruditis: aut illis ad id vestrâ operam pollicemini aut etiam dum reliquos ad hoc præstadium vestro exemplo excitatis.

ET si is, qui ignorat, quantum detrimenti peccati causa in hac vita patitur, sua ignorantia & infelicitate cum inferorum penis sit addictus: ibi illud aperte cognoscet, ubi multis execrationibus persequetur illum, qui eum ad eius scelera perpetranda impulerit. Quemadmodum vero is qui in cælo est, multis illum laudibus afficiet, quem salutis suæ authorem fuisse intellexerit, & sæpius à Deo auxilium illi implorabit. Sic etiam, qui sempiternis supplicijs alicuius causa punietur, ibi plurima in illum maledicta conijcet: eius à Deo vindictam exiget, qui tantam sibi perniciem attulit.

QVID igitur mirum est, si Christus à cælo audiat, & vleiscatur non solum damnatum hominem, sed etiam preciosissimum sanguinem suum. De quo diuus Bernardus in quadam concione. Si dominus (inquit) proprium sanguinem dedit in pretium redemptionis animarum: non tibi videtur grauiorem ab eo sustinere persecutionem, qui suggestionem mala, exemplo pernicioso, scandali occasione auertit ab eo animas quas redemit, quam ab illo, qui sanguinem suum fudit. Hæc ille. In omnibus quidem doloribus hoc habebat solatium Christus quod videbat fore, ut suis laboribus animorum vulnera curarentur. Tu igitur super dolorem vulnerum addis, & quantum in te est eius dolores, hac consolatione leuandos minime curas, prius illum laborum suorum fructu, quem erat ex anima illa percepturus, quam ad peccandum instruere. Cuius causa si opus esset, eosdem iterum labores perferret. Maiorem ergo (ut ait Bernardus) a te persecutionem sustinet, quàm vel à Iuda, vel à Iudæis ipsis, à quibus est in crucem actus. Nam si illi eum occiderunt, tu illi eripis animum, cuius causa vitam libentissime profudit. Qui si dolorem aliquem nunc sentire posset non dubium est quin multo grauius eius animus afficeretur, ijs rebus,

KKK 3 quam

446 Tertia Dominica quadragesime.

Exod. 22.
Num. 6.

quam, verberibus, clavis, spinis, cruce, & morte denique affectus est. Quid igitur vultis, tam insigne scelus, & tam grauem offensio- nem Deum non vindicare?

HANC Deus legem constituit in Exodo. Si egressus ignis inue- nerit spicas, & comprehenderit acervos frugum: siue stantes segetes in agris, reddet damnum, qui ignem succenderit. Quæ lex naturali ratio- ne nititur: Debet enim, qui detrimentum intulerit, illud refarcire. Eadem etiam ratio postulat, ut si quis miseri agricolæ segeti ignem iniecerit, quo aliquis eius messis fasciculus aduratur, illi damnum restituat, quippe qui integrum annum in agris multo cum sudore excolendis, consumpserit. Christus dominus, tanquam solertissi- mus agricola, non vnum annum tantum, sed triginta tres, magnis sudoribus, & sollicitudinibus in eo vno apud homines elaboravit ut eorum animos, quasi fruges colligeret: ob eamque causam se in omnes cruciatus libentissime dedit, cum id expedire videret, ut tantus, tamque copiosus fructus perciperetur. Nisi enim granum frumenti, (ait) cadens in terram mortuum fuerit, nullam fructum affert: si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Quem sibi fructum ut compararet vitam suam obtulit. Cuiusvis hominis Christiani ani- ma apud Christum est quasi segetis fasciculus, quem si post sum- mos Christi labores, eius causa susceptos ipse extinxeris, atque combusseris, peccandi viam alicui ostendens, & eum ad inferos demittens, unde extrahi nunquam poterit, nonne æquum est, ut tantum illi damnum restituas?

Exod. 21.
Num. 33.

SED quenam erit hæc solutio? Audi quid in alia simili lege sta- tuerit Deus in Exodo. Si quis (inquit) aperuerit cysternam & non operuerit eam, cecideritque bos, aut asinus in eam reddet dominus cyste- ræ pretium iumentorum. Equum est, quando iam illi neque bo- vem, neque asinum restituere potest, saltem eorum pretium resti- tuat.

1. Petr. 1.
Num. 18.

Qui alteri peccandi occasionem prebet, tum cysternam ape- rit, in qua peribit anima eius qui eius damnationis author fuerit: & si animam non restituit, eius pretium Deo persolvat oportet. Si enim æquum est iumentis damna refarcire quanto magis animæ immortalis? Sed quale pretium est? pretium quidem magnum est. Empti enim sumus pretio magno. Quanto inquam? Divus Petrus id sapienter explicat. Non corruptibilibus aut, vel argento redempti es- tis de vana vestra conversione paterna traditionis: sed pretioso sangui- ne, quasi agni immaculati Christi. O summum pretium! Igitur si eius animi, quem ipse evertis, atque extinguis pretium tibi solvendum est.

Contra secundam

447

est pretiosissimum Christi sanguinem debes reus quidem eris san- guinis domini, tantum igitur eiusmodi sanguinis pretium, qua pe- cunia persolvi poteris? Ignoro equidem, quomodo illi satisfacien- do. Si in re (inquit) fuerit sequitur reddet animam pro anima, & oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, aduersionem pro aduersione. Sic modo dicendum erit. Si tua causa pereat frater tuus, animum pro animo, & ignem pro igne, tu eius animam ad inferos demissisti, tua etiam demittatur oportet. Iustum est, ut cum illum tibi ad peccandum adiuxeris: sis quoque eius pæna- ris, qui multa maledicta, & in te, & in Deum ipsum conijciat, & qui tot causa se damnatum videt in æternum!

SIC igitur frater, non fratris tui, sed tua potius utilitate enite- re, ne cui sis scandalum, ne ve peccandi occasionem præbeas: cum tam noxium tibi futurum sit, quod Deus etiam a te severissime exiget, ne, rogo, ad demonis castra confugas. Ne animas crimi- nis labe inficias: ne Christum fructu sanguinis sui pretiosissimi fraudes, ne illum ad tantam iracundiam concites: neque tibi tan- tam perniciem compares: Quin potius dato diligenter operam, ut tuo exemplo, & admonitione multi ad rectam viam deducantur, & ad veram Dei cognitionem veniant. Quod si ita præstiteris gra- tiam abundantior in hac vita, & maiorem in beata illa paries ti- bi felicitatem. Amen.

Secundus Discursus, in quo explicatur, quan- tum Deus in nos beneficium con- tulerit, cum in mundum venit, ut daemones eijceret.

Them. Erat Iesus eijciens Demonium, Luca. 11.

Accurate

448 Tertia Dominica quadragesima.

ACCURATE admodum videtur Deus dæmonem insequē-
dum, & imperio suo euerendum suscepisse. Primum enim, il-
lum de cælo deiecit: & cum deinde illum in mundo homi-
nibus plurimum nocere intelligeret, huc etiam venit, ut illum ab
eorum societate excluderet. Sed non id sibi proposuit Christus
illum ex mundo ita omnino detrudere, ut nondum illi sit inte-
grum in eo consistere. Sed ex animis potius voluit illum expelle-
re. Non enim ignorauit suorum electorum salutem maxime expe-
dire: si dæmon in terra relinqueretur: Atque ideo illum ex animis
expulit. Proinde, cum primum in mundum venit inter prodigia
omnia, quæ ipse fecit præcipuum fuit dæmones ab hominibus
auertere, quod hodierno Evangelio constat, eo igitur aduentus
eius solum spectauit, ut terribilissimum hunc hostem perderet, &
animas omnes, quæ in eius potestate erant, illi eriperet, & misera,
quæ premebantur seruitute liberaret. Quod ut efficeret sanguinē
suū, & vitam liberosque profudit: quapropter illi minatur
Nunc, inquit, est mundus, nunc princeps huius mundi eijcetur foras,
&c.

Ex ec. 3. 2.
Nam 2.

INSIGNE quidem, atque excellens est huiusmodi benefi-
cium, & ingentes pro illo gratias Deo agere debemus. Alebatur
olim in lumine quodam, draco immanissimus, & eius aquas turbi-
das, ac reuolutas tenebat. illum Deus de flumine detulit, & eius
aquas clarissimas reliquit, quibus plurimi horti exculsi sunt, atque
irrigati. Magnū sane beneficium, & vniuersæ illi provincie singu-
laris, ac iucunda delectatio fuit. Multo tamē præclarior beneficium
illud est, quod Christus dominus in nos liberalissime contulit
qui nunc rete suam expandit, ut immanem draconem illum ve-
netur, qui totum orbem turbauerat, & venenum suum mortife-
runt aquis iniecerat, quas homines gustare solebant, easque Chri-
stus salubres reddidit & mundū in summa pace, & tranquillitate
reliquit. *Hic enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum paci-
ficans sanguine suo sine, quæ in cælis, sine quæ in terris sunt.*

Dni 14.
num. 25.

INTER prodigia omnia, quæ sunt Babylone à sanctissimo
Daniele effecta, præclarum illud fuit, atque illustre draconem
quemdam immanissimum cui nullus cibus satisfacerat, ab eo fuisse
occisum, quem cuncti Babyloni, tanquam Deū venerabantur, atq;
colebant: & Rex ipse summum illi exhibebat honorem. Quæ qui-
dem illorum mentis cæcias Daniele ad summam misericordiam
commo-

Concio secunda.

449

commouit, & draconem dirupit, ut Babyloni aperte intellige-
rent, quanto in errore versarentur. Hanc igitur misericordiam ho-
minibus imperitus est Deus seruiebant enim terribilissimo, atque im-
manissimo inferorum draconi, & summos ad illum honores dese-
rebant. Nec princeps ullus erat, aut rex, qui illum non reuereretur
& coleret. Et reges cum essent crudelissimam eius seruitutem nō
recusabant, venit nunc Christus ad draconem hunc deturbandum
eumque superat, ut cognoscant homines illum hunc deturbandum
quemadmodum ipsi existimabant. Eius viscera rupit, ut ingentem
animarum prædā, quas habebat inclusas illi penitus auferret.
Mirum sane artificium, quidquid latebat in eius visceribus educe-
re. Credit miserimus homo, se hortos insignes, & viridaria pul-
chra in colere, cum inferi draconis præcordijs contineatur inclu-
sus. Quam angusto diuersorio utebatur Ionas, dum cæti ventre te-
neretur. Minori vero, & multo angustiori vtuntur peccatores, dū
in huiusmodi draconis visceribus manent inclusi. Quorum mise-
retur Christus, & venit hodie, ut eos tam peruersis, & perniciosi-
bus. *Quibus visitauit nos oriens ex alto.*

EX præclarissimis rebus omnibus à Dauide gestis, quæ sacris
litteris continentur ea maxima, & præcipua fuit quod cum leo
venisset ad gregem ouium, quas ille custodiebat, ouemque cepisset
accessit David, & magno fortique animo leonē comprehendit &
illi cōuulsis ut ita dicāt maxillis ouē eripuit. Quātā omnibus admi-
rationē excitaret spectaculum illud, videre hinc leonem auulsis
maxillis & inde ouem, quæ in eius vnguibus fuerat agros iam libe-
re pascētē. Quæ si aliqua ratione vteretur, non dubium est, quin
se gratissimam Dauidi ostēderet, qui illam ex eiusmodi vnguibus
liberauerat. Hinc vobis cognoscere licebit, quanta ipsi Deo bene-
ficia debeamus, qui tanquam pastor vigilantissimus, & sui gregis
studiosus, cum nos crudelissima inferorum leonum tyrannide
oppressos videret (*Aduersarius enim noster diabolus tanquam leo ru-
gians circuit querens quem deuoret*) in mundum venit, & nos inuicto
sue fortitudinis brachio huiusmodi periculo liberauit. Sed vtri-
usque vobis crudeliores videntur? leonum ne, an dæmo-
num? & vtrum peius periculum iudicatis, corporis, an ani-
mæ? si ergo sana mente essemus, quantas Deo optimo maxi-
mo

1. Reg. 17.
num. 34.

450 Tertia Dominica quadragesima.

mo gratias ageremus cum nos à tanto periculo & peste defenderit.

M V L T I S sacrarum litterarum locis reducebat in memoriam Deus filijs Israel, quemadmodum illos ex Aegypti regno eduxisset, & misera, qua premebantur Pharaonis servitute liberaffet, id quidem merito, quia ibi Pharaonis imperio graviter oppressi tenebantur. Quos tractabat tyrannus, non prout Abraham filiorum nobilitas postulabat. Quin potius eos, tanquam servos abiectissimos vile munus paleae scilicet, & argillae exercere iubebat, eisque singulis diebus, certum pensum designabat, quod nisi absoluissent ad vespertinum, acerbissime verberibus affliciebantur, eos Deus ab illa servitute in libertatem vindicavit, & ad promissam illis terram celesti duce, ac diuino lumine duxit. Singulare profecto fuit huiusmodi beneficium: qua propter constituit Deus, ut tanti beneficii memoria fixa, ac perpetua esset in Israel. Memento, inquit, per Moysen, diei huius, in qua egressi estis de Aegypto, & de domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos dominus. Quibus dixit statim, ut cum primum ad promissam sibi patriam pervenirent, septem dierum pascha, unoquoque anno summa religione celebrandum, instituerent, ad perpetuam huius rei memoriam, & ad magnam grati animi significationem. Erat illud beneficium, quasi effigies, & imago illius, quod nos felicissima nostra aetate à Deo accepimus. Iam enim homines non Pharaonis, sed demonis imperio subiecti erant neque ab ipso in palea, aut argillae exercitatione versabantur quod humile est, sed vitijs, & criminibus varijs, unde animi perniciēs exoritur, implicabantur. Quod si Hebreos Pharaonis imperium vexatos & maxime sollicitos tenebat, ita ut nullum tempus liberum haberent, quo Deo vacare, & sua possent offerre sacrificia. Non mihi videtur demon minus sollicitus ut suos laborare faciat. Animadvertite, qua sollicitudine, & angore versentur servi eius, in suis petendis honoribus, quam graviter membris defatigantur in via perditionis suae. Lassati sumus atque in via iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, &c. Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt. Attendite, quo tempore id animadvertant, cum iam sempiternis cruciatibus torquentur. Contingit sepe, ut agricola dum acri studio demerendis frugibus occupatur, laborem usque

Exo. 13
Num. 3.

Sap. 5.
Num. 7.

Concio secunda.

451

usque ad noctem non sentiat: tunc enim diei lassitudinem experitur, & sentit: Sic etiam illi ipsi ardenti studio, & magna, qua in rebus humanis versantur cupiditate obcecati, quas molestias & dolores excipiant non provident. Sed illud aperte cognoscent nocte illa, qua vitam eorum terminabit, sero tamen miseri id ipsum perspicient. Sollicitos, o peccatores, & vexatos vos tenet vester dominus: atque adeo occupatos, ut non dicam trium, sed ne unius quidem diei spatium, quo Deo vacare possitis, vobis concedere velit. O durissimum, crudelissimam servitutis iugum. Propterea igitur venit altissimi filius, ut hominem ex hac misera servitute eriperet, & nos in filiorum Dei libertatem vindicaret: Nec non etiam, ut veram nobis viam, non ad promissionis terram, sed ad celestem patriam ostenderet. Si igitur tam praeclarum, & memorabile beneficium existimatum est, eductum esse a Deo ex Aegypto populum Israel, & domum Iacob de populo barbaro: Quanto praeclarior, & perpetua memoria dignius censeri debet illud, quo Deus nos ab inferorum via liberavit, & in filios sibi adoptaverit & animi salutis viam nobis demonstraverit.

Q V O M O D O autem meritam Deo gratiam pro tanto beneficio persolueamus? Nulla profecto tanta gratia erit, quae meritorum eius erga nos magnitudinem, aliqua ex parte aequare possit. Sed si aliquid, ad huiusmodi beneficium cum gratia excipiendum prestare volueritis, quod Deo iucundissimum sit, hoc vobis in primis faciendum putò, ut scilicet magnam ex eo percipiatis utilitatem, quod quidem Deus quasi debiti solutionem libenter accipiet. Estque illi valde molestum nolle homines tanta beneficiorum magnitudine frui quantam ipse liberaliter illis elargitus est.

C V M Christus super Hierusalem lachrymas effudit ex cidium illi, & futuram calamitatem praedixit, quae talis futura erat, ut magna omnia, ac regia aedificia evertenda omnino essent, atque disturbanda. Quod quidem futurum erat eo quod non cognoveris, inquit, tempus visitationis tuae. Et animadvertendum est, illum non dixisse, eo quod me persequeris, & eo quod à te cruci affligendus sum, occidendus & maximo de decore

Luc. 19.
Num. 42.

Lil 2 afficiendus

452 Tertia Dominica quadragesima.

afficiendus, sed eo quod non cognoueris me ideo venisse, ut & vos inuiserem, & misera inferorum Pharaonis seruitute liberare. Nec huiusmodi visitationis fructum ceperis, fatendum quidem est Christi mortis sacrilegium magnam quoque illis perniciem attulisse. Voluit tamen significare, quam deuincti illi essent, eo quod ex cælo decendisset, ut eos omnibus sceleribus exueret, & crudelem dæmonis tyrannidem ab eis longe repelleret. Qui quanuis nullum alium errorem admisissent, quam ut in ingrati animi crimen incurrerent huiusmodi calamitate dignissimi reputandi essent. Videte, quam moleste ferat Deus tanti beneficii obliuionem.

QVAE cum ita acciderint, haud dubium est, quin multum de nobis conqueratur Deus, cum adhuc homines Dæmonem: terribilium eius hostem in animis suis, tanquam in domicilijs collocent. Extat adhuc, & uiuit Sathanas, nam & si Christus illum depulset: multi tamen illum iterum libenter recipiunt, eumque Deo neglecto palam sequuntur. Hæc à Deo perferri cupitis? & tantum scelus impune dimittis? Non vultis, ut nos multis calamitatibus premat, cum ob id ipsum populum suum euerterit? Cur non contremiscere, & idem expectare supplicium debemus, quando eiusdem culpæ participes sumus?

RESPONDEBIT aliquis vestrum, plane omnes immanem hanc belluam à nobis auertere, & illius tyrannide liberari maxime cupere, nec non omnes sperare magnum ex summa Dei misericordia & ex Christi laboribus, ac meritis fructum. Sed interrogatis forsitan, ut id facilius exequamur, quid nobis faciendum est? Audite dominum quis per prophetam Michæam promisit populo suo dicens. *Perire faciam sententia tua, & statuas tuas de medio tui, & non adorabis vltra opera manuum tuarum.* Significat se ex eis dæmones esse eieciendum, & addidit statim. *Et euellam lucos quos de medio tui.* Quod significare videtur. Ad vestram salutem confirmandam lucos, inquit, & nemora perdam, & cunctos ex illis arbores euellam, in quibus dæmones latere, & occultari solebant. Fingite lucum aliquem feris lupis, vrsis, leonibus cæterisque immanissimis animantibus plenum, quanuis multi venatores canibus venaticis armis, & retibus in illum ingrediantur, si mons multis arboribus interfectus, & virgultis densissimus fuerit, nullæ ex feris vel capi, vel occidi sine maxima difficultate poterunt: quia passim, se inter plantas immittent, & in densas sylvas se sapissime recipient

Michæ. 5
num. 13

Concio secunda.

413

recipiant. Vix feram ex vna plantula eduxeris, cum se statim in aliam abdet, quo circa secunda omnes arbores erunt, & tunc nulla fera in sylua remanebit. Latent in mundo dæmones, tenebris occultati, quos si à vobis auertere omnino vultis, lucos conuellite omnes. Quos tandem lucos? Vanitates scilicet, delicias, pompas, immodicam rerum omnium profluentiam, cunctas denique occasionem, isthuc enim se recipiunt illi, & isthuc perfugia habent, & latibula, quod nisi omnia plane reliqueritis, quibus peccandi occasio aperte inesse videtis. Vix hinc eos fugaueritis, cum iam illuc se statim abiderint. Animaduertite, quæ vos ad scelera impellere soleant, & ea penitus tollite, atque radicitus extrahite. Alio enim semper in eodem loco, dæmones & peccata permanent.

SANCTVS Elisæus propheta, & alij multi præclari, atque illustres viri, quanuis forti, ac virili animo essent, vitia tamen, à Samaria extrahere non potuerunt, eo quod ciuitas illa plurimis hortis insignibus, pulcherrimis viridarijs, pompis demum, ac voluptatibus omnibus abundaret. Dæmones ergo à Samaritanis hospitio sic exceptos, quis depellere queat? Quis inde turpitudinem eiciet, ubi omnes in voluptate, in conuiujs, in potionibus, & lautitijs perpetuo versantur? Quis peierandi consuetudinem ab illis auertet, qui assidue ludum exercent? Quis illinc auaritiam expellet, ubi pecuniæ in summo pretio habentur. Quis de illa ciuitate cupiditatem honoris detrudet, in qua omnes laudis audissimifunt, & quasi Deum humanam gloriam reuerentur, & colunt? Quomodo ergo tantam pestem, tot feras, ac dæmones eiciemus, nisi prius lucos omnes præciderimus, & rerum humanarum occasionem omnino abstulerimus? Vultis vos à dæmone liberari? manfugium illi, perfugium, & occasionem auferte: & illum facillimo negotio expellere poteritis. Cui semel expulso statim succedet Deus, qui vos iucundissimo suo aspectu, summa alacritate afficiet, & magna, perennique gratia cumulabit. Amen.

LII 3

CON-

CONCIO TERTIA.

*Primus discursus de causis, & rationibus cur,
cum multi artifices in mundo sint ad demo-
nes efugandos, & peccata expellen-
da, tot adhuc in eo, & Da-
mones & peccata
persistant.*

Them.

Erat Iesus eiciens Daemonium Luca. 11.

DV M Christus dominus in hoc mundo versatus est, huius-
modi Demones ex corporibus, præcipue tamen ex animis, eij-
ciendi munus præclare exercuit. Quod cum maxime neces-
sarium esse intelligeret, multos, qui Demones ex animis pelleret,
exorcistas, & artifices suo in loco reliquit. Quid existimatis esse
concionatores? quid confessarios? quid præfules, episcopos, & pa-
rochos? Omnes quidem hi exorcistæ dicuntur ad demones ex
animis detrudendos. Neque ipsi solum, sed etiam omnes magistra-
tus à Rege vsque ad infimum iustitiæ ministrum, omnibus idem
munus demandatum est, demones scilicet à republica exterminan-
di, & vitia penitus extrahendi: quippe quæ illam à Damone op-
pressam maxime tenent.

NV N C igitur videamus, cur, cum sint tam multi exorcistæ, tam
multi adhuc etiam Demones, & energumeni homines persistent?
Tot sunt qui concionantur, qui confessiones audiunt, qui imperiū
tenent, qui summa a republica vectigalia exigunt, qui præclarissi-
ma eius munera optima conditione obtinent, nihilominus tamen
ita peccata vigent, ut augeri magis ac magis, quotidie videantur:
adeo multi sunt iam feneratores, tot inhonesti, tot cæcò amore
capti, tot adulteri, ac lasciuī. Conspicimus aleam multis in locis
versari, eas recitari tragedias, quæ, non dicam Christianorum, sed

ne

ne hereticorum quidem reipublice, dignæ censentur. Libros pa-
rum honestos, quorum lectio ad omnem turpitudinem lectorem
allicit: cantus impudicos, tripudia nimia, ac turpia tandem vitia
quotidie magis, ac magis instaurari, & crescere, & plures ad ea,
quam ad virtutē propendere intuemur. Exorcistas omnes, quasi
ex specula admirantes, quid causæ sit, cur fugari non possit tam
numerosa demoniorū multitudo. Sed quibus culpam huius rei
adscribemus exorcistis ne, an ijs, qui a Damone capti tenen-
tur? suspitor equidem ad utrosque culpam esse deuoluen-
dam.

PRIMVM igitur impedimentum, quo minus pellantur Da-
mones ad Dei, & ad eius reipublicæ ministros præcipue spectare
videtur, eo quod communi animi consensu, omnes demones ex-
pellendos non curant, si enim vnanimis & eodem consilio illud
fasciperent, & demones fortiter, ac viriliter aggredierentur, eos
procul dubio, minimo labore eijcerent. Scriptum est in quarto
libro Regum: voluisse quondam Regem Iosiam demones ex re-
publica sua expellere, & vitia radicitus extirpare. Proinde secula-
res omnes, & sacerdotes conuocauit imperauitque, ut omnia Hie-
rosolymorum idola euertentur, & magnus Baal apparatus adur-
reretur. Omnes itidem idolorum sacerdotes in exilium pepulit
quos maiores eorum introduxerant. Destruxit etiam adiculas
effaminatorium, & celeberrimum Moloch idolum precipitauit, so-
lis currus, & idolorum aras igne, consumpsit. Neque satis illi fuit
omnia hæc incendio absumpsa fuisse. Quin etiam eorum cineres
in flumen cōiecit, ut illorū memoria omnino deleteretur, atque inte-
raret neq; in posterū aliquod vestigiū remaneret: lussit insuper ossa
cuiusdam hominis ex sepulchro educi, qui diuinum honorem ido-
lis exhibuerat, & ea in rogam spectantibus omnibus iniici. Qui-
bus præclare gestis Hierosolymorum ciuitatem, & Dei populum
idolorum superstitione, Daemonum insidijs, multorumque pec-
catorum sordibus omnino liberauit. Sed qua industria id effec-
tum est? conspirantibus scilicet in vnum cum Rege sacerdotibus,
& utroque brachio cum eo consentiente, vnum & idem
postulantibus primarijs, ac reipublicæ ministris.

PRÆCLARVM quidē & saluberrimum est huiusmodi
consiliū, ad Demones, & peccata à Christiana republica extermi-
nanda: nempe id scilicet, ut omnes, & Ecclesiæ, & reipublicæ se-
cularis præfules in vnum, & idem conueniant. Quod si ita non sit
nihil

4. R. 23.

456 Tertia Dominica quadragesima.

nihil omnino fiet, & peccata in eodem statu indubie permanebunt. Quid quæso prodest a concionatoribus omnes obiurgari, si auditores confessionum eos nihilominus omnibus sceleribus absoluerint? Quid item prodest, si confessarius vnus, peccatorem aliquem criminibus absolvere nolit, quem statim, sit alter absoluturus? Cuius momenti est pecoris canes adlatrare lupis si lupos ipsos noli pastores depellere? Quid denique nos ipsi pro suggesto assiduus concionibus defatigati efficere possumus, si dissimulat, presules, si quiescunt ipsi, qui reipublicæ gubernacula tractant hominum rationem habentes & coniucentes pusillanimitate & timore perculsi? Vtinam omnes simul in aleatores, concubenarios foeneratores, & in alia etiam vitia inueheremur? Quam facile demones isti a Christiana Ecclesia depellerentur? Concionatoribus omnibus & confessarijs, rempublicam administrantibus, magistratibus, clericis & secularibus in vnam & eandem sententiam conspirantibus, quis dæmonis abusus quanuis altas egerit radices non extirpabitur? quod vitium radicitus non extrahetur?

2. P47. 13.
3.

DEINDE vero contingere quidem posset ministris, vt non ea vitæ & morum integritate præditi sint, qualem eorum officij dignitas postulare videatur. Scriptum est in sacris litteris prodijisse quondam Abiam iudeorum regem ad depugnandum cum exercitu regis Ieroboam, qui eo tempore Israeliticum tenebat imperiū. Et quanuis Ieroboam cum octoginta hominum millibus omnibus armis instructis esset: & Abias media parte minorem exercitū adduceret viriliter tamen adoriri non dubitasse. Temeritas sane videri poterat. Sed quid illi tantum animi attulit? Duæ res præcipuè eius animum ad pugnam confirmasse videntur. Alterum quod Dei partes suscepisset: Alterum etiam quod strenuis militibus, & bellicæ artis peritissimis suum firmauerat exercitum. Habebat. (inquit) viros vellicosissimos, & electos, quibus rebus adiutus præliū commisit, & diuino adiutus auxilio victoriam feliciter reportauit. His duabus rebus niti debent, serui domini & eius reipublicæ ad ministratores. Præcipua vero, & quæ firmiorem reddit animum ea est quod Dei causam agant, & peccata oppugnare, quæ sunt demones & hostes potiores, quos Deus acriori odio prosequitur. Deinde milites, qui in hac militari exercitatione versantur, animo ac fortitudine vigere oportet. Hæc autem, fortitudo, non corporis, sed animi viribus continetur, siquidem animo non corpori bellum

Concio tertia.

457

lum insertur. Quare vis hæc ex animo & virtute proficiat. At quibus viribus præualere poterit ad vitia reprimenda is, qui multis est vitij affectus? quo pacto demone ab alijs eiciet qui demoni ipse subiectus est? Qui poterit cum auaritia configere is, cuius summa est pecuniæ cupiditas? Quomodo turpitudini bellum indiget, qui impurus, & turpis est? quomodo denique obsisteret inanis rebus ipse inanis, & vanitati subiectus? Vitia sane animi vires debilitant, atque confingunt, ideoque huic animi prælio non erunt idonei milites vitiosi. Vtinam virtutis studiosi cum sint, aliquid tandem consequantur.

CVM cuiusdā hominis filius a dæmone grauiter vexaretur, vt refert. S. Matth. Christi discipulis a patre suo est oblat⁹, vt per eos eo morbo leuaretur. Sed ipsi minimè dæmonem ab homine auertere potuerunt. Hunc eius pater ad Christum deducere constituit, eique dixit. Domine miserere filio meo, obuius illi discipulis, & non potuerunt curare eum. Tunc increpuit dæmonium Iesus, et exijt ab eo. Quo eiecto. Accesserunt ad Christum discipuli & dixerunt. Domine quare nos non possumus eicere illum? Quibus Christus duplicem causam attulit, primam, quia fides eorum adhuc vacillabat, & satis firma non erat secundam. Quia hoc genus dæmoniorum ait, non eicitur, nisi in oratione & ieiunio. In corporea militia horum abundantia reficiuntur, eo quod viribus corporis epus esse affirmant. Huic igitur militiæ multum cibi adhibeatur oportet, spirituale vero prælium, abstinentia, & summis ad Deum precationi, vacare, & vitæ asperitatem amplecti velint, proinde pauci ad demones fugandos, & peccata eiicienda consentiunt. Idonei. Hæc ob causas sanitis hominibus redandat terrarum orbis, quantumuis tot sint exorcistæ, qui demones exterminandos curent, eosque ab hominibus procul auertere conentur.

VIDIT diuus Ioannes, vt ipse testatur in Apocalypsi Dei & cælo prodire pugnatorum cum immani quadam bellua, cuiusque socijs cum ea confederatis: vidit & agmina cælestia sanctissimum Dei filium sequentia. Et exercitus, inquit, qui sunt in cælo sequebantur eum, in equis albis vestiti byssino albo, & mundo. Magnam quidem affert admirationem conspiciere cælestes milites, vestibus albis indutos, ad pugnam exeuntes, non enim solent exercitus prælium intrare, nisi gratis clypeis, & reliquis armis, ad bellum

Apoc. 19.
num. 14

Mmm neces.

458 Tertia Dominica quadragesime.

cessarijs optime instructi. Hic autem celorum copie, byssini alba induat, ad pugnandum una cum Christo prodeunt. Sed quale est illud armorum genus? Considerate, rogo quid Ioannes byssinū appellet, & videbitis, quam bene illo muniti ad pugnam accedant. Quid sit byssinum, in hoc ipso capite declarat diuus Ioannes. *Byssinum* (inquit) *iustificationes sunt sanctorum*. Quo circa interlinealis expositio declarans, qualis erat vultus celestium exercituum, inquit profectus virtutum. Attendite, quæso, qualia sumperint, arma iij, qui Christum sequuntur ad oppugnandam immanem illam bel-
Glo. inter line.

lūam, iustificationes scilicet, & longos in virtute progressus. **H**IS igitur armis se instruxit Christus, & victoriam compara- uit: His prophetæ, quoslibet hostes, quanuis fortissimos facile su- perabant: His Apostoli semper vicerunt: His etiam martyres in cly- ti, licet in ipsa acie conciderent, victores tamen euaserunt: His deni- que muniti reliqui viri sanctissimi perpetuo inuicti fuerunt. Nos quoque eisdem vincere plane debemus, siquidem cum eisdem ho- stibus idem gerimus bellum. Muniat se igitur concionator assi- dua oratione, & ardenti diuini honoris studio: confessarius pati- tia, & fortitudine, vt fastidium aliorum, ac molestiam perferat, & alios accuset: alij vero, quibus ita expedire cognouerit, criminum absolutionem denegat. Iustitiæ minister æqui iudicis personam in- duat, & Christianam religionem in omnibus rebus sequatur. Ecclesiæ pastores se vigilantia, & litterarum, vitæque sanctitatis præsidio, fortiter muniant: ita enim, prostrato hoste victoria facile potientur.

HINC auditores, truculenti hostis nostri calliditatem vobis intelligere licebit, qui in illud præcipue incumbit, vt sibi animos conciliare possit: eorū qui reipublicæ, & Ecclesiæ præsunt, hac enim via sibi valde consulit, & victoriam tuto se reportaturum existimat: diligentissime id curat, vt qui honore in republica antecedunt, in voluptatibus, & corporis indulgentia primi sint: vt sic omnino ob- mutescant cum alios ad poenitentiam hortari voluerint, contem- nit etiam, vt in pompis, in conuiujs rebusque nihili, primum locū semper occupent, ne suis subditis hæc interdiceret possint. Magnā curam adhibet, vt qui ordine superior est is in scena comedie pri- mus intersit: primus in lectione eorum librorum versetur, in qui- bus nihil agitur honestatum, & vt leui impudicoque tripudio de- lectetur: quibus rebus illum ita obmutescere cogit, vt non modo eos, qui se eiusmodi rebus exercent, obiurgare non audeat, sed ex-
cusset

Concio tertia.

459

cusset potius, & eorum partes defendat. O miram dæmonis astu- tiam, & fraudē occultatam! hac enim arte tutiores occupat militiæ locos, & conditionem suam multo efficit meliorem.

CONTRA vero Christus dominus id presertim curat, vt pri- marij suæ reipublicæ viri ad omne virtutis genus erudiatur, & ad veram Dei cognitionem veniant. Cum sanctissimus rex David bel- lum cum seculisimis Israelitici populi hostibus, suo in regno gere- bat, non sibi illud prius relinquendum putauit, quam eos e fortis- sima Sionis arce evertisset: & in eo primum elaborauit, postea quā rex in Israel electus, munitissimam Hierosolymorum arcem, vt inuaderet. Existimabat enim se in reliquis omnibus laborem fru- stra consumere: prius locum illum expugnasset, eo quod esset ad hostium conatus reprimendos, eorumque impetus retardandos, valde accommodatus. Ita etiā Machabeorum tempore quāquam in- terdum victoria potiri essent Israelitæ, nunquā tamē bello finem imponere poterant, quā propter hostes ex Hierosolymorum arce detrudere conabantur. Magna enim est expertis pugnantis astutia cum altiora, ac fortiora loca primum occupat. Hac etiam de causa enititur dæmon, vt sibi reipublice principes subijciat, Quia huius- modi hominibus, quasi fortissimis muris circundatur, & quasi mu- nitissima arce defenditur, quo circa Deus eosdem etiam, virtute, & quam potuit diligentissime, sibi adiunxit, obeamque rem Aposto- los omni criminum labe purgauit, sanctissimosque effecit, eorū etiam successoribus imperauit, vt hominibus sapientiæ lucem præ- ferrent, adeoque virtute, & recte factis in mundo elucerent, vt om- nes, qui eos recte se haberi in omnibus animaduertent, ad Deum laudandum suo exēplo impellerentur. Sic (inquit) *luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona & glorificent patrem vestrum qui in celis est*. Ea etiam de causa eos grauissimo sup- plicio afficit, qui cum reipublicæ præsent: se omni vitiorum gene- ri tradunt. Quā pena affectus est Rex Saul: cum animi submissio- nem omnem a se abiecit, & superbiam amplexus est? Dum se mi- tem prebuit, & virtutem omni studio coluit, electus fuit in regem: vbi vero arrogantia esset, & res nefarias committere cepit a Deo electus est. Sic etiam Deus Heli filios eo quod a recta via dessecte rent, non solum sacerdotij ministerio priuauit sed voluit etiam, vt infelicem tristissimamque mortem sce- lerum causa subirent. Alia fortasse inueniri possent crimi- na multo grauiora, quæ Deus non tanta seueritate puniret hos
Mmm 2 autem

2. Reg. 5.
num. 7.

1. Mach.
15. n. 20.

Matth. 5.

460 Tertia Dominica quadragesima.

autem ita castigari oportuit, quod templi venerationi præferti essent. Hoc supplicio mulctat Deus ecclesiæ, & reipublicæ præfatos, si enim ipsi se improbe gesserint, difficile quidem Christianæ reipublicæ malis mederi poterunt.

Psalm. 2. *N V N* igitur reges, intellegite, et audimini, qui iudicatis terram. *Seruite domino in timore, & exultate, ei enim tremore, ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta.* Mementote, quia Deus est in synagoga deorum, & in medio eorum eos diiudicat. Mementote igitur quatenus principes sitis, Dei tamen esse ministros eique vos inservire, qui aufert spiritum principum. Ministerium igitur vestrum implete, ut suadet Apostolus, sic enim vitia & Rep. expellentur, Dæmonque victus, ac superatus effugit, & Deus optimus maximus singulari cultu, ac veneratione coletur.

Secundus Discursus ostendit, difficile admodum esse Dæmones ab hominum animis expelli.

Thema. *Erat Iesus eiciens demonium. Luca. vi.*

Psalm. 7. *Apor. 12.* *Num. 7.* **D**IXIMVS superius æternum Dei filium in terras descendisse, ad propellendos dæmones, non ab humanis corporibus dūtaxat, sed præcipue ad eos ex animis hominū eiciendos. Quo quidem munere ipsemet Deus præclare functus est. At cur hoc, (dubitabit aliquis) nō commisit Angelis, qui, Davide testante, sunt potentiores virtute ad faciendam verbum illud. Acerrimum bellū inter Angelos, & Dæmones excitatum vidit olim diuinus Ioannes. Ratum est, inquit, prælium magnum in celo, Michael, & Angeli eius præliabantur cum Dracōne, & Dracō pugnabat & Angeli eius, & non prævaluerunt. Neq. locus inuentus est amplius eorum in celo, & proiectus est Dracō ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus. Nitebatur sane dæmon suū principatū in summo celo collocare. At vero Deus immortalis illū ad infimum terræ locum deturbare decernens, huiusmodi munit fortissimè Michaeli commisit. Qui quidem ipsum dæmonem dicto citius & celo deiecit. Ut autē ille

Concio tertia. 461

ille amandaretur à terra, ipse Dei filius venit. Quare iam cur etiā hoc prælium Michaeli, reliquisque Angelis non est commissum? Cur ipse Deus illud conficiendum suscepit? Difficilius ne est, Dæmonem è terra, quam è celo excludere? Ita sane, in terra enim hominum animis dominatur, à quibus difficilius multo, quam ab ipsis eccelsis deijcitur. Quantumvis enim Deo vtrumque sit æquè facile, tamen non angelica tantum, sed diuina etiam virtute opus est, ut Dæmon ab hominibus expellatur.

Q V A M ob rem cum Iob de præpotenti Deo loqueretur, ait. *Obiletricante manu eius eductus est coluber tortuosus.* In quæ verba eleganter scribit B. Gregorius in hūc modū. Quis colubri appellatur nomine, nisi antiquus hostis lubricus, & tortuosus, qui decipiendo homini colubri, ore locutus est. De quo per prophetā dicitur Leuiathan serpentem, vectem tortuosum. Qui ergo in rectitudine veritatis non stetit, tortuosum animal intrauit, Cauernæ vero huius colubri, corda fuerunt iniquorum, quæ quia ad prauitatem propriam traxit, quasi in eorum habitatione requieuit, sed obstetricante manu Domini, tortuosus coluber de proprijs cauernis expulsum est, quia dum nobis diuina gratia medetur is, qui nos tenuerat hostis eijcitur à nobis. Hactenus Gregorius. Prædicat ergo Iob tanquam præclarum summi Dei facinus, dæmonem ipsius potentia ab humano corde fuisse repulsum.

E G R E G I V M hoc seruatoris nostri facinus prædixerat Esaias. *Delectabitur, inquit, infans ab ubere super foramine aspidis, & in cauerna reguli, qui ablactatus fuerit manum suam mittet, non nocebunt, & non occident in vniuerso monte sancto meo.* Loquitur ibi propheta de Christo Domino, ut D. Gregorius asserit, quem manum suam in foramine aspidis positurum asseruit. Quid foramine aspidis (ait ipse Gregorius) & cauernis reguli intelligendum, nisi corda iniquorum? Quia antiquus hostis dum totum se in eorum consensum contulit, quasi in foramine proprio coluber tortuosus sinus astutiae colligendo glomeravit, quem & aspidis nomine appellat occulte sequentem, & reguli, aperte ferientem. Manum ergo suam Dominus in foramine reguli, atque aspidis misit, quando iniquorum corda diuina potestate tenuit, & comprehensum aspidē, vel regulū, id est, captiū diabolū traxit, ut in monte sancto eius, qui est ecclesia electis fidelibus nō noceret. Hæc ille. Perpēdite ergo auditores optimi ex hoc Dei potētia per prophetā efferri, quod potuerit teterrimū hūc hostē ab hominū animis excludere. Ac si diceret,

Mmm 3 minime

463 Tertia Dominica quadragesima.

minime sufficiunt ad id Angelorū vires, sed Dei, Dei inquit, qui potestate maximus est, opera potentiaque requiritur,

SED videamus, si placet, unde proueniat maxima hæc difficultas, quam in dæmonibus ab hominibus eiiciendis, positam esse testamur. Et quidē idcirco negotium hoc adeo arduum, ac difficile reperitur, quia homines ipsi beneuole, atque amice Dæmonē suis in animis excipiunt, & ibidem eidem amānissimos hortos, ac delicias parant. At in cælo nemo fuit, qui Dæmonem tutaretur, eiusque defensionem propugnationē ve susciperet. Quare mirum nō est, Sathanam difficilior ab homine, quam a cælo deturbari, maxime cum ipse homo libera sua voluntate, illum excipiat, eique sedem in animo suo constituat. Quam hominis voluntatē solus Deus in finita sua sapientia, atque potentia adducere potest, ut ultro etiam, ac sua sponte receptum Dæmonem a se ipso repellat.

AB hac igitur traditione libera, qua se homo Dæmoni committit, prædicta difficultas emanat, ex ardētissimo etiam desiderio, quo ille tenetur in hominū animis habitandi. Cū enim in cælo summū summi Dei domiciliū appetierit, nec illud obtinere potuerit, in terras ad ipsum aucupandum deuenit, cū autem sciret in terra hominis animū esse verum immortalis Dei solium, cum illico, quo ad eius fieri potuit, occupare curauit, in eodemque studio adhuc perstat, ut habitationē suā in hominē collocet. *Superbia enim eius usque dit semper.* Nec etenim a superbia, animiq; elatione discessit, vnquā licet a cælo deiectus sit, cælum, sed nō animum mutauit. Quo circa tanquam arrogans, & honoris audax, Dei sedem, animum in quam hominis perpetuo appetit.

Maci. 9. QVEM si semel occupauerit difficillime ab eo repelletur, ab-
num. 26. stat enim ipse, omni id studio procurans, quod satis ostēdit, cum ab eo energumeno, quem S. Marcus commemorat, eiiceretur. Oblato enim seruatori nostro fanatico quodam surdo, ac muto, voluit Iesus ab eo dæmonem expellere, & ait: *surde, & mute spiritus ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introas in eum.* Et exclamans (eūā gelistæ verbis utitur) *& multū discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent, quia mortuus est.* Nōne clarē perspicitis, quam agrē ac difficile malignus spiritus a misero illo homine diuellatur, sane sicut malefici, ac scelerati homines qui ad ecclesiam confugiunt, cum a sacris locis abstrahuntur, altaribus ut Ioab olim adherent, & quoscūque templi ornatus prehendunt, etiā si eos dilacerēt, ne a templo, tutoque loco abducantur. Sic humani generis hostis, ut pote qui maleficus, & sacrilegus erat, cum ex ho-

Simile.

Concio tertia. 463

minis animo tanquam ex sacro quodam loco pelleretur, molestē ferens ab illo auellipta ei adhererebat, ut eius corpus laceraret, nam multū discerpens eum exiit ab illo. Quod cum ita sit, Dei profecto potentia opus est ad illum ex animis amandandum.

EX quo efficitur, hominē magno sibi nocumento esse, cū Dæmonē in suo animo excipit. Quod si tecū ipse cōsiderares, perditē ac flagitiosē homo, quā improbum, tibiq; nociuū incolā tuo tunc hospitio accipias, & quā difficile postea ab hospitio eū eiicies, nisi præcipuo, & singulari aliquo auxilio diuinitus adutus fueris, quibī fortasse non dabitur indubie illi aditum omnino intercluderes.

INTVLIT se diabolus in animū Iudæ, illumq; ad hoc scelus induxit, ut dominum, ac præceptorē suū immanissimis tortoribus cruciādū tradere decreuerit. Voluit humani generis redēptor tāto malo curationē asserre, salutiferā proinde illi ablutionē adhibuit, & suauissimo eum cibo refecit, cum Augustissimum suum corpus aptissima erant medicamenta ad grauissimū morbū sanandum, & ut ita dicam, efficacissimi fuerāt exorcismi, ad dæmonem ex Iuda pellendū, adhuc tamen diabolus ab eo non discessit. Cum vero Christus Dominus cōperisset, suauiā hæc remedia nō satis illi fuisse, alijs acerbioribus usus est, id vnū cōtendens, ut dæmonē a Iuda procul amandaret, & miserum hominē ab incepto consilio retraheret. Ut enim sacer Euāgelista refert, *Turbatus est Christus spiritu, & protestatus est, & dixit. Amē an ē dī, o vobis quia vnus ex vobis tradet me.* Quæquidē insueta Christi dii turbatio turbationē etiā, & formidinē Apostolis intulit. At Iudæ nullum timorē incussit, Neque ex eo quod proditor aperte nominatus sit aliquo modo pertimuit. Vrget magis, ac magis seruator noster & ait. *Va homini illi, per quem filius hominis tradetur, bonū erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Et quem quæso hæc verba metu nō perturbaret? Cui nā terrorē nō offerrēt? Quis nō exhorresceret, audiēs grauissimā illā, & acerbissimā Iesuchristi vocē. *Bonū erat ei, si natus non fuisset?* At nullo terrore cōmōtus est Iudas, sed potius vbi primū ea verba accepit, in salutato, ut aiūt, hospite apostolorū sodalitū deseruit, & Christū Iesum nefarie, & cōtumeliosē prodidit. Ex quo facile patet, quā sit difficile Dæmonē ab hominū animis auertere. Qua ergo diu in eius sodalitate perseverant, ipsum a se propellere agrē profectores, ne tam perniciosum hostem animo accipiat, quod si eū ali-

*Ioan. 13.
num. 22.*

*Mat. 26.
num. 24.*

464 Tertia Dominica quadragesima.

quando suscepistis, quam citissimè dimittatis in super ut immortalē Deum, qui ad illum eijciendum venit summis oretis precibus, ut expulso a vobis dæmone, vestrum animum potius occupet, & cœlestibus gratiæ gloriæque muneribus exornet.

CONCIO QVARTA.

Discursus, primus aduersus eos, qui
indigne ad sacram confessionem accedunt.

(.?.)

Them. Et illud erat mutum. Luca. ii.

DVO præcipue humani generis hostis à nobis obtinere nititur, primum, ut plura scelera perpetremus, deinde, ut nunquam ea per confessionem eluamus, vel saltem non rite expiemus. Ij vero qui ita se gerunt, dæmonium mutum habere dicendi sunt. Ille igitur ab hoc dæmone vexatur, qui præ pudore, ac verecundia mortiferum aliquod peccatum silentio in confessione dissimulat, vel præ incuria, & negligentia, qua animum suum discussit, illud non confitetur. Aut si omnia flagitia confessario aperiat, non tamen sigillatim, sed confuse, & quodam quasi fuco, & velamento ea videtur contegere. Alij denique distincte, & disposite peccata sua patefaciunt, sine dolore tamen, animi vel submissione. Et hi quidem omnes Dæmonium habent mutum, aut saltem balbum.

EIVSMODI etiam illi sunt, qui cum magnis conscientiae stimulis agitentur, animumque pluribus flagitiorum laqueis irretitum habeant, eoque indigeant confessario, qui doctrina, prudentia & consilio eorum animos tranquillos, placidosque reddat, ad ignarum, & imperitum accedunt. Qui ipsorum voluntati pareat neque

Concio quarta. 465

neque audeat acerbis reprehensionibus, uti aut cum opus est, absolutionem denegare, quod quidem nobilibus aut primarijs sceminis, ac viris euenire solet, cum grauiora & deteriora crimina capellano suo (signaro scilicet sacerdoti) aperiunt. Leuiora autem delicta grauissimo & religiosissimo viro confitetur, ut hac ratione se sapientissimum confessarium habere iactent. Et hos certe merito cum illis conferam, qui cum morbo maligno, dolore, & lateris laborarent, imperitos, & stultos medicos consulerent, peritissimos vero ac sapientissimos adtulsim vel grauedinē capitis curadā. Quæ omnia consilio dæmonis excogitantur, ut mutos homines reddat magnum sane, & incredibile malum.

CV M diuinæ ille mentes effundebant vasa diuinæ iræ. Quintus Angelus, ait scriptura effudit phialam suam super sedem bestiarum (id est ministros suos) & factum est regnum eius tenebrosum, & commandauerunt linguas suas præ dolore, & non egerunt penitentiam. Ecce quam sint inter se coniuncta, commanducare linguas, & non agere penitentiam. Qui à dæmone muto vexatur, quippe qui confessionis sacramento nullo modo, vel indigne se expiant, linguas suas comedunt, ne loquantur, cum multum illis loqui conduceret. Ex quo consequitur, ut penitentiam non agant, neque animi maculas eluant, sed illum potius nouo crimine, & sacrilegio polluant. O vos miseros, & infelices, qui cum inepte adeo multa loquamini, ut loquacem dæmonem videamini habere, in sacra vero confessione ita obmutescitis, ut iure a dæmonio muto vexari dicamini, vere phiala furoris Dei est super vos immissa.

ET verò ipse dæmon diligentissime curat sic confessionem impedire, scit enim ore ita recluso, se tuto in hominum animis versari, aditumque ad Deum illis intercludi, atque iccirco omnes inferiorum incolæ pro viribus nituntur, hunc aditum præmunire, & linguas obmutescences facere, ne per confessionem crimina manifestentur, ac simul ipsi ab animis deturbentur, e contra vero Spiritus Sanctus id præcipue hominibus suadet, nimirum, ut aperte peccata sua confessarijs patefaciant, propterea quod eorum salus vel ex hoc maxime pendeat, Deo (inquit) Deus per Esaiam secundum translationem. LXX. Dic tui iniquitates tuas primum, ut iustificeris. Iustificatio igitur est effectus confessionis, quæ quidem animum plurimis etiam peccatis coinquinatum expurgat, & Deo gratum, atque amicum reddit, eique ius ad beatitudinem, quod per peccatum amissum fuerat, tribuit. Si autem cogitatione comprehendere

Non remus

Apo. 16.

num. 1.

Esai. 43.

num. 26.

466 Tertia Dominica quadragesima.

remus quantum sit huiusmodi bonum, non dubito, quin ad sacræ confessionem frequenter accederemus.

*Psal. 31.
num. 6.*

NOVERAT hoc regius ille vates, cum ait. *Dixi, confitebor aduersum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Ecce vobis confessionis effectus remissio scilicet impietatis. Perpendite verba illa. *Dixi confitebor.* Nondum confitetur, inquit B. Augustinus, sed promittit confessurum & ille iam dimittit. Attendite, si atres, *Dixi confitebor*, non dixi, confessus sum, & tu dimisisti, confessio mea ad vocem nondum venerat, sed Deus audiuit vocem cordis mei. Hæc ille. Ex quo penitentia vis satis perspicitur cum propter dolorem solum susceptæ culpæ, & animum eam confitendi, ante ipsam confessionem illa remittitur.

QVOD in filio prodigo videtur etiam expressum, ille de flagitijs suis vehementer dolens, decreuit ea coram patre suo fateri, qui obuiam ei procedens, antequam ipse se accusaret, liberalissime illi crimina condonauit, & pietissimè, ac clementissimè indul-

*Chrys.
hom. 20.
in genes.*

HANC Dei misericordiam, penitentiaque virtutem egregiè expendit B. Chrysostomus, explicans illa Etia: verba, quæ Paulo altius attulimus in hunc modum. O misericordiæ magnitudinem o bonitatis excellentiam! qui peccauit quando confitetur peccata, & veniam accipit, & repente iustus apparet. Vidilli iudicis misericordiam? in humanis quidem iudicijs, si quis hoc faceret, & ante accusationem facinorosa confiteretur, apud humanum iudicem is sententiam capitalem omnino in suum caput accerferet, at misericordis Dei, & animarum nostrarum medici, tanta est, tamque ineffabilis bonitas, & clementia, ut omnem etiam rationem transcedat. Nam si aduersarium nostrum præuenimus (Diabolus dico) qui in die illo ob faciem nostram stabit, & iam in presenti vita, antequam ad tribunal ingrediamur, facinorosa fuerimus confessi, in tantam misericordiam prouocabimus Dominum, ut non solum nobis donet liberari à peccatis, sed & in iustorum cathologo numerari. Hactenus Chrysostomus

ET quidem nulla maior laus de penitentia prædicari, neque peccator maius beneficium accipere potest, quam hoc, quod ei virtute penitentia confertur, eo enim animus humores sibi noci nos euomit, acerbissimis conscientia stimulis liberatur, perfectâ sanitatem adipiscitur, & à mortuis ad vitam reuocatur. Quid plura? sententiam pro se in re grauissima impetrat, fructus dominicæ

palsio

Concio quarta.

467

passionis percipit, Christi Domini merita participat, illius membrum peculiari quadam ratione efficitur, & ab illo denique omnium flagitiorum veniam assequitur, cum eoque redit in gratiam, & amicitiam. Omiram sacre confessionis vim, atque potentiam: O singularem huius sacramenti virtutem: Ad quod religiose accipiendum illa Davidis verba vobis ob oculos propono. *Præuenimus, inquit, faciem eius in confessione.* Quæ quidem explicantur a

*Psal. 94.
num. 1.*

D. Augustino non modo de ea confessione, quæ in diuinis laudibus sita est: verum etiam de illa quæ in aperiendis confessario peccatis adhibetur. Est confessio laudantis, inquit Augustinus, & est confessio gementis. Confessio laudantis ad honorè pertinet eius, qui laudatur. Confessio gementis ad penitentiam pertinet eius, qui confitetur. Confitentur enim homines, cum laudant eum, confitentur, cum acculant se, & nihil dignius facit lingua. Quid igitur est, præueniamus eum in confessione? Venturus est, præueniamus eum in confessione, antequam veniat. Nos confitendo damnemus, quod fecimus, ut ille quod coronet inueniat, & non quod dampnet. *Præueniamus ergo faciem eius in confessione.* Hæc Augustinus. Cuius verba, si placet, aliquantulum expendamus. Quid sibi vult. *Præueniamus?* Deus quidem operum nostrorum iudex est, nostraque peccata diiudicat, sed antevertere illum possumus, & quodammodo illius consilia præripere, idque fiet, si nos ipsi priusquam ille de nobis, sententiam feramus, nosque cõdemnemus, antequam adeo damnemur. Quod B. Paulus asserit, si nosmetipsos, ait, iudicare-

2. Cor. 13.

mus non utique iudicemur. Quam penitentia vim si attente homines cogitarent, nullus sanè pateretur, se à Dæmonio muto vexari. Recte illam animo conceperat vates sanctissimus, cum aiebat. *Feci iudicium, & iustitiam, non tradas me calumniantibus me.* Ipse qui de suorum scelerum iudex, reus, accusator, ac punitor extitit. Et ut ita dicâ, in foro penitentia fecit de se iudicium, & iustitiâ, iudiciû, cû iudicauit se dignum morte, iniquitatem enim suâ ipse cognouit, & peccatû suû contra se semper. Iustitiam vero fecit, tûc, cum dolori, & lachrymis se dedit. *Fixit namque aquarum deduxerunt oculi ei, qui non erat in terra, legem Domini.* Tum etiam, qui grauisimum de se supplicium sumpsit, & voluntaria corporis castigatio ne, animi macula deleuit. Ita enim se ieiunijs, atque inedia macerabat, ut dixerit. *Genus meum infirmatum sum à ieiunio.* Item cineribus tanquam panem manducaui. & potum meum cum fletu misce-

*Psal. 118
num. 121.*

*Psal. 118
num. 136.*

*Psal. 128
num. 24.*

Nnn 2 cordiam

468 Tertia Dominie. quadragesima.

Ambros.
& Augus.
ibi.

cordiam sibi præstaret, flagitiorum veniam impertiretur, & ipsum à Dæmonibus eriperet. Hos enim in eo psalmo vocat calumniantes se, ut exponit D. Ambrosius, & Augustinus. Dicit ergo David. *Fecit iudiciū, & iustitiā nō iradas ne calumniantibus me.* Quasi diceret. Noui præstantem tuā, liberalemq; naturā, quæ nullas pœnas repetit ab eo, neque in illum vindicem, & vltiorem se præbet, qui sui sceleris pœnas dedit, & de se vindictam, ac supplicium sumpsit.

Chrysost.
ho. n. 20.
in genes.

A T graue, moleltum, ac difficile esse dices, hominem se ipsum penitentia, carnisque maceratione affligere, & in se vehemēter animaduertere: Verum nullum consilium excogitari poterat aptius ad punitionem peccatorum, diuinæque iniuriæ recompensationē, quam hoc, quod in penitentia elucet. De qua re luculenter loquitur B. Chrysostomus. Num, inquit, opes hic aliquæ sunt expendendæ? num via proluxa eunda est? num dolores, & cruciatus affert medicina hæc? Absque sumptu, & cruciatu est pharmacum istud, qui vult statim ad sanitatem suam redire, & animæ vlcera curare, relapsens medicum adeat. Num graue aliquid à nobis requirit? contritionem vult cordis, compunctionem mentis, confessionem ruinæ, sedulitatem in posterum, & non solum largitur vulnerum curam, sed & eum qui antea innumeris peccatis grauabatur efficit, iustum. Omisericordiæ magnitudinem! Alludit hoc in loco Chrysostomus, ad id, q; in valetudine recuperanda euenire solet. Si enim quis propter immoderatas comestationes in grauem morbum incideret, & quamprimum illum medicus conueniret, integram ei valetudinem re ipsa polliceretur, ea conditione, ut ipse æger, suæ ægritudinis causam aperiret de eaque doleret, nonne ille libenter suæ infirmitatis causam medico patefaceret, eique planè diceret. Hac vel illa die immoderato cibo, nimioque potu vsus sum, sed sanè penitet me fecisse hoc, & in posterum relapsam? Quod si hoc duntaxat ab ægroto præstito, ex morbo omnino recrearetur, & bona, commodaque valetudine vteretur, videretur ne huiusmodi curatio grauis, aut molesta? Minime quidem: molestius enim & acerbius esset, amaram potionem iterum, atque iterum sumere, venarum scissiones sæpe numero pati, aliaque huiusmodi fastidiosè perferre, & tandem diuturno morbo tabescere. Sic etiam haud grauis, vel difficilis videri debet ea curatio, quæ animis mortifero, ac periculoso morbo confectis, in sacramento confessionis adhibetur, cum propter confessionē oris, ac dolorē cordis, & benignā satisfactionē æternos corporis, animiq; cruciatus declinemus.

Secun-

Concio quarta.

469

Secundus discursus contra eos, qui præ verecundia non audent confessori suo crimina pat. facere.

Thema.

Et illud erat mutum. Lucæ. xi.

ILLæ præcipuè Dæmonium mutum habere dicendus est, qui verecundia impeditus, peccatum aliquod, vel grauem illius circumstantiam silentio in confessione tegit. Quod quidem aliquando abinnato hominis pudore proficitur, qui sicut naturaliter studiosus est, honoris, ita etiam & peccati pudore afficitur. Quocirca inter ea, quæ sanctissimus Iob, sui rationem reddens, opposuit, illud quidem fuit. *Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celauimus meo iniquitatem meam.* Quasi homo, ait, id est, ut exponit Diuus Thomas, sicut homines facere solent, peccatum indebite negando, vel excusando, vel aliquibus astutijs palliando. Videmur igitur quasi accepisse hoc vitium à primo omnium parente qui celauit peccatum suum. Quapropter explicans B. Gregorius eadem verba ait. Quasi homo inquit, quia conspicit esse hominis proprium, quod ex parentis veteris imitatione descendit. Itaque in occultandis, celandisque peccatis primorum parentum similitudinem gerimus. Cū enim illi sceleris arguerentur, eo quod præceptū sibi inditum violassent, attulerunt illico excusationem, ut peccatū suum aliquo modo celarent. Ad hoc requisiti erant (inquit idem Gregorius ibidem) parentes à domino, ut peccatum confitendo deleretur. Vnde, & serpens ille persuasor, qui non erat reuocandus ad veniam, non est de culpa requisitus, sed adhibere sibi met vtrique defensionis, solatia magis quam confessionis elegerunt. Vir enim respondit. *Mulier, quam dedisti mihi sociam, ipsa dedit mihi de ligno, & comedi.* Obliquè Adam Dominum tangens, quod ipse peccati eorum author extiterit, qui mulierem fecerit, & Eva culpam ad dominum referens, qui serpentem in paradiso posuisset. Hæc ille.

Nnn 3

Non

470 Tertia Dominic. quadragesime.

Non ne animaduertitis, quam grauitur sui excusationem suscipere, cum ad eam melius reddendam, non dubitauerint, Deum ipsum accusare? Hoc igitur vitium, quod per peccatum deletum est, à primis parentibus quasi iure hereditario accepimus, ut scilicet, nullo pudore impediamur, quo minus flagitia perpetremus, ea tamen præ verecundia in sacra confessione tegamus. Hanc ergo culpam aufugit sanctus Iob dicens. *Non abscondi peccatum meum quasi homo, nec celavi in sinu meo iniquitatem meam.* Id est, in mente mea, ut exponit Gregorius. Notatque diuus Hieronymus sanctissimum Iob non solum aperire exteriora peccata, sed etiam interiora, & quæ nulli hominum patere poterant. Secus autem homines se habent, quibus quasi insitum est a natura, ut multis simulationis inuolucris flagitia sua tegant, & culpam a se dimoueant.

A T vero non tam est hoc hominibus a natura datum, quam a demone ipsis incussum. Qui quidem omni cura, ac studio perniciem nobis machinatur, & timorem pudoremque infert, ne animum aperiamus nostrum. Ille autem qui huiusmodi pudorem affert, demonium mutum appellatur, qui vero eo suffusus, ac perterritus peccata sua occultat confessario, a demonio muto vexari dicitur, & qui ab hoc morbo curatur a demonio muto dicitur liberari.

D I C E S, tui honoris iacturam fieri, si palam nefaria tua scelera manifestes, ideoque maxima te verecundia impediri, quominus illa patefacias. At immerito hunc tibi timorem affert innatus tuus pudor, cum ita in arctissimo confessionis sigillo tuum animum aperias, ut maximum quoddam sacrilegium, pœnasque grauissimas subeat confessarius, qui peccata in confessione audita aliqua ratione diuulgauerit, vel de illis sermonem etiam cum pœnitente ipso habuerit. Nil sane tuo honori detrahitur, cum homini Dei vicem gerenti, multorumque scelerum auditori, flagitia tua enuntias: Sed potius magna tibi fit tuæ gloriæ, tuique honoris accessio. Illa autem confessio ruborem, ac dedecorem affert, in qua homo inani quadâ laude de peccato suo gloriatur, hæc vero, in qua se ipsum accusat, atque increpat, decus maximum gloriamque parit.

Q U O D plane asseruit ecclesiasticus, *Pro anima tua inquit, ne confusio adducens gloriam, & gratiam.* Sed quod nam sit hoc confusio-

Concio quarta.

471

fusionis discrimen, egregie explicat D. Bernardus in hunc modum. Bonus pudor est, quo peccasse, aut certe peccare cōfunderis. Et omnis licet humanus arbiter absit, diuinam tanquam humanum tanto verecundius reuereris aspectum, quanto & verius Deum, quam hominem cogitas puriorem. Huiusmodi proculdubio pudor fugat opprobrium, parat gloriam, si tamen, gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ. Quod si quispiam confiteri confunditur, talis pudor peccatum adducit, & gloriam de conscientia perdit, quando malum, quod ex profundo cordis, dolor conatur, expellere, pudor ineptus obstruso labiorum ostio non permittit exire. Huc usque Bernardus. Qui quidem peccatorum confessionem gloriosam esse asserit, ea enim anima multum sibi decoris, ac hilaritatis adiungit, & ad maximam conscientie tranquillitatem adducitur, quod beatorum gaudium, gloriam, & tranquillitatem quodammodo imitatur.

V E R V M non modo eam gloriam affert huiusmodi confessio, neque de illa solum loquitur ecclesiasticus, cum ait. *Et confusio adducens gloriam,* sed etiam de illa quæ tam pœnitenti, quam ipsi Deo ex confessione defertur. Pœnitenti quidem eo, quod illa animi submissione, qua se ipsum apud confessarium grauitur accusat, se vincit, & gloriosam victoriam de suis cupiditatibus reportat. Deo item est confessio hæc honorifica. Quo circa ratio nem reddens B. Augustinus, cur in sacris litteris diuina laus dicatur confessio, sicut dicitur illa, qua peccata expiantur, inquit. Nunquid autem & hoc non pertinet ad laudem Dei, quando confiteris peccata tua? Imo vero maxime pertinet ad laudem Dei, quia tanto amplius laudatur medicus, quanto plus desperatur ægrotus, & tanto maior est laus ignoscentis, quanto maior est exagratio, peccata confitentis, cum peccata nostra cognoscimus, Dei gloriam commendamus. Hæc ille. Illustrior igitur præpotentis Dei gloria redditur ex hominum confessione, tum quia in ea miræ illius clementia in peccatis condonandis elucet: tum etiam quoniam homines ipsius causa se ipsos abijciunt, & ad confessariorum pedes iacentes, innatum pudorem, multasque difficultates Deo placendi gratia vincunt, ac superant.

Q V A M ob rem cum dux ille strenuus, ac sanctus Iosue hortaretur Acham, qui inuito Domino aliqua subripuerat de anathemate Iericho, ut furta sua manifestaret, sic eum admonuit, *Etiâ mihi da gloriam Domino Deo Israel, & confitere,* atque

pern. ad
milites tē
pli. c. 12.

Aug. s. 2.
per psal.
94.

Iosue. 7.
num. 19.

472 Tertia Dominica. quadragesima.

atque indica mihi, quid feceris, ne abscondas. Ecce quo pacto ex confessione peccatorum aliqua gloria immortalis Deo deferatur.

NEQUE vero apud sacerdotem, aliquam honoris iacturam facit ille, qui ei sincere confitetur, quin potius hac via multum sibi gloriæ, & dignitatis adiungit, est enim studiosi, & magnanimi viri plane sua crimina fateri, eaque sine ullis tegumentis sacerdoti detegere. Qui iccirco præclaram de penitente opinionem imbibit, & honorē ei tribuit, ut pote Dei filio, eaque virtute prædito, quæ ad innatum pudorem superadum requirebatur. Est ergo demonis stragemata, verecundiam, & terrorem hominibus incutere, ne in sacra confessione animum omnino aperiat, cum altoqui ex illa multum illorum honori addatur. An aliqua macula affecta est Davidis gloria, cum a Nathan increpatione quadam monitus, dixit *Peccavi*? Num publicano aliquid de suo honore detractum est, cum ille templum ingressus, sui se sceleris arguens, percutiebat pectus suum, dicens.

Luce 18.
num. 13.

Deus propitius esto mihi peccatori. Sane Phariseus fuit cuius dignitas imminuta est, eo quod superbia, & arrogantia elatus, peccata sua occultabat, & virtutes, si quas habebat, inaniter ostentabat. *Non sum* (inquit) *sicut ceteri hominum raptores, iniusti adulteri velut etiam hic publicanus.* Culpam à se phariseus amouet, suamque vitam laudat, publicano autem crimina obijcit. Arque hic ea ratione honorem amittit, neque ille gloriam suam illustriorem reddidit. In eo, ut sacra refert historia. *Descendit hic iustificatus in domum suam ab illo.* Ex eo videlicet quod sua crimina rite confessus est. Quid denique bonus ille latro perdidit, cum in crucem actus se plane culpe participem ostendit, dicens: *Nos digna factis recipimus?* omnes quidem eiusmodi confessiones honorem potius, quam ignominiam pepererunt.

Luce 23.
num. 41.

TVNC autem peccati confessio, ac manifestatio ignominiosa erit, cum in severissimo, & pertinenscendo summi Dei iudicio omnia flagitiosorum hominum crimina illis obijciantur. Quanto illi rubore, ac verecundia suffundentur, cum occultissima etiam, ac turpissima eorum flagitia publice, & coram omnium conspectu, ipsis Beatis, divinisque mentibus spectantibus, divulgentur? Quod si culpas in absconditissimo sacre confessionis arcano, unico duntaxat sacerdoti aperire erubescimus, & aliquando præ pudore eas silentio dissimulamus, etiam si id in maximum nostre salutis detrimentum vergat. Quanta afficiemur verecundia, cum eas in omnium hominum

Concio quarta. 473

minum, atque Angelorum oculis proferre cogamur? hoc ergo rubore, ac dedecore liberantur hi, qui rite sua crimina per confessionem expiant, in ea enim illa manifestantur, ut plus occultentur, & sempiterna oblivione obruantur. *Beati, inquit regius vates, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* *Beatus* *Psalm. 31.* *vir, cui non imputavit Dominus peccatum.* Non dixit propheta. *Beati quorum nullæ sunt iniquitates commissæ, sed remissæ.* Neque beatur vir, qui nunquam peccavit (licet is iure beatissimus dici posset) sed cui non imputavit Dominus peccatum. Remissio igitur, & ut ita dicam, occultatio, & non imputatio peccatorum, sunt sacre confessionis effectus.

ADERIT quidem sanctissima Magdalena, ad maximi Dei iudicium, & illius turpitudines omnibus innotescunt, nullam tamen ei ignominiam afferent, eo quod per penitentiam oblitteratae sunt. Quemadmodum si aureus annulus confringatur, & in eam parte, qua perfractus est, fulgentissimum pyropum includas, vel eam, pretiosissimo aliquo adamante ornes, nullam quidem deformitatem habet annulus, sed potius ab pyropo, vel adamante incluso, mirum in modum decoratur, sic etiam Magdalene turpitudines. Pauli blasphemie, boni latronis furta, ac latrocinia, nulla illi ignominia, aut turpitudine afficient, ea enim venustius per penitentiam instaurata sunt.

ECCÆ igitur, quanto satius est, peccata apud unicum duntaxat sacerdotem dicere, quam in omnium oculis eadem proferre. Quam sit magis erubescendum, a Demonibus propalam incusari, quam à te ipso remotis arbitris argui. Ac denique quanto gravius malum sit, tunc ignominia affici sine ulla prorsus utilitate, & æternis deinde supplicijs addici, quam nunc submisce ad confessionem accedere, ut inde æternam animo beatitudinem comparemus.

TANDEM ad deicendum hunc pudorem, quo deterrermur, ne perpetrata crimina, in confessionis sacramento aperiamus, memoria recolenda est. Servatoris nostri submissio, qua se improbum, ac peccatorem haberi passus est, ut nos ab improbitate, peccatisque liberaret. Et ut præteream illa, quæ in illum à suis inimicis fictæ, & calumniose conijciebantur, & ipse patienter tulit audiamus obsecro D. Bernardum qui

O o o egregie

474 Tertia Dominica quadragesime.

egregie de Christi Domini circuncisione agens, illud in eo præcipue expendit. Quo nimirum pacto illam subire non recusa- rit, cum illi duntaxat circunciderentur, qui peccati macula in- quinati erant. Christus, inquit dominus nec vestigium vllum vulneris habens, aligaturam non refugit vulneris, non sic impij, non sic agit puerilitas elationis humanæ, erubescimus vulnerum ligaturam qui de vulneribus etiam interdum gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium & verecun- lam pariter, & austerum sine vlla necessitate suscepit. Nec re- palit cultrum lapideum, in quo solo. vetus illa rubigo, quæ rade- retur, non fuit. Nos e contra inuerecundi, & ad obsecrationem cul- pe erubescimus agere penitentiam, quod extremæ dementiæ est: male promi in vulnera, peius in remedia verecundi. Qui pec- catum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari, nos & esse volumus, & nolumus æstimari: ita ne sano opus est medicina, & non male habentibus? Imo vero ita ne eget medicamine non aeger, sed medicus? Hactenus Bernar- dus. Si ergo tuæ salutis causa passus est humani generis vin- dex, qui ab omni culpa longe abest, peccator, & culpæ particeps publice haberi; quid mirum te pro te, tuæque salu- te flagitia, quæ re vera commisitli secreto prodere.

H VIVS MODI ergo verecundiam, quæ æternæ dam- nationis causa est, a te abijce, ne patiæ per Deum immortale te à d:monio muto tandiu premi, ad sacram confessionem accede, & in ea omnia tua scelera plane, & sine vllis tegumentis ma- nifesta, alios vero nequaquam accuses. Consuebor aduersus me, dixit regius vates, non aduersus alios. Aduersus te, conficere iniustitiam tuam Domino, & ipse remittet illico peccata, donabit gratiam, & gloriam etiam, ac beatitudinem red- det.

CONCIO

Concio quinta.

475

CONCIO QVINTA.

Primus Discursus, explicat omnes perditio- rum hominum sensus à da- mone euerit.

(?)

Them.

Et illud erat matum Luc. II.

ANIMADVERTE, obsecro, & considera, quibus, quan- tisque malis humani generis hostis hunc hominem affecerit, erat enim murus, ut ait noster euangelista, cæcus, ut asserit Mar- theus, surdus denique, ut Theophylactus testatur. Erat ergo miser ille homo omnibus sensibus orbatus, & tanquam truncatū quod- dam lignum nullam suauitatem percipiebat ex his, quæ subiecta sunt sensibus, conatur sane demon hoc sensum usu homines pri- uare, & ut nullo sensu celestium rerum suauitatem capiant, neque dulcedinem, quæ ex virtutibus percipitur, degustent, & tanquam dij illi gentium oculos habeant, & non videant aures, & non au- diant: linguas & non loquantur quando, & quomodo oportet. Adeo, ut si minus omnes sensus omnino auferat, illos tamen ita de- prauet, & ad omne bonum stupidos, & ineptos reddat, ut nemo cū aliquibus se gereret, si eos omnino sensibus priuaret, satius eni- esset ei, qui libidinosos oculos habet, oculorum lumine orbati præstaretque eum, qui periurijs, verbis impudicis, fictisque crimini- bus vititur, penitus obmutescere, quam eiusmodi lingua prædi- tum esse, & illum, qui impuris cantilenis, inhoneſtisque sermuni- culis beneuolas aures præbet, surditate laborare, quam audiendi sensum habere. Hoc pacto, callidissimus hominum hostis, exterio- res corporis sensus inficit, atque etiam animi vires deprauat. Menti enim tenebras offundit, voluntatem euerit, ac memoriam corrumpit in his, quæ ad diuinum cultum, pietatem, & religionem atti- nent. Ad alia etiam omnes vires incolumes relinquit. Quod qui-

Ooo 2 dem

476 Tertia Dominica quadragesima.

dem cum à Deo permittitur, tanquam grauissimum eius supplicium habendum est.

Zach. 12. **nn. 4.** **Greg. 31.** **nota. 12.** **Iere. 8.** **nn. 6.** QVO circa has ille minas per Zachariam iactat. In illa die percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem eius in amentiam. Originale Hebræum ita habet, percutiam equos stupore, & ascensorem percutiam amentia. Diuus Gregorius asserit, in diuina scriptura equi nomine corpus nostrum intelligi, ascensor equi anima est, quæ veluti insidens corpori orbem lustrat. Minatur ergo præpotens Deus supplicium improbis, tam in corpore, quam in animo, corpus videlicet stupore, animum autem amentia afficiendum esse. At quo pacto hæc verba cum illis coagmetari possunt, quæ a Ieremia de eisdem peccatoribus scribuntur. Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælum? Qua ratione connecti possunt inter se, velocissimus exultantium equorum cursus, & eorundem stupiditas? aut qui celer cursus cum torpore coniungi potest? Recte tamen vtriusque Prophete verba conciliabimus. Improbi enim prompti, & alacres sunt ad malum, veloces enim pedes eorum ad effundendum sanguinem, ad bonum autem exequendum stupidi, atque inepti sunt.

Zach. 11. **nn. 17.** **Hiero. & Cyril. ibi.** H A V D dissimile est illud eiusdem Zachariæ vaticinium, in quo loquens de pastore stulto, ait. Gladus super brachium eius, & super oculum dextrum eius, brachium eius ariditate sicabitur, & oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. Diuus Hieronymus, & Cyrillus hunc locum de anti Christo intelligendum esse asserunt, cui affirmat dominus, non vtrumque brachium, & ambos oculos, sed dextrum duntaxat brachium, & oculum adimendum esse, auferet enim Deus ab illo lucem (Permittens id ita fieri) ac fortitudinem, ne dextrum, & perfectum opus exequatur, ad praua vero & sinistra opera efficienda, sinister ei oculus, leuemque brachium superstes erit. Quo circa industria, ac viribus valebit anti Christus, ut multa mala perpetret, ut autem bonum præstet, non item, sic etiam hi, qui illius vitam, moresque imitantur, ad nefaria scelera perpetranda apti, & potentes sunt, inepti vero & imbecilles ad bonum. Diuitijs affluunt, ut ludis inferuiant, illis tamen carent, ut eleemosynas largiantur. Præ dolore capitis dicunt, se non posse vna tantum hora, orationi vacare, & totam noctem in cartarum seu tesserae ludis exercendis, sine vlla capitis

Concio quinta.

477

molestia consumunt. Integra valetudine, sanoque stomacho vigent ad immoderatas comestiones, neque in agitudine propter nimium cibum, potumque delabi pertimescunt, asserunt tamen se morbo tentandos fore, languentique & imbecillo stomacho esse, cum illis ieiunium præcipitur. Sciunt & omnino sciunt, quodcumque flagitij genus suscipere, & ignorant prorsus rite peccatum aliquod confiteri. Hi quidem in sinistro brachio vim, & fortitudinem ostentant, in dextro autem non item, sinistro vtuntur oculo, dextro vero peritus cæcitant, in omnibus enim sinistram, & flagitiosam viam sequuntur.

VIDIT Rex ille Balthasar (sacra scriptura referente) quatuor bestias grandes, ascendentes de mari, diuersas inter se. *Prima*, inquit, erat quasi leona, & alas habebat aquila, inusitata quidem effigies, & hactenus non visa, quis enim vnquam vidit leonem Aquilarum alis pennatam? Leona namque terrestris, quoddam animal est, & quadrupes, aquilarum vero alæ aera secant, illisque ipsa aquila in altum, celeri quodam, vehementique volatu tollitur. Quis ergo res inter se disiunctas, & absumiles, pedes scilicet leonæ, & alas aquilæ, ita copulauit? Sane in flagitioso homine copulatio ista reperitur, qui quidem immanis bestia merito nuncupari potest, enim tanquam leona multum habet roboris, ac nervorum, ut vulnera, & deliquæ inferat, & alis etiam præditus est, non ut ad altissimarum, ac diuinarum rerum contemplationem efferatur, sed ut terrestria, viliæque bona aucupetur, atque ad libidinem suam explendam aquilæ pennas desiderat. Quam industrius, solers, velox, & laboriosus est mercator avarus, in pecunijs comparandis? Quam celer est superbus in honoribus affectandis? Quam promptus, atque alacer iracundus in vlciscendis iniurijs? At vero tardi, stupidi, & inertes sunt in his, quæ diuino cultui, obsequioque deferuiunt. Sic ergo stupore, & amentia huiusmodi homines percutiuntur.

S E D quo pacto cum hi ingenij acumine floreat, ut munda-
na, facile assequantur, hebetes, & inepti sunt ad diuina? Sci-
mus aliquos esse dementes, qui in aliquibus ratione, & consi-
lio vtuntur, in alijs vero desipiunt. Disputabunt quidem
apte, & sapienter de Astrologicis, philosophicisque quæstionibus,
si vero cum illis, alijs de rebus agas, a sensu mentis abstracti pla-

Dm. 7.
nn. 3.

Simile.

478 Tertia Dominica quadragesima.

nē delirant, quo circa semi furentes illi sunt, nos autem eos omnino insanos, & mente captos appellamus. Hoc enim malum ex quoemque etiam defectu iudicandum est. Quapropter qui aliqua re, maxime si nō magni illa sit ponderis, ac momenti, a mente destituitur, amens & omnino desipiens appellabitur. Idem de mundanis hominibus dicendum est, semisfurentes certē sunt, maturo enim consilio influxis, ac terrenis negotijs gerendis, ducuntur, in diuinis vero tanquam mentis lumine obcæcati delirant inquit, ipsi ad eos valde pertinere, plurimumque referre, suas diuitias, ac facultates amphores reddere, dignitates augere, profusos sumptus in domum ædificandam insumere, iniurias sibi illatas ulcisci, & in altissimum alicuius muneris locum ascendere. Nihil tamen sua interesse putant frequentes preces ad Deum fundere, ad sacram confessionem accedere, celesti se pabulo reficere, & in his alijsque animi salutem spectantibus, desipiunt, ac vehementer errant. Quam ob rem cum in re tanti momenti delirent, velanos profecto eos & a sensu mentis abstractos planē dicam.

¶ Hic V. quorū huiusmodi cæci, surdi, & muti a Dæmone premuntur: qui quidem obeccat homines, ne vitæ periculum, in quo versantur cernant, ne remedium videant, ne denique infelicem suam conditionem, æternamque damnationem contemplantur. Eos item audiendi sensu priuat, ut Dei instinctus non percipiant, conscientie vocibus non auscultent, concionatorum, confessionumque exhortationes non audiant. Mutos denique reddit, ne sermones de diuinis rebus habeant, aut studiosos, & sapientes viros de sua salute curanda consulant, aut animum suum confessionario aperiant. Hi sanē omnes Dæmonium habent, a quo quam male tractentur, in sequenti discursu laus explicabitur.

secundus

Concio quinta

479

Secundus discursus adhuc perstat in explicandis damnis quibus male afficit Dæmon peccatores.

(2.)

Thema.

Et illud erat mutum. Lucæ. xi.

SI quis scire cupit, quo pacto se Dæmon gerat cum hominibus, oculos in hodiernum fanaticum conijciat, quem ille ut proximo discursu diximus, cæcum, surdum, mutumque reddidit, multisque alijs malis affecit. Hoc enim modo tractat eos, quos apprehendit. Deus quidem cum hominum animos ingreditur, innumeris illos bonis cumulat: Dæmon autem infinitis pene malis diuexiat: Deus lucem & splendorem affert. Dæmon tenebras offundit. Deus audiendi, loquendique vires eis præstat, ut sermones de diuinis rebus mutuo conferant, Dæmon his sensibus illos priuare conatur, ne de rebus ad animi salutem pertinentibus verba faciant, aut ea ab alijs accipiant. Quid plura? Deus celestem suam gratiam donat, Dæmon eandem aufert, Deus indulget suis, eosque consolatur, Dæmon excruciat, & torquet. Quo circa licet huius duntaxat vitæ commoda spectemus: curandum nobis esset diligenter, nullo modo hospitio dæmonem accipere, siquidem tam asperē illē se cum illis gerit, qui eum animo suo recipiunt.

HOC tanquam graue quoddam supplicium minatur Dominus populo suo. Egeram inquit, vos de terra hac in terram, quam ignoratis vos, & patres vestri, & seruietis ibi Djs alienis die ac nocte, qui non dabit vobis requiem, seruietis ait, die ac nocte Misera sane seruitus, quæ seruos diu nocteque opprimit. Crudeles profecto ij, qui nullā quietē, nullū ve solatiū ahibent, neque aliqua diei hora laborem intermittere patiuntur. Accomodans B. Hieronymus hæc Ieremie verba rei, de qua agimus, inquit. Quidquid peccamus, & malorum operum perpetramus, imperium est dæmonum, qui nunquam nobis dant requiem, sed semper impellunt delictis auge

Iere. xvi.

num. 13.

Hierony.

ibi

480 Tertia Dominica quadragesima.

re delicta & cumulum facere peccatorum Hæc ille. Tu vero dices flagitiosum hominem in isto cumulo peccatorum delectari maxime, magnaue lætitia perfundi. At Deus optimus, qui summa veritas est, dicit illum nulla quicquid frui. Et quidem verissimum est, & quotidiano experimento probatum; Dæmon enim plurimis eum perturbationibus diuexat, ut in avaro, superbo, libidinoso, perspicitur, qui angore, anxietate, & solitudine defatigantur, in pecunijs, honoribus, & voluptatibus aucupandis. Breuiter, sed preclare hoc à regio vate dictum est, cum ait. *In circuitu impij ambulat.* Id est. in cupiditate temporalium, ut explicat diuus Augustinus impij enim suauione, & afflatu dæmonis permoti, orbem terrarum lustrant, ut cupiditates suas expleant, & tanquam in pistrinum ab illo traditi, in orbem feruntur, hac illacque vagantes. Cum quis in circuitu ambulat, comotum eius caput, quali in gyrum fertur. & illius mens à sua sede, & loco quodammodo dimouetur. Sic hi in desideria quasi in aliquod pistrinum detradi, & compingi videntur. Quapropter perturbationibus agitati, à sensu mentis abstrahuntur, & ea ratione lassitudinem & defatigationem, qua miseri premuntur non animadverunt.

PRAETEREA perturbatum esse eorum animum, ex turpi vite ratione, quam peccatores ineunt, cognoscemus. Qua enim tranquillitate fruatur is, qui flagitijs adhæret? *Ecce enis me hodie à face terra* (dixit Cain Deo, cum nefarium illud fraticidium perpetravit) & *facie tua abscondar*, & *ero vagus*, & *profigus in terra* omnis ergo, qui vi lerit me, accidet me Proprium igitur est hominis peccati macula infecti, terrore, ac formidine concuti, & quæcūque pericula imminencia reformidare.

EGREGIE hoc euangelicus propheta testatur. *Impij, ait, quasi mare feruens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus eius in concalcationem, & lutum. Non est pax impijs dicit Dominus.* Vtutur propheta metaphora sumpta ex tempestate, quæ in mari suboritur, quod ventorum vi agitari, atque turbari solet, & aquarum fluctibus iactatur, vnde que ita effervescent quodam quasi æstu, ut ad celos sæpe accedere, ad imum etiam descendere videantur. Quo pacto navis in his procellosis aquis constituta secura erit? Hoc igitur modo, inquit Esaias se habet impij, ac scelerati hominis cor. Est enim quasi profundum & immensum mare, contentionibus, & conscientie stimulis amarum, superbia tumidum, spumofum libidine, inconstans leuitate. Lunæ mobilitati in ortu, obituque subiectum

Psal. 17.
nu. 9.
Aug.

Simile.

Genes. 4.
num. 14.

Esa. 57.
nu. 20.

Concio quinta. 481

testis. Illud cupiditatis vnde concutiunt, contrariaque, desideria agitant, & turbidum, procellosumque reddunt, superbia enim profusos sumptus appetit, auaritia vero nec moderatos, & necessarios fieri patitur. Ambitio ad iniuriarum ultionem impellit, amor autem proprius pericula, quibus iniuriarum ultor obijcitur, subterfugit. Hac ratione quasi contrarijs ventis, ac fluctibus cor improbi agitur, ex quibus effervescentes, vnde insurgunt, animi scilicet perturbationes, suspensiones, formidines, merores, & anxietates. In quibus sane nulla pax, aut tranquillitas esse potest. *Non est pax impijs dicit dominus.*

CVIVS conditio tristior, aut infeliciores esse potest, quam illorum, qui ita a dæmone tractantur? Magna quidem fuit illa servitutem tradidit, & adeo molestis continuisque occupationibus distentos habuit, ut nec respirare libere possent, nec per tempus eis liceret immortalis Deo cultum aliquem exhibere. Grauiori tamen, & miserabiliore servitute homines vexat humani generis hostis, quos ita premit, ut nulla eos quiete aut solatio perfrui, nec Deo suo vacare vlla ratione patiatur. Vanis illos, ac mundanis occupationibus addicit, ne studiosis se operibus dedant, & innumeris illaqueat cupiditatibus, ne Deo libere vacare possint. O eruditorem! Quæ ideo durior, & infeliciores est, quia sequus ille tyrannus nequaquam patitur miseros suos seruos suam servitutem, & calamitatem deplorare, vellent quidē illi aliquando conscientie stimulis agitati, lachrymis peccati maculas delere, & ad honestam se vitæ frugem recipere, à mundo tamen, & dæmone ab huiusmodi consilio abducuntur, quibus, ut pareant, in susceptis flagitijs perseverant. Quod certe similitudinem habet cum eo: quod Ezechiel contigisse legimus.

VOCAVIT enim dominus Ezechielem, & ait illi. *Vili hominis, Ecce puto tolli à te desiderabile oculorum tuorum in plaga, & non planges, neque plorabis, neque fluent lachrymæ tuæ. Tu enim scis, & non cens, nec filios lugentium comedes.* Sequenti die ab eo quo hæc dicta sunt Ezechiel, obiit eius vxor (& hæc erat desiderabile illud, quod ab ipso auferendum esse, prædictum fuit, cum vero illa, quam Ezechiel mirifice diligebat, ad tumulum deferretur, nullam triditum aut internum animi dolorem propheta præferebat, quam ob

Ezec. 24.
num. 16.

Ppp rem

482 Tertia Dominica quadragesime.

re admirati oēs, ab eo percontabantur, cur de charissime sue vxoris morte, non tristaretur, respondit autē propheta, *Sermo domini factus est ad me, dicens, loquere domui israel. Hac dicit Dominus Deus. Ecce ego pollui sanctuariū meū, superbiā imperij vestri, & desiderabile oculorum vestrorum, filij vestri, & filia vestra, quas reliquistis gladio cadent, & facietis sicut feci, cibos lugentium comedetis, non plāgetis, neq; fletibitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, eritq; Ezechiel vobis in portentū, id est in signum futurorum vobis.* Videtur sane dirum supplicij genus, eorum fletum, & lachrymas impedire, qui proprijs suis oculis intuentur: liberos suos crudeliter interfici, seque in seruitutem Babyloniam tradi. Dolor cordis, inquit Aristoteles, alleuatur per fletum, & planctum, quo enim magis dolor in corde reprimitur, eo illud vehementius affligitur, lachrymæ vero quasi exhauriunt dolorem, mæroremque ex animo eripiunt. Sicut vomica si aperiatur, & saniem expellat, dolor quo corpus pungebatur, lenitur, crescit tamen, & acerbius pūgit, si illa saniem non euomat, sic animi dolor nisi lachrymis foras erumpat, animum vehementer opprimit. Hoc igitur dolore Israelitæ disrumpebantur, cum in trilli seruitute detenti, non licebat illis per Babylonios, lachrymas fundere, vt dolorem aliquomodo leuarent, imo ad risum, & cantum ab ipsis excitabantur. *Cantate*, dicebant, *vobis hymnum de canticis Sion!* O miserram sanē tyrannidem! In qua præclare adumbrata est seruitus illa, qua mundani homines premuntur, qui licet conscientie stimulis puncti, scelerumque furij agitati, incredibili animi angore cruciuntur, & horribili vexentur formidine, à dæmone tamen quodāmodo impelluntur, ad risum, cantum, choreasque faciendas, quæ maiorem eis molestiam, ac mærorem inferunt, & interim cohibentur, ne plorent, ne ve tristrentur.

VERVM est tamen aliquos esse in hac dæmonis seruitute, qui huiusmodi metu, & mærore minimè exagitantur, & iccirco sine vilo fere conscientie angore, in vitæ prauitate persistunt. At humani generis hostis est, qui ne illos conscientie terrores, & stimuli pūgant, aut reprehendant, in varias eos oblectationes distrahit. Illud crimen præter alia obiectum est regi Achaz. Quod scilicet immolauit idolis: transferens per ignem secundum idola gentium. Iosephus, vt refert Theodoretus, inquit, Achaz obtulisse vnū ex filijs suis, holocaustum idolo. Modus autem, quo illum offerebat, is erat, habebat quidem ille idolum appellatum Moloch, quod super

Aristo. 2.
Re: ho.

Simila.

4. Reg.

Theo. q. 48

Concio quinta 483

superficie tenus erat æneum, interius tamē concauum, in ea autem concauitate ingens rogos incendebatur, adeo vt idolum quasi igne combustum appareret, tunc puer immolandus in idoli manibus positus exurebatur omnino. Vt autem parentes filij fletus, & clamores audire non possent, strepebant sacerdotes, & faciebant sonitus in tympanis, luadebantque parentibus, liberos suos summa alacritate in celos ascendere. Hac simulandi arte fraudulentus dæmon vititur, cum enim vider flagitiosi hominis animum, suorum scelerum cogitatione angi, in clamoresque prorumpere, suaves illi cantus, mundi que oblectationes opponit, vt hac ratione ab illis conscientie stimulis auocatus, in ardentissimo suarum cupiditatum igne, iucunde inflametur. Relinquit ergo auditores, huiusmodi oblectationes, & ab hac dæmonis seruitute discedite, potentes enim estis, vt internos animi clamores audientes, ab impura vita extracti, ad puram, honestamque redeatis, & ad eorum denique dæmonis seruitute depulsa deueniatis.

Tertius Discursus in quo ostenditur,
Dæmonia consulto, & cogitato, de animis hominum esse eijcienda.

(.?)

Them.

Brat Iesus eijciens demoniam.

Luc. 11.

NON poterimus non sanctissimum Lucam, aggregum ecclesie Euangelistam, magnopere mirari, & ad illius ecclesie doctrinam excitari, si prius modū animaduersione dignissimū, quo

484 Tertia Dominic. quadragesima.

in praesenti euangelio utitur: attente consideremus. Qui profecto diuino spiritu afflatus, non dixit, eiecit Iesus Daemonium, sed erat Iesus eiciens Daemonium; non utitur tempore praeterito profecto, sed imperfecto. Nec illi unquam in mentem venit dicere, a Christo daemonium non esse eiecitum, id enim satis aperte Paulo, post significauit, sed id fecit, ut facillime intelligeremus: Christum daemonium non celeriter, sed paulatim expellere. Poterat quidem ille, ad cuius nutum columna celi contremiscunt, vno verbo expellere non vnum, sed & omnia daemonia, quae aeternis penis in inferno excruciantur, si omnia huius hominis animum occuparent: sed hoc daemonium eiciebat Christus paulatim, quippe qui rem magni ponderis agebat, & ut nos etiam modum eiciens di-daemonia doceret, quae non cursim, sed sensim, paulatim, & considerate, eicienda sunt. Iam hoc damnum omni cura vitandum, ita in hac lugubri vita serpsit, ut res ad animum pertinentes, celeriter, & inconsiderate homines faciant, at vero quae ad corpus attinent, diligenter, & considerate praestent. Si enim aliquando rem sacra audiunt, eam quidem non longam, sed perbreuem, exoptant. Qui si corpore in templo adsunt, animo absunt. Si vero Paulisper orationi vacant, festine, & sine vlla attentione. Habent enim se ac si quibusdā stimulis pungerentur, & ab aliquo viro cogerentur: ut quam citissime finem orandi faciant. Quos certe nullus alius, nisi daemon excitat atque commouet, ut illi monacho accidit, teste diuo benedicto: Qui quidem dixit, non se audisse, sed proprijs oculis vidisse monachum quendam, quem Daemon ipse a contemplatione extrahebat. Hac desidia, & inconsideratione, huius mundi sectatores efficiunt ea, quae ad animum pertinent, quae vero ad corpus summa cura, ac diligentia. Quam prolixē loquuntur, si forte ad aliquem sermonem deueniant, qui turpis sit, & proximo perniciosus? Quanto tempore ludum exercent, qui quidem totam noctem, sine vlla intermissione ludent? nec ad id tempus, nec patientiam, desiderant. Sed ad orarium virgini Mariae recitandum, & tempus, & patientia deficit, cum in eo recitando, dimidia tantum hora consumatur. Quam denique diligenter illa omnia faciunt, quae in se aliquid utilitatis, & commodi habent. Eodem quidem modo, huiusmodi homines se in confitendis criminibus gerunt. Cunctanter enim se aliquo scelere astringunt, & in eodem diu perseverant, at vero celeriter, & cursim illud con-

Concio quinta.

485

fessario suo aperiunt. Totum annum in suis sceleribus, velut in tenebris iacent, neque illos vlla cura sollicitat, ut a turpi ad optimam viuendi normam se recipiant. Et cum hebdomadam illam aduentare vident, in qua nostra salus recuperata recolitur, finem prius quam initium confessionis inquirunt. Cito enim ad rem tantam, tamque necessariam se parant, citius scelera propter quae, in Dei offensionem venerunt, confitentur, & illud illo tempore magis ex animo exoptant, ut breuiter absolutionem adipiscantur, neque graues aliqua poenae sibi subeunda, a confessarijs imponantur. Ignoras sane frater, harum rerum dignitatem, & pondus. Neque omnino intelligis, quantum utilitatis praesentis, cum de confessione, nihil aliud facis quā ut demonia de animo tuo eicias, & id celeriter, & quasi praeteriens facies? At Christus aliter res ad animum pertinentes gerit. Querite (inquit) primum regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adicientur vobis. Pri-

Matt. 6.
33.

Gene. 1. n.
1.

Matt. 16.
num. 26.

psal. 58.

PPP 3. scriptura.

486 Tertia Dominica quadragesima.

scriptura sacra ab ipsa experientia, quin potius inter se conueniunt. Vtraque enim docet, nihil prodesse homini si vniuersum mundum, *Lucretur*, anima vero sua detrimentum patitur. Non dicit Christus nihil prodest homini, si nimis sit diuitiarum potens, si multas prouincias gubernet, sed si vniuersum mundum lucretur. Id, quod nullus Rex, nullus imperator, & si potentissimus, adeptus est vnquam, sed demus, te posse id assequi, quod fieri non potest, si his comparatis in inferos amādaris, quid tibi prodest? Quid nunc Alexandro Magno sua potentia? Quid dignitas? quid gloria? quæ velut vmbra iam transijt? Sed pœnæ quibus nunc dignissime afficitur nunquam transibunt, sed in æternum manebunt, ergo quod magis prodest, non est diuitias, & honores quærere, sed animi salutem, ad quam comparandam, Dæmonia, ex animo expellenda sunt, peccata sacerdoti aperienda, animusque diuina gratia purgandus, quæ cum ita sint, vide quæso, an tua referat hoc diligenter facere, cetera vero celeriter, & quasi præteriens. Tu vero hoc ad animum pertinens, inconsulto, & tempore importuno, quod autē ad corpus maturē, & cogitato opportuneque exequeris. Et quidem Christus Iesus, quod ad nostram salutem pertinet, accuratius, & ex professo gerit.

ERAT (inquit euangelista) Iesus eiciens Dæmonium. Hoc quidem modo Deus, quæ ad nostri animi salutem attinent, peragit. Et ita Apostolus, cum de humani generis reparatione loqueretur, vtitur eodem modo loquendi. *Deus* (inquit) *erat in Christo, mundū reconcilians sibi*. Non dixit reconciliavit, sed erat reconcilians. Quod quidem summam illius in hac re diligentiam, studiosumque animum significat. Optime poterat Deus filium suum de cælo in terram mittere, ut humanum genus supplicij addictum æternis, a tam seua tyrannide vindicaret, intravniuersi horæ spatium. Voluit tamen, ut in hoc negotio perficiendo, tres annos supra triginta consumeret, se a cibo abstineret, præces ad patrem effunderet, cōciones plures haberet, mare terraque lustraret, corpus suū sanctissimū maceraret, ignominias, & cōtumelias ab hominibus sibi obiectas perferret, & deniq, mortem crudelissimam subiret. Quod cum audieritis, attente considerare, quanta cura, ac diligentia, res ad nostram salutem pertinentes agat. Concionabatur, humani generis seruator, cœlestique doctrina homines imbuebat, id que non cursim, & quasi præteriens, sed diu, sæpeque faciebat.

Erat

Concio quinta.

487

Erat (inquit diuus Lucas) docens quotidie in templo. Et licet nullam iudæi gratiam pro tanto beneficio Christo haberent, sed potius probeneficio illum lapidibus peterent. Non tamen ob eam causam hoc docendi munere supersedebatur. Erat (inquit) docens. Non dicit docuit, sed erat quotidie docens. Assidue enim, & accuratē in eis edocendis perseverabat. Tu autem celeriter, & negligenter de tua salute curabis, & semper in rebus, non ad animum, sed ad corpus pertinentibus, versaberis? Cum sanctissimus Paulus Timotheum discipulum suum, in prædicationis munere institueret, ita eum alloquitur. *Testificor coram Deo, & Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos, & mortuos, & per aduentum ipsius. Prædica verbum* Instā oportune, & importune argue. *Obsecra, increpa, in omni patientia, & doctrina*. Horum verborum exordium significat, quanti momenti illa sint. Hortatur diuus Paulus Timotheum, grauioribus quibusdam verbis: quam solet, ut scilicet conciones habeat, in eo quē concionandi munere perstet, & opportune, ac diligenter instet. *Instā opportune*, & quia de rebus ad animum pertinentibus agit, & si in eo aliquid difficultatis inuenerit, ut patienter ferat, *in omni patientia*. Ac si diceret, licet in ipsa prædicatione vincula, ærumnæ, defatigationes, alijque labores superandi sint, omnes illos patienter tolera. Id quidem sibi vult, in omni patientia. At quo pacto, cum Apostolus requirat patientiam, & perseverantiam in concionatore, qui te docet, tuamque salutem procurat, tu in ea curanda iners sis, breuesque conciones desideres? Admodum concionator, ut quauis laborem ferat, te instantem erudit, & tu de cuius salute diligenter agit, nullum sufferes laborem? Nihil patienter feres. Et vere Dæmon hoc modo de animo expellitur, necesse est enim, ut id diligenter fiat, acutissimē namque animum oppressum tenet, itaque non cursim, & quouis modo, sed diligenter de illo eiciendus est, perseveranter in eo expellendo instā, & a Deo summis præcibus contende, ut opem, & auxilium præstet ad rem tam difficilem, tamque arduam, & necessario agendam, cuius auxilio adiutus, si pro te ipse, quod in te fuerit præstiteris, animi salutem maxime ab hominibus optatā assequeris, &c.

Luc.

Ad. Thi. 4
nu. 2.

TERTIUS

CONCIO PRIMA.

Primus Discursus, in quo ostenditur ad expiandas animi maculas non satis esse ablutiones externas, sed internam cordis lotionem requiri.

(?)

Thema. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum, non enim lauant manus, cum manducant?
Matthæ. 5.

Esai. 1.
nu. 16.

NOVERANT optime scribæ & Pharisei, Deum dominum valde studiosum esse munditiæ, Sepenumero enim præcipiebatur immundis cibis homines vescerentur, ne immundas vestes induerent, aut morticina (quia immunda erant) contrectarent. Legerant etiam, vel audierant sepe illa prophetæ verba. *Laua mini mundi estote.* Aliaque huiusmodi præcepta in legis volumine perlegerant. Quæ omnia de corporis munditia intelligenda esse censebant. Atque accirco frequenter lauabant manus, cum scilicet & foro in domum redibant, cum accumbebant mensæ, vel aliquem cibum degustauerant. Et siquidem cum infinitis prope modum peccatorum maculis inquinati essent: existimabant omnes illa ablutione manuum esse detergendas. In hoc errore versabantur olim Pharisei, cuiquidem aliquos, hac nostra tempestate, adhereri video, qui cum animos peccatorum maculis sordatos habeant, exteriori duntaxat pietate ac religione, eas omnes eluendas esse arbitrantur. Et cum sug libidini, & voluptati inserviant, æternam sibi salutem pollicentur, si vel sacro interfint, vel ad sanctissimam virginem aliquas preces fundant, sed hi quidem consilio suo lapsi, humano quodam errore ducuntur.

Laua-

LAVA (inquit Ieremias) à malitia cor tuum Hierusalem, ut salua fias. Vsq; quo morabuntur intus cogitationes noxiæ: Apte sane propheta loquitur, cum ait. *Laua à malitia cor tuum.* Illi enim membro adhibenda est medicina, quod morbo aut vulnere affectum est, quia vero malitia cordi inest, illud purgandum atque emundandum est ut salua, inquit, fias. Ex quo fit, nec eleemosynas, nec voluntarias corporis calligationes, nec preces, neque alia huiusmodi sufficere ad salutem animi cõparandã, nisi cor à malitia mundaetur. Est enim Deus adeo purus ac candidus, ut nec pedem in hominum animos inferat, donec illi à flagitiorum sordibus purgentur.

PRAECEPIT quondam immortalis Deus, ut cum vitulus immolaretur prius detraheretur illi pellis, & postea intestina abluerentur aqua, non enim solũ exteriora, sed interiora etiam emundari voluit. Sacrificium illud institutum est, ad iratum Dei animũ mitigandum, ac demulcendum, cui sacramentum penitentiæ successit in quo & pellis detrahenda est, & interiora sunt lauanda, pellis est separanda, ut interna manifeste pateant, & integre in confessione detegantur. Abluenda sunt etiam interiora, abluendę enim sunt intellectus, & voluntatis maculæ, & prauæ eorum cogitationes, & cupiditates expiandæ. Alioquin non erit sacrificium gratũ ac iucundum Deo, quanvis externa illa religionis, ac pietatis opera aliquantulum iuvent ad salutem adipiscendam: eam tamẽ nulla ratione consequemur: nisi cor, animumque mundemus.

OPPOSITO consilio decepti Pharisei, ponebant quidẽ super altare tenerrimos, & mansuetissimos agnos, eorum tamen corda lapidibus erant duriora. Offerebant Deo thymiana, suauissimũ ex se odorẽ emittens. Sed ipsorum animi teterrimũ fætorẽ reddebant, candidos etiam panes & recentes deferebant in templum, nigris tñ erant ac fædis animis. Habebant deniq; manusundas, sed voluntates immundas, quibus quidẽ immortalis Deus, quasi moleste ferens eorum sacrificia obijcit. Quo mihi multitudinem victimarum vetularũ, & agnorum, & hircorum nolui reũ veniretis ante conspectũ meũ, quis quesivit hæc de manibus vestris? Ne afferatis vltra sacrificiũ frustra. Infacriticium? quæ victima tibi grata erit? Deus optime, placebit estote, auferre malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiesce agere perue. se discite beneficere. Quare iudicium subuenite optimus, si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabantur.

Esai. 1. n.
11.

Qq babantur.

490. FERIA 4. post 3. Dominica quadragesima.

bibantur, &c. Vobis, vobis inquam auditores, hæc Isaia verba dicta esse putate. Lauamini igitur, mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum, incumbite in cordis munditiam, & illud flagitiorum labe sedatum emundate, expiate interna crimina, & animi maculas confessionis sacramento elicte, si vultis, acceptum Deo offerre sacrificium.

psal. 49. ALLOQVITVR Israellem Deus optimus maximus in hunc modum. Audi populi meus, & loquar Israel, & testificabor tibi, Deus tuus, ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos neq; de gregibus tuis hircos, quoniam mea sunt omnes fere sylvarum, iumenta in montibus, & boves &c. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo. Quid ergo summe Deus gratū tibi erit aut iucundum? Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua, & inuoca me in die tribulationis eruiam te & honorificabis me.

Aug. in ps. 49. Ac si diceret scio te Israel, plura mihi offerre munera vitulorum, & hircorum, sed hæc mihi grata esse non possunt, nam vitulis & armentis abundo, neque ijs aut alijs eiusmodi egeo, at pergratum mihi facies: si Deo sacrificium laudis immolaueris, in quæ verba scribit Beatus Augustinus, expaueram ne aliquid indiceres, quod esset extra me securi sumus, nō imus in Arabiā thus querere, nō facinas auari negotiatoris excutimus. sacrificium laudis querit a nobis Deus. Habebat hoc sacrificium laudis Zachæus in matrimonio suo, habebat & vidua in sacello suo, habebat nescio quis pauper in dolio suo. Alius nec in patrimonio, neque in sacello, neque in dolio, aliquid habebat, totū habebat in animo suo, salus quidē facta est domui Zachæi, & plus misit illa vidua quam diuites. Ille calicem aquæ frigida porrigens, non perdet mercedem suam. Sed & pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Immola ergo Deo sacrificium laudis. Hactenus Augustinus. At inspiciamus obsecro quod nam

Matth. 5. sit hoc sacrificiū laudis, an voce, laudare Deū? Ita sanē, sed neq; id satis est. Est enim sacrificiū laudis in voce, sed præcipue in opere studioso. Sic luceat lux vestra, ait Iesus, ut videāt opera vestra bona, et glorificet patrē vestrū qui in celis est. Ecce sacrificiū laudis, nepe opera bona, nā opera bona ad Deū laudandū videntes mouent, Exigit etiam ibi Deus sacrificiū penitentia. In Hebræo enim habetur sacrificiū confessionis, cōfessio autē utrūq; significare solet in sacris litteris, ut docet D. Augustinus in illa verba psalms nonagesimi quarti, præoccupemus faciē eius in confessione: Est etiā, inquit confessio peccatorū, laus diuina. Quia tāto amplius laudatur medicus quanto

Concio prima.

491

quāto plus desperabatur ægrotus, & tanto maior est laus ignoscētis, quāto est maior exaggeratio: peccata cōfiteātur vtrūq; igitur laudē exigit Deus in eo psalmo, laudis scilicet, & cōfessionis quo circa subiungit. Redde altissimo vota tua. Explicans vero D. Augustinus, illa verba psalms. 65. Redde tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea. Quomodo, inquit, distinguis vota, quæ reddis Deo? Vt illū laudes & te accuses, quia illius est misericordia, ut peccata nostra dimittat. Hæc ille. Ecce igitur sacrificiū laudis immortalī Deo gratissimū, quod quidem si ei non offeras, opponet tibi illico idē Deus. Quare tu enarras iustitias meas & assumis testamentū meū per os tuū? Origenes quidē (ut author est B. Epiphanius, post quā in errore lapsus est: concionē habuit de hoc psalmo, cū vero ad verbum hūc explicandū peruenisset cōplicato libro & concione recessit, & lachrymis ac mærori se dedit, recordatus enim tunc est illius sacrificij, quod idolis obtulerat, certoq; sciebat, ad salutē consequendā, plus cordis quā oris sacrificium valere, quā propter criminis conscius enarrare iustitias Dei noluit.

IDE O regius ille vates sic Deum affatur: Si voluisses sacrificiū dedissem vtrūq; holocaustis non delectaberis, sacrificiū Deo spiritus contritus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Sciebat quidem propheta grata esse tūc domino, huiusmodi sacrificia externa dummodo cor etiam imoletur, alioqui vero non item. Ideo dixit holocaustis non delectaberis, & premiserat. Cor mundū crea in me Deus & spiritū rectū innoua in visceribus meis. Ac si diceret, opto quidē tibi sacrificia facere, quo vero illa grata tibi sint, cor mundū crea in me Deus, si enim cor non omnino purgetur, reliqui cultus placere tibi non perfecte poterunt. Quā propter agēs Christus dominus cū Phariseo. Ecce, inquit, munda prius quod intus est calicis, & paropsidis, ut fiat id quod de foris est mundum. At si diceret, quid prodest ad bibendum exterius emundare calicem, si ille interius immunditia & sordibus plenus sit. eadem, & potiori ratione vobis obijciam, quod vobis emolumentum afferent, quo ve pacto iratum Dei animum mitigabunt exteriora vestra opera, & si munda sint, nisi interiores animi maculas deleatis? Lauate igitur a malitia cor vestrum, ne huiusmodi Phariseos imitemini: qui cum semel atque iterum manus lauerint, immundi tamen, ac sordidi ab humani generis fetuatore iudicantur.

299 2

Secundus

Secundus discursus, de spiritali mundi-
tia manuum.

Thema. Non enim lauant manus. Matth. 23

- Leui. 19. **S**AEPE numero Dominus puritatem, & sanctitatem, in lege postulabat, & dicebat, *sancti estote quoniam ego sanctus sum.* Gaudet enim quisq. similes sibi eos videre quos amat. Diligit nos Deus, ipse purus & sanctus est, puros, & sanctos nos esse optat. In Leuitico etiam dixit. *Docebitis filios Israel, ut caveant immunditias, & non moriantur in sordibus suis.* Hic mundus Dominus, munditiam diligit ubique. Inter ea vero quae maximè munda esse iubebat, manus erant. Hinc ad perfectam sacerdotum consecrationem dicebat Dominus Moyse: *Septem diebus consecrabis manus eorum.* Quamquam volebat esse munditiam illarum manuum: quas non per vnum, vel alterum diem, sed per septem dies consecrandas statuebat. Huiusmodi est quod asserit sanctus Marcus, *Pharisaei, & omnes Iudaei nisi crebro laverint manus non manducant, tenentes traditionem Iudaorum.*
- Hieronymus hic Bed. in mat. libr. 2. cap. 29. **H**I autem Dei ac Domini nostri, praecepti vim, penitus ignorabant, neque eam quam exigeret puritatem intelligebant. Manuum quippe munditiam, sed non tam corporalium, quam spiritalium manuum postulabat. Vnde Hieronymus manus, id est opera non corporis utique sed animae laudandae sunt. Et Beda in Marcum. Quam verè dixit Dominus *Abscondisti haec a sapientibus, & prudentibus, & revelasti ea paruulis.* Nam simplices adorauerunt Dominum, at scribae eum reprehendunt, & cum in manibus animae nihil reperissent pollutum, pollutas corporis manus criminantur. Homines carnales, legerant in propheta Esaia *Lauamini mundi estote.* Idque, de manibus corporis intelligebant, haec Beda. Nunc igitur videamus quas, & quorum manus Dominusundas esse velit.

INTER alia hoc primum Deus sibi vult exhiberi, sacerdotes scilicet qui diuinae mysteriorum vacant, manus, ante prandium lauare debere. Hoc igitur est quod ad illam solennem, sacerdotum consecrationem, superiori loco Dominus, ac Deus noster ad amulsum, postulabat per septem dierum spatium. Ut vitae integritas quae in tanto ministerio desideratur significaretur, ea namque est haec viuendi

viuendi ratio, quae angelorum dignitatem superet, ideoque, plus quam eorumdem puritate digna est. Hinc etiam Leuitici. 16. iusserat, Deus antequam summus sacerdos, sanctuariū esset ingressurus ut se laueret in primis, & hoc se modo vestiret: *Tunica linea vestiretur (ait) decingeretur zona linea eidem circum lincam imponeret capiti, haec enim vestimenta sunt sancta.* Peculiare certe, quod omni ex parte, ex puro, & candenti lino vestitum esse voluerit: Ut ea significaretur puritas qua praeditus debet esse: qui sacra facturus adest. Ibiq. Deus mortem (nisi faciat) minatur, quam enim poenam non meretur sacerdos immundus.

HAC ratione Deus suorum discipulorum pedes lauit, antequam eos sacerdotij dignitate insigniret. Ut qua puritate, & integritate affecti esse deberent, qui sacerdotes fieri cupiunt insinaret. Et in Esaia clamans dicebat. *Mundamini qui fertis vasa domini.* Periphrasis erat ferre vasa Domini, ad hos igitur propheta clamat *Mundamini sacerdotes.* Quare sacerdotes? Propter hoc quidem, quia sacerdotes. Debet enim domum Dei sanctitudo, non longitudo, non dierum. Domum dico ab illis veteris instituti sacerdotibus, eo quod ferendi vasa domus Dei muneri essent mancipati exigebatur, ut manus quibus ea tractarent purissimas haberent. Quae ergo munditia in sacerdotibus. Qui sacro sanctū corpus & sanguinem verbi filij Dei, suo sunt ore cōfecturi desiderabitur, suisque manibus toties sunt accepturi? Vnde sacerdotibus immundis, prohi dolor, quot in eos in libris Dei, quamque terribiles sunt rationes descriptae, immundos, scilicet esse & secularibus immundis, quandoque, immundiores, quos milles si fieri posset, puriores Angelis futuros esse deceret.

POSTULAT quoque, Deus eos omnes, qui spiritali hoc animarum cibo, sunt reficiendi puris mundisq. manibus ad hanc mensam accedere debere. Non enim rationi congruit: prius lauare manus qui corporali pane victurus: mensae discumbis, cum vero dominici corporis mensae assides illotis, ut aiunt manibus accedas. Si dignitatem requirit loci, cum ipse Christus re vera sit, qui in hostiam, & munditia, qualem Christi fuisse didicimus: si haec eadem in hominum cordibus reperiri posse videretur. sanctus ille Baptista, licet tanta puritate, & dignitate polleret, ut ipsius

49. 1. Feria. 4. post. 3. Dominic. quadragesima.

Christi ore inter mulierum natos nullus maior existeret, cum Christi ore vellet manibus baptizari, teste Matthæo. *Timuit Iohannes & prohibebat eum, dicens ego a te debeo baptizari.* Cum ergo minime auderet, sanctus ille Christum manibus attingere, tu forte mortalis reatus macula irretitus interiori animæ cubiculo recipere non vereris? Querebatur olim David coram Deo, quosdā in Hierosolymam infideles venisse, eiusque templum violasse. *Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum.* Quasi diceret, o ingens malum quare hoc pateris, o Deus, pollutis scilicet manibus sacra templi contrectari. Quid ergo diceret sanctus ille propheta, si quem nunc accedere videret, ut sanctum Dei filium intra pectus suum, factum demonis domiciliū recipiat. Heu quot a Deo supplicij genera, in tanti peccati vindictam statuuntur. Putas ne quia terra modo minime dehiscat, simpunita hæc nona lege scelera relinqui. Ideo ait apostolus inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Ideo inquit. Quot esse corinthi poterant? qui ad uersam valetudinem, mortes, omniaque alia vitæ incommoda, nequaquam ex ea re, nisi aliam obcausam complexionum, scilicet variorumque casuum, se contraxisse putarent? Sed valde in hoc a veritate aberrabant, cum hoc illis non ob aliud eveniret. Quā quod hanc celestem mensam pollutis manibus, impuroque ore frequenter, & ob id ait Paulus & clamat. *Prober semetipsum homo, examinet se, purificet se. Et sic de pane isto edat, alioquin iudicium sibi manducat.*

NECESSE quoque est qui Deum præcaturi sunt: manus primum omnium lavare; conditio hæc essentialis est quam diuus Paulus ad Timotheum postulat. *Volo ergo viros, orare in omni loco tenentes puras manus, sine ira, & disceptatione.* Quid est leuari manus puras in oratione? ubi Chrysostomus puras manus, id est, mundas non aqua lotas, verum cupiditate, rapina & cædibus, & mundas absque ira, & disceptatione, hæc ille, & Ambrosius ibidem sanctæ manus sunt, quando cor mundum est, & Hieronymus ibidem, leuantes manus puras a cæde sanguinis, & omni opere malo, & non solum manus ab opere, sed etiam mentem ab ira, & disceptationis cogitata. Qui sibi dimitti petit, manus debet habereundas. Hæc ille, quippe qua animi fiducia a Deo beneficia impetrabit, qui in ipsius criminis volutabro obstrictus demergitur. Quo ergo pacto a Deo exaudiri cupit qui Deum non exaudit.

AVDI sapientem. Qui declinat aures suas ne audiat legem: oratio num. 9.

Concio prima. 485

eius exit execrabilis. Hæbreæ lectio habet, & oratio eius erit abominatio, terribile sanè & immane supplicium est, Deum ita se homini reddere difficilem, neque exaudire velle, sed sibi imputet homo. Abluat ipse manus cum in sua sit hoc potestate positum, & a Deo tunc exaudietur, sin minus, de se tantum conqueratur.

CUM extenditis manus vestras ait Dominus per Esaiam ad Israelitas) auertam oculos meos a vobis, & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Cur o Domine Deus cum tantum apud te valeat oratio nostra. Manus enim vestre sanguine plene sunt, id est peccato, ut ait interlinealis, & Hieronymus. Peccatum enim in scriptura sanguis appellatur. Vnde petit David. *Liberame de sanguinibus Deus,* id est de peccatis, nihil enim sanguinolentius peccato. Propter peccata igitur vestra non exaudiam vos, manus leuatis non puras, sed sanguineas, si alicuius filium occideres, nunquid auderes manus eius sanguine infectas, extendere ad aliquod beneficium petendum ab eo? Occidisti peccator peccatis tuis filium Dei. Tu enim crucifixisti eum, & manibus nondum lotis laudes, eas leuare ad eum: ut peras cibum, salutem, &c? quod igitur remedium? *lauamini* (inquit) *mundi estote auferite malum cogitationum vestrarum, & si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabitur.* Ecce remedium, ecce quod a viris exigit Paulus dnm dicit Leuate puras manus in oratione.

SED cur viros tantum alloquitur, nunquid a mulieribus nihil exigitur? Audite quid præcipue ab his petat. *Simuliter auertam a mulieribus, (scilicet orent) in habitu ornato cum verecundia, & sobrietate, ornantes se, & non in tortis criminibus, aut auro, aut margaritis, vel veste præciosa. Sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona.* Heu si nunc diuus ipse Paulus templis nostris adesset, ibique Christianas vnde quaque fœminas circumspectaret, hæc nostras tempestate quo luxu & faustu, vestiumque ornatu cõfluant, quid diceret? Vide quid dicat eiusdem ille magnus interpretes Chrysostomus, cui diuus Paulus omnia quæ super epistolas commentaturus erat dictasse fertur. Quid inquam dicat, hoc in loco, his potissimum fœminis Christianis nimis delicate compositis, Deum præcatura pergis, & ornamenta aurea circūfers, flauosque, crines, & ipsos auro compositos? An vero saltatura ad ecclesiam pergis? nunquid hic nuptias, & lasciuia oblectamenta requiris? num ut tui spectaculum præbeas aduenisti? Accessisti, ut Deum pro peccatis tuis simpliciter de præceris, quid te ipsam ornare impio studio

conten-

496 FERIA. 4. POST. 3. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

cōtēdis? Quo ergo pacto ingemiscere poteris, atque intētissime, vt decet orare, quæ huiusmodi ornatu composita procedis? Nam & si lachrymas fuderis, risum cernentibus movebunt: non enim auro amicta debet incedere, quæ lachrymas pro peccatis fundere intēdit. Ista mimis, & saltatoribus, & his qui in scēna versantur relinquenda sunt, sobriæ, & ornatę mulieri nihil huiusmodi congruum est. Hæc Chrysostomus. Et merito cū in templum talis femina veniat. Veneri vnde quaque simillima, vt miseris hominum animab' laqueos iniiciat, & hoc modo suas à Deo preces: exaudiri desiderat? Eā quidē orationē pro meæ animę salute nolo. Si velis ergo certo à Deo audiri, cordis puritas, & munditia, verūq; propositū Deū vltius nequaquam offendendi, in ipso statim orationis initio habet, tunc quæ volueris facile impetrabis. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus, ait David, propterea exaudiuit Deus, & attendit voci deprecationis meæ. Si aspexi, ait, in corde non si operatus sum. Sufficit enim macula cordis, etiam si non sit macula operis vt impedimentum sit orationi. Deus enim intuetur cor, sed attendē non ait venit ad cor, sæpe enim cor pulsar iniquitas imo sine pulsatione ingreditur, at in hoc malum nō est, sed ex eo quod in eam oculos intenderis. Augustinus non cessat in corde suggestio, sed non fiat respectio, propterea exaudiuit me Deus, quia iniquitatem non aspexi in corde meo ita Augustinus. Vnde etiā in psalmo vigesimo quinto, ait Lauabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine. Quid est lauabo inter innocentes manus meas? Augustinus, id est munda faciam inter innocentes opera mea. Et Hieronymus in bonis operibus lauabo manus meas, quæ peccatis ante sordabant manus lauabo, id est opera, lauat per lachrymas homo, per pœnitentiam. Hæc ille, Et tunc, inquit David, circumdabo altare tuum Domine, id est in templum veniam, ibique altari tuo propius accedam vt sacra, & acceptabilia tibi sacrificia offeram, & beneficia, à te egenus, & inops valeam impetrare.

POSTVLAT quoque Deus, vt ij, qui rempublicā gerūt manus omnino lauent, vt ea qua decet animi integritate, munera prouiciamq; obire valeant, Abluat ergo manus publicus quilibet ta bellio siue notarius, iuxta sui muneris normā, vt pure instrumēta conficiat, abluat prætor maior, minorq; rempublicæ minister, vt manu munda insignē iustitiæ virgā, possint sustinere, & quicumq; ille fuerit iustitiæ minister, & iudex publicus cōstitutus ab omni mune-

Concio prima.

497

munerum laqueo incolumes purasquē præstet, vt suo satis officio faciat. Hæc enim lauandi manus ratio, hic modus Deo placet, quæ propter ipse hoc idem in exodo ordinatissime digesserat: in quo cum iudici veram officij normam, & exemplum traderet, dixerat: Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verbi iustorum. Non enim hic dominus dixit, nec accipias munera, vt iniuste iudices, sed absolute præcepit, nullo prorsus modo, nullus denique contemplatione recipere. Rationemque subdit: quia munera, vel prudentium iudicum oculos excæcant, vt non eos tantū qui fallaci munerū specie excutire vidētur: imprudentes esse & imperitos assermes, neque hoc adeo magnū, cū & Hebræo sit idiomate dictū, munera eruant oculos prudentis, nā verbū luer Hebræum, est idem qd oruit, vt ait Hieronymus. Nā vbi in Hieremia est: sed & oculos. Sedechiæ eruit, ibi est idē verbū, luer, vt videas exaggerationem hanc cecitatis, munera adeo oculorum aciem obtundunt, vt ipsos sane eruere certissime videantur. Alij ferunt trāsferri ibi posse: Quoniam munera euigilare faciunt prudentes. Mirabile certe est, qualiter hæc munuscula hominum gratiam captent: beneuolosque reddant, & iudicem euigilare faciant. Vt com-plura argumenta, milleque rationes ad retorquendum causæ exitum pro dantis utilitate conquirant. Vt que adeo vt non modo litigantes misere, & iniuste, verum se ipsum quoque decipiat, sibi ip-si nimium credens & verum, iustumque esse suadens. S; per vitrum certi coloris inspexeris, omnia eiuidem coloris esse diiudicabis, sic igitur ij cum rationes, beneuolentia, erga offerentem, ardenti-que desiderio, vt eidem causæ victoria cedat expendant: licet illæ futes sint euidentes iudicant. Alterius vero partis, rationes & ar-gumenta, quæ veritatem suadere omnino poterant, veritatis tan-cis personam exuunt: latronum grassatorumque induunt, et nulla ipse Deus idem ipsis imposuerit. Cum enim Israellem alloqueretur ita dicit, principes tui infideles socij sunt. At latronū socij nūquid aliud præter fures esse poterunt? reddensquē nominis rationem subdit, omnes deliquit munera, sequatur retrahat. Super quæ verba ait sanctus Basilus. Fures censendi sunt, quibus ductandi exerci-tus de mandata est prouincia: aut certe ij qui assumpto principa-tu ciuitatum, & gentium, clanculum quidem suppilant, quæ autem

Exod. 23.
num. 8. &
Deut. 16.
num. 19.

Hierony.
super.
Iere. 23.

Isai. 1. n.
23.
Basil. ibi.

Rrr ad

498. FERIA 4 post 3. Dominici quadragesima.

ad rem publicam stantem: extorquenti vi, et qui p[re]sident ecclesie mu-
nera accipit ad suam oblectationem, & vsum obtento interim
p[re]textu honoris istius se contingentis ratione p[re]sidentie, aut
quod inire ratione debeat concedere sibi dispensationis in vsum
pauperum ecclesie: is plane fur est particeps. Hec Basilii. Et Hiero-
nymus ait: Nos quoque debemus cauere, ne ab illis accipiamus
munera qui de lachrymis pauperum congregant diuitias, ne simus
socij furum, & ne dicatur de nobis id psalmi 49. *Si videbas furem*
currebas cum eo & cum eo. Hec ille: Aliqui certe sunt qui manus
lauant, veluti Pilatus fecerat, qui manus ante quam sententiam in
causa Christi tulisset abluat, & dixit. *Induens ego sum a sanguine in-*
sti huius. Statimque calamo manum armavit, vt illam nefandam, at-
que crudelissimam sententiam subscriberet in Christum. Huic sunt
aliqui similes, qui se iustos, & integerrimos iudices, infantesque
se ministros iactant, quoru[m] si recte manus inspexeris, inuenies faci-
le, non ita puras, & mundas, vt ipsi p[re]dicant, esse. Eaque crimina
perpetrant, vt ab illorum sordibus non ita facile, multum licet se
lauare nitantur, abstergeri possint. Denique postulat Deus, vt muni-
das sceleris purasque manus habeamus, & ab omni proximi iniu-
ria innoxias seruemus, earumque in re familiari coegerenda purita-
tem flagitat, vult enim vt mercator suum immaculate p[re]stet offi-
cium, aurisperitus forensiumque causarum aduocatus, quilibet-
que negotiorum gestor, seruus, & Dominus pure & candidè mune-
ra gerant. Et hoc maxime poscit, vt nulla ex causa manus in pro-
ximum, neque in eius existimationem & famam violenter iniicias.
Hec eadem manu[m] puritas Deo placet, qua factus ille Samuel olim
p[re]ditus erat, qui coram toto populo stante, iam senex dixit. *Con-*
uersatus coram vobis ab adolescentia mea vsq[ue] ad hunc diem, ecce p[re]-
sto sum, loquimini de me coram domino, & coram Christo eius, veru[m] vobis
cuiusquam tuleram, aut a sinu, si quippiam calumniatus sum, si oppressi ali-
que non si de manu cuiusquam munus accepi. Et contemniam illud hodie ve-
stru[m] inque vobis. Et dixerunt non es calumniatus nos, neq[ue] oppressi, ne-
que tulisti de manu alicuius quippiam. Ecce vera manuum puritas, at-
que munditia operum, quam in nobis Deus desiderat, eam scilicet
ut in conspectu totius mundi constitutus, bonoru[m] honoris, fame,
cuiusvisque rationem redditurus, nemo vnquam reperiri possit
qui hoc vel illud sibi debitum a te ex postulare valeat.

AT vero sit interius anime iudicium exagitat, nunc re-lauandi,
& expiandi tempus est, nunc p[en]itentia & opportunitas, & locus
est

Concio prima. 499

est. Lauamini & mundi estote. Nunc si quid honorum, si quid fame,
& honoris laesi iniuste detines, & vsurpas, restitue, atque in pristinu[m]
reuoca, sin minus quantis totius maris fluctibus abluare, mu-
dus nequaquam eris, si vero ablata restituas, facillimo expiaberis ne-
gotio, vt in iudicio, & conspectu Dei mundus apparere videaris.

CONCIO SECVNDA.

Discursus primus, qua perfectione Chri-
stiani p[re]diti esse
debeant.

(.?.)

Them. Quare discipuli eius. Non enim lauant manus
cum panem manducant?
Math. 15.

A DEO immaculate sancteque christi discipuli vitam ducebant
vt nulla eis scriba illi, & Pharisei nota inurere potuerint, p[re]-
ter illis: quod manus minime laueret post quolibet cibum. Cu[m] il-
li christi, discipulorumque opera, linceis oculis adeo scrutarentur,
in ea que oculorum aciem diligentissime intenderent, vt eos in ali-
quo peccato comprehenderet, nihilque quod honestati dissonum,
neque modestia & inculpabili vite repugnare videretur, inueni-
re potuerunt, nisi quod manus non lauerent, cum ipsis frequens
esset lauari vsus. Hec ergo est sanctitas, que in christi clientibus
requiritur. Platonis vero, & Aristotelis discipuli celorum mo-
tus, singulas astrorum naturas, animantium, omnium, auium
piscium, rerumque naturalium proprietates perdiscebant, & qui
hac scientia ceteros antecelleret, pluris apud magistrum habe-
batur, eo quod in illorum academijs eam maxime doctrinam ma-
gister, auditoresque proficerentur, in christi vero gymna-
sio, & philosophica studia minime proficerentur sed virtutum

500 FERIA 4. post. 3. DOMINICA quadragesima.

perfectiōnisque ornamenta sectantur. *Discite a me*, ait Christus quia *mitis sum*, & *humilis corde* non inquit, discite a me metaphisi- ca primordia, sed virtutes, esse scilicet humiles &c. Vos, ait, *vocatis me magister*, sunt etenim, *Discite ergo a me*, alterum, scilicet alterius pe- des, si opus, fuerit lavare, fidelium igitur academia, operum est nō verborum. Non vult Christus discipulos suos esse nominales, sed reales, sanctos etenim perfectosq, cupit Deus, qui ipsius acade- miam, & gymnasium frequentare student. Itaq, si Augustinum, Ambrosium, ceterosq, doctissimos ecclesiæ doctores, sapientia superes; sanctus si non es, nihil omnino tenes, cumq, examinan- dus, quid valeas, periculum feceris, vt huius academix honore af- fici possis: repulsam merito feres. At vero si sanctus sis: licet mini- me sapiens, approbatus sane, & honore decoratus evades, ab ipsoq, illustri illo dignitatis gradu quo suos discipulos maiori privilegio donatos: insigniuit: efficiaris, sic enim Deus multos eremi habitato- res, veros Dei imitatores, & ministros decoravit, nō quia litterati, cū eorū plurimi litterarum penitus expertes essent, sed quia mira poenitentiz, orationis, patientiz, aliarumque virtutum opera pa- trarent.

Ad Philip.
3. nu. 17.

HINC Paulus, qui hanc profecutus, & professus est, discipuli- næ normam dicit, *imitatores mei estote fratres*, & *observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram*. Non enim dixit, vt eum imitarentur in sua felici theologiæ peritia, qua multum pollebat neque in abstrusis sacræ scripturæ sensibus enucleandis, sed in ope- ribus, patientia scilicet, in laboribus subeundis, quos ille æquo ani- mo-tulerat, in crebra, assiduq, orandi exercitatione, in inimicorū iniurijs ignoscendis, in Christi cruce, indefesse ferenda, in corpore denique ieiunijs, abstinentijsq, macerando. In hoc igitur imitato- res desiderabat. Animadvertite qua sanctitatis perfectiōne, Christia- ni præditi esse debemus.

Mat. 5.
num. 48.

Hoc maiorem in modum dominus, extollit cum, ait, *Estote vos perfecti sicut & pater vester celestis perfectus est*. Magnam certe in admirationem hæc verba rapiunt, cum in re adeo imperfecta, & ad maiorem ita proclivi, ipsius Dei perfectio desideretur. Cum diuus Paulus homines sui imitatores esse admonuit, timorem sane suis discipulis hoc dicto iniecit, quibus difficile supra modum videri potuit, tantam sanctitatis exemplar imitari. Cur ergo tui edicti de- cretum omnibus proponis, vt tuum scilicet celestem patrem imite- tur, hinc manifeste deducitur, quātum nos in hac virtutis colēdæ religione

Concio secunda.

502

religione excellere cupiat. Hoc enim insinuat magnam, vt demus operam, ne quem modum sanctitati, & perfectiōni statuamus, sed ultra semper progrediamur: diuinam perfectiōnem tanquam exem- plar intuentes: veluti picturam discendi: vnus Apellis absolutissi- mum exemplar proponitur: non vt tanta artis peritia, tantæq, per- fectiōnis opus exequatur, sed vt admoneatur, quo ad eius fieri possit elaborare, vt omni ingenij dexteritate adhibita ipsū referat exemplar: Vnde Basilus Christianismus quid est? assimilatio Dei quatenus eam assequi potest humanæ fragilitas naturæ. Hæc ille. Hæc itaque disciplinæ ars, & honore, & utilitate omnium est præclarissima: qua nulla vnquam maior extitit, ex his quas Philoso- phi olim tradiderunt Athenis, quam nec Architas Tarentinus, nec Hiarchas aureo illo seculo docuerat, vnde Basilus supra in- quit si tibi dixissem, huc ades, similis. Esto regi, nō me cēferes de te præclare meritum: cum vero ipse percipiam efficere te ad simili- tudinem Dei, eam aduersaris doctrinam quæ te possit æmulum reddere diuinæ virtutis. Hæc ille.

Simile.

Basil in
ora. ho. 10

ECCE ergo ad quam sanctitatis excellentiam, & perfectiōnis altitudinem Christiani euocamur. Hæc est illa nostræ vocatiōnis & Christianæ religionis: quam amplectimur celsitudo. Hæc est per- fectio quam Dei filius, vt in mundo altas radices ageret, sancta eius immaculatæ vitæ disciplina, & morte plantauit. Vnde Paulus ad Colosenses. 1. Et vos cum essetis aliquando alienati, & in inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius, per mortem exhibere vos sanctos & immaculatos, & irreprehensibiles coram ipso. Id est ad hoc mortuus est Christus, primo, vt nos reconcilia- ret Deo. Secundo vt exhiberet nos patri suo sanctos, & immacula- tos, & ita immaculatos, vt nihil reprehensione dignū in nobis re- periretur. Reperiretur (inquā) non solū ab hominibus, sed neque, a Deo (Corā ipso inquit) sanctū se hominem hominū oculis exhibe- re, & omni reprehensionis nota carere. Valde magna res est, cum adeo sumus fragilitati obnoxij, sed cum hominis oculus interiora non penetrat, non ita magnum est. At vero magnæ omnino per- fectiōnis est, ea sanctitate pollere, vt oculi Dei puri, & clari qui cor- niant. Hoc in factis, & dictis, hoc in vita, & morte Christus insi- nuauit.

Col. 1. nu.
2 l.

EADEM penitus, nec minori exaggeratione, Paulus ipse ad
Rrr 3 iphe-

502 FERIA. 4. POST. 3. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Ephef. 5. 21. Ephesios scripsit dicens. Christus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mudans eam lauacro aque in verbo vite, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata. Ecce quem fructum ex postulat Christus pro morte sua: sanctitatem, munditiam & gloriam, carentem omni macula, & ruga talem inquam exhibuit ecclesiam nostram ipse sibi, id est coram oculis suis. Mihi quidem forte erit gloriosum, quod in se erit obscurum, Deo tamen, ut aliquid exhibeatur gloriosum, nihil inglorium intus, & incute habere debet. Et hoc inquit Augustinus est mysterium albedinis vestimentorum christi in monte Thabor. Proinde inquit vestis eius in monte, quae tanquam nix dealbata effulsit, significauit ecclesiam omni macula peccati mundatam. Et alibi explicans locum hunc Pauli, & quomodo exhibuerit sibi Christus ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, ait: Mundatur haec vestis christi, ut non habeat maculam, extendit eam, ut non habeat rugam. Vbi autem extendit eam fullo nisi in ligno? Videmus quotidie à fullonibus tunicas quodammodo crucifigi, crucifiguntur, ut rugam non habeant. Ecce quomodo sit ecclesia sine ruga: quae tanquam bene mundata in tendicula crucis extenditur. Magnus est qui agit, bene curat, doctissimus artifex est. Extendit in se ligno, & facit nos sine ruga, quos ablundo fecerat sine macula, ipse qui venit sine macula, & sine ruga extensus est in tendicula, sed propter nos, non propter se, ut nos faceret sine macula, & sine ruga. Haec Augustinus. Ecce quā perfecta vita esse debeat: quam a nobis Deus ex postulat, cum sanguinem suum, ut nos mundaret profuderit, & se cruci affigi passus sit, ut nullam in sanctissimo corpore maculam, nullam rugam relinqueret.

Matth. 5. HANC denique perfectionem in nobis Christus desiderat, cuius causa infideles admiratione capti & vitae nostrae integritate commoti ad Dei laudem moueantur. Sic luceat lux vestra, ait Christus, coram hominibus, ut videant opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in caelis est. Considera nempe, quae vita esse debeat, ut pro eius puritate, & excellentia Dei inimici ipsum laudare, & praedicare cogantur. Quia raris colitur, & adoratur hominibus & dicant benedictus Deus cui talis tang, praeclara gens debitum exhibet famulatum.

Hac

Concio secunda.

503 H A E C ipsa perfectio quam Christus ad ecclesiam posuit in eiusdem primordiis, longe, lateque emicuit. Tunc enim Christiani nominis cultus, quae decebat religione colebatur, cum libenter Christiani, Dei amore, vitae discrimen subirent, et veluti ad delicias ad martyrii loca confluere. A quo, ut Basiliius dicebat, Christianis, ab initio erant omnia communia, vita, anima, condicta, multa simul corpora vnum faciens, diuersasque animas in vnam concilians voluntatem. Haec ille. Quod breuius in actibus Apostolorum legimus. Multitudinis credentium, ait Lucas, erat cor vnum, & anima vna. Tam remoti enim erant ab auaritia, ut supra ibidem dicat Lucas, nec quisque eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, neque quisquam eorum erat, pendentes asserabant precia eorum quae vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum: Ducebantur autem singulis prout cuiusque opus erat. At quāto deuotionis ardore flagrabat. Erant autem (inquit) perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Et subdit. Quotidie quopaneem sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate circa domos suas. Deum, & habentes gratiam, ad omnem plebem collaudis erat ecclesia primitiua. Ecce quae sanctitas illa, ubi tanta erat orationis assiduitas, communionis participatio tanta, tantaque mundi abominatio, & odium tamque longe a mundi illecebris separata, tanta denique fortitudinis virtus erat, ut tyranni prius fatigarentur cruciantes, quam Christiani cruciatus tolerantes. Cum hoc animi consideratione pensatur, & cum his quae nostra hac tempestate, in ecclesia animaduertimus comparatur, Quis erit cuius viscera tanta ecclesiae calamitate non commoueantur? Vbi ergo ille ecclesiae condor? Vbi illa bonorum omnium temporalium communicatio? oēs auaritia student à maximo usque ad minimum, ubi est illa magna omnium similitudo animorum, atque coniunctio? Quibus vnus, & idem animus, & idem cor inerat, nunc diuisiones, factiones, simultates intestinae ubique reperiuntur. Vbi adest praeclara illa animi fortitudo cum se in frustra Christiani dissecari paterentur, nequo vnquam modo Christus offenderetur. Nunc enim

Basil. bc. 7.
in diuites
auaros.

Acto. 4.
num. 32.

Act. 2. n.
42.

vel

104 FERIA 4. post 3. Dominica quadragesima.

Iere. 4. n.

vel minimā occasione homines nacti, puerorum licet nēni agatur: lethalia crimina perpetrantur. Vbi etiam assidua illa orandi atque communicandi exercitatio? Nūc ipsum orandi nomen, peregrinū nescio quid sonare videtur, communionēs vero singulis semel annis, aut Iubilei tempore à multis frequentari tantum solite sunt: vbi deniq; illa vitę ducendę puritas, quam olim viguisse legimus? cum nostra hac tempestate nihil, pręter innumerabilia vbiquę delicta reperiamus. Ingentem illam Hierosolymę ruinam vates Ieremias deplorans. *Quomodo* (inquit) *obscuratum est aurum mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platęarum, filij Sion incliti & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testis opus manu figuli.* Quanto melius nos miserandam ruinam, quam diuina hęc Hierosolyma fecit lamentari possumus: eadem quidem est ecclesia, eadem quę vitę institutio, sed non eadem viuendi ratio, non eadem sanctitas, non eadem integritas vitę, Vbi candidus ille nitor, quo fulgebat? Vbi monachorum anchoritarumque, quibus vastę solitudines colebantur multitudo? Vbi inuicti illi, & generosi martyres? vbi sancti pastores quorum solitudine ecclesia regebatur? Cur ergo candore Christianorum non nitet ecclesia? Cum vix apud Constantinopolim, & Argerium scelera reperire possis, quę non in eadem pullulare & perpetrari videantur? Sūt ne ibi homicidia? sunt & apud nos. Ibi adulteria? eadem hic, ibi latrocinia? hic latrocinia. Ibi vsurę? eadem hic exercentur, ibi periuria? hic periuria factitantur. Quę deniquę crimina reperiuntur ibi, quę hic prorsus non reperiuntur? In fidelitatem excipe, & facile tibi persuadebis, Christianos nunc morum similitudine plus infideles quam nostros olim maiores referre. *Quomodo igitur obscuratum est aurum, &c.* Vę nobis si enim vt Christianum decet, vitam institueremus: nihil nostrę fidei inimici in nobis, quod accusare possent inuenirent, veluti Pharisei in Christi discipulis. In quibus nihil quod carpere possent reperirunt, quam quod manus minime lauarent.

Secundus

Concio secunda.

505

Secundus discursus de diligentia quam in republica administranda eiusdem principes, & iudices adhibere debent, vt inueteratis morum corruptelis adhibeantur remedia

(?)

Thema.

Quare discipuli tui, &c. non lauant manus?
Matth. 15.

MAGNO Pharisei antiquarum traditionum. reipublicęq; morum conseruandorum zelo, flagrare videntur: eorum enim acerrimos se defensores exhibuerunt: siquidem tanta adhibita diligentia christi discipulos inculabant, eo quod cum manducarent, manus minime abluerent, cum apud eosdem idē lauandi vsus vigeret, ij scilicet pharisei veluti quidam perpetui iudices Hierosolymis pręsidebant, quibus eiusdę rerum ecclesiasticarū cura, & administratio erat demadata. Quoniam ab ipsis Moysis temporibus statutum est, vt essent in republica septuaginta senes, viri auctoritate insignes, quorū bene gerendę reipublicę munus erat. ad eorū igitur similitudinē scribę illi & pharisei, prouincię illius curā subibant, cuius muneris nomine, & prętextu factum discipulorū apud Christum criminantur. Horum diligentia in pręsenti animaduertite, cum hanc de discipulis querelam, ad Christum deferre vellēt, ab Hierosolymis ad gerasenorum Prouinciā plures leucas distantem, profecti sunt, inaudita nempe res, tantam in re tā minima operam perdere, cum de tanta in re graui & magni ponderis negligentia ij iudices accusari merito possent. Talis terra tunc erat, quę ab Esaia describitur. *Omne caput languidum & omne cor marces, a planta pedis vsq; ad verticem capitis non erat in ea sanitas.* Cumq; sceleribus, a dulterijs scilicet, sacrilegijs aliorumq; criminum, abomin-

Isai. 6.

555

mina.

506 FERIA. 4. POST. 3. DOMINICA QUADRAGESIMA.

minationibus remedia adhibere negligerent, Christi discipulos quod manus toties quoties illi, minime lauarent accusabant. Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Erat tunc Herodes ille rex, adulterij labe irretitus, cumque omnibus, tantum adulterij, & incestus crimen, adeoque perniciosum scandali facinus publice patratum pateret. Horrendo insuper, & immani sacrilegij scelere diui scilicet Baptistæ, nece cumulatam, his, & alijs nobilium curiæ sceleribus simulatis: Christi Apostolos apud ipsum accusare non verentur. Quod manus lauare minime soliti essent: ipsi præte rea inuiolabile honorandi parentes præceptum: eisdemque necessaria sub ministrandi passim transgredi faciebant: hoc nihil curantes de lotione manuum Apostolorum, magna contentione disceptant propterea, quod hi inopes, illi vero potentes extiterint.

N V N C vero hoc idem proculdubio asseuerare possemus. Si enim omnium rerum publicarum administrationem inspexeris, complures horum Phariseorum, scribarumque imitatores inuenies: Qui pauperibus & debilibus, seueriores, & asperiores se præbent, ut iustorum iudicium, & rectorum nomen sibi usurpent, publicique boni conseruatores prædicentur. Minimarum, culparum accerrime penas repetunt, ipsaque leuia crimina pensitant, magnatum tamen, primorumque reipublicæ crimina dissimulant, & paliant. Quod si de eorum grauitate ad eosdem aliquid deferretur, grauitatem extenuant, si vero de eisdem accusantur, causam defendere nituntur, cum contra eos nihil moliri audeant, magnum sibi ex eo damnum formidantes. Qui contra maximo vitio tribuunt. Quod ille aquam ex fenestra, nulla precedente, prohibita monitione effuderit, & transeuntium alicuius pallium macularit. In eum tamen magnatem: qui inopum, & miserorum hominum bona dilapidat, nec verbum quidem audet mutire, si miser quidam, & humilis, potentiori alicui verbum, quod ipsi non placuerit obijciat, protinus omni bonorum substantia spoliabitur. Horum vero magnatum si quis, huius conditionis misero, & calamitoso homini iniuriam intulerit: merito fecisse affirmabunt, si aliquis fame oppressus: fructum aliquem ex hortis decerpserit: penas septies duplicatas exsoluere compelletur. At vero si magnus quidam usurarius, voracis audique lucri generator: magnas ex concubibus pecunias iniuste coacervauerit: nulla pena mulcabitur.

Hi Babylonicis satrapis assimilari merito poterunt: quippe qui cum

Concio secunda. 107

et Danielis ad Deum preces fundere animaduertent: contra inanem eorum legem: malitia ipsorum a rege stabilitam, leonum feritati obijciendum iudicant. Cum vero regem, idolum adorandum proponere, & vni Dei gloriam sibi ipsi usurpare conspicerem, immane profus, & horribile sacrilegium, nunquam vituperare sunt ausi. Quia hic Rex erat, Daniel vero advena quidam ope destitutus.

SVNT denique eisdem scribis, & Phariseis valde simillimi: qui cum Pilato Christum cruciandum tradidissent, teste Ioanne, prætorium ingredi noluerunt: ne contaminarentur, sed ut manducarent Pascha scrupulo adducti, ne forte domum iudicis Ethnicis ingredientibus macularetur. Nec tamen vilo scrupulo mouebantur si Christum cruci affigerent. Eodem igitur modo sunt, ij reipublice iudices, eiusdem ut ita dicam, farinae, scrupulo enim dilacerantur: si hæc miserorum hominum minutula, & puerilia fere peccata relinquant impunita, neque vllum scrupulum inesse iudicant: cum nefaria potentium crimina, & delicta dissimulauerint.

RECTE igitur illis quadrat, quod de ipsis (teste Matthæo) Christus dixerat. Duces ceci excolantes culicem: camelum autem glubunt: quam ipsum bibere audeant, came alias integrum deuorantes. Hieronymus super hunc locum: Camelum existimo esse, secundum sensum præsentis loci, magnitudinem præceptorum iudicium, & misericordiam & fidem, culices autem decimas mentharæ, & anethi, & cymini, & reliquorum vilium olerum. Hæc quæ contra præceptum Dei magna sunt deuoramus, atque negligimus, & opinione religionis in paruis quæ lucrum habent, diligentiam demonstramus. Hæc Hieronymus. Ij igitur eos: qui de oleribus decimas minime fideliter soluerent: reprehendebant, quibus passim graue, & immane delictum esse inculcabant, quod eorum redditibus nonnihil damni afferebat, nefaria vero peccata, quæ fidei, religioni, & iustitiæ aduersarentur: dissimulantes ferebant. Vnusquisque ergo arcana sui pectoris rimeretur: quisquis ille est, qui dignitate fulget. Inspiciatque diligenter si quid in se simile reperit: difficiles enim sunt in his quæ sua interesse possunt, esto, nullius fere sine momenti faciles vero in eo, quod sua non refert, magni licet sit momenti: præbent se difficiles, & acres in eos qui labore, & angustia premuntur, faciles vero, & mites erga eos qui potentes esse videntur.

Ioan. 18.
Matth. 23.

Matth. 23
Ieron.
ibi.

Ecc. 7.
num. 6.

HIS ergo Deus insignis iustitiæ virgam auferre in ecclesiastico vult. Noli, inquit, querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperere iniquitates. Ne forte extimeas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Idest prius quam rem publicam capeffendam suscipias, tui animi integritatem, & fortitudinem scrutare, vires quid valeant considera, si vero in te eam animi magnitudinē quæ iustitiæ præcepta, nullius habita acceptione, exequi faciat, non agnoueris, nullo vnoquam pacto eandem potestatem exercendam suscipias. Ne tibi timorem incutiant diuites, & potentes. Ne forte, inquit, ponas scandalum in agilitate tua. Textus græcus ait in æquitate vel rectitudine tua. Solet enim contingere, ut aliquis animaduertat plane, quid secundum rectam rationis normam facere oporteat: humano tamen timore deterritus, ab eadem iustitiæ executione abducatur, & hac ratione scandalum in huiusmodi rebus quæ frequentius euenire solent sibi præbet. Huiusmodi scandalum sibi Pilatus exhibuit, sciens enim quia per inuidiam tradidissent Iudæi Christum, illis dicentibus si hunc dimittis non es amicus Cæsaris, timuit. ne ab eisdem de aliquo apud Cæsarem deferretur, prouinciæque obediæ munere priuaretur: lauandis ergo manibus aquam postulauit, Christumque infontem esse aperte confessus est, & dixit. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Et tamen eum condemnauit D. Ambrosius ait, quid profuit testimonium perhibuisse innocentis, & velut reum addixisse nequitiae. Nisi quod grauius peccatum est, vnum eundemque & pronunciare iustum, & tradere ut criminosum. Lauerit licet suas manus Pilatus, facta sua tamen non diluit, Iudex enim constans, & bonus nec inuidiæ cedere debuit, nec timori. Hec ille. Ob id ergo sapiens idem præbens consilium inquit Noli querere &c.

Psal. 11.
1.

ET ut intelligas quantum hoc consilium conducatur: ijs præsertim qui reipublicæ principes, & rectores existunt: Memento eisdem iudicibus alium superiorem esse constitutum, qui iustitiæ recte distributæ rationem strictè exiger. Deus, inquit David. Sicut in synagoga Deorum, in medio autem Deos diiudicat. Idest licet iudices terræ sint, veluti quidam Dij, est tamen supremus eorum iudex Deus in medio eorum, attendens qualiter exequantur officium sibi commissum. Vnde in Hebræo loco nominis huius, Deus, est vocabulum Elohim, idest Iudex, & ultor, Appositum sane epithetum quia agitur de iudicio, sicut

cut enim est: Rex regum, & Dominus dominantium. Sic etiam est Iudex iudicum, & Rector regentium populorum. Licet enim Deus inuisibilis sit, omnibus tamen tribunali- bus, iudicijsque pensandis præesse dicitur, ibique secum constituit scabellum, & omnia quæ à iudicibus gerantur, quæque infecta relinquantur, & quæ interius cogitant, & decernunt contemplatur. Cumque suo officio non satisfaciunt, interna animi pulsatione eos admonet. Vsq; quo iudicatis iniquitates, & facies peccatorum sumitis? Idest inique iudicatis accep- tando personas, attendendo facies magnatum, & timen- do illos, quare non defenditis pauperes, &c. His animi pulsationibus Deus iudicum corda perterritat, quæ si satis non sunt, quid ipse sit facturus audi.

HOC Deus in rebelles, & contumaces statuit, quod apud Salomonem olim grauius est comminatus, ubi cum reipublicæ principibus loqueretur, ait. Audite Reges, & intelligite, discite iudices finium terra. Præbete aures vos qui continetis multitudinem, & placetis vobis in turbis nationum, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicatis, nequē custodistis legem institutæ, nequē secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum in his qui præsumunt fiet. Exiguo, enim conceditur misericordia: Potentes autem potenter tormenta patientur. Cuius nam iudicis aures non timent audientes: verba hæc. Animaduertite quæso: quæsit reipublicæ administratæ ratio à iudicibus exigenda. Vbi non solum opera interrogantur, verum etiam cogitationes, seu consilia inquiruntur, quid ergo de improbis iudicibus futurum? Horrende, inquit, cito apparebit vobis. Horredum ait Apostolus, est incidere in manus Dei viuentis. At vero si hoc omnibus horrendum, iudicibus horribilissimum & terribilissimum erit. Quoniam iudicium durissimum his qui præsumunt fiet. Non enim iudicium durissimum his qui durissimum adderetur. Dic obsecro? si solitum Dei iudicium vel cogitare adeo sancti perhorrescunt, ut sanctissimus David dicat. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Si antiquo vasti eremi habitatori, ipsique nullius nisi dese tantum, rationem reddidituro, Sss 3 in

110 FERIA 4. post 3. Dominica quadragesima.

in se tamen sanctitatis splendore fulgenti, horribile Dei iudicium personat. Quid quaso de illo fiet: qui reipublice presidet. Nec de se tantum: sed de tanta hominum multitudine, rationem est redditurus? Ve potentibus. Potentes enim potenter tormenta patientur. Ait Dominus. Et nunc reges intelligite, et erudimini qui iudicatis terram, Seruite Domino in timore, apprehendite disciplinam ne quando irascatur Dominus.

VI S ergo verum tibi exemplar, quo omnia recte gubernes: qualiter Deus iudicet considera, qui quidem sine personarum acceptatione, scit Imperatorum superbiam retundere. Scit & argenteam, aureamque magnatum effigiem refringere, in pulneremque commutare. Scit enim deponere potentes de sede. Scit etiam exaltare humiles, suscitareque de terra inopem, & de stercore erigere pauperem, ut collocet eum cum principibus populi sui. Scit denique manibus flagella arripere, & diuites de templo expellere. Scit & pauperem hospitio receptum consolari, Phariseum, Scribam, & synagogæ Principem reprehendere. Humilibus, & paruulis animum addere, eis denique spondere, nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro, dare vobis regnum, Scit denique magnorum Principum capita diademate expoliare, ipsumque in pauperem, pastorem, & paruulorum capitibus collocare, & pastorem in prophetam, & piscatorem in Apostolum eligere. Regum rex dicitur, viduarumque iudex prædicatur, & orphanorum pater. Ne ergo vos orphanorum reges, eorumque defensores esse dedignemini, estote ergo recti, estote iusti, ne humana aliqua contemplatione declinet iustitiæ status. Quod si feceritis, principatus celsitudo temporalis, ad celsitudinem principatus eterni consequendam plurimum inuabit.

Primus

Concio tertia.

CONCIO TERTIA.

Primus discursus in eos qui aliena peccata servantur, eaque supra modum graui esse censent, propria vero extenuant minimaque esse iudicant.

(.?)

Thema.

Quare discipuli tui &c. non lauant manus cum manducant. Matth. 15.

MAGNA animi consideratione dignum extat, qua ratione, in re adeo leui, qualis erat, manus post vnūquēque cibum non lauant, acres & rigidos se censors ostenderent, cum & ipsi multa eademque graui peccata, quibus obruerentur per omnia ducerent, superbia nempe, inuidia & auaritia quæ publice omnibus in aperto erant, quibus à Christo rephesi arguebantur, ut perspicitur etiam in eo crimine quod illis Christus dominus hodierna die obijcit. Docebant enim Scribæ, & Pharisei filiorum bona non esse parentibus (etiam valde indigentibus) tribuenda: dummodo omnia ad templum deferrentur, inter Phariseos distribuenda, cum hoc aperte quartæ dialogi præcepto aduersaretur.

HOC certe perditissimorum hominum proprium est, qui in suis defectibus & culpis cognoscendis maxime cecuciunt, omnia sua bona esse indicantes. Quod si aliqua culpa digna reperiatur, idem fucato candore illa celare nituntur, multarum etiam excusationum rationes afferunt: ita ut culpa digni nusquam reperiuntur, in aliorum vero rebus pensitandis: lyncis vtuntur oculis, & in omnibus aliquid reprehensione dignum inueniunt sunt quidem rigidissimi proximorum censors, sui vero acerrimi defensores. Si alii

512 FERIA 4 post. 3. Dominica quadragesima.

precioso cultu ornentur, superbix, & arrogantix vertunt. Sivero ipsi exquisitissimè induantur, ornatus, & decoris gratia id se efficere aiunt: ille si cibum sumat, gulæ notam imponunt, ipsi vero si laute, & gloriose vivant, necessitatem opponunt: si ille parcus, & frugi vixerit, avarum esse, dicunt, si vero ipsi pecunijs omnino pepercerint, prudenter se fecisse laudabunt: si ille multa verba locutus fuerit, loquacitatem accusant, si vero ipsi nulla habita ratione verba ubique effutiant, urbanitatem nominant: ille si reticet, ignorantiam vocant, ipsi si tacent prudentiam extollent. Aliena denique crimina stipulæ licet similia sint, montium magnitudinem superare testantur, sua vero delicta montibus licet maiora, minutulæ sibi festuæ videntur.

HIS similis existerat David, eo tempore quo oculorum sibi acies in illo lasciuo Bersabæ conspectu præstricta est, cui vnica allegoria seu parabola Natham peccatum patratu significauit. Refrens damnum, quod ditissimus quidam egeno homini intulit cum ab illo ouem iniuste ademisset. Tunc David ait. *Vixit Dominus quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc, ouem reddet in quadrupulum eo quod fecerit verbum istud, & non pepercerit. Cui Natham tuus vir ille.* Aduertite ergo, quam rigidum, & seuerum se David tunc ostendit, aduersus eum qui ouem illam surripuisse diceretur, reatu mortis incurrisset, ut indicaret, ipse vero Vriæ uxorem arripuit: Insuper, & quo pacto ille in bello desertus a suis occumberet iussit: idque pro nihilo ducebat, nec de eo penitentiam adhuc egerat. si David inualit vitium hoc quis securum se dicet?

NEQVE dissimilis erat alter ille hypocrita, de quo Christus dixerat: *Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? aut quomodo dices fratri tuo, siue eijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo, hypocrita ecce primo trabem de oculo tuo, & tunc videris eijcere festucam de oculo fratris tui.* Hæc Christus Dominus. Pensate quæso rem adeo absurdam: cum transuersam oculis trabem habeat: eandem minime sentiat, festucam vero vel minimam alieno in oculo videat. Et quam sollicitus sit, ut alter festucam eijciat, ipse vero trabem ab oculo expellere negligit. Quod, (ut clarius loquamur) nihil aliud significat, quam nonnulli homines esse: qui proximorum, vel leuissima scelera, atque flagitia sua pro nihilo ducunt. Culpat igitur impius se generator, & exagitat, quod fructus ab institore caro vendan

tur

Concio tertia.

513

tur, ipse tamen ab exercendis vicijs, & turpis lucris adeundis non cessat. Nec minus adulter alium, qui fenestram prospecta uerit criminatur, at vero adulteria quæ ipse perpetiatur non exagitat. Simoniacus etiam quod capellanus alter, seu canonicus vestem linteam non recte corpori adapter vitio tribuit, ipse cum beneficium, Simonica prauitate detineat, non attendit. Loquax denique, atque detractor, siquid vulgo leuiter circumsertur, carpit, nec ipse magnum putat quod omnibus ubique detrahit secreto, eorumque famam lædit. His ergo, & alijs similibus, festuca in alieno oculo displicet, in suis vero nec trabem quidem intuentur.

A N I M A D V E R T E o frater, Deum omnino tuam charitatem desiderare, qui proximum fratrem nominat & ideo dicit. *Tunc vinetis eijcere festucam de oculo fratris tui.* Fratris, (inquit) quia amantissimi fratris oculis te proximum respicere iubet. Te vero in te ipsum rigidum, & acerrimum censores expostulat. Quamobrem tanquam impurum, & spurcum animal a quo abstinere herinaceum haberi in lege iusserat. Id enim significat cheroglyphos ut ait ibi, Theodoretus. Hoc animal vitro, citroque spinis hirsutus extat, canis glomeretur, atque si circumquaque ipsum impetas, grauius ter pungaris, ipse heritius sibi mollis, & suavis est, ceteris vero crudelis & pungens. Illi enim qui huiusmodi bestioles sunt. Vnde ibi a Deo improbantur. Non ergo vult Deus te huiusmodi esse, sed contra mitem erga proximum, tibi vero rigidum & acrem, cumque alium alicuius culpæ notam subijsse grandis licet sit, conspexeris, excuses quo quomodo poteris, & æqui bonique consulas. At vero cum in aliquam vel leuissimam culpam incideris te ipsum accuses, & carpas.

HINC est quod cum christo allata esset adultera. Inclinauit se deorsum digito scribebat in terra, cum ergo persenserat pharisei interrogantes eum crexisset, & dixit eis. *Qui sine peccato est vestram primas in illam lapidem mittat, & iterum se inclinauit scribebat in terra.* Mira certe diuinæ clementiæ ponderatio, quæ in primis se nobis offert, mirabile insuper Christi exemplum,

Tec ad

514 FERIA. 4. post. 3. Dominica quadragesima

Leuit. 20.
num. 10.

ad ea quæ in præsentia aguntur hoc est, in vniuersa Populi Israe-
litici republica. Adeo fama Christi increbuerat, isque tanta pie-
tate, & clementia pollere ferebatur, vt nullum vnquam condem-
nare vellet, sed omnes omnino fauore, & amore prosequi. Pharisei
tunc hoc modo sunt argumtati. Hic nempe vir piissimus est, quæ
circa si interrogetur quid de hac adultera futurum sit? dicet ig-
nosci ei debere, tunc nos occasionem nacti, cum iniustitiæ accusa-
re poterimus, eo quod contra legem Moysei agere videatur, quæ
in Leuitico iubet, quod adulterij crimine conuicta lapidibus ob-
ruatur. Vnde Ioannes dicit. *Hoc dicebant tentantes eum, vt possent accu-
sare eum.* Vt erga proximos, quanuis criminibus obstringantur,
mansueti, & mites esse discatis. Sed nunc ponderate precor quæ
ab eo responsa tulerint. *Qui sine peccato* (inquit) *est vestrum &c.*
Quasi diceret nō ne adeo immane, & horribile alijs supplicium pe-
tere erubescitis, cum vos criminum molle irretiti teneamini? qui-
bus vt melius negotij gerendi modum improbare, scribebat in ter-
ra. Quid scribebat in terra? Glosa interlinealis, peccata eorum ait,
quo nihil aliud ostendebat quam: vt ipsis declararet melius omni-
no futurum fuisse, vt ipsos criminum peniteret, quam vt aliena
peccata supplicij vindicarent. Non quidem Christus delicta im-
punita relinqui iubet. Volebat tamen, vt qui accusaturi alios es-
sent: a se ipsis vliscendi, & peccata vindicandi initium ordiren-
tur.

VT autem scias quam sint Deo infesti huiusmodi homines
animaduerte, longe asperius & durius cum illis, quam cum adulte-
ra actum esse: Illos enim grauitur obiurgauit, adulteræ vero dixit.
*Mulier nemo te condemnauit? quæ dixit nemo Domine. Et Christus ad il-
lam. Neque egote condemnabo, vade et iam noli amplius peccare.* Acrius
igitur, & seuerius actores quam ream tractauit, quid ita Domine?
Nunquid non ab adultera grauiore longe pæne erant repetendæ,
quam ab his quos supra memorauimus? Nunquid homini scrutare
mysteria Dei fas est? Forsam illi peiores multo erant: esto tamen
vt minime peiores essent. Abhorret tamen Deus ab eo qui, in pro-
ximum oculis, lingua, & manibus crudeliter vti velit, vt se vero a
vitiis coerceat, nec manus, nec linguam, nec oculos adhibere cu-
pit.

Pro. 20.
num. 10. PONDUS, & pondus ait sciens mensura, & mensura, vtrūq, abomina-
bile est apud Deū. Hieronymus sic explicat. Hoc est pondus maius
&

Concio tertia.

515

Hierony.

& minus & mensura maior, & minor. Diuersum nanque pondus in
domo sua diuersamque habet mensuram, vt aliter videlicet in se-
met ipso, aliter metiatur in proximo. Qui in suis semper actibus,
quæ laudari, in aliorum vero quæ vituperari possint, timatur. Et
ideo huiusmodi hominem iuste abominabitur Dominus. Quia
nimirum: quantum sibi metipso absque meritis placet, tanto super-
no inspectori merito displicebit. Hæc Hieronymus, abominabile
autem dixit non inuisum quomodocunque: sed abominabile, id est
supra modum inuisum.

HINCorta fuit alia notissima condemnatio Pharisei, qui cū se
ipsum iusto plus extolleret, ceteros vero arroganter despiceret di-
cebat. *Non sum sicut ceteri hominū raptores, iniusti, adulteri, velut etiā
hic publicanus.* En hūc qui oculos perspicaces habebat, vt aliena de-
licta rimaretur, quos non habuit, vt tumidam suam naturam, & su-
perbiam, quæ in corde & lingua versabatur, animaduerneret. Non
enim publicanū humilem respiciebat, qui nec cælum quidem sus-
picere audebat, peccata vero eiusdem publicani, quæ forsam mino-
ra multum, quam ipse putaret esse poterant, perpendebat & ieiunia
sua, aliq, bona opera ostētabat: Nō vero arrogantiam, & vanitatē
qua infectus erat, quid vero de vtroque senserit Deus attendite.
Dico vobis ait Christus *descendit hic iustus* iustus in domum suam ab illo
vbique vides huiusmodi censores vitæ alienæ Dominum detestū-
tem, quia proximum diligendum esse docet. Iudicium tamen alie-
na interpretandi opera sibi soli relinquit. Quod suum tanquam
iudicis maximi munus est iudicare, & reddere vnicuique secundum
opera sua. Et quidem tibi in illo tribunali non imponetur vtiq,
quod alij peccauerint, sed quod ipse in Deum commiseris. Tua igitur
facinora & scelera sic gemebundus obortis lachrymis contem-
plare, vt plangas, & corrigas, vitamque in melius commutes, cæte-
ros vero dilige quanlibet pro eis causam suscipiens. Quod tuum
munus est: quia de eorum delictis est in cælo qui quærat, & iudicet
iudex iustus.

Luc. 18.
num. 10.

Tt 2 Secundus

Secundus discursus, contra eos, qui mundi traditionibus seruientes legem, & mandata Dei frangere non dubitant.

Thema. Quare vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram.
Matth. 15.

QUARTO decalogi præcepto, iusserat Deus filiis parentibus honorem deferre debere. Hunc vero honorem non tantum ad capitis humiliationem eisdem caput nudum ostendendo, reuerentiam exhibendo, & benevolentiam retinendo, sed ad opera expectare docuit parentum penuriæ, ex bonis proprijs. Quoad eius fieri posset, cumque opus fuisset, consulendo. Pharisei tamen, quæ sua erat auaritia traditione, docuerant, filium, dum templo Dei, bona, quæ possidet defferret, & ibi offerret, ut ipsis cederent, nulla obligatione deuinctum manere, ut parentibus necessaria præstaret, longeque melius esse, Deo quam patri eadem offerre. Ratione adiecta illa. Nam eleemosyna patri prodesse potest, cum eadem patris necessitati remedium queratur.

AT seruator noster interrogat hic, videamus ergo. Quare vestris traditionibus Dei legem, & præcepta posponitis. Deus namque perspicue præcepit filium parenti succurre, quare ergo vos obligationem hanc vestris traditionibus retardatis.

PRÆSENS hæc quæstio multis nostra hac tempestate proponi poterat, quare in illa domo, præceptum, quo proximo ignoscere iubemur, violatur. Multum enim temporis intercessit, ex quo simulas cepit inueterascere, & mutuo se colloquio illi priuant. Quare etiam in illa domo mandatum misericordiæ infringitur, in qua vestibus arcæ replentur, pauperes vero nudi præfrigore artibus contremiscunt, in qua quidem magni cerui calium & calciarum acerui exuberant, inopum tamen hospitia singula singulis pauperibus sufficere nequeunt, in qua & abacus argento, & auro

onestus

onestus nitescit, pauperes vero fame conficiuntur. Quare item alia in domo, tantus inest faustus, tantaque ciborum exquisitorum copia exuberat, in qua temperantiæ præceptum exoleuit. In alia autem domo, quare castissimum honestatis præceptum, & castitatis violatur? In alia denique, quare publica alearum exercitia tollerantur, ubi complura Dei præcepta infringuntur, iuratur, ac periuratur, furta, & salatiæ mutuo placent, cauillationes ad inuicem excogitantur.

HIS feræ omnibus respondebitur propter traditionem hominum. Ita mundi legibus, & traditionibus sanctum esse. Iniuria vindicatur, quia mundus leges vindictæ stabilivit, cur ergo tanta vestitum, & ciborum affluentia? quia eorum omnium usus in mundo viget. Cur ergo aleæ, cur periuria, & detractiones? quia hæc omnia mundi legibus sancita sunt. Quibus si dixeris, ea diuinæ legi esse contraria, respondebunt, quod Babylonicæ, satrapæ, Persarum Regi Dario responderunt: *Lex, Medorum est atque Persarum, ut omne decretum, quod constituerit Rex non liceat immutari.* Et vide de qua lege loquantur. Reges suaserant legem iniquam condere, quæ caueretur, nequis Deum ante triginta dies orare auderet, in dicta pœna, ut leonibus obiectaretur, qui contrarium vellet: Res sane multum rationi dissona, & contraria. Quam cum Daniel veluti impiam negligeret, & Deum assiduus interpellaret precibus, ad regem deferretur, & ab ipsis obnixè contenditur, ut pœna a lege infigatur, ita ut leonibus obijceretur, quia Babylonica lex inuiolabilis est. Eodem ergo pacto leges (ut ita dicam) Alcorani mundi se habent, quas mundi sectatores inuiolabiles esse decernunt. Adeoque, ut si ipsæ, vel Dei leges in discrimen veniant, prius Dei, quàm mundi leges violantur tanquam quid debilius, & inferius. Hæc igitur nimia ornatuum & ciborum affluentia, alearum, & spectaculorum assidua libido contra euangelica statuta exercentur. Quæ quia mundus sic statuit, adeo inuiolabiles iudicantur, ut eisdem medendis remedium nusquam inuenire possent. Isa. 33. nu. 72.

ET quis mundum Christianis legislatorem constituit? quis illi dedit auctoritatem leges condendi, legibus Dei contrariarum Dominus, Ait Isaias *Iudex noster Dominus legifex noster, Dominus rex noster.* Ergo si Deus noster est legislator, & Rex, cur igitur Christianus mundum sibi legislatorem admisit? Cur aduersum sancta Dei præcepta detestabiles mundi consuetudines, & corruptelas

Ttt 3 ausus

518 FERIA 4 post. 3. Dominica quadragesima.

ausus est allegare. Cū Christus refert, legē de diligendis inimicis, huiusmodi loquendi modo vsus est. *Ardistis quia dictū est antiquis, diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros, &c.* Ego autem, habet autem, dictū illud. (*Ego autem*) emphasim quandamque loquentis maiestatem adeo excellam, vt ipsa tantum sufficiens videretur: quæ vniuersam priscorum auctoritatem demoliri, & labefactare posset. Nec ratio ni repugnat, imo quadrat mirificē. Quæ nāque auctoritas reperiri poterit: quæ sibi ē contrario Dei auctoritatem reluctantem ferat. Quis enim traditiones, consuetudines, seu corruptelas, & alia mū di dicta, vbi lex, & Dei voluntas, & hæc cœlestis dictio. *Ego autem* repugnat, allegare audebit?

Si te vero eiusdem auctoritas non modo regalis, verum etiam diuina: parum mouet? Apostolum Audi Iacobum. *Vnus est*, inquit, *legislator, & iudex, qui potest perdere, & liberare.* Si Deum legislato- rem nequaquam pertimescis? ipsum iudicem, qui condemnare, & saluare potest, pertimesce. Cupiebat enim Rex Madianitarum, vt Balaam populo Israhelico malediceret: Qui quidem à Deo, ne face- ceret, fuerat inhibitus. Ecce hic Balaam in discrimine constitutum elegit tamen Dei iussa capessere, & populo benedixit, cui Rex ira- tus ait, *Quid est hoc*, inquit, *quod agis, vt malediceres inimicis meis vo- catis te, & tu ē contrario benedicis?* Respondit Balaam, num aliud possū loqui, nisi quod iusserit Dominus? Cur ergo non poterat? Erat ne ei à Deo ablata potestas? Certe Deum timuit, cum enim ipsi angelus appareret qui gladiū manu vibrabat, ipsoque minabatur, si populo malediceret, nō fuit ausus illi male precari. Iecirco se nō potuisse asseruit. Vtinam Dei in nobis timor inesset! ne quo certe nos hominum, vel potentissimorum principum, et Regum iussa à recto consilio abducerent. Vnus enim est legislator, & iudex, qui potest perdere, & liberare.

DICITO mihi frater, cum apud Deum Christianæ religio- nis ratio à te sit exigenda, quam tibi excusationis causam, mun- danæ legis obseruatio prætendet? Quare transgressus es præ- ceptum istud? Quia mundus præceperat oppositum. Bel' a qui- dem ratio, cum Deus contrarium dicat, quid refert sic mun- dum dixisse? Num mundus tuam defensionem suscipiet, cum Dei iudicium adeas? Misera idololatriæ seruitute Israhelicæ, reli- gionis. 3. 6. *Quo Deo tenebantur quibus Moyses ait, iudicabit Dominus populum suum*

Concio tertia.

519

suum, & dicet, vbi sunt Dii eorum, de quorum victimis comedeant, edi- pes, & bibebant vinum libaminum? surgant, & opulentur vobis, & in necessitate vos protegant. Hoc est quod his mundi sectatoribus in die illa tremenda Dominus dicet. Vbi mundus est, cuius amore supra modum flagraueris, cui ad nutum obtemperastis? cui fidelissi- me credidistis? Ipsum nunc innocate, vt opituletur vobis. Pote- rit ne tunc ē manibus Dei vos mundus eripere? Minime sanc. Cur ergo impijs eiusdem traditionibus: sanctas Dei leges viola- re audetis, in cuius manu nostra salus sita est? Quique tunc sug le- 1. Ro. 3. gis desertores acri est censura puniturus? Sacra pagina refert Sau- num. 12. lem Regem cū maximo, & periculoso belli discrimine conflicta- retur, sacrum immortalī Deo contra ipsius Dei præceptum fecis- se, vt hac ratione illum placatum redderet. Quod factum. Samuel improbavit, Saulemque reprehendit. At Saul volens culpam à se dimouere, ait, *Compulsus obtuli holocaustū, cui obiecit Samuel. Stultē egisti, nec contempsisti mandata Domini Dei tui. Quod si non se- cisses, iam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israhel in sem- piternum, sed nequaquam regnum tuum ultra conseruet.* Iustam profecto excusationis causam opposuisse videtur, qui se in maxi- mum belli discrimen redactum circumspectans, rem quæ speciem pietatis præferre videbatur, Deo obtulit. Eius nihilominus ex- cusatio reprobata est. Si talis ergo excusatio quæ iusta videbatur, non admittitur: Quo pacto vultis hanc admitti excusationem ita- futilem, & inanem? Videlicet id mundus præcipit, & in vsu est apud homines. In nostro ergo euangelio, nullo modo contra præ- ceptum, quo iubetur parentum necessitati consulere, agi conce- ditur, etiam si facultates parentibus eroganda: in pios templi vsus impendantur. Quo igitur pacto obtemperandi mundo, eiusque va- nitatibus inferuendi excusatio admittetur?

DICES si leges mundi parui fecero, infamiae notam subibo. Sa- tius tamen tibi est à mundo contēni quam a Deo condemnari. Cō- pertum habebat Daniel, discrimen non solum honoris, verum et vitæ subire, si preces contra leges Babylonice funderet. Nihilomi- nus tamen, ne erga Deum in officio deficere videretur: Deum palā vt solitus erat, deprecatus est. Hoc enim intra se se cogitabat. Me- lius mihi longe erit leonū vnguibus me dilacerari, quam in Dei ma- nus incidere. Horrēdum enim est incidere in manus Dei viuentis. Nūc vero leonū dentibus, quod à mundi legibus deficiat, dānatus, nō es, & tam

Dan. 6. num. 20.

520 *Feria. 4. post. 3. Dominic. quadragesima.*

& tam facile animum despondes, vt mundum repudiare nō audeas. hoc vltēius dicas, obsecro, cogitas ne ob id quod mundi fastus, & leges, flocci perpendaris te alicuius, vel minime rei iacturam esse facturum? falleris vtiq; quia in eodem quo te mundus damnare curarit. Dei auxilium pręsto tibi erit. Non ne Daniele aspicias, quem non solum Deus cęlesti diademate coronauit, tanta re animose gesta, verum etiam in mundo, ipsum beneficio, & fauore est persecutus, & à leonibus tutatus. Si te mundus dedecore damnat, esto animo forti, ne timeas. Deus erit acerrimus tui honoris patronus, ipse enim efficiet, ne mudi vnguibus vel minima tui honoris particula laceretur. Nimis enim honorati sunt amici eius, animaduerte diligenter, & eos, qui mundum conculcare nituntur maiori honoris priuilegio decoratos circumspecies. Plures nanque Diuus ille Franciscus cilicio, saccoque indutus, quam mundi huius principes, qui preciosissimis vestibus inducebantur, apud omnes habebatur. Nihil denique, si Christum colueris, damni apud mundum parieris. Quiquidem, quanuis aliquando de te detrahat, silebit tandē. Et quanuis initio tua facta vituperet, vitioque tribuat, postea vero laudi ducet. Et licet inuitus sanctitatem tuam, Christianam quę pietatem agnosceret. Et quod in viro studioso imitari mundus non audet, venerari, & reuereri cogetur. Plurimi denique faciet mundus eum, à quo ipse despicitur, & plurimi habebit illum, à quo ipsemet pro nihilo ducitur. Deus autem gratiam gloriamque tribuet sempiternam.

CONCIO QVARTA.

Discursus primus, diuinum cultum hortatur.

(1.)

Them. Vos autem dicitis, quicunque dixerit patri vel matri &c.

COMPERTVM est omnibus horum hominum figmentum, quo vt pręcedē cōcōne vidimus, persuaferint hominibus,

vt

Concio tertia.

521

vt templo manciparent, quę parentibus erant eroganda. Maior ergo, & ardentior deuotio, erga diuinum cultum, pięque templi opera tunc vigeat, quam nunc, siquidem his quorum magna copia exuberat, persuaderi minime potest, vt Deo, eiusque cultui aliquid tribuatur. Tunc, quę patri erant concedenda, tollebantur, vt templo dedicarentur, vel etiam contra Dei pręceptum. Nunc autem nec de his quidem, quę vanitati, lasciuie, libidenique dicantur, aliqua impios vsus impenduntur, licet Deus id pręcipiat: quo circa hominum palatia immensa rerum suppellectili redundare, sacras tamen ædes nullo ornatus decore sordescere videbis. Dedecet quidem mense tuę vnā, aut alteram minus elegantem mappam sternere, altari vero Christi, vbi sacrosanctum mille mysterium celebratur, sordidas, squalidasque mappas apponi. Habes igitur tibi fericas vestes, aliasque auro intextas. Sacerdotum tamen, & altaris ornamenta sordescunt, & vetera discissaque erunt? Abacus tibi preciosis & aureis vasibus, patinisque argenteis, & affabre laboratis splendet, cum sacrosancto, diuinoque cultui nec talia quidem, sed longe viliora, in tua ipsa parochia cernantur. Sed illud peius intextam, impudicę scēminę tribuas, cumque Deo dimidiam, vel minorem huius reipartem erogare petaris, tunc pauperiem, & rei familiaris penuriam excuses. Et quid magis dedecens, quidque rationi magis contrarium poterit inueniri.

CVM Magnus ille Alexander Dijs sacra faceret, cuidam sacer-
ti visum est plus Thymiamatum, & aromatum, quam opus esset,
consumi. Qui Alexandro cum diceret, vt ingenti sumptui modū
statueret. Huic nihil Alexander respondit: Sed cum Persiam per-
agraret, eidem sacerdoti magnam aromatum quātitatem misit, hoc
addito, ne sis parcus in Deos. Contemplate rogo, huius ethnici
religionem, & quam rationem haberet cultus Deo debiti. Homi-
nem enim erga hominem se parcum prębere, non est mirandum,
erga Deum tamen ferri minime potest. Et quanuis Deo nulla vn-
quam obligatione teneremur, ob id solum quod Deus est, quouis
magno dignus est obsequio. Quibus tamen officijs colendus est
cum tot nos beneficijs cumulauerit?

CVM olim Deus sibi tabernaculū fieri iussit, Moyses a populo
opes, vt necessaria templo sufficeret, petijt. Sacraque ibi pagina te-

Exod 31.
num 4.

V v v ferente

ferere in hunc modum egressa est omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moyli. Obtrulerunt mente promptissima primitias Domino ad faciendum opus tabernaculi testimonij. At omnes illae primitiae parui iniquies sunt precij, sicut etiam sunt eae quas nos Deo offerimus, sane nunc quaecunque Deo praestantur: parui sunt precij tunc vero magni: Audi quod sequitur. Quid quid ad cultum, & ad vestes sanctas necessarium erat viri cum mulieribus praeberunt: armillas & inares & annulos, & dextralia, omne vas aurum in donaria domini separatim est. Si quis habebat hyacinthum & purpuram, coecumque bis tinctorum, hyssum, & pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas argenti, & auri arisque metalla obtrulerunt Domino. Omnes viri & mulieres mente deuota, obtrulerunt, donaria. Ecce quo studio dona dederunt ad diuinum cultum, eoque animi feruore, ut scemina recte ornata, & composita, inares Deo elargiendas sibi ademerit. Nunc ergo ipsa scemina Deum, si posset expoliaret, ut suas inares, & nonas constaret. Denique adeo omnes munifici, & liberales in donis Deo offerendis extiterunt, ut illius negotij gestores, & architecti Moysen conuenirent, & dicerent. Plus offert populus, quam necessarium est. Iussit ergo Moyses praconis voce cantari. Nec vir nec mulier quicquam offerat ultra in opera sanctuarij. Mirandum sane quod praconis voce dona inhiberi opus esset. Nunc vero concionatorum voce necessarium est eleemosynam extorquere. Neque reperiri poterit qui sponte velit elargiri. Magnum certe iudicabant, sibi a Deo collatum beneficium, quod de suis ipse sibi officium praestari voluisset. Nos vero ingens eidem obsequium nos exhibere existimamus, cum aliquid vel nullius pretij ei donandum offerimus. Tunc denique maximi illi faciebant augustissimum Deo tabernaculum, apud ipsos construi. Ob eamque rem, plus quam opus erat conferebant. Nunc vero tantum Dei beneficium aestimare negligimus. Id circo nec illud quod necessarium est, ut Deus aliqua religione, vel mediocri apparatu coli possit, tribuimus. Ac subinde dicimus, barbaros illos, & seruos fuisse, & timoris lege frenatos nos vero magis nobilitatos dilectosque filios, qui amoris lege viuimus, appellamus. Sed videre satis nequeo: qua in re amorem Deo magis quam prisci olim demonstramus, cum plus ipsis parci simus erga Deum. Vel ut melius dicam, cum ipsi fuerint maxime generosi, nos vero parci: Amor etenim qui in opera illico non erumpit amoris nomen immerito usurpat. Et quid putas Deo praestare quauis

Exod. 36
num. 5.

quauis eidem cuncta quae possides erogaueris?
S A N C T V S ille Rex Dauid magno animi desiderio, quo flagrabat, ut Deus inter homines habitare dignaretur, atque ab ipsis eidem recta praestarentur obsequia, filium Salomonem ad se vocari iussit, ipsique, ut opus domus Dei perficeret iniungens dixit. Ecce ego in paupertate mea praeparavi impensus domus domini auri talia centum argenti mille millia talentorum, aris vero, & ferri non est Pondus, vincitur enim numerus magnitudine. Igna & lapideus praeparavi ad vniuersa impendia. Surge igitur, & fac & erit domus tecum. Videtur sanctus ille Rex, de regali patrimonio abunde paulatim detrahente, quod huic operi perficiendo donaret. Sic enim dicit alibi. De peculio meo Ipseque nimios sumptus quos alij, reges facere solent in rebus mundanis: in diuinum cultum liberalissime impendebat. Et cum immensa esset munerum multitudo, quia erat immensa rerum copia, asseruit exigua ea omnia esse. In paupertate (inquit) mea praeparavi. Tu vero si altari ornatum aliquem praeberis, templum locupletasse dicis. Filio suo opus mandabat, dicens. Opus grande est neque enim homini praeparatur habitatio sed Deo. Satis ergo perspicitur quanta ipse reuerentia, & religione Deum coleret, Satis etiam apparet: quantum illa in nobis desideretur, si quidem neque ea quae amici ne dicam mundi & vanitatis causa facimus: ob vnum Dei amorem, cultumque praestamus.
SI ergo Dauid tanta animi solitudine satagebat, ut cultui diuino magnifice inferuiret, filius etiam eius Salomon, non se parcum: sed potius ita se: circa eundem cultum liberalem ostendit, ut si vellem ea omnia, quae in illum insumpserat memorare, longum mihi esset, vobisque fortasse molestum. Legite caput. 6. libr. 3. Regum, & caput. 3. secundi Paralipomenon & ubique diuitiarum magnitudinem, quae tam a Dauide, & Salomone, quam a ceteris priuatis populi Israel, templo, eiusque cultui oblata fuit mirabimini. Erat enim tanta auri copia, ut sacra pagina referat, nihil esse in templo quod auro non tegetetur. Cumque adeo Salomonis dona preciosa essent, ut omne estimatione vinceret, summaque esset, diuitiarumque magnitudo quas operi conficiendo contulerat, flexis humiliter genibus dixit. Ergo ne credibile est, ut habitet Deus cum hominibus super terram. Si caeli & terra caelorum non te capiunt, quanto magis domus ista quam aedificauit. Utinam nos, hunc eundem Dei beneficij suspiciendi modum, nobis ipsis praescriberemus. Quod quidem beneficium a Deo in nos potius

5. Par. 22
num. 14.

1. Paral.
29. nu. 3.

3. Reg. 6.
nu. 72.

2. Par. 6.
nu. 18.
Et 3. reg.
8. nu. 27.

524 FERIA 4. post. 3. Dominica quadragesima.

tiori modo perfectum est. Si denique æstimaremus, parum aut nihil nos efficere, iudicaremus etiam si Salomonem in offerendis muneribus vinceremus. Aderat sane Deus in templo illo, sed qualiter Salomon subdit. *Ad hoc*, inquit, *facta est domus ista*, ut respicias orationem serui tui, & populi tui Israel. Ecce cur ibi Deus aderat, nunc autem ob excellentiorem finem adest, Non quidem solum, ut exaudiamur ab ipso, verum etiam, ut reipsa, suaque ipse diuinitate, & humanitate in sacro sancto, illo mysterio, inter nos habitaret. Ad quem nos cum eodem præsuri, eundemque, manducaturi accedimus. Quid igitur faceret Salomon, si tanto pignori custodiendo templum construeret. Verum tamen est collocare voluisse testamenti arcam. Illa tamen arca præstans erat, eo quod continebat manna huius sanctissimi sacramenti figuram, ob idque, in tanto, & tam eleganti templo meruit collocari. Quo ergo honore dignum est, id ipsum verum, & reale mysterium attende obsecra ea quæ nunc vulgo fiunt, quod dolendum est. Circumspice templa ita tenuiter, sordide, & impolite administrari, ut vir probus, & honestus verecundaretur, si intra priuatos parietes tantam incuriam, tenuitatem, spurcitiamque videret. Ingredito cellulas ubi sacræ vestes præparantur, ornatus, & Dei suppellectilia, quæ in templis, quam plurimis reperiuntur. Ea esse animaduertes, ut in ipsis Maurorum ædiculis, elegantior, & preciosior vestium ornatus sit. Non igitur est mirandum, si Christus apud Hæreticos templo de reliquerit, cum ita indecore illa ab hominibus colantur, atque exornentur.

RESPONDEBIS forsam, rem familiarem tenuem esse, quotidianos vero sumptus maiores quam & facultates ferant, credimus sane humani generis hostem exquisitos ubique sumptus excogitare, ita ut neque, quid Deo dari possitis super sit. Curat nempe hostis bona sumptibus supeditare, ut eadem ex hausta iam sumptibus ostendentes apud Deum causam illiberalitatis prætere posse. Mundi autem diuites scire satis nequeo, qualiter excusari, & hac causa defendi villo modo valeant, cum in republica profusos sumptus faciant, illosque inaniter in vestibus arte laboratis, venationibus, alearum exercitijs, epularum comestationibus ponant. Ne igitur per Deum immoderantem in res a deo futiles, & inanes facultates tuas in sumas. Si vero eas mundus a te exigere videatur, ab eodem auferto, ut offeras Deo non

VCIO

Concio quarta

525

vero a Deo auferas, ut desferas mudo. Detrahet saltem libidinosus, & lasciuus aliquid de multis quæ meretricibus quotidie elargitur, quod Deo tribuat, &c.

ARBITRARIS ne multum a te hic postulari? cum a te Deus rationem exigit eorum, quæ in peccatis consumpsisti, & quæ ad eius templum erant necessaria. Erit ne tibi excusatio iusta, non habui, non potui? Habuisti utique, & potuisti. Vt quomodo omnis iniquitas opulabit ostium. Diuites, potentelque non ne pudore ruberis, cum sacerdos rem sacram facturum vestibus valde triti altare adit. Diuites igitur inanem excusationem prætendant. At vero pauperes excusabuntur ne? excusari posse videntur: non enim, inquit, vult Deus pauperem pauperiorem fieri. Ecce aliud deliramentum: arbitrantur homines se inopes paulatim fieri si Deo dona deferant, sed certe facilius, si illa non tribuant, in paupertatem, inopiamque deuenient, quod ex his quæ subijciemus manifestum fiet.

CVM populus Dei, a Babylonica seruitute in Hierosolymam transmigrasset, ob aliqua impedimenta, quibus impediatur, ne templum Domino edificaret, dicebat. *Nondum venit tempus domus Domini edificare*. Quibus a Deo Aggeus propheta mittitur hæc dicturus. *Nunc quid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista (scilicet mea) deserta. Ponite corda vestra superbias vestras, seminatistis, & non estis inebriati. O peruisistis vos, & non sitis calefacti, & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum. Quod ut melius intelligerent, iterum apertius eisdem explicuit. Domus mea deserta est, & vos festinatis, unusquisque in domum suam. Propter hoc suspendet germen suum. Et vacui fecitatem super terram, & super montes, & super triticum, & super vinum, & super oleum, & super montem huus, & super homines, & super iumenta, & quacunque prorem minuum. Animaduertite quæ sibi reportarunt, ex eo, quod suis bonorum deferri opinarentur, quantum Dei templo tribuere denegassent. Cum tamen eo maiorem iacturam fecerint, quoque possides aliqua impertiri nolueris. Neque vero Deus in te parcus erit, si tu erga eum magnificus sis, & liberalis. Animaduerte*

VVV 3

quo

526 FERIA. 4. post. 3. Dominice. quadragesime.

quo pacto cum Israelitis actum est, cum tot opes tabernaculo ædificatio tribuerunt, ut necesse fuerit eos præconis voce admone-
ri, ne plus offerrent. Spoliauit namque Deus alias mundi nationes
fundis, agrisque omnibus, & diuitijs, ut Israeliticis daret. Sicuti
Dauidi, & Salomoni regibus acciderat, qui tanta animi liberali-
tate, & magnificentia templum Deo dicarunt, ut nullo vnquam tem-
pore regnum adeo nobilitatum, diuitijsque, affluentibus splenduerit. Ita ut à
mundi finibus ad Salomonis opes, & magnitudinem videndam
confluerent. Non enim magnificum, & largum esse erga Deum
causa est, quo quis in pauperiem deueniat. Pateretur ne Deus ho-
minem diuitijs extenuari, ex eo quod ille in diuinum cultum impen-
sa sint? Nequaquam. Vir si quidem nobilis minime feret, aliquem
damno affici, eo quod beneficia ab eo susceperit, sed potius nouis
illum beneficijs cumulare curabit.

ALIAM autem excusationem ij ob quam nulla dona templis
deferant habent, scilicet quia cum sacerdotes plerumque ditiores
sint, ipsiisque ex templis multi, & magni redditus perueniant, eos-
dem oportere templorum necessitatibus subuenire. Fateor ipsos
hac obligatione deuinctos non mediocriter teneri. Ius enim exi-
git, ut sacerdos qui neque uxorem nec liberos alere tenetur, ac ve-
luti cliens, seu Dei familiaris ex ipsius reddituum stipendijs sus-
tentatur, diuino cultui necessaria ex eisdem prouentibus submi-
nistret. Dedit tamen, ut ea ab eisdem, in aleis, epulis, preciosa
rerum suppellectili, vanitatumque deliramentis insumatur. Diuus il-

le Bernardus plangebat hoc dicens. Ecce sicut populus, sic sacer-
dos. Similiter volunt in hoc seculo fieri diuites, similiter, imo
abundantius suam hic præcipiunt consolationem. Hæc Bernar-
dus. Obijcies forsam rite te templo, & altari inservire, ideoque
iure illius facultatibus uti. Nam ut Paulus affirmat. *Dignus est ope-
rarius mercede sue*, & in. 1. ad Corinthios. 9. *Qui altari seruit, de
altari uiuat*. Respondet S. Bernardus supra, de altari uiuat, ut iux-
ta eundem Apostolum alimenta, & quibus tegatur habens, his
contentus sit. De altari uiuat, non superbiat, non luxurietur, non
denique ditetur, non sibi de bonis ecclesiasticis ampla palatia fa-
bricet, mutans quadrata rotundis. Nec loculos inde congreget
nec in vanitate, aut superfluitate dispergat, non extollat de faculta-
tibus ecclesie consanguineos suos, aut nepotes (ne dicam filios)
nuptui tradat. Neque enim ordinauit Deus, his qui euangelio ser-

Concio quarta.

527

seruiunt, de euangelio, quarere, aut habere delicias, vel orna-
tum, sed viuere tantum ex eo, sed quando poterit necessarijs
esse contentus, qui eo animo intrauit, ut stipendia cleri, in usus
voluptatis, curiositatis, & vanitatis congregat, seruet, expendat.
Hæc ille.

QVEREBATUR olim Deus de quibusdam æthnicis idolo-
rum seruituti miserrime mancipatis, dicens. *Argentum meum, &
aurum cultitis, & desiderabilia mea. & pulcherrima intulistis, in delu-
bra vestra*. Hoc in loco Deus duplicem sibi iniuriam irrogatam
esse queritur, altera quidem est, quod suis bonis spoliatus sit, alte-
ra vero, quia ab illis diuinum eius numen in delubris suis pollu-
tum, ac funestatum sit. Hanc idem ipse duplicem iniuriam sibi a
suis ministris irrogari queritur. Tum quia ecclesiastica bona, quæ
crucifixi patrimonium existimatur, ab ipsius obsequio debite præ-
stando detrahuntur. Tum etiam quod in profana, & illicita in su-
muntur. Auferunt enim sacerdotes ab altari, quæ suæ mensæ
deseruiant. Et a diuino cultu detrahunt ea, ex quibus ipsi, siue
consanguinei cultu victuque abundant. *Conuertam igitur*, inquit
Dominus *retributionem vestram in caput vestrum*. Hoc enim vos
supplicio mulctabo, ut scilicet omnibus vos bonis, ac fortunis
priuem, quibus mea templa expoliatis. Et hac ratione me in bona
mea propria auctoritate restituam. Finem denique ipse Deus im-
ponet ausis & delicijs vestris, strictoque rationem exigit Christi
patrimonij, quod nimis laute obliguristis. Si ergo à coniugato, &
seculari quouis, quod diuino cultui defuerint, penas est repetitu-
rus, Quas vero à sacerdotibus, quibus ut hoc præstare valeant bo-
na collata sunt?

SED tandem si ecclesiastici scandalum in hoc præbent secula-
ribus, ex eo minime moueantur. Faciant namque. Quod ab ipsis
edocentur. *Super cathedram enim Christi illi sedent, sed secundum
opera eorum nequaquam faciunt, &c.*

Secundus

528 FERIA. 4. post. 3. Dominica quadragesima.

*Secundus Discursus in quo ostenditur exigendam esse à praelatis rationem eorum scelerum quæ à subditis patra-
ta fuerint.
(.?.)*

Thema. *Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum, non enim lauant manus, cum panem manducant.
Matth. 15.*

QUANTVIS ea culpa, quam Iudæi hodierno Evangelio vituperant, Christi discipulos inculcare videatur, non tamen ad eos sed ad ipsorum magistrum Iesum quærimonia deferatur. Quod si revera culpa aliqua ea esset, non immerito in magistrum potius quam in discipulos, Pharisei illam contulissent. Subditorum enim flagitia, praelatis sepe tribuuntur.

HOC enim apud se considerare debent, qui aliis præsumunt, quod ab ipsis requiretur ratio eorum scelerum, quæ a suis inferioribus commissa fuerint, & a iudicibus quæret Deus: Quare ministri vestri non lauant manus? Cur munera sibi delata, à legibus tamè prohibita recipiunt. Et diuturnum scelera impunita relinquunt, egenorum vero delicta graviter accusant. Reipublicæ etiā moderatoribus opponet: Quare vestra reipublicæ magistratus, ac ciues non lauant manus suas, cum munia sibi commissa exercerent? Cur inique atque iniuste pecunias usurpant, & inique munia sua obeunt.

O B I I C I E T item parentibus, quare liberi vestri non lauant manus? Cur scilicet, se totos libidini, turpiquè voluptati dedunt? Cur vanitati student, & in res omnino futiles, ac nugatorias, operam pecuniasquè impendunt? Quod si op-

timam

Concio quarta.

529

timam harum rerum rationem non reddant, ea ipsis vitio vertentur, & ob suorum subditorum flagitia graviter acerbèquè puniuntur.

P L V R A huius rei exempla sacrae litteræ suppeditantur: Sed unum duntaxat non præter mittam in sacra regum historia relatū. ubi præpotens Deus hoc mandatum dari iussit Heli sacerdoti: *Quare calce abiicisti victimam meam & munera mea, quæ præcepi, ut offerantur in templo, & magis honorasti filios tuos quam me, ut comederes primitias omnis sacrificij Israel populi mei &c.* Ecce dies venturi & pracidam brachium tuum &c. Si attente hoc in loco conspiciamus, quis nam culpam susceperit, quæ huiusmodi pena mulctatur, intellegemus sane, non sacerdotem Heli, sed ipsius liberos illud peccatum perpetrasse, illi enim primitias sacrificiorum absumebant, & tamen eorum pater supplicium subiit. Et quanvis ille filios suos his verbis obiurgaverat: *Quare facitis res huiusmodi, quæ ego audio, res pessimas ab omni populo? Nolite filij mei, non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini.* Si peccaverit vir in virum placari ei potest Deus si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? Quanvis inquam Heli hoc modo filios suos increpasset, cum illo actum est alpere. At cur ita Deus optimus in illum animadvertit? Divus Chrysostomus Respondet. Cū vita, inquit Heli esset. Irreprehensibilis, tamen quia filios calcantes Dei legem non cum severitate corripuit, cum filijs pater iure punitus est, & graue supplicium subiit. Atque idem Chrysostomus alio in loco inquit: Minas Heli addere debuerat, & à suis filijs conspectū amovere, etiam & verberibus afficere. Sed cum intempestive illis parceret, & suam perdidit, & illorum salutem. Beatus Hieronymus ait Heli corripuit filios, & punitus est, quia non peratores corripere debuit, sed abicere: quid faciet, qui gaudet ad vitia, quæ emendare non audet? Theodoretus item explicans hunc locum. Horum inquit iniquitas non egebat levibus medicamentis, sed acerrimis. Oportebat ergo eum post primam, & secundam admonitionem si perseverassent in nequitia, eos a templi ambitu expellere. Hec ille. Præterea animadvertendum, non dictum esse, Heli: quare filij tui abiecerunt victimam meam & munera mea &c. Sed quare abiicisti victimam meam. ubi pater particeps efficitur culpæ, quæ filij duntaxat susceperant. Quia filiorum, subditorumquè peccata si a parentibus & Prælati impunita relinquuntur, in eosdem par-

Xxx

tc

130 FERIA 4. post 3. Dominica quadragesima.

tes, & praelatos conijciuntur, ipsique eorum penas acerbissime soluent.

QVA propter doctor ille gentium Paulus praelatos admonet in hunc modum: Qui praeest in solitudine. Non quaecunque curam in illis requirit sed anxiam, atque sollicitam. Quo circa cum idem Apostolus obseruantiam, & obedientiam, subditis suadet. *Rom 12. nam. 8.* Obedite, inquit, praepositis vestris, & subiaceat eis. Ipsi enim peruigilant, quasi ratione pro animabus vestris reddituri. *Hebr 13. uon. 17.* Peruigilat. ait. Non enim facit vigilare vel remisse vigilare, sed peruigilare, id est magno studio ac solitudine vigilare. Quia ratione pro animabus vestris reddet in severissimo illo equissimi iudicis tribunali. Quam ob rem D. Chrysostomus in hunc Pauli locum: Audiant, inquit & principes. Quoniam sicut obedientes oportet esse qui reguntur, sic etiam rectores, & Principes vigilantes decet esse, ac sobrios. Periculum enim imminet omnium quos regis, mulierum puerorum, & virorum rationem tu redditurus es. Miror si potest saluari aliquis rectorum. Haec Chrysostomus. Cuius quidem verba magnum praelatorum animis timorem incutere debent, & nos ab eo munere desiderando maxime arcere. Quod si quis aliorum gubernationem suscipiat peruigilare eum oportet, tanquam rationem pro illis redditurum: quemadmodum enim a pastore stricta ratio exigitur: illius ouis, quae in grege sibi commendato perit, vel a lupo deuorata est. Neque si quam afferat excusationem admittimus, eo quod penes illum sit omnium cura, quas quidem ipse omni ratione tueri debet, incolumesque seruare. Sic etiam rationem exiget Deus optimus maximus ab his, qui aliorum gubernationem suscipiunt, & si forte subditi pereant, vel a teterrimo illo inferorum lupo dilanientur, gubernatorum culpa, & negligentia, haec omnia scribentur. Quippe qui subditorum vitam sibi commissam, peruigili cura, ac diligentia tutaturi, ac defensuri erant.

Cum vigilantissimus ille pastor Iacob. rationem reddidit socio suo Labam, de his ouibus, quae illi cure fuerant. *Gnes. 31* Ego (inquit) damnum omne reddebam, quidquid furtim peribat, a me exigebas. Diu nonnumquam aestu urgebar, & gelu. Fugiebarque somnus ab oculis meis, sicque viginti annos in domo tua seruiui tibi. Quod si adeo stricta ratio exigitur a vigilantissimo pastore earum ouium, quae parui quidem sunt, quam rationem exiget Deus ab illis quibus pretiosissimum suum gregem custodiendum commisit.

Vae

Concio quarta.

531

Vae inquit Dominus pastoribus Israel. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod aegrotum non sanastis. Quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quaesistis. Vobis vobis inquam, qui animarum pastores estis haec verba ab immortali Deo proponuntur. Qui quidem cum oues suas preciosissimo suo sanguine emerit, aegre, ac moleste fert, si vos ipsos in illis custodiendis, inertes, negligentisque prebeatis. Vobisque vitio vertit quodcumque damnum illis illatum. Incumbite ergo diligenter in eorum custodiam. Sic enim. Dei vindictam effugietis, & cum administrationis munere preclare functi fueritis: caelesti premio, ac remuneratione afficiemini. *Ez. ec. 34. nu. 2.*

CONCIO QUINTA.

Primus discursus, in eos qui extrinsecus tantum boni haberi desiderant. (?.)

Them.

Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me. Matth. 15.

VERBA haec peculiare quoddam vaticinium sunt, quod cecinerat Isaias Propheta multis ante temporibus, quam hi qui Hierosolymis boni extrinsecus habendi erant, in vitiis essent. Et ut compertum haberemus, contra quos haec dicta essent, ipse Deus ea exponenda censuit, hisque Scribis, & Phariseis peccata reprehendens vaticinium declarauit dicens: Hypocritae bene propheta ait de vobis Isaias dicens: populus hic, &c. Deo namque exteriora huiusmodi tantum, placere minime possunt, cum simul interiora exterioribus conuenire, & quenuis tam exterius bonum quam interius esse maxime velit. *Isai. 29. nu. 13.*

XXX 2

Dei

Exo. 25.

DEI tabernaculum pulcherrimis vndiq; pellibus, pretiosisq; circumquaq; tapetibus tegebatur. Non ob id Deus his contentus erat, sed in interiori tabernaculi parte collocari iussit altare, in quo victimarum praeordia purissima offerretur, atque ibi caelesti igne adolerentur: Vtrumq; enim, pelles, scilicet exterius pulcherrimas. Interius nihilominus munda praeordia Deus postulat. Idem exigit Deus in nobis, ad recte, beateq; viuendum, exteriorem, scilicet modestiam, grauitatem, aliaq; externi cultus, & religionis opera, quibus sancte quis instituitur. Haec tamen sola Deo placere nequeunt. Interius namq; petit viscera pura, & munda Deo oblata, desideria recta, rationi subdita, affectus vero ab humanarum rerum amore longe se motos. Quidam autem pellibus tantum, tabernaculum Dei obtegi volunt, praeordia vero mudo sacrificanda, & deuouenda putant. Vtrumque tamen Deus exigit. Ita ut non solum hominum oculis, verum etiam interius coram Deo bonus esse, & haberi omni studio contendas.

HAEC est pulchritudo, quam in sponsa sponsus dominus in canticis laudat, & praedicat, quodam in loco dicens: *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* Vel ut legit Ambrosius, ecce bona es proxima mea, ecce bona es, Et capit. *Quam pulchra es amica mea.* Iam. 1. *quam pulchra es?* Cur ergo bis dixit pulchra? Nonne semel tantum dixisse sufficiebat. Ut Deo fides adhiberetur. Sanctus Ambrosius: id est pulchra in praedicatione, & pulchra in conuersatione. Haec ille. Sic sponsa non solum Deum colit verbis exterius, sed corde interius, quia conuersatio eius in caelis est, Interlinealis sic habet: pulchra es in operibus exterius, & pulchra animo interius. Sanctus Thomas bis repetit, ait, pulchra id est in opere, & praedicatione. In opere, quia nihil indignum oculis meis agis. In praedicatione, quia ad considerandum incarnationis meae mysterium, etiam sodales tuas filias Hierusalem inuitare non cessas. Haec ille. Non enim diuinus sponsus, exteriori duntaxat sponsae pulchritudine delectatur, ut homines mundani, sed veluti sponsus Deus qui corda, rimari, & scrutari potest, cordis pulchritudinem desiderat.

POSTQVAM in Leuitico Deus dixerat. Ab hoc, vel illo cibo, ab hoc, & illo habitu fugite subdidit. Nolite contaminare animas vestras. Multum certe manus munda, & vestes modeste composita Deo placent: Tamen si eisdem purus animus, & corda recte

Leu. 11
nu. 43.

recte ordinata non adiunguntur, minime adhuc contentus est.

IVSSERAT Deus testamenti arcam, in qua legis Dei tabulae seruantur, fabrefieri. Dixeratq; deaurabis eam auro mundissimo intus, & foris, talem requirit hominem Deus, qui legem suam perfecte custodire desiderat, ut charitatis & sanctitatis auro refulgeat intus & foris, homines quae extrinsecus, & in hominum conspectu apparent, inaurari cupiunt, parietibus namque gaudet, tapetibus ditissime decoratis, sed illos insuper preciosos, vniuersa quae aliarum rerum suppellectilia noua, & nitida esse, quae apparent, procurant, sverus tamen, & trita domesticarum rerum supellex in interioribus adium partibus reconditur, ne ab exteris ingrediens tibus conspiciatur. Alius autem exterius tunica, & pallio nouo ex arte elaboratis vititur, interius tamen trita veste contentus est. Deus autem ex his, quibus exterius tantum inest candor, sibi officia praestari minime vult. Exterius, & interius de aurata esse desiderat. Sanctos enim foris auro fulgentes, intus vero squalore fordescentes abominatur, sed auro intus forisque micantes exigit. De aurabis, eam intus, & foris. Deus enim Christi imitorem, ad id ipsum ad quod arca fuerat constituta desiderat. Ut lex scilicet ab eodem custodiatur. Foris etiam verum Christi imitorem illum esse vult circa ea quae ab hominibus iudicantur. Intus vero optimum ipsius religionis cultorem, quod Deus solus speculatur.

SVNT quidam, qui Babylonicis statuis assimulantur, de quibus Baruch propheta ait: statuas illas esse exterius auro, argenteoque conflatas. Interius vero (ut ferebatur) earum corda serpentum dentibus dilacerabantur. Hoc modo Christiani quidam sunt. Exterius enim boni utique videntur, minime namq; deierant, non de trahunt, non occidunt, neque scandalum praebent. Cordibus tamen pessimorum delideriorum, prauarumq; cogitationum veneno pleni sunt.

ASSIMILANTVR etiam Aethiopicis tabernaculis quae exterius in se pulcherrima, & ditissima videbatur, intus vero Aethiops quidam nigerrimus aderat. His ergo dissimiles minime sunt, qui exterius pulchritudinis, & bonitatis speciem praefereunt, habentur etenim sapientes, ingenij acumine praediti, comitateq; decorati, & sanctitatis excellentia praestantes: Intus vero terribissimi

Xxx 3 Aethiopes

Leu. 25.
nu. 21.

Dissimile

Baruch. 6
n. 3. & 19

534 FERIA 4. post. 3. Dominica quadragesima.

Leui. 11. Aethiopes (ne dicam abominabiles cacodæmones) existunt. Hos autem supra modum abominatur Deus. Ob eamque rem Cygnus *um. 18.* antiqua lege improbat. Cum avis sit, adeo candida, & pulchra, ut *Et Deut.* a regibus maximi aestimetur. Quid ergo Cygnus habet, ut sic *14 n. 16.* a Deo reprobetur? Est quidem Cygno sub candidissimis, & amenissimis plumis, caro nigra, & dura. Tales sunt illi, qui extrinsecus honesti, & humani mittes viderentur. Interius vero nigerissimi, turpes, & morosae depravataeque naturae sunt. Quicquid in olo-
rum figura improbantur a Deo.

Apoc. 3. SVNT & ipsi, sicut ille Sardorum episcopus, ad quem Dei *III. 1.* nomine Apostolus Ioannes litteras miserat, hæc dicens. Scio opera tua, quia nomen habes, quod vivas, & mortuus es. Non inuenio opera tua viva coram Deo meo. Scio, inquit, opera tua, Deus enim longe a cæte-
ris mundi Principibus distat, qui subditorum opera vera esse cre-
dunt, quia ita esse audierunt, Deus autem non ex fide, sed ex scien-
tia nouit opera nostra. Speculator enim adit de super, qui nos die-
bus omnibus, actusque nostros prospicit. Nec vllō vnquam modo falli
potest, cum nos ipsos, a pedibus vsque ad capita, interius, & exte-
rius, noctu, diuque circumspectat, & quicquid agamus, vel cogite-
mus memoria tenet. Et ideo. Scio, ait, opera tua. Quid igitur inue-
nit in ipso? Nomen, inquit, habes, quod vivas, et mortuus es. Si mortuus,
cur inter viuos referebatur? Erat mortuus in anima, viuos in homi-
num opinione. Quoties enim accidit quendam ab omnibus, ve-
luti Angelum haberi, & suspici, intus vero cacodæmonem malitia
superare. Illi qui miracula patrarunt, Dei tamen iudicio reprobi
iudicati sunt, ipso dicente. Nunquam noui vos discedite a me qui opera
mini iniquitatem. Sed attendite in exterioribus quales erant. Domi-
Matth. 7. ne, Domine aiunt, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo
dæmonia eiecimus. Et in nomine tuo viuentes multas fecimus? Dic
mihi obsecro, cum ipsos alta, & recondita mysteria prædicare
energumenos dæmonum expulsionem liberare, claudos, cæcos, &
mutos sanare mirarentur homines, &c. Quid tunc dicerent? Hi
sancti proculdubio sunt, eorumque vestes oscularentur, Dei
tamen iudicio sancti minime, sed mali, & reprobi, æternis
cruciatibus destinati habebantur. Hi sunt qui hominum o-
pinione viuunt, Dei autem conspectu mortui iudicantur.
apud quem is intus, forisquē viuos esse dicitur, qui foris intus-
quē

Concio quinta

535

quē iustus, & rectus existit. Est enim Deus tanquam
regalis aquila, quæ ut fertur, intimo corde alitur, & refici-
tur.

PROH dolor quot. Vbiq. sacerdotes existunt, qui exterius
candido supra niuem lineo obteguntur. Interius vero animus,
nigredine carbonis superat. Laudes in choro Deo percipiunt,
secreto vero in graui, & horrenda crimina labuntur. Labijs ho-
norant Deum, cor autem eorum longe est a Deo. Labijs ho-
minum honesto habitu, & longe protentis velaminibus inceden-
tes lasciuia, & impudicae sceminae cogitationes habent. Quot
elemosynas publice elargiuntur, qui tacite, & secrete omnia ex-
pilant? Quot, insigne iustitiæ virgam manibus gestant, corda vero
iniustitiæ, & iniquitatis crimine onusta referunt, bene denique
apud homines in terris, male tamen in cælis, apud Deum
eiusque sanctos audiunt, Vini insuper videntur, mortui tamen
sunt, simulent ergo quantum voluerint. Cum tamen in
diuinæ iustitiæ examine, & trutina hæc qualia sint pate-
fient.

HUIUS enim mali origo, & causa ea est, quia homines
nihil aliud intendunt, quam ut hominum oculis placeant, intel-
ligant enim se hominum duntaxat oculis circumspecti. Quam-
obrem omnem adhibent diligentiam, ut ea, quæ ab ipsis vi-
dentur poliantur, & illustrentur. Nullam vero in componen-
tabant. Quibus Dominus, ac Deus noster, duplicem specu-
lorum modum proposuerat. Alterum, artificiale, & visibile,
quod in ipso statim templi vestibulo erat inclusum, ut exte-
res corporis maculae referrentur, aqua ad manus preparata,
qua lauari possent. Alterum vero spirituale speculum, quod
scilicet erat sancta eius lex, præceptaq. de quibus dixerat Deus. *Exo. 38.*
nu. 8. Erantque, & mouebantur ante oculos tuos. Erunt scilicet tibi veluti
speculum quo animi effigiem contempleris. Illi vero se ipsos, in
materialibus speculis inspiciebant, ut apud hominum oculos,
in corporis effigie, & vultu, maculam non haberent. Non *Deut. 6.*
nu. 8. tamen in lege Dei contemplari studebant, ut coram Deo pu-
ri, & mundi inuenerentur. Magna sane amentia, & infania
hæc est. Quid tibi utilitatis hominibus morem gerere,
cum nihil aliud beneficii referant, quam quod sibi grata
esse

Eccles. 9.
nu. 7.

esse significant, quæ agis? Quanto tibi felicius, atque utilius erit, Deum officijs prosequi ut cum gratum sibi fuerit, immensas cæli diuitias, & bona impertiatur. Vade ergo (Spiritus sanctus ait in ecclesiastico) *comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum, quia Deo placent opera tua.* Quasi diceret, nō est quod possit contristare iustum, quid quid acciderit ei, cum Deo placeat opera eius. Scandalicetur licet mundus, persequantur Nerones, & demones etiam, aduerso Marte succedant omnia: Nam si Deo placueris, nil tibi sinistrum cedit, neque aliquid erit quod te anxie, & solícite cibū sumere cogat. Non enim quid timeat habet, qui Deū reueretur, nec de quo cōtristetur, si Deo morem gesserit. Illum autem formido terrebit, & in cibus anxia, & inquieta sollicitudo vexabit, qui Deo placere negligit, hominibus vero officiosus esse desiderat.

Psal. 52.
nu. 6.

AVDI Prophetam: *Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos.* Duo hic mala hos mundi sectatores premunt. Alterum quod Deus spreuit eos. Hieronymus ait: merito spernitur à Deo, qui reliquerit Deum, & qui eum reliquit digne tanquam ignotus ab eo confunditur dicente Apostolo (1 ad Corintios. 14.) *Omnis ignorans ignorabitur.* Alterum quod dissipat Deus ossa. Ait glossa interlinealis: Idest interiora bona. Hoc autem maximum supplicium est, cum enim Deo minime officiosus esse studes, animi bonis, quibus Deo placere poteras, destitueris: & veluti sponsus, qui ubi primum sponsam aliorum oculis, plus quam suis, placere desiderantē conspicit. Ipsam omnibus muneribus, quibus eam donarat, & quæ illi, ut grata ipsi esse studeret contulerat, spoliatur, sic etiam Deus illum, humilitate, castitate, charitate, reliquisque virtutibus orbari patitur, ut maneat veluti sterquilinum, niue obrectum. Foris scilicet pulchrum, intus vero horridum, & detestabile. Cura igitur diligenter, ut tua opera Deo grata sint, quem cum interiorem puritatem exigere certo scias, lava à malitia cor tuum.

Secundus

Secundus Discursus, in quo non solum interior sanctitas, sed etiam exterior ne-

cessaria esse com-
probat.

(?)

Them.

Populus hic labijs me honorat, cor autem illorum longe est à me.

Matth. 23.

SI QVIS forte ex ijs, quæ in proximo discursu diximus, inferat munditiem, & sanctitatem exteriorem nullo modo esse utilem, vel necessariam, sed interiorem duntaxat decipitor sane, utraque enim Deo optimo, maximo placet: Qui corde, & ore simul laudari gaudet. Neque vero ille Iudæos reprehendebat, eo quod labijs ab eis honoraretur, sed quia ore duntaxat, & labijs laudabatur, corde vero non item. Verum labiorum etiam laude delectatur quæ circa regius ille vates. *Labia inquit, mea laudabunt te.* In augustissimo etiam Dei templo, quatuor millia cantorum aderant: qui vocibus, externisque encomijs, immortalem Deum esserrent. Diuinas quoque mentes vidit Esaias clamantes, & dicentes. Sanctus, Sanctus. Dominus exercituum. Non igitur displicent, Deo huiusmodi laudes. Vult tamen ipse, ut cordis etiam laudes cum eisdem coniungantur. *Non enim est species salutis in re: peccator est.* Et quidē cum venustas, ac pulchritudo in ea proportionē eluceat, qua oculi, nares, os, ac reliqua membra inter se connectuntur. Ita etiam diuinæ laudis perfectio, decor, ac pulchritudo tunc maxime elucebit, cum lingua cordi, cor autem operibus coniungatur, ut lingua, corde, & operibus simul honorem Deo, laudemque deferamus. Alioquin merito obijciēt nobis regius vates. *Dei sua benedictio tribuenda est Deo.* Quo circa cum David dixisset. *Laudaui te, & subiugit: ut benedictum te in viam meam, & in omnem iustitiam meam.* Ac leuare manus in nomine domini, idem est ac

Yyy leuare

538 FERIA 4 post 3. Dominio. quadragesima.

leuare manus in honore domini, vt explicat Beatus Augustinus. Dum Moyses leuaret manus ad Dominum, populus Dei vincebat Amalech, dum vero deponeret, Israel vincebatur. Quia dum quis bona operatur vt celestia consequatur, vincit Amalech, id est Daemonum turba, sanguinem nostrae perditionis lingens. Cum autē deponit manus, id est pro terrenis operatur, vincit Amalech. Hæc Augustinus. Leuare igitur manus in nomine Domini, cum quis eum laudat, idem est ac labia, cor & opera studiosa simul complecti, et omnibus his Deum optimum maximū collaudare, sic enim ille colendus est, neque solum interiori, sed etiam exteriori cultu laudandus. Vult quippe Deus, vt non solum animus sit humilis, verum etiam cultus corporis. Neque satis est te corde temperatum, ac sobrium esse, sed necessarium etiam est, vt tenui victu contentus, temperatis escis utaris. Neque item sufficit te nullo interiori odio in proximos affici, sed opus quidem est, vt nec operibus, nec verbis eos laedas. Vult etiam ipse Deus, vt non modo animo, & desiderio omnibus beneficias, sed vt re ipsa egenorum paupertatem tua misericordia subleues, ægris, ac miseris subuenias. Et eis qui in vinetis, & squalore carceris iacent, opera auxilii que tuo opituleris.

Exod. 26. num. 14. **PRAECEPIT** quondam, vt in suo tabernaculo fieret opertorium de pellibus hyacinthinis. Neque enim satis esse putauit, si tabernaculum illud, in quo diuinæ legis præcepta continebantur, interius, auro, gemisq; ornaretur, sed voluit etiam, vt per pulchro illo opertorio regeretur. Iustus quidem est, quasi diuini numinis tabernaculum in quo Dei leges, ac præcepta custodiuntur. Quia propter non solum interiori, sed exteriori etiam pulchritudine, ac sanctitate illud ornandum est.

Rom. 12. **HOC** idem sibi vult Apostolus, cum ad Romanos scribens, ait *Providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Providentes inquit, non satis fuit Apostolo dicere: Operamini quod bonum est coram hominibus, sed providentiā requirit. Ac si diceret, magna animi circumspectione, & diligentia curandum est nobis, rectæ vitæ, morumque documenta omnibus præbere. Omnibus dixit, quia tam eximia virtute præditi esse debemus, vt omnes cuiuscunque ordinis, generis, & ætatis, possint a nobis virtutum exempla perere. Non tantum inquit coram Deo: sunt enim nonnulli, qui se optimos esse iudicant, si missæ, sacrisque cō-

cionibus

539 FERIA 4 post 3. Dominio. quadragesima.

cionibus interfint, & ad confessionis, & Eucharistiæ sacramentum sepe accedant, etiam si precioso cultu, ac magnifico victu utantur, lautitiisque ludæ, & alijs mundanis oblectationibus perfruantur. Apostolus tamen in omnibus, nos eximia virtutis viros esse hortatur, a deo vt provideamus bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.

DICES huiusmodi laudat, iudas, ac superbus, eodē te animo fieri, vt tuæ familiæ dignitati consulas, non tū vt tibi rebus inanes, turpiterve leteris. At sapius tibi esset, tuā in hac re timiditatem, animiq; infirmitatem plane fateri, si enim forti, magisq; animo esses, & mundum ipsum despiceret, non eiusmodi rebus illius causa inferuies. Caue igitur, ne timidus, ac pusillus sis: displicet enim Deo huiusmodi timiditas. Atque ideo lepus, immundus habebatur olim eiusque vsus interdictus est Israelitis. Quia, vt notauit glossa, hoc animal ignauum, ac timidum est, in quo quidem pusilli, atque inertes animi, qui leporis ignauiam, ac timiditatem imitantur, simul à Deo reijciuntur.

In his ergo mundanis ineptijs, & vanis, ac perituris, huius seculi rebus abijciendis, tui animi præstantiam, & fortitudinem ostendant, provide, sed illa etiam, que ad interiorē animi affectum spe morum exemplar pertinent. Ore enim, & corde, labijs & mente, corpore & animo, interiori, & exteriori cultu honorandus est Deus, qui nobis os, cor, labia, mentem, corpus, animum, reliquaquē omnia donauit, & gratiam deinde, ac gloriam, sic cum honorantibus imperuetur. Amen.

Yyy **Fer.**

Leui. 11. nu. 6. Deut. 14. num. 7.

40 Feria. 6. post. 3. Dominio. quadragesima.

CONCIO PRIMA.

Primus discursus in quo explicatur quantum sit Dei in homines beneficium pro eorum salute ipsum Dei filium de fatigationem, lassitudinem

que subisse.

Thema. Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem Ioan. c. 4.

Isai. 47.
num. 24.

VES TYS est olim Deus per Esayam prophetam, iudaeo populo obiciens. Servire me fecisti in peccatis tuis, in hi laborum iniquitatis tuis. Labor, quo tunc homines Deum vexabant, is erat, ut divinam clementiam ad flagella pro eorum flagitijs, ac sceleribus inferenda impollorent. Cum enim clementissimus Dei filius ad misericordiam sit valde propensus quasi defatigatur eius animus, cum ad supplicium de hominibus sumendum incitatur. Alio quidem modo videmus hac nostra tempestate ipsum ardens patris filium defessum, ac fatigatum. Neque enim iam operibus iustitiae, sed misericordiae, non in vlciscendis peccatis, sed in eisdem remittendis, non in persequendis, sed in cōdonandis iniurijs, non denique in quærendis flagitiosis, ut ab eis pgnas petat acerbissimas, sed in inuestigandis peccatoribus, ut eorū culpis ignoscat, defatigatur. Nulla sane molestia, nullus labor ipsi Deo inerat, sceleratos homines verberans, flagellis, poenisque afficiens, cum & flagella, & poenae sceleratorum tantum dorso caderent, immortalī Deo saluo, & ab omni dolore immuni atque incolumi persistente. Nunc vero lassum, ac fatigatum eum appel-

Concio prima. 41

appellare, non minus verè, quam propriè possumus. Cum divinus Ioannes de eo scribat. Fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. Omnis eius vita angoris, & acerbissimae aded plona fuit, ut à praesepio ad crucem, perpetua lassitudine laboraverit. Pauper sum ego (inquit regius ille vates) & in laboribus à iuventute mea. Exaltatus autem, humiliatus sum & conturbatus. Quem locum exponēs divinus Hieronymus, sub Christi nomine prophetam loqui affirmat. Ac si Christus Dominus diceret. A tempore carnis assumptionis, pauper sum, & in laboribus, exaltatus autem in cruce, humiliatus sum in sepulchro, & conturbatus in morte. Id est, nullum in vita diem celebrem, latumque tui. Laborum igitur nostri causa humani generis servatori non solum quatuordecim annis, ut Iacob olim Rachelis amore ductus, sed omne vitae suae tempus lacrymis, laboribus, ac tormentis maximis quibus quotidie afficiebatur, consumpsit, hominum amore allectus. Qui eum adeo graviter vexabat, ut sanctissimum eius corpus sanguinis sudore praenitens anxietate, perfunderet.

MIRVM profecto est, Deum pro hominibus fessum esse, ac fatigatum. Quis unquam putaret Deum labore assiligi, aut defatigari potuisse? qui sine vlla prorsus solitudine, aut labore, univèrsam hunc mundum tanta rerum varietate distinctum effecit, quo pacto tanta potuit defatigatione deficere? Recte quidem illa vox Deo conuenit. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Hoc enim vnum est Dei maxime proprium, & defessos reficere, & onere aliquo oppressos mirifice recreare. Quis ergo non mirabitur, cum audiat de eodem, fatigatum ex itinere sedere sic supra fontem? Magno certe beneficio obstri-

cti sumus Deo, qui nos à Daemonis servitute liberauit, sed mirum in modum augeat huiusmodi beneficium angor, & lassitudo, qua Christus Dominus in eo perficiendo graviter vexatus est. HORTABATUR Apostolus Corinthios. In omnibus inquit exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in laboribus, in vigilijs, &c. Hos Christi causa labores à nobis tollerari peribat Apostolus. Sed mirum non est, ut homines servatoris causa molestias, laboresque feramus, hoc enim vel ipsis etiam Angelis Summae gloriae summamque dignitatis erit. Illud tamen in magnam omnes admirationem rapit, hæc omnia ab ipso summo Deo pro nobis esse suscepta.

Yyy 3 Cum

544 FERIA. 6. post. 3. Dominio. quadragesime

ingratos merito appellare possumus, quod sue libertatis benefici-
cium obliuiscerentur, ingratisimos sane Christiane fidei profecto
res appellabo, qui suae reparationis memoriam penitus amiserunt.
In qua non à graui Pharaonis iugo, sed à dura demonis seruitute
liberati sunt. Quam ibi operam aliam dedit Deus, quam ut unico
statu Aegyptios in aquam mergeret, & sic Israelis filios ex eorum
manibus eriperet. Ad nos vero ab humani generis hoste redimen-
dos defatigatur Iesus, defudat Iesus, laborat, Iesus & tandem occi-
ditur pro nobis Iesus. Si ergo de illis contumeliosa querela delata
est à propheta, eo quod beneficii à Deo in illos profecti obli-
ti sunt, quae de nobis deferenda erit, si eximij in nos collati benefi-
cij memoriam penitus deleamus?

Cant. I. n.
13
Bern. ser.
43. in cat

FASCICULVS MYRRHAE ait sponsa, dilectus meus mihi inter vbe-
ra mea commorabitur. Quem vocat dilectum, rogat Bernardus?
Christum Dominum. Ut eum comparat myrrhæ? Quia ut ipsemet
Bernardus inquit, myrrha, amara res dura, & aspera, tribulationem
significat, quau pro nobis passus est Christus: aptauerat sibi sp-
si fasciculum: ex omnibus Christi laboribus compositum, illud-
que cordi applicauerat, inter vbera, inquit, non retro in scapulis, sed
inter vbera prae oculis, sicut per pulchrum & preciosissimum em-
blemata pendens à collo supra ipsam eori. Præ oculis, & in corde la-
bores Christi habendi a nobis sunt, non possit terga reiiciendi, intus
& diligens dulcissimum animarum sponsum, qui nostri amore
captus, & allectus, fatigatus extinere &c.

Alloquens D. Bernardus eos, qui in suam se disciplinam tradi-
derant, explicansque illis prædictum locum, eos ad sponsæ imi-
tationem incitaret, de se ipso sic ait. Et ego fratres ab incunte mea
conuersione pro acerbo meritorum, quæ mihi deesse sciebam, hunc
mihi fasciculum colligam, & inter vbera mea collocare curavi, col-
lectam ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei.
Primum videlicet infirmitatem earum necessitarum, deinde laborum,
quos pertulit in prædicando, fatigationem in discurrendo, vigi-
liarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in co-
patiando, insidiarum, in colloquendo conuictorum, colaphorum,
clauorum, horumque similia, quæ in salutem nostri generis Syl-
uæ angelica copiosissime noscitur pertulisse.

ber supra

TV ergo si tapisi ut eiusdem la-
beris sponsæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam earum fascicu-
lum

Concio prima.

545

Iam, de principali tui pectoris, nec ad horam patieris auelli. Amara
illa omnia, quæ pro te tulit, semper retinens in memoria, & assidua
meditatione, voluens, quo possis dicere & tu: Fasciculus myrrhæ
dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur.

*Secundus discursus de officio, quo deuincti si-
mus ad aliquid Christi causa perferen-
dum, ex eo quod ille tanta pro
nobis perpessus sit.*

(.?.)

*Them. Iesus ergo fatigatus, ex itinere sedebat sic
supra fontem Ioann. 4.*

ILLUD munus commissum est præcipue Esaiæ, ut Christi do-
mini nomina redderet hominibus manifesta: Inter ea vero qui
bus illum nuncupare solitus est Propheta, illud vnum est quod
cap. 53. explicat, dum illum appellat *Virum dolorum & scientem in-
firmitatem*. Ac si diceret qui omnes suæ vitæ cursum acerbissimis
doloribus, amarissimisque molestiis plenus habuit. Multos multa
passos esse cognouimus sed nullum vidimus, legimus, vel audiui-
mus, cuius nomen esset vir dolorum, & sciens infirmitates, quia
nullus tot, tantosque dolores pertulit, neque tam humanis auxilijs
destitutus, illos tolerauit. Sancti quidem multis vexati sunt labo-
ribus, nullus tamen eos sine aliquo solatio, aut doloris leuamine
subiuit: Ieremias enim cum in carcere, & vinculis detinebatur, leua-
tionem suis malis reperit. Helias fugiens, Angelum consolantem in-
uenit, qui illum a molestia, ac merore posset abducere. Tres illi
pueri inter ardentis Babylonis flammæ celitem etiam virum ha-
buerunt, qui & consolationi illis esset, & flammæ ignis, ne eis nece-
ret, ab eisdem amoueret. Nunquid Daniel in lacu leonum consti-
tutus leuamine caruit? An fortissimi Christi martyres tormen-
tis, ac doloribus cruciati coelesti quodam solatio subleuati non sunt?

Esaiæ. 53.

Z z z

Non

Nonne D. Laurentius in craticula, Stephanus in lapidibus, andreas in cruce, reliquique omnes, cum varijs suppliciorum generibus torquebantur, diuina sunt perfusi voluptate, & a dolore, quo affligebatur maximus: magna ex parte fuerunt auocati. A. Eternus vero aeterni patris filius, qui omnibus laborem leuat, innumeris affectus laboribus, tormentis, ac doloribus vexatus maximis, nihil habuit, quod solatium, consolationem ve pareret, aliquam doloris moderationem afferens, nec vllum inuenit, qui eius marorem, aut molestiam vlla ratione leniret, atque ita inter omnes homines illud sibi nomen vsurpat. *Vir dolorum, &c.*

Can. 2. MIRVM sane est, qualem Christus Dominus sibi ipsi, qualem vero nobis se praeberit. In libro canticorum describitur, sponsus montes lustrans, collesque perambulans. *Ecce ille venit saliens in montibus, transiens colles. Similis est dilectus meus capreae, hinnuloque ceruorum.* Rursus vero de sponsa Paulo altius dictum erat, in opaco loco quiescere. *Sub umbra,* inquit, *illius, quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Ferendum ne est diuinum sponsum motum abrupta, & cacumina peragraré, solis ardoribus obnoxium, humanam vero sponsam in ameno, opacoque loco sedentem dulcissimam palmarum fructus degustare? Dicitur item, sponsus sub dio dormire, ac capite pleno rore, capillisque madentibus pernoctare. *Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis nocturnis.* Sponsam vero tranquillo, & quieto somno noctem ducere. Ecquis non mirabitur, adque adeo obstupescet, cum videat Deum, sic indulgentem suis, totumque illos coelestibus gaudijs afficientem, ipsum autem Dei filium fatigatum ex itinere sedere supra fontem, vtrumque aquae ab ea, quae dare recusabat, postulantiem?

EDVCENS Deus optimus maximus Israellem ab Aegyptiorum seruitute, ac primum cum mare traiceret, multis illum gaudijs ac beneficijs cumulat, illud Deus ad vtrumque latus diuidit, vt Israelitis securus, ac facilis pateret aditus: Pharaonem vero a tergo illos insequentem in aquam demergit: Si panis in via desideratur, coelesti eos cibo alit, ac sustentat, cum aqua non suppetit, dulcissimum aquae fontem illis ex durissimo lapide exhaurit. Quid plura, nubem illis iter facientibus die prouidit, ne ab ardentibus solis radijs lederentur, noctu vero columnam ignis, quae luce, & splendore suo viam manifestaret, nullum denique quod desiderari posset oblectamentum non illis concessit. Deus enim suos in amore, atque delicijs habet: ipse vero fatigatus & sitiens sedebat sic supra fontem.

IN

IN hoc ergo diuini amoris vis maxime elucet, proprium enim est eorum qui vere diligunt, quietem ac voluptatem illis, quos amare prosequuntur inquirere. Quod si ad hoc laboribus angere necesse fuerit, nullis parcendum ipsi putant, vt dilecti, laetitia tranquillitateque fruatur. Exemplo nobis est Diuus Paulus, qui pro Christianae religionis cultoribus, quos ipse mirifice diligebat, multos, ac grauissimos labores perpessus est. *Vsq; in hanc horam, inquit, & esurimus, & siti mus, & nudi sumus, & colaphis cedimus, & instabiles sumus, & laboramus, & operantes manibus nostris. Maledicimus, & benedicimus, persecutio nem patimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramus, tanquam por gamenta huius mundi facti sumus, omnium perissemus, usque adhuc.* At cur tot ille labores tanta tolerantia sustinuit? *Omnis,* inquit ipse, ad Thimotheum, *sustineo, propter electos, vt & ipsi salutem consequantur.* Haec eius discipulo Timotheo, sed quid Thelalonicensibus dicat audiamus. *Cupide volebam vobis tradere, non solum euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.* Significans his verbis, se non modo auide optare, in diuinae legis praedicatione labores pati, sed etiam pro his, qui sibi erant charissimi, ac dilectissimi vitam, sanguinemque profunderé. Ecce vobis naturam, vim, ac propensionem charitatis. Si igitur tantus fuit Seruatoris nostri erga homines amor, vt quietem nobis, laborem sibi, nobis vmbra, sibi solem, nobis domum cedrina, sibi praesepe vile, idque sub dio, nobis denique tranquillitatem, sibi vero defatigationem elegerit, quibus illum laudibus efferemus, qui fatigatus ex itinere &c.

RECTE quidem explicuit nobis Christus Dominus diuinae dilectionis scholam, quam tamen non ita addiscimus, nullam enim difficultatem, nullum ve laborem Dei causa subire volumus, & agre quae ac moleste ferimus flagellis, vigilijs, ieiunijs aliisque huiusmodi corpus macerare, neque ad egenorum miseriam, ob vnum Dei amorem subleuandam, vel ad mittenda subsidia his, qui in carcere ac posochonio versantur permoueri possumus, quo quidem satis conuincimur, exigui aut nullius fere amoris in Deum, cuius charitate qui flagrat, omnes labores, aut difficultates pro nihilo ducit.

Cur, (si aliquando in huius rei cogitatione versamini), sponsa Christi dolores cum maximi illi sint fasciculum vocat, cur non ingentem fascem sed fasciculum appellauit? propterea non fascem, sed fasciculum dilectum dicit, teste Bernardo, quod leue pra amore ipsius ducat, quidquid laboris imminet & doloris. Itaque, non putabat

Zzz 2

spot sa

1. Cor. 4. nu. 11.

Ad Thimotheum.

1. ad Thel. e. sal. 2. 8.

Det. supra

548 FERIA 4. POST 3. DOMINICA QUADRAGESIMA.

sponsa labores in Christo esse exiguos, sed sibi, cui eos. sponsi causa perferre leue erat ac facile.

Acto. 5. Quid causae esse putatis, cur Apostoli non solum æquo, sed libenti etiam, atq. hilari animo labores, ærumnas, opprobriaque perferrent. Iban, inquit, D. Lucas Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Neque vero contumelia, qua illi afficiebantur, exigua, sed magna, dolorisq. & acerbitalis plena fuit. Ecquis ignominiam, ac dolorem, in gloriam & gaudium commutauit, nisi diuinus amor, quo discipuli flagrabant maxime? Nec aliud argumentum inquirendum est, quo Dei amore in vobis algere, ac frigescere conuincamini, præter summam illam difficultatem, quam ad labores superandos, ærumnas, ac molestias Dei perferendas experimini, cum quælibet corporis castigatio grauis, ac difficilis admodum vobis videatur. **Matt. 11** Iugum meum ait Christus, suave est, & onus meum leue. Quo pacto si iugum, suave, si onus, leue esse potest? iugum asperitatem, ac difficultatem præfert, & onus grauitatem, quia onus est. Onus est non leue in se (vt ait Bernardus) nec enim leuis est passionis asperitas, & mortis amaritudo, sed tamen leuis est amanti. Et ideo non ait tantum sponsa, fascisculus myrrha dilectus meus, sed mihi inquit, quæ diligo fasciculus est, vnde & dilectum nominat, monstrans dilectionis vim omnium amaritudinum superare molestias. Quia fortis est, vt mors dilecto. Hæc Bernar. Pauci videbantur illi Iacobo patriarchæ quatuordecim anni, quibus laborioso pastoris munereungebatur, præ magnitudine amoris, quo Rachelam amplexus est. Quod si tu Deum præter cætera omnia mirifice amares, nõ graue, multi laboris, aut difficile, aut magni negotij tibi esset toto hoc quadragesimali tempore ieiunijs, & inedia corpus tuum macerare, & pro sceleribus in Deum commissis penas voluntarias suscipere. Illud a vobis ab immortalis Deo summis precibus contèdendum est vt diuini amoris igniculis vestros animos inflamet, quo si minus libenti, at certe æquo animo labores Christi Domini causa toleretis.

CON.

Concio secunda

549

CONCIO SECUNDA.

Primus discursus in quo ostenditur debitum, quo obstricti sumus ad animi, salutem quocunq. nostro labore curandam: cum in ea assequenda, tanta cura Christus Dominus elaborauerit.

(?)

Thema.

Iesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem. Ioan. 4.

EXTRAORDINARII effectus non possunt non, ab extra ordinaria causa prouenire. Quid autem magis in auditum, aut extraordinarium esse potest, quam æterni patris filius defatigari. Non parui momenti res est, quæ illum lassum ac defectum reddit. Non frustra inquit D. Augustinus defatigatur Iesus, non frustra fatigatur virtus Dei, per quem fatigati recreantur, non frustra fatigatur, quo deserente fatigamur, quo præsentem firmamur. **Aug.**

PRAECLARE quidem Seneca ad Lucillum. Cogita, ait, in te præter animum nihil esse mirabile, cui magno nihil est magnum. Si ergo hic magno nihil est magnum, quid est adeo magnum, quod altissimi filio adeo est magnum, vt propter ipsum sic fatigetur, sic defudet? certe nihil præter animam. Iam enim (vt diuini Bernardi verba proferam non est querere Christianis, cur voluerit Christus Dominus fatigari, propter hoc siquidem fatigatus est, propter quod natus, propter quod passus. Nihil propter se, sed omnia propter electos. Nobis enim natus est, nobis datus est, &

550 FERIA 6. POST 3. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

totus in nostros usus expensus est. Ut igitur propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de celis, sic propter homines, & propter nostram salutem fatigatur in terris.

ANIMADVERSIONE quidem dignum est, in nullo quantumcumque præstantissimo opere Deum defatigatum fuisse, illo vno excepto, quo de hominum genere reparando agebat. Non enim naturæ parens, a quo vno principium habuerunt vniuersa, aliqua lassitudine affectus est, cum cælum, & terram ex nihilo finxit, cum tres illos diuinarum mentium ordines: mira pulchritudine, munere, ac perfectione distinctos formauit, cum solē lunam reliquaquæ splendidissima cæli lumina condidit, cum denique omnem mundi vniuersitatem ex nihilo excitauit. Solus, solus inquam homo labore, ac solitudine rerum omnium auctorem, atque effectorem Deum defatigat. ex consideratione remedij, periculi mei ætatis, inquit diuus Bernardus, et quidem non parui ponderis, ac momenti est, quod prophetas, Apostolos, reliquosque sanctos, atque ipsum etiam sanctorum omnium sanctissimum Dei filium angit, atque sollicitat, neque cœlestem medicum nisi grauis, & periculosa ægrotudo anxium, ac sollicitum habere potest.

PRÆCLARAM nostræ salutis procurandæ doctrinam Christus Dominus præbet, sed lugenda sane est hominum condicio, qui adeo frigide in eius studium incumbunt: adhibent enim omnem curam ac diligentiam suam, in diuitiis, non in vitiis, vel voluptatibus comparandis. Alij bonam suæ vitæ partem in literarum studio conterunt, ut ambitioni seruiant. Alij pecuniæ studentes maria traieciunt, interdumque in arduos eriguntur ascensus, & per aula montium, & iuga aspera transeunt, non sine mortis periculo, præruptos, atque asperos. In dorum montes lucris, ac diuitiarum causa superant. Alij regiam curiam, ut aliquem dignitatis gradum obtineant: Pluribus annis frequentant. Alij denique alias vite voluptates, atque delicias summa auaritate requirunt. Ut vero æternam gloriam, cœlestes diuitias, perpetuamque felicitatem obtineant nihil se res laborant. Quam in flammam sunt sacræ leges præcones, ut hominum animos ad suæ salutis studium incenderent, quantum humani generis vindicet, ut ad illud incitentur, laborant, ipsi vero pigri ac frigidi in studio assequenda beatitudinis persequuntur. Nemo iudex sudatum est, (alloquitur propheta Iere-

Concio secunda. 551

Ezechiel) Non exiit ab ea nimia, rubigo eius, neque per ignem iumentum. dicitur tua exetabilis, quia mandauit te volui, & non es mundata a fornibus tuis. Hanc Deus deferebat querelam, cum dabant operam prophetæ in euocandis hominibus à turpitudine vitæ ad rectam viuendi rationem, nec tamen illi ad meliorem se vitæ frugem recipiebant. Quanto potiore iure Deus hac nostra ætate queri potest, cum ipsemet in eodem hominum negotio defudans, nulla illi ratione flagitiosam vitam relinquunt, aut à turpi viuendi instututo abducantur? Non equidem dubito, quin homines maiorem operam in sui animi incolumitate curanda ponerent, si quantum ponderis, ac momenti in ea res situm sit, attente considerarent.

C V M Isaac pene moriens iuberet Esau aliquid sibi de venatione ad vescendum afferri, ut illi benediceret, sumpsit Esau pharetram & arcum (ut sacræ litteræ testantur), & ad montem profectus, nullum laborem recusauit, ut parentis sui benedictionem obtineret. Quis erit qui difficultatem & laborem subterfugiat, dum Dei optimi, & maximi benedictionem obtineat, eamque felicitatem consequatur, ut in Dei dextra in supremo illo supremi iudicis tribunali constitutus, illum loquentem audiatur, Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi. Simulque deuotetur ne illi dicatur: Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo, dilexit maledictionem, & veniet ei, cum audiet. Ite maledicti in ignem æternum, &c.

REGIVS ille vates, quippe qui optime nouerat, in salute animi curanda recte consumptum iri laborem, omnia que ad illam attingebant, quamvis graua, ac difficilia viderentur summo studio, summaque diligentia exequabatur. De precibus, quas Deo fundebat, inquit, Laboravi clamans, & tunc facta sunt fauores mei, dum spero in Deum meum. De Christo loquitur hic psalmus, quem etiam D. Chrysostomus accommodat David. Laboravi, ait vates, clamans, Quia cum maximo animi affectu, ac feruore clamorem effundens orabat. Simili etiam modo, cum de peccatis in Deum commisisse dolebat, inquit, Laboravi in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. Vbi quæ propheta laborat in clamore, & in gemitu, neque enim quæ ad animum pertinebant, tepide, ac remisse agebat. Denique viam inquit, mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum

Ezech. 24.
num. 12.

Gen. 27.

Matt. 23.
Psalm. 108.
num. 17.

Psalm. 68.
nr. 4.
D. Chrys.
Psalm. 62.
7.

Psalm. 118.
Pro.

554 FERIA 6. post 3. Dominica quadragesima.

psal. 125.

simile.

1. Cor. 15.

nu. 58.

apocalipsis

Peccatorum vero labor latronum labori optime comparari potest, qui quidem lassi ac defessi postquam totam noctem in somnem duxerint, a iudice offenduntur, qui illos in vincula, carceremque obscurissimam coniiciens, corripit, ac suspendi iubet. Non secus contingit peccatoribus, qui cum magno labore magnas ex huius mundi domibus prædas egerint, subito mors tanquam supremi iudicis minister, omnia ab eis compilata bona omnino surripit, in tetram inferorum carcerem in æternum detrudit. Additur deinde ab Ecclesiastico. In opere ipsius exiguum laborabis & cito edes de generationibus illius, sic iustorum labor breuiquidem tempore durat, eius vero fructus in omnem æternitatem permanebit. Itaque fratres mei dilecti. (Diui Pauli verba sunt hæc) *inabiles estote & immobiles abundantes in opere Domini semper scientes quod labor vester non est inanis in Domino.* Ac si diceret, satis est Deum esse remuneratorem. Reddet enim Deus mercedem laborum suorum sanctorum. Opera quippe illorum sequuntur illos. Ut æterno illo premio perfruantur.

Secundus discursus, quam sit lamentatione dignum laudabiles Seruatoris nostri labores nostra negligentia frustraneum exitum habere.

(?)

Them.

Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.

Ioan. 4.

NON hæc fuit prima Iesu Christi Domini lassitudo, sed nec erit ultima, cum omnis eius vita acerbioris, ac solitudinis plena extiterit, neque, unam diei horam omnino latam, ac iucundam egerit: cum in ipsa etiam gloriosa transfiguratione, ubi sanctissimum eius corpus celesti circum amictum est lumine, de doloribus

Concio prima.

555

ac tormentis, quibus illud ipsum corpus erat cruciandum, sermonem instituit. Ita se gessit Christus cum hominibus, ac regius ille vates habere se voluit in domo, supremo Deo constituenda, atque etiam in loco quieto & tranquillo ipsius Dei arcæ perquirendo. *Si introiero, ait, in tabernaculum domus mea, si ascendero in lectum fratrum mei, si dederam somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum Domino & tabernaculum Deo Jacob.* Magna certe fuit cura, ac sollicitudo Davidis, sed satis debita illi, cuius causa eam habere statuit. At multo maiori admiratione dignum est, æternum summi Dei filium noctes insomnes ducere, cum erat pernoctans in oratione Dei, nec requie aut leuamine corporis recreari. Fatigatur enim ex itinere, idque ea solude causa, ut celeste pacatissimumque nostris animis domicilium in beatitudine præpararet. Vtrum mirabilius, terrenam, ac perituram domum immortalis Deo ab homine parari, an ab ipso Deo celestem, æternamque habitationem mortali homini queri? Quid prædicandum magis, hominem Dei causa, vel Deum hominis causa defatigari? Ibi Davidis labor, hic sempiterni Dei opera, ac lassitudo perspicitur: Ibi David pro vno rerum omnium effectore Deo lassatur: hic vniuersi conditor, ac demolitor, pro ipso, quem formauerat David, fatigatur. Ibi denique rei familiaris sumptibus utebatur David, hic vero labore, ac sudore confectus Iesus, usque ad vitam, & sanguinis effusionem elaborauit. *Quis ergo sicut Dominus Deus noster, qui non solum in altis habitans respicit humilia. Sed inclinat ocelos & descendens, amplectendo humilia, fatigatur, & patitur in terra. Ut suscitaret a terra inopem, & de stercore erigat pauperem: ut collaret eum cum principibus cum principibus populi sui?* Sed qua grati animi beneuolentia prosequemur eum, cuius in nos tanta merita extiterunt?

psal. 131
num. 3.

Luc. 6. n.
12.

psal.
Esai.

INDICABO tibi o homo quid sit bonum & quid Dominus requirat a te. Neque Deus pro gratia à te illi referenda liberos tuos, ouium greges, aut alia huiusmodi exigit, neque vult ut aliquid ei reddas, sed ut ab eo multa accipias, ut bene eius opera, sanguine, sudore, ac lassitudine utaris. Leue profecto, atque exigui laboris est, quod a nobis fieri postulat Deus: licet magnam nobis afferat utilitatem. At si rem grandem dixisset nobis, certe facere debuissimus in tanti erga nos promeriti recordationem.

Ad Colos.
1. n. 24.

Aaaa 2

Hinc

556 FERIA 6 post 3 Dominica quadragesime.

Ad Colo. 1. HINC Paulus, quippe qui gratus, beneficijque memor, inquit, adimpleo ea, quae desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia. Sed quid sibi vult Paulus cum ait, adimpleo ea, quae desunt passionum Christi? Nonne satis affluens, ac redundans sanctissima eius passio extitit? Extitit sane, & copiosa fuit apud eum redemptio. Quae ergo est illa ad impletio, de qua loquitur Paulus? quid quod deesse possit passioni Christi? Hoc deerat (respondet diuus Thomas) quod sicut Christus passus erat in corpore suo, ita pateretur in Paulo membro suo. Et similiter in alijs. Desunt etiam passioni Christi, ut quae in illa humani generis vindicta promeritis est hominibus communicarentur. Et ea ratione nostrae salutis parens instituit, ut Apostoli in eius vestigijs insistentes, labore, ac fatigatione hominum salutem procurarent: ut sicut ille dolorum tolerantia, nobis merita comparauit ita Apostolorum opere, ac labore eadem etiam nobis merita conferrentur. Atque ita fidelissimus Dei Apostolus Paulus nullum subterfugit periculum, id est difficultatem, sed pro corpore Christi, quod est ecclesia, paratissimus est corporis molestias, ac lassitudines sustinere: vobis autem non postulat, ut eadem, quae Christus Dominus, & diuus Paulus passi sunt, perferatis, sed ut Christi, & Pauli laboribus in vestrum commodum, atque utilitatem vramini. Sed videamus si placet rationes, quibus ad aliquid emolumenti extam vberari Christi, ac sanctorum fructu capiendum permoneamur.

Ac primum quidem si plurimos seruatoris nostri sudores, nocturnaeque vigilas consideremus, dubium non est, quin ad fructum ex his percipiendum homines incitentur. Sed lamentatione dignum est, non vnum solum hominem, sed plures esse, qui nullam ex his sibi comparant utilitatem. Quod si misericordia commouemur, cum videamus agricolam terrae semina mandantem multo cum opere, ac sudore, & nullum postea ex eis fructum colligentem. Quanto dignius erit lamentatione, ut caelestis aeterni patris agricola preciosissimum sui honoris, sanguinis, ac vitae semen spargat, vberimo fructu dignum, ex eo tamen perexiguum ac tenuissimum, hominum culpa percipiat.

Leu. 26.
nu. 16

E X E C R A B A T V R olim Deus, eos qui diuinam legem violabant, in hunc modum. *Frustra facietis sementem, quae ab hostibus deuorabitur.* Magnum est supplicij genus, te seminante, a tuo hoste fructum seminis decerpi. Sed quid dicam cum videam Deum,

man-

Concio secunda.

557

mandantem, diuinum semen hominum animis (quos Christus Dominus magno corporis sudore, ac lassitudine excoluit, expectatum tamen fructum ab humani generis hoste surreptum esse?

S E D carius Deus aestimat hominum labores, quam ipsius Dei opera ab hominibus aestimentur. Vnde alloquens iustos per Esaiam ait. *Aedificabunt domos, & habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fructus earum, non aedificabunt, & alius habitabit non plantabunt, & alius comedet, secundum anni dies ligni, erunt dies populi mei, & opera manuum eorum inueterabunt, & non laborabunt frustra.* Quo in loco iuxta diui Hieronymi sententiam, sermo est de aeterno, ac caelesti premio, quo caelestis remunerator iustos afficit in beatitudine. Vbi illa multarum mansionum domus parata est, vineaeque ferens fructum preciosissimum. Ex quo clare perspicitur, quanti Deus faciat iustorum opus, cum illud caelesti gloria immortalique decore esset. Id est, quod ex mente Hieronymi significatur, cum inquit propheta, *Secundum dies ligni*, id est ligni vitae. Ac si diceret vite gloriose, & immortalis. Tantum Deus tribuit hominum aruminis, ac doloribus Christi causa perpessi. Homines vero nihili ducunt seruatoris nostri labores. Quin potius eos pro puerilibus ludis, mundique deliciis, ac vanitatibus aspernari videntur.

Esai. 25.
nu. 2.

Ioan.

Q U E R E M O N I A M habuit Deus quondam, dicens. *Frustra percussisti filios vell eos, disciplinam non receperunt.* Quod si Deus queritur, eo quod frustra supplicium de hominibus videretur esse sumptum, neque ex flagellis ab eo illatis aliquam utilitatem reciperent: quanto meliori iure conqueretur quod nullum homines fructum ex flagellis ipsi Deo inflictis decerpserint? Si querelas iecit, propterea quod fatigatione, ac molestia flagitiosos homines vexans, nollet a turpi via discedere & ad Deum se convertere, magis profecto coqueretur, quod dolore ac lassitudine ipso Deo laborante, haud flagitiosam vitam homines relinquunt nec piam, honestamque, sequantur.

Jerem. 2.
nu. 20.

Deplorauit Deus per Ieremiam, prophetarum labores pro hominum salute susceptos frustra fuisse consumptos. *Deserti iniqui, qui agunt, quae consumuntur est plumbum malitia eorum non sunt consumpta.* Verba haec Ieremiae dicta sunt, cui Paulo ante dixerat Deus: *Probatores decem te in populo id est examinatores.* Quo-

Jerem. 6.
nu. 29.

Aaaa 3.

munc-

558 FERIA 6. POST 3. DOMINICA quadragesima.

munere aurifex utitur, qui auri vel alterius cuiuscunque metalli precium, aut valorem aestimat, & continuo subdit. *Desecit sufflatorium in igne, &c.* Ac si diceret, frustra lassus, ac fatigatus es indo- cendo, ac increpando iudaico populo: cum nullus ex tua doctri- na fructus sit perceptus, ut interpretatur D. Hieronymus. Si au- tem deplorandum est Ieremiæ concionibus, ac laboribus ho- mines non reddi meliores, acerbiori fletu ac lachrymis lugen- dum est, nec ipsius Iesu Christi sermone, lassitudine, sanguine, ac morte ad honestam se vitam, rationemque viuendi homines referre. Quid maius aut mirabilius? Ieremiam concionari, an humani generis vindicem pati? Si ergo vobis ratio reddenda est, quod nullam vobis utilitatem ex sacrorum præconum opere, ac sermone perceperitis? strictior a vobis ratio exigetur, eo quod Christi Domini verbis ac laboribus, nullum ferè emolumentum vestris animis redundauerit. *Argentum*, inquit, *reprobum* recate eos. Iure quidem optimo in nouissimo illo supremi iudicii die reiciantur ij, qui ex tantis Seruatoris nos- tri operibus, ac doloribus nullum suis animis commodum com- pararint.

Hieron.
ibidem.

Ieremiab.

Esai. 49.

in m. 4.

D. Hiero.

& Procep.

Bern ser.

3. in mat.

li dñi.

SE ipsum hac de re idem Dominus lamentatur, inquiens. *In vacuum laboravi sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi, ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.* Diuus Hieronymus & Procopius, hunc locum de Christo Domino in- terpretandum esse asserunt. In quo nostræ salutatis auctor deplo- rat, ac lamentatur, duos, ac ingratos hominum animos, qui cum facile laboribus iam ab ipso Christo perpensis uti possent ad bea- titudinem comparandam, nulla habita suæ salutis, christique meri- torum ratione, ita viuunt, ac si nihil Deus eorum causa pertulisset. Considerate fratres, inquit diuus Bernardus, quantum fece- rit Deus pro salute vestra. Putatis fratres parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos vacuum, & sine aliqua utilitate deperire in cordibus vestris nossem. Et quis sum ego? aut quis est hic sermo meus? si hunc tantillum vocis la- bore inuilem esse doleret homo pusillus: quam iustius indigna- bieur Dominus maiestatis, si tantam eius operam, aut duritia, aut negligentia contingat euacuari? *Quapropter iudicium meum*, inquit, *Iesus Christus, cum Domino.* Quasi diceret ab æterno meo patre, de hac re iudicium fieri posco, ut ipse de hominibus meis beneficijs,

ac

Concio secunda.

559

ac laboribus ingratiss, vindictamumat, meaque in illos promerita- tueatur. Quod si homines ad æquissimum hoc iudicium veniant, omnis iniquitas opilabit os suum.

Ne igitur tam iuste damnemur, summis ab immortalis Deo pre- cibus efflagitemus id, quod ecclesia solita est postulare cum ait. *Quærens me si disti lassus, redemisti crucem passus*, tantus labor non sit cassus. Sed cum a te summe Deus tot sint in nos beneficia pro- secta, a te etiam eorum nobis fructus conferantur.

MAGNUM præterea incommodum summaque nostra esset infelicitas ex perenni, in exhaustoque meritorum Christi fonte nihil aquæ ad animos nostros reficiendos, ac recreandos haurire. Maximeque dementia nobis merito uerti potest, si animi nostri salus, quam diuino auxilio freti facile obtinere possumus, tantis Christi Domini laboribus frustratis, omnino pereat. Notum om- nibus est illud spiritus sancti consilium. *Ne defraudetis à die bono, & particula boni doni non se prætereant.* Diem bonum appellat ibi felicitissimū gratiæ tempus. Donum autem bonum Christus est, qui iuxta hodierni euangelij historiam ita Samaritanam alloqui- tur. *Si sciretis donum Dei & quis est qui loquitur tecum.* Vult ergo diui- nus Spiritus nobis significare, ne ita tibi infestus sis, ut optimam promerendi occasionē, quam hac tempestate, quæ tempus gratiæ appellatur, nacti sumus: frustra ac sine fructu prætermitti patiare. Ea enim frui, multi reges, ac prophetae vehemēter optarūt, inter quos sanctissimus ille patriarcha Abraham, qui exultauit ut videret diem istum. Illum in spiritu duntaxat videns, magnopere gauisus est. Hoc tamen maximum bonum, quod illi licet maxime optau- rint, nunquam tamen sunt consecuti, ante tuos oculos versatur, ne ergo defraudetis à die bono. Qui si inaniter, & in cassum fugiat, alius malus, atque in felicitissimus tibi succedet. *Et particula boni doni non se prætereant*, vel iuxta aliam translationem *bona diei*. Licet conformior sit Græco sermoni nostra vulgata, quæ ait, *boni doni*. Ac si diceret, ne paruus sis in Christi bonis, etiam minimis acci- piendis, tempus, & occasionem, vel audiendi conciones, vel fundē di ad Deum preces vel crimina ritè expiandi, si quando dabitur, arripe, urge, tene, nec vlla vnquam ratione elabi sinas, id enim est, *Non se prætereant particula boni doni.*

SED quid respondebunt, ij, qui cum commodè possint scele- rum maculas confessione delere, & augustissimū Eucharistiæ sacra- mentum frequentor sumere, (quo conuiuio Iesu Christi meritis,

ac

560 FERIA. 6 post. 3. Dominica quadragesima.

Prov. 19.
14.

ac laboribus copiose & affluenter animi perfruuntur) neque confessionis sacramento se expiare volunt, neque ad sacram Christi corporis mensam, nisi singulis annis accedere. Qui quidem non solum particulam, sed magnam partem huius boni prætermittunt, quibus optime illa Salomonis sententia convenit. *Abscondit piger manum suam sub aëlla, nec ad os suum applicat eam.* Id est, tanta pigritia laborat, ut ne manum ad capiendum cibum extendat, fame pene confectus, ac perditus concidat. Magna quidem huiusmodi dementia, sed maior stultitia illorum est, qui cum se coelesti pabulo, sacroque Eucharistiæ pane possint reficere, præ nimia ignavia fame misere premantur. Et cum inexhaustas Christi divitias in sacro sanctis ecclesiæ sacramentis reconditas habeant, tam sunt pigri, ac negligentes, ut in summa indigentia, rerumque spiritualium inopia viuant.

simile.

ANIMADVERTISTIS ne curam, ac diligentiam, quam mercatores adhibent eo tempore, quo nundinæ celebrantur, quam solícite negotia gerunt, iam emptoris, iam venditoris munus exercent. Modo pactum celebrant, modo usuram faciunt, nunc pecunias numerant, nunc vero eas exigunt, vel recuperant, ciboque, ac quiete postposita omnem operam, ac studium ponunt ne vel minima pars illius diei prætereat, in qua suas non tractent rationes, suaque negotia procurent. At vero cum his diebus amplissimus ac opulentissimus mercatus institutus sit, coelestibus & divinis opibus refertus, in quo Sancti ditiores, ac opulentiores multo, quam ditissimus ille creffus, effecti sunt, iustum & rationi consentaneum est, ut summo studio ac diligentia, nostræ salutis negotia peragantur, & breui hoc tempore nobis ad negotium concessio, coelestes ac sempiternas opes acquiramus. Hoc enim Redemptor noster Christus admonuit cum dixit: *Negotiamini, dum venio.*

Matth.

Osee 13.
14.9.

QUAM copiosis lachrymis post hac deploranda est hæc horum amentia, cum Deus sui consilij causam afferens, id illis proponat, quod olim Israelitis, quibus per Oseam dixit. *Perditio tua Israel ex te tantummodo in me auxilium tuum.* Id est à me non est orta perditio tua, sed à te. A me vero, & non a te auxilium tuum habuit initium. Hæc proposuit Deus Israeli, prænunciando illa mala, quibus à suis hostibus erat afficiendus, sic etiam cum impius a demone acerbis torqueatur cruciatibus, eadem verba illi Deus obliuiscens, dicet. *Perditio tua, tuis meritis digna perfoluis, tua culpa huiusmodi tormentis cruciaris.*

Concio tertia.

557

cruciaris. At si hæc evitare vultis, nec sera poenitentia frustra affligi, cura, studio, ac sollicitudine nunc opus est, antequam statutum merendi tempus præteruolet. Expellenda est pigritia, & diligenter elaborandum, dum huius vitæ cursus nobis ad gerenda animi nostri negotia conceditur, vita enim brevis est, post quam nec ullum erit momentum, in quo Christi laboribus frui possimus, aut sempiternam gloriæ cursum promereri. *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis &c.*

CONCIO TERTIA.

Primus Discursus de ardentissima siti, qua Christus Dominus hominum salutem desideravit, & quam sit cum ratione coniunctum, eam ab hominibus expleri.
(.?.)

Them.

Mulier da mihi bibere.

Ioan. 4.

SI nobiscum ipsi consideremus Servatoris nostri dolores, fatigationes, cruciatus, fames, itinera, iniurias, flagella, persecutiones, ieiunia, vigiliæ, preces, lachrymas, aliosque huiusmodi labores, reperiemus quidem esse multos, eosque maximos. Ex his tamé omnibus, sitis profecto fuit, quæ illum maiori molestia, ac fatigatissima eius manus, ac pedes, durissimis affligi clavis, nec ad columinam reuinctus effudit querelas, quod ab immanissimis tortoribus cederetur flagellis, aut redimitus spinarum corona conquectus est; eo quod iniurijs, & opprobrijs afficeretur, sublatus autem in

B b b b

in

562 FERIA. 6 post. 3. Dominica quadragesima.

in crucem, quere monias detulit ad homines suae sitis dicens sitio? Neque vero tam sitiebat acetum amarissimum quod sciebat propinandum sibi esse a iudeis, quam hominum salutem ac reparationem. Hac enim siti praecipue defatigabatur, sitis vero ex interno ardore proficiscitur, qui quo maior est, eo etiam sitis audior: cuius causa ij qui febre laborant, tanto magis sitiunt, quanto maiori aestu, grauioriquē febre iactantur. At vero humanae reparationis sitis ex charitatis ardore nascitur, atque ideo eo illa erit maior, quo ipsa charitas ardentior, ac vehementior extiterit. Atque hinc emanauit ardentissima illa salutis, & reparationis nostrae sitis, quam diuus Paulus ostendit cum ait. *Desiderantes vos, cupide volebamus tradere vobis non solum euangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam charissimi nobis facti estis.* Ecce causam sitis significat, dum ait, *quia charissimi*, quia vestri amore flagro. Hinc etiam scribens ad Corinthios, ait. *Sive tribulamur, pro vestra exhortatione & salute, sive exhortamur, pro vestra exhortatione, & salute.* Ac si diceret quaecunque efficio, suffero, seu praedico, eo respiciunt, ut vestri animi salutem ac beatitudinem assequamini. Ut idemmet Paulus explicat Timotheo dicens. *Omnia sustineo propter electas, ut & ipsi salutem consequantur, quae est in Christo Iesu cum gloria caelesti.* Ac tandem ad tantum charitatis gradum peruenit Apostolus, ut optaret anathema esse a Christo pro salute animarum. Quod si Diuus Paulus, scintilla quadam diuini amoris incensus, tam ardentem salutem animarum sitiuit, quanto ardentius sitiret eiusdem salutis auctor, ac reparator Christus, qui infinitus quidam ignis, atque immensa charitas est?

VT magnam quādam sitim Ecclesiasticus nobis explicaret, ita scribit: *Sicut viator sitiens, ad fontem se aperiet, & ab omni aqua proxima bibet.* Si enim sitis urgeat, non dubitabit sitiens quantūcūq; turbidam, & inquinatam aquam bibere. Ex quo vehementissima Christi Domini sitis perspicitur: cum aquam samaritanā (animā intelligo) tantis sordibus inquinatam bibere appetat, illamque a vili, & abiecta femina deposcatur: quam ut biberet longo itineris labore conficitur. Id quod argumentum est eximiae atque ardentissimae sitis, quae Seruatorem nostrum Iesum, ab ipso vitae initio, ita defatigauit, ut ab hominibus vere affirmari possit, eorum reparationis sitis enectum esse Iesum.

SED audite obsecro quo pacto homines Christi Domini sitim expleuerint. Et imposuerunt ei spongiā aceto plenā. Ait Euangelium Ioannis: Marcus vero. *Et dabant ei myrrham vinum.* Ecce vobis vinum.

Conciotertia.

563

vinum, & aqua, ad Redemptoris nostri sitim satiandam. Quod ipse queribundus multis ante annis praedixerat, dicens: *Dederunt mihi in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto*, felle enim peccatorum, & aceto damnationis aeternae Christi Domini sitim homines explebunt.

P A R. VI. quidem facitis, o ingrati homines, eximium beneficium quod a Deo accipitis, cum ipse aquam a vobis ad bibendum postulat, nec meritam ei gratiam persoluitis pro ardenti illa siti, qua vestri animi salutem optauit. Cecinit Deo David illud carmen. *Quemadmodum ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus, sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum.* Apte explicat Propheta suam sitim, cum illam siti sitientis, & agitati cerui contulit, ac si diceret, multarum miseriarum incurusione agitatus, quae me premunt undique, sicut ceruus, quem canes insectantur, auide te Deum meum desidero, a te enim, & a nullo alio meam sitim satiare posse intelligo. Sed mirum non est, quod homo tanto animi studio, ac cupiditate Deum suum requirat, cum in eo solo. Quidquid boni esse potest, situm ac collocatum esse certo sciat. At, quod in summa omnes rapit admiratione, est quod cum maxima hominum laude confectum, illud profecto est, ut scilicet, Deus rerum omnium effector tan topere sitiat, ac desideret homines, ab eisque aquam ad suam sitim explendam petat, vulgari tuidam sermone dicens. *Da mihi bibere.*

Magno beneficio Rex Babylonicus Artaxerxes putauit, se sanctum Nehemiam affecisse, cum illum in eo munere constituit, ut sibi pocula ministraret. Nec pincerna regis Aegypti minori se vinculo existimauit esse deuinctum, cum e carcere eductus est ad idem munus Pharaoni praestandum. Sed aliud longe praestantius beneficium in nos contulit diuina maiestas, cum a nobis aquam poscit, & ut pocula ei ministremus rogar, qui in caelo spirituum ordines suo obsequio paratissimos habet, quique facit Angelos suos spiritus, & ministros suos, et vrentem Ipsemet rogat beneficij loco, & gratiae, ut aquam ad bibendum illi donemus.

D E I N D E lex humanitatis postulat, ut sitientem aqua reficiamus. Petiuit Elias a vidua illa sarethana, ut paululum aquae, & buccellam panis ad sitim, famenque explendam afferret, quae libenter vidua praestitit, ciboque & aqua lassum Prophetam corpus refecit. Quod humanitatis officium adeo indigenti debetur, ut etiam inimicis denegari absque inhumanitate non possit. Si sitierit inimicus tuus, eum illam, si sitierit, da ei aquam bibere iuxta Salomonis

Psal. 68.
nu. 22.

Psal. 41.
nu. 2.

2. Esd. 1.
nu. 11.

Gen. 40.
nu. 21.

Psal.

1 Reg. 12.
nu. 10.

Prou. 25.
n. 21.

164 FERIA. 6. POST. 3. DOMINIC. QUADRAGESIMA:

Rom. 12.
nu. 20.

sententiam, quam etiam diuus Paulus Romanis suasisit. Quod si multum ab humanitate abest, qui inimico sitiienti aquam denegat, crudelis, & humanitatis plane expers dicetur, qui Christo Domino siti pene enecto eam poscenti non porrigat. Et quanuis ad aquam seruatori nostro ministrandam non solum difficultates, sed etiam pericula nobis essent subeunda, immerito, ac sine vilo iure illi sic petenti denegari posset.

2. Reg. 23
nu. 15.

CUM ab Israelitarum hostibus Bethlehemitica ciuitas obsideretur, exoptauit Dauid aquam in Bethlehem cisterna fluentem, & dixit. O si quis mihi daret potum aque de cisterna quæ est in Bethle- hem iuxta portam. Arduum sane, ac difficile esset Dauidis desiderio satisfieri, cum prope ipsum fontem circumstarent inimici Philis- tæi ad pugnam paratissimi: attamen sacræ litteræ inquiunt. Irru- perunt tres viri fortes castra Philistæorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat iuxta portam, & attulerunt ad Dauid. Obiece- runt quidem se vitæ periculo, sed visum est illis fideli militi indig- num, sitiienti duci aquam non ministrare, etiam cum propriæ vitæ discrimine. En vobis fratres cælestem ac supremum nostrum du- cem Iesum valde sitiientem, aquamq. postulantem, Ecquis erit, qui tantam sitim explere quocunque vitæ periculo postposito non curet? Reiectio nostri animi est, id non contendere, si enim Davi- dis causa mortis se periculo eius milites obtulere, cur pericula ac difficultates non superabimus propter Christum, cuius nos san- ctissimæ militiæ nomen dedimus? Præsertim cum nullum nobis periculum in hac re immineat. Non enim Deus petit aquam ex cisterna Bethlehem, quæ ab hostibus teneatur obsessa, sed ex fon- te nostri cordis hauriam, quia eius sitis & desiderium nullum aliud est, quam ardens quædam nostræ salutis cupiditas. Quod si verum est hunc cordis fontem ab hostibus circumvallari, in exhaurienda tamen ab illo aqua, nullum est vitæ periculum, sed potius æterna ac felicissima vita in tuto securoq. loco collocatur. Eo enim spe- ctat Redemptoris nostri sitis ac desiderium. Ego veni, inquit idem Dominus, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Quam vitam nequaquam adipisceris, nisi tuam mentem, atque animum, quem Christus Dominus sitit, ac desiderat, ipsi Deo donaueris.

Joan. 10.
n. 10.

SI vero hoc tempore, quo humani generis vindex, se vobis ita sitiientem ostendit, eius siti ac desiderio non præsto estis, credite, signum esse vestræ damnationis, æternæ vero salutis, si ad eius satiantdâ

Concio tertia.

565

satiantdam cupiditatem accurritis. Cum Abrahamæ seruus Mesopota- miam proficisceretur, ut uxorem, quam Isaac in matrimonium du- ceret inueniret, quam primum ad portas vrbis peruenit, desiderio tenebatur maximo, ut præpotens Deus sponsam, quam Domino suo Isaac elegerat, sibi patefaceret, sic Deus allocutus. Domine Deus Domini mei Abraham, o curre obsecro mihi hodie, ecce ego sto prope fontem aque, & filie habitatorum huius ciuitatis egrediuntur ad hauriendam aquam. Igitur puella, cui ego dixerò, inclina hydriam tuâ, ut bibam, & illa responderit, bibe, quin & camelis tuis potum dabo, ipsa est, quam præparasti seruo tuo Isaac, & per hoc intelligam, quod feceris misericordiam cum Domino meo. Quæ verba statim ac ille locutus est, accessit illuc Rebecca. Et omnia eodem omnino modo ac seruus Abrahamæ postulauerat, euenerunt. Nam cum ille hydriam aquæ ut biberet a Rebecca deposceret. Bibe domine mi, subdit illa, quin camelis tuis hauriam aquam, ut cuncti bibant. Perpen- dite animis, quæ in re sponsa sanctissimo Patriarchæ electa dignos- catur. In ministrando aquam sitiienti, & eius camelis. In eadem etiam re, perspicitur, quæ sit summi Dei sponsa futura. Ea enim erit, quæ cum ipsum sitiientem aspexerit, illi respondeat. Bibe Domine mi, venit enim sanctissimus animarum sponsus ad matrimonium cum nostris animis ineundum. Quod si cum illum videris tuæ salutis siti laborantem, non accurreris, non celestibus eius nuptijs designatus es. Anima enim, quæ in huius diuini sponsi matrimonio est collocanda, lenitur maximè cum audit Christum Dominum sitire, eumque rogat. Bibe Domine mi. Hæc tu illi responde, Bibe Domine mi ne illi deinceps amarissi- mum flagitiorum acetum ad bibendum porrigas, sed dulcem la- chrymarum aquam hauriam ex corde ardentissimo, & lachrymas inquæ ab oculis suauiter, ac iucunde profusas, has ille auide, ac libe- ter bibit, & aqua saliente in vitam æternam, id est gratia, gloriaq. sempiterna animos nostros reficiet, ac recreabit.

Gen 24.
nu. 13.

Bbbb 3

Secundus

566 FERIA. 6 post. 3. Dominica quadragesima.

*Discursus secundus de studio, ac diligentia qua
Dei gratia a nobis est
inquirenda.
(.?.)*

*Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi mibi bibere, tu for-
sit petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viam.*

DIVINI verbi verba, divinis quidem mysterijs plena sunt. In
his vero, quæ à me proposita sunt, mysterio non vacat ver-
bum illud. Tu forsitan, quæ aqua, quod ve donum est illud,
quod si a Samaritana cognosceretur, non sine aliqua ambiguitate,
inquit Christus, ab illa esse petendum? dum ait. Forsitan petisses,
ab eo. Dicit Augustinus in hac aqua spiritus sancti gratiam intel-
ligit, quæ merito aqua viua nuncupari potest, cum & animis vitam
reddat, & ab illo totius vitæ fonte dimanet. Aqua quidem celestis
animorum sitim satians, & ut ipse Christus docet, in vitam æter-
nam saliens. Cur ergo dubius loquitur, dicens, forsitan? Qui huius
aquæ valorem, & dignitatem cognoverit, non dubium est quin
illam petat, ac summis precibus contendat. Recte quidem Deus,
(quippe qui summa sapientia est) quasi incertus loquitur. Forsitan,
inquit, quia non certum, sed incertum est, an gratia, & amicitia Dei
ab homine nota ab eodem appetatur. Agnoscunt profecto Chri-
stianæ fidei assertores, quid illa gratia sit, sed quot ex illis inveniē-
tur, qui nec eam a Deo postulent, neque vlla ratione quarant?
Imo cum a Deo ad gratiæ fruitionem inuitentur, quodammodo
illam negligunt, neque ipsum Deum audire aliquo modo volunt.
Mira profecto res, nam quis non mirabitur si sitiens, dulcem, ac
pulchram aquam æquo illi animo oblatam respuat? esuriens sua-
visimos cibos derelicturus? egenus divitias contemnat? æger valetu-
dinem spernat? miser levamen fugiat? & gratia destitutus Dei ami-
citiam tam parvi ducat, ut dubitari possit, an illam sit neglecturus?
ex quo fit, ut plures ex hominibus celesti hoc dono præ sua in-
cunctia careant.

Concio tertia.

567

O Deterrimum hominis ingenium, ac fera immanisque eius
naturalis quidem & videns humani generis servatorem lassum, ac
fatigatum eius causa, aquamque ab eo postulantem, eam nolit suo
Servatori ministrare. Et cum idemmet Dominus celestem ac vi-
uam aquam homini ea indigenti offerat, ipse homo eandem asper-
nat. Quis non regē Achaz admirabitur, cui cum sacer vates dixisset,
Pete tibi signum a Domino. Deo tuo in profundum inferni siue in excelsum
supra. Non petam inquit Achaz. Si Deus ab illo suas facultates posce-
ret, quibus ad suam vitam, honoremque tuendum indigebat, & ob
eam causam non illas Deo redderet Achaz, haud multum miran-
dum esset, est tamen summa admiratione dignum: quod Achaz no-
luerit a Deo accipere maximum illud maximi beneficii signum,
sic ego non æque miror, quod Deum aquam à te petentem non
audias, ac stupeo, cum te video celestem aquam a Deo oblatam
respuere.

SE D examinandum nobis est quæ sit huius rei causa, quam
Christus Dominus assignat in Samaritana, incertitia quidem est,
si scires inquit, ac si diceret quia nescis, non petis cuius ignoran-
tiæ non possumus nos Christianæ religionis professores arguere,
sciunt enim hoc Dei donum, sed male sciunt. Si etenim recte cog-
novissent divini huius doni dignitatem, maiori quidem studio,
ac diligentia in eo perquirendo elaborarent. Et quam existimatis
esse vim, atque naturam gratiæ? nisi excellentem ac divinam quādam
qualitatem, quæ ut ita dicam, homines reddit Dei formes. Sic enim
dicit Petrus ait. Per Christum maximè, & preciosa nobis promissa do-
nauit Deus, ut per hæc efficiamini diuine consortes nature. Dicitur ve-
ro Athanasius inquit. Integre & solide impertiri patrem filio sub-
stantiam suam, idem est, ac si dicas, ex patre gigni. Iam genitum
esse, quid aliud significat quam filij naturam, filij autem esse par-
ticipatum sentiunt omnia, ex eius per spiritum gratia, ac proinde
deus, qui filij participes sunt, etiam Dei participes fieri dicuntur,
& hoc est, quod Petrus dixit, ut diuinæ naturæ consortes efficiamur.
Hæc Athanasius. Vnde non immerito illud potest homini-
bus conuenire. Ego dixi. Vos estis, & filij excelsi omnes. Ex nobiliori
quidem familia, quam sit illa a qua diuinæ mentes stirpem
habuerunt, cum ex summo, ac clarissimo Dei genere nati sitis.
Videte ergo, ait discipulus ille dilectus, qualem charitatem dedit vo-
bis pater, ut filij Dei nomine nunc, & simus. Non inquit, ut nominemur
solum, de nominatione quadam extrinseca, ut dialecticorum

Esai. 7. n.
10.

1. Pet. 1.
n. 4.
Athanas.
orat. 2. in
arria.

Psal. 81.
n. 6.

1. Ioan. 3.
n. 1.

terminis

568 FERIA. 6. post. 3. Dominica. quadragesima

terminis utar, sed ut re ipsa simus per qualitatem intrinsicè inhære-
tem, iuxta definitionem Concilij Tridentini. O supremam hominis
dignitatem! O nomen honorificentissimum! O gloriosissimam
cum Deo propinquitatem! O Diuinum atque admirabile co-
mercium! Qui honestissima honorificaquè cognomina consecra-
mini, qui clarissimam familiam, generisquè splendorem magni fa-
citis, cur non hanc nobilissimam Dei stirpem, honestissimumquè
cognomen perscrutamini? cur non gratiam quæ diuinæ naturæ vos
confortes faciet, toto studio, ac cogitatione perquiritis?

SE D ut omittamus generis splendorem à gratia proficiscen-
tem, & ut eius vim atquè naturam in se ipsa perspiciamus, quanti
precij ac valoris esse arbitramini? maximum & preciosum donum
à Diuo Petro paulo altius appellatur, sed quam sit magnum atquè
preciosum vel ex eo perspicitur, quod homunculus quantum
cunquè miser, & abiectus, & infimo, ac humili loco natus, si ea gra-
tia præditus sit, plus estimari debeat quam supremus Seraphin ea
carens. Considerate rei magnitudinem, Seraphin sine gratia dæmō
quidē est. Homo vero gratia ornatus, ipsam naturam angelicam lō
go interuallo vincit, ac superat. Desiderāt homines summa auidita-
te hæc peritura bona, & in his inuestigandis maximo studio, ac labo-
re defudāt, ut si qua forte fiat, ut in aliquo illorum, quod maximum
bonum putant assequantur. Hæc enim cupiditate avarus pecuniæ
studet, elatus honori, deliciosus voluptatibus, aliq̃uē alias vitæ de-
licias, ac dignitates aucupantur, arbitantes ea esse maxima bona.
Sed cum homines non eo studio, ac diligentia elaborent, ut hoc
Dei donum, quod gratiam esse dici mus, adipiscantur, non illos
tanti eam facere, aut tantum bonum æstimare, quanti reliqua mun-
di bona dicemus. Quod si sceleris arguis Esau, quod magnam pri-
mogenituræ dignitatem viliū lenticularum causa vendiderit, cur
te ipsum non maioris sceleris accusas, quod vilissima huius mudi
bona, gratiæ, ac iuri, quod tanquam Dei filius ad beatitudinem ha-
bebas, anteponas?

Gen. 25.
nu. 33.

Luc. 16.

AT quam sit tibi hoc diuinum donum necessarium, ex eo faci-
le cognoscēs, quod sine illo animi salutem, aut beatitudinem con-
sequi nulla ratione possis, sed æternæ damnationi necessario sis ad-
dicendus. Hoc cœlestis gratiæ munere decoratus Lazarus licet pau-
per ac miser, ab angelis susceptus est, & ad æternam gloriam assum-
ptus. Illa vero priuatus diues ille, qui induebatur purpura & bysso
&

Concio secunda. 569

& vescabatur quotidie splendide, dæmonum manibus deiectus est
ad inferos. Vigeat quis prophetiæ dono, floreat Apostoli dignita-
te, gaudeat diuini scriptoris munere, sit miraculis clarus, & illu-
stris: si tamen diuina gratia non polleat, haud dubium quin illam à
Deo vocem audiat. Nescio te, si tamen ea gratia orretur, & si ab-
iectus & contemptus ab omnibus, ac in reliquarum rerum inopia,
& egestate viuat, ab ipso immortali Deo honorifico nomine de-
corabitur, & summa gloria atquè honore afficietur. Quis enim
ex Apostoli sententia, noueris mysteria omnia, & Angelorum lin-
guis loquaris, licet distribueris omnes tuas facultates in cūctos pau-
perum, ac tuum corpus dederis, ita ut ardeat: charitatem autem, vel
gratiam non habueris nequaquam felicitatem æternam posside-
bis. Quare quos nequè dignitas, aut splendor gratiæ ad se se allicit,
ipsius sane necessitas, atq̃ indigentia eos excitet, ut illa incensis, at
quæ inflāmati animis arripiat.

1 Ad Cor.
13 nu. 2.

SE D obijciat fortasse quispiam, preciosissimam hæc gratiæ
gemmam caro emi, difficillimeq̃, ab hominibus cōparari. Sed falli-
tur certe imo maiori teneor admiratione, cum considero hominū
desideria, ac negligentiam in hoc diuino dono consequendo, cum
illud tum excellens, tum maxime necessarium sit, ac deinde ad ob-
tinendum non difficile. Quod quidem ipsum nomen gratiæ præ-
ferat. Gratia enim dicitur, quia gratis datur, ut habemus ex D. Pau-
lo dicente. si gratia, non ex operibus, alioquin gratia iam non est gra-
tia. Quasi diceret si gratia conferretur hominī tanquam præmij
suorum operum, sicut militi pro certamine stipendium, & sicut ope-
rario pro labore merces tribuitur, iam gratia non diceretur gratia,
sed merces, ac solutio quæ ex iustitia deberetur. Prima vero gra-
tia, ut theologorum more loquar, sub merito cadere non potest,
sed illam piissimus Deus gratuito, & sine aliquo digno precio
donat illi, qui turpem vitam derelictus est. Quæ quidem gratia,
qui prius odio à Deo habebatur, mirifico amore diligitur, & ipsius
immortalis Dei filius, cœlestiumq̃, honorū hæres instituitur. Quo
igitur supplicio dignus habendus est ille, qui terrenarum volupta-
tū causa pulcherrimam hæc terræ, cœliq̃, supellectilem, quæ adeo
facile obtineri potest, comparare non curat? Certe si enim grandem
dixisset tibi dominus, facere delinqueres. Et si D. Andreas crucem, Lauré-
tiferaticulas, Pauli labores, omniumq̃, Christi martyrum tormenta
perferenda sibi essent ut aliquam huius diuini doni partem acqui-
reres, æquo profecto, ac libenti animo essent toleranda. Ne dum

Rom. 11.
nu. 6.

Cccc cam

Isai 55.
Hier. ibi.

Cant. 1.

Nazian.
Is. in prim.
la. lacrum.

eam procurare debes, cum ipsam facile, ac patuo pretio comparare possis. Quia propter Deum optimus maximus per Esaiam Prophetam magna vocis contentione alloquitur homines dicens: Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum propter, etc., emite, & comedite, venite emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum, & l. Quae verba explicans D. Hieronymus ait, Huiusmodi aquas, quibus Deus per Esaiam homines inuitat, easdem esse, ac illam, quam in presenti Samaritanæ proposuit, sanctum scilicet spiritum, qui in gratia ac donis supernaturalibus se nobis communicat. Hanc gratiam lactis, & vini nomine significat. Sicut etiam sponsa, Christi domini dona, sub eisdem nominibus voluit manifestari, cum in primo canticorum capite, agens de æterni filii in terras aduentu, vberum & cellæ vinariæ mentionem fecit: Gratia enim parvulis lac, natu vero maioribus vinum est, quia humani generis servator, gratiam ac dona supernaturalia hominibus attulit. Ad huiusmodi ergo aquam degustandam iubet Deus homines accedere absque argento, & absque ulla commutatione. Gratis enim illis dabitur, licet Deo Redemptori nostro, magno pretio constiterit, quippe qui illam honore, sanguine, atque vita emit, Peritura huius vitæ bonarumque magna difficultate, ac caritate comparas, tanto labore requiris? in æstimabiles vero diuinæ gratiæ divitias, quæ gratuito tibi condonantur, non complecteris? Merito sane hac de re. D. Gregorius cognomento Theologus in has voces erumpit: i sine labore, sine ullo negotio tanto bono tibi licet potiri, cuius dementiæ est, tantum bonum differre? Qui sitis venite. O benignitatem & liberalitatem mirabilem! O commertij singularem facilitatem, ipsa voluntas accipienda est tibi pro magno pretio, potum celestem propinat ijs, qui tantum volunt bibere. Beneficium accipit, qui tantum petit. Haftenus Gregorius Nazianzenus. Nulla profecto tibi sitis est, quandoquidem non vis suavisimum hoc necesse est degustare. Sitis, ac maxime sitis, amaras mundi aquas, auratūq, Babylonis vas desideras? Quod, etsi inauratum sit, est tamen veneno plenum. Abiectum autem Christi domini calicem contemnis? qui licet vilis ac despectus exterius sit, aquam tamen æternæ vitæ continet. Hæc bibe per Deum immortalem. Neq, in accipiendo huiusmodi dono: vel ad illud grati animi memoria recolendum parcus, ingratus ve sis: cum illud celestem Dei gratiam atq, amicitiam conciliet, & æternam animo beatitudinem ac felicitatem pariat.

CON-

CONCIO QVARTA.

Discursus primus, quo pacto Christi submissio hominum superbiam condemnet.
(?)

Them.

Sedebat sic supra fontem.
Ioan. 4.

SINGVLARE aliquid significat hic modus loquendi euangelij. Sedebat inquit, sic. Quid sibi vult verbum illud sic? D. Chrysostomus ita explicat. Sedebat sic: Id est, non in sella, non in loco honoratiori, sed in terra, ut contingit. Cui subscribit Eusebius dicens. Sedebat sic, simpliciter prout se locus offerebat, vel humi. Demonstrat siquidem sermo, quod omni fastu carebat Christus. Merito igitur diuinæ legis scriptor Ioannes, hanc Christi sessionem prodidit. Magis enim videbatur decere dignitatem Christi super alas Cherubin, quam super puteum collocaret.

ASCENDIT super cherubin, & volauit, volauit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum. Animaduerte quæso pulcherrimum essetū, quasi ex diuinis mentibus extractum, quod ventorum pennæ, seu velocissimi quidam equi portant, in quo fertur quo pacto posuit tenebras. Qui amictus est lumine sicut vestimento. Ut idem regius vates affirmat? Si amictus lumine, qui potest in tenebris versari? Posuit tenebras latibulum suum, inquit magnus ille Gregorius, quia per ignorantiam nostram absconditur nobis, ne nobis modo in æterna, & intima claritate videatur. Vnde ei & in canticis canticorum dicitur. Fuge dilecte mi, fuge. Dulcissimus ite Bernardus ait: ponit Dns tenebras profunditatis, & altitudinis latibulum diuinitatis suæ. Itaq, quemadmodum solē possumus obscurare nobis appellare, quætu splendor adeo eximi, & excellēs sit, ut non hi, oculos perstringat, neq, ab illis cerni villo modo possit sic: Deu

Cccc 2

ceu fuls hunc locū

Chrysost.
ho. 30. in
Ioann.

Psal. 17.
nu. 1.

Psal. 103.
nu. 2.

Greg. 17.
Mor. c. 23
Cant. 8.

Bernardus in
sententijs.

exponens

572 FERIA 6. post 7. DOMINICA quadragesima.

1. ad. Tbi.
6. na. 17.

fulgentissimus quidam sol, tā splendidam ex se se lucem emittit, ut a nobis perspicere nulla ratione queat. Quam obrem idem nobis est, ac si illa in tenebris versaretur. Ex quo præclare inquit diuus Paulus. *Lucē h. ibitat inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest.* Ecce sedem ac locum supremo Deo constitutum, ibi habitat, ac sedet. Sed non ita nobis illum describit sacer Euangelista. Non enim super alas cherubin, aut ventorum pennas, sine aliquo labore volentem deplngit, sed hinc, estu, ac labore, itineris confectum, peditemq, incedentem, sedere sic supra fontem. Non inquit, illum lucem inaccessibilem habitare, sed omnibus se visibilem, ac manifestum reddere, & quasi viatorem quandam lassum sitientem.

Esa. 6.
n. 1.

VIDERUNT olim sanctissimi propheta hunc universitatis cōditorem in altissimo editissimoq, loco collocatum. Esaias enim, vidit Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatū, & plena erat domus a maiestate eius, & ea quæ sub iis erant replebant templū. Seraphim stabant super illud, & clamabant alter ad alterum, & dicebant, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Ecce præstantissimum Dei domicilium. Sed æque præexcellens illud est, quod describitur a Daniele dicens: *Carum est, & formæ eius, & roto eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidus, egrediebatur a facie eius. Milia millium ministrabant ei, & de eis creabat iustitias. Et sedebat super thronum sedis, & libri aperti sunt.* Et in magnam certe rapit admirationem huius magnitudo, sed nūc, ubi est solium illud excelsum, & eleuatū? Vbi seraphim, laudantes Dominum. Vbi thronus flammæ ignis? Vbi fluvius ille igneus, ac rapidus? Vbi sunt illa milia millium ministrorum, & innumera bilis illa multitudo assidentium coram Deo? Iam vero nihil arduo præter sitim, defatigationem, ac lassitudinem. Deumq, sedere, nō in solio eleuato, sed in humili terræ loco, non in throno flammæ ignis, sed in fonte Samaria. Non illum innumeris pene cœlestibus stipatum videmus, sed sine vilo comitatu; Non intueor sedere iudiciū, nec aperire libros, sed ipsum Dominum maiestatis cum vili abiectaque scemina loquentem, & aquam ab ea postulantem aspicio. Vbi ergo tanta gloria? tantaque maiestas? Vbi dignitas? Vbi amplitudo? Vbi regius, ac supremus thronus?

IN animum induxerant iudæi templum Deo maximo constitucte,

Concio Quarta. 573

tuere, quibus ille (Esaias nuntio) respondit. *Celi in sedes mea est terra autem scabellum pedum meorum, quia est ista domus quam edificaveris mihi?* Quod idem est ac dicere, nullus in orbe terrarum invenitur locus regia mea dignitate dignus. Sed nunc optime Deus, ubi est sedes illa cœlestis? si terra scabellum pedum tuorum. Quomodo nunc sedes in terra ex itinere fatigatus? Quo pacto inclinas cœlos, & ad terram usque descendisti? O mira diuinæ pietatis excellentia! Neque enim hac in submissione summam suam dignitatem amisit, sed eximiam suam charitatem maxime commendavit. Dei enim erga homines amor in infimo terræ loco ipsum Deum collocavit, nam amor æqualitatem, mutuamq, petit coniunctionem: etenim non bene conveniunt, neq, in vna sede morantur maiestas, & amor. Dominum nescis amor, inquit Bernardus. Quapropter diuinus hic amator, a sede magnitudinis, & maiestatis suæ, ad terram usq, descendit, & formam serui suscepit. Celi & terra, summa illum prædicatione extollant, ob eximiam eius in homines charitatem.

Esa. 66.
n. 1.

Bern. ser.
59. super
cant.

Deserebant Domino maximam laudem tres illi sancti adolescentes fornaci Babylonis addicti, ac dicebant. *Benedictus es Domine in templo sancto gloria tue, & super laudabilis, & super gloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui, & super laudabilis, & super gloriosus in secula.* Hac in laude versabantur illi, intuentes amplitudinem templi cœlestis throniq, ac firmamenti diuini maiestatem. Ego vero maxima te præpotens Deus gloria, & prædicatione effero, sedentem sic supra fontem Iacob. Eximijs te laudibus alij exornent solis domicilium occupantem, si enim magnum, ac mirabilem in cœlo te ostendis, in terra & supra fontem sedens adeo optimum ac beneuolum te præbes, ut amoris, ac bonitatis magnitudo, quæ hic splendet tuæ maiestatis, atq, amplitudinis excellentiam, quodammodo occultet. Quare egregie Bernardus ait. Quanto minorem se fecit in humanitate, tanto maiorem se exhibuit in bonitate, & quanto pro me vilior, tanto mihi charior est. Et quidem non solum est charior, sed excelsior, si excelsior excellentissimo, esse, aut dici potest. Ipsius enim clementiæ, ac benignitatis præstantia multo magis in hoc humili terræ loco, quam in editissimo cœli domicilio emicuit.

Dan. 3.
n. 23.

Bern. ser. 1.
Epiph.

SE D ut iam ad nos ipsos sermonem conuertamus, si quis vestrum scire cupit, cur summi Dei filius, in terra abiectus, ac fatigatus

574 FERIA 6. post. 3. Dominici. quadragesima

tus sedet. Eam esse causam intelligat, ut nostrae superbiae culpam soluat. Cum enim bonitate optimus, ac potestate maximus sit, volens aeterno suo patri, pro nostris sceleribus cumulatissime satis facere, solutionem debito, penam vero culpae opponit. Et ut pro nimia nostra pecuniae cupiditate satisfaciat, egenus, ac pauper efficitur. Pro hominum delicijs, ac voluptatibus, dolores, ac cruciatus tolerat. Pro illorum iracundia patientem ac mansuetum se praebet. Pro invidia, ac malevolentia, beneuolum ac benignum praestat. A cibis se abstinet, ut ebrietatis culpam a nobis dimoueat. Et ut nostram pigritiam purget, fatigatur. Ac denique ut dignam pro hominum superbia compensationem Deo tribuat, se ipsum prosternit, & supremae suae magnitudinis thronum vsq. ad terram abiciens, sedebat sic supra fontem. Ecce igitur, quam cumulate Redemptoris muneri Christus satisfecerit, & quo pacto, ut nostram iactantiam expelleret, seipsum abiecerit, ac supplicem se omnibus praebuerit.

ET quia non solum Deus hominum Seruator extitit, sed etiam medicus, non modo praestantissima sua opera in nostrorum criminum satisfactionem praestitit, sed in eorum remedium, ac medicinam, instituenda esse decreuit. Quapropter sicut paupertate sua, & satisfecit Deo pro nostra auaritia, & eidem malo adhibuit medicinam, sic etiam sui animi submissione, cum pro hominum superbia re compensationem aeterno patri praestitit, tum etiam maximam illorum superbiae animique elationi mederi voluit in posterum. Abiecit enim se ipsum, ut nos humiles, & abiectos redderet, dimisit quodammodo suam excellentiam atq. amplitudinem, ut nos honore, & gloria excellere nullo modo ambiamus. Quam obrem hortatur Apostolus Philipenses *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum aequalitate Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitum inuentus ut homo &c.* Mira equidem, ac maxima exinanitio est, sed quid illud. Hoc sentite in vobis dixerat nuper Apostolus. *Nisi per contumeliam, neq. per inuicem gloriam, sed in humilitate, superiores sibi inuicem arbitantes, & subdit* Hoc enim sentite in vobis. *Quod & in Christo Iesu, supra quae verba optime inquit D.*

Augustinus. Praemittit alia de Christo ut hi in quibus est locus obiectionis non dedignentur humiliari. D. Bernardus sic ait. *Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, ut sicut se ipsum exinanivit, hoc ipsum*

Concio quarta

ipsum sentiat in vobis, sic & vos fratres exinanite vos, humiliare vos. Haec Bernardus. Sed considerandum est verbum illud. *Hoc sentite in vobis.* Internum enim animi sensum exigit. Apostolus, de hac Christi Domini humilitate, & abiectione attentam tantae subiectionis cogitationem, ac contemplationem ab homine postulat. Qui secum ipse considerare debet, rationi esse maxime consentaneum, ut sese humiliter sentiens, ac demisse ad hominum pedes iaceat. Summus siquidem & supremus Deus ita humilem se praebuit, ut ad vilium hominum pedes se ipsum abiecerit. Iam ergo quis gloriam, honores, aut dignitates consecrabitur, cum immerito Deum ita humilem, ac demissum aspexerit? Quis petet excelsam, ac sublimem sedem, cum in infimo terrae loco ipsum aeternae patris filium sedentem intueatur.

VOX Domini in virtute, canit Psalmista, vox domini in magnificentia, vox Domini confringentis cedros, & confringentis Libani. Antequam sempiternus Dei filius, humanitatem indueret, verbum quidem erat, sed mentale, occultum, & quod sensibus percipi nullo modo poterat. At vero postquam humanam carnem assumpsit, manifestatur hoc verbum & voce extra emissam hominum sensibus subiaceret. Unde luculenter D. Bernardus. Vere fratres. Verbum factum est caro, & sic habitauit in nobis, dum enim esset in principio apud Deum, lucem inhabitabat inaccessibilem & non erat qui caperet illud. Quis enim inuestigauit sensum Domini aut, quis consiliarius eius fuit? Carnalis homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Sed iam capiat & carnalis, quia iam verbum factum est caro. Ecce iam trahitur sapientia de occultis, & ipsa se ingerit sensibus carnis tuae, haec Bernardus. Iam ergo mentale verbum ex patre genitum factum est vox, ex matre nascens. Haec igitur vox, vox domini est in virtute, vox confringens cedros libani. Et quis erit cedrus adeo praecellus. Qui huius vocis vi, & efficacitate. (Fatigatus le- sus ex itinere sedebat sic supra fontem) non prosternatur, ac concidat? quis tam elatus, ac superbus: Qui non abiciat se se, cum Deum ita abiectum atq. humilem intueatur? Intolerabilis prorsus impudentia est, inquit Bernardus, ut se vermiculus extollat, ubi se sic exinanivit diuina maiestas.

Psal. 28.
nu. 4.

Serm. 3. in
natali dñi.

Bern.

Discursus

176 FERIA 6. post. 3. Dominica quadragesima.

Discursus secundus, quam benigne ac humane Christus Dominus nobiscum agat:

Et de vinculo quo nos humanus rei causa sibi obstringat.
(.?.)

Them.

Da mihi bibere, &c.

Ioan. 4.

OPORTET fratres hodiernum colloquium attento animo considerare. Quis: Cum qua: Quibus de rebus: Et quomodo illud habeatur. Quis igitur? sempiterni Dei filius, auctor rerum omnium, ac ille cuius numini parent omnia. Cum qua, cum muliere, & non cum principibus populi sui, cum muliere inquam, & non cum Regina Aultri, cui Salomon, sapientiae suae thesauros patefecit, sed cum vili, ac vulgari femina, cum pellice vitae sordidae, atque contemptae. Quibus de rebus, de his, quae tanti erant ponderis, ac momenti, ut sanctissimi vates divino lumine afflati, graviora non cognouerint, aut tractauerint, quam ea, quae huic communi feminae patefuerunt. Hic enim Servator humani generis sitim, ac desideria sui cordis illi manifestat. Hic mirabile suae carnis assumptae mysterium declarat. Hic coelestis aquae miram naturam, & proprietates explicat. Quae & vitam tribuit, & in vitam aeternam salit, animique sitim, ac cupiditatem omnino satiat. Hic etiam docet qua religione sit Deus à nobis colendus. Hic denique huius feminae vitam, ac mores denunciat atque aperit. Et quod mirabilius multo est, se ipsum eidem manifestat. Hoc ipsum percontati sunt ab eo principes Hierusalem: *S. tu es Iesus Christus dic nobis palam.* Quod Christus Dominus noluit explicare. Hic vero aperte in conspectu in ore, atque oculis Samaritanæ, illud explicat dicens: *Ego sum qui loquor tecum.* Hæc igitur sunt negotia, quae in Christi ac Samaritanæ sermone geruntur. Sed quomodo gerantur: mirum in modum

Ioan. 1. 0.
nu 24.

Concio quarta.

177

modum admirationem auget, perhumane enim, atque amice tractantur. Solitus est Deus olim cum Moyse loqui, qui cum ab eo peteret, ut vultum eius posset intueri, responsum à Deo accepit: *Posteriora mea videbis faciem autem meam videre non poteris.* Sanctos illos veteris testamenti Patriarchas alloquebatur aliquando sed pau-
cis, & per Angelos suos. Prophetas vero occulte, & anigmatische, cum hac autem vili atque abiecta femina palam & in conspectu loquitur, gravissimaque negotia confert, atque communicat. O rem admiratione dignissimam!

CUM immortalis Deus voluit legem in monte illo synai edicere, aliqua sui cordis arcana dilecto populo patefacere, vocavit Moysen, cui dixit: *Ascende ad Dominum, tu, & Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta senes Israel, & adorabis procul, solumque Moyses ascendet ad Dominum, & illi non appropinquabunt, neque populus ascendet cum eo.* & prius quàm ea fieret, in monte illo ceperunt audiri tonitrua, ut sacra refert historia, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem. *Clangorque buccinae vehementer perstrebat.* Quibus rebus ita perterritus est ille populus, ut Moysi dixerit. *Loquere tu nobis & audiemus, non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Anima duerte quam serio graviter, ac severe Deus tunc cum hominibus egerit. Neque vero ipsemet Deus ullo alio intermedio tunc homines alloquebatur, sed medio aliquo eglite, ut D. Paulus, ac D. Stephanus ad terras descendit, & abdita sui pectoris arcana, non quidem Moysi, sed contemptae cuidam feminae denunciat, non fulgurum ac tonitruorum magnitudine, sed amice, & humane summa cum familiaritate, maiora sane & praestantiora mysteria supra fontem Jacob Samaritanæ aperiens, quam Israelitis in monte synai olim aperuerit. Et quem tantæ humanitatis admiratio non capiet! Quid sibi vult Deus sancte huiusmodi mutatio? Non ne, Deus inquis, sum ego & non muror. Cur ergo sic rationem cum hominibus agendi permutasti?

Fælices profecto nos ipsos appellare possumus, qui felicissimo hoc tempore nati, ac in lucem suscepti sumus, in quo ita se Deus humanum, ac benignum in ecclesia præbet, in qua Apostolus clamat: *Non accessit ad tractabilem, & accessibilem ignem, & turbine, & e lignem, & procellam, & tabe sanum, & vocem verborum, quam qui audierunt, exarsuerunt se, ne eis fieret verbum, non enim portabant.* Quod dicebatur & Moyses dixit, *exterritus sum, & tremebundus.* Sed

Dddd accelsis

Exod. 24.
nu. 2.
Exod. 19.
nu. 16.

Ad Gal. 3.
nu. 10.
Act. 7.
nu. 38.

Ad Hebr.
12. n. 18.

578 FERIA 6. post. 3. Dominica quadragesima

Ad Thi. 3.
num. 4.

Serm. 1 in
epiph. dñi

accessistis ad sion &c. Quod si forte requiras, cur Deus nobiscum agat amabilius, ac benignius, quā etate superiori se cum alijs gesserit. Respondebit idem Apostolus. *apparuit benignitas, & humanitas seruatoris nostri Dei.* Hæc enim extitit fons, atque origo totius nostræ felicitatis. Atque ita D. Bernardus expendens hæc Apostoli verba, sic ait. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas, sed ubi Dei innotescit humanitas, iam benignitas latere nō potest. Hæc sunt D. Bernardi verba, quæ quia ad rem, de qua agimus maxime faciunt si placeat ponderabimus.

PRIVS, inquit, quam appareret humanitas, latebat benignitas, latebat quidem, & adeo occulta, vt quidquid apparebat magnam præferret seueritatem. Quod primum constat ex omnibus, quibus olim Deus solitus est nuncupari. Nomen fuit illi quondam, Deus ultionum, item Dominus Deus exercituum, & agminum Israel, deinde Deus Zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem. Appellabatur peccatoribus leona, pardus, & vrsu raptis catulis. Horribilia sane nomina, & feritatis, ac magnitudinem indicantia. Sed in his omnibus latebat benignitas. Modo vero quando iam apparuit humanitas, ac Deus nostram carnem, nostramque naturam assumpsit, manifestatur benignitas in nominibus suis. Hæc enim, vt ex historia euangelica constat huiusmodi sunt. *Ego sum pastor bonus. Ego sum via veritas, & vita. Ego sum lux mundi. Ego sum vitis vera. Ego sum panis vite. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Ego sum ostium vitæ. Ego sum resurrectio & vita.* His & alijs huiusmodi nominibus, clementiam, ac benignitatem præferentibus appellatur Deus. In hodierna autem historia Christus, ac Messias nuncupatur, cū enim Samaritana diceret. *Sic quia Messias venit, qui dicitur Christus,* dicit ei Iesus. *Ego sum qui loquor tecū.* Quæ igitur in nominibus olim Deo impositis, latebat benignitas, eadē in his, quib' modoeffertur apparuit manifeste.

QUOD si in prædictis nominibus latebat benignitas, *Gent. 26.* haud minus in eiusdem antiquitatis gestis abdebatur. Quā ob causam, *num. 24.* lex illa lex timoris appellatur, & qui ea regebantur, serui. *Nu. 12.* sunt nuncupati. Sic enim, Deus appellat sanctissimos, illius temporis, homines, vt Abraham in libro geneleos. Moysen in numeris. Dauidem in Esaia. Iob in eiusdem libro, denique, *Iob. 1. nu. 8.* vniuersum Israel quæ sibi charum, ac dilectum habebat, serui nomine appellat, dicens per Esaia. *Tu Israel serue meus.* Nunc *Esa. 41.* autem audi quid dominus dicat Apostolis. *Iam non dicam vos seruos*

Concio secunda.

579

seruos, sed amicos, amicos appellat, imo & fratres. *Vale* (inquit Christus *Ioan. 13. n.* ad fratres meos, & dic eis. *15. n.* Qua propter sicut in pristinis Dei nominibus latebat eius benignitas, quæ in recentioribus patefit: sic etiam in nominibus pristinum hominum celabatur, in ijs vero, quæ nobis modo à Deo imponentur, redditur eadem manifesta. Sed vt ad res gestas veniamus, latuit olim in illis benignitas Dei nostri. Nimirum eum hominem colligentem ligna in die sabathi occidi iubet, alium vero, eo quod spolia aliqua usurpauerat ex Hierico, eadem pena damnauit: Qui quidem eiusque liberi, ac filix, & vt sacra pagina refert, cuncta quæ illius erant igne consumpta sunt. Regem vero Saul sic carpit, ac damnat per Samuelem. *Pro eo quod abiicisti sermo-* *Nu. 13. n.* *nem Domini, abiicit te Deus ne sis Rex.* Et paulo post, idem Samuel. *32.* *Sauli dixit: Scidit Dominus regnum Israel à te hodie & tradidit* *Ios. 7. nu. 25.* *illud proximo tuo meliori.* Quemdam denique prophetam leoni tradidit occidendum: quia delictum quoddam inobedientiæ commisisset. Hæc etiam seueritate vrbes, ac ciuitates integras deuastauit, aquis, ignibusque dissipans, atque exurens. Hæc vero nostra tempestate eximia lenitate, ac mansuetudine peccatores recipit, eorum quæ grauissimis sceleribus facile, ac clementer ignoscit. Non enim iam ignē ad homines comburendos, e celo mittit: Sed potius cum D. Ioānes, eiusque comes Iacobus à Christo Domino peterent potestatem, vt ignē de celo ad quosdā homines comburendos facerēt descendere, illos obiurgans inquit: *Nescitis cuius spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.* Et cū Princeps Apostolorum Petrus, vt sui magistri honorem, vitamque tueretur quemdā illius hostē vellet grauiter percutere, statim cogitur gladium in vagina recondere. Seuerē enim illū Christus reprehendit, ac dicit. *Conuer-* *Luc. 9.* *te gladium tuum in locum suum omnes enim qui acceperunt gladium, gla-* *na. 54.* *dio peribunt.* Denique generatim atque vniuersis loquens, *Ego* inquit, *veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Iam igitur quia in eo apparuit humanitas mea, manifesta est benignitas ipsius. Et tam familiariter cum hominibus etiam flagitiosis agit, vt hanc illi familiaritatem exprobrent, & obijciant, qui dixerunt. *Hic peccatores recipit,* *Matth. 26.* *& inducat eū illi.* Apostolis annumerat Publicanū, morte liberat adulterā sui criminis impunitōne affectā, audit Chananeā, ignoscit Magdalene, illiq; supplicium remittit, & denique magna corporis fatigatione Samaritanā querit, ac dulces cum illa sermones conferēs à turpitudine vitæ ad honestam viuendi rationem traducit.

Dddd 2

QVIS

580 FERIA. 6 post 3. Dominica quadragesime.

Quis ergo non amore prosequitur, tam dulcem, tamq. amabilem Deū. *Quis non timebit te o Rex gentium.* Dixerat olim Ieremias, quē quidam verba, quæ timorem significant pristino illi tempore conueniebant, lex enim timoris spiritui timoris optime quadrat. *Vos autem* (vt Apostolus docet) *non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.* Abba Hebraice, idem significat, quod latine Pater, atq. ita, Abba Pater, idem est ac dicere, Pater, Pater, Patrem enim appellat æternum patrem, eiusque filius æque æternus. Pater nuncupatur, est enim Pater futuri seculi. Quis inquit, *non timebit te o rex* Regum? inquit Ieremias. Reges enim timendi sunt sicut serui metuere debent. Nos vero Patrem eundem regem vocabimus, hoc etenim nomen vult ipse in hominum ore versari, iubetq. ab eo nos illam Christi domini orationem exordiri, cuius initium est, Pater noster. Neq. vero dicimus, Rex noster qui es in cœlis, sed Pater noster. Cum ergo filij amoris vinculo, erga parentes deuin-cti sint, quis hunc nostrum cœlestem Patrem non summo amore complectetur?

ILLVD autem meditari oportet, eo nos maiori pietatis, ac gratitudinis officio obstringi, quo Deus humani generis Redemptor Christus benignius nobiscum agit. Inde enim fit, vt cum Apostolus Hebræis dixisset, *Non accessistis ad tractabilem, & accessibilem ignem, &c.* subdit, *videte ne recusatis loquentem.* Quod doctē D. Thom. sic explicat D. Thomas. Quod loquor implete, q. d. ne abutamini elementia mea, dabit enim pœnas acerbissimas. Quod idem Apostolus exposuisse videtur, scribens ad Romanos. *An inquit diuitias bonitatis eius, & patientia, & longanimitatis cōtemnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducat? Tu autem secundū duritiam tuam, & impenitens cor tuum, thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei.* Non nego apparuisse iam benignitatem, & humanitatem saluatoris nostri Iesu, qua patienti animo suffert, & te ad veniæ consecutionem inuitat, si tamen ea benignitate Dei maximi, atq. humanitate abutaris, vertes ad extremum omnia. At vero huius Samaritanæ felicitas, non in eo omnino sita fuit, vt Seruator noster benignum se illi, humanumq. præberet, sed in eo etiam, quod ipsa Christi Domini clementia præclare videretur. Quod nili fieret, maiori illa supplicio afficeretur. Sic etiā nobis opus est, ad perfectam animæ salutem obtinendam Redemptoris nostri clementia, ac erga nos humanitate præclare vti. Audi igitur

Concio quinta. 581

igitur tanquam obsequentissimus Dei filius tuum met patrem, qui tecum loquitur a teq. petis. *Da mihi bibere.* Amide sitit tuam salutem, cuius tu sitim explebis ac desiderio satisfacies, si a Dæmonis castris ad christianam militiam transfugeris, & flagitiosam vitam relinquens, piam, religiosamq. sequaris.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus contra eos qui in suis flagitijs persistunt, nulla adhibita cura, vt ab eis se expellant.

Them. Venit mulier de Samaria haurire aquam. Ioan 4.

CONsideratione quidem digna est Samaritanæ in sui animi salute inconsiderantia: Quam sine Christi Domini recordatione, ad hauriendam aquam accederet, nulla prorsus cura adhibita relinquendi turpem, ac flagitiosam vitam, quam sequebatur, & ad meliorem se vitæ frugem recipiendi. Et ecce illi nostræ salutis auctor obuiam occurrit, & in illam oculos diuinæ suæ misericordiæ coniiciens, a turpitudine vitæ ad honestatem, illam reuocauit, eamq. virtutis studiosam, & christianæ religionis culticē reddidit. Ita se Deus sæpe gerit cum flagitiosis, vt cum ipsi Deum ex memoria penitus depoluerint, tunc Deus eorum memoriam intrans, & eorumdem animos illuminans, a turpi vitæ instituto eos abducit. Quam longa obliuione contriuerat Dauid, sui adulterij scelus, & eo tempore, quo nec de illo quidem cogitare, ne dum penitere instituerat, prophetam Nathan ad illum mittit Deus, qui egregia quadam similitudine Dauidis memoriam ad commissi sceleris dolorem, ac cognitionem excitaret. Eodem etiam modo, cū nulla homines suorum criminum memoria tenet, cōmotus Deus eorum misericordia, illosq. pietatis oculis conspiciens, ad honestam vitæ rationem traducit. Hoc est singulare illud beneficium, D d d d 3 quod

582 FERIA 6. POST 3. DOMINICA QUADRAGESIME.

quod idem Deus, utpote magnum, & eximium expendit, cum Hierosolyma verba faciens. Transiens per te, inquit, vidi te conculcari in sanguine tuo, & dixi tibi, cum esses in sanguine tuo. Viue, dixi, inquam, tibi, in sanguine tuo, viue. Quis est ille sanguis in quo volutam vidit Deus Hierusalem. D. Hieronymus sentit esse peccata lethalia, Theodoretus vero speciale illud flagitium, quod patrauit Hierusalem, quando Idolis diuinum honorem exhibuit. Vtraque tamen expolitio ad rem facit, ait igitur Deus. Videte, &c. Quia paucis verbis toties eadem repetit, & iterum atq, iterum assumit verbum illud, in tuo sanguine, scilicet cum in suo scelere, in suis flagitijs, ac peccatis, in colendis idolis tota versaretur, benignis, ac clementibus oculis illam Deus intuitus est, & ad sui cultum, veramq, religionem convertit. Nec solum dicit, cum oblita est mei Hierusalem, ego eius memoriam conseruari, sed cum in suis stupebat peccatis, in suoq, flagitiorum sanguine conculcata iaceret, ac in omni scelerum genere se volutaret, tunc dixi illi. Viue. Sumpta est Metaphora ab eo, qui vulneribus confossus, plagisq, mortiferis affectus in sanguine volutatur. Quae ita saucium ac cruentatum hostis offendens tantorum vulnerum miseratione captus, illi medetur, plagisq, ac sanguinis effusioni medicinam adhibet: sic ego, inquit Deus, opitulatus sum tibi Hierusalem, quae licet hostili inimicitia me sis profecuta, cum tamē mortiferis vulneribus insulsa decuberes, & lethales tuo animo plagas exciperes, misertus sum tui, tibiq, curationem volens adhibere, dixi, viue. O clementiam nullis vnquam saeculis auditam! Eo enim tempore Deus hominum miseretur, quo aeterno illo supplicio dignissimi afficiendi essent. In quo genere ex multis mirabilibus exemplis, haud facile vllum maius inueniemus, quam diui Pauli qui cum sceleris caligine immeritus esset, tunc ad Christi fidē, ac disciplinam vocatus est, quod praecclare animaduertit diuus Lucas dicens, Saulus adhuc spirans minarum, & cadis in distionlos domini, &c. Id est tunc illum Deus ad se conuertit, & cum in illum fulmina comburentis ignis coniecturus erat, lucis, ac splendoris radios immisit. Subito enim, &c. D. Lucas ait) circumfulsit eum lux de caelo, quando vero Satanā, vel hostis nomine par erat illū cūcipari, proprio eū nomine Christus dñs appellat, & semel atq, iterū dicit, saule, saule. Ac deniq, cū in illū se uerere, & vehementer esset animaduersurus, ad se illū reuocat, & suae disciplinae reddit alumnū. Quae omnia D. Paulo euenere, in eo ipso itinere, quo ad persequendos verae religionis assertores Damascum pergebat.

Atque

Convio Quinta. 583

Atq, hoc idem quod diuo Paulo contigisse diximus, diuo item Petro euenisse videbimus. Qui cum eo tempore, quo Christus dominus doloribus, ac cruciatibus torquebatur, eius se discipulum esse negaret, oculos in illū Redemptor noster coniiciens ad suam ipsū doctrinam, ac professionem traduxit. Idē enim diuinus scriptor Lucas ait, quod cū adhuc Petrus negaret se Christū nosse, Adhuc eo loquente cantauit gallus, & conuersus dominus respexit Petrū, & continuo fleuit amare. Percussus enim est ab oculorū Christi radijs, qui cū ab ardētissimo sole dimanaret, facile gelidum Petri cor potuerunt liquefacere, quod in lachrymas conuersum per oculorū angulos liquatū effluxit. Atq, ita recte D. Ambrosius super hunc locū ait. Negauit primo Petrus, & nō fleuit quia nō respexerat dominus, negauit secundo, & nō fleuit, quia adhuc non respexerat dñs, negauit & tertio, respexit Iesus, & tūc ille amarissimē fleuit. Diuus itē Gregorius, sic loquitur. Nunquā Petrus fleuisset, nisi dominus respexisset. Sed inquirō, cur cū humani generis vindex, voluit Petrū, ac Paulum ad se suāq, doctrinā traducere, nō eorū dolorē, ac penitentia expectauit, aut saltem, ut illi in aliquo studio opere verarentur? Cuius ego nullam potiorē causam reperiō, quā ut eius misericordia vis, atq, excellentia, magis, ac magis splendēret. Quod etiam hodierna Samaritanā historia satis superquē docet. Nam cū illa obsceno amoris scelere obstringeretur, & ad aquā hauriendam ex fonte adesset, ea forte ratione, ut ei quem turpiter diligebat, pocula ministraret: cūque de sua salute nihil omnino curaret: ecce ille Seruator hominum itineris labore, ac lassitudine confectus, praesto adest, eamquē diuinis, ac caelestibus rebus inducēs, a turpitudine vitæ, ad honestam viuendi rationem reduxit. Magna profecto Iesu Christi in hanc mulierem, reliquūq, hominum genus pietas, ac misericordia extitit. Non tamen maxima culpa vacant illi, qui cum grauissima in Deum scelera commiserint, nulla eorum penitentia, ne memoria quidem habita, in flagitijs ac vitæ turpitudine persistunt, cuiuscunque generis crimina de nouo perpetrantes. Nimirum fuisse diuinā misericordiae confidentes. Et hi quidem non considerant, non omnes aequē efficaciter ac Petrum, & Paulum a Deo permoueri. Christi fuit Apostolus Iudas, quem & si Deus laqueo suspendentem vidit, non tamen restim ex qua pendeat, & si posset, voluit intercidere, nequē caelesti illum luce illustrauit, ut Paulum, aut ijs quibus Petrum oculis respexit. Quauis etiam notum sibi erat Absalomem Dauidis

584 FERIA 6 post 3. DOMINICA QUADRAGESIMA.

Davidis regis filium ē quercu pendere, animamque misere, ac in se liciter agere, non tamen voluit eius vitæ cursum ad pernitendum protrahere, nequē ad illum alium Nathan sicut ad Davidem misit. Et quis dubitat plures alios præter Samaritanam esse in samaria scelerum macula fedatos? Sed nulli alteri ita se Deum misericordem præbuisse legimus, ac huic ille femine. Cui consonat illud Divi Lucæ testimonium. Multa vidua erat in diebus Eliæ in Israel, quando facta est famo magna in omni terra, & ad nullam illarum missus est Elias nisi in serepta Sidoniz ad mulierem viduam, & multi leprosi erant in Israel sub Eliseo propheta, & nemo illorum mundatus est nisi Naaman syrus. Circa quæ verba inquit Divus Ambrosius. Quid est in causa, quod Elias solū Naaman curaverit, cum in Israel multi alij eodem lepræ morbo laborarent? Cur inquit non curavit fratres? non curavit ciues? non sanavit propheta confortes? cum sanaret alienos, & eos qui observantiam legis, & religionis consortium nō habebant, nisi quia voluntatis est medicinæ non gentis, & diuinum munus votis eligitur, non naturæ iure defertur? Non enim dormiē tibus, sed observantibus diuina beneficia conferuntur. Hæc ille. Eodem igitur modo in animi ægritudine curanda se habet Deus, dum alijs pro sua voluntate medicinam adhibet, salutemque imperat, alijs vero non item. Quod significasse videtur regius vates cum inquit Plaurum voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ. Pluriam voluntariam gratiam intelligit Divus Augustinus: Quæ sine vllis donatur meritis. Alioquin (vt ipse ait) gratia tam non est gratia. Cum igitur gratia sit, gratis cui Deo placet, conceditur. At nisi te ipsum ad celeste hoc donum animo excipiendum præparaveris, timere debes ipsum non tibi esse concedendum. Nam Christus do minus sermonem habet de illis, quos turris illa siloe interfecit, sic ait: Putatis quia ipsi debitorum (id est flagitiosi, & peccatores) fuerint præter omnes homines habitantes in Hierosolymis? Non dico volis, sed si panis entiam non habueritis omnes similiter peribitis. Non dixit Christus, licet conspexeritis flagitiosos quosdam homines subito extremum vitæ spiritum edidisse, nihil est vobis timendum, cum Deus ita prout sit ad misericordiam. Sed si vobis timendum, cum Deus ita vitam imitami, in scelerem etiam eorum dem interitū sequimini. Si ergo non ita tulere ac illi perire vultis: pœnas pro sceleribus suscipite voluntarius, & ad honestam vos vitæ rationem referre. Nam si aliquando Deus ipsum non querentibus, nec flagitia detestantibus ad suam amicitiam familiaritatemque reduci, vt

Concio quarta.

585

in hodierna historia visum est, potiori iure reducet eos qui vitia detestantes, vni se virtuti tradunt, & ipsum Deum studio, animo, ac cogitatione requirunt.

Discursus secundus ostendit liberales esse debere homines in Deum, vt ipse Deus in eos sit etiam magnificus ac liberalis.

(2.)

Them

Mulier da mibi bibere Ioan. 4.

ALIENVM est à Dei magnitudine quidquam ab alio quam à se postulare, quippe qui rerum omnium Dominus, ac procreator, in se habet quidquid boni in rerum hac vniuersitate reperiri, desiderari vè potest. Si esuriens non dicant tibi, (dicit Dominus populo suo) meus est enim orbis terra, & plenitudo eius Deo et enim proprium est nullo alio indigere. Quam Dei optimi maximi proprietatem nouerat regius vates, cum inquit. ego dixi. Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Quomodo igitur audimus nunc prepotentem Deum sitientem iuxta fontem, potu, ciboque indigentem, & a vili quadam femina aquam postulantem? Quid si bi vult huiusmodi immortalis Dei necessitas, atque indigentia? Quis illum ad eam egestatem, ac penuriam adduxit, vt ipsi mendicare opus sit?

PERSPECTVM quidem, ac notum est, hoc non ex dissimili, ac prepotentis Dei egestate, sed ex hominum indigentia ortum habuisse. Quod si ab eis aliquando aliquid petit, id ea ratione facit, vt occasionem capret ad illis plurimum impertiendum. Promissimus enim est ad retribuendum multa, maximaque dona, vultque, vt non solum diuinis eius bonis fruamur, sed etiam vt eorum aliquo modo quasi nostris actibus, simus participes. Et hoc de causa cum bonorum nostrorum non egent, vt Propheta cecinit, ea poscit ab hominibus, ac si illis aliqua ratione indigeret.

SIC contigisse scimus, cum Deus sibi, arcam, suæ voluit fieri Exo. 25. domicilium. Postulauit enim a populo aurum, & argentum & æs, &

Eccc

hyacin.

586 FERIA 6 post. 3. Dominica quadragesima.

Hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum &c. Quid tibi opus est, summe Deus, hominū donis? Videris sane aliena misericordia tuam paupertatem subleuare. Si vis amplam, ac magnificam domum ædificare, nonne gratia, & diuitiæ in domo tua sunt? Aperi immensi tui thesauri thecam nūmariam, & ne ab inope & egeno opem auxiliumque deposcat. At vult Deus habere in terra domicilium, vt nobiscum habitet, in eoque hominum preces exaudiat: ita tamen vt in hac æde construenda, in qua diuina essent à Deo in homines beneficia conferenda, ipsi etiam aliquid opis & operæ cōferrent.

SIC etiam cum idem Deus pollicitus est Abraham illum filium, in quo omnes gentes benedictionem erant accepturæ, prius ab eo petijt, vt charissimum filium suum Isaac sibi offerret in holocaustū: quam primum vero ille manū extendit, gladiumque ad immolandum filium arripuit, à quodam celite retardatus est, ne filium quem mirifice diligebat, occideret: Et illū ita Deus est alloquutus: *Per me metipsum iuravi, quia fecisti hanc rem, & non peperisti vnguento filio tuo propter me, benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Quibus verbis promissum fecit Deus, ex Abraham stirpe humani generis vindicem esse nasciturum, vt Diuus Paulus explicat, sic ad Galatas scribens: *Abrahæ dicta sunt promissiones, & semini eius, non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo qui est Christus.* Ex quo perspicitur Deum ab Abrahamo filium suum petijisse, vt ita occasionem sumeret æternum ipsiusmet Dei filium Abraham, reliquisq; hominibus largiendi.

HINC colligi potest, præcipua quædam ratio, cur Deus eleemosynam exposcat ad egenorum inopiam subleuandam, quibus cum ipse facile posset subuenire, captauit tamen occasionem aliquid à nobis petendi, pauperibus necessarium, vt ea ratione multas, maximasque diuitias hominibus distribueret. Quod quidem in vidua illa Sareptana apparet manifeste, à qua Elias panis fragmentum, Deo ita disponente petijt, cum verum esset quod illa iuramento testata est, se non habere panem, nisi quantum pugillus capere potest, farinæ in hydria, & paululum olei in lechyto ad se, suumque filium sustentandum. Nonne certo sciebat Deus alios multo ditiores esse in Israel, qui Eliæ stirim explere, famemque satis abunde satiare possent? Sed quem exitum huiusmodi res habuerit, considera, & Dei in hac petitione animum clare perspicies. Illa enim libenter

con

Concio quarta. 587

concessit quod Elias postulauerat, Deus vero illius ferinam, atque oleum mirum in modum auxit. Quis non eum crudelem iudicaret, qui à vidua adeo inope opem, auxiliumque deposceret. Sed eo huiusmodi postulatio spectabat vt ipsa vidua, & ditior esset, & Deo gravior existeret. Cuius rei similitudo est illa quæ ex vaporibus defumitur, hi enim à sole è terra tepesacta excitantur & tanquam tenuissimi quidam spiritus à terra in cælum ascendunt, qui in nubes conuerſi, magnis & assiduis imbribus, à cælo in terram descendit, quibus ipsa terra fecunda, ac fructifera redditur, sic etiam eleemosyna, quæ exiguum quidem, ac tenue opus est, ab homine in cælum emissa, iterum ad ipsum hominem aucta locupleta taque redit. Quam nullius momenti aut pretij illud donum fuit, quod piscator Petrus præpotenti Deo obtulit, cui & illis etiam omnibus, qui Christi causa aliquid simile egerint, ita promittit. *Quidam pater aut matrem &c. Propter non enim mentem, centuplum accipiet & vitam æternam possidebit.* Quis igitur tam rationis inops, & expertus, consilij, reperietur, qui parcum in elargiendis eleemosynis se præbeat? Non cernitis quotidie quam libenter, large, ac liberaliter, agricola spargat in terra triticum, quod tanto sudore, ac labore acquisiuit? Huius liberalitatis causa ea profecto est, quod sciat triticum quod terræ tradit, ab ipsa terra reddendum esse multiplicatum.

A P T E quidem Apostolus eleemosynam elargiri, seminare esse dicit, cum ait: *Qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet.* Vbi egregie D. Chrysostomus, non dixit, qui dat, sed qui seminat, vt ad retributionem spectes, messisq; recorderis, & discas quod plura recipis, quam das, neque dixit, largiter metet sed in benedictionibus, quod illo multo maius est. Hæc Diuus Chrysostomus. In huius autem rei confirmationem, adducit Apostolus illud psalmi: *Dispersit dedit pauperibus iustitia eius, manet in seculum seculi.* Vbi beatus Chrysostomus dispersit nihil aliud manifestat, quam quod cum liberalitate dedit. Et quantum hæc non maneant, manent tamen quæ ex illis nascuntur: tenim mirabile est, quod, quæ custodiuntur pereunt, quæ autem disperguntur, manent, & manent semper iustitiam autem hoc loco misericordiam vocauit: tenim iustos facit eleemosyna, peccata quasi ignis consumens, quando cum liberalitate effuderitis. Atq; hæcenus Chrysostomus.

Ecce 2. SAEPE

Simila.

Matth. 19.

num. 27.

Matth.

2. Corin. 9.

num. 6.

Chrys. ibi.

Hom. 19.

psal. 111.

588 FERIA. 6. POST. 3. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

Sæpe numero videmus feneratores, quantumvis sint avari, ac numorum cupidi, pecunias suas alijs tradere, sciunt enim, cum sceno ri illas dant, non tam eas dare, quam accipere, atq; augere, sequè ipsos locupletare. Sed quid aliud esse putatis elargitio eleemosynæ, quam feneratio? Ex sententia enim Salomonis. *Feneratur domino, qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam reddet ei.* Sed quid est feneratur Domino? quia, ut inquit Divus Hieronymus ibidè, ideo erogat modica temporalia, ut ab eo accipiat ampliora æterna. Cuius sententiæ veritatem probat Dominus, cum se eleemosynam facientibus dicturum esse prædixit. *Quandiu fecistis mihi hæc fratri- bus meis minimis, mihi fecistis.* Hæc diuus Hieronymus. Si igitur fenerator propter vile lucrum, cuius causâ æternæ damnationi astringitur pecunias suas alijs in usuram tradit, cur vos non datis sceno ri pecunias vestras? Deo in quo & lucrum certum est, neq; tamen damnationem, sed æternam animis salutem, ac felicitatem comparabitis? An veremini ne Deus fidem fallat, & eleemosynæ pecunias illi creditas non reddat? Audite diuum Chrysostomum præclare ad rem loquentem: Si homo qui respicit, non despicit, sed habet gratiam, multo magis Christus. Qui enim dat, cum nihil acceperit, quomodo cum acceperit, non dabit? Date igitur & accipite. Date egenis eleemosynam, & a Deo gratiam, immortalemq; gloriam accipietis.

Dominica. 4. quadragesima.

Salutatio. DVO beneficia pollicitus est Deus optimus Maximus populo suo. Vnum a crudelibus mortis manibus illum esse erepturum. **Esa. 25.** Alterum vero se illis daturum esse laetum, splendidumq; convivium. In Ezechiele autem Duo alia valde similia, promissit dicens. **Ez. 34.** Sicut visitat pastor gregem suum in die quomodo fuerit in medio ovium suorum dissipatarum, sic visitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus disperse fuerant in die nubis, & caliginis. Ecce vobis primum beneficium a Deo promissum. Secundum vero subdit in- quions. *Et pascam eas in montibus Israel in civitatibus, & in cunctis sedibus terrarum, & pascam eas in montibus, & in montibus excelsis Israel erunt pascua carum.* Israelitis quidem facta sunt huiusmodi promissa quorum nos possessione iucunde hilarèq; perfrui. Nonne ani- madvertistis superioribus quadragesimæ Dominicis duo illa be- neficia

Concio prima.

589

neficia in texta, atq; interposita fuisse. In prima enim Christum Do- minum vidimus certantem cum Damone, qui & mortis initium fuit, & tanquam rapacissimus quidam lupus, celestis pastoris, oves interficere, ac deuorare conatur. In secunda autem Domini- ca, quidam immortalis gloriæ sapor quasi in patella degustandus Apostolis apponitur. In tertia vero audiuius, ovem quandam a lupi faucibus ereptam. Hodierna deniq; luce, mirum certe conui- uium, & diuinitus apparatum celebrari conspiciamus. Cuius epu- las degustarunt ij, qui humani generis vindicem, ac Seruatorem Deum insequabantur, ad eius nos societatem summis precibus admitti contendamus, atq; etiam oremus illum, ut aliquam ho- diei panis particulam nobis dilargiatur.

CONCIO PRIMA.

Discursus primus in quo ostenditur iustos ini- tium vite in opprobrijs, ac laboribus facere, sine vero in honore, solatioque perpetuo. At flagitiosos cum laude, & ocio vi- tam ordiri, & eam cum summo dedecore præ- misq; sempiternis absoluere.
(?)

Thema. Accipit Iesus panes, & distribuit discumbentibus. Ioan. 6.

MAGNVS hominum concursus insequatur Christum Do- minum, qui licet ab omni turba, strepitu ac frequentia remo- tus, solitudinem captaret, & in summos montes ab interpella-
Eccc 3 10

toribus, multitudineq; liberos se conferret, magna tamen hominum copia, ac multitudo illum comitabatur per aua montium, & iuga aspera, qui victu pene nullo, & cultu corporis valde tenui arduos ascensus pedibus superabant, sed tandem clementissimus Iesus cibaria, quibus reficerentur, illis suppedibat, ut in hodierna historia videre facile possumus.

HOC quidem simulacrum est eorum, qui Christi vestigia sequuntur. Principio enim, atq; etiam in ipso medio itinere solent laboribus vexari, & praeceptos, atq; asperos difficultatum montes pedibus (hoc est omni hominum presidio destituti) superare: Terminus vero itineris gratus illis est atque iucundus, quippe qui gloria ac beatitudine ornatur. Vbi opipare, laute, & apparate conuiuium instituitur, in quo conquiritissimis apulis, cibisque suauissimis illorum animi reficiantur. Quapropter recte cecinit psalmista.

Psalm. 65. Transiimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Ignis viuit, aqua mergit, & suffocat. Varia sunt laborum genera, quibus afficiuntur iusti, fame enim, siti, egestate, iniurijs, opprobrijs, doloribus, cruciatibusq; torquentur. Sed tandem ipsi contendantur. Eduxisti nos in refrigerium.

Eccl. 40. In illo summi Dei tabernaculo, insigni quidem, & celebritate conspicuo, primo loco structum erat altare holocaustorum, ubi ignis, gladius, ac sanguis collocabantur, intus vero, & ad illius extremitatem situm erat Sancta sanctorum, ubi suauissimum illud manna observabatur. Non Deus in priori parte tabernaculi manna collocari iubet, in ultimo vero, & secretiori altare holocaustorum, sed potius e contrario. Ut notum esset nobis ac perspicuum, in amplissima Dei domo prius ignem, gladium, & sanguinem a iustis perferri, ut suauissimum deinde manna possint degustare. Famem enim satietatem, egestas abundantiam, aegritudo valetudinem, dedecus honorem, pena denique gloriam debet praecedere.

HOC vero in via illa quam filij Israel ingressi sunt, videmus satis significari. Quantis sunt in ipso primo limite laboribus affecti: quibus cum ab Aegypto egredierentur, difficultatibus vexati. Pharaone illos a tergo molestissime insequente? Mare vero traiecto, nunc aqua, nunc panis desideratur, modo aditus illis intercluditur, modo autem bello hostibusque premuntur. Et denique annis quadraginta per montium aua, ac solitudines errauerunt, itineris lassitudine ac fatigatione exhausti, multis laboribus perfuncti.

functi. Sed tandem, tandem ad felicissimam, & optatissimam illam patriam, lacte & melle manantem, quae terra promissionis dicitur, deueniunt, suorumque corporum nauim saluam, in portu collocarunt. Vbi unusquisque sub ficu, & vite sua conquiesceret, & a labore cessans, animique curam remittens, laetitia ac voluptate maxima perfrueretur. Praeclara sane descriptio, eorum, qui viam mandatorum Dei, cum regio illo vate volunt percurrere. Hos enim fames, bella, hostes, daemones, pericula, labores, ac alia huiusmodi, incommoda circumueunt, & foris pugnae, intus quae timores vexant, ac torquent, sed denique ad beatissimam illam caeli patriam perueniunt, quae terra promissionis potissimo quodam iure vocari potest. Vbi ut diuus Ioannes dixerat. *Requiescent a laboribus suis.* Et summo gaudio, laetitiaq; sempiterna perfundentur.

DIFFICILIS profecto ascensus ad montem Thabor, lubricam viam, multisque difficultatibus plenam, suscepunt Christi discipuli, sed in ipso montis fastigio Christi Domini gloria, caelestique splendore fruenter, adeo vehementer laetati sunt, ut Apostolus Petrus, praenimia laetitia dixerit. *Domine, bonum est nos hic esse.* Lubrica certe, & aspera via est, qua in caelum ascendimus, omnis quippe ascensus difficilis est. Facilis descensus avari, sed reuocare gradum, superasque ascendere ad auras, hoc opus, hic labor est. si tamen ascensus in caelum, ascensus quidem est, caelum etiam ad quod ascendimus, caelum est, ubi plana, aequaque spatia inueniuntur, adeo iucunda, & amena, ut merito iusti dicant. *Bonum est nos hic esse.*

CHRISTVS etiam Dominus voluit in se ipso iusti vitam exprimere, dum enim perituram hanc vitam agebat, plurimos perpassus est labores, nec aliquem diem letum, vel iucundum habuit, multa ab scribis, & pharisaeis in illum coniecta sunt crimina, inedia, inopiam, sitim lassitudinem, vigilias, aerumnas, flagella, spinas, clauos, opprobria, crucem, ac demum crudelissimam, ignominiosissimamque mortem sustinuit. sed ad vitam rediit tandem gloria, & honore, atque immortalitate circumfusus, id etiam in eiusdem sectatoribus videmus expressum. Fortissimi enim Christi martyres craticulas, sagittas, lapides, gladios, carceres, flagella, atq; alia exquisitissima cruciatuum genera pertulerunt.

lerunt, ac tandem in cœlum emigrarunt, vbi cœlesti gaudio ac voluptate recreantur. Quid dicam de Christianæ religionis professoribus? qua illi cœlestem viam susceperunt? corporis maceratione, ieiunijs, vigilijs, fame, egestate, alijsque huiusmodi pœnis acerbissimis. Hac etiam iter fecerunt reliqui sancti: Patriarchæ nimirum, prophetæ, Apostoli, ceterique omnes, qui immortali demum gloria, suorumque laborum præmio, ac retributione perfruuntur.

NONNE iudicabunt recte cōsumptos esse labores in hoc itinere cōficiendo? Nōne illud Davidis carmē magna animi lætitia, ac voluptate concinent. *Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis qui*

*psal. 89.
nu. 11.*

bus vidimus mal. Hæc enim vox est eorum, qui superatis iam mundi laboribus, in summa cœli tranquillitate conquiescunt, qua propter apte Cassiodorus ait: Modo est nox, in qua esurimus tunc autem satiabimur vultu. *Satiabor etenim cum apparuerit gloria tua.* Quāto illi afficiuntur gaudio, cum intueantur laboribus Christi causa susceptis, tantam sibi felicitatem comparasse?

Cassiod. 6

EGREGIE Diuus Bernardus hac de re loquutus est: Opportune, inquit, post tristitiam, gaudium subit, post laborē quies, post naufragium portus, placet cūctis securitas, sed ei magis, qui timuit, iucunda omnibus lux, sed euadenti de potestate tenebrarum iucundior. Trāsiisse de morte ad vitam, vitæ gratiam duplicat. Pars hæc in cœlesti conuiuio, & seorsum ab ipsis spiritibus beatis. Hæc ille. Consideratione dignum est id, quod in his diui Bernardi verbis videtur significari, sanctos scilicet qui laboribus, vigilijs, ac cruciatibus, adepti sunt cœlum, hac vna in re, Angelis spiritibus quæ cœlestibus excellere, qui nullis susceptis doloribus, aut molestijs illud compararunt. Nam se potest Angelus iactare, quod a gratia, ad gloriam facile peruenierit, sed non a tormentis & flagellis, Christi causa, perspexis: sancti vero iure in his gloriabuntur. Quam vehementer lætabitur Diuus Laurentius suis craticulis, Stephanus lapidibus in se coniectis, Sebastianus sagittis sibi infixis! Reliquique sancti cruciatibus, ac laboribus, quos patienter propter Christi domini fidem, tolerarunt, cum videant hisce tormentis immensam sibi gloriam fuisse promeritos! Hoc ergo quam sit iucunditatis, ac lætitiæ plenum, diuine explicat Isaias, qui totus in futuri euangelij splendore contuendo, ad Deum orationem conuertens, inter cætera hoc quoque ita prædicat. *Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores, capti præda, quando diuidunt spolia.* Magna quidem molestia, ac lassitudine angitur agricola, in spargendis

*Isa 9.
nu. 3.*

seminibus

seminibus, in effodienda terra, illaque aratro subigenda, sed ingenti afficitur lætitia, cum tempore messis magnos tritici manipulos colligit, & spicarum corona redimitus, prænimia cordis hilaritate, gessit, atque tripudiat. Magna item sunt militum pericula, magni labores multaque vitæ discrimina sunt illis subeunda, ac sæpe sub dio pernoctandum, solisque æstus, & ardores crebro sunt ab illis perferendi, sed periculis, bellique difficultatibus superatis, deuictis hostibus, ac victoria, pro qua desudauerant, parata, spolijs & diuitijs onusti, belli pericula læciter petita esse putant, & magnopere laurea coronati gaudent, vehementerque lætantur. Similem euētum prædixit Isaias ijs, qui in misero huius vitæ curriculo Saluatoris mundi vestigia erant secuturi, in hoc enim statu elaborandum, ac desudandum illis est, ut strenui milites, atque agricolæ solent elaborare. *Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.* Sed tandem tandem. *Venientes venient cum exultatione portantes manipulos suos.* En vobis bonorum vitæ discursus.

SED alius longe diuersus est ille, quem flagitiosi homines tenent, quem dubium non est quin spiritus sanctus verbis illis in scriptura descriperit. *Via peccantium complanata est lapidibus, & in fine illorum inferi, & tenebre & pœna.* Et iuxta aliam versionem, complantata est lapidibus, ac si diceret illorum viæ faciles, ac suaves, non lubricæ aut asperæ, sed planæ, lapidibus stratae, & ad deambulandum nullo modo difficiles. Ipsi enim delicijs, voluptatibus, honoribus, lautitijs, preciosis vestibus, conuiuijs, ludis, alijsque huiusmodi vitæ tempus non sine iucunditate consumunt, sed in fine illorum extat ad inferos perpetuamque damnationem præcipitium.

HOC etiam beatus ille Iob non obscure significauit, cum ait: *Impij viuunt sub leuitate sunt & c. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Vbi Diuus Hieronymus horum de quibus hic loquitur, finis erit mors æterna, & perditio inferorum. Itaque verbum illud, *inferna*, non sepulturam, sed inferorum loca, vbi damnati æternis afficiuntur pœnis significat.

*Eccle. 21.
num. 11.*

*Iob. 21.
num. 7.*

Hierony.

QVID igitur ad nostras res habet ponderis ac momenti vita quantumcūque, felicissima, si adeo miserum, atque infelicem exitū est habitura? Quid illis proderunt in inferis detentis, tot ripes, tot facultates ac munera, quibus ipsi iam sunt potiti? Imo ut beati illi respicientes labores, quos Christi Domini causa susceperunt, non possunt non eximia voluptate perfundi, sanctos illos, ac felices iudicantes: Ita etiam perditici, ac damnati, maiori vexabuntur dolore, ma-

PIFF GIS

gisque ac magis torquebuntur, cum meminerint voluptatum, que licet iam preterierint, in causa tamen fuerunt, ut ipsi tot cruciatibus ac penis afficiantur, quas ipsi frustra tamen execrabuntur. Sati-
us ergo nobis ac feliciter erit Christum Seruatorem nostrum sublequi, quamvis necesse sit praeceptos, asperosque difficultatum montes deuincere, ut ad celestis glorie montem ascendamus, quam daemones eiusque sectatores imitantes, ac delicijs omnibus affluentes ad inferos, penasque, sempiternas detrudi. Suscipite quae so, per Deum immortalem, hanc iustorum viam, quae cito ducit ad vitam.

Secundus Discursus ostendit Deum etiam in hac vita, sui sectatores solatijs ac gaudijs afficere.

(?)

Thema.

Accepit Iesus panes & distribuit
discumbentibus.
Ioan. 6.

INSIGNE Epulum, lautumque conuiuium, Christus Dominus hodierna luce sui sectatoribus dedit, quorum quidem gaudia non omnia, ad futuram vitam spectant, sed in hac etiam, eorum animi mira quadam iucunditate potiuntur.

VERVM est Israelitis illis omnibus ærumnis, quas paulo altius retulimus afflictos esse cum per vastam, ac desertam illam solitudinem iter facerent, & si sæpe tamen afflictis, eorum profecto animi celesti quodam solatio, ac leuamine erecti, atque excitati fuerunt: Deus enim nubem illis interdum concessit, qua nimios solis æstus euitarent, noctu vero columnam igneam, quae luce, splendoreque suo viam, qua illis esset pergendum ostenderet. Ac tandem suauissimum cibum, quo ipsorum corpora alerentur, ac recrearentur simul, coelitus demisit, cuius cibi suauitatem, atque præstantiam sapienter, sapiens ille Salomoni expreuit. Angelorum, inquit,

esca

esca nutriti sunt populum tuum, & paratum panem de caelo præstitisti eis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. Cuius rei causam, ac rationem non prætermisit Salomon dicens: Dulcedinem tuam in filios ostendebas. Animaduertite dulcissimi Dei in suos indulgentiam. Panem illis elargitur, non hominum, sed Angelorum, sine aliquo eorum labore, ac denique omne delectamentum in se habentem & omnis saporis suauitatem. Quibus omnibus panis, quo quotidie vescimur, omnino caret. Eodem etiam modo in spirituali negotio se Deus gerit cum ijs, qui eum imitatione sequuntur. Quamvis enim illos penis ac laboribus afficiat, aliquando tamen celesti illos hilaritate recreat, maximaque iucunditate perfundit.

DE hac iustorum lætitia regius vates loquebatur, cū ait: Quam magna multitudo dulcedinis tua Domine, quam abscondisti timentibus te. Cum rem aliquam verbis augere volumus, hoc vtimur loquendi modo: Quam pulchra res. Quam præclara ratio. Atque ita verba faciens, idem Dauid de dignitate tabernaculorum Dei, sic inquit: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum! Et vt verbis augeret diuinorum operum præstantiam, atque excellentiam ait. Quam magnifica sunt opera tua Domine! Ad expendendam vero diuinæ bonitatis magnitudinem. Quam bonus Israel Deus ijs, qui te. Et sunt corde! Ac denique, ad maximam Dei misericordiam, explicanda, eadem quasi admirationis vocem usurpat Ecclesiasticus dicens. Quam magna misericordia Domini. Sic etiam vt modo vates ille sanctissimus magnitudinem gaudiorum, ac voluptatum, quibus perficiuntur iusti, aliquo modo explicaret. Quam magna multitudo dulcedinis tuae, quam abscondisti timentibus te! Neque satis esse duxit, si diceret. Quam magna dulcedo, vel quam multa dulcedo, sed vtraque vocem coniungens, ait: Quam magna multitudo dulcedinis tuae! Seu vt Diuus Augustinus legit: Quam multa multitudo dulcedinis tuae &c. Laborat enim propheta (vt recte Diuus Bernardus eir) inculcans & multiplicans verba, nec tamen sic digne magnificare valens quod vult, quantum versatur discrimen inter bonorum, & perditorum hominum voluptates. Existimant hi nihil esse iucundum, aut delectabile, nisi illud gaudium quod ex labentium rerum delicijs proficiscitur. Sed falluntur sane cū eorum lætitia ab illa, qua virtutis amatores afficiuntur longè latèq, superetur. Quod vt clarius perspiciatur, huius studiosa lætitiæ causas inuestigemus.

FFF 2

Prima

PRIMA igitur est recta proborum hominum conscientia. Sanctus, itaq; spiritus inquit. Fili custodi legem, atq; consilium & erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis, tunc ambulabis fiducialiter in viâ tua, & pes tuus non impinger si dormieris, non timebis, quiesces, & suavis erit somnus tuus. Quid est gratia faucibus? D. Hieronymus sic ait. Quanto solertius quisq; Dei temperat iussis, tanto dulcius eius amorem concipit. Munus est præclare conscientia, gustum anime dulcem, ac suavem reddere. Magnæ liquidem iucunditatis est, & conscientia minime reprehendi, quare recte subdit. si dormieris non timebis, quiesces & suavis erit somnus tuus. Et infert diuus Hieronymus in hunc modum. Paret iuxta litteram quia securus, & dormit, & vigilat, & quiescit & ambulat, qui se innocenter ante Deum, & iuste vivere meminit. Quarnobrem merito ecclesiastes sic iustum alloquitur, *Vade, & comede in lætitiâ panem tuum, & bibe in gaudio vinum tuum, quia Deo placent opera tua.* Tantopere conscientia optimæ mentis iustos consolatur, ut diuus Paulus in ea gloriam, ac lætitiâ suam, sitam esse putaverit. *gloria nostra inquit, hæc est, testimonium conscientia nostra.* Contra vero scelerum conscientia adeo vexat impios sublato etiam suppliciorum metu, adeoque illius sit multi pungunt, ac cruciant eisdem, ut ex ea horribiles existant impij formidines, ac terrores, ut enim Rex ille, quem sacra littera describunt ex altera parte diuitijs, hortorumq; amantitate utebatur, ex altera autem vehementissimo dolore pedum laborabat. Sic etiam scelerati homines quanuis aliqua ex parte delicijs se dedant, voluptatibusq; fruuntur, maiori tamen ex parte magna solitudine vexantur, angore conscientia scelerumq; furijs vehementer exagitati. At præclara iustorum conscientia eximio gaudio, ac voluptate, ipsorum animos cumulat, ut modo dicebam. Hæc igitur conscientia securitas prima ratio est magnæ illius lætitiæ, qua iustorum mentes exultant.

SECUNDA vero nascitur ex magna spe, que illos salutis ac beatitudinis tenet. Quanuis enim de ea salute, non possit in hac vita usq; quaq; haberi certitudo, absq; diuino afflatu, spe tamen quæ in bona conscientia ac recte factis innititur, eorum animi erecti, in maximam futuræ gloriæ expectationem inducuntur, eaq; mirifice recreantur, ut diuus Paulus scribit ad Romanos. *Gloriamur, inquit, in spe gloriæ filiorum Dei.* Ex hoc videlicet (ut bene interpretatur diuus Thomas) quod speramus nos adepturos gloriam filiorum Dei. Quæ quidem spes maximam affert cordi iucunditatem

Rom. 1. n.

2.

5. Tho.

et illudq; in quibusvis suis laboribus constitutum summopere delectat. Ea enim futuræ gloriæ expectatione delectabantur omnes Christi martyres, cum a tortoribus atrociter & inhumaniter torquebantur, & contrario autem mortis, æternæq; damnationis timor, ita sceleratorum animos conficit, agit, atq; excruciat ut nullis illis gaudijs, quiete, ac tranquille perfrui patiatur.

TER TIA autem radix atq; origo, ex qua tanta iustorum lætitia emanat, familiaritas quidem est, ac consuetudo, quæ inter eos & ipsum Deum intercedit. In ea enim cumulatisimis solent illi gaudijs affluere. Ut venuste diuina sponsa testatur, cum ait. *Introduxit me rex in cellam vinariam & ordinavit in me charitatem.* In quem locum ita diuus Ambrosius loquitur. Quam cito guttur meum dulcedinem gratia eius attingit, ita me recreatam spiritu, & ab amore terrenorum, in supernam translatam sentio, ac si in cellâ vinariam introducta sim, noui meri odore, & poculo resecta. Nec immerito hæc delectatio cum vini delectatione cõparatur. Cuius vis, & natura ea est, ut si multum, aut immoderate potetur, ebrietas, & a sensibus alienationem inferat. Sed quoties suauitas, qua, illi qui Deo vacat, recreatur, eo peruenit, ut eos, tactus, gustatus, & alterius cuiuscunq; sensus usu priuauerit, & multi tam copiosas a Deo eximiasque consolationes accepere, ut aliquis eorum illis mirifice abundans, ad Deum sepe clamaret. Satis est Domine satis est.

DICANT igitur qui huiusmodi delicijs affluunt, & omni se voluptatum generi dederint, quando nam eas voluptates, præ nimia earum iucunditate a se amoueri petierunt? Nunquam sane. Non enim illæ animû, cordis ve secessum dulcedine vel suauitate delectant. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor.* Inquit Deus, sed quid sibi vult dicēs, *loquar ad cor* diuus Hieronymus ibi, & in id Esaiæ. 40. Consolamini, consolamini popule meus, loquimini ad cor Hierusalem, ait loqui ad cor, esse blandis verbis consolari. Dicitur autem hoc loqui ad cor, quia est solatiû ac leuamen cordis. Discrimen vero quod inter Dei, & mundi solatia versatur illud est, quod Deus nimirum interiorē cordis consolationem afferre, mundus vero sensibus duntaxat externis soleat. Quare hæc quæ extra apparent, si desint in mærorem, tristitiâq; improbos incidere, necesse est. *Extrema enim gaudij sui luctus occupat.* Nequē mundus illis loquitur ad cor, quemadmodum Deus se iustis locuturum esse dicit.

Ffff 3

Mul-

Can. 2. n

5.

Ambros.

Ose. 2. n.

4.

Dominica. 4. quaresime.

MVLTAE alia spiritualium voluptatum causae possent afferri: Praesertim illa, quam hi qui caelesti se pabulo reficiunt, augustissimum eucharistiae sacramentum sumentes, experiuntur, sed consulto illas praetermitto, ut longiorem de illis sermonem alibi possim habere.

At laboribus atque ærumnis potius quam gaudijs vel delicijs iustos videmus cumulari. Ad illa enim perferenda a Christo Domino inuitantur. Qui vult, inquit, venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Sanctus item Apostolus Paulus ait. Qui Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs suis. Quam ergo voluptatem capere possunt hi, qui crucifixi sunt, Recte hos alloquitur diuus Bernardus. Vident cruces nostras, sed non consolationes nostras. Quod etiam prius dixerat propheta in illo Psalmo supra a nobis adducto. Quam magna multitudo dulcedinis tua, quam abscondisti timentibus te. Simachus & Aquila vertunt, quam repositam occultasti timentibus te. Diuus Gregorius affirmat Dauidem experimento didicisse hanc multam, & magnam suauitatem, quam praeparauit Deus in celo diligentibus, seu timetibus se, sed non modo in celo, verum in hoc vitae curriculo, mira illos suauitate, ac iucunditate lætificat, cum ipsis etiam doloribus, ac penis vexantur. Et in aspera, ac vasta solitudine lautum illis epulum parat, suauissimumque cibum largitur. Quis non putaret, panem illum subcinericium Eliae a Deo demissum, asperum ac durum esse? Sed tam mirae virtutis extitit, ut vim Eliae dederit ad quadraginta diebus, totidemque noctibus de ambulandum, quousque ad montem Dei Oreb posset peruenire. Quis etiam existimaret, hodiernum conuiuium hordeaceis panibus, duobusque piscibus comparatum, tantam dulcedinem ac iucunditatem vescentibus allaturum, ut voluerint hi Christum Dominum, quod tam lautum, tamque suaue epulum ipsis dederat, regem constituere? Hac ergo ratione piissimus Deus, non solum necessaria iustis suppeditat, sed ea magna cum suauitate ac iucunditate permiscet.

Discursus

Concio secunda.

599

CONCIO SECVNDA.

Discursus primus ostendit, Deum optimum maximum subministrare suis ea omnia, quae natura exigit necessaria.
(?)

Thema. Cum subleuasset oculos Iesus & vidisset, quia multitudo magna venit ad eum, dicit ad Philipum. Vnde ememus panes, ut manducent hi? Ioan. 6.

VEHEMENTER immortalis Deus minatus est hominibus, cum illos futuri periculi denuntiatione deterruit, dicens. Zach. 11. Non pascam vos, quod moritur moriatur, & quod succiditur succidatur. Minacem se Deus tunc ostendebat. Vae autem gregi quem huiusmodi clamor ac mimae erant insequenturae. Sed gratiorem ac iucundiorem nuntium hodierna nobis attulit historia, referens æternum Dei filium nostram carnem ac naturam indutum, in sanctis montibus, agrisque, feracibus, oues suas pascere, & in illas diuinæ clementiae oculos conijcere, id enim significare vult diuinus scriptor, dicens. Cum subleuasset oculos, &c. oculos scilicet, suae prouidentiae, ac misericordiae.

HOC est vnum ex maximis privilegijs, quibus Dei sectatores gaudent, ut diuinæ prouidentiae oculos ad se se attrahant qui ipsis ad spiritum reficiendum, nec non ad corpus ipsum sustentandum necessaria suppeditent. Arbitrantur quidem huius saeculi filij humanae vitae cultum, aut victum haberi non posse, nisi aut hereditate parentum, vel propinquorum, aut proprio labore illum comparent, ex quo multa eorum scelera proficiuntur, vel saltem bonorum celestium obliuio quaedam oritur adeo ut tantis bonis

Jerem. 1.
nu 41.

Osae. 2. n.
5.

Psal. 33.
n. 16.

Cast.

psal. 141.
num. 15.

bonis terrestria, ac peritura saepenumero anteponant. Lamentabatur Ieremias, ciues Hierusalem, quos adeo fames vexauerat, ut dederint preciosa quaque pro cibo ad refocillandas animas. Sed quot nostra tempestate reperientur, qui in eadem re multo sunt deteriores illi enim aurum, argentum, & suppellectilia pro cibo, quo maxime indigebant, permutarunt, nunc vero multi gratiam, virtutes, ac reliqua diuina munera cultui, victuiq. postponunt. Esau amplum parentis sui patrimonium, pro lenticulis vendidit, hi vero Iesu Christi, coelestiumq. bonorum hereditatem vilibus terrae cibis commutant. Sequebantur olim Israelitae, ac colebant illos, qui eis cibaria subministrabant. Vadam post amatores meos, dicebat Israel quidant panes mihi, & aquas meas, lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum. Sed pluris etiam hac nostra aetate reperiemus, qui eadem de causa immortalem Deum deserunt, & caducum, ac perituum mundum subsequuntur. Id quod hodie nobis sit manifestum, non esse opus ad bona haec corpori necessaria comparanda, Deos falsos aut mundum ipsum cultu, & veneratione prosequi, sed solum Deum nostrum verum Iesum, qui mira prouidentia viget in eos, qui ipsum excipiunt, & insequuntur. Oculi Domini super iustos (cecinit Regius vates,) & aures eius in preces eorum. Hoc pactum inter Deum & iustos videtur initum, ut Deus in illos, ipsi vero in Deum oculos conijciant. Dilectus meus mihi, & ego illi, inquit sponsa. Ad iustum enim, Deo eiusque praecipis obtemperare pertinet, ad ipsum vero Deum, summo studio, ac diligentia iustum tueri, ac defendere. Hoc enim significant verba illa. Oculi Domini super iustos. Neque vero dixit oculi Domini ad iustos, vel Dominus inruetur iustos. Sed oculi domini super iustos, quod singularem quendam prouidentiam demonstrat: est enim maxime a natura institutum obtutum in ea re figere quam praecipuo quodam amore, aut studio complectimur.

SED illud considerare oportet, Dei prouidentiam attingere omnia a fine usque ad finem, neque aliquam esse creaturam etiam minimam, cui a Deo non subministrantur necessaria. Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tuam manum tuam, & implet omne animal benedictione. Fingeat hic Propheta animo & cogitatione, omnia quae Deus formauerat, opem a suo effectore postulanti, & omnium oculos in ipsum procuratorem conuersos contemplabatur, cuius rei admiratione captus, vates sanctissimus inquit. Oculi omnium in te sperant Domine. Deinde prospiciens

piciebat etiam summam Dei in suos prouidentiam, subiecit: Et tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tuam manum tuam, & implet omne animal benedictione. Neque enim solum Angelis, aut hominibus, sed animalibus etiam rationis expertibus, quantuncunque paruis, ac vilibus suppeditat omnium rerum, quas quaelibet ipsorum natura desiderat abundantiam, & copiam opportuno tempore necessariam. Idque non tenuiter, aut parce, ut auari eleemosynas elargiuntur, sed large ac liberaliter. Aperis tuam manum tuam, & implet omne animal benedictione.

MIRA profecto, ac singularis Dei prouidentia, qui diuinas mentes coelesti beatitudine complens, & omnia tam diuina quam humana temperans, ac gubernans, exigua etiam, & quae nullius momenti videntur ita moderatur, ac regit, ac si ab illo vno reliqua omnia minime penderent. Ipse enim est, qui iuxta prophetam vaticinium producit in montibus fenum, & herbam seruituti hominum. Et ut hanc diuinam prouidentiam, quam sanctissimus vates, maxime praedicat, magis ipse commendaret, ait: Qui dat iumentis escam ipsorum & pulis coruorum inuocantibus eum. Idem etiam Deus cuius consilio, ac prouidentia haec omnia administrantur, sic Iob alloquitur. Quis preparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant ad Dominum vagantes, eo quod non habeant cibos. Naturales philosophi referunt hanc proprietatem esse coruis a natura insitam, ut cum videant natos suos primo in hanc lucem susceptos,illis albis indui, septem dierum spatio eos tanquam ignotos deserant, donec ipsi plumis nigris ornentur, tunc enim illis tanquam filiis indulgent, cibumque suppeditant, sed septem illis diebus crocitant ipsi pulli praee inedia, & summo Deo rerum omnium moderatore, ita disponente victus suppetit necessarius. Et quidem Diuus Chrysostomus asserit exigua quaedam animalia in coruorum nidis a Deo collocari, quibus illi, eo tempore alantur. Euthymius vero existimat, illos miro quadam rore a Deo demisso tunc sustentari. Itaque quauis corui edacia quaedam animalia, & rationis omnino expertia sint, eximia tamen Dei prouidentia diuinitus eis victum cibosque ministrat. Sed considerate vocem illam inuocantibus eum. Nunquid corui sciunt Dominum inuocare? Minime. Cur ergo Propheta dixit, inuocantibus eum? Quia coruorum pullos praefame crocitant, quasi clamare est, & inuocare Deum, ad cuius prouidentiam pertinet, rebus omnibus, quas efficit, necessaria suppeditare:

Gggg Sicut

Sicut etiam parentes debent liberorum indigentiam sublenare, & si liberi nullis id verbis sed tantum vocibus, lachrymisque deposcant. Si igitur Deus optimus maximus vilibus etiam, & despectis creaturis, tam singulari providentia præest, & ut ita dicam, inseruit, quanta erit illius providentia in hominem, ad sui imaginem productum, & ad eternam beatitudinem factum? Quod si reliquis rebus creatis, eo quod ad hominem inseruiendum, & ministrandum procreatae sunt, tam liberaliter Deus distribuit necessaria, quanto maiori liberalitate, ac studio ipsorum hominum cultum, victumque providebit?

Exo. 25. nu. 30. M A G N A M curam Deus optimus maximus adhibuit, ne unquam in eius Templo mensa panis desideraretur prope sancta sanctorum panes, inquit, super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. Hebraeus legit, panes facierum. Dicebatur enim panis facierum, eo quod Deus in suo conspectu illum collocare iubebat, & ea ratione inquit Dominus: in conspectu meo semper, siue ut alij vertunt, ad facies meas iugiter. Vnde septuaginta dixerunt, panes praesentes & expositos. Panis denique is erat nunquam in Dei templo defuturus, & quem Deus ipse voluit semper in suomet conspectu collocatum intueri: Quo quidem pane, cum nullo pacto sempiternus Deus indigeret, ea ratione in suo templo, & conspectu iussit esse perpetuo, ut perspectum nobis esset, quia ille cura & diligentia escam, ac cibos suis procuraret.

Psal. 37. nu. 11. H A E C vero suprammi Domini in suos providentia adeo certa est, ut prius huius saeculi diuites suis diuitijs, quam in victu necessario indigeant. Diuites eguerunt, & esurierunt, inquit, propheta. Inquirentes autem Dominum non deficient omni bono. Hebraeus ait, leones depauperati sunt, id est mundi potentes (qui ut ferocissimi leones egenos euiscerant, ad se ipsos enutriendos) egebunt, & esurient, Dei autem sectatores non item. Quod quidem egregie expressit sacra regum historia ubi Deus iubet Eliam in solitudine, ac recessum se conferre dicens: Corui præcepti, ut pascant te ibi. Sed cum Angeli, Dei sint ministri, eiusque imperio ac voluntati obtemperent, cur sapientissimus Deus iubet, coruos, qui natura sua odaces sunt, Eliam cibaria ministrare? Corui enim scriptura ita testante, deferebant ei panem, & carnes mane, similiter panem, & carnes vespere, corui qui solent ab alijs panes carnes-

que subripere, Eliam panes carnesque intactas deferunt quasi ea tollentes a se, ut Dei famulo exhiberent. Voluit profecto Deus hominibus notum fieri: eam esse eiusdem in suos providentiam, ut cum in egestate, aut angustia aliqua versentur, ipsos mundi diuites, qui ut corui aliorum oculos conantur eruere, ad suorum famulatum adducturus sit, ut illis inseruiant, & ministrent.

N E Daniel animo concidat in leonum lacu detentus, illum enim si fames inediaque stimulauerit, a messoribus auferet Deus escam, qua ipsum enutriet. Ne sit Elias exiguo, ac pusillo animo, etenim Angeli, corui, egenaque viduae illi necessaria suppeditabunt, ne cadant animo Israelitae in deserto, vastaque solitudine collocati, cibum enim suauissimum è caelo demissum subministrabit illis Deus, & Amoraeorum, Iebuseorum, aliarumque nationum agros, & praedia abripiet quibus ipsi ali, sustentarique possint. Neque vos etiam auditores, abiiciatis spem, sed forti, magnoque animo estote: vel in magnis angustijs constituti. Ne hac in re Philipum Apostolum imitemini, qui cum in pecunias solum oculos coniceret, dixit: Ducentorum denariorum panes non sufficient eis. Neque Andream emulemini, qui cum suos etiam oculos ad quinque tantum panes, & duos pisces conuerteret, respondit: sed haec quid sunt inter tantos. Sed ut Christus Dominus fecit subleuate oculos in caelum. Vnde veniet auxilium nobis, & victus cultusque, tam corporis, quam animi suppetet copiosissimus.

*Discursus secundus in quo probatur, nulla
mundi bona satietatem homini
afferre posse pra-
ter solum
Deum.*

(?)

Thema.

Vt autem impleti sunt. &c.

Ioan. 6.

HODIERNVM christi Domini conuiuium, non solum dulce, ac iucundum fuit, sed etiam lautum, atq; abundans inuitati enim manducauerunt, quantum volebant, vt in euangelio vidimus, & impleti sunt. Vellem equidem vos scire in Dei mensa, vsque ad saturitatem epulas ministrari. Id autem in ea, qua mundus instituit, nullo modo accidit: ducentorum denariorum panes, imo ducentorum millium non sufficient eis. Non enim in mundi conuiuijs, licet splendida ac magnifica videantur abundantiam, sed in ediam, ac penuriam maximam reperimus.

Proti.

Vt diuinus spiritus à mundi epulis hominem auocet, eum ita alloquitur. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacij* Sed quid dicitur, panis mendacij? Mendacium dicimus, quando interius non est illud quod exterius apparet. Et sic illum mentiri censemus qui ore aut verbis id negat, quod in corde & animo affirmat. Atq; hinc fit, vt ea mendacia, & vana dicantur, quæ re & interius non sunt, qualia in specie, & exterius iudicantur. Falsum & fallacem leonem dicimus, qui cum re, leo non sit, leonis tamen speciem præfert. Eodem igitur modo panis mendacij vocabitur, qui cum extra alere, ac satiare homines videatur, id tamē nulla ratione faciat. Hæc igitur bonorum temporalium proprietas, & quasi natura est, vt satietatem, quam ostentant nullo pacto efficiant, sed eos à quibus

bus

bus habentur potius esurientes quam saturos reddant. Quamuis enim hi pecunijs abundant pecunias tamen avidissime exoptant. Et si honore maximo afficiantur, maxima adhuc cupiditate honores sitiunt, & exoptant, licet deniq; magnis perfruantur voluptatibus, maiores etiam delicias diligentissime insequuntur. Atq; ita quod olim poeta, de pecunijs cecinit, dicens, crescit amor numi quantum ipsa pecunia crescit. Id ipsum de reliquis mundi bonis affirmare verissime possumus: eo enim eorum amor, ac cupiditas magis augetur, quo illa etiam magis ac magis crescunt.

EXECRATIO autem illa Dei populo facta, in hos mundi sectatores, videtur etiam coniecta. *Seminastis, inquit Dominus, multum et intulistis parum. Comedistis, & non estis satiati, Bibistis, & non estis inebriati, operuistis vos, & non estis calefacti. Et qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum.* Sed quam apte hæc execratio ijs quos modo diximus, conueniat, qui est quis non videat? quanta cura ac sollicitudine illi seminant, vt fructus colligant exiguos quidem ac perituros. Quam anxie, ac solcite litteratus in studijs, mercator in commercijs, ambiciosus in pompis elaborant: et tamen exiguum, ex tanto labore, ac studio vtilitatem decerpunt, satietatem vero, omnino nullam. Quibus obijci recte potest. *Seminastis multum, & intulistis parum.* Semper hi seminant, dum semper student, negotiantur, & mundana quærunt, at tempore messis flaccidos manipulos colligunt, vel omnino vacuos. & inanes. Alij vero sunt, qui licet diuitijs, ac delicijs, affluant, honoribus abundant, famulis, supellectili, valisq; aureis, & argenteis circūfluant, adhuc tamen diuitias quærunt, honores aucupantur, neq; eorum cupiditas & desiderium expleri, satiari ve potest, quibus merito, etiam obijciemus. *Comedistis, & non estis satiati.*

Aggei. I.
num. 6.

H)C enim morbo hominis appetitus affectus est, simili quodam hydropici, cuius sitis nunquam expletur: Sed potius quo ille plus bibit, plus sitit, & audius aquam exoptat. Eodem etiam modo hominis in terrenis illis bonis desiderium satiari nequit, & si multis, magnisque diuitijs, ac voluptatibus abundant sicut ignis: qui quo plura illi ligna applicentur, eo magis crescit eius vis, atque calor, neque eis extinguere vlla ratione potest, sed augetur potius. Recte igitur huiusmodi hominibus illud prophetae carmen, conuenit. *Fameam patientur vt canes, & circuibunt cinerem.*

Psalm. 58.
num. 8.

VERVM quidem est mundum quietem, ac satietatem hominibus polliceri, illam tamen facere, aut talibus stare promissis, nequaquam potest. Quis vnquam putaret magni illius Alexandri desiderium totius fere orbis dominari, non esse satiandum? At cum tantus rex à quodam Philosopho audiuit, alios esse mundos extra hunc nostrum, lachrymas effundens, has voces emisit, & quando illis ego dominabor? Non enim eius dominandi sitis expleta erat, licet ipsius potestas, & dominium plures orbis terrarum provincias complecteretur, & desiderium hominum inexhaustum lo infatiabilis humani cordis cupiditas. Erras insane homo, ac vehementer erras, si caducis, ac perituris bonis, tui cordis cupiditatem saturandam esse censes, quanuis enim Salomonis sapientiam, Sansonis fortitudinem, pulchritudinem Absalonis, fortunam, ac felicitatem Alexandri, Cresci diuitias, Sardanapali voluptates compares, simulq; Mathusalem valetudinem atque annos, ad ijs omnibus fruendum habeas, adhuc tamen ardentissima plurium bonorum siti vexaberis, neq; lachrymas, vt olim Alexander poteris continere, quod alijs etiam orbibus dominari non possis. O miseram horum hominum condicionem! Et quid infelicius quam post tot corporis labores, animiq; angores ac molestias, quas homines, suæ cupiditatis explendæ causa suscipiunt, sitiant adhuc, & inexhaustum illorum desiderium, nequæ in hac, nequæ in altera vita satietur.

Felices profecto iusti, ac beati merito nuncupandi, qui exiguo victu, cultuq; tenui contenti, illud tempus, quod alii in terrenis bonis perquirendis conterunt, quibus saturari non poterunt, in sui animi salute procuranda consumunt, quæ ipsis satietas est allatura. Satiabuntur enim cum apparuerit gloria domini, eo quod torrente voluptatis suæ potabit illos Dominus, cuius quidem voluptatis, vel guttula quedam sufficit ad omne hominum genus penitus saturandû. Tu ergo christiane, si satietatem desideras, caue ne illâ in huius sæculi rebus quæras, ne postea sempiterna siti, vt ille alter avarus premaris, sed illâ in celestibus bonis inquire, vt tibi illud idem, quod egentissimo Lazaro contigit, eueniat, qui licet summa paupertate, ac tenuitate in terra premeretur, in cælo autem satur, diuinisquæ bonis circumfluens, immensæ gloriæ thesauris, ac diuitiis abundat.

HANC ob rem clementissimus Deus in illas voces erupit.

Omnes

Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum properate, emite, & comedite. Quare appenditis argentum, non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra. Omnes sitientes inuitantur à Deo, quod idem est, ac omnes homines inuitari, nullus enim est, qui dum huius lucis vsura fungitur, non sitiat aliqua bona, eorumquæ desiderio maxime teneatur. Omnes igitur sitientes, ait, venite ad aquas. Sed ad quas aquas? diuus Hieronymus de his aquis, inquit, clamabat in templo Dñs. Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui biberit de aqua, quam ego dederò ei, flumina de ventre eius fluent aquæ viue. Significans Spiritum sanctum, quem credentes accepturi erant, hæc ille.

HÆC ergo aqua gratia est, qua cœlestis gloriæ diuitiæ comparantur, quas nec difficile quidem, aut cum eo labore, & sudore consequentur, quo terrenæ solent obtineri, quæ nec vllam satietatē animis asserunt. Subdit igitur. Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate, &c. Cur igitur vitæ tempus conteritis in eis bonis, quæ saturare non possunt inquirendis: sed quæ satietatem facient ea commoda, quæ vana omnino sunt, atquæ caduca? Et vero intuens, ac considerans illa ecclesiastes, dixit ea esse falsa, ac vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quare inflare illa poterunt, implere autem, & satiare non poterunt, sed vacuum inanem, atquæ esurientem hominem relinquent. Quapropter audite audientes me, estote prudentes, & ad bona illa cœlestia, quæ satietatem ac felicitatem maximam asserunt, toto animi studio, diligentia & cogitatione contendite.

CONCIO

CONCIO TERTIA.

*Primus Discursus, cur mundanis non satis
sint omnia bona quæ possident,
etiamsi plura sint.
(.?.)*

Them.

Dacorum denariorum panes
non sufficiunt eis &c.
Ioan. 6.

COMMUNIS huius seculi hominum querela est, non
sibi sufficere pecunias, annuos redditus, proventus, & reliqua
quibus potiuntur vectigalia. Et cum tot sint homines locuple-
tissimi (mira profecto res) nullum reperies, qui satis sibi esse, quæ
possidet fateatur. Imo qui ditiores, ac locupletiores sunt, maiori
inopia, ac necessitate coguntur. Videmus enim plura, ac magna pa-
trimonia, multo ære alieno oppressa ac pene consumpta. Plures
etiam locupletissimas familias, quæ copiosissimos redditus singu-
lis annis capiebant, exhaustas omnino, atque in summam egesta-
tem redactas. Cuius incommodi, ac penuriæ causa, nulla alia reddi
potest, quam redundantia, & profluentia, in victu, cultu, epulis, su-
pellectili, lautitijs, ludo, famulis, delicijs, alijsque huiusmodi homi-
num vanitatibus. Quilibet iam maiores sumptus facit, quam quos
sustinere possit, cum opificum sumptus equitum diuitijs pares sint,
horum vero facultates magnorum, excelsorumque hominum ex-
cedere velint. Hi denique sumptuosius se atque insolentius iacent
quam principum, Regumque thesauri ferat. Atque ita nullæ super
sunt facultates ad filias matrimonio collocandas, nedum ad egeno-
rum inopiam subleuandam. Si homines adeo prudentes, tantique
consilij essent, ut moderatos sibi sumptus decernerent, illosque ex

facul-

facultate atque opibus deficerent, Deo, ac mundo, corpori & ani-
mo, terræ cœloque necessaria possiderent.

CUM magnus ille patriarcha Iacob ex mesopotamia rediret, oc-
currit illi obiam frater eius Esau, qui cum ita est allocutus. *Gradat* Gen 33.
maur simul, ero quæ socius itineris tui, cui Iacob in hunc modum respo-
dit. *Num. 13.* Nosti domine mi, quod paruulos habeam teneros, & oves, & boues
feceras mecum quas si plus in laborando feceris de ambulare, morientur
vna die cuncti greges. Præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego
sequar pularum vestigia eius, sicut videro parauillos meos posse. Quod per
inde fuit, ac si diceret tu frater, ac Domine mi equitis quidem, ego
vero pastoris munus obeo, quare te sequi non potero, sed ascende
in equum, & præcede, quippe qui eques es. Ego certe eo modo quo
pastoris officium ferat te subsequar. Quid mirum si pastor nequeat,
etiam si velit equitem præcedere, vel saltem consequi. Si opificis
uxor tam eleganti a: magnifica veste utitur, ac nobilissima qua
uis femina, mirandum ne est eius virum gre alieno grauius ob-
stringi? si effusos pro suis facultatibus sumptus quiuis faciat, non
erit admirandum, cum ille magnum æs alienum contrahat, eiusque
diuitiæ, & si amplæ, & copiosæ exhauriantur, si denique pastor
equitis gressus prosequi velit, quid mirum si nequeat, si defi-
ciat.

SEDEXIT huius rei, & si tritum memorabile exemplum, in
filio illo prodigo, qui cum amplum patrimonium a parente suo ac-
cepisset, breui temporis spacio totum illud exhausit, & in eam ve-
nit egestatem, ut abiectissimum quoddam munus obiret, cupiens *Luc 15.*
plere ventrem suum (sacrarum litterarum verbis utor) de siliquis *num. 16.*
quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Sed quo pacto in tantam
ille penuriam deuenit? Quia, ut sacra scriptura testatur. *Disperdet*
substantiam suam viuendo luxuriose. Luxuria enim, deliciæ, & alia hu-
iusmodi, amplissimas quasque diuitias consumunt. Ac denique im-
moderatus sumptus magnas infert mendicantes, meliusque faculta-
tum incommoda, ac detrimenta.

CUM præpotens Deus panem à cœlo lapsum suo populo con- *Exod. 16.*
cessi, voluit illum ad vescendum sumi in mensura quadam, quæ *num. 16.*
dicebatur Gomer. Neque, vero Deus eam mensura, & taxatione man-
na illud distribuebat, ne populus illius penuria premeretur, sed ut
scirent homines, suos sumptus moderari, ne postea fame, & egesta-
te vexentur. Et certe non ad penuriam homines adducunt, necessa-
rij

Tom. 10.
ser. 13. in
ordine.

Antequam immortalis Deus humanam naturam indueret, difficile quidem erat homini, illum sequi, cum corporeis oculis cerni non posset, eiusque consilia, & arcana retrusa essent omnino, atque abditiissima, sed diuina iam clementia, ac misericordia permotus Deus, sciens ad nostram salutem habere multum ponderis, ac momenti, si ipse exemplar ad imitandum nobis proponeretur, decreuit nostram humanitatem assumere. Quod non minus venuste, quā acute diuus Augustinus his verbis explicauit. Deus sequendus erat, qui videri non poterat, homo sequendus non erat, qui videri poterat, ut ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur. Deus factus est homo. Hæc ille. Sed plurimum profecto Deo optimo maximo debemus, qui propter hominum commodum, & vtilitatem tam arduum, ac laboris plenum negotium suscepit.

MIRVM sane est videre Deum factum hominum ducem, ipsos vero homines deuios, & à recta via deflecentes, ac remotos incedere, eo quod sequi nolint tanti, tamque diuini ducis vestigia. Multi sunt ex Christianæ religionis assertoribus, qui se Christum sequi iactant, sed perpauci sunt, qui reuera illum sectentur. Qui quidem nomine Christiani, sed re mundani potius appellandi sunt, cū opera, ac factis ipsum mundum insequantur, eidemque studiosissime inferuiant. Sed huius rei causam si inquiras illā esse reperiēs. Quod Christus Dominus per vias asperas, ac difficiles ducit, mundus vero per semitas voluptatum ac deliciarum plenas, Christus per egestatem, mundus per diuitias, Christus per lachrymas, mundus per risus, Christus abstinentiam suadet, mundus ebrietatem monet. Vestes asperas Christus, mundus vero lenes, ac molles hortatur. Christus opprobria, iniurias atque ignominias ostentat, gloriam autem honorem & dignitates mundus pollicetur. Quibus ante hominum oculos positis, maior eorum pars Christum Dominum ac Seruatorem nostrum deserit, & mundum subsequitur. cum principibus illis, quos diuus Ioannes se vidisse refert sectantes Babylo-nem. Quippe quæ circumdata erat purpura, & coccino, & inaurata auro, & lapide precioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua.

Apoc. 7.
num. 4.

QVOD si homines ratione, ac consilio ducerentur non admodum difficile iudicarem eis persuadere, multo melius cum illis esse agendum si Christum inopem & egenum, quam mundum diuitem ac locupletem sequantur, cum mundus terrena & caduca, Christus

Christus vero æterna ac cælestia bona promittat. Videntis sanctissimus Elias Israelitas modo Deo, modo Baal cultum, venerationē quæ adhibere, congregato omni populo, inquit. *Vsq. quo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum, si autem Baal, sequimini illum.* Videtur sane Elias tanquam firmum, & constans fundamentum habuisse illud, quod nos initio huius discursus proposuimus. Nimirum sequere Deum. Quis tam erit insanus, ac mentis expers, qui repudiato Deo, eius hostem, atque aduersarium sequatur. Mundus vero contrarius Deo est, quem ipse Deus oppugnas se dicit, cum ait. *Ego vici mundum.* Si ergo mundum superauit, aduersarius illi profecto est: quis igitur tam à sanitate alienus, ac mentis lumine obæcatus reperietur, qui Deum deserat, ut contrarium illi subsequatur? Si Baal Deus est inquit Elias *sequimini eum.* & si Dominus Deus est, *sequimini illum.* Idem ergo in præsentibus auditoribus propeno, si mundus Deus est insequamur eum, si autem Christus sequamur, & amplectamur illum. At Christus ingreditur viam difficilem, asperam multisque difficultatibus plenam, sed certe satis est, Christum huius viæ ducem se præbere, ut quilibet fortis, ac cōstanti animo dicat. *Magister sequar te, quocumque ieris.* Insequebantur Israelitæ columnam, & nubem illos ducentem per iuga aspera, & auia, montesque præruptos, eo quod summus Deus nubem & columnam illam regeret, nos vero Christum Dominum ducem, ac præceptorum nostrum non sequemur, qui ipsemet Deus est.

3. Reg. 18.
num. 1.

Excellens fuit illud promissum in Esaia a Deo factum. Et erant inquit, *oculi tui videntes præceptum tuum, & aures audientes vocem positæ tergum monentis.* Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram. Non promittit Deus ducturum esse Israelitas per vias voluptatis, honoris, & letitiæ, sed illos habituros esse magistrum, ducemque cælestem, qui eos recta ad beatitudinē dirigat. Dices, mundi iter à pluribus susceptum esse, illudque tanquam expeditum, ac facile a pluribus initum fuisse: sed certe magna imprudentiæ est, aggredi viam eorum, qui licet plures sint, aberrauerunt tamen, & de via recesserunt.

Esa. 30.
num. 20.

MONVIT olim supremus Dominus suum populum. Non sequaris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio, plurimorum acquiescentiæ, ut auctores Prudentum consilium est multitudinē si errauerit non esse sequendam. Satiū enim est, rectam viam inire cum paucis, quam cum multis ab illa decedere & alteri latebrosæ,

Exe. 23.
num. 1.

Hhhh 3 &

& grassatoribus infesta nos ipsos committere. Neque vero Christi Domini via adeo est deserta, ac solitaria, ut non sit protrita, ac conculcata, à pluribus Martyribus, Christianæ fidei professoribus, virginibus, alijsq; multis fortissimis viris, atq; etiam à feminis ad modum delicatis, quorum omnium speciem, ac naturæ similitudinem cum nos ipsi geramus, cur eorum etiam tutum ac expeditum iter nos suscipiamus?

Prout. 22.
num. 26.

S V M M A L I etiam prudentie est metam ac terminū vtrius-
 que viæ considerare, qui a Salomone recte ita describitur. *In semi-
 ta iustitie viæ, et avertens deum ducit ad mortem.* Vbi duplex iter
 nobis ostenditur: Alterum virtutis, cuius terminus vita est. Alte-
 ram vitij, cuius finis mors quidem est. Coniungamus igitur in v-
 num, omnes studiose vitæ labores, ærumnas, vigiliæ, ignominias,
 dolores, ieiunia, ac reliqua huius generis incommoda. & in earum
 extremitate æternam vitam, ac felicitatem collocemus. Aliunde
 vero copulemus omnia mundi bona, diuitias scilicet, honores,
 epulas, delicias, dignitates, vasa preciosa, libidines, aliasq; huiusmo-
 di voluptates, demus tamen illa omnia æterna morte summaq;
 miseria terminari. Quod nam eligendum est? Christi labores cum
 vita æterna, an multi di voluptates, quæ perpetua morte conficiun-
 tur.eligemus? alterutrum amplectendum est semel, vel æterna vi-
 ta cum Christi cruce, & labore: vel perpetua mors cum mundi vo-
 luptatibus coniuncta. Sed quam multos reperies (quod quidem
 maxime deplorandum est) qui vt voluptatibus temporalibus, ac
 perituris fruuntur mortem eligunt sempiternā. Quid tua interest,
 mortalis homo, vel quod commodum reportas, si mille & pluri-
 bus annis magis te delicijs dedas, si æternos postea cruciatus, ac
 dolores maximo perferas? Quid autem ponderis, aut incommodi
 tibi est, quauis longissimo vitæ tempore tormentis ac laboribus
 vexeris, si tandem perpetuam ac sempiternam gloriam consequa-
 ri, præsertim cum humani generis vindex, ac Seruator Iesus, non
 solum nos ducat, viamq; quasi digito demonstrer. sed ipse etiam
 præcedens, semitas, quas nos sumus ingressuri, prius conculcet. Si
 enim nobis ostendit viam inopiæ, ac dedecoris plenam, inopia
 ille affectus est, & dedecore: si crucis, ac laboris iter nobis suscipiē-
 dum proponit, prius illud a Christo Domino calcatum est, &
 obrutum: & certe, & si Deus optimus maximus à cælo & beatitu-
 dine sua viam hanc nobis monstraret, ac diceret. *Hæc est via ambula-
 te in ea.* Satis hoc esset vt libenti, & grato animo illam ingredi-
 re-

mur, quanto magis cum ipsum Christum intueamur portantem
crucem, ac dicentem. Qui vult venire post me abneget semetipsum &. Mat. 16.
tollat crucem suam, & sequatur me?

MINA TVR Deus Israelitas non fructuosos esse terra promissionis, quam sub iuramento pollicitus erat Abraham, Isaac, & Iacob, sed in itinere vitam amitturos, huius autem rei causa explicuit ipse Deus, dicens. *Noluerunt sequi me, sed merito, & iure optimo damnati sunt, ne terram promissionis intrarent, qui Deum ad illam ducentem insequuti non sunt.* Christus Dominus ab editissimis ac celestibus maiestatis domicilio descendit, magistrum & ducentem se hominibus præbens, in hoc cæli itinere perficiendo. Quem qui sequi noluerit, dignus profecto est, qui in felicissimam cæli patriam Christi sectatoribus promissam, pedem non inerat. faxit Deus optimus maximus, ne tanto afficiamur supplicio ab ipso ergo Deo illud summis contendamus precibus, trahe nos post te, & curremus, & salvi erimus.

Num. 32.
11.

CONCIO QVART A

Discursus primus explicat, quam sit expediens,
consilium alicuius exquirere in
rebus que habent ali-
quid ponderis, ac
momenti.

Thema.

Unde ememus panes, ut manducet hi
Ioann. 6.

Ioann. 6.

V I D E T U R hic Christus Dominus consulere discipulos,
qua ratione in vasta illa solitudine tantam hominum mul-

multitudinem cibo posset reficere, sed aduertit Diuinus Ioannes inquit: Ipse sciebat quid esset factururus. Si ergo sciebat, cur sciscitabatur? consilium enim capiendum est in rebus dubijs, secus tamen in certis. Sed certe ea ratione id factum esse credendum à Deo, qui magistrum se nobis præbuit, ac præceptorem: Vt ipse nos doceret consilium studiosorum, ac prudentum hominum, esse à nobis exquirendum in his rebus, quæ alicuius sunt ponderis, ac momenti: De liborandum enim est diu (vt recte dixit Seneca) quod statuendum est semel. Quod monitum sanctus ille Tobias filio suo tradidit, sic illum hortans: Consilium se nper à sapiente perquirere. Semper inquit, à sapiente, hæc enim duo in rebus arduis consultandis plurimum & seruare refert.

Tob. 4.
num. 19.

Prob. 12.
num. 15.

Val. Max.
li. 7. c. 2.

obviat stulti, inquit Salomon, recta in oculis eius, qui autem sapiens est audit consilia. Dementis hominis est non inquirere aut consultare, quid in difficili aliquo negotio sit faciendum, an illud conducatur nec ne. Arbitratur enim se nihil ignorare, & ita alieno consilio non indigere, cum vero se deprehensum cognoscit, & in aliquem dilapsum errorem, illud habet in ore, non putaram. Quod verbum turpe esse in re militari dixit Scipio Africanus vt Valerius refert. Quod si in militia corporali turpe iudicatur, quanto magis in militia spirituali, turpe & stultum iudicandum erit? Via ergo stulti recta in oculis eius, qui autem inquit Salomon, sapiens est audit consilia. Proprium enim est viri prudentis, circumspicere ac vereri pericula, incommoda, anteuertere, & quid sibi sit agendum alios consulere.

Prov. 12.
num. 14.

3. Reg. 1.
num. 4.

UTILITAS autem quæ in capiendo consilio sita est à sapiente optime explicatur, cum ait: Vbi non est gubernator, populus corrumpitur. Alii legunt vbi multa consilia. Alii legunt vbi non sunt consilia populus corrumpitur &c. Itaque illud commodum ex aliorum consilio petendo reportatur, vt negotia felicem exitum sortiantur, infelicem vero si sapientum consilio non vtantur. Exemplum nobis est Roboam filius Salomonis, quem cum omnis multitudo Israel obsecraret, vt de tributis, a parente suo impositis aliquid detraberet, inijt prius Roboam consilium cum senioribus, qui fuerant à consilijs Salomonis, quid in ea re faciendum esset. Qui omnes responderunt in hunc modum: Si hoc die obediens populo huic & petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verbaliter, erunt tibi serui cum diebus tuis. Quod maiorum consilium cum displiceret ei, consuluit adollescentes quosdam maxime sibi familiares, vt responsum populo

lo reddendum deliberarent. Qui cum Regis voluntatem, ac desiderium cognoscerent, vt placerent illi, hoc ipsi consilium dederunt. Sic alloqueris populum. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei, & nunc pater meus posuit super vos iugum graue. Ego autem addam super iugum vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem addam vos scorpionibus. Quibus acquiescens Roboam respondit populo ea, quæ à iuuenibus acceperat, derelicto consilio seniorum vt sacra testatur historia. Populus vero exarscens iraq, incensus & inflamatus, bellum indixit aduersum illum, & decem populi tribus repudiato Roboam, constituerunt sibi Regem Ieroboam: & hinc initium sumpsit vastitas, exercitus illius florentissimi regni Israelis.

ibi nu. 13.

MULTOS alios infestos, & infelices casus, sacræ litteræ contigisse referunt, eo quod homines à sapientibus, & probatis viris consilium non petierunt, vel illud sapienter datum non acceperunt. Satis admonebat Noe tempore diluuij de excidio, ac calamitate imminente, iamque hominibus appropinquante, sed cum nihili facerent sanctissimi senis minas, neque in re tam graui sapientum consilio vti vellent, misere omnes interiere. Consilium præbuit Loth generibus suis, vt à Sodoma egrederetur, priusquam urbis illa igne consumeretur: Illi autem respuerunt Loth monitum, & vt sacra refert historia visus est eis quasi ludens loqui. Et ita combusti sunt igne. Optime hortabatur Rubem fratres suos, cum suauiter illis Iosephum saluum, & incolumem parenti suo seruari oportere, sed cum eius consilio nolissent acquiescere, innumeris laboribus ob hanc rem postea fuerunt vexati. Præclarum consilium dedit Moyses filijs Israel in solitudine degentibus, cum eos cohortabatur, ne dimicaret contra Amalechitas, & Chanaanos, non enim ipsi erant eo tempore grati Deo, illi tamen bello inito, funditus sunt euersi, & ad exitum, & calamitatem vocati. Holofernes item à vita infelici ter non discessisset, si Achioris consilio vteretur in expugnatione Bethulie. Daniel etiam præbebat consilium Nabuchodonosori Regi. Rex, inquit, consilium meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum: forsitam ignoscat delictis tuis &c. Spreuit autem consilium Rex & perinas postea dedit acerbissimas, ab hominibus enim abiectus cum bestijs habitauit septem annis, & senum vt bos comedit sexcenta huius rei exempla possum adducere, sed facile etiam esset plura afferre ad probandum: quam sit utile consilium, cum viris sapientibus

Gen. 6. &

3.

Gene. 9. n.

4.

Ge. 37. et

42.

Nu. 14.

42.

Iud. 6.

Dan. 4. n.

24.

bus inire. *salus enim est, ubi multa consilia, ut supra dicebam.*
Eccl. 32. nu. 24. ILLUD præterea commodum in capiendō consilio inuenitur, quod Ecclesiasticus significauit, cum ait: *Fili sine consilio nihil facias & post factum non pariter erit.* Quasi diceret, si negotia geras sine consultatione, sæpe dolebis, non solum quod tuarum rerum exitus sint aduersi, sed etiam quia de illis consilium nullum coeperis, si vero alicuius probi, ac prudentis viri consilium requiras, licet res ex animi sententia non succedat (quod plerumq; secus accidit) hoc tamen restabit solatium, te scilicet curasse pro viribus, ut negotia eū exitum haberent qualem optabas: obtento prius consilio.

Prout. x. Prædictum vero monitum non solum ignorantibus vtile & cōducens est, sed etiam expedit prudentibus, & magni consilij viris. Sapientibus enim nunquam aliorum sententia nocuit, sicut nec ri uulus magno flumini, aut flumen profundo, & immenso mari fuit impedimento. Vnde egregie Salomon in prouerbiorum libro, initium fere sumpsit ab his verbis: *audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.* In quæ verba inquit, Hieronymus Ostendit Salomon hic, neminem in hac vita sapientem fieri posse, cuius sapientia nequeat augeri, semperquē moris esse sapientum, ut dictis maiorum, aliquādo etiam minorum auscultent, & quidquid in eis vtilitatis audierint, ad se replicent, suoq; in corde recondāt.

3. Reg. 12. nu. 1. Denique audiuit Regina sabba Salomonē, & sapientior redit. Audiuit Moyses focerū multo inferiore, sublimior, & sapientior redditus est. Audiuit Nicodemus, audiuit Gamaliel, audiuit discipulus eius tunc Saulus, nunc vero Paulus, sapientes utiq; verbū euangelij & sapientiores facti sunt, Hactenus Diuus Hieronymus: & quidem si hi quia sapientia & consilio videbantur excellere, aliorum sententias non audirent aliquarum rerum ignorantia tenerentur forte, & errarent.

Iob. 5. n. 12. Hoc autem præcipue, animaduertendum est nullum consiliū sequendum, aut accipiendum esse contra diuinam legem, nunquā enim illud felicem sortietur effectū, sed terribile, & aliter quam speretur procedet. Quod familiaris quidam patientissimi Iob inter alias sūmi Dei excellentias non prætermisit. *Qui dissipat, inquit, cogitationes malignorum ne possint implere manus eius quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat.* Quæ verba explicās Diuus Gregorius duo obseruanda esse censet: Primum Deum aliquādo iniquorum hominum consilia euertere, secundum etiam aliquando eisdē cōsilijs, quibus flagitiosi vtuntur

vtuntur cōtra Deum ipsum, Deum de illis vindictam sumere, quod aptis quibusdam exemplis probans Gregorius, sermonem de hac re absoluit illa sapientis sententia. *Non est sapientia, non est prudentia, nō est consilium contra Dominum, omnia enim quæ eunquē dominus voluit fecit in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssi.* Quæ propter prudentem regius vates cecinit: *Testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificatio tua.* Prius enim Deum & diuinam eius legē consules, an scilicet hoc munus, hæc pactio, & mercatura, hoc denique commercium sit Deo, eiusq; legibus conforme. Si enim illi aduersetur, infestum & aduersum tandem exitum habebit, quanuis diuinitus sint voluntati conformes, Deum & studiosos, ac prudentes homines consulamus, sic enim fiet, ut ipse Deus nobis consulat, & illæ euentum habeant felicissimum.

Prout. 21. nume. 30.

Ps. 118. num. 24.

Secundus discursus. Quantum expediat primarijs, præsertim viris, oculos in pauperum indigentiam cōiungere.
(.?..)

Them. Cum subleuasset oculos Iesus & vidisset quia multitudo magna venit ad eum.
Ioan. 6.

MAGNVS hic hominum conuentus, qui Christum dominum sequebatur, indigebat quidem victu, amore enim & fiducia, quam in Deo collocauerant, annonam obliuioni penitus mādauerant. Sed clementissimus Dei filius, de illis, eorumquē cibo & potu cogitans, *subleuauit, ut inquit, Euāgelista, oculos & videns quia multitudo magna venit ad eū, cognoscens eorum indigentiam, statim*
liii 2. de ea

de ea subleuanda curauit. Hos commiserationis oculos in nobis Seruator hominum requirit, ita vt afflicta egenorum miseria, ad misericordiam nos moueat. Præcipue tamen hoc in reipublicæ primarijs desiderat, quivt oculi reipublicæ, circumspecturi sunt, quot, quantæ, qualesq, sint pauperum penuriæ, vt illis abunde subueniant.

Sed prohi dolor, quam exigua est, aut fere nulla in pauperes misericordia? Et quæ pauci sunt, qui de subueniendoinope aliquo modo curent? Sed cum vnus tantum diuitiæ, ad pluribus auxiliadum pauperibus satis essent, mauult tamen ille eas, in equis, canibus venaticis, ludis, supelletilibus, preciosis vestibus, lautis epulis, sumptuosissq, ædificijs, quam in pauperum inopia subleuanda, consumere. Et cū aliqui valde sint solliciti, vt domestici canes cibo, potuq, satientur, nihil omnino curant de egenis cibandis, licet illi fame premantur, & ad vitæ exitium per inopiam penè perueniant. Cū etiam parietes preciosis peristromatis, sericisq, tapetibus, ornatos habeant, patiuntur tamen Christi pauperes frigore, & nuditate confici, & cum eos nudos omnino, aut certe cultu valde tenui, attritaq, veste indutos, conspiciant, oculos auertunt, & veluti abominantur eos. Vehementer Deus succenset huiusmodi hominibus ab humanitate, & misericordia alienis. Ammonitis, & Moabitibus interdici iubet sacris, cuius rei causam idem Deus explicuit dicens.

Deu 23.
nu. 3.

Ammonites, & Moabites, etiam post decimam generationem non intrabunt Ecclesiam Domini in æternum, quia noluerunt vobis occurrere cum pane, & aqua, quando egressi estis de Aegypto, & quia conduxerunt contra te Balam, &c. In omnem æternitatem prohibet Deus suo domicilio, & perpetuò a suo conspectu excludit, ac submouet, priuatq, potestate ingrediendi Ecclesiam Domini illos, qui noluerunt egenis auxiliari. Solet Deus optimus maximus, iniquis & flagitiosis potestatem concedere adeundi suam domum, vt veniam impetrent peccatorum, ij autem qui misericordiam in pauperes non exercent aditum omnino interclusit.

1. Reg 25.
n. 10. et 38

NOTA est impietas. Nabal Carmeli erga Dauidem, qui a Saul le vexatus, premebatur fame, quam a Nabal Carmelo satuari petijt. Ille vero petitionem respuens, respondit. Quis est Dauid, & quis est filius Isai. Hodie incitauerunt serui qui fugiunt Dominos suos, &c. & ita nec panem quidem misit Dauidi. Quapropter adeo iratus est illi Deus, vt sacra historia testante, cum pertransissent decem dies, per-

percutit Dominus Nabal, & mortuus est. Nonne satis erat, clementissime Deus eum eadem pœna plectere, quam peccatum ipsum mereri videbatur? Si inhumanitatis, & inclementiæ scelere obstrictus est, inhumaniter cum illo agatur, & de victu, ac facultatibus eius aliquid detrahatur, siquidem victum Dauidi negauit? sed alio maiori supplicio, morte scilicet, iustissimus Deus puniuit virum illum. Tanto enim odio prosequitur crudelitatem, feritatemque naturæ erga proximos, vt quauis Nabalis vxor viri immanitatem non ferens, cibaria abunde Dauidi suppeditauerit. Nabalem nihilominus, ob tantam in regem animi acerbiter in interfecerit, & decem illis diebus, quibus hoc mortis supplicium protrahatum est, Nabalis cor graui, acerboq, dolore laborauit, & vt Rabbi Salomon inquit, tot diebus elanguit quasi mortuus, eo quod decem iuuenes missos a Dauid confuderat. Ita diri, & inhumani homines a Deo puniuntur.

ACERBE, ac vehementer inuehitur Amos in decem tribus *Amos 6.* Israel, quibus hæc scribit. *Va qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samarie, optimates capita populorum, ingredientibus pompatores Domum Israel, qui separati estis in diem malum, sed cur hoc? Qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti, bibentes vinum in phialis, & optimo vnguento delibuti, & nihil patiebantur, super contritione Ioseph. Id est, non tribuunt misericordiam fratribus suis egenis, & afflictis. Hoc erat quod Deo maxime displicebat, & ob id minacibus verbis insectatus est decem tribus. Quod cum sibi lautis epulis indulgerent de victu licet tenui pauperibus exhibendo nihil curabant. Quod cum nostra hac tempestate diuitibus etiam eueniat, metuendum similiter est, idem supplicium, & diuina iracundia, ac vindicta potiori iure pertimescenda. Si enim olim exarsit, & conquestus est Deus, eo quod optimates Israelis agnis, ac vitulis pinguibus vescerentur, egenis vero nihil distribuerent. Quid de nostri temporis primarijs dicemus, qui agnis, ac vitulis minime contenti amplissimas diuitias in suauissimis cibis, exquisitissimisq, epulis condiendis, & vorandis consumunt, ac dicunt nihil superesse pauperibus erogandum? Si ille qui agno solum vescitur nihil inopi impertiendo, iuste puniendus est a Deo, quo afficietur supplicio, qui cum opipare, lauteq, epuletur, nec frustum quidem panis, quo venatici canes abundant egenis elargitur?*

QVOD si quis dicat, Deum quondam se præbuisse asperum, & rigidum in lege illa rigoris plena, iam vero nō ita aspere, & seuerè

inclementes punire. Meminerit Lazari, & diuitis sententiam, quæ sic se habet. *Mortuus est diues, & sepultus est in inferno.* Damnatus tamen est ille diues: his solum de causis, quod cum ipse purpura se indueret splendideq; epularetur, Lazaro in squalore, egestateq; iacenti nihil etiam rogatus elargitus est. Et cum ille lachrymis submissisq; precibus postularet de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, nemo illi dabat, ut facer refert Euangelista. In quam historiæ diuus Gregorius ait. Nonnulli existimant, præcepta veteris testamenti districtiora esse quam noui, sed hi nimirum improvida consideratione falluntur in illo enim non tenacia, sed rapina mulctatur, ibi res iniuste sublata quadruplici restitutione punitur, hic autem diues iste non abstulisse aliena reprehenditur, sed propria non dedisse. Hoc fuit quod hunc in infernum tradidit, quia in sua scelerate timidus non fuit. Quia accepta dona ad usum arrogantiam inflexit. Quia viscera pietatis ignorauit. Quia peccata sua redimere, etiam cum sibi abundaret precium, noluit. Hactenus Gregorius. Circa quæ verba attente considerandum est, quod quemadmodum in lege gratiæ, quæ lex amoris est, potiori iure pietas, charitas, & misericordia exigitur: ita crudelitas & inhumanitas in proximos grauiori supplicio digna est. Non enim tantum mirandum est in lege timoris homines amore, & benignitate mutua caruisse, quantum in nostra lege, quæ clementiam, & amorem toties sui professoribus commendat. Sicut in secularibus, animi submissionem requiri, non adeo mirum est, ac in religiosis, qui humilitatem, & abiectionem profitentur. Si ergo Deus tam alpere, & seuerè minabatur quondam, tantoq; supplicio afficiebat eos, qui diros, & immanes erga proximos indigentes se præbebant. Quid fiet modo illis hominibus, qui ut ditiores sint & sibi ipsis indulgeant, nihil opis vel subsidij ad egenorum inopiam subleuandam conferunt?

HINC etiam præclare diuus Chrysostomus expendit supplicium illud à Rege inflictum iniquo seruo suffocanti suum conseruum, eo quod debitum non solueret. Videte, inquit, Chrysostomus dilecti. Mihi inter dicendum venit in mentem hæc cogitatio, ut non solum cupiditas alieni, & bonorum direptio, verum etiam vacuitas misericordie Gehennæ nobis causa sit. Hic enim non quod aliena iniuste acceperit, tortoribus tradebatur, nam debitorem fuisse illum scriptura commemorat.

Et

AT vero cum Christus Dominus ait, condemnandos esse improbos in nouissimo die, eo quod victum, cultumq; pauperibus non dederint, non solum loquitur cum Mosayca legis cultoribus, sed nobiscum etiam. Nosque præcipue admonet, sine clementia nobiscum esse agendum, nisi egenis benignos, & clementes nos ipsos præbeamus. Sancita enim est, & indicta lex ab Apostolo *Iudicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam.* Misericordi vero promissa est misericordia a Deo. *Beati, inquit, misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Et sicut faciendum & pertimescendum est, iudicium sine misericordia, ita amplectendum, & inquirendum illud, in quo Dei clementia lucet, ac splendet.

Math. 25
nu. 24.

Iacob. 2. n
13.

Matth. 5.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus, de fructibus eleemosynæ. (?)

Them.

Vnde ememus panes ut manducent hi?
Ioan. 6.

HIS verbis à christo domino positum responsum est. *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisq; modicum quid accipiat.* Quod si modo aliquis, similiter quæreret, vnde ememus panes ut manducent pauperes? Idem omnino responsum acciperet, non sunt facultates ad opem tot egenis ferendam, quæ quidem abunde suppetit ad epulas, ludos, vestesq; preciosas.

VOLUIT Deus olim, ut aliqua sibi sacrificia offerrentur, quem cultum nolebant homines Deo adhibere, dicentes non sibi ad id suppetere requisita. Aliunde vero ut propheta ait, instituebant mensam large, ac liberaliter fortunæ. *Qui ponitis, inquit Esaias, fortuna mensam, & libatis super eam.* Vbi diuus Hieronymus ait, Israelitas, quorundam idololatrarum consuetudinem imitando posuisse mensam refertam varij generis epulis, & poculum multo mixtum. De qua re queritur Deus hoc in loco, ut clarius Hebræa translatio explicat, quæ iuxta interpretationem Simachi sic ait.

Esai. 65.
nu. 11.

Qui

Qui ponitis fortunam mensam, & libatis absque me super eam. Dicens (ut inquit Diuus Hieronimus) non sibi id fieri, sed demoni. Hanc Deus querimoniam habet de pluribus Christianae religionis assertoribus, qui cum effusos sumptus ad mundo inseruiendum faciant, ad Dei cultum procurandum eiusque pauperibus subueniendum, nihil sibi opis esse dictitant.

CVM filij Israel idolum, quod diuinis prosequerentur honoribus, peteret, dixit illis Aaron, si vultis idolum fieri, cedito sumptus ad ipsum efficiendum. Tollite inquit, in aures aureas de vxorum & filiarum auribus, & afferte ad me. Fecitque populus quod iusserat Aarō: sed ut ait Diuus Augustinus intellexit Aaron difficiliter praecipere, ut hoc modo eos ab illa intentione reuocaret, factum est tamen illud ipsum difficile, ita. Nunquam legimus huiusmodi bona pauperibus erogata fuisse: idolo vero propter, & libenter illa donantur. Hos certe emulantur hi qui cum omnes suas facultates idolo suo libidini scilicet, & affrenatae cupiditati tradant: Dei cultui, egenis ac miseris nullam opem impertiuntur. Sed dicunt in magna se esse diuitiarum penuria. Et quidem non tam illis est penuria facultatum, quam charitatis & misericordiae consilij, quod atque prudentiae. Alij forte sunt qui nolunt pauperibus subuenire, quia arbitrantur, omnia quae egenis tribuunt reputari perdita & sine fructu consumpta. Quod a Christianae religionis professoribus debet esse maxime alienum, cum multiplex ex pietate fructus decerpatur. Quod si nullus alius esset praeter illum, qui in Deo colendo, eiusque sanctissimae voluntati obtemperando, desumitur, satis superque esset ut omnes opes recte consumptas iudicemus, in pauperibus Dei causa opitulando. Loquens Diuus Chrysostomus de laboribus Dei causa perpelis, sic ait, etiam si nullam mercedem haberet res, hoc tamen solum magnum est premium, haec multa retributio, quod ista mala propter Christum dilectum feruntur. Idem ego de elemosyna dicam, quae & si nullam aliam afferret utilitatem, nullam ve praemium, quia ut illa propter Christum distribuatur. Haec tamen esset retributio, hoc maximum commodum.

SED aliud nihilominus magnum, & excellentissimum infert ad utilitatem nostram, audi igitur spiritum sanctum ita loquentem. Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempora multa inuenies illum. Quid sibi vult mittere panem super transeuntes aquas? Quo item pacto sic missus panis inuenietur post tempora multa? Diuus Hieronymus sic interpretatur locum hunc, sicut qui super irri-

Exod. 32.
num. 2.

sup. genef.
q. 141.

sup. ad eph.
hom. 8.

Eccle. 11.
num. 1.

irrigua seminat, fructum seminis expectat, ita qui largitur egenis, non granum seminis, sed ipsum panem serit, favore quodam multiplicationem illius praestolans, & cum dies iudicij aduenerit, multo amplius quam dederat recepturus. Elemosynam ergo largiri nihil aliud est nisi opes augere, illasque in diem quo magis eis indigemus reservare, & ab hac in alteram vitam deferre. Cum quis e vita decedit, vulgo saepe dicitur ille mille aureorum vestigal singulis annis capiendum reliquum fecit, tot facultates, tot domus, tot praedia &c. reliquit. Et quidem verum est, omnia quae habebat alijs reliquisse, illud vero secum detulit, quod pauperibus tradidit, id eorum manibus in caelum asportatum est.

QV A Mobrem Diuus Laurentius Decio exigenti diuitias ecclesiae, quae iam fuerant pauperibus distributae, respondit. Facultates ecclesiae quas requiris in coelestes thesauros manus pauperum deportauerunt. Cum ex hac vita migraueris, facultates, quas habere reliquisti, in lito, & in iudicio positae nullum tibi emolumentum afferent, illas autem, quas egenis dilargitus es, gloriam, & beatitudinem in caelo comparasse reperies. Hinc fit preclarum illud Saluatoris nostri consilium, quo monuit discipulos. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi erugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiant, & furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi neque erugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiant, & furantur. Appellauit etiam thesaurum hunc Christus Dominus. Thesaurum non deficientem in caelis. Sed quo pacto huiusmodi aeterni, ac nunquam perituri thesauri in caelo thesaurizandi sint, satis aperte explicuit idem Dominus, cum cuidam principi interroganti Magister bone, quid faciendo vitam aeternam possidebo. Respondit, ut seruaret Dei praecepta subdens. Adhuc vnum tibi deest, omnia quaecumque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo. Sed prohi dolor, nihil omnino de huiusmodi diuitijs acquirendis homines curant, sed amplissimas opes, multorumque aureorum annuos redditus tum modesto studio, ac diligentia comparant in terra. Vbi Christo Domino resistente. Erugo & tinea demolitur, & latrones effodiant, & furantur. Et saltem vnum latronem subterfugere nemo potest, mortem scilicet, qui cunctas quas acquisieris facultates, omnino auferet, teque omnibus spoliabit diuitijs. Quod quidem secus accidit, ut dicebam ijs qui elemosyna thesaurizant sibi diuitias sempiternas. Ob id recte Diuus Hieronymus scribens ad Turiam sic ait. Velimus nolimus, se nescimus, paret sibi viaticum, quod longo itinere necessarium est,

KKKK secum

ibid. 32.
ad Turiam

Matth. 6.

Luc. 12. n.
33.

Luc. 18. n.
18.

Hieron. ad
Turiam.

Ser. de di-
uite, & La-
aro.

Eccles. 17
num. 18.

Matt. 25
num. 34.

Hom. 24.
in genes.

secum portet, & inuitus dimissurus est. Imo præmittat in cælum qd si negauerit, terraruptura est. hæc Hiero. fatius profecto est deferre, in cælum, quam relinquere in terra, deferre tibi diuitias, quam relinquere heredibus, qui illas dissipent, & in ludis, epulis ac delicijs consumant. Proxior es tu tibi, te ipsum primum heredem constitue, opem & opes pauperibus ferendo. Thesaurus cæli, inquit Chrysologus, est manus pauperis, quod suscipit, ne in terra pereat, reponit in cælum. Manus pauperis est gazophylaium Christi, quia quidquid pauper accipit, acceptat Christus. Da ergo, homo pauperi terram, ut accipias cælum, da nummum, ut accipias regnum, ut accipias totum, da pauperi, ut accipias tibi, quia quidquid pauperi dederis, tu habebis quod pauperi non dederis habebit alter. Hæc ille. Quod aptissime probant illa ecclesiastici verba, eleemosyna viri quasi sacculum cum ipso, & gratia hominis, quasi pupillam obseruabit. D. Augustinus legit signaculum, & non sacculum. Ut sensus sit. Ita custodit Deus eleemosynam, ut eam in suo penitenti obsequio habeat. Solent homines publicas litteras, quæ alicuius sunt momenti, in recessu aliquo occultoq, & tuto loco signatas custodire. Sic Deus in tutissimo quodam penitenti eleemosynas consignatas suo signo. tutatur, & gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. Id est Deus hanc gratiam hominis quam facit pauperibus, conseruabit ut pupillam oculi.

QUANTVM denique præpotens Deus, eleemosynas egenis in terra impertitas, remuneretur in cælo, satis declarauit in Euangelio, cum honorem, quo pietatis ac misericordiæ studiosi afficiendi erant explicuit. Hæc illis dicens. Venite benedicti patri, qui esuriui & potesui vobis regnum a constitutione mundi, esuriui enim & dedistis mihi manducare, sitiui, & dedistis mihi bibere, &c. In quæ verba Diuus Chrysostomus inquit: Quomodo paria sunt pascere esurgentem, & in die illa horribili fiduciam assequi, & audire verba nulli regno conferenda esuriui & dedistis mihi manducare. Glorifica Dominum tuum, quod propter te, & propter salutem tuam permittat pauperem in paupertate versari, ut tibi via pateat, per quam peccata possis abluere, & dispensatis bene iis quæ sunt tibi à Domino concessa, laudes illas merearis, quæ omnem rationem, & sermonem transcendunt. Audies enim. Euge serue bone, & fidelis, quia super paucis fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Hæc Diuus Chrysostomus dicant igitur iam auari, diuitiarum appetentes, & qui nimia habendi cupiditate ardent, quod commercium inire possunt, ex quo maius sibi

sibi commodum, & emolumentum accrescat, quæ ex eleemosyna quis existimabit deperditas diuitias, quas in ferenda ope pauperibus commisit, sumat, cum tantam illæ mercedem adipiscantur? A quam quæ domi tue habes, in arboribus hortisq, irrigandis dispergis, ut fructum postea decerpas, qui dignus sit multo maiori precio, quam aqua profusa. Quæ non disperdere, sed potiori quodam iure retinere arbitraris. Tunc inquit D. Chrysostomus, aqua frustra diffunditur, cum in rigandis arboribus infæcundis consumitur, secus vero in fructiferis irrigandis. Sic etiam tunc homines, sua bona profundunt, fortunaq, disperdunt, cum pecuniam in ludos, epulas, cultumq, preciosum impendunt. Illæ vero diuitiæ frugifera recteq, consumptæ dicuntur, quæ in pauperum inopiam subleuandam, aliorumq, miseris subueniendum insumuntur. Misericordia enim, cuius munus est illa opera exercere, defunctorum comes est, ut D. Ambrosius ait. quæ ad Dei tribunal te comitabitur, tuasq, partes aget, & temporales diuitias pauperibus distributas bonis æternis remunerabit.

Secundus Discursus docet in partitione bonorum temporalium Deum eiusque sanctissimas leges consulendas esse.

Them. Accepit Iesus panes & cum gratias egisset distribuit discumbentibus.
Ioan. 6.

Diuus Matthæus in. 14. capite quod huic 6. respondet, sic ait. Math. 14. Aspicies in cælum benedixit & fregit, & dedit discipulis panem &c. In quo videtur Christus Dominus admonuisse homines, ut priusquam facultates suas distribuunt, oculos in cælum attollant, summiq, Deum consulant, & considerent, an impensa, quæ volunt facere sit diuinis legibus conformis. Comune est apud huius sæculi filios, non Dei leges, sed mundi decreta, nec diuinam, sed mundanam (ut ita loquar) voluntatem in rebus agendis consulere. Hac ratione tot sumptus fiunt in cultu corporis, in lautis splendidiq, conuiujs, non Deo sed mundo placetibus. Ac deniq, in distribuendis bonis temporalibus nunquam illi

Ioel. 1. n.
nu. 4.

illi oculos in cælum eleuant, vt Dei voluntatem in eis impenden-
dis exequantur, sed eos ad inferos demittunt, vt ea bona pro dæ-
monis arbitrio, ac voluntate disperdant.

PRAEDICENS Ioel calamitates quæ iudam erant inuasuræ,
inquit, residuum euicæ comedit locusta, & residuum locustæ comē-
dit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo. Itaq, inter bru-
chum, locustam, & rubiginem consumpti fuerunt fructus terræ,
nihil hominibus degustantibus. Hoc est quod in mundo deplorā-
dum, ac lamentandum cernimus. Quod ex ebrietate superest, in su-
mit ludus, & residuum ludi libido deuorat, quod vero ex libidine
relinquitur, curiositas in res vanas impendit, & nihil restat, quod
animis Deo ve possit erogari.

Ose. 2. n. 8

HOS & si Deus non aliter puniret quam permittendo eorum
pecunias adeo infelicitè dissipari, miserum sane huiusmodi sup-
plicium iudicaretur. Sed alio maiori quandoq, illos afficit, vt scili-
cet in summam ipsi indigentiam, ac rerum omnium penuriam de-
ueniant, eorumq, opibus, & patrimonijs exteri potiantur. Allo-
quens Deus Israellem. *Nesciui* (inquit) *quia ego dedi ei frumentum,*
& vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt
Ital, iocitq, conuertam, & sumam frumentum eius in tempore suo,
& liberabo lanam meam, & linum meum. Merito quidem Deus opti-
mus maximus abstulit ab Israelitis facultates, & opes quibus eos
cumulauerat. Siquidem illi aurea, argenteaq, idola ex his bonis
efficiebant. Et quemadmodum pater iuste a filio pecuniam, & su-
pellestilia amoueret, quibus ipse filius in patris perniciem vtire-
tur, eodem & maiori iure Deus ea bona hominibus eripiet, quibus
illi contra ipsum Deum abutuntur. Sed attendite, ac modum lo-
quendi quo propheta vtitur cōsiderate, & *liberabo inquit lanam*
meam, & linum meum. Num lana, & linum seruitute capiebantur,
vt Deus dicat, *liberabo lanam, & linum.* Sed merito illa in seruitute
& velut in dira tyrannide esse dicuntur. Non enim ea ad offenden-
dum diuinum numen, sed ad Deo inferuendum hominibus do-
nata sunt. Quod cum secus ab illis fiat, quasi in vi & tyrannide ea
bona premi dicenda sunt. Quapropter recte dicitur *liberabo la-*
nam, & linum meum.

Luc. 15 n.
16.

PRAEDICTVM Dei supplicium, satis expertus est filius ille
cognomento prodigus, qui cum amplissimas a parente suo
diuitias accepisset, post paucos dies in eam deuenit paupertatem,
vt caperet implere ventrem suum de siliquis, quas porci manduca-
bant.

nemo

nemo illi daret. Cuius penuriae, ac miseria causa ea fuit, quam sacer-
euangelista non pratermisit dicens. *Dissipauit substantiam suam vi-*
uendo luxuriose. Quo etiam supplicij genere plures huius tēpestatis
homines multatj sunt, eo quod sumptus cum faciunt, non attol-
lunt oculos in cælum, vt de suorum bonorum partitione Deum
consultant. Itaq, sicut crescit & augetur in dies eorum pecunia,
quæ in pietatis, ac misericordiae officijs consumitur, vt vidimus
supra in vidua illa sareptana, ita illorum diuitiae, facile dissipantur,
ac disperduntur omnino, quæ immoderate consumuntur, & in res
vanas, & ineptas impenduntur.

SED non in hoc maior poena sita est, alia longe acerbior restat
soluenda, cum ratio suarum facultatum, ab vnoquoque exigatur,
eique verba proponantur. *Redde rationem villicationis tuae iam enim*
non poteris amplius villicare. Neq, enim homo suarum opum Domi-
nus, sed villicus est, Deus autem vere est herus quippe qui pro-
prius est vniuersarum rerum Dominus, qui homini diuitias, ac fa-
cultates concessit, quibus negotiaretur vsq, ad diem mortis. Ideo
quæ in loco citato prophetae Oseæ, *lanam meam & linum meum,*
dicit, nō hominis, sed meam. Nam in ditione Dei cuncta sunt posi-
ta. Vnde opes, quas tu tuas dicis, opes Dei vere sunt. quare in die
mortis tuæ stricte est a te exigenda ratio, omniūq, rationum sum-
mam Deus præstringet, & in quas res vel minimum dipondium
insumpseris explorabit. Quod si deprehenderit in delicijs, epulis,
ludis, alijsq, huiusmodi rebus consumptas esse pecunias, vā tibi:
timendum enim est ne æternis penis, cum diuite illo euangelij,
addicaris. Ne igitur dicas facultates, quas possideo, meæ sunt, easq,
prout mihi libuerit, impertiri potero. Dei enim illæ sunt, & pro
illius arbitrio distribui debent. Quare si eas recte, & consentaneè
velis impendere, in cælum prius aspice, & Deum, eiusq, legem con-
sulens sumptus tibi ex Dei præceptis, ac voluntate disine, nec
illos iuxta mundi leges decernas. eorum enim rationem Deus, &
non mundus exquiret, cui quidem si placueris in elargiendis pecu-
nijs, & gratiam comparabis in hac vita, & in futura, gloriam sem-
piternam assequeris.

KKKK 3

Fe

634. FERIA. 4. POST. 4. DOMINICA quadragesima

FERIA. 4. POST. 4. DOMINICAM quadragesima

De caco a Natiuitate. Ioan. 9.

Salutatio.

Apoc. 16.

Num. 10.

Apoc. 18.

Num. 1.

Esai. 1.

DVOS Angelos vidit Beatus Ioannes Apostolus valde inter se diuersos. Quorum alter phalam suam super regnum bestie misit (hoc nomine nuncupat: mundum, quo & dignus est) & sic factum fuit hoc miserum regnum tenebrosum. Alter vero Angelus, lumen attulit mundo. Perpendite quæso hæc duo Angelorum opera tam longe inter se distantia. Alter enim illorum lumine, alter vero tenebris mundum offudit. Et quemadmodum alterum magnum à Deo supplicium ita & alterum singulare ipsius misericordiae beneficium extitit. Quæ ergo quies, aut voluptas mundi regno erit? Floreant licet in eo hortus mira varietate distincti, nemora, atq; rosaria vireant, & omne chorearum ac musicorum genus obstrepat, si tamen vnde quaq; tenebris obductum extet? Neq; vero solum tenebris, sed infinitis propemodum alijs miserijs, atq; ærumnis, quæ cum ipsis tenebris coniunctæ esse solent miserrimè complebatur. Illachrymabatur sacer ille vates Esaias ægrotanti populo, & a pede ad verticem capitis sanitate penitus destituto. Quid faciunt, perunt, ve ferta? quid vestes aculeantissimè pictæ, quid aurei torques, quid pretiosæ gemmæ, si valetudo deficiat? Qui capite grauiter vexato pulchrum diadema placebit? qua læticia afficient preciosi, ac pulcherrimi annuli digitos articulari morbo laborantes? Quid monile aureum cordi appositum, si illud mærore, ac dolore concidat, iuuabit? sic igitur incommoda valetudine mundus utebatur, nec aliquo poterat solatio refici, sed adest iam cœlestis medicorum princeps, qui mundo sanitatem restitutus aduenit, cuius valetudinis initium a luce sumitur, & claritate, ut enim ægritudine oppressum curaret, illi prius lumen oculosq; reddidit, quos ut intueri, contemplariq; possimus, noua luce, cœlestiq; splendore nobis opus est, illum a Deo summis precibus contendamus, virginis deprecatione orantes. Ave Maria.

Primus

Concio prima.

631

Primus discursus, ostendit quæ de causa, cum Christus Dominus mundo lucem attulerit, adhuc ille in tenebris, & caligine iaceat.

Thema.

Quandiu sum in mundo, lux sum mundi.
Ioan. 9.

INTER omnia flagella, ac supplicia, quibus Deus opt. max. populum suum mulcabit illud extat grauissimum, quod eos scilicet templi candelabro, spoliauerit, & ab eis lumen penitus abstulerit, quod quidem crudele, & hostile supplicium est. Cum enim Deus in luce, ac splendore punit, utilissimum est huiusmodi flagellum, illo namq; salutis remedia impijs patefunt. At verum homines tetrae obscuritatis verberibus afficit, inflixa vulnera, liuorum ve signa, non perspicit iniquus, atq; iccirco medicinam salutis necessariam spernit.

SED vnum iam a Deo extat in ecclesiam maximum beneficium, quod in medio eius lucidissimum iubar constituerit, quo illa vnde quaque splendidissimo lumine completeretur. Zachariam prophetam Angelus alloquitur. Quid tu vides? inquit: cui propheta, vidi & ecce candelabrum aureum totum, & lampas eius super caput eius. Magna inter sacros doctores suscepta est disputatio, quid sit hoc candelabrum, & quid lampas desuper collocata. D. Cyrillus super hunc locum, & ceteri auctores ecclesiastici, teste D. Hieronymo, in hoc candelabro ecclesiam intelligendam esse censent, vnde sacra scriptura septem ecclesias septem candelabrorum nomine appellat. Neq; vero vocatur lucerna, sed candelabrum, quod quidem sicut non est ipsum lumen, sed luminis domicilium, ita etiam ecclesia non tam lux ipsa, quam lucis domus appellanda est. Lampas autem super candelabrum quid est? D. Athanasius, & Cyrillus alijq; doctores, ut refert D. Hieronymus, hæc lucem affirmant esse Christum, qui est caput ecclesie. De quo etiam idem Hieron. interpretatur illud

Hiero. 52.
num. 2.

Zachar.
4. num. 2.

Cyrl. &
Hiero. ibi.

Apoc. 1.

Athanas.
1. 53.

cuan

636 FERIA 4. post. 4. Dominica. quadragesima.

Matth. 5. Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum. Vbi docet, Christum Dominum vocari lucernam. Hoc ergo, seruator noster denuntiat, cum in hodierna historia inquit. *Quandiu sum in mundo, sum lux mundi.* Et similiter diuinus scriptor Ioannes cum ait: *Erat lux vera, que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Atque, idem met Christus de se ipso ait: *Ego sum lux mundi.* Singulare profecto beneficium, & grauissima recordatione dignum a Deo in homines profectum est, cum mundo densissimis tenebris, tetrag. caligine circumfuso, ipse eterni patris filius, sol, iubarque splendidissimum factus, lumen attulit salutiferum. Videnti Ioanni immensas cœli diuitias, demonstrata fuit simul lux illa, qua nobilissima Dei ciuitas illustratur, cuius lucem agnum esse testatur. *Et lucerna eius, inquit, est agnus.* Contemplamini igitur quantum sit Dei beneficium, ut agnus, qui cœlestem urbem illuminat, idem nobis datus sit ad mundum sua luce, & splendore collustrandum. *Eccce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Hoc igitur tanto lumine haud poterit ecclesia tenebris circunuolui.

Ioan. 9.
Ioan. 1.

Apoc. 21. n.
23.

Ioan. 1. n.
29.

Ioan. 2. n.
33.

AT si intueri lubet, quam sit confusus ac perturbatus mundus, constituite Christum Dominum intermedium, tanquam splendidissimam lucernam cunctas hominum functiones, eorumque vitas illuminantem, & tunc clare mundi perturbationem, demeritamque cognoscetis. Animaduertite, quid Christus dixerit, quid fecerit contra splendida conuiuia, preciosos corporis ornatus, aliasque vanitates, quibus mundus deditus est, & reperietis hanc hominum insipientiam & confusionem luce clarius manifestasse. Ille enim crucem, abnegationem propriam, submissionem, veramque bonorum temporalium despicientiam commendauit: illa vero bona, quæ cum ab hominibus maxime aestimabantur cœlesti quadam luce, vilissima esse ostendit, & magnam aestimationem in virtute, ac sanctitate sitam esse monstrauit. Quare cum de acerbissima sua morte (in qua maiori lumine, ac claritate hanc veritatem manifestam reddidit) verba faceret, Iudæis dixit. *Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendat.*

SED quæ res cum Christus Dominus hanc lucem mundo attulerit, quo pacto mundus oppositam viam sequitur? Si humani generis vindex cœlesti suæ doctrinæ, ac vitæ lumine docuit, inutile, & vanum esse, homines diuitijs, honoribus, voluptatibus, alijsq. fluxis ac perituris bonis se ipsos tradere, quæ ratione huiusmodi bona tanto studio, ac diligentia ab hominibus inquiruntur? cruce peniten-

tia

Concio prima. 637

tia, corporisque castigatione contempta? Aut mundus errat, ait Diuus Bernardus, aut Christus fallitur. Sed impossibile est diuinam sapientiam falli, ergo mundus errat, quod si mundus in errorem rapitur, quomodo in illo tanta constantia persistit?

Ber. ser. de
Nati. Dni.

HVIVS rei causam hominum Seruator explicuit. Dilexerunt inquit, homines magis tenebras, quam lucem. Cui consonat illud psalmi. *Noluit intelligere, ut bene ageret.* Sed cur amore odiosis tenebras, odio vero amabilem lucem prosequantur? In illis Christi verbis subditur. *Erant enim eorum male operi.* Ille enim, qui flagitijs studet, lucem odit, neque ei sermones de diuinis rebus habiti, neque libri sacri, neque studiosorum hominum familiaritas, aut obinurgatio placebunt. Sicut enim qui somno se dat, oppilatis foribus, clausisque fenestris lucem fugit, ut sedate, tranquilleq. dormiat, quia lumen quasi contrariatur somno, quem ille diligit, sic flagitiosus, qui scelerum amore tenetur, odio habet Christi lucem, quippe quæ suis flagitijs, ac sceleribus aduersatur. Qui magno animi affectu, ac desiderio honores, & dignitates aucupatur, iniquo animo feret eum, qui ea contemnenda esse dicat, & illius doctrinam lucem oculis fugiet. Qui pecunias summo studio, & amore prosequitur, quæ ratio ne Christum Dominum audire volet, eum autem sicut pauperes spiritu. *Venite, que possideretis.*

Ioan. 3. n.
29.
Ps. 51.

Simile.

IN deliciarum tenebris iacebat Herodes, cum lucerna illa ardens, & lucens Baptista illum illuminare volens dixit. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Cui quidem adeo hæc splendidissima lucerna displicuit, ut eam extinguere iussit. Qui enim male agit, odit lucem. Dilexit tenebras Herodes, quia erat opera eius mala, tollit e medio lucernam Ioannem, ut securus dormiret in tenebris.

Matt. 6. n.
18.
Ioan. 3. n.
20.

DE huiusmodi hominibus præclare scribit Iob. *Qui fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reuersi sunt per semitas illius.* Rebelles ait: rebellis ille proprie dicitur, qui voluntati, ac subiectioni maioribus debite resistit, homo vero cum ex propria sua natura sit rationis particeps, quasi iure nature debet sequi lumen ipsum rationis, qui cum resistit, rebellis merito nuncupandus est. Ipsi ergo, ait rebelles fuerunt lumini, id est, noluerunt obedire lumini, veritati, rationi. Ex quo factum est, ut penam sua culpa dignam subiicerent. *Nescierunt enim vias eius.* Sed si rebelles fuerunt lumini, quo pacto nescierunt illud? Præclare D. Greg. respondet, dicens. *Quia prius sciendo rebelles sunt, postea cæcantur, ut nesciant.* Contin-

Iob. 24.

Greg. 16.
git mot. c. 26.

LIII

git saepe homines clare cognoscere veritatem aliquam, nouit enim quis maximam esse amentiam, Dei amicitiam voluptati, lucroque vili postponere, aut in obscena libidine persistere, mortis, ac damnationis aeternae periculo posthabito. Cui veritati si resistat, iam est rebellis lumini. Cuius rebellionis poena ea est, ut illa, quam antea habebat omnino careat cognitione. De quo vias luminis nescire recte dicitur a Iob. Ex quo illud praeterea sequitur, quod maxime timendum est: *Nec reuerſi sunt per ſemitas illius.* Solent namque aliquando homines radijs cognite veritatis illuminati, ab incepto flagitiorum itinere desistere. Hi vero, qui rebelles facti sunt lumini, in tenebris iacentes, nec eiusmodi radios conspicientes, in sceleribus ad mortem usque persistunt, damnationique sempiternae addiuntur. Cauete igitur fratres, ne lumini rebelles sitis, sed si quando animus diuinae lucis radijs illustretur, hanc sequimini lucem, ea enim aeternae salutis iter pateſcet, quod si suscepitis, sicut sol in caelesti beatitudine fulgebitis.

Secundus Discursus ostendit cecitatem mentis multorum malorum, lumen vero plurium bonorum causam & originem extitisse.

(.?)

Them.

Quandiu sum in mundo, lux sum mundi.
Ioann. 6.

CVM Deus optimus maximus hominis auctor, ac procreator extiterit, magno illum complectens amore, magno item studio eius salutem, & incolumitatem curat, cuius causa & in hac lucem susceptus est, & vitam egit acerbissimam, mortemque ignominiosissimam pertulit. Hinc etiam diuina auxilia, ad subueniendum hominis imbecillitati, lumenque caeleste ad humanae ignorantiae tenebras expellendas, emanarunt. Quod praestantissimis quibus

busdam miraculis Christus Dominus manifestum fecit, quibus tamquam externis signis interna, & spiritualia beneficia nota fierent. Hodie igitur cuidam ceco usum restitutum esse audiuimus eo modo, talibusque ceremonijs, ut clare cõſteret, in lumine corporis restituto, lucem animi à Deo reddendam significari. Recte igitur inquit Christus *Quandiu sum in mundo, lux sum mundi.*

CIVILIBET animali valde necessarius est visus, quamobrem philosophorum princeps ait. Ita se habet visus in oculo, sicut anima in corpore. Quod licet à philosopho dictum sit propter similitudinem vtriusque in dignitate, conueniunt tamen illa inter se, eo quod sicut animus corpus deco rat, ita visus oculum mirum in modum perficit. Quare idem philosophus inquit, visum esse omnium sensuum praestantissimum, & ea ratione eius privatio maximè animi marorem infert. Quod sanctissimus ille Tobias sensisse videtur, cum Angelo, qui ipsi salutem attulit dixit in hunc modum. *Gaudium sit tibi semper,* respondit. *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cali non video.* Non enim putabat ille, gaudium esse posse ei, qui visu careret. Neque vero visus solum est ad animi laetitiam necessarius, sed etiam ad omnia illa, quae animalium vita requirit. Ut idem Aristoteles testatur visus, inquiens, inest anima libus salutis causa, ut moueantur ad alimenta & fugiant nocua. Quapropter idem de luce necessario dicendum est. Ad visionem enim aequae necessaria est lux, ac ipsa potentia visus. Hinc fit, quam sit lumen necessarium, quantaeque praestantiae, cum ad vitam conseruandam ita deseruiat. Sicut ergo visus magni ponderis est ad vitam corporis tuendam, ita etiam ad salutem animi conseruandam plurimum refert. Mens quidem visus animi est, cuius lux nihil aliud est, quam lumen illud interius, quo animus videt, ac cognoscit quid vnaquaeque res sit, quid aeternum, quid temporale: quid sibi proſit, quid noceat, ut alterum eligat, alterum vero repudiet.

EX quo cognosci potest, quantum sit Dei beneficium erga eum, cui caeleste illud lumen redditum est, quantumque supplicium in illum, qui eiusdem expertus existens, tenebris eius animus obducatur.

A C P R I M V M cum homo in tenebris versatur nullum opus perfecte exequi potest, si enim velit scribere, pingere, aut aliquid eiusmodi facere, lituris omnia obliterabit, cum luce priuetur. Hinc igitur tot ineptiae in re spirituali profici-

Arist. 2. de anima com. 9

2. de anima text. 1. 62.

Iob. 5. n. 11

Li. de sensu & sensat. cap. 1.

640 FERIA. 4. POST. 4 DOMINIC. QUADRAGESIMA

Isai. 59
num. 5.

hiscuntur. Vates ille euangelicus loquens de antiquis Israelitis. *Quia aspidum, inquit, ruperunt, & telas aranea texuerunt, qui comederunt de ouis eorum mariesur. Tele eorum non erunt in vestimentum, neq; operietur operibus suis; opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum, pedes eorum a malo currunt, &c.* Quorum malorum ratione subdit propheta dicens. *Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum.* Ex hac enim causa ea opera, emanare, mirum non est. Ruperunt igitur oua aspidum, & telas aranea texuerunt. Considerate quoniam duplex malum. Primum in utili quodam occupatione, nempe telis araneorum distenti erant. Discernitur visceribus araneola in texendo recte ad culices aucupandos quod quam primum texuerit se penumero a vento disrumpitur, & dissipatur. Sic etiam illius antiquitatis, nec non & plures nostrae tempestatis homines quam plurimum elaborant in congregandis diuitijs multorumq; aureorum annuis redditibus cogerendis, se seq. ipsos euis cerat, ut culices, hoc est, exigua quaedam mundi bona, aucupetur. Saep tamen, dum adhuc orditur tela, succiditur morte, nec aliquis fructum ex his omnibus reportant, eo quod vanis occupationibus impediti fuerunt. Neq; vero hoc primum malum adeo magnū iudicandum esset, si cum altero non coniungeretur, nimirum quia oua aspidum ruperunt. Viri ac venenum manibus contrectant suis, omni flagitiorum generi se ipsos tradendo. O illos miseros atq; infelices, qui breue vite curriculum ad caelum comparandum concessum, in inferorum supplicijs promerendis consumunt, & tepus ad Dei cultum destinatum, in sceleribus contra ipsum Deum perpetrandis, conterunt! Sed quare nam est tantorum malorum causa, nisi caecitas mentis? *Viam enim pacis nescierunt* (id est viam boni) *& non est iudicium in gressibus eorum.* Caruerunt lumine intellectus, & ea ratione tot sunt criminibus obnoxij.

Climacus
grad. 15.

Simile.

Unde optime D. Climachus dixit. Omnes demones primum intellectum nostrum obnubilare contendunt, atq; ita demum ea, quae sibi sunt amica, suggerunt, nisi enim mentis nostrae claudantur oculi thesaurum nostrū furari nō poterūt. Hec ille. Ut enim latrones, ut tutius furentur in noctis tenebris latent, lucemq; extingunt. Sic demones, ut melius animi diuitias subripiant, gratiam scilicet, & virtutes, quae preciosiores multo sunt, quam quouis alij thesauri, conantur interitum mentis lumen opprimere, & veritatem coelesti luce cognitā funditus ex animo delere. Quo lumine extincto, facile in omnes animi diuitias inuadunt, et hac ratione

lib.

III.

tot

CON. 10. PRIMA 641

tot a mundanis scelera committuntur, ut qui incolunt Iesen, cum maxima admiratione dicant, sunt pe mentis compotes homines isti vtuntur ne ratione, aut consilio an ignorant appropinquandum sibi esse extremum vitae diem? Num ultimi iudicii, interorū beatitudinisq; notitiam, ac fidem simul amiserunt? Qui ergo tā facile Deum offendunt, eiusque leges, ac praecepta tam frequēter violant? Quo pacto temporalia aeternis anteponūt, & beatitudine coelesti contempta, in mortem aeternamq; damnationem delabuntur? Mentis profecto caecitas, ac diuinæ lucis priuatio tantam illis inculit calamitatem.

Quod quidem in filio prodigo expressum esse videmus. Accepit enim patrimonio parentis domo, egreditur, & aliquas terrarum vrbes perlustrans, seq. totum deliciis, ac voluptatibus dedens, *Disipauit subtili auri suam, viuendo luxuriose, fameq; vehementer stimulatus, ac pene confectus, cupiebat saturari de siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat.* Cuius miseræ, ac calamitatis causam videtur sacræ littere significare, cum inquit *In se autem reuersus* (scilicet prodigus) *dixit, quanti mercenarij in domo patris mei abundant pambus, ego autem hic fame pereor, surgam, &c.* in se, dicitur, reuersus, ergo antea erat extra se. Ecce igitur vobis, cur ita ille de siquerit in tantamq; miseriam deuenerit, erat enim extra se. Cum aliquis rationis, ac mentis lumine priuatus est, plerumq; id obliuiscitur, ille est extra se. Idem etiam de iniquis hominibus, quorum simulacrum exiit filius prodigus, dicendum est. Si enim in se essent, ut ita loquar, lumineque rationis vterentur, non filium prodigum, sed eius fratrem maiore natu imitarentur, qui in sui patris domo remanens diuitias, ac fortunas tueri, conseruareq; curauit.

HANC animi caecitatem (quæ, ut diximus, maximum est supplicium) Deus opt. Maxim. permittit, cū animus noluit uti illo lumine, quod celitus fuerat immissum. Quapropter egregie D. August. inquit. Illa est pena peccati iustissima, ut amittat vnusquisque illud, quo bene uti noluit, cum sine vlla difficultate posset, si vellet, ut qui sciens, recte nō facit, amittat scire, quod rectū est. Ita Aug. Vi de ergo, ne id feceris, mortalis homo, ne tanto a Deo supplicio puniaris. Dū lucē habes, operare bonū ambula, & sequere ductū eius, ipsa enim ducet te in aeternā felicitatē, illudq; propheta carmen in ore tuo versetur. *Emite lucē tuā & veritatē tuā, ipsa me deduxerūt, & adduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tuo.* In gloriam scilicet, celestemq; beatitudinem Amen.

LIII 3

Primus

Lib. 3. de
lib. arbi.

Psal. 42.
num. 3.

642 FERIA. 4. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

CONCIO PRIMA.

*Primus discursus in quo ostenditur cecitatem
animi multorum errorum
causam esse.*

Thema. *Vidit hominem cecum.*
Ioan. 9.

QUAE AD MODUM in huius cæci curatione obce-
cati animi curatio adumbrata videtur sic, in eiusdem cæcitate
spiritualis lucis priuationem expressam censemus. Magnum
sanè est vtriusq; cæcitatæ damnum, sed longe maius est illud,
quod in tetra animi caligine consistit. Exterior enim visus com-
munis nobis est cum equis, canibus, reliquisq; animalibus, in in-
teriori vero diuinarum mentium, ipsiusq; Dei quodam modo simili-
tudinem gerimus. Atque ita diuinus sponfus oculorum sensum
præcipue laudat in sponsa. Nequè vero de externo, & corporali
visu sponsum loqui dicemus, sed de interiori, & spirituali, cuius
amore ille ardebat. Hæc enim mentis lumina tanquam maximum
quoddam bonum ad se se Deum alliciunt. Horum autem priua-
tio multo deterior est, quam ea, quæ hominibus oculis corporis
priuat.

*Cont. 4. 1
c. 9.*
Dissimile. *INTER* alia vero interioris cæcitatæ incommoda, illud pro-
fecto magnum est, eam scilicet ab hominibus non cognosci. Ille
namq; qui offusa oculorum caligine laborat, nouit se oculorum lu-
mine orbatum esse, & hac de causa querit, qui cum recta ducat, &
caute, ac pedetentim graditur, ne labatur, & cadat. At qui mentis lu-
mine priuatus est non solum suam cæcitatem ignorat, sed cum pla-
ne cæcutiat, sæpe existimat se videndi acumine vigere, & animi
ingenij, consilijque lumine reliquos omnes superare: huiusmodi
erant hi, de quibus ita humani generis seruator locutus est. *Abcon-
disti hæc a sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Insti-
tuebat

Concio secunda.

643

tuebat tunc Christus sermonem de his, qui cum cælestia, & ea,
quam ad animi salutem plurimum faciunt, ignorarent, vel sibi sa-
pientes esse videbatur, vel saltem huius mundi sapientia florebat,
cuius rei exempla abunde nobis suppetunt.

QUAM primum ab Adamo scelus illud commissum est. *Abse-
dit se, scriptura ita testante, a facie Domini in medio ligni paradisi.* Sed *Gen. 3. n.
8.*
qua ratione homo sapientissimus, & excellenti ingenio instru-
ctus, persuadere sibi potuit, inter arborum folia ita occultari adeo,
quæ in latebris, & occulto latere, potuisse, ut Dei, qui ubiq; præsens
est oculos, & obtutum subterfugeret? Sed certe peccati caligine
oppletus, mentisq; lumine priuatus id non agnoscebat. Quis non
insanum ac dementem Pharaonem iudicaret, cum illos ad mare
rubrum itinere Israelitas insequeretur? Nonne, ecce, vides, mira il-
los Dei virtute protegi, ac defendi? cur ergo, quos Deus ita tue-
tur, persequeris? cur non times, ne tu tuiq; omnes in aquas a Deo *Exod. 15.
n. 9.*
deprimamini? *Persequar, inquit, & comprehendam, diuidam spolia, im-
plebitur anima mea, euaginato gladium meum, interficiet eos manus
mea.* Cum tamen præpotens Deus in Pharaonem, eiusq; milites in-
uaderet. *Eugiamus, inquit, Israel, Dominus enim pugnat pro eis* *Exod. 17.
num. 25.*
contra nos. Sed nunc Aegyptij, post tot Israelitis facta beneficia
totq; in vos calamitates a Deo profectas, animaduertitis, Deum
pro eis, & contra vos pugnare?

MAGNA sane cæcitas, sed non minor fuit illorum amentia, *Exod. 32.
num. 1.*
qui cum idolum in solitudine effecissent, dixerunt. *Hi sunt Dii tui
Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti.* O amentiam, & cæcitatem
incredibilem! quo pacto Dij vestri sunt, quos manibus vestris for-
mastis? Nonne hi, quos modo Deos appellatis, nuper inanes erant?
Ut quid dicitis, ab his vos eductos esse de Aegypto? quo iure fate-
mini eductos esse de terra Aegypti vitulo, quem multos post
dies ab egressu Aegypti finxistis?

SED quid de offusa illorum sacerdotum caligine dicam? *Cogi-
tauerunt, inquit Euangelista, principes sacerdotum, ut & Lazarum* *Joan. 12.
num. 10.*
*interficerent, quia multi propter illum abibant ex iudeis, & credebant
in Iesum.* Quos apte, & acutè cepit D. Augustinus. O stulta in-
quit, cogitatio, & cæca sauitia. Dominus Christus, qui susci-
tare potuit mortuum, non posset occisum? Quando Lazaro
inferebatis necem, nunquid auferebatis Domino potesta-
tem?

Sed

644 Fer. 4 post. 4 Dominica. quadragesima.

14. 1. 11.

SED perpendite in quos incidant errores, ac ineptias hi, qui mentis lumine orbatii sunt, incunt præterea concilium aduersus humani generis Seruatorem Iesum, & vt sacra refert historia, dicebant. Quid faciemus, quia, hic homo multa signa facit. Nonne clare perspiciunt eorum cæcitas, & amentia, qui licet omnis populi sapientissimi, quippe qui Reip. iudices, ac moderatores erant, vt Christum Dominum condemnent, miracula illi obiciunt. Qui si hoc de quo loquimur, lumine illustrati essent deberent potius ad illum, ipsum sequendum, colendumq. permoueri.

Matt. 23.

nu. 13.

ILLVD deinde eisdem plane caligare probat, quod in Christi Domini resurrectione ab eis factum esse percepimus, cum custodes affirmarent ad vitam, Iesum, quem cruci illi affixerant, rediisse. Congregati eum senioribus (ita D. Matthæo referente) consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes. D. cite, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum, vobis dormientibus. Vere defecerunt, inquit Diuus Augustinus, scrutantes scrutationes. Quid est quod dixisti o infelix astutia, tantum ne deseris lucem consilij, pietatis, & in profunda versutia demergeris, vt hoc dicas? Dicite, quia vobis dormientibus venerunt discipuli eius & abstulerunt eum? Dormientes testes adhibes, vere & tu ipse obdormisti, qui scrutando talia fecisti. Hæc Diuus Augustinus. Nonne hos cæcos, ac plane dementes appellabimus, qui putantes se esse sapientes, stulti facti sunt?

Sup. ps. 63.

Ezech. 11.

& 412.

num. 2.

SED omisis antiquorum erroribus, quibus se cæcutire ostendebant, veniamus ad præsentis, & clare etiam cognoscimus adhuc mentis tenebris multorum animos oppleri. Vidit propheta Deum egredientem ex Hierusalem, secumq. suam gloriam educetem, quod populus neque vidit, neque villo modo animaduertit, quoniam cæcus omnino erat. Sed magis cæcutiunt modo, qui cum propter sua flagitia, Deum ab eorum animis discedere, certo sciunt, simulque cognoscant æternis pœnis, ac ætuitatibus sua crimina fore puniendâ, hoc nihili facientes, omni se turpitudini dedunt, & cum sint christianæ religionis professores, eiusque leges, & præcepta teneant, ita operantur, ac si in offusa caligine, tenebrisque versarentur.

Simile.

ps. 113.

13.

QVOS quidem conferam cum idplis, de quibus regius vates illud carmen scripsit. Simulacra ventium argentum & aurum, opera manuum hominum, os habent, & non loquuntur. Oculos habent, & non vident. Habent enim oculos ad videndum nociua, sed illis carent, vt profi-

Concio secunda. 645

cientia, & ad animi salutem pertinentia asruant.

QVARE noctue, ac bubonis similitudinē etiā illi gerūt: ea enim animalia noctu percipiunt omnia, diu vero videre non possunt, ita etiā hi acerrimis acutissimisq. oculis vigent, vt tenebrosa opera, terribiaque flagitia perpetrent, vt tamen clara, & studiosa munia exequantur, cæci omnino, sunt. Scit optime auarus scēnus, vsuram quē facere, & magnam pecuniæ summam congerere, nesciet tamē ablatum restituere, nec egenis opem, auxilium ve ferre. Superbus item, vt dignitatē obtineat, sapienter se geret, vt nullam dignitatis comparandæ occasionem prætermittat, insipens tamen, & plane ignarus erit in celestibus honoribus, diuināque Dei filij dignitate curanda. De his autem loquutus est Dominus per Hieremiam dicens. Stultus populus meus me non cognouit, filij insipientes sunt, & vecordes. Sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nesciunt. Ecce in quo illi sapientes sunt, in malo, in bono vero nescientes. Hos Deus vecordes, & insipientes iure optimo appellat, scire enim malū, non tam scire, quam ignorare, ac dissipare est. Ille vero sapiens dicendus est, qui ea cognoscit, quæ ad animi salutem consequendam, attinent.

Simile.

Ierem. 4. num. 22.

Num. 22. 23.

HINC fit, vt saepe illitteratus, & exigui ingenij, sapientior sit in diuinis rebus, quam litteratus, & acutissimus ingenio. Quod satis expressum est in eo, quod Balaam & eius asina contigisse nouimus. Cum enim Balaam insidens asinæ iter faceret, occurrir illi obiam Angelus habens gladium euaginatū aduersus illum, & scriptura sacra ita referente. Cernens asina angelum stantem in via euaginato gladio, auertit se de itinere, quam verberabat Balaam, & volebat ad semitam reducere. O rem admiratione dignam! Asina videt gladium euaginatū, propheta vero, qui futura præuidet, & cui gladius mortem minitari videbatur, ipsum gladium non cernit. Sed quoties idem hominibus euenit, vt homo rusticus consuetudinisque mundanæ Dei gladium, æternūq. supplicium pertimeat, cū de his rebus sermonem haberi uidet, vrbani vero solers, & ingeniosus qui velut propheta futura scire tētar, nihil de illis curas, sine villo prorsus Dei timore culpas suscipit, sceleraq. nefaria committit. Hi ergo animi lumine orbatii dicendi sunt, hos certe dementes, & offusa mentis caligine affectos putabo. Hanc vos cæcitatem per Deum immortalem a vestris animis expellite, vt celestia aspicere, eisdemq. frui cum lumine, & splendore possitis Amen.

Mmm

Se-

Secundus Discursus, ostendit cecitatem mentis obstinationis causam esse, efficere quæ ut homo in sua prauitate ad mortem usque persistat.
(.?..)

Them.

Præteritus Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate Ioa. 9.

Iudic. 16.
num. 21.

EXPLICAVIMVS magnum quoddam incommodum, quod interior caligo secum affert, si quidem plurium errorum, ac ineptiarum causa est: aliud modo; si placeat, vobis ante oculos proponam, illam nimirum efficere, ut iniquus pertinaciter persistet in flagitijs.

CVM Samson captus est à Philisteis, statim illi eius oculos eruerunt (sacrarum litterarum verbis utar) & clausum in carcere molester fecerunt, præceperuntque, ut ante eos luderet. Eodem sane modo se cum improbis gerit humani generis hostis. Primum enim illorum oculos, ne cælestem lucem aspiciant, effodit. Deinde eos in mundi piscina ad molendum detrudit. Quamobrem adeo lassi, ac defatigati sunt mundani, terrenis occupationibus distecti, ut nec aliqua horæ pars illis ad Deo vacandum supersit. Ex quo fit, ut impius in sua prauitate obstinatè permaneat. Nō curat Samson de suo reditu in Israel, quippe qui cum cæcus sit, & in aliena patria versetur, nequē videt, nequē cognoscit viam, qua redeat ad propriam; atque ita in piscinis Philistij ludens, molamque versans perseuerat. Sic hi, qui animi lumine priuati sunt, non quidem contendunt amissa bona recuperare, & ad Dei gratiam, & amicitiam redire, nequē scire petant, quo pacto illam possint conciliare, & hac de causa suis erroribus quadam animi pernicacia addicuntur. Et quod magis deplorandum est, in ipsa peccati seruitute capti ludunt, ac deleantur, Quibuscum ita se mundus gerit, ac olim Rex Nabuchodon-

no-

nosor se habuit. De quo sic loquitur Habacuc. *Ipse de regibus triumphauit, & tyranni ridiculi eius erunt.* D. Hieronymus ait. Ducet ante cursum suum captiuos reges, & habebit irrisui. Hebraeus legit, & principes risui illi, id est, habebit secum reges captiuos, qui sibi seruiant, & risum moueant. Itaque sicut hi principes in regis seruitute erant, ac parafiti munus obire videbantur, ita in dira mundi tyrannide hi cæci premuntur, illique, tanquam vilis scurra deseruiunt. Scurra enim munere funguntur hi, qui pecunias, quæ pauperibus erant distribuendæ, in lauticijs, ludis, alijsque profusis sumptibus consumunt, quivt mudo placeat in nugis, facetijs, ac detractione tēpus cōterit.

DEINDE cum Rex Nabuchodonosor imperauit sedechiā regē in custodiam conijci, iussit etiam, ut ait scriptura, ut illius oculi eruerentur. Arbitrans, nullis vinculis adeo illum posse astringi. Hæc est singularis Dæmonis calliditas ad homines capiendos. Prius illorum lumina effodit, ut hac ratione, qua illis fugiendum sit, nullo modo videant.

HOS cæcos videntur expressisse Aegyptij, cū densissimis oppleti sunt tenebris, quibus nō solum luce ad videndum sed etiam virtute ad deambulandum priuati sunt. Sic enim sapiens loquitur de illis: *Vinculis tenebrarum, & longæ noctis compediti.* Itaque illis tenebris tanquam vinculis, ac catenis capti tenebantur, ut nec gressum quidem facerent. Quibus quandiu obducti sunt. *Nemo vidit fratrem suum, nec movit se de loco, in quo erat.* Ut sacra littera testantur. Ecce. *Exo. 10.* vobis interiorum tenebrarum effectum. Nam quasi vinciunt, ac detinent hominem, ne gradum faciat ad Deum. Non tamen ita, ut turpem vitam detestari, & ad Deum se convertere nullo modo possit, (ad id enim semper lumen, auxiliumque sufficiens à Deo suppeditatur) sed quia huiusmodi cæcitate affecti, abutuntur libero arbitrio, quo nihil de mentis lumine curantes, eligunt, in vitæ turpitudine persistere. Ad eum pene modum, quo Esau, postquam primogenituram vilissimo precio fratri suo vendidisset, *Abijt, parvipendens, quod primogenita vendidisset.* In qua re duo sunt mala perpendenda. Alterum pro vilibus lenticulis tam amplum patrimonium Esau commutasse. Alterum vero, nihili tam graue incommodum pependisse. Primum à fame qua premebatur maxima, secundum à cæcitate, qua eius animus laborabat, effectū est. Eosdem effectus ab eisdem etiam causis in mundanis hominibus reperiemus. Primo enim vilissima terræ bona amplissimis cæli diuitijs anteponunt. Quod quidem prouenit ex fame siti, ardentissima, qua

Mmm 2

ho-

Habac. 1.
num. 10.

4. Reg. 25.

Isa. 17. n.

2.

Exo. 10.

num. 23.

Gen. 25.
num. 34.

648. Feria 4. Post 4. Dominica quadragesima

honores, diuitias, ac voluptates desiderant. Tamen patientes, ut canes. Deinde vero parui huiusmodi commutationem ducant, sed illud in eorum ore versatur. *peccati, & quod mihi accidit, triste? quid feci,* quod ex priuatione lucis, ac cognitionis bonorum, æternorū proficiscitur. Ex quo deniq, sit ut quadam animi obstinatione in flagitijs perseuerent, quæcum illi non clare cognoscant ea detestari, & ad meliorem se vitæ frugem recipere, nulla ratione curant.

Ad Rom. 1. Hiero. ibi. At illud maximè dolendum esse arbitror in his, qui interioribus tenebris offunduntur. Quod licet sacras audiant contiones, fateanturq, deuios esse a via veritatis, adhuc tamen in flagitiosa vita perstant, neq, illam audent relinquere. Sed vā illis, *Reuelatur enim teste Apostolo, ira Dei de cælis super omnem impietatem, & iniustitiā hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent.* At iuxta mentem D. Hieronymi illi veritatem Dei in iniustitia detinent, qui scientes delinquent, qui Dei veritate cognita, iniuste agunt. Super hos ergo reuelatur ira Dei. Et merito quidē: Cum enim quis ex ignorantia scelera committit, illaq, cognoscens, ab eis non se abducit, quo erit afficiendus supplicio?

IRA quidem Dei, & æterna pœna mulctandi sunt huiuscemodi peccatores, illi vero, qui licet peccent aliquando, respiscunt tamen, & animi dolore scelerum maculas confessione delent, leuiter a Deo temporali aliquo supplicio puniuntur. Quod non tam ira, quam misericordia appellandum est, cum ipsi ea pœna Deo satisfaciant, & a turpi vita discedant. Super eos autem, qui veritatē detinent in iniustitia, ira Dei, ut explicauimus, superueniet.

PRON. 18. nu. 3. IDEM a sapiente dictum esse arbitror, cum ait. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit, sed sequitur eum ignominia, & opprobrium.* Sunt nonnulli, qui non se totos peccatis tradunt, sed cadunt, & resurgunt, sceleribus merguntur, sed cito ex illis emergunt, culpas committunt, sed eas a se se diligenter emittunt, sunt quæ quasi in prauitatis initio, seu medio. Alij vero ita se impuritati, ac flagitijs dederunt, ut omnino illis adhæreant, & in eis obstinati permaneant, qui quidem dicuntur in profundum peccatorum venisse. Et qui ad hunc impietatis gradum peruenit, contemnit, omnem scilicet correctionem, & pœnæ comminationem. Ut

que

Concio secunda. 649

quædam glossa interpretatur. Obturauit enim iam aures suas lucemq, respuit, & veritatem Dei in iniustitia detinet. Hunc, Spiritus sancto attestante, sequitur ignominia, & opprobrium. Quibus verbis huius supplicij naturam explicuit Salomon. Supplicium enim pœnitentiæ honorificum, ac gloriosum est, nam illo peccata teguntur, ac latent, & eorum simul ignominia cessat, proculquē depellitur. Beati profecto dicuntur, quorum remisse sunt iniquitates, & quorum remissa sunt peccata. Supplicium autem illud, quod in Dei iudicio sumitur, ignominiam, & contumeliam parit, & de hoc locutus est sapiens. Quem locum explicans diuus Hieronymus ait: Qui peccandi sic fræna relaxat, opprobrium æternæ damnationis nulla ratione euadit. Quapropter existimo hoc genus tenebrarum, signum esse reprobationis.

psal. 1. n. 1.

Hiero su. p. 14.

HINC tremenda illa verba in Phariseos prolata sunt a Christo Domino discipulos suos alloquente. *Sinite, inquit, illos cæci sunt, & duces caecorum.* Ecce, in quas angustias prædicta cæcitas homines adducat. *Sinite illos, inquit Iesus, quia cæci sunt.* Hoc est ne defatigemini in eorum scandalo auferendo, ne instituendis illis tempus conteratis. Relinquit eos, neq, frustra in eorum salute curanda laboretis. *Sinite illos, o sinite illos!* o verba non verba, sed tonitrua, sed fulgura! Domine ne sic derelinquas me in ira tua, &c. Agite ergo fratres, & totis viribus intendite, ne sic a Deo destituamini. Ne, rogo patiamini in profundum peccatores venire, sed aspiciate celestem lucem, Deum sequimini, qui lumen vobis, auxiliumq, præbebit, quo & gratiam, & gloriam deniq, sempiternam assequamini.

Matt. 18. nu. 14.

Primus

650 FERIA. 4. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

CONCIO TERTIA.

Primus discursus ostendit a quibus causis
animi cecitas di-

manet.

(2.)

Thema

Præteriens Iesus vidit hominem cæcum.

Ioan. 9.

ILLI, qui animi lumine privati sunt, in æternam damnationem properare planè videntur. Et quidem cum præpotens Deus Elisei precibus commotus, oculos perstrinxisset militibus Syriæ, qui Israelitarum hostes erant, duxit illos Eliseus in Samariam, cumque in media vrbe versarentur, tunc eorum oculos Dominus aperuit. Sed hi suæ caliginis causa in medio hostiû cõstituti sunt, quos cum oculis cernerent, quid dicerent? quas voces emitterent? quo ve animi sensu afficeretur. Hoc idè euenit ijs, qui spirituali cecitate laborant. Gradatim enim ad inferos descendunt, & in crudelium hostium conspectum deueniunt. Quid vero inter medios dæmones collocati, dicturi sint, prædictum est iam a Salomone. Ergo erramus, a via veritatis, dicent & iustitia lumen non illuxit nobis, & sol intelligentia non est ortus nobis. En suæ damnationis causa, priuatio nimirum lucis, ac cognitionis. Hanc significauit nobis cæcus, de quo in hodierno euangelio fit sermo. Iure igitur huius priuationis causam perquirā, vt illas omnes effugiamus.

PRIMA igitur est, graue Dei splicium, quo impios propter nefaria sua scelera punit aliquādo. Hanc pœnam minitabatur Moyses diuine legis violatoribus, eos execrans in hunc modum. Percutiat te Dominus amentia, & cecitate, ac furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas via tuas. Non tamen Deus ita flagellat, vt hominum mentibus tenebras immitrat, sed permittit hominem cæcutire, & sine lumine ad infe-

ros

Concio tertia. 651

ros detruat. Quod quidem ab horribili, & pertimescenda Dei ira fieri videtur. Vnde B. Cyprianus ait: Ira Dei est, non intelligere delicta, ne sequatur pœnitentia, sicut scriptum est. Et dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos vt non viderent, & aures vt non audiant. Quem locum apud D. Paulum inuenio, qui illum ex Esaiæ vaticinationibus deprompsit, & verum habuit in Israelitis; qui adeo obcecati sunt, vt Deum, ac Saluatorem suum cruci affixerint. Dedit, inquit, spiritum compunctionis. Circa quod diui Pauli testimonium ita Diuus Chrysostom. loquitur. Compungi nihil aliud est, quam quasi incluso clauo ad aliquid infigi, solideque confingi. Sicut enim is, qui in pietate compungitur, non facile in aliud transfertur, sic & qui in malitia compungitur, non facile commutatur, vt igitur immedicabilem mentis illorum morbum, immutabilemque exprimeret, spiritum compunctionis posuit. Ita Chrysost. Hoc autem eodem supplicij genere, quo mulctati sunt Iudæi, gentiles etiam affecti fuerunt, ipso Apostolo ita attestante. Et sicut non probauerunt solum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt. De huiusmodi ergo cecitate dixit Cyprianus, ira Dei est, &c. est enim graue Dei supplicium propter grauissima scelera de hominibus susceptum. Osero igitur te Domine ne in hoc futuro arguas me, neque in tali ira tua corripas me.

RERVM item ignorantia huiusmodi caliginem infert, ex qua oritur sepe, vt homo tanquam amens, ac vecors, nihil, quod sibi expediat, exequatur. His tenebris circumfusi erant Ethnici, qui cum nondum veritatis lumen aspexissent, ligna, lapides, aliosque, quos ipsi effinxerāt Deos, diuinis honoribus prosequēbatur. Cui malo, vt homines remedium adhibeant, necessarium est, vt exquirant, quæ ad ipsorum pertinent statum, consiliumque, petant, an hæc vel illa opera, quæ efficiunt diuinæ sint voluntati conformia.

ALIQU tamen sunt, qui in errorum tenebris iacere gaudent, neque volunt lucem aspicere, aut studiosos, & sapientes consulere, vtrum hoc, vel illud commercium, cui dant operam, liceat, an vero diuinis legibus aduersetur. Quibus recte illud prophetæ carmen conuenit. Noluit intelligere, vt bene ageret. In eius psalmi explicatio nem ita D. loquitur Augustinus. Aliud est quando quisquam conatur aliquid intelligere, & per infirmitatem carnis non potest si cut ait alio in loco scriptura: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animum, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

Et

Cyprian.
epist. 3.
Rom. 11.
num. 8.
Isai. 6.

Chrys. ho.
19. super
ad Ro. 11.

Rom. 1. 16.
29.

Psalm. 35.
Aug. ibi.

Sap. 9.
num. 5.

Deut. 28
num. 28

Et aliud est, quando posset intelligere, si bona voluntas accederet, & non intelligat. Non quia difficile est, sed quia voluntas aduersa est. Sunt igitur homines, qui volunt intelligere, & non possunt, & sunt homines, qui nolunt intelligere, & ideo non intelligunt. Hec Diuus Augustinus: sicut igitur deteriores surdi sunt, qui absurdes cunct, ne ea, que monentur, audiant, ita & illi cæci peiores, qui nolunt lucem aspicere, qui scire non curant, quibus sint obligationibus Deo, hominibusque deuincti, qui consulto volunt ignorare, quid Deus, quid ve leges præcipiant. Ac si ea ratione culpam, à se dimouerent, sicut illi qui obstruunt fenestris, & clausis foribus, in tenebris idola colebant, dicentes. *Non videt Dominus nos.* Sic hi exi-
Eze. 8. 12. stimant, Deum non condemnaturum esse ea opera, quæ ab ipsis in illa caligine, & ignorantia fuerunt effecta. Sed vt intelligant hi, quæ to in errore, ac fallacia versentur, audiant vatem sanctissimum ita loquentem. *Dixi forsitan tenebrae conculcabunt me, & nox illuminatio mea in dilectis meis, quia tenebrae non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebrae eius, ita & lumen eius.* Quorum verborum sensus est. Si stimulatus ab appetitu, & cupiditate mea dixerò esse renatæ me libidini, ac voluptatibus tradam, quia forte tenebræ operient me, deprehensum me plane video, quia nox in tuis oculis Domine Deus, est velut lampas illuminans peccata mea, non enim tenebræ obscuræ sunt sibi, cui nox idem est, ac dies. Non igitur purgabit vos ea excusatio, neque culpam amouebit, sed augebit potius, quia nolulistis intelligere, vt recte ageretur, & vos ipsi animum obcæcastis vestrum ignorantia quadam, quæ à theologis affectata dicitur. Et ideo vt ipsi latentur, non excusat, sed accusat, aggrauatque peccatum.

ALIUD deinde principium interioris cecitatis est aegritudo animi, motus enim appetitionis excecatur mentem, sicut enim densi terra vapores, qui à terra in cælum ascendunt, solent cælum nubibus, tenebrisque obducere, ita motus & affectus, qui ex terreo appetitu sentitino, sursum in superiorem rationis partem ascendunt, solent mentem caligine & obscuritate obtenebrare,

Simile.

3. Reg. 11. num. 5.

QVAM offusa fuit Salomonis caligo? qui cum omnium sapientissimus esset, Deoque optimo & maximo magnificam, & sumptuosam domum dedicasset, idolis tamen repleta edificans, diuinum ho-

honorem, cultumque exhibebat, quod quidem ob turpissimum fornicarum amorem, vt enim sacra refert historia. *Hic copulatus est Salomon ardentissimo amore. Cumq; iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos.* Videte ergo, quo pacto à nimio amoris motu obcæcatus sit Salomon. SED quantis etiā tenebris offusus est Herodes, cū sanctissimū Baptistā impudentis fornicæ causa quam turpiter diligebat, occidi iubet. Quanta item caligine Susannæ accusatores cæcutiebant, qui cū ætate, sapientia, & consilio pollerent, quippe qui senes erant, ac rei publicæ iudices, fornicam sanctissimam accularunt, fictumque in illam crimen conferentes, capitis damnarunt. Libidinis sane tenebris obcæcati, sic enim Daniel quedā illorū alloquutus est: *Species decepit te, & concupiscentia subvertit cor tuum.*

IDEM etiam odij aegritudo præstat, quod amoris affectionem effecisse vidimus, vt notum sit in Saule, qui iniuste quidem octoginta quinque Sacerdotes interfecit. Post quorum necem, addit scriptura. *Nobis autem ciuitatem sacerdotum percussit in ore gladij, viros, & mulieres, & paruulos, & lactantes, bobes, & asinum, & ouem in ore gladij.* Quam ille stragem, eademque fecit, eo quod sacerdos quidam ibi hospitio accepisset Dauidem, quem summo piosequeretur odio Saul. Animi ergo affectiones si dominantur, mentem ad sese trahunt, illique tenebras offundunt, adeo vt quod iniustum, & iniustum & equum, & rationi consentaneum esse iudicet. Quoties avarus pecuniæ auiditate permotus, censet commercium, esse iuri conforme, quod omni legi, tam diuinæ, quam humanæ contrariatur? Quoties iracundo videtur rationi consona ultio ini-
1. Reg. 22. n. 19. mici, quam sitit? Quoties denique sui amatores sibi ipsis in multis indulgent, & ieiunium, ac corporis castigationem respuunt, fingentes hoc sue valetudini esse necessarium? O summam hominum cecitatem! Considerate obsecro, reddendam esse a vobis rationem Deo, qui decipi nequaquam potest. Ne cupiditates, appetitionesq; vestras sequamini, sed lucem, quam humani generis vindex nobis attulit, aspiciate. Ea enim lucerna pedibus vestris existente, non de-
1. Reg. 22. n. 19. flectetis à recta via, qua ad gratiam, gloriæque domicilium perueni-
1. Reg. 22. n. 19. tur.

Nnnn

Secun-

Secundus discursus ostendit Deum saepe punire

Rempublicam propter hominum

flagitia, & esse huic malo

remedium ad-

hibendum.

(?)

The: Rabbi, quis peccauit hic, an parentes eius, ut cecus
nascetur. Ioan. 9.

Prou. 1. 4.
num. 13.

MERITO hodierna luce grauem hanc, & vtilem questionem
discutimus, quis nimirum deliquerit in republica, cuius obse-
lera fame, bellis, pluribusq; alijs calamitatibus vexatur? Hu-
iusmodi enim flagellis non propter graua aliqua crimina nisi solet ca-
stigare Deus. Quoniam, ut in prouerbijs legimus, *Iustitia eleuat ge-*
tem, miseros autem facit populos peccatum. Iustitia, inquit, eleuat ge-
tem, extollit homines, clarosque reddit, & illustres: contra vero peccatu
miseros facit populos, hoc est, illos miseris, erumnis, & calamitati-
bus afficit. Quod quidem verum habuit in Iudeis a Deo precipue
electis. Cum enim honeste vitam ducebant, accipiebant ab mortali
Deo maxima beneficia, reportabant de hostibus victoriam, tran-
quillitate, valetudine, quiete, gaudioque fruebantur, & illis omnia
terre fructuum copia, & abundantia suppetebat. Quam primum ve-
ro Deum ipsum deserebant, unde quaque iniuadebant in illos hostes,
& tyranni. Hinc Nabuchodonosor, illinc Antiochus eos perseque-
batur, & celum ipsum, omniaque elementa illis infesta esse vide-
batur. Quamobrem ait Dominus populo illi *Super quo percutiam*
vos ultra, ad dentes prauaricationem. Id est tot vobis infixi vulnera,
ut nullum membrum inueniam, quod non sit plagis affectum, ade-
que vestrorum criminum causa, quae quia indies plura, & maiora
sunt, pluribus vos flagellis vellem cadere. Sed super quo percu-
tiam, cum omni corporis parte vulnera, plagasque exceperitis?

Esai. 1.

A

plant enim vobis, quod ad verticem capitis non est in vobis sanie. Cum ergo ipsi tantis nos videamus flagellis credi, tunc inquiremus modo, quis peccauit ut tantis aerumnis premamur?

Ion. 1. nu. 2.
EVM propheta Ionas in nauim conscendit, ne Dei iusum praestaret, & hac de causa tam ingens suborta est procella, ut nauis perichitaretur conteri, diligentissime perscrutati sunt nautes eius sceleris causa tam magna ac turbulenta tempestas commota esset in mari, cumq; sortes ducerent. Cecidit fors super Ionam. Inuestigarunt igitur statim, quod ille flagitium commisisset, remediumque opportune adhibuerunt. Quod si illi, ethnici quidem, & nondum fidei lumine illustrati, cognouerunt tempestatem illam propter hominum peccata fuisse concitatum, eisque illico accurrerunt: Cum Christianorum respublicas tot fluctibus iactari, totque ruinis, ac procellis commoueri videamus, rationi consentaneum erit, ut pri-
marij, ac moderatores, reipublicae inquirant, ac perscrutentur, quis peccauit? ut tantis malis afferant medicinam, alioquin si reipublice flagitia persistant, & Dei etiam flagella persistent. Vnde ergo tot infestationes Turcarum, Maurorum, & Haereticorum, qui saepe contra nos victores euadunt: nos vero Christiani victi? cur Deus non nobis qui ipsius sumus fauet, & prope videtur esse ori eorum? unde fames tam frequentes, cur caeli anni facti sunt nobis? cur nubes denegant nobis aqua? Vnde tot infirmitatum genera, & saepe epidemici morbi, unde denique tot mala quae toties circunderunt nos?

VIDENS Ieremias magnis calamitatibus vexari populum, innumeratasque hominum strages intuitus, comperit pseudopropheta-
rum causa illa euenisse. Sed cum respublica nullam his malis medi-
cinam afferret, sed potius in Ieremiam inueheretur, acquissimus etiam Deus ab inferendis flagellis non desistit.

VATES item Oseas exploratum habuit, graua quaedam supplicia, quae Deus minitabatur, ventura fore propter Samariae principum peccata, maximaque flagitia primariorum Israel, quae cum illi non euitarent, neque ab eis Deus calamitates amouit. Diuturna igitur hominum flagitia sunt in causa, cur Deus opt. max. diuturnis illos supplicijs afficiat. Illa enim sic esset, Deus ipse, qui misericordia maximus est, proiectis emanibus flagellis, miro quodam amore homines amplexabitur.

Ios. 7. num. 5.
C. V. M. fortissimus Iosue feliciter promissionis terram de bellare inciperet, a ciuibus, Hai victus, seisis praenimio dolore vestibus, in genua procumbens, consilium a Deo petijt
Nnnn 2 eius.

656 FERIA. 4. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

eiusque clementiam magna animi submissione imploravit. Cui dixit Deus, surge, cur caces pronus in terra? Peccavit Israel, & praua ricatus est pactum meum non ero, ultra vobiscum, donec conueratis, eum qui huius sceleris reus est. Inquisiuit illico Iosue, quis peccauit, & cum certo comperisset Achan deliquisse, qui Dei voluntati non obtemperans, aliqua ex Hierico subripuerat, grauissime in illum eiusque liberos, & greges animaduertit, ut enim scriptura ait. Lapidauit eum omnis Israel, & cuncta, quae illius erant igne consumpta sunt, congregaueruntque super eum acervum lapidum, qui permanet usque in praesentem diem. Quo quidem supplicio placatus Deus dixit Iosue. Ne timeas, neque formides, ascende in populum Hai, ecce tradidi in manum tuam regem eius, & populum, urbemque, & terram, &c. Et quidem si peccata ciuium adeo seuerè punirentur, non tot, tantisque aerumnis, & calamitatibus premeremur, sed mitigatus Deus benignum se nobis, clementemque praebet.

IMPOSITVM est a Saule huiusmodi edictum: *Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vespem, donec vlciscar de inimicis meis.* Quod Regis edictum cum Ionathas Saulis filius non audiisset, tantillum mellis degustauit, quamobrem adeo iratus est Deus ut consultus de ineundo bello aduersus philisteos, nullum responsum dederit. Admiratus autem Saul hoc alicuius scelere fieri censens perscrutatus est, quis peccauit, & cum comperisset filium suum Ionatham deliquisse, eo quod paululum mellis gustasset. Dixit Saul. *Hac faciat mihi Deus, & hac addat, quia morte morieris Ionathas.* & certe vitam filio haeredique suo abstulisset propter leue illud delictum, quod commisserat, nisi populus a parentis illum manibus oculisque eripuisset.

QVOD si hoc diuini honoris studio Reip. primarij flagrarent, nulla vnquam gens tantis a Deo cumaretur beneficijs, ac nostrae fidei assertores. Sed tanta est in ea re tepiditas ac negligentia, ut quauis multi multis sint annis, pellicibus addicti, perniciosissimi sint, in republica Iudi, tragediae pestiferæ, procaces meretrices, publicæ inimicitiae, vsurarij quam plures, aliaque huiusmodi mala palam & in omnium conspectu fiat. Nescio cuius prudentiae simulatione à iudicibus, ac moderatoribus illa praetermittuntur, praepotens tamen Deus non semper illa impunita abire patitur, sed multis premit rempublicam miserijs. Vnde autem populi principibus, qui post mortem tantæ incuriae poenas dabunt acerbissimas, ipsa vero

Contio tertia.

657

vero Resp. assiduis calamitatibus vexabitur. Ad nihilum deuenient inquit vates, tanquam aqua decurrēs. Iniecit arcum suum, donec infirmetur. sermo enim habet propheta de hominibus flagitiosis. ad nihilum deuenient tanquam aqua. Aqua quidem vehementi quodam foruitu aliquando ex praeruptis montibus descendit, statim vero eua nescit. Ne se inaniter impius iactet, delicijs diuitijsque abundans citissime enim ea omnia praeteribunt. Dominus intendit arcum suum. Habet enim Deus plures sagittas, quibus sceleratos percutiat. Donec infirmetur. Quasi dicat. Non solum minabitur peccatoribus supplicia, sed re in eos grauissime animaduertet, donec confringatur & pereant, peribit ita respublica scelerata.

psal. 57.
num. 8.

SI vero Reip. moderatores tot, tantisque malis velint occurrere, Dauidem regem in hoc gubernandi munere imitentur, qui praeclare illo fungens, dicebat. *Non habitabit in medio domus mea, qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.* In matutino interficiebam omnes peccatores terrae, ut disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem. Ac primum quidem expellebat iniquos, & iniustos iudices, ac consiliarios a foro, & tribunali suo, illisque negotia forensia interdicebat, sciens nulli futurum esse bonum, qui sibi nequam esset. Deinde vero diligentissime improbos quarebat, ut eos supplicijs afficeret, ut disperderet de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem. Quae sane diligentia felicitatem, ac pacem Reip. comparauit. At potiori iure Christianae Reip. gubernatores idem curare debent, ut felici etiam tranquillitate fruamur, bonaque caelestia tam gratiae quam gloriae comparemus.

psal. 100.
5.

Primus

658. FERIA. 4. POST. 4. DOMINICA quadragesima

CONCIO QUARTA.

Primus discursus ostendit res aduersas saepe euenire homini, non propter eius peccata sed ut maius ei bonum, Deoq; gloria proueniat.

(.?)

Thema.

Neq; hic peccauit, nec parentes eius.
Ioann. 9.

NON in uniuersum verum habet, ut homines propter eorum suorum ve parentum flagitia laboribus vexentur, saepe enim ob excellentius iustorum meritum affliguntur. Quod cum Iob familiares non aduerterent, eius sceleribus adscribebant calamitates omnes, quibus sanctissimus Iob premebatur. Vnde quidam illorum sic Iob alloquitur. Recordare obsecro, quis unquam innocens perijt, aut quando recti deleti sunt. In quem locum sic scribit D. Greg. si nullus innocens periret, propheta non diceret. Iustus perijt, & nemo est, qui recogitet. Si rectos Deus prouidendo non raperet, nequaquam de iusto sapientia dixisset. Raptus est, ne malitia intraret intellectum illius. Si iustos animaduersio nulla percuteret, Petrus minime prænuntiaret, dicens, Tempus est, ut iudicium incipiat de domo Dei.

QUA PROPTER quotidie audimus, & videmus plures, qui licet virtutis sint studiosissimi, multa eis accidunt aduersa. Et quidem Iob ita sanctitate florebat, ut nullus ea ætate sanctior in toto orbe terrarum inueniretur, Deo id attestante, cum Sathanæ dixit. Nunquid considerasti seruum meum Iob, quod non sit ei similis in terra homo simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo. Et tamen cum in offerendis Deo sacrificijs totus esset, summa ei calamitas obuenit, qua fortunas, domus greges, liberos simulq; valetudinem amisit.

To-

Concio quarta.

659

TOBIAS item, cuius eximia sanctitas, virtutesq; singulares, in primo sue historię capite ita late referuntur, ut longum mihi esset eas omnes recensere, ille inquam plurimis fuit laboribus affectus, & tandem oculorum lumine orbatus. Ne quis autem existimaret hac illum ægritudine affligi propter aliquod ipsius crimen, celsus nuntius demissus est, qui illum ita alloqueretur: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Id est, quia gratus eras Deo, illiq; studiose deditus, tantum abest, ut suorum scelerum causa acerbum quid pateretur. Neq; vero hi duo solum tot sunt ærinas perpessi, sed alij quam plures sanctissimi viri, David nimirum, ut secundum cor Dei, Ioseph Patriarcha, alijq; veteris testamenti patres, plurimi etiam christi martyres acerbissimis sunt cruciati doloribus. Virgines quoque castissimæ, & fortissimæ nostræ religionis assertores maximos cruciatus, ac labores toto vitæ tempore, nullis obiectis flagitijs obierunt.

Itaque non omnino sapienter inquirunt hoc loco discipuli, Quis peccauit hic, an parentes eius. Adhuc tamen perstare videtur illorum ratio dubitandi: Si enim nullam culpam cæcus susceperat ea pœna dignam, cur illa affligitur? Christus Dominus respondit: manifestentur opera Dei in illis. Duplici de causa solet Deus opt. Max. infortunijs, angoribusq; homines afficere, quauis nulla illi peccata commiserint, tum quia ita Dei gloriæ conuenit, tum etiam quia hominis bono, & beatitudini expediens est. Quæ duo examinanda mihi sunt in præsentia.

PRIMUM igitur ex his rebus aduersis non exiguus honos redundat aliquando in supremum Deum, ut constat in expugnatione Bethulie, cuius ciues adeo premebantur fame & siti, ut iam iam hostibus se tradere decernerent, sed in eas angustias adducti sunt, ut maior Deo gloria tribueretur. Qui egregio illo Iudich facinore quo victoria ab hostibus reportata est, gloriolius suum nomen reddidit, sequē ipsum verum, & præpotentem Deum esse toto orbe terrarum ostendit, quippe qui imbecilli quodam instrumento victoriam superatis hostibus obtinuit! Eadem etiam de causa voluit Israelitas angustijs vndique premi, & cum eorum salus maximè desperata videbatur, diuinitus aquas diuisit, facilemque illis aditum aperuit, quo ipse Deus notitiam ac timorem sui omnium animis iniecit.

Eodem

Tob. 12.
num. 13.

udith. 71

udith. 16

Exod. 14.
nu 18.

Iob. 4. n. 7
Gregog.
5. moral.
c. 15.
Esai. 57.
Sep. 4.

Iob. 1. n.
81

660 FERIA 4 POST 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

EODEM diuinum consilium spectauit, cum tres illos sanctissimos pueros in fornacem Babylonis immitti voluit, non eo certe animo, ut ibi comburerentur pueri, sed ut ipse Deus incolumes illos seruans, illustrior, laudabiliorque redderetur. Quod ex animi sententia contigit. Cum enim rex intueretur pueros solutos, & ambulantes in medio ignis, magna quæ vultus hilaritate collaudantes dominum. Obstupuit, ut sacræ litteræ testantur, & surrexit prope &c. *Daniel. 3. num. 91.* & erumpens Nabuchodonosor, ait, benedictus Deus eorum, Sadrach videlicet Mischab, & Abdenago, qui misit Angelum suum, & eruit seruos suos, qui crediderunt in eum. Deinde vero edictum fecit rex in regno suo, iubens, ut omnis populus, tribus, & lingua quacumque locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sadrach, Mischab, & Abdenago, desperet, & domus eius ruitur, neque enim est alius Deus, qui possit ita saluare. Præterea non satis id esse ducens, statim totius orbis regnis huiusmodi verba scripsit. Nabuchodonosor Rex omnibus populis, gentibus, & linguis, qui habitant in vniuersa terra: Pax vobis multiplicetur, signa & mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi predicare signa eius, quia magna sunt, & mirabilia, quia fortia, & regnum eius regnum sempiternum, & potestas eius in generatione & generationem. Ita igitur trium puero- rum tribulatio reddidit Deum toto terrarum orbe celebrem, & illustrem.

SIMILITER legimus in sacra euangelij historia aliquos, Deo ita disponente, grauiter affligi, ut ex hoc maior Deo gloriæ, & dignitatis accessio fieret, ut clare humani generis seruator ostendit, cum nuncium de Lazari morbo audiens, dixit. *Infirmus hanc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam.* *Ioann. 11. num. 4.* Non est ad mortem, inquit Diuus Augustinus, quia ipsa mors non erat ad mortem, sed ad miraculum, quo facto, crederent homines in Christum. Eodem igitur modo loquitur Christus Dominus de morbo, quo cecus noster à natiuitate laborabat. Neque hic peccauit, inquit, nec parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo.

DEINDE vero res aduersas Deus optimus hominibus euenire patitur, ut afflicti hominis virtus, ac dignitas clarior, gloriosiorque fiat. Quod in D. Paulo factum esse legimus, cum mitylene vipera manum eius inuasit. *Act. 17. num. 4.* Ut enim videretur barbari pendente bestiam de manu eius, ad inuicem dicebant sacra historia ita referente. Virique homicida est homo hic, qui cum euaserit de mari, ultio non finit eum viuere, & ille excutens bestiam in ignem, nihil mali passus est. At videntibus il-

Concio quarta. 661

lis nihil mali in eo fieri, conuertentes se dicebant eum esse Deum. Animaduertere quantopere D. Pauli decus, & honos amplificatus sit, ex eo quod vipera eius manum inuasit. Neque id eo factum est animo à Deo, ut Paulus Deus haberetur, sed ut tanto miraculo maxime fieret ab omnibus. Eadem etiam ratione vult immortalis Deus iustos tribulationibus tanquam viperis puniri, ut considerantes ceteri eorum in laboribus perferendis tolerantiam, plurimi illos faciant, illisque inuicta animi patientia multum decoris, ac dignitatis asserat.

IDEM præclaro Iob exemplo Diuus Chrysostomus confirmat, dicens. Quando Iob omnibus suis diuitijs circumfusus erat, quis esset, non multis manifestum erat, quando vero ipse velut veste excitus athleta abiicit, & ad pietatis certamina nudus intrauit, sic expoliatus spectatores omnes perculit, ut & ipse Angelorum Dominus super animi eius tolerantiam vehementer acclamaret, & victori illi applauderet. Hæc ille. Ita licet priusquam ærumnis, & laboribus premeretur Iob non parui aestimabatur ob prudentiam, misericordiam, aliasque, quibus ornatus erat, virtutes. Nihil tamen eius nomen ita clarum, & gloriosum effecit, ac in laboribus subeundis tolerantia. Quapropter non quidem prudentis, aut misericordis, sed patientis nomen patientissimus Iob obtrinit.

EODEM etiam animo Deus sæpe afficit iustos calamitatibus, ijs namque illustriores redduntur, & pluri omnium existimatio ne habentur. In sordibus enim, squaloreque miseriarum iacentes, splendentes eorum virtutes magis, ac magis elucescunt. Non omnino cognoscitur strenuus gubernator navis, cum secundis ventis, plenissimis velis, cælo sereno, prosperaque nauigandi felicitate utitur, sed cum navis fluctibus sæpe iactatur, aduersisq; ventis perdifficile remis propellitur, tardèque, & incommodè remulco trahitur, tunc illius opera, & industria apparere solet. Neque miles fortiter ac viriliter se gerit, cum in otio se se iactans suas vires, inaniter ostentat. Sed cum hostes prælio vincit, superatisque difficultatibus, hostium copias profligat, tunc eius robur, elucet, ac fortitudo, sic etiam in tribulationum pugna, aduersarumque rerum tempestate ostenditur Christiani animi magnitudo, prudentia, tolerantia, humilitas, mansuetudo, fortitudo, aliasque animi virtutes, quæ in otio, & tranquillitate minime splendebant, quæ hominem clariorem reddunt, eiusque dignitatem, & gloriam magnopere amplificant.

0000 VN.

Chrys. ho. 1. ad pop.

Simile.

VNDE sapiens. Sicut igne, inquit, probatur argentum & aurum camino ita corda probat Dominus. Vbi Diuus Hieronymus ait. argentum, vel aurum si reprobum est, igne consumitur, si vero probatum, igne declaratur. Idem ego dicam homini contingere, cum in tribulatione versatur, si enim improba indolis sit, sceleribusque astrictus, ibi sicut scoria consumitur, furore, & iniquo animo illam ferens, iustus vero, & spectatae probitatis vir, sicut preclarum quoddam aurum ibidem conseruatur, & illustrior, ac splendidior efficitur. Multo tamen clarius fulgebit in beatitudine, quando suae patientiae corona ornatus, caelestis gloriae splendore, immortalique claritate decoretur.

Secundus Discursus ostendit Christianae religionis professores, vel ex eo solum quod Christiani sint, vinculo sanctitatis & perfectionis obstringi.

(.?.)

Them. Me oportet operari opera eius, qui misit me.
Ioan. 9.

VNICUIQUE rei conuenit operari secundam eam naturam, quae praedita est, itaque Deum diuina quaedam opera decent: Angelum Angelica, hominem humana, animali etiam rationis experti, brutae operationes expediunt. Essentia vnius cuiusque rei respicit operationem, inquit Philosophus, esse congruentem, & operatio in omnibus creaturis est perfectiua ipsius esse. Similiter etiam in humanae naturae ordine multiplices sunt occupationes, variaque negotia peraguntur. Regi non regia sunt opera exercenda, Pontifici summo Potestatis, seculari secularia, religioso religiosa, christianus denique, ut verus Christi fidei assertor operari debet. Quod quidem Apostolus edocuit, dicens. Vnicuique sicut diuisit Dominus, vnunquodque, sicut vocatus

1. ad Cor.
num. 17.

ait Dominus, ita ambulet. Et hac ratione Dominus sic loquitur de seipso in presenti: Me oportet operari opera eius, qui misit me. Me, inquit, quippe qui filius eius sum, & filium oportet patrem imitari, & sic opera eius facere. Hoc semper seruatori nostro ante oculos obuersabatur, in hac re praecipue nauauit operam, postpositis quibuscunque alijs. Quapropter cum in templo remansit, eiusque mater sanctissima percontata est ab illo. Fili, cur fecisti nobis sic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quarebamus te. Nesciebatis, respondit, quia in his, quae patris mei sunt oportet me esse. Hoc tamen loco ea vocat opera patris sui, quae sibi erant à patre iniuncta, illique placebant, opera denique, quae filium talis, ac tanti patris decebant.

Luc. 2. 49.

HINC sciemus, quae sint a nobis opera exercenda, qui Dei filij nuncupari volumus, caelestia enim esse debent, & tanto nomine digna ipsique summo Deo grata atque iucunda.

QVO circa D. Paulus fidei cultores hortatur in hunc modum. Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi. Fornicatio autem & omnis immunditia, & auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Ecce quo pacto ex eo quod filij Dei sumus, colligit Apostolus, quam pura, ac munda futura sint nostra opera, debent enim esse sancta, & Christiano homine digna, siquidem sanctitatem Christi, religionem profitemur.

Ad Ephes.
5. num. 1.

CVM Tobiae propinqui, ac familiares iridentes, & contemnentes eum, dicebant: Vbi est spes tua, pro qua elegimus nos, & sepulturas faciebas? Tobias increpabat illos inquit. Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est ijs, qui silem suam nunquam mutant ab eo. Efficaces profecto rationes proposuit Tobias ad religionem, pietatemque colendam. Primo quia magna nos tenet spes beatitudinis assequendae, opere precium enim est, ut ijs, quos tam magna premia expectant, studiosam vitam degant, tantoque premio quoad fieri possit dignissimam. Deinde quoniam filij, inquit, sanctorum sumus. Ac si alicui ex regia familia, clarisve parentibus nato diceretur: Aemulare tui generis claritatem, & antiquitatem, vitamque institue tanquam is, qui nobili loco, honestaque familia procreatus est, sic loquitur Tobias, si filij sanctorum sumus, & nos etiam sancti esse debemus. Similiter & Christus Dominus: Me oportet operari opera eius, qui misit me. Idemque nobis dicendum ac faciendum erat. Me oportet operari opera Dei opera diuina, & christiana, quia christianus sum, & in Christi familia, & fide natus ac institutus.

Tob. 2. 16.

664 FERIA 4. POST 4 DOMINIC QUADRAGESIMÆ

D. Thom.
super eun-
dem locū.

I. Ioan.
2 n. 6.

De vita
christiana
In Iuan.
15. vos
amici mei
estis, si se-
ceritis,
etc.

HOC non humanis, sed diuinis precibus petebat Apostolus ab ijs, qui orthodoxam Christi fidem susceperant, *Obsecro*, inquit, *Vos ego vinctus in Domino, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati es- tis.* Explicans vero, qua in re confisteret, digne ambulare, subdit. *Cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia supportantes inui- cem in charitate.* Quam adhortationem his verbis Paulus absoluit.

Vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Ac si diceret. Vitam ducite sicut Dei filij Christianique religionis professores cum omni humilitate, & mansuetudine, & quæ digna sit vocatione, qua ad veram fidem, Christianamq; religionem vocati estis. Si enim (vt inquit diuus Thomas) si quis vocatus esset ad nobile regnum, indignum esset facere opera rusti- cana multo indignius est, vt vocatus ad Christi fidem, Dæmonis opera æmuletur.

HVC consonat aptissimum illud D. Ioannis testimonium. *Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambula- re.* Quod si tu Christianus diceris, quod idem est, ac Christi mem- brum, tuum caput, quod Christus est, imitare. Oculis enim, ma- nus ve leonis, operationes leonis exercent, ouis verò oculus, siue manus, ouis quidem operibus gaudent. Cum autem, Christus Do- minus humilitatem, patientiam, charitatemq; coluerit, eis te operi- bus trade, & tanquam verum eius membrum, sicut ille ambula- uit, & ipse etiam ambulare debes, vt diuus Ioannes admo- nuit.

SED reuertamur obsecro ad christianorum vitam, & paucissi- mos reperiemus, qui Christiani nomine debite fungantur, cum multi sint qui ethnicorū potius, quā christianorum mores imiten- tur, superbiæ nimirum studentes, auaritiæ, vltioni, iræ, ebrietati, ac quæ libidini: quos equidem miror, qui se ipsos Christi fidei as- sertores, veraq; Christi membra appellare non dubitent. Qua ra- tione libidinosus oculus impuraq; manus, purissimi Christi cor- poris manus, aut oculus dicetur? aut quo pacto audebit Christi se uis, nedum Dei filius vocari, qui mundo tam diligēter inseruit? optime D. Aug. inquit ille nō Christi famulus, sed subannator, & irritor est, qui eius se seruum dicit, cui seruire dissimulat. Præcla- re etiam D. hys. si quis, inquit, te de potentibus mundi aut hæ- redem vellet contribuere, aut amicum sibi coniungere, aut in filiū voluisset forsitan adoptare, nonne admiratus, ac stupens totum illi

Concio quarta

665

illi diceres obsequium? nonne curares ne in aliquo ille offensus, aut voluntatem reflecteret, aut dispositionem mutaret? Nunc ve- re heredem te Deus, amicum Christus constituit, & per eundē ge- nitoris factus es filius. Si hæres es, testatoris legata cōserua, si ami- cus amicitia fœdera inuiolata ostenta, si filius es, lineamēta patris demonstra: vt enim hæres testamento, amicus officio, amore fi- lius cōprobat, ita Christianus esse qui dicitur, potuerit, si quod profitetur, impleuerit ita Christus.

TE igitur Christianæ religionis assertor te inquam oportet operari opera eius, qui misit te, vt tanti patris filius esse, iure quē nominari possis. Hoc sibi voluit hoc loco Christus Dominus, dū ait. *Me oportet operari opera eius, qui misit me.* Quod iuxta Euthimij sententiam idē est, ac si diceret, me oportet operari opera, quæ me patris cœlestis filiū, esse ostendant. *Si filij abrahæ estis*, dicebat Ser- uator noster iudæis, *opera abrahæ facite.* Idem ego Christiane pro- pono tibi. Si filius Dei es, opera filii Dei facito. Si enim Dæmonis operationes exequaris, non nisi filius dæmonis appellaberis. Ma- litiose quidem machinabantur iudæi Christo Domino mortem, quibus obiectum est. *Vos ex parte diaboli estis, & desideria patris ve- stri vultis facere, ille homicida erat ab initio.* Quo argumento con- uicti illi sunt; de sua malitia eosquē cœlestis magister coarguit esse Dæmonis filios, cuius ipsi mores expresserant.

FINGET fortasse quispiam satis sibi esse ad salutem, & beati- tudinem suam, sacro baptismo initiari, veramq; christi religio- nem colere, sed errat sane opus enim illi est, vt Christi etiam vi- tam, moresq; imitetur. Hoc in errore versabantur olim Israelitæ, videbatur enim illis satis esse ad sanctitatem comparandam augu- stissimo Dei templo uti. Sed hunc illis errorem eripit propheta. *Nolite, inquit, considerare in verbis mendacj, dicentes templum Domini, templum Domini est.* Mendacia dicuntur hæc verba eo quod men- tiebantur, ac planē errabant ij, qui dicebant sanctimoniam templi ad suam sanctitatem, & iustitiam sufficere. Atqui neq; vobis satis erit sacro fonte, cœlestiq; lauacro perfundi, & Christi deinde fi- dem asserere, nisi Christiani etiam opera exequamini. Vnde opti- me antiquus, ac religiosus ille pater Saluianus. Quamuis legem, inquit sanctissimam habeamus, si tamen ea quæ barbari facimus, Oooo 3 barba-

Homilia. 4.
operis im-
pediti.

666 FERIA. 1. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

barbaris etiam deteriores sumus, quod enim lex bona sit, nostrum non est, muneris Christi est, quare nihil in hac re nos Christi lex adiuuat, quin potius accusat, quod sub tali lege positi contra legem omnia faciamus. Quibus Saluiani verbis recte consonat D. Chrysost. dicens. Quibus indicijs te fidelem potero nominare? an quia sacrati fontis aquas ingressus es? At hoc ipsum, quod tibi collatum fuerat in honorem, maioris tibi, factum est causa supplicij, honoris enim magnitudo ijs, qui non digne viuunt honore, cumulus incipit esse poenarum. Fidelem ergo non ab ijs tantum, quæ ipse accepit a Deo, sed ab ijs, quæ obtulerit ipse Deo, conuenit existimare, & vndiq. esse notum, ac manifestum, & ab incessu, & ab aspectu, & à veste, & à voce. Nunc vero vnde eunquē voluero te cognoscere, inuenio te a contrarijs accusari, si te ex loco scire curauero, in foro te deprehendo, vanissime tota die vacantem, si te à veste considerem, nihil te à scenico distare cognoscam, quod si à comitibus à sermone, à cibo, maior hinc accusationis materia nascitur. Vnde igitur, responde mihi, te fidelem esse cognoscere potero? Et quid dico, vtrum fidelis sis? nec si homo vere sis potero euidenter cognoscere. Quando enim vt taurus superbis, quando in epulis vrsorum imitaris voratum, & pinguedine corpus brutorum more distendis, cum malitia camelum, lupum imiteris rapina, cum irasceris vt serpens, & atrocitate scorpionum percutias, cum subdole insidieris vt coluber, cum veneno malignitatis ameris, vt vipera, cum deniq. quasi diabolus ipse aduersus fratres crudelia bella suscipias, qua ratione in hominum te possum numero collocare? o rem plenam doloris, & lachrymarum! Fidelis & catechumeni distinctionem recipere volebam, sed nec inter hominem, & feras, quod sit discrimen inuenio. Quid igitur te appellare debeo? feram? Sed illa vno aliquando horum vitio tenentur, tu vero simul in te omnia colligendo longe ferarum irrationale, stultumquē transgredieris. An Diabolum te potius appellem? sed ille nec pecunias concupiscit, nec ventri obsequitur. Cum igitur plura in te vitia sint, quam in feris, & Dæmonibus, responde quæso, vnde te possim hominem nuncupare? Si vero hominem nequeo, quomodo Christianum, & fidelem appellabo? Verum hoc est multo deterius quod nec istam animi nostri deformitatem, atquē sceditatem intelli-

Concio quarta. 667

intelligimus, & cum apud tonsorem, speculo sumpto, diligenter formam, ac cæsauiem cernentes componamus, & ipsum artificem consulamus, an incomptius alicubi properantis manus operata sint, animam nostram, quæ non solum deformis, sed idem ferarum omnium conformis, & quæ scylla aliqua, vel chimera, (vt fabulæ celebrant) effecta sit, non cernimus, non curamus. Hactenus, & elegantissime Diuus Chrysost.

HINC fit, quantæ sanctitatis, & perfectionis vinculo deuincti simus, ex eo quod Christi fidem, veramquē religionem colimus. Et quanti supplicij causa obijciatur nobis in supremo illo iudicio, quantoquē iure conuincemur de culpa, si sacris, quibus vtimur, & lege sanctissima, quam profite-mur, abusi simus. Eo enim spectant seruatoris nostri voces Vt tibi Corozaim, vti tibi Bethsaida, quoniam si in Tyro, & Sydone factæ fuissent, virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in dilectio, & cinere poenitentiam egressæ. Veruntamen dico vobis, tyro, & sidoni remissus erit in die iudicij, quam vobis, &c. Eadem Christi Domini Christianis verba propono! Nisi enim augustissimam Christi fidem, ac legem coluerint, atquē seruauerint, acerbiores quidem poenas dabunt, quam ijs, qui in errorum tenebris iacentes, nunquam veritatis lumen aspexerunt. His tamen si pie, ac religiose vtimur maior nobis gratiæ, cœlestisque gloriæ accessio in beatitudine fiet.

Matt. II.
num. 21.

Primus

CONCIO QUINTA.

Primus Discursus, ostendit. Quantum oportet hominem, dum vitam

hanc vivit, honestis

operibus se tradere.

(.?.)

Thema. Me oportet operari opera eius, qui misit me donec dies est, venit nox, quando nemo potest operari.

Ioan. 9.

simile.

psal. 103.
nume. 20.

HAEC quidem verba dignissima sunt consideratione, quippe quae ad nos valde pertinent. Utitur vero humani generis magister satis apta metaphora: Dies enim ad operam, & laborem institutus est, nox autem, ut a labore cessemus, & animi curas in otio ac tranquillitate remittamus, ipsa quoque fera venationem quaerant. Posui si tenebras, (inquit regius vates) & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiae sylvarum, caruli leonum rugientes, ut rapiant, & quaerant a Deo escam sibi. Ortus est sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocantur, exibat homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vespertinam. Idem, quod in noctium dierumque vicissitudine ab homine agitur, in eius etiam vita, scilicet interitu accidit. Vita enim concessa est illi a Deo, ut in rebus honestis operam ponat, qua aeternam tranquillitatem acquirat, mors vero ut conquiescat, suorumque laborum fructibus quieto animo fruatur, in hac vero nocte egrediuntur inferorum bestiae speluncis suis ad capiendas, & devorandas animas, quibus resistendum nobis fortiter est, & dum vita durat, acriter elaborandum, ea enim si praetereat, nullum nobis tempus ad promerendum relinquitur.

QVAM

QVAMobrem homines vitam, cum ea, quam mercenarius agit, comparavit Iob dicens. Multa est vita hominis super terram. Et sicut dies mercenarii dies eius, sicut mercenarius praestolatur finem operis sui, sic & ego habui menses vacuos &c. Pugnare enim homo sicut miles & laborat tanquam mercenarius, qui ab ortu ad occasum solis potest operari, mercedemque acquirere, post diem vero, id est post hoc vitae curriculum, nihil premij comparari potest, sed a labore cessandum est, meritaque mercede fruendum. Hoc est quod a D. Ioanne accepimus. Audi, inquit, vocem de caelo dicentem mihi: scribe, beati mortui, qui in Domino morantur, a modo enim iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis, opera enim illorum sequuntur illos.

HAC de causa illam vineae parabolam Christus Dominus proposuit, in qua mercenarios appellat eos, qui potituri sunt caelestis beatitudine. In qua etiam scriptum est. Cum autem sero factum esset dicit Dñs vineae procuratori suo, voca operarios, & redde illis mercedem. Laborarunt quidem interdum, die autem elapso laboris mercedem susceperunt, qua aeternis saeculis alerentur. Quo circa regius ille vates cecinit. Beati omnes, qui timeant Dominum, qui ambulant in vijs eius, labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Saepè alienis laboribus ditiores sunt homines in hac vita, & parentum opera, ac fatigatione, filij sine aliquo labore, aut lassitudine fruuntur. In altera vero nullus alienis meritis sed tantum proprijs locupletabitur, ideo dixit propheta. Labores manuum tuarum, non dixit manuum aliarum, sed tuarum.

EODEM loquendi modo vitur spiritus sanctus, cum admonet: Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos, (id est in sepultura) invenire cibum. Ac si diceret, dum frueris huius vitae usura, multum operare, studijque, confer in acquirendis opibus, quibus post hanc vitam, & vivere, & alij possis, alioquin cōficeris fame. cui consona est ecclesiastes sententia. Quodcumque, inquit, facere poteris manus tuae instanter operare, quia nec opus, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Id est in alia vita, sic enim interpretatur D. Hier. locum hunc, quem idem significare ait, ac is, quem praemanibus habemus, operamini scilicet, dum dies est. Venit nox, quando nemo poterit operari. Itaque instanter operare. Nullum praeterat instans otiosum, in quocumque enim possumus gradum salutem gloriae promereri, qui multo maiori precio, ac estimatione dignus est, quam omnes copiae, ac facultates, quas magnus ille Alexander toto vitae tempore comparavit.

PPPP

HINC

670 Fer. 4 post. 4. Dominica. quadragesima.

HINC eorum amentiam perspicimus, qui non modo instantia sed horas etiam, ac dies, nec non & menses, pluresque annos conterunt, nullum animis commodum acquirentes, sed terrenis lucris occupati, quod reliquum est temporis totum illud in somno, epulis, ludis, venationibus, variisque musicorum generibus consumunt. Et tunc illi dicunt, se tempus traducere. O inanes hominum occupationes! O tempus frustra consumptum! quod quidem tanta preterit celeritate, ut curandum nobis esset illud manibus, totisque viribus, si aliqua ratione posset, remorari. Illo enim præterito, nihil negotiari possumus, in easque adducemur angustias, ut nec fructum quidem panis acquirere, comparare vero possimus. Quod recte a Salomone dictum est. *Propter frigus, inquit, piger arare noluit, mendicabit ergo est ate, & non dabitur ei.* Vbi D. Hieron. sic ait. Qui nunc propter desidiam in Dei seruitio laborare neglexit, venturo die regni mendicabit, & non dabitur ei quia, *quæcumque seminaueris homo, hæc & metet.* Fingite animo segnem quandam agricolam, qui hyberno tempore, quo sulcum imprimendum est, & semen terræ mandandum, cum mane reliqui coloni ad excolendos agros, terramque aratro subigendam proficiscuntur, ipse frigoris vim pertimescens, domi manet, & in alterum diem agrorum cultionem differt: illo vero lucefcente, cum videt pruina, & omnia gelu obrigescere, cubitum redit, & de die in diem laborem reiicit: appropinquante autem vere, quæsito illi opus est, & merito nullum inueniet, qui triticum ei commodet, aut panem, quo vescatur, distribuatur, & hac ratione fame pene confectus, ac perditus iaceat. Idem igitur eueniet homini in spiritali fatione. Hodie enim occupatione aliqua distentus, dicit, se seminare non posse, neque ad sacram confessionem accedere quam in crastinum differt, cras vero in alterum producit diem, quo quidem albescente, in alterum tempus reiicit, & nunc in illo festo, nunc vero in ventura quadragesima se crimina expiaturum esse promittit, quæ cum per confessionem non eluat, aduentante morte, se fructibus omnino vacuum videt. Hic ergo mendicabit, ut Salomon ait, in ætate, in altera nempe vita, & non dabitur ei neque aliquem, qui quidquam illi commodet, reperiet.

CVIVS rei exemplum nobis est diues ille avarus, qui cum tempus in delicijs contriisset, neque aliquod bonum semen sparsisset in hac vita, nec guttulam aquæ ad refrigerandam sitim in altera cõpara

Concio quarta.

671

parare potuit, quanvis eam summis precibus ab Abrahamo depõceret. Idem contigit quinque illis virginibus insipientibus, quæ cum oleum opportunè nõ quæsisissent, illud postea à sapiētibus petierunt, quod tamen non est illis concessum, neque à quo illud emerent, inuenerunt: Cuius pigritiæ, ac negligentia meritis dederunt penas cum ad cœlum ingressus interdictus illis fuerit.

Luc. 16.
num. 23.

Matth. 25
num. 1.

CVM mâna illud suauissimum cœlitus demissum est, ita Moyses alloquitur Israelitas. *Sex diebus colligite, in die autem septimo sabbatum est Domini. Idcirco non inuenietur, ventusque septima dies, & egres si de populo, non inueniunt.* Itaque qui sex illis diebus non colligebat mâna, & in septimum diem sibi illud reservabat, cogebatur eo die a cibo omnino abstinere. Idem sane hominibus eueniet, qui quidem, nisi hoc breui vitæ curriculo, quod ad fructus meriti comparandos nobis conceditur, nisi inquam hoc sex dierum spatio quæritemus cibum, quo in æterna vita alimur, in summa tunc egestate erimus, neque quicquam illius cœlestis mâna, quo animi reficiantur, vlla vnquam ratione comparabimus. Hanc cœlestem doctrinam præclare Iob ille didicerat, cum immortalis Deo dicebat. *Memento quia ventus est vita mea, & non reuertetur oculus meus, ut videat bona, neque afficiet me visus hominis. Quid sibi vult. Nec reuertetur oculus meus?* Ad videnda bona inquit. D. Greg. extincti oculus non reuertitur, quia ad exhibenda recta opera exuta carne anima non recurrit. Quid vero significet Iob, cum addit: *Neque afficiet me visus hominis.* Ab eodem Gregorio accepimus, qui ait visus hominis est misericordia Redemptoris, quæ insensibilitatis nostræ duritiam cum respicit, emollit. Vnde teste quandoque euangelio dicitur. *Respexit Dominus Petrum, & recordatus est Petrus verbi quod dixerat Iesus, & egressus foras slevit amare.* exutam vero carne animam iam visus hominis non respicit, quia post mortem non liberat quem ante mortem gratia ad veniam nõ reformat. Hinc psalmista ait. *Quoniam in seculum misericordia eius.* Quia nimirum quæ nequaquam modo misericordia eripit, sola post præfens sæculum iustitia addicit. Hinc Salomon ait. *Quia lignum in quocumque loco ceciderit, siue ad austrum, siue ad aquilonem ibi erit.* Quia cum humani casus tempore, siue sanctus, siue malignus spiritus egredientem animam claustra carnis acceperit, in æternum secum, siue vlla permutatione retinebit, ut neque exaltata ad supplicium proruat, nec merita æternis supplicijs, vltra ad remedium ereptionis ascendat. Hæc nunc D. Greg.

Exod. 16.
num. 26.
Enigima

Iob. 7. n. 8

8. moral.
num. 13.

Ibidem

Luc. 22.

psal. 117

Eccles. 11

672. FERIA. 4. POST. 4. DOMINICA quadragesima

C VM Alexander ille magnus Macedonum rex urbem aliquā obsidebat, facem iubebat accendi, præconioq; declarare, ut quicūque ex his, qui obsessi tenebantur, vellent se ipsos tradere, Regisq; potestati subijcere, dum funale accēsum permanebat, salui, incolu mesq; seruari, secus vero hi, qui post extinctam, & consumptam facem se dedidissent. Obsidione quidem premit Deus flagitiosos, hæc enim quadragesima armorum, belli, tempus est, cuius prima die diuinum illum præconem (Ioelē nimirum) tuba canentem audiui. Nunc ergo præpotens Deus tanquam fortissimus quidam bellator circumstat, obsessioneq; occupat peccatores, imperatq; sub pena capitis ut illi cedant, deditio nemq; faciant, quod si id ipsi non fecerint, dum vitæ lucerna succensa manet, sine ulla dubitatione priuabuntur vita, sempiternisq; pœnis addicentur.

OTIMO consilio cepto olim rex Aegypti in annis fertilissimis multam tritici copiam intra horrea recondit, qua in annis sequentibus sterilitatis eximia, frui potiri, potuit, at qui simili prouidentia non sibi annonam præpararunt, in miseram famem ac sterilitatem deuenerunt. Quam prudens rex, quā imprudentes reliqui fuerunt! Sed prudenter quidem ille, qui videns modo magnam diuinarum misericordiarum copiam, prouidet sibi, pro æternitate sequenti, in qua tanta sterilitas est, ut nec granum frumenti inueniendi sit locus: quanta vero imprudentia miseri mundani nunc misericordias domini, lachrymas, penitentiamque contemnunt, quarum rerum in alia vita sterilitas summa est: nullus enim ibi penitentiae locus datur. O fratres, expurgiscimini quæso, colligite frumenti copiam, ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis, nolite illud æternæ sterilitatis tempus expectare sed &c.

EX quo consecutionem diui Pauli optime infero. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, &c. bonum facientes non desicimus tempore enim fruemini, quasi diceret tempus promerendi acquirendi diuitias cœlestes simul cum vita terminatur, dum igitur huius vitæ usura fruimur, honesta, rectaque opera exequamur. Ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis, nunc enim vel vna tantam lachrymosa pro peccatorum sordibus eluendis emissæ, & Deo erit grata, & vobis etiam maxime proficiat: post hanc vero vitam etiam lachrymarum fluij copiose profusi nihil omnino proderunt. Dum vitam hanc agis, as, vel dipondius, quem pauperi distribuas præmio, & mercedē

Concio quinta.

673

mercede non caret, in altera tamen, quanuis cressi Gazas atque thesauros dilargiaris, nihili a Deo opt. Max. ducuntur, salutatio nem Angelicam si pie, ac religiose recites in hac vita, plura bona impetrabis a Deo, in altera vero & si diu noctuq; preces effundas nullo modo exaudieris. Nunc deniq; si dolore animi semel peccauis, dixeris, scelera, quæcūq; commiseris, remittentur, post mortem autem licet doleas & ingenti corporis cruciatu, ac castigatōe acerbissimas pro sceleribus pœnas suscipias, in his quæ sub eundis illos Aegypti Anachoretas lōge, lateq; superes peccatorū veniam consequi nulla ratione poteris, venit, ergo nox quando nemo potest operari.

SED dicit aliquis se non post extinctam vitæ lucernam sui animi expiationem differre, neq; expectare ut dies omnino prætereat, quo se ad Deum conuertatur, & ad meliorem vitæ frugem recipiat, id tamen in aliud tempus, quod morti proximum sit, reijcere. Sed quam sit hoc ineptum & ab omni ratione alienum, quis non videat? Summa enim dementiæ est, tanti ponderis negotium in tempus morti, ac caligini maxime coniunctum, plurimumq; difficultatum plenum, reservare, quando difficile valde est, nos a pluribus alijs negotijs expedire.

HOC videtur olim significasse Deus, cum cygnum iterum atq; iterum reprobauit, qui licet albus pulcherq; sit, hoc tamen est illi maxime proprium, ut maiorem, ac præstantiorem sui cantus suauitatem in finem vitæ reijciat. Id etiam optimus Deus præcipue respuit ac detestatur in peccatoribus, qui cum omnem fere vitæ turpiter, ac flagitiose degant, mortis tempore a turpitudine vitæ ad honestatem se redituros asserunt. Quos iure optimo aspernatur Deus, ut etiam olim reiecit Cain, propterea quod despicatissimos terræ fructus illi obtulerit, sic enim ij deterius, & magis neglectum vitæ tempus supremo Deo, suæq; animorum saluti deferunt.

NE igitur, per Deum immortalem, negotium hoc, in quo magna res nostra agitur, in eas temporis angustias protrahamus, sed curemus quam primum fieri possit, scelerum maculas confessione delere, & a demonis castris ad christianam militiam transfugere, ad honestamq; vitæ rationem nos ipsos referre: ita enim antequam veniat nox, quando nemo poterit operari, ad honestam viuendi rationem reuocabimur, & facilius a Deo gratiam, cœlesteq; beatitudinem consequemur, &c.

Leuit. 17.
n. 18.

Deut. 14.
num. 16.
figura.

Simile.
Gen. 4. n.
5.

*Secundus discursus ostendit in animorum curatione remedijs a Deo adhibitis
fidendum esse, licet ea
nobis aduersa
videatur.
(.?.)*

Thema. *Linuit lutum super oculos eius.
Ioan. 9.*

QVIS vnquam putaret, luto restituendum esse visum, illud enim aptius ad obsecrandum & perstringendum oculos alicui, quam ad eos illuminandos esse videbatur, sed certe in huius cæci sanitate qui corporali oculorum lumine orbatus erat, vult Deus opt. Max. spiritali aliquorum cæcitati medicinam asferre, qui quidem remedijs a se adhibitis & nullis alijs existimant se sanitatem adepturos. Contingit saepe, aliquem ad Deum se convertere, ac magnopere desiderare, ab omnibus delictis, etiam leuibus expiari, ex alia vero parte, quadam animi pusillanimitate, conscientia stimulis pungitur, quibus non modo præterita flagitia non fugere, sed in alia denuo incidere, sibi persuadet. Optat quis diuinarum rerum contemplationi vacare, quam si aggrediatur, inquitrum se videt, crebriusq; mundanis cogitationibus eius animus agitari. Cupit alter subsidia deferre proximis, vt & illis, & suæ etiam animæ consulat, non tamen ei placet, cum inde nullum se commodum reportare censeat. Vult deniq; alius se totum Deo tradere, & flagitiosam vitam, mundumque relinquere, at quo magis ipse Deo adheret, & à turpi vita discedit, eo sibi videtur maioribus tentationibus affici, magis à Deo reijci, pluribusq; ac turpioribus cogitationibus exagitari. Admirantur hi, neq; nosse possunt, quo pacto clementissimus Deus, qui bonitate maximus est in promissisq; fidelissimus, non eos consolatione aliqua permulceat, metis iucun-

recunditate afficiat. Cur deniq; nullum eis solatium præbeat, cum ipse cunctos ad se vocans homines dixerit. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Cur non auxilia præstet, quæ desiderant & petunt ipsi.

SED sane opus est, vt huiusmodi homines oculos in hodiernum cæci conijciant, qui quidem non respicit medicinam a Christo Domino factam. Neq; ei obiecit, cur Domine luto, ac terra oculos linis meos? me ne per iocum irrides? aut vis me ipsum isto luto magis obsecare? quis vnquam vidit, legit, vel audiuit, visum restitutum esse luto? Nihil horum dixit cæculus, sed excæcatus, (vt ita loquar) suum iudicium, obediuit medico, adhibitamq; ab eo curationem libenti animo suscepit, & hac ratione sanus, & ab omni cæcitare liber euasit. In quo recte instituuntur ij, qui Christum tanquam medicum, ac ducem sequi volunt, debent enim remedijs ab illo factis fidem habere, quanuis ea humanæ rationi contraria videantur, medijs enim, quæ opposita apparent solet efficere sapientissimus Deus, vt præclaros, optatosq; fines assequamur, cuius rei quamplurima nobis exempla sacrae litteræ suppeditant.

SERPENTVM morsibus Dei populus percutiebatur, vt autem ad salutem adduceretur, iubet supremus Deus serpentem aeneum effici. *Fac, inquit, serpentem aeneum, & pone eum pro signo, qui perussus aspexerit eum viuet.* Serpentum quidem aspectus ineptissimus videtur ad depellendos morbos, sanandaque vulnera ab ipsis met serpentibus inflicta. Sed hoc remedio, quod huic morbo hominibus videbatur ineptum, curationem Deus attulit vulneratis.

CONQUEREBATUR evangelicus propheta, eo quod polluta essent eius labia, *Va mihi, inquit, quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum.* Cum autem præpotens Deus vellet eius labia pura, ac pulchra reddere, inaudito sane remedio usus est. Volauit (inquit idemmet vates) *ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem sorsipe tulerat de altari, & tetigit os meum.* Quid labijs magis oppositum, quam ignis? igne enim saucianda essent potius quam sananda labia. Sed Deus, qui supremus est omnium medicus, ipso igne quo aliorum linguæ vulnerarentur, & ad voces emittendas impedirentur: emundauit Esaiæ labia, eaq; ad eloquendum reddidit aptiora.

676 Fer. 4. post. 4. Dominic. quadragesima.

Exo. 15.
num. 23.

CVM Israelitę vasta illa, ac deserta solitudine iter facerent, amaras quasdam aquas inuenerunt, & murmurauit omnis populus contra Moysen, dicens, quid bibemus? Moyses vero clamauit ad Dominum, qui ostendit ei lignum, quod cum immisisset in aquas, in dulcedinem versę sunt. Animaduertite, obsecro, qua ratione summus Deus aquas dulces fecerit: ligno etenim suauissimę aquę in amaras, insulasquę mutarentur, sed in eo diuina sapientia viget, quę aquas dulcissimas reddidit, eo ipso, quo corrumpendę vi debantur, quo quidem docemur, nunquam nos amissuros esse confidetiā, cū amaritudine, animiq; męrore, vel in ipsis rebus spiritualibus angimur: scit enim noster Deus męstum, & amarum animum magna iucunditate, suauitateq; persundere.

Num. 20.
num. 11.

Ioan. 2. n.
6.

ET quis putaret, aquam vinumq; a Deo suppeditandum esse eo modo, quo sacrę litterę testantur? Cum filij Israel indigebant aqua, iubet sapientissimus Deus Moysen ex durissima petra aquam educere. Moyses vero percussit virga bis silicem, egressę sunt aquę largissimę, ita vt populus biberet, & iumenta. Et vero ex percussio silice non aquę, sed ignis erumpit, sed vnde homines ignē, inde Deus aquam prodire facit. Cum item idem Deus in Cana nuptijs vinum providere voluit, iussit lapideas quasdam hydrias impleri aqua quę profecto illico in præstantissimū vinū conuersę sunt. Nos quidem vinum aqua miscemus, quod si magna aquę copia infundatur languet vinum: at præpotens Deus ex aquarum abundantia fortissimum, ac suauissimum vinum efficit. Cum igitur, mortalis homo te duriores silice, siccioresq; petra conspexeris, ne animo cadas diuina enim voluntate fiet, vt ex ea animi durezza copiosissimi, ac dulcissimi aquarum fontes erumpant. Cum etiam tepidior sis, ac frigidior aqua, sciet maximus Deus, magno te animi ardore, atquę suauitate afficere.

HVIS autem rei causa nulla alia est, quam diuina omnipotentia, quę cum a causis secundis non pendeat, & nunc vrere & igne frigesacere pro libito potest, & veneno vitam, antidotoq; mortē inferre, subest enim illi cum voluerit posse, cum enim omnium rerum creator sit, ac conditor Deus, omnibus etiam rebus pro libito & voluntate vtitur, & ita lachrymis consolari, rebusq; aduersis lætificare potest, sic etiā in hodierna historia legimus, luto, quo obcæcari homines solent, cæcitatem esse ablatam, visumq; ipsi cæco restitutum.

AT

Concio quinta. 685

AT non inficior, inquires, Deum summe sapientem, ac potentem esse: ignoro tamen, an ipse velit in me vti sua sapientia, ac potestate, verum quidē est id a te ignorari, scire tamen debes, Deū æque bonum, æque sapientem, ac potentem esse: ad eius autem bonitatem pertinet, bonum se, ac misericordem præbere ijs, qui eius famulatu dediti sunt. Quam bonus Israel Deus, inquit vates, his qui recto sunt corde, non dixit bonus est, sed quā bonus, id est optimus ac summe bonus, neq; dixit quā bonus in se, sed ijs qui recto sunt corde, non enim tantum in se bonus, sed rectis corde, infinita etiā est eius prouidentia, ad quā attinet ijs præcipue consulere, qui virtutem, ac sanctitatem colunt, si enim ethnico, ac flagitioso homini victus, cultus, solatiumq; suppeditat, potiori iure ea omnia iustis, vereq; religionis sectatoribus ministrabit. Sentite igitur de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis, querite illam, quoniam inuenitur ab his, qui non tentant illum, apparet autē ijs, qui fidem habent in illi. Præsto enim est omnibus inuocantibus, eū in veritate vt consolationē illis præbeat, gratiam donet, & gloriam deniq; sempiternā reddat.

Feria. 6. post. 4. Dominicam. quadragesima.

De Miraculosa Lazari resurrectione.

The. Lazarus mortuus est. Ioa. 11.

CLARISSIMUM Ecclesię lumen Augustinus: inter omnia inquit miracula, quę fecit Dominus noster Iesus Christus, Lazari resurrectione præcipue prædicatur, miraculum hodiernum insigne quidem fuit, & celebritate conspicuum propter speciales aliquas circumstantias, quę in illius editione euenerunt, quas in sacri euangelij historia intuebimur, si cæleste lumen nobis diuinitus immitatur, quod a Deo optimo Maxi. Beatissimę virginis deprecatione suppliciter imploremus, recitantes Ave m.

Primus Discursus in quo ostenditur quo pacto peccatum sit mors animæ.

Them. Lazarus mortuus est. Ioann. 11.

SCRIPSIT immortalis Deus epistolam cuidam Episcopo in hunc

686 Fer. 6. post. 4. Dominie. quadragesima.

modum. Scio opera tua, nomen habes quod viuas & mortuus es. Si ergo mortuus est si piscopus, quare Deus magne, ad illum litteras mittis, quo pacto epistolam leget, qui omnino vita caret? In hoc clarè perspicitur non de corporis, sed de animi morte locutum esse Deum. Hæc enim merito appellari potest mors, altera vero, qua corpus perit, somnus a Christo Domino in præsentī historia nuncupatur. *Lazarus*, inquit, *amicus noster dormit*. Et quidem hi, qui animi vita priuantur, plures sunt, horumq. mortuorum plenus est orbis terrarum, quanuis isti non habeantur mortui, comedunt enim, ludunt, ac ligrantur, vt viui. Et quemadmodum illa Babylonis simulachra exterius aurea erant, ac splendentia, interius vero cariosa, vermibusq. ac foraminibus plena, sic flagitiosi, & peccatorum maculis fædati, egregia quidem ac decora specie, pingues, ornatī, & elegantes in hominum conspectu versantur, intus tamen deformes, exiles, ac demortui omnino sunt. Nomen habent, quod uiuant, & mortui sunt.

IN hodierno homine, quē humani generis Seruator à mortuis excitauit, volunt sacri Doctores peccatorum resurrectionē intelligi, qui demortuam animam in viuo corpore gerunt. Ac primū D. Greg. ita de ea locutus est. Ex hac resurrectione, quæ gesta est in illius corpore signatur, qualiter nos resuscitemur in corde. Idem sentit. D. Hierony. explicans illa Apostoli verba: *Omnes quidem dormimus, sed nos omnes immutabimur*. Eidē subscripsit. D. Aug. latiusq. eādem sententiam docuit super hoc Ioan. Euan. Ambros. item Ber. ipseq. theologiæ scholasticæ princeps in hunc locum.

ID igitur præcipue accipiendum in sacra hodierni euangelij historia, lethalem scilicet culpam animo miseram mortē asferre. Omnis enim, qui peccat, moritur, teste D. Aug. qui nullo modo de morte corporis loquitur. Etenim mortiferum vulnus à peccato hominī inflixum, habet se tanquam ictus quidam fulminis, qui nulla extrinsecus citatrice imposita, interius maxime vulnerat, omniaq. ossa penitus comminuit, & vagina incolumi persistente ensē in ea inclusum frangit, ac omnino comminuit. Et vt Plinius inquit, fulgur conterit ferrum clausum in capsula cerea, non confraeto quidem signo ceræ, sic etiam lethalis culpæ vulnus animam corpore inclusam interimit, ipso corpore saluo, sanoq. permanente. Quoniam, vt D. Thomas ait, sicut corpus viuit per animam vita naturali, ita anima viuit per Deum vita gratiæ. Vnde, ego inquit Iesus, *sum vita, veritas & vita*. Moyses etiam Dei populo dixit. Elige ergo vitam, vt &

Concio prima.

687

tu viuas, & diligas Dominum Deum tuum, atq. obediās voci eius, & illi adhæreas, ipse est enim vita tua. Deus ergo est vita animi nostri, & quemadmodum corpus emoritur, si ab eo animus, qui vitam illi reddit, separetur, ita animus sua vita priuatur, si Deus, qui ipsius vita est, ab eo discedat. Egregie itaq. D. Greg. in illa psalmi verba. *Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi*, inquit, quid infelicius? *viuebam olim Deo, mortuus sæculo, nūc ē cōtrario mortuus Deo, mūdo uiuo*. Quid enim est peccatum, nisi mors? hinc etenim scriptum est. *Nō est in morte, qui memor sit tui & iterum intrauit mors per fenestras nostras*. Mors namq. est, quæ animā à Deo separat, sensuū internorum intercludit officia, diuinam deturpat imaginem. Qui sic moritur, in sepulchro conscienciæ tumultatur, ligatur concupiscentiarum institis, à conspectu Dei proijcitur, duritio operitur, lapide iniquitatis intus clauditur.

HINC etiam Apostolus scripsit ad Romanos. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Quid sit autem viuere secundum carnem, ex eiusdē Apostoli verbis facile constare potest. *Manifesta inquit, sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, imunditia, impudicitia, luxuria, idolorū seruitus, inimicitia, cōtentiones, emulationes, ira, rixæ, dissensiones, fæta, inuidia, homicidia, ebrietates, comestiones, & his similia*, inquit ergo Paulus. *Si secundum carnem vixeritis, moriemini*. Cū enim huiusmodi operibus lethiferum peccatum coniungitur, quasi pugione quodā animus confoditur, cuiusq. vita extinguitur.

IDEM cōprobat. D. Iacobus dicens: *Vnusquisq. tentatur à concupiscentia abstractus, & illektus, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero cum consumatum fuerit, generat mortem*. Duo in his Apostoli verbis indicantur. Primum quis animam occidat, & quo pacto. Secundum qua ratione animus intereat, & quidem concupiscentiam hominis docet Apostolus esse homicidam animi, appetitus enim hominis ipsi homini mortem infert, cum eum lætitia, ac voluptate videtur afficere, à concupiscentia, inquit abstractus, & illektus. Ecce vobis quomodo necem illi molliatur. Abstractus, inquit S. Thomas, à bono incommutabili, & illektus ad bonum commutabile, ex quo peccatum oritur, ex peccato vero tristis miseraq. animi interitus proficiscitur.

HINC illum sacræ scripturæ locum intelligemus, vbi dicitur: *Filius vnus anni erat Saul, cum regnare cœpisset, duobus autem annis regnauit super Israel*. At quo pacto verum hoc esse potest, cum

Qggg

ex

680 FERIA. 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMÆ

Act. 12. nam. 21. ex eisdem sacris litteris constat, Saulē quadraginta annis regnum, imperiumq; tenuisse. Si quadraginta annis (D. Luca attestante) imperium tenuit, quo modo hic duobus annis regnasse dicitur? Respondet D. Hieron. Sic erat Saul innocens, quando regnare cepit, sicut filius est vnius anni, & in eadem innocentia duobus annis regnasse dicitur. Hæc ille, itaq; iuxta sacræ scripturæ phrasim non perfectæ vitæ dicitur nisi illa, quæ cum animi vitæ coniungitur. Iustus igitur, cuius mentem Deus maximus colit, verè dicitur vivere, mori vero dicendus est, cuius animus Deo, eiusq; cœlesti gratia priuatur.

Matth. 8. num. 22. Luc. 15. QVO circa humani generis assertor peccatores mortuorum nomine nuncupare solet in euangelio, cum enim quidam eorum, qui in eius se disciplinam volebat tradere, ab eo potestatem peteret eundi ad parentis corpus in sepulchro condendum. Respondet illi Christus. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Id est qui animi vitæ orbatu sunt sepeliant eos, qui vitæ corporis functi sunt. Cum item de filio prodigo loqueretur dixit fratri maiori natu. *Frater tuus hic mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est.* Et quidem cum mortuus dicitur, sermo est de prodigo illo, dum flagitijs libidini, ac voluptati se totum dederat, quanuis enim tunc videretur sibi late, iucundeque vivere, eo tamen tempore mortuus esse assertur.

D. Thom. 1. 2. q. 72. art. 5. IDEM discrimen docet D. Thom. versari inter peccatum mortale, & veniale, ac inter mortem & ægritudinem. Aegritudo enim non est mors, disponit tamen ad mortem, sic etiam veniale delictum non infert animo mortem, sed ad eam disponit. Peccatum autem mortale mors, inquit, est animæ, quia per eum auertitur homo à Deo, cui vnitur per charitatem.

Ecc. 21. num. 2. Propter tantum ergo lethalis peccati damnum, admonet spiritus sanctus. *Fili quæsi a facie colubri fuge peccata, & si accesseris ad illa suscipies te, dentes leonis dentes eius interficient te. Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas, plaga illius non est sanitas.* Quali à facie colubri, inquit, satis enim est dixisse, colubri, ut eius vulnus mortiferum esse plane cognoscamus. Quoniam ut ibidem dicitur. *Non est caput nequius super caput colubri.* Pungit aliquem coluber, seu vipera, neq; aliqua fere cicatrice corpus afficit, sed mortiferum virus cordi inijcit, quod illico mortem infert. Sic etiam peccatum cum hominem percutit, nullam videtur cicatricem inuere, suauis enim voluptate occidit, & sæpe cum impius scelera gra

uia

Contio prima.

681

uia cōmiserit, lætus atq; hilaris inquit. *Peccavi, & quid mihi accidit triste,* illius tamen veneno cor, animusq; petitur, misereq; occiditur. Deinde dicitur. *Dentes leonis, dentes ipsius.* Quibus verbis peccati feritas ostenditur. Leoni enim dentes sunt fortissimi quibus durissima etiam ossa comminuit, ita flagitium non solum animo vitæ adimit, sed & vires omnes videtur auferre. Deniq; quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas. Culpæ enim ictus eiusmodi est, ut duplici ex latere hominem perat. Quanuis enim verum sit, animam ab eo præcipue vulnerari, ipsum etiam corpus ab eadem percussione læditur, quippe quod simul cum ipsa anima æternis cruciatibus addicitur. Quod quidē vulnus adeo graue est, ut solū præ potēs Deus curationē illi possit afferre cōtingere profectopotes, ut homo viperē veneno infectus aliquo antidoto sanetur. Ossa etiā à leonis dentibus perfracta aliqua hominum arte valida, firmaq; reddi queunt: vulnera item per romphæam bis acutam inflicta ab egregio aliquo chirurgo sanari possunt, & corpus plagis, vulneribusq; confosum potest in pristinam valetudinem restitui, si à perito aliquo chirurgo curetur. Vulneri vero à peccato incussio nullum remedium adhiberi potest in terra nisi à Deo proficiscatur. Quod si quis hoc vulnere, ac veneno culpæ moriatur, nulla omnino expectari poterit medicina.

FVGITE ergo peccatum magis quam à facie colubri, animiq; vitam summo studio, maximaq; diligentia tuemini, hæc enim vita, quæ gratia, & charitas est si in nobis conferuetur, cœlestis vitæ gloriam, nullis vnquam sæculis perituræ consequemur.

Secundus discursus ostendit quam sit
pertimescenda mors
animi.

Thema.

Lazarus mortuus est, &c. Ioan. 11.

DIXIMVS ex sanctorum patrum testimonijs. in Lazaro corporali vitæ functo, animi mortem significari, hæc autē mors, quantum afferat detrimentum, quamq; timenda sit, in præsentī discursu videamus.

NIHIL sane est, quod ardentiori amore prosequamur, quam vitam

vitam, neq. quod maiori odio detestemur, quam mortem. Quod quidem luculente D. August. expendit in hunc modum: Quid nō facit homo sub mortis periculo constitutus? Gladio impendente ceruicibus prodiderunt homines, quidquid sibi vnde viuerent reseruabant. Quis non continuo prodidit, ne percuteretur, & post proditionem fortasse percussus est? quis non, vt viueret continuo perdere voluit, vnde viueret, eligens magis vitam mendicantem, quam celerem mortem? cui dictum est, nauiga ne moriaris, & distulit? Cui dictum est, labora, ne moriaris, & piger fuit? Hæc ille.

HINC facile colligi potest, quanti æstimari debeat animi vita, cum eā, qua corpus viuit, tam longo interuallo superet. Quamquē horribilior sit mors animi quam corporis. Etenim mors corporis timorem, & horrorem incutit, quia vita hominem priuat. Mors, inquit Philosophus, maxime omnium est terribilis: quoniam est vltimum vitæ, id est, est amissio vitæ, & ea ratione maximum omnium malorum malum dicenda est. Egestas quidem spoliatur hominem diuitijs, dedecus honore, ægritudo valetudine, mors autem vitam illi eripit quæ præstantius bonum est, quam diuitiæ, honor, vel valetudo. Quod si magnum reputatur damnum, cum quis oculis, lingua, auribus ve priuatur, quod erit mortis malum, quo auditus, visus, lingua, & reliqua omnia huiusmodi bona amittuntur? Iure igitur Aristoteles dixit, mortem omnium esse maximè terribilem. Sed profecto nequaquam ille nouit spirituales animi interitum, hunc enim si sua assecutus esset cognitione, nullo modo corporis mortem supremum omnium malum appellasset, tanto enim peior miserabiliorq. est priuatio aliqua, quanto bono quo priuatur melius et felicius est, in morte autem corporis ipsum corpus anima duntaxat orbatur, anima vero cum interit, summo, ac maximo Deo priuatur, quid igitur perniciosius? quid detestabilius, aut magis formidandum, carere hominem anima, an ipso immortali Deo priuari? Et quidem hæc immortalis Dei amissio tanta est, vt à nullo homine, neq. ab ipsis diuinis mentibus omnino comprehendere & explicari queat. Eo enim vt cepimus dicere grauior est alicuius rei iactura, quo maius in ea bonum deperditur, & ea ratione maior existimatur amissio valetudinis, quā fortunarū quia præstantius bonū in valetudine, quam in fortunis sitū est. Perniciosior itē est vitæ, quā valetudinis iactura, cū vitæ excellentius quid sit, quā ipsa valetudo, si ergo bonū quo priuatur homo: cū animi morte afficitur, immensum, atq. infinitum est, cum sit ipse met infinitus Deus, quanta, quamq. formidanda erit huiusmodi amissio? quis eam animo,

mo, aut cogitatione complecti poterit.

CVM præpotens Deus magna Israelitis supplicia miniraretur, illud tanquā omnium maximum proposuit. *Va*, inquit, *eis, cum recessero ab eis*. Cum alibi etiam grauissimas minas iactauit, maximumq. illis terrorem inferre voluit, in has voces prorupit. *Erudite Hierusalem, ne forte recedat anima mea a te*. Hæc igitur Dei ab anima separatio est ipsa mors animi, quæ tantū, tamq. horribile malū est, vt nō sit æque graue, eternas omnium dānatorum pēnas acerbissimosq. sanctissimorū martyrum cruciat⁹ perferre, quā hac diuinā vita priuari.

DEINDE vitam animi longe excellentius bonum esse, quam vitā corporis: ex eo perspicui potest, quia vita corporis cōmunis est nobis: cum reliquis animantibus rationis expertibus, superna autē vita, qua animus fruitor, diuinarū mētū ipsiusq. supremi Dei similitudinē gerit. Est enim vita gratiæ, quæ quidē est participatio naturæ diuinæ, vt omnium theologorū schola cū D. Thom. docet. idem etiā doctor angelicus, inquirens, vtrū Deus sit causa gratiæ, inquit Donū gratiæ excedit omnem facultatem naturæ creatæ, cum nihil aliud sit, quā quædā participatio diuinæ naturæ, quæ excedit omnē aliā naturā, & ideo impossibile est, quod aliqua creatura causet gratiā: sic enim necesse est, quod solus Deus deificet, cōmunicādo cōsortiū diuinæ naturæ: per quandam similitudinis participationē. sicut impossibile est, quod igniat nisi solus ignis. Hec est verissima D. Thom. theologia, ex qua habemus, gratiā esse deificā, vt ita loquar, & supernaturalē vitā animi, quā solū præpotens Deus cōmunicare potest. Hæc igitur diuinā vitā lethale peccatū adimit: ex quo colligi potest, quātū sit in animi morte malū, cū in ipsius vitæ tantū sit bonū, & quāto deterior, ac detestabilior sit huiusmodi mors quæ celesti vitæ priuat, quā ea, quæ vitā homini, canibusq. communem aufert.

ILLVD præterea incommodum in morte corporis cernitur, vt hominem quantumuis pulchrum, egregia, atq. eleganti forma præditum, factum, ac deformem reddat, ipsiq. sibi familiaribus formidabilem. At si oculis cerneretur demortui animi turpitudine, ac deformitas, nō dubito, quin illius seditate deterriti eius aspernaremur aspectū, hæc enim mors tetrum animū dæmonisq. seditate simillimū efficit. Nā quid aliud nisi mortifera culpa dæmonē turpē ac fœdū reddidit, quā si ille nō cōmisisset, venustissimus quidā angelus existeret. Quod si vnica duntaxat culpa dæmonis deformitate, pulcherrimā mētē affecit, quā terram, fœdā, ac sordidam animam tot, tantaq. peccata reddent? egregie descripsit huiusmodi animā

Osca. 9.
num. 15.
Ier. 6. n. 8

12. q. 110
4. 3. 4.
1. 2. q. 112
ar. 1. 6.

684 FERIA 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

euangelicus ille vates Esaias, cum de Iudæa loquens, flagitiosi ho-
minis animum ita depinxit. *Erit cubile draconum, & pascua struthio-
num, & occurrenti demonia, onocentaurus, & pilosus clamabit alter ad
alterum, ibi cubavit lamia, & inuenit sibi requiem: ibi habuit foueam eri-
cius, & enutruuit catulos & circumfodit, & fouit in vmbra eius. ibi con-
gregati sunt milui alter ad alterum.* Diuus Greg. vult in his feris, atq,
animantibus varia flagitiorum, ac demonum genera significari. Vi-
cemus itaq, animam scelerum maculis affectam Demonum esse do-
micilium, ac deinceps inferorum locum eam merito appellabimus.
Quid enim in inferis inueniemus, nisi dæmones, culpas, pœnasq,
damnatorum? Quæ omnia in improborum animis reperiemus,
qui non solum culpis, sed etiam grauissimis propriæ conscientiæ
pœnis, ac stimulis agitantur, ab ipsisq, demonibus incoluntur. Et
enim vbi primum Deus animam deserit, efficitur illa dæmonū spe-
lunca, & ingressi habitant ibi, si igitur talis anima inferorū sedes est
quid potest esse illa deformius?

ITEM, non solum mors aufert venustatem, ac pulchritudinem,
sed omnes sensus, ac potentias, omnesq, facultates, quas toto vitæ
tempore homo industria, ac labore comparauerat, sed longe ma-
ius damnum est illud, quod à peccato infertur, quod quidem occi-
dens animam, non modo gratiæ decore priuat, sed Dei etiam amici-
tia, charitate, alijsq, bonis diuinis, nec non & omnibus meritis, quæ
dum spiritali vita fruebatur, opera, studio, diligentia, auxilijsq, ce-
lestibus acquisierat. Atque iccirco Deus optimus maximus dixit:
*Si auerterit se iustus a iustitia sua, omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non
recipiantur.* Quæ verba explicans Diuus Thomas, ait. Res viuæ
per mortem perdit operationem vitæ. Vnde per quandam similitu-
dinem dicuntur res mortificari, quando impediuntur à suo proprio
effectu, & operatione. Effectus autem operum virtuosorum, quæ
in charitate fiunt, est perducere ad vitam æternam, quod quidem
impeditur per peccatum mortale sequens, quod gratiam tollit. Et
secundum hoc opera in Charitate facta mortificata dicuntur per
sequens peccatum mortale: summum profecto peccati detrimen-
tum, quo non solum gratia, sed ipsa gloria, quæ meritorum iure de-
beatur, simul amittitur. Quod si quis celesti beatitudine fruente,
eam, quam adeptus est gloriam, adimeret summum illi damnum in-
ferre fateremur, maximum etiam dicendum est illud, quod homi-
ni iusto ipsum peccatum affert. Quemadmodum enim fere æquæ

incōm-

Concio prima. 685

incommodum illi regi fieret, a quo regnum, quod re possidebat,
auferretur, ac illi, qui cum nōdum hæreditatem regni adiunxisset, e-
tamen priuatur, cui certissimo hæreditatis iure succedebat, sic eti-
æquale quodammodo detrimentum fit iusto, ac beato, cum ei cœ-
lestis beatitudo eripitur, quam & iustitiæ, & hæreditatis iure era-

ALIO etiam modo mors corporis hominem lædit, animi siqui-
dem illum motu, omniq, actione, atq, operatione priuat. Mag-
na sanè miseria, sed multo maiore à peccato afficimur, quod quidē
omnino impedit, ne homo cœlestium rerum negotijs occupetur,
aut in his, quæ ad animi salutem, ac beatitudinem promerendam
pertinent, motum, gressum ve faciat. Quamobrem scelerati homi-
nis opera mortua appellat Apostolus. *Sanguis, inquit, Christi emun-
dabit conscientias nostras ab operibus mortuis.* Quem locum sic inter-
prætatur D. Thomas. Res dicitur viuæ, quando habet officium pro-
priæ virtutis, à quo cum deficit, dicitur mortua, opera autem nostra
sunt ordinata ad beatitudinem, quæ est finis hominis, & ideo quan-
do non ducunt ad beatitudinem, nec ordinari possunt dicuntur
mortua, & hæc sunt opera facta in peccato mortali. Hoc sacræ
theologiæ principium, sacer ille doctor gentium Paulus verbis au-
gebat cum ait. *Si linguis hominum loquar, & angelorum, charitatem au-
tem non habeam, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tintiens.* Id est
si orbatus sim charitate, quæ animi vita est, (qui enim non diligit) in-
quit discipulus ille dilectus) manet in morte) licet angelorum, homi-
numq, linguis concionem habeam, nullum maius emolumentū
id mihi affert, quam cymbalo sonitus quantunvis vehemens, quod
sine vlla prorsus vtilitate ipso sono frāgitur, vel decurtatur. Qua-
re merito subdit Apostolus. *Si habuero prophetiam, & nouerim myste-
ria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes
transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum, & si diliribue-
ro in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meū
ita ut ardeat, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Floreat
igitur quis Diui Pauli doctrina, Apostolorum linguis, sapientia,
quæ prophetarum, sit in elargiendis eleemosynis liberalissimus,
clarior miraculis quam Diuus Petrus, fortior in tormentis subeun-
dis, quam Laurentius, & reliquorum martyrum cruciatus constan-
ti animo toleret, si tamen diuina gratia careat, nullum præmium
his omnibus rebus in beatitudine cōparabit. At si gratia, & charita-

Rrrr

te

Ad Heb. 6.
& 11.
Super. ad.
Hebr. 6.
lett. 6.

1. Corin.
13. nu. 1.
Ioan. 3. nu.
14.

686 FERIA. 6. post. 4. Dominio. quadragesima.

te præditus sit, studio quoque opere æternam, cœlestemque, remunerationem merebitur. O magnam hominum inconsiderantiam! O incredibilem temeritatem! Quis enim si attente secum, consideraret, quavis lethali culpa tantarum rerum iacturam fieri, adeo temere sceleribus, flagitiisque se totum committeret?

SED certe nullus dicendi finis esset, si reliqua omnia mala, quæ mors animi secum affert, explicanda mihi essent in præsentia. Paucis tamen illa regius ille vates videtur explicuisse, cum ait: *Mors peccatorum pessima*. Non dixit, mala, non peior, sed pessima. Triplici mortis genere peccator afficitur, tum temporali in hac vita, tum etiam æterna in inferis. Deinde vero gratiæ vita privatur, quæ sane mors initium habet in hoc sæculo, assidua tamen continuatione in futuro perseverat. Et quidem prima mors, quæ naturalis dicitur, mala est. Secunda vero peior, quippe quæ æterna est tormentorumque plena. Tertia denique, quæ a peccato infertur, merito, iureque optimo: propter ea, quæ paulo altius diximus, pessima appellatur.

RESPICITE ergo tandem per Deum immortalem, mundani ac scelerati homines, & attentis animis considerate, quanta vobis metipsis incommoda, ac detrimenta, peccando comparetis, ne vestrum animum ita misere interficiatis, quod si iam vita privatus est ad hominum Servatorem confugite, clemens enim est, & ad miserendum propensus, & ab ipso qui Lazarum reuocavit ad vitam summis contendite precibus, ut vobis etiam gratiæ vitam restituat sempiternamque beatitudinem condonet.

Concio secunda. 687

CONCIO SECUNDA.

Primus Discursus, in quo explicatur animam a solo Deo posse reuocari ad vitam, eaque de causa obligari homines ne eum sceleribus offendant.
(.)

Them.

Vado ut a somno excitem eum.

Ioan. 11.

IN sacra Regum historia fertur, missum esse Giezi ab Eliseo propheta, ut puerum quendam ipsius prophetae baculo a mortuis excitaret. Abijt ergo Giezi, & posuit baculum super faciem pueri demortui, non tamen ille ad vitam redijt, donec ad eam sanctissimus ipse vates puerum reuocavit. In quo quasi adumbratum esse videtur non Dei ministros, non Prophetas, non cœlites ipsos sufficere ad vitam mortuo animo restituendam, sed necessariam esse præpotentis Dei operam, ut anima peccati vulnere interfecta resurgat.

HOC sibi voluit Regius ille vates, cum ait: *Deus noster Deus saluos facienti & Domini Domini exitus mortis*, ubi Divus Augustinus. Multum, inquit commendatur gratia, quis enim saluus esset, nisi ipse sanaret? illud autem *Domini Domini exitus mortis*. D. Hieronymus. vertit ex Hebræo Domini Dei mortis egressus, & exponens hoc ipse ait. Diaboli introitus est mortis, Dominus vero eam educit. Sed considerata est repetitio illa Domini Domini, ubi diuinum quoddam mysterium latet. Nam in Hebræo primo loco Domini ponitur nomen illud excelsum, & ineffabile tetragrammaton, quod Dei substantiam, & ab omni concretione seiunctam signifi-

2 Rrrr cat

688 FERIA. 6. POST. 4 DOMINIC. QUADRAGESIMA

cat Secundo loco ponitur dignissimum illud ac celebre nomen Adonai, significatque commune imperium, quo omnibus rebus præest, & dominatur. His duobus præclaris nominibus nuncupatur Deus a propheta, cum de illo tanquam de humanæ salutis auctore tractat: ac si diceret Tetragrammaton, & Adonai est proprium feruare nos à morte, à peccato, & damnatione. Atque, ideo loquens Ieremias de Christi Domini in terras aduentu, ac de diuino Seruatoris nostri nomine sic ait *In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter & hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster* Hebræus vertit, & hoc est nomen, quod vocabunt eum Tetragrammaton. Ac si diceret, Deo quatenus ineffabili, & excellentissimo, competit animam à peccato eripere, illamque ad vitam æternam traducere, nec alicui tanta vnquam fuit cõcessa potestas.

Ierem. 23

Apoc. 1. n. 18.

ITEM quidam Angelus sub Christi nomine dixit D. Ioanni. *Eccce, inquit, ego sum viuens in secula seculorũ, & habeo clauis mortis, & inferi* Habeo, inquit, clauis mortis, ipse enim solus vtitur clauibus suæ omnipotentia, quibus aditus ad mortem intercludi, pate fieri ve potest. Neque, solum habet clauis huius vel illius mortis, sed cuiuscunq, tam illius, quæ corpori vitam adimit, quam eius, quæ animum vita priuat, ipsa enim potest quatrduanum Lazarum ab inferis reuocare, & Saulum etiam, latronem, & Magdalenam, pluresq, alios longo tempore spiritali vita functos è mortis faucibus eripere, & in iucundissimam diuinæ vitæ lucem vindicare. Quod si Christus Dominus has mortis clauis alicui ad aperiendũ concesserit, poterit ille quidem diuina virtute fretus, oppilatas mortis fores referare, non inquam virtute propria, sed diuina qualis sacerdotibus ecclesiasticis est concessa.

Exec. 37

EGRÉGIE hoc expressum esse videtur, cum immortalis Deus prophetam, illum ad campum siccis ossibus plenum, educens, dixit illi, *Eius hominis, putas ne viu. ni ossa ista ui vates respondit, Domine Deus tu nosti.* Ac si diceret, ignoro prorsus qua ratione, qua hominum industria, ac potentia, quibus ve viribus, demortua ossa possint ad vitam reuocari, quod tamen tu optime nosti. Iubet illico Deus, ut propheta alloquatur ossa in hunc modum. *Ossa ariua audite verbum Domini. Hec dicit Dominus Deus ossibus his, ecce, ego intro mittam in vos spiritum, & viuetis, & dabo super vos nervos, & succrescere faciam carnes, & superextendam super vos cutem, & dabo vobis spiritum, & viuetis, & scietis, quia ego Dominus.* Quæ verba, ut primum

Concio secunda 689

Ab Ezechiele habita sunt. Accesserunt ossa ad ossa, vnũ quodq, ad iuncturam suam, & super ea ascenderunt nervi, & carnes, & extenta est in eis cutis desuper, itaq, ad vitam illis restitutam, id solum supererat, ut spiritu ea fouerentur. At tunc dixit dominus propheta. *Vaticinare ad spiritum, & dices ad spiritum* Cominia hæc sunt sacra scriptura verba. *Hec dicit Dominus Deus. A quatuor ventis veni, & insuffla super interfectos istos, & reuiscant.* Quod cum sanctissimus vates effecisset, ad vitam illa corpora redierunt. Hanc historiam quasi tropologice explicans D. Hieron. inquit. Nos autem spiritaliter post crucem Domini Saluatoris hæc completa memoramus, & quotidie fieri in his vel maxime, qui instar Lazari peccatorum suorum fascijs colligati ad vocem domini suscitantur: intrante enim spiritu gratia, & porrigente domino manum, de profundo inferi liberantur. Hæc ille. Nonne animaduertitis, cum de resurrectione sermo fieret, ignarum se vatem, & nulla virtute præditum fateri, ipsumq, Deum ad diuinũ spiritum huiusmodi opus reijcere. Itaq, quamvis propheta vocem emisisset, ut ossa illa viuerent, diuinus tamen spiritus fuit, qui præcipue illa ad vitam reuocauit. Quo quidem docemur nullum sine speciali Dei opera à peccatorum morte ad vitam gratia posse resurgere.

Hiero. ibi.

QUA propter Israël alloquitur Dñs, dicens *Perditionis Israel, ex te iactum modo in me auxilium tuũ.* Ac si dicat, ut interpretatur Rupertus. Tu ipse perditionis tuæ causa es, tu tibi perditionem thesaurizasti, recedendo à me, qui solus tibi poteram, & consueueram auxiliari & nusquam tibi auxilium est, nisi apud me, si egeris penitentiam. Quæ verba verum quidem habent in animi morte, vitæque restitutione: potest enim quis peccare non tamen se à peccatis, nisi Deo præcipue auxiliante, expiare. Sicut potest quis graui se vulnere afficere, vitamq, sibi adimere, nequit tamen ipse ad eã redire, & vitam corpori restituere, nisi Dei opera, auxiliumque præstetur. Et quidem animi mors habet se velut ostium quoddam quod a quolibet obserari posset, referari tamen nequit, nisi ab eo qui clauem habet, sic etiam licet quiuis possit nobis ianua animi aperire, at solus ille aperire potest, quem diximus, habere clauis mortis & cuius sum exitus mortis. Perpende igitur mortalis homo, quanto feriaris vulnere quantoq, afficiaris incommodo, cum scelus aliquod committis, cum præpotens solus Deus illi possit remedium aut curationem asserre.

Ose. 13. n. 9. Rupert.

690 FERIA. 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

AT, dices, satis mihi est, Deum nosse ac posse mihi medicinam adhibere, & a mortuis me suscitare, ut intelligam me salutem, ac vitam adeptum esse. Sed his verbis tuæ dementiæ te conuincam; Dementis enim, & infani hominis est, eum maledictis lacessere, offensusq; lædere, qui solus potest offensam remittere, veniam concedere, vitam, salutemq; donare. Sed quanta Deū offensa afficias, quantumq; illum ad iracundiam prouoces, cum lethalia flagitia committis, ex D. Pauli verbis coniectaberis, qui cum peccatore loquens, ait. *Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizasti tibi iram in die ire, & reuelationis iusti iudicij Dei.* Eandem de flagitiis detulit querelam supremus Deus, dicens. *Ipsi me irritauerunt in vanitatibus suis, & ego in gente stulta irritabo illos, ignis succensus est in facie mea, & ardebit usq; ad inferni nouissima.* Peccata enim non solum irritant Deum ad iram, sed ad furem, ignisq; supplicium de illis sumendum. Hanc summi Dei in sceleratos homines iracundiam explicuit propheta, de ipsis peccatoribus dicens. *Tentauerunt, & exacerbauerunt Deum excelsum, & testimonia eius non exquisierunt.* Id est, quia testimonia eius non custodierunt, exacerbauerunt eum. Sed considerate verbum exacerbauerunt, significat enim, incitare aliquem grauius ad iram, illiq; bilem commouere, amaritudine eius animum afficiendo.

HOC animaduertere, & cogitare, animo debent ij, qui effrenate suis voluptatibus inferuientes, certò sibi veniam, beatitudinēq; pollicentur, reiicientes suam salutem in solam Dei misericordiam. Qui sane valde timere debent, ne cum tot, ac tantis flagitijs diuinam clementiam irritauerint, neq; obdierint Dei voci, saepe clament. *Lazare veni foras.* Pertimescant inquam ne ad inferos mittentur, detrudantur? Ille autem diuinæ pietati, ac clementiæ merito cōfidat, qui flagitiosam vitam detestatus, honestam sequitur, & turpitudine relicta, magna animi deliberatione totum se Deo tradidit, & vni se virtuti penitus dedit. Eia igitur auditores, si hoc vestris animis consilium, si huiusmodi propositum suscepistis, pergite per Deum immortalem, quod si non ad vitam gratiæ omnino rediistis, confugite ad Seruatorem nostrū Iesum, qui Lazarum, quatuor dierum à mortuis excitat, ut tanquam verus Eliseus vobis coniunctas animam ad vitam reuocet. Tu vero sanctissime spiritus, respice tot ossa arida in latissimo mundi campo iacentia, & vitam illis restitue, nullus enim alius præter te, qui vita es, potest de mortuam animam suscitare.

Concio secunda.

Secundus discursus, in quo explicatur, Deum non solum velle, ut flagitiosus egregia aliqua opera exequatur, sed etiam ut a turpi viuendi statu omnino abducatur.

(?)

Thema:

Lazare veni foras.

Ioan. 11.

QUEMADMODUM mors Lazari hominem spirituali vitam functum significauit, sic tumulus, quo Lazarus sepultus est, peccatoris stratus, in quo ille misere iacet, ostendit, à quo vult Deus opt. Max. ut decedat ille, qui ad vitam rediturus est. Huic ex Christi Domini verba dicuntur. *Lazare veni foras, & a flagitioso viuendi strato in quo sepultus es egredere.*

ID etiam sibi voluit Apostolus, cum ait. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Non præbet Deus vitam lucē, nisi ei, qui surgit, & exurgit à mortuis, id est, ab operibus mortuis, ut exponit D. Thom. Alioquin in tenebris, & caligine manebit sepultus homo, qui à Deo vocatus, illi non assurgit.

ALIQUI sunt qui manum è sepulchro educunt, ut opem pauperi ferant, sed perstant in flagitijs. Alij in alterum latum se vertunt, relinquentes eam peccatorum viam, quam ingressi fuerant, aliam tamen turpem ac flagitiosam suscipiunt. Nonnulli vero Dei vocem audientes caput extollunt, honestam vitam appetentes, sed non omnino surgunt è sepulchro. Alij deniq; omnino surgunt, & stantes paulisper, illico iacent ac recumbunt. Nihil igitur horum satis est, ut peccati morte interfectus ad iucundissimā gratiæ lucē reuocetur; nō enim ad id recta desideria studiosaq; opera sufficiunt, nisi etiā flagitiosus viuendi status relinquatur.

Ephes. 5.
num. 14.
S. Tho. ibi.

692 Fer. 4 post. 4. Dominica. quadragesima.

Esai. 58.
num. 3.

Hier. ibid.

Abstinebant se à cibis Israelitè, eorum tamen abstinentiam as-
pernabatur Deus, ad quem illi quere monias deferentes dicebant.
Quare ieiunamus, & non aspersisti, humiliuimus animas nostras, &
nescisti. Quibus huiusmodi responsum datū est. *Ecce in die ieiunij*
vestri inuenitur voluntas vestra. Hoc est, inquit D. Hieronymus, vt
non Dei, sed vestram faciatis voluntatem. Vnde & in eodem loco
de ipsis dicitur. *Me etenim de die in diem querunt, & scire vias meas*
volunt, quasi gens, quæ iustitiam fecerit, & quæ iudicium Dei sui non de-
reliquerit. Sed quid est, sic querere, & velle scire vias Domini?
Idem Hieronymus hoc proprie, inquit, Iudæis conuenit, qui per
singulos dies currunt ad synagogas, & legem Dei meditantur, sci-
re cupientes, quid Abraham, Isaac, & Iacob, quid & cæteri sancto-
rum fecerint, & libros prophetarum & Moyli reuoluentes memo-
riter, dicuntque diuina mandata: quibus recte illud aptari potest:
Querent me mali, & non inuenient. Hæc Diuus Hieronymus.
Hi sunt ergo, qui dicuntur apud Esaiam, querere Dominum,
quasi gens, quæ iustitiam fecerit. Ex quibus verbis fit, non
satis esse, dare operam sacris litteris, diuina mysteria cog-
noscere, ieiunijs, prænisque voluntarijs corpus macerare, &
Deum ipsum querere, nisi iustitiam etiam sequamur, & flagitiosa vi-
uendi via relicta, ad honestam nos vitæ rationem referamus.

Exod. 8.
num. 26.

HOC quidem consilium excogitauit humani generis hostis, ad
decipiendos animos, quibus studiosa aliqua opera exequi conce-
dit, vt tranquille, placideque viuant, ita tamen vt à turpi viuendi
instituto non decedant. Idem consilium à Pharaone inuentum
est. Cum enim Israelitè moleste ab eo peterent facultatem, facien-
di sacra Deo in solitudine: eam illis hac ratione concessit. *Ite, in-*
quit, & sacrificate Deo vestro in terra hac. Vbi interlinealis habet:
Nolebat eos ire, quo dicebant, ne longe à se recederent, eodem
etiam modo, cum animaduertit Dæmon sceleratum aliquem homi-
nem conscientie stimulis agitatū, velle Deum colere, & diui-
no se obsequio tradere, pro viribus ipse contendit, vt licet pec-
cator sacra Deo faciat, illumque diuinis honoribus prosequatur,
permaneat nihilominus, in Aegypto in suæ vitæ turpitudine per-
sistens. Permittit sane, vt fecerator subueniat pauperi, egenorum
que miseriam subleuet, non tamen, vt iniuste parta restituat, & pe-
cuniam soluat creditoribus, concedit ei, qui effrenatæ libidini in-
seruit, studiosis affici desiderijs, & aliquas ad Deum preces funde-
re

Concio secunda.

693

re, impedit tamen a turpitudine vitæ ad honestatem illum reuoca-
ri. Non multum laborat si iracundus, ac vindictæ cupidus huma-
num se, ac benignum reliquis præbeat, dū tamen iniuriā ab aliquo
acceptam condonare nolit. Neque studium, & operam suam ponit
ne iuuenis indulgentiæ, lauticiæ, ac vanitati deditus concionibus,
sacrisque intersit, dummodo cum in medio Aegypto suæ cupidita-
ti inferuentem habeat. Ad rem nostram facit, quod S. Anselmus
refert in libro de Simili. c. 189. de quodam puero, qui auriculam fi-
lo alligatam manu tenebat, quam aliquādo laxius permittebat ire,
aus vero fugam capere volebat, sed puer filum & auem ad se re-
trahebat. Ingēs gaudiū & magnum risum hoc puero præstabat. In-
tuebatur hoc S. Anselmus, & dixit simili modo iocatur diabolus
cum hominibus multis, quos irretitos suis laqueis tenet. Sūt enim
quidam peccatores malæ consuetudini addicti. his contingit ali-
quando cū sua facta cōsiderant, flere, sed quia prauo vsu irretiti ab
hoste tenentur in eadem via deiciuntur. Hæc ex Anselmo.
Horum igitur peccatorum qui non omnino peccata deserūt Deus
lachrymas & opera bona ad iustificationem non accepit. Non
nulli versabantur in Hierusalem, qui cum magnis sceleribus essent
astrecti, sacra tamen in templo immortalī Deo faciebant. Quibus
Dominus dixit. *Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum & ple-*
nus sum: volocautis arietum, & adipē pinguium, & sanguinem vitulorum
& agnorum, & hircorum nolui. Ne offeratis vitra sacrificium frustra, in-
censum abominatio est mihi, &c. Facti estis mihi in satiētiā. Nequa-
quam dimittam peccata vestra, & cum extenderitis manus vestras, auer-
tam oculos meos a vobis, & cum multiplicaueritis orationem, non exau-
diam vos. Manus enim vestra sanguine plene sunt. At, quid hoc sibi
vult? Nunquid non sunt Deo grata sacrificia? Non ne illi placent
hominum preces? Ipse quidem & sacrificia, & orationem instituit,
eaque a nobis exigit, qua igitur ratione illa sic Deus aspernatur?
D. Hieronymus in hunc locum ait: Potest hoc & de his accipi, qui
cum Dei præcepta non faciant, donis varijs, ac muneribus Deum
redimere posse se credunt, sed certe iisdemmet Deus huius rei cau-
sam clare proposuit, cū dixit. *Manus enim vestra sanguine plene sunt.*
Et quidem cum famulus horrida, immundaq. manu cibum etiam
suauissimum tibi ministrat, saltidio, & offensione quadam illum
spernis, sacrificia, preces, aliaque huiusmodi religionis opera præ-
clara sane sunt, sordida tamen, & immunde impiorum manus, qui-
bus

Esai. 1. n.
11.

Hier. ibid.

694 Fer. 6. post. 4. Dominica. quadragesima.

bus ea Deo offeruntur. Quare mirum non est, si illa purissimus Deus detestetur.

Ezech. 37
num. 10.

SED remedium quo nobis utendum sit, ut nostra sacrificia grata sint, ac iucunda Deo, ipsemet eodem in loco adhibuit subdens. *Lauami nigrum estote. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersa, discite bene facere, &c.* Quod etiam paucis Christus Dominus dixit in hodierni euangelij historia, cum ait. *Lazare veni foras.* Ossa illa, quae vidit Ezechiel, ad vitam reuocari, non solum surrexerunt, & supra pedes steterunt suos, sed etiam egressa sunt e loco ubi iacebant mortua. Hoc etiam modo redeundum est nobis ad vitam, relinquenda enim est iniqua viuendi ratio sumenda sunt arma, quibus celestem illam ciuitatem debellemus. Idcirco clamat hodie humani generis vindex, & magna vocis contentione dicit. *Lazare veni foras.* Veni igitur foras, perditissime homo, egredere e peccati sepulchro, relinque flagitiosam, quam ingressus es viam, detestare turpem viuendi rationem, quam tot annis tenuisti, relinque linteum funebre, quo inuolutus es, fuge faetorem sepulturae, & squalorem, ac tenebras in quibus iaces & toto te animo ad Deum conuertens, & ad meliorem vitae frugem recipiens, piam, ac religiosam viuendi normam sequere. A daemone castris ad Christianam militiam transfuge, a tenebris ad lucem, a peccato ad gratiam redi, ac tandem ad gloriam, & beatitudinem euolabis.

CONCIO TERTIA.

Primus discursus ostendit. Cur Christus Dominus lachrymas super Lazari sepulchrum effuderit.

Them.

Et lachrymatus est Iesus. Ioan. 11.

QUIS non mirabitur, cum Deum lachrymantem videat? Quis non in magnam rapietur admirationem, cum eum, qui ipsa letitia, atque hilaritas est, deplorantem intueatur? & illum, qui afflicti solatium, mestis laetitiam, tristibus hilaritatem, ipsisque beatissimum gaudium alacritatemque praebebat in caelo, in terra lugentem cernat?

Concio tertia.

695

cernat? quam sempiternus sempiterni Dei filius lachrymas profudit? Iussit olim Maximus Deus, ne sacerdotes suorum ciuium mortibus, neque etiam principum funeri interessent, nisi eorum tantum, qui sibi maxima erant propinquitate coniuncti, videbatur enim Deo, sacerdotum auctoritatem dedecere, etiam in funeris exequiis illachrymare. Sed hoc strictius praecipit summo ac Maximo sacerdoti, quem neque parentum morti, aut funeri adesse, his verbis iussit. *Ad omnem mortuum non ingredietur omnino. super patre suo, & matre non contaminabitur.* Cur ergo Pontifex maxime, terrae ceterique sacerdos summe, te lachrymas super Lazari sepulchrum effundentem conspicimus? Tanquam nouum & admirabile in sacris litteris refertur, Dauidem cuiusdam principis funeri interfuisse, ibique lachrymasse. Sed inauditum quidem est, & maiori admiratione dignum, Angelorum hominumque principem Deum, in Lazari morte, ac sepultura lachrymas profudisse. Neque vero leui de causa humani generis Seruator lachrymatus est. Huius tamen luctus causas a sanctis patribus exquiramus, magna quippe harum lachrymarum admiratio eos tenuit.

AC primum magnus ille Basilus ait. Non propter Lazari mortem Christum deplorasse, quia inquit, sciebat Christus Lazarum de proximo suscitandum, sed ut nobis exemplum modestiae, temperataeque tristitiae in his rebus habende praeberet. Et hoc Seruatoris nostri exemplo eos grauiter obiurgat, qui immoderate lugent & assiduis se lachrymis in huiusmodi euentibus conficiunt. Atque hanc D. Basilij rationem, tradidit etiam S. Augustinus in Ioannem.

D. vero Hilarius censet quoque non illachrymasse Christum ob Lazari mortem, pro qua letitia potius, quam luctu afficiendus erat, in ea siquidem illustrior Dei gloria futura erat. Neque etiam (ait) fletus Christus, quia tempore mortis Lazari non fuit ibi praesens, imo & hoc letitiae causa fuit illi, unde & discipulis dixit, dum esset absens. *Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, ut credatis, quia non eram ibi.* Censet itaque Hilarius Christi Domini fletum eo spectare, ut veram suam humanitatem notam omnibus faceret, seque verum hominem esse palam ostenderet.

AT si Diu Bernardum consulamus de his lachrymis, ea ratione effusas esse dicit, ut commiseratione illa, qua sororum Lazari lachrymis commotus est Iesus, cum flentibus ipse fleret. Ad tumulum, inquit, Lazari nec flentes arguit, neque a flentu prohibuit, insuper & flent cum flentibus. Fuerunt lachrymae illae testes profecto naturae

SSSS 2 non

Leu. 21. 9
2.

2. Reg. 3.
num. 32.

Basil. orat.
p. grat. ac
tio. & ho.
de morte
et tristitia

Aug. ter.
49. in Ioan.
Hilar. 10.
de Trinit.

Ber. serm.
26. super
cant.

696. FERIA. 6. POST. 4. DOMINICA QUADRAGESIMA.

non iudices diffidentia. Deniq; & prodijt mox ad vocem eius, qui fuerat mortuus: ne continuo putes fidei præiudicium dolentis affectum. Hæc tamen Bernardi ratio prius a D. Ambrosio, ac Chrysost. excogitata est.

Ambros.
lib. 2. de
de penit.
cap. 7.
Chrysost.
hom. 52.
Ioh. 11.
Ier. 16. li. 3.
c. 32.
Aug. li. 1.
ypogon.

SED aliam reddiderunt nonnulli, has Christi lachrymas intuentes, ut diuinæ legis scriptor Ioannes retulit. Ecce, inquit, Quomodo amabat eum. Hi quidem asseriebant lachrymatum esse Iesum propter mortem Lazari: cui amicitia ac benevolentia erat coniunctus. Neq; ab his dissentit S. Ireneus, dicens, Christum lachrymatum esse super Lazarum. Quibus videtur subscribere D. Aug. qui disputans contra Pelagianos asserentes, Deum mortem fecisse, hominemq; moriturum fore, etiam si nullum commisisset crimen, quia Dominus (inquit) fleuit Lazarum mortuum, non autem quod ipse fecit, dolere debuit. Quam sententiam multi alij probant. Quia uis enim Christus Lazarum de proximo suscitandum, certo sciret, ex eaq; morte magnam gloriam accessuram esse Deo. ipsa tamen mors aliquod malum est, quod & lachrymas & tristitiam Seruato ris animo potuit excitare, sicut etiam eiusdem morte, ac doloribus appropinquantibus, cepit ipse nec parere, cadere, & mastrus esse, licet certissima cognitione sciret, cito subeundam esse sibi mortem, & ex ea maximam Deo gloriæ, & dignitatis accessionem fore faciendam.

SED his omnibus rationibus, earumq; discussione prætermittam, ad eam, quæ magis ad nos pertinet, deueniamus. Præclara est enim D. Hilarij sententia: quæ asserit, lachrymatum esse Iesum propter Iudæorum infidelitatem, qui tanto miraculo adhuc credituri non erant. D. item Epiphanius, lachrymatum inquit est Dominus propter hominum obstinatam duritiem. In quibus verbis indicat Epiphanius: profusus esse à Christo lachrymas propter Iudæorum pertinaciam, animiq; obstinationem, qui tantis tamq; egregijs miraculis ab ipso editis, suis erroribus pertinaciter adhibebantur, vel deplorasse iniquorum hominum perniciem, in sua prauitate obstinato animo perstantium, quæ in defuncto, ac sepulto Lazaro significari videbatur. Peccata deniq; sunt, quæ plerumq; Deo lachrymas, atq; fletum excitant. Atq; iccirco instituens D. Bernardus sermonem de luctu, & vagitu Christi in præsepio, ait. Plorat Christus, sed non sicut ceteri, aut certe non quare ceteri solent. In alij sensus, in Christo præualet affectus, patitur illi non agere, ut pote nec ipsius adhuc usum voluntatis habentes. Illi ex passio-

Concio terciã

697

ne lugent, Christus ex compassione, illi iugum graue quod est super filios Adæ, Christus filiorum Adæ peccata deplorat. D. etiam Hierony in illa Ezechielis verba: Rex lugebit, & princeps induetur mæore. Ita loquitur, possumus regem lugentem nostra vitia, atque peccata Christum dicere, qui appropinquans Hierusalem, fleuit super illam. Hæc Hierony.

Hier. in
Ezech. 7.

SAEP audiuius, & in plerisq; sacræ scripturæ locis legimus, lachrymatum esse Iesum. Nusquam tamè percepimus eum risisse. Ac primum ut in hanc lucem editus, susceptusq; est, lachrymulas illum effudisse concinit ecclesia, cum ait. Vagit infans inter arcta conditus præsepia. Fleuit etiam super ciuitatem Hierusalem, sacri euangelij scriptore ita attestante. Videns ciuitatem, fleuit super illam. Lachrymatum item est in Lazari sepulchro. ut hodierna nobis historia declarat. In sua deniq; morte, preces supplicationesq; obtulit ad Deum cum clamore valido, & lachrymis, ut attestatur apostolus. Sæper tamen eas lachrymas nostrorum scelerum causa profudit. Sed mirum sane est, quod flagellis acriter cæsus, opprobrijs affectus, spina rum corona redimitus, clauis, vulneribus, plagisq; percussus nullas lachrymas legamus effudisse, ob hominum tamen flagitia toties se lachrymis dederit. cum in morte acerbissimis oppressus doloribus cum lachrymis offerebat preces, ut dixit Apostolus Non fleuit, ut D. Tho. inquit, sed pro nobis, quibus passio ipsius profuit.

Luc. 19
um. 4.
oan. 11.
Ad Hebr.
5. num. 7.

Augeant alij peccati grauitatem, summamq; illius malitiam pluribus alij medijs, ac rationibus amplificent. ego certe maximum huius malitiæ testimoniū Christi lachrymas esse duco. Non enim deceret Deum lachrymas fundere, nisi grauissima de causa, grauis sima ergo est peccati malitia, cuius causa Deum toties lachrymatum esse cognouimus. Deus, inquit philosophus, scælix est, ac beatus, non per aliquod externorum, sed per seipsum, quia talis est secundum naturam. Quomodo igitur tanto animi dolore angipotuit ut fremuerit, fleuerit, seq. metipsum turbauerit, ut narrat euangelista? Si summe Deus, scælicissimus es, quod malum ad te potest accedere, quod te luctu, atq; mæore afficiat, nisi peccatum malum omnium grauissimum? Insignis ille, & antiquus Philosophus Seneca sermonem habens de tristitia: Aegritudo, inquit, in sapientem virum non cadit, serena enim mens eius est, nec quidquam incidere potest, quod illam obducatur. Nihil tam hominem, quam magnus animus decet, non potest autem magnus esse idem

S. Tho. su-
per id ad
Hebr. 5 in
diebus car-
nis sue.

Arist. 7.
Polit. 1.

Ioan. 11.
num. 13.

Senec. lib.
1. de cle-
ment. c. 5.

si meror contundit, hoc sapienti neq, in suis accidit calamitatibus, eandem semper faciem seruabit placidam, & inconcussam, quod facere non posset, si tristitiam reciperet. Hæc vero Senecæ verba, si de perituris, ac temporalibus malis intelligantur, non sunt a ratione aliena. Nō enim est viri sapientis, ac magnanimi in huiusmodi infortunijs, tradere se lachrymis, ac tristitia, si autē de flagitiorū damnis Seneca loquatur, longe à ratione, ac veritate aberrat, merito enim sapientissimus quilibet ob scelera in Deū cōmissa dolet, ac lachrymatur, vnde merito propter peccatū suū lachrymas profudit David: de quibus ipse dicebat. *Exitus aquarū deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legē tuam*, similiter & sanctus Petrus qui propter negationē, *fleuit amare*, & alij etiam præclarissimi viri. Hæc ratione deniq, intuemur hodie sapientissimum, ac maximum Deum tristem, ac lachrymantem. Sed tanti Dei lachrymæ merito pro tanto malo profunduntur, neq, seraphicæ mentes illud prodignitate lugere possent, summum enim, & infinitum malum est peccatum, ac summi, & infiniti Dei lachrymis deplorari debet.

O preciosissimas, ac dignissimas Dei lachrymas! & quis audebit illud scelus perpetrare, quod Deo lachrymas merito excitare possit? Quod si admiratione dignum est, humani generis vindicem, peccatorum causa fleuisse, magis equidem admiror homines post eas Christi lachrymas tot culpas suscipere. Mirum sane fuit, quod eo tēpore, quo vates ille Isaias deplorabat Babylonis calamitates, ipsius Babylonis ciues delicijs, ac voluptatibus se dederint, & cum propheta Ezechiel Aegypti miseras lugeret: nihil de illis Aegyptij ipsi curarent. Ac Ieremias Hierosolymæ urbis ærumnas lamentans, sibi ipsis illius incolæ inferuientes suis erant negocijs, ac studijs distenti. Sed in maiorem multo admirationem rapior, cum summum prophetam, totiusq, orbis Dominum intueor hominū flagitia lugentem, ipsos vero homines in sua prauitate, animi obstinatione perstare.

CUM Davidis exercitus victoriam ab Absalonis militibus reportauit, certior factus Rex de filij sui morte, lachrymatus est, quem cum eius duces, ac milites plorantem conspicerent. *Versa est* inquit scriptura, *victoria in luctum in omni populo, audiuit enim populus in die illa dñi, dolet rex super filio suo &c* Nos audiuius hodierna die, lachrymatum esse Iesum propter hominum peccata. Luctu eum nos lachrymisq, sequamur.

Apte

APTE & luculenter D. Bernardus scripsit. Fratres, inquit, lachrymæ Christi mihi dolorem pariunt, & pudorem. Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc vnigenitus Dei filius, exijt posito diademate, sacco vestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flens, & ciulans, quod morte damnatus esset seruulus eius, intueor illum subito procedentem, stupeo nouitatem, causam percontor, & audio quid facturus sum, adhuc ne ludam, & deludam lachrymas eius? sane si insanus sum, & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lugente lugebo. Hæc ille. Quid igitur agitis flagitiosi, adhuc ne Christi Domini lachrymas eluditis? adhuc perstatis in sceleribus, quæ Deo lachrymas excitant? videtis Regem vestrum plorantem nequē rogabit ab eo, cur ploret? pro vobis ergo luget, vt vos etiam luctu, ac lachrymis peccata vestra deploretis.

Bern. ser.
3. de nata
li Christi.

Secundus discursus ostēdit, quam sit rationi consentaneum, vt lachrymis sua homines peccata lugeant, cum illa etiam Christus Dominus deplorauerit.
(.?.)

Thema.

Et Lachrymatus est Iesus.
Ioan. 11.

PRAETER rationes illas, quas superiori discursu ex sanctis patribus accepimus, ad Seruatoris nostri lachrymas expēdēdas, ea D. Thom. rūq, causam indagādā, aliā Angelicus doctor reddidit in hoc hic, D. Ioānis, de quo loquimur, testimoniū, dicēs Fleuit ex causa Christus, vt doceret hominē ppter peccatū fletibus indigere, id est, vt homo christi lachrymis motus addisceret peccata sua lugere. Dicit Aug. super hūc locū, eādē affert rationē. Fleuit, inquit, Christus, *fleat*

Aug. in
Ioan.

700 FERIA 6. post. 4. Dominie. quadragesima.

Roman. 5.
num. 12.

fleat se homo. Quare enim fleuit Christus, nisi quia flere hominē docuit. Considerauit humani generis vindex, cum lazarus vita functum aspexit, miseram demortui animi condicionem, & simul illi venit in mentem communis corporalis mortis causa, peccatum scilicet. (Per peccatum enim intravit mors in hunc modum, ut ait Apostolus) & ideo lachrymatus est, docens homines, quid lugere, & qua de causa tristari debeant. Quod si nihil aliud præter Christi lachrymas proponeretur nobis ad deploranda peccata, illud certe satis esset ad fletum oculis nostris permouendum. Sed ad id alias causas speciatim inquiram, cur scilicet peccata nostra flere debeamus.

ps. 90. nu.
10.
Bern. sap.
ps. qui ha-
bitat. ser-
mon. 10.

Ac primum dubitari non potest, quin malum mæroris, & lachrymarum obiectum sit, quamobrem tristitia, & lachrymæ à cælo longissimè absunt, quia malum ibi adesse nulla ratione potest, damnati vero in luctu semper versantur, & tristitia, assidueque lachrymis consumuntur, eo quod in inferis, ubi illi iacent, omnium malorum semina reperiuntur. Quo circa in hoc mundo gaudium cum mærore permixtum est, quia in eo bonum, malumque copulantur. Itaque malum seu damnum est causa fletus, atque tristitiæ, quod quidem quo maius est, eo maiorem fletum, ac luctum commouet. Quid igitur lachrymas, animique dolorem æque excitare poterit, ac peccatum, quod plane, plenisque buccis malum appellari potest, unde regius ille vates cum homine iusto loquens, ait. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Discrimen ponitur hoc loco inter malum, & poenam. Pena etenim dicitur flagellum, quid vero malum nuncupetur. D. Bernardus, explicat, in hunc modum. malum est, quod sua quidem anima animam priuat, quod separat inter te, & Deum, ut eo regnante tanquam corpus sine anima, sic sit anima sine Deo plane mortua in se met ipsa. Et Paulo post: Vera, inquit, animi vita Deus est, & inter hæc quoque separat malum, sed malum animæ, quod non est aliud quam peccatum. Ecce quo pacto sacræ litteræ, & Sancti peccatum plane malum appellant, cui nullum aliud comparari potest. Magnum sane malum est in inferis cruciari, sed si contentio quædam, & comparatio fiat, maius profecto est peccati damnum. In illis enim damnatorum cruciatibus sicut & in alijs quibuscunque, poenis aliquid boni plenè letissimum nimirum Dei iustitia, qua sceleratos homines punit. Qua propter recte

D.

Conciotertia. 701

Diuus Dionysius puniri non est malum, sed fieri poena dignum. At in peccato nulla ratio boni reperiri aliquomodo potest, & ob id inter omnia mala omnino malum merito appellatur, & in sacris litteris malum absolute nuncupatur. Atque ideo, ut propheta admoneret hominem, ne peccet. Declina, inquit, à malo, & fac bonum, non ait Declina à peccato, sed à malo, quia nihil est plane & omnino malum, nisi peccatum. Ideo humani generis assertor Christus, celebrem illam, cultuque dignissimam orationem his verbis absoluit. Sed libera nos à malo. Vbi Diuus Augustinus pro illa voce malo peccatum intelligit. Chrysostomus vero, demonem, quod idem sane est, malum enim quo Dæmon afficitur, peccatum est.

Matt. 6.
num. 13.

DEINDE ratione conuinci potest id, quod intendimus. Illud enim vere, & proprie malum dicitur, quod hominem malum reddit, quemadmodum appellatur albedo, quæ illud, cui inest, album fecit, nigredo vero, quæ nigrum reddit, & cum nihil aliud sit, quod hominem malum constituat præter peccatum, illud profecto malum iure optimo appellari potest. Egestas quidem pauperem constituit hominem, sed non malum, ille enim pauper simul esse potest, ac bonus, ægritudo ægrum efficit, dedecus ingloriosum, & mors ipsa demortuum, sed neque ægritudo, neque dedecus, neque mors hominem malum reddit, quia bonus egrotat, cōtumelijs afficitur, ac moritur. Imo ipse Dei filius, qui summa bonitas est, egestatem labores, opprobria, & mortem ipsam subiuit: Cum ergo solum peccatum sit, quod animum malum efficit, solum illud iure malum est appellandum: quod si malum est tristitia, & lachrymarum causa, neque aliquid dici potest omnino malum nisi peccatum: illud profecto solum hominum animis mærorem, & lachrymas merito excitabit.

AT detrimenta etiam, & calamitates, quæ hominibus eueniunt, lugenda quidem sunt, cum damnum illis afferant, ac perniciem. Sed certe neque huiusmodi damna, neque quælibet alia cum eo, quod peccatum infert, conferri potest. Nulla nocebit aduersitas, inquit Gregorius, si nulla dominetur iniquitas. Hæc enim si de medio auferatur, nihili reliqua detrimenta facienda sunt, quæ potius utilitatem maximam iustis solent asserre. Apostolo namque testante: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Sed quæ nā omnia inquit Anselmus, omnia quæcumque ipsis accidunt, non solum illa quæ appetuntur, ut suauia, sed etiam illa, quæ vitantur ut molesta

Roman. 8.
num. 22.
Ansel. ibi.

Tttt Quod

702 FERIA 6 post. 4. Dominica. quadragesima.

1. Cor. 4.
num. 12.

Quod quidem eiusdem Apostoli exemplo comprobari potest, qui ex omnibus laboribus, & ærumnis, quibus maxime vexabatur, maximam sibi utilitatem, inuicta quadam animi tolerantia, comparabat. *Maledicimur, ait, & benedicimus, blasphemamur, & obsecramus, persecutionem patimur & sustinemus, &c.* Sed à peccato ex se sumpto nullum potest elici emolumentum, quanuis Deus, qui potestate maximus est, & bonitate optimus, ex hominum flagitijs aliquod aliquando commodum eliciat, id vero per accidens euenit peccato.

DAMNA item, quæ ærumnas, & calamitates secum afferunt, exiguæ sane sunt, quia exiguis nos bonis spoliunt, egestas enim diuitijs, dedecus decore, infirmitas valetudine, mors denique, vita solum corporali priuat. At lethale peccatum spirituali, ac diuina vita, gratia, charitate, donis cælestibus, ipsoque Deo hominem orbat. Ex quo fit nihil æquè lugendum ac deplorandum esse, ac peccatum.

2. Reg. 12.
num. 16.

MERITO igitur sanctissimi viri ob sua & aliorum peccata in magnum fletum eruperunt. Cum ille Dauidis filius, qui nuper ex Bersabe natus fuerat, in morbum incidit, procumbens in genua Dauid, precibus, ac ieiunijs à Deo optin. maxim. pueri valetudinem postulauit. Cum autem sciret filium suum vita decessisse, surrexit Dauid de terra (sacra scripturae verbis vtar) Et locutus, vultusque est, cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini, & adorauit, & venit in domum suam petiuitque, ut ponerent ei panes, & comedit. Dixit autem ei serui sui, quis est sermo, quem fecisti? Propter infantem, cui adhuc viueret ieiunasti, & flebas, mortuo autem puero, surrexisti, & comediti panem? quibus Dauid respondit. Propter infantem, dum adhuc viueret, ieiunasti, & fleui dicebam enim, quis scit, si forte donet eum mihi Dominus, & viuat infans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieiuno? Nunquid potero reuocare eum amplius. Ac si diceret, ideo iam non me à cibis abstinere, nec lachrymas effundo, quia nullum infanti vita functo abhiberi potest remedium, obiit vero post aliquos dies alter eius filius nomine Absalon, quod cum ei nunciatum esset. Contristatus Rex (sacra historia ita attestante) ascendit canaculum porte, & fleuit, & sic loquebatur, vadens Fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te, Absalon fili mi, fili mi Absalon? Sed cur cum infans e uita discessit, non fleuit Dauid, qui ipsius pueri incolumitatem tantopere desiderat? eo quod nulla eum medicina sanari pos-

2. Reg. 18.
num. 33.

Circio secunda.

703

se arbitraretur. In Absalonis vero morte multas ipse lachrymas effudit, cum neque Absaloni vita posset restitui. Incestum Amnon, inquit, D. Ambros. fleuit Dauid, occisum parricidam Absalon, doluit interemptum, crimina doluit, non exitum filiorum. Hæc ille. Cum obiit puer sperabat Dauid illius animi salutem, cum autem vita functus est Absalon, æternam eius damnationem pertimescebat quippe qui in peccato vitam amiserat, quod merito luctu, ac lachrymis deplorandum est.

Amb. ora
tio de obi
tu Valent.

HINC etiam factum est, ut cum femina quædam Christum Dominum proxime iam ad mortem accedentem lamentarentur ipsis à Domino dictum est. *Filie Hierusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros* Acerbissimi Christi dolores digni quidem erant lachrymis, ac lamentatione, vult tamen Iesus ne illæ mortem, ac pœnas, quas ipse patitur, deplorent, sed se ipsas, suosque filios lachrymis prosequantur, eo quod multe sint ab illis susceptæ culpæ, à Deo vero, non item: omnis enim ille peccati expers est, peccataque digniora sunt lachrymis, quam ipsa passio Christi in quantum mera passio fuit.

Luc. 23.
num. 48.

HVIVS etiam rei causa magnis se lachrymis dederunt multi, qui cum infinitam peccati gravitatem agnoscerent, diutius in luctu versantes, & in magnum erumpentes fletum, multis contabescebant lachrymis, De Beata Maria Magdalena, sic ait S. Luc. *Stans retro fletus pedes Domini lachrymis capitis rigare pedes eius.* Quales existimas fuisse ac quantas lachrymas illas, quæ non solum faciem madefacere, & maxillas proprias tingere, sed etiam Christi pedes rigare sufficiebant? Quis nam in corde versabatur dolor qui talium lachrymarum causa erat?

Luc. 7.
num. 38.

DAVIDEM autem præcipue ante oculos proponite, qui nullum finem lachrymis imponens, peccatum, quod in Deum commiserat adeo acerbè lamentatus est, ut idem asserat. *Exitus aquarum deduxerunt oculos mei, quia non custodierunt legem tuam* Exitus inquit non perit lachrymas minutatim, nunc unam & aliam postea, sed riuos, unde tã multas lachrymas effudit, ut illis stratum suum rigauerit, lachrymis meis stratum meum rigabam. Lugebat item sua flagitia grauiterque, suspirans, rugiebat à gemitu cordis sui, & peccati terrore iniecto, illud horrendum, ac reformidans, aiebat. *Non est sanitas in carne mea a facie ire tue, non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum* Qui immanè illum Gigantem non timuit, nunc peccato ante oculos obiecto, perhorrescit? Qui animose viros aggressus est, ipsosque fortissimos

Tttt 2 leones

704 FERIA 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

nes fortiter inuasit, ac dilacerauit, flagitijs in conspectu positjs, timeret, ac deficeret? Non est inquit sanctitas in carne mea a facie ira tue, non est pax osibus meis a facie peccatorum meorum. Anima uertite uerba Dauidis a facie ira Dei carnem suam timidam esse, asfirmat, a facie uero peccatorum suorum totis osibus se dicit, contremiscere. Magis enim suauiter peccata, quam Dei iram horrebat. Et merito sane, cum peccatum formidabilius malum sit, quam ipsa Dei ira, quam peccati causa excitamus. Plus ergo lugendum, ac deplorandum est peccatum, quam diuina uindicta, hæc enim aduersus hominem excitatur, iustumq, homini supplicium infert. Culpa autem petit, ac lædit Deum, & contra ipsum admittitur. Iure igitur regius ille yates aiebat. Non est sanctitas in carne mea a facie ira tue, non est pax osibus meis a facie peccatorum meorum. Deniq, tanto dolore, ac marore propheta afficitur ob Dei offensam, quam fecerat, ut dolore tabescens, assidua animi tristitia conficeretur. Miser factus sum, inquit, & turbatus sum usq, in finem, tunc dicit contristatus in grediebar. Quibus ergo lachrymis, quo fletu, quo animi marore homines peccata sua deplorabunt, qui & plura commiserunt, & illa uerba quæ Dauidi nunciata sunt, non audierunt? Nimirum, Dominus transiit peccatum tuum. Iudicabat D. ille. Augustinus, ut auctor est D. Thom. se esse dignum ut oculos cæcæret plorando. De beato Petro scitum est quod S. Lucas ait egressus foras fletit amare, quia scilicet peccauerat contra Deum negando illum: fletit ergo & non quomodocumq, sed amare, D. Chrysos. ait non fletisse Petrum propter pœnam quam mereretur, sed propter culpam quam commiserat, propter hanc ergo fletit amare, & non solum tunc, sed, ut ait S. Clemens per totum uite spatium: quotiescunq, noctu gallum caratē audiebat, surgebat, & orans lachrymabatur propter peccatum suum, & addit S. Clemens Papa discipulus S. Petri, adeo fuisse Petrum in lachrymis assiduum, ut maxillas præ lachrymis ueluti consumptas, & combustas haberet, sic perfecti penitētes dolēt & lachrymātur. Plorate igitur & vos, qui maiora multo flagitia perpetrastis, ut peccatorū maculas lachrymis animiq, dolore deleatis, & æterno, ac cœlesti gaudio perfruamini.

Psal. 37.
nu. 7.

August.
homil. 3.
in additio-
nibus q. 4.
art. 2.
Luc. 22.
um. 62.

CON-

Concio quarta.

705

CONCIO QVARTA.

Primus Discursus agit de causis, a quibus
animi duritia dimanet, & quæ
sint illi remedia ad
hibenda.

(?)

Them.

Lazare ueni foras, & statim prodijt

quæ erat mortuus.

Ioan. 11.

VOX Domini in uirtute, vox Domini in magnificentia, cecinit regius ille yates. Quæ quidem uerba uerissima esse ostenduntur in hodierno miraculo, quod præ manibus prædicandum habeo. Quæ enim vox esse potuit maioris uirtutis, ac magnificentia, quam illa, Lazare ueni foras? Quæ qui demortuus fuerat, & in sepulchro iam conditus, ad uitam redijt. Et ille qui scetere dicebatur, quia quatrduanus erat, è sepulchro prodijt, ligatus pedibus, & manus institis, & facies illius sudario ligata.

CVM igitur tanta sit diuinæ uocis vis, ac potestas, quid causæ erit, cur illa improborum animos sæpe non frangat? vox, quæ homines à mortuis excitat, cur omnium animos ad iucundissimam uitæ lucem non reuocat? Quo pacto flagitiosi uocem illam non audiunt, quæ condita sunt uniuersa? Neq, solum Dei uoces, sed neq, eius lachrymæ, ac miracula, illos à turpi uiuendi ratione reuocare possunt?

DVRVS, & obstinatus habetur Pharaos, quippe qui insignibus pluribusq, miraculis à Deo editis in Aegypto, emolliri non potuit. Sed longe maior est obstinati animi durities, quæ nec uocibus nec miraculis, neq, ipsius Dei lachrymis leniri potest. Refert Matthæus puellam quandam ad uitam redijisse ex eo solum, quod Christus tenuerit manum eius, sed quoties idemmet Christus

Psal. 28.
num. 4.

Matth. 9.
num. 25.

Tttt 3 opem

706. FERIA 6. POST 4. DOMINICA QUADRAGESIMA

L. 1. 7.

n. 14.

4. Reg. 4.

nam. 34.

Rom. 9. n.

18.

D. Thom.

ibi.

Exod. 9.

num. 12.

10. 4.

num. 21.

August.

serm. 88.

de temp.

re.

opem tibi, manumq; porrigit, ut de mortuam tuam animam susci-
tet, ea tamen nullo modo resurgit. Alter etiam adolescens cum ad
sepulturam deferretur, Christi Domini voce reuixit. Cum enim
eum alloqueretur Iesus. *Adolescens* (inquens) *tibi dico surge, resedit,*
ait scriptura, *qui erat mortuus, & cepit loqui, & dedit illi matrem suam.*
At eadem tibi verba relata sunt, & saepe humani generis assertor
tecum in hunc modum alloquitur. *surge qui dormis, & exurge a mor-*
tuis. Adolescens tecum loquor, perditio, ac flagitiose homo, tibi
dico surge. Tu vero obsurdescens, iaces in tenebris, neq; vis resur-
gere, & Christo Domino assurgere. Cum illius Sunamitidis filius
vita functus esset. *Ascendit Eliseus, & incubuit super puerum, posuitq;*
os suum super os eius, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super
manus eius, & incuruauit se super eum, & calefacta est caro pueri. Ma-
ximus tamen Deus magis coniunctus est nobiscum, siquidem diui-
nam naturam cum humana copulauit, & ipsius hominis pedes, ma-
nus, atq; oculos assumpsit, ut eum excitaret, ille vero nec calefcit.
Explorandum est quæ sit tantæ duritiæ, & obstinationis causa.
Ac primum hoc supplicij genere puniri solent homines à Deo,
iuxta illud D. Pauli testimonium. *Cuius vult miseretur, & quem vult*
indurat. Vbi D. Thom. ait. Cuius vult miseretur per suam miseri-
cordiam, & quem vult indurat per suam iustitiam, quia illi, quos
indurat, hoc merentur, ut indurentur ab ipso. Eandem causam sa-
cræ litteræ reddunt, cum de obstinata Pharaonis peruiticia loquun-
tur. Cum enim præpotens Deus post alia illi inflicta flagella, graui-
bus affectisset vulneribus, *indurauit Dominus* (sacra Exodi historia
referente) *cor Pharaonis, & non audiuit eos.* Sed priusquam hæc ita
euenirent, Dominus Moyse enunciauerat, se induraturum esse
cor Pharaonis. Quid est ego indurabo cor eius? inquit Augusti-
nus cum abfuerit gratia mea, obduret eum nequitia sua. Sicut
quoties nimio frigore constringitur aqua, solis calore superueni-
te resolvitur, & discedente sole iterum obduratur, ita peccatorum
frigore refrigescit charitas multorum, & velut glacies obdurantur
& cum calor diuinæ misericordiæ superuenerit, resoluuntur,
quod in Pharaone impletum esse cognouimus, à quo quoties
flagella remota sunt contra Deum se obduratus erexit, quo-
ties vero afflictus est, humiliter supplicauit. Hæc ille Deus itaq;
catenus indurare dicitur hominem, quatenus ob eius scelera au-
fert ab ipso præcipua quædam subsidia, quibus re, ille conuerte-
retur,

Concio quarta.

707

retur, præbens tamen eidem generale auxilium, quod à Theolo-
gis sufficiens dicitur, ut salutem consequi possit, nunquam tamen
eo solum à turpitudine ad honestatem huiusmodi obduratus re-
uocabitur de facto.

SED tantæ animi acerbitati illud remedium adhiberi potest,
quo vli sunt sorores Lazari, cum a Christo Domino fratris sui
vitam petierunt, preces enim sunt nobis Deo fundendæ, & ab eo
submisce poscendum, ut corporis duritiem emolliat, duos namque
hominum animos lenire, præcipuum est Dei Maximi benefi-
cium, & iccirco illud Dominus populo suo pollicebatur. *Dabo,*
inquit, vobis cor nouum, & spiritum nouum ponam in medio vestri, &
auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, &
spiritum meum ponam in medio vestri. Quod sic a Diuo Hierony-
mo explicatur. Quando cor nouum datum fuerit, & spiritus
nouus, tunc auferetur de corde Iudaico omnis duritia, quæ
lapidi comparatur, ut pro lapideo corde sit cor carneum, mol-
le, & tenerum, quod spiritum Dei in se possit recipere, & in-
scribi litteris salutaribus, & tunc ambulabunt in præceptis Do-
mini. Hactenus Hieronymus, ex quo plane fit, speciale
Dei esse in homines beneficium, cum dura, ac lapidea eorum
corda mollia, & humana reddit. Sic Magdalene, & latronis ani-
mos emolliuit, sic etiam Saulum, qui pertinaciter Christum,
eiusque sanctissimæ legis assertores insectabatur, adeo mollem
tenerum, ac humanum reddidit, ut facilem, & benignum se præ-
bens omnibus, Christum, eiusque sectatores mira quadam be-
neuolentia amplecteretur. Quis igitur dubitabit, quin hæc
mutatio sit dexteræ excelsæ. Huiusmodi Dei opera celebravit
regius ille vates, cum ait. *Montes sicut cera fluxerunt a facie*
Domini, & facie Domini omnis terra. Diuus Augustinus censet,
in hoc loco locutum esse vatem de his, quæ mirifice in Christi
Domini aduentu ab ipso Deo gesta sunt, atque hoc Davidis
carmen exponens, ubi est, inquit, altitudo potestatum? ubi du-
ritia infidelium? *Montes fluxerunt sicut cera a facie Domini,*
ignis enim eis fuit Dominus, illi tandiu duri, donec ignis ille
admoueretur, complanata est omnis altitudo, modo blasphe-
mare Christum non audet. Hæc Augustinus. C. Efirmato quidè ani-
mo Iudæi suæ sententiæ addicti erant, plurimi tamen ad Deum se

Ezech. 36
num. 6.

Hier. ibi.

Psal. 96.

num. 5.

Aug.

708 FERIA. 6. post. 4. Dominica. quadragesima.

3 Reg. 19
num. 11.

se conuertebant, obstinatissimi erant ethnici, quorum pene innumeri ab erroribus deducti, & ab inueteratis suis opinionibus depulsi, veram Christianæ religionis legem susceperunt. Potest enim Deus durissima hominum corda lenire. Cum Elias in vasta versabatur solitudine, in eam immortalis Deus se contulit. Ecce Dominus transiit, (ait sacra regum historia) & spiritus grandis, & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum. Hec sane est diuinæ virtutis vis, ut corda etiam lapidea comminuat, si igitur, mortalis homo, obstinati animi, ac duri cordis es, ad benignissimum humani generis Seruatorem confuge, eumque suppliciter in hunc modum alloquere. Tolle, Domine lapidem hunc, & diuinæ tuæ vocis virtute, ac magnificentia confringe durissimum meum animum, & demortuam animam excitans, iube, ut prodeat & foras exeat hic Lazarus quatti duanus.

Jerem. 6.
num. 7.
Hier. ibi.

Matth. 24.

ALIAM deinde huius duritiæ causam in ipso homine esse reperio, quippe qui obstinate resistit ijs medijs, quibus Deus vtitur ad illius salutem reparandam. Quauis enim in hominis obstinatione, & diuina illa voluntas, quam Theologi permissiuam vocant, & ipsius etiam hominis pertinacia coniungantur, ea tamen saepe in sacris litteris hominum repugantiæ tribuitur, sic enim loquuntur de populo illo, qui duræ ceruicis erat, ac dicebatur. Sicut frigida fœcit cisterna aquam suam, sic frigida facit malitiam suam. Vbi D. Hieron. ait. Quomodo cisterna, vel lacus frigidam facit aquam, sic in medio Hierusalem, malitia, quæ in ea est, omnem calorem perdidit vitæ. Sancto enim spiritu accensi feruentes appellantur, mala autem frigida sunt, unde scriptum est. Quod in nouissimis diebus, quædam multiplicata fuerit iniquitas, refrigescet charitas multorum. Hec ille. Cisterna autem frigidam facit aquam, quia in abdito & opaco loco, atque à calore, radijsque solis remoto, illa constituitur, vbi per antipathiam ab aere concreto, qui natura sua maxime frigidus est, frigeat. Ita etiam huiusmodi peccatores frigidi, ac gelidi cordis sunt, eo quod illud à diuini solis radio, cœlestiq; calore se semoueant & frigidissimo mundi aere, qui huc, illuc effluens, ventos efficit, frige faciant, quo quidem frigore diuino calori resistunt, neque cœlesti illo igne à Deo immisso volunt calefieri: Quo circa merito idem propheta sic Dominum alloquitur. Dominus percussisti eos, & noluerunt, attraxisti eos (id est flagitiosos homines, qui habitabant in Hierusalem) & renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt facies suas

Jerem. 5.
num. 3.

Concio quarta.

709

suas supra petram, & noluerunt reuerti. Neque enim hic dicitur. Domine tu indurasti eos, & noluisti ad honestatem reuocare. sed ipsis flagitiosis vitio vertitur, non fuisse conuersos. Noiuerunt, inquit, reuerti, indurauerunt facies suas supra petram. In quæ verba ait D. Hieron. Hoc capitulo discimus, inferri supplicia, ut vitia corrigantur. ita Hier. At illi attriti laboribus renuerunt accipere disciplinam. Quibus apte accommodari possunt illa verba. Ipsi rebelles fuerunt luminibus. Rebelles ille dicitur, qui contra fidem alicui datam, arma sumit ad ipsum debellandum. Rebelle enim significat iterum bellare, hi ergo qui veritatis lumine aliquando conuicti, iterum contra luminem, & veritatem armis muniuntur, & pro viribus diuinæ luci resistunt, rebelles iure dicuntur, & voluntaria animi obstinatione afficiuntur. Quod ex Christi Domini verbis constat, qui ita cum rebellibus, & obstinatis loquitur. Hierusalem Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiisti. Noluiisti (ait) Ecce vobis obstinati animi causa, voluntaria nimis hominis repugnantia, ac rebellio, nolle conuerti. HUIUSMODI ergo obstinatis illud, quod olim Moyses dixit Israelitis, obijciam. Gens absq; consilio, & sine prudentia, vti nam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent. Inopes enim sunt rationis, & consilij expertes, qui Deo resistunt, vti nam cauti hi essent, ac sapientes, & nouissimi diei memoriam non amitterent, sed illum animo perpederent, considerantes, cor durum male habiturum esse in nouissimo. A Equum enim Dei supplicium est, ut in morte obliuiscatur eius, qui in vita oblitus est Dei. Vtinam nouissima prouiderent, animum referentes ad vltimam illam rationem, quam ab eis exigit humani generis vindex, supremusque hominum, & Angelorum iudex, in cuius iudicio obstinationis suæ conuincuntur. Hodie ergo fratres, si audieritis vocem eius, nolite obdurare corda vestra, sed molli, ac tenero animo vos ipsi subiicite, ut sub eius alas congregati, tanquam dilectissimi recremini.

Hieron.

Iob. 24.
n. 13.

Matth. 23.
37.

Deut. 32.
num. 28.

Vuuu

Pri-

710 FERIA. 6. post. 4. Dominica. quadragesima.

*Secundus Discursus ostendit. Cur patiatur Deus
iustos laboribus in hac
vita vexari.*

(?)

Them. *Ecce quem amas infirmatur.*
Ioan. 11.

VERVM quidem est Lazarum precipuo quodam amore, ac benevolentia à Christo Domino diligi, quod & ipsius sorores attestantur, cum aiunt *Ecce quem amas, infirmatur*. Et diuine etiam legis scriptor Ioannes affirmat dicēs. *Diligebat Iesus Martha, & sororem eius Mariam, & Lazarum.* At in hac re illud videtur difficile, quo pacto, si Iesus Lazarum amore prosequitur, illum egra, atq; incommoda valetudine uti, patiatur? si a Deo ille diligitur, quomodo infirmatur, & moritur? Ardua sane quaestio, & sepe à sanctis Patribus nostrisque concionatoribus discussa. Cur nimirum Deo grauissimi, ac carissimi erumnis, ac rebus aduersis afficiantur. Atq; iccirco ecclesiasticus eos, qui diuino se obsequio tradunt, admonet. *Fili accedens ad seruitutem Dei, sit in iustitia, & in timore, & praepara animam tuam ad temptationem.* Gerit se spiritus sanctus in hoc loco perinde ac cum viro quodam, qui vult militiae nomen dare, quem ita alloqueretur. *Fili para telum, clypeum, gladium, & armaturam ad ineundum bellum, ac cum hostibus fortiter dimicandum, multa enim tibi sunt pericula subeunda, multaeque difficultates superandae, quas ut acriter deuincas armis muniri debes, eodem modo loquitur in praesenti cum eo, qui à daemonis castris ad christianam militiam transfugit. Fili accedens ad seruitutem Dei, confligendum est tibi cum humani generis hoste & ad manus, pugnamque ueniendum, praepara animam tuam ad temptationem, et enim premuntur ij, qui huiusmodi praelium inire volunt. Idem à sacro illo do-*
ctore

Concio quarta. 711

et ore gentium indictum est. omnes (inquit neminem excipit) qui pio voluit viuere in Christo Iesu, persecutionem patientur. *2. Thim. 3. num. 12.*

SED quam persecutionem? Multa tribulationes iustorum, cecinit regius ille vates. Mundus enim, Daemon, ipsorum appetitus, ipseque Deus quodammodo eos persequetur, plurimisque laboribus vexabit, Etenim alij in libris, & verberum experti, insuper & vincula, & carceres, lapidari sunt, scilicet sunt, tentari sunt, in occasione gladij mortui sunt, circumierunt in melotis, & in pellibus caprinis, egentes, angustiae, afflicti, quibus dignus non erat mundus. Mirum sane est tantae sanctitatis viros tam grauiter, Deo ita volente, diuexari. Cum Israelitae capti tenebantur existimantes iam, Deum eorum memoriam penitus deposuisse, dicebant. *Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei.* Quibus idem Dominus respondit. *Nunquid obliuisci potest miles in finem suum, ut non misereatur filio reuerenti? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* *Ecce in manibus meis descripsi te.* Cur ergo Deus immortalis, si adeo clementer tuae infixi sunt, & tam suauissima recordatione in animo tuo versantur, tot ipsi erumnis, ac calamitatibus afficiuntur, cur sanctitatis studiosi tot infortunia sustinent? cur tibi amicissimi tot premuntur angustiae? Audite obsecro, quid sacri doctores propositae quaestioni respondeant, quas rationes asserant, ut praesenti difficultati satisfaciant.

PRIMUM autem D. Gregorium audiamus, cuius est illa ratio. *Greg. 16.* Quisquis in vita, inquit praesenti recta agit, & aduersa sustinet, laborare quidem in aduersitate cernitur, sed ad benedictionem hereditatis perpetuae consumatur. Censet igitur Gregorius, iustos propter excellentius eorum meritum affligi. Quod quidem ex D. Paulo videtur sumptum, qui ait. *Id quod in praesenti est momentaneum, & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis.* Quapropter B. Iacobus eum appellat felicem qui patienter sustinet tribulationes. *Beatus inquit, vir, qui suffert temptationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam re-* *2. Cor. 4. num. 17.* *Iacob. 1.* promittit Deus diligentibus se. Cum ergo aeternum gloriae pondus, summuque in beatitudine praemium laboribus correspondeat, beneficiu Dei est, cum iustos afficit laboribus. Si ignominia, aegritudo, egestas, aliisque eiusmodi aerumne aequo animo toleratae celestis honoris, salutis, diuitias, eternumque gloriae pondus operatur in nobis, maxi. Dei

712 FERIA 6. POST 4 DOMINIC QUADRAGESIMA

in homines extat promeritum, si eos huiusmodi res aduersas tranquille ferre, patiat. Cum quis desiderat, ut filius, quem vnice diligit ad maximas fortunas, honoresq; deueniat, solícite curam adhibet, ut alicuius muneris labores & sudores adeat, vel in mercaturæ arte, vel in studijs litterarum. Nec permittit eum voluptatibus, genio, & ocio indulgere, sed noctu diuq; nauare operam litteris, vel terras mariaq; peragraré. Desiderat enim per huiusmodi labores, diuitias & honores filio cõparare, & licet filius flens & eiulās sic mittat semina sua, veniens postea veniet cum exultatione, portans manipulos fructuū ex laboribus acquisitos, & gratias patri referet pro laboribus sua prouidentia antea susceptis. Eodem modo clementissimus ille futuri seculi pater optans cœlestibus diuitijs, atque honoribus eos cumulare, quos miro amore prosequitur filios, magnis illos premi ærumnis, assiduīq; laboribus confici finit.

Quocirca fortissimi Christi martyres, ac reliqui viri sanctissimi, qui cœlesti iam præmio potiuntur, immortales Deo gratias referunt, eo quod in hoc vitæ curriculo magnis sint cruciati tormentis, plurimīq; laboribus fracti. *Transiimus*, inquit, *per ignem, & aquam & eduxisti nos in refrigerium.* Et magna animi alacritate illud Dauidis carmen modulantur. *Latari sumus pro diebus, quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala.*

SECUNDA item D. Chrysostomi ratio ea est, quia cum facile, inquit, in arrogantiam propter meritum magnitudinem extollantur, sanctos sinit affligi. Quod trito illo, apto tamen Apostoli exemplo confirmat. Qui postquam dixisset se in tertium cœlum raptum fuisse, ibiq; audiuisset arcana verba, subdit. *Et ne magnitudo reuelationum extollar me, datus est mihi stimulus carnis mea Angelus satana qui me colaphizat.* Id est, poterat Deus, (ut interpretatur

Chrys. ibi. Chrysost.) continere persecutiones, & tribulationes assiduas. Sed quoniam in tertium raptus fuit cœlum, & in paradysum delatus, ne harum reuelationum magnitudine extollar, & altum sapiam, permittit persecuciones has, & Angelos satanæ homines scilicet, Diabolo ministrantes, infideles, tyrannos, & gentiles per tribulationes, & persecutiones me colaphizare, ut non extollar. Hæc ille. Plurima Deus confert in iustos beneficia, cœlestiq; eos consolatione permulcet, quibus ne illi superbia efferantur, varijs eos laboribus affligit, ut submisit de se sentiant, ac loquantur, quemadmodum enim pedica accipitrem continet, ne adeo euolet & in sublime feratur, ut aucupis & venatoris conspectum fugiat, ita iusti

Simile.

Concio quarta.

713

tribulationibus continentur, ne inaniter efferantur, sed de se humiliter sentientes, ad omniū pedes supplices abijciantur. Atq; scircò regeus ille vates tribulationes, humiliações, ut ita loquar, appellat. *Bonū ait, mihi, quoniam humiliasti me.* Id est tribulasti me, ut exponit D. Ambros. & Aug. ibidem. *Nisi qui lex tua meditatio mea est, tunc forte perissem in humilitate mea, id est, tribulatione mea.*

ALIAM deinde huius rei rationem sacræ litteræ reddunt, cum de ærumnis, quibus sanctus ille Tobias afficiebatur, verba faciūt. *Hanc*, inquit, *tentationem*, (cæcitatem intellige) *ideo permisit Dominus euenire illi, ut postea daretur exemplum patientiæ eius, sicut & sancti tob.* Hinc occasionem captauit B. Ambrosius admonendi in istos laborum tolerantiam, dicens. Qui humiliatur, non deiciat animum, neq; frangat, sed magis humiliando proficiat, ut superbū humilitate sua mitiget, insolentes morum seueritate confundat, contumeliosos patientia sua frangat, auaros nonnunquam etiam æquanimitate dispēdij a iurgij intēuione deducat, sic enim legilli. *Quia iustificata est sapientia a filijs suis.* Dum Christus se offert supplicio, dedit iniurijs, non subducit opprobrijs, neq; a confusione sputorum auertit faciem suam, & ideo omnes sapientia sua instruxit, liuore sanauit. Hactenus Ambrosius.

AVDIAMVS tamen Senecam (si fas est philosophos ethnicos in hac re consulere) qui duplicem rationem offert, ut eandem difficultatem soluat, quam nos hodierna concione discutimus, quare bonis viris aduersa multa eueniunt? Respondet enim primo. Non vides quanto aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari iubent liberos, & feriatis quoq; diebus non patiuntur esse ociosos, & sudorem illis, & interdum lachrymas excutunt. At matres fouere in sinu, continere in vmbra volunt, nunquam flere, nunquam contristari, nunquam laborare. Paternū Deus habet in viros bonos animum, & illos fortius amat, & operibus, doloribus, ac damnis exagitat, ut verum colligant robur. languent per inertiam saginata, nec labore tantum sed mole, & ipso sui onere deficiunt. Non fert vllum ictum illæsa felicitas, at ubi assidua fuit cū incommotis rixa, callum per iniurias duxit neq; vlli malo cedit, sed etiam si cedat genibus flexus pugnat. Hæc est prima Senecæ ratio. Et quidē audire mihi videor hoc in loco vocem illā cœlitus delapsam, quam diuus Paulus se percepisse testatur cum ipsi conquerenti, eo quod ab Angelo satanæ colaphis caderetur, &

VVVV 3

semel,

717 FERIA. 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA.

semel, atq; iterum non roganti solum, sed etiam obsecranti, ut huiusmodi afflictio cessaret, divinum illud responsum datum est. *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Ac si diceret, si tribulatio, qua angeris, magna est, auxilium etiam, quo tibi oppitular, satis superq; erit, ad illam æquo animo ferendam, fac fortiter superandam, nequē tibi expediens est illa carere, nam virtus in infirmitate perficitur. Mirus loquendi modus, inquit diuus Thom. in hunc locum perinde ac si diceret, ignis in aqua crescit, quid igitur est, *virtus in infirmitate perficitur?* Hoc est, inquit ille, infirmitas est materia exercendæ virtutis, humilitatis, & patientiæ, & temperantiæ, &c. virtus enim non perficitur in delicijs, ibi etenim potius inficitur, & extenuatur, sed in labore, ac pugna, qua opposita vitia deuincuntur. Quo circa cum sacra historia causam afferret, cur præpotens Deus non interficeret omnes, qui aduersa bantur Israeli. *Non sunt, inquit, gentes, quæ Dominus dereliquit, ut eraderet in eis Israel, & omnes qui non noverant bella Chanaanorum, & postea discedent filij horum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi.* Noluit Deus immortalis eos remissos, & inertes esse, & ad debellandum ineptos & hac ratione reliquit hostes in Israel, quibus cum manus conferentes, strenui, fortes, & ad bella fierent aptissimi. Eadem de causa iusti rebus aduersis vexantur, ne effeminati sint eorum animi, sed adeo fortes, ut viriliter, ac strenuē hostes aggrediantur, ac vincant. Marcet enim sine aduersario virtus, ut recte Seneca supra? Doluit Scipio ille Carthaginensis, ut antiquæ referunt historiæ, & acerbè tulit Carthaginis exitium. Quamvis ea vrbs ab hostibus teneretur, & in illa expugnanda plurimum ipse elaborasset: Dicebat enim valde expedire Romanis, cum Carthaginensibus bellum gerere, ut cum exteris hostibus certantes, domestica, ac ciuilia prælia, quæ perniciosiora sunt nullo pacto mouerentur. Sic ego in spirituali bello necessarium esse cenfeo: cum exteris inimicis, hoc est cum rebus aduersis dimicare, ne ab interioribus animi affectionibus, quæ maiorem homini perniciem afferunt, expugnemur, cum in hoc etiam certamine fortiores, ac robustiores ad hostes acriter superandos, efficiamur. Quapropter non solum non moleste, sed iucunde perferenda sunt aduersa, ut B. admonet Iacobus. *Omne gaudium, ait, existimate fratres, cum in varias tentationes incideritis, scientes, quod probatio fidei vestra patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet,*

Concio quarta.

718

ut sitis perfecti, & integri in nullo deficientes. Ut sitis, inquit, perfecti, ad sustinendam tribulationum diuturnitatem, ut explicat D. Thom. ibi. Thom. & integri ad sustinendam eorum omnimodam diuersitatem. Ideo diuus Paulus, *Placet, inquit, mihi in infirmitatibus, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo.* Et rationem reddit, dicens, *Cum enim infirmor, tunc potens, sum.* Ut enim vasa fictilia igne redduntur fortia, sic iusti tribulatione fiunt simili-robustiores.

SECUNDA vero Senecæ ratio & præclarior est, & Theologo Christiano dignissima. Miraris tu, inquit, si Deus ille bonorum amantissimus fortunam illis, cum qua exerceantur, assignat, Ego vero non miror, si aliquando impetum capiunt, spectat Deus magnos viros colluctantes, cum aliqua calamitate. Nobis interdum voluptati est, si adolescens constantis animi irruentem feram venabulo exceperit, si leonis incursum interritus pertulit, tantoquē spectaculum est grauius, quanto id honestius fecit. Non sunt tamen ista, quæ Dei possunt in se vultum conuertere, sed puerilia & oblectamenta humanæ leuitatis, ecce spectaculum dignum, ad quod respiciat intentus operi suo Deus, vir fortis cum mala fortuna compositus. Non video inquam, quid habeat in terris Deus pulchrius, si conuertere animum velit, quam ut spectet Catonem iam partibus non semel fractis stantem, & nihilominus inter ruinas publicas erectum. Hec ille. In quo animaduertendum est, quā ta Deus immortalis afficiatur lætitia ac voluptate, dum homines intuetur cum rebus aduersis dimicantes, & labores Christi causa æquo animo ferentes. Quæ quidem tolerantia tantæ dignitatis est ut D. Chrysostomus asserat in laboribus subeundis, vel ex eo solum, quod Dei causa perferantur, in æstimabile quoddam bonū reperiri, quod & iustis valde vtile, & ipsi Deo gratum est, atq; iucundum. Duo in acerbissima Christi Domini morte reperio, quæ præcipua consideratione digna sunt. Primum quidem eam ab eo esse susceptam, ut colapsum hominum genus repararet. Deinde sublatam fuisse ob æterni sui Patris amorem, & quidem excellentius est Christi æterni patris causa mortē, crucēq; subiisse, quā omnes homines in libertatem vindicasse: si ea igitur est dignitas, & excellentia, quæ in laboribus summi Dei causa ferēdis, reperitur, si tantū nobis meritū, tantumq; cōmodum ex laborū tolerantia cōparamus, nullus æternis, & calamitatibus affectus, iure cōqueretur, ac dicet. *Dominus oblitus est mei, Dominus dereliquit me.* Quin potius, si ea patienter

Thom. ibi.

2. Cor. 12

Thom. ibi.

Iudic. 3 n.

I.

Seneca.

Iacob. 1.

Gal. 6. 1.

Chrysost.

Super. c. 4.

Ad Eph.

716 Fer. 6 post. 4. Dominica. quadragesima.

patienter ferat, magna animi iucunditate affectus, dicat, Dominus recordatus est mei, Dominus suscepit me, fidens, se a Deo diligere il-
liq. gratum esse, & tanquam filium ad æternam æterni Patris heredi-
tatem peruenturum fore.

CONCIO QUINTA.

Discursus primus ostendit, quam sit difficile,
eum à flagitijs abduci, qui diutur-
na peccandi consuetudi-
ne concalluit.

(.?.)

Them. voce magna clamavit. Lazare veni foras.
Ioan. 11.

Matth. 9
num. 25

Iu. 7. 14.
14.

NOVIS quidem, & inusitatis ceremonijs vsus est Christus in hac Lazari resurrectione. Primo enim lachrymatus est, dein-
de fremens in semetipso venit ad monumentum, lapidem ite-
amouere iubet. Præterea prius ad patrem orat. ac deniq. voce mag-
na clamat Lazare veni foras. Alios quidem a mortuis Christus Do-
minus excitauit, nullum tamen legimus hac voce, his lachrymis hu-
iusmodique clamore, ac ceremonijs reuixisse. Cum ad vitam reuo-
cauit illam Archisynagogi filiam, tenuit manum eius, & surrexit
puella. Cum à mortuis etiam illius viduæ filium suscitauit, hæc so-
lum verba protulit. Adulescens tibi dico surge & resedit, qui erat mor-
tuus, & cepit loqui, & dedit illum matri suæ. Quid ergo hodiernæ re-
surrectionis ceremoniæ significant? quid sibi vult vox illa magna
qua clamauit Iesus, cum submissa voce, imo & sine vlla omnino
voce posset Lazarum ab inferis reuocare? Venuste, & ingeniose de
hac

Concio quinta.

717

ac triplici resurrectione D. loquitur Augustinus. Tres tantum, in-
quit, à Domino resuscitados mortuos in euangelio nouimus, & for-
te non frustra, Domini quippe facta, non sunt tantummodo facta,
sed signa, si ergo sunt signa, præter id, quod mira sunt, aliquid signi-
ficabunt. Resuscitauit filiam Archisynagogi adhuc in domo manē-
tem, resuscitauit iuuenem filium viduæ extra portam ciuitatis dela-
tum: resuscitauit Lazarum sepultum, & quatrduanum. Intueatur
quisque animam suam, si peccat, moritur, peccatum mors est animi
sed aliquando in cogitatione peccatur, delectauit quod malum est,
consensisti, peccasti, cōsensio illa occidit te, sed intus est mors, quia
cogitatum malum nondum processit ad factum. Talem animam
suscitare se significans Dominus, resuscitauit puellā illam, quæ nō
dum fuerat foras elata, sed quia in domo mortua iacebat, quasi pec-
catum latebat. Si autem non solum malæ delectationi consensisti,
sed etiam ipsum malum fecisti, quasi mortuum tuum extra portam
tulisti, iam foris es, & mortuus elatus es, tamen & ipsum Dominus
resuscitauit. Tertius mortuus Lazarus est, genus mortis immane
mala consuetudo appellatur, aliud est enim peccare, & aliud peccā-
di consuetudinem facere. Qui peccat, & continuo corrigitur, cito
reuiuiscit, quia non est implicatus consuetudine, non est sepultus:
qui autem peccare consuevit, sepultus est, & bene de illo dicitur, se-
tet, incipit enim habere pessimam famam tanquam odorem teter-
rimum. Tales omnes assueti sceleribus, perditis moribus, dicis ei,
noli facere, quomodo te audiet, quem sic terra premit, & tabe cor-
rumpitur, & molle consuetudinis prægrauatur. Hactenus Augusti-
nus, Lazarus ergo ligatus, sepultus, quatrduanus, & ferens flagitio-
sum hominem significat, qui sub duro turpis moris lapide sepeli-
tur, & cuius animus multis iam sceleribus exercitatus adeo calluit,
vt peccandi consuetudine ligatus, difficillime dissolui possit, & a
peccatorum sepulchro egredi. Is vt à peccatis, quibus maxime ad-
hæret, resurgat vt à sepulchro ad vitam reuocetur, maximo clamo-
re opus est, ad huiusmodi mortuum excitandum, nimis vocem cō-
tendit Iesus, clamoremq. profundens, tot, ac talibus ceremonijs vti-
tur, non quia sine his non posset Lazarum suscitare, sed vt ostende-
ret, quam sit difficile illum hominem à peccatis amoueri, qui flagi-
tiorum consuetudine concalluit.

MIRVM sane fuit Ionam illum prophetam in ventre pifeis qua-
si in sepulchro conditum ad Deum ibi clamasse, precesque fudisse
Xxxx & Ion. 2.

Aug. 111.

49.

in Ioann.

718 Fer. 6 post. 4. Dominica. quadragesima.

Aug. 8. cō
f. 5.

& tandem saluum atq; incolumem ab illo loco euasisse. Sed maiore in modum miror, cum hominem vita functum, ligatum pedibus, se- tidum, & sub duro, ac magno lapide sepultum ad Domini clamorē ad vitam rediisse cerno. Huiusmodi quidem est obstinatus homo qui in summa perstans prauitate, obduruit, & diuturna peccatorum consuetudo callum eius animo obduxit.

Chrys.
hom. 3. de
panis.

sup. 16.

num. 20.

Num. 11.

Num 5.

ITA fatetur D. Augustinus loquens de eo tempore, quo in er- rorum tenebris iacebat. Ligatus, inquit, eram, non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate, velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me, quia ex voluntate peruersa facta est libido, & dum seruitur libidini, facta est consue- tudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est ne- cessitas. Quibus quasi anfulis quibusdam sibi in nexis (vnde ca- tenam appellauit) tenebat me obstrictum dura seruitus, voluntas au- tem noua, quę mihi esse cęperat, vt te gratis colerem, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roborata. Ita duę vo- luntates meę vna vetus, & alia noua, illa carnalis, & hæc spiritua- lis conflagabant inter se, atq; discordando dissipabant animam meā sed tamen consuetudo aduersus me pugnatio ex me facta erat, quoniam volens, quo nollem perueneram. Ex quibus D. Augusti- ni verbis satis perspicitur quanta sit vis, & quasi natura prauę con- suetudinis. Quam quidem paucis, sed egregie expendit D. Chry- sostomus, dicens. Manna comedebant iudæi, & cępas de AEgyp- to quærebant consuetudine ducti. Pręclare sane explicuit Chry- sostomus quantum mala consuetudo pręualeat, quis enim cibus dulcior, ac preciosior, quā māna illud cœlestē. *Habens in se omne de- lictamentū, & omnis saporis suauitatē.* Quis vero magis insulsus, aut vilior, quam cępe, cucumeres, pepones, porriq; & alia, quorum de- siderio tenebantur iudæi, suauissimum illum cibum repudiantes. Quod ideo illi faciebant, inquit Chrysostomus, quia de more ha- bebant vilissimis illis cibarijs vesci, manna vero nunquam degu- stauerant. Idem etiam in diuinis rebus euenit. Quid enim virtute suauius? quid excellentius quam meditationi, sacrisq; rebus vacare, & ad sacram Christi mensam frequenter accedere? quid autem vi- lius, aut abiecius quam diuitiæ, voluptates, honoresque perituri? Mundani tamen hæc omnia caduca, & temporalia æternis, ac cœ- lestibus anteponunt, ista querunt, & aucupantur, hæc vero, quę multo iucundiora, ac excellentiora sunt spernunt, ac minimi fa-

Concio quinta.

719

faciunt, cuius rei causa consuetudo profecto est, qua terrenis his rebus illi assuefacti sunt, quę cum inualuerit, ægre, ac difficile ab eisdem abducentur. Vnde merito sapiens inquit. *Proverbium est. num. 6. Adolescenti iuxta viam suam, et cum senuerit, non recedet ab ea.* So- lent iuvenes consilij, ac rationis expertes delicijs se, ac libidini tra- dere, quibus adeo adhærent, vt etiā in senectute, vbi ratio & consi- lium viget, difficulter a turpi vita discedant, & ad honestam vitæ rationem non facile se recipiant. Quare D. Chrysostomus. Fertur (inquit) Plato, quanuis certo eorum intelligeret errorem, qui Deos colerent, solennitatibus tamen, & alijs Deorum ceremonijs con- descendisse, vt qui consuetudini repugnare non posset Græ- corum etiam historia enarrat Alexandrum magnum nunquam abiecis- se corruptos mores, quibus in pueritia, ac iuuentute im- butus fuerat a præceptore suo Leonide, quanuis diligentissime cu- rarer, honestissimi ac clarissimi viri nomen per omnes terrę par- tes obtinere. Quemadmodū enim, inquit D. Basilii difficile est, patrię linguam, quam ab infantia addiscimus, obliuioni mandare, aliamq; denuo perdiscere, ita etiam improbus difficulter flagitio- sam quā ingressus est viam, relinquet vt piā, atq; honestam sequa- tur, vt enim ipse ait, consuetudo vetustate firmata naturę vim nan- cisci solet.

Hist. græc.

Simile.

Basi. in re-
gulis dispu-
tatione 6.
Iob. 20.

OPTIME videtur hoc declarasse quidam ex Iob familiaribus, cum de quodam flagitioso homine loqueretur. *Officius inquit, im- plebuntur vitijs adolescentia eius, & cum eo in puluere dormient* Diuus Hieronymus. Hoc ait, quod a iuuentute sua, ex qua grauiora pec- cata committere cęperit, in eisdem peccatis suis vsquē in senectam permanferit, pro quibus nunquā voluerit pœnitere, etiā vsquē ad mortem, quę sit per resolutionem corporis huius. Pro olsibus se- nectutem intelligit Hieronymus: propter veterositatem anno- rum, & duritiem senij præmaturatam. Ac si diceret, inueterata con- suetudo efficiet, vt improbus equē flagitiosus sit in senio, ac in iu- uentute. Quanuis etiam dici posset in olsibus vera hominum ossa significari, quibus peccata inhærent, tamquam thyfica quędam fe- bris, quę diffictem, aut nullam curationem habet, huiuscemodi ho- minibus dixit olim Christus. *In peccata vestra moriemini.*

Ioann.

HOC ipsum immortalis Deus aptius explicauit, in- quiens. *Si mutare potest æthiops pellem suam, aut pardus va- rietates suas, & vos poteritis benefacere, cum diligeritis malum.*

Xxxx 2 Hi-

720. FERIA. 6. POST. 4. DOMINICA quadragesima

Hyperbolice loquitur in hoc loco scriptura sacra ad augendam difficultatem, quam experimur in extirpando vitio, quod iam prorsus occalluit. Quocirca exponens D. Hieronymus hunc locum, ait. Quidquid discitur non natura est, sed studij, & propriae voluntatis, quae nimia consuetudine, & amore peccandi quodammodo conuertitur in naturam. Qua vero ratione gravissimo huic morbo adhibenda sit curatio, in sequentem discursum reijcimus explicandum.

Secundus discursus agit de remedijs, quibus inueterata peccandi consuetudo curari possit
(.?)

Thema.

Lazare veni foras.
Ioann. 11.

Eccles. 10.
num. 12.
Simile.

Superiori discursu vidimus, quantam vim habeat improba consuetudo ad detinendum hominem in flagitijs, ex quo percipi potest quam difficile sit huiusmodi malo remedium adhibere. *Liquor prolixior granat medicum. Breuem languorā praecidit medicum*, inquit Ecclesiasticus. Quemadmodum ergo hi, qui curandis corporibus dant operam, difficile medentur ei, qui diuturna agitudine laborat, sic etiam per difficile est animorum medico, eum, qui in peccatis occalluit, sanare. Quod satis constat in energumeno illo quem Marcus Evangelista refert. Cum enim ille à Christi discipulis curari non posset, ad ipsam Christum adducitur, & cum vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum, & Eliseus in terram volubatur spumans, & interrogavit Christus patrem energumeni. *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit?* & respondit ab infans. &c. Iesus vero sic Dæmonem alloquitur. *Surge, & mune spiritus, ego precipio tibi, exi ab eo, & amplius, ne introeas in eum* & exclamans, & multum discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus. Inquiri igitur modo, cur Christi alumni non potuerunt illum Dæmonem ab huiusmodi corpore expellere, cum

Marc. 9.
num. 20.

Concio quinta.

721

cum alios sepe expulissent? Cur ille adeo difficulter decessit, ut exiret exclamans, & discerpens multum? Id ea etiam ratione factum esse puto, ut in hoc homine, qui ab infantia fanaticus erat, indicaretur nobis, quantum habet difficultatis, ac laboris diuturnum peccatum, quod æque deformis est, ac ipse Dæmon, ab hominum animis eijcere, quod quidem si eijciatur, inuitus, stridens, ac discerpens exit.

SED quo utendum est remedio, quæ curatio adhibenda, quæ afferenda est medicina, ut huic occurramus malo, tantaque, medeamur ægitudini? Illud primum remedium accipiendum est, quod huius fanatici pater (cuius modo mentionem feci) accepisse cognovimus, cum energumenum filium ad Christum Dominum adduxit, ut ei remedium, & curationem adhiberet. Contractas, inquit Basilius, ex superioribus peccatis labes oratione assidua, & perpetua Dei decretorum conservatione abstergere poterimus. *In regulis* Nullum enim peccatum est quantumvis inueteratum, quod Deus *interro. 6.* precibus, & obsecrationibus allectus facile condonare non possit, licet cum maxima difficultate illud homo relinquat. Quocirca exponens D. Hieronymus illum Ieremias locum in fine praecedentis discursus à me propositum in illud verbum. *Sed mihi ut potest athiops*, inquit, hoc quod hominibus impossibile est, Deo est possibile, ut nequaquam athiops, & pardus suam videatur mutare naturam, sed ille qui in athiope operatur, & Pardo, dicente Apostolo. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Hæc ille Atque, idcirco de hac (ut ita loquar) impossibilitate illud dici potest, quod olim Christus Dominus de illa altera, qua significavit diuitem non posse celum adire dixisse fertur cum asseruisset. *Difficilius esse, caecum per* *Luc. 18.* *foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum Dei.* Et ei Apostoli obiecerunt, *quis potest saluus fieri?* Respondet Iesus. *Quia impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.* Quapropter diuus Chrysostomus Theodori animum oratione sua confirmans, & *Epif. 5. ad* excitans, ne spem recuperandæ salutis abijceret, inquit. Si cadoda *Theodo.* mon tantum potuit ut à vertice illo, & fastigio virtutis in extremum malicie detruderet, multo magis Deus in pristinam te poterit vindicare libertatem, neq. in eam solum, sed tibi multo feliciorum perficere, quam priora fuit. Hæc eadem Chrysostomi verba tibi, frater propono: Quamvis enim longa peccandi consuetudine occalleas, ne animo cadas aut spe decidas Deus enim, qui *Lapsus.* pote-

Vide supra
pra concio
ne. 4. dij. 1

In regulis
interro. 6.

Hierony.

Ad phil. 4

Luc. 18.

num. 2.

Epif. 5. ad

Theodo.

Lapsus.

722 FERIA. 6. POST. 4. DOMINIC. QUADRAGESIMA

potestate maximus est, & bonitate optimus, poterit à te durum peccati iugum depellere & in filiorum libertatem asserere, atq; in beatam, & sempiternam vitam traducere, si eius te voluntati committas, vt D. fecit Augustinus, qui cum se inducta errorum consuetudine irretitum aspiceret, ad Deum confugiebat ipsumq; lachrymis, ac precibus implorabat, & hac ratione eam, quæ omnibus nota est, gratiam, & sanctitatem obtinuit.

ILLVD deinde remedium præbuit D. Basilii, perpetua nimirum Dei decretorum conseruatione antiquas peccati labe abstergere. Iure enim exigitur ab eo, qui in flagitijs, exagitante, ac renuente conscientia, diuinaq; lege prohibente, permanfit, vt etiam in virtute, diuinorumq; præceptorum obseruantia perseueret, inuitis adhuc mundi affectionibus, ipsiusq; pessima consuetudine repugnante. *Humanum dico*, inquit Apostolus *propter infirmitatem carnis vestre, sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditie, & iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationem. Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitie.* Ac si diceret, si cunctis animi, ac corporis viribus incubuisti in turpitudinem sectandam contra Deum, eiusq; legem rationi consentaneum est, omni etiam studio contendere, vt Deum, turpitudine relicta, omni animi vi, totoq; pectore sequaris. Cum in peccato iacebas, seruitute premebaris, modo vero libertate frueris neq; fas est, peccati seruum melius inseruire peccato, quam liberum, ac Dei filium ipsi Deo, cum hoc illi magnum commodum, illud vero summam perniciem asserat. In hoc, inquit D. Paulus, humanum dico. Vbi D. Thomas dicit esse humanum, quia secundum relictum iudicium exigeretur vt homo multo plus seruaret iustitie, quam antea seruierat peccato. Vnde Baruch. 4. dicitur. *Sicut fuit sensus vester, vt erraretis à Deo: decies tantum iterum conuertentes requireretis eum.*

ILLVD tamen ad hanc rem maximè refert, principijs scilicet obstare, sero enim medicina paratur cum mala per longas conualluere moras. Atq; iccirco admonet Ecclesiasticus. *Esse, peccasti, non adicias iterum, sed & de pristinis deprecare, vt tibi dimittantur.* Quod quidem consilium ea ratione præbet nobis Ecclesiasticus, quia ea est vis, & quasi natura peccati, vt quo plura committuntur, eo magis hominum animis dominetur, & maius in illos imperium teneat, ipsiq; facilius, & perulantiùs peccent. Quod in Petri negotiis

Concio quinta.

1723

nibus cernitur manifeste. In prima enim cum accusaretur, eo quod in Christi se disciplinam tradidisset, solum respondit accusatoris. *Nescio, quid dicis.* In secunda vero: *cum iuramento negauit*, audacius perpetrans illud scelus. In tertia deniq; non solù iurat, sed detestatur dicens, *se hominem non nouisse.* Hac enim ratione crescit peccatum, & vires in dies colligit maiores, nisi mature illius impetum frangas & vi vim eius reprimas. Huius negationis gradus expendit S. Thomas, & ita sermonem de hac re absoluit: Qui cito non se à malo retrahit, labitur in peius. *Qui enim spernit modica paulatim decider.* Sicut enim hi, qui mare ingrediuntur, in primo maris aditu quæcunque illos procella perturbat, ac timorem eorum animis incutit? cum vero in altum prouehuntur, omnem abijciunt metum, neq; maxima tempestate turbantur: sic homo cum primum se vitij dedit, conscientie stimulis agitur, Deum timeret, ac terribile eius iudicium reformidat, cum autem iam prauitati assuefactus est, nihil timeret, nec aliquod eum supplicium à turpitudine deterret. *Impius*, inquit Salomon, *cum in profundum venerit peccatorum contemnit.* At, quid contemnit? sacrorum certe concionatorum voces, minas, ac supplicia in sacris litteris sceleratis hominibus proposita spernit, & mortis, inferniq; pericula nihili facit, ea denique quæ prius vehementer timebat, nullo modo veretur. Audite ergo Auditores, spiritus sancti consilium. *ante languorem*, inquit, *adhibe medicinam, & ante iudicium interroga te ipsum, & in conspectu Dei inuenies propitiationem.* Medemini quæso principijs obstando, & animi vulneribus, crimina ritè expiantes, ac pœnas pro sceleribus suscipientes, sic enim ante iudicium flagitiorum veniam obtinebitis, & gratiam, atq; immortalem Deinde gloriam assequemini. Amen.

Matth. 26
nu. 70.

D. Tho. ibi

Simile.

Prov. 18.
num. 3.

Eccles. 18
nu. 20.

Dominica

*Dominica quinta quadragesima, qua dicitur
in passione*

CONCIO PRIMA.

*Primus Discursus, in quo explicatur
vinculum, quo Christo Domino de-
iuncti sumus, eo quod nos tan-
to suo labore
redemerit.*

(?)

HODIERNVS dies Dominica in passione appellatur, tñ quia appropinquat iam tempus, in quo Seruatoris nostri necē, doloresque recolimus, atq; ideo ab hac die sanctissimæ crucis signum in templis effertur, illudq; carmen christiana Ecclesia modulatur, vexilla regis prodeunt, tum etiam quod in hodierno euāgelio multa ex his, quæ Christus Dominus passus est, enarrantur. Neq; enim ad eius passionem solum attinent flagella, spinæ, clauj, aliaq; huiusmodi, quæ ipse in corpore pertulit, sed etiam ignominia, iniuriæ, opprobria, ac contumelia, quibus de honore, cultuq; illi debito detractum est. Quanta autem huius generis mala perpessus sit, nostri euangelij historia satis declarat, ubi Iesus appellatur samaritanus, dæmonium habens, alijsque opprobrijs afficitur, qua propter Ecclesia lugubri veste ornatur his diebus, admonetq; fideles, ut mæsti, ac grati animi recordatione acerbissimam recogitent Christi Domini passionem.

OBVERSARI igitur debet nobis ante oculos hoc tempore immensum illud, & nunquam pro dignitate prædicatum nostræ redemptionis beneficium. Cum enim hominum salus in hoc vno

sita

sita esset, ut aliquis homo tot, tantisque dolores, crucem etiam, mortemq; subiret, summum profecto Dei est in homines promeritum: hæc omnia ab ipso fuisse suscepta. Nam quis alius prætor elementi, sumum Dei filium tantam, tamq; difficilem prouinciam suscipere? quis tot dolores atq; grummas libenti animo ferret? pro alijs, pro indignis, pro inimicis.

CVM iussum est propheta illi Ionæ, ut Niniuitis enuntiaret periculum futurum, nisi poenas pro sceleribus subirent, corporisq; castigatione animi maculas eluerent, noluit tunc Ionas in Ninive se conferre, sed in nauim conscendit, ne Dei mandatum exequeretur: Idq; ea ratione factum esse dicunt Diuus Hieronymus, Gregorius, Remigius, & Rupertus Abbas, quia sciebat vates Niniuitas conuertendos esse, ex horumq; ethnicorum conversione iudeorum perniciem profecturam. Illudq; addit idem Hieronymus, Ionam nimis egre tulisse: se ad ethnicorum prædicationem eligi, cū alij vates ad instruendos fideles missi fuissent. Alij vero sacri doctores inquiunt, Ionam hic aliquid humanum passum esse, existimabat enim ille, Deum utpote clementissimum facile condonaturum esse supplicium Niniuitis, si ad ipsum se illi conuenterent, atq; vereretur, ne mendax ab hominibus haberetur, eo quod illis prædixisset. adhuc quadraginta dies & Ninive subueriretur, & hac de causa au- fugit, neq; Niniue adire voluit. Quam quidem rationem illa eiusdem prophetae verba confirmant, quæ tunc ille dixisse fertur, cum sui peccati veniam à Deo optim. maxim. obtinuit. *Obsecro inquit, Domine nonne hoc est verbum meum, cum adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupavi, ut fugerem in Tharsis. Scito enim, quia tu Deus clemens, & misericors sis, patiens, & multa miserationis, & ignoscens super malitia. Videtur ego prophetam timuisse, ne mendax haberetur, si ea, quæ enuntiaret, non ita euenirent. Ex quo clare cognoscemus, quam sint homines sui honoris studiosi, cum egregius ille vir, ac propheta Ionas, tot homines perire patiebatur, ne ipse aliquod honoris detrimentum pateretur. Quid igitur nobis fieret, si salutis nostræ remedium huiusmodi hominibus committeretur, ad quod illi adhibendum, tot dolores, opprobria, contumelias, acerbissimamque necem subituri erant? Immo si in nobis metipsis salutis nostræ remedium positum esset ea ratione, ut quæ humani generis vindex pertulit, nos ipsi pateremur, misere profecto in tenebris, ac sordibus prius iaceremus & periremus omnes.*

Yyyy Quod

Quoddam ex hominum desidia venire manifeste constat. Quāvis enim Christus Dominus acerbissimos iam dolores, crudelissimamque necem eorum causa subierit, & pro eorundem flagitijs cum mulatissime æterno Patri satisfecerit, ipsi tamen nihil operæ, aut laboris in sui animi salutem acquirendam conferre volunt, & cum facile eam tueri possint, & ad beatam ac sempiternam vitam animum traducere, suis sceleribus adhærentes, inferis, pœnisq; sempiternis se ipsos addicunt, ne leui quodam labore à cibis se abstineant & aliqua corporis castigatione animi maculas deleant, & a voluptatibus vacent. Quā igitur ratione huiusmodi homines opprobria, flagella, crucemque, & reliqua omnia tormenta quibus cruciatus est Iesus, perferrent, cum neque, exiguum quidem laborem ob maximum suæ beatitudinis præmium velint suscipere? Quo circa ea omnia libenti animo immortalis Deus sustinuit, ut eternam homines salutem, vitamq; cœlestem assequantur. Quā ergo grati animi recordatione tanti beneficii memoriam retinebimus?

2. Reg. 23. num. 19. **MAGNA** apud omnes æstimatione fuerunt tres illi viri, qui cum audirent Dauidem Regem ita loquentem. *O quis mihi daret potum aqua de cisterna, quæ est in Bethlehem iuxta portam* Illi eo se itineri dederunt, & cum magno suæ vitæ discrimine irruerunt castra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, eamque Dauidi detulerunt. Quod quidem tanti fecit Dauid, ut eam aquam tanquam aliquod maximi precij donum: summo Deo libauerit, neque illam ausus fuerit degustare Perpendite quæso quāti æstimauerint omnes seruorum erga suum Regem officium, ut inde perspicatis, quanto potiori iure æstimandum sit summum illud summi Regis in homines beneficium, quo non solum se vitæ periculo exposuit, sed etiam magnis superatis laboribus, vitam nobis, salutemque comparauit.

2. Reg. 21. numer. 17. **MAXIMI** etiam fecerunt omnes Abisai filium saruiæ, eo quod in bello, in quo Rex Dauid pugnabat Philistæus quidam fortissimus, cuius ferrum hastæ trecentas uncias appendebat, missus est percutere & occidere Dauid, & ipse Abisai præsidio fuit Regi, ipsumque incolumem seruans interfecit Philistæum, pulchrum quidem facinus! At quanto illustriora facinora totius orbis Dominus hominum causa effecit, quam ille miles sui ducis, atque imperato-

ris

ris gratia fecerit? Quod si ille vitam in discrimen adduxit sui Domini, ac Regis causa: Christus propter seruos suos, atque hostes vitam etiam obtulit in discrimen: ille quauis se vitæ periculo obiceret, vitam tamen non amisit: Christus vero non solum se vitæ periculo commisit, sed ipsam plane mortem subire voluit: ille quauis ab hoste, cum quo dimicabat, interficeretur, non plurimis se, aliquidq; doloribus offerebat, cum unico duntaxat ictu confossus morti traderetur: Christus autem nimios, cerbissimosque dolores pertulit & acerrimam deniq; mortem adiuit: ille demum suum caput in discrimen adduxit, non suum honorem, ac decus, quin potius præclaro illo facto multum sibi decoris, ac dignitatis adiunxit *ps. Ioan. 8.* at humani generis assertor, iniurijs, & contumelijs maximis affectus occidit, factus quidem opprobrium hominū, & abiectio plebis, maleficus, & fanaticus à Iudeis dictus, sputis illitus, opprobrijs saturatus, ac denique turpissima morte inter sceleratos homines condemnatus. Quod igitur beneficium profectum est ab hominibus, quod huic possit iure conferri? Quando nam vllis sæculis audita est tam ardens atque eximia beneuolentia, ac ea, qua prepotēs Deus hominum genus amplexatus est? Nimiam vocat hanc Dei *Ad Eph. 2. numer. 4. ser. ser. 4. hebdom. pænosa.* charitatem Apostolus. Vere nimiam, inquit D. Bernardus, quia mēsuram excedit, modum superat, plane supereminens vniuersis. *Maiori* (ait Ioannes. 15.) *charitatem nemo habet, quā ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Tu maiorem habuisti Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam & Patri, & tibi reconciliati sumus. Quæ nam alia videbitur esse, fuisse, vel fore huic similis charitati? vix pro iusto quis moritur, tu pro impijs passus es, moriens propter delicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores, seruos facere fratres, captiuos coheredes, exules reges, etiam pro transgressoribus rogans, ut non perirēt *Pater ignosce illis. ait, quia nesciunt quid faciunt.* Volat irrevocabile verbum tuum Domine, nec reuertetur ad te vacuum, sed faciet ad quod misisti. Vide nunc opera Domini, quæ posuit prodigia super terram, flagellis cæssus est, coronatus spinis, clavis confossus, affixus patibulo, opprobrijs saturatus, omnium tamē dolorum immemor, *ignosce, ait, fili.* O quam multus es ad ignoscendum Domine. O quam firmata est etiam super impios misericordia tua. Mira res. Iudei clamāt, crucifige, Christus clamāt, ignosce. O charitas patiens, & compatiens! Hactenus Bernardus.

Yyyy 2

COLAMVS

COLAMVS igitur benevolentia sempiterna tanti beneficii memoriam, & pro hac summi Dei erga nos charitate gratos nos Deo, memoresq. praestemus.

*Genes. 48
nu. 22.* CVM Iacob ille Patriarcha morti proximus esset, dilectissimū sibi filium Iosephum alloquitur in hunc modum. *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo.* Depopulata vrbe Sichem per filios Iacob, inquit Hebræi, populi, qui erant in circuitu, congregauerunt se, vt irruerent super Iacob, & filios eius, sed ipse armauit se, & familiam suam, & Domino auxiliante, nihil mali ab inimicis tulit. Hanc igitur partem tradit Iacob filio suo Iosepho, quod vt pluris æstimet, dicit se illā tulisse in gladio, & arcu suo, idest cum magno labore illam comparasse. Sed quanto maiori iure nostræ redemptionis beneficium æstimandum est a nobis, cum in eo perficiendo verus noster Iacob tantopere laborauerit. Non enim solum muniuit se armis contra hostes, & aliena opera Sichem depopulatus est, sed suam met vitam in acie profudit cum magno labore, summaq. corporis defatigatione, vt hanc nobis preciosam partem dilargiretur, reliqua vero omnia facile, & exiguo precio nobis comparauit. Atq. *Bernardus* ait. Vide quam magnificauerit facere tecum illa maiestas, de omnibus, quæ in cælo, & sub cælo sunt, dixit, & facta sunt, & quid facilius dicto? Sed nūquid solo verbo factū est, cum te, quem fecerat, refecit? triginta & tribus annis super terram visus est, & cum hominibus conuersatus, habens in factis calumniatores, in dictis insultatores, & non habens vbi caput suum reclinaret. Hæc ille. Quibus cum si nos reliquos omnes labores, quos nostri causa toto suæ vitæ tempore Christus pertulit consideremus: non dubito, quin & nostræ reparationis beneficium maximi faciamus, & illud grati animi recordatione colentes, magnam nobis ex eo utilitatem comparemus.

Secundus

Secundus discursus ostēdit, quam dignus sit immortalis Deus propter se solum, vt omnibus eum officijs prosequamur, & secundo quam utile & incundum id nobis sit.

Thema.

Quis ex vobis arguet me de peccato.
Ioann. 8.

RECTE Deo optimo hæc verba conueniunt. Quemadmodū enim ille natura sua est omnipotens, iustus, clemens, optimus atq. maximus, ita etiam sanctissimus, ac pulcherrimus. *Rectus* Dñs Deus noster (cecinat Regius ille vates) *non est iniquitas in eo.* Rectus, inquit, quia nihil in eo deuium, aut distortum est. Non iniquitas in eo, quia est ipsa æquitas per naturam. Et sequenti psalmo ait. Dominus regnauit decorem indutus est. Contingit quidem plures pulchra, & eleganti veste ornari, quæ certe non est ipsa pulchritudo, sed illam aliquomodo participat. Deus vero eadem venustate, ac pulchritudine se induit. De quo optime diuus Augustinus. Effugit, inquit, omnem sermonem, atq. omnem sensum humanæ mentis excedit decor ille, pulchritudo illa.

QVAE cum ita sit merito vates sanctissimi, cœlitesq. mirantur, qua ratione sint aliqui, quibus tam decorus, atq. amabilis Deus displiceat. Hac de re conquestus est Deus, & grauiter in huiusmodi homines querellas detulit. Quid inuenerunt (inquiens) in me patres vestri iniquitatis, quia elongauerunt a me, & ambulauerunt in uanitate, & vani facti sunt. Ac si diceret. Cuius me culpæ conuincitis, vt adeo me deseratis, aut quid boni in mundo reperitis, vt ita eum sequamini? Nunquam tamen absoluta est hæc querela, quam hodierna die æternus Dei filius proponit in hunc modum. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* quod si non possum de eo conuinci, & veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? explore-

Cant. 2.
num. 2.

Psal. 44.
num. 3.

Cant. 1.
num. 16.

Luc. 19.
num. 21.
Num. 13.
28.

& N. 14.

Luc. 19.
num. 14.

1. Reg. 5.
num. 3.

mus igitur, cur tunc Pharisei, nunc vero flagitiosi homines Christum relinquant, & studiose mundum prosequantur? sicut malus inter ligna sylvarum, dixit sponsa, sic dilectus meus inter filios. Omnis ille decore, & venustate excellit, cur ab eo fugitis? vox eius dulcis est, & facies decora, quare illum spernitis? Manus illius cornutiles aurea sunt, & plena hyacinthis, cur eum contemnitis? speciosus forma præ filiis hominum, inquit regius vates, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in aeternum. Specie tua, & pulchritudine tua, intende prospere, procede, & regna. Propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Sponsa item eum sic alloquitur. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Eia igitur Auditores si aliquam in eo deformitatem, aut culpam, vel aliquid ipso gratius, aut amabilius cognoscitis, illico in lucem proferte.

At, non eum relinquimus dicitis, eo quod aliquid in eo deforme turpe veinueniamus, sed quia acerbè, & aspere se cum sui sectatoribus gerit. Homo austerus est, & vult metere, ubi non seminavit. Grati quidem erant Israelitis fructus, quos terra illa promissionis abunde suppeditabat: iter vero, ac labores, quos illi erant in ipsa via superaturi, eos ab itinere deterrebant. Sic etiam multi sunt, qui recte de Christo sentiunt, ac loquuntur, difficile tamen ipsis videtur eius sequi vestigia, quippe qui docet. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Considerant hi Deum idola Aegypti evertentem, flagellantem Philisteos, eorumque idolum Dagon deturbantem, conculcantem Samariae flores, & facto ex funiculis flagello eijcientem de templo emptores, ac venditores, ac denique numulariorum subuersis mensis pecunias effundentem. Quamobrem, nolumus, inquit, huc regnare super nos.

HAEC fuit Philistheorum querella, hac de causa reiecerunt illi Deum. Nota est historia hæc: intulerunt arcam domini in templum Dagon, & arca noluit simul cum Dagon ibi commorari, & ideo proiecit, semel & iterum in terram idolum Dagon & confregit illud. Quæ enim conventio Dei ad Belial & Dagon, decebat quidem tunc Philisteos si desipere in omnibus non vellent, ipsos arcam adorare & verum Deum nostrum in facto illo recognoscere. At quid dicant audiamus, Non maneat arca Dei Israel apud nos, quoniam dura est manus eius super nos, & super Dagon Deum nostrum. O infesati Philistheo tardi, & duri corde, &c. Hæc ergo est perditio

rum hominum sententia, hoc eorum consiliu. Aspere, inquit, & austere Deus cum hominibus se gerit, mundus vero blandè, leniter, ac suauiter: indulget enim suis, maximisque, illos voluptatibus perfundit, & iccirco fallaci quidem mundo obsequuntur, verum tamen & supremum Deum repudiant, ac deserunt.

Hi vero, qui adeo sinistrè de Deo sentiunt, ac loquuntur, aperte conuincuntur suæ stultitiæ, ac falsitatis, ac immerito hoc in illu crimen confingunt. Quapropter iudicium de hac re inire vult Deus maximus cum hominibus. Iudicium Domino, ait Micheas, cum populo suo. & cum Israel diiudicabitur. Sed quod nam est iudicium? quæ est Dei cum hominibus querella? Popule meus (Audite obsecro iudicium, & querellam) Popule, inquam, meus, quid feci tibi? aut quid molestus fui tibi, responde mihi? Quia eduxi te de terra Aegypti, & de domo seruentium liberaui te? Popule meus, memento quæso, quid cogitauerit Balach rex Moab, & quid responderit Balaam, ut cognosceres iustitias Domini. Quæ quidem verba satis summi Dei lenitatem, ac suauitatem ostendunt, cum in eis ita se blandè, ac comiter gerat Deus cum ijs, quos merito laceisus vlisci poterat & de ipsis grauer supplicium sumere. Popule meus, non ne eduxi te, inquit, Deus de terra Aegypti? In qua magnis illos laboribus vexabat Pharaon, assidueque lassitudine, ac fatigatione premebat, & licet illi in libertatem essent asserti, & plurimis a Deo beneficijs cumulati, vehementer tamen cupiebant ad Aegyptum redire, ipsumque Deum relinquere. Sic mundani homines non attendunt idem esse mundo quod Pharaoni deseruire. Quid enim mundani colligunt in mundo nisi paleas, quæ auri colorem habet sed vacuæ sunt. Quid aurum, & diuitiæ nisi paleæ vacuæ. Vanitas enim vanitatum & omnia vanitas. Quid præterea mundani nisi lateres operantur? Lateres enim terrei sunt. Quid autem in terra nisi terrea poterunt inueniri. Qualis vero labor in his lateribus conficiendis insumatur, dicant hi qui eos conficiunt, & tamen, satius sibi esse putant, sic mundo seruire, & terreis perfrui voluptatibus, quamuis conscientia stimulis pungantur, & suæ malæ cogitationes, animique terrores mærorem illis, ac formidinem incutiant, quam animi tranquillitate, gaudijsque, cœlestibus recreari, & in terram promissionis duci.

SCIENDVM tamen est, Deum ita nobiscum se gerere, ac nos cum illo: quod regius ille vates testatus est, cum enim Deum alloqueretur ait. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum perverso peruersus

Mich. 6.
num. 4.

Psal. 17.
num. 29.

Diuus Basilius in hoc Davidis carmen. Theodoretus, & Cassiodorus, ac etiam Bernardus epistola. 29. inquit. Talem se Deum homini præbere, qualē ipse homo se Deo præbuerit, si enim quis piā ac religiosā vitam agat, Deus etiam se illi piū, ac clementem ostendet, si autem peruerse, ac flagitiose uiuat, asperē quidem, & acerbe à Deo punietur. Quod etiam minitatus est Dominus suo populo. *Si ambulaberitis inquit, ex aduerso mihi, ego quoque contra vos aduersus incedam, & percutiam vos septies propter peccata uestra.* Non ita, acer, & durus est Deus bonis, sed improbis, & sceleratis.

VTINAM isti animaduertent id quod eos Dominus hortatur, ut videant: *Vide inquit, quia malum & amarum est, reliquisse te.* *Domini Deum tuum, & non esse timorem mei apud te.* Proposuerat prius sui populi calamitates, & miseras, quas ea ratione euenisse testatur. *Quia illi dereliquerunt Dominum Deum fontem aqua viue, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ non valent continere aquas.* Existimant mundani, se pœnas, ac dolores fugere, cum à Deo discedunt, sed tunc illis potissime afficiuntur. *Pacem meam do vobis.* (dixit humani generis Seruator ihs, qui in eius se tradiderant disciplinam) *Non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Mundus enim fallaci quadam ac labili tranquillitate homines donat, Deus autem veram constantemq, pacem elargitur. *Vtinam attendisses mandata mea, facta fuisset sicut flumina pax tua, dixit Dominus.* Ea sane pax, quæ in his caducis, ac perituris rebus reperitur, non flumini, vel fluuiō comparatur, sed rori, qui leni solis radio tabescit. Huiusmodi enim tranquillitas ac læticia facile quidem fluit, & quolibet euentu aduerso, deperit. Quæ maior pax, ac iucunditas potuit esse, quam ea, qua fruebatur Aman, cum gratus erat Regi Assuero, & multum illi reliqui deferentes, singulari eum veneratione colebant, grauitē tamen donauit, ac turbatus est, vel ex eo solum, quod Mardocheus non cum sibi honorem, quem reliqui tribueret, nequē summā reuerentiā, ut ceteri, adhiberet. Iustorum vero pax facta est sicut spatiosum quoddam flumen, atq, ideo non ita facile perturbantur, ac commouentur illi. Qua propter pax enunciat hominibus bonæ voluntatis, & cœlitus ad eos defertur: angustia vero, & animi perturbatio his, qui operantur malum. Iustis etiam fit huiusmodi promissio. *Qui me audit, & seruat, & abundantia perfruetur, timore malo sublato* Vbi Diuus Hieronymus Qui Domino, inquit, per

perfectē deseruit, nullis terretur aduersis, & in ipsa morte quasi de ingressu vitæ lætatur, quietumq, semper à superuacuis cogitationibus, ac tumultibus tentationum pectus gerit, iunante spiritus sancti gratia. Ita Hier. In quibus verbis cum satis recte conscientie tranquillitas, ac iucunditas explicetur, ad diluendum argumentum initio discursus propositum deueniamus.

LABORIBUS, inquit mundani, vexantur Christi sectatores, & ad crucem, egestatē, aliasq, ærumnas perferendas ab ipso Christo inuitantur. Quibus D. Bernardus respondet. Vident cruces nostras, & non consolationes nostras, Nescis, mundane, nescis, quibus gaudiis qua animi læticia, ac iucunditate perfruantur iusti, eorum intueris abstinentiam, paupertatem, corporis castigationem, aliosq, huiusmodi labores, quantum vero gaudij, atq, lætitiæ ex his omnibus illi capiant, prorsus ignoras, qui quidem magna animi alacritate affecti aiunt. *Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis, quibus vidimus mala.* Non dicunt, iam dolore leuati sumus, & præteritorum laborum memoriam amisimus, sed lætati sumus pro laboribus, quos perpessi sumus, & pro annis, quibus corporis mala, atq, incommoda sustinimus. Neq, vero solū in beatitudine lætantur hi, eo quod assidui eorum labores cœlesti præmio remunerentur, sed etiam in misero huiusvire curriculo future remunerationis fiducia gestiūt, gaudentq, vehementer. *Domino seruietas* (inquit Apostolus) *spes gaudens, in tribulatione patientes.* Gloriosa sane spes, qua D. ille Ignatius leonibus se dilaniandam libenti animo obtulit. Laurentius ignitis craticulis superpositus magna animi hilaritate sic tyrannum alloquitur. Assatum est iam, versa, & manduca, & Andreas Apostolus iucundo hilarq, vultu crucem amplexatus est, ac reliqui demū Apostoli. *Ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine iesu contumeliā pati.* Huiusmodi enim spes non confundit, sed animos addit, eximiamq, læticiā affert afflictis, quibus hominum vindex ac Redemptor Christus dixit. *Gaudete, & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cœlis.* Quæ cum ita se habeant quis arguet Deum de peccato? quis illum acerbatis, animiq, duritiæ conuincet? quare ergo non creditis illi.

Bernard.

Ps 29. n 15

Rom. 12.

num. 12.

Matth. 42

ZZZZ

CON

CONCIO SECUNDA.

*Primus Discursus, in quo quantus
debeat esse Christiani
animi candor,
ostenditur.
(?)*

Thema. Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan. 8.

SOLVS quidem Deus huiusmodi verba usurpare potest, neq. ali-
cui alteri possunt competere. Ecquis enim ita peccati expertus est,
ut suam innocentiam ab ipsis inimicis explorari velit? magnum
sane Christi integritatis argumentum. Nam ut D. Chrysostomus
asserit, magna fiducia iustitiæ est, ubi causa etiam aduersario com-
mittitur. Atq. ideo ut explicaret Moyses Dei maximi naturam,
ait. Non est Deus noster, ut Dii eorum, & inimici nostri sunt iudices. Hec
igitur vitæ integritas, quæ in Christo dño splenduit, requiritur, &
exigitur suo modo ab ijs, qui ad æternam Dei hæreditatem ascen-
dunt, ut nullus scilicet possit eos criminis convincere. Hunc ani-
mi candorem suavit Apostolus alumno suo Tito, cui sic scripsit.
In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in inte-
gritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile, ut qui ex aduerso
est vereatur nihil mali habens dicere de nobis. Ecce vobis describitur
ab Apostolo qualis futurus sit ille, qui Dei filius, atque hæres dici,
ac nominari possit, debet esse perfectissimum sanctitatis exemplar,
in quo omnes virtutes, quas reliqui velint suis animis exprimere,
depingantur, adeo ut vereatur, id est timeat aliquid contra eum di-
cere is, qui ex aduerso est. At quis dicitur ab Apostolo is, qui ex ad-
uerso est? D. Ambrosius. Respondet, ut hi, qui profani sunt, & inimi-
ci fidei, erubescant videntes, quia quæ verbis docet, vera esse pro-
bat factis: ea itaq. debet esse discipuli Christi sanctitas, ut nec flagitio-
sus aliquis possit eum prauitatis arguere, sed videntes omnes illius
bona opera glorificent patrem eius, qui in cælis est. Quo circa,
Beat.

Beat. Petrus. Conuersationem, inquit, vestram inter gentes habentes bo-
nam, ut eis eo quod detrahant vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis
operibus vos considerantes glorificent Deum, in die visitationis. D. vero
Chrysostomus pro eo qui ex aduerso esse dicitur a B. Paulo, censet
intelligendum esse diabolum, omnemque illi obsequentem, atque
ita eam voluit esse Apostolus Christiani animi integritatem, ut nō
solum scelerati homines, sed nec infestissimus humani generis ho-
stis, cuius visus acutior, ac perspicacior est, aliquam in illo culpam
inueniat, quibus omnibus iure possit illa verba proponere. Quis ex
vobis arguet me de peccato?

SED perpendamus, si placet, qua ratione tantam in nobis san-
ctimoniam, animique candorem immortalis Deus desideret, cum
hominum genus adeo sit ad malum, prauitatemq. proclive? Et qui
de hanc primum arbitror esse huius rei causam, quia ad suam nos
Deus familiaritatem, ac domicilium euocauit, cum quo sanctitas
necessario est coniungenda. Domum tuam (ait vates ille sanctissimus)
debet sanctitudo, Domine, in longitudine dierum. De qua domo D. Hie-
ronymus loquitur in hunc modum. Ecclesiam tuam decet sancti-
tudo, quam exhibuisti tibi. Non habentem maculam, aut rugam, ut ha-
batur ad ephesios. c. 1. Huic ergo competit sanctitas, & candor. Ne-
que vero dicit illi cōuenire diuitias, dignitates, sumptus, supellesti-
lia, corporisq. ornatus, sed sanctitudinem, hæc enim est preciosa su-
pellex, hæc dignitas, & amplitudo, qua supremi Dei domus orna-
tur, non vno vel altero die, sed in longitudine dierum. Iustorum
enim sanctimonia diuturna, esse debet, & quæ nulla temporum va-
rietate deleatur, sed ad supremum vitæ diem perseueret. Ad hanc
ergo sanctitatem vocati sumus, qui Dei domestici esse, & appella-
ri volumus. Ea itidem ratione studendum est nobis sanctitati, quia
electi sumus, ut Dei filij nominemur, & simus. Quod si præcipua, ut
diximus, sanctimonia requiritur, ut Dei serui, ac domestici esse-
mus, quantus futurus est nobis animi candor, vitæq. integritas ex
eo quod ipsius Dei filij nuncupemur? Immerito ergo præstantis-
simo hoc nomine gaudebit is, qui animi sordibus, ac flagitijs
oppletus est. Probauerat Christus dominus miraculis à se
editis se esse filium Dei, modo vero id confirmat suæ vitæ in-
tegritate, cum nullus sit, qui eum possit sceleris, nec delicti qui-
dem arguere. Præclarum sane testimonium est ad cognoscendum

dignum Dei filium, si nullo ille peccato conuincatur. Fateor equidem nullum esse hominem, qui non peccet, & iustum etiam leuibus saltem delictis esse obnoxium, emundari tamen debet, ac purgari frequenter, qua quidem munditia, ac sanctimonia certius quam alijs miraculis se Dei filium esse comprobabit. Quanta denique in Dei filijs requiratur sanctitudo, paucis ille, qui natura verus est Dei filius, explicuit. *Estote ergo vos (inquiens) perfecti, sicut pater vester caelestis perfectus est.* Non illis proposuit ad imitandum sanctissimos veteris testamenti viros, aut mentes illas seraphicas, sed ipsum sempiternum, coelestemque Patrem, cuius perfectione, quo ad eius fieri posset, aemulari contenderent. Neque enim Angelorum, sed Dei filij extiterant, quo circa non coelestes, sed ipsum coelestem Deum nobis ad imitandum dedit.

Neque vero solum futuri sumus sancti, ac perfecti eo quod Dei domestici, ac filij simus, verum etiam quia diuina cum eo sponsalia sunt nobis ineunda: Christi enim ecclesia sponsa Dei est, cum qua ille nuptias celebravit. *Simile est regnum caelorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo.* Hic vero homo Deus, qui facit nuptias Christo, & ecclesiae, ut D. Hieronymus explicat, cui subscribere S. Aug. Origines. D. Thomas, & Euthymius Hoc eodem nomine Christus decorauit ecclesiam, cum in sacra euangelij historia suos discipulos filios sponsae appellauit. Angelus etiam D. Ioannem euocauit, ac dixit *Veni, & ostendam tibi sponsam uxorem agni, (id est Christi,) & ostendit illi civitatem sanctam Hierusalem descendentem de caelo.* Hanc civitatem censet D. Ambrosius esse ecclesiam christianam, de qua dixit magnus ille Baptista. *Qui habet sponsam sponsa est.* Quantus ergo animi candor diuinus noster sponsus in huiusmodi sponsa requirat, egregie explicauit Apostolus. *Christus dilexit (inquiens) ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundans eam lauacro aquae in verbo, vitamque exhiberet ipsi sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi.* Vult quidem animarum sponsus, ut quae sibi in sponsam eligeret, venustate, ac pulchritudine decoraretur maxima, adeo ut non solum non macula, id est grauioribus flagitijs, sed nec ruga hoc est leuissima turpitudinis nota aliquomodo deformaretur, ut tam eximio illa decore affecta, tantisque condecorata monilibus obsequeretur ecclesi suo sponso quam maxima posset vitae, morumque integritate.

Hinc

HINC cognoscemus, qua ratione in canticis canticorum sponsa eisdem, quibus sponsus ornetur donis, eisdemque laudibus effretatur. Commendatur enim ibi aureum sponsi caput, oculi, manusque tornalites. Candidus denique dicitur, ac rubicundus, electus ex nullis, & totus desiderabilis. Haec eadem de sponsa praedicantur, quam deum sic sponsus alloquitur. *Eta pulchra es amica mea, & macula non est in te, & se identidem laudantes. Ecce tu pulchra es dilecte mi, & decorus,* inquit sponsa: sponsus vero. *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.* Sed quo pacto inter dissimiles, & inaequales tanta potest esse donorum similitudo? Potest ne creata sponsae pulchritudo cum increato diuini sponsi decore aequari. Minime: curare tamen debet Christi sponsa, Dei perfectiones quoad eius fieri possit imitari. Idcirco hortabatur Apostolus Ephesios. *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos.* Ac si diceret, decet Christi sponsam sponsi sanctitatem aemulari, ut sit valde sancta, quia ipse valde sanctus est. Indecorum enim est, ut sponsus venustis sponsa vero lippis oculis utatur, ille candidus, ac rubicundus sit, haec nigra, ac deformis, haec denique superba, iracunda, ac flagitiosa extet, humili illo miti, sanctoque existente. Decet ergo Christianos omni modo candor & sanctitas, quia Dei domestici sunt, & quia filij & sponsae Dei secundum vocationem suam.

SED proh Deum immortalem, quam exigua, ac pene nulla est in hominibus sanctitudo. Quam vero pauci reperientur, qui possint Dei filij, ac sponsae merito nominari! Et quidem si nunc Christianae religionis professores inquirerent. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* quot illi obijcerentur crimina, quot blasphemiae quot usurae adulteria, furta, iurgia, quot denique omnis generis flagitia? O te miserum, & infelicem hominem, quam turpiter flagitiorum sordibus saecutus es? Quomodo saltim est meretrice civitas fidelis plena iudicii iustitia habitauit in ea, nunc autem homicida, argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtum est aqua, principes tui infideles socii furum, omnes diligunt munera sequuntur retributiones. Recte quidem haec verba, quae Hierosolymae dicta sunt, ad Christi ecclesiam eiusque sponsam referemus. Vbi est pristinum illud charitatis vinculum quando erat cor vnum, & anima una? vbi illa diuitiarum despicientia, cum omnes opes, ac facultates ad pedes Apostolorum abiciebantur à Christianis? vbi tot sacrarum virginum continentia? vbi antiqua sanctorum martyrum fortitudo

Zzzz 3

do

do? ubi religiosissimi Aegypti, ac Palestinae monachi? ubi ardor animi flagrantissimus, quo primi illi Christianae fidei cultores ad sacram Christi corporis mensam quotidie accedebant? fluxerunt iam omnia illa, & in perditissima, ac miserima devenimus tempora, ubi inimicitijs, furtis, ac periurijs plena sunt omnia. Audite igitur, quid Deus posthac faciet. Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israel, heu ego consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Noluistis vitam agere tanquam Dei domestici, filij, atq; sponsae Christi, vobiscum ergo tanquam cum extraneis, atq; inimicis agatur, & magnorum flagitiorum convicti debitis acerbissimas poenas.

Esa. I. 24.
24.

*Secundus discursus agit de obligatione, qua de-
uincti sunt primarii viri ad piam*

*& honestam vitam
sequendam.*

(?)

Thema. *Quis ex vobis arguet me de peccato?*
Ioann. 8.

QUANVIS in omnibus Christianae religionis professoribus animi candor, ac vitae integritas reperiri debeat, (ut superiori discursu vidimus) adeo ut quilibet Christianorum possit etiam aduersarijs proponere illa Christi Domini verba. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* id tamen praecipua quadam ratione immortalis Deus exigit ab ijs, qui in aliquo dignitatis gradu constituti, alijs praesunt, ac dominantur, hi enim strictiori quodam vinculo ita debent vitam instituere, ut ab eis omnium virtutum exempla peti possint. Primarij namq; exemplaria quaedam sunt, secundis ac postremis populi hominibus ad imitandum proposita, quod si illi flagitijs se dedant, & hi etiam turpitudinem sequentur, & hac ratione quanuis Israelitae diuina lege, ac sacrificijs vterentur, flagitiolam

tiolam atq; ethnicam vitam susceperunt, si enim Reipublicae moderatores honestam viuendi rationem inirent, eandem etiam reliqui ingrederentur.

PRAECLARE hoc ab ecclesiastico scriptum est in hunc modum. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector est ciuitatis, tales & inhabitantes in ea. Quod etiam dixerat magnus ille philosophus Plato. Quales sunt, inquit, Principes in Rep. tales solent reliqui esse ciues, & venuste illud poetae carmen.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Mobile mutatur semper cum principe vulgus.

QUOD non modo de Principe, ac iudice, sed de his omnibus, qui alijs praesunt, iure optimo affirmari potest, quales enim fuerint Episcopi, tales erunt, & clerici, & patrem familias eius domestici imitabuntur: serui exemplum transferent a Dominis, ac liberi parentum vitam, moresque sequentur.

FVERVN I apud Ezechielem duae sorores (in quibus duae praecipue ciuitates Samaria nimirum, & Hierusalem significabantur) quarum vna quae natu maior erat, omni se turpitudini tradidit, quamobrem grauitate in eam animaduertit Deus. Minor vero liberius cupiditatibus suis inserviebat, sororis suae exemplo permota, ut ibidem indicatum esse videtur, cum Deus eidem dixit. *In via sororis tuae ambulasti.* Animaduertite quae, quantam vim habeat exemplum ad animos permouendos. Quanuis enim haec sororis suae crimina, Dei quae maxime iram, qua eam supplicio multauit, cognouisset, nullo modo alieno periculo sapuit, sed eius potius vitam, ac mores imitatione expressit. Sic attestante propheta. Quod cum vidisset soror eius (minor scilicet) plus quam illa insinuit libidine, & fornicationem suam super fornicationem sororis suae (maioris nimirum) ad filios Asiriorum praebuit impudenter.

ALIUD huius rei exemplum ex sacra Regum historia depromi potest. cum enim Saul in quodam praelio aduersus Philistaeos inito, grauitate esset a sagittarijs vulneratus, dixit ad armigerum suum (ut faceret littere referunt) *Euagina gladium tuum, & interfice me ne forte exenat me cum uicisti isti, & interficiant me illud nees mihi, & noluit armiger eius, fuerat enim nimis errore perterritus. Tunc arripuit Saul gladium suum & irruit super eum, quod cum vidisset armiger eius, videlicet quid mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum eo.*

Perpendite

ps. 14. n. ii

Aug. ibid.

Perpēdite obsecro quam efficaciter exemplū regis, interitum suo seruo perfluaserit, qui enim nec rogatus voluit alium occidere, se ipsum, nullo id postulante, interfecit, sui regis exemplo permortis, quod si exempla principum tantum efficacitatis habent in his quę ingrata omnino, atque iniucunda esse solent, ut mors, & alia huiusmodi, quantum habebunt in turpibus, ac vitiosis rebus, quę iucunda, ac grata esse solent, & maximā homini voluptatē asferre. Hoc adumbravit regius ille vates, cum ait. *Vidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate. Die ac nocte, circumdabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia: Et non deficiet de plateis eius usura, & dolus.* Detestatur propheta iniquitatem & contradictionē ciuitatis Hierusalem, explicans vero, qua ratione hęc ibi essent, inquit, super muros iniquitas. Et quidem prauitas in muris ex lapidibus structis nequaquam esse potest. Quid ergo vult significare Dauid in muris? Super muros eius, id est, super munimenta eius, tenens quasi capita eius nobiles eius. Ita D. Aug. & merito quidem sicut enim muri ad defendendam, ac propugnandam urbem constituuntur, sic a Deo moderatores destinantur, ut subditorum defensionē, propugnationemque suscipiant. Quemadmodum etiam in muris sunt speculatores ad excubias agendas propter ciuium incolumitatem, ita gubernandi munus Reip. primarijs defertur: ut in speculis sint pro suorū salute, incolumitateque tuenda, sunt enim ij quasi menia, ac propugnacula ciuitatum. Cum ergo dixisset vates, *super muros eius iniquitas*, subdit illico, *non defecit de plateis eius usura, & dolus.* Hoc enim ex illo quasi necessario provenit, si enim muri, id est principes Reip. iniqui sint, ac flagitio si, reliquam ciuitatem turpitudini, ac prauitati studere necesse est, qui enim potest in regia Herodis curia castitas, & pudicitia reperiri, cum ipse Rex adeo libidini dederetur, ut uxorem fratris sui turpiter, & impudice adamarit? Quid mirum in regis Nabuchodonosor domo superbos, & arrogantes exstitisse, cum tam esset Rex superbia elatus, ut iusserit stat uam suam diuinis honoribus ab omnibus obseruari? Quid mirum si in curia Regis Assueri comestationibus omnes vacent, si Rex exorbitans illud conuiuium facit centū & octoginta dierum spatio? Quis in Regia Sardanapali temperatos, & in exercitu Alexandri honorum contemptores querat, quando ille adeo intemperans, & hic adeo extitit ambitiosus? Quo pacto illius diuitis serui mendico Lazaro opem aliquam elargirentur, cum eorum dominus ita esset avarus, ac inhumanus, ut licet ipse epularetur quotidie splendide

nun-

nunquam tamen egenum, ac saucium Lazarum vel frusto quidem panis refecit? Qua denique ratione honesta, ac pudica erit filia, si turpem, ac libidinosam matrem habeat? aut quomodo filius virtutis erit studiosus, cuius pater amator est prauitatis?

HAEC sane de causa deberent ij, qui alijs præsunt, eam vitæ rationem, inire, ut ab eis virtutum exempla peterentur, sic enim vixisse fertur senior ille, ac eximia virtutis vir Eleazarus, qui cum impelleretur a quodam tyranno carnem porcinam contra Dei legem manducare, maluit ipse capite plecti, quam aliquod Dei præceptum violare. Cum autem pergeret ad supplicium. Quidam (ut sacra refert historia) iniqua miseratione commoti, tollentes eum secreto, rogabant asserui carnes, quibus ei vesi licebat, ut simularetur manducasse sicut Rex imperauerat, de sacrificij carnibus, ut hoc facto à morte liberaretur. Quibus sanctissimus ille senex respondit. *Præmitti se velle in infernum. Non enim, inquit, ætati nostræ dignū est fingere, ut multi adolescentes, ardeantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur.* Maluit igitur senex ille eximia sanctitate præditus acerbissimis flagellis cædi, ac mortem ipsam appetere, quam prauum alijs alicuius culpæ exemplum relinquere.

Væ autem ijs, qui cum debeant esse spectatæ virtutis, ac probitatis, non quidem probitatis, sed improbitatis exemplum cæteris præbent. Cum Assuerus Rex splendidum illud magnificumque conuiuium instruxit, Vasthi uxorem eius iubet accersiri, illa tamen regis iussui parere noluit. Quo circa iratus est Rex, & nimio furore succensus consuluit sapientissimos viros, qui erant sibi à consilijs, quid decernendum esset in ea re. Respondit, Mamuchan (vntus scilicet ex consilio regio) *Non solum Regem læsit Regina Vasthi, sed & omnes populos egredietur enim sermo Regine ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos, & dicant, Rex Assuerus iussit ut Regina Vasthi intraret ad eum & illa noluit. atque hoc exemplo omnes principum coniuges persuarum, itaque Modorum paripendent imperia maritorum.* Acquieuit Rex huiusmodi consilio, & ut occurreret huic malo, repudiavit Reginam Vasthi, & aliam ducens uxorem. Misit Epistolas ad vniuersas prouincias sui Regni, ut per cunctos populos diuulgaretur supplicium quo affecta est Vasthi propter scelus inobedientiæ, quod illa patrarat, & improbitatis exemplum, quod præbuerat, sic etiam succenset Deus, & animaduertit in illos qui cum debeant eximia virtute

Aaaaa florere

1. Reg. 15
cap. 23.

scelerum, ac prauitatis exemplo sunt alij. Hac etiam de causa repudiatus est Saul, & regia dignitate priuatus. Pro eo, (inquit Samuel Sauli) quod abiiecisti sermonem Domini, abiicit te Dominus, ne sis Rex. Sed cur tam graui poena multatus est Saul ob leue illud inobedientie delictum, nisi quia maiori ille vinculo astringebatur (quippe qui rex erat, ac moderator populi) ad sanctiorem vitam agendam, & obedientiae, ac reliquarum virtutum exemplum omnibus exhibendum.

Leuit. 4. QVA propter instituens Deus Maximus sacra, quae facienda erant pro peccatis, discrimen constituit inter populi, ac sacerdotis peccata. Si sacerdos inquit, qui est unctus peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum, &c. Delinquere, ait, faciens populum, quia, ut glossa ibi explicat, a peccatis sacerdotis sumit populus peccandi argumentum, dicens. Quare non facerem hoc, ex quo sacerdos meus facit hoc. Vnde Diuus Gregor. Cum pastor, inquit, per abrupta graditur, consequens est, ut grex ad praecipitum sequatur. Agēs vero Moyses paulopost de totius populi peccato, ait. Quod si omnis turba filiorum Israel ignorauerit, & per imperitiam fecerit, quod contra mandatum Domini est, & postea intellexerit peccatum suum, offerat pro peccato suo vitulum. Cur ergo omnis populus non plura offeret pro omnium culpis, quam sacerdos pro suo duntaxat erimine? Id certe ea ratione iustum esse arbitror, ut nobis indicaretur, quanta esset peccati grauitas in eo, qui in aliquo dignitatis gradu tanquam virtutum omnium exemplar constituitur, veluti omnium quippe culpa iudicatur culpa eius qui omnium exemplar est, quia omnibus peccandi ansam praebet, sicuti magister qui discipulis mendosum exemplar ad scribendum proponit omnium defectuum discipulorum in causa est.

simile.
Num. 25.
num. 4.

HINC potest facile percipi, cur cum grauer peccasset Israel in terra Madian, dixerit Dominus Moysi. Tolle cunctos principes populi & suspende eos contra solem in patibulis, ut auertatur furor meus ab Israel. At, quid sibi vult huiusmodi supplicium? Delinquit populus, & illius primarij suspenduntur? Praclare respondet Origenes, dicens. Populus peccat, & principes suspenduntur, non enim tantum pro suis arguuntur delictis, pro populo enim coguntur principes reddere rationem, ne forte non docuerint, non monuerint, non solliciti arguerint eos, qui primum peccauerunt, ne contagio dispergeretur in populos. In ipsos enim conuertitur ira Dei, & cessabit a populo. Hec si cogitarent homines, principatum non ambirent, suffi-

cit

cit enim pro peccatis proprijs argui, & reddere rationem. Hec ille. Quid ergo merebitur ille qui non solum non docet cum tenetur sed insuper scandalum praebet? Qui ergo Reip. moderatores estis, aut aliquo gubernandi munere fungimini, resipiscite obsecro, & alie no periculo sapite, eamque vitae rationem suscipite, ut possitis illa Christi Domini verba merito usurpare. Quis ex vobis arguet me de peccato? Sic enim fiet, ut & virtutum exempla a vobis reliqui petat, & earum vos praemium, ac remunerationem praestantiori quodam modo consequamini.

CONCIO TERTIA.

Primus Discursus, in quo ostenditur quam iniquo animo excipiat veritas ab hominibus, & quae de causa.
(?)

Them. Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?
Ioan. 8.

HANC querellam detulit Christus Dominus ad iudaeos, Si veritatem inquit dico vobis, quare non creditis mihi? Quod licet non eandem nobis obiiciat, quippe qui tamquam eius fidei professores, omnibus illius verbis fidem habemus, aliam tamen huius similem querimoniam nobiscum habet. Cur scilicet, cum ipse, sacraeque legis praecones veritatem vobis enuncient, eam mundani audire nulla ratione velint, odio ipsam veritatem prosequantur, & aegre, ac moleste ferant eos, qui verum enuntiant, obsequium enim amicos, veritas odium parit. Ira incenditur, qui turpi alicuius amore flagrat: si vel sanctissimus ille Baptista ei dicat. Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Odio habet procax illa foemina D. Cyprianum, qui lauticias, ac fucos, quibus turpiter illa ornabatur, vituperavit. Grauer fert pecuniarum appetens, si in auaros B. Ambrosius inuehatur. Ac moleste ipsum Dei Prophetam audit, qui ait. Arguitur

Ezech. 7.
119.

Matt. 18.
nu 9.

3. Esdr. 4.
nu. 1.

Ioan. 13.
1. Timot. 4.
num. 3.

eorum foras projicietur, & aurum eorum in Berquilinum erit, argenti eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Obsurdescit ille, qui multis est peccandi occasionibus implicatus, cum eum humani generis Redemptor sic alloquitur. Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te, bonum est tibi unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in Gehennam ignis.

INQVIRAMVS igitur huius rei causam, & rationem indagemus, cur veritas, cuius tanta est vis, dignitas, ac pulchritudo, ita ab hominibus despiciatur, ac repudietur. Nota est omnibus sententia illa, quæ pro veritate prolata est in regia Darij curia, cum omnes populi clamauerunt, & dixerunt. Magna est veritas, & præualeat. Magna quidē est veritas, sed quo pacto nō præualeat hac tēpestate in ecclesia Christiana, vbi veritas colenda, atq, asserēda est, cuius auctor est ipse Deus, qui ait. Ego sum via, veritas, & vita. Hæc nostra infelicia illa, ac calamitosa tēpora quodāmodo odo dici possunt, de quibus D. Paul. asseruit. Erit tēpus, cū sancta doctrinā nō sustinebūt, sed ad sua desideria concurrabūt sibi magistros pruriētes auribus, & a veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Facile enim nostræ tempestatis homines ad fabulas, & obscenas scenas, audiendas conuertuntur, a veritate vero, quæ in sacris concionibus enuntiatur, auditum quidem auertunt. Id certē ex eo provenit, quoniā non quærent iam homines, quod sibi magis expedit, sed quod maiorem afferat iucunditatem, atq, iccirco dixit Apostolus ad sua desideria concurrabunt sibi magistros. Non ad suam, inquit, utilitatem, sed ad sua desideria. Hæc enim sequuntur, his inserviunt, atq, obsequuntur. Et ideo hæc effrenata cupiditate ducti, eos quærent concionatores, ac confessarios, qui facile cedant, & eorum cupiditatibus seruientes, eo facile trahantur, quo ipsorum velit libido.

HUIUSMODI erant hi, qui (Esaia referente) dicebant videntibus, nolite videre, & aspicientibus nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt. Si igitur recta sunt, cur ea ab immortalis Dei prophetis annuntiarī renuitis? Audite huius rei causam. Loquimini inquit, nobis placentia, videte nobis errores. Quasi dicerēt, errores, ac mendacia quæcūq, loquimini, dūmodo grata nobis sint, ac iucunda, quæ dicitis libenter audiemus.

HANC etiam ob causam filij Israel deseruerunt olim verum Deum, eiusq, præcones, ac Prophetas, & diuinis honoribus prosequantur.

quebantur idola, eorumquē colebant sacerdotes, illi enim vera, & animis vtilia prænuntiabant, eorumq, errores, ac flagitia obiurgabant vehementer. Idola vero silebant omnino. Neq, aliquid ipsis delectabile à fallis idolorum sacerdotibus interdicebatur.

SINGVLARI quadam veneratione coluerunt quondam Israelitæ Venerem, quā reginam cæli nuncupabant, vt refert Theodoretus. Nam quam nos latine Venerem, vel vt alij volunt lunam, illi græce Vraniam, id est, cælestem, appellabant, offerentes illi panes quosdam rotundos, quos placentas vocabant, in quibus erant impressa effigies lunæ. Hac de re grauitè illos carpit Ieremias, & magnum illis supplicium, atq, exitium minatur, nisi ab huiusmodi idolorum cultu, ac veneratione desisterent. Responderunt autem Ieremie omnes viri scientes (ita refert sacra scriptura) sermonem quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te, sed facientes faciemus omne verbum, quod egredietur de ore nostro, vt sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina. Stulta responsio, vt rectè inquit Theodoretus, confitentur eum loqui in nomine Domini, & non acquiescunt, sed sequuntur prauitatis suæ cōsiliū. Sed audiamus, si placet, quam illi reddant huius consilij rationem. Saturati sumus inquit, panibus, & bene nobis erat, malumq, non vidimus. Ex eo autem tempore, quo cessauimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indiguimus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus. Ecce vobis causam, cur illi relicto Deo, spretisq, sanctissimi prophætæ verbis, Venerem sequantur, suisq, cupiditatibus pareāt, quia hac ipsi ratione satiantur panibus. Quod si ab eo, qui corporis voluptatibus deditus est, quæram, cur mundum sequatur, Deū vero deserat, ac repudiet, respondebit profecto (si verum ille loquatur) ad eam se vitæ rationem retulisse, quia mundus panem suppetit, potestatemq, cōcedit faciendi omne id, quod in libidinē venerit, Deus vero abstinentiam præcipit, atq, animi cupiditates iubet amputari.

EA deniq, est vis, ac potestas libidinis, vt sæpe hominem adducat ad negandam veritatem, ipsumq, mendacium tanquam aliquid verum affirmandum. Vt apud eundem prophetam fertur Israelitis euenisse, cū enim illi ancipiti vexarentur cura, an Aegyptum adirent, an in Palæsthina, vbi laboribus afficiebātur, permanerent, Ieremiam conueniunt, illumq, in hunc modū alloquūt. Cadat oratio nostra in conspectu tuo, & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum, & annuntiet nobis Dominus viam, per quam pergamus. Quibus

tes respondit. Ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum quodecumque, responderit mihi, indicabo vobis, nec celabo vos quidquam. Inquiunt vero illi. Sit Dominus inter nos testis veritatis, & fidei, si non iuxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus siue bonum est, siue malum. Vocem Domini Dei nostri, ad quem mittimus te, obediemus. Et vero post decimum diem responsum dedit, illis Ieremias, ut manerent in Palæstina dicens. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel, si posueritis faciem vestram, ut ingrediamini Aegyptum, & intraueritis, ut ibi habitetis. Gladium quem vos formidabitis, ibi comprehendet vos in terra Aegypti, & famem, pro qua estis solliciti, adhaerebit vobis in Aegypto, & ibi moriemini, &c. Cum autem accepissent à propheta huiusmodi responsum, dixerunt illis Mendacium tu loqueris, non misit te Dominus Deus noster. At cur hi, cum promiserint prophetæ verbis se fidem habituros, adhibito Deo teste, nunc eius responso non credunt, neque volunt ei fidem tribuere? Ea profecto fuit huius rei causa, quia illi magno tenebantur desiderio Aegyptum adeundi, cum vero Ieremias ab ea illos cupiditate curaret auertere, & huiusmodi discessum dissuaderet, objeiciunt illico, sanctissimi prophetæ verba falsa esse, & à veritate aliena.

Idem contigit pessimo illi Regi Achab, qui Michæam prophetam in eius curia versantem odio prosequabatur. Ego odi eum, aiebat Rex, quia non prophetat mihi bonum sed malum. Malum appellat Michææ consilium, eo quod non sibi gratum esset, & hac ratione non sequutus est illud. Vnde cum idē vates mortem ipsi prænuntiaret, si ille bellum iniret, in carcerem per Regem detruditur. Qui quidem ad pugnam adhuc, manusque, deveniens, vitam in acie infelicitate profudit, eo quod falsis quibusdam prophetis fidem tribuisset, qui eius gratiā adulationibus aucupabatur, vero autem Dei prophetæ nolisset credere, quippe qui ad illius voluntatem non est locutus.

VERVM igitur est tritum illud vetustate proverbium. Quod vult, non quod est, credit, qui cupit errare. Rapitur enim mens à voluntate, quæ superior est animi vis, sicut cælestes orbis externa primi orbis motione impelluntur, & contra interiorem motum, quem natura dedit, illius pulsu agitantur, & summa quadam celeritate feruntur, hinc sit, ut facile intellectus trahatur, quo illud voluntas rapit, & homines quibuscumque, veris propositis, ac postpositis quibuscumque animi periculis, ad omnes cupiditates explen-

das

das cæco quodam impetu efferantur. Et non solum quæ consona sunt veritati (quod assiduis quidem lachrymis deplorandum est.) sed quæ in vera Christi fide asseruntur, falsa esse defendant. Cur enim tot hominum multitudo hæc nostra misera, atque infelici tempestate in Lutheri, ac Calvini hæresim prolapsi sunt, nisi quia huiusmodi hæresiarchæ vulgi auribus inseruiebant, & ad colligendam illius gratiam, & benevolentiam, ad eius voluntatem loquebantur?

Vnusquisque, ergo sibi consulat, & de animi flagitijs periculum faciens diligentissime eius propensionem, cupiditatesque, discutiat, atque illi ea verba proponat, si veritatem dicit tibi Christus, quare illi non obtemperas? & quam inuenerit effrenatam libidinem frænet, contineat, ac studiosissime comprimat.

Secundus discursus ostendit Deum sequendum esse, quia verax est, mundum vero relinquendum, quia fallax.
(?)

Thema. Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?

ADMIRATIONE quidem dignum est, Iudæos olim verissimis Christi verbis non habuisse fidem sed æque mirum est, modo Christianæ veritatis assertores illi non obedire, neque audientes esse eius dicto, quod iam verum esse fatemur. Non sequebantur eum Iudæi, nec illi parebant, quia nec ipsi fidem, auctoritatemque tribuebant, nunc vero, qui Christo credimus, & illum fidelem esse censemus, cur ei non obsequimur? cur item mundum, & quascumque illius leges exequimur, cum totus ille sit ex fraude, & mendacio compositus?

Ex-

EXPLOREMVS igitur hodierna die, vter verum dicat Chri-
stus Dominus, qui summa veritas est, an mundus, qui futilis est, ac
omnino fallax, vt quis sit merito sequendus cognoscamus, & in hu-
iusmodi discussione sanctissimum illum Eliam imitemur, qui cum
intelligeret bonam Israelis partem obtemperare, ac seruire Baal,
Accedens Elias ad omnem populum (vt sacra regum historia enarrat)
3 Reg. 18. vsq. quo ait, claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eu:
si autem Baal, sequimini illum Eadem vobis, auditores, verba propo-
no, vsq. quo claudicatis in duas partes, nunc obedientes Deo, nunc
mundo, iam Deum, iam mundum colentes, atque sectantes, si mun-
dus verax est, veraq. promittit, sequimini eum, si vero mendax, ac
vanus detestamini illum, & humani generis Seruatorem subsequi-
mini, qui & verax est, & viam Dei in veritate docet.

MUNDVS quidem felicitatem sui sectatoribus, & ad ea asse-
quendam diuitias honores, conuiuia, ludos, venationes, hortos, vale-
tudinem, longamq. ac iucundam vitam Pollicetur & beatum dixerunt
Matth. 5. multi populum, cui hec sunt Christus vero beatitudinem etiam pro-
mittit suis, qua in oppositis omnino rebus sita est. Beati inquit,
Matt. 19. pauperes spiritu, beati qui lugent, Beati qui persecutionem patiuntur pro
num. 21. propter iustitiam. Hos ille felices, ac fortunatos appellat. Ac demum.
Omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem
aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, cen-
tuplum accipiet, & vitam eternam possidebit. Quae quidem summa est
felicitas, ac beatitudo. Ecce vobis in rebus omnino contra-
riis christi, & mundi felicitas constituitur. Inquitamus igitur vter
verum, vel falsum dicat, & mendaci, ac fraudulentum relicto, verace,
& in suis promissis constantem magna animi alacritate sequa-
mur.

NONNE ergo mundus fallax est, & dolosus, ac omni simulan-
di arte praeditus? Nonne sui sectatores in fraudem saepe deduxit?
Audiamus obsecro regium illum vatem, cum illis ita loquentem.
Filij hominum vsq. quo graui corde vt quid diligitis vanitatem, & qua-
ritis mendacium? At qui dicuntur a propheta filij hominum? Diuus
Chrysostomus ornatisime explicans hunc Dauidis locum, eos, in-
quit, vocat hic filios hominum, qui viuunt in improbitate, qui sunt
proclives ad malum, eos, qui vitae christi paulo plus dediti sunt, vo-
cat filios hominum. Praclare quidem expendit hoc Chrysosto-
mus

mus, qui enim spreto vitijs, ac corporis voluptatibus si fueritis, Chri-
stum Dominum sequuntur, filij Dei vocantur in sacris litteris, vt
D. Hierony. aduertit, ponderans illam seruatoris nostri interroga-
tionem, cum a sacris suis discipulis quaesiuisset. Quem dicunt homines
esse filium hominis? ad ipsos orationem, vultumq. conuertens. Vos au-
tem, inquit, quem me esse dicitis? Vbi Hierony. Attende quod ex con-
sequentibus, textusq. sermonis Apostoli nequaquam homines, sed
Dei appellantur. Haec ille. Cum mundanis regius vates loquens fi-
lios hominum vocat, & subdit primo: vsque quo graui corde. Graui
corde sunt, inquit aureus ille doctor, qui sunt crasso corde, carnales
affixi terrae, improbitatem exercentes libidine, ac voluptate cor-
rupti. Talis enim est homo carnalis, & vitam eorum reprehendens,
ostendit fontem impietatis, significans hoc esse eis maximo impe-
dimento, quominus ad alta dogmata perueniant, nihil enim facit
cor adeo graue, vt libido, & ad ea, quae ad hanc vitam pertinent, af-
fectio, & terrae affixum esse, quod tale est, non errauerit, qui cor-
ruptum appellauerit, & ideo id graue cor dixit. Ex corporibus enim
alia quidem deorsum ferri solent, vt lapides, & ligna, & quae sunt
eiusmodi alia vero sursum, vt ignis, aer, quorum natura leue quid
est, si quid ergo eorum, quae deorsum feruntur, ei quid leue alliga-
ueris, nulla est utilitas, cum vincat grauitas, ita etiam si quis pedes
habuerit aggrauatos, vel propter malos affluentes humores, vel pro-
pter aliam turgitudinem, nihil iuuat, si reliquum corpus sit leue, si
autem hoc est in corporibus, multo magis in corde. Leuis est natu-
ra nostra, & sursum tendens facta est, nos autem ipsam praeter natu-
ram facimus, & ideo propheta reprehendit cordis grauitatem.
Si enim naturalis esset non reprehendisset. Haecenus Chrysosto-
mus. His ergo, qui cordis grauitate premuntur dixit Propheta, vs-
que quo graui corde? ac si diceret, vtq. quo mundum sequimini, eius-
que diuitias, honores, ac voluptates aucupamini, quibus cor vestrum
terrae adhæret, & quasi quibusdam pediculis ligatur? At magna, dice-
tis, in hac re iucunditas est, ac beatitudo. Audite tamen quid
sanctissimus vates subdat. Vt quid diligitis vanitatem, & quiritis men-
dacia? Vanum illud dicitur, teste Chrysostomo, quod est inane, qua-
do nomen quidem fuerit, res vero nequaquam, sicut apud infide-
les nomina. Deorum multa, res vero minime. Mendacium vero
quid significet notum est, mendacium enim in rebus idem est,
quod vanum, sicut in verbis, illud verbum mendacium dicitur
B b b b quod

Hiero. ibi.

Matth.

Chrys. sup.

Chrys. ibi.

quod re non est, ut voce profertur, sic illud mendacium appellabimus, quod re quidem non efficit id, quod prelofert, sicut de vanitate dixit Chrysostomus, inquit igitur regius ille vates. *Esij hominum*, mundani homines, usque quod gratia corde? usque quo corda vestra terrenis, ac perituris rebus affixa sunt? cur mundum diligitis, & ea, quæ in ipso continentur, cum omnia illa leuia sint, nugatoria, falsa, vana, ac penitus mendacia, sicut mundus ipse mendax est, & inanis? Hæc igitur est sanctissimi vatis in hac re sententia, quæ mundum mendacem esse asserit, & omnia, quæ ille ostentat, aut promittit, vana animo esse, atque futilia. At veram esse Davidis sententiam ostendam, si mundi dolos, ac fraudes patefaciam.

simile.
AC primum sæpenumero ille decipit homines fallaci quadam spe, qua magna illi, ac præclara sibi expectent, exigua tamen atque inania bona postea consequuntur. Cum humani generis hostis persuadere voluit Eux, ut arbore a Deo prohibita, vesceretur, supremam illi cognitionem promittit, qua Dei similitudinem gereret. *Gen. 3. 11.* In quocumque, ait, die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dei scientes bonum, & malum. Hanc tamen fidem non ille soluit, sed potius illius arboris fructu degustato, tam ipsa Eva, quam Adamus, totaque eius posteritas in summam devenit miseriam & calamitatem. Eadem etiam simulandi, ac fallendi arte utitur mundus, ut hominem decipiat, cui licet multa, atque eximia bona promittat, nihil tamen præstat, neque servat ullo modo promissa.

2. Reg.
Esij et.
POLLICITVS est quondam Absaloni diadema regium si a patre suo Davide descisceret, & bellum in illum compararet, cum vero ille putaret, regnum se iam, imperiumque tenere, suspensus quidem ex quercu, & magnis vulneribus confossus occidit. Promisit item principi Aman magnam apud Regem Assuerum gratiam, plurimamque apud omnes auctoritatem, & ultionem etiam de infestissimo sibi Mardocheo, cui cum iam arbitraretur ceruices esse frangendas, in eodem met patibulo, quo Mardocheus suspendendus erat illic Aman infelicitate fuit suspensus. Obtulit etiam Babylo-ni supremam regni amplitudinem, sed illa illusa, subito Angelus clamauit. *Apoc. 18. 2.* Cecidit, cecidit Babylon illa magna. Promisit deinde magno illi Alexandro Mæcedonum Regi pacatam totius terrarum orbis possessionem amplissimumque regnorum omnium imperium, cum vero esset iam in multarum terrarum possessione, his omni-

bus

bus sibi fruiturus videretur. *Decidit in lectum*, ut sacra refert historia, & cognovit, quia moreretur, & regnavit Alexander annis duodecim, & mortuus est. Hunc exitum habuerunt omnia illa præmia, quæ pro certo illi mundus pollicebatur, & quod magis lamentandum est, ab eo mortis die acerbissimis inferorum penis cruciatur, ubi omnes suas spes delusas esse cognoscet, & cum plurimis alijs mundi dolos, ac fallacias plane percipiet, ac summo cum dolore detestabitur.

EGREGIE hoc scriptum est à sapientissimo illo Sale-mone, cum tristes damnatorum querellas referens, ait *Talia dixerunt in inferno hi, qui percauerant*, quoniam spes impij, tanquam lanugo est, quæ a vento tollitur, & tanquam spina gracilis quæ a procello dispergitur, & tanquam fumus, qui a vento diffusus est, & tanquam memoria hospitis vnius diei præter euntis. *Iusti autem in perpetuum vivunt.* Ac si diceret huiusmodi est damnatorum euentus, quos sua sefel lit spes, hæc enina adeo inanis, ac vana est, ut merito vento, spumæ, fumo, alijsque huiusmodi, quæ citissime prætereunt, ac evanescent, comparetur. Quod quidem verissime dictum esse, ipso experimēto didicimus: quot enim omni animi cura ac cogitatione litterarum studia instituerunt, summos honores, magnasque dignitates appetentes? quos etiam qui gratia valebant apud principes, magna sibi pro certo pollicebantur? quot denique mercatores terras, mariaque, traicientes, amplissimas sibi facultates promittebant? quibus omnibus longe aliter, ac sperabant, evenit, cum enim adhuc ordirentur, præcisa est velut a texente, eorum vita. Nitebantur enim falsis mundi verbis, qui cum totus sit ex fraude, ac mendacio compositus, non potuit non eorum spes deludere, & in fraudem illos, fallaciamque deducere.

AT, demus, mundum in diuitijs, & honoribus promittendis, si dem solvere, sed nec tunc quidem verax est omino, in huiusmodi enim bonis beatitudinem pollicetur, quæ hominem felicem reddere nulla ratione possunt, sed neque illa bona dicenda sunt, cum plurimi sceleratissimi homines eis abundant, neque illum, qui eis fruitur, bonum efficiant: quod si bona esse concedamus, exigua quidem, & nullius momenti esse necessario fatebimur. Præclare hoc Dicitur ille Chrysostomus explicuit, sicut simulachra, inquit, nomina Deorum habent, res vero minime, ita diuitiarum nomen diuitiarum habent, res vero minime, & gloria nomen gloriæ habet, res vero minime, & potentiarum nomen potentiarum habent, & remanet solū

1. Macha. i. nume. 6.

Sapient. 5. num. 4.

simile. Chrys. ho. in ps. 4.

Bbbbb 2. nomen

Eccles. 1
2. 14

Hiero. ibi

Exod. 34.

num. 35.

2. Cor. 3.

nomen. An non vitæ voluptates, & felicitates tales sunt? Non ne omnia hæc mentiuntur, & decipiuntur? etiam si dixeris gloriam, si diuitias, si potentiam, omnia sunt vanitas. Hæc ille, cui consonat illa Salomonis verba. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, vidi cuncta, quæ sunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spiritus.* Apud quidem inquit D Hieronymus in hunc locum: si cuncta quæ fecit Deus sunt valde bona (Genes. 1.) quomodo vanitas omnia & non solum vanitas, verum etiam vanitas vanitatum? ut sicut in cantico canticorum inter omnia carmina excellens carmen ostenditur, ita & in vanitate vanitatum vanitatis magnitudo monstratur. Hæc est D Hieronymi quaestio, quæ hoc nititur fundamento, quæ scilicet ratione tot mundi imperia, diuitiæ, honores, aliaque, huiusmodi bona vana, imo & vanitas vanitatum appellantur? Sed sibi met Hieronymus optime satisfacit. Legimus, inquit, in Exodo, glorificatum vultum Moysi, ita ut filij Israel in eum aspicere non possent. Quam tamen gloriam Paulus Apostolus ad comparationem gloriæ euangelicæ dicit esse non gloriam, nam nec glorificatum est, quod glorificatum fuit in hac parte propter excellentem gloriam. Possumus igitur & nos in hunc modum omnia, quæ in hoc mundi circulo continentur, bona quidem per se dicere, sed ad Deum comparata pro nihilo esse. Et quomodo si igniculum lucernæ videns, contentus essem eius lumine, & postea orto sole, non cernebam quod lucebat sic aspiciens rerum multiplicem varietatem, admiror quidem operum magnitudinem, recogitans autem omnia pertransire & mundum suo sine senescere, solumque Deum illud semper esse quod fuerit, compellor dicere non semel, sed bis. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Hactenus Hieronymus. Fraudulentus igitur, ac mendax est mundus, qui felicitatem pollicetur in his vanis atque inanibus terræ bonis, quæ tanta celeritate prætereunt, & cum ipsa caduca, ac peritura vita finiuntur. Si ergo mendacium dicit vobis mundus, quare vos creditis illi? filij hominum usque, quo graui corde, ut quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?

At vero Christum Dominum veracem esse, manifestum est, cum enim ille, eiusque præcepta mundo, ac mundi legibus sint opposita, & mundum mendacem esse clare nouerimus, aperte constat ipsum Deum esse veracem. Neque enim humanæ salutis auctor promissis deesse potest, sicut fallax mundus, qui vix nunquam prestat quod promittit, ille enim quippe qui verus Deus est. *Cæli*, inquit,

& terra tribuit, verba autem mea non præteribunt. Quod si beatos appellat pauperes, lugentes, mundos corde pacificos, misericordes, huiusmodi verba re ipsa confirmavit, si felicitatem, ac satietatem celestem pollicetur, ea sane afficit sanctorum animos, atque, eccidit oregius ille vates aiebat. *zatiabor, cum apparuerit gloria tua.* Quæ qui dem beatitudo non perit, sicut illa, quam diximus, mundanorum felicitas. Iusti enim in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum. Hæc sunt igitur Christi Domini promissa, quæ quidem exequitur, & verissime seruat, ac tuetur. Si ergo Iesus veritatem dicit vobis, quare non creditis illi? Si vero mundus decipit, & mentitur, cur illi adhiberis fides? Mundum dixi decipere & mentiri, non bene dixi, nolo contra mundum tale proferre testimoniū falsum. Restituere volo mundo honorem suum & recantare pallo diam sepe enim in hoc discursu mundum mendacem & falsum nūcupauimus, at mundus nemine fallit. Quin potius ab huiusmodi supra dictis erroribus nos liberat manifeste, nam quotidie (Experientia teste) docet omnes suas diuitias caducas & vanas esse, mortem & spes & fortunas velut inopinatus fur à nobis eripere, & his similia, non ergo decipit nos mundus, sed vnusquisque decipitur à sua concupiscentia abstractus, & electus ab hac caueto frater. Cauebis autem frauderis Christum Dominum, illi crede, ipsum sequere ipse enim & veritatem docet, & ad vitam ducit eternam.

CONCIO QUARTA.

Primus discursus, in quo, qui Deo obedit,
Dei esse filium,
probat.

Thema.

Qui ex Deo est, verba Dei audit propterea, vos non auditis, quia ex Deo non estis.

Ioann. 8.

EXPLICANS Origenes hoc Christi Domini testimonium, inquit. Ex Deo esse, est spiritum Dei habere, quod filij Dei

Bbbbb 3 aguntur

Orig. hic. aguntur, sicut Apostolus ad Romanos scribit. *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Aguntur autem homines à spiritu Dei in divinarum præceptorum observantiam & obedientiam. Et hoc vocat Christus Dominus verba Dei audire, non quidem aure tenus (ut docet etià D. Gregorius) hoc enim & mali faciunt, sed aure cordis attendendo, & obediendo, quod filiorum Dei est. Est igitur nostri thematis sensus, hic. Qui Deo spiritu, gratiaque afficiuntur, divinis quidem verbis obtemperant, qui vero illis non obsequuntur neque Dei filij vere sunt, neque eius gratiam, spiritumque participant.

Greg. h. 18. in euz. gel.

Ecc. 1. 2. 1. 1.

Ioan. 8.

Clemens.

Simile.

FINGITE ergo vestris animis fratres, totam hominum multitudinem duplici factione seiunctam, quarum una ex huius sæculi filiis, altera vero ex Dei liberis, atque amicis constituitur. Omnes quidem, qui in hoc vitæ curriculo commorantur, alteram harum partem sectantur, quis vero hæc, quis autem illam sequatur, incertum sane est. Sunt iusti, atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo verum amore, vel odio dignus sit. Quia tamen ratione in huius rei cognitionem possumus aliquomodo devenire, humani generis vindex, ac magister ostendit, cum ait. *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Leniter dignoscebantur quondam ex corporis cultu, Nazarei ex capillis, & qualibet denique gens, propter aliquid quod speciale signum inter noscitur, ut B. Clemens enarrat. In hoc autem harum partium sectatores cognoscuntur, si vel Christum audiant, vel mundum. Quod quidem hoc simili clarius intelligemus. Contingit sæpe prope regij palatii portas plures esse ministros, ac pedisequos, inter se permixtos, cui tamen singuli ministrent, prorsus ignoramus, cum vero ab aula regia eques decedit, ac ministros evocat, eos qui illi assurgunt, illius esse famulos asserimus, eos vero, qui aliorum voces audiunt, illosque sequuntur, & comitantur, horum esse ministros, & affectas affirmamus, hac igitur ratione dignoscemus eos, qui Dei, vel mundi factionem sequuntur, illi enim ex Deo esse dicentur, qui Dei vocibus obsequuntur, qui vero mundum audiunt, ac sequuntur, mundi esse ministros iure optimo asseremus, hi quidem præstolantur, ut mundo pareant, qui si splendida convivia celebrari præcipiat, si iubeat, ut illi vlciscantur iniurias, & precioso corporis cultu ornentur, immoderatosque sumptus in vanas, ac futiles ineptias conferant, statim illi obediunt & semper sunt illi obedientes, dicto citius, quibuscumque vitæ periculis, corporisque laboribus postpositis. Quod si, ut in mundi madata

exe-

exequatur, necesse sit sacro, & divinis concionibus decesse, & sacra omnia divinaque præcepta violare, facile quidem ab his huiusmodi flagitia committentur, ne mundi voluntati aliquomodo adversentur. E contrario vero, qui sunt veri Dei filij, ex eo cognoscuntur, quod divinam in rebus omnibus voluntatem sequantur, & quantum Deus illis difficilia præcipiat, nimirum ut iniurias condonent, a cibis se abstineant, vigilijs se dedant, divitias pauperibus erogent, omnia hæc exequuntur, & ut Dei serviant voluntati, vitæ, si opus fuerit, sanguinemque profundunt, quod æternus ipse, ac naturalis Dei filius effecit. Qui ut D. Bernardus asserit, vitæ perdidit, ne perderet obedientiam. Atque, iccirco cum iam iam animam ageret. *Inclinato capite emisit spiritum.* Quasi æterno suo patri diceret, cum me acerbissimam mortem subire iubeas, caput meum inclino in signum meæ erga te observantiæ, singularisque obedientiæ.

HOC divinus ille scriptor Ioannes asseruit, dicens. *Omnis qui natus est ex Deo, non facit peccatum, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* In hoc manifestati sunt filij Dei, & filij Diaboli. Quem locum explicans D. Thomas, ait intelligendum est coniunctim, id est, quando natiuitatis spiritualis gratiam custodit, peccatum non facit, scilicet mortale. Hæc ille, itaque, gratia manente, peccare non potest, quia semen Dei, id est gratia manet in eo, cumque peccatum lethale simul esse non potest, & subdit Evangelista. *In hoc manifestati sunt filij Dei.* Id est, manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli quia scilicet illi peccant, illi vero non, ut D. Thomas interpretatur.

IDEM egregia quadam similitudine Christus Dominus exposuit in sacra evangelij historia, ubi ad discernendos prophetas veros a falsis, hæc signa proposuit. *A fructibus eorum cognoscetis eos, nunc quid colligat de spinis vasis, aut de tribulis ficus? sic omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor malos fructus facit. Qualibet arbor fructu sui similis producit.* Pirus enim pira, malus mala, nux vero nuces, & hæc ratione ex fructu arborem inter noscimus. Et vero hominem in universam arborem appellavit prisci illi sapientes. Ad dignoscendum autem, qualis sit huiusmodi arbor, illius fructu intruere necesse est, si bonus ille sit, arbor quidem bona erit, si vero malus, mala etiam arbor appellabitur, si homo spiritus fructum afferat, colligemus certe diuino spiritu, gratiaque, celesti illius animi ornari, si tamen carnis fructu producat, carnis etiam spiritu eum prædictum esse cognoscemus. Qui autem, ac quales sint huiusmodi fructus, præclare explicuit

Apostolus

Apostolus, Manifesta inquit, sunt opera carnis, que sunt fornicatio, im-
munditia, impudicitia, luxuria, inimicitie, contentiones, inuidie, homici-
dia, ebrietates, comestiones, & his similia, qui talia agunt, regnum Dei non
consequentur. Qui etiam & quales sint fructus spiritus, idem Aposto-
lus exposuit, ibidem dicens, Fructus autem spiritus sunt charitas, pax,
patientia, bonitas, mansuetudo, modestia, continentia, castitas, &c. Vnus
quisque ergo fructum aspiciat, si arborem, a qua ille productus est, ve-
lit cognoscere.

HAC etiam ratione voluit eterni Patris filius ab hominibus dig-
nosci, quocirca cum ab eo quærerent sanctissimi Baptiste discipu-
li. Es tu qui venturus es, an alium expectamus? Non aliter respondit il-
lis, quam egregia quedam ac divina opera efficiendo, & tunc. Renun-
ciate, inquit, Ioanni, quia audistis & vidistis, & ceteri vident, surdi audiunt,
elandi ambulant, pauperes evangelizantur. At non respondit quidem,
ego sum, quem vos expectatis, sed opera ipsa, ac miracula in vestri
conspectu edita testificantur, an ego sim humani generis vindex,
ac Redemptor Messias, vobis omnibus expectatus, & tunc promif-
sus. Querebant iterum Iudei Christum interficere (ut sacra narrat hi-
storia) quia patrem suum dicebat Deum, & equalem se faciens Deo.
Quibus ut Christus satisfaceret, si ego ait, testimonium perhibeo de
mipso, testimonium meum non est verum? At non ne satis est Deus op-
time testimonium, quod sanctissimus ille Ioannes de te perhibet?
Ego, inquit, habeo testimonium maius Ioanne, ipsa opera, que
ego facio, testimonium perhibent de me, quia pater misit me.

ANIMADVERTENDUM item est, duplex prestantissimo-
rum operum genus in Christo Domino viguisse, cum enim egre-
gijs quibusdam miraculis, tum etiam integerrimis moribus excelluit.
Et quauis miracula, quae diuinitus ille edidit, ipsum verum esse
Deum ostenderint, tamen si miracula ex se ipsis considerentur, non
aeque manifeste declarant aliquem esse Dei filium, & amicum, ac
studiosa vita, moresque sanctissimi. Qua propter cum idemmet Deus
voluit Iudeos perfidiae, ac obstinationis convincere, non illis mira-
cula, sed suae vitae integritatem proposuit. Quis, inquit, ex vobis ar-
guat me de peccato? Atque ideo cum explicuisset, quo pacto essent
pseudoprophetae dignoscendi dicens: A fructibus eorum cognoscetis
eos, ut ostenderet nobis huiusmodi fructus non esse miracula sub-
didit. Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine intrabit in regnum caelorum,
sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est. Multi dicunt mihi in
illa

illa die. Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomi-
ne tuo damonia eiecimus? & in nomine tuo viuentes, multas fecimus &
cetera confitebor, quia nunquam moui vos. Discedite a me, qui operamini in i-
quitatem. Ecce igitur quo pacto hi non in filiorum Dei numerum
referuntur, sed a caelestibus sedibus excluduntur, quauis eximia
atque egregia miracula edidissent.

APTE igitur, ac luculenter, D. Gregorius. Probatio, inquit, san-
ctitatis non est signa facere, sed vnunquodque proximum ut se di-
ligere, de Deo vera cognoscere, de proximo vero meliora quam
de semetipso sentire. Nam quia vera virtus in amore est, non vero
in ostensione miraculi, veritas ipsa demonstrat, quae ait, in hoc cog-
noscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inui-
cem. Qui enim non ait, in hoc cognoscetur, quia mei discipuli estis
si signa feceritis, sed ait, si dilectionem habueritis ad inuicem. Aperte
indicat, quia veros Dei famulos non miracula, sed sola charitas pro-
bat. Haecenus Gregorius.

SI igitur coniectura assequi cupitis, an sitis Deo grati tanquam
veri eius filij attento animo vitam vestram, ac mores considerate.
Animaduertite, an illius semper voluntatem spectetis, eiusque man-
data exequamini. Quod si vestra vos conscientia minime repre-
hendit, illa vos consoletur, ac mirifica quadam voluptate reficiat.
Perditi item, ac scelesti homines considerent secum ipsi, an Dei
dicto sint audientes, & illius seruiant voluntati. Cogitet auarus,
quid animo sentiat, cum illam Christi Domini vocem percipit.
Qui non renuntiat omnibus, quae possidet, non potest meus esse dis-
cipulus. Quid prodest homini, si vnuersum mundum lucretur, anima ve-
ro suae detrimentum patiatur. Meditentur qui sibi ipsis indulgent,
quo pacto audiant Iesum ita loquentem. Qui vult venire post me, ab-
neget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Intento ani-
mo perpendant ultores, insensi, atque iracundi illa Saluatoris no-
stri verba. Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his
qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Ponant
impudici ante oculos suos eam sacri euangelij sententiam. Qui vi-
derit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde
suo. Qui vero alijs occasionem peccandi praebent, ad hoc Iesu Chri-
sti testimonium animum referant. Si oculus tuus scandalizat te, erue
eum, & projice ab te. Edaces denique, atque belluones, mente, & cogi-
tatione circumspectant, quo animo illud Christi Domini documen-
tum excipiant. Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in cra-

pula, & ebrietate, & curis huius vite, & superueniat in vos repentina dies illa. Quod si hæc, & alia huiusmodi Dei verba non audiunt, neque diuinis obtemperant præceptis, sciant plane, se Dei filios nulla ratione existeret.

*Secundus Discursus ostendit quo pacto diuinis
verbis obtemperas
à morte eri-
piatur.*

(?)

Them.

Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non
gustabit in æternum.

Ioan. 8.

Aristot. 3.
ethic. 6.

INTER ea omnia, quæ natura comparari possunt, nihil est amabilius vita, neque ita subdiosum, ac mors, quæ ut philosophus testatur, omnium terribilium terribilior est, ex quo fit, ut magno homines studio vitam tueri, ac conseruare curent, & cum incommoda valetudine vtantur, diligentissime studeant conualescere ac pristinam valetudinem assequi. Valde igitur amabilis est huius lucis, qua fruimur vsura, cum in eam augendam, & conseruandam omnem curam, ac diligentiam conferamus. Hodie ergo verba facit humani generis Sernator cum his, qui diuturne vite tenetur de fiderio, quibus cœlestem proponit cibum, quo si vescantur, vitam agerent æternam, & nullis vnquam seculis perituram. Qui quidem cibus nihil aliud est, quam diuinus Dei sermo, quem qui seruauerit, mortem non gustaturum in æternum, asseritur. Neque, vero hic mentio fit de temporali morte, sed de æterna, illam enim omnes sunt necessario subituri, cum Apostolo teste: *Statutum sit dominibus semel mori*. Hanc vero si quis effugiat, felicissimus haberi potest, & quidem amissio vite temporalis nihili facienda est, dummodo æternam illam vitam assequamur. Ad hanc ergo adipiscendam diuinus nobis sermo hodierna luce adhibetur.

AT qua ratione diuinum verbum vitam nobis restituat, ac tue-

tur

tur cœlestis ille medicus declarauit. Si quis, inquit, sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum. Obedientiam sane postulat, & diuini sermonis obseruantiam. Nonnulli quidem diuina verba, ac mandata perlegunt, alij in eorum cognitionem studio, & cogitatione incumbunt, alij ea tradunt discipulis, alij longam de his concionem habent, alij denique, illa à concionatoribus, ac magistris accipiunt. At nullis ijs modis cœlestis illa diuini verbi medicina vitam reddit, nisi eam quis accipiat, ac decoquat. Quemadmodum enim arbor vitæ in paradiso quondam constituta, non afferbat vitam ijs, qui illam duntaxat intuerentur, vel tangerent, sed solum his qui illius fructum comederent, sic etiam diuinus sermo gustatus, ac sumptus à morte eripit, & vitam affert sempiternam.

CVM ostendit olim Deus Ezechieli, ac D. Ioanni libros illos, in quibus diuinum verbum scriptum erat præceptum est eis, ut acciperent singuli librum, ac deuorarent illum. Non quidem, præcepit illis, ut huiusmodi libros perlegeret, & quæ in eis scripta essent addicerent, sed ut illos comederent, ac deuorarent. Degustandus nobis est diuinus sermo, & insumendus, vorandus, atque adhibendus cordi, si ex eo salutem nobis, & vitam volumus comparare, sicut cibus etiam comedendus est, ut vitam afferat.

QVO circa D. Paulus scripsit ad Romanos in hunc modum. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificantur. Ac si diceret licet pluribus inter his concionibus, si tamen ea, quæ à concionatoribus audis, non exequaris, neque iustitiam, quæ animi vita est, consequeris, at vero si eis pareas, æternam animo vitam comparabis. In quo corrigit adolescentior viam suam, rogauit regius ille vates, qui sibi met respondens, ait. In custodiendo sermones tuos? Difficile quidem est, effrenata iuuentutis libidines comprimere, eas tamen Dei sermones custodiendo, coercebimus. Ut enim D. Ambrosius asserit. Mens nostra verborum cœlestium conspersa seminibus: quæ ante degenerabat in stirpibus, meliores cultus edere, fructusque afferre incipit. Et B. Augustus super eundem psalmum ait. In hoc loco custoditio sermonum Dei intelligenda est operatio preceptorum, frustra enim custoditur memoria, si non custodiatur & vita, non quidem verba Dei tenendo agunt, ne obliuiscantur, nec agunt viuendo, ut corrigantur: Non enim ait iste, in quo exercet iunior memoriam suam. Sed in quo corrigit viam suam, & ad hoc respondet. In custodiendo sermones tuos. Neque, vilo modo dicenda est via correctæ, quandiu est vita peruersa. Hæc Augustinus.

Ccccc 2 QVA

Ioan. 1.

Simile.

Ezech. 2.

& 3.

Apo. 10.

num. 9.

Rom. 2.

nu. 13.

ps. 118. 9.

Amb. ibi.

Aug. ibid.

Iacob. 1. **QVAPROPTER** hortatur nos B. Iacobus dicens. *Fratres estote factores verbi (id est adimpletores verbi, ut explicat D. Thomas) & non auditores tantum fallentes vos metipsos, quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitas sue in speculo. Consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est, qualis fuerit. Fingite animo quæso quendam hominem se in speculo conspicientem, & cum vultum macula affectum intueatur, displicet sibi met, ac maculam decernit abluere, convertens tamen oculos retro, macula oblitus, eam detergere nulla ratione curat. Huic sane nihil profuit oculos in speculum coniecisse, in eoq. oris fecunditatem aspectasse. Ita etiam inquit Apostolus, (ut in eodem loco D. Thomas interpretatur.) Qui legit, audit, aut ediscit divina verba, intuetur quidem in his animi sordes, ac flagitia, quorum turpitudinem aliquomodo respuit, & mente concipit illa omnino detestari, sacroq. confessionis sacramento animi maculas eruere, sed quæ primū à memoria, & in sua prauitate perseverat. Cui quidem fatius fortasse esset non interfuisse concioni neq. de diuinis rebus sermonem accepisse, ut enim Christus Dominus affirmat. *Servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non se preparavit, & non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis, qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.**

Luc. 12.
nu. 47.

Exod. 15.
nu. 26. **IN** libro Exodi fertur, factum esse Israelitico populo huiusmodi promissum. *Si audieris vocem Domini Dei tui, omnem languorem, quæ posui in Aegypto, non inducam super te. In quibus verbis habuit se Deus, ac iudex qui alicui diceret: Si furatus non fueris, ceruices tibi non frangam. In Esaia etiam ait. Si audieritis me, bona terra comedetis. Ac si aliquis herus suo seruo, hoc promissum faceret, si mihi obsequium, atq. obedientiam præstes, abunde tibi cultum, victumq. suppeditabo. Iam vero excellentius quoddam præmium diuinis sermonibus obtemperanti promittitur. Neq. enim optimus Deus tanquam iudex obedientibus pollicetur, non se in illos esse animaduersurum, nec tanquam herus se illis cibum abunde redditurum, sed tanquam hominum seruator, vitæq. assertor ait. Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum.*

Ioan. 8.

PRAECLARVM hoc præmium obsequentibus Deo promissum diuinus ille Ioannes diuinitus indicauit, cum ait. *Qui habet aures audiendi, audiat, quid spiritus dicat ecclesiis, qui vicerit, non lade-*

*tur à morte secunda. Quid vero sit mors secunda, eidem Ioanni enunciat in eisdem vaticinationibus. in insula Pathmos factis, ubi infernus vocatur mors secunda. Vincenti ergo promittitur ereptio à morte secunda. At cur in præsentia, obedienti duntaxat dicitur, nunquam esse gustaturum hanc secundam mortem? etenim vincens, & obediens idem sunt, vir enim obediens, inquit Salomon, loquetur victorias, à Demone quidem, corporisq. cupiditatibus, quibus cum bellum gerit infestissimum, ut suo duci, atq. imperatori Deo obsequatur, & victoriâ gloriosissime reportat. Vir igitur sic Deo obediens, loquetur victorias, & sic vincenti dicitur. Qui vicerit, non ladeatur à morte secunda, id est, mortem non gustabit in æternum, qui sermones meos seruauerit, sed fruatur æterna, ac beata vita. Quo circa cum Ioanni æternæ vitæ diuitias immortalis Deus ostendisset, statim ei dixit. *Qui vicerit, possidebit hæc.**

IDEM à regio illo vate significatum est, cum ipse a summo Deo petijt. *Intellectum da mihi, & vitam.* Sed quæ vis est intellectui ad vitam Dauidi restituendam? An ille vita functus erat, ut ad eam intellectus vi reuocaretur? hoc certe ex ijs, quæ paulo altius propheta dixerat plane cognoscemus. *Da mihi (præmiserat) intellectum, & seruabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Ecce quo spectet vates sanctissimus, cum à Deo petit intellectum, illum enim desiderat ad seruandam legem, & sermones Dei, & ad diuina præcepta custodienda, & huiusmodi lumine, atque intellectu illustratus, pollicetur, sibi vitam, æternam scilicet, (ut ibidem explicat D. Augustinus.) Ac si diceret Dauid. Præbe mihi Domine lucem, & intelligentiam, ut intelligere valeam mandata tua, intelligendo seruare, seruando viuere in æternum, & nō gustare mortem secundam.*

HOC etiam significauit Deus in miro illo modo quo per vastam illam solitudinem duxit Israelitas. Dominus enim, (ut sacra litteræ testantur) *precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis, ut dux esset itineris utroq. tempore. Sed parui facientes hoc immortalis Dei beneficium, volebant redire in Aegyptum, & alium suæ viæ ducem eligere. At, quæ iccirco dicebant. Constituamus nobis ducem, & reuertamur in Aegyptum. Quapropter iratus Dominus ait. Omnes homines, qui non obediunt voci meæ, non videbunt terram, pro qua iuravi patribus eorū. Et vero terra illa promissionis factæ, & melle inserta, in qua Israelitæ, multis superatis laboribus, tam longa peregrinatione susceptis*

Apoc. 21.

Pro. 21.
num. 28.

Apoc. 21.

Psal. 118.
num. 144

Psal. 118.
num. 34

Aug. ibi

Exod. 13.
num. 21.

Num. 14.
4.

Num. 14.
23.

ocio, ac quiete fruente, unusquisq, sub ficu, & vite sua requiesce-
ret patriam illam celestem, ad quam nati sumus, & in qua plene
requiescemus non obscure significauit, in quam quidem nullus pe-
dem inferet, nisi illi, qui diuinæ voci obediens, Deum tanquam iti-
neris ducem, ac præceptorem sequatur.

Neq, vero aliquid aliud sine hac vna obedientia, quæ diuinis
verbis præstatur, satis est ad æternam, & beatam vitam hominibus
condonandam. Sicut enim in amenissimo illo, ac primis parenti-
bus confito paradiso, in quo varia arborum, ac pomariorum gene-
ra sita erant, arbor duntaxat vitæ fuit, quæ vitam conseruabat, im-
mortalesq, homines efficiebat, sic etiam inter reliqua huius vitæ
bona, quæ hominum industria comparari possunt, sola obedientia,
ac diuini sermonis obseruatio spirituales vitam donat, ac tuetur,
ob hanc enim animi vita, quæ in gratia, & charitate consistit, acqui-
ritur, crescit, atq, augetur. Manifestum est Christi Domini testi-
monium ad plenam huius veritatis confirmationem: Qui iuueni
interroganti apud Mattheum. *Magister bone, quid boni faciam, vt ha-
beam vitam æternam?* Respondit, *serua mandata.* Non dixit audi
conciones de mandatis, lege, meditare, intellige &c. sed *serua man-
data.* Tali enim obedientia saluus eris. Qua quidē in re videre mihi
videor hanc obedientiæ virtutem participare magnam illam cha-
ritatis dignitatem, quam D. Paulus prædicat in epistola ad Corin-
thios prima dicens, *si linguis hominum loquar, & Angelorum charita-
tem autem non habeam, factus sum, vel vt as sonans, &c.* Eadem etiam
ratione obedientiam commendabimus, si enim linguis hominum lo-
quar, & Angelorum, Deo autem nō obediam, factus sum velut as sonans,
aut Cymbalum tinniens, & si habuero prophetiam, & nouerim mysteria
omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita vt montes
transferam, hæc tamen obedientiam non habuero, nihil sum. Et si distri-
buero in cibis pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus
meum ita vt ardeam, diuine autem voluntati nō obtemperem, nihil mihi
prodest. Sed quam sit hoc verum, atq, hominibus expediens, ille
facile cognosceret, qui secum animo considerauerit, mortem illatam
esse propter inobedientiam, vitam vero propter obedientiam fuisse
homini restitutam.

QVAE cum ita se habeant, quis tantæ est audaciæ, ac temerita-
tis, qui Deo non pareat, eiusq, in rebus omnibus voluntatem se-
quatur? Si vobis a Deo iterum & vitæ, & mortis arbor offerretur,
quis dubitat, quia unusquisq, morte ipsa reiecta, vitæ arborem de-

degustaret? Oppositum enim vitio vertitur. Adamo, Inobedientia
igitur mortis arbor est, obedientia vero vitæ. Nam si quis (inquit)
Christus sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum.
Ille ergo qui Deo morem gesserit, qui illius voluntati seruierit,
eiusq, mandata fuerit exequutus, nunquam sane animi morti addi-
cetur, sed beata, ac sempiterna vita fructur.

CONCIO QUINTA.

Primus discursus, in quo Christi innocentiam,
qua mortem & cruciatus pertu-
lit, nobis timorem allatu-
ram esse, pro-
batur.

Thema. Quis ex vobis arguet me de peccato? Ioan. 8.

DVO grauius lamentatus est sanctissimus ille Ieremias, tum ex-
cidium, & vastitatem Hierosolymæ, cuiusq, perniciem, tum
etiam mortem, atq, interitum Iosias Regis, qui pro defensio-
ne Israelitici populi in ipso prælio fortiter occubuit. Et vero Chri-
stiana ecclesia hætenus animorum perniciem, atq, exitium de-
plorauit, inuitans eos ad penitendum, ac dolendum grauius de
peccatis, quæ tantam illis calamitatem intulere. Iam vero ab hac
potissimum die plurimis lachrymis luget acerbissimam illam mor-
tē, qua interēptus est, non quidē Iosias, sed Iesus omnium princeps,
ac dominus, cum vitam in prælio contra humani generis hostem
inito, animose profudit, vt nostram vitam tueretur. Hæc igitur mor-
tē Regis atq, imperatoris nostri Iesu, quæ magnis fletibus, vates,
aliiq, viri sanctissimi prosequuti sunt, his etiā diebus ecclesia aspi-
duis lachrymis deplorat, nosq, tanquam filios sibi charissimos ad
easdem fundendas lachrymas hortatur. Atq, ideo Iesu Christi in-
nocentiam in morte ipsa subeunda nobis ante oculos proponit,
natura enim hominibus insitum est, commisereri illius, quem ad
supplicium rapi intuentur, licet alicuius criminis causa puniatur.
Sed maiori quidem commouentur homines misericordia, cū illū,
qui mortem, aut supplicium sustinet, extra omnem culpam esse
cognos-

cognoscuntur. Quo circa cum sanctissimus ille Patriarcha Ioseph vellet illum, qui Pharaoni pocula ministrabat, ad misericordiam flectere. *Furtim inquit, sublatum sum de terra hebraeorum, & hic inno-*
cent in lacum missus sum. Ac si diceret, quantis in culpa aliqua essem condolendum tibi esset, quod me vinculis detentum, in sordibus, ac squalore carceris facientem aspicias, quanto magis eum ab omni culpa remotus in huiusmodi custodia detineat. Qua propter inno-

Exod. 23.
num. 7.

centium vitam, & incolumitatem præcipue Deus optimus suo po- pulo tuendam commisit. *Innocentem, inquit, & iustum non occides, quia auersor nimium, id est, hæc est summa impietas, quæ ego grauius detestor.*

QVOD si cuilibet homini, licet alioqui improbo, ac scelerato, misericordiam tribuimus, si mortem culpa carens subeat, qua commi- seratione frangemur, cum Christum Dominum innocentem pla- ne, ac omnis culpæ expertem acerbissimo mortis supplicio affici intueamur. Hac ratione filie illæ Hierusalem multis lachrymis pro- secuti sunt Iesum, cum ad supplicium, crucem, mortemq, traheba- tur, & quidem idem arbitror fecisse omnes, qui non erant malo animo affecti, cum mansuetissimum illum agnum, atque innocen- tissimum Iesum, cuius tot in ipsos promerita extiterent, ad suppli- cium rapi cernerent. Latro deniq, qui simul cruci affixus erat mise- ricordia commotus dixit. *Nos quidem iuste nam digna factis recipi-*
mus, hic vero nihil mali gessit. Et cum hic latro iure seipsum lamenta- ri posset, eo quod in crucem actus, ignominie, ac contumeliæ one- ratus, morti proximus esset, sui tamen oblitus, quia culpæ obno- xius mortem illam pateretur, Christi Domini commiseratione mo- tus est: propterea quod innocens omnino, & ab omni culpa remo- tus, ignominiosissimam, atque acerbissimam crucis mortem huma- ni generis vindex sustineret, Pilatus item ea ratione Christum Do- minum morte damnare denegabat, quia nouerat illum ab omni culpa longe abesse, & improborum hominum malevolentia tam acriter accusari. Imo & Iudas ipse qui tradidit illum penitentia ductus retulit triginta numos & dixit. *Peccavi tradens sanguinem iusti, & ut nullum iam desiderari posset testimonium, ipsi demo- nes subscribentes dixerunt per os vxoris Pilati, cui pers omnia sua dædere curarunt ut morti animum à eadē Christi retineret misit ad eum dicens: Nihil tibi & iusto illi.* Ecce quo pacto & latrones, & pro- ditores & ipsi met qui eum morte damnarunt, & demones ipsi te- stimonium perhibuerunt innocentie & iusticie Christi.

AT

AT, cur æternus ille Pater, cum vniuersum, ac dilectissimum sibi fi- lium, cuius innocentia melius nouit, in crucē sublatum aspiciat, ac plurimis verborum contumeliis, maximisq, conuicijs conlectatū cernat. Cur inquam eius iniurias non persequitur, & eorū iuste vl- ciscetur iniquitate, qui de iustissimo, atq, integerrimo suo filio sup- plicium quidē sumunt iniustissimum? Nonne, optime, atq, æquissime Deus, illorum odisti impietatem, qui in sententiam & iustitiam occiderunt? Cur ergo tanta iudeorum improbitate dissimulas, cur filium tibi aman- tissimum, in hoc vitæ discrimine constitutum, non defendis, cur eius partes, nō agis, cur illius innocentia, ac vitæ integritate non tueris?

NON sine lachrymis, ac lamentatione euangelicus ille vates di- cebat: *Iustus perit, & non est, qui recogitet in corde suo.* Vbi, ut D. asse- rit Hier. de Christo Dño Propheta loquitur, ac si diceret. Lamen- tandū quidē, atq, admirandū valde est, nullum esse, qui mente, & cogitatione perpēdat crudelissimā Christi mortē, neq, qui illius miseratione commoueat, qui purus a culpa, acerbissimo mortis supplicio afficitur. Sed maiore in modū admiror, immortalis Dei in huiusmodi re dissimulationē. Ferendū nō est, æternæ æterni si- lii Pater, adeo atrociter, & inhumane interfici Iesum, cū integri- mus ille sit, & ab omni culpa omnino liber? Tutatus quidem es Io- sephi innocentiam, confictū ab illo crimen, cū magna ipsius gloria remouens, illud, clarum, atq, illustre in omni A. E. p. p. to, alijsq, ter- re partibus efficiens. Capitis iudicio Susanam defendisti, & cum falso a senibus accusaretur, eius integritatem probasti. Patientissimo etiam Iob honorem, facultatesq, reddidisti, eiusq, probitatem defen- dens suscepisti, eo quod culpa omnino expers eū esset, ab amicis vehementer increpabatur. Cur ergo, præpotens Deus, horum inno- centia ita tutatus es, eorū consulens honoribus, innocentissimū ve- ro tuū filiū, grauioribus, & contumeliosis verbis violatū, falsis ini- micorū accusationibus damnatū, conuicijs oneratū, confictis accu- satum criminibus, flagellis iniuste caelum, ac turpissima denique, & acerbissima morte immerito, ac nullo iure damnatum non tueris?

Exod. 23.
num. 7.

Esai. 53.
num. 1.

Micro. 112.

Esai. 53.
num. 8.

ET vero huius rei rationem reddit summus ipse Deus. *Propter se- las inquit, populi mei percussus sum.* Id est, propter hominum flagitio, eum tot vulneribus cedi, ac cruci affigi permisi. *Omnes nos aut vobis ibidem, quasi nos: ceruimus unusquisq, in viā suā declinavit, & posuit Deus in eo iniquitatem omnium nostrā. Vere languores nostros in se portauit. Vulneratus est, propter iniquitates nostras, attritus est, poterit scelera nostra*

Dddd HOC

HOC quidē supplicij genere hominū scelera punita sunt, hac ratione vindictā, ac pōnā de flagitijs nostris Deus optimus sumpsit: & quidē seuerius atq; asperius hoc modo multata sunt, quam si ad inferos, æternosq; cruciatus ob ea homines detruderētur, sic enim illi dignas suis criminibus pōnas darent, atq; illa latronis verba iure proferrent. Nos quidē iuste, nam digna factis recipimus, hic autē quid mali fecit? Quod Christus Dñs peccatū cōmisit, qui vrpote filius Dei naturalis nullius culpæ particeps esse, aut fuisse aliquando potuit? Animaduertite ergo, auditores. si in viridi ligno hæc sunt, in arido quid fiet? si ita æquissimus ille Deus in filium animaduertit propter hominum culpas, quibus ipsos homines supplicij afficiet, propter scelera ab eisdemmet commissa.

Ierem. 49 CVM immortalis Deus minas Idumæis proponeret. Ecce, inquit, quibus non erat iudiciū, vt biberent calicē, bibentes bibent, & tu quasi innocens relinqueris? Prosequēbantur odio Idumæi Israelitas, quos deberent potius amore cōplecti, cū Idumæi essent velut fratres Israelis, erant enim filij Esau fratris Iacob. Propter hoc igitur, aliq; illorum scelera, ira Dñs succēsus ait. Ecce quibus nō erat iudiciū. **Theodor. ibi.** Quod Theodoretus interpretatur in hunc modū. Abducti sunt in Babylonē prophete & sacerdotes, Daniel, Ezechiel, Ananias, Azarias, & Misael, viri pii, & alij plurimi, vt probabile est, qui non erant obnoxij pōnæ illius, & fuerunt nihilominus captiui, & credis te ream effugere posse? Eodē ego argumento vtar in præsentī. Ecce Christū æterni Patris filiū, cui non erat iudiciū, vt biberet calicē, bibens, bibit calicem fellis, & amaritudinis, tu vero, homo scelestus, qui huius mortis causa extitisti, maiora indies, ac plura crimina perpetrans, innocens relinqueris? Væ tibi, perditæ, ac flagitiose homo, quā erit tibi horrendum in manus Dei viuentis incidere, in manus in quā illius, qui tantam de peccatis tuis in integerrimo, atq; amantiſſimo sibi filio vindictam sumpsit. Pertimesce summam summī iudicis seueritatem, & in peccatis puniendis grauitatem, ac summis precibus Deū optimū maximū deprecare. Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripas me. Misere mei, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.

Secundus

Secundus Discursus. De tolerantia in iniurijs, & contumelijs perferendis.

(.?.)

Them. Ego Demonium non habeo, sed honorifico Patrem meū. Ioan. 8.

SINGVLARE quidem exemplum, ad opprobria æquo animo subeunda, Christus Dominus hodierni euangelij historia proposuit. Quod enim maius opprobrium, quē iniuria, ac contumelia grauior, quā mea, quā Seruator humani generis affectus est, cum fanaticus, ac Samaritanus, a demone nimirum, atq; heretica prauitate infectus appellabatur? Quē item maior lenitas, patientia, ac mansuetudo, quā illa, quā idemmet Christus summa animi lenitate respondit! Ego Demonium non habeo, sed honorifico Patrem meū. Sed cur, præpotens Deus, has tuas iniurias non vicisceris? cur supplicium non sumis de his, qui tot te verborum contumelijs vexant? cur in eos non grauius animaduertis, qui in te hæc congerunt maledicta? Cum quidam olim contra Moysen petulanter in surgeret terra tuo iussu dehiscens eos deuorauit, cur ergo iudæorum cōtra te petulantiam, atq; impudentiam mira quadam mansuetudine dissimulas? sacra etiam Regū historia refert, paruos quosdam pueros egressos de ciuitate illuisse Eliseo dicentes: Ascēde calne, ascēde calne, qui cum respexisset, (sacrarum litterarum verbis vtor) vidit eos, & maledixit eis in nomine tuo Domini, egressiq; duo vrsi de saltu, lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Si illi pueri consilij fere expertes, ac pene rationis impotes tam grauius puniti sunt, eo quod Eliseum Prophetam leuibis quidem conuicijs conſectarentur, quare ab vrsis, ferocissimisq; leonibus non dilaniantur hi, qui cum se consilio, ac prudentia vigere existiment, male animo in te affecti, odioq; ac liuore ducti, tot tibi probra obijciunt, & huiusmodi te verbis, & contumelijs violant? Sancta erat in leuitico hæc lex. Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit. **Leuit. 24. num. 25.**

Dddd

Sed

Leuit. 20.
num. 9.

Sed mirum non est hoc supplicio effici diuini numinis execratores, cum illud etiam statutum sit contra eos, qui parentibus male precantur. *Quia dicitur: Pater suo (legis) verba sunt hæc: aut matri, morte morietur: et pater, qui maledixerit, sanguis eius sit super eam.* Si igitur non solum illi, qui Deum execrantur, sed etiam qui maledici sunt in parentes, mortis supplicio multandi sunt iuxta leges à maioribus sancitas, qua ratione ferendum est, ut hi, qui immortalem, ac præpotentem Deum execrationibus insequuntur, & hæreticum illum, atq. energumenum contumeliose appellant, suæ petulantia: impunitatem assequantur, & tanta in Deum iniuria impunita discedat? Neq. solum, sapientissime Iesu, illos à morte liberos, atq. inultos abire pateris, sed blandis eos verbis alloquens. Ego, inquit, *Demoni non habeo, sed honorifico Patrem meum.*

Ioan. 8.

HVIVSMODI conuicia earatione à Christo Domino patienter suscepta esse arbitror, ut iniurijs ferendis tolerantiam nobis omnibus persuaderet. Fuit enim sanctitatis magister, ac doctor, quapropter tam eximia floruit sanctitate, ut omnium virtutum exempla ab eo peterentur, præcipue tamen mirabilis suæ patientiæ, ac lenitatis imitationem hodierno facto reliquit, ut quascunq. in nos coniectas contumelias patienter feramus, cum ille probra, ac conuicia sibi obiecta patienti quidem animo tolerauerit. Quod quidem seruatoris nostri exemplum aptissimum profecto est ad huiusmodi tolerantiam nobis persuadendam. Commendat eam diuus Gregorius, dicens. Plus dedecoris illi esse, qui contumelias infert, quam qui illis afficitur, si is illas contemnat, ac respiciat. Hoc sua let Beatus Augustinus sanctorum martyrum exemplo, qui cum Leonum vagues, igneaq. craticulas superauerint, mirum, inquit, non est nos iniurijs nobis illatas à quo animo ferre. Idem hortatur sanctissimus Hieronymus ex eo, quod contumeliosa verba tanquam lacratu canium, qui nihili ducuntur, doceat esse accipienda, Seneca etiam suam de hac re sententiam profert. Asserit enim conuicia, ac probra ab alijs accepta intolerabilia videri, non quia dura, sed quia molles patimur. Alias item rationes ad hoc persuadendum alij patres, viriq. sapientes asserant, homini tamen Christi ac religioni dedero causam esse debet, quam paulo altius ex Christi Domini exemplo, atq. imitatione desumpta, attulimus. Si enim humani generis vindex, summa omnium veneratione dignissimus, verba ignominiose illata, patienter tulit, neq. ultus est iniurias suas, cum posset, non ne & nos probra nobis obiecta, æquo animo feremus? atq. iniurias nostras facile condonabimus.

Diuus

DIVVS Chrysostomus iniuriarum tolerantiam suadet exemplo illius studiosissime scemina, quæ cum vehementer oraret, precesq. ad Deum funderet ardentissimas, intuitus illam teli sacerdos, existimauit eam temulentam, & ut sacræ litteræ testantur, dixit ei *Vbi, quo ebria eris? ubi gero prauiper vinum, quo malle, quæ verba contumeliosa sane fuerunt, & tanta, tanq. nobili scemina plane indigna.* Sed audice, obsecro miram illius patientiam, & eximiam in respondendo lenitatem. *Nequaquam, inquit, Domine mihi, nam mulier infelix ego sum, viuamq. & omne, quod inebriare potui, non bibi, sed essedi animum meum in conspectu Domini.* Erubescant, inquit Chrysostomus, impatientes huius sceminae tolerantia. Magna sane illa fuit non nego, si tamen cum ea, qua hominū seruator usus est, incertamen, contentioneq. venerit, non dubito, quin ab ea longo intervallo superetur. Illa enim Samuelis mater semel duntaxat verbo violata est, neq. tantæ erat dignitatis ac æternus ille aterbi patris filius, qui semel atq. iterum samaritani, seu hæretici atq. cuius fanatici nomine, alijsq. huiusmodi contumelijs laceratus est.

EANDEM in opprobrijs ferendis patientiā magnus ille Gregorius comendandam suscepit, proponens nobis Dauidis tolerantiam ad imitandum. Qui cum ab Absalone filio suo grauiter vexatus in fugam se dedisset à Semei contumeliose affectus est, huiusmodiq. maledictis lacossitus. *Egredere, egredere vir sanguinum & vir belial.* Hanc vero iniuriam Dauidi illatam cum quidam illius famularis vellent vlcisci, ipsumq. Semei vulneribus confodere, nequaquam acquieuit Dauid sui ducis consilio, sed eum blandè alloquitur in hunc modum. *Dimitte eum, ut maledicat, si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac.* Egregium sanè tolerantis, ac mansuetudinis exemplum sed longe præstantius illud est, quod in nostro Euangelio Christus Dominus præbuit, qui cum sit supremus Rex, ac dominus, omniumque rerum demolitor, passus est se ab hominibus contumelijs violari. Nec sicut Dauid propter tolerantiam a suis afflictionibus liberari querebat, & noluit potestatem Angelis concedere, ut vindictam de illis facerent, sed eximia quadam animi lenitate eis respondit. *Ego demonium non habeo, sed honorifico patrem meum.* Hoc denique seruatoris nostri exemplum singulare quidem est, & adeo efficax ad iniuriarum tolerantiam persuadendam, ut nullum aliud requiri, desiderari ve possit.

AT, iniuste, inquis, ignominia afficior, nulla data occasione, in

Dddd 3

me

Pub. Mi.

me maledicta congeruntur, sine causa sum dedecore notatus, obruor falsis inimicorum testimonijs, & cum sim plane innocens multa sunt in me conficta crimina, quod quidem periniquo animo fero. Hæc tamen obijcienti, illam cuiusdam philosophi sententiam possem opponere. Opinantur, inquit, de te homines mala, sed mali, displicere autem malis, laudabile est. Sed illa omissa, quæro abs te, fuit ne innocentissimus Iesus alicuius culpe particeps? vera ne erant verba illa, quæ in ipsum contumeliose conijciebantur? habuit ne Dæmonium, aut heresi notatus est, qui adeo fuit integer moribus, ut nullius unquam vel leuissimæ culpæ ab aduersarijs potuerit conuinci? Si ergo Christus Dominus, qui ab omni culpa longe remotus est, omnino silet, neq; vindictam de execratoribus sumit, quid mirum sit, &c. alioquin sceleratum multarumq; culparum participem, patienter, opprobria tibi obiecta, ferres, neq; tuas iniurias persequeris? Cum sanctissimus ille Petrus, ex Dominica familia martyr insignis, se in suæ cellulæ receptaculum recipisset, ut animum a corpore seuocans, diuinarum rerum contemplationi vacaret, virgines quædã, quarum ipse præcipue studio sus erat, ad illud ianuisendū cœlitus descenderunt, huius historię autor est Antoninus, eum vero reliqui religiosi illum cum fœminis colloquentem audirent, sinistram de eo opinionem concipientes, eum in crimen vocant coram prælato. Et vero vir ille sanctissimus, ne singulare illud beneficium, quo diuinitus affectus fuerat, aperiret, dissimulatione usus est, & quæ essent illæ virgines, quibus cum loqueretur, miro quodam silentio occultauit. Exilio igitur multatus est à suo Antistite, & in aliud cœnobium relegatus, quod quidem exilium libenti animo Petrus subiit. Cum autem ille coram cruci affixo præces funderet, blandis quibusdam querelis Christum Dominum alloquitur. Cur pateris, inquit, Deus optime, me hoc exilio damnari, & tantum mihi dedecus inferri, cum purus sim à culpa, neq; illud, quod mihi obijcitur, crimen, commiserim? Cui mitissimus Iesus respondit. Quam ego, Petre, culpam suscepi, cuius ve sceleris affinis extiti aliquando, ut cruci affigerer, & tantis conuicijs, ac contumelijs oneratus, vitam egerim? Disce igitur à me quascunq; iniurias æquo, ac tranquillo animo tolerare. Idem vobis exemplar ante oculos imitandum adhibeo, si enim optimus, atque integerrimus Iesus, qui nihil omnino commertus est, tot probra, ac maledicta sibi iniquè imposita, patienter nostri causa sustinuit, rationi consentanum est, nos etiam opprobria in nos cœiecta æquo animo ferre.

AT,

AT, ille in in me maledicta congersit, in quem ego magna contuli beneficia, & cum gratiam mihi cumulate esset redditurus, malè me verbis accepit, & quidem ingratus animus ferendus non est. Sed prohi Deum immortalem, quanto maiora, & præstantiora beneficia Iudæi à Christo Domino acceperant, à quo cæcis visus, egris valetudo, & mortuis vita restituta est. Quot quot enim tangebant eum, salui fiebant, & ut alius diuinæ legis scriptor refert. Omnis turba que rebat eum tangere, quia virtus de illo exibat. & sanabat omnes. Et erat insuper eos quotidie docens, & loquens mirabiliter de regno Dei viam salutis in veritate prædicans, &c. Cum tamen hæc promerita ab humani generis seruatore in illos essent profecta illorum quidem immemores Iudæi, Christum contumelijs afficiunt, & cum Samaritani, ac fanatici nomine, alijsq; conuicijs confectantur, quæ cum ille toleranter sustineat, & vos etiam iniurias vestras patienter ferre, easque silentio dissimulare debetis.

Dices te nobili, atq; honesto loco natum fuisse, neq; fas esse a vili, atq; abiecto illo homine conuicia sustinere, quæ patienter sane subires, si præcipuus aliquis vir, & tecum nobilitate æqualis, ea in te coniecisset. O vanam, ac futilem hominis obiectionem; O inane prorsus consilium. Si enim ille, qui cunctos homines nobilitate, antiquitate, excellentia, ac generis splendore longe, lateq; superat, cui diuinæ mentes inferiunt atq; obsequuntur, quem beati singulari cultu, ac veneratione suspiciunt, qui rebus omnibus præest, imperat, & dominatur. Atq; ut sanctissimus ille uates scripsit Omnes gentes tanquam non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihil. & inane reputata sunt ei. Deniq; filius Dei est, vide an ex alta prosapia sit, si inquam sumus hic, ac præpotens Deus, humanarum, diuinarumq; rerum moderator leniter, mansuete, ac patienter iniurias sibi ab humili, ac vulgari homine illatas tolerat, cur vilis homunculus probra ab alio homine sibi obiecta non æquo animo feret? Quid enim, homo, est, nisi pulvis, & cinis? Memento homo, quia pulvis es, cinis puluerem reuerteris. Quid ergo superbis terra, & cinis? Abijce te ipsum, mortalis homo, & de te humiliter sentiens, ac demisse loquens, Christi Domini submissionem inuictamq; animi lenitatem, & in ferendis iniurijs tolerantiam tibi ad imitandum proponam, quam quidem si imitatione expresseris, immortalis honore, gloriaq; sempiterna decoraberis.

Feria

Marci. 6.
num. 56.
Luc. 6. n.
19.

Exo. 40. n.
17.

Genes. 3.

772 Fer. 4. post Dominicam in passione.

Feria. 4. post Dominicam in passione.

CONCIO PRIMA.

Primus Discursus, in quo assiduam tolerantiam, veri amoris experimentum esse, ostenditur.

(.?.)

Them. Facta sunt encania Hierosolymis, & hiems erat, & ambulabat Iesus in templo. Ioan. 10.

IOAN. 11. v. 8. IOAN. 8. NUME. 59. CVM humani generis vindex eo vellet tendere ubi Lazarus iacebat mortuus, ut illum ad vitam reuocaret, ita eum discipuli alloquuti sunt. Rabbi, nunc quare habet te in hoc lapidare, & iterum vadis illuc? eadem eidem Domino verba apte in presenti obijcimus. Nunc quare habet te iudei lapidare in templo (ut faceret evangelista refert) & iterum vadis illuc? Ibi te maledictis, & contumeliis affecerunt, te ipsum Samaritanum, ac fanaticum appellantes, tibi quoque mortem machinati sunt, & iterum eodem te confers? At in hoc certe perspicitur eximius Christi amor in homines, cum nulla vitæ pericula, nulla maleuolorum hominum contumelia, cum salutem hominum curanda deterere potuerint.

HAE C sane est veri, atque integri amoris vis, ac natura, ut nullis unquam laboribus succumbat, nullas difficultates etiam cum vitæ discrimine subterfugiat. Charitas enim, inquit studiosi-

Concio prima. 773

simus ille charitatis Paulus, patiens est, omnia suffert, omnia sustinet. In quem locum egregie loquitur. D. Thomas, Charitas, ait, patiens est, id est facit patienter tolerare mala, cum enim homo diligit, aliquem propter eius amorem facile tolerat quaecumque, aduersa. Hæc ille. Atque, iecirco præclare addidit Apostolus: Omnia suffert, omnia sustinet, quia nullum fugit, aut declinat periculum, sed omnibus se laboribus, ac difficultatibus obijcit, & quoscumque, cruciatus, flagella, equuleos, craticulas, cruces, & mortem denique, ipsam æquo animo suffert. In quo charitatis encomio illud. D. Chrysostomus, notauit, primam nimirum charitatis excellentiam in eo positam esse, ut patiens sit, patientia enim est illi maxime coniuncta.

HANC etiam amoris vim spiritus sanctus ostendit, cum in canticis canticorum ait: Fortis est ut mors dilectio. Et quidem mors quæ uis inbecillitatem præferat, fortissima est, & fortissimos quosque vincit, ac superat. Quantum pollebat viribus Samson ille, qui funes ac si tenuissima quedam fila essent, disrumpebat, fortissimos, ac ferissimos dilacerabat leones, & cuiusdam iumentum maxilla duo millia Philistinorum acriter interfecit. Multum sane roboris, ac virtutis in eo fuit, cum ingentes templi columnas in terram deiecit. Sed tunc quidem fortior extitit mors, quæ ipsum in terram prouoluens, vitam viribusque priuauit, ea est enim eius victus, & robur, ut nullum non vincat, & fortissimos etiam Samsones. Alexandros, Cæsares, Hectores, & Achilles, & Hercules, superet. Cum hac igitur tam eximia fortitudine diuini amoris fortitudo confertur, qui licet sit in homine adeo enervato, & imbecillo, ut ipsius imbecillitatis exemplum & philosopho nominetur, est tamen eque fortis, ac mors. Quemadmodum enim mors eos, quibus cum congregitur, vita priuat, nullo sibi vulnere inflicto, ita etiam amor eos omnes, quibus cum incertamen, contentioneque, venit, victos, superatosque, dimittit. Et ipsam etiam mortem reliquarum omnium rerum fortissimam fortissime deuincit. Quod quidem ut fiat manifestum, audite, obsecro, facram apud Machabeorum libros historiam. Diligenter curauit Rex Antiochus septem illos Machabeos a diuino cultu, amoreque abducere. Quam ob causam, acerbissimam illis mortem minitatus est, & grauissimis illos suppliciis affecit, illi autem omnes, vno excepto, quo, & constanti animo supplicia, mortemque subiere, & subdit scriptura. Antiochus autem contemni se arbitratum, cum adhuc adolescentior supereffret, non solum verbis horribatur, sed & cum iuramento

Eccc

mento

1. Corin. 13. NUM. 4. D. Thoma.

CAN. 8. v. 6. Simile. Indic.

Arist.

2. Mach. 7. numero. 1.

mento affirmabat se diuites, & beatum facturum, &c. Cum vero magna animi constantia adolescentem illum cerneret praeuniri, gratui est affectus solitudine, & anxietate. At cur, Antioche, in tantum angorem adduceris? et in hac re adeo es anxius, & sollicitus? Nonne adolescentem hunc, omnesque eius fratres gravissimis pennis, morteque crudelissima diuexasti? Quid amplius desideras? nonne tua est victoria? Minime quidem, Antiochus enim non tam victa, quam diuino amore, quo illi flagrant, eos priuare enitebatur, quam obrem mortem, ad pugnam cum illis ineundam, induxit, quae quidem omnibus viribus contendit non vitam, sed charitatem, quae ipsi ardebant, extinguere, id tamen nullo modo est assequuta mors, sed ab ipso amore victa est, ac superata, fortior igitur est diuinus amor, quam mors, atque ita nihil verbis auctum est, cum dicitur, fortis est ut mors dilectio. Si ergo adeo fortis est dilectio, ut fortem superet mortem, quam tribuimus dilectionem illi, qui iniurias leuissimas, laboresque per exiguos tolerare non valet.

Simile.

IGNIS ille, qui a Latinis ignis graecus, ab Hispanis vero, fuego de Alquitrán nuncupatur, nullis aquis extinguitur, sed in illis immeris adhuc ardet, magisque accenditur. Haec profecto est diuini amoris vis, atque natura, quam diuinus sponsus descripsit, cum ait. Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, neque flumina obruent illum. Aquae quidem in sacris litteris labores significant, quibus cum graueretur propheta, diuinam clementiam implorat, dicens. Saluum me fac Domine, quoniam intrauerunt aquae usque ad animam meam, veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Alio ite in psalmo ait. Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me. In his ergo locis labores, quibus regius vates affliciebatur, aquae & fluctus ab eodem vocantur. Hac loquendi formula vititur sponsus in praedicto Canticorum loco, aqua multa (id est, plures, magnique, labores) Non potuerunt extinguere charitatem, neque flumina obruent illum. Est enim illa ignis graecus, de quo paulo altius loquebamur. Qualis ergo est amor iste tuus qui extinguitur guttulis quibusdam laborum?

VIS proponam tibi vnum in quo charitatis verae verum argumentum est, audi Paulum. Quis, inquit, nos separabit a charitate Christi? Tribulatio an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Dimicationem denuntiat Beatus Paulus morti omni-

omnibusque doloribus, ac cruciatibus, quibus cum re ipsa certamen iniuit, fortiterque contendit, quo circa subdit. Sicut scriptum psal. 23. est, propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis. num. 23. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Plurima sane incommoda sustinuit Apostolus, sepe in vincula coniectus est, flagellis caesus, lapidibus ictus, opprobrijs, & contumelijs oneratus. En tibi aquae multae. Sed in his omnibus, inquit, superamus. At qua ratione, sanctissime Paule te victorem esse iactas? quo pacto vincis, si flagellatus es? si lapidibus petitus, si magnis conuicijs violatus es? quo modo superas? supero inquit, Apostolus, quia charitate illa fero, fero autem, propter eum qui dilexit nos, propter eum amorem dicit, amor vincit, quia propter eum patimur, id autem nunquam amorem abstulit, & ideo vincimus, ac superamus. Aqua ergo multa non potuerunt extinguere charitatem. Atque hoc ite Apostolus erecto animo, & ad reliquos superandos labores confirmato, ait. Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro. Inuicti quidem animi huiusmodi homo est, sed certe Dei charitas inuictum illum reddit, quam aquae multa extinguere non poterunt: huius plusquam mors est dilectio fortis, hoc vere amare Deum est.

HAEC igitur charitas fuit, qua Christus Dominus omnes labores superabat, neque iniurias sibi illatas subterfugebat, & licet in templo contumeliosis verbis laderetur a Iudaeis, ab illisque tanquam Samaritanus, & energumenus iniuriolae tractaretur, iterum in templum se confert, illosque caelesti doctrina imbuit, qui vitam sibi adimere conabantur, quod quidem ex ardentissimo illo amore proficisciebatur, quo aeternum suum Patrem prosequutus est, a quo praecipuum est illi, ut hominum salutem consumaret, cui amor, ac muneri ne deesset, honoris vitaeque iacturam perpessus est, eius ergo dilectio fortis fuit, ut mors.

IN hac igitur coticula, ubi amoris experimentum habetur nostrum in Deum, & proximos charitatis vim perspicimus. Sunt nonnulli, qui in Deo obsequendo persistunt, dum omnia sibi ex animi sententia eueniunt, si vero aliquo premantur infortunio, aliquamve honoris, aut diuitiarum iacturam subeant, Deum illico deserunt, in mundanis autem rebus inseruiendo constantissime perseverant etiam cum vitae, pecuniarumque, iactura, neque peri-

Eccce 2 cula

776 FERIA 4. POST. DOMINICAM IN PASSIONE

Aug. ser.
60. ad fra
tres in ere
mo.

cula, quæ in huiusmodi proposito exequendo superanda sunt, ali-
quomodo pertimescunt. Hi certe mundum verè diligunt, cum eius
causa tot vincant difficultates, tantaque incommoda patiantur, non
vero Deum, cum ab ei seruiendo quilibet illos difficultas abdu-
cat. Hi ergo (ut D. Augustinus censet) difficilius culpam à se di-
mouebunt, quam martyres, qui tormentorum magnitudine crui-
ciati à Dei castris ad Dæmonis militiam transfugiebant, & tamen
i, qui in tormentis Christum negabant, excusationem non habe-
bant. Nulla enim (inquit idem Augustinus) est plaga, quæ debeat
ab amore Christi separare, quanto igitur indignius erit homine
Christiano, Christum vitamque religiosam relinquere, non quidem
grauissimis tormentis, sed leui aliqua difficultate deterri? Qui
ynice honorem diligunt, multa sane perferunt, ut illum tueantur,
qui diuitiarum amore tenentur, mari, terraque illarum causa vexan-
tur, & qui Deum amore prosequuntur, plurimos quidem labores
propter illum sustinere non dubitant. Non ergo dicendus est ve-
rus Dei amator, & cultor, qui ob leuem aliquam difficultatem ab
eius amore, cultuque, discedit.

IDEM etiam, quod de amore in Deum diximus, de charitate
erga proximos merito ac iure optimo dici potest. Qui enim dice-
tur proximum diligere, qui nullum incommodum illius causa per-
ferre velit. Quatuordecim annis laborauit Iacob Rachelis amore
ductus, quo tempore tot patiebat incommoda, ut dicat. *Die no-*
cturnus, estu urebar, & gela, fugiebatque somnus ab oculis meis. Quod si ho-

Gen. 31.
num. 40.

1. Reg. 29.
num. 30.

Chrysostomus
33 sup. 1.
Corint. 13

2. Reg. 18
num. 5.

AMOR Ionathas in Dauidem tunc perspectus, atque exploratus
est, cum ipse Ionathas odium, & iracundiam in se ipsum Saulis pa-
rentis sui excitauit, ut Dauidem tueretur, ac defenderet, illum enim
mirifice diligebat. Hoc idem probat diuus Chrysostomus in amo-
re Davidis erga filium suum Absalonem, dicens, Quid acerbius
quam videre filium insurgentem, & imperium affectantem, pater
ni sanguinis fitientem. At hoc pertulit beatus ille, & ne verbum
effudit aduersus patricidam, ceteraque militibus permittens de in-
iusti filij salute mandauit. *Seruate inquit Dauid, n. i. puerum Absalon*
firmum hoc charitatis fundamentum fuit. Hæc Chrysostomus & quidem
præclare ponderat amorem, quo Dauid Absalonem complecte-
batur, ex his quæ illius causa pertulit. Ex quo fit te nullo modo in
porxi-

Concio prima. 777

proximum esse affectum, si nullam illius causa difficultatem subeat. *Aug. ser.*
Omnia seua, & immania, inquit D. Augustinus, prorsus facilia, & *9. de uerbis*
prope nulla facit amor, charitas enim patiens est ad tolerandum *Dni secun-*
bonigna ad benefaciendum. *dū Matt.*

Secundus discursus de studio quo animi
renouatio insti-
tuenda est.

(?)

Thema.

Facta sunt encenia in Hierosolymis, &c.
Ioann. 10.

FABRICAVIT Salomon templum illud insigne, ac celebra-
te conspicuum, tanta magnitudine, ac pulchritudine ornatum,
ut magnam omnibus admirationem attulerit. Post aliquos ve-
ro dies dux quidam Nabuzardan Regis Babylonici seruus Hiero-
solymam inuasit, & ut sacrae litteræ testantur, *saccendit domum Do-*
mini, quod quidem lamentatione dignissimum fuit. Postea tamen *4. Reg. 25*
Zorobabelis opera restauratum est templum, & multi, qui in Babylo-
ne capti tenebantur, in libertatem asserti sunt, solennisque dies pro
huius rei celebratione institutus. At propter populi flagitia, Deo
ita permittente, Rex Antiochus expugnauit iterum Hierusalem, *2. Esd. 13*
augustissimumque Dei templum diripuit, ac prophanauit, & altare
immortali Deo dicatum destruxit, aliudque ibidem ædificauit, ubi
sacra fierent idolis, atque ita religiosissimum illud templum sin-
nus euertit funditus, ac certe omnino violauit. Præpotens autem
Deus misericordia motus fortissimos illos Machabeos misit, qui
templum sanctum ac religiosum redderent, & Dæmonum idolis,
atque altaribus disturbatis, altaria vero & immortalis Deo consti-
tuerent. Cuius rei causa festus dies singulis annis celebrandus insti-
tus est in Hierusalem. De hac igitur celebritate sermo est in ho-
dierna euangelij historia, ut ex sacris litteris colligitur, & ex Be-
da in hunc locum, aliisque grauissimis auctoribus habetur

778 FERIA 4. Post. Dominicam in passione

Huiusmodi vero festum encenia græce dicitur, quod idem est, ac latinè renouatio.

HANC vero templi renouationem, & purificationem aprè proponit ecclesia hoc quadragesimali tempore, quo de expiandis, atq; expurgandis animis agitur. Cum rerum omnium effector, atque artifex hominem ex nihilo finxit, sanctū quoddā templum in eo sibi formauit, vt Beatus Paulus affirmat. *Nescitis, inquit, quia templū Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis?* quod quidē templū dignius, atq; excellentius est illo altero Salomonis, si enim illud sapientissimus Salomon, hoc sane Deus optimus, Maximus ædificauit. Si illud gemmis, auroq; purissimo ornavit Salomon, hoc quidem ampliori, atq; illustriori munere decorauit Deus spiritu nimirum vitæ. *Inspirauit enim in faciem eius spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem.* Quod vt amplius illustraret, non solum spiraculo vitæ, sed alio etiam præstantiori, nempe spiritu sancto condecorauit. Et vero primo spiritu naturalem illi vitam, secundo vero diuinam, ac supernaturalem donauit, primo hominem effecit, secundo illum Dei filium, diuinæque naturæ participem reddidit. Pluris ergo hoc, quam Salomonis templum faciendum est. Quod si in illo immortalis Deus domicilium sibi statuit, ea ratione factum est, vt in ipso homine habitaret. Atque iccirco explicans scriptura sacra, cur Deus Salomonis templum violari, atque expoliari permiserit, ait. *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit,* idēq; & ipse locus particeps factus est populi malorum. Itaq; eatenus volebat immortalis Deus illud templum habitare, quatenus homines in se ipsis domicilium illi præbebant. Propter quod vnūquodq; tale, dixit Philosophus, & illud magis. Si ergo propter homines habitabat Deus in templo, magis & ardentius desiderauit in ipso homine habere domicilium. Atque iccirco homines spiritus sancti templum à primo rerum exordio fabricauit sibi celestis ille opifex Deus, illudq; purissimo iustitiæ, & sanctitatis puro exornauit. Venit tamen Nabuzardan (cuius interpretatio est, coquorum princeps) venit inquam humani generis hostis, & cibum venerationis condidit, quo mortē homini attulit, & pulcherrimum illius templum deuastauit, ciuesq; Hierosolymæ Adami nimirum filios in duram seruitutem tradidit, in qua premebantur seruitute, vsq; dum diuina clementia ita disponente aduenit fortissimus ille Zorobabel humani generis assertor, qui huiusmodi templum præstantiori, atq; excellentiori modo reedificauit.

1. Cor. 3.
num. 16.

Gen. 2. n.
7.

2. Mac. 5.
nu. 19.

Aristot.
2. Poster.

Concio prima.

779

cauit. *ubi enim abundauit delictum, superabundauit & gratia.* Voluit iterum teterrimus humani generis hostis tanquam tyrannus omnino euertit, eo quod eis niteretur fundamentis, vt portæ inferi aduersus illud præualere non possint, illud tamen magna ex parte polluit, plurimisq; flagitijs, ac sceleribus funestauit. At in illius expiatione, diligentissime his diebus incumbitur, nunc vero in eo repouando maior cura diligentiaq; præstat.

AT quauis omnes huiusmodi renouationem, atq; expiationem ostendunt, multi tamen non purgantur, neq; veteres mores reuocant. Sacris quidem concionibus intersunt, ac cibis se abstinent, ad confessionem, sacramq; synaxim accedunt, interius tamen polluti, ac pristinis maculis violati persistunt. Et verò hanc internam nostræ templi renouationem, ac purificationem Deus optimus Maximus potissimum requirit. *Lauda à malitia cor tuum Hierusalem, vt salua fias.* Non externam manuum, vultus ve ablutionē suadet nobis Deus, sed laua inquit, & cor tuum, cui consonant illa verba Esaiæ. *Lauamini, mundi estis, vt autem significaret prophetæ, de qua munditia sermonem institueret, addidit. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.* Homines quidem externam solum mundiciem laudant, & eum mundum, atq; integrum esse putant, quem preces ad Deum fundere, & corporis calligatione se macerare intuentur, Deus vero, quippe qui quasi linceis oculis præstat, internas animi cogitationes tenet, clareque cognoscit, atque iccirco non solum ea, quæ in omnium oculis, & prospectu sunt, sed interna etiam munda, & ab omni labe, ac crimine remota esse desiderat, quapropter. *Auferte inquit, malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Scrutatur enim corda, & renes Deus, & vel prauas animi cogitationes detestatur.*

QVO circa internam hanc animi renouationem hortatur Apostolus his verbis. *Renouamini spiritu mentis vestra, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* Quæ verba in hanc modum interpretatur Anselmus. Ad id, quod retro est, nouamini, id est, ad priorem nouitatem, quam habuit pater vester Adam, quando creatus fuit ad imaginem creatoris. Animi igitur renouationem suadet

Rom. 5. n.
20.

Ierem. 4.
num. 14

Esai. 1. n.
16.

Ephes. 4.
num. 23.

Ansel. ibi.

780 FERIA. 4. post Dominicā in passione.

Chry. hom.
13 sup. ad
Ephes.

Apostolus, cum enim egregia illius imago peccati macula obli-
ta, & obliterata esset, necesse erat ad pristinam pulchritudinem re-
stitui. Hoc vero ut amplius. Diuus Paulus explicaret, subdit. *In ius-
titia, & sanctitate veritatis.* In cuius rei explicatione, ita D. Chryso-
stomus scribit, erat aliquando iustitia, erat & sanctitas apud Iudaeos, at illa
non veritatis, sed typi erat iustitia, nam corpore mundum esse, mu-
ditiæ typus erat, non vera munditia, typus erat iustitiæ, non vera ius-
titia. *In sanctitate, inquit, & iustitia veritatis.* Respicit ad falsam, &
ad mendacem iustitiam, nam plurimi sunt, qui ab externis iusti vi-
dentur, mendaces vero sunt. Hæc Chrysostomus. Vult ergo purif-
icatus Deus vera, & interna animi sanctitate, atque, munditiæ
homines ornari, neque solum ut sanctitatis speciem præse-
rant.

AD huiusmodi vero renouationem, animique candorem habendum, duo præcipue nobis consideranda sunt: primum quidem fec-
ditas, ac turpitudine, qua hominis animus peccati macula inustus af-
ficitur, quæ tanta profecto est, ut si oculis coreretur, vel ea solum
homines deteriti munditiæ mentisq; integritatē omni studio am-
plecterentur. At quam sit illa deformis, ac detestabilis, vel ex eo
cognosci potest, quod venustissimū, ac pulcherrimū illū ex sera-
phicis mentibus spiritum summa fecditatē, ac turpitudine affecit.
Quod si Lucifer, qui erat initium viarum Domini, & præstantissi-
ma cuiusdam naturæ, adeo fœdus, ac execrabilis propter peccati
labem extitit, summa profecto, & detestabilis est turpitudine, fec-
ditasq; peccati.

ps 50.
Aug.

IGCIRCO regius ille vates huiusmodi deformitatem detestās
summis, atq; importunis precibus immortalē Deum obsecrabat.
Amplius laua me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me. Vbi D.
Augustinus legit magis, magisq; laua me ab iniustitia mea. Curque
so, sanctissime propheta semel, atq; iterum mundari petis, & a pec-
cati sordibus expiari, cum mundatus iam sis, & culpam voluntaria
castigatione, animiq; dolore purgaueris? Grandis squalor, respon-
det B. Ambrosius, grandisq; macula non exigua, sed magno adfertur
Iuacro, Cierit se regius vates perinde ac elegantissimus & mundif-
simus quidam homo, cuius manus retrā, ac fœtida pice inquinatæ
sunt, quas ille quidem licet mundatus iam sit, sed semel, atq; iterum cu-
rat quoad fieri potest amplius abluere, sic sanctissimus propheta
omnibus quibus potest modis, lauari & a peccati sordibus emun-
dari desiderat, cuius macula cum difficile deleatur, ab immortali
Deo

Ambros.
8. mile.

Concio prima.

781

Deo petit. Amplius laua me ab iniquitate mea, licet iā ab ea mūdatus
fuisset.

EA deinde est peccati macula, ut postquā Iesus Christi sanguine
abluta fuerit in sacramēto penitentiæ indigeat sepe vehemētissimo
purgatorij igne, quo omnino deleantur pænæ, & homines sic om-
ni ex parte purgentur.

Tanta præterea est huiusmodi macula, ut si forsan in hac vita di-
uina sacramētorū virtute nō expietur, neq; eterno inferorū igne do-
leri possit, q̄ quidē ita verū est, ut si quis alicuius peccati labe infe-
ctus in infera loca ruat, quātūvis ille ardeat, nūquā tñ aliqua ex par-
te purgabitur: nec quoad venialia quidē. Ex eo deniq; huius macu-
læ fœditas perspicitur, q̄ ad illā detergendā ipsius summi Dei sangui-
ne opus sit, neq; omniū martyrum, aut diuinarū mentium sanguis satis
esset ad eā aliquomodo eluendā, quapropter Apostolo Ioāni, san-
ctos albis vestibus ornatos, intuenti, dictū est ab Angelo. *Hi sunt,*
qui dealbauerūt stolas suas in sanguine agni, ideo sunt ante thronū Dei,
& seruiūt ei, die, & nocte in tēplo eius. & qui sedet in throno, habitabit
sup illos. Perpendite obsecro causā, quā reddit Angelus *Dealbauerūt*
in sanguine agni, & ideo. & c. ac si diceret, si eo nō abluerētur sangui-
ne, inquinati quidē peristerēt, neq; Deus in eis suū domiciliū collo-
caret.

Apoc.

Secūdo, illud ad animi innouationē curandā perpēdendū est, nul-
lū scilicet nisi perpurgatū, atq; omnino expiatū celestē illā beatitu-
dinē adire posse, immundo enim, & sordido omnis aditus ad eam
assequendam intercluditur. Atq; iccirco B. Ian. vidit olim celestem
hanc ciuitatē puritate, claritate, splendoreq; nitentem, & loquens
ipse de ijs, qui illam erāt aditurū. *Non intrabit, inquit, in eam aliquis*
conquinatus, aut abominationem faciens. Cum vero paulo altius de
his, qui macula aspersi erant verba faceret, ait, se audisse vocem di-
centem. *Parvillorū erit in stagno ardēt igne & sulphure, quod est mors*
secunda. Anima duertite ergo, flagitiosi homines, quanti vobis pon-
deris, ac momenti sit, animos expiare, & hęc enegiarū festa reco-
lere, cū ex eo beatitudo comparanda dependeat. Ecce igitur adest
vobis tempus renouationis, quo vnicuiq; in Christi sanguinē ablu-
emundariq; licebit. Accipite facultatem, quæ omnibus datur. *Ecce*
nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutaris, tempusq; & occasiōem
arripite, in qua & animi mundiciem, & à Deo optimo misericor-
diam, gratiamquē, ac futuram deinde gloriam facile comparabi-
tis.

Apoc. 2. 17.
numc. 27.

Apoc. 21.
numc. 28.

fffff

CON-

CONCIO SECVNDA.

*Primus Discursus est contra eos, qui
dies festos religionis causa insti-
tutos, non agunt,
nec celebrat.*

(?)

*Them. Passa sunt encania in Hierosolymis, & ambulabat Iesus
in templo in porticu Salomonis.*

Ioan. 10.

MORIS erat Christo Domino in his diebus festis templum
Madire, propterea quod huiusmodi dies apti sunt ad vacandū
Deo, animorūq; saluti studendū, & hac ratione humani genē
ris vindex in tēplū hodierna die se confert, tū vt orationi se dedat
precesq; fundat ad Deū, tum etiā, vt egenis opē, auxiliūq; præbeat,
quod etiā ab eodē factū est eo celebratis die, quo sanitatē paraly-
tico restituit.

His igitur rebus vacandum nobis est, cum religionis causā feria-
mur, idq; merito exigit immortalis Deus, vt enim asserit. D. Thom.
inest homini naturalis inclinatio ad hoc, quo cuiuslibet rei necessa-
riā deputetur tēpus aliquod, sicut corporali refectioni, somno, &
alijs eiusmodi. Vnde etiam spiritali refectioni, qua mens homi-
nis in Deo reficitur secundum dictamen naturalis rationis aliquod
tempus deputare debet homo. Hec ille. At quam pauci reperien-
tur, qui dies festos in huiusmodi studiosa opera impendant. Multi
enim luci gratia assiduis se corporis laboribus conficiunt eo tem-
pore, quo illis Deus esset religiose colendus. O miseram horum
hominum condicionem, quibus cum humani generis hostis ita

Simile.

se gerit, ac Pharaon olim cum Israelitis se gessisse fertur, qui quidē
ea premebantur seruitute, vt sibi per Pharaonē non liceret immor-
tali suo Deo sacra facere aliquando, ne ā serui illo, abiectoq; ope-
re aliqua ratione vacarent, sic etiam ijs, qui sub dira Dæmonis ser-
uitute sunt, nulla conceditur facultas a Dæmone, vt festis saltem
diebus Deo aliquem religiosum cultum exhibeant, sed tunc
etiam in rebus vanis, ac omnino futilibus operam, laboremq; infu-
munt.

EIVSMODI vero homines quam sint Deo Maximo infesti
facile ex sacris litteris potest intelligi. Ita enim scribitur in li-
bro Numerorum: *Cum essent filij Israel in solitudine, & inuissent ho-*
minem colligentem ligna in die Sabbathi, obtulerunt eum Moysi, & Aa-
ron, & vniuersa multitudini, qui recluserunt eum in carcerem, nescien-
tes quid super eo facere deberent. Animaduertite obsecro, quanti-
tunc fieret festorum cultus, cum ergo de supplicio illi homini in-
ferendo populus dubitaret. Dixit (ait scriptura) Dominus ad Moysen,
morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba exiit ca-
stra. Quis vnquam putaret huiusmodi sententiam in leui illo deli-
cto à Deo iudice integerrimo esse ferendam? Cur Deus clementis-
sime tam graui, acerbique supplicio eum afficiis, qui leuem quan-
dam culpam suscepisse videtur? Voluit sanē Deus hominibus in-
dicare, quam ægre, ac moleste ferat eiusmodi peccata, quæ tam fa-
cili negotio committuntur. Fateor equidem in lege veteri dies fe-
stos sub strictiori, & seueriori præcepto obseruari, quam nostro
tempore, in quo facilius solvimur hoc præcepto. Verum prisca il-
la festorum obseruantia, quæ adeo stricte præcipiebatur, satis in-
dicat, quam sit etiam nunc ipsi Deo grata, atque iucunda. Quod
sane idemmet Deus significasse videtur, cum hoc præceptum
indixit, his enim verbis illud proposuit. *Memento vt diem*
sabbathi sanctifices, &c. Et quidem nullum aliud præceptum
in hunc modum promulgatum esse legimus. Non enim dicitur.
Memento, vt non occidas: Memento ne fureris, &c. At,
cum religiosus cultus diebus festis habendus instituitur, præci-
pua quadam circumspectione monemur, vt dies festos magna à no-
bis religione colatur. Memento, ait scriptura, vt diem sabbathi san-
tifices, vt hac ratione cognosceremus illud præceptum, non qui-
dem esse omnium maximum, esse tamen Deo gratissimum, si ab
eo non discedamus. Quo circa cum iterum idem præceptum indi-
ceret Israelitis. Videte, inquit, vt sabbatum meum custodiat. Dixit

*Num. 15.
nume. 32.*

*Exo. 20.
num. 8.*

784 FERIA. 4. Post Dominicam in passione.

rat primo, Memento, ut diem sabbathi sanctifices, nunc vero. *Vide* ut sabbatum, &c. ut his verbis præcipiam in eo mandato obediendo curam ac diligentiam commendaret, quapropter prohibitum erat Israelitis, ne vel cibos condirent diebus festis, vel alijs domesticis occupationibus distineretur, quod sacris, ac diuinis rebus omnino vacarent.

HOC item præceptum adeo strictè voluit præpotens Deus obseruari, ut iusserit, ne quis die festo Manna etiam ad vescendum colligeret, ut autem eo die victus populo necessarius suppeteret, præcepit illi Dominus, ut in die proximo Sabbatho colligeretur manna, quod quidem non cadebat festis diebus. Et quanuis suauissimus ille cibus in alterum diem referuari non poterat, quippe qui vermibus scateret, tamen cum referuabatur in diem festum, gratus quidem, ac suavis, Deo ita providente, permanebat. Cum ergo nec cibum humanæ vitæ necessarium voluerit Deus Sabbatho quaritari, cur operam ac laborem in rebus alijs non ita necessarijs eo die, quo religionis causa feriamur audeas imponere, idque efficit vilissimi quæstus gratia, quem ut obtineas, tuæ salutis iacturam facere non dubitas? Cæue igitur ne & fortunas omnes, quas iniquo labore, ac sudore comparasti, & vitam etiam, animique, salutem amittas. Scio quidem non adeo strictè in lege gratiæ obseruationem festorum esse indictam, at non ideo nos inurbani, & ingrati esse debemus ut quia mitius nobiscum agitur, ideo seruilis multo quam illi festa peragamus, & dicatur de nobis prouerbium illud cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.

VEREOR equidem magnam esse plurimorum hominum incuriam in ecclesia Christi in huiusmodi præcepti obseruatione, maxime ab ijs, qui domesticis occupationibus distenti, ministrorum ac clientum munere funguntur, & sane hoc præceptum non solum heris, ac dominis, sed etiam ministris, ac seruis datum est, illud enim ita se habet. *Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autem die Sabbathum Domini tui est, non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & aue uena, qui est intra portas tuas.* Perpendite rogo, quam clare, ac minutim a summo Deo hæc explicentur, tum ut hoc præceptum maxime commendaret, tum etiam, ut intelligeremus non solum Dominis sed etiam seruis, quibus seruire proprium est, ab omni seruilis opere esse diebus festis vacandum: vult enim Deus, ut his diebus non modo heri, verum etiam famuli intersint sacro, & alia pia, ac religiosa opera præstent.

Si

Concio secunda.

785

SI autem inquiras à quibus operibus tunc vacandum sit, an ab omni curatione, & administratione rerum temporalium an vero saltem ab omni labore corporis. Id quidem longissimum sermonem requirit, & confessarijs, ac doctoribus magis, quam concionatoribus proprium. Illud tamen silentio non prætermittam nimirum, hanc rem adeo exiliter ad calculos vocari à Theologis ut multi eorum sentiant, ex se non licere diebus festis laborare etiam in his, quæ, ut ipsi loquuntur, præparatoria sunt ad diuinum cultum nempe in verrendis, & ornandis templis, alijsque huiusmodi, nisi forsitan hæc non possint aliter commode fieri. Quanta igitur circumspectione opus erit, ut ea, quæ ad rei familiaris, domusque, administrationem pertinent, licite fiant. Consulite obsecro in hac re sapientes, atque studiosos viros, & dies festos religiose colite, quid vero in his sit vobis agendum, quod Deo gratum sit, in eo, qui proximus est, discursu declarabimus.

Secundus discursus aduersus illos, qui dies festos frustra, atque inhoneste conterunt.

(.?.)

Thema.

Falsa sunt encenia in Hierosolymis, & ambulabat Iesus in templo.

OMNIS Christi actio, inquit B. Gregorius, nostra est instructio. Neque enim humani generis seruator verbo solum, sed opere etiam homines instituit, quo quidem docendi genere nos ipsos edocuit, qua ratione dies festi sint a nobis colendi, quos ille orando patrem, docendo homines, cunctisque, benefaciendo commumebat, ambulabat ergo Iesus in templo occasionem caprans, ut aliquem cælesti doctrina imbueret, vel egenorum, & agrorumque miseriam subleuaret.

Psalm. 3.

Eisdem

786 FERIA 4. Post Dominicam in passione

EISDEM omnino rebus vult Deus optimus, Maximus homines diebus festis occupari, at vero illi contrariam sequuntur viam, quippe qui immoderatos, atque, effusos sumptus tunc faciunt, lautionibus, atque, epulentioribus cibis vescuntur, & ludis, ac detractionibus perulantius inserviunt, tunc Iezabel fuco, ac pigmentis se ornat, & Absalon capillis delibutis ac madenti cincinnorum cima effeminatè fucatur, & cum pro festis diebus quisque, labore suo victum quaerat, & in his, quae Reip. necessaria sunt, tempus consumat, adueniente die Deo diuinisque rebus sacro, ita se vitij, ac vanitati tradit, ac si ille dies Dæmoni esset, mundoque consecratus.

PROFECTO huiusmodi homines ignorant profus, quo immortalis Dei animus spectaret, cum eiusmodi celebritates instituit. De qua re si D. Thomam consulam, ita respondet. Festa instituta esse ad vacandum Deo, & ut homines in vera religione fundarentur. Atque ideo explicans illud Exodi locum. *Memoro ut die Sabbathi sanctifices.* Dies inquit septima sanctificanda, madatur id est, deputanda ad vacandum Deo, illa enim dicuntur sanctificari in lege, quae diuino cultui applicantur. Itaque, institutus est festus dies ad vacandum summo Deo, illumque praecipue colendum, quia propter debite, & honeste eos dies celebrari dicemus, si profusis ad Deum precibus, sacro, & concionibus pie, ac religiose auditis, percepto, si fieri possit, sacrae eucharistiae sacramento, habito de diuinis rebus sermone, egenis, aegrotis, & in vinculis, squaloreque iacentibus solatium aliquod afferamus. His quidem functionibus recte coluntur, ac sanctificantur sanctorum festa, aliter vero funestantur potius, quam sacra, religiosaque ducantur. Quemadmodum enim tunc ieiunium à Deo praecipuum sanctificabatur, cum non solum à cibis se homines abstinebant, sed etiam cum ieiunia pijs, & sanctis operibus coniungebant. Quam obrem conquestus olim Deus de Israelitarum ieiunijs. *Eccc, inquit, in die ieiunij vestri inueniuntur voluntas vestra, & omnes debitorum vestros reperitis, ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, &c.* Numquid tale est ieiunium, quod elegi? Numquid istud vocabis ieiunium, & diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis ieiunium, quod elegi, dissolue colligationes impiorum, &c. Unde fit, illud ieiunium sanctum dici, quod operibus sanctis copulatur. Ita etiam festi dies celebratione coluntur, & sanctificantur, cum in eis sancta item, atque, augusta munia à nobis

S. Tho. 22
q. 122. ar.
124.

simile.

Esai. 58.

exer-

Concio secunda.

787

exercentur. Quapropter ecclesia plura sanctorum festa Christianae fidei professoribus proponit, ut à singulis his verae sanctitatis exempla petamus, interdum enim inuictam sanctissimorum martyrum constantiam, & strenuam in superandis tormentis, ac laboribus fortitudinem Christianorum oculis objicit, ut ad labores Christi causa fortiter tolerandos excitemur. Sanctissimas item virgines quasi quoddam puritatis, & integritatis exemplar nobis ad imitandum proponit. Alios praeterea eximiae sanctitatis viros, qui egregia virtutum exempla praebuerunt, animo nobis intuentes contemplandos, imitandosque commendat. Alios deinde die: sanctissimae virgini, & Christo Domino sacros singulari veneratione, ac celebritate commemorat, ut beneficia, quae in eis nobis praestita sunt, grati animi memoria recolamus, & humani generis seruatori, eiusque augustissimae matri praecipuum aliquod officium religiose praestemus. Dies denique dominicos octauo quoque die ecclesia celebrandos instituit, in quibus beneficium illud, quo rerum omnium auctor, & effector Deus omnia ex nihilo finxit, merito recordabimur, eoque delectabimur vehementer, sicut regius ille vates, qui incundissima huius beneficii memoria affectus, dicebat, *Delectasti me Domine in salutare tuo & in operibus manuum tuarum exultavi.* Si ergo hac ratione dies festi celebrandi, ac sanctificandi sunt. Immerito sane, & falso, plures Christianae religionis assertores affirmant, se illos saluare, & religiose ducere, quibus quidem satius aliquando esset eisdem occupari rebus, quibus profestis diebus vacare solent. Sicut etiam de Iudaeorum festis loquutus Diuus Augustinus. Melius, inquit, faceret Iudaeus in agro suo aliquid utile, quam si in theatro seditiosus existeret, & melius ferminae eorum die Sabbathi lanam facerent, quam quod tota die in Neomenijs suis impudice saltarent. Haec sunt Augustini verba. Quae iure ego in praesenti usurpare potero. Praestaret enim multis augustissima sanctorum templa non adire, neque sacro, aut concionibus interesse, quam plura ibi facinora, ac sacrilegia patrare, satius etiam interdum esset opifici, operi, & labori se dare diebus festis quam tot in illis periuria, pluraque alia crimina committere.

Psal. 91.
num. 5.

Aug. lib.
8. 10. chor.
dis. cap. 3.
tom. 9.

Et quidem

ET quidem si ethnici, vel hæretici circumspecterent, quam vane, ac funeste sanctorum festa à Christianæ fidei cultoribus coluntur, non dubito quin irrisione quadam eiusmodi celebritates spernerent. Describens Ieremias Ierosolymam violatam iam, & ab hostibus captam, sic ait. *Viderunt eam hostes, & deriserunt Sabbatha eius.* Illi sane aspernabantur ceremonias & celebritates iudeorum, quia illis ipsi non utebantur, neque quid illi sibi vellent, intelligebant. At nunc potiori iure qui Christianæ Ecclesiæ moribus, & legibus aduersantur impudica quadam irrisione doludent, si dies, qui immortali Deo, sanctissimæque virgini, aliisque diuis sacrati sunt, in his, quæ ad Bacchum, Veneremque pertinent, consumi videantur.

QVOD si istiusmodi homines Sabbatha nostra derideant, optimo sane Deo grata esse non possunt, quo circa grauer, & moleste ferens, hoc modo à quibusdā festa celebrari, eos in hunc modum obiurgat, acerbeque reprehendit. *Neomenias vestras, & Sabbatha vestra, & festiuitates alias non feram, inquit sunt catus vestri Kalendas vestras, & solemnitates vestras odit anima mea.* Quo in loco præclare Diuus Hieronymus aduertit. Non inquit, dixit Deus, Neomenias meas, & solemnitates meas, sed vestras, non enim Maximus Deus instituit festa, quæ eo modo celebrarentur, ea namque inuenta sunt ab hominibus qui quemadmodum loca sacra violare solent ita etiam Dies sacros ludis, tragedijs, impudicisque saltationibus quodammodo polluant, ac funestant. Explicans vero Deus, quam sibi molestæ essent huiusmodi celebritates, *odit, inquit, eas anima mea.* Non solum eas contemnit, & aspernatur, verum etiam odio prosequitur, & veluti cum quis grauer afficitur, se animo dolere dicit ita supremus Deus quasi quodam animi dolore affectus, ait. *Odit eas anima mea* & merito quidem, cum enim plures anni dies ad victum, cultumque corporis querendum vobis reliquerit, inuito animo fert diem sibi sacrum in mundo, Deumque colendo trahere. Fingite animo, hortum vobis gratis ab aliquo dari varijs pomariorum generibus confutum, sub ea tamen conditione, ut ille, qui donauit vnico dūtaxat pomario frueretur, quod si vos beneficii immemores, nec illius pomarii fructu ipsum Dominum uti pateremini, nonne ille iuste vobis irasceretur? Quemadmodum etiā succensuit Deus primo omnium parenti, eo quod arbore sibi interdito vesceretur, cum multis alijs suauissimis ad degustandum pomis abundaret, sic & nos Deum ad iram incitamus si cum mul-

tos dies prestiteris nobis eū, quæ ad religiosum cultum sibi adhibere dū destinauit, nostris voluptatibus inseruiendis assignemus.

AVDITE iā, quo supplicio huiusmodi crimen à Deo opt. max. puniatur. *Et erit in die illa, dicit Dñs, & conuertā festiuitates vestras in luctū, & omnia cantica vestra in planctū.* Quæ verba ita à B. Gre. explicantur. Tunc, inquit, festiuitates in luctū conuertuntur, eū pro peccatis, quæ in ipsis homines committunt, æternaliter puniuntur. Pro omni quidē turpivoluptate æternas inferorū penas dānati luctū, sed præcipue afficiuntur supplicio, eo quod festis diebus, quibus deberent Deo vacare, suæ libidini, ac voluptati seruiunt. Noluerūt Iudei in die festo Christū Dominū cruci affigere. *Non in die festo inquit, in quo quidē sustulerunt eū à cruce, ut non remaneret in cruce corpora die sabbathi, erat enim magnus dies ille sabbathi.* Nūc vero christi alumni, atque cultores flagitia diebus festis perpetrantes, rursus crucifigunt eum in semetipsis in die festo.

SIC igitur Deo displicet mūdānorū hominū celebritates, & hoc illos supplicio afficit, eo quod dies sibi, sanctisq; sacros adeo impie & irreligiose illi celebrent. Hoc autē humani generis hosti gratum profecto est, atque iucundū. *Quāta malignatus est inimicus in sancto (la mentatur regius ille vates) & gloriati sunt, qui oderunt te in medio sollemnitatis tue.* Ac si diceret. Proh Deū immortalē, violauerunt inimici tui templū tuū, quæ de causa magno quodā tripudio exultauerūt idque in die festo, profanantes solēnitatē eius. Idē profecto a nobis iure deplorandū est, dies enim sacri flagitijs, ac sceleribus polluentur, atque, iccirco summa in eis iucunditate gestiunt inimici.

DICET fortasse quispiā, dies festos dies esse lætitiæ, ac iucunditatis, atque, ideo in eis non omnino precibus, lachrymis, & obsecrationibus esse vacandū, hæc enim mærorē potius seu atrā vilē, quā lætitiā, & hilaritatē pariunt. At, erras sane, ac vehementer erras, nihil enim aptius ad verā lætitiā cōparandā reperiri potest, quā diuinarū celestiumque rerū contēplatio, ac reliqua omnia, quæ ad religiosum cultū præpotenti Deo adhibendū festis diebus prestanda esse diximus. Quod diuinus ille diuinæ lætitiæ fons per Elaiā Prophetā testatus est, eū ait. *Si auerteris à sabbatho pedē tuū, facere voluntatē tuā in die sancto meo, & vocaueris sabbathū delicatū, & sanctū Dñi gloriosum, & glorificaueris eū, dū non facis vias tuas, & innouitur voluntas tua, ut loquaris sermonem, tunc delectaueris super Domino.* Septuaginta vero ita legunt. Si auerteris in sabbathis pedē tuū, ut non facias voluntatē tuā in die sancta, & vocabis sabbatha delicata sancta Domino, nō

tolles pedem tuum ad opus, neque loqueris verbum in ira de ore tuo, & eris confidens super Dominum &c. Sensus est, si auerteris à sabbatho pedem tuum, id est, si eo die iter non feceris ad secularia negocia peragenda, sed domi te tuæ receperis. Iubebat enim lex antiqua quiescere etiam corpore, ut vacarent homines orationi, meditationi, & lectioni sanctæ, sacrisque de Deo concionibus audiendis. Moris enim erat in die sabbathi librum legis, & Prophetarum in synagogis legi, ideoque iubebatur ne quis eo die iter susciperet. Deinde subiungitur. *Si auerteris facere voluntatem tuam.* Hoc est, si frænaueris libidines, neque ceco quodam impetu ad omnes cupiditates explendas rapiaris, & Deo potius quam tibi parueris, item. *Si vocaueris sabbathum delicatum.* Id est, hoc nomine appellaueris festum, hodie est dies sancta Domini, sancte & delicate obseruanda, non vero festiue & voluptuose. Tunc inquit, *delectaberis super Domino.* Quod idem est, ac si diceret, ne existimes omni te voluptate ac letitia cariturum, eo quod ludos, venationes, lauticias, epulas, aliaque huiusmodi contempnas, certo enim scias, potioribus, ac maioribus gaudijs à Deo esse cumulandum. Quod regius ille vates sibi contigisse affirmat, cum ait. *Renuit consolari anima mea.* (scilicet, in his caducis, ac perituris rebus) & cum me mor essem Dei, delectatus sum. Hebræus habet, sonui, id est, clamorem vehementer sustuli, vocemque nimis contendere: tanta enim lætitia diuinitus affectus sum, ut potuerim non illam vocibus, ac clamore significare.

QVAE cum ita se habeant saltem nostri commodi causa curandum nobis est dies festos religiose colere, quod & Deo gratum, & nobis etiam utile, ac iucundum erit. Sic enim veram animi iucunditatem, coelestes, & nunquam perituras diuitias, gratiam denique, immortalemque beatitudinem comparabimus.

CONCIO

CONCIO TERTIA.

Primus discursus, in quo agitur, quibus persecutionibus illi, qui pie, & religiose viuunt, in hac mortali vita premantur.

(.?.)

Them.

Circumdederunt eum Iudæi, &c.

Ioan. 10.

QVO animo fuerunt ij, qui Christum Dominum obsederunt, Diuus Augustinus explicat. Non inquit, veritatem desiderabant, sed calumniam preparabant. Elyems erat, & frigidi erant frigerant diligendi charitate, & ardebant nocendi cupiditate, non accedebant credendo, & premebant persequendo. Quarebant audire à Domino, ego sum Christus, ut calumniarentur, quod sibi ar rogaret regiam potestatem. Hæc ille. Ecce quamobrem ille obsideatur, à tergo, à fronte, à lateribus tenetur, ut tormentis percutiatur, prorsusque expugnetur.

HODIERNA igitur obsessio multis ante annis iam prouisa erat a regio vate *Circumdederunt me ait, sicut apes, & exarserunt, sicut ignis in spinis.* qui psalmus à Diuo Augustino de Christo aperte explicatur. Quod sane haud mirum est, quandoquidem ipsemet Christus illa eiusdem psalmi verba de se plano dicta esse confirmat. *Lapideum, quem reprobauerunt adificantes, hic factus est in eorum anguli.* Cum ergo æternum verbum homo factus in tempore à Iudæis se hodie esse circumueniendum manifeste præiuderet, in huiusmodi verba prorupit: *Circumdederunt me sicut apes.* Beatus Gregorius Apes mel habent in ore, & vulnus in aculeo caule, & omnes, qui lingua blandiuntur, sed latenter ex

malitia

Aug. tit. 48. in Ioa

psal. 117. Aug. ibi.

Matt. 21.

nume. 41.

Simile,

Gre. hom.

9. in Ezec.

malicia feriunt, apes sunt, quia loquendo dulcedinem mellis proponunt, sed occulte feriendo, vulnus inferunt. Hæc ille, sic ergo Christum Dominum hi circumdederunt, ex quorum ore mel emanare apparebat, exitus vero eorum orationis ad perniciem absque dubio spectabat. Molli quidem, ac grata oratione illi utebantur, verum tamen Christo Domino occulte insidias parabant. Dicunt quippe illi, *si tu es Christus, dic nobis palam*, quæ quidem oratio grata, & suavis est, ac si dicerent. Si tu es Christus & Messias, dic nobis palam, ut statim tuæ voluntati nos metipso penitus tradamus tibi, debitum honorem præstemus, te denique, vniice amemus, præterea neminem. Quæ autem in suis visceribus erant infixæ, quemadmodum diuus Augustinus sentit illa quidem erant, ut cum primum illum esse, audirent, proditoris ipse ab illis argueretur, utpote qui Christi honorem, & dignitatem sibi vendicaret. Hæc scilicet ratione Christus Dominus obsidebatur, desiderio namque ipsi Iudæi tabescebant, ut ad extremum omnia verterent, eundemque etiam in crucem omnino agerent. Mira profecto res, cur, obsecro, Dominum sanè bonum acrius persequerentur, qui non solum bonus ipse per se, verum etiam istiusmodi hominibus valde erat proficiuus, in se vero is erat, ut totius sanctitatis norma, & exemplar semper extiterit, ad quæ maximè singularis eius modestia, mansuetudo, animi submissio, patientia, charitas, summa denique Dei optimi maximi æmulatio mirum in modum accedebat, quam mitis, pius, in omnesque, misericors, ignaros docebat, ad pristinas vires ægrotos restituebat, iis, qui male à malignis spiritibus vexabatur, salutarem medicinam adhibebat, defunctos iam vita iterum ad huius lucis usuram reuocabat, nemini quicquam mali intulit, omnibus præterea multa semper beneficia liberalissimè dedit. Illud tamen è numero viventium tollere, quam primum desiderabant.

SIC quidem hac in vita viri religiosi, virtutis, studiosi passim affliguntur, sic improbi cum probis etiam, atque etiam agere pergunt, modo illos premunt, sollicitant, torquent, modo quidquid mali excogitant, istis inferre non dubitant. Ita quidem res habet ad finemque, huiusmodi excogitata ratio perducetur, si me inquit Iesus, num. 20. *persequuntur sunt, & vos persequentur.*

AB Ismaele ancillæ filio Isaac ingenuæ sceminae filium vexatū Galat. 4. exagitatumque, quis ignorat? Addit autem D. Paulus. Quomodo tunc num. 29. *is, qui secundum carnem natus fuerat, intellige Israellem, persequen-*

THT

tur, cum qui secundum spiritum, Isaac scilicet, ita & nunc. Tamque illa consuetudo longo quidem intervallo repetita est, nec huius sæculi hominibus admodum obsoleta, ut optimus quisque vir ab improbis quoque, diu noctuque, opprimatur. Non enim multo post natos homines improbus Cain bonum Abel multis maledictis insectari cepit, & cum eandem viam, eundemque, cursum humanæ vitæ homines nihilominus tenuerint, religionis Christianæ eueriores, nihilique, diuina, humana ve ducentes sanctissimos prophetas persequutos fuisse apud maiores nostros in veteri lege satis inter omnes constat. Non secus in nouo testamento à Christi Domini acerri- mis inimicis Apostolos, martyres, confesores in maximas semper angustias fuisse redactos accepimus. Quam quidem viam usque, ad extremum vitæ tempus illi tenuerunt, & in ea eatenus insistent ad eamque, tanquam ad saxum adhærebunt, quatenus ad extréma omnium perfidissimus, calidissimusque, Christi impugnatur Antichristus colophonem addat. Qui postremo singulari immanitate indutus in omnes Christi amicos satis grauer animaduertat. Si vero à me forsitan rogaueris, quid causæ sit, quæ ad tantum bellum probis viris inferendum, incredibiliter commoueat malos, eam quidem existimo, quia improbi improbi sint, boni vero boni.

CVR, obsecro, tantum inter se dissidium frigida, & calida, humida & sicca, iam inde à principio constituerunt, ab initio enim mundi frigida pugnabant calidis, humentia siccis, illa scilicet causa est, quia omnia hæc inter se contraria sunt. Similiter mali bonos grauer vrgit à principio mundi, eo quod contrarij & oppositi sint. Contra malum bonum est, ait Ecclesiasticus, contra mortem vita, sic & contra virum iustum peccator. Cum igitur bonus & malus tantum dissentiant, discordiæ multæ, periculosæque, bella vtrinque, existant, necesse est. Malum bonus persequetur, quia est malus, ut illum ad optimam frugem conuertat dicetque, illi, non licet tibi. Contra vero multa in viri boni vitam maledicta pessimus homo acutè conijciat, illudque, addet, satrapis non places, licet bonus sis, imo quia bonus es. Hanc eandem rationem diuinus vates plurimarum persequutionum, quas æquo, ac libet animo perpetiebatur, aperitissimè reddidit. Qui retribuunt, ait, mala pro bonis, detrahebant mihi, quoniam inquam sequebar bonitatem. Super quem locum ita D. Gregorius. Qui reddit mala pro bonis, bonus non est, qui non reddit bona pro

Eccle. 33.
nu. 15.

Psal. 37.
no. 21.

Greg. sup.
3. psal. po-
nitent.

Ggggg 3

794 FERIA. 4. Post Dominicam in passione.

bonis ingratus est, qui autem reddit mala pro bonis, iniquus est, solent namq, perdit homines piē viuentibus insidiosē detrahē, aut infigere eis notam criminis excogitati, aut purē vitā innocentiam simulationem vocare. Quare autem hoc faciant, ostendit, cū ait. *Quoniam sequebar bonitatem.* Bonitatem sequitur, qui Christum imitatur, cuius imitatores tanto in hac vita grauiora tentamenta perferunt, quantō longius corde ā mundo recedunt. Dicit enim

1. Tim. 3. Apostolus, omnes, qui pie viuere volunt in Christo Iesu, persecutionē patiuntur, & in psalmo 33 scriptum est. *Multa tribulationes iustorum.*

Psal. 33. Hæc ille. Ecce igitur tibi duas producendæ vitæ rationes, alteram Christi, alteram autem huius mundi, ambas quidem inter se valde diuerfas. Et quemadmodum in bello cum ex altera factione in alteram aliquis se se traducit, deserta factione multis, ac varijs conuicijs hic ipse, qui non stetit promissis affici opus est, sic etiam is, qui ex huiusmodi secta ad Christi amicitiam perpetuo sequendam se confert, ab ipso mundo, cui antea in delicijs erat, plurimis doloribus, molestijsq, grauius opprimitur. Perinde ac illud Pharaonis cum Israel in seruitute haberet, non tamen illi molestiam exhibebat, at vero cum illum recedere videret, hac voce usus est. *Perse*

Exod. 15. *quar, & comprehendam, diuidam spolia, euaginato gladio meo, interficiet eos manus mea, &c.* Haud dissimili mundus ratione tractat eum, qui ex eius potestate se eripuit, multis maledictis insectans, quippe quem sibi acerrimum inimicum plane putet. Hanc etiam rationem diuus Ioannes affert, cur maxime Cain fratri suo Abel negotium facefferit, eiq, vitam crudeliter ademerit, cum ille frater minime malus extiterit. Cain, inquit, *ex maligno erat, & occidit fratrem suum, & propter quid occidit eum, quoniam opera eius maligna erant fratris autem iusti.* Non quidem ait, quia eius dignitatem Abel violare cuperet, damno ve afficeret, eumq, verbis male acciperet, sed quia hic bonus, ille vero malus esset. Itaq, cum tantum turpitudine ab honestate dissentiat, veluti frigus ā calore, vsq, eo insidias fecit, donec fratrē vitā priuauerit. Quo circa D. Ioannes ibi subdit, *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.* Ne forte singularem bonos persequendi cupiditatem in vno Cain debilitatam, peneq, extinctam nunc maxime existimemus. Mundus enim cum sit immundus, vos vero mundi, ille improbus, vos probi, non igitur est cur miremini, si vos mundus persequatur. Cur autem rogetis, quam obrem vos præsertim inleceatur, etenim boni estis, quos sane male dico dente carpit, malos autem non sollicitat, quibus in primis studio

Exod. 15. *quar, & comprehendam, diuidam spolia, euaginato gladio meo, interficiet eos manus mea, &c.*

Exod. 15. *quar, & comprehendam, diuidam spolia, euaginato gladio meo, interficiet eos manus mea, &c.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

1. Io. 7. 3. *Nolite mirari fratres, si odit vos mundus.*

Concio tertia.

795

studiofus adulatur. Si de mundo fuissetis, inquit Christus, mundus, quod suum erat diligeret. Non enim leo a leone dissidet, nec tigris tigrim persequitur, nec draco draconē, quoniā cōtrarij non sunt, bene tamen leo tigrem, & tigris draconem persequetur, quia naturas diuerfas habent, sic iustus non inuenitur in virum iustum, nec in iustus in virum iniustum, hoc enim esset, sibi contrariari & increpare suam propriam iniustitiam, sed iniustus persequetur iustum, vt suam iniustitiam statuatur & defendat.

CVM aliquando Magdalena, vt mundo pulchra nimis appareret, multum quidem adiumenti ad pulchritudinem adhibebat, cū quē omnium animis dicto, factoq, ruinam turpiter cadendi præberet, atq, in ipsorum offensionem vbiq, incurreret, non tamen qui illam cogitationis conuicio verberaret, quoniam eo tempore fuisse legimus. At vero cum capillo sparso ad pedes Domini abstergendos gemebunda accederet, hinc illam Phariseus accusat, moreq, hominum inuidet, et in cōuicio libere rodit. Eadem etiam extra modum preciosissima vnguenta in res turpissimas impendere solebat, neq, erat qui illi resisteret. Cum autem semel balsamū, & vnguenta in vsus pijsimos, Deiq, honorem liberalissimē conferret, adest ē contrario illi Iudas qui eiusmodi factum grauius reprehendat. Eadem igitur, vt legimus, tamen multa in seipsam seclera conciperet, ā nemine tamen vituperabatur, quando vero post positis omnibus, creatorem suum vnice amare cepit, summa qui dem maledicta in illam esse congesta certo scimus.

IAM vero Paulus antequam ad optimam se frugem reciperet, summam ex rebus humanis voluptatem percipere solebat, nec quis erat, qui ei succenseret ne verbo quidem illum aliquando lauderet. Postquam autem religioni Christianæ se mancipauit, vocatusq, est Apostolus, Deiq, valde familiaris, hinc illi verbera, conuicia, omneq, tormentorū genus quocunq, se verteret, parabatur.

Hæc eadem tibi subeunda sunt, si modo nuntium mundo remittere ex animo decreueris. Nemo non quippe erit, qui te ad necem vsq, grauissimis tormentis excruciet. Nunc huiusmundi illecebris, & fallacijs munitus, nūc ipsius inferi simulata potētia fretus, nūc deniq, tua ipsius carne confusus, ea enim quæ tuū animū suis cōpagibus inclusū tenet, nūquā te deseret, donec vitā cū morte tandem aliquādo cōmutaueris. Quapropter velim forti animo sis, tibi quē persuadeas, honestati cū improbitate certamen semper esse futurum. *Circumueniamus iustum, (inquiunt improbi) si tam iustus*

Ioan. 15. num. 19.

Sap. 2.

iustus, cur illum maledictis insectamini? oppressio enim iniusti erit fortasse iusta, cum autem aduersus iustum illa comparatur, qui potest esse iusta? Cur inquam illum persequimini? *Primum, quoniam inutilis est nobis.* Respondent. At quis inutilis? Vir quippe honestus, licet nil aliud in se haberet, quam quod omnibus documento esset, utilis sane existeret. Quem igitur appellatis inutilem? Ipsi enim nihil emolumentum usquam reperire posse arbitrantur, sed ubi omnia illis ex animi sententia cadunt. Quæ quidem ad corporis voluptatem referunt, domumque pudori, & sanctimonie clausam habent, patenter, atque adeo expositam cupiditati, illos denique in quibus nullus pudor, nec metus unquam fuit plurimi faciunt, ac valde utiles Reipublicæ putant. Deinde dicunt: *Quia contrarius est operibus nostris.* Ecce tibi eandem, de qua agimus rationem, impurus namque vir honestatem, & pudorem nullo modo ferre potest, neque animi submissionem homo confidens, neque ingenuam, cuiusquam liberalitatem, qui feruet, ferturque auaritia. Neque abstinentis temperantiam comestator, & helluo, nec virtutem denique, qui multis est flagitijs astrictus. Aliam huius rei causam accipe; vita iusti optima est, nec est aliquis ita improbus, qui hoc non sentiat saltem in corde suo, vidensque alium meliorem se inuidia corroditur. Rumpitur Cain inuidia, cum ex terræ fructibus, illud, quod peius est, Deo optimo, maximo offert, Abel contra meliorem partem offerentem videat: improbissimus quisque vir dolore ardet, ac furit iracundia, quoties viri honestissimi benefacta alios commemorantes respicit, quam obrem illum despicit. His ergo de causis ait sapiens. *Fili accedens ad seruitutem Dei, sita in timore, & prepara animam tuam ad tentationem.* Quo autem modo iustus ex persecutionibus vberimos fructus capere possit, sequens discursus facile indicabit.

Secundus

Secundus Discursus explicat, quo pacto iusti ex improborum hominum persecutionibus fructus percipiant.

(?)

Thom.

Loquor vobis, & non creditis.

Ioan. 10.

QVEMadmodum in obsidione, qua seruator a Iudeis tenebatur, improborum in bonos prosecutionem indicari vidimus, sic etiam in Christi Domini tolerantia futura proborum hominum patientia significari dicimus. Facile quidem posset humani generis vindex suorum hostium manus effugere, & in illos igneam fulmen, seu tormentum bellicum, quo ipsi discernerentur, conijcere, noluit tamen vindicem se præbere, sed cum eis adhuc permanens, cœlesti eos doctrina imbuat, & singulari quadam eruditione instituit.

HAC ratione iustos vult cum illis se gerere, qui ipsos insequuntur, & mala aliqua machinantur, debent enim illos amore complecti, & bonum pro malo reddere, ut hortatur Apostolus, *Rom. 12.2. Noli inquit, vinci a malo, sed vince in bono malum.* Et quidem humani generis hostis non solum per se ipsum, sed etiam per alios homines nobis insidias parat. Atque ideo præclare Beatus Augustinus ait. Quando parimur homines impertunos, diabolus instigat, diabolus disflamat, ille tanquam arma sua mouet. Hæc illo. Notum est demoni homines ab hominibus recte expugnari, quapropter cum Christus Dominus in secessum, & solitudinem se recepit, ab ipso Demone immediate tentatus est cum vero in hominum frequentia versabatur, a Demone, medijs tamen hominibus, scribis scilicet, & pharisæis, impugnatus fuit. Quam hominum expugnationem demon multum valere sciens, per homines hodierna die Christum Dominum aggressus est. Inquit ergo Apo-

H h h h h stulus

Chrys. sup.
ad Rom. 12.

D. Th. 111.

stolus. Cum hominibus colluctatio nostra est. At cum nobis calumnias machinentur, vehementerque nos persequantur, quibus armis utemur ad eos devincendos? *Vince, inquit, in bono malum.* Vincere autem in bono malum, nihil aliud est, iuxta D. Chry. explicationem, quam vincere iram, quæ quidem victoria illustris, ac maxima dicenda est. Fortior enim est, qui se, quam qui fortissima vincit menia. Quod si impatientes simus, quamvis hostes debellemus, in prælio que vincamus, victi certe, ac superati dicimur, cum ab ira cum magno nostro dedecore superemur. Quod cum ita sit D. Paul. interpretabimur in hunc modum. *Noli vinci a malo, id est, ab ira, sed vince in bono malum.* Hoc est, in bono patientiæ vince malum iræ. Aliam, & ingeniosam huius loci explanationem affert angelicus Doctor, sic in illum scribens. Naturale est homini, velle aduersarium vincere, & non vinci ab eo, illud autem ab aliquo vincitur, quod trahitur ad illud, sicut aqua vincitur ab inge, quando trahitur ad calorem ignis. Si ergo aliquis bonus homo propter malum illatum ab alio, trahatur ad hoc, ut ei malefaciat, bonum a malo vincetur, si autem e contrario propter beneficium aliquod persequutoris ad amorem suum trahatur, bonus malum in bono vincit. Sic ergo ait Apostolus. *Noli vinci a malo, scilicet eius, qui te persequitur, ut cum tu persequaris. Sed in bono tu vince malum illius, ut scilicet benefaciendo ei, trahas illum ad amorem tui.* Hactenus Divus Thomas. Gloriosa sane, & honorifica victoria, ultio quidem inaudita, sed Christianæ religionis professoribus dignissima. Non enim huiusmodi victoria percutiendo, sed tolerando, non occidendo, sed indulgendo comparatur & illa quidem in utriusque pugnotis bonum, utilitatem, atque honorem cedit. At vero in alijs concertationibus, in quibus victoria à quolibet concertatore pro viribus ulticij quodam animo procuratur, qui vincit, & interficit aduersarium, vitam suam, honoremque tuetur, aduersario sine vita, honoreque manente, in huiusmodi autem victoria à virtute patientiæ parta, tam vincens, quam victus vivus gloriosusque persistit. Sicut enim gloriosum est vincere in bono, ita etiam & vinci a bono, iure ergo celeste hoc pugnandi strata gemma fuisse Apostolus.

AT PRÆTER gloriam hanc, quam sibi ex huiusmodi triumpho studiosi homines adiungunt, alia etiam plura commoda reportant, quibus carerent, si has persequutiones non subirent. Quod egregia quadam similitudine Beatus Augustinus declaravit.

TE

Aug. sup.
ss. in p. a.
Simile.

TENETVR, inquit, ecclesia Christus in torculari, quid est in torculari? in pressuris, sed in torculari fructuosa pressura est, vna in vite pressuram non sentit, integra est, sed nihil inde manat, mittitur in torculari, calcatur, premitur, iniuria videtur fieri vix, sed ista iniuria sterilis non est, imo si nulla iniuria accederet, sterilis remaneret. Hæc ille. virtus in animo tanquam in racemo quodam continetur, exprimitur autem grummis, & persequutionibus, quibus bonorum operum fructus prodeunt, in illis enim tolerantia, animi submissio, mansuetudo, charitas, aliæque virtutes exercentur.

ITA ergo se habent persequutiones circa iustos, sicut venti circa navim in salebra hærentes, sicut enim hi navim celeriter in portum deferunt, ita etiam persequutiones efficiunt, ut iusti celeriter quodam cursu in via virtutis progrediantur: illud tamen est discrimen in hac similitudine, quia cum in mari secundi venti puppim navis afficiunt, felicissimum navigationis cursum illa tenet, tarde tamē & incommode navigat, cum aduersis ventis iactatur. At in hac spiritali iustorum navigatione, a prospero ventorum statu retarda mur, ne ad celestem portum locupletissimi deveniamus, aduersi tamen venti incommoda scilicet valetudo, egestas, & grummiæ nobis felicitatem navigandi pollicentur, nosque celeriori cursu in celestis patriæ portum euehit.

ICCIRCO Beatus Paulus scripsit. *Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum* i. qui secundum propositum vocati sunt sancti. Omnia inquit, quia ut D. Bernardus ait, etiam ea, quæ nihil sunt, ut molestia, morbus, & ipsa etiam mors eis cooperantur in bonum: sed animadvertisendum est hoc solum dici de ijs, qui Deum diligunt, improbis enim non in bonum, sed in malum omnia plerumque cooperantur, ex prosperis namque rebus superbiam, ex aduersis vero impatientiam, & desperationem eliciunt, sicut araneæ, quæ tam ex genista, quam ex flore venenum, hauriunt iusti autem apibus assimilantur, quæ ex utroque mel dulcissimum conficiunt. Dixit etiam Apostolus, cooperatur, quia iusti non percipiunt utilitatem ex persequutionibus quantaxat, sed ex eis equo animo tolerantis, sicut non satis est navis ad felicissimæ navigationis portum tenendum prospero ventorum flatu, nisi etiam vela pandat, & arte navigandi recte utatur.

ATQVE hoc sane discrimen videtur regius ille varēs constituisse inter iustum, & peccatorem, cum ait. *Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.* At

Hhhhh

cur

Disimile ap-
tum.

Roman. 8.
num. 28.
Ber. se. de
salla. vite,
Simile.

Ps. 31. n. 13

800 FERIA 4. POST DOMINICAM IN PASSIONE

cur supplicium peccatoribus, iustis autem misericordiam accom-
modat: nonne etiam iusti flagellis affliguntur? Multa, ait, *verba sunt*
nos iustorum. D. Gregorius sic interpretatur hunc locum. Qui pec-
cata augere non desierit, & hic curarum aduersantium flagellis af-
ficitur, & in futuro nihilominus conteretur, cui si ad iniquitatis
sue cumulum peccanti contigerit exterius proficere, hoc ipsum
sibi est diuinæ animaduersionis flagella tolerare, quia modo in
conspetu Dei eo ipso interius deijcitur, quo falsa gloria in con-
spetu hominum exterius eleuatur. *Sperantem autem in Domino*
miseri cordia circumdabit, diligentibus enim Deum omnia cooperantur in
bonum qui fixus in amore celestium, sæculum perfecte despexit,
nulli omnino vanitati succumbit, nulla hunc aduersitas deijcit,
nulla prosperitate corrumpitur, flagellis proficit, & omnia sibi
existimat prospera, quæ à dilectoribus mundi existimantur aduer-
sa, huc usque Gregorius. Quapropter merito vates sanctissimus iu-
storum tribulationes, non flagella, sed misericordiam appellauit,
tot enim illi ex eis fructus percipiunt, ut iure misericordia circun-
dari dicantur, cum eis affliguntur. Peccatorum autem tribulatio-
nes flagella iure optimo vocauit, cum ex illis nullam peccatores
utilitatem capiant, sed suam potius perniciem acquirant. Ad-
do etiam prosperitates flagella dici posse eis, siquidem illi deteriores
sunt. Multa ergo flagella peccatoris, sperantem autem in Domino miseri-
cordia circumdabit.

*Simile ap-
tum.* IDEM discrimen inter iustum, & impium a nobis exposi-
tum, clarius elucescet, si vobis ante oculos proponam differen-
tiam, quam inter languentem & valentem stomachum esse com-
perimus. Qui enim integro, ac valenti stomacho utitur, quencun-
que cibum siue dulcem, siue amarum, siue grauem, & terrestrem,
siue etiam suauem, & facilem ad coquendum, in sanum chylum,
sanguinemque conuertit, qui autem imbecillo, & languenti stomacho
est, ex quo cunq; cibo etiam suauissimo corruptos humores confi-
cit, quia eius stomachi virtus debilitata est, & ad coquendum cibum
minime apta, sic etiam iusti tam laudes, quam vituperationes,
tam beneficia, quam opprobria, & persecutiones in bonum acci-
piunt, & ex his omnibus utilitatem comparant, quia charitatis ar-
dore flagrant, & contrario vero improbi, quorum & calor lan-
guis vertuat ea omnia, & tam prospera, quam aduersa sibi nocere
faciunt.

ET

Conciotitia.

801

ET vero si ad iustos spectemus, de quibus præcipre sermo est
in præsentem, exemplo nobis est sanctissimus Iob, qui eundem ex
omnibus beneficijs quæ sibi a Deo optimo Maximo defereban-
tur, magnam suo animo utilitatem comparabat, si enim diuitijs
abundabat, eos liberalissime in egenorum miseria sublevanda con-
sumebar, si filij tibi erant, præclaris eos moribus imbuerebat, si gra-
tia, & autoritate valebat apud omnes, eam ad defensionem patriæ,
innocentumque propugnationem conferebat. At cum laboribus
premebatur, ex illis etiam non mediocrem fructum percipiebat,
cum enim se diuitijs, liberis, honore, & amicis orbatum vidit gra-
tias immortalis Deo retulit. Dominus, inquit, dedit, Dominus abstulit,
sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Illius
autem vxor, quippe quæ femineæ & infirmæ virtutis erat, tribu-
lationes illas haud æquo animo tolerauit, impatiēter tulit damna,
& patientiam viri increpauit, & ad blasphemium incitauit, dicens
Adhuc tupermanes in simplicitate in stoliditate tua, benedic Deo & more
re, aut maledic Deo, mulier hæc improba erat, aut nimium imperfe-
cta, atque adeo caloris defectu tribulationes digerere nequiuit. Do-
ctor autem ille gentium Paulus præclare persecutionibus sibi illa
tisvisus est, Maledicimus inquit, & benedicimus, persecutione patimur,
& sustinemus, blasphemamur, & obsecramus id est rogamus Deum pro
his, qui nos blasphemant, ut B. Hieronymus exposuit. Ecce quo
pacto ardentissimo illo charitatis ardore, quo Apostolus æstua-
bat, concoquebat omnia, & execrationes, ac blasphemias, quibus
ipse afficiebatur, in benedictiones atque obsecrationes conuertebat
& in tolerantiam & humilitatem: quantum in futura vita præmiū
iustis ex hac tolerantia tribuendum sit, neque, verbis explicari, neque,
cogitatione percipi vlla ratione potest. Beati, ait Christus Iesus,
qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est reg-
num celorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti
vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter
me, & iudate, & exultate, ecce enim merces vestra copiosa est in celis. Ad
quos faxit Deus optimus Maximus conscendamus.

Iob. 2. n. 9

1. Corin. 4.
1. u. 12.

Hierony.

Matth. 5.

Hhhhh

3

CON-

CONCIO QVARTA.

Primus Discursus agit de cultu, & honore,
qui locis sacris
debetur.

Thema. Deambulabat Iesus in templo in porticu Salomon
Ioan. 10.

QUANTVIS humani generis seruator deambulauerit, noluit ta-
men id facere in ipso templo, sed in illius porticu aliquot am-
bulationes confecit, vt hac ratione doceret nos, quæ religione
ac reuerentia sacrum Dei templum nobis esset colendum. Omni-
bus quidem rebus sacris cultum ille, & ueneratione exhibuit. Quo
circa, cum sacrum Esaiæ volumen ipsi ad legendum oblatum est,
surrexit legere, vt testatur Euangelista. Cum etiam preces ad æter-
num patrem fundebat, leuatis oculis in cælum, in genua procum-
bens, humiq; iacens orabat, eo quod actus ille ad religionem spe-
ctabat, & eadem ratione paschali agni cænam religiosissimis illis
ceremonijs celebrauit. Eandemq; ob causam, cum augustissimum
Dei templum hodierna luce adiret, deambulabat in porticu illius,
& non in ipso templo, ne suis ambulatiunculis aliquid uenerationi
sacris ædibus debita derogare videretur. Quamuis de ambulan-
do melius ille Deum coleret, quam sancti genua flectentes.

SED pro dolor, quanta est in hac re hominum licentia, quam
exigua est reuerentia & religio, quæ hac tempestate sanctissimis
Dei templis exhibetur, in quibus plures, non solum inambulans,
sed etiam inaniter colloquuntur, aliosq; rōdunt, ac maledico dēte
carpunt, & quod Christiano homine indignissimum est, libidino-
sos oculos, (nequid plus dicam) in honestas feminas conijciunt.
Quod si hic attento animo perpenderent, hac de re grauiter Deum
offendi, & si fas est ita loqui, ad iram vehementer incitari, fortassis
religiosius se in templo gerereat. Nonne sæpe audistis, quam se
iratum

iratum seruator noster ob hanc causam ostenderit? ascendit Iesus,
inquit sacer Euangelista, Ierosolymam, & inuenit in templo vendentes
boves, & oues, & columbas, & numularios sedentes, & cum fecisset quasi
flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo, oues, quoq; & boues, & nu-
mulariorum effudit, & mensas subuertit. D. Augustinus in huius
rei admirationem raptus, ait. Quid audiuius, fratres, ecce tem-
plum illud adhuc figura erat, & eiecit vendentes, & ea quæ vende-
bant necessaria in sacrificijs illius temporis. Nostis enim, quod sa-
crificia illi populo pro eius carnalitate, & lapideo corde data sunt,
ne in idola deflueret, & sacrificarent ibi sacrificia, boues, & oues,
& columbas: non ergo magnum peccatum, si hoc vendebant in
templo, quod emebatur, vt offerretur in templo, & tamen eiecit
illos, quod si ibi ebriosos inueniret, quid faceret Dominus? si sic
eiecit vendentes ea, quæ licita sunt, & contra iustitiam non sunt,
quæ enim honeste emuntur, non illicite venduntur, expulit ta-
men, & non est passus domum orationis fieri domum negotiatio-
nis. Hæc Augustinus. Bis duntaxat legimus in euangelio, sic
Christum Dominum se iratum hominibus ostendisse, cum sæpe
numero clementissimum se, ac benignissimum illis præbuerit,
semper tamen iram contra illos ostendit, qui in templo animalia
vendebant, & quamuis vrbes furibus, adulteris, & homicidijs plo-
næ essent, non tamen legimus contra hos ita animo incitatum es-
se Iesum, nec de eis illud supplicij genus sumpsisse, quod de his
qui cultum, & religionem sacris ædibus debitam violarunt. Alias
(vt expendit D. Chrysostomus) opprobrijs, & contumelijs affe-
ctus est Iesus, & Samaritani, energumeni, alijq; iniurijs nomini-
bus conuiciatus, tacuit, easq; iniurias silentio, & mira animi man-
suetudine dissimulauit, modo vero cum nullis contumeliosis ver-
bis violetur, iracundiam tamen præsert, imo comprehensus,
& circumuentus à ludæis (sputis illitus, colaphis percussus, fla-
gellis cæsus, spinis redimitus, in crucem denique actus, obmu-
tuit, manusque suas traiciendas dedit, quibus tamen modo fla-
gellum efficit, quo adeo grauiter, & seuerè vendentes, & emen-
tes è templo eiecit, vt nullus ausus fuerit illi resistere. Con-
tuebantur enim seuerum illius vultum, grauissimumque aspe-
ctum tanto ardentem zelo, vt sacræ legis scriptor dicat. Tunc
recordati discipuli eius, quia scriptum est. Zelus domus tuæ comedit
me.

10. 12. 2.
14.
& Matth.
21. 12.
Aug. 17.
Matth. 10.
in Ioan.

10. supra
psal 68.
num. 10.

Per-

804 FERIA. 4. post Dominicā in passione.

PERPENDAMVS igitur, auditores, si hanc seruato-
ris nostri indignationem evitare volumus, templa esse cœleste
quoddam domicilium immortali Deo sacrum. Non enim, in-
quit Diuus Chrysostomus, non inquam ecclesia est officina
forensis, sed locus Angelorum, Regia Dei, cœlum ipsum. Et
quidem merito templum Dei his nominibus nuncupatur, cœ-
lum enim dignitatem, & præstantiam habet, non tam ex pul-
chritudine, cœlestique natura, qua prædictus est, quam ex eo
quod Deus optimus Maximus habitat, ibi peculiari quadam ratio-
ne, quid ergo aliud est templum, nisi domicilium quoddam,
vbi ipse Deus præcipue est, ipseque Dei filius humana for-
ma indutus commoratur? vbi Deus diuinis mentibus stipa-
tus, ab eis sicut in ipso cœlo suspicitur, & cœlestibus enco-
mijs, ac laudibus effertur, iure ergo illud Angelorum locum,
Regiam Dei, cœlumque ipsum appellabimus, & singulari ve-
neratione, ac religione colemus.

Genes 28.
num. 17.
CVM sanctissimus Patriarcha Iacob Mesopotamiam pe-
teret, vidit in somnis scalam illam mysticam Angelosque as-
cendentes, & descendentes, & audiuit vocem dicentem. Ego
sum Dominus Deus Abraham Patris tui, & Deus Isaac &c. Cum
quæ Iacob euigilasset è somno, irrisione illa perterritus ait:
Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam: paucisque, quam
terribilis est, inquit, locus iste, non est hic aliud nisi domus Dei,
& porta cœli, appellauitque nomen vrbis Bethel, qua prius Luz
vocabatur. Considerate obsecro, qua reuerentia sanctus ille
Patriarcha hunc locum coluerit, eo quod in eo Deus, ec-
clesiæque assisterent. Vere, inquit, est Dominus in loco isto,
& ego nesciebam. Ac si diceret, si scirem in eo loco Domi-
num meum esse, suspicerem sane illum, neque in eo cuba-
rem, somnum ve caperem. Et quidem existimo plures nul-
lum cultum templis adhibere, quia non animaduertunt in il-
lis Dominum, ac Deum nostrum commorari, si enim id
consideratione perpenderent, non dubito quin illa Iacobi
verba singulari quadam pietate usurparent. Quam terribilis est
locus isto, verum est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli. Ne-
que terrenum, sed cœleste domicilium vocandum est. Sicut igitur,
inquit D. Chrysostomus, si cœlum quis in angustum redactum il-
luc inducat, etiam si fratrem, etiam si patrem videas, præ stupore
non

Chr. ubi. so
pra.

Concio quarta.

804

non alloquereris, sic nec hic aliud quicquam, quam sancta seruare
debet.

VIDIT olim Ezechiel in celebri illo, ac magnifico templo por-
tam, quæ respiciebat ad orientem, & erat clausa, & dixit Dominus
ad illum. Porta hac clausa, non aperietur, & vir non transiet
per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, & itaq,
clausa principit. Quod si portæ illæ tanta reuerentia deferretur, vt
aditus ad illam etiam principibus interdicatur, ex eo solum, quod
Dominus quasi præteriens ingressus fuerit per eam, quo cultu,
qua religione ædes sacræ colendæ sunt, in quibus semmus, ac sem-
piternus æterni Patris filius diu commoratur in eodē etiā capite legi-
mus ipsum quoque templum pluribus interdici. Hæc dicit Dominus (pro-
phetæ verbis vtor) omnis alienigena, incircuncisus & corde, & in circunci-
sus carne, non ingredietur sanctuarium meum, omnis filius alienus, qui est
in medio filiorum Israel, sed & leuita, qui longe recesserunt à me, & erra-
uerunt à me post idola sua, erunt in sanctuario meo editui, & saniores
portarum domus, &c. & non appropinquabunt ad me, vt sacerdotio fungā-
tur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum, sed
portabunt confusionem suam. Hanc reuerentiam præpotēs Deus suo
templo adhiberi voluit. Sed maior profecto, ac prælatior cultus no-
stris templis debetur, in quibus non est manna illud, quod in sancta
sanctorum singulari veneratione, sacrisq; ceremonijs seruabatur, sed
diuinum nostrum manna, sanctissimum scilicet, & augustissimum Christi
Dñi corpus, qua igitur est colendū reuerentia?

CVM regius ille vates sermonem institueret de honore taber-
naculo Dei exhibendo. Introibimus, inquit, in tabernaculum eius, ad
rabimus in loco, vbi steterant pedes eius. Scilicet Dei. Ad hanc igitur
adorationē, & reuerentiā immortali Deo deferendā debemus & des-
sacras adire, non vt in eis ambulationē faciamus & obsecrationi-
bus, impurisq; sermuculis vtamur. Stat sacerdos Deo, (ait B. Chry.)
orationem offerens cunctarum, tu autem rides? nihil times? non
contremiscis? non colligis te ipsum? & in aula regia intraturus, &
habitu, & oculis, & in cella, & in cunctis componis temetipsum,
huc autē ingressurus, vbi est aula regis, qualis est cœlestis, rides?
Quod si ridere duntaxat in templo irreligiosum, & reprehensione
dignum a D. Chry. existimatur, quibus ille increpationibus vter-
etur, si ea quæ nostra tempestate in templis sine vlla reuerentia patrā-
tur, intueretur.

Ezech. 44.
num. 1.

Is. 13. n. 7

Chry. hom.
13. ad heb.

III

CVM

CVM Moyſes pergeret ad videndam viſionem illam magnam rubi ardentis, dixit ei Dominus, *ne appropinques huic, ſolve calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Erat autem terra ſancta, inquit Vgo de ſancto victore, nō propter aliud, niſi propter diuinā praeſentia. At Angelus quidē erat, qui in illo rubo aderat. Si ergo locus ille, in quo non ipſe Deus, ſed Angelus, Dei nomine, praeerat, tanta veneratione, & honore dignus habebatur, vt aditus ad illū ſanctiſſimo etiā Moyſi intercluſus ſit, ei quī ſū fuerit, vt prope eū non niſi depositis calceis ambularer, quā erit colendus, ac venerandus ille locus, in quo ipſemet Deus opt. max. comoratur? quantoq; animi candore nobis in illum ad eundū eſt?

Exod. 30. Praecepit quodā Deus Moyſi. *Facies & labia enū cū baſi ſua ad lauandū, pones iſtud inter tabernaculū testimoniū, & altare, & miſſa aqua lababunt in ea Aaron, & filij eius manus ſuas, ac pedes, quando ingreſſuri ſunt tabernaculū testimoniū, & quando acceſſuri ſunt ad altare, vt offerant in eo thymiamā Domino, ne forte moriantur, legitimū ſempiternū erit ipſi, & ſemini eius per ſucceſſiones.* Et vero cū lex illa vmbra eſſet futuro rū, mundities illa corporalis, quā tunc praeſcribatur, ſignificabat inquit Beda, ſpiritualem mundiciam, quam habere debent ij, qui ad ſacrum Dei templum, & altare acceſſuri ſunt, idque praeſcribat Deus ſub poena capitis. Quod ſi hoc ſupplicij genere puniebantur ij, qui cum ipſis maculis extra templum ſuſceptis, templum ingrediebantur, quā poena, quo ve ſupplicio dignus erit, qui in ipſo templo flagitiorum ſordibus inquinatur?

Secundus Diſcurſus explicat, quam ſit expediens, improbis veritatem clare proponi.
(.?.)

Thema. Si tu es Chriſtus, dic nobis palam.
Ioan. 10.

HOC eſt flagitioſis hominibus commune, vt lucem oderint, eosque deteſtentur, qui de rebus cum ſui animi ſalute coniun-

tis manifeſte loquantur. Quod quidem videtur aſſeruiſſe humani generis vindex, qui cum clare principibus Iſrael ſcelera ab ipſis ſuſcepta opponeret, noluerunt ei audientes eſſe, cuius rei cauſam ſubiunxit. *Lux, inquit, venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem, erant enim eorum mala opera.* Ac ne quis putaret, Chriſti Domini verba ad ſolos Iſraelitas attinere, ſubditur. *Omnes enim, qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguatur opera eius, qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifeſtum tur opera eius quia in Deo ſunt ſcripta.* In quem locum angelicus doctor ſcribit, notatque non dictum eſſe à Chriſto. Omnis, qui male egit de futuro, ſed agit de praſenti, quia ſi quis, inquit D. Thomas, male egit tamē poenitēs, & vidēs ſe male feciſſe, dolet, nō odit lucem, omnis tamen, qui male agit, id eſt, in malo perſeuerat, non dolet, neque ad lucem venit, ſed eam odio habet, non quatenus lux eſt, ſed quatenus per eam manifeſtatur ipſe. Quemadmodum enim (vt in eodem loco animaduertit. Diuus Chryſoſtomus) latrones cum domum aliquam diripiunt, rapinisque exhauriunt, dolent maxime quolibet adueniente lumine, quia ita omnium oculis pateſcunt, ſic peccatores, qui vere ſures ſunt, ſiquidem honores, diuitias, & voluptates contra Domini voluntatem arripiunt, lucem quidem effugiunt, ipſumque veritatis lumen deteſtantur, eo quod ſua furta, & latrocinia veritatis ſplendore prodeunt, in lucemque proferuntur. Iccirco Diuus Paulus. *Abijcimus inquit, opera tenebrarum.* Peccata ſane vocat opera tenebrarum, quia in tenebris committuntur. Sicut poma hyemalia dicimus, quā hyemali tempore leguntur, verna vero, quā vere producantur, item aues nocturne vocantur, quā nocte volitant, diuturnae autem, quā in ipſa die, ac luce volant, & modulantur, ſic etiam opera mala opera tenebrarum, & noctis appellantur, bona vero, & ſtudioſa dicuntur opera lucis, & diei, propterea quod illa in noctis caligine perpetrentur, tenebrisque gaudeant haec autem lucem. diemque ſequantur, & diligant. Solet quidem turpis ac deformis ſexmina pulchrum, & Chriſtalinum ſpeculum à ſe reiſcere, non ex eo quod illud malum ſit, ſed quia in eo ſui vultus ſorditas, ac deformitas eluceat, eodē ſane modo flagitioſus homo veritatis lucem odit, non quod veritatem aliquid turpe eſſe iudicet, ſed quoniam in ea tanquam in ſplendidifſimo quodam ſpeculo ſuorum peccatorum ſorditas, & turpido reſplendet.

Illic 2 Hinc

808 FERIA. 4. Post Dominicam in passione.

Hinc etiam fit, ut ille odio prosequitur eos, qui sibi veritatem clare enuntiāt. Vt enim salomon affirmat. *Non amat peccator veritatem, qui se corrumpit, nec ad sapientes graditur* id est, improbi, & scelerati homines nulla ratione eos diligunt, qui eorum flagitia vere detegunt, ideoque nolunt studiosos, & sapientes viros consulere, neque eos confessarios, aut concionatores audiunt, qui palam veritatem aperiant, & suae sanctitatis atque doctrinae lumine eorum crimina patefaciant, sed ad eos confugiunt, qui prauitatis, & ignorantiae tenebris oppleti, nesciant peccatorum caliginem depellere, neque possint conscientias illuminare.

Spreuit quidem Herodes, ac detestatus est sanctissimum Baptistam sibi clare obijcientem. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Cum vero nollet Herodes tantae veritatis lucem aspicere, tamquam is, qui lucernam abscondi iubet, sanctissimum Ioannem, *Qui lucerna erat ardens, & lucens*, in carcerem detrudi praecipit, & tandem vitam priuat, sicut qui lucernam oculis suis molestam extinguit.

Displicuerunt sane Hierosolymitanis D. Stephani sermones, quibus manifeste illos in hunc modum increpabat. *Dura ceruice, & incircumcisus cordibus & auribus vos semper spiritus sancto resistitis, &c.* Audientes enim illi haec verba, *dissecabantur cordibus suis*, inquit, scriptura sacra, & stridebant dentibus in eum, & tandem impetum fecerunt ut immitterent in eum, & lapidauerunt eum. Sic etiam Acab Michiam, Ieremiam, Esaiam, aliosque prophetas odio habuit, eo quod perspicue, quae vera essent, enuntiarent.

Et verum nihil aequum gratum, atque utile sacri verbi praecones, confessionumque auditores hominibus faciunt, quam cum eis clare veritatem proponunt. Singularem quidem gratiam Nathan in Dauidem contulit, cum illum plane, & sine vllis tegumentis alloquutus est, perstiterat enim Dauid in suo peccato integro ferme anno, neque de eo expiando curabat, venit ad eum Nathan, & peccatum illud obscure, & parabolice ei opposuit, nequaquam tamen acquieuit illi Dauid, neque eum sui sceleris poenituit. At ubi primum manifesto obiecit ei peccatum, quod patrarat, maximo animi dolore affectus Dauid, *Peccaui*, inquit, & tanto dolore cordis tactus fuit, ut sui sceleris veniam obtinuerit statim.

Quod cum ita se habeat, illi concionatores, ac confessarii nobis audiendi, & diligendi sunt, qui veritatem nullis tegumentis inuolutam

Concio quarta

809

inuolutam nobis ante oculos ponunt, qui aeternam damnationem ijs, qui flagitijs adhaerent, neque restitutionem faciunt, minitantur, qui absolutionem, cum expedit, differunt, & animi pericula plane manifestant. Si enim grauissima aegritudine laborares, & ad eam curandam opus esset, remedium citissime adhiberi, velles ne medicum dissimulatione uti? aut silentio, vel verbis quibusdam obscuris aegritudinem dissimulare? Aut si quis mortem tibi machinaretur, vel aliqua ratione pararet insidias, an haec tibi occultari pateris? Nonne gratiam illi cumulate referres, eumque magno amore complectereris, qui tui te periculi certiore faceret? Magni in ergo tibi beneficium praestat concinator, aut confessarius qui aperte, & palam tui animi vulnera patefacit, qui aeternam, quam subiturus est, damnationem, si in turpitudine perstes, tibi ante oculos proponit, gratum te huiusmodi homini praebere. Dolent enim modo, & magnis se lamentationibus tradunt damnati, eo quod obscure ipsis veritas proposita sit. Errauimus, inquit, *a via veritatis & iustitiae, lumen non illuxit nobis, & sol intelligentiae non est ortus nobis*. Ac si dicerent nunquam putauimus, neque cogitatione comprehendimus, tam grauibus tormentis nos esse cruciandos, neque ab aliquo clare tanti supplicij acerbiter accepimus. Quam obrem palam vobis enuncio, o peccatores, aeternis, & acerbissimis cruciatibus esse torquendos, nisi vos ipsos, turpitudine relicta, ad honestam vitae rationem receperitis, ne obsecro, clarissimum veritatis lumen, quod vobis ante oculos proponitur, extinguatis. Sed aspiciate hanc lucem, & pro certo habere, nullo modo vos fore saluandos, nisi poenitentiam egeritis itaque, si debita non soluitis, si non parcitis inimicis, si non ab occasionibus receditis, si non famam & honorem ablatum restituitis proximis, omnes similiter peribitis, si vero poenitentiam agitis, & quae ad illam pertinent adimpleueritis, in summi Dei gratiam, & amicitiam redibitis, eiusque gloriam, ac beatitudinem facile comparabitis.

8 p. 3. n. 6

liiii

3

CON-

CONCIO QUINTA.

Primus discursus, in quo quis sit unusquisq;
ex suis operibus, dignoscendum
esse, monstratur.
(.?.)

Thema. Opera qua ego facio in nomine Patris mei, hac
testimonium perhibeat de me
Ioan. 10.

MULTI quidem optarunt Christum Dominum agnoscere, &
quis ille esset, sæpius exquisierunt, plerumq; tamen Seruator
noster eos ad ipsa opera reijciebat. Atq; ideo cum illi, qui
in sanctissimi Baptistæ disciplinam se tradiderant, ab eo quæ-
rent, Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Satisfecit ille huius-
modi interrogationi præclaris quibusdam miraculis in eorum con-
spectu editis. Ac si diceret, res ipsa declarat, quis ego sim. Cum
etiam in disputationem adduceretur à Iudæis, an ipse esset filius
Dei, respondit illis Iesus. *Simili non creditis operibus credere*, id
est, si meis verbis fidem non habetis, operibus saltem habe-
te item cum alloqueretur suos discipulos, ipsiq; se eiusdem natu-
ræ cum patre esse, ostenderet, dixit eis. *Non creditis, quia ego in pa-
tre, & pater in me est, alioquin propter opera ipsa credite.* Sic etiam in
hodierno euangelio, cum humani generis seruator à Iudæis in-
terrogaretur, an ipse esset Christus. Opera, inquit, qua ego facio in no-
mine patris mei, hac testimonium perhibent de me.

Præclarum sane testimonium ad vniuscuiusq; vitam, moresq; co-
gnoscentes, ex operibus desumitur. Cum enim habitus virtutum
& vitiorum in animo inhæreant, nequeunt corporeis oculis cerni,
quocirca ex operibus, quæ ab illis proficiuntur, hominum mo-
res dignoscimus. Eumq; superbum, & arrogantem iudicabimus,
qui

qui fastidio, arrogantia, animiq; elatione effertur, qui de se magni-
fice, & gloriose loquitur, qui nullam deniq; sui honoris iacturam
fieri patitur, illum vero animi submissione præditum esse, conse-
bimus, qui supplicem se omnibus præbet, qui de se humiliter, ac
demisse sentit, & loquitur, & honores, munera, ac dignitates asper-
natur. Auarum autem illum reputabimus, qui nimium pecunie
studet, es alienum non dissoluit, parce & tenuiter se cum suis do-
mesticis gerit, & nullam, vel exiguam eleemosynam pauperibus
elargitur. Munificum vero, & liberalem appellabo, qui in dandis
muneribus prolixus, in soluendis debitis fidelis, in egenorum
inopia subleuanda benignissimus est. Magnum item experimentum
sumimus ad iudicandum feminam aliquam pudicitæ studiosam
esse, cum illa se se recipit, & cum ob iustam aliquam causam ei so-
ras exeundum est, demissis in terram oculis, aspectu graui, cultuq;
honesto incedit. At quo pacto illa honesta nuncupabitur, quæ om-
nia ea loca, ad quæ hominum multitudo conuenit, lustrat, & in pla-
teas fuco pigmentoq; delibuta, & fluentibus capillis, procaci quo-
dam vultu, atq; incessu se confert? Quæ Dianæ, ac Cælestiæ le-
ctiori studet, & libidinolis, spurisq; colloquutionibus gaudet? De-
niq; opera ipsa potiora, & clariora sunt argumenta ad vniuscuiusq;
improbritatem, vel prauitatem cognoscendam.

HIVS autem rei causa, atq; ratio hæc est. Quælibet quidem
natura principium est, & origo suarum operationum, hæc enim ab
illa tanquam à suo fonte dimanant, quapropter ad cognoscendam
rem aliquam abditam, & in ternam, illius perpendimus operatio-
nes, ex illisq; in ipsius rei cognitionem deuenimus. Quemadmodum
prisci illi philosophi, qui de Deo grauitè, & acute disputarunt,
summi, ac præpotentis Dei potentiam ex eo perceperunt, quod
terram, cælestes orbis, & vniuersum hoc tanta rerum varietate di-
stinctum ex nihilo finxit, eiusdem etiam sapientiam ex mira to-
tius vniuersi gubernatione, prouidentiam item, ex rerum omnium,
quas natura exigit, abundantia, ac donatione, cognouerunt, sicquæ
ex manifestis operationibus occultam Dei naturam, & proprie-
tates inuestigarunt. Quod quidem asseruit diuus Paulus. *Quod no-
tum est Dei, inquit, manifestum est illis.* Id est, quod cognoscibile est
de Deo ab homine per rationem, ut interpretatur diuus Thomas,
manifestum est illis. Quomodo autem manifesta sint illis, subiunxit
Apostolus. *Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi (id est ab homine)*
per ea

Rom. 1. 19.
D. Thomæ

per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas. In quæ verba ita scribit, B. Aug. sapiētes gentiū scrutati sunt naturā, & de operibus artificē cognouerunt, prophetā nō audierunt, legē Dei non acceperūt, sed Deus eis quodāmodo silēs, ipsis mundi operibus loquebatur. Interroga pulchritudinē terræ, maris, aeris, celi, & syderū, solē, & lunā, & alia, quæ mouentur in aquis, in terris, in aere. Respondent tibi omnia, pulchritudo enim eorū est confessio eorū, ista pulchra mutabilia quis fecit nisi inco mutabilis pulchrior in semetipso. Ex quibus Augustini verbis perspicitur, quo pacto Dei attributa, quæ oculis videri nequeunt, per uisibilia illius operainotescent. Sic etiā occultæ creaturarum rerū naturæ, & virtutes ex exterioribus earū effectibus dignoscuntur. Cū imaginē aliquā egregijs picturæ coloribus, politissimāq; arte expressā atq; illustratā cernis, pictorē laudas, & in ea arte egregiū esse cognoscis, cū vero nullo artificio, nullo ve opere perpolitā vides, illius artificē vituperas, eūq; malū, & incultū esse diiudicas. Eodē modo bonū, vel malū musicū ex bono, vel malo vocū, neruorūq; concentu internoscis, atq; ea ratione artes in hominū animis abditæ externis manū operationibus patefunt. Nō secus virtutū, vel vitiōrū habitus, qui exteriori sensu percipi, aut dignosci nequeūt, ex eorū functionibus, hominū sensibus obiectis, percipiūtur. Preterea illud corpus animā informatū dicimus, qd se mouet, qd loquitur, vel respirat, illud autē mortuū, & inanime indicamus, qd his omnibus caret. Haud aliter in vita morali, cuius quasi forma, & anima est ipsa virtus, & gratia, iudicādū est. Illū enim hac vita frui existimabimus, cuius animi motus, verba & spiritus cū virtute ipsa coniungūtur. Eū vero, in quo hæc omnia a virtute semota sunt, flagitiosam vitā agere, vel vt melius dicam, mortuum esse censebimus.

IOANN. 10. CVM humani generis Seruator egē illū à natiuitate sanauit, opinionū dissensione Iudæi discrepabant, Alij enim dicebant, de Iesu Dæmonū habet, alij autē inquiunt. Hæc verba non sunt Dæmonum habentis, nunquid Dæmonū potest cæcorū oculos aperire? id est non solēt fanatici huiusmodi opera exercere, neq; tā insignia patrare miracula, idē omnino iudiciū de nobis faciendū est, si enim dæmonis opera, moresq; imitemur, energumēni appellabimur. Angeli vero, si Angelorum proprietates, ac puritatem æmulemur.

1. IOANN. 3. EODEMME argumentō vsus est B. Ioannes in sua canonica ad probandū charitatē in aliquo desiderari. Qui habuerit, inquit, frātrem mūdi, & viderit fratrē suū necesse habere, & clausit viscera sua

ab

ab ea, quomodo charitas Dei manet in eō? Illi mei nō diligemus verba, neque lingua, sed opere, & veritate. Ac si diceret, etiā si asseras, te Dei, proximique amore flagrare, si tamen, cum possis, illius indigentū non subleues, non video, qua ratione charitatis virtute vigeas. Idē & nos omnes de ijs dicemus, qui cū magnas pecunias in ludos, lautitias, supellestilēq; impendant, & in celebrandis conuiujs, ac libidine inseruienda immoderatos sumptus faciant, egenis tamen nullā, aut tenuē opē afferunt, hos enim ab omni misericordia alienos esse plane fatebimur. Qui etenim ignis in sinu absconditus esse potest, quin calorem extra producat? & qua ratione charitas in animo ardebit, & opera ipsa tepescēt? operibus sane (vt vulgo dicitur) credendum est.

Præcepit olim Deus in Leuitico, vt ea animalia immunda haberentur, quæ non ruminarent, atq; etiā vngulam diuiderent, qua propter nō modo reijcitur ibi porcus, qui non ruminat, sed etiā equus, qui vngulā diuisā non habet. Quis vnquam affirmaret, equū esse animal immundū, si id in eo loco assertum non esset, cū ille elegās potius, ac pulcher phalerisq; ornatus in hominū oculis exulteret? Im mundus tñ à Deo dicitur, vt potē qui vngulā non diuidit. In quo indicatū est nobis, ne in pulchrā duntaxat faciem, preciosūq; corporis ornatum oculos coniciamus, ad iudiciū de alicuius vitæ ferendum, sed ad vngulas, ad manus inquam, & operationes, ex his enim vnusquisque vitæ internoscenda est. Nam si quis vngulam non diuidat, si quis inquam in suis actionibus prudentia, & consilio nō vtatur (id enim vngulæ diuisio significat, vt Theodoretus in eo loco adnotauit) immundū, & sordidū animal est, vitiosus quidem, ac deprauatus iudicandus est, vt vngula, id est, res ipsa demonstrat.

Hinc argumentor ego, immerito conqueri eum, quod de sua fama detrahitur, qui suis flagitiosis operibus detrahendi occasione præbet: querimonias deferet scemina, eo quod in vicinorum sermonem vituperationemq; veniat, & contra suā æstimationē multa in circulis iactentur. Iure quidē illa suæ famę rationē habet, id enim hortatur Ecclesiasticus. Curam, inquit, habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri preciosi, & magni, bona vite numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in æuū. At quo pacto ipsa clari, & honesti nominis celebritate gaudebit, si turpitudini, vitijsq; inseruiat? Præclaram de sanctissima illa Iudith opinionē omnes imbiberant. Erat illa, inquit scriptura sacra, in omnibus famosissima.

Leuit. 11. num. 4.

The. in Leuit. q. 11.

Eccle. 4. num. 15.

Iudi. 3. num. 8.

KKKKK

fisi-

siſſima, quoniā tūc erat Dñs valde, neq. erat, qui loqueretur de illa verū malū. Cuius rei causam sacræ litteræ reddunt. In superioribus, dicunt, domus sua fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur, & habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbatha, & neomenias, & festa domus Israel. Ecce vobis rationē, ob quā omnes de illa bene senserint, tu vero cum delicijs, oblectationibus, lauticijs, vanisquē sermūculis dedita sis, quo pacto poteris honestā apud vicinos æstimationē habere? Et cū turpissimā Venerē imitēris, qua ratione honestissimæ Iudith famā, nomē quē comparabis?

Conquereretur grauitet sacerdos propterea quod multi eū in cōuiuijs rodant, & in circulis maledico dente carpant, ipsumq. turpitudinis arguant, non tamen ille considerat se suis flagitijs, occasione obrectatoribus dare, vt eiusmodi sermūculis illius æstimationē violent. Si intēpeſta nocte urbē lustras, & pellicū domūculas circuis, si noctū armis instructus, diu vero precioso cultu, eleganter ornatus incedis, qua ratione vis in bona apud omnes exæstimatione esse? Quī boni, & honesti ecclesiastici nomen habebis, cū vitā indignā quidē eo, qui ecclesiæ, Deoq. ministrat, traducas? Piē, & honeste, vt sacerdotē decet, viuas, si præclari sacerdotis fama affici desideras. Non enim hominēs ex sacerdotali cultu, sed ex sacerdotum operibus eorū vitā probant. Cū sanctus ille Samuel voluit suū factū Israelitis probare, non proposuit illis sacerdotale munus, quo per plures annos functus fuerat, sed egregias, atq. studiosas operationes, quas præstiterat. Loquimini inquit, de me corā Dñō, & coram Christo eius, verū habē cuiusquā tulerim, aut asinum, si quēpiā calumniatus sum, si oppressi aliquē, si de manu cuiusquā munus accepi. Hac ratione sui consilij causam reddidit, suumq. factū optimū esse ostēdit, & verō quoniā ille eximie virtutis erat, nullus extitit, qui ei crimen aliquod obiecerit. Itaq. si tuā famā tueri velis, animū a vitijs auoca, & turpitudine relicta ad honestā vitæ rationem te recipes, bonam enim vitam bonā item fama consequetur.

1. Reg. 1.
num. 34.

Secun

Secundus Discursus docet in vita, moribus quē cognosci. an Deus sit, nec ne.

(?)

Thema.

Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Ioan. 10.

ILLUD extat maximum Seruatoris nostri in homines beneficium, eos nimirum Dei optimi maximi domicilium constituisse. Anima enim iusti sedes est sapientie. Scilicet Dei, qui summa sapientia est. Dixit olim Dominus apud Esaiam, Cælum sedes mea est, terra autem scabellum pedum meorum. At nō gloriabitur deinceps celum ex eo quod ipsum duntaxat sit diuinæ maiestatis thronus, nequē contemnet terram quasi solum sit scabellum pedum Dei, iam enim in ipsa terra sedes ac domicilium immortalī Deo paratur, animus nempe iusti, in quo ipse summus Deus præcipua quadam ratione habitationē habet. Felix igitur, & fortunatus animus, cui Christus Dñs. Veni, inquit, electæ meæ, & ponam in te thronum meum. Sublimior enim est huiusmodi anima, quam præstantissimi terræ principes, qui in edicissimis, auratisq. tronis sedent.

Esai. 66.
numero. 1.

Cent.

At quō pacto cognoscemus, vtrum seruator noster in nostris animis habitet, neq. eum tantum hospitē dissimulatione possimus occultare. Cū Seruator noster in Tyro, & Sydone yresaretur, vt scribit, B. Marcus. Ingressus quendā domū neminē voluit scire, sed nō potuit latere. Poterat quidem latere, si omnino latere voluisset, noluit tñ, sed eo modo ingressus est, vt licet ipse se manifestum facere noluerit, non tamen obstitit, quin ab alijs diuulgaretur. In quo quidem docemur Christum, non omnino posse occultari, cū præsens est hominum animis.

Marc. 7.
num. 24.

QVEMADMODVM enim, qui odoriferum pomum secum affert, licet illud reclusum, & reconditum habeat, odoris tamen

Simile.

KKKKK 2

816 FERIA 4. Post Dominicam in passione

suauitas, quæ ex eo efflatur pomum ipsum manifestabit. Sic etiam iustus, in cuius animo Dominus latet, etiam si illum in abdito, & abscondito loco videatur abscondere, celesti tamen odore, quem ex se emitteret, ille necessario patefecit. Quod testatur Apostolus, cū ait: Deo autem gratias, qui semper triumphat (id est, triumphare facit) nos in Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo in his, qui salui sunt, & in his qui pereunt. Quæ verba ita D. Anselmus interpretatur. Puritas nostræ conuersationis Christum redolet, & prædicationis nostræ longe, lateq; spirat fragrantia. Origenes vero, Peccatum, inquit, res scetida est, unde & peccatores porcis comparantur, qui in peccatis velut in stercore foetido volutantur. Si quis ergo vestrum est, in quo odor peccati in nullus est, sed odor iustitiæ, suauitas misericordiæ, Christi bonus odor est. Hæc ille. Videntes igitur homines Apostolorum patientiam, & miram in subeundis laboribus tolerantiam, vere, inquit, hi auditores Christi sunt, qui incredibili quadam animi tolerantia grauissimos cruciatus pertulit, intuebantur eorū in proximos charitatem, ardentissimūq; humanæ salutis studiū, & asserbant certo, illos in Christi disciplinam traditos esse, ille siquidem tanta flagrauit charitate, tantoq; animorum ardore, vt non dubitauerit eorum causa plurimis se laboribus, ac periculis obijcere, & cum ab illis in crucem contumeliose ageretur, pro eis preces ad æternum patrem effundere. Deniq; ea vitæ integritas in Apostolis elucebat, vt omnes planè cognoscerent, eos caeleste, & odoriferum Christi pomum secum afferre quo in omni loco, & quacunque pergerent, suauissimum Christi odorem ex se emitterent.

Tunc igitur Christum in hominum animis esse colligimus, cum illi Christi odorem reddunt, illiusq; mores, ac virtutes imitantur. Opera, inquit Iesus, quæ ego facio, testimonium perhibent de me. Quem admodum ergo ille ex suorum operum dignitate, atq; præstantia, ex suæq; vitæ integritate notus omnibus reddebatur cū erat in terris, sic etiam cum ipse in homine supernaturali gratia ornato præcipue habitat, ex hominis sanctitate, præclarisq; operibus in eo esse concludimus. Præterea sicut in naturali vita vis, & naturalis formæ, quæ abdita est, ex exteriori effectu percipitur. Cum enim cernimus hominem intellectu, discursu, & ratiocinatione uti, ipsum anima intellectiua, discursiua, ac rationali præditum esse dicimus, ita in supernaturali animi vita, ex actionibus exterioribus

2. Cor. 14

ansel. ibi.

Orig. su-

per. Gen.

bon. 2.

Simile.

Concio quinta.

817

ad internæ formæ cognitionem deueniemus, eumque diuina hac Christi vita frui iudicabimus, qui virtute, & moribus Christi vitam exprimit, & ad eam studiosis operibus, quoad eius fieri possit, se conformat. Si igitur spiritu viuimus, inquit Apostolus, spiritu & ambulemus, si in Christo viuimus, in Christo ambulemus. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Ait Ioannes, Quo in loco ait S. Thom. id est debet se in via morū ei conformare, vt possit dicere illud Iob. 23. Vestigia eius sequutus est pes meus, glossa. Hic in via iustitiæ, charitatis, & paciētiæ, & orādo pro inimicis sicut ipse orauit, hæc est via cœli, non sæculi, Dei, non mundi, hæc sanctus Thomas.

IDEM a Diuo Paulo egregie explicatum est. Flecto, inquit, genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, vt det nobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum sanctum eius in interiori homine Christum habitare per fidem in cordibus vestris in charitate radicati, & fundati. Ac si diceret, obsecro Deum immortalem, vt spiritus sancti virtute vestros animos afficiat, & ipse Christus Iesus in illis habitet per fidem. Sed qua ratione? firmissimam vobis charitatem donando? in qua radicati, & fundati sitis. Ecce vobis Christi Domini vestigium in animo remanens, firmam nimirum charitatem, quod si animus charitate munitus est, in ipsis sanctis operibus illius splendor elucebit. Nam, vt idem Apostolus asserit, charitas patiens est, benigna est. At vero, quoniam ille, qui in charitate manet, in Christo etiam manet, & Christus in eo, ideo ex illius operibus, tanquam ex odore ex Christo Domino emisso, in illo Christum habitare conficimus.

ICCIRC Oait B. Petrus, Dominum Christum sanctificate in cordibus vestris. Quid vero sibi vult, sanctificate? An nos possumus Christum Dominum? Ille quidem potest nos omnes sanctos reddere, in nobis siquidem gratia, & veritas per Iesum Christum, qui plenus est gratia, & veritate. Qua ergo ratione nos illum, qui totius sanctitatis fons, & origo est, sanctificabimus? Angelicus sanè doctor ita B. Petrum interpretatur. Sanctificate, id est, sanctum ostendite, pateat omnibus, Christum sanctum in vestris animis esse, si igitur vos Christi discipulos, Christianæq; religionis professores esse asseritis, illumq; vestris animis præesse fateamini, in illius vestigijs insistite, eamq; vitæ integritatē, morumq; sanctitatem amplectimini, vt quiuis etiam ethnicus, & infidelis ex virtute, & moribus ve-

ad Galat.
5. v. 25.
1. Ioan. 2.
nu. 6.

Ephes. 3.
nu. 14.

1. Pet. 3.

D. Tho. ibi.

KKKKK 3. stris

818 FERIA. 4. Post Dominicam in passione.

stris Christum in vobis esse cognoscat. Quod si opera tua sancta, & honesta non sint, ne dicas in te Christum habitare, iniuriam enim ei facit, qui Christi domicilium in sordido, ac flagitioso animo sicum esse asserit. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem conuentio Christi ad Belial?

ET quidem flagitiosa vita satis indicat, Belial in animo esse. Christum vero non item. Derulit quidem homo filium suum euergetum, ut ei humani generis seruator curationem asserret, quæ in hunc modum alloquutus est. Magister assuli ad te. Filium meum habentem spiritum murum, qui vbique, eum apprehenderit, allidit illum, & spumat, & fridet, dentibus, & arescit, & frequenter eum in ignem, & in aquam mittit. Hi sunt effectus hominis dæmonium habentis. Ex quibus perspicitur potest, quis nam dæmonium habeat. Primum quidem distorsiones, ac gestulationes efficit. Et quid aliud sunt sceminarum admodum superflui fuci, pigmenta. Quid tot inordinatiuictus, cultusque, differentiarum ab effrenata cupiditate, ac libidine excogitatarum, nisi quædam dæmonis gestulationes, quas Deus maxime detestatur? Deinde in ignem, & in aquam mittit. Iam enim dæmon in ardentissimum iræ, & libidinis ignem flagitiosum hominem coniecit, iam vero in deliciarum, oblectationumque, aquas eum demergit, & denique, illum murum reddit, adeo ut non patitur eum scelera, quæ commisit, patefacere, & in sacramento confessionis aperire. Ex his ego effectibus, qui à terribilissimo hominis hoste in hominum animis efficiuntur, dæmonem horum animorum incolam esse colligimus. Qui vero multo se vino ingurgitat, & nimio utitur cibo, qui suæ item libidini inleruit, ac denique, qui ultorem se præbet, & honorem auide aucupatur, non Christi, sed Bacchi, Veneris, Iouis, vel Luciferi domicilium, sedesque, dicitur, vitam ergo institute christiano homine dignam, ex hoc enim percipimus, Christum modo vestros animos incolere, & posthac ad æternum eius domicilium vos fore migraturos.

Concio prima.

819

FERIA. 6. Post Dominicam quintam
quadragesima.

CONCIO PRIMA.

Primus Discursus contra detractores.

Thema. Collegerunt Pontifices, & Pharisei concilium, &c.
Ioan. I 1.

AD hodiernum concilium, ineundum ansam, & occasionem præbuerunt quidam ex iis, qui eo tempore interfuerunt, ubi Christus Dominus Lazarum diuinitus reuocauit ad vitam, qui illi miraculo permoti, non eam, quam deberent, ingressi viam, abierunt ad phariseos, ut Ioannes Euangelista refert, & dixerunt eis, quæ fecit Iesus. Non quidem admirantes, ut notauit Euthymius, sed tanquam de præstigiatore calumniantes: atque, utinam miraculum, prout factum est, enarrassent, adeo enim excellens illud fuit, ut eo audito, durissimus quisque, animus leniretur, & quicumque, quæ tuius cæci dicerent. *Digitus Dei est hic.* Hoc tamen est obrectatorum hominum ingenium, ut aliorum virtutes taceant, & si aliquod in eis crimen possint confingere, maledico dente carpant. Quod si tunc maleuolorum sermunculi iactabantur, hac etiam tempestate iactari, quis est, qui non videat? Hincquidē iræ, rixæque, identidem excitantur, & quamuis nullum aliud incommodum ex detractationibus emanaret, quam quod proximos inter se ad iram incitaret, satis profecto hoc esset ad obrectatorum linguam cohibendam, ac reuerentandam. Aliud tamen valde pertimescendum ex hoc capite dænum proficiscitur. Si etenim, alicui irā excites in suū proximū de illo maledice detrahens, prepotētis etiā Dei indignationē, eōtra te ipsum auges. Sex enim sunt, quæ odit Dominus sapientissimo Salomone.

Euth. hic.

mone.

Prov. 6.
num. 16.
49
num. 20.

mone testante, & septimum detestatur anima eius. Hoc autem septimum subiunxit Salomon, dicens: Qui seminat inter fratres discordias. Mirum sane est, cum inter ea, quæ odio Dominus prosequitur manus effundentes sanguinem innoxium, & testem fallacem, Salomon assignauerit, eum præcipue Deo infensum, atq; inuisum dici, qui discordias inter fratres, idest inter proximos seminat. *Septimum*, inquit, *detestatur anima mea*, alia sex odio habet, hoc vero detestatur, idest, maximo, & ardentissimo odio prosequitur. Ecce tibi, quæ compares utilitatem ex eo, quod alicuius odium tuis detractionibus in suum proximum concitaueris tibi sane maius, quam alteri in commodum peperisti, quippe qui diuinam in te iram comouisti, quæ multo magis formidanda est, quam omnium hominum indignatio, quam maleuolis tuis sermunculis incendisti, perfungens in hac re Demonis munere, cuius semper officium in zizanij atq; inimicij seminandis positum est. Acriter comminatur huiusmodi detractoribus Dominus dicens. *Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tue ponebas scandalum.* Hæc fecisti & tacui, existimasti iniquè quod ero tui similis arguam te, & statuam contra faciem tuam. Cassiodorus hoc in loco fratrem & filium matris proximum, interpretatur, natura enim fratres sumus, & maxime Christiani. Contra eos ergo qui de proximis detrahunt, ait, sedens ei videtur cum ijs otiosis loqui qui sedent in angulis platearum de alienis vitijis semper inquirentes & murmurantes, sedent, & aduersus proximos loquuntur, & scandalum præbent, & ijs coram quibus detrahunt, & his de quibus detrahunt, si ad notitiam illorum res deueniat, & tamen ij quasi se nihil mali agere videntur, nec scrupulum aliquem concipiunt, sed statim detractionis obliuiscuntur, at non obliuiscitur Deus. *Existimasti*, inquit, *iniquè, quod ero tui similis*, in die mortis tue, *arguam te*, & oculis tuis criminis deformitatem videbis, quod quasi nihil faciebas, & de verbis leuiter dictis non leues penas dabis. Animi gratia detraxisti, sed in amaritudine animæ tuæ murmuris damna perfolues. O inutile peccatum, & tamen grauius puniendum.

HVIC grauisimo malo, & peccato difficile remedium adhiberi potest, facile sane illud in hominum animos serpit, quia hilaritatem atq; oblectationem præfert, animi gratia inchoari solet, & sine animæ gratia finire solet, nam cum familiares sermones conferuntur, contingit sepe huiusmodi obrectatores de omnium honoribus detrahere, & virginum, illustriumq; virorum existimationem rodere.

edere. Neq; aliquis in ciuitate reperietur, quem illi in vituperatione non adducant, cuius famam non libere carpant, & maledicte detrahant vituperent. Qui quidem cum ab his detractoribus in integrum restitui fama debeat, difficillime ab eis efficitur, & grege enim ferunt, cum ipsi confessionarij præcipiunt, ut vel se ipsos reuocent, & fallacem orationem recantent, vel eorum famam, de qua in circuli maledicte detraxerunt, in primum statum restituant, unde in casus in excruciables incidunt. O miseros vos atque infelices, in magnas enim adducemini angustias, cum iudicium de hac re proferatur. Arbitror equidem plures obrectatores adeo difficile ab hoc se crimine omnino posse purgari, ut multi eius rei causa sempiternis supplicijs addicantur. Si ergo huiusmodi angustias vultis effugere, & libere inquam vestram a malo, & lingua vestra ne loquantur domini. Oritur ex quo præcipue hoc malum nascitur, detestamini. Animaduertite quem exitum habuerint eorum sermunculi, qui miram Lazari resurrectionem fictæ, & falso retulerunt, irritauerunt enim iudices, & illorum in Christum odia ita concitauerunt, ut concilio inito, turpissima & acerbissima morte ex eo Christus exeat condemnatus.

Secundus Discursus est contra eos, qui ingrati erga Deum optimum maximum extiterunt.
(?)

Thema. *Collegerunt Pontifices & pharisæi concilium.*
Ioan. 11.

NUMQUAM sane concilium adeo iniquum in toto terrarum orbe, neq; in ipsis inferis coactum est, ac illud, quod hodierna euangelij historia commemorat. Cum in eo de innocentissimo Iesu damnando, ac de acerbissima illi morte inferenda, agatur. *Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis Prophetas, quæ ad te missi sunt, in quantam cæcitatem, & miseriam paulatim deuenisti.* Extat iam

diuinū Christi. Domini vaticinium, quod dudum ab illo in parabola vineæ propositum tibi fuerat, cum primogenitus ille, qui in vinea hæreditatem venturus erat vulneribus ab agricolis confossus, vita priuatus est crudelissimè. Venit enim primogenitus, atq; vni-
genitus æterni Patris filius, totius humani generis assertor, vt fructus suo patri debitos reddat, tu vero petulantissima quadam audacia, iniustissimam ei mortem machinaris.

At, inquiramus, si placet, huius amentie, precipitisq; consilij causam, & rationem, qua in re innocentissimus Iesus infestus est illis, ob quam illum atrocissima morte velint afficere? *Et tunc, inquit, multa signa fecit.* Ecce vobis Saluatoris nostri homicida, fur, & sacrilegia, quorum causa ille grauissimo mortis supplicio condemnatur, & cum Iudæi illum sæpe calumniose in examen adduxerint, ab eo percontantes, *utrum liceret tributum dare, Cæsari, an non?* Illius etiam sententiæ adulteram, sceminam subiicientes, petentes item ab eo, vt celeste aliquod signum palam ostentaret, eo animo vt quoquomodo possent, eum per calumniam, ac malitiam accusarent, alijs præterea modis falsa in eum crimina intendentes, hoc vnum Iesu Christi crimen ad iudices deferunt, nimirum. *Hic homo multa signa fecit.* Et cum plura, ac magna edat miracula, mortuos ad vitam reuocet, Dæmones ab humanis corporibus expellat, cæcis visum, surdis auditum, ægrisque, sanitatem restituat, cum inquam hæc, & alia diuinitus efficiat. Quid facinus inquit. At, quid erant facturi, nisi gratos se illi, memoresque præstando, meritam ei gratiam pro tantis beneficijs persolvere, & illius se totos obsequio sempiterna grati animi beneuolentia tradere. Id tamen nequaquam præstitere, quin potius tantorum beneficiorum immemores, accerbissima nece Christum Dominum condemnarunt.

HANC ergo gratiam homines immortalis Deo referunt, pro his quibus ab eo affecti sunt beneficijs. Neque ingrati animi vitio Iudæi solum notati sunt, sed plures etiam Christianæ fidei assertores eadem culpam susceperunt, a quibus idemmet Christus eodem modo dānatur, vt Diuus Paulus testatur de nonnullis flagitiosis, hæc verba faciens, *Sursum crucifigentes sibi metipsum filium Dei, & obseptui habentes.* In quem locum ita scribit Diuus Thomas. Christianus, qui post baptismum susceptam iterum peccat, iterum quantum est ex se Christum crucifigit, quia Christus pro peccatis mortuus est, ergo quando baptizatus peccat, dat occasionem quantum in se est, vt iterum Christus crucifigatur, quia illius mortis causam reperit, &

Ad Hebr.
6. num. 6.
D. Th. ibi.

Quia humani generis vindex pro omnibus peccatis mortuus est, qui iterum peccatum committit, iterum etiam videtur ad Christi Domini crucem, necemque concurrere. Quot vero sint qui hoc modo Christum Dominum crucifigunt, quis ignorabit? O incredibilem hominum amentiam? O rem assiduis lachrymis deplorandam? Merito sane obijciam vobis verba illa, quæ Moyses olim obiecit. *Generatio praua, & peruersa, hæcne reddas domino populo illi, & inspiras? Nonne ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te?* Hæc verba dicta sunt a Moyse propter ingratos Israelitarum animos, qui cum plura, ac maxima à Deo beneficia accepissent, ipsum tamen offensis, ac criminibus irritabant. Quod filios, in quos nondum summum illud nostræ reparationis beneficium à Deo optimo maximo profectum erat, tam grauius reprehendit Moyses, eosque, stultos, & amentes appellat, eo quod immortalis Deo tam bene de se merito gratiam non referant, quanto potius iure ingratos illorum animos grauius increpabimus, qui tot adhuc beneficijs à Deo acceptis, grauissima contra illum crimina committunt.

DUPLICEM ingrati animi culpam dicit esse Beatus Augustinus. Altera est, cum beneficium neque gratia excipimus, neque beneficio remuneramus. Altera vero, cum pro bono in nos collato aliquod malum persoluimus, & hanc secundam vocat Augustinus malignitatis profundum. Vt enim summæ benignitatis est, bonum pro malo reddere, quod cumulatissime Christus Dominus præstitit, cum in crucem actus pro crucifixoribus rogauit, ita etiam eximie, & maximæ prauitatis, ac malignitatis est, vt loquitur Augustinus, malum pro bono reddere.

ÆGRE profecto fert immortalis Deus huiusmodi crimen, atque itcirco de illo grauius conquestus est apud Patrem. *Pater, inquit, utinam diligere, & diligebant mihi. Postuerunt adherere me malis pro bonis, & odium pro dilectione mea.* Quem psalmum de Christo Domino intelligendum esse asserit. Beatus Augustinus idq; probat, quia idem psalmus de Christo Domino effertur in primo capite actuum Apostolorum. Queritur ergo humani generis vindex, eo quod sua in Israelitas beneficia peccatis, & flagitijs persoluerentur. Eandem de re querelam merito ille deferet, cum ingratisimam eidem existens, omni te turpitudini dandas.

Dent. 32.
numer. 6.

Aug. sup.
psal. 108.

psal. 108.

Aug.

824 FERIA. 6. Post Dominicam in passione

Luc. 17.
Biblioteca

CVM humane salutis auctor decem illis leprosis curationem attulit, vnus tantum extitit, sacro Euangelista ita referente, qui deb. in Deo gratia pro tanto beneficio persolueret. Quamobrem Christus Dominus subiunxit, *Nonne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt non est qui redderet, & daret gloriam Deo, nisi hic alii nigeret?* Animaduerte ergo, quo pacto gratiam, quæ pro beneficio ab illis præstari posset, Christus, desideret, simulq; aduertat non Israelitas, sed Samaritanum solum gratum, ac beneficij memorem se præbuisse. Exponit enim ingrati animi vitium in his potius, quam in illis hominibus: strictiori enim vinculo deuinctus est Christianus quàm ethnicus ad gratiam illi pro quocunque beneficio cumulare reddenda. Conquestus est igitur Christus Dominus, quod nouem illi leprosi, quibus ipse sanitatem reddiderat, tanti sint beneficij immemores. Non ex eo queritur, quod illi pro eo bono malum reddant, sed quia gratiam ipsi non habeant. Si ergo præpotens Deus ita conqueritur de his, qui beneficia ab eo in se collata obliuiscuntur, quasi dem querelas deferret in eos, qui & gratiarum immemores sunt, & beneficia maleficijs persoluant, quod, vt ex D. Augustino paulo altius diximus, profundum est malignitatis. Si gratiam à leprosis præstari exigit, & quod eam non haberent, conqueritur, cum eorum tantum corporibus curationem adhibuerit, iustius a nobis gratiarum acti onem requirit, & ingrati nostrum animum reprehendet qui & animæ etiam salutem plurag. alia, & potiora beneficia ab eo accepimus, nec vllam tantorum meritorum partem aliquo modo referre sed nec cogitare quidem tanta beneficia, aut gratia aliqua memoria colere, curamus.

Mich. 6.
num. 3.

QVÆTUS est etiam Deus per Michæam prophetam Israelitico populo obijciens: *Popule meus, quid feci tibi, ut quid molestus sis tibi responde mihi. Quia eduxi te de terra Aegypti, & de domo seruitutinis liberaui te, & nisi ante faciem tuam Moysen & Aaron, & Mariam. Ac si diceret, cur mihi inuisam hanc gratiam refers pro tantis, quibus te cumulavi, meritis? Quanto potiori iure immortalis Deus se ingratis nostris animis queribundum præbebit, cū suæ in nos promerita multo maiora, atq; excellentiora existant, quam ea quæ facta sunt Israelitis. Si enim illos à graui Aegyptiorum seruitute eduxit, nos etiam à crudelissimis Dæmonum manibus eripuit, si illos ex Pharaonis tyrannide, quo misere capti tenebantur in libertatem asseruit, nos à dira seruitute, qua nos immanissi-*

mus

Concio prima 825

mus humani generis hostis premebat, abduxit, & ad iucundissimam incolumitatem reuocauit, si ducem constituit illis Moysen, sacerdotem vero Aaron nobis dedit Iosum, qui noster esset dux, summusq; sacerdos: Mariam sororem Moysis vatem illis concessit, nobis etiam sanctissimam eius matrem Mariam tantquam aduocatam, & patronam præbuit, quæ quidem summo studio nostri patrocinium suscipit. Iure igitur de nobis conqueritur, ac dicit. *Popule meus quid feci tibi, ut quid molestus sis tibi? responde mihi, cur tot in me ipsum crimina commisisti? cur te ita mihi ingrati ostendis? Responde mihi.*

VOS vero fratres cum clare perspiciatis, iustè huiusmodi querelas a Deo delatas esse, si aliqua vobis turpis cogitatio obrepserit, vel aliqua se occasio peccandi obtulerit, vobiscum ipsi cogitate, quanta Dei promerita erga vos ipsos extent. Quod sanctissimus ille Iosephus considerasse fertur, cum eius animus excitabatur, vt Pharaonem Dominum suum, & immortalem Deum offenderet. Reputans enim secum ipse ea beneficia, quæ à Pharaone in ipsum profecta erant. Ecce, inquit, Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua, quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Præclaram sane imitationem reliquit nobis Ioseph ad effrenatas libidines cohibendas quæ quidem cum urgeat, cogitate animis vestris, quid habuit totius vniuersitatis parens, ac Dominus, quod homini non commiserit? *Omnia subiecit sub pedibus eius, oues, & boues vniuersas, &c.* Diuinas etiam mentes meum patrocinium, ac defensionem iussit suscipere Vni genitum suum filium cœlestibus diuitij affluentem mihi tradidit, & cœlum deniq; æternamq; felicitatem mihi perfruendam parauit. Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum? Non acquiescam tibi, vade retro satana, Deum meum diligam, colam, illiq; soli seruiam, qui gratiam mihi, æternamque beatitudinem donabit.

Gene. 39.
num. 8.

CON.

CONCIO SECUNDA

Primus Discursus in quo explicatur,
quam difficile obstinati
animi durities.

curetur

(.?)

Thema: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit?

Ioan. 11.

MULTVM quidem valent miracula ad persuadendam veritatem, animosq; conuertendos, illa enim in magnam omnes rapiunt admirationem, in ipsiq; Dei digitum esse, clare demonstrat. Cum Naaman ille ethnicus, qui gravissime lepra laborabat, se ab Eliseo propheta diuinitus sanatum conspexit, ad Deum illico conuersus, ait, *vere scio quod non sit alius Deus in vniuersa terra, nisi tantum in Israel*, & deinde promisit Eliseo se nulli alteri nisi Deo Israel sacra esse facturum, quamvis illatenus diuinis honoribus suorum maiorum idola prosequutus esset, quæ mira animi mutatio ab vno solum miraculo habuit initium.

CVM insigne illud miraculum in Babylonico fornace a Deo optimo Maximo editum est, intuens iniquus rex tres pueros ardenti fornaci suo iussu addictos nullo modo lædi, neq; a vehementissimo igne aliqua ratione comburi. Erumpens Nabuchodonosor, sacris litteris ita attestantibus, ait. *Benedictus Deus eorum, quia misit Angelum suum, & eruit seruos suos, qui crediderunt in eum, & verbum regis minime auerunt.* Præterea adeo obstupuit, viso eo miraculo, ut huiusmodi præceptum ediderit. *Omnis populus, & tribus, & lingua, quæcunq; fuerit loquuta blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, disperdat, & domus eius valletur.* Neq; enim est alius Deus qui

qui possit ita saluare. O inauditam conuersionem de vno tantum miraculo effectam!

VERSABA TVR. quondam Dei populus in summa quadam peruersitate, morumq; prauitate, atq; idolo Baal diuinum exhibebat honorem. Quod sanctissimus Elias intuitus, diuisit per

membrum hominis (sacerum litterarum verbis atq; & posuit super ligna, & ait. *Implete quatvor hydras aqua, & fundate super altare, & super ligna.* & c. Et oravit propheta Dominum, ab eoq; petijt, ut ignem cœlitus dimitteret, qui consumeret sacrificium. Cecidit autem ignis Domini, & vorauit holocaustum, & ligna, & lapides, puluerem quoq; & aquam, quæ erat in aqueductu habens. Et subiungit scriptura. *Quod cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam, & ait. Dominus ipse est Deus.* Quod quidem miraculum, nullis alijs rationibus, vel argumentis adhibitis, satis fuit ad illos a falso Deorum cultu ad veram Dei religionem reuocandos.

QVAE cum ita se habeant, cur tot, tanteq; miracula à Seruatore, ac vindice nostro Iesu in vrbe Hierosolyma nihil valuerunt ad permouendos, & conuertendos pontificum, ac Phariseorum animos. Quia potius illi capta ex miraculis occasione, de morte Christi Domino inferenda in hodierno concilio tractant. *Quid fecerunt, inquit, quia hoc baptis multa signa facit?* Cur audientes miraculum illud nullis, vquam faculis audietum, nimirum quateriduum mortuum Christi vocem ab inferis excitari, non in magnam illi admirationem deuenerunt? Cur vocem illam, ab Aegyptijs minori ex causa prolatam, non vsurparunt, dicentes. *Vere digitus Dei erat ibi?* Cur cum non sunt amplexati, ac diuinis honoribus prosequuti? Cur deniq; tot auditis, ac visis Christi miraculis, concilium contra eum cogentes de vita illi adimenda iniquè, & malecio se agunt? Ex hoc cognoscetis profectò clare, quanta sit illius animi peruiositas, qui in suæ sententiæ obstinatione persistens, Deum relinquere, legq; libidini parere decreuit. Illæ pertinaciæ Iudei illi tenebantur, quam quidem multis ante sæculis regius ille vates prædixerat. *Inimici mei (inquit) animam meam circūdederunt, adripem suam conluserunt, os eorum loquutum est superbiam, oculos suos statuerunt declinare in terram.* Diuus Hieronymus, atq; etiam Beatus Augustinus hunc psalmum de Christo Domino intelligendum esse censent, & asserunt inimicos, de quibus fit sermo in prædicto versu, fuisse principes, & Phariseos, qui hodiernum conciliū interfecerunt.

Psal. 16.

num. 9.

Hieron.

August.

funt

runt. De his ergo primum dicitur. *animam meam circumdederunt. Id est, vitam meam.* Omnes igitur hi, qui simul congregantur quasi obfessam habent Iesu Christi vitam, ut eam extinguant. Sequitur de inde. *adipem suum conclusere.* Id est, adipem intra se ipsos clauserunt, ne transmitterent misericordiam, adeps misericordiam designat, tum quia penetrat, & communicat se se, quod proprium est pietatis, ac misericordie tum etiam quia in animarum visceribus precipue gignitur. Quibus aptari solet misericordia, iuxta id. *Per viscera misericordie Dei nostri.* Et cum quis misericordia flebitur, viscera eius commoneri dicuntur, ut contigit Iosepho, cum suorum fratrum misericordia commotus est. Misericordiam igitur in se ipsis continuerunt, & se omnis pietatis expertes esse ostentarunt. Preterea subiungit Propheta. *Os eorum locutum est superbiam.* Magna sane superbia elati sunt Pharisei, si quidem eius se iudices constituunt, qui tot miracula patrauerat. Quid inquit. *Fecimus, quia hic homo multa signa facit.* Sed multa ille signa facit, prepotens quidem est, & diuino cultu, ac veneratione dignissimus, illi autem deliberant, quo pacto eum condemnent. Quid facimus? Superba plane locutio, locuti sunt superbiam, tetenderunt aduersus Deum erecto collo, & contra omnipotentem roborati sunt, ait. Denique psalmista, *si tuerentur declinare oculos suos in terram.* At quo pacto, declinauerunt? sane velut hi, qui defixis in terram oculis neque misereantur, nec dum aspiciunt eum, quem odio aliquo persequuntur, in eam iam sententia consistunt, & pertinaciter constitutum habent Christum Dominum usque, ad sanguinis, vitę, effusionem persequi, licet plura edat miracula, quam Elias, Eliseus, vel etiam Moyses in ægypto. Tales ergo sunt obdurati & obcecati.

Dni. 13.
num. 19.

Acto. 4.

E. I. hi quidem licet luce clarius veritatem agnoscerent, etiam miraculis confirmatam, adhuc tamen suo errori addicti in sua improbitate persistunt. Cuius rei aptum exemplum est illud, quod in actis Apostolorum contrigisse refertur, cum Apostolorum princeps Petrus, solum Christi nomine inuocato, quidam homini clauda curationem adhibuit. Inuitum est enim a iudicibus ea de re concilium, cui non solum Principes, & pharisei interfuerunt, sed etiam quotquot erant de genere sacerdotali. Aduocatis vero Petro, & Ioanne & homine illo, qui ab ipsis curatus fuerat, percontati sunt ab Apostolis. *Qua vi, & in quo nomine fecisti hoc?* Quibus Beatus Petrus respondit. *In nomine Iesu Christi Nazareni quem vos crucifixis, quem Deus suscitauit a mortuis, in hac iste astat coram vobis sanus.*

hic

hic est lapis, qui reprobatus est a vobis edificantibus, qui scilicet dicitur in caput anguli, &c. Tam sapientem denique sermonem habuit ad illos Petrus, ut admirati sint audientes, comperto, quod homines essent sine litteris, & idiotę, hominem quoque videntes. Stantem cum eis, qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere. His itaque gestis, iusserunt eos, inquit scriptura, *foras extra concilium se eieci* & conferebant ad inuicem dicentes. *Quid facimus hominibus istis, quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Hierusalem manifestum est, & non possumus negare.* Ecce vobis concilium eodem fere modo coactum, & quodammodo ita iniquum, ac illud de quo in hodierno euangelio fit mentio, in quo, quid facimus, dicunt Pontifices quia hic homo multa signa facit, in illo vero quid facimus inquit iudices, hominibus istis, quia notum signum factum est. Et quidem tanto miraculo conuicti deberent profecto Apostolorum verbis, & prædicationi fidem habere, tamen id nequaquam decernunt. Sed vocantes eos denuntiauerunt, ut sacra testatur historia, ne omnino loquerentur, neque docerent in nomine Iesu, quia statuerunt oculos suos declinare in terram. Tanta erat eorum obstinatio, & in Christum Dominum maleuolentia, cui quidem obfirmato animo ad mortem usque adhæserunt. Quis non miretur audiens, quod de duobus illis senibus, & iudicibus Israel narrat scriptura sacra. Qui falsum testimonium in sanctam Susannam tulerunt, senes erant, & iudices ipsi: Susanna vero casta, innocens, & digna corona, & palma, eo quod pudicitiam suam, & honorem diuinum mirifice tuebatur: Et tamen eadem causa accusarunt iniquę illam iudices amantem, ad mortem, qui defendere illam debebant si ab alijs fuisset coram ipsis accusata in nequitia tanta? Audi sacrum textum: *Euerterunt senes sum suum, & declinauerunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque, rator darentur iudiciorum iustorum.* Ecce quid operatur obstinatio, oculos perstringit, ut nec rationem nec æquitatem, nec pietatem nec miracula intueantur.

Dan. 13.

VTINAM fratres longe ab hac animi peruiticia remoti sitis, faxit Deus ne in hac prauitate obstinate persistentes conuersione vestram in vltimum vitę diem reiiciatis. Cor enim durum, ut recte admonet Ecclesiasticus, *habebit male in nouissimo, & qui amat periculum, peribit in illo.* Quod idem est, ac si diceret: Qui pertinaci, atque obstinato animo in sua prauitate perstat, dum viuit, tandem peribit infelicitate. At, nullum est vitę tempus, in quo non possint homines ad Deum se totos conuertere. Fateor, neque id potest salua fi-

Minimam de

Eccles. 3.
num. 27.

denegari, verum difficile tunc fiet, & fortasse propter superiora flagitia, & quia tuę te salutis periculo obieceris, patietur præpotens Deus te ab ea obstinatione, & prauitate nullo vnquam tempore abduci. Ideo enim cum præmisisset. *Cor durum male habebit in nouissimo*, subiungit statim, & qui amat periculum, peribit in illo. In quibus verbis illa particula, & eiusdem est significationis, ac ista, quia. Qua loquendi formula sæpenumero sacrę litterę vtuntur. Vt apud Mattheum. *Veni, inquit Iesus, separare hominem aduersus patrem suum, & filium aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam. & inimici hominis domestici eius, idest, quia inimici hominis domestici eius.* Item apud diuum Lucam. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*, idest, quia benedictus fructus venteris tui, sic etiam in præfenti, & qui amat periculum, idest, quia qui amat periculum, peribit in illo. Præterea, quia, vt loquitur D. Paulus, huiusmodi obstinati. *Secundum duritiam suam, & impœnitens cor thesaurizant sibi iram in die ire*, idest, in die iudicii, vt D. Thom. interpretatur. Denique, hac pœna, inquit, B. Augustinus, punitur peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret oblitus est Dei. Ne igitur tardes conuerti ad Dominum, ne subito veniat contra te ira Dei. *Viuens enim, ait, viuens confitebitur tibi. Non moriens.*

Matth. 10.
name 3. 5.

Luc. 1.

Ro. 2. 5.

D. Th. ibi.

August.

*Secundus Discursus ostendit, malitiam
multum valere ad obca-
candas hominum
mentes.*

(?)

Thema. Collegere Pontifices, & Pharisei concilium.
Ioan. 11.

MVLTA quidem sunt in hodierno concilio tua consideratione, tum etiam admiratione dignissima. Mirum enim est, eo animo coactum esse concilium, vt de morte hominum seruato-ri inferenda à iudicibus ageretur, item qua de causa coactum sit, scilicet. Quia hic homo multa signa facit. Mirandum etiam est, quo tempore illud fiat, eo nimirum, quo humani generis vindex

rum diuinitus à mortuis excitaret. Magnam præterea admirationem concitat locus, vbi concilium aggregatur. Celebratum enim est in amplissima vbe Hierusalem, vbi plura Christus Dominus patrat miracula, multaq; hominibus præstiterat beneficia. Id vero in maximam rapit admirationem, videlicet, principes, & phariseos hac de re agere, idest, sapientes, doctores, magistros, ac moderatores ciuitatis. Quod quidem si ab insipientibus, & stultis hominibus ageretur, non adeo mirandum esset, quis autem non miretur eos, qui consilio, & prudentia præstantes erant, in tantam dementiam incidisse, vt concilium aduersus Christum coegerint, eo quod ille multa signa faciat? voluerunt certe Romani Christo Domino statum, & simulachrum erigere, & in Deorum numerum referre, ex eo solū, qd aliqua illius miracula audiuissent, hi vero perditissimi iudices, & stulti sapientes, qui & miracula videt, & ipsum qui miracula edit, contuentur, non modo illū non suspiciunt. Sed conantur potius eū procul amā dare, illius ve vitā extinguere, qui ergo adeo ob-

HVIUS dementiæ causam multis ante annis Spiritus Sanctus reddiderat in eo sapientiæ loco, vbi de hac proditorū conspiratione loquens in qua decretum est, morte turpissima damnandū esse Christum, subiungit Salomon. *Hac cogitauerunt, & errauerunt, exca-
cauit enim eos malitia eorū*. Idest, animi perturbatio, & maleuolētia, qua in Christū erant affecti, oculos illis perstrinxit, & eos in tantam dementiā adduxit. Perturbatio enim animi habet se velut vinū ali-
quod vehemens, quod quidē cerebrū opprimēs, ratione, consilioq; priuat, & in amentias, ac furores prudentes homines adducit, vt po-
tentissimo illi Alexandro euenisse fertur, qui vino temulentus ami-
cū sibi charissimū occidit. Sic etiā turbatus animi motus vesaniā, ac furorē hominibus inijcit, eosq; furentes, ac mentis lumine obce-
catos reddit, adeo vt à sensu mētis abstracti, contra amicos, parētes
ipsumq; suę salutis auctore audacter insurgāt. Quod certe hodie-
na die Iudæorum Principes, ac pharisei clare & manifeste compro-
bant. Potuissent enim Christum verum Dei filiū esse cognoscere,
idq; suspicari videbantur, cum dicebant *hic est bates, venite occida-
mus eum*. Liuore tamen, & maleuolentia in Christum impediti, ea
quæ sibi ratio ipsa, & veritas præscribebat, repudiantes, suę mentis
oculis animi perturbatione obstrictis, desipiebant plane, & demen-
tia, ac furore affecti, humani generis seruatore conculcant, & cō-
tra illum insaniant.

Sap. 2. 11.
mero. 21.

Simile.

832 FERIA. 6. Post Dominicam in passione.

CVM humani generis hostis Euam tentauit, curauit primum, vt illius animus poma sibi prohibito alliceretur, fingens in eo diuinam quandam sapientiam sitam esse, qua ratione ita illius famine animum allexit, vt statim ipsa illius arboris fructum appetierit. *Gen. 3. 6.* *Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuq; delectabile.* Insitum quidem est à natura, vt ea, quæ diligimus grata nobis, iucundaq; videantur. Diligebat iam Eua, serpentis sermonibus attracta, lignum illud, ex quo factum est, vt tulerit de fructu illius, & comederit. Qua ergo dementia, quo vefurore capta, voluit Eua serpenti potius parere, quam Deo, qui sub pena capitis ei preceperat, ne de ligno illo comederet? vidit, quod esset pulchrum, magnoq; illius desiderio, atq; amore tenebatur, & hac animi ægitudine laborans Eua, mentis lumine obcecata est. Quod si cupiditas illius arboris Euam à suæ mentis sensu abstraxit, beneuolentia item, qua Adamus ipsam Euam prosequutus est eum amentem, & a sanitate alienum reddidit, quia, vt Beatus Augustinus asserit, voluit comedere Adam de ligno vetito, quia noluit contristare eam, quam credebatur posse sine suo solatio contabescere, non victus concupiscentia, sed amicabili beneuolentia. Vide igitur quanta sit affecti seu perturbati animi vis, si quidem primum hominem vicerit, adeo sapientia, & consilio præditum, vt asserat angelicus doctor, eum in naturalibus habuisse scientiam omnium, in quibus homo aptus est vt instruat, & in supernaturalibus tantam cognitionem, quanta erat necessaria, ad gubernationem vitæ humanæ secundum statum illum. At, non est potentia, non est sapientia contra vehementem animi perturbationem.

QVIS autem sapientior Salomone? qui vt ecclesiasticus affirmat, impletus est quasi flumen sapientia, & terram replexit anima sua, & repleuit in comparationibus ængmata, ad insulas longe diuulgatum est nomen eius. Quis item eodem infanior, eo tempore, quo libidini se tradidit? quis vnquam putaret hominem adeo sapientem tot scelera, ac flagitia esse commissurum? & eum, qui magnificentissimum templum vero Deo religiosissime dicauerat, falsis idolis sacra esse facturum, ipsiq; diuinum honorem exhibiturum? Colebat enim Salomon, vt sacræ testantur litteræ, Astartem Deam Sydaniorum, & Chemos Deum Mohabitum, & Moloch idolum Amonitarum. At qua ratione sapiens ille huiusmodi idola colebat? Salomon vir tan-

Augst. de
genef. ad
litter. c. 42

1. p. 7. 24
41. 3.

Eccle. 47
nn. 15.

3. Reg. 11
nn. 5.

Concio secunda 833

tantæ sapientiæ, inquit B. Augustinus, nunquid nam credendum est, quod in simulachrorum cultu credidit esse aliquid vtilitatis? sed mulierum amor ad hoc malum trahenti resistere non valuit, ita ciens, quod sciebat, non esse faciendum, ne suas, quibus deperibat, mortiferas delicias contristaret. Ita August. huius vero demetiæ causam aperte indicauit sacra scriptura, inquiens. *Auerterunt mulieres cor eius, cumq; iam esset senex, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos.* Ac si diceret, cum iam ad senectutem peruenerat, in qua ratio, & consilium vigere debuit, deprauatum est cor eius. Audite ergo, fratres, Diuum Ambrosium ad rem ita loquentem. Samson captus est per mulierem, nunquid tu fortior? Salomō captus est in muliere, nunquid tu sapientior? Ille igitur, cuius sapientia totis celebratur sæculis factus est insipiens, quia nimium amauit mulierem, vt plurimos à martyrij consumatione sæpe reuocauit. Hæc ille.

AT, vtrum Salomonem magis, quam eius patrem Dauidem ad mirer, prorsus ignoro. Is enim vaticinandi munere præditus est, & cælesti doctrina adeo imbutus, vt ipsemet fateatur. *Super omnes inimicos meos, ait, prudentem me fecisti, super senes intellexi, super omnes docentes me intellexi, incerta, & occulta sapientia tua manifestasti mihi.* Is etiam qui ita loqui ausus est. *Lingua mea calamus scribæ velociter scribens,* qui deniq; tam eximie fuit sanctitatis, vt secundum Dei cor formatus esse dicatur, is inquam tantæ probitatis, ac cognitionis vir effrænato quodam amore ductus turpissimum adulterium, homicidiumq; commisit. O effrænatos, ac perturbatos animi motus, potentes quidem ad sapientum etiam mentes a sua sede, & loco dimouendas!

Quis existimaret senes illos quos sanctissimus Daniel commemorat, in quibus & ratio, & consilium esse solet, vt iam superius cepimus considerare, ita mentis lumine obceandos esse, vt & honestissimam illam scēinam Susannam ad libidinem molestè prouocarent, & in eam fictum crimen conijcerent? vtrumq; tamen temerè ab illis patratum est, exarserunt enim in concupiscentiā eius, sacro textu referēte, & euerterūt sensum suum. Vnde alteri eorum dixit Daniel. *Species decepit te, et concupiscentia subuertit cor tuum.*

SERMONEM instituens David de his, qui mare traijcientes, aduersis vtuntur ventis, fluctibusque sæpe iactantur, sic ait.

Ascen-

Augst. de
genef. ad
litter. c. 42.

3. Reg. 11

Ambr. in
psal. 111.

psal. 111

psal. 50.

psal. 44.
2. Reg. 13

Dan. 13.
8. & 56.

334 FERIA. 6. POST DOMINICAM IN PASSIONE

Psalm. 137. simile.
Ascendunt usque ad caelos, & descendunt usque ad abyssos, anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Contingit saepe claudere a perito, & sapienti moderatore gubernari, sed in mari, magna aliqua procella commota, qui ante caelo sereno, & prospero ventorum flatu, nauigandi arte recte, ac feliciter vsi sunt, praeter timore, vitaeque periculo, stupent, & a sensibus videntur remoti, omnis enim sapientia eorum deuorata est, a tristitia scilicet, & timore. Id enim efficiunt huiusmodi aegritudines animi, si immoderate sint, sic igitur hi Principes, & Pharisei, qui sapientia, consilio, & administratione praestabant, desipuere plane, & propter odium, ac malevolentiam, qua Christum Dominum prosequiebantur, omnis sapientia eorum deuorata est, quia turbati sunt, sicut ebrius, animi enim perturbatione infantes stultissimam, & iniquissimam sententiam protulerunt. Animaduertit quidem hoc regius ille vates, cum ait. *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?* quae verba licet beatus Petrus, in actis Apostolicis explicet de communi coniuratione ab Herode, Pilato, & reliquis contra Christum Dominum facta, apte etiam, & simul exponi possunt de ijs, qui hominibus die congregati sunt, hi etenim conuenerunt etiam in vnum contra humani generis vindicem, ac seruatores Iesum Inquirunt ergo vates. *Quare fremuerunt?* non quaerit, cur consilium inierunt, sed quare fremuerunt. Quod quidem ut bene aduertunt B. Athanasius, & Cyrillus, proprium est bestiarum, ac ferarum ratione carentium. Si ergo nolis amens esse, & a sanitate prorsus alienus, cohibenda tibi sunt perturbationes animi, refrananda libidines, coercenda cupiditates, animique aegritudines temperanda, ut hac ratione nulla malevolentia, aut liuore ductus, sed animo quieto atque ab omni molestia, & perturbatione vacuo rationem ipsam se quaris, & spirituales animi vitam, gloriamque caelestem oblineas.

CON-

Concio tertia.

835

CONCIO TERTIA.

Primus discursus, in quo ostenditur, quantum conetur Daemon, animos a Christi Domini coniunctione abducere.

(?)

Thema. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum. Ioann. 11.

MOLESTE quidem ferebant, qui Christo Domino aduersabantur, eum tam magna hominum frequentia, eius vitam, moresque sequentium stipari. Quo circa cum ingressus est Hierosolymam multis etiam comitantibus, ac prosequentibus viris palmarum, oliuarumque ramos portantibus, colloquentes Pharisei. *Videtur, inquiunt, quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum abiit.* Ioan. 12. Nihil dicunt proficimus, suum commodum esse iudicabant, si se interponerent, quominus turba illa humani generis seruatores sequeretur. Hoc semper magno studio, ac diligentia conati sunt Christi Domini hostes. Christus quidem curauit sibi homines conciliare, & ad se se allicere, quapropter frequenter utebatur his verbis, *sequere me, venite ad me.* Quibus Daemon diligentissime curauit impedimentum apponere, ne illum sequerentur, aut ad eum venirent, sed ad se ipsum. *Hac omnia, inquit, tibi dabo, si cadens adora ueris me.*

ECCE vobis duos duces, Christum scilicet, & Daemonem, quorum quilibet comitatum, qui ipsum colat, ac sequatur, desiderat. In quo sibi comparando, magnum vterque studium, atque operam posuit. Hac de causa aeternus aeterni patris filius humanam formam suscipiens ad terram descendit, & assiduis laboribus confectus, noctu diuque, defatigatus est, plura, ac maxima miracula edidit,

836 FERIA. 6. post Dominicam in passione.

Job. 1.

edidit, & flagellis cæsus, opprobrijs affectus, acerbissimam, crudelissimamq; mortem subiuit. Nequẽ vero potuit in ea re amplius elaborare. Maiorem enim charitatem nemo habet, quam ut ponat quis animam suam pro amicis, & inimicis suis. Dæmon vero ægre ferens, tot homines ad Christum Dominum sequendum, ac suspiciendum incitari, curat quoad eius fieri potest illis obstare, & tanquam leo rugiens circuit, querens, quem deuoret. Circuui, inquit, terram, & perambulauit eam. Non solum circuui, sed etiam perambulauit terram, id est, semel, atq; iterũ, & sæpius eã circuui, & blanditijs, minis, promissis, alijsq; huiusmodi modis homines ad suã factionẽ sequendã excitat, allicit, & si qua ratione potest, impellit.

AT si attentẽ consideremus, vtrũ horũ plures homines sequantur, atq; imitentur, cõperiemus plane, maiore hominũ partẽ etiã ex his, qui Christianã religionẽ profitentur dæmonis vestigia sectari, & ad eius castra transfugere. Non enim solũ humani generis hostis ad se se attrahit hæreticos, Turcas, ethnicos, & reliquos omnes, qui veritatis lumen non aspexerunt, sed etiã Christianę legis assertores. Neq; vero mirandũ est in hac re Dæmonẽ laborare quã plurimũ, quippe qui se Iesu inimicũ esse fatetur. At non possum non mirari eos, qui fidei, ac veritatis lumen aspexerunt, adeo facile Christum Dominum relinquere, & ipsum humani generis hostem studiosissimẽ sectari. Si Christiani estis, Christianam profecto religionẽ profiteamini, quod si Christi fidem, ac religionem colitis, cur Christo relicto dæmonẽ sequimini, eidẽq; obsequiũ, cultũq; prestatis.

Matt. 1.

AT ducit, inquit, Iesus per vias asperas, ac difficiles, Dæmon vero per semitas voluptatũ, ac deliciarũ plenas. Venite, inquit ille, ad me, si quis autem vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur me. Quare mirũ nõ est, homines, qui adeo sibi indulgent, atq; inferunt, dæmonis delicias, ac voluptates aucupari, ipsũq; sibi ducẽ eligere, Christũ vero, qui egestatẽ, lachrymas opprobria, aliaq; huiusmodi suadet, repudiare. Si tñ animo cogitarem, a quibus tãquã, a fontibus hæc omnia dimanẽt, satis superq; esset ad ipsas voluptates, quas Dæmo pollicetur spernẽdas Christi q; crucem, ac labores amplectendos.

Apoc. 12.

At, quæ est huiusmodi calamitas a dæmone allata, quam ita celi lamentantur? quid ille tanta ira operatur in terra? delicias, voluptates

lu-

Concio tertia.

837

Iudos, conuiuia, pluraq; alia voluptatum genera. Hæc bona qualia sint, vel ex eo cognoscetis, quod a dæmone ira magna accenso, nostrũq; damnationis studiosissimo proficiscuntur.

E contrario vero humani generis Redemptor descendit in terras, summam clementiam, & lenitatem præferens. Apparuit enim, inquit, Apostolus, benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. Benignitas, & humanitas, ait, non ira, non seueritas, non indignatio. Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Laborantes vocat ad requiem, non requiescentes ad laborem, ecce benignitatem Domini. Videamus vero quid subiungat Iesus, tollite, ait, iugum meum super vos. Quid ergo hoc sibi vult? Nõne ad quietem, & solatium inuitat Deus, cur ergo iugum imponit? Et vero cum agricola iuga animantibus imponit, eo animo id facit, ut illa suo labore terram aratro subigant, cum enim vult ea a labore cessare, iugum ab illis aufert. Qua igitur ratione immortalis Deus, cum homines ad iuga ferẽda vocaueris, subdis. Et ego reficiam vos? Aperit autem loquutus es, cum ais Qui vult, venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur me. Et qui non basulat crucem suã non potest meus esse discipulus. Cur ergo nũc dicis, ego reficiam vos? Vbi nam est refectio? Vbi solatium? Vbi quies? Vbi humanitas? Vbi benignitas, quæ apparuit? Certe in huiusmodi cruce, iugo, ac labore nobis imponẽdo, maxima Dei erga homines benignitas, atq; humanitas elucet. Neq; aliud nobis argumentum inquirẽdum est ad hos labores tranquillo, & læto animo subeundos, quam illud, quod vel ex eo desumitur, quod illos Deus opt. max. nobis offerat. Affixus erat cruci humani generis vindex, cum ad æternũ Patrem querelas de acerbissima sua morte quodammodo deferens, sic ait: Deus Deus meus, ut quid dereliquisti me? & tamen illico adiungit. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Miro igitur modo in illius manus spiritum suum commendauit, a quo se derelictum esse nuper asseruerat, sciebat enim certo se ab eo misericordiligi quo circa mortem, & crucem ab eo sibi oblatam libentissimẽ tubibat. Hoc quidem exemplum debemus nobis ad imitandum proponere libenti animo suscipientes omnes labores, eo quod eos humani generis Seruator, qui ardentissimo nos amore prosequitur, nobis perferendos proposuerit, & ut ita loquar, commendauerit, licet nos dereliquisse videatur.

Ad Titum.

3. num. 4.

Matt. 11.

num. 28.

Matth. 27.

PRAETEREA Dæmonis dona, diuitiæ nimirum, honores, de
Nnnnn licet

838 FERIA 6 post Dominicam in passione.

licie, voluptates, aliaque peritura bona, quæ mundani homines felicitatem parere existimant, & beatum dixerunt populum, cui hæc sunt. Neque vere bona sunt, neque aliquam felicitatem afferunt. Quin potius summa est infelicitas, & grauissimum Dei supplicium, cum omnia illa ex animi sententia homini accidunt, neque aliquid est voluptatis genus, quo ipse non libere fruatur. Quod quidem ex 30. psalmo perspicui potest, in quo præpotens Deus ita alloquitur Israel. *Si audieris me, non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum, ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum, & implebo illud.* At si diceret, ego te singulari illo beneficio affeci, cum te à dira illa Pharaonis seruitute, qua maxime premebaris, in iucundissimam libertatem asserui, & plura alia in te beneficia conferre cupio, vnum tamen ego à te peto, ne scilicet, me repudies, & alios tibi Deosingas, quos diuinis honoribus prosequaris. At quid respondit Israel. *Et non auduit populus meus vocem meam, ait Dominus, & Israel non intendit mihi.* Id est, noluit me Deum colere, sed idola sequutus, diuinum illis honorem exhibuit. Quo ergo supplicio improbiissimi hi homines punientur? qua Deus immortalis, in eos poena animaduertes? & dimisit eos, inquit, Dominus, secundum desideria cordis eorum, ibant in adinventionibus suis. Tanti igitur criminis supplicium illud erit, ut illi sibi pro libito indulgeant, & omnibus suis cupiditatibus inseruiant. Nouum sane videbitur vobis, eo supplicij genere homines puniri, quod & illi desiderant, & cum magna animi iucunditate suscipiunt. Verum adeo acerba est huiusmodi poena, ut cum præpotens Deus ea hominem afficit, iure optimo dicat: *Plaga inimici percussit te, castigatio ne crudeli.* Amicæ enim se cum hominibus gerit, cum eos labore aliquo castigat quo illi respiciant, & ad meliorem se vitæ frugem recipiant.

QVApropter referens B. Paulus grauissima eorum ethnicorum scelera, qui cum naturæ lumine illustrati ipsius naturæ parentem Deum agnouissent, idolis tamen obsequuti sunt. Cum cognouissent, inquit, Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum. Quod idem est ac si diceret, propter quod summo illos affecit supplicio, & æternis inferorum poenis multauit. Ut enim iuxta commune proverbium, Aurum est, quod auro estimatur, sic æternas inferorum poenas esse dicam, quod

Concio tertia.

839

quod æternis inferorum poenis persoluitur. Cum ergo voluptates illæ, de quibus paulo altius dicebam, in æternas poenas conuertantur iure idem esse censebo, dicere. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, ac si dictum esset, propter quod addixit illos Deus æternis inferorum poenis. Quocirca sententia contra Babylonem à Deo optimo lata ea est. *Quantum glorificauit se, & in deliciis suis fuit tantum date illi tormentorum, & luctuum.* Si ergo deliciae sunt quasi æternorum tormentorum mensura, delicias, & æterna tormenta idem esse dicemus. E contrario vero alterum supplicij genus, quo studiosi homines à Deo benigne plectuntur, celesti præmio eadem ratione merito comparabimus, abnegatio enim, & crux, de qua in sacra euangelij historia fit mentio, æternæ beatitudinis præmio remuneratur. Nam, ut Diuus Paulus affirmat. *Id quod in presentia est momentaneum, et leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriae pondus operatur in nobis.*

Apoc. 18.
numero. 7.

1. Cor. 4.
num. 17.

Secundus Discursus est aduersus eos,
qui nolunt intelligere, ut
bene agant,
(.?.)

Them. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit?
Ioann. 11

INEPTE quidē, atque insipienter argumentati sunt Pharisei cum ex eo quod humani generis Seruator Iesus multa miracula edat, mortē illi inferendā esse, cōficiunt, ex his enim recte cōclusissent cum illius vitā tuendā, defendendāque, susciperet, si ex illis in hūc modū argumētū inferreret. Ille Demonia ab humanis corporibus expellit, poterit ergo nos à Romanis hostibus eripiens, saluos & incolumes tueri, si mortuos ad vitā reuocat, ciues nostri liberi erūt à morte, si cecis visum, surdis auditū, & gressū, sanitatē reddit, quem alium medicum, qui nostræ Reipublicæ morbis medeatur, omnibusque
Nnnnn 2 agro-

agrotis curationem asserat, inuestigabimus? defendamus igitur huiusmodi hominem, suspiciamus eum, maximaq. veneratione colamus. Deniq. ex Christi Domini miraculis illud recte conficerent, vt præclare aiunt D. Chrysostomus, & Augustinus. Hic homo multa signa facit, ergo recipiamus eum, & credamus ipsi. Præcipue cum ea miracula tanquam vera signa venturi Messiae euangelicus propheta prædixerit. *Deus veniet, inquit, & saluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut ceruus claustrum, & aperta erit lingua mutorum.* Quasi diceret, eum Deum, ac Messiam esse certo scias, quem huiusmodi miracula efficientem cernas. Cum ergo hoc ita sit, qua ratione Iudæi Iesum interficiendum esse iudicant? si dimittimus, inquit, eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Sed inepte permouerentur hac de causa ad mortem Christo Domino inferendam, eo quod multa signa faceret. Qui enim adeo præpotens est, vt multa signa faciat, præclarum sane propugnaculum erit ad Romanos, reliquosq. hostes fortiter debellandos. Quo circa nihil Iudæis timendum esset, sed potius sperandum valde, si Christus saluus incolumisq. perfilteret. Sicut etiam vrbis illa Samaritæ non timuit fortissimos Syriæ milites viuente Eliseo, qui Samaritanorum partes agens, orauit Dominum in hunc modum. *Percute obsecro gentem hæc cecitate* (id est Assyriorum exercitus, qui ad prophetam comprehendendum, Samariamq. capiendam deuenerant) *percutitq. Dominus ne viderent iuxta verba Elisei*, qui quidem posset omnes illos turpissima morte, si sibi libuisset, afficere. Melius igitur, ac facilius posset humani generis vindex Iudæos tueri, & à Romanorum armis, ac manibus liberare. Quod si Eliseus ob insigne illud factum ab omnibus Samarie ciuib. maximi fiebat, cur non pluris æstimabatur Iesus ab his, qui Hierosolymam incolebant propter illius plura, atq. insigniora miracula?

4. Reg. 6.
num. 18.

Quod quidem ea ratione a Iudæis factum esse arbitror, quia Christi miraculis conuicti, quasi cogebantur eum colore, seq. ei subijcere, & tanquam summæ veritati fidem adhibere, & quemadmodum obstinatus hereticus moleste fert, cum à Christianæ religionis assertore clarissima aliqua fidei veritate conuincitur, & incertamen, ac disputationem venire renuit, ne errorem, cui pertinaciter adliectus est, cogatur relinquere, sic etiam obstinatissimi Iudæi cum viderent se eximia Iesu Christi sanctitate, cælestibusq. miraculis conuinci, & quodam modo compelli, vt illum tanquam

verum

verum Deum, ac Messiam singulari veneratione colerent, stulte, ac temere decernunt, eum è medio tollere.

Hoc est deprauati, ac peruersi hominis ingenium, vt eum infestetur, odioq. prosequatur, qui suæ est prauitati contrarius. Quod si quis suæ turpitudini adhærens, librum aliquem legat, qui honestatem laudans, a sua eum turpitudine abducatur, statim illum abijcit & propellit concionatorem, qui turpitudinem vituperet, & in libidinofos homines grauius inuehatur, contemnit, omnesq. illos, qui eum à suæ vitæ improbitate ad honestatem reuocare volunt, spernit, ac detestatur.

Præclare hoc à regio illo vate prædictum est, cum ait: *Dixit iniustus vt delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos eius.* At quid sibi vult propheta, cum inquit. *Dixit iniustus?* Dicere sæpe in sacris litteris significat, statuere, & firmiter aliquid decernere, vt in psalmo. 38. *Dixi custodiā vias meas, vt nō delinquam in lingua mea.* id est, in animum induxi meum custodire vias meas & psalm. 78. *Dixerunt in corde suo id est statuerunt in corde suo, & clarius alibi. Portio mea Dñe dixi custodire legē tuā.* Ac si diceret. Quia tu Domine, portio, atq. hæreditas mea es, ideo certo decreui, ac deliberatū mihi est, custodire legem tuam. Inquit ergo sanctissimus vates. *Dixi iniustus, vt delinquat in semetipso*, id est, statuit flagitiosus homo peccare, certum consilium peccandi cepit, in animum induxit res nefarias committere, constitutum habet culpas suscipere, consulto, & cogitato potius quam per imprudentiam flagitia perpetrare voluit. Ex hoc vero quid consequens sit, audiamus. *Non est timor Dei ante oculos eius, auertit faciem suam, ne videat aequitatem, & veritatem, & ea quæ illi timorem possint incutere, quod vt clarius explicaret, subiungit propheta. Nōluit intelligere, vt bene ageret.* Vbi diuus Augustinus non vnum hominem, sed genus hominum iniquorum dicit, qui sibi aduersantur, non intelligendo, vt bene uiuant, non quia non possunt, sed quia nolunt. Aliud enim est, quando quisq. conatur aliquid intelligere, & per infirmitatem carnis non potest, sicut dicit in quodam loco scriptura. *Quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimat terrenam inhabitatio corpus multa cogitantem* aliud autem, quando perniciosius agit aduersus se ipsum cor humanum, vt quod posset intelligere, si bona voluntas accederet, non intelligat, non quia difficile est, sed quia voluntas aduersa est, hoc autem fit, dum amant peccata sua, & odio habent præcepta Dei: sermo enim Dei aduersarius tuus est, si tu amicus sis

Psalm. 38.
num. 1.

Psalm. 38.
num. 2.

Psalm. 78.

Psalm. 118.
num. 57.

Aug.

Sap. 9.

Nanna 3 in-

842 FERIA. 6. POST DOMINICAM IN PASSIONE.

iniquitatis tuæ, quo circa improbus auertit oculos a veritate, quæ sibi contrariatur. Hactenus Augustinus.

HOC sane præstiterunt illi, de quibus immortalis Deus, quasi queribundus ait. *Qui dicunt videntibus* (id est prophetis) *nolite videre, & aspicientibus nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt. Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, id est, dummodo nobis placeat, ac iucunda sint, quæ narratis, nihil refert si errores sint atq. mendacia.* Sed quot, Deus immortalis, huius ingenij homines reperientur, qui oblectas quidem scenas, & nugatorias, & mendacis, ac fabulis confictas, libenti animo audiunt, quippe quæ gratæ sibi sunt, atq. iucundæ, conciones vero sacras, in quibus ea quæ suis moribus contraria sunt, commendantur, iniquo, ac perdifficili animo audiunt. Quibus illud diui Pauli aptari potest. *Erit tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria concernabunt sibi magistros prurientes auribus, & a veritate auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* Non dixit Apostolus, erit tempus, cum a falsis magistris decipiantur, sed ipsi inquirent, & coaceruabunt sibi magistros, quia sanam doctrinam suis moribus contrariam sustinere non poterunt.

Exemplo nobis est ad rem, de qua loquimur, illud, quod Pharisæis contigit, cum humani generis seruator cæcum illum à natiuitate curauit, Pharisæi dicebant cæco *Da gloriam Deo, nos scimus, quia hic homo peccator est.* Cæcus vero scimus, inquit, quoniam peccatores Deus non exaudit: sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit. *A seculo non est auditus, quia quis aperuit oculos cæci nati.* Qui bus illi rationibus conuicti, quasi subterfugientes disputationem cum cæco illo initam, obiecerunt ei. *In peccatis natus es totus, & tu doces nos.* Et eiecerunt eum foras, non enim potuerunt lippis oculis clarissimam veritatis lucem aspicere.

IDEM euenisse fertur Regi Asa, qui quidem prophetam sibi vera dicentem in vincula dedit. Et Achab, qui propter eandem causam Michæam etiam in carcerem coniecit. Herodi item, qui eadem ratione sanctissimum illum Baptistam capitis sententia damnauit. Ob eandem deniq. causam multi prophetæ, viriq. præstantissimi acerbissimam mortem subiere, & ipse Christus omnium prophetarum maximus in crucem turpissime, atq. ignominiosissime actus est, eo quod veritatem Iudæis prædicabat.

QVANTA vero sit præpotentis Dei in huiusmodi homines ira egregie. B. Paulus scripsit ad Romanos. *Reuelatur, inquit, ira Dei*

Concio tertia.

843

Dei de cælo super omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Tunc reuelari dicitur ira Dei, cum Deus grauius punit. At, qui sunt hi, quos Deus grauius punit? ij sane, qui veritatem Dei in iniustitia detinent. Quid vero significet veritatem in iniustitia detinere, explicuit D. Thomas in hunc locum, ut idem sit ac veram de Deo cognitionem detinere in iniustitia quasi captiuam. Nam vera Dei cognitio, quantum est ex se inducit homines ad bonum, sed ligatur quasi captiuitate detenta per iniustitiæ affectum. Hæc ille. Contra hos, igitur reuelabitur ira Dei. Neq. solum dixit Apostolus, hos castigabit Deus, sed contra hos reuelabitur ira Dei, tam graui illos supplicio afficiens, ut plane ostendat se valde incensum, iraq. inflammatum esse erga illos, qui nolunt intelligere, ut bene agant.

D. Thom.

CVM igitur fratres veritatis vocem audieritis, nolite obdurare corda vestra, sed illam gratis animis excipite, ut hac ratione maiorem inducatis gratiam, ac summam deniq. gloriam comparetis.

CONCIO QVARTA.

Primus Discursus explicat, quas ob causas humani generis vindex in hodierno concilio, damnetur.

Thema.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi concilium, &c.

Ioan. 11.

CVM Deus optimus Maximus præcepit Moyse, ut legationem quandam ad Israelitas deferret. *Non credent mihi, inquit Moyses. neq. audient vocem meam, sed dicent, non apparuit tibi Dominus.* Tunc quidem virga illi ab immortali Deo reddita est, qua egregia aliqua miracula edidit, & hac ratione omnes fidei illius verbis adhibuerunt, & eum tanquam suum ducem,

Exod. 4
num. 1.

844 Fer. 6. post Dominicam in passione.

ac præceptorem venerati sunt. Constituit item æternus ille pater æternum suum filium humani generis ducem, ac Seruatorem, ut autem illi fides ab omnibus haberetur, communicauit ei potestatem faciendi miracula præstantiori quodam modo, quam olim Moy, si concessisset. Homines tamen magna quadam despicientia eum repudiant, neque suum ducem, vel præceptorem esse vlla ratione volunt. At cur ita sit? cur cum ille tot signa fecerit, & multo præstantiora miracula patrauerit, quam Moyses, iudæi illum non colunt, & sequuntur. Sed potius persequuntur, & arguunt?

psal. 2. HANC eandem quæstionem proposuit regius ille, vates, cum ait. *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes cõuenerunt in vnum aduersus Dñm, & aduersum Christum eius?* Quæ quidem verba merito de hodierno concilio possunt, (ut supra diximus,) intelligi: in eo enim principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.

psal. 2. AD hanc interrogationem respondet Salomon in eo volumine, quod liber sapientiæ inscribitur, ubi horum hominũ personam gerens, inquit. *Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improprie nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplina nostra.* Ecce vobis accusationes, seu calumniæ, quæ Christo Domino obijciuntur. Primũ enim inquit. *Circumueniamus iustum*, quasi obsidione eum premamus, & in illum omnia nostra tela conijciamus, expugnemus eum, & tormentis percutiamus, donec ille penitus deiiciatur, ac deturbetur. Sed quibus de causis huiusmodi obfessio statuitur? Prima est, quia, ut isti dicebant, *inutilis est nobis.* At quĩ inutilis esse potest, qui iustus est? iustus enim, & inutilis sunt termini (ut ita loquar) repugnantes, & omnino contradictorij, cum nihil in hoc vitæ curriculo reperiri possit, quod maius commodum, maiorem ve utilitatem afferat, quam iustus. Eius enim causa suppeditat nobis terra, reliquaquẽ elementa earum rerum, quas natura desiderat abundantiam. Atque je circo quam primum electorum numerus compleatur, omnia hæc, quæ eorum causa nobis subministrantur, omnino ab hominum cõspectu auferentur. Verum ad eum iustum deueniamus, de quo modo sermo instituitur. Cur eum vobis inutilem esse dicitis? quem vnquam hominem adeo utilem, ac proficuum habuit? Nonne perspicitis, quam sit ille Reipublicæ fructuosus? quod suis verbis à turpi

Concio quarta.

845

pitudine vitæ ad honestatem reuocauerit? Quot inimicos amicitie vinculo coniunxerit? quo pacto Matthæum, Zacchæum, Magdalenam, aliosquẽ plurimos, qui suis commodis, ac voluptatibus inferviebant, ad cœlestem vitæ rationem ineundam reduxerit? Nonne etiam animaduertitis, quot ægris curationẽ attulerit? quot mortuos ad iucundissam huius lucis vsuram reuocauerit? Quid ergo utilius, quid commodius, quid vniuerso terrarum orbi ab aliquo vnquam præstari potuit, fructuosius? Eum medicum vobis opus esse censetis, qui vnum, vel alterum ægrotum post longum tempus amarissimasquẽ potiones ab ægro ægre, ac moleste susceptas, sanat? Christum vero qui quatrduanum Lazarum à mortuis excitat, alijs quẽ plurimis vitam, vel valetudinem restituit, vobis inutilem esse existimatis? sane huius dementiæ causa ea est, quia adeo illi terrena, ac peritura bona diligebant, ut omnia alia inutilia omnino esse putarent. Agricola quidem inutiles sibi libros esse ducit, aratrum vero utile: e contrario autem litteratus aratrum inutile sibi esse existimat, libros vero magnum afferre sibi emolumentum, arbitratur. Vnusquisque enim id utile, ac commodum esse censet, quod suæ menti, ac cupiditati inferuire potest. Cum ergo perditissimi Iudæi honores, diuitias aliaque huiusmodi bona aucuparentur, inutilem Christum esse asseriebant, quippe qui ea despiciens, cœlestia ac diuina bona prædicabat. Idem etiam consilium susceptum est a pluribus huius tempestatis hominibus, qui quidem omne illud inutile esse censent, quod ipsis terrenum, ac temporalem quæstum non pariat, quapropter nihil de diuinis rebus curant, sed omnem operam, ac laborem in diuitias, aliaque peritura bona comparanda impendunt. Aliquando tamen hæc omnia vana, nugatoria, & prorsus inutilia esse perspiciunt. Christum vero magnam sibi utilitatem fuisse habiturum.

DEINDE *Circumueniamus inquit, iustum, quoniam contrarius est operibus nostris.* Depinxit olim pictor, nescio quis, gallum gallinaceum nullo quidem opere, aut artificio, ad quem cum galli egregijs vitæ coloribus perfecti accessissent, eos illico pictor ab eo loco proiecit, ne suæ picturæ deformitas, illis præsentibus, clarius innotesceret. Hac certe ratione cupiunt Iudæi Christum e medio tollere, & turpes etiam, ac flagitiosi homines à se honestos sanctosquẽ repellunt, ne scilicet suæ vitæ improbitas, ac turpitudine apud sanctissimos, integerrimosquẽ viros apposita, deformior, ac detestabilior reddatur, ut enim tritum est Philosophorum vetustate proverbium

Ooooo oppo-

opposita iuxta se posita magis elucescunt. Deformis enim puella si venustissima, ac pulcherrima virgini proxima sit, deformior multo, ac scedior apparebit, sic etiam peccatoris scditas detestabilior iudicatur, si cum iusti hominis decore, ac pulchritudine coniungatur, iusti enim silentium, castitas, & submissio flagitiosi hominis loquacitatem, intemperantiam, ac superbiam accusat, quo circa torquetur eius conscientia, ac vehementer pungitur, cum intuetur iustum honestati deditum, virtutis studiosum, pecuniarum contemptorem, diligentissimumque totius diuinae legis amatorem, se vero libidini traditum, auarum, diuinorumque preceptorum violatorem esse depræhendit. Nequeunt profecto hoc scelerali homines ferro,

atque iccirco probos, ac studiosos viros expugnant. *Psalm. 36. inquit, inquit, inquit, quoniam contrarius est operibus nostris. Idem videtur regius ille vates enunciaisse, cum ait. Considerat peccator iustum, & querit mortificare eum. Non dixit Propheta, considerauit in iusto in iuriam aliquam ab eo sibi irrogatam, vel aliquod illius crimen peccatum dignum, sed id duntaxat ait, considerat iustum, quatenus scilicet iustus est, considerat eius iustitiam, & sanctitatem, & ideo aduersus illum insurgit, & eidem mortem machinatur, quia dissimilis est ei vita illius, ut Beatus Augustinus interpretatur. Beati tamen qui persecutionem patiuntur propter iusticiam, quoniam ipsorum est regnum celorum.*

Hoc crimen denique Iudei Christo Domino opponunt. Improperat, dicunt, nobis peccata legis. Ac si dicerent, habemur nos magistri, ac præceptores populi, ipse vero nos legis ignaros, ac violatores esse ostendit. Molestè ferunt impij ab aliquo obiurgari, & eum tanquam inimicum oderunt, qui eorum crimina reprehendit. Quod improborum hominum ingenium animaduertit Oseas, cum de illis sermone habens, inquit. *Odis habuerunt corripientem in porta. In portis fiebant olim iudicia, ut notauit Hieronymus, ibique improbi à prophetis, seu iudicibus carebantur, quos illi hac de causa odio quidem habebant, eos enim deprauati homines inimicos iudicant, qui eorum vituperant prauitates. Quo circa cum sanctissimus ille Elias accusauit Achab Regem illius sceleris, quod in Naboth comiserat. Rex prophetam alloquitur in hunc modum. Nunc inuenisti me inimicum tuum? Audiuit Tobias hæc dum domi suæ valentem, cum autem ignoraret cuius nam ille esset. Videre inquit, ne furuius sit, redde eum dominis suis, quia non licet nobis, aut edere ex furto aliquid, aut contingere. Quæ verba cum ad uxoris aures peruenissent, ira subito succensa*

Off. 3. n. 10 Hieron.

5 Reg. 21. num 20. Tob. 2. n. 21.

censa, respondit viro suo. Manifeste vana facta est spes tua, & elemosynæ tuæ modo apparuerunt. Atque his, & alijs huiusmodi verbis exprobrabat ei. Nōne animaduertitis quam molestè, & iniquo animo mollem illam obiurgationem Tobiae vxor pertulerit, quantum enim illa vacaret culpa, mitius tamā se gerere cum viro suo sanctissimo deberet. Tam agre denique ferunt homines ab alijs reprehendi, ut hac de causa Esaiam, serra secauerint, Ieremiam puteo concluserint Michæam in carcerem coniecerint, Baptistam acerbissimè iugulauerint, ac demum æterni patris filium ignominiosissimè crucis supplicio affecerint. Improperat enim, inquit, nobis peccata legis.

Secundus Discursus in quo ostenditur, quibus de rebus Reip. gubernatores agere debeant.

(?)

Thema. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Ioan. 11.

TOT anteq, sunt hominum prauitates, ac perturbationes, ut necesse fuerit Iudices, & gubernatores in rep. creari, qui & deprauatos hominum mores corrigant, & frequentes eorum contumacias, litesque componant. Hoc munere in seculari administratione funguntur Reges, eorumque iudices. In spirituali vero pontifex Maximus, reliqui huius ordinis prelati. Huc etiam spectant principum comitia, ac consilia regia generalia, Pontificum concilia, sacerdotumque senatus, qualis hodiernus extitit, de quo sacer euangelista ait: *Collegerunt principes, & Pharisei concilium.* Non tamen in eundem est contra Christum, sed contra peccata, hominumque flagitia. Sæpe enim cogitur senatus contra Christum, cum in eo de viciscendis iniurijs, de detrahendo de aliorum laudibus, alijsque huiusmodi disceptatur. At cum tot existant in Republica mala, quid facimus gubernatores? quod consilium suscipimus iudices Reip. vestra quidē refert, circūspicere diligenter, an in diuersorij, vel alijs domunculis impudentissime pellices, seu concubine versentur ad

848 FERIA 6. POST DOMINICAM IN PASSIONE

hominum animos decipiendos. Quid facimus? Publici enim scribæ quoscunq. leges sibi impositas violant, innocentes plectuntur, son-tes vero suorum scelerum impunitatem assequuntur. Quid facimus? multi in nostra hac ciuitate miserè premuntur inedia, plures orpha-ni in egestate sunt, neq. reperitur aliquis, qui eorum miseria su-bleuet. Alij deniq. quibus quæsito opus erat, ægritudine iacentes ad vitæ exitum per inediam pene peruenierunt, eo quod nullus eis aliquomodo subueniat. Quid facimus? Xenodochia ægris, atq. ege-nis plena sunt, neq. erit aliquis, qui eis opem, auxilium ve ferat? vobis, vobis inquam Reip. moderatores curandum est, vt his om-nibus remedia adhibeantur, ad hoc enim administrationis munus vobis commissum est, non vero ad vos ipsos lautè, ac magnificè alendos.

Psal. 110
num. 2.

QVOD si contueri lubet præclarum quendam gubernatorem. Audite obsecro Dauidem Regem. In matutino, inquit, interficiebam omnes peccatores terra, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operan-tes iniquitatem. In matutino ait, Non enim solum prima nocte lus-trabat urbem, vt eos, qui armis munebantur, comprehenderet, sed lecto surgebat multo mane, vt in flagitiosos homines animadu-eretur. Interficiebam, inquit, omnes peccatores, nulli ignoscebat. Neq. enim erat acceptor personarum, quo quidem vitio non carent plu-res huius ætatis iudices, qui se diuitibus faciles, & clementes ege-nis vero seueros, nimisq. iustos ostendunt. Propheta autem, omnes ait, peccatores interficiebam. At quo animo id præstabat, vt disperde-rem, inquit de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem. Videba-tur enim illi nefas esse, in ciuitate Hierusalem, vbi augustissimum Dei templum structum erat, sceleratos homines versari. Nequè enim adeo mirandum est, apud Turcas, Mauros aliosq. qui non-dum veritatis lumen aspexerunt, peccata publicè committi: feren-dum tamen non est publica patrari scelera apud eos, qui Christia-nam religionem profitentur, quos quidem maior animi candor eximiorq. vitæ integritas decet, quâ eos, qui in errorum tenebris iacent. Quapropter Christiani iudices maius studium, maiorèquè operam, ac diligentiam collocare debent in vitijs à Christiana Rep. expellendos, quam ethnici. Pauci igitur reperientur, qui eâ, quam regius vates vigilantiæ edocuit, in suo administrationis mu-nere ponant, sed in vtramq. aurem dormientes, nihil de suorum saluto, aut incolumitate curant. Huiusmodi tamen gubernatores tantæ negligentia rationem reddent, acerbissimamq. penas da-bunt.

Concio quarta. 849

bunt, non modo propter ea, quæ ipsi commiserunt scelera, sed propter illa etiam, quæ à suis ciuibz patrata sunt. Reperite memo-ria supplicium illud, quod sumptum est de principibus Israel, qui-bus quidem Deo iubente, ceruices fractæ sunt propter peccata populi, vt enim sacra testantur litteræ, vocant Moysen, & ait illi. Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in paribz. Cur ergo, Deus immortalis in eos animaduertitur, qui nullum se-cerunt facinus. Pœnæ quidem, ac supplicia illis inferenda sunt, qui peccauerunt, quare igitur adeo acerbè plectuntur principes, ac mode-ratores Reip. si ipsi nullû crimen commiserunt? sane illis vitio vertendum est quodcunq. scelus in Rep. patratum, si enim illi rectè, ac diligenter suo munere fungerentur, nō auderet populus se tam impudenter, ac publice peccatis tradere, vobis ergo Rei-publicæ moderatores, vobis inquam culpæ tribuendum est, si tot malis, quibus Resp. vexatur, remedium non afferatur: si enim for-ti, ac religioso animo in Reip. administrationem quisq. vestrum incumberet, nulla ratione in ciuibz tanta impudentia, audacia, licentiaq. peccandi persisteret. Si hortos topiario, vel olitori co-lendos tradas, illi vero vriticis & spinis abundant, merito sane in topiarium, vel olitorem culpam conferes, eo quod se in hortis ex-colendis negligenter gesserit. Respublica ergo Christiana est qui-dam hortulus à Deo ad sui oblectationem consitus, prælati vero & gubernatores olitorum munere gaudent. Illis igitur culpa ascri-benda est, cum huiusmodi hortulus viticis plenus existat, idest, cum furta, homicidia, adulteria, aliaq. huiusmodi facinora in Rep. perpetrentur, Quod si illi sunt culpæ participes, mirandum non est, si ipsi etiam pœnam, suppliciumq. sustineant. Si vero hi rectè ac scilicet gubernationis munus obire velint, Deum optimum Maximum humanarum diuinarumq. rerum moderatorem imi-tentur, qui æquum se omnibus præbens, nullius quantumuis sibi familiarissimi peccatum impunitum abire passus est, quis enim illi familiaritate coniunctior quam Iudas, illum tamen æternis infero-rum cruciatibus ob maximum illud scelus addixit? Quis magis apud eum gratia valebat, quam Dauid, quem quidem grauissimo supplicio propter turpissimum eius crimen affecit? iustus enim est Dominus, & iustitiæ dilexit. Iustus est in se, & eos qui iustos se præ-bent magnopere diligit. Nunc ergo, iudices intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore,

Num. 25.

4.

Simile.

850 FERIA 6. Post Dominicam in passione

ne quando irascatur Dominus & pereatis de via iusta, ecce Deus stat in synagoga Deorum, & in medio Deos dijudicat, & contra impios iudices sententia feret, ut potentes potentior tormentis patiantur, iuste ergo quod iustum est exequimini, ut hic gratiam, & in futuro seculo gloriam eternam consequamini. Amen.

CONCIO QUINTA.

Primus discursus, in quo explicatur improborum consilia ab immortalis

Deo dissipari.

(?)

Thema. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum. & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Ioann. 11.

In illis verbis à me propositis Christi Domini accusatio, ac damnatio omnino nititur. Existimabant enim Iudaei optimum suscepisse consilium ad retrahendos homines à Christi comitatu, Romanorumq. manus effugiendas, si ipsum humani generis servatorem à medio tollerent. Accidit tamen illis multo secus, ac sperabant, ex ea enim morte factum est, ut & complures Christum Dominum sequerentur (iuxta ipsius Christi vaticinium. Ego si exaltatus fuero à terra omnia traham ad me ipsum) & ipsi etiam à Romanis capti, ac dissipati fuerint, ut apte diuus Basilius adnotavit. Idem praedictum erat à Daniele. Occiditur, inquit, Christus, & ciuitas cum sanctuario dissipabitur populus cum duce venturo. Ipsemet Christus hoc eisdem enunciauit, cum Hierosolymam in hunc modum alloquutus est. Non relinquet in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoueris tempus visitationis tuae. Quapropter egregie

Ioan.

Basil. bo. de humilit.

Dm. 9.

Lnc. 19.

CONCIO QUINTA. 851

gie B. Augustinus. Si Iudaei, inquit, Christum non occidissent, in suo regno permansissent. Aug. 4. de ciuit. 6. 34

Præclare ergo sanctissimus Iob eximia Dei opera expendens, dixit. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum, quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat. Dissipat aut cogitationes malignorum, Eodem verbo vitatur spiritus sanctus, cum de septentrione loquens ait. Vetus Aquila dissipat pluuia. Contingit saepe cælum tetrus, ac de his nubibus oppleti maxima pluuia praeferebuntur, quæ quidem Aquilone flante adeo dissipantur, ut in hoc solem cælum appareat, tetramq. obducti cæli perturbationem mira quædam serenitas consequatur, sic etiam flante diuini spiritus aura, omnes improborum hominum rationes, omniaq. consilia, quibus totum terrarum orbem irretire nituntur, dissipantur: & subiungit Iob. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat. At, quid sibi vult, apprehendit in astutia? quia inde voluntatem Dei peragunt, inquit B. Gregorius, unde hanc immutare con- tendunt. Greg. 6. moral. c. 11

Præclara quidem huius rei exempla nobis sacrae litteræ suppeditant. Ac primum cum honestissimus ille Iosephus somnium suis fratribus commemorauit, ubi eum ab illis cultu, ac veneratone prosequendum coniectum est, decreuerunt fratres quibusdam Ismaelitis Iosephum vendere, & a se procul amandare, ut ea ratione, & germanum fratrem, & eius somnia perderent, sed ea ipsa via inita est a Deo ad illum honestandum, & principem totius Aegypti constituendum, quo etiam factum est, ut ipse a fratribus suspice retur, ab eisq. uti praedictum erat ab eodem, suppliciter coleretur. Atq. eo pacto comprehendit eos in astutia sua. Quo circa egregie B. Gregorius ab eis, inquit, venditus fuerat, ne adoraretur, sed ideo est adoratus, quia venditus, sic diuinum consilium, dum deuatur, impletur. Sic humana sapientia comprehenditur, dum relutatur. Hæc ille.

Eodem spectat id quod Aman contigit, cum Mardocheo sibi infestimo mortem inferre cupiens, palum vnde illum suspenderet, parauit, in quo postea ipsemet Aman in peccatoris iussu suspensus est. Ecce qua ratione comprehendit illum Deus in astutia sua eandem viam suscipiens ad Mardocheo vitam honoremq. augendum, quam Aman ad eundem vitam honoremq. priuandum inie- rat. Esther. 5. num. 14.

Idem

IDE M in propheta Iona expendit eleganter D. Gregorius in hunc modum. Prudenter, inquit, Ionas sapere voluit, cum ad prædicandū Niniuitarū penitentia missus, quia electis gentibus Iudæa deferere timuit, prædicationis officium implere recusavit. Nauim petijt, fugere Tharsis elegit, sed protinus tempestas exoritur, fors mittitur, Ionas in culpa deprehenditur, in profundum mergitur, & Cete sorbente repente deuoratur. Atque illuc gestante bellua peruenit, quo ire sponte contempsit. Ecce fugitium Dei tempestas inuenit, fors ligat mare suscipit, bellua includit, & quia obedire auctori renuit, ad locum, quo missus fuerat suo reus carcere portatur. Comprehendit ergo sapientes Dominus in astutia sua, quando & hoc in vltimū suę voluntatis redigit, per quod sibi voluntas humana contradicit. Hactenus Greg. Idem omnino euenit principibus Iudeorum, qui cum concilium inirent, & de morte Christo Dño inferenda deliberarent, vt hac ratione, & Romanorum manus, armaq, subterfugerent, & humani generis vindicem, ac Seruatorem Iesum à se procul amandarent, ne tanta hominum frequentia eum sectaretur, ea ipsa via, eademq, de causa in Romanorum seruitutē, ac potestatem, Deo ita providente, deuenerunt, ipseque Iesus multo maiorem gloriam, ac nominis celebritatem apud omnes nationes consequutus est, ac proinde multo plures eius vestigia sequuti sunt. His itaq, contigit, ex sententia Diui Basilij, quod humani generis hosti, qui quidem vehementissime curauit, vt Christus Dominus cruci affigeretur, morteque turpissima damnaretur, eo quod peccatū ab hominum animis expellebat, existimans hac ratione peccati pariter agere, illudq, magna ex parte tueri: Sed frustratus omnino est, ibi enim ipse crucifixus, atq, abiectus est, ipsumq, peccatum expulsum, vbi se Christo mortem, & dedecus, peccato vero vires, ac potentiam redditurum putauit. Si vero iste princeps mundi, inquit, Basilius maximus, & inuisibilis, mundanę sapientię sophista suis ipsius commentis capitur, & in extremam reuoluitur insipientiam, multo magis illius discipuli, & emulatores etiam si innumera comitentur, vbi sapientes esse dicunt, stulti facti sunt. Hæc ille. Existimauit Pharao sibi, suoq, regno magnam afferre securitatem, si Israelitas profligaret, & ad mortem vsq, persequeretur, ex eo tamen, & sibi & suo regno perniciem, & calamitatem intulit. Putauit fortissimus ille Goliath magnum sibi honorem, summamq, suę reipublicę vtilitatem comparaturum, si singulare cum hebræis certamen iniret: eadem tamen ratione & ipse honorem, simul cum vita perdidit.

Basilij.

didit, & summum Reipublicę suę incommodum, ac damnum attulit. Persuasit sibi pulcherrimus Absalon fore vt imperium, regnumq, teneret, si patri suo Dauidi bellum indiceret, at ea ipsa via omnes suas facultates, ac vitam amisit. Opinatus est Balthasar, vasis sacris ab ipso violatis solemnibus, ac iucundius suum fore conuiuium, sed hinc maxima tristitia subsequuta est, ipsumq, conuiuium merore, ac lachrymis absolutum fuit. Non enim est prudentia, non est consilium contra D. minus. Vt recte Salomon scripsit, ipsaq, experientia, ac ratio demonstrat.

Preu. 21.
Gregor.

HOC si ita est, illud recte concluditur, quod clarissimum Ecclesię lumen Gregorius docet. Restat, inquit, vt in cunctis, quę agimus, vim superne voluntatis inquiramus, cui videlicet cognita debet nostra actio deuotē famulari, & quasi ducem itineris sui persequi, ne ei etiam nolens seruiat, si hanc superbiens, declinat, vitari enim vis superni consilij nequaquam potest.

HINC perspicui potest quanto in errore versentur mundani, qui per sēs, vel nefas terrena, ac peritura bona comparare conantur, nihil de diuina lege curantes, neq, Dei voluntatem, & præcepta aliquo modo consulentes. Prepotens tamen Deus vertet ad extremum eorum consilia, vt sua potius quam illorum voluntas impleatur. Efficiet etenim, vt auarus, (qui propter immoderatam diuitiarum sitim aliena nimis appetit, & sua nimium retinet, ac pecunias scœnori dare, aliasq, vsuras facere non dubitat) miseram vitam agat, neq, pecunijs tanto labore acquisitis vllō vnquā tēpore fruatur. Ipse etiā patietur vindictā sumi de eo, qui se iniuriarum vltorem præbet, efficiet itē, ne vnquā fortuna illorū optatis respondeat, qui honores, dignitates, vel cathedras ambiunt, medijsq, illicitis aucupentur. Vt ita & improborum hominum consilia dissipentur, & re ipsa præstetur id, quod diuina voluntas mira quadam ratione machinatur.

HOC regius ille vates videtur diuinitus explicasse, cum ait. Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Quę quidem verba, quia non facile explicari possunt, pluribus, ac diuersis rationibus à doctores exponuntur. Ego vero eam amplectar explanationem, quam duo illa clarissima ecclesię lumina, Augustinus, & Gregorius, nobis reliquerunt. Gregorius ergo. Magna, inquit, opera Domini. Sic quippe eius opera magna sunt, vt per omne, quod ab hominibus agitur, eius voluntas exquiratur. Quę Gregorij verba clarius intelligentur, si cum illis Beati Augustini expositione

110. n. 2.

Gregor. 6.

mor. c. 14.

aug. in ps.

110.

PPPPP adiunga.

adiungamus. Eligat, inquit, sibi homo quodlibet, nō sic constituta sunt opera Domini, ut creatura in arbitrio libero constituta, creatoris superet voluntatē, etiā si contra eius faciat voluntatē. Non vult Deus, ut pecces, nam id prohibet, tñ si peccaueris, non putes hominē fecisse quod voluit, & Deo accidisse, quod noluit, sicut enim vult, ut homo nō peccet, ita vult peccanti parcere, ut reuertatur, & viuat. Ita vult postremo in peccato perseverantē punire, ut iustitiæ potentiā contumax non euadat. Ita quidquid elegeris, omnipotēti non deerit, unde suā de te cōpleat volūtātē. *Magna enim opera Domini exquisita in omnes voluntates eius.* Haftenus Aug. Utinā hæc animaduertent, & secū ipsi considerarent ij, qui volūtate, aut desiderio feruntur in id, quod diuinæ est voluntati cōtra riū. Si ergo necesse est, Deū sui desiderij compotē euadere, vultq, ipse, ut vel nostra effrenata cupiditas nunquā ad eū, quē volumus exitū, perducatur, vel si pro animi sententia accidat, penas a nobis petere decreuit, quis homines inuasit furor, quæ ve illos tanta cæpit dementia, ut diuina aduersante voluntate, ceco quodam impetu ad omnes suas cupiditates explendas raptantur?

*Secundus Discursus ostendit expediens
fuisse Deum hominum cau-
sa crucem mortem-
quē subire.
(2.)*

Them. Expedi, ut vnus homo moriatur pro populo, ne tota gens pereat. Ioann. 11.

SI eum animum, a quo hæc verba prodire, spectemus, sempiterna quidem obliuione digna sunt, si vero illarum veritatem, ac dignitatem expendamus, æterna profecto, grataq, memoria colenda sunt. Ea enim deprauato quodā animo protulit Caiphas. Sed ut sacer euangelista notauit. *Hoc a semetipso non dixit, sed cum esset pōtiffex anni illius, prophetauit.* Non dixit euangelista, propheta ex- titit, sed prophetauit, ut bene aduertit Origenes, Quauis ratio- nem

Origenes.

nem eius rei non omnino reddidit, dixit enim, Caipham non fuisse prophetam, eo quod vnicus actus non producit habitum, nequē enim ea solum ratione Caiphas propheta nuncupandus non est, sed quia nec Spiritus Sancti sensum, animū ve cognouit, mens enim Caiphæ ea fuit: expedit, ut hic homo moriatur, ne toti homines eius factionem sequantur, ut eius causa veniant Romani, & tollant imperium nostrum, & gentem: quo circa ut reipublicæ consulamus curandum est hunc hominē ē medio tolli. Sensus vero spiritus sancti huiusmodi fuit: expedit Christum Dominum mori, ut hac ratione hominum genus sui animi salutem consequatur, quapropter materialiter, ut ita loquar, dixit Caiphas, quod formaliter spiritus sanctus significari voluit. Atq, ideo ait Diuus Chrysostomus cor Caiphæ non fuisse motum a spiritu sancto, sed linguam, idest, non præmouit animum, sed linguam Caiphæ sic loqui prouidit, ideoq, Caiphas prophetasse dicitur propter sensum spiritus sancti. Hinc vero considerantes, & deprauatum Caiphæ animum omnino reiicientes, perpendamus obsecro, quo pacto fuerit expediens, ut immortalis Deus hominum causa more retur.

AC primum angelicus doctor censet, conueniens fuisse, ut Deus optimus maximus maximum suum erga homines amorem manifestaret. Quam quidem rationem desumpsit D. Tho. ex B. Aug. vel ut melius dicam, ex ipso doctore gentium Paulo, qui in hunc modū scribit ad Romanos. *Vix pro iusto quis moritur, nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Vbi D. Thom. sic loquitur, vix aliquis moritur pro homine iusto liberando, quin imo ut dicitur Esaiæ. 57. *Iustus perit, & non est, qui recogitet in corde suo.* Et ideo dico, vix moritur, nam forsitan aliquis rarus ex zelo virtutis audeat mori pro bono homine, illud autem, quod Christus fecit, ut quis moriatur pro impijs, & iniustis, nunquam inuenitur, & per hoc Deus suam charitatem commendat in nobis, idest, per hoc ostendit, se maxime nos diligere. Dicens autē commendat, immensitatem quandam diuinæ charitatis assignat, quæ quidem ostenditur, tum ex ipso facto ut scilicet moreretur pro nobis, tum ex parte nostræ conditionis, quia hoc nō fecit pro uocatis nostris meritis, cum adhuc peccatores essemus, huc vsque D. Thomas.

Chry. hom
64 in 104.

5 Th. 3. p.
1. 46. et 12
3.
Aug. 134
de trinit.
cap. 10.
Rom 5. n.
72

D. Thom.

856 FERIA. 6. Post Dominicam in passione.

OSTENDERAT immensus Deus omnipotentiam suam, cū totum vniuersum ex nihilo finxit, quod maximi illi Philosophi fieri posse negarunt, existimantes ex nihilo nihil fieri. Eluxerat etiam diuina sapientia in miro illo ordine, quo elementa, tempora, celestiumq; orbium motus disposuit. Clarior item, atq; illustrior diuina prouidentia extitit, cum omnibus rebus quantunus abiectis, ac vilibus, earum rerum, quas vnaquaq; natura desiderat, abundantiam suppeditauit. Aperuit deniq; nobis Deus optimus Maximus alia diuina sua attributa in rerum omnium administratione, amore, vero, ac benevolentiam, qua nos mirifice diligebat, in morte nostri causa perferenda, manifestare maxime voluit.

INDICAVIT A T quidem antea suum erga homines amorem, cum eis naturam vltro, ac sponte dedit, eamq; adeo præstantem, vt sui ipsius similitudinem generet, cum eos reliquarum rerum domino, ac principes effecit, & diuinis mentibus eorum custodiam, de feuitonemq; commisit. Cum illos in amenissimo illo deliciarum paradyso constituit, & iustitia, gratia, charitate, alijsq; celestibus donis decorauit. At in nullo horum neq; in his omnibus ita eximiam in nos ipsos charitatem ostendit, ac in laboribus, tormentis, acerbissimaq; morte, quam nostri causa subiuit. In hoc, inquit Apostolus, commendat Deus charitatem suam in nobis, id est, erga nos. Ac si diceret, in alijs rebus ostendit Deus amorem, quo nos prosequeretur, in hoc autem commendauit, & infinitam, immensamq; charitatem patefecit. Valde quidem demonstrat Deus in cælis eximium amorem erga eos, qui sua visione feliciter perfruuntur, magis tamen illum manifestauit cum se cruci affigendum tradidit, cū enim beatos æterna illa felicitate afficit reliquaq; bona hominibus elargitur, nullam molestiam, aut laborem parit. Et quanuis ea bona ab amore etiam proficiantur, ille tamen amor tunc clarius, ac manifestius innotescit cum ad ea bona donanda, labore, ac molestia donatorem vexari, necesse est. Pettem enim pro pelle & cunctis, que possidet dabit homo pro anima sua. Magis ergo ostendit humani generis Seruator suum erga nos amorem, cum lacrymulam, v. l. sanguinis duntaxat guttam nostri causa effudit, quam cum omnes Angelos, atq; homines gloria, ac beatitudine cumulat. Licet enim vtrobiq; seipsum donet nobis, se enim moriens dat in premium, et se regnans dat in premium, at circumstantia, & modus se donandi longe diuersus est. Sed quis diuini amoris vim explicare possent in eo, quod ipse Dei filius, tot tantosq; cruciatus hominū causa

Concio quinta.

847

causa sustinuit, & vitam deniq; atq; omnem sanguinem amantissimè profudit.

NON immerito idem Apostolus charitatem hanc nimiam appellauit, & mirum in modum extulit. Deus, inquit, qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccato, conuiuiscuit nos in Christo, (cuius gratia saluati estis) & conuersus est, & confedere fecit in celestibus, in Christo Iesu, vt ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitis gratia sue in bonitate super nos in Christo Iesu. Diues in misericordia vocatur Christus cum mortem subit, licet enim semper in misericordia diues extiterit, in hoc tamen facto se ditissimum esse ostendit, & quia illud non solum misericordiae, sed etiam charitati tribuendum est, subiungit Apostolus propter nimiam charitatem suam &c. At cur nimiam dicit, cum in Deo nihil nimium reperiri possit? hac loquendi formula videtur vsus esse sacer euangelista, cum referens sermones illos, quos Moyses, & Elias cum Christo Domino conferebant in monte. Labor. Di. ebant, inquit, excessum eius, quem completurus erat in Iherusalem. Apostolus appellat charitatem nimiam, Euangelista vero excessum. Tum quia non videntur satis esse communia verba ad extraordinariam Christi charitatem explicandam. Nam vt D. Chrysostomus asserit, id genus facta omne hyperbolem excedunt. Tum etiam ob redundantiam, & nimietatem, vt ita loquar, quam nostræ reparationis beneficium continet, si cum his, quibus factum est comparetur. Atq; iccirco inquit in eo loco Apostolus, in bonitate super nos, id est, supra nostrum meritum, & supra nostrum desiderium, & supra nostrum intellectum, vt interpretatur diuus Thomas. Ideo dixit B. Lucas, excessum, excedit enim non solum omne meritum, sed etiam omne desiderium, omnemq; hominum cogitationem. Id enim significat nimia charitas, id est charitas omnium sensum superans, vt exponit sanctus Anselmus. Excedit denique charitas hæc, non solum merita, & cogitationem nostram, verum etiam & necessitatem. Magna fateor necessitate tenebamur, nemo enim æqualem solutionem pro debito nostro, nisi solus Deus poterat exhibere, at sufficiebat vna sanguinis gutta, imo vna lacrymula ex illis, quas vagiens in præsepio effuderat. Imo & ea minus vt mūdū vniuersū, eo solo redimeret de rigurosa iustitia. Qualis ergo dicenda ea charitas est, quæ fecit illū tot lacrymas, & omne sanguinē profundere. Tot cruciatus & opprobria ferre, ac crucifigi, & turpissimā & acerbissimam

Ephes. 2.

Luc. 9.

Chr. s. ho. 9. ad Rom.

D. Tho. ibi.

Ansel. ibi.

858 FERIA 6. POST DOMINICAM IN PASSIONE

bissimam in cruce mortem subire. Hæc non tibi videtur nimia & excedens charitas nuncupanda?

IOAN. 3. n. 16.
16.
QVAMobrem cum humani generis Servator voluit illum æterni patris erga nos amorem explicare, cum eum ipsum nobis donavit, inquit. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Sic, ait, ac si diceret, non potest huiusmodi amor explicari, neq. aliquid in naturis omnibus reperitur, cui iure ac digne comparari possit. Præclarum sane fuit illud Abrahami factum, magniq. amoris erga Deum experimentum, cum amantissimum sibi filium immortalis Deo obtulit immolandum: sed longe præstantior, atq. ardentior æterni patris charitas extitit, cum filium suum nostri causa morte afficiendum tradidit. Ibi enim Abraham officium Deo Maximo præstitit: hic præpotens Deus hominibus beneficium detulit, Abrahamus hominem mortalem, ut vita priuaretur, obtulit: Immortalis tamen Deus mortalem suum filium morti, mortisq. doloribus subiecit: Oblatus est ibi Isaac, à sanctissimo suo parente, hic vero Christus ab immanissimis tortoribus interficitur: Moriturus erat Isaac sine aliquo sui dedecore, aut ignominia, ac nullis fere tormentis ad eum occidendum adhibitis: At servator noster Iesus vehementissime, atq. acerbissime, verberatur, colaphis cæsus, pugnis contusus, inter duos pendens latrones, à suis desertus, & circumventus ab inimicis, eorumq. iniurijs, contumelijs, & convicijs affectus, tandem inter gravissima tormenta extremum egit spiritum. Non igitur Abrahami factum, & amor cum nostri servatoris amore comparari potest. Quocirca, cum scripsit euangelista, sic Deus dilexit mundum, sistit ibi, nec infinitum hunc amorem Abrahami vel alterius sanctissimi viri charitati conferre voluit, in finitus enim amor non potest in comparisonem venire cum eo, qui omnino finitus est. Cum vero id quod infinitum est ab exiguo hominum ingenio comprehendere nequeat, hinc fit, ut divinus ille atq. infinitus erga nos amor non modo meritum nostrum, sed etiam cogitationem excedat, ac superet. Quis enim persuaderet sibi eam cogitationem perciperet, sumum, & præpotentem Deum, Regem, celestem turpissimam, atq. acerbissimam morti se traditurum esse, ut vile servum in libertatem assereret? O inestimabilis dilectio charitatis (exclamat B. Gregorius) ut servum redimeres, filium tradidisti.

Hinc cognoscetis, cur Christus Dominus postquam inter immanissimos cruciatus animam efflasset, passus est læcea crudelissime percuti, id enim ea ratione fecit, ut sinistro latere aperto, ubi maxime cordis domicilium situm est, pateret omnibus illius animus, amorq. incre-

Concio quinta. 859

ditibilis, quo mortem illam pro humani generis salute subiecit.

MAIORE denique charitatem non habet, quam ut animam suam pro nat quis pro amicis suis. Tu vero clementissime Iesu (D. Bernardi Bern. ser. verbis utar) maiorem ostendisti ponens eam pro inimicis. Cum in ser. 4. enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam & tibi reconciliati hebdo pæsumus, & Patri. Quæ nam alia videbatur esse, vel fuisse, vel fore nosa. huiusmodi charitati? Hæc ille

CVM Iesus ad vitam Lazarum revocavit, lachrymarum quidem est (sacro scriptore testante) & tunc dixerunt Iudæi. Ecce quomodo amabat eum. Ex Christi lachrymis, quas Iudæi demortui Lazari causa profusas esse existimarunt, amorem Christi erga Lazarum cognoverunt. Si ergo lachrymarum effusio magni amoris experimentum esse putatur. Quo amore, qua in nos charitate eum ardere fatebimur, qui nostra causa totum sanguinem, honorem, vitamq. profudit? Conveniens igitur fuit servatorem nostrum pati, ac mori, ut ardentissimam suam charitatem demonstraret.

AT cur iniquies, voluit Deus optimus tantum in nos amorem ostendere? ut hac ratione nostrum in ipsum amorē excitaret, sic enim, inquit D. Thom. homo cognoscit, quantum eum diligat Deus, & per hoc prouocatur ad diligendum eum. Quod quidem beneficium si homines attentis animis perpenderet, non dubito, quin illud præ omnibus flagrantissimum Dei amorem eorum animis excitaret. Quod quidem D. Bern. de se ipso fatetur. Super omnia, inquit, reddit te mihi amabilem, Domine Iesu, calix quem bibisti, opus redemptionis nostræ, hoc inquam est, quod nostram deuotionem, & blaudius allicit, & iustius exigit, & arctius stringit, & afficit vehementius. Multum quippe laboravit in eo saluator, neq. in omni fabrica tantum fatigationis auctor assumpsit. Illa denique dixit, & facta sunt, mandavit, & creata sunt. At vero hoc & in dictis suis sustinuit contraditores, & in factis observatores, & in tormentis illusores, & in morte exprobratores. Ecce quomodo dilexit nos. Discedo Christiane a Christo, quomodo diligas Christum. Hactenus Bernardus. Sanctorum mortem asserit regius vates, esse preciosam in conspectu Domini, quam tanti immortalis Deus ducit, ut nullæ eis pœnæ post eam mortem soluendæ restent. Quod si Deus tanto amore prosequitur eum, qui ipsius Dei causa mortem oppetit, quo amore, qua benevolentia complectemur Iesum, qui nostri gratia acerbissimam necem sustinuit? Martyr quidem vitam offert ei, qui illius vitæ dominus est, & cui iure omnium vita debetur, Deus vero ultro vitam suam donavit nobis, quia diues est in misericordia,

860 FERIA. 6 post Dominicam in passione.

cordia, & propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos. Martyr etiam vitam suam Dei causa tradidit, non tamen Deo vitam reddit, neque aliquam ei gratiam prestat, immortalis autem Deus non modo nostri causa suam vitam amisit, verum etiam celestem nobis vitam, pluramque alia beneficia detulit. Quam igitur ratione meritum Deo gratiam pro tanto beneficio persoluam? qua benevolentia tanti beneficii memoriam recolam? quo amore eum, qui tamto me amore dilexit, prosequar? qua grati animi memoria tam illustre beneficium excipiam? Dilige te Domine fortitudo mea, redemptor meus, & amor meus. Persistam obsecro in tui amore, ut gratum me tibi in hac vita, & in alia etiam gratissimum praebeam, teque semper grati animi recordatione perfruar.

Dominica in Ramis.

Thema. Turba, quae praecedebant, & sequebantur, clamabant dicentes: O sancte fili David. Benedictus qui venit in nomine Domini. Matthaei. 21.

Salutatio. PLURA quidem, etiam maxima, atque abdita mysteria in huiusmodi euangelio continentur. Non enim in eo solum sacri scriptoris historia, sed prophetarum etiam vaticinia conscribuntur. In quibus praedicebatur, quo pacto Christianae ecclesiae negotia se haberent, quo pacto, sacri concionatores sanctissimam Christi legem promulgarent; erit etiam cernere reclamaciones, & refutationes hinc inde ab humana generis hoste profectas, victoriam quoque, quam ab illo reportaturus erat Christus Iesus. Haec in praesenti euangelio adumbrantur, quibus Pater aeternus excitare vult hominum animos ad maximum honorem suo filio deferendum, ut hac ratione abundantissimus illius mortis fructus illustriusque victoria sanctissimae humanitatis repraesentaretur. Exiit Saul, & roboravit maxime Davidis animum. cum eum ad pugnam cum Philistaeo ingens permoquit, promittens ei filiam suam in ipsius matrimonium collocandam. Sic aeternus pater proponit filio suo ecclesiam, quae illi nuptura erat, partem prius a Daemone victoriam, quae hodierna die illustri triumpho, pompaque solemni significatur. Quem quidem triumphum ut nos etiam religiose celebremus, gratia nobis auxilioque celestis opus est, quod a Deo opt. max. sanctissimae Virginis deprecatione consequemur, dicentes. Ave mar. &c.

Primus

Concio prima.

861

Primus Discursus in quo ostenditur, nullum esse gaudium in hac vita, cui non aliquid tristitiae admisceatur.
(?)

Thema. Turba, quae praecedebant, & sequebantur, clamabant, dicente. O sancte fili David. Benedictus qui venit in nomine Domini. Ioann. 11.

ENARRAT hodierni euangelij historia celebris, atque illustris triumphus, quo humani generis vindex, ac Redemptor, exceptus a cultu Hierosolymae, ingrederetur, carmina vero, quae in huiusmodi celebritate fundebantur, multis ante annis modulatus est Propheta regius, cum ait. O Domine, saluum me fac. O Domine bene proficere. Benedictus qui venit in nomine Domini. Non autem, cantus solum, vocumque concentus, sed rami etiam oliuae, aliaque huiusmodi laetum hunc diem, celebremque, fecerunt, &c.

AT in magnam rapitur admirationem Diuus Bernardus, cum hunc Christi triumphum, eiusdem morti, atque ignominiae confert. In eadem, inquit, ciuitate, a plebe eadem, & eodem tempore, nunc quidem processionis gloria, & diuinis est laudibus honoratus, post modum vero interrogatus, contumelijs, & tormento, & cum sceleratis est deputatus. Quod idemmet Bernardus commemorando auget in sermone secundo eiusdem Dominicae. Vbi sic loquitur: o quam dissimile fuit: Tolle, tolle, crucifige eum, & benedictus qui venit in nomine Domini. O sancte in excelsis. Quam dissimile, rex Israel, & non habemus regem, nisi Caesarem. Quam dissimiles rami virentes, & crux, flores, & spinae. Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce suis exiit, & sors mittitur super ea. Haec ille. In quibus ver-

Qqqqq bis

bis quasi suis coloribus expressum videtur terrenum gaudium; nullum enim est constans, aut perseverans, nullum non merore, la-
chrymisque permixtum. Quo circa recte subiunxit Bernardus. Hic est finis transitoriae letitiae, hic fructus gloriae temporalis.

HOC idem sapientissimus Salomon docuerat, cum ait. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.* Hebraea sic habet, etiam in risu dolebit cor, & extremum gaudij dolor. Non satis visum est illi, dixisse extremitatem gaudij dolorem esse, nisi cum ipso risu dolorem permisceret. Saepem enim impij ipsa voluptate fructibus horribiles ex scelerum conscientia formidines, ac terrores exitunt, vel aliqua alia ratione illi vexantur, ita ut gaudium sit in ore, dolor vero simul in corde. Quod si aliquando contingat gaudium illud cum nullo dolore permisceri, tandem in luctum, meroremque convertetur. Hoc enim discrimen versatur inter ea gaudia, quae ex divinis rebus percipiuntur, & ea, quae ex rerum labentium iucunditate dimanant, ut illa perpetua sint, nec dolore permixta, quia sanctorum gaudium nemo tollet ab eis, haec vero & peritura sunt, & cum luctu, meroreque coniuncta. Egregie adnotavit hoc Divus Crisostomus in ijs, quae Beato Iosepho sanctissimae Virginis sponso eueniunt. Videndo, inquit, sanctus Ioseph gravidam sponsam, in conturbationem incidit maximam, sed affuit repente Angelus timorem prorsus extinguens. Deinde puerum natum videns, maxima exultatione repletus est. Sed huic gaudio periculum grande successit, cum tota ciuitas turbaretur, rex fureret, & ad necem puerum quaeri iussit. Sed & hunc tumultum alia rursus laetitia subsequuta est, apparitio scilicet stellae, & magorum adoratio. Post hanc quoque iucunditatem, iterum periculum, iterum formido. Querit, inquit, Herodes animam pueri, & fugere necesse est, & in longinqua transire. Haec ille.

QVOD si velis ab vno Iosepho virgine ad alium etiam honestissimum animum, & orationem convertere. Perpendamus obsecro Iosephi Patriarchae vitam. Hic quidem praeter ceteris suis fratribus diligebatur a patre, quod magnum illi gaudium, ac laetitiam attulit, sed statim a fratribus Ismaelitis venditus ducitur in Aegyptum, ubi cum in servitute esset, laetitia aliquantulum recreatus est, quia gratia valuit apud dominum suum. Illico tamen falsum illi crimen obijciunt, qua de causa in carcerem detruditur, ubi tristitia

Chry. hom.
8. in Matt.

tia, ac merore affectus, infamia notatus, in sordibus, & squalore iniebat. At post aliquos dies e squalore ad purpuram, ex infamia ad gloriam, ex merore ad gaudium, ex abiectioe, & contemptione illa sua ad altissimum dignitatis gradum, ex vinculis denique ad libertatem, & administrationem ac moderationem Aegypti peruenit. Sed quia in hac vita nullum gaudium diuturnum, occidit Iosephus, & e corporis ergastulo solutus gaudium cum morte commutavit. Quia ut supra attulimus: *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.*

PRAECLARE hoc ipsum expressum est in longo, ac diuturno illo itinere ab Israelitis suscepto, in quo nunc illi indigebant aqua, nunc dulcissimi eis fontes emanabant, modo ciborum penuria premebantur, modo autem suavissimum illis manna coelitus suppetebat. Ac denique frequenter laeta tristibus, & tristitia letis succedebant. Nihil enim securum, aut firmum esse potest, quod fluentibus huius mundi aquis, marique procelloso inititur, sed omnia merore, ac lachrymis debent esse commixta. Idcirco hic mundus lachrymarum vallis appellatur, & terra spinas, ac tribulos germinans dictus est. Sane qui gaudium sine aliqua tristitia permutatione perquirat, rosam quaerit sine spinis, triticum sine pallea, diem absque nocte, plane decipitur. Et quidem factum est vespere, & mane dies unus. Post diem igitur spectata noctem, post lucem tenebras, post vitam mortem, dolorem denique, ac tristitiam, post gaudium & iucunditatem.

AVDIVIT Esaias de caelo vocem dicentem sibi. *Clam.* At ille quid clamabo? Omnis caro fenum, & omnis gloria eius, quasi flos agri. *Esa 4.* Excitatum est fenum, & cecidit flos. Quid vilius, aut fragilius feno? *numer. 6.* aut quid equum vanum, ac flos agri? hodie quidem est fenum, & cras in clibanum mittitur, hodie flos revirescit, & in crastino iam marcescit, & aet. His igitur rebus humana gloria comparatur, quod si huiusmodi gloria tam cito evanescit, qui diu permanebit gaudium, quod ab illa proficiscitur? Quo pacto hominum solatia diuturna esse poterunt, cum illa ex pulchritudine, diutius alijsque perituris rebus oriantur? Videbis diuitem exaltatum sicut cedros Lybani, transibis, & ecce non erit, quaeres, & non inuenies locum eius.

Berna ser.
1. in ramis
& ser. 2.

Vbi sunt (inquit Baruch) *principes gentium*, & qui dominabatur super bestias, quæ sunt super terram, qui in aubus cæli ludunt, qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, ex terraminasti sunt, & ad inferos descenderunt, & alij loco illorum exurrexerunt. Ac si diceret Extrema gaudij illorum luctus, & mors occupavit.

HINC licebit intelligere, cur hodierna die processio, & passio coniungantur. Quid sibi vult (ait Bernardus) mirabilis ista coniunctio? aut quid cogitauerunt patres nostri passionem addentes processioni? nam processio plausum habet, passio vero planctum. Opportune, utique, processioni passio coniuncta est, ut dicamus in nulla lætitia huius sæculi habere fiduciam, scientes quoniam extrema gaudij luctus occupat. Optima igitur cõsequetia ex supradictis sic deducenda est. Si tribulationes prosperitatibus coniunguntur, & luctus gaudio, stultum est in hoc mundo sperantes esse, si enim in mundo tantum sperantes sumus, miserabiliores sumus pascuis aeris, & piscibus maris. Currunt enim, & lætantur aues, & volitant, & sine labore, non congregantes in horrea pascuntur. Ludunt pisces in aquis, natant, curitant, & sine labore comedunt, cibibus à Domino præparatur. Miser homo non ita suaviter canit, ac ludit, laborat, nec: & in sudore vultus sui vescitur pane suo, nulla denique tam illæsa est felicitas nostra, quæ huic istorum animalium comparetur. Si igitur in felicitate vitæ huius tantum sperat homo, miserabilior erit. Talis est mundus, quocumque, flatu fluit, ac refluit. Facile nauigare videtis mundanum aliquem felici vitæ, cui omnia prolibito succedere videtur: abudat diuitijs, epulis, famulis, equis, honore filijs, & reliquis bonis terræ. *Estia eius composita, circumornata, ut similitudo templi. Promptuaria eius plena eructantia ex hoc in illud.* Sed dum minus sperabatur irruit repentina calamitas, inuadit morbus: superuenit mors: iactatur procella non in portum voluntatis suæ, sed in profundum maris venit sicut in mari, denique nulla securitas serenitatis, & quietis sic & in sæculo nostro, mare quippe sæculum est, & omnes in eo, dum viuimus nauigamus. Quomodo ergo in sæculo pax, vbi tot venti concutiunt illud.

1. Ad Timotheum. 6. num. 17.

AD Timotheum sic scribit Apostolus. *Diuitibus huius sæculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum.* Non vult Paulus, ut diuites in suis diuitijs sperent, quia in incerto sit sperare, Gaudia, & prospera mundi in incerto pariter sunt, nõ igitur in illis sperandum est, sed in Deo, qui habet in patria, vnde tribuat abundanter.

CERTVM est illic quærendum aliquid esse, vbi est. Non enim pisces in montibus, lepores autem in aquis quærendi sunt. Sed in aquis pisces, in montibus lepores, vbi solent reperiri. Felicitas & lætitia non inueniuntur in terra, non ergo in terra quærenda, inueniuntur in cælo, in cælo igitur hæc sunt inquirenda. Qua de causa exilimatis sanctos olim in montium speluncas secesisse, & cum feris habitasse orantes, ieiunantes, & poenitentiam eximiam agentes? Miserabiles forte iudicaret ineptus mundus, Sed certe ipsi prudentes extiterunt. Querebant enim gaudium verum, & si licitatē permanentem. Quomodo id inter acerba eremi quærebant? quia ibi, non in terris, felicia quærebant, sed in cælo.

NARRAT historia sacra, quod tempore famis eximie, quando in solo Aegypto alimenta vendebantur, dixit Iacob filiis suis. *Quare negligitis descendite, & emite nobis necessaria, ut possimus viuere, & non consumamur inopia.* Quo audito profecti sunt pro tritico in Aegyptum, qui eos iter agere videret, in terram longinquam ignotā, & barbarā nõ nisi periculū defatigationēq, videret, sed illud erat necessariū mediū ad frumentum comparandum. Magnam in hoc mundo veri gaudij patimur famem, in cælo alimenta venduntur, iter sancti per deserta agentes egerunt, non in via lætitiā pulsulabant, sed eo modo in cælum, vbi vera gaudia sunt proficiscebantur. Videtis hominem pauperem in Indiam tendentem, si dum ingreditur mare ab eo quæras, quare nauigas? pro auro, & argento dicer. Si rursus exigas, si aurum quæris, quomodo mare intras? respondebit, quia hæc via ducit in locum illum, vbi summæ diuitiæ reperiuntur. Sic igitur sancti, ut prudentes negotiatores asperam vitam aggrediuntur, quia via illa via regia est, ad cæli felicitatem obtinendam. O infelices illi, qui felicitatem quærent in mundo, vbi non est. O misera felicitas, non est hic gaudium, quærite ista in cælo, vbi est torrens voluptatis eximius, & per opera bona quærite, ut cum defeceritis, audiat Dominum dicentem. *Intrate in gaudium Domini vestri Amen.*

*Secundus discursus ostendit quo modo
humana prosperitate uten-
dum est.*

(?)

Thema

*Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, & se-
dens super asinam.
Matth. 21,*

VULT humanæ salutis author triumphans Hierosolymam intrare, ob idq. asinam, & pullum asinum sibi assumit. Quibus imponuntur Apostolorum vestes, & in asinam ascendens illustrem ingreditur urbem. Exiguus sane summe Domine videtur hic esse apparatus ad triumphum. Romæ enim, cum Dux aliquis famæ celebritate conspicuus triumphabat, laureatis curribus vectus, magno honore, & maiestate, magna q. nobilissimorum civium Romanorum pompa comitatus in urbem lætus solebat ingredi. Tu vero Domine non curru laureato veheris, sed iumentis, at si in equo sedens triumphum hunc acturus eras, num rigidi equi, & pulcherrime strati defuissent? Quomodo igitur iumentis, pauperimis Apostolorum vestibus ornatus, pro equis utens ingrederis?

SCITIS fortasse cur ita intrare volueris? ut nos aperte doceret, bene, ac moderate humana felicitate uti. Fieri plerumq. solet, ut prosperi, ac multis affluentes diuitijs se totos felicitati suæ committant absq. moderatione, atq. temperantia. Comedunt quantum possunt, ludunt quæcunq. queunt comparere, quas possunt sibi vestes induunt, in voluptatibus, rebusq. inanibus magnos faciunt sumptus, ac sæpe etiam maiores, quam quos valeant illi sustinere. Inde fit, ut nonnulli, quanuis magnis, & opulentissimis possessionibus perfruenteribus, & adeo magnis, ut unico proventu annuo sexcenti homines alli possent, ipsis solis pro unico anno ne quaquam satis sint.

CON-

Continetur in sacris litteris, quondam dixisse Deum, inclyto duci Gedeoni, cum triginta millium hominum exercitu iter haberet. Loquere ad populum, & qui formidolosus, & timidus est reuertatur. Quo audito, ex triginta & duobus millibus viginti millia domum reuerterunt. Dixit Deus iterum. Adhuc populus multus est duc eos. ad aquas, & ibi probabo illos. Volebat enim Dominus videre, quem quisq. modum viuendi teneret. Peruenerunt itaq. ad aquam sitiētes, & ex decem millibus tercenti duntaxat, ut homines decet, temperate viuerunt, aquam manibus accipientes. Cæteri autem, flexo poplite bibebant, & bestiarum more proni ad bibendum se obiciebant. Ecce differentiam inter prudentes homines, & stultos, ut humanarum opum siti extinguenda, imprudens namq. ut homo, stultus, balluæ instar bibit, prudens ea solum, quæ sibi necessaria putat ex diuitijs, honoribus, & voluptatibus, magna cum moderatione accipit: multa ex eis Deo, pauperi, & ageno, cum opus est, relinquit. Stultus bibit intemperanter, se rebus omnibus penitus tradit, & plura si haberet, plura consumeret, ac dissiparet. Nulli honori parcat, nulla tam exquisita voluptas est, quam non appetat, nulla tam ampla possessio, quam non concupiscat, nihil deniq. aut egenti aut Deo relinquit.

TALIS profecto extitit auarus ille diues, qui, ut princeps purpurea induebatur veste, vescebatur quotidie splendidis & conquisitis cibis, tantumq. his rebus se tradebat, ut ne micæ quidem, quæ ex mensa decidebant mendico Laxaro impertire vellet: nō legitur in scriptura, eum recte aliquid, aut honeste inquam fecisse, cum tamen diuitiarum multum possideret. Hic pronus epotabat. Quot nunc putamus esse homines, huius in orbe similes, qui ornantur vestibus, ut principes, honoris, & delectationis causa sumptus faciunt, ut principes, nihil boni curant implicati suis voluptatibus, epulis, ludis, edificijs, ambulationibus, musica deniq. & omni genere oblectationum in his se multum exercent, in his tot dies noctesq. insumunt, in his totius vitæ cursum, libenter collocant, in his ab eo die, quo sunt in lucem suscepti, magna cum voluptate versantur. Sic tandem, cum moriuntur, quasi belluæ moriuntur, quia dum vixerunt semper se belluarum more habuerunt. Huiusmodi sunt, qui proni aquam bibunt, ut canes bibere solent.

*Luc. 16.
num. 19.*

NVM:

NVM ignoratis, quem locū ipsi homines apud Deū obtineāt? effeminatorū videlicet atq; otio disfluentū. Vnde ibi pręcipit Dominus Gedeoni, vt ipsos ab exercitu suo dimittat: & pręlium cum illis duntaxat tercentis ineat, qui vt homines moderatę biberant. Dicunt hi, qui in delectationibus, & indulgentia nutriti sunt, se reip. nobiles esse, & eius præsides, & propugnatores se esse iactant: Sic certe esse deberent, vt in quouis repentino hostium aduentu, & quoties ad manus & pugnam veniendum est, & cum teteris fidei nostrę catholicę hostibus, Turcis, Mauris, & hereticis, ceteros ipsi pręirent, primi arma caperent, primi bellū inciperent, primi cum hoste conflicerent, & in omnibus his semper primum locum occuparent, se deniq; omnium robustissimos ostenderent, & factores vocarent, aut opifices, qui consuendis vestibus, & opere faciundo occupantur. Sed quidem illi sunt, qui ad hec exequenda, minus apti censentur. Ita enim sunt delicijs assuefacti, atq; in tanta rerum omnium abundantia educati, vt vix vnus diei laborem perferre queant. Non possunt, nisi in tenuissimis lintheis, molliq; lecto quiescere, non crassis vescuntur cibis, sed varie conditis, exquisitis, suauissimis, & ad conuocandū facillimis. Nequeunt habitare nisi in amplis, & magnificis aulis, non possunt iter facere, nisi equo vehantur, si vero quęras ab ijs an possint in agro sub dio versari cū militum exercitu, & hoste recumbentes, & panem comedere bis coctum, & mucidum, aut turbidam, ac tepidam aquam bibere: Respondebunt, se id pręstare non posse, quod sane verum est, quia alūtur molliter in magnis delicijs: & pro ferreis chirotecis pulchras, & odoriferas gestant pro lorica, & arato clypeo bombice, & tela auro intertexta ornantur: & cum arma exercere deberent epulantur, ac debacchantur belluarum more, hi quidem non sunt rep. pręsidiū, sed perniciēs.

C V M vero illos, qui proni, & copiose potabant ab ea militia, Deus prohibuit, significauit, quam longe hi absint, & quam remoti sint ad hanc Christianam militiam, quam nos pręstitemur aduersus hostes illos, qui oculis cerni non possunt. Quemadmodum enim ipsi nulla sunt virtute, nulloq; robore muniti, ad corporis militiam exercendam, cum effeminata nutriant corpora: Sic etiam ad spirituale pręlium, nullam habent animi magnitudinem, cum pusillo, & angusto se gerant animo. Ac proinde sunt moribus inter omnes corruptissimi, & sic facile a Dęmone vincuntur, & ei se facillime submitunt. Portes autē sunt, vt faciant mala, in his, quę mun-

di

di sunt, superbia scilicet insolentia, procacitate, impietate, ignauia demum omnes, maxime vincunt, atq; superant.

Refert Aulus Gellius Epictetū philosophū vniuersam morum philosophiam his duobus verbis comprehendisse. Sustine, & abstine, hoc est sustine aduersa, & abstine a prosperitatibus, philosophia nāq; tradit, quo modo animi motus cohibendi sint, & quomodo etiam honestis actionibus nos exercere debeamus, ea vero quę animi motus expugnant prospera & aduersa fortune sunt, aduersa enim irascibilem partem, prospera aut concupiscibilem debellāt. Itcirco necessarium medium esse duxit virtutis studio, vt eo animo sit, vt & aduersis rebus resiliat, & in prosperis sibi tēperet. Alio autem eo magis erit vitij deditus, quo id pręstiterit negligētius.

HINC orta est illa sapientis ad Deum oratio in prouerbij. *Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar, vanitatem & verba mendacia longe fac a me: Mendacitatem, & diuitias ne dederis mihi, Tribue tamen victui meo necessaria, ne forte satiatu illiciat ad negandum, & dicam. Quis est Dominus? Rogat ne sibi diuitias largiatur, quod pauci, & raro postulant: Opes vero, & multi, & sæpe. Ratio vero qua impulsus Salomon hæc dixerit, ea est. Ne satiatu illiciatur ad negandum Deum. Hic ergo velut sapiens iudicat effectum prosperitatis esse allicere cor hominis, allectumq; inducere ad peccandum negando Deum. Et id manifeste experientia docet, vt cui prospere omnia fluant, suis actionibus negasse Deum videatur, & dixisse in corde suo, non est Deus. Sic enim viuunt, ac si Deus non esset, siquidē illum non timet, nec videtur credere iudicium vllum esse, aut rationem, cum sine iudicio, ac ratione viuunt, nec inferos esse credit, cum tam inconsideratē ad eos cursum dirigat. Nō cęlestia ac sempiterna bona spectat, cum ea caducis & perituris rebus posthabeat: nec tandem Deum sateri videtur, quem nec obseruat, nec diligit, nec reueretur, aut colit. Vsq; adeo a suis voluptatibus, & prosperis successibus videtur ille cęsus ad negandum Deum, videte nunc, quid efficiat in humanarum rerum vlu, cum quis nō curat prosperitati modum ponere.*

DICETIS fortasse si tot mala a diuitijs proficiuntur, melius est illis carere. Itaque idem est, sed non omnes capiunt verbum hoc saltem opus est, ab eis animum remotum esse. *Diu ita si affluant, noli te cor apponere.* Ait psalmista, et Dominus in euangelio. *Beati pauperes spiritu, id est, qui habent affectum purum ab omni immodera-*

Rrrr ta

Aul. gel. li.
17. c. 19.

Prou. 30.
num. 8.

15. 61. n. 11
Mat. 5. n. 3

ta dignitatu cupiditate, sic ut animu in illis non ponant. Hi enim, quanuis eas possideant, nō illis abutuntur, & inter homines triūphāt, Christū imitantes, ut potē qui prouidi ad aquā, & effusē nō bibant.

Talē se pręstitit sanctus pater Abrahā, qui cū multis opibus abū daret, quibus magno in honore, & indulgentia degere poterat, nō luit tñ in illis rebus suas spes collocare, vivebat tāquā peregrinus, qui regias domos ccelatis, & auratis tectis posset edificare, Distribuebat in pauperes, q̄ in voluptatibus, & in preciosa suppellectili, aut vestibus posset insumere, hic potū temperate sumebat, & non pronus, & immoderate potabāt, tāquam bellua.

Huius etiā similē se prebuit sanctissimus Iob, qui non canes, neq, accipitres, non equos alebat, Sed orbas parentibus, egētesq, viduas, & pauperes suis opibus sustentabat. Erat deniq, egenorū omniū per fugiū, q̄ ex eo ipso audire licet. Dixit enim, cū res postulauit. *Oculus fui cæco, & pes claudō, pater erā pauperū.* Non dicit, quod cæco dū cē prębebat, qui illū duceret, nec quod claudō baculū ministrabat, cui adhærescēs incederet, neq, quod in pauperē beneficus erat, sed cæco se fuisse oculū, & claudō pedē, & pauperi patrē. Ita enim exa cte & perfectē eorū defectū supplebat, ut oculos, & pedes ipsis carentibus restituere videretur. Egentiū ait se esse patrem, quia in eo egentes, non hominē piū, sed hominē patrē omnino experiebantur, æquē eis faciebat perinde ac filijs, eorūq, inopiā subleuabat, nō minus, quam si pater illis fuisset, non ut vos facitis, qui cæco duos ad summū dipondios erogatis, & claudō bene precanti inanem dimittitis. Ille vero tantū eis impertiebatur, ut illius potius filij viderētur, quā pauperes aut mēdici. Hic, hic prosperitate bene uti sciebat, erat ditissimus, & ut ait scriptura. *Erat vir ille magnus, inter omnes orientales,* potuissetq, oblectamentis, & voluptatibus se totū dedere. Sed noluit, ne pronus potū biberet, & a Deo improbaretur.

Preclarū exēplū habent ad imitandū in his duobus viris. sanctissimis diuites, & humanis opibus potentes, ut sclicitate sua tēperate ytantur, preclarior tñ in Christo Dño Dei filio, qui cū, sit splendor patris, & figura subitantię eius. Diues gloriosus, omnipotēs, & Deus ipse, & cū posset magnifica, ac cœlestia in terra palatia construere, noluit sibi, nec Domū, neq, habitationē aliquā cōparare, quo se reciperet, ita ut vere dicere posset. *Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autē hominis non habet, ubi caput suū reclinet.* Cūq, maiori auri pondere, quā venę ipsę producunt, potiri posset, adeo rebus omnibus voluit indigere, ut alieno pane biberet (si alienū ap-

Iob. 29. nu
mero. 15.

Iob. 1. n. 3

Luc. 9. nu
mero. 18.

pellandū est aliquid ex ijs, quę sunt ab eo creata) & cū hodie Hierosolymis triūphū esset acturus, currus, & equi, quibus vehitur sūt duo affelli, apparatus, arborū rami, ut discatis vos moderatos esse, & cū defectū, vestra prosperitate, & his rebus omnibus, quibus in vita fruimini, uti, ut postea in cœlis beatę, ac sempiternę vitę pręmij cumulatissimē afficiamini, &c.

CONCIO SECUNDA.

*Primus Discursus ostendit quam depreſſerit
Dei filius superbos homines humi-
litate sua, condemnans eos,
qui eius exemplo de
se nō humiliter
ſentiunt.
(.?)*

Thema. *Eccc Rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam.*
Matth. c. 21.

CVM Babylō illa vrbs celeberrima, in sinu pacis posita, magnā gloria, eximia potentia, florentissimis suis rebus, & prospero fortunę statu frueretur, referta nobilibus viris, diuitibus, & in magna indulgentia educatis, multū tēporis cōuiujs, musicę, ludis impendens, fortissimis muris circūdata, multis occupata oblectationibus, cū sūma deniq, rerū omniū in prosperitate esset, vidit Esaias propheta currū militarē, & potētē, quo duo inuicti principes vehebantur strenuo & confidēti animo, ut Babylōnē depopularētur, celebrata idola euerterēt, fortissima mœnia solo æquarēt, musica, instrumēta ex eorū manibus eriperēt, & cūctas facultates ē domibus exportarēt. Quod quidē in tāta admirationē rapuit prophetā, ut exclamare, & dicere inceperit. *Emarcuit cor meū, tenebra obſtupuerūt me, Babylō mihi dilecta posita est in miraculū.* Quid fieri pōt, ut prin-

cipes tam potantes reperientur, qui ita Babylonem illam tam miram, tam opulentam, tamq. potentem diripere, & excindere possent? tam cito decidit eius prestantia, & prostrata est eius potentia? sed & aliud multo maioris admirationis narratur nobis hodierno die, cum terrarum orbis factus esset Babylonie similis, cum homines pecuniam, honorem, indulgentiam, tanquam Deos colerent, cum magis lauticijs conuiuijs, arrogantia, & rebus caducis, in summa sua felicitate delectarentur, tandem vidit Zacharias propheta inuictissimum principem venientem ad urbem destruendam, reformatem omnes eius vanitates, solo etiam idola adæquantem. Multo tamen aliter quam vidit Esaias Cyrum, & Darium super Babylonem, ibi enim veniebant duo illi principes in curru falcato, magnis copijs, omnibus armis instructi, magna bellicarum rerum comparatione & apparatu. Hic autem Zacharias vidit hunc in assello sedentem magna animi submissione, & mansuetudine, & quanuis hoc modo veniret, affirmat tamē eū venire, ut excelsam hanc Babylonē disturbet, & ut ex ea cœlestem efficiat Hierusalē. Vidit ergo Zacharias, id quod nobis hodie refert in euangelio diuus Matthæus Apostolus. Afferit enim cœli principem triumphantē in gressum esse Hierusalem, & sedentem super asinam. Sed ne dubitemus hunc esse, quem vidit Zacharias, dicit, *hoc autem factū est, ut adimpleretur, quod dictum est per prophetam dicentem, dicite filie sion.*

SED videamus, si venit ad disturbandam Babylonem, & ad eius idola, & vanitates euertendas. Cur venit tam pauper, tam mansuetus, & humilis, & sine vlla magnificentia, aut belli apparatu. Vbi sunt militum exercitus? vbi sunt vallistæ, & colubrinæ? vbi hastæ, cæteraq. instrumenta bellica? Quomodo ineundum est prælium? species quidem non eius est, qui ad pugnandum, sed eius potius, qui ad pacem constituendam veniat, sed ista ipsa pax, bellum, & ista animi submitio, humanis rebus vastitatem infert. Deus enim his rebus vincit, quibus vincere non posse videtur. Iam meminisse debetis prodigiosa illius statuæ, quam alter Babylonis imperator vidit in somnijs, quæ cum ex quadruplici metallo durissimo confecta esset, auro scilicet argento, ferro, & ærelapis vnus ex montis culmine euulsus eam confregit, atq. comminuit. Non mons integer decidit, sed vnus dimittat ex monte lapis, isq. satis fuit ad eam comminuatam, atq. cōterendam, atq. adeo satis, ut referat scriptura. *Concreta sunt omnia, & redacta quasi in fauillam æstiva ære, quæ raptæ sunt à vento.* Quid tantum lapis vnus potuit efficere? Quæ erat statua

statua illa? ut ait propheta significabat quatuor imperia potentissima, quorum summa potestas, vno tamen solum lapidis ictu fracta omnino est, atq. labefacta. Non bellicis tormentis, aut sulphureo puluere percussa, sed vnus tantum lapidis ictu cecidit. Qualis igitur est lapis iste tam paruus, qui saxum non dicitur, & tam durus, ac potens, qui summa quatuor orbis terrarum imperia, ac dominatus sustulit, & extinxit? Sanctus Augustinus, & cum eo omnes sacri scriptores affirmant. vaticinium hoc manifeste dici de Christo. Domino quem scriptura petram nuncupat. *Petra autem erat Christus.* & ipse in hoc vigesimo primo capite diui Matthæi exponit. *fuit de se ipso locum illum, ex psalmo centesimo decimo septimo.* *Lapis, quem reprobauerunt edificantes, hic factus est in caput anguli.* Lapis hic, hic tam paruus specie, hic inquam, qui hodie tanta mansuetudine, & animi submissione ingreditur est ille, qui vniuersam hanc humanam Babylonem, vna cum eius magnificentia, & arrogantia depresit, euertit, atq. omnino prostrauit. Non videtis effectum hoc esse post Christum? nunquam homines aliquid de animi submissione cognouerunt, donec Christus suæ humilitatis exemplo subiecit. Postquam autem illi Deum ipsum obedientem, & factum humilem viderunt, eos grauitè magnæ suæ insolentiæ pudere cepit, & altissimum honoris idolum, à se inter alia multa erectum deturbare inceperunt.

NON perpenditis, quam multi viri sanctissimi extent in hac Christiana ecclesia, qui viuentes adhuc inter homines, & sapientissimi (& si sapientia inflare soleat sapientes) cum magna sapientia magnam coniunxerunt animi submissionem? Non animaduertitis quot diuites affluentes diuitijs multis (quanuis eos diuitiæ inaniter soleant offerre) magna animi humilitate mansuetum, & humilem Christum sequuti fuerint? Non videtis multos clarissimis parentibus & regia stirpe natos, qui (tamen si genere illustres sepe nimium sibi arrogant) se ipsos agnoscetes prostrauerunt prostratum, & humilem sanctissimum Dei filium contemplantes? Euoluite, quæso, Euangelistarum historias, & eos libros, in quibus sanctorum facta, & dicta continentur, quos omnes his rebus asperfos reperietis. Quis igitur eos reddidit humiles? Christus scilicet, omnium semper humillimus. Poterat quidem eos missis de cœlo fulminibus subijcere, atq. deprimerē, quod tamen diuino suo exemplo præstare voluit, quo triumphauit hodie de mundi vanitate, & asello vectus ingrediens, eos demisit, qui superbis equis, & laureato curru vehuntur.

Præclaram sane, atq; efficacissimam rationem inuenit, vt nos demitteret, atq; prosterneret, se ipsum summisisse, vt nostris animos superbia elatos frangeret, atq; deprimeret. Idonea profecto ratio est, cum nos nostre insolentia causa supplicio aliquo afficit. Potest enim Deus superbum quemuis hominem omnino depri- mere, eum in lecto dolore aliquo premens, aut febris afficiens, qua eius vita in magnum discrimen adducta se ipsum consideret, atq; agnoscat hominem esse, & breuiter in puluerem conuertendum, & audiat vocem dicentem sibi intus in corde. *Quid superbus terra, pulvis, & cinis?* Præstatio vero ratio est atq; multo efficacior, Deū ipsum humilem pro nobis, & abiectum videre, vt eius exēplo nos etiam supplices præbeamus, quam aut mortis multiplicis, aut pul- ueris, in quem conuertendi sumus, assidua contēplatio, longe enim mirabilius est, summam Dei potentiam humilem, & abiectam vi- dere, quam eum, qui expulsiue sit in sublime efferri: vnde non mi- rum si humilitas Dei deprimat & vincat superbiam nostram.

LITTERIS est proditum Alexandrum magnum Macedo- nia Regem saepe a suis adulatoribus Iouis filium esse appellatum. Accidit, vt quondam in prælio, sagitta grauius ille percussus fue- rit, cumq; magnum grauissimi vulneris dolorem sentiret, dixit adu- latoribus suis. Vos me, inquit, filium Dei saepe nuncupatis, hoc au- tem vulnus aperte demonstrat me, vt quemuis alium hominem esse, & mortalis hominis filium, eum vnius sagitte vulnus ab erro- re illo liberauit, summisit, atq; deprehsit. Nobis autem nulla est tā penetrabilis sagitta, quæ nos magis ad veram nostri cognitionem, & ad summisionem impellat, quam humilem, & summissam vide- re summi, & altissimi Dei magnitudinem. Cuius non frangat ani- mum, quanuis durum, & magna superbia elatum, cum videat se superbo, & pulcherrime ornato equo vehi, si Christum hodie in triumpho super asinum sedentem, intimo animo inciperet cōtem- plari. Quæ hominē bombicini vestibus ornatum non demitteret, cum aspiceret sanctissimum Dei filium, pauperrimis vestibus indu- tum in die triumpho sui laceratas, & erasas discipulorum vestes, pro- ornatu accipere?

Hebr. 12.
nu. 1.

VOLEBAT diuus Paulus Apostolus populi Hebraei animos confirmare, vt labores patienter ferrent, quibus sic est locutus. *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in autorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio susti- nuit crucem, confusione contempra.* Anselmus sic explicat proposito sibi,

sibi a turbis, gaudio dum vellent eum facere Regem, noluit illud suscipere, sed sustinuit postmodum crucem, & illusiones, & oppro- bria, contemnens omnem humanam verecundiam. Hinc igitur ef- ficiebat diuus Paulus, vt nos videntes quam libet animo omnes Christus labores amplectatur, eosdē etiam libentissime excipiamus. Idē argumētū efficitur de animi summisione: Cū enim ille se sum- missum, atq; humilem, ostenderit regnare, neglexerit, non est ratio ni consentaneum, vt nos regna, atq; imperia expectemus. Et si tot ille, tantasq; illusiones, contemptus, & opprobria, quæ summo cū dolore in cruce pertulit, parui duenda putauit, æquum est etiam vt nos cōtemptiones, atq; contumelias prorsus contēnamus. Hoc argumentum illud est, quo Christus Dominus, illo supremæ æce- næ die voluit discipulos suos convincere, vt se alij cum alijs sum- misse gererent, & inter se pedes lauarent. *Si ego, inquit, Dominus, & magister, laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes?* Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Nullum vnquam Aristoteles in suis topicis, neq; Tullius in arte di- cendi firmitus argumentum ad concludendum fecerunt. Tu Do- mine sanctissime, humilis, & ego superbus? Tu Deus, quem Se- raphin reuererentur in caelis, in terra abiectus iaces, atq; prostra- tus, & ego in ea obseruari ab omnibus, & magno honore affici cu- pio, qui sempiternis pœnis essem magis addicendus?

Ioann. 13.

SI vna duntaxat diui Francisci animi submissio, aut cuiusvis ex multis, qui se valde summisse gesserunt, satis est, vt eorum exēplo prosternamur, cū sint etiam homines similes nobis, quare nos nō subijciat, atq; prosternet sanctissimum Dei filium tam humilem, atq; summissum videre? Cum sit patri suo diuinitate æqualis? *humili- tati se Christus factus obediens, vsq; ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus ex altauit illum.* Demittite ergo vos, vt iniuriā patiamini, res caducas & vanas omnesq; falsæ gloriæ vmbra relin- quatis, & Deus vos etiam in excello, ac sublimi cælestis vitæ gra- du in perpetuum constituet, atq; collocabit, &c.

Secun-

*Secundus Discursus ostendit quan-
tum deceat primarios vi-
ros, & magnates
humilitas.*

(.?.)

Them. Dicite filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi mansue-
tus, & sedens super asinam, &c. *Matthæi. c. 2. 1.*

OSTENSI sunt Ioanni Apostolo honores summi, quibus Chri-
stus Dominus afficiebatur in cælis, præconiaque, & laudes,
que ibi in illum deferebantur, de numero vero laudantium
illum ait. *Erant numerus eorum, millia millium, dicentium voce magna,
dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutem, & diuinitatem, & sa-
pientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.*
Hunc illi honorem cæli cines tribuebant, multo vero maior à pa-
tre ei deferebatur honor, qui quidem illum ad dexteram suam in
excella & suprema sede locauit, atq; constituit super omnem prin-
cipatum, & potestatem: mirandum quidem est, quam sublimi indig-
nitate sit Christus Dominus in cælo constitutus, sed id mihi non
tantam affert admirationem, quantam eum hodie conspiciere tam
sumbissum, & humilem in terra cum eo die, quo sibi triumphandū
erat, sedens super asinam, ingrediatur Hierusalem. Tanta eum in
cælo gloria & maiestate potiri, est quidem illo dignissimum, maxi-
mè vero alienum ab eo esse videtur quidquid ad ignobilitatem,
& depressionem spectat. Num tibi Domine Iesu Cherubim alæ de-
erant super quas Hierosolymis triumphum agere posses? Cur ergo
tam infimo iumento sedens ingrederis? Quis princeps in toto
terrarum orbe non magno dedecori sibi esse putaret, sic alino ve-
ctum urbem aliquam intrare, id rustico homini, & egenti expedire
videbatur, at in te supernum, cælestem, atq; diuinum Deum qui
possunt ista conuenire?

RES-

RESPONDEAT sanctus Augustinus libro de catechizandis ru-
dibus, ut nos pariter catechizemur. Omnia bona terrena contemp-
nit homo Deus, ut contemnenda monstraret, & omnia terrena ma-
la sustinuit, quæ sustinenda præcipiebat, ut neq; in illis quæreretur
fœlicitas, neq; in ipsis infœlicitas timeretur. Natus enim de matre,
que quauis esset virgo, tamen fabro desponsata erat. Omnem triū-
phum carnalis nobilitatis extinxit, natus enim in ciuitate Bethleë,
quæ inter omnes ciuitates Iudææ, ita erat exigua, ut hodie villa ap-
pelleretur. Noluit quemquam de cuiusquam terrene ciuitatis subli-
mitate gloriari. Pauper enim factus est, cuius sunt omnia, & per quæ
omnia facta sunt, ne quisquam cum in eum crederet, de terrenis di-
uitijs auderet extolli. Noluit Rex ab hominibus fieri, quia humili-
tatis ostendebat viā miseris, quos ab eo superbia separauerat, quan-
uis sempiternum eius regnum vniuersa creatura testatur. Esuriuit,
qui omnes pascit, sitiuit per quem creatur omnis potus, ab itinere
terrestri fatigatus est, qui se ipsum nobis viam fecit in cælum: ve-
lut obmutuit, et obscuruit coram conuiciantibus, per quem mu-
tus loquutus est, & surdus audiuit: victus est, qui victos soluit:
flagellatus est, qui omnium flagella de hominum corporibus ex-
pulsit, denique crucifixus, qui tenuit cruciatus nostros, & mortuus:
qui mortuos suscitauit. Hæc Augustinus. Hoc igitur modo liben-
ter Deus super iumentum metropolitanam, & illustrem ingredi-
tur ciuitatem.

O quā insigne humilitatis exemplum præbet hoc in loco Chri-
stus Dominus omnibus primarijs, atq; excellentibus totius orbis
terrarum viris, qui adhuc in terra degentes se ad sidera quasi extolle-
re volunt, & puluis cū sint, supra lunam collocari cupiunt, videant
hi igitur quemadmodum Christus hodierno die summam animi
summissionem, humilitatem, & mansuetudinem doceat. Sed dolen-
dum plane est, quod tā parū ab illis ipsa exerceatur humilitas, sunt
illi ut plurimum elati adeo, atq; insolentes, ut satanae adiutores, aut
ministri potius, quam Christiani homines videantur. Nihil aliud
cogitant, quam ut ab omnibus obseruentur, & si principi Aman trās-
eunti non tribuat honorem Mardochæus, flectatq; corā eo genua,
statim ipsum Mardochæum cruci affigendum ea de causa putabit.
Illi sunt, qui illustres, ac singularem honoris titulos, vna cum præcla-
ris excellentiæ nominibus querunt, illi Deo nolente, illatas iniu-
rias magna cum crudelitate vindicant, quantunvis ipsam animam
in summum damnationis discrimen adducant, illi vniuersum orbē

SSSS

suis

fuis vanis rationibus perturbatū tenent, vt iā ceteri ad eorū imitatio-
tionē se non dubitent cōponere, preciosas vestes cōficere, domos
construere, aurea, vel argētea vasa cēlare, peristromatis parietes or-
nare & huiusmodi alia multa facere. Eorū autē inexhausta gloriæ
cupiditas omnes vincit conatus, actionesq; superat, accedite quæ
so ad aulas regias adite vrbes nobilissimas, videte ea loca, vbi forē
ses causæ aguntur, publicas scholas ingredimini, palatia, regiasq; do-
mos aspiciate, & aperte quæ dicimus cognoscetis. Hi certe non ma-
gis euangelicę Christi doctrinæ veritatē degustasse videntur, quā
aut Romani, cū nondū veritatis lumen aspexerant, aut Turcæ, qui
nunquam ad diuinę legis cognitionem peruenerunt.

Huius rei causa est, quia ipsi exultant honorē, & autoritatē, quę ip-
sorū generis antiquitati, statui muneribus, personisq; debetur, aliter
retineri nō posse, & ita se maxime extollūt, plurimiq; faciūt, & rem
omnē familiarē, ingeniū, tēpus, vitam, deniq; ipsam ad amplitudinē
suā, fulciendā, atq; sustentandā cōferunt. Et falluntur re vera, quia
humilitate potius honorē magis præfulciunt, quę apud Deū, & hō-
mines superbia, & animi elatione inminuunt.

Ecc. 3. n. 20
Aug. ibid.

Audite quid dicat Ecclesiasticus ad rē istā propositā. *Quāto mag-
nus es, humiliare in omnib; & corā Deo inuenies gratiā.* Textus autem
græcus sic habet, quāto magnus es tāto humiliare te. Vnde Aug. super
hec verba. Mensura humilitatis cuiq; ex mensura ipsius magnitudi-
nis data est, cui est periculosa superbia, quę amplius amplioribus in-
fidiatur, sed si aliquis princeps relicto, & neglecto periculo, de se hu-
militer sentiat, tunc is plurius est apud Deū. *Corā Deo* (inquit) *inue-
nies gratiā.* Superbus enim apud Deū non gratiā sed odiū, atq; sup-
pliciū inuenit, quauis omnū sit Angelorū supremus & aliter Luci-
fer: quę Deus propter sumā eius arrogantiam, quasi fulmē ex alto cœ-
lo demisit, & quemadmodū diuino conspectui multū odiosa super-
bia est, & gratiosa humilitas, idē etiā hominibus cōtingit, nullus est,
qui hominē superbia inflatū oculis non fugiat, quauis princeps il-
le sit. Nā superbus ceteros omnes cōtēnere velle videtur. Nemo in
est qui cōtēni velit, vnde multi hos odio prosequuntur, & male-
dictis lacessunt. Quare quo plurius fieri cupit, eo magis ab omnibus
se tanquā hominē singulari leuitate, iactatione, & insolentia abie-
ctum, atq; despectum videbit.

3. Re. c. 12

Scriptum est in tertio libro regum populum Israeliticum cum
se tribuitis a Salomone premi videret, eo mortuo petiuisse a Re-
ge Roboam eius filio, & successore, vt veltigalia ad rectam ratio-
nem

nem modūq; renocaret, qui illis superbissimū responsum reddidit.
Pater meus, inquit, aggrauauit iugum vestrum, ego autē addā iugo vestre:
pater meus cecidit vos flagellis, ego autē cecidm vos scorpionibus. Quo
tam acerbo, atq; insolenti responso ita omnis populus concitatus
est, vt ex duodecim tribubus, decem ab eo defecerint, & nouū Re-
gem eligentes nunquam amplius illi obedire voluerint. Quanto
melius ei fuisset, si eos humiliter, & mansuete tractauisset. Sed cum
eum tam superbū, & inhumanū experti sunt, ab eo se longe re-
mouerūt. Ecce quam iniquo animo homines ferant superbos & ar-
rogantes, licet reges sint. Sic igitur in conspectu Dei nullius precij
sunt huiusmodi arrogantes, sed omnium contemptissimi, humiles
vero illustres, atq; clarissimi habentur. Cum vir aliquis insignis
de se humiliter sentit, maioribus tūc ornāmētis afficitur, & decora-
tur. Haud satis pōderarequeo, quę splēdorē habeat humilitas, aut,
quo emblemate, & quibus quasi coloribus, nobilitatem perficiat, at
quę perpoliat, nullus rubeus color auream perinde picturam illu-
strat, quam animi submissio nobilitatem, atq; ita vir nobilis,
si se submisit gerat ab omnibus colitur, diligitur, atq; laudatur.

Præclare quidem id ipsum hodierno Euangelio comprobatur,
quis enim nobilior, aut superior Christo? non solum de eius diui-
nitate, sed etiam de humanitate loquor. Quis vnquam, aut sapien-
tia, aut miraculis faciendis fuit cum illo comparandus? fuit aliquis
in Israel, qui eius potentiam adæquaret? ij omnes, qui nulla decepti
perturbatione, sed sereno vultu, simpliciq; animo erant, eum excel-
sum, & magnum quiddam iudicabant clamantes. *Propheta magnus
surrexit in vobis.* Hunc etiam D. Ioannes Baptista adeo excelsū ef-
se testatur, atq; præstantem, vt ipse sibi videretur indignus, qui il-
lius corrigiam calceamenti solueret. At vero hic tam excelsus, &
magnus quam humiliter se gessit? Omissio nunc expendere quo-
modo natus in stabulo, & positus in præsepio, omitto quæ per
totius vitæ spatiū eximia humilitatis exempla præstitit. *Humiliatus
se tandem factus obediens vsq; ad mortem, mortem autē crucis.* Nul-
la ratione eius humilitas magis elucescere, aut maior fieri potuit,
sed in hac tanta animi summissione, quo pacto se gessit cum eo
Deus? Num pater æternus contumeliosum sibi esse existimauit,
eum habere filium? minime vero sed rem honestissimā, pulcher-
rimumq; duxit, in præsepio misit ad illum Angelorum choro,
qui summis eū laudibus ornarent, & maxima gloria afficerent, in
circumcisionis humilitate, seruatoris illi nomē imponit, in Baptis-
mate, dum supplex a Diuo Ioanne baptizaretur, aperiuntur cœli,

& vocem e cœlis emittit pater eius dicens. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, & in crucis laboribus, cum se summum gessisset, effecit pater eius omnipotens, ut vniuersę fere creaturę cuius honoris esset is, qui pateretur, testarentur.* Sol à se ipso deficiens quasi oculos clauderat, ne Christum pati cerneret, terra contremiscens, tanquam metu quodam tremebat, lapides, dum inter se conteruntur, veluti quando alicuius animus dolore summo disrumpitur, scindebatur. Velum templi cœcisum fuit ceu cum aliquis intimo animi sensu rumpit vestes in aduersa fortuna, mortui tandem excitantur, ut eius partes agant, quem viuentes contumeliosis merito afficiunt. Deniq, si humiliavit se factus obediens, usque ad mortem crucis, propterea exaltauit illum Deus, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Ecce quemadmodum ille, qui quanto maior fuit tanto magis humiliavit se in omnibus, coram Deo patre suo inuenit gratiam.

Apud homines etiam inuenit gratiam, quia quantunius se summus gereret, semel Regem illū constituere voluerunt, & quanuis hodierno die sedens super asinam exiguo ornatu pauperrimisque discipulis comitatus ingreditur, ei Hierosolymorum ciues obuii procedunt & ut inquit Euangelium nostrum, *plurima turba strabant vestimenta sua in via, alij autem cadebant ramos de arboribus, & sternerant in via, & turba, quę precedebant, & sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini.* Osanna in altissimis. Nunquam in aliquo Romanorum imperatorū triumpho, tam celebris, tamq, gloriosa facta acclamatio est. Plus auri, & argenti, plures rhedas, & ornamenta, magnificentiores apparatus illi quidē habere potuerunt: insignior vero laus, aut sublimior exaltatio nemini vnquam tributa est. Alij namq, humana, ac terrena, hic autem cœlesti, & perpetua gloria. Diuus Lucas planius explicans ea quę in hoc concursu dicebantur, ait eos acclamasse

Luc 19.
nam. 38.

Benedictus rex qui venit in nomine Domini: pax in cœlis, & gloria in excelsis. Non dicunt pax in terra & gloria in terra, sed in cœlo, in excelsis, excellior ergo gloria hæc, & sublimior exaltatio est.

VIDIT diuinus Ioannes Apostolus in Apocalypsi innumerā sanctorum multitudinem, qui albis vestibus induti, & palmas manibus gestantes coram Christo agno pro illis immolato assiscebant, cum ibi etiam esset Christus in sublimi dignitatis gradu constitutus. Hic autem cernimus multos homines, palmas ferentes coram Domino, eumq, summum venerantes, illic itaq, palmis in magna

maiestate colitur, hic etiam idem in summa humilitate obseruatur, ut aperte constet, nihil de authoritate, nihil de honore, nihil deniq, de gratia apud homines detrahi propter animi summissio nem. Possunt igitur magni, & excellentes viri præclarum hoc humilitatis exemplum addiscere, quod illis ostendit princeps hic magnus, & Deus sine vilo, neq, authoritatis, neq, honoris amittendi metu, quin potius credant maiorem apud Deum hominesq, gratiā, & gloriam se esse adepturos.

CONCIO TERTIA.

Primus discursus ostendit, quomodo iusti in hac vita despiciantur, & in cœlo plurimi fiant, &c.
(?)

Thema.

Sedens super asinam, & pullum filium subiugalis.
Matth. 21.

ALIENVM maxime videtur à Christi authoritate, eum hodie in asinis videre sedentem, & ab omnibus conspici Hierosolymam ingredientem. Ille, qui ascendit super Cherubim, & ambulat super pennas ventorum, quo modo nunc ascendit super asinam, & vehitur super pullum eius? hoc mysterij plurimum continet, & sanctorum omnium opinione hi duo asini, in quibus vectus hodie ingreditur Hierusalem, sunt imago, & effigies iustorum, quibus vehitur Christus, & quibus cum suis agit triumphos in cœlesti Hierusalem, nulla ex belluis est, quę magis ab omnibus despiciatur, aut maiorem sustineat laborem quam asinus, sic etiam cõtemnuntur iusti ab hominibus rebus humanis implicatis. Ab ijs inquam, qui vanitatem amant, & inanes dignitates, perituraq, bona appetunt, ab ipsis quidem maxime negliguntur, & molestia affiuntur.

Id quod affirmat David sibi quondam accidisse, *opprobrium*, inquit, *insipienti dedisti me*. Id est, ut ait Augustinus inter eos me vivere voluisti, qui amant vanitatem, & a quibus nunquam non iri deor. Hos appellat insipientes, quoniam illi sapientissimi sibi esse videantur, eosque stultos iudicant, qui suis nolunt vestigijs insistere. At quam aliter sentiant, eo die quo, ab errore hoc liberabuntur, ut in libro sapientie constat, itaque eos volunt nunc appellari sapientes, qui diuitias vndique cogerunt, qui dignitates obtinere conantur, qui summos honores sustinent, & in hac vita potentissimi sunt, & quos vident ista parui ducere, eos contemunt, atque insipientes iudicant, sed ipsi quidem merito stulti censentur, quia non perspicunt, quam parum humana omnia animo immortali prodesse possint, cum ex his funebre duntaxat linteam, ad corpus operiendum, & scelestis, quibus se inferis vanitatibus inquinaverunt, secum allaturi sint. Qui mare navigant, arbitrantur non se ad rupes, sed rupes ad ipsos trahi, & falluntur re vera. Nam ille immobilis in suo loco consistunt, ipsi vero mouentur, sic etiam hi de se ipsos alios iudicant, probos viros insanire, ac se sapientes, & sanæ mentis esse credunt. Pios in errore versari, & se omnia prudenter facere opinantur. Quod quidem multo aliter existimandum est, ipsi enim sunt, qui perpetuo errore ducuntur, alij vero ab omni sunt liberi errore. Horum quidem mens a sua sede dimota est. Piorum autem in se semper consistit de huiusmodi insipientibus ait David. *Opprobrium insipienti dedisti me*. Id est, quod tibi ego seruiam, ab illis irrideor.

I. Cor. 4.

num. 9.

Aug super

Psal. 38.

Ansel. ibi

SIC etiam diuus Paulus Apostolus, ut in hac re diu, multumque exercitat, de se ipso, & de alijs loquitur, dum scribit ad Corinthios. *Spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus*. sanctus Augustinus id est, Angelis laudantibus, & hominibus opprobrantibus, & cum se apertius explicaret ait diuus Paulus. *Tantum purgamenta huius mundi, facti sumus omnium perisphema usque*. Adhuc. Quem locum sic exponit diuus Anselmus. Purgamenta, id est, de quibus mundus inquinatur, & quibus abiectis purgetur, sicut domus purgatur sordibus, quæ de illa proijciuntur, & omnium perisphema id est adeo immundi, & inutiles vltibus, sicut purgamentum ferri, & corium pomi, ita Ansel. Aduertite, quæso quam parui habebatur ab illis sacri Apostoli, Dei electi, in quibus Paracleti, ac sanctissimi spiritus primitiæ repositæ erant. Hos quidem illi faciem, & sordes, pomorumque putamina iudicabant, quæ vos in sterquilinum eiecit, & hoc dicit usque, adhuc, id est semper. Perpetuo itaque, & maxime despiciebatur, cum

cum essent inter omnes præclarissimi. Hoc igitur est maximum humanæ vitæ infortunium, in qua turpia magni, præciosa vero omnia parui æstimantur illi famosi dicuntur, qui vanitatibus, & vitijs, sunt dediti, de quibus in prouerbijs dicitur. *Quæ via peruersa sunt, & infames gressus eorum*. Libidinosus, auarus, ambitiosus, & pessimus qualiscunque ille sit, is a Deo appellatur infamis, scilicet ex populi, & vrbis colluies, quos cum collegerit Deus, eos ad ignem æternum demittet. Hos tamen mundus veneratur, hos timet, hos denique diligit, iustos autem, quibus quasi gemmis preciosissimis Christi diadema exornatur, odio habent, derident, atque despiciunt.

Neque propterea Christi fideles animis cedere debent, quantumvis desertos, & contemptos se ab hominibus sentiant, quia in his maxime elucere debet Christianæ virtutis splendor, in contumelijs scilicet aspernandis, & contemptibus contemnendis. Hinc D. Paulus ait in omnibus exhibemus nos metipsos sicut Dei ministri, in multa patientia, in tribulationibus, & in ætate, & in carceribus, & in persequutionibus, & in ignominia, & in infamia, & in bonâ famâ, & in sedulo, & in veritate. Sicut qui ignoti & cogniti, quasi mortui, & quasi viuimus, ut castigati, & non mortificati, quasi viri, & quasi mulieres, & quasi liberi, & quasi serui. O quæ præclare suos instruit milites D. Paulus. Christiani exercitus dux, & imperator maximus, quando eos in iusticiæ armis fortiter munit, quæ, ut dicit D. Anselmus, sunt virtutes vitijs oppositæ, ut humilitas, inquit, deiiciat superbis, largitas extirpet auaritiâ, &c. a dextris, & a sinistris ut Anselmus interpretatur, a parte prosperorum, & a parte aduersorum, ut nec prosperis eleuamur, nec aduersis perturbemur. Per gloriam, & ignobilitatem. Id est, quando in gloria, & honore apud homines sumus, non inde extollamur, & quando nos iudicabunt esse ignobiles, & contemptibiles, non inde frangamur, & eodem modo agamus. Per infamiam, & bonam famam, id est si falso infamamur de aliquo crimine, vel si bonam famam habemus de religiosa conuersatione, utrumque æquanimiter ducamus, ut nos nec detrahentes deiiciant, nec laudantes extollant. Hæc Anselmus, hoc postulat Christiani hominis animus, ut in hostes irruamus, & salui, ac liberi ipsos vnde quæque deiicientes exeamus. Strenuo militi honestius est in acie cadere, quam fugere. Optimum sane his de rebus nobis exemplum præbuit Christus Dominus, qui ab alijs summis laudibus, ab alijs vero contumelijs, & turpissimis opprobrijs afficiebatur. Alij dicebant, quia bonus est, & alij clamabant non, sed seductor, & alij eum prophetam magnum appellabant, alij vero seductorem, alij Christum filium David, alij autem Samaritanum, &

Prou. 2. 14.

2. Cor. 6. nu. 4.

Vide Cassianum collatione. 6. cap. 10.

Ioan. 7.

& dæmonem habentem nuncupabant. Alij tantum putabant, ut diuinum illi cultum adhiberent, alij deniq; sic negligebant, ut piam illum execrarentur. Sed in his omnibus, qua se ratione gerebat? ea scilicet prudentia, & omni magnitudine, ut neque ex laudibus, & exultatione iucunditate capere, neque ex contumelijs, & contempu molestia aliqua affici fuerit visus, & veluti Imperator maximus nostræ disciplinæ ad pugnam instruebat nos, atque hortabatur, à dextris, & à sinistris per infamiam, & bonam famam, &c.

ANIMADVERTAT deinde Christianus miles, hos infamiae, despectionis, & persecutionis humanæ iactus interitum non afferre quod subtiliter adnotauit Diuus Augustinus exponens supra dicta Diui Pauli Apostoli verba, super psalmum quadragesimū octauum. *Quasi morientes, & ecce viuimus quasi tristes. semper autem gaudentes.* Tristitia, inquit, nostra quasi habet, gaudium vero nostrum non habet quasi, quia spes nostra certa est, quare tristitia nostra quasi, habet, quia sicut in somnis transit. Siquis somnium narrat addit quasi, quasi sedebat, quasi loquebar, quasi videbam, quasi disputabam, totum quasi, quoniam cum euigilauerit non inuenit, quod videbat, quasi thesaurum inueneram, ait mendicus. Si quasi non esset, mendicus non esset. Ita modo, qui ad lætutias seculares oculos aperiant, & corda claudunt, transit quasi eorum, & venit verum, ipsorum verum quasi, est tristitia, gaudium vero non est quasi. Non enim dicit Apostolus, quasi gaudentes, sepe autem tristes, aut quasi tristes, & quasi gaudentes. *Sed quasi tristes, sepe autem gaudentes. Quasi nihil habentes.* Nā ipsum nihil habere, Apostolis quasi nihil erat, & quasi nihil habebat, non tñ quasi, sed vere omnia possidebat. Hæc Aug. Hoc igitur omnes perpendere deberis, quid intersit, nos his contumelijs, despectionibusq; affici, & tanquam alimi ab hominibus reputari, quid mihi prodesse, aut nocere potest, quicquid facere, aut non efficere homines queant?

Eleganter quidē explicuit David, quā parū iusto nocere possint eiusmodi despectiones, & incommoda. *Sagittæ, inquit, paruulorum factæ sunt plagæ eorum, infirmatæ sunt contra eos lingue eorum.* Hæc Aug. de clarat de persecutione Iudeorum in Christū, ubi est illa (inquirens) seuitia, ubi est ille fremitus leonis populi rugientis, & dicentis. *erucifige?* ubi sunt insidie arcu tendentium? nonne sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum? nostis qualiter sagittas faciant de cānit infantis? sed quid feriunt, aut unde feriunt? quæ manus, aut quod telum? quæ arma, aut quæ mēbra? sagittæ infantium factæ sunt plagæ eorum.

psal. 63.
Aug. illud.

Cur ergo dicebat David sagittas esse infantium, quas illi in Christū contorserunt? Infantis sagittæ sunt, hunc cōprehendi, pugnis cōcidi, verberibus cædi, acutissimis spinis cōpungi, cruci affigi, & crudelissima morte multari? sunt profecto infantis sagittæ. Erāt enim tēporalia supplicia, & corporis damna, & quānis hæc omnia, si Christi personā spectemus, per se grauissima erant, nulla tñ esse videbatur æternis supplicijs cōparata, maiore enim cruciatū patitur vnus ex damnatis apud inferos, vel vno, ocularū nutu, quā pertulit humanæ salutis author in cruce per totū illud tēpus, quo ex illa pepēdit. Igitur si tā acerba supplicia, paruulorū sagittæ appellantur, quoniam nūcupadæ erūt parue istæ contēptiones vestre, quas vos ipsi toleratis?

SED huic rei aliam, etiam addite, si enim laborem quem iustus in hac vita diuino amore perpetitur, exiguus est, præmium, quod illi Deus comparauit, non exiguum est, sed maximum. Quod enim momentaneum est & leue tribulationis nostræ æternū gloria pōdus operatur in nobis. Ibi plurimæ stimaberis, ibi magnis, & honoris, & gloriæ præmijs afficeris. Quis igitur tantum boni negliget, ut tam paruū effugiat dolorem? quando vltus aluearium aliquod desert ab apibus pungi solet, sed non ideo vas dimittit, pluri enim facit mellis dulcedinem, quam aculeorum dolorem. Mē inuenisti frater in tribulationibus perferendis, ferunt apiculæ, linguæ scilicet malignantium, ut iumentum faciat opus illorū, & super te feres Dominum saluatorem. O magnum aluearium. Ne dimittas dulcedinē talem propter aculeos, memeto quæ superius diximus de Domino saluatore, qui proposuit sibi gaudium, ut ait D. paulus, *fuit enim crucem confusione contempta.* Gaudium proposuit sibi ad contemnendū cōfusionem, quale gaudium, & qualis est confusio ista? sanctus Anselmus, & sanctus Thomas. Gaudium inquit æternæ vitæ, confusione autem ipsius crucis esse dicunt. Erat enim, & dolore, & cōfusionē plena. Vnde, & inimici Christi dixerunt. *Morte turpissima condemnemus eum.* Sic igitur & tu fac similiter propone tibi gaudium felicitatis æternæ, & contemne contemptum.

QUOD si adhuc affectus opprobrijs, & contempu, desideras satis factionem honoris, expecta paululum, & ipsi, qui te contempserunt recantabunt tibi palidoniā. Audi quo modo omnes nos astare oportet ante tribunal Christi, ut iudicemur à Domino, stabunt iusti, & iniusti. *Sed iusti stabunt cum magna cōstantia aduersus eos, qui se angustauerunt.* Iniusti autem cum timore terribili ante eos dicentes.

2. Chor. 4.
num. 17.

ad. Heb. 12.
numero. 1.

S. Ans. ibi.
S. Tho. ibi.

Sapient. 2.

Sapient. 5.

Tute

Sapient. 5.

Hi sunt, quos habuimus in derisum, & in similitudinem improperi; nos in-
sensati, (iam vocem mutant, illos insensatos dicebant, se vero sensa-
tos, modo se insensatos vocant, cōcordantes iā voci Dauidis, appro-
brium insipienti dedisti me) nos insensati, aiunt, vitam illorum. astimaba-
mus insaniam, cum scilicet eos in deserta fugere, antra inhabitare,
herbarum radices comedere, squalore, niuore, & fame confici vi-
debamus. Sed ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter san-
ctos fors illorum est. Ecce quos stultos, & miseros appellabant, iam
filios Dei, & sanctos appellant. Ecce ibi frater tibi plene restitue-
tur honor, sustine modicum, quia tunc videbis, & afflues, & mirabi-
tur, & dilatabitur cor tuum. Et pro felicitate summa reputabis talia
pertulisse, lætaberis pro diebus, quibus te humiliauerunt, & annis,
quibus vidisti mala fruens per Domini gratiam gloria sempiterna.
Amen.

CONCIO QVARTA.

Primus Discursus, in quo explicatur, Chri-
stum Dominum nostra causa in ter-
ras descendisse, eiusque aduen-
tum magnas nobis v-
tilitates atul-
lisse &c.

(?)

Them.

Ecce Rex tuus venit tibi.
Mat. c. 21.

Lac. 7. 11. 9

A DEO mirabilis extitit hic Seruatoris nostri aduentus, de quo
in hodierni euangelij historia mentio fit, ut non solum per euā-
gelistam, sed etiam per sacrum vatem Zachariam prædictus, &
enuntiatus fuerit, et merito inculcandus, & repetendus erat nobis
quippe

quippe qui magnæ utilitatis esset nobis. At quid sibi vult, venit ti-
bi? Filiam Sion alloquitur propheta, in qua omnes Christianæ
religionis professores intelliguntur. Venit ergo nobis, sed
qua ratione nobis? quia pro nobis, & propter nos etenim pro-
pter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis,
& incarnatus, ac mortuus est, & propter nos etiam ad vitam rediit,
cœlumque conscendit, & sedet ad dexteram patris, ut ibi interpel-
let pro nobis tanquam aduocatus idem, qui & Saluator est noster.
Omnino ergo venit nobis, & nostra causa in terras descendit. Qua
propter ubi primum in hanc lucem editus, ac susceptus est, Ange-
lus pastoribus dixit. Ecce euangeliza vobis gaudium magnū, quod erit
omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator. vobis inquit, natus
est, quia vobis salutem, & medicinam attulit. Quod quidem multis
ante annis euangelicus Propheta prædixit. Parvulus, inquit, natus
est nobis, & filius datus est nobis, datus est nobis, dixit propheta qua lo-
quendi formulatus est ipse Christus in sacro Beati Ioānis euange-
lio cum ait. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret.
Vtrobique vocatur donatio. Non enim dixit Iesus, ut filium suum
vnigenitum mitteret, sed daret. Neq. Esaias filius missus, sed datus.
At quo pacto datur nobis? nam quod donatur in illius omnino ius
& potestatem deuenit, cui donatur, an ea ratione donatus est no-
bis filius Dei? ita sane nobis datus, nobis natus ex intacta virgine.
Nobis, inquit Beatus Bernardus, non sibi, non Angelis quo-
que, qui cum magnum habeant, parvulum non requirebant. Nobis
ergo natus, nobis datus, quia necessarius nobis, totus mihi datus &
totus in meos vsus expensus est. Magnum profecto Bernardus, sed
aliquid maius Apostolus asseruit. Dilexit, ait me, & tradidit semetip-
sam pro me. Vbi hanc non donationem, sed traditionem appellat.
Solent enim donationes fieri, quæ non statim ac factæ sunt, emo-
lumentum afferunt ei, cui ascribuntur, sed post plures dies, vel etiā
post mortem donatoris, Christus vero ita datus est nobis, ut non
solum post mortem, quæ viuis comparauit, nobis tradiderit, sed in
ortu, & in ipso suæ conceptionis exordio, Omnia enim, quæ effe-
cit, ac perpeusus est, atque etiam ea, quæ cogitatione comprehendit
æterno patri in nostrum commodum, & vtilitatem obtulit. Meri-
to ergo, optimoque iure tam vates, quam euangelista dixere. Ecce rex
tuus venit tibi.

SED iam explicandum est, quo pacto speciatim nobis venerit, &
& quæ nobis in huiusmodi traditione prestitit. Sane omnia nobis
Tunc 2 bona

bona tradidit. Qui enim proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Recte quidem hæc ab Apostolo dicta sunt, cum enim Deus bonorum omnium sit auctor, & Dominus, imo cum ipse sit omne bonum, non possunt non illo dato, omnia nobis bona donari.

At sigillatim hæc bona commemoremus, & quidem celestis ille nuncius, natus est, inquit, vobis saluator, in saluatorem igitur datus est nobis Deus, cui præclare consonat nostræ prophetæ testimonium dicentis. *Eccce rex tuus venit tibi iustus, & saluator, id est, iustificans, & saluans, ac capti ne tenebamur, ut saluatorem indigeremus.* Tenebamur sane, & dira tyrannide oppressi, illius subijciebamur seruituti, de quo ad Iob dictum est à Domino. *Non est super*

Iob. 4. n. 24. terram potestas, quæ compareretur ei qui factus est, ut nullum timeret. Miseranda quidem seruitus, quæ tam diro & crudeli tyranno exhibebatur adeoque, potenti, ut nullus in toto terrarum orbe reperiri posset, qui eam ab hominibus depelleret, *Quia non fugabis* (ait Dominus) *cum vis sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides funis, quasi stipulam attraxit malleum, & deridebat vibrantem hastam.* Quis nos

Iob. 44. nu. 19. Deus optime à crudelissimo & validissimo hoc hoste liberauit? Gratia Dei per Iesum Christum. *Eccce euangelizabo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis saluator, Christus Dominus, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, inquit Apostolus, & transfudit in regnum filij dilectionis sue.* De potestate tenebrarum, id est de potestate demonum, ait

Colos. 1. nu. 13. diuus Anselmus, qui dominabatur nobis, ne nos in nocte suæ damnationis sine fine possiderent. Neque prætermisum hoc est ab

Esai. 9. n. 4. Esaiâ, in eodem enim capite subiungit, *iugum oneris eius, & virgam humerorum, & scapulum exactoris eius superasti sicut in die Madian.*

Hiero. ibi. Quod interpretatur diuus Hieronymus in hunc modum, Tu Domine, atque saluator iugum oneris eius, hoc est, diaboli, qui grauissimo seruitutis iugo colla omnium deprimebat, ut virgam, qua percutiebat vniuersos, & peccata sibi, quasi quoddam tributum reddere compellebat, detraxisti de humeris eorum, & in abscondita manu sicut quondam sub Gedeone populo Israeli de Madianitis victoriam præbuiisti, hæc ille. Jam ergo iugum diaboli depulsum est, & nos liberati sumus, quapropter merito Angelus asseruit, *Eccce euangelizabo vobis gaudium magnum.*

Neque vero solum à Demonis tyrannide, sed etiam à peccati seruitute quæ durior, & acerbior est, nos humani generis vindex liberauit, in qua quidem misere deſeruntur ij, qui peccati labem contraxerunt

sunt, omnis enim, qui facit peccatum seruus est peccati. Gloriabantur iudei eo quod patrem haberent Abraham, at Christus Dominus docet nihil referre ex semine Abraham esse, si peccatum dominetur, nam qui peccat ex filio Abraham efficitur seruus peccati. *Et omnis, inquit, qui facit peccatum, siue ex infima, siue ex honesta familia natus, siue egētissimus, siue ditissimus, siue imperitus & ignarus siue sapiens, et prudens, seruus est peccati.* Tum quia vnum peccatum vi sua in aliud vehementer pertrahit, quod Apostolus regnare vocat. *Non regnet, inquit, peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentijs vestris.* Tum etiam, quia sicut seruus à Domino ligatur, catenæque vincitur, ne in fugam se dedat, sic peccatum hominem ligat, & quasi reuinctum astringit, ne fugiat, quem quidem solus Deus liberare potuit. Et in hoc præcipue nobis saluator extitit Iesus, quo circa Angelus Iosepho dixit. *Vocabis nomen eius Iesum, ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum.* Non à demonibus, inquit, sed a peccatis, quæ grauius, & vehementius hominum animos diuexant, ideo Angelus ait. *Eccce euangelizabo vobis gaudium magnum, quia scilicet datus est nobis in Saluatorem.* Qui sicut nos eripuit a potestate tenebrarum, ita & a seruitute peccatorum vindicauit, & in libertatem asseruit. Et ideo cum Christus Dominus dixisset. *Omnes qui faciunt peccatum, seruus est peccati,* subdit. *Si ergo si- lius vos liberauerit, vere liberi estis.* Illi enim qui in peccati sub seruitute sunt, licet naturali libertate fruatur, multisque dominentur, non sunt vere liberi, sed serui demonis, & peccati. Magnum ergo Dei in nos beneficium extat, cum nos à dira hac seruitute liberauit.

DICAMVS igitur. *Filia Sion ecce rex tuus venit tibi iustus, & saluator.* At quo pacto iustus, & saluator? Vos estis, ait Apostolus, in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia à Deo, iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Quod à diuo Bernardo sic explicatur. Factus est nobis Christus sapientia in prædicatione, iustitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in conuersatione, quam habuit cum peccatoribus redemptio in passione, quam iustinuit pro peccatoribus. Diuus vero Hieronymus. *Factus est nobis sapientia, iustitia, & sanctificatio, ut scilicet faceret nos sapientes, iustos, & sanctos.* Item B. Anselmus, factus est, inquit, nobis sapientia, ut eius participatione sapientes efficeremur, percipientes ab eo sensum prudentiæ, & iustitiæ, ut eius participatione iustificaremur, per opera virtutum, sanctificatio, ut nos sanctificaret in baptismo, faciens immunes a peccato, redemptio, ut nos redimeret, pro nobis se ipsum dando.

AT quis commemorando attinget omnia dona, quæ Christus Dominus nobis cælitus attulit? cum Salomon congratularetur sibi de sapientia, *Omnia*, inquit, *bona venerunt mihi pariter cum illa*. Ea dem nos verba potiori iure dicemus, nobis enim donatus est Christus, cum quo omnia nobis bona pariter venerunt, Libertas scilicet à Dæmone, & à peccato, salus & vita nostra, sapientia, iustitia, & iustificatio nostra, & bona cuncta, de quibus si placet aliqua prosequamur.

*Secundus discursus in quo, quod in primo fuerat inchoatum
absolvitur.*

(?)

Thema?

Ecce rex tuus venit tibi.

Matth. 21,

Iob. 7. n.

27.

Psal. 8. n.

5.

QUID est homo (quærit Iob à Deo) quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum. Magnificavit quidem hominem Deus, cum illum rerum omnium principem, & moderatorem effecit, apposuitq; vere erga eum cor suum, quia cum summo quodam amore prosequutus est. Huic rogationi, vel potius admirationi consonant illa Davidis verba. *Quid est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum? Minuisti eum paulominus ab Angelis, gloria, & honore coronasti eum, et constituisti eum, super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius, &c.* Plurimum sanè Deus homini tribuit de quo idem, quod de ipso Deo dictum est, quodammodo prædicare possumus, nempe Dominus universorum tu es, siquidem omnia subiecta sunt tibi. Sed hodierna die, excellentius, & præstantius donum illi datum esse audiimus, ei enim proponitur. *Ecce rex tuus venit tibi*. Tibi inquam donatus & traditus, ut in proximo discursu explicauimus. Et quidem in huiusmodi dono plus homini defertur, quam in omnibus alijs rebus, in hoc enim ipse rerum

rerum omnium effector donatur. Quapropter merito præmisit Propheta. *Exulta satis filia Sion quia ecce rex tuus venit tibi*. Exultatione enim, iucunditate, incredibiliq; lætitia dignum est eiusmodi donum, iure igitur optimo Deus optime admirabor, quia sic magnificas hominem, & apponis erga eum cor tuum, cum omnia sub pedibus eius subiecisti, minueras illum paulominus ab Angelis, sed postquam te illi humana natura indutum tradidisti, eum super naturam angelicam extulisti.

AT aliquod verbum in læto isto nuntio pertimescendum audio. *Ecce*, inquit vates, *rex tuus venit tibi*. Maiestas quidem, & auctoritas regia timorem hominum animis incutit, ipsumq; regis nomen molestum, & odiosum est pluribus, qui præ illius odio, & timore obijcient. Nolumus hanc regnare super nos, scimus enim, quia homo austerus est. Graue ergo, & molestū videtur illud verbum *Rex tuus*.

VT tamen omnis formido, & molestia depellatur procul, audite obsecro quid de nostro rege proferat Esaias cū de Christo Domino præmisisset. *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis*. Subiungit. *Et factus est principatus super humerum eius*. Id est regnū insigne potestatis suæ humero præfert (ut ait Tertulianus) & non aut capite diadema, aut manu sceptrum, O novum & inauditum regnandi modum! Exulta ergo, & lætare filia Sion, quia principatus eius non super humerum tuum, sed super humerum eius. Solent quidem Reges capiti suo diademata imponere, & principatū suū super subditorum humeros ponere, illis onera, sibi vero honores deferre. Secus autē fecit humani generis vindex, cæli, terræq; rex, ac moderator Deus, quippe qui honore, præmijs, atq; solatio nos afficit, se vero contumelijs, & laboribus obijcit. Posuit enim super humerum suum crucem suam, hæc namq; est insigne principatus illius, super nos autem gratiā, & merita sua in ipsa cruce acquisita. Factus est etiā principatus eius super humerum eius, quia nos super humeros suos tulit, & vero nos principatus eius sumus, cui promissum est à Deo: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam*. Huiusmodi principatum super humerum eius portasse indicat pastor ille, qui ovem inuentā imposuit gaudens super humeros suos. Rex igitur venit, sed pacificus, princeps quidem est, sed princeps pacis, iccirco non hinnienti, & feroci equo, sed miti, ac mansuetissimo animali insidens Hierosolymam ingreditur. Quocirca consulto subiungit propheta. *Ecce rex tuus venit tibi mansuetus*, Quæ vero hominibus attulerit, continuo subiūgam.

Esai. 9. n. 6

Tertu. lib. adu. iudeos

Psal. 2. nu. 8

Luc. 15 n.

57

Ac

AC primū vniuersum istud oppletū erat tenebris, tetraq; caligine circumfusū. Ecce tenebre opperiant terram, & caligo populos, inquit propheta, qua quidē cecitate cū caligarent homines, lapides, ligna animantiaq; rationis, & humanitatis expertia colebant, eaq; diuinis honoribus prosequēbatur. O offusam ac retrā caliginē, quā nec platoniorū Academijs, nec peripateticorū lyceū, nec stoicorū philosophia discutere potuit. Hi enim dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriā incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis, & quadrupedū & serpentium. Quod si sapientes ita cecutiēbant, in tantisq; erroribus versabantur, qua cecitate, quibus ve erroribus insipientes laborarēt. Misertus igitur Deus opt. max. cecitatis nostrā, misit splendidissimū quoddā lumē, quod luce, ac splendore suo tenebras omnes effugaret. Erat enim Christus Iesus splendor patris, & lux vera, qua illuminat omne hominē veniēte in hunc mundū, quā qui sequitur, non ambulat in tenebris. Quod etiā tanquā eximīū beneficiū prädixerat Esaias. Populus, inquit, qui sedebat in tenebris, vidit lucē magnā. Ambulantibus in regione vmbra mortis lux orta est eis. Zacharias itē gratias prae huiusmodi beneficio persoluens, ait. Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, & fecit redēptionē plebis suae, explicans vero quo pacto nos visitauerit. Per viscera inquit, misericordiae Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illuminare ijs, qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent, ad dirigēdos pedes nostros in viam pacis.

Deinde vehementi in nos ira antea incēdebat prae potēs Deus, peccata enim nostra diuiserant inter nos, & Deū nostrū, quod quidē ipsa nomina, quibus tunc nuncupabatur Deus, praeferebant. Appellabatur enim Deus exercitū, Deus vltionū, Deus zelotes, & omnipotens, atq; ita grauissimis supplicijs, acerbissimisq; poenis tunc homines afficiebat, modo aquarū eluione, modo etiā vehementissimis ignibus eorū oppida, & ciuitates euertens, quapropter prisca illa lex, lex timoris dicebatur, & qui ei obtemperabāt, serui vocabantur. At postquā venit plenitudo tēporis, misit Deus filiū suū, nō vt puniret homines, sed vt eos, qui sub lege erant, redimeret, non iracundū, & vltorē, sed mitē, & mansuetū. Ecce inquit, rex tuus venit tibi mansuetus. Qui patrē etiā suū mansuetū, & placatū reddit. Vt enim D. Paul. asserit. In eo cōplacuit omne plenitudinē inhabitare, & reconciliare omnia in ipsū pacificans per sanguinē crucis eius, siue quae in terris sunt, quae in caelis sunt. Et ne putaret aliquis ipsum semel duntaxat nostrā cū patrē aeterno amicitia coniunxisse, idē Apostolus scripsit.

Erat

Erat Deus in Christo mundum reconcilians sibi. Nō dicit, fuit, sed erat, quae vox indeterminatā significationē habet. Ac si diceret, semper reconciliat nos patri, semper eius merita perstāt, quae nos aeterno patri gratos, & amicos reddunt, atq; itcirco Christus Dñs tanquā iuge sacrificiū in sacro quotidie offertur, vt quotidie nos patri reconciliet.

Eā obrē seueris illis nominibus praetermissis, quibus Deus olim nuncupabatur, suauissimis iā appellatur nominibus. Non enim iā Deus vltionū, sed Deus consolationis, neq; Deus exercitū, sed pater misericordiarū nominatur. Lex itē nostra non lex timoris, sed amoris dicitur, & nos etiā non serui sed filij Dei nuncupamur, & Abba pater, iā apparuit arcus in nubibus celi, & recordatus est Dñs fēderis initi. Non est nobis pertimescendū diluuiū, neq; ignis deuorantis flāma, aut mors ipsa formidanda. Ego enim inquit Seruator noster Iesus) Veni, vt viā habeant, & abundantius habeant. Non equidē inficior aliquos mori, & infelicitē perire, sed non iā propter irā Dei, sed propter peccata sua, suiq; animi peruiaciam. Deus anim saepe clamat. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Quapropter si Dei animū spectemus, non erit difficile nos in eius gratiā, ac beneuolētiā, depositis offēnsionibus redire. Pro Christo, inquit, Apostolus, legatione fungimur, tanquā Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliamini Deo. Perpendite haec Apostoli verba, quae in hūc modū à D. Tho. explicātur, pro Christi legatione fungimur, idest, christi legati sumus, ab eo missi ad exhortandum pro Christo, idest, per viscera christi, pro amore christi, reconciliamini Deo. O suauissimū & dulcissimū verbū! Nos quidē qui diuinā maiestātē laesimus, nos inquā debebamus ad Deū legatos mittere, qui ab eo summis, & supplicibus precibus rogarent. Reconciliare Domine nobis, quippe qui nostris te sceleribus, atq; offēsis, ad iracundiā prouocauimus, & tuā in nos beneuolentiā, atq; amicitia dissoluimus. Sed cū iā aeternus Dei filius patrē placatū reddiderit nobis, nos hortatur Apostolus reconciliamini Deo.

Deficiet me tēpus enarrantē reliqua beneficia, quae per christū nobis praestita sunt, ipse enim pastor noster est, erat enim, ait B. Petrus, sicut oues errantes. sed conuersi estis nunc ad pastore, & episcopum animarū vestrarū, scilicet, Christū Dñm, quo circa iure illud Dauidis carmen vnusquisq; vsurpabit. Dñs pascit me, nihil mihi deerit. Deus enim est vigilantissimus pastor. Ego sum pastor bonus, ait, ego pascam oues meas, & ego eas accubare facia, dicit Dñs, quod perierat, requiram,

Vvvvv &

10. 10. 10

2 Corint.

(2.)

D. Thom.

162

10. 10. 10

Eccl. 34

112

& quod abiectū erat, reducā, & quod confractū fuerat alligabo, & quod in firmū fuerat, consolidabo, & quod pingue, & forte custodiā, & paschā illas in iudicio. Sane nihil aliud a vigilantissimo, & studiosissimo pasto, re requiri, aut desiderari potest.

Præterea quid nobis nō est Christus Iesus? Ego sum, via, veritas, & vita, ego alpha, & omega. Principiū scilicet, & finis omnis nostræ felicitatis, ipse pater noster, ipse omnia in nobis omnibus, ipsi gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Feria quinta in coena Domini.

salutatio.

SOLENT liberi lectū parentis iā iā morituri circumstare ab eoq; precibus, ac lachrymis benedictionē petere. Ille autē infelicissimus habetur, qui extremū sui parentis spiritū, gratamque illius benedictionem non excipit. Atq; ideo Esau vir alias agrestis, & asper, sciens primam sui patris benedictionem Iacob germano suo fuisse delatam irrugijt clamore magno, & consternatus ait. *Benedic etiā & mihi pater mi.* Hodie igitur Seruator, ac pater noster Iesus (hoc enim nomine illum euangelicus vates appellauit, morti proximus est expedit sane nos illi morienti adesse, & filiali quodam, atq; humili affectu sanctissimam eius benedictionem suppliciter rogare & obsecrare. Et vero Iacob ille, cuius modo memoriam feci, ideo parentis sui benedictionem obtinuit, quia matris suæ Rebecæ consilium sequutus est. Adeamus nos etiam suauissimam matrem nostram Mariam, ut eius ope, ac consilio extremam Seruatoris nostri benedictionem consequamur, ut gratiam item, atq; auxilium ab eo nobis impetret, quo celesti illius benedictione affecti, celestem eiusdem doctrinam non sine magno nostræ salutis comodo percipiamus. Quod quidem facilius assequemur, si angelicam Virgini salutationem recitauerimus.

Genes. 27.
nume. 34.
Es. 9. n. 8.

CON.

CONCIO PRIMA.

Primus Discursus in quo redduntur rationes, ob quas Christus Dominus solem nem pasche diem, ad mortem subeundam, elegerit.
(?)

Them.

Ante diem festum pasche, sciens Iesus, quia venit hora eius, ut transiret ex hoc mundo ad patrem, &c. Ioa. 13.

IN magnam sane admirationem rapior, cum audio grandiora, ac grauiora hodierni euangelij verba, magis tamen admiro, cū miram eorū significationem perpendo. Exorditur ergo hodierna euangelij historia in hunc modū. *Ante diē festū Pasche sciens Iesus quia venit hora eius.* Et quidē æquē vere posset dici, elegit Iesus horā suā, ac dicitur, sciens Iesus horā suā. Ut enim (Esaiā testāte) oblatus est Iesus, quia ipse voluit, ita etiam oblatus est tunc, quia tunc ipse voluit. Ideoq; S. Ioannes prius dixerat, *Quarebāt quidā cum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nōdum venerat hora eius.* Id est, quia nolebat, ut interpretatur. B. Aug. si enim, (inquit ipse) tua hora voluntas est tua, illius hora quæ est nisi voluntas sua? Tēpus expectare voluit, quo moreretur, quia tēpus expectare voluit, quo nasceretur. Hoc igitur ego valde admiro, nam si (ut alio loco idem Aug. asserit) omnia proprijs locis, & tēporibus Saluator gessit, cur mortem in diem paschæ reiecit? Hic enim dies ad lætitiā potius, & hilaritatem, quam ad mortem ac tristitiā aptus esse videtur, quo ergo in hac re Seruatoris nostri animus spectauit?

SANCTISSIMVS Leo cognomento magnus explicans, cur Iesus voluerit mortem in vrbe Hierosolyma oppetere, qui serui

Leos. ser. 1

(inquit) Epiphani.

D. Th. 3.
896 ar
5.

(inquit) suscepit formam, & non iudicare venerat, sed iudicari; Bethleem elegit Natiuitati, Hierosolymam passioni. Angelicus vero doctor clarius huius rei rationem reddit, conuenientissime, ait, Christus in Hierosalem passus est, quia hoc maxime conueniebat humilitati eius, scilicet, ut sicut turpissimum genus mortis elegit, ita etiam ad eius humilitatem pertinuit, quod in loco tam celebri confusionem pateretur.

Act. 2. n. 8

Esai.

Treno. 3.
nn. 30.

SOLENT homines iactare se de illustri patria, Christus vero, qui clarissimum humilitatis exemplum extitit, ignotam ciuitatem vilem, tuguriolum, ubi nasceretur elegit, solent item cum capite damnantur ob aliquod ab eis susceptum crimen, curare diligenter, eo mortis genere occumbere, quod nullam sibi, si fieri posset, ignominie notam inurat, quo circa malunt capita sibi amputari, quam e palo suspendi, & secreto, ac remotis arbitris occidi, quam in foro, omniumque conspectu interiri. At vero humani generis vindex, ut pote qui ignominiosissimam, & acerbissimam mortem nostra causa subire voluit, non solum ea pertulit in precipua, ac nobilissima Israelitarum urbe, sed in eo etiam die, in quo ad Hierosolymam confluebant complures viri cuiuscunque ordinis, generis, & nationis. Eo enim tunc ad pascha celebrandum concurrebant Parthi, Medi, Elamitæ, Romani, Iudæi, Profelyti, Cretes, & Arabes pluresque alij, quos diuus Lucas in actibus Apostolorum commemorat. Turpissima præterea morte condemnatus est, ut hac ratione summa quadam ignominia occideretur, maiusque, ac præstantius eximie humilitatis exemplum præberet. Videor mihi videre vatem Esaiam procul hæc intuentem, ac speculantem, & in huiusmodi verba prorumpentem. *Non est species ei, neque decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderauimus eum despectum ac nouissimum virorum, & quasi absconditus vultus eius, & despectus, unde nec reputauimus eum.* Semel atque iterum repetit propheta vocem illam, despectus, vocatque, Iesum nouissimum virorum, ut eius abiectio, nem, & contemptionem significet, quæ quidem tanta fuit, ut Iudæi non dubitauerint illi perditissimum, ac flagitiosissimum Barabbam antepone, & inter duos pendentes latrones eum crucifigere. Quæ grauiori ignominia, quo ve maiori dedecore notari potuit Iesus? De quo Ieremias etiam scripsit. *Delet percutiens se manum, sicut abitur opprobrii.* Vbi glossa aduertit, non dixisse prophetam, sustinebit opprobria, sed saturabitur opprobrijs. Multitudinem

dinem inquit, opprobriorum, auide se suscepisse declarat, quia ex auditate satietas surgit. A deo igitur si tiebat seruator noster ignominias, & opprobria, ut ad hanc sitim explendam, conuulsis opprobrijs, & contumelijs in ipsa mortis perpeffione voluerit onerari, quo circa in omnibus rebus se contumeliose tractari passus est, capitur enim tanquam latro. *Tanquam ad latronem inquit, existis cum gladijs, & fustibus comprehendere me.* Multa item ei obijciuntur pro bra, colaphis cæditur, pugnis contunditur, sputis sedatur, spinarum coronatione quadam redimitur, & iudæi velabant faciem eius, & percutientes arundine caput eius dicebant. *Prophetiza nobis quis est, qui te percussit.* Et ut sacer etiam Euangelista refert, multis alijs modis blasphemabant eum, ac denique, ignominiosissima illum morte affecerunt in amplissima, & celeberrima ipsorum urbe, & in solemni festoque, Paschatis die, quo magna hominum frequentia Hierosolymam adibat, & hoc sibi vult sacer Euangelista cum ait. *Anno diei festum Pasche, &c.*

NOBIS autem, vel ut melius dicam diuinus amor horum opprobriorum causa extitit. Nam cum sic dilexit suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Nostri enim causa ignominiosissimam mortem & maledicto plenam sustinuit, quia asserit B. Paulus. *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum, quia scriptum est, maledictus omnis, qui pendet in ligno, ut in gentes benedictio Abraham fieret in Christo Iesu, a quo maledictio legis nos Christus liberauit.* Vbi B. Chrysostomus, perinde, inquit, fecit Christus, ac si morti adiudicatus quopiam, alius insons illius damnati vice sponte mori volens eripiat illum sic & Christus cum non esset obnoxius execrationi transgressionis, hanc in se recepit pro omnibus, ut omnes liberaret ab ea, & sicut mortuus eos, quibus moriendum erat, exemit à morte, ita & execratione in se recepta, ab execratione liberauit. Hæc ille.

O summum Dei in homines beneficium æterna quidem grati animi recordatione dignissimum! simulauit quidem regius ille vates se insanum esse, cum in curia Regis Geth versans, in magno vitæ periculo se se constitutum esse vidit quod quidem magnam ei ignominiam intulit, id tamen præstitit ut vitam suam rueretur. Quocirca plura quidem humani generis seruator pertulit & maiori se dedecore obiecit, quippe qui insanus, ac plane demens in Herodis curia haberi voluit, non quidem ut suam, sed ut nostram tueretur vitam, cuius gratia suam ipse perdere non dubitauit.

Galat. 3.
num. 13.

Chrys.

2. Reg. 21.
num. 8.

Cum

1. Reg. 17
num. 24.
1. Reg. 18
num. 6,

CVM immanem illum gigantem, quem ad exprobandum Israhel ascendisse dicebant, David interfecit, tanti fecerunt illi præclarum hoc Davidis factum, ut cum ille reuertetetur, percussus Philisteo, (sacrarum litterarum verbis utitur) & ferret caput eius in Hierusalem, & resse sunt mulieres de vniuersis vrribus Israel cantantes chorosq; ducentes in occursum Saul Regis, in tympanis letitia, & in sistris, & præcinebant mulieres ludentes, atq; dicentes, percussit Saul mille, & David de cem millia. Magnum profecto Davidis in illos beneficium extitit, cum ab eis opprobrium illud abstulit, sed longe præstantiorem gratiam à Deo optimo, & maximo accepimus cum ipse nos è contumeliosa Dæmonis seruitute, qua maxime premebamur, in honorificentissimam filiorum Dei libertatem vendicauit. Præterea illo tam præclaro facto nihil de Davidis gloria, vel laude detractum est, neq; aliquam ille suæ dignitatis iacturam fecit, sed multum potius sibi decoris, ac dignitatis adiunxit. Christus vero, ut opprobrium, quo vexabamur, à nobis amoueret, factus est ipse opprobrium hominum, & abiectio plebis, factusq; est pro nobis maledictum, ut nos liberaret à maledicto.

Exod. 15
num. 1.

CVM præpotens Deus Aegyptios illos, qui à tergo Israelitas insequabantur, in aquam merfit, gratis animis præcinebant Israelitis. Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum, & ascensorem proiecit in mare. At maiores gratia sunt nobis Deo maximo agendæ, qui non gloriose, sed contumeliose quidem, hoc est, cum magna suæ dignitatis iactura nos ab ignominiosissima dæmonis seruitute liberauerit. Te, summe, ac gloriose Deus te inquam seraphice mentes pro summo hoc in homines beneficio summis laudibus efferant, & eximiam hanc despicientiam, tuiq; animi submissionem prædicent. Ac eo tempore quo perditissimi homines te conuicijs, maledictis, & contumelijs consectantur. Angelici ordines maxima te prædicatione extollant, illudq; carmen usurpent. Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth, &c.

Exod.

Secundus discursus, ostendit quantum sit Iesu Christi in homines beneficium, ipsum per tot, tantosq; labores, ad eternum suum patrem commigrasse nostra causa.

(?)

Thema.

Sciens Iesus, quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem.

Ioann. 12.

BREVITER quidem perstringit diuus Ioannes scriptor hunc seruatoris nostri transitum, & quasi præteries de illo loquitur, cum maturam ille considerationem requirat, in eo siquidem immortalis Deus flagella, spinas, cruciatus, mortemq; acerbissimam pertulit, quo circa diuina sponsa noluit hunc sponsi sui transitum leuiter attingi, sed illum considerate, attentoq; animo expendendum censet. Ecce, inquit, iste venit saliens in montibus transiliens colles. Similis est dilectus meus caprea, hinnuloq; ceruorum. Ecce ait, id est, considera, perspice diligenter, ac diu cum tuo animo cogita Christi Domini saltus à cælo in terram, à patre ad homines, & rursus à terra in cælum, & ab hominibus usq; ad patrem, in montibus, per præruptos asperosq; accessus, nimirum per flagella, irrisiones, cruciatus, ac crucem.

Cant. 2. n.
8.

Perpendamus igitur nos, & acri, atq; attento animo intueamur, cur redemptor difficilem viam, & ut ita dicam, transitum tot difficultatibus, atq; incòmodis plenè suscepit, cum potuerit expeditum, iucundum, facilemque decurrere. Translatus est Enoch in paradysum, Angelorum, diuinarumq; metuum manibus. At Christo dño nō Angelorum, sed durissimi ligni brachia ministrarūt. Deinde curr' igne cælestis ad Eliam miss' est, in quo honorificentissime etiā eodē vect' est, seruatori autē

Gen. 5. n.
23.

4. Reg. 2.
num. 2.

Gen. 14.

autem nostro non currus, non quadrigæ, non essedum aliquod magnificentum, & celeste, sed abiecta, ignominiosaquæ crucis rheda defertur, qua in suum ipse paradisum transferatur. Præterea cum Israelitæ mare rubrū ingressi sunt aditum illis Deus aperuit, quo pedo sicco incolumes transierunt. In hoc vero Iesu Christi transitu, non facilis ei aditus aperitur, neq; sicco ille pede, sed maris rubri sanguine madente, transit ex hoc mūdo ad patrē, Cur ergo, Deus optime Cū facilē, ac suauē aditū lēuīs tuis patefeceris, difficilē, atq; asperam viam suscepisti? Ferendum ne est (Iesu bone) flagitiosos homines sicco pede ad terram promissionis pergere, te vero sāguineis aquis pene obrutum ad promissionis terram remeare? Illos saluos, & incolumes in via illa euasisse, & Pharaonis furore adeo liberos extitisse, vt ne vulnus quidē aliquod exceperint, te aut ita sauciū, ac vulneratū ex hoc transitu prodijisse, vt à planta pedis vsq; ad verticē capitis nulla in te sanitas reperiatur? Mirandus sanē Seruatoris nostri transitus!

Exod. 34.
numero. 6.3. Reg. 19
nume. 13

VIDIT profecto illum Moyſes coram se tranſeuntem, ea tamen gloria, ac maiestate circumſuſum, vt admiratus Moyſes exclamauerit. *Dominator Domine Deus, miſericors, & clemens, patiens, ac multa miſerationis, ac verax, &c.* Vidit etiam eundem prætereuntem Eliā, & tantam præ se tunc magnitudinem, maiestatemq; ferebat, (transibat enim Dominus subuertens montes, & contereſſens petras) vt Eliā tanto ſplendore, atq; amplitudine obſtupefaſtus, pallio vultū ſuum operuerit. In hodierno vero transitu nihil eiſmodi cernitur, nullum ſplendorem, magnitudinem, aut maiestatem perſpicimus ſed probra, conuicia, contumelias, maledicta, aliaq; huiusmodi, quibus afficitur Dei filius. Cur igitur, immortalis Deus, difficilem hāc viā ſuſcepisti?

Eſa. 53. nu
mero. 4.

AT huius rei cauſam non obſcure reddit Euangelista, cum ait. *Cum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in ſine dilexit eos.* Chriſti enim erga nos amor facilem, ac iucundum gradum nobis aperuit, & difficilem, atq; asperam viam ſibi comparauit. Flagella quidem, & cruciatus nobis erant perferendi, quos ille noſtra cauſa libenti animo ſuſtinet. Vere (ait propheta) *languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.* Diſciplina pacis noſtre ſuper eū, & linore eius ſanati ſumus. O miram Dei erga homines charitatem! O beneficiū ſummis prædicandum laudibus, & æterna grati animi memoria cõlendum!

MA:

MAXIMO ritu, ſolenniſq; ceremonia celebrabatur olim paſcha illud, quod apud Iudæos appellabatur phaſe, id eſt, tranſitus Domini, vt ipſe ſacræ litteræ declarant in libro exodi, vbi cum explicatur, cur magna illa celebritate agnus paſchalis comedendus eſſet, dicitur. *Eſt enim phaſe id eſt tranſitus Domini, & tranſiboper terram* *Aegypti nocte illa percutiam ego, omnem primogenitum in terra Aegypti ab homine, vsq; ad pecus.* Tunc etiam hoc mandatum enuntiatum eſt Israelitis. *Erit ſanguis vobis in ſignum in adibus in quibus eritis, & videbo ſanguinem, & tranſibo vos,* & hac ratione vocatus eſt ille dies paſcha. Quapropter B. Hieronymus ait. Paſcha, quod Hebraice dicitur peſach, non a paſſione, vt plerique arbitrantur, ſed a tranſitu nominatur, eo quod exterminator videns ſanguinem in foribus Iſraelitarum pertranſiſſit, nec percufferit eos. Hæc Hier. Itaq; illius paſchæ celebritas inſtituta eſt, eo quod ſaluis perſiſtentibus Iſraelitis Aegyptij ab Angēlo percutiente occiſi ſunt. Quāto ergo potiori iure debemus nos paſcha, ac phaſe noſtrum ſolenni ritu, ſummaque religione celebrare, in quo non alicuius agniculi ſanguine, ſed ipſius immortalis Dei cruore, ac vita, ab immaniſſimo humani generis hoſte abducti, atq; erepti ſumus.

Exod. 11.
nume. 11.Epiſt. ad ſa
beolan.Exod. 15.
nume. 1.

Celebris etiam fuit apud Hebræos tranſitus ille maris rubri, de quo in præcedenti diſcurſu mentionem fecimus, cuius gratia immortales immortalī Deo gratias Hebræi illi reddiderunt. *Cantemus inquit, Domino, glorioſe enim magnificatus eſt, equum & aſcenſorem proiecit in mare. Iſte Deus meus, & glorificabo eum.* Sed præſtantius quidem, & illuſtrius beneficium in hodierno tranſitu ab ipſo Deo accepimus, in illo enim nullo labore, aut deſatigatione affectus eſt Deus, in hoc aut plurimos, eoſq; maximos labores pertulit. In illo ſubmerſit Deus Aegyptios in aquas maris, & Iſraelitis aditum ad terram promiſſionis pperuit, in hoc autem nos ad celeſtē patriā duxit & in ſuum ſanctiſſimum ſanguinem hominū ſcelera demerſit.

SED perpendite, obſecro, acerbiffimā hanc Seruatoris noſtri necem, tot iniurijs cruciatibus, tormentiſq; coniunctam, non mortem, crucem, aut vehementiſſimum aliquem dolorem, ſed quendā tranſitum à ſacro euangelista nuncupari, quam etiam Chriſtus Dominus iucundis gratiſq; nominibus appellat. *Vado, inquit, ad eum, qui miſit me, & alibi, ſi exaltatus fuero à terra.* Non dixit, ſi crucifixus fuero, ſi acerbiffima morte interemptus: Sed magna verborum ſuaui-

Xxxxx

ſuaui-

suauitate vitur cum mortem sibi subeundam prädicit, exaltationem eam vocans ex quo summam illius in hominum genus charitatem facile cognoscemus. Hec est enim amoris vis, atq. natura, vt quos labores patitur, etiam si grauissimi sint, leues, ac faciles esse putet, vt in amore illo Iacobi erga Rachelem clare perspicitur.

QVOD cum ita sit, exiguus profecto, ac pene nullus est. noster erga Deum amor, cum eius causa nullum laborem ferre, nullam ve difficultatem superare volumus, & leuia, ac facilia suorum præceptorum, & consiliorum onera grauissima nobis esse conquerimur. Considerate, quæso, hunc seruatoris nostri transitum, doloris, atq. acerbis plenum, perspicite animo, quas in eo difficultates Christus Dominus superauerit, quos labores pertulerit, quas verborum contumelias, ac perditorum hominum conuicia subierit, quot deniq. grauissima tormenta, immanissimosq. cruciatus æquo animo tolerauerit, quibus attente cogitatis, ingentem, ac fortem animum suscipite, ad quoscunque labores Christi causa sustinendos, vt imitantes eum, qui per cruciatus, ac mortem ad patrem transijt, ad ipsum etiam nos æternum patrem, cœlestemquē eius beatitudinem commigremus.

CONCIO PRIMA.

Primus Discursus explicat, cur Seruator noster acerbissimæ suæ mortis tempus horam suam appellauerit.
(. ? .)

Them.

Ante diem festum Pasche sciens Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Ioan. 13.

Salutatio **M**AXIMVS FAVOR ille fuit Dei Domini erga Ezechielem, cū illi manifestauit gloriosum suum ingressum in domum

num suam, qui adeo illustris fuit, vt scriptura dicat. *Terra resplendet à maiestate eius.* Excellentior tamen fauor nobis confertur à Deo qui vocamur, non ad videndum ingressum, sed egressum filij sui & transitum ex hoc mundo ad patrem. Tanta quidem gloria decoratum, quanta ignominia circumfufum Mirabilius autem multo est Deum in cruce morientem videre, quam splendentem in templo suo. Splendor enim recte decet eū, qui splendor est patris æterni, at morte turpissima, in patibulo crucis vitam finire, alienū valde videbatur à maiestate diuina, ad huiusmodi ergo spectaculum inuitamur, vt digne & vtiliter interlimus, diuinam imploremus opē. Cum Christus Dominus inhumane à Iudæis caperetur, hæc illis obiecit. *Cum, quorūdie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarū.* Quid igitur cause esse poterit, ob quam in hoc loco, hora inimicorum Christi dicatur ea, in qua ipse Christus cruciatibus ac morti traditur. In hodierno vero euangelio hora Iesu à sacro euangelista nominetur? Et qui dem merito iudæorum hora videbatur nuncupanda, in ea siquidē magnopere illi delectati sunt, & ingenti lætitia affecti, eo quod innocētissimū Iesum, quē ipsi capitali odio prosequēbatur, turpissima morte interficiendū curabant. At, qua ratione idem tempus hora Christi dicitur, cum in eo tot ille contumelias cruciatus, grauissimæq. tormenta pertulerit?

Mirabatur Deus Israeli supplicium à Chaldæis inferendū. *Conturbetur, aiebat. Omnes habitatores terra, quia venit dies Domini,* id est, dies ultionis, atq. vindictæ, vt interpretatur B Hiero. Iure etenim dies Domini appellatur ille, in quo ipse de hostibus supplicium, ac vindictam sumit, atq. iecircovltimus ille diuini iuditij dies, in quo præpotens Deus se iniuriarum vindicem præbebit, & flagitiosos homines æternæ morti, perpetuisq. cruciatibus addicet, dies Dñi à sacris vitibus appellatur. Ille vero dies, in quo acerbissima ipse tormenta mortēq. ignominiosissimam subit, quo pacto hora eius dicitur? Merito quidem dies Domini nuncupatur ille, in quo humani generis vindex, morte, peccato, dæmone, inferisq. deuictis, confractis inferarum sedium vestibulis, claustris, atq. repagulis, nudatisq. principibus tenebrarum, spolijs, & manubijs onustus, ad hanc vitam, lucemq. redijt immortalis, & miserijs mortalis vitæ reiectis è squallore ad purpuram, ex infamia ad gloriam, ex summa deniquē tristitia ad summam quandam lætiam, gloriamquē gloriosissimā reuixit. Atq. ideo Ecclesia quasi tripudians incredibili gaudio,

de gloriosa Christi resurrectione suscepto, sæpius illā vocem usurpat. *Hec dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* Multo inquam lætissimus iste dies, qui tantam Christo Domino gloriā, ac lætitiā attulit, dies Domini appellatur. At quo iure hodiernā lucem vel ut melius dicam, tristissimam hanc noctem, in qua Christus Iesus in squalore, ac tristitia iacens, opprobrijs obiectus, virgatum plagis deformatus, indignissima nece damnatur, quo inquam iure horam Domini nominabimus?

MVLTIS sane de causis hodierna dies Christi Domini hora nūcupatur. Primū enim ea vniuscuiusq; hora dici potest, in qua ille magni alicuius desiderij compos euadit. Hac ratione dictum est iudæis, ut paulo altius diximus. *Hec est hora vestra*, quia in ea fecerūt satis desiderio, quo multis ante diebus tenebantur, capiendi, & occidendi Iesum. Eadem ratione hæc dies dicitur hora Iesu, quia vehementius desiderabat seruatur noster crucem, mortemq; subire, quam iudæi illi vitam adimere. *Baptismo*, inquit Iesus, *habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsq; dum perficiatur.* Vbi Euthymius sic loquitur. Baptisma, quod est per sanguinem dicit sui occisionem, tanquam nostri purificationem, & coarctor (inquit) & veluti anxius sum propter tarditatem. Ac si diceret, adeo ardēter desidero mortem hominum causa oppetere, ut præ desiderij magnitudine coarctetur. Cum idem Christus de vltima, ac paschali cœna verba faceret. *Desiderio*, inquit, *desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.* Id est, valde, ac vehementer desiderauī hanc cœnam. Quod quidem ideo Christum dixisse censeo, quia augustissimum eucharistiæ sacramentum tūc esset institutum. Sed maiore in modum miror, cum illam dicentem audio. *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsq; dum perficiatur.* Magnum ab illo in nos beneficium extitit, cum in sacra illa mensa, sacroq; conuiuio se nobis sumendum dedit, sed ingens quidem beneficium fuit tormentū, ignominiosissimūq; supplicium sustinere se in cruce nostra causa, nūmolandū adeo libentero ferre, ut præ illius mortis desiderio coarctaretur.

DEINDE illum diem Domini dicimus appellandum, in quo ille de suis hostibus vindictam sumit, iuxta illud Iohannis. *Veniet dies Domini* id est, dies vltionis. Quod cum ita sit, merito Christi horā dicemus eam, in qua ipse cruciatus, ac mortem subiit, in ea enim de immanissimis suis hostibus, nimirum de peccato, morte, ac dæmone

dæmone vindictam sumpsit. In ea destructum est peccatum. Hic quippe fuit fructus mortis Christi, ut auferatur iniquitas, in hoc item certamine mors victa, superataq; discessit. *O mors, ero mors tua.* Dæmon a suo imperio deiectus, ac disturbatus, quia nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi ei ieiectur foras.

GLORIOSA sane Christo Domino hora nobis etiam honorifica summæque dignitatis. Si enim in illa Christus Iesus suos hostes deuicit, ac profligauit, in ea etiam nos è nostrorum hostium potestate, de seruitute liberati sumus. & in iucundissimam libertatem asserti. Peccatum etenim non nocebat Deo, sed nobis, mors item nos ipsos vita priuabat, immortalem vero Deum interficere non poterat. Dæmon deniq; grauissimum nobis inferebat bellum, Deo autem non item. Faxit Deus optimus Maximus, ut victoriam hanc à Christo Domino partam feliciter prosequamur, ne iterum mortis, peccati, aut Dæmonis seruituti subijciamur.

POSTREMO, ea dicitur esse hora alicuius, in qua ille singulari aliqua lætitiā affectus gaudet vehementerq; lætatur, & quia seruatur noster in hac suæ mortis die summo quodam gaudio perfusus est, illa sua hora merito nūcupatur. *Egredimini*, inquit, *Salomon, & videre filia Sion Regem Salomonē in diademate, quo corona-* Cant. 3.
rit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis sui. num. 11.
In quem locum ita loquitur D. Bernardus. O regem, o diadema, mater siquidem Synagoga non matrem sane se exhibens, sed no ueram regem nostrum corona spinea coronauit. Hæc ille. At, cur diem lætitiæ cordis sui appellat eum, in quo Christus spinarum corona redimitus est, morteq; turpissima interemptus? & qui dem D. Paulus diem lachrymarum appellauit illum. *Qui in diebus,* inquit, *carnis suæ preces, supplicationesq; ad eum qui posuit illum saluum facere à morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reuerentia.* Si ergo cum clamore valido tunc lachrymatus est Iesus, quo pacto eum Salomon diem lætitiæ cordis sui voca- Ad Ephes. 5. n. 7.
uit? Lachrymarum, & tristitiæ potius quam lætitiæ dies nūcupan- Simile.
dus videbatur, sed lachrymæ comitabantur lætitiā, & lætitiā si-
mulest coniuncta cum lachrymis, sicut pluuia aliquando solis cla-
ritatem, atq; splendorem comitatur. Sic etiam quauis sanctissi-
mum Christi corpus flagellis, cruciatibus ac doloribus vexatum,
tristitiā, luctum, ac mærorem præferret, præcipuo tamen gau-
dio

dio eius animus perfundebatur, cum ea tormenta humane salutis causa suscepta esse perspiceret. Magnum profecto bonum in salute hominum situm est, cum in ea comparanda tam grauissima tormenta, acerbissimosq. cruciatus libenter Christus Dominus sustinuerit, & horum laborum tolerantiam vocauerit horam suam, alias nunc rationes videamus.

Secundus discursus in quo, id quod in proximo fuerat inchoatum, absolvitur.

(?)

Thema.

Hora eius. Ioan. 13.

CVM sanctissima virgo in nuptijs Cana Galilee a Christo Domino petijt, vt vinum inuitatis suppeditaret. Respondit ei Ioan. 2. 4. Nondum venit hora mea. Et vero illam vocat horam suam, in qua insigne illud miraculum, quo illustrius suum nomen reddere tur, erat editurus. Hæc videtur Diui Chrysostomi expositio. Chrys. ho. 1. in Ioan. qui ita in ea verba scripsit. Nondum venit hora mea, quia oportet indigentes rogent, vt miraculum vniuersis appareat. Sic etiam in hodierno euangelio tempus mortis, & tormentorum horam suam appellat, in ea siquidem clarius, & gloriosius suum nomen effecit, quamuis enim eo die eorum iniurijs, contumelijs, & opprobrijs obiectus fuerit qui illudentes ei dicebant. Si filius Dei est, de se cadat de cruce. Vbi qui deitatis templum Dei, &c. Et extremam crucis ignominiam subierit, atque inter duos latrones pendens animam efflauerit, multum tamen sibi gloriæ, ac dignitatis adiunxit. Atque ideo diuinus Ioannes vidimus, inquit, gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre plenum gratiæ, & veritatis. Quæ verba diuus Chrysostomus sic interpretatur. Vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti a patre. Quasi diceret. Vidimus gloriam,

nam, qualem deceat vnigenitum, & dilectissimum Dei filium. Sicut qui Regem aliquando preciosissimo cultu ornatum, preciosisque vndique fulgentem lapillis conspicati, alijs speciem illam, ac maiestatem enarrare volunt, purpureum florem, gemmarum magnitudinem, auratos currus, & solium altantium oculos nimio fulgore perstringens, pro viribus enarrant. Cum vero his & alijs collectis cultum, & maiestatem verbis comprehendisse sibi non videantur, adiunt. Quid multis opus est, vno verbo dicam, quasi Rex, ita hic euangelista quasi vnigeniti inquit, ad gloriæ maiestatem, & incomparabilem excellentiam significandam. Hæc ille. At, inquiramus, si placet, in quo nam manifestata est hæc gloria quasi vnigeniti a patre. An cum ipse æterni patris filius eo decore, gloria, ac lumine in monte Tabor circumfusus est, vt splenduerit facies eius sicut sol, & vestimenta eius facta fuerint alba sicut nix? An in sanandis diuinitus ægris, mortuis ad vitam reuocandis, alijsque miraculis efficiendis? Audite, obsecro, beatum Chrysostomum superiorem explanationem prosequentem. Non admiramur Christum duntaxat miraculorum gratia, sed & passionis etiam, cum scilicet, affixus est cruci, flagellis, & alapis cæsus, & sputus ab ijs, de quibus tam bene merebatur. Si quidem in ijs, quæ probrij, & ignominie plena esse videbantur, Dei filius clarissimus apparuit. Et hoc Ioannes gloriam appellauit.

Chrys. ibi

NEQVE vero solus beatus Ioannes mortem, crucem, & contumelias Christi gloriam appellauit, sed etiam ipsemet Christus Iesus. Cum enim iam proximus esset extremis suis tormentis, suæque ignominiosissimæ morti, subleuatis oculis in cælum, dixit. Pater venit hora, clarifica filium tuum, vt filius tuus clarificet te. Vbi Ioan. 17. D. Chrysostomus exclamat in hunc modum. Quid Domine dicis? ad crucem cum latronibus, & prædonibus ducendus, maledictorumque, necem subiturus, deinde & conspuendus, & virgis percutiendus es, & alapis, & istam vocas gloriam? ita miratur ille, sed merito sane gloria nuncupatur, restat tamen considerandum, cur gloria in sacris litteris dicatur, id quod apud homines ignominia, & opprobrium appellatur.

Duplicem

Duplicem huius rei rationem reddit Chrysostomus in duobus locis proxime à me citatis, & prima quidem, quæ in primo loco asseritur, hæc est, quia immensæ virtutis fuit huiusmodi pati, tunc enim mors abolita est, maledictum periit, dæmones confusi sunt, & de his triumphatū est. Hæc ille, & merito, si enim magna est imperatoris laus, magnaq; ducis hostes prælio vincere, eorūq; copias fundere ac profligare, maxima profecto Christo Domino gloriæ, & dignitatis accessio facta est, cum victoriam de peccato, morte, ac dæmone gloriosissimè reportauit. Quapropter Beatus etiam Paulus Christi mortem, ac crucem ipsius triumphum appellat. Et vos (inquit scribens ad Colosenses) cum mortui essetis delictis, conuiuificauit cum illo (scilicet Deus cum Christo) donans vobis omnia delicta, delens quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & spolians principatus, & potestates, reduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Triumphus ergo, & victoria dicitur, quæ in cruce comparata est, quo circa Ecclesia illud carmen merito modulatur Pange lingua gloriosi prælium certaminis, & super crucis trophæum dic triumphum nobilem, qualiter redemptor orbis immolatus vice-

Colo. 2. n.
15.

Chr. ho. 3.
ad Eph. 4.

Esaia. 53.
numer. 7.
Esaia. 53.
numer. 5.

SECVNDA vero ratio, quæ à D. Chrysostomo (qui copiosè nobis materiâ in hoc discursu superaddidit) adducitur ad explicandū cur Christi mors, & passio gloriosa dicatur, hæc est. Quia pro dilectis patiebatur Iesus omnia illa, quæ passus est. Ac si diceret, gloriosum atq; honorificum esse amanti vinci, mori, ac pati pro eo, quem summo amore complectitur. Neq; verò honestum, aut honorificum est, si vel inuitus, vel turpis lucri gratia incommoda, vel labores perferas, honestissimum tamen, & perhonorificum est ultro se laboribus, pro aliorū salute, & incolumitate dedere. In hoc enim elucet maxime illius amor, & bonitas, qui labores illos perpetitur. Hoc igitur modo Seruator noster moritur, & grauissima tormenta patitur. Non enim inuitus se morti tradit, quia euangelico propheta testante. Oblatus est, quia ipse voluit. Neque mortem, & cruciatum, quos ille pertulit, ad suum quæstum, & vtilitatem reuocauit, sed omnes in hominum commodum retulit. ipse inquit Esaia, vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina paci nostræ super eum, & linore eius sanati sumus. Quæ ergo via potuit humani generis vindex suam gloriâ apud homines illustriorem facere, nisi ea, quam suscepit, cum eximium suum erga homines

næs illustriorem facere, nisi ea, quam suscepit, cum eximium suum erga homines amorem moriendo manifestauit? Fateor equidè tunc suæ maiestatis splendorem aliquomodo obscuratum fuisse, & aliquid de illius magnitudine, quodammodo esse detractum, sed ex eo illustrior, & gloriosior apparuit. Vt enim aulici, & elegantes iuvenes, cum thoraci auro intexto, vel acu elegantissime depicto vestem aliquam superponunt, solent eam vel scissuris secare, vel ab illa aliqua frustula detrudere, non quidem ut eam deperdant, sed potius ut serici thoracis elegantia, ac pulchritudo magis elucescat. Sic etiâ cum hominum Seruator Iesus in morte exinanitus est, & ictibus, ac vulneribus caesus occubuit, quasi detractum est aliquid de maiestate sua, sub quâ cum diuinus eius amor, ac bonitas quodammodo laterent, ea illico apparuerunt, & mirum ex se miserunt splendorem. Per foramen enim corporis, ait, D. Bernardus, patet arcanum cordis, sicq; Christi dignitas, ac bonitas illustrior, & clarior facta, omnium se oculis conspiciendam præbuit. Quod videtur idemmet Christus significasse, cum ait. Ego si exaltatus fuero à terra omnia traham ad me ipsum. Quod quidem tunc effectum est, cum in morte sua immensam sui animi charitatem, ac bonitatem ostendit. Preterea, sicut exaltatus, (inquit Iesus) Moyses serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat sed habeat vitam æternam. Vtrobique, crucem, & mortem suam exaltationem vocat, in ea si quidem magnâ sui nominis exaltationem consequutus est.

Simile.

Ioan. 12.

Ioan. 3. numer. 14.

Exod. 14.

numer. 4.

Dignitatem, & gloriâ comparabat sibi olim apud homines præpotens Deus, ex eo quod grauiter in homines animaduertenter, glorificabor, inquit in Pharaone, & in omni exercitu eius, scientq; Aegyptij, quia ego sum Dominus. At tunc glorificatus est, quoniam Pharaonem, eiusque exercitum in aquas demersit, nunc vero præstantiori quodammodo gloriâ sibi, & dignitatem adiunxit, cum in suo preciosissimo sanguine omnes suos hostes obruit.

VOLVIT immortalis Deus nomen suum apud Israelitas gloriosius reddere, cum Regem Assur, qui eos persequabatur, grauiter puniuit. Propter hoc, inquit, sciet populus meus nomen meum in die illa. Si ergo Maximus Deus honorem sibi comparat, eo quod acerbis supplicio regem illum afficiat, ut populum suum tueatur, præcipua profecto gloria dignus erit, eo quod ipse acerbissimis flagellis, grauissimoque supplicio multetur, ut

Esaia. 52.

numer. 5.

Yyyyy omnia

omniū hominū salutem, vitamq, defendat, si ex illo magna laude; summoq, amore dignus est, nonne & propter hoc etiam magna eū laude, summoq, amore prosequemur?

Deut. 32. CVM vellet Moyses Israelē ad Dei cultum, amoremq, exci-
numer. 11. tare, proposuit illi maximum illud beneficium, quod à Deo opti-
mo, & maximo in vasta, ac deserta solitudine acceperat. Inuenit, in-
quit, eum in terra deserta, in loco horroris, & vasta solitudinis, circum-
duxit eum, & docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi sui, sicut aquila
prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas
suas & assumpsit eum, atq, portauit in humeris suis. Præclarum sane, &
magnum Dei in Israelē beneficium, sed maius, atq, excellentius
est illud, quod in hodierna die Christianum populum ab humani
generis vindice, ac Seruatore accepisse fatemur, potior enim iure
opponitur nobis id, quod Israelitis olim obiectum est, nos etenim
custodiuit Deus quasi pupillam oculi sui. Tunc aliquid tanquam
pupillam oculi custodimus, ac diligimus, cum brachium ictibus
objicimus, ne oculus aliqua ex parte lædatur. Hac quidem ratione
nos Deus optimus tutatus est, cum enim diuinę iustitię ictus iam
iam capita nostra peteret, brachium suum immortalis Deus obie-
cit percutiendum, cum æternum suum filium cruci, morti, tradi-
dit. Filius enim dicitur æterni Patris brachium, quia sicut nos bra-
chio operamur, sic, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est ni-
hil. Beatissima etiam virgo in celebri illo cantico ait. *Fecit potentia
in brachio suo*, id est, in filio. Hoc igitur brachium obiecit summus
Deus flagellis, vulneribus, reliquisq, tormentis, ne ea homines fe-
rissent, vitaq, priuarent. Qua propter merito, ac iure optimo dice-
mus, custodiuit nos Deus ut pupillam oculi sui. Deinde dixit Moy-
ses. *Et portauit eum in humeris suis*. Sed maius Dei in nos extat bene-
ficio, qui nostra causa grauissimam crucem suis humeris porta-
uit, mortemq, acerbissimam sustinuit. Quod si beneficiū illud lau-
de, grataq, recordatione digum extitit, hoc sane, quo hodierna die
afficimur, maximam laudem, æternamq, grati animi memoriam à
nobis exiger meritisimē.

Deut. 4. MAGNOPERE admiratus est Moyses, cum vidit Dominum
descendentem in montem Sinay, nebula, & igne circumdatum, ful-
gura, & tonitrua emittentem, & humana voce cū hominibus agen-
tem, & dicebat Moyses ad populum Israel. *Interroga de diebus anti-
quis, qui fuerunt ante te, ex die quo creauit Deus hominem super terram
à summo celo vsq, ad summum eius, si facta est huiusmodi res, aut vnquā*

cognitum est, ut audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ig-
nis, sicut tu audisti, & vidisti. At in quas voces Moyses erumperit, si
Deum nostra causa cruci affixum cerneret in quantā raperetur ad
mirationē, si eū non in maiestate, & splendore descendentē, sed in
humilitate, & squalore iacentē intueretur? O immensam, & ineffa-
bilē, Dei optimi bonitatem! O amorem erga homines incredibile!
Celi enarrant gloriam Dei, dixit regius vates. Sed taceāt illi, & obmu-
tescant modo, hanc enim gloriam, quam præpotens Deus in hac
sue mortis hora manifestauit, melius prædicabunt Ipse, flagella,
cruciatu, reliqua, tormenta, quæ ipse benignissimus Deus nostri
causa perpeßus est. Ex qua quidem gloria huiusmodi doloribus, ac
tormentis parta, magna nobis gratia, æternaque beatitudo proma-
nauit.

ps. 18. n. 2

CONCIO TERTIA.

Primus Discursus agit de maximo illo amore,
quem Christus Iesus erga homi-
nes ostendit, cum iam
ad vitæ exitum
vocaretur.

(.?.)

Thema. Cum dilexisset suos, qui erant in mundo,
in finem dilexit eos.
Ioan. 13.

NON VNA, & eadem est sanctorum Patrum sententia in
explicando verbo illo, in finem, Beatus enim Augustinus
sic explicat in finem, id est in Christum, finis enim legis Chri-
stus est ad iustitiam omni credenti, ut ait Apostolus ad Romanos. 10.

Aug. tte.

ss. in. 104

Yyyyy 2 Alij

Chrys. ho.
69. in 10.
Euth. The.
Cyr. hic

Alij vero sic interpretantur, in finem, id est usque ad in finem vitæ, non quia Christus post vitam non dilexerit suos, sed quia ad mortem ipsam amare non destitit, exhibendo tunc maiora dilectionis argumenta diuus vero Chrysostomus, Euthymius, & Theophylactus, quibus videtur assentiri B. Cyrillus, hanc expositionem sequuntur. in finem dilexit eos, id est, vehementer dilexit eos, ita ut illa particula, in finem, explicet amoris quantitatem, dignitatem, atque præstantiam, in finem, scilicet amoris produxit Christus amorem suum erga suos, ita ut nihil ille prætermiserit, quod vehementem amantem deceret. In hac enim nocte & proximo die sequenti vehementiam, & magnitudinem amoris demonstrauit, quia maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.

Malach. 1.
num. 1.

Quinq, mille annos Deus optimus Maximus insumpsit, ut in eis suam omnipotentiam, sapientiam, miramque, providentiam hominibus ostenderet, ad ostendendam vero sui amoris vim, atque præstantiam, supremum suæ vitæ diem elegit. In quo ea opera præstitit, ut eo duntaxat die magis amorem suum erga homines ostenderit, quam antea in quinq, millium annorum spatio suam omnipotentiam, sapientiam, vel providentiam manifestasset. Sunt enim præstantissima, et nullis antea sæculis audita ea opera, quibus hodierna die Deus optimus immensam suam charitatem ostendit. Dixit quondam Deus Israelitis. Dilexi vos. At illi, in quo dilexisti nos? quibus respondit Deus. Nonne frater erat Esau Iacob, & dilexi Iacob, Esau autem odio habui, & posui montes eius in solitudinem, & hereditatem eius in dracones deserti. Ac si diceret, in hoc perspicietis, familiam Iacob, ex qua vos nati estis, à me maxime diligi, secus vero illam, quæ ab Esau ortum habet scilicet Idumæos, nimirum istos a Chaldeis deuastari patior, vos vero tueor, studiosissimeque, defendo, & aliquando vos etiam à Chaldeis capti estis, & in seruitutem abducti, reieci quidem à vobis seruitutis iugum quo Idumæi adhuc miserè premuntur, & in charissimæ patriæ libertatem vindicaui. Ex hac ergo libertate, in quam Israelitæ diuino beneficio asserti sunt, voluit Deus suum erga illos amorem cognosci, potiori tamen iure hæc eadem nobis verba ab ipso Deo proponuntur, nempe. Dilexi vos. Quod si & nos etiam ab eo interrogemus, in quo dilexisti nos? Respondebit sane Nonne vestra causa grauissima tormenta sustinui, acerbissimamque, mortem subiui, ut à vobis durum Chaldeorum

dæorum, id est, dæmonum iugum auerterem, & à peccati seruitute in iucundissimam libertatem asserere? Quod clarius mei amoris argumentum requiritis? quod aliud maius beneficium desiderari vnamquam à vobis potuit? sed amor quidem a quo huiusmodi beneficium profectum est, præcipue considerari, attentiorque, animo cogitari debet.

Can. 3.
num. 2.

FERGVLVM fecit sibi rex Salomon de lignis Libani, columnas eius scilicet argenteas, reclinatorium aureum, & ascensum purpureum. Sed in medio perpulchrius, & preciosius emblemata collocavit, quia media, charitate construit. Sic etiam eximie, quædam virtutes hodierna luce in Christo Domino splendent, nimirum humilitas, tolerantia, mansuetudo, aliæque huiusmodi, sed illius charitas quæ in medio cordis sedem habet, præcipua quadam ratione micat, ac splendet.

Exod. 28.
num. 15.

INDVEBATVR olim summus sacerdos preciosissimis vestibus, aureisq, tintinabulis, & malis punicis ornabatur. Rationale tamen, quod supra pectus pendebat omnium ad se oculos reuocabat, quippe quod splendentibus micabat gemmis, & nitidissimo quodam carbunculo maxime fulgebat. Omnia quæ Seruatori nostro in sunt preciosa, quidem exillunt, maximiq, valoris, amor vero qui in ipsius pectore ardet, ac micat, cæterarum rerum splendidissimus, ac preciosissimus est.

VIDI I diuus Ioannes Christum Iesum præcinctum ad mamillas zona aurea. Discinctus erat quondam præpotens Deus, quapropter non vno, & eodem modo se cum hominibus gerebat. nunc enim supplicij, nunc vero præmijs eos affliciebat, modo illis minas, modo autem promissa dabat, iam se illis ultorem, iam vero misericordem præbebat. At in lege gratia aureo se præcinxit cingulo. Aurum autem in sacris litteris amorem, & charitatem significat. Suadeo (dixit spiritus Domini cuidam episcopo) suadeo inquam tibi emere, à me aurum ignitum probatur, ut locuples fias, id est, suadeo tibi emere charitatem. Sic etiam B. Gregorius per zonam auream, qua Christum præcinctum esse diximus charitatem intelligit, hac vero zona cor ipsum, ac pectus constringitur, ut quantus sit diuini cordis amor, a quo reliqua Christi opera exoriuntur, perspiciamus.

Apo. 17.
num. 13.

Apo. 3.
num. 18.
Greg. 34.
mor.

Hoc igitur charitatis cingulo humani generis vindex, ac redemptor accinctus, sciens quia, venit hora eius, ut transcat ex hoc mundo ad patrem, maxima, ac suprema dona testamento legauit charissimis sibi

Ioan.

sibi discipulis humilitatē nimīū, quā vel ex eo maximē cōmenda-
uit, quod viliū, egenorumq; hominū pedes ipsi, qui sumus, ac ma-
ximus Deus erat, voluit abluere. Deinde charitatem tanquam ma-
ius quoddam legatum illis reliquit, quam quidem semel, atq; ite-
rum in hac nocte suis commendauit aluminis, dum ait. *Hec mando*
vobis, vt diligatis inuicem sicut ego dilexi vos. Hoc est praeceptum meum,
vt diligatis inuicem. Tandem sanctissimum suum corpus, preciosis-
simumq; sanguinem nobis testamento legauit. O diuinum, maxi-
mumq; legatum. Quod enim aliud illustrius, aut excellentius, quā
hæreditas amplior, aut ditior ea, quā nobis hodierna nocte Dei
testamento relinquitur? sumus etenim præpotentis Dei hæredes,
& in Iesu Christi demortui bona iure hæreditario venimus.

Fœlices quidem, ac fortunati Christi discipuli, eiusq; fidei asser-
tores, qui tantorum bonorum hæredes instituti sunt. Verum autē
est, plures sua culpa hanc hæreditatem non adire, sed eam potius
reijcere. Etenim primum humilitatis legatum multi sane repudiāt,
malunt enim in superbiæ Dæmonis hæreditatem venire, quam
Christianæ humilitatis hæredes fieri, quā huiusmodi legatum nul-
lus esse valoris arbitrantur in terra, quam ipsi incolunt, ac colunt.
At maximo quidem precio illud æstimatur in celo, qui enim se hu-
miliat in terris, exaltabitur in celis.

MULTI etiam eadem ratione secundi legati hæreditate priuā-
tur, cum enim Deus optimus Maximus charitatem nobis tanquā
testamento reliquerit. *Hec est, inquit, praeceptum meum, vt diligatis in*
uicem sicut dilexi vos. Pauci reperientur qui hoc se mutuo amore
diligant, & cum ille adeo nos dilexerit, vt vitam nostri causa, san-
guinemq; profuderit, multi eo se odio identidem prosequuntur,
vt alter alterum vitam, sanguinemq; priuare conetur.

PLURES item ab ea Christi corporis hæreditate, quæ legibus,
aciure diuino sibi obueniebat, excluduntur, cum enim sæpe pos-
sunt ad sacram Christi corporis mensam accedere, rarissime ad eā
accedunt, Neq; volunt nisi semel in anno ecclesiæ se pabulo recrea-
re, & cum bis quotidie se corporis cibo reficiant, & si pluribus sint
occupationibus distenti, quia hoc ad vitam corporis tuendum ne-
cessarium est, nolunt tamen ad sacrum conuiuium frequenter acce-
dere, & quanuis animi vita hoc ecclesiæ pane mirifice reficiatur, ni-
hil de eo fumendo curant, plurisq; corporis valetudinem, quam
animi salutem faciunt.

Secundus

Secundus discursus. in quo agitur de eodem
Christi amore in fine sue
vite præcipue ma-
nifestato.

Thema.

Cum dilexisset suos, qui erant in mundo,
in finem dilexit eos.
Ioann. 13.

ILLUD munus videtur Esaiæ præcipue commissum esse, vt scilicet
Dei maiestatem, atq; excellentiam hominibus notam redde-
ret. Dauidi vero, vt illius laudes, miramq; sapientiam prædicaret,
Jeremiæ, vt eiusdem iustitiam, & seueritatem scriberet. Sacro deni-
q; euangelistæ Ioanni, vt diuini amoris vim ardentissimamq; Chri-
sti Domini erga homines charitatem enunciatet. Quapropter Ioā-
nes, Ioannes inquam est, qui hanc seruatoris nostri charitatem præ-
dicat, cum ait. *Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit*
eos, quia tunc maxima dilectionis signa præbuit, vt in capite proxi-
mi discursus explicuimus. Ex qua quidem dilectione egregia illa,
& præstantissima opera, quæ Christus Dominus toto suæ vitæ
tempore præstitit, promanarunt. Quod si nullum Dei opus homi-
num mente comprehendere potest, quo pacto animo percipiemus
illius morem, a quo tanquam ab inexhausto diuinæ bonitatis fon-
te omnia illius opera fluxerunt? Et quidem ex perceptione lucis
a sole dimanantis ipsius solis vim, ac naturam percipimus, sic etiam
ad diuinum amorem cognoscendum, opus est, vt ipsius amoris ef-
fectus prius cognoscamus, qui quidem his præcipue diebus maxi-
me innotescunt.

ET vero nostri amore allectus voluit immortalis Deus huma-
nitatem sibi copulare, & ex sanctissima virgine mortalis homo nas-
ci, circumcisionem sumere, in templo immortalis Deo offerri, atq;
illo sanctissimo Baptistæ lauacro ablui. Eodem amore ductus,
tulit

tulit æquo animo Dæmonis impudentiam, & passus est se ab illo tentari, voluntario se ieiunio dedit, vigilias, famem, sitim, lassitudinem, reliquosque labores sustinuit, quæ quidem omnia eius in nos amorem clare demonstrabant. At cum iam ad vitæ exitum vocaretur tunc maxime hunc amorem ostendit, tunc enim his omnibus vehementissime vexatus est, quibus potuit aliqua ratione vexari.

Tripliciter possunt homines aliquo incommodo affici, scilicet in honore, in fortunis, & in sua propria persona. Quæ quidem genera Seruator noster hac vna duntaxat die perpellus est. Primum enim supra modum de illius honore detractum est, cum inter duos flagitiosissimos latrones pendens, in crucem actus inimicorum iniurijs, contumelijs, & conuictijs obiectus, ignominiosissimam, ac turpissimam mortem subiit, atque, opprobria sustinuit, ut in prima concione huius diei, in discursu primo latius explicauimus.

QVOD vero ad pecuniarum amissionem attinet, iam ante hunc diem omnibus fortunis Christus Dominus carebat, eas enim sibi nostra causa ademerat. *Egenus pro nobis factus, ut eius inopia nos diuiter efficeret.* Adeoque erat pauper, ac facultatum inops, ut ne vnâ quidem, ut dicitur, agri glebam haberet. Neque aliquid erat in terris, ubi pedem poneret in suo, aut ubi caput suum reclinaret, sed quesito illi opus erat, ad inopiam suam aliquomodo subleuandam. Atque iccirco cum moriendi iam instaret dies, tanta erat illi rei familiaris tenuitas, ut nihil aliud, quo tegeretur, haberet, præter tunicam illam à sanctissima Virgine contextam, cuius etiam tunc iacturam fecit, passus enim est eam ab immanissimis tortoribus sibi auferri. Ut potiori iure quam patientissimus ille Iob usurpare posset hæc verba. *Nudus egressus sum de ventre matris mee, & nudus reuertar illuc.* At aliæ res domesticæ in hoc naufragio perierunt, quæ maximum Christo dolorem intulere. Sui nimirum discipuli, quos tenere ille diligebat, & à se fugere intuebatur. Grauisissimo etiam dolore affectus est Iesus, cum preciosissimam suppellectilem, suam scilicet matrem, quam vnicè amabat, vexatam, & afflictam vidit. Harum igitur fortunarum naufragium fecit Iesus hodierna die, huiusmodi res familiaris est illi detracta, & ob id maxime contristatus est.

Denique si Christum Dominum spectes, quod incommodum, quem ve dolore non perpeffus est in se ipso? quod fuit illi mem-

brum

brum; quod præcipuo aliquo cruciatu non sit affectus? Caput enim eius spinis transsolum est. Illius oculi graui sunt dolore affecti, intuentes carnificum atrocitatem. Aures etiam audientes eorundem blasphemias. Maxille eiusdem colaphis cæssæ, sunt pugnis contusæ, sputisque foedatæ, capilli euulsi, collum attritum recti, & clauis manus, pedesque traiectioni, totumque ipsius corpus adeo virgarum plagis deformatum, ut à planta pedis usque ad verticem capitis non sit in eo sanitas. At quo dolore sanctissimum illud, ac delicatissimum Christi corpus tot, tantisque cruciatibus premebatur? Præ dolore sane inter grauissima hæc tormenta, immanissimosque cruciatibus, extremum egit spiritum. Quis ergo Iesu bone, tot tibi cruciatibus exhibuit? à quibus nam tortoribus adeo inhumaniter cruciatus es? A quibus carnificibus ita vehementer, atque acerbè vulneratus? Mea sane flagitia his te supplicijs mactarunt, sed non ea solum, amor enim tuus erga nos hæc tibi vulnera præcipue inflixit. Quod si dolorem perpeffio veri amoris experimentum est, merito, ac iure optimo dixit Euangelista. *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.*

O MAXIMUM Dei erga homines amorem, cum quo nullius vnquam amor iure comparari potest! Voluit quidem celestis illa sponsa amorem, quo in diuinum suum sponsum flagrabat, eidem ostendere, & inquit. *adiuro vos filie Hierusalem, si inueneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* Satis videtur sponsæ sui amoris vehementiam verbis augere, cum ad langorem, & ægritudinem se illius causa deuenisse testatur. Multo tamen magis diuini sponsi erga eandem sponfam amor creuit, cum ille acerbissimam sponso mortem attulerit.

PRAECLARE Diuus Bernardus Iesu Christi obedientiam commendauit, cum ait, Iesus perdidit vitam, ne perderet obedientiam. Eodem etiam modo eiusdem amorem commendabimus, perdidit enim vitam, ne perderet amorem, qui quidem tantus extitit, ut prius cruciatus ac labores nostræ causa suscepti finem habuerint, quam immensus ille amor defecerit. Idque videtur sibi voluisse Christus Iesus, cum in crucem actus, innumerisque tormentis affectus dixit, *siste, quæ-*

Zzzzz

fi

si plura, ac maiora tormenta adhuc sitiens, eamq; ardentissimam tormentorum sitim ex amore ortam explere cupiens. Sicut enim ille, qui vehementi aliqua siti premitur, non omnino satiatur, quamvis ingens vas aquæ ei porrigas, sic etiam humani generis vindex ardentissimè labores, ac tormenta sitiens, plurimis, ac gravissimis cruciatibus vexatus, adhuc plures sitit, ac desiderat, quia adhuc amore æstuat, & ardet. Merito igitur dixit discipulus ille dilectus. Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

QVAPROPTER rationi consentaneum erit ut tantam Dei optimi charitatem grati animi recordatione colamus, & hac nocte comitemur Iesum tot tantaq; subeuntem supplicia, atque illi nostra causa morienti mente & cogitatione adlimus. Rex ille Darius summo quodam amore complectebatur Danielelem, cum vero illum in leonum lacum à satrapis coactus coniecit, ea nocte, ubi rex in domum suam, inquit scriptura, & dormiuit inconvictus, cibique non sunt allati coram eo, insuper & somnus recessit ab eo, & primo diluculo consurgens, festinus ad locum leonum perrexit. Iudicavit itaque Darius se nullo modo amoris suo erga Danielelem satisfacere, si dum ille inter leones versabatur, ipse somno, ciboque vacaret. Hodierna quidem nocte Servator noster Iesus ferocissimis leonibus obijcitur dilaniandus, præbeamus, obsecro nos studiosos illius amatores, euigilantes hac eadem nocte cum illo, prima luce confurgentes, festini ad leonum, ac tormentorum locum pergamus, ubi intuitus Iesum acerbissimè, ac vehementissime nostri causa verberatum, & inter gravissimos cruciatus animam efflantem, diuinus in nobis amor excitetur, & illius ardeamus amore, qui in finem dilexit nos, & ignominiosissima sua morte gloriosissimam nobis vitam gratiæ, gloriæq; comparavit.

Daniel. 6.
num. 18.

NO

CONCIO QVARTA.

Primus Discursus, in quo ostenditur, Christi erga nos amorem tunc maximè eluxisse, cum augustissimum eucharistia sacramentum instituit.

(.?.)

Thema.

Cum dilexisset suos, qui erant in mundo,
in finem dilexit eos.
Ioan. 13.

VERBA à me proposita eam sentio habere significationē, quæ in discursu primo concionis precedentis ex D. Chry. alijsq; doctoribus attulimus, scilicet Christū Dñm in supremo suæ vitæ die maiora suæ dilectionis argumenta præbuisse. Quod ut perspicuè clareq; probetur, præaccipiendū est, nullū esse clarius veritatis experimetū, quā illud, quod ex honorū largitione, communicationeq; desumitur, amor enim in parco, & stricto animo esse nō potest. Quo circa ut sacræ littere amorē Ionathæ in Dauidē indicaret. Diligebat, inquit, eū quasi animā, (ecce magnitudinē amoris) 1. Reg. 1. & subiungit scriptura. Nā spoliavit se Ionathas tunicā, quæ erat sudatus, & dedit eā Dauid, & reliqua vestimenta vsq; ad gladiū, & arcū suū, & vsq; ad baltheū. En dilectionis experimentū, probatio enim dilectionis, ait B. Greg. exhibitio est operis. Et quidē amor cordis calori sēcoris optimè cōparari potest, is enim si vehemens sit, illico erūpit foras, & ad manus vsq; deuenit. Sic etiā cū amor in corde flagrat, & ardet, calefacit statim manus, in quibus illius vis clare cognoscitur. Intuemini ergo Christū Iesum cruci affixū, & sanctissimas illius manus clavis traiectas inspicite, quas quidē amor cordis trāsodit. Cum enim dilexisset suos, in finem dilexit eos. Cuius amor, quia maxime ardebat, à corde ad manus vsq; prorupit.

Greg.
Simile.

SI igitur dona manifesta sunt amoris argumenta, recte conficimus, maximum esse Christi amorem cum seipsum hac nocte nobis in eucharistiae sacramento tradiderit, & cum huiusmodi dono plura alia ac prestantissima munera largè, & liberaliter impertitus sit. O larga & prodiga largitas (Vrbani verbis utor) ubi donator venit in donum, & datum est idem penitus cum datore. *Qui ergo nobis tradidit semetipsum, quomodo non omnia secum donabit nobis?*

Magnum & singulare donum habebatur illud, quod primis parentibus concessum est, cum eis immortalis Deus quandam concessit arborem, cuius fructu incolumem, & perpetuam vitam sceler degeret, sed maius, & prestantius est hodiernum donum, quod scelicissimam, ac supernaturalem vitam diu, multumq; tuetur. Si quis enim manducauerit ex hoc pane, vivet in eternum.

MAXIME æstimatum est illud munus, quod priscis illis hominibus in vasta solitudine versantibus datum est, cum panis ille Angelorum cœlitus descendebat, quo ipsi maxima cum iucunditate alerentur. Quod quidem donum tanti factum est, ut iusserit Deus aliquam illius partem intra Sancta sanctorum in ipsa arca testamenti perpetuo custodiri, ut posteri omnes Dei optimi munificentiæ cognoscerent, qui suavissimo illo pane pluribus annis suum populum sustentaret. Ac liberaliorem, ac munificentiorē in suos Christus Dominus hodierna die se præbet, quibus sanctissimum suum corpus, preciosissimumq; sanguinem donat, ut his tanquam preciosissimo cibo, ac potu, in vasta hac mundi solitudine illi reficiantur. Et vero cibus ille, qui manna dicebatur, typus erat huius, qui

Christum continet, manna illud enutriebat quidem corpus, mortē tamen non auferbat à corpore. *Hic vero, inquit Iesus, est panis, qui de cœlo descendit, non sicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem vivet in eternum.* Deinde panis ille non fuit perpetuus, sed pro aliquot duntaxat diebus hominibus concessus, hic autem in omnium hominum ætates perdurabit. *Eccē enim vobiscum sum, ait Dominus, usque ad consummationem sæculi.* Deniq; panis ille panis quidem erat, hic vero panis Deus est. Si ergo manna illud tanquam maximum, & singulare Dei beneficium habebatur, quid de nostro manna dicam? Quanti huiusmodi beneficium faciam? certe. *Non fecit taliter omni nationi.*

OP. FIMO sane iure servator noster magnam eam cenam appellavit, in qua divinus hic panis ad vescendum apponitur. *Homo*

Vrbani.

Ioan. 6. n.

§ 1.

Ioan. 6. n.

§ 8.

Matth.

quidam, inquit Iesus, fecit cenam magnam. Et vere magnam, quia in ea Christus Dominus magnificum se ostendit. Duo, inquit, requiruntur, ut aliquod opus magnificum dicatur primum quidem, ut illud magnum in se sit, dein de vero, ut consonum sit ei, a quo ipsum opus proficiscitur, & cum illius dignitate habeat similitudinem. Potest enim convivium a privato aliquo homine instructum magnificum appellari, quod quidem si a Rege vel primario aliquo viro pararetur, magnificum appellari non posset. Cum præpotens Deus cœlum, terram, & reliqua omnia, quæ ex nihilo finxit, hominis potestati subiecit, iure hominem magnificatum fuisse dicemus, hoc tamen opus non omnino magnificum appellabimus, si Deum optimum maximum, a quo illud promanavit, spectemus. At vero magnificum opus, & magnam cenam omni ex parte eam esse fatebitur, quam humani generis vindex, ac Redemptor Christus hodierna nocte instituit, in qua Dei carnem, & Dei sanguinem potus, cibiq; loco reddidit. O cenam vere magnam! O lautum, splendidumq; convivium! In animum induxit Rex ille Assuerus suam magnificentiam hominibus notam facere, quapropter magnifico, atq; regio apparatu convivium celebravit, illudq; multis, multoq; tempore laute, & opipare dedit, sed longe magnificentius hodiernum convivium exstat, in quo Deus ipse cibus est, qui omnibus, & omni vitæ tempore comedendus traditur.

AD rem igitur redeamus, & illuc oratio reuocetur, unde aliquantulum declinavit. Si ergo bonorum communicatio magnum est amoris argumentum, cum huiusmodi donum inæstimabile sit, summius profecto, & inæstimabilis amor in illius communicatione perspicitur. Quo circa cum illud à Christo domino donatur, merito quidem, & opportune dixit evangelista. *Cum dilexit suos, qui erant in mundo, in fidem dilexit eos.*

CVM vellet Natham propheta commemorando augere amorē illum, quo homo, nescio quis, quem suam complectebatur. *Comedeat, inquit, de pane illius, & de calice eius bibat.* Sic Christi erga nos amor in eo maxime elucet, quod nos non modo qualicunque pane, & vino, sed suo met corpore, & sanguine alat, atq; reficiat. Et certe si Deus optimus Maximus ea solum ratione in sacra synaxi permansisset, ut nobiscum esset, & a nobis religiose coleretur, maximum erga nos amorem palam ostenderet, clarius ergo, & manifestius illum comprobavit, cum & nobiscum esse, & a nobis suscipi, & suscipi volent.

Luc.

Esdr. 1.

Num. 4.

2. Reg. 12.

Desiderauit princeps Aman, ut omnes pro certo haberent se a Rege Assuero magnopere diligi, & plurimum apud eum gratia valere, quod ex eo confirmauit, quod ad tantum cum rege conuiuū inuendum fuisset aduocatus, sed melius nos ab ipso Deo vnicē amari comprobabimus, cum ad sacram eius mensam, sanctissimūq; Christi corpus sumendum inuitati simus.

1. Regum. QVOD si magnum experimentum amoris Ionathæ erga Dauidem extitit, cum illi vestes suas donauit, excellentius quidem diuini amoris testimonium erit ipsum Deum se ipsum nobis fuisse donatum.

QVIS vnquam pastor tanto amore oues suas prosequutus est, ut ad illas enutriendas carnem suam absciderit? Quæ mater tanti fecit filium, tamq; ardens illum amauit, ut ad illum alendum brachium sibi ipsa amputauerit? Nullus sane hominum amor huc vnquam peruenit, Christi tamen charitas ulterius progressa est, nos siquidem corpore ac sanguine suo alit reficit, & sustentat. O mirū Dei erga homines amorem. Inflāma, obsecro amantissime Deus hominum animos, & in eis mirabiles tui amores excita, ut tanto tamque ardenti amoris amore saltem aliquo respondeamus. Hæc enim a nobis solationem exigit.

1. Cor. CVM diuinus hic sponsus plura in sponsam beneficia contulisset, pone me (ab ea rogat), ut signaculum super cor tuum. Ac si diceret, hoc a te peto, ut mihi gratiam referas, & amorem erga te meum tuo item amore mihi rependas. Quod circa dei his præcipue conqueritur, qui huiusmodi beneficiorum immemores existunt. Filias inquit, & exultant, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit vos possessor terrarum, & asinus præsepe Domini huius, & el. autem non me cognouit, & populus meus non intellexit. Alloquitur in hoc loco immortalis Deus Israelitas, quos suauissimo illo manna enutrierat, & iure de illis queritur, quod ingrati sint, & tantis beneficiis immemores, sed postea iure expostulabit, & querelas de nobis ipse habebit, cum alioquin præstantius ab eo in nos beneficium extet, & sua uiori, ac preciosiori cibo nos ille refecerit, nullam ei gratiam pro tanto beneficio vel minima ex parte persoluimus.

2. Cor. 13. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Secundus discursus, in quo agitur de magna Christi charitate, & de eximia eiusdem humilitate, quæ simul in abluendis discipulorum pedibus emicuerunt.

Thema.

Cepit lauare pedes discipulorum.

Ioann. 13.

HAEC est amoris vis, ac natura, ut amantem demittat, & ei, quem diligit æqualem reddat. Quia, ut quidam poeta dixit, non bene conueniunt, neq; in vna sede morantur maiestas, & amor, quapropter si inter vilem agricolam, & nobilissimum regem amicitia aliqua, aut necessitudo constituitur, necesse est, vel regem cum agricola, vel agricolam cum rege æquare. Et eadem ratione si vir puerum sibi amicitia, & amore deuinxit, opus est, ut alter alteri parem se, æqualemq; faciat. Exemplo nobis est magnus ille Lacedæmoniorum rex Agesilaus, qui tanta erat in filium indulgentia, tantq; illum amore prosequatur, ut cum illum puerilibus ludis occupatum cerneret, ipse etiam regie dignitatis oblitus, purpura, sceptro ceterisq; insignibus depositis, arundine equitaret, cum filio adhuc infante illud idē faciente. Quod cum amicus eius intueretur, miratus valde, & ignarus, quo amantis beneuolentia progressi posset, illum reprehendit. Cui Agesilaus. Nunc inquit, tace, cum vero & ipse filios habueris, tunc tibi per me licebit, regis insaniam irridere. Voluit videlicet sapientissimus Rex, ut ille cognoscere amorem suum erga filium, hanc cum illo similitudinem, æqualitatemq; fecisse, & maiestatem cum amore simul esse non posse.

H O C idem, quod de humano amore probauimus, digno etiam conuenire videbimus, qui quidem ipsum summum, ac sapientissimum Deum humilem, & abiectū reddidit, & hominibus quibus

quibus cum amicitiam contraxit, parem fecit. Quod præclare D. Bern. animaduertit in illis sponsi verbis, quibus suam sponsam ita al loquebatur. *Flores apparuerunt in terra nostra, vox turturis audita est in terra nostra.* Bern. inquam in hæc verba. Dissimulare, inquit, ne- queo, quod is, qui de cælo est, de terra loquitur, utiq; tā dignanter, tam socialiter, quasi vnus de terra. Sponsus est hic, qui cum præmit teret, flores apparuisse in terra, adiunxit, nostra. Ergo ne ratione ca rebit tam insueta, ne dicam, indigna loquutio? Aduerte igitur quan te suauitatis sit. Deum cæli dicere in terra nostra. Quiq; terrigenæ, & filij hominum audite, magnificauit Dominus facere nobiscum. Non plane principatū sonat vox ista, in terra nostra, sed consortiū, sed familiaritatem, tanquam sponsus hoc dicit, non tanquam Dñs, amor loquitur, qui dominum nescit. Hæc ille. Nescit igitur amor dominum, & maiestatem, sed submissionem, & paritatem, ex quo factum est, ut altissimus Dei filius abiectam hominis naturam susci peret, eiusq; imbecillitatem subiret. Nam cū ille hominē mirificē diligeret, eiusq; amicitiam comparare veller, ipse vero homo a Deo quam longissimē abesset, necesse fuit ad hanc ineundam amicitia vtriusq; diuina, & humana natura quodam amoris nexu connecterentur. Quamobrem amor quidem effecit, ut ipse Dei filius homo fieret, & diuinam naturam cum humana infinitis ab illa gradibus distante coniungeret, ac copularet. Hinc fit, apte, & merito sacrum scripto- rem loquentem esse, cum hodierna die dixit. *Cum dilexisset suos, in fi- nem dilexit eos.* Quamuis enim Christus Dominus toto vitæ suæ tē pore humilem se præbuerit, & suis discipulis parē fecerit, hodie tñ mirum in modum se abiicit, & minorem se illis præbet, cum eorū pedes humiliter, ac demisse lauat, & abstergit. Quod si ex illo Age silai factū, quod modo commemorauit, magnū illius erga filium amorem cognouimus, summum profecto Dei in nos amorem esse dicemus, qui illum ad hominum pedes abiicit. Si maximam præpo tentis Dei in homines charitatem merito prædicamus, eo quod hu manā naturā suscepit, eius causa ab Angelis minoratus est. Quid de ea charitate dicā, quā hodierna die idemmet Deus nobis manife stauit, cum vili seruorum munere fungens ad abiectorum hominū pedes iacuit.

Quis ergo non mirabitur, cum æternū æterni Dei filium o eo supplicem, & demissum cernat, ut ad perditissimū, & vilissimū Iodæ pedes iaceat, eosq; amice, & benenole abluat? Tanquā aliquid mirum fertur Prophetam Eliseum ita deprexisse, ut posuerit os suum

suum super os pueri, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus eius, ut hac ratione illum ad vitam reuocaret. Sed maiori admiratione dignum est, Deum opti- mum Maximum adeo suam magnitudinem extenuasse, ut non quidem oculos super oculos, & manus super manus, sed ocu- los, & manus suas infra hominum pedes supposuerit.

Ioan. I.

FATEBATVR plane sanctissimus ille Baptista se non esse dignum soluere corrigiam calceamenti Iesu, nequē exi- miam in hoc submissionem præsetulit, cum nec seraphicæ mentes dignæ illo munere existerent. At vero inaudita hu- militatis exemplum fuit, quod humani generis seruator ho- dierna die præbuit, cum non in soluenda Dei corrigia, sed in abluendis egenorum hominum pedibus occupatur.

Le. 6. n. 10.

ADMIRABANTVR Israelitæ, quod summus sacerdos pontificalibus vestibus depositis, cineres, qui relictī fuerant ex sacrificio, concoqueret, & ut inquit sacra scriptura, vsquē ad fauillam consumi faceret. Sed maiorem in modum miramur hodie, cum audimus Christum Iesum de posuisse vestimenta sua, & discipulorum pedes lauasse, illisquē puluerem, ac lutum ab- sterxisse.

Exod. 24.

VIDERVNT nonnulli ex Israelitis (sacra scriptura ita referen- te) Deum Israel, & sub pedibus eius quasi opus lapidis Saphirini, & qua si cælum, cum serenum es. At illustrius, & honorificentius cælum extitit, cum sub Dei maximi pedibus erat, ipse vero Deus cum cælum ipsum suis pedibus conculcabat, quid sibi compara- bat, ex hoc enim illius gloriæ, & dignitati additum est. Qua- re in nullam admirationem huius rei causa deuenio, maxima ta- men admiratione teneor, cum Dei manus sub hominum pedibus positas intueor.

nume. 10.

DEMIRATVR regius ille vates, cum diuino spiritu afflatus, vidit æternum Dei filium ab æterno patre valde, & magnifice ho- noratum. Quid eū, inquit, homo, quod memoretur eius, aut plus hominis quam visitas eum? Omnia subiecit sub pedibus eius, oues, & boves vni- uersas, insuper & pecora campi, volucres cæli, & pisces maris, qui per am- bulant semitas maris, Quem locum de Christo Domino intelligen- dum esse docet B. Paulus, & ait. *In eo, quod omnia ei subiecit, nihil di- misit non subiectum ei, & præmisserat Apostolus, nulli Angelorum sub iectum fuisse orbē terræ, nisi Christo.* In quo quidem multum honoris,

H: 2. n. 7.

Aaaaa &

& dignitatis illi delatum est, & iure hac de re demiratus est Propheta. Sed longe magis mirandum est, ipsum Dei filium ad abiectorum hominum pedes abiectum esse, quam omnia sub illius pedibus posita, ac subiecta fuisse. Homines enim, & reliqua omnia recte sub sui effectoris pedibus collocantur, ipsum vero rerum omnium effectorem ad hominum pedes iacere, quis non miretur?

Apocal. 1.

Esa. 6. nu

mey. 1.

Ezechi. 1.

Daniel. 7.

numey. 10.

VIDIT sacer Apostolus in suo Apocalypsi humani generis vindicem, ac Seruatorem Iesum, tanto splendore, ac maiestate circumfusus, ut cum vidisset eum, ceciderit ad pedes eius tanquam mortuus. Vidit etiam illum Esaias super solium excelsum, & eleuatum, stipatum seraphicis mentibus, quæ clamabant alter ad alterum & dicebant Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Ezechiel item intuitus est eum super magnificentum, igneumque currum. Daniel super thronum flammæ ignis accensum, cui millia millium ministrabant, & decies millia centena millia assistebant. Sed alia quidem ratione contuemur eundem hodierna die, non enim in edito, ac sublimi loco, non in magnifico throno, aut igneo curru stantem, sed in humili, abiectoq, loco iacentem aspiciamus.

Apoca. 4.

numey. 10.

VIDIT Præterea Beatus Ioannes viginti quatuor ex primarijs cælitibus, qui procidebant ante Deum sedentem in throno, & adorabant viuentem in secula seculorum, & mirabant coronas suas ante thronum dicentes, dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem, & virtutem, quia tu creasti omnia. Recte quidem hæc omnia Deo optimo maximo conueniebant, omnis enim cultus, omnisque obseruantia, ac reverentia iure illi debetur. At vero dedecere videtur summam Dei maiestatem in eam abiectiōem deuenisse, ut deposita maiestatis suæ corona ad vilium hominū pedes se abijciat, eos abluat, mundet, linteoque abstergat. O inauditam Christi Domini submissionem! quis unquam putaret tantam maiestatem ad tantam contempnitionem, quantam hodie præferebat Deus, peruenturam?

C V I V S rei causam idem Christus reddidit, cum post pedum ablutionem discipulos suos in hunc modum alloquitur. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister, & Dominus & bene dicitis, sum et enim, si ergo ego Dominus, & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauire pedes, exemplum enim dedit vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Hac igitur ratione se ita humani generis Re-

Redemptor submitit, ut tantæ scilicet humilitatis exemplo nos ad animi submissionem excitaret. Quam quidem sæpe numero Seruator noster nobis persuaserat, in hoc tamen supremo suæ vitæ die maximè eam cōmendauit, & quasi testamento nobis reliquit. seq, illius doctorem, ac magistrum constituit, alibi iam huius virtutis præceptorem se Christus Dominus nūcupauerat. Cum discipulos suos hortatus est. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Quæ verba præclare ponderat, B. Aug. Discite, inquit, à me, non mundū fabricare, non cuncta visibilia, & inuisibilia creare, non in ipso mundo mirabilia facere, & mortuos suscitare, sed quoniam mitis sum, & humilis corde. Cū ergo ille præcipuus huius virtutis magister extiterit, plurimum sane ab eo huiusmodi virtus æstimatur. At nihili eā faciunt plures homines, qui potius fastidio, & arrogantia effervunt, & nihil præter honores, & dignitates aucupantur, in eisq, tuendis immoderatos, atq, effusos pro suis facultatibus sumptus efficiunt, & ne aliquid honori suo detrahatur, animi corporisq, vitā amittunt. Quibus merito Iesus ea verba obijciat. In vacuū laboravi, sine causa, & vane fortitudinē meā consumpsi. Lamentatione enim dignū est, ita se præpotentē, ac sapientissimū Deū subiecisse, in tantāq, abiectiōe, & vilitatē deuenisse, homines vero adeo superbos elatos, atq, arrogantes esse, ut omne suū studiū in sūmos, amplissimosq, honores consequendos impendat. Quod cū ita sit, iure huiusmodi homines demonis potius, quā Christi discipulos appellabimus, cū demonis superbiz studeant, eaq, diligenter addiscant, Christi vero humilitatē cōtemnant, neq, aliqua ratione imitentur. At si in Christi disciplinā traditi estis, & illius vos alumnos, ac discipulos esse fatemini, eius obsecro humilitatē imitami, & hodiernum eximie submissionis exemplar vestris animis exprimate, sic enim fiet, ut cuius humilitatē emulati estis, eius etiam gratia & gloria, in altissimo cœlestis dignitatis gradu collocati, fruamini.

Matth.

Augu. ser.

10.

de verbis

Domini.

Esaia. 49.

numey. 4.

De

De passione Christi fere nihil inuentum est in concionibus authoris
& ideo a Collectore addita est subsequens passio.

Concio de acerbissima Christi Domini
passione viginti duos dis-
cursus in se com-
plectens.

Thema. *Christus factus est pro nobis obediens usque ad
mortem, mortem autem crucis.
Ad Phil. 2. 8.*

QUA lingua exprimere nunc potero acerbos passionis Christi
domini cruciatus? quibus verbis, quod sentio proferam? quo
animi sensu quæ proferam explicabo? Deficiunt verba, defi-
cit etiam sensus. Verba igitur ac sensum animi ille nobis hodie cō-
cedere dignetur, qui talia, tantaque pro nobis pati dignatus est. Dul-
cissime Iesu tu qui hodiernadie precioso sanguine tuo, oculos etiā
inimicorum tuorum aperuisti aperi nunc quæsumus oculos seruo-
rum tuorum, ut consideratione saltem te in hac dira passione tua
concomitari valeamus. Non enim æquū est, ut nos pro te conside-
rare pigeat, quod tu pro nobis pati non dubitasti. Et tu beatissi-
ma virgo, adesto nobis, scimus quidem, scimus tuam ipsius animam
nunc pertransisse gladium, sed hoc tantum postulamus a te, ut do-
lores tuos dispertias nobis, obnixè id ab ea petamus fratres mei,
quod ut facilius impetremus, c&c.

Primus

Primus discursus agit de circumstantijs
passionis Christi domini, quo
verba thematis per-
penduntur.
. (?).

DOMINICAE passionis mysterium, quod nostris oculis ob-
uersatur, ita hominis captum excedit, ut sumus Deus superna
turali fidei lumine illud mundo credibile reddiderit. Quid?
Nonne ipsemet propheta Esaias totis artibus contremiscit, cum à
Domino sibi iniungitur, ut illud prædiceret, præuidens paucissimos
ex Israel illi fidē adhibituos. Quis (inquit) credidit? *manui nostro,*
& brachium Domini, cui reuelatum est? Cur ita? Non est species (subdit)
ei neq. decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, & desiderauimus eū
despectum, & nouissimum virorum, virum dolorum, &c. quasi dicat.
Quam exiguus futurus est Israelitarum numerus, qui Christo Do-
mino adhæreant, maxime in crucem elato, & despecto! Quam ali-
ter se res haberet, si eum corona aurea redimitū, pulchro & splen-
denti solio, ebore, auroque, intertexto insidentem viderent, at dum
spinis horret, & cruci affixus circumspectitur, parui penditur, iā vero
si seraphicis mentibus stipatus iudex veniret, ut hominum vitam,
moreque, discutiens, pro delicto illorum sententiam ferret, eū for-
te vererentur, sed dum à Pilato, & Herode iudicandum, insuper &
damnandū norunt, non satis adducuntur, ut ipsi debitam exhibeāt
reuerentiam ac honore eū prosequantur, maxime inter duos latro-
nes constitutum. Nam ut ex Paulo constat, hac vna in re illi fidem
non adhibebant, multis licet miraculis confirmata. *Prædicamus (in-*
quit) Christum crucifixum tuas quidem scandalum, penis autē stul-
titiā Tamē in vna Christi passione alij offendunt, alij vero nugæ,
& delirantium somnia inueniunt. Quis Iudæo suadeat illum ipsum
omnipotentem Deum in crucem actum, qui iam olim ex Egyptia
ca seruitute populum eduxit, mare rubrum diuidens, inimicorum
currus subuertens, regem, principes ac infimam plebem submer-
gens, idque, saluis omnibus Israelitis, ita ut nullus omnino desidera-
retur? Gentilis prætererea philosophus, qui Deū actum purum esse
facetur, immortalem, impassibilem, & beatum, quī fiet, ut credat

Esai. c. 39

1. Cor. 1.
num. 13.

eun

eundem esse hominem, laboribus, ærumnis, mortiq, obnoxium? At nos tum stupentes, tum etiam gratias agentes, omni prorsus ratiocinatione amota, mentis oculos fidei submittentes, illud vsurpemus, necesse est, *Christus factus est pro nobis obediens vsq, ad mortem, mortem autem crucis*. Perpendamus itaq, verba hæc, quibus p[er]sim hoc tempore vtitur ecclesia Christi: breuiter enim magna quæ dici possunt de passione Domini comprehendunt.

Christus, inquit, factus est obediens, circumstantiam patientis ad notauit, Christus est, qui est filius Dei *viui, splendor patris, et figura substantiæ illius*. Qui cum in forma Dei esset, n[on] rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit. Admiratione, sane digna est Isaac obedientia, cum ad patris imperium caput obtulit abscondendum, ac totum corpus ignibus concremandum. Non est illa tamen cum Christi obedientia v[er]o modo comparanda. Isaac enim, qua homo humanitatis erat legibus astrictus, quibus sancitum est, vt vniciuique velit, nolit, mors tandem sit subeunda, Deus autem noster immortalis, & æternus, vt omnis prorsus culpæ expers, ita & p[er]e[re]rat immunis. At hominum causa indissolubili modo humanam naturam sibi copulauit, vt in humano habitaret, ac forma delitescens, contumeliarum, ac acerbiorum plenam mortem oppeteret.

Sæpius diuinæ litteræ inculcant, Deum potenti manu gladium arripere iustitiæ, vt in hostes sæuens ingentes edat strages. Iam Pharaonem aquis demergit, iam reges deuincit, Cananæorum, & Amorreorum regna dissipat, modo superbum Babyloniam regem in feram transmutat, modo militum multa millia trucidat. Quæ quidē omnia magnitudinem, & omnipotentiam decent. At quis nūc nō miretur? quis non stupeat cum audiat Deum timere, capi, sanguine totum maderē præangustia, verberibus cædi, ac tandem in crucem tolli? Quis quæso Dominum ita mitem, & mansuetum reddidit, vt se ab imbecillis hominibus, sic ligari, maledictis proscindi, cōrume lijs affici, cædi tandem, & occidi patiatur? Deus ait Iob, *cuius ira nemo resistere potest, et sub quo curuantur qui portant orbem*. Vbi ergo hæc præpotens ira? Quando vehementius potuit in homines multa ira ardere? sed illius nec leue quidem signum edidit. *Sub quo, inquit, curuantur, qui portant orbem*. Id est: Angeli, vt quædam glossa inquit, vel principes mundi, vt alia interpretatur: vel certe vtrumq, illi enim cuncta obediunt, omnes Reges (inquit Daniel visionem quandam exponens) *seruiens ei, et obediens*, ita quidem ratio postulat,

lat, vt omnes Reges seruiant, & obediant Christo vsq, ad mortem, regnaturus enim erat Christus super omnes reges, & *reverturus eos virga ferrea, et tanquam vas figuli confracturus eos*. Hoc vero maxime mirandum est, audiuisse Apostolum, dicentem Deum vsq, ad mortem obedire. Singularis, & in audita obedientiæ ratio, Christus obediens! Omnes creaturæ Christo parent imperanti, bene quidem, sed quod Christus vsq, ad mortem obediat? Causam igitur attendamus, *pro nobis* (inquit) qui propter nos homines (canit ecclesia) & propter nostram salutem descendit de cælis, &c. Crucifixus etiam pro nobis, &c. non sua causa, sed nostra passus est, & in hoc etiam admirabilis ab Esaia merito nuncupatur. Quid enim nos sumus, vt pro nobis talia, ac tanta patiat Deus? Cum Angelus Raphael, qui ignotus extiterat in via Tobiae, se illi, ac patri, manifesta ret, dicens. Ego sum Raphael Angelus vnus ex septem, qui astamus ante Dominum, subdit scriptura, *cum hæc audissent turbati sunt, et tremantes, ceciderunt super terram in faciem suam, et postea positi per horas tres in faciem, benedixerunt Deum, et exurgentes, narrauerunt omnia mirabilia eius*. Quod ipsis tantum terrorem ingensit, confideratio fuit dignationis diuinæ mittendo Angelum suum, qui famuli ministerium exhiberet Tobiae. Quid sibi voluit Deus (meditabantur) Angelo sic præcipiens, vt homunculo deseruiret, ducens, ac reducens, & obsequens per tot dies? Quid igitur nos dicemus, pro quibus non Angelus, sed ipse Angelorum Dominus missus est, qui nō solum ministraret, sed qui pro nobis vsq, ad crucis mortem pateretur? Quid incommodi accidit Raphaeli? nihil. Christo vero domino quid non incommodi? Si igitur adeo stupefacti ceciderunt per tres horas in facies suas, quo stupore nos rapis fas erit? Non potuit sibi, persuadere philosophus Seneca tanti esse homines apud Deum, vt eorum gratia conderet cælos, & vt in eorum obsequium cæli circumagerentur. Nimis, inquit, nos suspicimus, si digni videmur nobis, propter quos hæc tanta corpora cælestia moueantur, suas leges habent ista, quibus diuina exercentur. Qui ergo supra naturam, & merita nostra censuit, cælum in orbem verti, quid assereret, si audisset, Deum optimum maximum nostri gratia, & hominem factum, & pauperem, & defessum, & opprobrijs affectum, alapis, & verberibus cælum & quasi malefactorum cruci affixum esse? Qua nam v[er]quam admiratione iste philosophus teneretur? quo extasi reperetur? si talia credidisset?

Cum

Esai. 9. n. 6.

Iob. 12. n. 15.

Seneca. n.

CVM sanctus Moyses exponere vellet misericordiam magnam, quam exhibuit Deus populo suo, dixit. *pars Domini populus eius. lacob funiculus hereditatis eius, inuenit eum in loco horroris, & vassa solitudinis, circumduxit eum, & docuit, & custodivit quasi pupillam oculi sui, sicut Aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas, & assumpsit eum, atq; portauit in humeris suis Dominus solus dux eius fuit.* Mira sunt hæc, quæ fecit Dominus erga populum suum, beneficia quidem eximia, & quæ in sacris litteris adnotentur digna. Sed quæ sunt hæc, ut æquari possint beneficio Domini passionis? Ibi Dominus in partem, ac possessionem suam accepit populum Israel, hic factus est pars nostra Dominus, imo totus in usus nostros expensus est. Ibi cum inueniret populum suum in loco horroris, & vassa solitudinis, eduxit eum, hic cum inueniret nos in horrore maximo peccati, liberauit nos: Ibi circumduxit eum, & docuit veluti magister, & dux, hic veluti malefactor circumductus est per vicos, & plateas Hierusalem præconis voce damnatus, & opprobrijs lacessitus: Ibi custodiuit eum, ut pupillam oculi, hic plus quam & sanguinem, & vitam suam: Ibi sicut aquila portabat eum super humeros, sed hic pro nobis portauit crucem super humeros suos, in qua & affixus, & mortuus est: Ibi deniq; solus dux eius fuit, sed cum moderatione inculpatæ tutelæ, imo cum potestate magna, & maiestate inimicos suos perdens, hic vero non solum dux, sed Saluator animarum nostrarum existens proprio cruore liberauit nos à manibus inimicorum nostrorum, & tandem ibi nõ Dominus ipse, sed Angelus Domini in columna nubis ducebat eum, hic vero ipsemet Dominus, & legislator, & Saluator morti obiectus eduxit nos. Quid huic beneficio poterit exequari?

PRO NOBIS inquã, pro nobis quidem terram, cælumquæ creauit, pro nobis, quæ in terris, & cælis continentur effecit, pro nobis paradysum, & eius amenitatem constituit. Sed in hoc mirandum magis, quia ipse pro nobis natus, & passus crucifixus, & mortuus est, cuncta enim, quæ fecit salua vita sua, honore saluo, saluis reliquis suis operatus est. At salutem nostrã precio honoris, & sanguinis, & vitæ suæ comparauit, in multis quidem suum erga nos amorem manifestauit, sed dum modo patitur, multo certe magis. Plus enim in passione, quam in actione ostenditur verus amor, quid pro nobis, quid pro Angelis, & Archangelis, quid pro Cherubim,

rubin, & Seraphim amplius facere potuisset, si eos, qui ex huiusmodi ordinibus ceciderunt, redimere voluisset. Imo excedit eorũ merita, & naturã, & nunquã quidquid illi facerent tali genere redemptionis dignũ esset, & tamen pro nobis id effecit. Quid deniq; filius Dei pro patre suo, si per impossibile, id necesse illi foret, maior facere posset. *Maiorem enim charitatem hac nemo habet, ut animam suã ponat quis pro amicis suis.* Quid ergo amplius pro patre potuit, quam mortem, & reliqua omnia, quæ pro nobis vermiculis peccatoribus, & inimicis passus est vsq; ad mortẽ? O mirabilis centuræ conditio! (ait August.) Peccat iniquus, & punitur iustus! offendit impius, & damnatur pius! quod perpetrat seruus, exsoluit Dñs, quod committit homo, sustinet Deus. Quæ nate Dei? quæ tua descendit humilitas? Ego iniquẽ egi, tu pena multaris? Quæ tua flagrauit charitas? quæ tua processit pietas? Ego inobediens fui, tu obediens scelus inobedientialuis. Ecce Rex gloriæ. Ecce mea impietas, & tua claret pietas. Hæc Augustinus.

Mirabatur olim Dauid hominis principatũ considerans, quanta sub hominis potestate subiecerat Deus. *Omnia (inquit) subiecisti sub pedibus eius. oues, & boves, vniuersa in super, & peccata aperi, volucres cæli, & pisces maris, qui perambulã semitas maris.* Multa sane hæc quæ pro nobis Deus præstitit, sed nunc pro nobis, & plura & sublimiora, fecit factus est enim pro nobis obediens vsq; ad mortem.

SED iam mortis huius genus expendamus, mortẽ autẽ (inquit) crucis, o verbũ abreuiatũ, de verbo abreuiato. Quis cogitauit, hæc quæ fecit Dñs exercitũ. Moritur immortalis & gloria, & honore coronat, nũc spinis redimitus, mortẽ subiit ignominia, ac dedecore plena. Vidit Esai. Dñm sedente super solũ excelsũ, & eleuatũ, & duo Seraphim comitantur illũ, cum gloria plena erat omnis terra sed, iã alter ipsũmet Dñm modo videmus, non super solũ, sed super crucẽ, non inter duos Seraphim, sed inter duos latrones, nõ gloria munda illustrantẽ, sed opprobrijs, contumelijsq; affectũ. Fuit (ait Ioannes in Apocalypsi) in spiritu, & ecce sedes posita erat in cælo, & supra seã sedens, & qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis, & sardius. & erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdine, & de throno procedebant fulgura, & voces & tonitrua &c. Hæc quidem digna erant tãto principe, hic thronus tantam maiestatem decebat, thronus autẽ crucis admirabilis prorsus. Vbi est sedes illa tua Domine Deus, vbi fulgura, tonitrua vbi? Hic taces, inimici vero tui cõfortati sunt nimis, pũ voces, & fulgura in te mittunt, tu autem suscipis illa, & si

Bbbbbb les

Aug. in m. di.

Ps. 8. nu. 3.

Esai. 6. 4. 1.

Pro Crucif. fione

Apo. 4. n. 2.

les, sedisti, (ait David) super thronum tuum qui iudicas iustitiam, Sed in passione sua Dominus non in throno iudicans homines, sed in cruce ab hominibus iudicatus pendet, cruciatur, & moritur.

Daniel. 7.

TEMPORE quo Daniel, Dominum super Sion vidit iudicantem orbem terre, Millia millium (inquit) ministrabant ei, & decies millia centena millia assistebant ei, ipse vero Dominus tanta in potestate, & maiestate visus est, ut horreret spiritus Danielis in huiusmodi visione, & territus permaneret. Sed hoc nos maiori terrore afficit, maiori què horrore concutit corda nostra, videre scilicet filium Dei, non in maiestate magna, hoc enim decet, diuinitatem eius, sed in humilitate, & abiectione maxima, non iam millia millium Angelorum ministrant ei, & astant ante illum, sed milites, & carnifices, circumstant, diserpunt, crucifigunt, atq; occidunt eum. O charitas immensa Christi Domini! magnitudinis eius non est numerus, celsitudinis eius non est finis.

Dani. 3. n.

§ 3.

BENEDICEBANT Dominum tres illi pueri intra fornacem Babylonicam, & dicebant. *Benedictus es Domine in templo sancto gloria tue, & super laudabilis, & super gloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui, & super laudabilis, & super exaltatus in secula.* Sed mihi non solum in templo, throno, & regno, & gloria sua, videtur super laudabilis, & super exaltatus, & gloriosus, sed etiam in cruce hac pendens, super omnes enim misericordias suas hoc fecit, super què omnia mirabilia opera sua. Quid ergo? super laudabilis in ea, laudabilis in creatione hominum, & Angelorum, laudabilis in constitutione totius vniuersi, laudabilis in temporum gubernatione, laudabilis in miserationibus, imo & in punitionibus suis: Sed super laudabilis est in passione sua, & obedientia pro nobis usque ad mortem, mortem autem crucis. Laudent ergo illum cœli, & terra, & quæ cœli, & terræ ambitu continentur. Amen.

Secunda

Secundus Discursus agit de fructibus, & utilitatibus passionis Christi, & primo de amore in Deum.

ANTEA quam ad consideranda singula, quæ passus est Christus Dominus, veniamus, fructus, quos ex passione sua incommuni colligere possumus, exponamus. Et vero plura pro nobis passus est, quàm exigebat nostra necessitas, vna quippe sanguinis gutta vniuersum redimere potuisset, voluit autem totum sanguinem fundere, graues cruciatus ferre, & in cruce crudeliter affigi, ut amorem nostrum accenderet: Quo circa primus fructus est, amor in Deum nostrum, qui tanto amore dilexit nos. Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret, quasi diceret, in hoc ostendit Deus magnitudinè amoris sui erga hominès, quod dederit eis filium, ut pro ipsis patiatur, & moriatur. Amor quidè eximius vnde tamquàm inexplicabile ipse filius Dei illū assignauit, dū dixit. Sic, qualis ergo sit amor, quod tale donū dedit, dici non potest. Amor ergo tantus, & donū tantū qualè à nobis amorè postulat? Amor amore solo potest cōpensari, pro solo igitur amore illo infinito, infinitū si fieri posset amorè exigebat à nobis, quid ergo pro amore infinito, dono infinito, simul debemus? Hunc fructū, ex sua passione capiendū, in nobis Christus requirit. Vnde postquàm in canticis se in arbore crucis hominè Redēpturū asseruit, subdit. *Pone me vt signaculū super cor tuū, & super brachiū tuū.* In his verbis id fecit Deus quod Aug. significat, toto nobis figatur in corde, qui pro nobis est fixus in cruce, ideo mater ecclesia toties passionē Dominicā in memoriā reuocat, atq; utinā eā homines frequenti recordatione recolerent, id enim satis esset ad amoris ignem in se ipsis excitandū. Ignem (ait Dñs) veni mittere in terrā. Misit quidè ignē Christus per totius vitæ suæ spatiū, at hodie supra modū misit, & immisit, & ob hanc rationē passionis suæ memoriale in signe reliquit in sanctissimo sacramento. Hec, inquit, quæsumq; feceritis, in meā memoriā facietis. Animaduertit Christus hoc solū sufficere ad inflāmandū corda nostra in amorem sui, considerare scilicet sepe hoc eximium beneficium suæ passionis.

Ioa. 3. n. 18.

Cant. 8.

Augusti.

Luc. 12.

num. 49.

1. Cor. 11.

num. 24.

Postquam Tobias iter, angelo duce, & adiutore, perfecit, vocauit pater Tobiae filium, & dixit. Quid possumus dare viro illo sancto, qui venit tecum? Respondit filius, Pater, quid dignum poterit esse beneficijs eius? Me duxit, & reduxit sanum, pecuniam à Gabello ipse recepit, vxorem ipse mihi habere fecit, & demonium ab ea compescuit, gaudium parvulus eius fecit, me ipsum à deuoratione piscis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti sumus, quid illi ad hæc poterimus dignum dare? Conferamus obsecro modo, quæ angelus erga Tobiam fecit cum his, quæ Christus Dominus erga nos operatus est. Si Angelus Tobiae dux fuit in itinere illo ciuitatis Medorum, Christus dux noster fuit in via cæli: Si debitum pecuniæ angelus recuperauit Tobiae, Christus (ait Paulus) nobis omnia delicta donauit, delens quod aduersus nos erat: chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci. O debitum supra debitum, & solutio supra solutionem, & recuperatio supra recuperationem! Omne recuperauit Tobias per Angelum pecuniam accommodatam, recuperauimus nos per Christum gratiam, amissum meritum, adoptionem filiorum Dei, & ius ad æternam gloriam. Quid ergo dignum ei præstare poterimus? Angelus Dæmonem ab vxore Tobiae compescuit, Christus Sathanam ab anima nostra expulit. Vxorem illi Angelus habere fecit, Christus Deum, quo carebamus nobis reddidit. A deuoratione piscis, & morte Angelus Tobiam liberauit, Christus nos à deuoratione dæmonis, & æterna morte liberauit. Angelus Tobiam à cæcitate corporis eripuit, Christus nos à cæcitate mentis. Eramus enim in tenebris, nunc autem lux in Christo. Ac denique bonis omnibus (ait Tobias) per hunc repleti sumus. Quanto melius hoc de Christo nobis dicere licet, bonis omnibus quidem per Christum repleti sumus. Non illis, quibus Tobias temporalibus, & caducis sed æternis, & diuinis, & quæ omne desiderium superant, & cogitationem excedunt, quid ergo Christo ad hæc poterimus dignum dare, quomodo amorem saltem nostri cordis ei poterimus denegare?

Beneficia Domini erga se sanctus Dauid cōmemorans Dicebat. Benedic anima mea domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius, Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia, & miserationibus, qui replet in bonis desiderium tuum, renouabitur, ut aquila, inuentus tuus. Tanti faciebat beneficia ista sanctus propheta

pheta, ut & animum suum, & viscera sua, ad gratiarum actionem inuitaret, & merito quidem, eximia quippe sunt sed & nos hæc ipsa per passionem Christi consequuti sumus. pro pitiacionem scilicet peccatorum animæ, salutem, redemptionem ab interitu, imo à sempiterna damnatione, hodierna denique die nos & misericordia, & miserationibus magnis coronauit, nam corona spinea in capite Christi coronam auream promeruit nobis. Et quod his omnibus pluris nobis faciendum est, doloribus maximis, dedecore graui, morte turpissima, cruciatibus eximijs, hæc omnia nobis comparauit. Benedic ergo anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius.

HAEC autem gratitudo in Christum Dominum, hoc primum exigit à nobis, ut nulla ratione peccemus in ipsum. Cum Rex Saul persequeretur iniuste Dauidem, sic Saule affatus est Ionathas filius suus. Ne pecces rex in seruum tuum Dauid, quia non peccauit tibi, & opera eius bona sunt tibi valde, & posuit animam suam in manu tua, & percussit Philistæum, & fecit Dominus salutem magnam, vniuersi Israel. Quare ergo peccas in sanguine innoxio? quod cum audisset Saul ait scriptura, placatus voce Ionathæ iurauit, viuit Dominus, quia non occidetur. Vtinam vel sic placare possemus nunc peccatorem, dominum Christum iniuste persequentem. Ne pecces homo in Dominum Deum tuum, quia non peccauit tibi, & opera eius bona sunt tibi valde, & posuit animam suam, non tantum in manu tua, sed in manu Pilati, & in brachio crucis, & percussit inimicum tuum, non Philistæum, sed diabolum, & fecit salutem magnam, non solum vniuerso Israel, sed vniuerso mundo. Quare ergo peccas in sanguine innoxio? Nūquid tu crudelior in Christum, quam Saul in Dauidem? placatus enim fuit his auditis Saul, quanuis durus & crudelis, & a Domino reprobatus, & a dæmone arreptus. Placaberis ne tu etiam modo erga Deum tuum, cum creatura eius sis, & sanguine eius redemptus?

SECUNDVM, quod à nobis exigit beneficium passionis Christi est, ut non solum in eum non peccemus, verum etiam ut diligentissimi simus in ejus seruitio, & ut simus erga illum ita liberales, sicut fuit erga nos ipse Dominus. Cum Dauid ad Nabalem mitteret famulos suos, ut ab eo cibaria postularent, hanc ad impetrandum rationem adhibuit. Ex multis annis saluos feci tuos, et omnia tua, nunquam molesti fuimus pastoribus tuis, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo. Videbatur Dauidi hoc sufficere, ad suadendum ei beneficium illud, quanuis duræ

1. Reg. 19
num. 4.

1. Reg. 25
num. 7.

duræ cervicis esset homo ille. Quanto potiori ratione poterit hodierna die à nobis exigere Christus, vt in ipsum grati simus, & eius amore in pauperes, & famulos suos benefici simus, qui nō grem nostrum, sed animas nostras liberauerit, saluasq; fecerit, ipse tibi, o homo, & diuitias dedit, & seruauit vsq; adhuc, & salutem, & vitam præbuit, & conseruauit, & pro te in cruce moriens vitā æternā promeruit: quid ergo erit illi? quid facies amore illius, qui amore tui talia fecit?

Gal. 2. n.
19.

AVDI quid Apostolus faciebat. *Christo (inquit) confixus sum cruci. Vivo autē, iam nō ego, vivit vero in me Christus* & subdit causam, *qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.* Ac si dicat totū me tradidit illi qui totū se tradidit mihi, ipse pro me vitā exposuit, & ego illi meā exhibeo vitā, nō enim ego iam in me vivo, sed in eo, & ipse in me. Vtinā oēs sic in Christū affecti essemus, siquidē vnusquisq; nostrū sicut Apostolus, dicere potest. *dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.* Quid retribuam Domino? vitam suā mihi dedit, quid magnum ego fecero, cum illi pariter tradidero vitam meam, & vitam iam non ego, sed Christus in me. Ita vt cūcta mea ipsius sint, cogitatio, amor, desiderium, domus, supellex, & vita ipsa?

*Tertius Discursus de odio peccati
ratione passionis
Christi.
(.?)*

Esai. 37.
num. 9.

EATENVS Dominus Deus desiderat peccatum ē mundo abolere, vt omnem fructum apostolicæ prædicationis, peccati expulsiōnem esse dicat. Sic enim per Esaiam ait. *Iste omnis fructus, vt deleatur iniquitas Iacob.* Et quidem iste est fructus maximē intentus in cunctis operibus Dei. Opera enim tam iustitiæ, quam misericordiæ, Dei promissa, & comminationes, beneficia, & supplicia, & reliqua omnia, hoc potissimum intendunt, vt à nobis auferatur iniquitas, & sanctitas introducatur.

CVM autem multa sint, quæ nos in odium peccati manu ducāt, inter omnia id maximē præstat passio Christi Saluatoris. Certum est enim tanto aliquid esse magis dignū odio, quanto maiori odio prosequitur illud Deus, non enim odisse potest Deus, nisi quod malum est. Vnde pro mensura odij diuini, mensura mali sumenda est, & odij nostri ratio. Aequum enim est illud amare, quod Deus ipse amat, & illud prosequi odio, quod Deus odio habet. & maximo odio, quod maximo odio prosequitur Deus.

ODIVM autem Dei erga peccatum multis argumentis manifestavit ipse, potissimum vero supplicijs acerbissimis, quibus mundi crimina puniuit. Cum propter vnus pomi esum, quo transgressi sunt primi parentes mādātum Dei, quanuis ipsi & opera manū Dei peculiari modo essent, quanuis charissimi, &c. eos tamen cum sua posteritate capite damnauit, & de paradiso eiecit, & in abyssum multam, & baratrum miserarium omnium deturbauit. Hoc valde peccati detestationem, quam habet Deus in corde suo, declarauit. Adde, & reliqua supplicia, quibus peccata reliqua est prosequutus diluuium nimirum illud vniuersale, vniuersum mundum submersit, pluuia illa ignea, sulphureaq; qua Sodomam, atq; Gomorram succendit, hiatus ille terræ, quo Darham, & Core absorbuit, & alia huius generis supplicia huiusmodi odium Dei nostri in peccatum manifestarunt. Sed inter omnia supplicia, id potissimum effecit, scilicet supplicium crucis Christi, imo si reliquis pœnis ipsas inferni pœnas annumeres, quib⁹ animas ad imaginē Dei creatas, inextinguibili flāma, & inexplicabili cruciatu cōburet nec ipsæ prorsus itade testationem peccati, quam habet Deus exponēt, ac passio filij Dei.

Cum enim peccatores, cruciātur cruciantur hi, qui satis id promeruerunt: At Christus Dominus, innocētia ipsa, & Deus optimus, quid mali fecit, vt tantos cruciatus pateretur? In inferno patitur inferno dignus, nec mirum, Christus vero gloria & honore in terris, & cœlis dignus, in cruce opprobrijs, & cruciatibus plenus moritur, & rem omnem excedens admirationem! Dic quæso, quantum detestatur peccatum Deus, quando in se ipso ita puniuit illud?

CVM Sāson funditus vellet Philisteos delere, ingressus in templum Dagon die quadam, cum conuenisset ibi magna Philistinorū multitudo, apprehēdens duas colūnas, quibus innitebatur domus, alterā dextera, & alterā leua tenens, ait. *Moriatur anima mea cum Philistijs, concussisq; fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceteram multitudinem, quæ ibi erat.* Multoq; plures occidit moriens, quam viuens occiderat, ait scriptura. In multis antea ostendit Samson odium contra Philistæos, in percussione scilicet illa qua maxilla quadam mille viros occidit, in combustionem segetum, &

Iud. 16. n.
29.

& alij huiusmodi, at maximè in facto hoc, quippe qui nec propriè vitæ pepercit, ut se de hostibus vindicaret. Antea occidebat alios, salua salute sua, at modo vitæ precio vindictâ sumpsit, maius animi odiû nemo habet, quâvit animâ suâ ponat quis cõtra inimicos suos, sic igitur Dñs sepius peccati odiû ostendebat, cû peccatores verbis magnis afficiebat, sed tunc maximè, ac supra modû, cû animâ suâ posuit contra peccatû, ut omnia peccata deleteret. Qui vitæ suæ non pepercit propter peccatû, quomodo detestatur illud?

SED quod amplius mirandû videtur, ita necesse fuit Christum pati, ut sanguine suo peccati maculâ deleteret, hoc certe quâ detestabile sit, peccatû ostendit, quia maximè gravitatem eius manifestat. Licet enim potuerit Deus peccato remediû adhibere alio, & alio modo, nullo tamen ita ut pro peccato de rigore iustitiæ satisfacere, nisi Dñs ipse satisfactor extitisset. Et licet leuioribus penis præstare potuit, voluit tamen diris cruciatibus, & dira morte id efficere, ut gravitas peccatorû nostrorû pateret melius. Vnde iâ ex ordinatione diuina ita oportuit pati Christû, ut diuina iustitia satisfacta remaneret, ex hac consideratione B. Bern. vulneris peccati gravitatem agnoscebat, ex consideratione, inquit, remedij periculi mei æstimo quantitatem. Filius Dei iubetur occidi, ut vulneribus meis precioso ipsius sanguinis balsamo medeatur, agnosce, o homo, quâ gravia sint vulnera illa, pro quibus necesse fuit Christû Dñm vulnerari. Hæc Bern. Agnosce inquit, &c. Nâ talis agnitio scutum erit in expugnabile aduersus iacula inimici. Merito proinde B. Pet. Apost. clamat, dicens. Christo igitur in carne passo, & vos eadè cogitatione amimini. Ecce qualiter cõsideratione passionis Christi arma vocat, arma quidè aduersus quancûq; peccati tentatione, qui enim meditatatur Deû pro nostris peccatis crucifixû, timebit merito tale facinus perpetrare, quo Deus occiditur, & quantû est ex parte peccatoris iterû crucifigitur. Et quidè si Christus modo capax doloris esset, maiori afficeret eum dolore peccata nostra, quâ ipsa mors affecit, quapropter Sanctus Bern. inducit Dñm Christû sic loquentē. Nonne satis propter te vulneratus sum, nunquid nō pro iniquitate tua afflicus sum? magis aggrauant me vulnera peccati tui, quâ vulnera corporis mei. Hæc ille. Dicat ergo Christianus, cû tentatur quomodo potero iterum cõmittere, quod Deus morte deleuit, & soluit, quomodo iterum in me crucifigere Dominum meum?

Discursus

Discursus quartus de tertio fructu passionis Christi, eius scilicet imitatione.

(?)

QVOS præsciuit Deus, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ait ad Romanos Apostolus, quod sic explicat Sanctus Anselmus, quos præsciuit conformes fieri imaginis filij sui, imitatores futuros Christi, etiam prædestinavit illos hoc fore. Hæc ille. Hæc igitur conformitas (secundum Anselmum, imo & secundum Augustinum) ad quam prædestinantur Christi serui, intelligitur secundum mores, atque adeo vult Dominus, eos sic ambulare, quemadmodum Christus ambulavit, qui certe non sibi placuit, ut Apostolus ait, nō quæsit delicias mundi, sed opprobria, cruciatus, crucem, & passionem diram, in hoc vult Deus nos imitatores Christi esse, quod & Beatus Petrus, expressius docet, dicens. In hoc vocati estis, quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius. Dixerat de patientia, quam servare debemus in illatis iniurijs, & subdit. In hoc vocati estis, hæc est vocatio vestra, ad passionem, & crucem exēplo Christi, qui hunc fructû ex passione sua nos colligere desiderat. & intendit.

SED & ipsemet Christus, id ipsum postulat, dicens. Si quis vult venire post me. &c. Sicut dux ille Abimelech, ut in libro iudicum habetur, qui cum vellet inimicorû præsidium succendere arrepta securi præscidit arboris ramum impositumquæ ferens humero dixit ad socios, quod me vidistis facere, cito facite sic Christus Dominus volens mundi præsidia succendere, crucem sibi baculû, inquit. Siquis vult &c. & per Lucam dixit, tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Nullum diem voluit esse sine cruce, ipse enim quotidie aliquid in corpore, vel in corde patiebatur. Vnde & Beatus Bernardus explicans, quæ sint vestigia illa Christi, ad quæ scilicet nos exhortatur Petrus, ait: Omnes viæ Christi secundum carnem sunt, spontanea paupertas, cumalata vilitas, tam assumpta, quam illata peccalitas. Ad huiusmodi ergo vestigia nos inuitat Apostolus Petrus.

Cccccc Hæc

Anse. sup.
hunc loc.

Aug. l. 22
de civ. Dei

1. Petr. 2.
num. 21.

Matt. 16.
num. 24.
Iud. 9. nu.
48.

Ber. quære
fert. S. Th
ibid.

Hæc est crux, qua nos Christum sequi ipsemet poscit, & quotidie inquit. Ipse enim nec in die illo, & hora, qua transfigurari voluit, sine cruce aliqua esse voluit, unde & tunc de excessu, & passione sua loquebatur, cum Moyse & Helia. Væ nobis, qui non solum non quotidie crucem tollimus, & sequimur Christum, verum quotidie sumimus crucem, & ad voluptates declinamus, nec vno die crucem Domini ferre valemus, quanto minus quotidie, & quidem non ad crucem suam, sed ad nostram nos Christus vocat. *Psalmus* (inquit) *crucem suam*, & nec nostram leuem prorsus sustinere volumus. Recte Augustinus. Christus opprobria, irrisiones, contumelias, alapas, sputa, flagella, spineam coronam, crucemque, sustinuit, & nos miseri ad nostram confusionem vno sermone fatigamur, vno verbo dei ieiunamus. Hæc ille. Et merito quidem ad nostram confusionem hoc esse dixit, quoniam enim confusio maior, quam ducere, & Domino nostro sub cruce cadere, nos erectos, remanere. Pudeat nos sub spinato capite mollia, ac delicata membra enutrire.

Aug. li. de
confl. vir.
& vi. c. 9.

2. Reg. 21
num. 11

Iere. 31
num. 22

2. Reg. 15
num. 21

CVM fidelis Vrias nollet in domum suam recreandi animi gratia declinare, & rex David causam inquireret, dixit. *Arca Dei Israel, & Iuda habitant in pabulis, & Dominus meus Iacob, & serui eius mei, super faciem terre manent, & ego ingrediar domum meam, ut comedam & bibam, &c.* O Christiane, arca Dei in qua sunt omnes thesauri sapientie Dei absconditi, habitat in cruce, Dominus tuus, Christus passionibus cruciatur, & tu delicijs dissolueris filia yaga. Non te pudeat Christiane miles &c. Fugiebat olim David a facie Absalon, & comitabatur eum quidam Gethus nomine Ethai, ad quem David, cur venis nobiscum. Revertere quia peregrinus es, & egrassus es de loco tuo. Respondit Ethai. *Vivit Dominus, & vivit Dominus meus Rex, quoniam in quocumque loco fueris Domine mi Rex siue in morte, siue in vita, ibi erit servus tuus.* O fidelis servus! O vtinam tales, & omnes esse mus erga Deum nostrum, & cum tentatio invaderet nos fruendi gaudijs mundi, diceremus. Absit, sed ubicumque fuerit Dominus noster Christus, siue in morte, siue in vita, siue in cruce, siue in monte Thabor, sequar eum quocumque ierit.

HODIE vidimus creaturas insensibiles suo modo sequentes Christum, & veluti cruces suas ad hoc tollentes, sol obscuratur, terra tremat, lapides scinduntur, velum templi rumpitur, &c. Videtur cum Christo dolente dolere, & pati cum patiente. Quid mirum si nos etiam copiamur, & patiamur cum Christo! qui solus sumus redempti a Christo. Non redimitur sol, & patitur, tu redimeris, & non pateris?

ORABAT

ORABAT olim Sanctus David Dominum, dicens. *Exurge Domine Deus meus in precepto, quod mandasti, & synagoga populorum circumdabit te.* Id est secundum Augustinum: quia humilitate precepti, humilis appares, ut exemplo tuo vincentes homines superbiā, non possideantur a Diabolo. Hæc ille. Videbatur itaque sancto David impossibile fore, quin Deum humilem homines non imitarentur, & synagogam, ac multitudinem hominum, non inquam unum, aut alterum, sed multitudinem gentium exemplum Domini sequituram. Et ita quidem factum est, multi Christum sunt imitati, sed multi a tali exemplo deviaverunt. Quid isti, quæso in iudicio diuino respondebunt, quando Christus rationem exempli sui exegerit ab eis? Ego pro vobis labores immensos pertuli, crucem baiulaui, usque ad mortem. *Factus sum obediens morti, autem crucis, vos autem vitia sequentes non me sed voluptates deliciasque quesistis semper.* Hoccine fuit Christianos esse? Ad hoc exemplar vestrum fui constitutus? Quid igitur nobis agendum est, videntibus regem nostrum in cruce pendentem, alloquamur eum dicentes Domine mi tu felle, & aceto potaris, & ego melle, & precioso vino pascar? Tu nudus in cruce, & ego veste serica, & polimita ornatus incedam? Tu in angusto crucis lectulo constitutus, & ego in molli culcitra requiescam? Absit nunquam sic confundar in æternum, sufficit mihi si sicut Dominus meus. *Ima nubi alibi gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi sequar, quocumque ieris.*

ps. 7. n. 8.
Aug. ibid.

CVM milites sequentes ducem Abimelech, viderunt illum ramum arboris præscindentem, & super humeros suos illum gestantem, & dicentem, quod me vidistis facere cito facite, statim certatim ramos de arboribus præcidentes, sequebantur ducem, & præsidium succenderunt. Videbatur illis indignum esse, videre ducem præcipientem, lignis onustum, & ipsos milites manus intra sinus portare. Quid nos igitur facere oportet videntes ducem nostrum, & creatorem cruce oneratum, & dicentem. *Qui vult venire post me, &c.* Illi homines hominem sunt sequuti, nos vero Deum nostrum denegabimus? Quid times crucem, in qua Dominus est crucifixus? *Exo* (inquit Apostolus) *stigmata Domini mei in corpore meo porto, stigmata vocat carnis macerationem, exemplo Christi susceptam, valde enim urgebat eum exemplum Christi ad æquo animo perferendas tribulationes, & mortificationes.*

Ad Gal. 6

VIDIT sanctus Andreas crucē sibi ad necem preparatam, & ex clamare capit. O bona crux, quæ decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæ sita, & aliquando cupienti animo preparata. Accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Consideravit sanctus Apostolus iam nō esse crucem, quæ solebat, sed dedecus eius in maximum esse honorem commutatum, deformitatem in decorem, cruciatum in gloriam esse conuersum, in qua iam non verecundari, sed gloriari oporteat, quia Dominus Christus pendet in ea, & nos ad eum per crucem sequendum vocat, qui vult venire, &c.

CUM filij Israel ad locum illum Mara nuncupatum peruenissent, ubi aquas illas adeo amaras inuenerunt, ut ex illis bibere nequirent, ostendit Dominus Moyse lignum quoddam, quod cum Moyses in aquas misisset in dulcedinum veræ fuerunt. Mirum valde quomodo lignum aquas potuit dulcorare? imo si dulces aquæ fuissent, in amaritudinem debuisset lignum eas convertere, cuius naturæ (ait Augustinus) ut tantæ dulcedinis esse videretur, etenim si fauum mellis quis in amaram vndam iecerit, nonne potius fauus amarus, quam vnda sapida erit? Respondet huic quæstioni sanctus Gregorius Nissenus: poterat Deus solo verbo aquam peroptabilem facere, sed lignum voluit indicare ut typum salutiferæ crucis insinueret. Et Tertulianus libro aduersus Iudæos. Lignum crucis tunc in sacramento erat, quando Moyses aquam amarā dulcem reddidit, iam igitur nobis fratres lignū crucis, in quo dulcedo diuina pendet, dulce habendum est.

HINC martyribus sanctis animi additi sunt ad immanes illos cruciatus ferendos, hinc sancti monachi, & anachoritæ, tam acerbam, & arduam pœnitentiæ viam sunt ingressi, & prosequuti, hinc ad laborum tolerantiam reliqui sancti fortissimi extiterunt, sequentes Dominum nostrum. Quid ergo nos inermes, & pusillanimes timidi, & formidolosi remanebimus? absit, sequere Deum dicebant illi Græci sapientes. Quid enim scelicus quam Deum sequi, oculis clausis id facito. Vbicunquē enim fuerit Deus, licet in eolum a flagellatus, licet in cruce affixus, ibi scelicitas, ibi gloria. Fidelis sermo (ait Apostolus) nam si commortui sumus, & conuiuemus, si sustinebimus, & conregnabimus si nequaerimus illum, & ille negabit nos, Non igitur negemus illum, sed commoriamur, sustineamus,

mus, ut conregnemus Vnum enim ex signis prædestinationis nostræ, hoc est, si sequamur vestigia Christi patientis. Sic enim Christus ipse, dum de signis prædestinatorum suorum ageret, sub nomine ouium dixit ipse (scilicet Christus pastor) ante eos vadit, & oues illum sequuntur. Hoc est, non tantum verbis suadet Christus euangelicam vitam, sed exemplo factorum, ipse enim prior in paupertate, in persecutionibus sustinendis, in ieiunijs, & vigilijs multis, & in laboribus supra modum, oues præcedit suas, oues autem quæ propriæ oues sunt, huiusmodi vestigia Christi sequentes, ieiunant, in paupertate degunt, in vigilijs, & laboribus, &c. perseverant cum Christo dicentes Trahe nos post te, tu odorem carnis vnguentorum tuorum, exemplorum scilicet tuorum Domine Deus noster, qui vero non ita Christum sequuntur, nec consequuntur quidem, signum est enim reprobationis, non sequi Dominum Christum Duce, & saluatorem.

Quintus Discursus, de quarto fructo passionis Christi oblatione scilicet passionis multum valere ad peccatorum veniam ab aeterno patre consequendam.

(.?.)

VI peccatorum suorum remissionem consequi desiderat, sacrificium passionis Christi aeterno patri offerat. Exaudietur que procul dubio à tali patre, per talem filium, offerebāt olim sacrificia plura filij Israel secundum institutionem diuinam, quibus placabatur Deus, inter quæ potissimum locum tenebat holocaustum, de quo in leuitico ubi modus illud offerendi traditus fuit, sic habetur, holocaustum est, & oblatio suauissimi odoris Domino, sed, o holocaustum supra holocaustum, si auicula quædam in huiusmodi sacrificio oblata, sic Domino placebat, sic illum pla

10. 10.

Leuit. 1. 17.

Aug. li. de
mirab. sa-
cræ ser. 6.
21.
Gre Nis.
lib. de vit.
Moyse.

1. Thim.
num. 11.

De passione Domini.

placabat, quid faciet oblatio hæc holocaustum, hoc passionis filij
sui displicuerant aliquando Deo oblationes, & holocausta, quæ
offerebant filij Israel, unde & dicebat, quo mihi multitudinē vi-
ctimarum vestrarum? plenus sum. Holocausta nolui, incensum abo-
minatio est mihi, ostendam ego tibi, o Christiane, sacrificium,
aliud, quod nunquam despiciet pater, sacrificium scilicet filij sui,
nunquid auerter faciem à Christo suo? non vitulus hic, sed Deus
offertur, quid Deo quam Deus gratus esse potest? quid Deo pa-
tri quam Deus filius? oblationem, inquit, & pro peccato non po-
stulavi, tunc dixi ecce venio, hoc est, ut explicat sanctus Augusti-
nus, cessauerunt sacrificia, adueniente Christo, qui hostia fuit ex-
cellentissima, & omnium hostiarum præstantissima, imo si hostiæ
illæ græ Domini fuerunt ea de causa fuit, quia figurabant hostiæ
hanc passionis Christi, & propter quod vnuquodque tale, & il-
lud magis, habentes igitur tam acceptabile sacrificium, offeramus
illud Domino semper, pro peccatis, & offensionibus nostris, à Do-
mino postulantes, ut per sanguinem, dolores, passionem, & mor-
tem filij sui, auertat oculos suos ab iniquitatibus nostris, & misere-
atur nostri.

FVERVNT aliquæ mulieres, ut sæculares historiæ narrant, quo-
rum viri fuerunt, ab inimicis suis immaniter occisi, ipsæ autem ser-
uantes tunicas eorum cruentas, illas ob oculos filiorum suorum
ostendebant, ut eos prouocarent, ad vindictam sumendam de ne-
ce parentum, nobis autem ecclesia sancta tunicam sponsi sui Chri-
sti sanguine conuersam ob oculos nostros ponit, non ut vindi-
ctam aliquam cogitemus, sed ut eam ante patris æterni oculos of-
feramus, obsecrantes, ut per illam sanctam passionem filij sui libe-
ret nos à peccatis nostris. Placebit certe Deo sacrificium hoc super vi-
tulum nouellum cornuæ producentem, & ungulas, videant pauperes, & la-
tentia.

HOC autē mire significatū fuit, quādo præcepit Deus Israelitis
egrediētibz de Aegypto, ut sanguine agni tingerent super limina
riæ domorum, & subdit. *Erit autem sanguis vobis in signum in aedibus,
in quibus eritis, & videbo sanguinem, & transibo vos, nec erit in vobis pla-
ga disperdens, quando percussero terram Aegypti.* Ad quid rogo neces-
sarium fuit huiusmodi sanguinis signum. Nunquid Deus non ag-
nosceret Israelitas absq. vilo signo, cum sint omnia perspecta &
manifesta oculis Dei. Ratio ergo fuit, quia voluit in sanguine illo,
vir

Quintus discursus.

947

virtutem sanguinis Christi manifestare. Quam scilicet potens sit
ad gladium diuinæ iustitiæ retundendum, ne illo discindamur, pro
ter peccata nostra. Peccatores fuerant Aegyptij, peccatores etiam
filij Israel, sed Aegyptij puniuntur, Israelitæ liberantur, quia pro-
tecti erant sanguine agni. Quod si sanguinē agni, qui figura Chri-
sti erat, tanti fecit Deus, quanti faciet sanguinem Christi? Quid mi-
rum, sanguis filij sui dilectissimi est.

Accessit (ait Apostolus) ad testamenti noui mediator *Iesum, et
sanguinis asperisionem, melius loquentem, quam Abel.* Quænam est ista
noua sanguinis loquutio? Quomodo loqui potest sanguis asper-
sus? Optime quidem, de sanguine Abel habes ubi Dominus ad
Cain dicit. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Nunc etiā
sanguinem Christi diffusum, etiam clamare, sed alio modo testa-
tur Apostolus. Quæ nam est hæc differentia clamorum? Sanctus
Anselmus, sic exponit. Melius loquitur sanguis Christi, quam san-
guis Abel, quia sanguis Abel mortem fratricidæ fratris petit, san-
guis autē Christi vitam persequutoribus impetrauit, sanguis Abel
expetit vindictam, sanguis Christi misericordiam, ille vni nocuit,
hic multis profuit, & idcirco loquitur melius. Hæc ille. Aduoca-
tus igitur noster factus est sanguis Christi, quid mirum, si in patro-
cinium tuum assumpseris illum. clamant peccata tua contra te, fac
ut clamet sanguis Christi pro te. Offer illum æterno patri, exaudie-
tur sanguis pro effusione sua, & quia misericordiam petit, miseri-
cordiā tibi consequetur. Amen.

Ad Hebr.
12. n. 24.

Genes. 4.
num. 10.

Ansel. ibi.

Sextus Discursus de egressu Christi

Domini ē cenaculo

in hortum.

(?)

I A M ad particularia passionis Christi veniamus. Peractis
igitur mysterijs legalis illius cœnæ, & instituto iam diuino
sacramento, corporis, & sanguinis Christi, abiit ē cenaculo Chri-
stus in montē Oliueti, & hortum Gethsemani. Exit quidē, & tēdit
audacter in aciē, & caueā, ubi iā mortē ad bellū ineundū cōuocau-
rāt. Mors arma elegit, campum verō Christus. Et non sine causa in
horto

horto voluit inire certamen cum morte. In horto enim, ipsa vicit primum Adam, in horto æquum fuit ut vinceretur à secundo Adā. In horto ortum habuit mors, in horto ortum habeat vita, ut vnde mors oriebatur, inde resurgeret vita, in horto sepulta fuit vita, in horto pariter sepeliatur mors, & vita resurgat, quid enim aliud fuit sepelire Christum in horto, ubi etiam resurrexit ad æternam vitam, nisi ibi sepelire mortem & vitam viuificare? Nō ignarus ibi ab hostibus esse se inuadendum, & capiendum. Multa in itinere cum discipulis egit, sicut alter Iacob cum filiis suis, de his, quæ illis euentura erant, de mutuo amore inter se, vocans præceptum suum huiusmodi mandatum. Hoc (inquit) est præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos. Multa denique loquutus est illis, ad Dei gloriam, & animarum salutem attinentia, & sicut diuinus cygnus dulciter & suauiter cecinit in hora mortis suæ constitutus, cantus quidem edidit dulces, sed corda discipulorum, & magistri mærore maximo gestuabant, dum per viam torrentis Cedron incedebant. Transierat olim David torrentem illum iter etiam agens in montem oliueti suis fidelibus stipatus. Illi mæstissimi incedebant, ipse vero vultu cooperto lachrymas vberes fundebat, maximo enim afficiebatur dolore, considerans se a dilectissimo filio Absalone è regno suo expulsus, & ad interitum inquisitum, & Achitophellem, qui erat à consilijs suis, quem ipse honorauerat, & ditauerat, partes hostium agere, & consilia eis dare ut regno, & vita eum spoliarent, si ergo David, & quidem merito ita pressus dolore iter illud agebat, quid de Christo dicemus, cum ipse videat populum illum Israel, filium dilectissimum sine causa, & contra fas, & iustitiam sanguinem suum sitientem, & Iudam, qui erat velut à consilijs suis electum in Apostolum eximijq; beneficijs à se cumulatam sui proditorem factum, & consilium præbentem inimicis, ut eum morti traderent. Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utiq; (dicebat tunc David) & si is qui oderat me super me magna loquutus fuisset, abscedissem mefor sitan ab eo. Tu vero homo vo animis dux meus, & notus meus, &c. Vide quanto mærore affectus fuit David, eo quod Achitophel se ipsum persequeretur, in quem multa bona contulerat. Multi tunc rebelles fuerant David, sed hoc potissimum lamentabatur, quod ab intimo amico traderetur, quanto ergo existimas sensisse magis Christum Dominum Apostolum Iudam, ex discipulo dilecto, cū quoties cibos sumplerat, quem in domum, & in collegium suum introduxerat, cui patrandorū miraculorum virtutem communicauerat

rat, &c. nunc ipsum modo in traditorem videre conuersum, hoc vehementer stimulabat viscera Christi. Sic pergebat Christus Dñs viā, quā nūquā reuersurus erat. In .3. lib. Reg. habetur, Salomonē præcepisse Semei (propter quæ ille cōmiserat in David Patrē suū) ut nec semel transiret torrentē Cedron, alioquin pena capitis multandus. Contigit, ut serui quidā Semei fugerent, quos insequens ille præceptū fuit transgressus, torrentēq; Cedron pertransiuit, delatū est hoc Regi, & penā mortis contra ipsum iussit. O Christe Redemptor, tu audes modo torrentē Cedron pertransire, fugitiuos seruos quærens, vereor ne tanti constet tibi transitus iste, quanti constitit Semei. Hoc duntaxat excepto, quod Semei quantū vis iniquus morte multatur honesta, tu vero turpissima inter latrones, sicut latro verberatus, & tanquā latro inter duos latrones affixus.

Transiuit Cedron Christus, & assumptis secū tribus discipulis dilectis, Pet. Iacob. Ioan. cæterisq; relictis, ingreditur ad interiora horti Gethsemani, nox serena erat, luna resplendens, mediūq; silentiū cū cetera tenebāt, cū Christus ingreditur hortū, in crucis ingressu tactus dolore cordis intrinsecus, cepit pauere, & sedere, ac mæstus esse, Dixit q; discipulis suis, tristis est anima mea usq; ad mortē. Accedūt discipuli charissimi, & tantā rei nouitatē admirantes, dicunt. Quid hoc, bra chriū, & fortitudo Dei? Vnde tibi huiusmodi timor, & tremor? Tu nunquā animi deiectionē ostēdisti quid noui accidit modo? Quid sibi volūt hę lachrymę? Quid vultus immutatio? quid pallor oris? vidisti ne aliquid horrēdū? Vidit quidē digitos quosdā contra se scribentes sententiā mortis, & ideo timor, & tremor venerunt super illū, & contexerunt illū tenebrę, & vmbra mortis, solantur illū Apostoli, sed tanto ille maiori afficiebatur dolore, quāto magis eū verbis consolabatur. Videbat enim amorē discipulorū maximū erga se, nec posse illos efficere, quod volebāt, & ideo dolor illorū dolore Christi augebat, et ideo super timorē tristitia magna superuenit. Tristis (inquit) est anima mea usq; ad mortē. Mortalis quædam tristitia inuasit cor meū, hucusq; dissimulaui, sed iā doloris vehementia silere me non sinit. Tristis est anima mea usq; ad mortē. O brachiū Dñi, induere fortitudinē tuā, paueant inimici tui, non peueas tu, o lætitia Angelorū, o consolatio beatorū, quid te in tales angustias redegit, o Christe Dñe gaudij, solatijq; fons, quomodo in te potuit locū inuenire tristitia? Quod si potuit inuenire, quomodo potuit sic crescere, ac p̄trahi, ut sit usq; ad mortē? Omnia flumina intrat in mare, & mare non redundat propter ejus immensā capacitātē, cor

tuū, Dñe Iesu, capaciū est Oceano mari, quomodo ergo sic redu-
dat præ dolore! O beatissima Christi mater, quantū inter fuit tua,
hinc abelle, si enim huiusmodi filij amantissimi suspiria, & gemitus
audiuisses, qualis doloris lancea trasuerberasset tenerrimū cor tuū,
sed heu sanctissima virgo q̄ modo excusas, iuxta crucē plusquā
duplicatū exolues. Quod si Christus vsq; ad mortē est tristis, tu
plusquā ad mortem, dolor Christi morte ipsius finietur, tuus vero
mortuo eo, non morietur. Sed tu dulcissime Iesu, cur tantū dolorē
admittis? cur tu cruciaris? Scio causam. Et primo quidē non mirū, si
mortē tuā times, & de ipsa contristaris. Quia, ut ait S. Tho. (verbis
eius utar) vita corporalis Christi fuit tantæ dignitatis, & precipuē
propter diuinitatē vnitā, q̄ de eius amissione etiā ad horā magis ef-
set dolendū, quā de amissione vite alterius hominis, per quantūcū
q; tēpus. Vnde & Philosophus dicit. Virtuosus plus diligit vitā suā
quanto scit eā esse meliorē, & tamē eā exponit propter bonū virtu-
tis. Sic Christus vitā suā maxime dilectā exposuit propter bonum
charitatis, secundū illud Ieremiæ. *Dede dilectā animā meā in manibus
inimicorū eius.* Hęc vna causa, sed aliā potiorē consideremus, inter
alias pēnas pro peccatis, quas in lege tua constituisti contra pecca-
torē, hæc erat vna. *Dabit tibi Dñs cor pauidū, & animā consumptā mero-
re.* Tu autē Dñe quia Saluator es à Patre constitutus, salus autē no-
stra, ex satisfactione peccati pēdet, satisfactio vero culparū propriē
in pēnarū perpessione consistit, ideo doloris pēnā non admittis,
quia nunc pro nobis satisfacere decreuisti. Et quia de tanto in nos
beneficio agitur, libet verba sancti Thomæ cōtexere, Christus (in-
quit) non solū doluit pro amissione vitæ corporalis suæ, sed etiam
pro peccatis omniū aliorū, qui dolor in Christo excesit omnē do-
lorē cuiuscūq; cōtriti, tū quia ex maiori sapientia, & charitate pro-
celit, ex quibus dolor contritionis augetur, tū etiā quia pro omni-
bus peccatis simul doluit sū illud Esaiæ. *Vere dolores nostros ipse tu-
lit.* Hęc S. Tho. Vbi nota illa verba. Ex maiori sapiētia, & charitate,
in nobis procedit dolor, ex cognitione grauitatis culpæ, & ex amo-
re Dei offensi, & quia cognitio hęc & amor in Christo est in gra-
du excellentiori, ideo grauiſſima fuit tristitia, & dolor eximius. De
timore idē dicendū omnino, sicut enim nostri causa dolet, sic & ti-
met, ut dolore, & timore pro nobis patri satisfaciat, vnde plus no-
ster, quā ipſius ille timor erat. Sicut enim, ut destrueret mortē no-
strā, effecit illā suā, licet stipendiū nostri peccati esset, sic nostrū ti-
morē, nostrūq; tristitiā in se sumpsit, licet stipendiū, & pēna pecca-
ti

S. Th. 3. p.

q. 46. ar. 6

ad. 4.

Aristo 3.

Ethic 6. 4.

Ier. 12.

Deut 28.

nume 65.

S. Th. 3. p.

q. 46. ar. 6

ad. 4.

Esai. 53.

ti nostri essent. Meā in te agnosco mortē Dñe, meū in te pariter ti-
morē, & dolorē. Laudent te celi, & terra, vnde sicut Christus Dñs
sumendo mortē nostrā, eā sic eneruauit, & debile reddidit, ut iam
non mors sed somnus nuncupetur, sic timorem nostrū in se illū su-
mendo, sic extenuauit, ut iā in tormentis, & cruciatibus vehementi-
bus, & in ipsa sumenda morte vix illū sancti cōceperint. Sic autē ex-
terius huiusmodi tristitia manifestari decebat, ut notū nobis esset,
quanto dolore nos emit, & redemit, & nos nostrā salutē, diuinam
q; charitatē plurimi faceremus. Sic igitur Christi tremor, & timor
ille mortis, plus noster quā Christi Dñi est (ut aiunt sancti) sicut. n.
mors, quā subiit, nostra potius, quam eius erat, *stipendiū quippe pecca-
ti mors est.* Sic & mortis pauor, quē Christus passus est, noster po-
tius, quam eius fuit. Ex peccato enim nostro pauor mortis, sicut
mors ipsa originē traxit, ex quo factū est, ut sicut mortē nostram
moriendo destruxit, Deus, sic & timorē mortis, & laborū, timēdo
destruxerit ipse, regnabat olim mors vsq; ad Christū, & ideo ab ho-
minibus timebatur, at postquam illam in se suscepit Christus, iam à
viris sanctis sæpenumero non solū non timetur, sed insuper ama-
tur, desiderabat enim eam Paulus, amplectebatur eam in cruce san-
ctus Andreas, expetebat eam sanctus Martinus, & in cruciatibus di-
ris sancti Martyres gaudio magno perfūdebantur, dū in illis vitam
agebant. Et licet multi ex Christi sectatoribus nunc etiam mortē ti-
meant, non tñ timore tanto, sicut olim alij timere solebant, qui leo-
nē offendit, quid mirū si timeat, at mansuescit leo, & domesticus ef-
ficatur, licet ratione ferocitatis natiuæ primo aspectu timorē incu-
tiat, statim sedatur animus offendentis illū, attendens in mansuetu-
dinē ferocitatē esse conuersam. Versabatur in mūdo mors quouis
leone ferocior, quis nō timeret illā, voluit autē Deus nos ab illius
pauore liberare. Sed Deus noluit interficere mortē, neq; enim ex-
pediebat hoc enim ad iudicij tēpus, & vniuersalē resurrectionē refer-
uauit. Tūc enim, ut Paulus ait, *nouissime inimica destruetur mors.* Nūc
vero q̄ in morte peius erat, ferocitatē scilicet, labefactauit, & reli-
quit eam in mūdo velut leonē mansuetū, ita ut dorsum eius manu
audeant pueri, ac femina delicatæ demulcere. En causa cur cum
Christus tantū mortis metum ostenderit, quam plurimi discipuli
Christi, à tali metu liberi videantur.

Roman. 6.
num. 2 3.

De passione Domini

*Septimus Discursus de oratione
Christi in horto
(.?.)*

N huiusmodi ergo timore, ac mærore Dominus constitutus pa-
trem suum conuenire decreuit, orans, & petens aliquid ab eo.
Hoc refugium afflictis omnibus ostendens, quo vel a tribulatio-
ne liberentur, vel à Domino fauorem valeant impetrare. Semotus
igitur ab Apostolis: *Quantum iactus est lapidis, ut ait Ioannes, Pro-*
nus in terram pro reuerentia Dei patris, & statim genu flexo, oculis,
ac manibus in cælum, eleuatis, & lachrymis vberimis genas
rigans, patrem sic affectus est: Pater mi, si possibile est, transeat à me
calix iste. Ac si diceret, o pater huius filij, in maxima cordis angu-
stia constituti, nunquid patieris, pater mi, filium tuum dilectum, in
quo nō semel testatus es, tibi bene complacuisse, tantis, ac talibus
tortimentis cruciari? tali morte finiri? Vtinam appenderent peccata, qui
bus iram merui, & calamitas, quā patior in statera. Quasi arena maris
hec grauior apparet. Quid enim mali egi? aut in quo tibi molesta
fuit, responde mihi, indica mihi cur me ita iudices? Heu pater mi,
si possibile est, &c. Nullum ē cælo responsum habet Christus. Sur-
git, & ad discipulos veluti confugit. Inuenit autem eos dormientes,
erāt enim oculi eorum grauari præ nimia tristitia, excitans vero eos,
ait Petro. Hic vna hora non potuisti vigilare mecum? O quantis angu-
stijs te circumdatum intuemur, Domine Deus. Oras Patrem, & si
let? Quæris a discipulis leuamen, & ipsi dormiunt? omni solatio
te video destitutum? Heu qualis hortus est hic Gethsemani? in hor-
tis animos relaxare solent alij, & delicias capessere, tu vero Domi-
ne mi lachrymaris, tristaris, & torqueris, veniat in hortum, dicebat
sponsa, & comedat fructum pomorum suorum. Nunquid ad hortum
istum inuitabas sponsum tuum, o sponsa Christi? o quam acerba
sunt poma horti huius? etenim dicere potest. huius, quā ipse
ibi subdit. Misit myrrham meam, in suo scilicet horto, myrrham
amarissimam super Absynthium. Hortus iste Domine Iesu, spi-
nas, & tribulos germinat tibi, timores, angustias, & sanguineum
sudorem

Job. 6. n.
2.

Can. 5.
num. 1.

Septimus discursus.

253

sudorem. O quā aliter nobiscum te gessisti, ac nos tecum? Cum
primum creasti hominem, in horto deliciarum constituisti, nos
vero te in horto angustiarum constituimus, in illo horto aberat
dolor: aderat gaudium, in isto vero abest gaudium, adest labor,
& dolor. Parce mihi Domine, nihil aliud producit hortus noster,
quia maledictione plena est terra, quo circa, Domine mi, confuge
iterum ad cæleste refugium, & patrem denuo ora. Impossibile
quippe est, quin talem filium exaudiat talis pater, &c.

Secunda oratio in horto, &c.

SECUNDO igitur in genua filius Dei prouolutus eandem pro-
tulit orationem, dicens. *Pater si possibile est, &c. O Pater miseri-*
cordiarum, & Deus totius consolationis, qui audis & exaudis
peccatores in tribulationibus suis constitutos, cur non exaudies
etiam me filium tuum in tribulatione mea? Domine Pater, si tu
animo decernis hanc tam acerbam passionem me subire, adsum,
manus has offero clauis, caput spinis, corpus verberibus, faciem co-
laphis, pectus lanceæ, denique vitam cruci, & morti. Dummodo
tua voluntas fiat. Tali modo filius orat 2. sed, & 2. Silet Pater. O
Christe consolator animarum nostrarum, magna est velut mare
cōtritio tua, quis medebitur tui? Pater sancte, nūquid obliuisci po-
tes filij, vteri tui? Ex vtero ante luciferum tu genuisti eum, negare
ne potes filium dilectissimum? Nunquid in te aliquod crimen com-
misit, damnum intulit, iniuriam ve irrogauit? Vnde nam Christo,
& quare ei æneum factum est cælum? Cum in monte sancto celi
aperti sunt, & vox intonuit. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi
bene complacui. Nunquid agnouisti pater filium, quia tunc videbas
illum gloria, & honore coronatum, nunc vero, quia tristis est, vsq,
ad mortem, & ad illam requiritur a principibus, illum ignoras, & de-
seris? Absit a te, qui omnibus es adiutor, in oportunitatibus, in tri-
bulatione. O pater si non vis illum audire ut filium, audias illū ut
pauperem. Quia pauper pro nobis factus est, & in laboribus à iuuentute
sua, tibi autem derelictus est pauper, pauperi tu eris adiutor. sed deniq,
taces. o Iesu afflicte? Tribulatio proxima est, & non est, qui adiuet.
Escribæ, & Pharisei contra te cōcilium inierunt, princeps sacerdo-
tum contra te mortis sententiam protulit, Iudas triginta te veditit
argenteis, Apostoli dormiunt, Pater dissimulat, quid tibi agendum
speras?

Psal. 68.

num. 21.

Simile.

speras? O virgo beatissima, si non accutris in articulo hoc tribulationis maximæ filij tui, omnes consolationis Ianuas clausas cerno. O discipuli christi hæccine est fides vestra, & fidelitas vestra tanto magistro debita? consolatores minimè estis vos. O Petre sic dormis. Iudas quidem non dormit, sed vigilat tota nocte, ut Christum morti tradat, & tu, qui solatio esse debueras, non potuisti vna hora vigilare cum illo? Tanti fecit hunc defectum consolationis Christus, ut multis ante sæculis de illo conquestus fuerit per prophetam David, *Sustinui qui simul constriberetur, & non fuit, qui consolaretur, & non inueni.* Erat tristis vsq; ad mortem Christus, adduxit secum tres illos discipulos, ut simul cum illo constriberentur, & non fuerunt, quia dormierunt. Quæsiuit consolatores, ideo ab oratione surgens, ad ipsos Apostolos, properabat, & non inuenit consolatores, sed dormientes. Quando graui aliqua febris ac labore quis laborat, videas illum iam in hoc, iam in aliud latus se conuertere, in nullo requiem ad inuenientem. Sic Christus maximo cordis labore vexatus, iam ad patrem, iam ad discipulos, iam a discipulis ad patrem, iam a patre ad discipulos progreditur. Quid igitur modo agendum est tibi Iesu bone. Nunquid iterum adendum est pater, at non respondet. Vere Domine fieri non potest, quoniam inter te & patrem tuum interposita est aliqua nubis peccatorum, quod si non tuorum, nostrorum saltem. Tu ita peccata nostra considerasti, ut tua esse confitearis. *Longe (tu inquis) a salute mea verba delictorum meorum.* Hæc igitur modo efficiunt, ut longe sit a consolatione tua responsio patris. Hæc, hæc, sunt quæ tibi bellum inferunt, hæc tibi reddiderunt æneum cælum, sed quia peccata hæc efficere non potuerunt, quin sis filius patri dilectus, ita nec efficere poterunt, quin ab ipso exaudiaris. Reuertere, reuertere ad patrem iterum, ut intueatur te, sonet vox tua iterum in auribus eius, vox etenim tua suavis est illi, & facies tua decora.

Tertia oratio in horto. &c.

Psal. 19.

num. 1.

AM igitur tertio humani generis Seruator, ac vindex Iesus ad patrem suum orationem conuertit. Exaudiat te Dominus, Domine mi, in die tribulationis, protegat te nomen Dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tuatur te. Memor sit Dominus sacrificij tui, & holocaustum, passionis tuæ pingue fiat. O Pater (ait Iesus noster) si possibile est, transeat à me calix iste. Exaudi me Domine propter magnam misericordiam tuam. Clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, sed non

nō ad insipientiam mihi. Respexisti mærorē Danielis cū intra leonū lacū oraret, & liberaſti eū. Exaudiſti Ionā de vētre Cæti, & liberaſti eū, exaudiſti preces trium puerorū intra fornacē ignis, & liberaſti eos, clamo etiā ego de medio tribulationis meæ, & non exaudies? pro me non audis, audi saltē me pro matre mea supplicante, respōde mihi pater iā. 3. clamanti. Hanc orationem ferūt aliqui sancti la chrymis plenā emisſiſſe, ac de illa loquūtū fuiſſe B. Paul. ad Hebræos, dicens de Christo *Qui in diebus carnis suæ preces, supplicationesq; ad eū qui possit illū saluū facere à morte, cū clamore valido, & la chrymis offerens, exauditus est pro sua reuerētia.* S. Chryſ. & alij doctores de oratione in horto interpretantur locū hunc, & quidē si dies aliqua vel hora aliqua dici potest carnis suæ, hæc est, licet enim spiritus eius prōptus fuerit, caro infirma visa est, ut ipsemet Christus attestatus est. Nunquā enim caro Christi adeo caro apparuit, sicut modo, nunc enim illi Christus habenas laxauit, ut se carnē esse manifestaret, & munera carnis subiret. Hic ergo exauditus est pro sua reuerentia, nō ut à morte, & passione liberaretur, sed ad resurrectionē, aliosq; effectus quos implicitis verbis hic petebat, & ut Angelū mitteret ad eum pater ē cælo. Apparuit ergo illi Angelus de cælo confortans eū, ait Lucas. Haud quidē Angelorū confortatione egebat Christus, illi creaturæ erant, ipse vero creator eorū. Sed quia erāt dies carnis suæ, se hic voluit ostendere verū hominē esse, et paulominus ab Angelis minoratū, infirmitates humanę carnis assumens, ut nos fortitudine sua roboraret. Sicut enim paupertate sua nos diuites effecit, & opprobrijs suis nos gloriosos, & morte sua vitam contulit nobis, sic infirmitate sua firmitatem, & fortitudinem, promeruit nobis, vidit Zacharias visionem hanc in spiritu multo ante, & exclamauit, dicens. *Ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini, & Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante faciem Angeli.* Erat coram Angelo ille, ante quem omnes Angeli astant, eiq; ministrant, & hoc quia indutus est vestibus sordidis. Quæ nam istæ sunt sordidæ vestes? Aliqui dicunt vestes sordidas esse carnem, quam assumpsit. Ita Tertullianus libro contra Iudæos cap. vltimo, & Lactantius libr. 4. capit. 14. Origenes homilia. 9. in Leuiticum. Ambrosius libro. 3. de fide cap. 4. Chrysostomus homi. 5. ex varijs locis in Matthæum, Greg. Orig. 20. Moralium 20. Cur autem vocetur sordida vestis caro Christi, Chrysostomus vbi supra respondet, quia carnem assumpsit ex genere peccatorum. Gre. vero, quia venit in similitudinem carnis peccati.

Chryſ. ibi

Luc. 22. n.

43.

Zach. 3.

num. 3.

Tertull.

Lactan.

cap. 4.

Chryſ.

Greg.

Alij

Euse.
Orig.
Amb.
Hier.

de passione Domini.

Alij vero, & probabilius aiunt, indutum esse Christum vestibus sordidis, quoniam peccata nostra suscepit, & pro eis dolore, atq; ignominia est affectus. Ita Eusebius lib. 4. de demonstratione euangelica capite ultimo. Origines homilia. 19. in Luc. Amb. ser. 5. in psal. 118. Hier. super hunc locum Zachariæ, & libro. 2. contra Iovinianum. Cum igitur vestibus sordidis esset indutus, & vestibus Esau peccatoris noster Jacob vestitus esset, quid mirum, si coram Angelo stat, ut ab eo confortetur? &c.

APPARUIT igitur Angelus in hac 3. oratione Christo, dicens. O princeps cœli, & terræ, videns pater tuus vehementiam agnoris cordis tui, me misit, non ut tibi solatio ego esse merear, sed ut tibi ex parte Patris annunciem, quæ iam tibi notissima sunt. Ecce iam venit plenitudo temporis redemptionis generis humani, tempus est incundi certamen cum hoste, ecce adest. Te spectat vniuersum genus humanum in te conuertunt oculos suos patres in limbo detenti, hoc tamen superest ut illius, cuius es, patris te filiū prestes. Si posueris pro peccato animam tuam, videbis semen longeuū. Nisi enim granum frumenti cadens in terram mortuū fuerit, ipsum solū monet: si autem mortuū fuerit, multū fructū affert. Multum quidē per omnem modū, per Apostolorum scilicet decoratam coronam, martyrum purpuratum exercitum, virginum candidatum Chorum, confessorumquē multitudinem gloriosam. Ut autem tantus conseqatur fructus, multis es, Domine mi, cruciatibus afficiendus, verberibus dilaniandum corpus, spinis acutissimis transfodiendum cerebrum, manibus, pedibusquē cruci affigendus, in qua extremum huius vitæ deges diem, tibi acerbissimum, generi vero humano felicissimum quidem. Vale, nam tempus est, ut reuertar ad eum, qui misit me.

Octauus Discursus, sanguinem su
dat Christus.

(.?..)

TACTVS fuit vehementer dolore cordis intrinsecus Rex Ezechias, cum ex parte Dei illi sententia mortis notificata est, & conuertens faciem suam ad parietem, fleuit fletu magno. Si
tan-

Octauus discursus.

957

tantum sensit Ezechias mortis sententiam, videns se in lectulo suo mori, amicis circumdatum, famulis circumseptum, & a populo suo lachrymis, & obsequijs cohonestatum, quid faciet Christus Iesus videns se non in lecto, sed in cruce moriturum, non amicis, sed inimicis circumdatum, non inter equites, sed inter latrones vltimum spiritum se daturum, blasphemijs affectum, opprobrijs laceratum, & cruciatibus maximis libi vitam finiendam esse. Tanto igitur angore hic Christus Dominus correptus fuit, viua quadam, subtilissima, & efficacissima imaginatione, cuncta, quæ passurus erat, apprehendens, ut non solum commota fuerint viscera eius, sed omnes partes corporis eius fuerint velut dissolutæ. Et cum positus in agonia prolixius oraret, factus est sudor quidam in eo, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram. Heu quali angustia angitur cor Domini Iesu, vnde talis sudor emanat, talis, ut sanguineus sit, tātus ut vestis non sufficiat eum imbibere, cum vero non solum corpus, sed etiam terram valeat irrigare, omnes partes corporis tui, Domine Iesu, mihi oculi videntur non lachrymas, sed sanguinem profundentes. O nouū sudoris genus, nunquam in terris simile quid visum est, legimus aliquando mortis cogitationem tantum potuisse apud quēdam, ut cum nota facta fuisset illi mortis sententia, iuuenisq; esset, & capillis nigris vnius tantum noctis spatio cani illi, & albi facti fuerint, quæ res in tantam admirationem omnes adduxit, ut sententiam mortis iudex reuocauerit. O afflicte Iesu. O Redemptor animæ meæ, licet mirabilius eo multo fuerit te sanguineum nunc sudorem profundere, nullum tamen video agentem de liberatione tua, imo tātum abest, ut sanguinis sudor ad remissionem deseruiat, ut potius sit mortis indicium manifestum. Cū olim aliquando accideret sanguinem pluuiam pluere (ut accidisse narrant antiquæ historiæ Romanorum) stupebant omnes, arbitantes fieri non posse quin aliquid maxime aduersum futurum esset, siquidē fudabant (ut illi dicebāt) sanguinem cœli. Vere Deus meus hæc sanguinis tui pluvia, hic nouus sanguinis sudor magnos labores minatur, sed ut video, omnes cadent super caput tuum, eo quod peccata nostra assumpseris super te, & satisfactionem eorum. Sudor iste tuus, Domine Iesu, tibi mortem, nobis vero indicat vitam, &c.

SED vnde ortum habuerit huiusmodi agonia, & angustia cordis vehemens, consideremus. Et quidem omnes in hoc conuenire videtur, Christum Dominum in hac hora ante oculos suos constituisse peccata omnium hominum, quæ omnia veluti coniuratione

Ecceee qua-

Luc. 22.
num. 44.

quāda facta cor illius inuasserunt. Ad vulnera corporis Christi mul-
tae manus concurrerunt, adeo, ut dicat S. Tho., omnium generum gen-
tes concurrisse ad eum cruciandum. Dominos & simulos, Principes, &
populares, familiares, & extraneos, ecclesiasticos, & seculares, Ju-
deos, & Gentiles, & ubi plures fuerunt tortores, plurima necesse
est fuerint ipsa tormenta. Vis autem nosse, quam gratia fuerint, &
immania tormenta cordis Christi supra tormenta corporis Christi,
considera quanto plures atrocioresq; tortores cordis eius, extite-
rint. Assumant igitur sancti peccata non solum tunc praesentia, sed
praeterita a principio mundi, & futura usque, ad ultimum finem illius om-
nia concurrisse in memoriam Christi ad maiorem cruciatum cordis eius,
qualem existimas dolorem cordis Christi? Quis non doleat super
te frater mi Ionatha? si videres hominem habentem pectus vulneratum
& apertum, & cor & viscera patentia, & serpentem aliquam horribilem
supra talia viscera mordentem, & acriter torquentem illa, dentibus, &
veneno, esses ne tam inhumanus, ut non condoleres, & misericor-
dia maxima mouereris. O Christane constitue tibi ante oculos di-
uinum Iesu Christi cor, & videbis illum non ab uno sed ab innume-
ris serpentibus dilaceratum. Quid enim aliud est peccatum. Quasi
a facie colubri fuge, peccatum ait ecclesiasticus, si peccatum est serpens
quid innumera peccata, nisi innumeri Serpentes erunt torquentes
viscera Christi? Est quidam serpens in Africae desertis, ut scribit Pli-
nius, & alij authores, adeo crudelis & venenosus, ut cum mordet
aliquem hominem, ita totum sanguinem intra venas commoueat, &
volutet, ut hominem faciat per mille partes disrumpi. Si vnus ser-
pentis morsus id efficere potest, quid facient innumeri serpentes
peccatorum? tanto crudeliores serpentibus Africae & Thraziae,
quanto pestilentius est peccati venenum. Vnde nec mirum si omnia
peccata, quae nunc simul inuaserunt viscera Christi, sic cruciarent
illa, ut sanguinem per omnes corporis partes fecerint effluere. Hoc
potius mirandum videtur, quomodo sustinere potuerit Christi cor
tam vehementem dolorem, quomodo non simul finierit vitam. Me-
miserum ego peccaui, & peccatorum dolor, & plaga torquent vis-
cera Saluatoris. Vili eos, qui seminant dolorem (ait Eliphaz amicus Iob)
& metunt illos, stante Deo, perisse. Quasi diceret, consideravi pecca-
tores, & vidi illos peccando, seminare dolores, & sic dolores mete-
re, digna quidem retributio, & debitus fructus semini tali. Sicut
enim ex tritico triticum, & sicut ex hordeo hordeum &c. sic ex pec-
cato oritur dolor. Merito ergo qui seminant dolores, metunt illos
Sed hac ratione peccatores, qui seminant dolores, deberent illos
me-

Eccle. 21.

Plinius.

Iob. 4. n. 8

metere. Quomodo ergo Christus Dominus metit illos. Quid dicat
Domine Iesu, nisi quod tu alias, Apostolis dixisti. In hoc est verbum Ioa. 4. nu-
verum, quia alius est qui seminat, & alius est, qui metit. & vos in labores eo me. 37.
tum introitis. Nunc videmus in te adimpleri prouerbum. Nos pec-
cando seminauimus dolores, & tu Domine metis, & colligis illos. Nos
commisimus culpas, tu vero seminas penas. Verba laqueos nostros ipse
tulit, & dolores nostros ipse portauit, ait Esa. Quot igitur, & quanti do-
lores huiusmodi extiterunt, ubi tot sunt peccata commissi, & com-
mittenda, &c.

VIS nosse quam magnam multitudinem dolorum ex huiusmodi ratio-
ne collegerit Christus Dominus? Attende quam magna pars ex hac messe
cogitit illi tristi, & desolatae matri, quae sequebatur eum. cum Ruth
in agro Booz sequeretur meliores tempore messis, colliges spicas re-
manentes in agro, animaduertens hoc Booz precepit messoribus,
ut de industria, e manipulis spicas projicerent, ut plures colligeret
Ruth. Equidem cum video Dominum Iesum onustum, in Caluariae montem
euntem, doloribus maximis contractum, & sanguine suo, vias & vicos ci-
uitatis Hierusalem rigantem, & virginem matrem eius illum sequentem, & cum
video Christum in cruce pedentem, clauis affixum, & vulneribus plenum, &
riuos sanguinis emittentem, matrem vero suam stantem iuxta crucem, guttas
sanguinis dilectissimi filij colligentem, videor mihi videre Christum
Dominum magnos manipulos dolorum colligentem, & matrem eius veluti
spicas remanentes, dolores pariter colligentem. Quod si dolores vir-
ginis (vel ex remanentibus Christi) adeo vehementes fuerunt, ut
inexplicabiles videantur, quid de doloribus Christi est dicendum?
Maximi ergo dolores sunt in corde Christi, quia maxima sunt pec-
cata nostra propter quae dolet, & sanguinem sudat, &c.

SED adhuc interrogare quis posset, an ex timore vel ex amore,
vel ex alia passione partis sensitivae emanauit ille sudor. Omis-
sis autem multis, quae hic dici possunt, hoc pro deuotione nostra dicen-
dum existimaui. Amor, & timor huius inauditi sudoris causa esse vi-
detur. Timor inquam mortis, & amor salutis nostrae. Quod dixisse
videretur euangelista Lucas, dicens. Factus in agonia prolixius orabat,
& factus est sudor eius quasi guttae sanguinis decurrentis in terram. Ago-
nia si vim verbi consideres, bellum quoddam significat. Iam a mul-
tis seculis Deus morti indixerat bellum, voluit enim illam priua-
re tyrannico dominio, & imperio, quo mundo dominabatur, unde
libellum bellicum ad illam per Oseam Prophetam misit, dicens.
O mors, ego ero mors tua, &c. Aduenit certaminis dies, accessitque
ad Christum mors, armis crudelibus armata, flagellis, scilicet,

Eccce 2. cla-

Esa. 53.
num. 2.

Ruth. 2.

num. 15.

Pro (misit)

Luc. 22.

num. 44

Osee. 13.

num. 14.

De passione Domini.

clavis, spinis, opprobrijs, lancea, & cruce. O mors quam amara est
presentia tua. Tremere fecisti potentissimum gigantem. Cor meum
conturbatum est, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor ve-
nerunt super me, & contexerunt me tenebra. Ita David in persona Chri-
sti, sed cuius animus non se illico morti humiliter subderet, & manus
illi supplices traderet ita horribilem eam circumspectans. Non sic
vero animus Christi, non sic, timuit quidem cor eius naturae le-
gem observans, & potius dignatione magna timori locum prae-
bens, ut dictum est. Timore autem illo sanguis ex omnibus corpo-
ris partibus ad ima cordis penetrauit, ut fieri solet semper, natura
sic providente, ut sanguis principalius membrum, cor scilicet, cum
pacitur, adeat, illique succurrat. Timor ergo mortis multum sangui-
nem corporis eius misit in cor. Sed non solus timor mortis in pe-
ctore Christi versabatur, sed etiam & multo magis amor salutis ani-
marum nostrarum, unde & in alio psal. in persona Christi, ait Psal-
mista. Factum est cor meum tanquam cera liqueficiens in medio cordis mei,
num. 15. liquefactio haec amoris effectus est, unde et in canticis sponsa Dei
Cant. 5. n. amorem cordis per hunc effectum, manifestat, cum ait, anima mea
6. liquefacta est ut dilectus loquutus est. Id est, cum verba sponsi mei
suavisima perpenderem, quibus me sororem, columbam, & imma-
culatam appellavit, amore caput flagrare cor meum. Proprium est
ignis liquefacere ceram: at amor ignis est, ideo liquefacit cor ama-
tis, ait ergo Christus in passione positus. Factum est cor meum tanquam
cera liqueficiens, id est amoris ignis, velut ceram, cor meum liquefecit,
conuenerunt ergo pariter in corde Christi, timor, & amor, timor
moriendi pro se, & amor moriendi pro nobis, adeoque praevaluit
amor, ut omnem sanguinem, quem timor traxerat ad interiora cor-
dis, retraxerit vehementi quodam impetu ad exteriora corporis, et
ex bello isto, & agonia manavit & sudor ille novus, & multus san-
guinis Christi, & ex nimio amore Christi in nos potius quam ex
timore mortis suae, ortum habet sanguineus sudor ille. &c.

HINC colligamus fratres, in quantam nos obligationem induxit
tantus amor Christi, euitandi, & fugiendi omni modo cuncta pecca-
ta, siquidem amore nostri tam vehementi affectu mortis timori
restitit, ut ex illo conflictu sanguinem sudauerit, usque quo illo ter-
ram irrigaret. Profecto si hodie tali amore, & tali sudore non cura-
tur infirmitas, iure optimo nobis dicere poterit Deus. Nimio labore
sudatum est, & non exiit nimia rubigo carnis, neque per ignem. Nimio
quidem sudore modo sudauit, non Ieremias, non Esaias, aut vnus
ex

Octauus discursus.

961

ex prophetis, sed Deus usque, ad sanguinis effusionem, & non exi-
uit rubigo, neque, per ignem. Quid amor iste, qui causam dedit san-
guinis effundendi, nisi nimis quidam ignis? Si tanto sudore, tanto
igne non exit rubigo peccatorum, non sanatur infirmitas tua, me-
rito quae subdatur, de te dicere poterit. Malitia tua execrabilis, quia
mundare te volui, & non es mundata a sordibus tuis. Insuper & illa
Curauius Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam. Terribilis
derelictio, sed iusta, plaga enim, quae medicamine non curatur, insa-
nabilis dici potest. Quod enim efficacius medicamentum? Visitans
quidam sanctus (ut refert S. Dorotheus) loca sancta, cum ad hor-
tum, ubi Christus sanguinem hunc effudit peruenit, conuersus est
conuersione mirabili ad Deum, eo quod in hoc loco infernum de-
pictum viderit. Ego autem, Domine Deus, nolo ad conuersionem
meam in hoc loco videre infernum, sufficit mihi videre afflictionem
animae tuae, pectus tuum apertum, faciem sanguinem desudantem,
& vehementem amorem cordis tui erga me. Accipe cor meum fri-
gidum, & immitte illum intra ignem charitatis tuae, & sic cor mun-
dum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis, ut
nouo corde de nouo incipiam tibi deseruire. Diligam te Domine
fortitudo mea, in medio timoris tui, & relictis & spreis mundanis
omnibus amoribus te solū diligā, te solum quērā, te solū cōsequar.

Nonus Discursus. Christus Apostolis
vale dicit.

POSTQVAM tertiam cōpleuit orationem Christus Dominus
Iterum discipulos conuenit, viditque illos similiter dormientes.

Ego (ait sapiens) nouissimus euigilauit, & quasi qui vindemiat repleui
torcular respicite quoniam non soli laboraui mihi. Quam merito haec
eadem poterat dicere Christus. Ego euigilaui die, reliqui comites
mei dormitabant, & sicut qui calcando uvas vinū exprimit in torcu-
lari, sic & culpas vestras, & penas meas in corde, veluti in torcula-
ri meditatione, & oratione calcans, sanguinem pro vino per omnes
corporis partes expressi, & respicite, quia non mihi soli laboraui,
quin potius vobis. Hinc enim mihi corporis gloriam, vobis autem
& corporis & animae gloriam promerui. Sed iam Domine mi, pro-
perat Iudas, quid tibi agendum est? Iudas tu non dormis, sed alio
modo vigilat magister tuus. Tu vigilas, ut mortem inferas magi-
stro

de passione Domini.

ducebamini in Iesum? O Iudas, ubi sunt promissa tua? Ego eum vobis tradidi. Vbi symbolum, quod spondidisti? ubi nam stratagemma, & decretum, surge si potes, & adimple promissum? O Domine Iesu, quid amplius desideras, tua est iam victoria omite illos in terra iacentes, tu vero cum discipulis tuis reuere in locum tuum. Voluit quidem Christus facto illo demonstrare, quam spontaneè pro nobis patiatur. Voluit quantum ex se fuit, & Iudæ, & iudæis occasionem dare, ut deitatem cognoscentes, ab iniquitatis via reducerentur. Voluit etiam, ut D. Aug. & Greg. asserunt, ostendere, quid iudicaturus faciet, qui iudicandus hoc fecit? quid regnaturus poterit, qui moriturus hoc potuit. Ita quidem, nam si vox agni mansueti inter lupos constituti militum exercitus vno balatu prostermit, quid faciet in iudicio, quando rugiat tanquam leo? *Quis non timebit te, o Rex Regum?* Erit vox Domini ita in virtute, ut ad illam aperiatur terra, & per meatum eius peccatores viui detrudantur. Sed quia tempus patiendi modo, qui virtute vocis suæ deturbauit hostes, eadem virtute sua illis vim præstitit: terra surgendi, surgunt, & Iudas incute durior, ad signum suum exhibendū properat, accedit, osculatur eum, & ait. *Aue Rabbi.* O dire seductor, o proditor nefande, quomodo iungis cū bello pacem? quomodo vocas eū Rabbi quē hostibus tradis? Hicne est discipuli amor? & Apostoli amor? sed quid ad eum Christus? *Amice ad quid venisti?* O Domine mi, amicum vocas proditorem istum? Inimicum potius dicere debuisses, est etenim, reuera, negauit te, vendidit, prodidit te, tradidit te, & eo in tempore, quo tradit te, amicum illum dicis? O benignitas immensa! non capit os tuum inimici vocem. *Amice ad quid venisti?* Verbum breue, sed consideratione dignissimū, amicum ait? Ego semper me tibi amicum exhibui, & amici opera in te operatus sum, sin minus, dicit modo, *in qua tibi molestus fui, responde mihi?* paratus enim sum satisfacere tibi. Propter quod ergo nunc me tradis? Quod si mei compati noluisti, cur non compassus es matris meæ beatissimæ, quam morte mea & viduam, & supra modum afflictam relinquis. Recordare, quoties ipsa tibi suauiter indulgit, leniterquē recepit, cum defusus domum eius ingrediebaris, ac veluti famula tua mei causa tibi ministravit. Hæccine reddis pro tantis beneficijs illi mansuete ovis? Sic tollis ab ea me vnicum agnum, solatium, & leuamen laborum eius? Si pecunias desiderabas, cur non me matri vendidisti, & dedisset illa plusquam triginta argenteos, &c. si non tam multos haberet, se illa pro illis vendidisset, ne tu me venderes ini-

Discursus decimus.

965

inimicis, qui nihil ex me nisi mortē appetunt, & sciunt, abi, o beata virgo, & videan possis similē emptionē dissoluere, nam citra diu iusti precij datur recuperatio, precij auge, ut tibi, non lupis agnus tuus exhibeatur. *O Iuda os: uls filii hominis tradis?* & pro tā vili precio pluri ego te feci, tu me triginta nūmis æstimas? ego te sanguine, ac vita emere concupisco.

Discursus Vndecimus. Christus auriculā Malcho restituit, &c.

(?)

NON potuit Apostolus Petrus zelum, & cordis impetū cohibere, sed vidēs, quod futurū erat, (ut ait Lucas) exemit gladium, & percussit quēdā seruum principis sacerdotum, & amputauit auriculam cuiusdam militis. In gratiam Christi hoc Petrus effecit, sed non fuit gratum Christo, ideoq. Christus ad Petrum, conuertere gladium tuum in locum suum, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt, ita refert Sanctus Matthæus, Sanctus Lucas hoc sic refert. *Respondens autem Iesus ait, finite vsq. huc, & cum tetigisset auriculam eius sanauit eum.* O supereminens Christi clementia! quale miraculum queli tempore patrauit, merebantur omnes illi milites & omnes, qui miserant illos, non solum occidi sed etiam quod terra os suum aperiens, viuos, sicut Dathan & Abiron deglutiret, & ipsos viuos reciperet infernus. Et tamen non finit Christus Petrum in eius defensionem, nec vnā vnus famuli auriculam scindere. Quin imo benignitate summa, & famulum adesse iubet, & sumens in manu sua sancta pollutam illam auriculam, quæ nullum vitæ verbum Christi recipere voluit, sanauit miraculose illam. Nūc tempus benefaciendi tam perditis hostibus? cum te circundarent pauperes, & misericordiam postularent, non mirum, si miracula faceres. *Tibi enim derelictus est pauper, & pater pauperum es, at modo cum te circunstant inimici, & in crucem tollere quam primum procurant, miracula in eorum salutem operaris? cum miseri & destituti à te salutem peterent, misericordia magna erat miraculis illis præstare illam, at non modo, cum nec miseri pauperes, sed crueles & imma-*

Luc. 22. n

46.

Mat. 26.

52.

Luc. 22.

numc. 51.

Ffffff

nes

de passione Domini.

nes hostes hi sint, nec petant misericordiam à te, sed necem inferre tibi desiderant, cur talem exhibes misericordiam indignis? ita quidem, ut operibus comprobaret, quod verbis monuerat. Benefacite ijs, qui oderunt vos. Ne dicere quis possit, imponis nobis onera graui, & importabilia, & digito tuo noluisse tangere illa. Ideoque benefacit Christus ijs, qui odio prosequuntur illum, usque ad mortem. Quid igitur tibi vermicule agendum est? hostes habes, & infestos, qui gratis, & iniuste persequuti sunt te. Esto ita sit, nunquid deteriores sunt hostibus Christi? nunquid iniustiores? Nunquid tu maior es Domino Deo nostro? quem te ipsum facis, aut quomodo te illius profiteris discipulum, cuius non, amplecteris disciplinam? cuius non imitaris exemplum? Si ergo ille Dominus ac magister miraculis etiam fauet inimicis, cur tu famulus, & discipulus non parces saltem in corde tuo? Quam excusationem habebis in die mortis tuæ? &c.

SED iam ad Dominum reuertamus, sanauit Dominus auriculam hostis mirabiliter, & misericorditer. At nescio quid me potius in admirationem rapiat, vel lenitas Christi, vel obstinatio militum horum, non ne iustum erat, cum tam pium opus, tam eximium miraculum oculis inspexerunt, in terram prosternere se omnes, & dicere. Venite adoremus eum? Quid cum prius aliud non minus forte miraculum viderunt, cum solo verbo cunctos in terram deturbaret, cum ceciderunt retrorsum, nihil à Christo audientes nisi, ego sum, & tunc omnipotentia, & modo misericordia, & in utroque, miracula facile aduertere potuerunt, quo ergo pacto semper in eadem animi pertinacia perseverant? o cordis duritia, heu animi obstinatio! quam difficile curatio tibi adhibetur. Quis tam omnipotentem non timeret? Quis tam misericordem non amaret? O utinam omnes vos, Dei optimi Maximi bonitate nunquam in tam immedicabile malum incidatis.

Discursus duodecimus, Christus comprehenditur, & ligatur, &c.

tur, &c.

(.?.)

IC omnia, & singula passionis suæ opera disponebat Christus Dominus, ut nihil accideret, nisi ubi, & quando ipse vellet. Vnde

Duodecimus discursus.

967

de licet incredibili desiderio milites accessissent ad Iesum, ut eum apprehenderent, nunquam manus in eum miserunt, quousque ipse permittit. His itaque sic habitis, leni quadam querela conquestus est Christus, dicens. Quasi ad latronem existis cum gladijs & fistulis, cum quotidie vobiscum fuero in templo non extendistis manus in me, sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Ac si diceret, solutas desino manus vestras, ut ad arbitrium vestrum me exercere possitis, quantum velitis. Hac illis potestate permessa. impetum fecerunt unanimiter in eum. Sed qualis fuerit impetus illis, quanta rabies, quis dicere queat? Non leo rugiens tame propeccatus ita ferociter adoritur ouem, non lupo famelicus, sicut hi leones in Christum mansuetissimam ouem, & agnum Dei. Cum flumen reprimatur aliquando, & postea repressio illa dissoluitur, mirum est, quo impetu aqua ruit preceps, solet enim fortissima mania disrumpere. Represserat Dominus usque adhuc furorem inimicorum suorum, nunc autem repressionem abstulit. Et mirum fuit videre, quo impulsu barbara illa, & inhumana gens irruerit in Christum Dominum. Recte hoc in sua persona explicuit sanctus Iob, loquens de persecutoribus suis, & dicens. Dissipauerunt vineam meam, insidiati sunt mihi, & praeualuerunt, & non fui, qui ferret auxilium. Quasi rupto muro & aperta ianua, irruerunt super me. Quasi rupto muro (inquit) sumpta metaphora à bello, quando milites ciuitatem aliquam obsidentes disrumpunt muri partem, tunc quo impetu prosiliunt, quanto furore ingrediuntur ciuitatem, & aggrediuntur omnes, nec iuueni nec seni parcent, sed in omnes crudeles, omnes occidunt. Latentem cum homine seu omnia dissipant, conflagrant, diripiunt, & dissepunt. Qualis tunc remanebit ciuitas illa sic irruerunt in Christum hostes. sic enim, ait euangelista. Cohors ergo, tribunus, & ministri Iudeorum comprehenderunt Iesum & ligauerunt eum. Quod quidem non vnus, aut alter, omnes simul impetum fecerunt unanimiter in eum. Et tribunus ipse, & omnes milites eius, & ministri & tribuni militum, qui veluti prius obsederant Christum & à muro omnipotentis voluntatis Christi detinebantur, cum primum ab ipsa permissum est, irruerunt veluti rupto muro, quo enim alio modo ciuitatem aliquam inimicorum adorirentur, & innaderent? Alij ergo apprehēdebant vestes eius, alij manus, alij mittebant manus in capillos capitis, alij in barba capillos, ipsos in humaniter euellentes, alij vincula parabant,

Psalmi 2

Luc. 22.
§ 2.

Simile.

Iob. 30. nra
mc. 13.

Ioann. 18.
num. 12.

De passione Domini

alij maximis iniurijs & opprobrijs afficiebant eum, alij deniq; pug-
nis, & alapis cædebant sacrosanctam faciem, & venerandum caput
Domini, nec ullus erat, qui non magnificeret aliquid in Christum
committere. Prædixit hoc sanctus Dauid in persona Christi, di-
cens. *Circūdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me, aperu-
runt super me os suum, sicut leo rapiens, & rugiens, circūdederunt me
canes multi, concilium malignantium obsedit me. Ecce quales in Chri-
stum fuerunt isti, canes vituli, tauri, & leones, non homines deniq;
sed animantia dira. Christus vero patiebatur, & tacebat, pro ut in
persona Christi prophetauerat Esaias corpus meum dedi percu-
tientibus, & genas meas vellentibus. Faciem meam non auerti ab incre-
pantibus, & conspuentibus in me, & alibi oblatas est, quia ipse voluit, &
non aperuit os suum, sicut onis ad occisionem ducetur, & quasi agnus corā
tendente se obmutescit, & non aperiet os suum. Ipsi vero abutentes pa-
tientia Christi crudelius se gerebant, & valde credibile videtur,
quod aliqui contemplantur hic, cum scilicet saluatorem vehemen-
ter impellerent scelesti illi, cecidisse illum in terram, maxime cum
ex labore angustiae, & agoniae præteritae languens, & imbecillis re-
mansisset, in terram autem proiectum, quis dubitat, non solum ma-
nibus, sed etiam pedibus percussum esse. O Christe saluator hucus-
quæ manus tantummodo inimicorum te contigerant, nunc vero
pedibus suis & faciem, & pectus tuum sanctissimum conculcant, &
torquent. Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi Dicebat
ad Christum sacra sponsa eius, vere Botrus, ex quo iam pedibus pec-
catoribus vinum exprimitur, quo ecclesiae sanctae torcularia re-
pleantur, o Domine Iesu, quid in animo versabas, dum te sub ini-
quorum pedibus conculcatum videbas? o stulti, & immanes He-
braei, Angeli non sunt digni osculari pedes Christi, & vos super
os eius imponitis pedes vestros? Cui comparabo te, vel cui assimi-
labo te, altissime nate, assimilabo te latroni, quando in manus
ministrorum Reipublicae deuenierit, tu enim id asseruisti. *Tanquam
ad latronem, &c.* sed melius te agno mansuetissimo, cum Esaias, com-
parabo, quando incidit in trucidatos luporum dentes. O vere
agnus Dei, qui tollis peccata mundi, iam incipis pro nobis immolari.
Patientiam habere Domine mi nam nostra salus, & tota redemptio
ex tua patientia pendet. *Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui,
sibilauerunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt, deuorabimus. En ista
est dies, Dñe mi quam nos redempti tui expectabamus, inuenimus
videm.* Nunc ergo in terra conculcaris, ut nos possimus celum.
astraq;*

Duodecimus discursus.

969

astraq; pedibus perfundare, & calcare, tu modo vincendus, & ligan-
du es, ut nos à peccatis nostris soluamur, & liberemur, sed omnes
dolemus nihilominus super te videntes, quam sint in te crudeles
& inhumanae, feræ huiusmodi. Manus tuas ligant, quas tu sæpenu-
mero aperiebas, ut infirmos eorum, & miseros curares. Tu Domine
aperis manus tuas, ut impleas omne animal benedictione, ij vero manus
tuas coniunxerunt, & in humaniter obstringunt, religant & reuin-
ciunt, ita stricte, ut pene sanguis irrumperet ex brachiali tuo. Ti-
mebant enim, ne arte aliqua se liberaret Christus, & Iudas monue-
rat eos dicens, *Tenete eum, & ducite eum caute.* Timor ergo eos redde-
bat cautos, odium inhumanos, crudelitas autem nullam rationem
ducebat teneritudinis Christi, unde aliqui asserunt per tres partes
corporis ligatum esse Christum, communis assensus tenet tortores
tātū ligasse collum eius, alij vero graues auctores asserunt, catenā
in collum Christi emisisse, manus autem post terga fuisse reuinctas,
hic crudelitas & dedecus obuauerunt sibi.

De Rege Dario narratur, fuisse dolose à suis traditum, & sic ab
inimicis comprehensum, sed habita dignitatis ratione, catenis au-
reis ferunt, ipsum esse cōstrictum. Hodie vero Christus Dominus
prodicione cuiusdam discipuli sui traditus, licet Rex sit, & Domi-
nus dominantium, non ut Rex, sed ut præstigiator, & latro, non
aureis, sed ferreis catenis circumligatur, imo nunquam in Hieru-
salem ita quis fuit captus, & ductus latro. O milites attendite, quæ
so, qualiter huius Domini collum subligatis, cauete ne suffocetis
illum, nam collum eius eburneum aquæductus est diuinæ sapien-
tiæ, per quem medijs verbis Christi nobis sapientia ipsa, & Dei vo-
luntas nota fit nobis. Cauete, ne dum incaute ligatis collum eius,
halitum extinguatis, in quo vita nostra consistit, *spiritus enim, oris
nostri Christus Dominus, in ipso enim vivimus, mouemur, & sumus.* Cum
ducatur ad supplicia reus manibus reuinctis, si Carnifex nimium
constringit funem solet altans religiosus illum monere ut mitius,
cum illo agat. At modo dulcissime Iesu, nullū intueor religiosum,
fugerunt enim discipuli tui, omnes isti congregati sunt, venerunt
contra te, nullus ex tuis remansit nisi, Iudas transfuga, & vnus iam
ex illis, qui dicit tenete, & ducite caute. Nunc consonant verba tua
iam pridem per prophetam Dauidem anuntiata. *Considerabam ad
dexteram, & videbam, & non erat, qui cognosceret me, perijt fuga a me,
& non est, qui requirat animam meam.* O crudeles, & dira tibi catenæ
Domine, nobis autem admodum suauis, quanto enim te plus
ligant,

Matth. 14
num. 41.

Psalm. 141.

De passione Domini.

ligant, & religant tanto plus nos soluunt, & liberant. Ligatē, ligatē
 Manus Domini o funes acerbi, quantūvis enim religetis, so-
 lutas nos illas reperiemus ad liberationem nostram, misericordiā
 quippe diuinā manus nunquam poteritis alligare.

SE D o fortissime Samson, quomodo non fortitudine tua vin-
 cula rumpis? nunquid fortior te Samson, quia a Philistinis resin-
 ctus nouis funib⁹, ita rupit vincula sicut fila telarum, sed heu mi bo-
 no Iesu, nō funes, sed peccata nostra sunt, quæ te strictius ligane-
 runt. Captus est (ait de Christo Ieremias) in peccatis nostris. Funes
 peccatorum circumplexi sunt te. O peccata! O crimina nostra, o
 vinam nunquam fuissent Domine mi, quæ te tam acerbe & inhu-
 maniter constrinxerunt. O vtinam in posterum nunquam in eccle-
 sia tua sint, qui peccando mittant manum inte Domine, vt cum
 istis carnificibus iterum te obstringant. Fateor, peccata nostra fu-
 nes isti fuerūt, sed qui te fortius alligauit, amor tuus eximius fuit,
 hic te vinct, tenuitq; vehementius, sine quo nec funes, nec cateng
 sufficere potuissent. Amor Dalidæ tuæ, o inuictissime Samson,
 te cōprehendit, & ligauit, nō funes linei nō catenæ ferreæ, nunc
 vocē muto Dñe, & dico, nec Darius pulchrioribus catenis fuit
 vinctus, catenæ quippe ferreæ istæ vermiculatæ charitate diuina,
 preciosiores sunt omni argento, & auro pulchriores, super adaman-
 tē & topaiū, amoris enim sunt, amore ligatur Christus. O amor a-
 morū, tu omnipotentē detinere valuisti, tibi laus, tibi gloria, &c.

Genes. 37. Captus est Christus, & ligatus funibus mei amoris. O vtinam &
 nos amore Christi ligati maneamus. In funiculis Adam, traham eos in
 vinculis charitatis. Quid si trahant nos ad te Domine Iesu vincula
 charitatis, licet plumbei simus? Ego Domine seruus tuus sum, & filius
 ancillæ tuæ, similibus catenis vinctus semper incedam, Amon. Ad
 vincula vero ferrea Christi redeamus.

Vinctus est ergo Christus Dominus noster & maximis est labo-
 ribus affectus Legimus de patriarcha Iosepho, qui cum a fratri-
 bus venditus, & ab Imaelitis caprius ductus fuit in Aegyptum,
 quod tunc fratres eius sumpserant tunicam illius, & eam prius
 hædi sanguine tabescentem miserant ad Iacob patrem quam cum
 vidisset ait, tunicā filij mei est, fera pessima deuorauit Ioseph. Iam nunc
 Imaelitis capellum ducunt Dei filium Iesum, æquum erit matrem
 de filio suo certiorē facere, impossibile quippe est, quin magno
 desiderio teneatur sciendi ea, quæ circa filium suum dilectissimum
 aguntur in horto. Quod si tunicam illi deferre nequeamus, non
 deerunt

Diodecimus discursus.

971

deerunt capilli capitis, & barbæ ex sanguineo sudore, adhuc forte
 madefactæ, & dicamus illi, vide Domina, an capilli omnes sint ex
 capite filij tui. Omnes enim capilli capitis eius tibi cogniti, & nu-
 merati sunt. Vere domina ipsius sunt, fera pessima deuorauit Ie-
 sum filium tuum, quid facies sine filio o mater? O Maria Maria, si
 scires, a quibus feris captus sit Christus, quam dirus gladius pertrā
 firet animam tuam, scies autem postea.

Discursus decimustertius. Fugunt Apostoli,
 & Christus ducitur ad
 indices, &c.

(?)

CVM omnes Apostoli iam conuenissent in vnum, videntes Iu-
 dina, & strepitum inimicorum, & omnes vndecim, vsquē ad
 impetum militū Christū comitarentur, timuerunt valde furo-
 re hostium, & omnes, relicto Domino, fugerunt, vt ait Mat. & relique-
 runt Dominum in manibus inimicorum suorum. Heu Apostoli
 Dei, hiccine est amor vester in Christum? hec fidelitas erga Domi-
 num. O Petre vbi nam est promissio tua. Tecum paratus sum in car-
 cerem, & in mortem ire? Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. &
 si omnes scandalizati fuerint in te ego non scandalizabor, iam negare
 incipis, iam scandalum pateris ignominia plenum? iam nec in mor-
 tem, nec in carcerem ire vis cum magistro tuo? O Thoma, vbi est
 fortitudo tua, non ne tu alijs Apostolis animum addebas, dicens.
 Eamus & moriamur cum eo? Apostoli sancti non ne cum Petro om-
 nes dicebatis Christo. Ecce nos reliquimus omnia & sequuti sumus
 te. Quomodo non sequimini Ducem, & magistrum vestrum, in re
 tam incerta? vbi aliud refugium vobis iustius & securius? non
 recordamini verborum Christi? Ego sum via, veritas, & vita, si ip-
 se via, sine ipso errabitis omnino, si ipse veritas, sine ipso solo
 mendacio protecti esse vultis. Si ipse vita, sine ipso mortem,
 quam fugitis, facile reperietis O, Christi oues, a pastore, receditis
 quis vos a lupis liberabit? milites ignaui, inertes, & pusillanimes,
 hiccine terga vertitis inimicis, relicto duce in cauea, & campo?
 hiccine milites, & serui Ducem, Dominumquē deseruistis, destitu-
 tum relinquitis inter agmina hostium? o duces exercitus Christi
 tarni,

Matt. 26.
num. 56

De passione Domini.

tiani, quomodo fugitis, nemine persequente? ubi relinquitis Regem inuasit hostes Dominum vestrum, & non fugit, nemo inuasit vos, & fugitis omnes? Ipse orat pro vobis, & petit, dicens. *S. pite hos abire*. Præclaram profecto illi refertis gratiā debueratis dicere, quin imo finite hunc abire, & tenete nos seruos suos, ab acie recessistis? Ille pro vobis militans, pedem fixit in acie, & vos, pro quibus initur certamen, refugitis, pusillanimes? O Petre in monte Thabor clamas. *Domine, bonum est nos hic esse*. & in horto cum periclitatur Christus terga vertis, & recedis à Deo salutaris tuo? O Apostoli. Ecclesiæ Christi ornamentum, & decus, quid ubi adest Christus, timetis? si Deus pro vobis, quis contravos. O confusio! o ignominia! Apostolorum nomine prorsus indigna. Heu quam pusillanimes est omnis, qui non confortatur à Deo, subtrahit aliquatulum manum Dominus, & impleta est scriptura. *Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis*. Torcular enim vult Christus calcare solus, solus ipse mori, & pati vult, qui solus Saluator esse meretur, & debet. Sed quanvis ita dissimulavit Apostolorum fugam, se se tamen ab illis seuocare vix poterat, oculos in illos studiosius coniciebat, & ad Patrem quis dubitat quin pro illis orauerit, & dixerit. *Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo, &c.*

FUGERVNT ergo discipuli, nec mandatum acceperant milites de illis, ligauerunt autem fortiter Christum, timentes ne perinde atque cum mittere vellent manus in eum pharisei abscondit se ab eis, sic faceret modo. Primo non solum restibus, & funibus sed catenis ferreis vinxerunt, & reuinxerunt, & cum tor essent, tãq, in humani, & crudeles, non dubium est, quin dum eum tollerent, & ducerent impetu magno, in terram eum deicerent, & cum Christus manibus ligatis incederet, non poterat illis niti ut se erigeret, calcibus eum cedebant, pedibusq, pulsabant, imo & conculcabant. O dulcissime Iesu, super thronum excelsum, & eleuatum, pedes habes in cælo, nunc sub pedibus peccatorum collocatum te videmus.

Abac 3. n.
12.

Esai. 28. n.

3.

In fremitu conculcabis terram, de te dixerat propheta, & in furore obitu pes facies gentes. Recte quidem, ita enim decet omnipotentia conditoris. At modo mirabilius est, quod audimus, in fremitu conculcatis in terra, & nec sic obstupefacies gentes, quid est hoc Domine Deus? *Pedibus*, ait Esaias, *conculcabitur corona superbia ebriorum Ephraim*. Merentur hoc quidē superbi Ephraim, ebrij prorsus, super

Decimus tertius discursus

973

perbia enim ebrietas est, stultitia est, quid enim stultius, quam homunculum, & vermiculum se exaltare, cum nec sublimibus spiritibus concedatur. O ebrietas! O insania! merito proinde conculcatu superbia ephraim, sed tu Domine humilitatis exemplar. *Diserte* (inquit) *à me quia mitis sum & humilis corde*. Qui modo conculcaris? Sed iam rem noui. Pedibus nunc conculcatur quidem superbia nostra, nunquam sic punita fuit, ut modo punitur superbia nostra, te Christe humiliasti sub pedibus immundorum hominum, non tu, sed superbia nostra conculcatur ibi. Utinam semper sic maneat conculcata. O utinam nunquam erigat caput, superbia nostra conculcatur, ne vna nobiscum ad inferos detrahatur.

S E D o vos pectora ferrea, cur sic ante tempus indicatis hunc sanctissimum reum? Quis vnquam prius à ministris puniri aliquem vidit quam à iudicibus condemnari. Quin potius cum damnatus est aliquis, ut per terram trahatur, & raptetur, omnes dolemus, & conamur illum aliquantulum subleuare, ne in lapidem illidatur, vos immanes, & truculente fere prius quam dānetur à Pilato Christus, & conculcatis, & raptatis infontem, & māsuerissimum agnum? quis ergo dicere sufficeret, quæ Christus Dominus in itinere isto passus est? quæ opprobria? quæ alapa sterinū euulsiones? quos ictus pugni? quæ tormenta pertulerit ipse qui passus est, nouit.

Discursus decimus quartus. Christus Dominus in domo Anna alapa

cæditur.

(?)

I AM fere media nox erat, cum milites trahentes Christum cōprehensum, perueniunt in domum Annæ, qui erat locer summi Pontificis Cayphæ, & alternatim cum illo pontificatum regibat, qui vnus erat ex præcipuis inimici Christi, qui plurimū litiēbat sanguinem eius. Igitur Annas recepit Christum ligatum, & ut aliquam notitiam colligeret in causa Christi, quo melius ad eius condemnationem instare posset, cœpit interrogare eum, dicens,

Gggggg quæ-

De passione Domini.

quoniam est ista doctrina tua? qui vero discipuli tui, satis constat doctrinam tuam nec veram, nec precio dignam esse, cum sic tui discipuli fugerint, & te necessitatis tempore reliquerint in periculo vite. ego (inquit Christus) palam loquutus sum mundo, & in occulto loquutus sum nihil, quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt, quod loquutus sum ipsis, ecce hi sciunt, qui dixerim ego. Quasi diceret, ut notum sit, an aliquid suspectum docuerim ego, non necesse est me interrogare, Reus enim non ita interrogari solet, cum testes sint manifesti, & multi, cum ergo doctrina mea non obscura sed clara sit, tot sint testes, quot homines, interroga illos, & testes ij erunt sine aliqua suspitione. Quid modestius, & moderatius poterat respondere. Neque id respondisset, nisi de doctrina fieret interrogatio, cuius veritati tota religio nostra nititur. Cū de morte sua ageretur postea, videbis illum, quasi mutum tacentem. Nunc quia de veritate doctrinæ agitur, responsum præstitit graviter, & modeste. Sed o celi, o terra, o mare audite inauditum facinus, o luna quæ hac nocte, & hora tenebras illustrasti, collige radios, ne videas facinus execrandum. Famulus enim quidam Pontificis responsum Christi audiens existimans se obsequium præstare Annæ, manum eleuans, alapam crudelem dedit mitissimo Iesu, dicens. Sic respondes Pontifici? O facies Christi? o alapa dira, o sacrilega manus. Tremuit Christus, pene cecidit in terram, erat quippe ex itinere fatigatus, & ex vehementia ictus digitorum expressio mansit in facie Christi. O Angeli celestes, quis vestras reuinxit manus? Cur tantam in Dominum vestrum iniuriam non vindicatis. Cur non detinuistis manum istam? Leuauit Abraham manum suam, ut abscinderet filij caput, ut præceptum Domini adimpleret, & detinuistis eam. Cur non etiam manum diabolicam militis huius detineatis. Extendit aliquando Rex quidam manum suam, dicens. Apprehendite prophetam illum, & statim, ait scriptura, exaruit manus eius, quam extenderat contra eum, propheta enim Domini erat. Ecce nunc extenditur manus quædam non Regis, sed cuiusdam abiecti serui, non in prophetam Domini, sed in Dominum prophetarum, non ut iuberet comprehendere illum, sed ut percuteret faciem eius, & non vidimus eam exarescere, sed incolumem prorsus hunc hominem remanere. Percussit quidam quædam Apostolum Christi, & canis auulsit brachium illud, quo percussus fuit famulus Dei, non est hic canis aliquis, vel infernalis furia, quæ auellat brachium huius hominis temerarij. O facies pulcherrima Saluatoris Quis te ita deformauit. O facies omni

Genes. 22.
3. Reg. 13.
num. 4.

Discursus decimusquartus.

975

reuerentia digna, in quam desiderant Angeli prospicere, & in quâ oculos dirigere sancti audaciam putant. Quis ausus fuit te tali alapa cedere. O sanctissima virgo, accede, & intueri speculū filij tui, speculum inquam illud in quod gaudens prospicere consueueras, sic immutatum, ut nec ipsum aspicere audeas, vultus ille, quem tu tantum reuereris, ante quem flectere solebas genua, sine reuerentia percussum, & digitorum iniquissimi famuli liuore obsecratum. O sponsa sanctissima, quæ faciem Dñi considerans, dicebas. Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Ecce tu pulcher es, & decorus. Respice nunc, & vide iam aliter, quā antea rubentē nō expulchritudine, sed ex alapæ inculsione, ecce nūc speciosā forma præ filiis hominū, dedecore affectū, & specie immutatū ictu alapæ huius, vide faciem illius, qui est candor vitæ æternæ, & speculum sine macula, nunc maculatam, & denigratam hac crudeli percussione.

Cant. 5. nu
mero. 10.
& c. 1. n. 16

NARRAT sanctus Esrem moris olim fuisse quando aliquis seruus libertate donandus esset, & manumittendus prius illū duci & ante iudicē sisti ubi illi alapa infligeretur, aliter nūc fieri videtur nos in passione Christi manumittēdi sumus, & incuritur alapa Christo.

Vt mihi, in facie Christi deformata deformitate intueor vultus mei. Non poterā faciem meā inspicere sine speculo, facta est facies Christi speculū faciei meæ. Deformitas vultus tui Dñe Iesu nō tua, sed in te est, ex facie mea, in tua relucēs, in ea peccatorū maculas video, hæc sunt peccata nostræ, quæ in te me deformē manifestant, tu enim Dñe mi quanto pro me vilior, & deformior, tanto in te illustrior, atq; pulchrior demonstraris. Nō manus militis est figura genæ tuæ, sed iniquitatis nostræ, nec opus est prophetizare nunc, quis te percusserit, iniquitas nostra percussit te Dñe. Hic hic plane nigredo peccati patet, nunquā enim atramēti macula, & litura ita patet, sicut dū in albā papyrū, seu in ebur cadit, in tua pulcherrima & cādida facie Dñe Iesu, litura & nigredo peccatorū nostrorū expressa manet ad viuū. O Adā. O Euā, si cū extendistis manus vestras ad arborē prohibitā, vobis pomū visū est pulchrū, videte nunc, dū extendit miles iste manū suā in facie Christi, quā pestilens sit pomū vestrū. O Pater sancte, tu, nosq; pariter in facie respicimus Christi tui, tu in eo perfectionē, & decorē figuræ substantiæ cōsideras, ego vero in eo turpitudinē malorū meorū animaduerto, quantūq; perfectio in Xpō placet tibi, tantū deformitas mea maxime displicet mihi, o vtinā displiceat sēper, fac Dñe, quæso, ut ita hodie peccatorum grauitatem, & deformitatem agnoscam, ut nunquam amplius audeam perpetrare.

Ggggg 2 Hæc

De passione Domini

HÆC alapæ incussio vna fuit ex grauioribus iniurijs, quas Christus Dominus passus est, cuius id argumentum fuit, Dominū scilicet conquestum fuisse propter eam de milite illo. Cæditur po- stea verberibus magnis, & multis, & non conqueritur de verbe- rantibus, Crucifigitur, & non conqueritur de crucifixoribus, imo orat patrem pro illis, & modo queritur de impingente alapā illi. Si male (inquit) loquutus sum testimoniū perhibe de malo si autem bene, cur me cædis? Imo, & multo ante conquestus erat per sanctum Iob, dicentem. *Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam.* Satiati sunt pœnis meis, sed attende, quæso, quan- ta mansuetudine, ac lenitate, querelam suam proponit Christus. Non irritatur, non vociferatur, non cælum manibus arripere ten- tat, non testes excipit, nec iudicium, iustitiamq; à Deo vel à iudici- bus postulat, non clamoribus replet aërem, sed cum grauitate, pa- ce, ac vultus modestia, inquit. *Si male, &c.* Ac sic diceret, si male lo- quor, ecce aliam maxillam, percutite illam. Vnde Ieremias inquit, *Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs.* Per responsio- nem ergo illam non sibi satisfactionem fieri, honoremq; restitui postulauit, sed vt ad cor suum rediret temerarius ille, respondit, & vt se ad omnia mala sufferenda paratum demonstraret, vnde se saturum opprobrijs dicit, loquitur de Christo quasi de homine, qui opprobria sitiebat. Nunc, inquit, sitim explebit suam, satiabitur enim opprobrijs. Primo non vindictam querit, sed maxillam per- cutienti præstat. O Christiane, disce à Christo iniurias, opprobria, alapas, æquo animo ferre. Est ne hic aliquis aliqua iniuria lacepsit per Iesu Christi sanguinē peto, & per alapam, diram, quæ nūc sacro sanctam faciem eius acriter verberauit vt parcas proximo tuo. Par- ce frater, ita Deus noster omnia peccata tua cōdonet tibi, parcito, ac dicito, Dñe Iesu, si tu alapam percussus patiēter sustinuisti pro me, ego etiā alapā & opprobrium libēter fero pro te & amore tui parco illi. Reamitte, quæso, mihi peccata mea parcat tibi indubie fra- ter, eadem quippe mensura metietur tibi, qua tu mēsus es proximo tuo, &c.

Discursus decimusquintus. In domo Cayphæ quæ patiatū Christus, &c.

DESIDERABAT ergo Annas Christum cruci affixum videre, & primo ad Iudicem supremū Caypham, illum statim misit ad

Discursus decimusquartus

977

ad quem similis causæ iudicium pertinebat. In domo autē Cayphæ conuenerant principes, sacerdotes, qui odio tanto prosequēban- tur Christum, vt illum ibi dentibus dilacerare, & moribus absumere vellent, sed vt iustitiæ pallio iniustitiam palliarent, testes inqui- runt, vt statim seculari brachio eum relaxare possent. Sed attende execrandam impietatem. *Principes sacerdotum & omne concilium.* (ait sanctus Matthæus) *quærebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti tradèrent.* O iudices, iudices. O Principes sacerdotum, o concilium, sine consilio! Vbi Deus? Vbi ius? Vbi ratio? Vbi sensus? Vbi iudicium & iustitia? Vos qui talionis pœna falsos testes punire debuissetis, vos inquam, estis qui nunc in publico foro in medio tribunali, coram omni populo quæritis falsos testes: qui talia quæ- rit angulos, & latebras quærere solet, timide, ac verecunde facinus & iniustitiam tegens: vos autem, quibus iudicium iustum, iniusto- rumq; iudiciorum cura est demandata sine fronte publice falsum testimonium indagatis? Res adeo hæc plena horrore maioribus ve- stris visa est, cum duos illos iudices senes quos contra Sulannam infontem, falsum testimonium protulisse tulerunt, vt falsos te- stes acriter puniendos esse deberent, & miraculo id dignum esse putauerūt, quo Deus veritatem manifestaret, & vt iudices iniquo capite plecterentur, & facinus tantum eternæ memoriæ litteris sa- cris mandaretur, æquisimum esse iudicaret. Quomodo igitur nūc vos, o capita populi Dei, nec Deum timentes, nec homines reuerē- tes, in virum sanctum, iustum, piū, ac de vestra cuncta republi- ca, o piū voce, maxime bene meritum, quæritis falsos testes? Re- cte de vobis Dominus, dicit. *Hæc est hora vestra, & potestas tenebra- rum.* In qua enim Republica etiam hominum agrelliū, & effera- rum, qui humana carne vescuntur, tam atrox delictum, reperietur. Vere potestas vestra, potestas est tenebrarum non lucis. Primo me- dia nocte cōuenitis, & seder iudex vester pro tribunali in caligine noctis. O potentes quam potenter tormenta æterna patramini. Quærebant ergo hi testimonium falsum, sed non inuenerunt. Ne- mo quippe audebat in Christum iustum, & pauperum, ac misero- rum patrem falsum proferre testimonium. Verum est duos testes, inuentos fuisse qui assererent, hunc dixisse. *Possum deservire tēplum Dei, & post triduum reedificabo illud.* Qui, licet falsos testes eos euan- gelium vocet, quia & sensum Christi & aliter verba immutarunt, non tamen ausi sunt omnino falsum testimonium componere con- tra Christum, sed neque res illa morte digna erat, de potentia quip- pe erat sermo, & neq; mirum id posse, qui poterat mortuos ad vitā reuo-

Matt. 26.
num. 59.

Matt. 26.
num. 61.

De passione Domini

reuocare. Quapropter Cayphas videns nullum efficax testimonium contra Christum reperiri, surgens, & stans, vehementi quodam spiritu, sic Christum interrogare aggressus est. *Adiuro te per Deum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei.* O cæca facuitia, quot retia pandis, quot laqueos condis, & abscondis, ut capias Christum, sed frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Tunc ergo Christus propter reuerentiam nominis patris sui, per quem adiuratus fuit, sic respondit. *Tu dixisti, verum tamen dico vobis a modo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus caeli.* Debuerat pontifex verba tam sublimia reuereri, ac timere huiusmodi vocem, ne forte qui miraculis verba sua confirmare solebat, verum diceret tunc, & in caput suum insidias quæreretur contra Christum. Sed ve animo obdurato iam statuerat iste declinare oculos suos in terram. Quid igitur ait? quid facit? *Respondit* (inquit Matthæus) *veilit mentis sua, dicens, blasphemauit. Quid adhuc egemus testimoniis? nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur.* Omnisquisque iudex, si ab ore Christi verum audire desiderabas, an scilicet ipse esset Christus filius Dei, cur animo accenderis aduersus eum, qui adimpleuit desiderium tuum. Quid interrogas eos, qui tecum quærunr falsum testimonium, quid illis videatur? ex illorum responsio ne patet. *Reus* (inquiunt) *est mortis, & tunc* (ait Matthæus) *expuerunt in faciem eius, colaphis eum ceciderunt, alij autem palmas in faciem eius dederunt dicentes. Prophetiza nobis, Christe, quis est, qui te percussit. Heu Domine mi, merito quidem tu tacebas, cum falsa testimonia proferrentur, caro quippe tibi constât responsiones tuæ, ecce cû Annæ responsum dedisti colaphum incutitur tibi, nunc respondes Cayphæ, & multis te colaphis omnes cædunt, & sputis maculant, & pugnis torquent, & vna voce mortis sententiam in te proferrunt, dicentes. Reus mortis est. O beatissima virgo, ubi nam es, quomodo non quæris dilectum tuum. Quæsiuisti aliquando eum, & inter doctores inuenisti eum honoratum ab illis, & tanquam Dominum & magistrum docentem illos, nunc vero inter legis doctores inuenies quidem ipsum, at non honore, sed dedecore effectum, nõ ut Dominum, sed ut malefactorem ligatum & vinctum, non responsis suis applaudentibus sacerdotibus, sed vellentibus comam, & conspuentibus in eum sacerdotibus, & principibus. O quam merito dicere potuisses, nunc. Dolentes quærebamus te, quæres tamen postea illum, & inuenies inter latrones ad supplicium crucis properantem, & quas modo lacrymas, quosq; doloris cruciatus excusas, tunc*

ex

Discursus decimasquintus.

979

exolues affluenter. In hac ergo domo Cayphæ per totam illam quintæ feriæ noctem milites, & leones illi nihil aliud contendebant, quâ vulnera vulneribus Christi, addere adeoque fortiter Christum vexauerunt (ut secundum aliquorum sententiam) Iudas qui præsens aderat, doleret super Christum, cœperitq; eum penitere delicti sui, adeoque timuit, ut existimaret, nullum sibi superesse locum veniæ, considerans se tantæ crudelitatis in Christum ansam dedisse. Quod si cor illud adamantinum Iudæ hic leniri cepit, quales credidisse hos homines Christi faciem, ut ob hanc rationem velaerint illam, non enim sine animi dolore venerabilem vultum illum ita scædatum poterant intueri. O Christe decus, & ornamentum celorum, quam deformatum considero vultum tuum, cum illum immites hostes aspicere sine dolore non audent.

VELABANT igitur in Cayphæ Domo faciem Christi Dñi, percutiebant illam, dicentes. *Prophetiza nobis Christe, quis est, qui te percussit. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus. Oculi sole splendidiore Christi, quo modo nunc lucis defectum passi estis. O facies speciosissima quomodo colaphis tam crudeliter afficeris. O mansuetissime agne, adimple quæ de te scripta fuerunt, sicut ovis (ait Esaias) ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente obmutescet, & non aperiet os suum.* Ego tamen licet nec propheta sim, nec propheta filius interrogantibus audebo respondere. *Prophetiza, dicunt, quis est, qui te percussit. Percusserunt te peccata nostra, & delicta nostra te colaphis ceciderunt. O Pharisei in me, in me inquâ cõuertite manus. Ego sum qui peccaui, hic autem quid mali fecit. O Pater æternæ siquidem pro peccatis meis hæc patitur filius tuus pro meis peccatis suscipe passionem eius.*

Esai. 53.
num. 7

Discursus decimus sextus, Christus à Petro negatur.

ALITS lōge acrioribus alapis percussus fuit nocte illa Christus dñs, quâ his modo narratis, negationibus scilicet Apostoli Petri, qui vidēs crudelitatem hostiū in Christū, plurimū timuit, simile se pœnā subiturū, si modo Christi discipulus existimaretur. Litigabat in corde Petri timor, & amor, timor nēpe mortis, & amor magistri sui. Amor ad sequēdū Christū Petrū cogebat, timor cum

de passione Domini.

eum se occultare cogebar. Tantum vero creuit pavor, vt pavori cederet amor, & sic Christum negavit. Ergo qui stat, videat ne cadat, Apponite, quæso, coram oculis animæ vestræ, hoc exemplum Petri, id quæ fratres à summo Deo precibus contendite sæpe, ne vos ita derelinquat, vt in eum vos peccare contingat. Prius Domine Deus mortem, quam peccatum lethale desidero. Faxit ita providentia, & misericordia tua. Petrus ergo in momento à Domino derelictus semel, bis, terque, eum negavit, & cum iuramento. Tu ex Discipulis eius es? obijciunt Petro, ille, non (inquit) novi hominem. O Petre Apostolorum caput, & princeps, hunc hominem modo ignoras? Nosti ne hominem quendam, qui ad mare Galileæ, videns te fratremque, tuum mittentes retia in mare vocavit vos, dicēs. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Ad cuius vocem tu relictis retibus, sequutus es vocantem? Nosti ne hominem illum, qui in monte Thabor transfiguratus ita fuit, vt fieret facies eius splendida, vt sol vestimenta vero eius candida sicut nix Cuius pulchritudine tu captus dixisti. Bonum est nos hic esse. Nosti ne hominem illum, de quo tu testimonium perhibuisti, dicens. Tu es Christus filius Dei vivi. Quomodo ergo nunc dicere audes? Non novi hominem. Tu ne o Petre es ille qui dicebat. Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego non scandalizabor. Tecum paratus sum in carcerem, & in mortem ire, & si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Quomodo ergo nunc ita scandalizaris? Quomodo nec in morte, nec in carcere cum illo esse audes? Quomodo negas illum? O Petre vulnerasti Cor Domini tui. Inimici eius caput eius faciemque, contundunt, at tu cor eius transverberasti: quo animi dolore hic Christus Dominus fuerit, quis dicere potest? vidit se à Iuda venditum à Discipulis relictum, à Petro negatum. Bene quidem nunc dicere potest Christus. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognosceret me. Quid mirum si à sinistra inimicorum nemo Christum agnoscat, si à dextera Petrus negat, quousque, te peccata nostra traxere Domine Iesu? Lamentabatur Ieremias afflictionem civitatis Hierusalem, dicens. Plorans ploravit in nocte, & lachryma eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Omnes amici eius streuerunt eam. Quibus lachrymis prosequemur nos afflictionem Domini, & salutaris nostri? Plorans ploravit ipse in hac tristissima nocte, imo maxore maximo sudavit sanguinē viuū, & tū non est, qui cōsoletur eū ex omnibus charis discipulis eius. Et non solū non est, qui cōsoletur, sed est inter eos, & quidē omniū primus, qui timore perterritus, neget illum

Decimus sextus discursus.

981

illū maledictus timor, qui negare facit Christū, timeā te Dñe solū non me timor aliquis separet à te. Conforta me in die timoris, ne forte denegē ego te, si Petrus timore negavit, quis erit à timore tuus, nisi tu adiuves illum? Sed heu quot habet imitatores Petrus? qui ad tēpus credunt, & in tēpore tentationis recedunt. Recte sapiēs. Eccles. 6. 7. amicus secundū tēpus suū, & nō permanebit in die tribulationis. Ita quidē multi dū peccata sua confitentur, proponunt semper in postēu cauere peccata, sed cū tentatio pulsat, cū tribulatio aliqua minatur, ne diuitias homo amittat, ne ve honore, vel voluptate aliqua priuetur, immemor propositi sui, in hoc illudque mortale peccatū facile cadit, amicus ad tēpus, dū scilicet nulli periculo opponitur. Huius valde timenda est salus, caueat ergo sibi, & c. *alio modo, eū moritur.*
SE D. iā ad Petrū redeamus, dolebat Christus super denegatione Petri, plusquā de opprobrijs, & tormentis suis, et ideo misericordia motus super eū, oculis quæsiuit Petrum. Et cū Petrus Gallū carentē audisset, memor verborū Iesu. Prius quā Galus carentē te me negabis. Etiam oculos in Christū misit, oculi ergo oculis obij facti sunt, occurfus autē talis fuit, vt Petrus perterritus sulciterent. Nūquā Sagitta vehementi impetu emissa ita pectus inermis sic transfodit, vt visio illa Christi pectus & cor, & anima Petri viscera penetravit. Tacuit Christus, sed oculi eius sic Petrū affati sūt. Sic me Petre negas? ubi nam fides? ubi fidelitas? ubi tuus in me, & meus in te amor? Id corpus meū torquet, tu vero animā meā cruciabis? Hęc cine reddis Saluatori tuo, qui te inopē à terra suscitauit, vt collocaret cū principibus. Imo vt te omnium principē faceret in populo suo? Emareuit Petrus & ad se reuersus ex intimo corde, genitus, lachrymasque, deducere cepit. Exiit foras, ait Lucas, & fleuit amare. Et sicut nix ad intuitū Solis liquefieri solet, sic algens cor Petri ad intuitū Christi in lachrymas liquefcere cepit. Optimū exēplar penitentiae, datū est nobis. Primo exiit Petrus foras, intus locus ille exstiterat, qui fuit Petro occasio negandi Iesum. Exiit ergo foras, & fleuit. sic poenitere volenti occasio peccandi relinquenda est, alioquin in periculo ipso, quod amat, peribit. Secundo fleuit amare, vē quorūdā peccatorū, line lachrymis, & sine dolore vllō, aut detestatione peccati, hac quomodo poenitentia dici potest, cum non poeniteat peccatorē cōmisisse peccata? Fleuit Petrus, & fleuit amare, iā timorē in amorē conuertens. Qua in re illud Petro cōtigisse videtur, q̄ olim ipsi cū Christo contigisse in mari, narrat Matt. quādo, scilicet, dū essent discipuli in mari, in nauicula quadā, & venit ad eos

Eccles. 6. 7.
nume. 8.

Luc. 22.
nume. 62.

Matth. 14.
nume. 26.

Hhhhh Christus

Christus ambulans supra mare. Turbatiq; discipuli, dicebant. Phantasma est. Quē tū, ut cognouit Petrus, rogare cepit, dicens. Dñe, si tu es iube me venire ad te, cui Christus. Veni, & descendens Petrus de nauicula, ambula super aquā, videns vero ventū validū, timuit. & cū cepisset mergi, clamauit, dicens. Dñe saluū me fac. & continuo Iesus extēdens manū, apprehēdit illū, dicens. Modice fidei, quare dubitasti? Et sic liberauit eū. Idipsum contigit modo, hac enim nocte ingressus est Christus mare immensum passionis suæ, ceperuntq; fluctus huius maris in altum extolli. Christus tamen nunquam immersus fuit, sed super aquas amaras istas stetit. Nulli enim cruciatus, nulle iniuriæ poruerunt labefactare Christi patientiam admirandam, nec obruere charitatem eius, cognouit Petrus Christum in medio mari, licet enim negauerit eum ore tenus, intus cognouit Dominum esse, desiderauit igitur ad Christum ire, vnde ad Pontificis domum accessit, vbi maris tempestatem videns, timere vehementer cepit, & submergi, extendit autem misericors, & miserator Dominus manum suam, dum illum clementer aspexit, & intuitu velut lingua increpans illum, dixit. Modice fidei, quare me negasti? et liberauit eum. Infelix & scilicet Petrus, infelix dū negat, scilicet dum ipsum Dominus intuetur. Exiuit enim foras, & fleuit amare, & flendo recuperauit, quæ amiserat delinquendo, o felix fletus, felix dolor, penitentia scilicet. Vere videtur voluisse Christus penitentiæ virtutē, & efficaciam manifestare. Sicut qui antidotū optimū comprobare vult, solet in brachio serpentis morsum recipere, ut illico antidotū sumens, & illo venenum extinguens, antidoti vis intus declaretur, sic Christus Dominus permisit Petrum precipuū suū corporis membrum infici ne gationis veneno, & triplici morsu mortifero, ut dum statim plorās ab illo liber euadit, penitentiæ virtus exponatur, sed oculis Christi felicitas tribuenda est. O vtinā respiciat me visus hominis Dei. *Res pice in me, & miserere mei Domine*, ut flere valeam peccata mea, & nunquam amplius audeam in te peccare, relinquamus Petrum flere peccatum suum, & ad Christum iterum reuertamur.

Discur-

Discursus decimus septimus. Christus ad Pilatum & Herodem ducitur, & reducitur.

INSOMNEM & martyrio plenam traduxit Christus noctem illā & summo mane decreuerunt principes tenebrarum, potius quā sacerdotū ducere Christū ad Pilatū relaxātes illum brachio seculari. Quod intuens Iudas, vidensq; iā nullum superesse remediū mortis Christi, penitentia motus, propter criminis sui atrocitatem, & crudelitatem Iudeorum in Christum, nunquam ab ipso excogitata, retulit. 30 argenteos principibus sacerdotum, & senioribus dicens. Peccata tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? tu videris. O ceca crudelitas, o iniusta iustitia? Quid ad nos, dicunt, ad quos ergo nisi ad vos? Non ne vos principes, & iudices estis? Nūquid non ad iudices spectat proditores punire, & infantium defendere causam? Si ergo ipsius proditoris testimonio sanguis Christi iustus est, ad vos pertinet eum liberare, & Iudam punire, sed heu corruit in platea veritas, & iustitia apud iudices non est. Vbi enim inuidia, mordidatusq; regnat affectus, æquitas, & ratio, quomodo poterit locū habere? proiecit ergo Iudas argēteos, & à templo recessit, animo se laqueo suspendendi. O Iuda, caue, ne id efficias, te enim æternæ dānationi tradis, & in Deum graue scelus cōmittis, de diuinā misericordia desperans. Ne oro, te suspendas, maiori enim dolore cor Christi afficietur suspensione tua, quam morte sua, & desperatione tua, quam prodicione tua. Ne te suspendas, o miser, sed vade ad pedes Christi, & pete ab eo misericordiam, miserebitur sane delictui, propter magnam misericordiam suam. Quod si hoc non audes, vade ad matrem eius, & eius intercessionē implora, & ipsa pro te orabit, est enim misericordiæ mater, & veniā, crede, impetrabit, potens est enim. Quod si ante matris oculos consistere verecundaris, eo quod filiū eius dilectū super pupillā oculi sui tā iniquē tradidisti, vade ad discipulos Xpi, & condiscipulos tuos, ipsi enim, etiā peccauerunt deserentes magistrū suū in tēpore necessitatis extreme, Petrus insuper negauit non semel, inuenies illos plorantes, plora tu etiam cum plorantibus, & cum illis pariter veniam consequeris. Nihil audet Iudas. Diabolus enim, qui prius peccatū extenuauit

Matthæ.
27. 1. 3.

nuauit, ipse modo ita illud, amplificauit, vt nulli Iudæ superesse lo-
cum veniæ persuaserit. Abijt ergo miserrimus Iudas, & ad cumulū
perditionis sue, haqueo se suspendit, & crepuit medius, diffusaq; sunt
omnia viscera eius. Quid ex graui peccato nisi grauis poena specta-
ri debet. Merito quidem sic diffusa sunt viscera tam dira, & iniqua
sic Iudas suam maledictam vitam finiuit, qualiter nunc finiatur be-
nedicta vita Christi videamus, &c.

DVXERVNT ergo sacerdotes Christum ad Pilatum petentes
ab eo, vt statim iuberet Christum crucifigi, crimina quærit Pilatus,
propter quæ sic puniri mereatur. *Commouet* (inquiunt) *populum do-*
ctus per viuas *Iudæam, incipiens à Galilea usq; huc, nunquid.* Gali-
laeus (ait Pilatus) est homo iste? Galileus est, respondent, tunc Pila-
tus, cum igitur Rex Herodes Galileam prouinciā regat, ducite illū
ad Herodem. Qui viso Iesu gauisus est valde, desiderabat eum vi-
dere propter famam factorum Christi, & sic sperabat videre tunc
signū, aliquod. Caput ergo interrogare Christū, at Christus nihil
respondit, prosequitur interrogationes suas, & multas Herodes,
sed Christus semper tacebat. Quod pro ignominia nota accipiens
Herodes spreuit Christum, & veste alba contumeliosa indui iussit.
O eterna Dei sapientia! nihil aliud iam supererat, nisi vt stultus
& insipiens haberi velles, iā te malefactorem, & præstigiatorē, de-
monium habentem, Samaritanum, & populi turbatorem Pharisæi
reputarant, & nunc te mentecaputū sæculi principes iudicant. O
vos stulti & tardi corde ad credendum quomodo post tot littera-
rum monimēta à Christo exhibita, post tot miracula, & mirabilia,
quibus & infirmos sanauit mortuos suscitauit, & dæmonia profligauit,
nunc stultum iudicatis? Nunquid stultitiam dicitis silentium
Christi? Imo in hoc magis eius relucet sapientia, quod tempus sit
tacendi, vbi non ratio, sed passio viget, poterat quidem Christus se
ab omni stultitia nota facile liberare, sed noluit, vt sua ignominia
nos faceret saluos. De rege Dauide narrat scriptura sacra, quod cū
se in mortis periculo videret constitutum, insanum se hominē
similauit coram quodam Rege Achis. Nec mirum cum de vitæ
discrimine ageretur potius enim voluit Dauid se stultum iudicari,
quam mortē subire potius honorem, quam vitam perdere. At Chri-
stus Dominus, cum se liberare à morte posset, sapientiam suam ma-
nifestando, stultus haberi passus fuit coram Herode, volens potius
& honore, & vitam amittere, quam à nostra liberatione cessare, Da-
uid ergo stultus haberi passus est, vt vitam propriam seruaret, Chri-
stus

19.

Luc. 23.
num. 5.

I. Reg. 2.
num. 12.

stus vero, vt nostrā, & vt eo facto ad Pilatū rediret pro nobis mo-
riturus. Benedicta sit eius charitas incomparabilis, & immensa. Vidit
Apostolus Iohānes in cælo sanctos illos innumeros, indutos vesti-
bus albis, vestes ille non dedecoris, sed decoris sunt, & insignia glo-
riæ magnæ, Christus vero in terris etiam induitur veste alba, sed
non ad decorem, sed ad dedecus pertinente. Mira tamen conformi-
tas est inter vestes illas, & vestem hanc, ideo enim beati pulcherri-
mis illis induuntur vestibus, quia Christus vili hac, & infami vesti-
ri dignatus est, albedo illa ex albedine hac prouenit, & pul-
chritudo illa ex dedecore & deformitate hac. Vnde & in sangui-
ne agni dealbata fuisse indumenta illa dictum est Iohanni. *In sangui-*
ne (inquit) *agni*, in contumelia scilicet, in infamia, in ludibrio, in do-
lore, in vulnere, cruciatu, & morte Christi. Quid retribuemus Do-
mino pro cunctis, quæ retribuit nobis. O vtiā Domine Deus
ego pro te pati aliquā iniuriam discam, siquidem tu pro me tot,
tantasq; pati modo dignaris. Amen, &c.

Apo. 7.
num. 9.

Discursus decimus octauus. Christus in do-
mo Pilati falso accusatur & illi
proponitur Barabbas.

INTERVM Christus Dominus reducitur ab Herode ad Pilatum,
& non sine magna contumelia, per vias publicas ciuitatis Hieru-
salem vincētus ducebatur, erat quippe iam proximum festum il-
lud maximum Paschæ, ad quod multi, ex multis orbis plagis, con-
ueniebant, & Iudæi ne inuidiæ suæ, & iniquitati daretur, apud om-
nes disseminabant, maleficia plurima illius patescēta fuisse. Horum
autem principum sacerdotum auctoritas oppositum existimare
nō permittebat. Ductus igitur ad Pilatum, multis clamoribus postu-
labant, vt eum in crucem tollere iuberet. At Pilatus sicut rei ratio
exigebat, causam propter quam damnandus Christus esset, postula-
bat. *Quem* (inquit) *accusationem affertis, aduersus hominem hunc, quasi*
diceret. Quiescite parumper, & deposita omni perturbatione res-
agatur. Non tam facile in crucem tolluntur homines, rei causam
oportet indagare. O vtiā Pilate, vt capisti prosequeris, aue ne
te isti decipiant, nam veniunt ad te in vellementis ouium, intrinse-
cus autē sunt lupi rapaces. *Quam* (inquit) *accusationē habetis?* Mirū
quor

De passione Domini

quot mendacia hi sacerdotes asseruerunt, & vt alia taceam. Hunc (in-
quiunt) inuenimus prohibentem tributa dari Cesari. Quanta falsitas,
imo cum ab ipsis interrogatus. Licet tributa dari Cesari an non, respō-
dit illis Christus. Reddite quae sunt Cesari, Cesar. Et cū huius verita-
tis multi essent testes, nō verētur ita manifeste falsum dicere testi-
monium. Nouit optime Pilatus nequitiam eorum, & quia per inui-
diā tradidissent eum, ac proinde oprabat eum à morte liberare. Ex-
cogitauitq; cōsiliū hoc. Mos erat inter Iudæos in huiusmodi festo
in festiuitatem dimittere aliquē vincitū, (& vt fertur, in memoriā
illi magni beneficij liberationis populi Israel de potestate Pharaō
nis.) Erat autem tunc in carcere insignis quidā malefactor, Barabbas no-
mine, qui ob seditionem, & homicidium vincitū erat. Et omni supplicio
& cruce dignus, cogitauit ergo Pilatus in tra se, impossibile videtur,
si optio eligendi inter Christū & Barabbā his detur, quin Barabbē
Christum anteponan. Proposita ergo ante illos consuetudine su-
pradicta, Ostrulitis inquit) mibi hunc hominem quasi auertēte populū,
& ecce ego coram vobis interroganti, nullā causam inueni in homine isto.
Sed neq; Herodes, nam remissi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte
actum est ei. Quem vultis ergo vobis dimittam, Christum, an Barabbā?
Proh Deum immortalem, inuidia, & iræ mala, quid non mortalia
pectora cogunt exclamant omnes. Tolle hunc, & dimitte nobis Ba-
rabbā. O Iesu sanctissime, cœlorū Deus, & gloria etiam, si Barabbas
ad mortem ex postulatū esset, & tibi esset vita concessa, compara-
tio sola in summum tuum cederet dedecus, & ingētem ignominia,
quæ enim contumelia maior, quam mansuetum agnum cum lupo,
auctorem vitæ cum homicida, pacificantem, siue quæ in cœlis, siue
quæ in terra sunt, cum homine seditioso, deniq; innocentia cū ne-
quitia, Deum cum Barabbā comparari.

Conquerebatur olim Deus de idolatris, qui simulachra Dei cōfi-
ciebant, & adorabant, ac si idolum esset Deus, & dicebat. Qui assimi-
latis mihi, & addidistis illis dicitur sanctas. Leuate in excelsum oculos vestros,
& videte, qui creauit haec. Quasi dicat, simulachris mutis similem me
fecistis. Heu Dñe mi, peius nunc aliquid audio, assimilauerunt te
Barabbā. Cuius secundum nomē, ita & laus, dæmonis nomen ha-
bet, & opera etiam, & cum ipso cōparatus es. O Pilate cui cōparasti
sanctum? Simile fecisti sanctū pessimo homicidæ, & omnium creato-
rē, illi qui meruerat extinguī? O peruersitas cordis humani, in eadē
tristitia innocentia Dei, & Barabbæ nequitiam cōstituisi? Sed vi-
nā Dñe mi in eadē lance cum illo te mundus collocasset. Tolle hūc
(di-

Esai. 40.
num. 25.

Discursus decimus octauus

897

(dicunt) & dimitte nobis Barabbā. Si Barabbæ assilari, summa
& incredibilis extitit contumelia, qualē dicemus fuisse te peiorē
Barabbā, & vita minus dignum, quam sit nequissimus ille iudicari.
Nullum in carcere sceleratorem inuenit Pilatus, vt hac ratione
tenerentur Hebræi, et te veluti necessario liberaret, & cum omniū
nequissimo cōparatus sis, te ad mortē, illū ad vitā pecierunt. Parce
nobis Dñe. Electio enim hæc prius ex peccatis nostris ortū habuit,
decretum enim est in tribunali supremo, morte tua vitā nostrā re-
dimendam esse: ad hoc quod mors conferebat homicidæ illius, tua
Dñe mors nō Barabbæ vitā nobis erat præstitura. Clamant coram
Pilato Iudæi dicentes. Nō hūc, sed Barabbā. Clamauerunt prius, &
altius ante Deum peccata nostra, & dixerunt, nō hūc sed Barabbā,
Audiuisti Domine pater has voces, clamor hic peccatorum perue-
nit ad te, & misericordia nostri motus, audisti clamorem peccatorū
nostrorum, & nō hūc sed Barabbā dimittere permisisti. Sed miseri-
cordia tua malitiam hominū horum nō tollit, tu misericorditer Ba-
rabbā illæsum abire fecisti, & filiū mori voluisti, at principes isti,
ex nequitia cordis sui hanc electionē inuenerūt, nūc Dñe Iesu me-
rito dices. Vermis sum, & nō homo, opprobriū hominū, & abiectio plebis.
Abiectio plebis erat Barabbas, sed nunc abiectio illius supera-
sti. Nec remanet inter vincula latronum abiectior alter. Cōquereba-
tur per Esaiā Dñs de populo Israele dicens. Filios enutriuī, & exalta-
ui, ipsi autē spreuerunt me. Sed quomodo spreuerunt illum? peccādo
quidem, & leges Dei trāsgrediēdo. Nunc autē multo peius spreue-
runt eum, quia non solum trāsgrediuntur legē eius, sed vere ante
tulerunt illi Barabbā, peiorem iudicantes ipsum, quam illum. Ci-
uitatē Hierusalē desolatā lamētabatur Ieremias, dicens. Omnes qui
glorificabant eū spreuerunt illū. Quāto iure nunc dici potest idem de
christo Dño, in festo ramorum, in hac ciuitate Hierusalē omnes
fere glorificabant christū, dicētes. Benedictus, &c. nunc ijdē ipsi præ-
ferūt Barabbā despiciētes omnino ipsū. Nunc ergo ad impletū est
q̄ habetur in Esaiā. Vidim⁹ eū nouissimū virorū. Quis enim superest
iam nouissimus in hominum æstimatione, præter Iesum, cui nunc
antepositus est Barabbas? Nunc ergo nequioris (Domine mi) & vi-
lioris hominis existimationem assumpsisti. Oro Patrem tuum, vt
dicat tibi cito. Amice ascende superius, det tibi nomen super omne no-
men, exaltet humilitatem tuam, ita vt in nomine tuo omne genu flectatur
cœlestium, terrestrium, & infernorum. O munde immunde, & inius-
te quam iniqua sunt iudicia tua, postremum locorum omnium
illi tribuisti in terris, cui primum, & supremum omnium
tribuit

psal. 212

Esai. 112

Iere. n. 8

Esai. 53.
num. 3.

Matt. 6. n.
11.

Dan. 5. nu
mer. 27.

Apo. 5. nu
mer. 12.

1. Cori. 4.
num. 4.

tribuit Deus in coelis. Nūquid iustificabo staterā impiā? dicit Dñs. Quis te constituit iudicē super hominū merita, vel demerita, super bonū, & malū? Rex ille Balthasar in Babylonica lance imperio dignus habebatur, accepit in manu lancē suā Deus, & mittit ad eū Danielē dicentē ei. *Appensus es in statera, & inuentus es minus habens.* Tanto precio habitus est Absalon apud omnes, vt capilli capitis eius ducētis siclis venderentur, personā vero eius adeo magni fecerunt, vt à David eius patre, & dignissimo Rege coronā auferre, & super caput Absalonis plurimi constituere conarentur. Deus autē ē conuerso, ita Absalonē, & capillos eius deauratos parū pendit, vt ex quareu eum suspenderet, & ex capillis restē, quo suspenderetur, confecerit. Nunc pręterea in terreltri Hierusalem, ita despicit mundus Christū, vt iudicet eū, non ita ac Barabbā dignū esse vitę, quē in cęlo adorant Angeli, tremunt potestates, quę omnes cęli cęlorum venerantur, & laudant dicentes. *Dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutē, & diuinitatē, & sapientiā, & fortitudinē, & honorē, & gloriā, & benedictionē.* Ecce quē in terra homines dignū morte iudicant, in cęlo cęlites adoratione, honore, gloria, sapientiā & benedictione dignū proclamant. Quis ergo credet mundi staterę dolosę. Merito Paulus ab huiusmodi errore liberatus clamat. *Mibi autē pro minimo est, vt a vobis iudicer, aut ab humano iudicio, qui enim iudicat me, Dñs est.* O Dñe libera me ab hac dolosa statera chanaā, vt id solum ego estimare valeā, quod tu volueris estimare. Et siquidem tu ita spretus, & neglectus in mundo fuisti pro me, ego negligi, & despicī quo animo feram pro te. Deniquē à tua bonitate suppliciter peto, vt te omnibus rebus anteferam, & ne peccando præferam diuinę maiestati tuę vilia mundi, siue diuitię sint, siue honores, siue delicia omnes.

Discurfus decimus nonus, Christus flagellatur.

MIRABATUR Pilatus obduratam pertinaciā Iudeorum, sed nequę eorum audebat voluntati satisfacere, nec omnino illis contradicere, vt autē Christū à morte liberare posset, & ita aliqua ratione pacare illorum furorē, decreuit Christum verberibus punire, vt sic a mortis petitione cessarent. *Emendatum aut illud*

dimittam, cognouit optime Pilatus iniuste prorsus se ad verbera dare Christum, sed videbatur illi parum referre, si debilior pars aliquid iniurię acciperet. Existimabat enim Christum ita pauperem, ac derelictū esse, vt nemo de iniuria huiusmodi cōquereretur, nec ipsemet Christus, quem Pilatus incredibili patientia cuncta sufferentem intuebatur. O pilate, o iudex inique, iam incipis à iustitię tramite deuiare. Tu modo dicebas. *Nullam ego in eo, inuenio causam.* Si nullam inuenis in eo causam, cur nō dimittis eum? cur ergo flagris imperas cedi? Iam humanus timor impietuum pectus inuasit. Age si enim Christus non fuerit de te conquestus, conquerentur cęli, & terra, conqueretur sol, & lapides, & mortui conquerentur de te, & de iniustitia tua. Nā sol obscurabitur, terra tremet, lapides scindentur, & mortui resurgent, vt tantū facinus acciderent, cōqueretur insuper sanctissima eius mater, lumen enim oculorū eius extinguis, & filiū dilectissimū iniustissime dilanias. O stulte, si scires quis est, quem verberari iubes, procidens adorares Dominum, & flagella manibus eius traderes, vt in te conuerteret sententiā tuā prolatā in illū. *Emendatum aut illud dimitta, inquit.* O celeste, quid tu emendandū in eo inuenisti, qui metrū & mensura est equitatis vniuerse. Emendare quidē debueras inuidos homines istos, si quidē scis per inuidiā eos tibi tradidisse Christum, emendare debueras hoc genus sanguine lentū, quod in prophetas Dei seuite confluxit. Esaiā secuerunt, Ezechia occiderunt, Ieremiā persequuti sunt ad mortē, vsq; Zachariā inter tēplū, & altare occiderunt. Quē deniq; prophetarū non sunt persequuti? Et nunc vt ad cumulū iniquitatis peruenirent, Dominū prophetarū petunt ad crucifigendum sine causa. Hos emendare debuisses, & te ipsum, qui iā ad iniquitatē declinas. Quid in Christi operibus emendare vis? Nunquid infirmiciū miraculosam salutem? mortuorum ve resurrectionem? o sacrilega cecitas! o consilium sacrilegum!

SE Dñs iā Dñe exequutioni mādanda est sententia iudicis, siquidē hanc inimicorū tuorū horā esse voluisti, arripiunt ergo Christū & ducunt illū in locū vbi malefactores verberari solebant. Timētes autē, ne forte Pilatus noller eū in crucē tollere, decreuerunt eū flagellis occidere. Quo inito consilio multa, & crudelissima flagella adduci fecerunt, et carnifices desiderio principū sacerdotū satisfacere cupientes (sperabant enim cōmodū se inde reportaturos) pręceperūt Christo Dño, se vestibus denudate. Attendite oro, animū Saluatoris, quid tunc in corde versabat, eū manibus suis se ipsum

de passione Domini.

exuere iubetur ad sufferenda tam dura flagella. O clementissime Iesu, cui obediunt omnia, obediendum ne tibi est? Est sane statim enim se tunica spoliavit, cepitque contremiscere, tum ex frigore quod urgebat valde, siquidem Petrus tunc temporis calefaciebat se. Tū etiam ex consideratione verberum, sciebat enim, quam crudelia futura essent. Accipiunt ergo ministri tenebrarum Christum Dominum, & restibus manus, pedesque ad columnam acriter; & fortiter reuinxerunt, ita ut verbera declinatione corporis effugere nequirit, o Iesu sancte, funes quibus nunc ligaris, non tam sunt lini, quā amoris, & charitatis. Nunc Domine, nunc aperte video, viscera charitatis tuæ. Columna hæc frigida, & dura, cor meum est quod tu vinculis amoris amplectens, paulatim calefacere, & emollire contēdis. O utinam sic fiat in eo, quod per prophetam tu promissisti olim. *Aufferā cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.* Sed heu Domine Iesu quantis cruciatibus affectus id præstabis.

Exe. 36.
num. 26.

Accedunt igitur carnifices rabi maxima stimulati ad Christum. O lingua mea, o cor meum, o anima mea, quo pacto poteris explicare dolorē hunc eximium, & contumeliā Christi tui? O Angeli celestes, qui videntes Christum in præsepio panis inuolutū obstupescit miramini, quid nunc dicetis, videntes ipsum tanquam latronem, ad columnam vincitū, & flagellis acerbissimis verberatū? Romani ciues in causis criminalibus, nullomodo flagellis cedebantur, quia indigne iudices indicabant Romanū ciuē flagellari. Nunquid non sufficit ciuē celestē esse, & celorum conditorē, ut tali gaudeat privilegio. Quod si ita est, iā Dñe mi, potius iā eligā tecū verberari, quā cū ciue Romano à verberibus liberari. Hæc mihi gloria sit, tecū cedi, tecū pati, tecū mori, absit mihi gloriari nisi in cruce tua. Si aquæ Iordanis ex eo quod corpus Dñi cōtigerunt, (ut ait Aug.) sanctificatæ remanserunt, cur aquas tribulationū, quæ non corpus in tute, sed usque ad animam intrauerunt, non reputēs sanctificatas? Seruent igitur Romani ciues privilegiū suum, privilegiū meū sit pro te dolores, & labores pati, privilegiū meū esto, quod August. ex postulat hic vire, hic seca, dummodo in eternum parcas. Ad Christum tamen iam reuertamus. Quando sic se Christus ligatum vidit, oculos in celum eleuans, quid secum in corde dicebat, nisi, o homines, quot quantisque cruciatibus salus vestra mihi constat? O Adam, o filij hominum, pro quibus hæc patior, quam facile vos perpetratis, quæ tā difficulter ego perfoluo. O Maria dilectissima mater, si me reuine.

Etū

Decimus nonus discursus.

991

Etū conspiceres, tuā ipsi? animā qualis dolor pertrāsiret, o pater a ter ne, in manus tuas commendo humanitatem meā, tu enim sis impetrium meū, & confusio meā, & dolorem meum. Et siquidē tu ita statuisti, fiat volūtas tua. Ecce corpus Spiritus sancti manibus plasmatum, fiat ex eo sacrificium, & holocaustum, quo tibi honor, & gloria restituatur. O Redemptor animæ meæ, quam aliter liberaisti populum Israel ex manibus Pharaonis, ac modo nos eripis ē manibus sathanæ. Tunc quidē in columna, & modo in columna, sed columna columnæ quantum præstat: Illa columna splendidissimi ignis, hæc marmoris duri. Illa gloriæ, hæc ignominia: In illa integer, & incolumis populum educebas, in hac diris verberibus attritus nos à peccatis ad Patrem reducis. Gratias tibi Dñe innumeras reddimus omnes pro beneficio tanto, & deprecamur clementiam tuam, ne memineris peccata nostra, propter quæ cruciaris.

Asserit sanctus Vincentius, celum hic fuisse Christum primum virgis plenis spinis, deinde restibus, quorum extrema plena erant cuspidibus ferreis, postremo catenis. Hoc asseruit ille sanctus, & alij cū eo. Nec mirū voluerunt enim verberibus Christum interimere.

Cæperunt igitur hi carnifices acriter flagris Christum cadere, su pramodum sequentes in eum, flagella super flagella ita cadebant, ut exiguo temporis spatio totum Christi corpus sanguine cooperiretur, contrahebat Dñs carnē dolore cruciatā, & quia nimirū tenera, ac delicata erat usque ad intima cordis verberū dolor penetrabat, fluebant sanguinū riuī, ex omnibus corporis partibus, & ex oculis Christi lachrymæ, ex pectore gemitus, & suspiria. O Angeli, & spiritus superni, quid agitis in celo, dum in terra hæc patitur Dñs vester? Quis manus vestras alligauit, ne vindictā sumatis de scelere tā

tot? *Millia millia* (ait Daniel) *ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei.* Vbi sunt ergo tot ministri? tot assistentes? Credo equidē, omnes celi ciues columnā hanc circundedis mirantes Deū talia pro peccatoribus patientē, & adorantes sanguinē Christi diffusū, mirantes etiā qualiter à carnificibus calcabatur sanguis Dei, quē ipsi adorabant, quēque attingere ipsi non auderent. Et quidē si doloris capaces extitissent, hic vel præ dolore deficerent, vel præ dolore diu assistere non valerent, ego vero, qui doloris capax sum, quantum possum doleo super te Domine mi, Iesu dulcissime. O quis super te pallium suum mittere potuisset, & ad pedes hominū horū prosterni, & eos suppliciter sic orare. Parcite huic agno tenello, parcite innocenti, parcite de omnibus vobis benemerito, reducite

Daniel. 7.

IIIIII 2

ad me.

August.

Isa. 51.
num. 10.

De passione Domini

memoriam excelsa, & mirabilia opera eius. Omnibus benefecit, & nulli unquam malefecit, propter quod horum sic atrociter verberatus est? Ego sum, qui peccavi in me conuertite flagra, hic autem quid malifecit? *Multa flagella peccatores* (ait David) Merito quidē peccatori flagella paratur, at iustus, hic & sanctus est. Quomodo ita cadit is eum tam dire? O feris crudeliores ministri, quanto Christus Dominus non sterpius dolebat, maiores ipsi animos sumebant ad eum acerbius verberandum, & verberibus verba inhumana commiscebant, qui aderant, dicentes. O latro, o benefice, o Samaritane. Nunc incipis exolvere pœnas, pro tuis sceleribus debitas, hunc tua maleficia exitum exigebant. Nunc quæ merebaris, iuste pateris, quid gemis? quid lachrymaris? Sic finies vitam. Ita quidem videtur credibile, & nisi Christus ipse ad crucem vitam servare decreuisset, mirum est si viuis ex huiusmodi manibus euasisset, iam sanguis pavimentum rigabat, & in ea, quæ longe aberant, guttatim profilliebat. Quale cogitas corpus Domini tunc extitisse? Probabile quidē videtur, quod auctor quidam insignis asserit, reuelatum fuisse cui dam sanctæ, id quod etiam affirmare videtur sanctus Laurentius Justinianus, adeo scilicet crudelia fuisse verbera hæc, ut inter vulnera carnis ossa patefcerent vix mihi Iesu dulcissime, quis tantam adinuenire potuit crudelitatem in te? Super dorsum tuum fabricauerunt peccatores, tabescit caro tua, & ossa, quæ tecta fuerant denudantur. O sacratissima virgo, ubi nunc ades? cur non properas antequam filius tuus animam exhalet? O si nunc videres carnes sacrosanctas in tuis visceribus genitas verberibus disceptas? O si audires verbera, quæ resonant super dorsum dilectissimi filij tui? O si conspiceres lachrymas eius, cor, vultum, riuos vero sanguinis terram irrigantes. Quid in corde sentire, quid diceret? Quomodo sanguinē sanctissimum colligeret, & adoraret. Veni, & vide acerbiter nūquam antea visam. Deprecare iudices, ne prætergrediantur adeo humanitatis terminos. Attamen, quid dico. Quiesce Domina, ne accedas. Quod enim cor spectaculum hoc ferre valeat? O pulcherissime Absalon, ubi est decor, ubi pulchritudo tua? O speciose præfilijs hominum Fuit ne unquam seruus emptitius, qui pro maximis delictis ita dilaniaretur, sicut Christus Dominus modo? O millies maledicta peccata pro quibus Deus maiestatis, & gloriæ sic cruciatur. Vix nobis, si in viridi ligno hæc sunt, in arido quid fiet? Quis audeat in eam peccare, qui propter seruorum peccata proprio filio non pepercit. Si dum miseretur Deus, & parcat, sic in filium suum, cum.

Discursus decimus novus.

993

cum irascatur, & punire velit in seruos, & peccatores, quomodo sœtiet? Nunc Domine peccatum in omni sua deformitate conspicio, nunc noui, quid sit peccatum. Non est opus inferos adire, & damnatorum pœnas conspiciere, nunc suis coloribus, delineatum, ac depictum peccatum intueor manifeste. O vtinā, Domine Deus, prius per latera disrumpar, quam in te læthaliter peccem, eia fratres, hoc mecum omnes animo proponite firmo, nunquam amplius, o Domine nunquam amplius, per gratiam tuam, delinquam contra te. O sponse sanguinis, quis mihi daret, ut ad pedes columnæ huius præ dolore deficerem, & super hos puteos sanguinis tui mortuus caderem. Quod si hoc multum est ad me, supplex oro, ut aliquabuius sanguinis guttula in partem meam deueniat, quo debita mea exsolvere possim, offeras peto suppliciter, vnum saltem ex tuis verberibus patri tuo pro peccatis meis. Vnico illo ditior ero, quam vniuerso mundo.

Discursus vigesimus. Christus coronatur spinea corona.

CVM Christi charitas ad patiendum, vires verberantium superaret, & amor Christi malitiam vinceret iniquorum, prius illi defecerunt verberando, quam Christus ferendo, iam igitur ministri nequitie ira defessi erant, ut brachia mouere non possent, nec halitum edere, & ideo decreuerunt eum soluere, priusquam dies deficeret ad eum crucifigendum. Soluunt igitur Christum, ibi Christus cum pene sine sanguine remaneret, vix pedibus consistere valens, super sanguinis suæ balneum cadit. O bone Iesu, sic balneum sume, quo infirmitas corporis tui mystici, expellatur, valet enim ad hoc plurimum ac sapramodum. At Iesu sancte, o si quis tibi manum præbere posset, ut aliquod adminiculum exhiberet, Nam ut video, nec miraculis hic, uti vis uti solebas, nec in his, qui te circumdant, viscera alicuius pietatis intueor, ut id præstare velint. Repetans igitur, utcumque potuit ad locum accessit, ubi vestes eius iacebant, & induit se super vulnera vestes. Nemo enim est, qui vulneribus Christi mederi curret. At illi pessimi aliam vestem adducunt Christo, vestem scilicet purpuream, ut illuderent ei: solebant enim Reges purpura indui & ut quasi fictitium componerent regem purpuream.

purea, & villi veste induerunt Christum Dominum. Sed id pessimum, quia ad Regem coronæ spectant, ex iuncis marinis coronam quandam spineam texuerunt acutissimis aculeis refertam, & imposuerunt super Domini caput. Super vulnerum dolorem acerbum addentes. Septuaginta enim, & duabus spinis ferunt, constituisse istā coronam.

Nulla pars corporis Christi à vulnere libera remanebat, nisi caput, quod nunc transfigitur dire, ut dicere verè possimus. *A plantæ pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* Pungit ergo tempora capitis Christi corona illa, profluit sanguis, & totam eius faciem eruentaur, & in super ministri, arundine quadā percutiebant. Christi caput, quo spinæ plus caput penetrabant, & altius infigebantur quo dolore hictorquebatur Christus Dominus, quis dicere poterit? Si solius capilli auulsio torquet caput, quid infixio acutarum spinarum? Mirabatur olim Moyses Deum inter spinas videns, quā nunc admiratione teneretur, si Deum spinis transfixum intueretur in rubo spinæ nihil in Deū efficiebant, & tamen obstupebat Moyses, eo solum quod inter spinas licet liber, ille adesset, qui supra cælos cælorum sedet. Quanto magis nunc stupeat corā Christo spinis transfixo? O bone Iesu, quot adinventiones adinueniunt inimi ci tui, ut magis, ac magis te opprobrijs, & doloribus afficiant! Quis tale diadema, talem purpuram, tale sceptrum vnquam excogitauit? in cælis vidit Ioannes beatos ex capitibus suis coronas aureas deponentes, & ad pedes tuos illas proijcientes, & dicentes. *Dignus es Domine accipere gloriam, & honorem.* Hæc est adinuentio beatorum in cælo. At in terris aliam dissimilem adinueniunt filij hominū non ad pedes tuos coronas aureas, sed supra caput tuum collocāt coronam spineam. Non dicunt te gloria & honore dignum, sed opprobrijs, & morte dignū, ita Domine, nā ideo coronis aureis & honore te prosequuntur cælicolæ, quia corona spinea te dedecore affecerint terrigenæ. Ita Domine humilitate quippe, quā humilias caput tuum, usque ad spineam coronam humiliabitur superbia nostra. *Ita coronam superbiae tribuit Ephraim.* Humiliatur Deus, & superbit vermiculus, atque intumescit? Ita denique, Domine, quia peccata mea super te sumere dignatus es. Quid ergo mirum si maledictio etiam ex peccato proueniens te pariter comprehendat? Hæc enim fuit maledictio. *A dæ. maledicta terra in opere tuo, spinas, & tribulos germinabit tibi.* Tibi ait, quia tu peccasti. Iam Domine mi, tibi etiam germinauit terra spinas, quia tu peccata mea, tua esse voluisti, unde

& venit super te maledictio, quæ venerat super nos, veniet super nos proculdubio benedictio tua, quia tu pro nobis spineam coronam super caput tuum recepisti, ideo in cælis nobis coronæ aureæ referuantur. Sic colligemus de spinis vvas, & de tribulis ficus, & de ignominia gloriam. Quia humiliatio tua exaltatio nostra est. Quā tumuis ergo spinæ caput tuum dilacerent, non minus pulcher apares, quam, si regia corona coronatus esses. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias,* dicebat sponsus Dominus sponse suæ. Nūc ipsi identidem, ac vicissim sponsa dicere potest, sicut lilium inter spinas sic dilectus meus liliū es. *Quia cadit es lucis æterna.* Et sic filio res sicut liliū inter spinas. Caritas enim tua Dñe, quæ te deformitas sine cōparatione vlla pulchriorē reddit, sic splendis magis quā si sine spinis esses, vexent spinæ, sanguinē extrahant, faciem eruent, vultum deformant, quanto pro nobis deformior, tanto nobis pulchrior, quia quanto pro nobis plus pateris, tanto plus pietas, & misericordia tua manifestatur. Spinæ quippe tuæ Domine mi, ab spinis & cruciatibus, quibus digni eramus propter peccata nostra liberarunt nos. Voluit olim offerre Deo sanctus Abraham filium suum, at detinuit eum Deus, & ostendit ei arietem quandam inter vepres hærentem, quem assumens obtulit holocaustum pro filio, nos Domine morte digni eramus, tu autem ut nos ab ea liberares, non arietem, sed filium tuum inter vepres, & spinas ostendis, ut pro nobis offeratur, & salui nos maneamus. Quid ergo mirum si mihi hostia hæc inter spinas liliū esse videatur. Merito proinde sponsa contemplan sponsum suum Christum, corona hac coronatum, inuitat filias Sion, dicens. *Egredimini, & videte filia Sion regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua.* Quod nam vocat diadema Christi? sanctus Thomas, & alij dicunt, hanc spineā coronam, ad hanc igitur nos vocat intuendam tanquam magnum, quid, licet illa ignominia plena sit. Nunquam enim rex ita elegāter & magnifice diademate auro, gemmisque contexto decoratus apparuit, ut Christus veste purpurea, & spinea corona hodierna die indutus, & coronatus. Videris mihi Domine cælum firmamenti, tot stellis ornatus, quot plagis, & vulneribus vulneratus. Stellæ sunt vulnera tua, quæ melius in nos quam astra cæli influunt, & emicant.

Cant. 2. n.

Gen. 22. num. 13.

Cant. 3. n. 11.

S. Tho. ibi

Dis-

De passione Domini.

Discursus vigesimus primus de verbis Pilati,
ecce homo.

(?)

Es. 53.
num. 2.

NUNQUAM vlla facies ita deformata fuit ac Christi forma, & aspectus. Recte quidem nūc de Christo dicere poterit Esaias Non est species ei, neq. decor. Quasi absconditus vultus, & eius despectus. Et nos putauimus eum quasi leprosum. Ita quidem leprosus apparet, nam & corpus eius tumidum, & turgidum erat, magis, minus ve, secundum varias corporis partes, in quibus magis, minus ve flagellis deformatum fuit, color etiā varius erat, hic turgebat quædam pars nigra, ibi alia pallida, alia rubea erat, alia vero libida ex v. cibibus flagellorum, capilli, & oculi, & facies sanguine maculabatur, vnde vere leprosus apparet. Vere absconditus est vultus eius. Ita absconditus, ita deformatus, ita deniq. ex omni parte Christus attritus, vt Pilatus existimauerit illius aspectū sufficere, ad placandū, & emolliendum obdurata corda Iudæorum, vt nihil amplius exigent & à morte Christi petenda cessarent, protulit ergo eum in omnium conspectu purpurea veste indutum, resti ad collum ligatum, corona spinea coronatum, & oculis in terram defixis, & duris plagis affectum. Et dixit. Ecce homo quasi diceret, ecce homo hic est, quem mihi puniendum tradidistis. Quod maius supplicium sumi potest de ipso? ecce homo, qui non homo, sed monstrum quoddā videtur. Ecce homo, qui iam pene mortuus est. Humanitas poscit, vt à pluribus supplicijs iam cessemus, canis enim in via sic dilaniatus, nos ad compassionem prouocaret. Quiescat igitur indignatio vestra, & pro hac vice sufficiant (quæso) huiusmodi cruciatus. Nec enim timendus est homo pene mortuus, & illico moriturus. Hæc ille. Et quidem neq. verba hæc necessaria erant ad placandos animos hominum, aspectus enim Christi, ad hoc præstandum sufficiens erat, & maxime illa humilitas, & mansuetudo Christi. Narrat scriptura de uina Regem syriæ Benadab in pralio victum fuisse à Rege Israel Achab, Benadab ergo abiit, & abscondit se in loco, nequaquam tu to, vbi decreuit vitæ gratiam petere ab illo, à quo poterat morte puniri, & vt Regem Achab placaret, hæc usus est arte, misit familia

res

vigesimus primus discursus

997

res suos ad Achab succinctos faccis, & cū funiculis in capitibus suis, qui pro Benadab misericordiā deprecaretur. Quo facto motus est misericordiā Rex Achab, & pepercit illi. Si humilitas illa, & amictus cilicinus, & funes in capite, emollire potuerūt cor illius Regis iniqui, & crudelis, cuius cor non emolliret submissio Christi, amictus ille purpureus, corpus vulneratum, caput spinis crudelissimis transfixū, sed o pectora ferrea, o corda plulquā adamantina, nescierunt misereri, nec parcere. tolle tolle (inquiunt) crucifige, vevobis, o dñe ferg, vevobis, qui sic vultis persequi hominē hūc? pauperē, & mendicū, & cōpunctū corde mortificatē. Maledictus furor eorū, quia pertinax, & amulatio eorū, quia dura. O homines, non homines, sed vrsi, & leones omni humanitate destituti, qualē huius sæuitiæ, & crudelitatis rationē poteritis Deo reddere? cruciavit animā Christi plus hæc feritas iudgorū, quā corpus cruciauerant flagra, & spinæ, vnde iā diu per Ieremiā conquestus est, dicens. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in sylua dedit contra me vocē, ideo odiui eā. Invisus quidē maxime propter hanc duriciam factus est Deo populus ille.

Iere. 12.
num. 8.

O vtinam nos alios in hominem hunc oculos conijciamus. Ecce homo. O homo pro te, & pro salute tua sputis, alapis, verberibus spinis, & opprobrijs abiectus, quid tu retribues Domino, pro omnibus quæ retribuit tibi?

Ecce homo o peccator, vide hanc mortalem figuram, vide filiū Dei pro tuis peccatis tormenta hæc dira sustinentē. Ecce tibi speculum, in quo videre, & cognoscere possis culpæ malū, & peccati gravitatē. Vt quid ea perpetrās, quæ sic Deū ipsum pro te soluentē dilaniant? vsq. quo eris graui corde, quo vsq. Christū persequeris, cur iterū verberas, iterum coronas spinis, iterum crucifigis.

ECCE homo. O Pater æternæ, qualē tu desiderabas, & exigebas, vt penis suis tibi posset satisfacere, est enim Deus, & homo, homo vt pati posset, Deus vt satisfacere de iustitia posset. Si peccatū nostrū bitū est magnū, ecce solutionē magnā. Imo vbi abundabit delictū, ibi superabundabit solutio. Parce iā peccatis nostris. Misere nostri, Domine, misere nostri, per passionem filij tui.

Ecce homo, sanctissima Virgo, quæ tu ex tuis visceribus genuisti, nosti se illū, vide an vultus ille filij tui sit, qualis erat dilectus tuus? o pulcherrima inter mulieres, qualis erat dilectus tuus, ex dilecto? nonne cædendus, & rubicundus, & electus ex millibus. Nolli ergo huius

Cart. 5
num. 10.

KKKKKK

lio

lio tuo; nam huiusmodi signis non agnosces hominē hunc. Hic enim sanguinolentus est, deformis, denigratus, & quasi leprosus, reus iudicatus est hic, & morte dignus, & ad crucē postulatur. Vide an ad te pertineat causa hominis huius, antequam sententia proferatur, vide an habeas, quod in eius fauorem excipere possis. nam si sententia proferatur definitiva, post eam tibi appellare, vel supplicare non licebit. Quin etiam nec modo, quia iā in supremo consilio decretum est in cœlis, ut filius tuus moriatur in terris, et ideo sic diuina Trinitate permittente, conualescunt, & praeualēt inimicorum voces, dicentium, crucifige, crucifige, &c.

*Discursus vigesimus secundus. Christus
ad crucem dam-*
natur.

(?)

104. 19. 7. DEMIRABATUR Pilatus inuidiam, & crudelitatem Iudaeorum, & indignatione quadam respondit. Accipite eum vos, & crucifigite, ego enim nō inuenio in eo causam. Cognouerunt Iudaei plurimum desiderare Pilatum Christum à morte liberare, quod ne vllō modo efficeret, dixerunt illi. Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris, omnis enim qui se Regem facit contradicit Caesari. Non habemus Regem nisi Caesarem. O Pilate, & ad hęc quid respondes? nunquid Caesaris amicitiam, & gratiam amittere audebis? Utinam sic facere decreuisses, & potius Deum, quam homines timeres, vtilior esset tibi gratia eius, quam gratia Caesaris. Sed o quantum praeualēt humanus timor, & metus amittendi honorem, dignitatem & res humanas. Quod nec ratio nec ius, nec leges permittebant, metus ille potuit. Sedens ergo Pilatus pro tribunali sententiam tulit, dicens. Crucifigatur Christus. O conditor rerum omnium, o Angelorum cauta, o vita viuentium. Iam iam Domine moriendum est tibi, morte turpissima in patibulo crucis ad hęc te peccata nostra, amorque tuus deduxerunt. Comitetur te vniuersus religiosorum coelestium chorus, protegat te nomen Dei Iacob.

Iacob Succurrat dilectissime, & sanctissimæ matri tuæ omnipotēs pater tuus. Mittat ei auxilium de sancto, & de Sion tueatur. Assistat illi sanctus Angelus Gabriel, & Spiritus sanctus obumbrēt illi. Tu autem Domine mi, vale dicito nobis, & tuam vltimam benedictionem elargire.

ARRIPIVNT ergo ministri crudelissimi Christū, & offerunt illi paratam sibi crucem, magnam quidem, & grauem, ut super humeros suos eheret illam. En lectulū tuū bone Iesu in quo requiescas à laboribus tuis. Hanc crucē tibi præstant filij Adæ pro vniuersis beneficijs tuis. Egrede Dñe ex Pilati prætoris domo pessimū quippe de te actū est tibi, in hoc lectulo nervos laxare, & ossa reficere potes: Non abhorruit Christus crucē, quā amore patris, & hominū ab ineunte sua ætate, & præ oculis habuit, & dilexit. Et licet caro eius infirma, & debilis supra modū existeret, ex maximis laboribus, & nimia sanguinis effusione, qua ex sanguis pene remanserāt, vires tñ ex debilitate resumens, accepit crucē ambabus manibus, & super humeros collocavit dicens. Salue crux preciosa, diu desiderata, & iā concupiscenti animo preparata, perficientur in te quæ dicta sunt à prophetis, in te consumabitur hominū salus, & obedientia à patre mihi iniuncta. Tu scala Iacob, quæ cœlorū repagula effringentur. Tu sceptrū imperij mei, tu clavis æternæ vitæ, tu arcus fœderis, tu hasta, quæ hostis latera confodientur, tu thronus gloriæ meæ, surgite eamus hinc. Aderat præ ianua Pilati maxima hominū multitudo, qui ad in auditū, & inopinatū spectaculū intueđū accesserat. Aderant duo latrones cū Christo pariter crucifigēdi. Aderāt ministri circumferentes instrumēta necis Christi, funes, clauos, malleos, & terebrā. Et inter duos illos latrones collocantes Christū, ac si illis peior esset arripiunt omnes in Caldariā iter, cepitque statim resonare præconiū dicens: Hoc supplicio iubet Pōrius Pilatus Romanus præses paniri hominē hūc reip. perturbatorē, proditorē imperij Caesaris, et in diuinā maiestātē reū, iubet illū in crucē tolli, ut qui talia fecit, talia soluat. O præco false nō sic præconiū edicere debes, sed sic. Hoc supplicio iubet Deus omnipotens filiū suū dilectissimū puniri propter Adæ peccatū, & crimina filiorū eius, & propter diuini numinis gloriā & propter ipsius damnati amorem eximiū in patrem suum, & in homines omnes, ut qui talia fecit, talia soluat. O Pater hominum, nunc vere de te triumphum agit amor ille, te vinctum ac reuinctum ad crucem trahit.

De passione Domini

CUM beatus Ioannes Apostolus res ita se habere conspiceret, nec ullam iam vitæ Christi spem superesse, ne sacra Virgo, in articulo mortis Christi à pedibus eius, abesset, decreuit illam certiorē facere euentus rei. Abijt oculis in lachrymarum fontes conuersis, ita vt præ lachrymis vix exprimere verba posset, peruenit ad domū Virginis, quem cum illa ita lachrymantem, & præ angustia spiritus gementem intueretur, statim de filio interrogauit eum. Quid fleui tanto causam dedit? ubi reliquisti filium meum? Quomodo se res eius habet? mater Christi (ait Ioannes) quibus verbis rem tibi aperire potero? Heu mi, de filio tuo interrogas? Inter manus hostiū reliqui modo illum, et ne te amplius suspensio animo detineam actum est de illo, iam ducitur vt crucifigatur, si vis illum antequā à viuis discedat, viuū conspicere, surge Domina, propera, & vna mecum veni, ostendam tibi illum, vix enim aliter cognoscēs illum. O inter matres omnes, o super omnes afflicta, quid ad hæc verba respondes? & tuam nūc vere animam gladius pertransibit, hæc mihi fili mi Iesu, ait mater Iesu fili mi, quis mihi daret mori pro te, & c. *Maria mater est velat mare contritio tua, quis indebitor tui?* Cui com-
Iere. 2. n.
13. parabo te? vel cui assimilabo te mater Christi, Cui exæquabo te, vel quomodo consolabor te Virgo filia Sion? consoletur te ipse qui tanti doloris tui exitit causa. Surge propera Domina nostra, vt vltimam filij benedictionem consequaris.

Abijt ergo beatissima Virgo, & quanto magis hominum strepitum sentiebat, tanto magis dolor animam eius transuerberabat. Quid cum præconia audiret? quid cum sanguinis vestigia per vias ciuitatis intueretur? peruenitur tandem ad filium, non enim ita properare poterat ille præ cruciatibus ita languēs, vt mirum esset quo pacto incedere etiam podentiam posset, tandem consequuta fuit mater filium, sed quis dicere poterit quid filius in corde, quid mater in anima sua, tunc senserint? Vidit filius matrem talique dolore corporis intrinsecus tactus fuit, vt iā vires, deficerent illi, & sub cruce reciderit super terram. At mater cum clamore valido quid hoc video fili cordis mei, tu ne es speculū meū? Quis ita deturpauit te o Hierusalem Hierusalem, hæc inæ reddit Domino Deo tuo pro omnibus, quæ retribuit tibi? O milites, o prætores, nostis hominē? o pater æterne, hic ne est filius tuus in quo tibi bene cōplacuiſti? Quomodo taces, & dissimulas? cur non respicis in faciem Christi tui? quomodo talia in eum fieri permisisti. Quid faciam tibi ego fili

Discursus vigesimus secundus.

1001

fili mi, tibi vltra quid faciam, & c. Lapidēs duros liquefaciebant Virginis verba, non tamen corda hominū illorum, ideo expellunt eam, recede inquit mulier, recede infelix, infelicis hominis mater. Surge tu inique quid iaces? calcibus eum cadentes illum stare faciebant, o Christe Saluator noster, quis manum porrigere posset tibi, surge Domine, non enim longa restat via.

SVRGIT Christus, sed crucem iam ferre nequibat, unde necesse fuit, angariare hominem quendam, qui asportaret eam, eoq; modo, licet difficulter, satis ad caluarie montem Christus potuit peruenire. Statimq; satanici illi carnifices, crucifixioni operam dedērunt, quorum alter foveam excauabat, alter terebra, foramina conficiebat, alter clauos præparabat, alius scalas adducebat, aliusq; ad Christum accessit, & iussit illi vt se vestibus statim exueret. At Christus Dominus vix id præstare poterat, ob maximam virium imbecillitatem unde ministri accesserunt, & sine vllō humanitatis vestigio de nudare cæperunt illum, & cum vestis plagis, & sanguini adhereret, non tam illum expoliarunt, quam excoarunt & discerpserunt, itaque cunctorum vulnere dolor renouatus est, & sic agnus ad victimam excoaratus apparuit, & nudus, & deformis, qui celos pulchritudine, & decore induit. Vbi nam est quod dicebat David Dominus regnauit, decorem induit, induit est Dominus fortitudinem & præiunxit se. Ecce homo, David, ecce Dominus, de quo tu loqueris, vbi est decor iste, vbi fortitudo, vbi regnum? Nō est species ei, neq; decor, non fortitudo, vix enim pedibus consistere valet, non est regis forma, sed hominis inter iniquos reputati. O Domine Deus. *Audiat auditionem tuam, & tui, considera opera tua, & ex-* *Abac. 1.2.*
pauit. Deus qui ascendit super Cherubim, & volauit, nunc spoliatus est, vt ascendat tanquam latro in patibulum crucis. *num. 2.*

PROSTERNUNT iam milites in terram crucem, & iubent Christum super eam extendi, deſcendit carnifex clauum, & super manum Domini collocans eū, fortiter, & crudeliter manum sacrosanctam transforauit, in manu Christi cecidit ictus sed cor Virginis matris eius transuerberauit. O ictus crudelis, vna simul corpus filij, & cor matris acriter vulnerasti. O manus Deifica, quæ tot agros sanasti, & miracula operata es, & hanc tibi reddūt vicem pro beneficijs tantis? O Virgo Dei genitrix nunc persolues dolores, quos in partu passa non fuisti. Quæ vnquam turris adeo fortis esse potest, vt puluere sulphureo succensa per mille partes non crepet, o turris Sion

1002

De passione Domini

Sion huius modi sulphureo puluere succensa, quomodo per mille partes non fuisti disrupta? si dolor amoris respondet, quis dolorē tuum explicare nunc poterit, quē amore inexplicabili filiū amas? Extenditur iam alterum brachium, & compages corporis Christi, violentia dissoluntur, nulla minima pars corporis Domini à dolore vacat, solum modo pedes videbantur dolorum expertes extitisse, & ecce tibi tertius adest clauus, super ponitur pes pedi, & malleo quodam clauum super pedes iam positū incutiunt, & per teneras illas partes transmittunt, iam, Domine, sine amplificatione dicere possumus. *A planta pedis vsq; ad verticem capitis non est sanitas in te.* Sic igitur crucifixo Domino, crucem in sublimē tollunt. *Hic erigatur in altum imago crucifixi.* O spiritus cælestes aperite ianuas, & fenestras celorum, & videte spectaculū factum Deo, vobis, & hominibus. Quis crederet vnquam tale? O sanctissima Virgo adesto, auxillare filio morienti, & vale dicito illi. Accurrite fratres, est iam Dominus noster Iesus in agone constitutus. Ad sis o alme spiritus anxietati corporis Christi, quod tuis manibus in vtero Virginis cōpaginasti. O pater sancte respice in faciem Christi tui, in manus tuas commendat spiritum suum, tu suscipe ex eius manibus sacrificiū sanctum in remissionem peccatorum nostrorum. Parce Domine, parce, miserere Domine, miserere nobis. Nos sumus, qui peccauimus, nos iniquē egimus, nos crucifiximus filium tuum, sed parce peccatis nostris. Ad tuam confugimus clementiam, respice quæsumus Domine super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Iesus Christus non dubitauit manibus tradi nocentem, & crucis subire tormentum. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum filiū tuū qui tecū viuit, & regnat in vnitatē spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen. &c.

FINIS TOTIVS OPERIS.

*Pedro Zapata
del Marmol.*

INDEX RERV M ME

EXCVDEBAT TYPIS

Thomæ Guzmanij

anno 1597.

)(?)(

INDEX RERVM MEMORABILIVM, quæ in hoc con- cionum libro con- tinentur.

A.

- NIMI perturbatio amentem hominem reddit. p. 83.
Aque labores ligni cant. 774.
A Eacenia quid sint. 777.
Anna nobis præbuit exemplum ad iniurias tolerandas. 769.
Amor Dei tribulationes faciles reddit. p. 545.
Amare proximum quantum placeat Deo p. 74. & 99.
Amare debemus proximos exemplo Christi. pag. 80.
Amare inimicos quantum inter sit ut Deus nobis ignoscat. p. 88. & 94.
Amare hos inimicos quâ opere Deus exoptet. pag. 114.
Amare inimicos quam difficile. pa. 110.
Amandi sunt inimici quia Deus præcepit. pa. 109.
Amor Christi in tribulationum tolerantia enituit. pag. 545.
Amore quanto quantaquæ suauitate nobiscum agat Christus. 576.
Amorem suum voluit Deus ostendere ut nostrum excitaret. 8. 9.
Amor nullus potest cum nostri seruatoris amore comparari. 848.
Amorem suum maxime ostendit Deus in celis sed magis dum se cruci affigendum tradit. 856.
Amor Dei in morte omnipotentia in operibus. 856.
Angelus lumen afferens mundo figura Christi. 34.
Aegiptij tenebris densissimis operi figura peccatorum. pa. 647.
Animi egritudo causa cecitatis eiusdem. pa. 652.
Amor qua ratione excæcat. p. 653.
Aduersitates aliquando Deus permittit hominibus euenire, ut homo afficiatur gloriosior fiat. pag. 660.
Amentia eorum qui plures dies menses et c. conterunt terrenis lucris occupari. pag. 670.
Animus quomodo intereat. p. 687.
Animi de mortui seditas. pa. 683.
Animus mortuus, ut ad vitam redeat Dei opera necessaria. p. 687.
† Animi

INDEX

Animi mors velut ostium. 689.
Amor maximos labores reddit le-
ues. 920.
Amor Christi erga homines præci-
pue in fine suæ vitæ manifesta-
tus. 915.
Amor Christi erga nos maxi-
me in institutione sanctissimi Eu-
charistiæ sacramenti elucet. 919.
Amoris vis amantem demittit &
ei quem diligit equalem reddit. 923. & 13.
Amor nescit Dominium & maiesta-
tem sed summisionem & parita-
tem. 924.
Animum à diuitijs auocare necessa-
rium. 869 & 18.
Alexandrum Magnum vnus sag-
gittæ ictus ab errore liberauit. 874.
Amoris veri argumentum. 775.
Amoris in Deum & in homines dis-
ferentia. 776.
Amor Christi eximius in homi-
nibus in quo maxime perspicitur. 772.

B.

IN bello spirituali necessarium est
cum rebus aduersis dimicare. 714.
Bellum turbulentum nobis infe-
runt hostes. 374.

Bona temporalia cur nulla sufficiant
hominibus. 612.
Bona temporalia nobis & mortis
& salutis obliuionem afferunt. 31. & 40. & 10.
Bona temporalia quare sint despi-
cienda. 300. & 485.
Bona temporalia breuiter disparerent. 384.
Bonorum temporalium vilitas. 384.
Bona temporalia cur nobis auferat
Deus. 410.
Bona temporalia nulla satiant ani-
mam præter Deum. 608.
Bona temporalia Deus etiam suis
satis super quæ ministrat. 399.
Bona spiritualia quanti facien-
da sint & quam graue suppli-
cium sit eis priuari. 424. &
485.
Beneficijs suis Deus priuat eos qui
illis abutuntur. 413. & 429.

C.

CHRISTIANUS quis digne voca-
tur. 665.
Christiano non satis est ad sa-
lutem, sacro baptismo initiari
sed opus est Christi vitam imitari. 665.
Christiani nomē supplicij est causa
his qui non viuunt dignæ tali no-
mine. 666.
CHRISTIANUS

ALPHABETICVS.

Christianum esse aliquem vnde de
prehendendum. 666. & 24.
Cibus in hac vita nobis quæren-
dus quo in æterna vita alimur. 671.
Cygnus à Deo reprobatus quid sig-
nificet. 673.
Charitas vita animæ: pagina. 685.
Christus habet clauēs mortis cor-
poralis & spiritualis. 688.
Christus quare lachrymatus in La-
zari morte. 695.
Christum sæpe lachrymarum esse
nunquam tamen risisse legimus. 697.
Christi lachrymæ magnum tes-
timonium malitiæ peccati. 697.
Christus lachrymatus vt homo
addisceret peccata sua lugere. 699.
Christus propter suam humilita-
tem à patre & ab hominibus ho-
noratus. 880.
Christus Dominus non solum
nostri causa vitam amisit sed
plura alia beneficia contulit. 860.
Christus Dominus ditissimum
se ostendit in misericordia in
sua passione. 857.
Concilium pharisæorum congrega-
tur ad mortem Christo inferen-
tem. 830.
Christus maxima cura homines ad
se trahere conatur. 835.
Christus qua charitate tot labores

sit passus. 836 & 47.
Christus Dominus non solum ver-
bis sed & operibus instruxit ho-
mines. 785.
Christus patienter tulit opprobria
ad præbendum nobis exemplum. 758.
Christus verax in seruandis promi-
ssis. 752.
Christus Dominus mortuus est vt
suum amorem erga nos manifesta-
ret. 855.
Christus in lampade figuratus. 635.
Christi doctrina & vita perturba-
tionem mundi patefecit, pagi-
na. 636.
Cæcitas multorum causa malorum
639.
Cæcitatem permittit Deus eo quod
animus noluerit celesti lumine
vti. 641.
Cæcitatē magnum malum eam
ab hominibus non cognosci. 642.
Cæci curatio obsecrati animi cura-
tionem adumbrabit. 642.
Cæcitas Adami. 643.
Cæcitatē effectus exemplis com-
probatur. 643.
Cæcitas iudeorum quanta. 643.
Cæcitas obstinationis causa. 646.
Christianum quæ opera deceant. 662.
Christiani quæ pauci christianorum no-
mine digni. 664.
Christum nos sanctificare qua ra-
tione intelligatur. 817.
C99

INDEX

Concionatores & confessionem audientes vile est hominibus veritate clare proponere. 880
Celebritates mundanas Deo displicere ostenditur. 789.
Christus singulare nobis exemplum præbet ad iniurias tolerandas, 777.
Circūstantiæ passionis Christi 929
Christi Domini egressus ē cenaculo in hortum. 947.
Christus Apostolis vale dicit. 961.
Christus inimicis se manifestat & à Iuda traditur osculo 962.
Calamitatibus affecti iure non conqueruntur. 715.
Consuetudinis prauæ quāta sit vis. 718.
Consuetudines acquisitæ in pueritia difficile abijciuntur. 716.
Consuetudini inueteratæ quam difficile adhibeatur remedium. 720.
Consuetudini inueteratæ quod remedium adhibendum 721.
Christus tantū potest dicere quis ex vobis arguet me de peccato. 734.
Christus quare dicatur nobis non Angelis datus. 887.
Christus nos dira tyrannide Demonis & peccati oppressos liberavit. 888.
Christus qua ratione factus nobis sapientia iustitia, &c. 889.
Christus contumelijs se obiecit ut nos præmijs atq. solatio afficeret. p. 891
Christus semper nos patri reconciliat. 893.
Christus in Ierusalē passus est, quia ira decebat eius humilitatem. 896
Christus passus est in eo die in quo plurimæ gentes ad Hierusalē confluebant ut maiorem ignominiam pateretur. ibidem
Christus in passione maxime sitiuit opprobria. 897.
Christus propter amorem nostrum opprobria sustinuit. ibidem
Christus voluit in curia Herodis demens haberi ut nostram vitam tueretur sicut Dauid in curia Regis Geth. 897
Christus ut opprobrium nostrum tolleret factus opprobrium hominum & abiectio plebis. 898
Christi transitus à cælo ad terram & à cælo in terrā quibus verbis à sponsa significetur. 899.
Christus cur transitum & viam tam asperam elegit. 899.
Christi mors Dei gloria appellatur 907.
Christus suam mortem gloriam appellauit. 907.
Christum amare suos in finem quo modo intelligatur. 912.
Charitas Christi inter omnes eius virtutes præcipue splendet. 913.
Christum præcinctum esse Zona aurea quid sibi velit. 913.
Christus omnibus incommodis in die suæ passionis affectus. 916.
Christus perdidit vitam ne perderet amorem. 917.
Cæna magna optimo iure appellata illa in qua Seruator noster

ALPHABETICVS

sacramentum Eucharistiæ instituit. 921.
Christus veniens ad disturbandam Babylonem cur tam pauper ingreditur in Hierusalē. 872.
Conferentia laborū quos Christus est perpassus cū triūpho cū quo ceptus est in Hierusalē. 861.
Consilia impiorū dissipantur à Deo 850.
Consilium diuinum dum fugitur impletur. 85.
Consilium Celebratum fuit in Hierusalē per viros doctissimos & prudentes. 831.
Christianorum hominum maior pars vestigia dæmonis sequitur 836.
Christus cum præsens est hominum animis occultari non potest 815.
Cultus Dei quanta cura exhibendus 520.
Cæcitas mētis quam insanabilis sit. 204. & 243
Cæcitas mentis à peccatis oritur. 475
Christus qua ratione imitandus. 615.
Christianus quam fideliter Deo debeat inservire. 214.
Christianum esse quam eximium sit Dei beneficium. pagina. 391
Christiani quā perfecti esse debeant. 499.
Conuersio non differenda eo quod incerta sit hora mortis. 235. 35. 49. 235. & 8. & 132. & 280.
Conuersio qualis esse debeat. 262
Cognitio sui quantum inter sit ut Sancte Viuamus & præcipue corporis abiectio cognoscere. 15.
Confidentia in Deum qualiter adhibenda. 171
Correctio grato animo suscipienda 239.
Correctio serio est adhibenda. 239.
Correctionem quam ingrate recipiant peccatores. 428.
Confessariū optimū esse quærendū 297.
Confessarius qualis esse debeat. 429
Confessionem integram faciendam esse & ob pudorem celanda non esse peccata. 469.
Cōscientia quā leuata fruantur iusti. 596.
Contritio qualiter adhibenda. 196
Contritio quantum placeat Deo. ibidem.
Crux via Regia cæli. 38. 321. & 335.
Crux necessaria ad salutem 321.
Crucis terminus est cælestis gloria. 335.
Crux qualiter amplectenda. 227.
In cruce verus honor & gloria sua est. 167.
In cruce latet salus. 260. & 261.
Ad

INDEX.

Ad crucem nos vocat Deus, non
ad voluptates. 134

Curiositas pernicioſa. 111

Corpori non eſt nimis indulgen-
dum. 26.

Chriſtus magiſter non ſolum ver-
bis, ſed factis. 122

Chriſtum ieiunare & laborare pro
nobis quantum beneficium. 141.

Chriſti lachrymæ labores & ieiun-
ia quantum apud eius patrem
valuerint. 146.

Chriſtum medicum animarum no-
ſtrarum eſſe, quam magnum bene-
ficium ſit. 245

Chriſtus cum ſaluator ſit, quare
multi non ſaluantur. 251. & 255

Chriſtus auriculam Malcho reſti-
tuit. 965.

Chriſtus comprehenditur & liga-
tur. 966.

Chriſtus ducitur ad iudices, & Apo-
ſtoli fugiunt. 971.

Chriſtus Dominus in domo An-
næ alapa cęditur. 973

Chriſtus quæ patitur in domo Cay-
phæ. 976.

Chriſtus à Petro negatur. 979.

Chriſtus ad Pilatum & Herodem
ducitur, & reducitur. 983

Chriſtus in domo Pilati falſo accu-
ſatur, & illi præponitur Barabbas
985

Chriſtus flagellatur. 988.

Chriſtus coronatur ſpinea coro-
na. 993.

D.

Deus amice ſe gerit cum homi-
nibus, cum eos labore aliquo
caſtigat. 838.

Durities animi obſtinati difficile
curatur. 827

Dæmon immediate, & mediantib⁹.
hominibus tentat nos. 797.

Diſſidium ſemper fuit inter bonos
& malos. 793.

Deus pater cur Chriſtum non de-
fenderit in opprobrijs, cum de-
fenderit alios. 765.

Dæmonis filius dæmonis opera
exequitur. 665

Deus vita animi. 687.

Dei amiſſio, etiam ab ipsis diuinis
mentibus non poteſt explicari.
682.

Dei amiſſio mors animi: quæ ma-
ius malum eſt quam omniū dam-
natorum pœnas ſubire. 683.

Deus permittit flagitioſum aliqua
ſtudioſa opera facere, dummodo
in ſuæ vitæ turpitudine perſiſtat.
692

Diabolus iocatur cum flagitioſis
quos ſuis laqueis tenet irretitos.
693.

Deo non placent opera religionis
ſi immunda manu offerantur. ibi-
dem

Deus paternum animum habet in
viros bonos. 713.

Deus quanto gaudio afficiatur ex-
pectans viros bonos colluctantes
cum aliqua calamitate. 715.

Deus tam amabilis, maxime miran-
dum quod aliquibus displiceat
729.

Di-

ALPHABETICVS

Differentia inter Deum & mundū.

731

Deus eo modo ſe gerit nobil-
cum ac nos cum illo. pagina.

731. 16.

Deus hominem ſupra naturam
Angelicam extulit. 891.

Deus appellabatur, Deus ultionum
& exercituum in lege veteri
modo vero mitis & manſuetus.
892. 22.

Dies paſſionis quare hora Chri-
ſti dicatur ſicut, & iudæorum,
904.

Dies Domini dicitur in quo ille de
ſuis hoſtibus vindictam ſumit.
ibidem

Deus non potuit ſuam gloriam
apud homines illuſtiores ſa-
cere, quam moriendo pro homi-
nibus. 909.

Deus nos cuſtodit vt pupillam
oculi ſui, & quare. 910.

Deus per quinq; mille annos ſuam
omnipotentiam ſapientiam, &c.
manifeſtauit, at ſuum amorem in
ſupremo ſuæ vitæ die. pagina.

912.

Dona ſunt amoris argumenta

920.

Diuitijs carere melius quam illas
habere. 69.

Deum humilem & abiectum vide-
re maxime mirandum. pagina.

876

Delicijs & voluptatibus omnino
ſe tradunt qui mundo ſeruiunt.
867

867

Delicioſe viuentes nec ad corpora
le, nec ad ſpirituale bellum apti
ſunt. 868.

Dicere ſumitur ſæpe in ſcrip-
tura pro eo quod eſt firmiter de-
cernere 841.

Dæmonis dona peritura bona ſūt
imo bona non ſunt. 838.

Dæmonium habere aliquem vnde
diagnoscendum. 818

Detraكتورum hominum ingeniū
quod. 819.

Detraكتورes Dei iram in ſe conci-
tant. ibidem

Detraكتورes maxime Deus odit.
ibidem.

Detraكتورum ſupplicium quod.
820

Detractionis vitio difficile reme-
dium adhiberi poteſt. ibi-
dem.

Detractionis vitium facile ſerpit.
ibidem.

Detrahunt mali de bonis qui non
faciunt mala ſicut illi. 794.

David nobis præbuit exemplum
ad iniurias tolerandas. pagina.

769.

Deum eſſe ſequendum quia verax
mundū vero relinquendum quia
fallax eſt. 747

De verbis Pilati ecce homo. pag.
996.

Chriſtus ad crucem damnatur.
998

Deus homo quare terrena bona
contempſit & mala ſuſtinuit.
877.

Deus

INDEX

De is proponit filio suo ecclesiam
quæ illi nuptura erat parta prius
à Demone victoria 860
Demones cæcare contendunt in
tellectum nostrum 640
Demon flagitiosis hominibus
primum oculos eruit ne lumen
videant cæleste. 646
Deus non immittit tenebras homi-
num mentibus, sed permittit ho-
minem cæcutire. 650
Deus castigat remp. propter homi-
num flagitia. 654
Deus percutit impium ne in deli-
cijs, & diuitijs se iactet. 657
Deus quare solet infortunijs ho-
mines afficere. 659
Deus quare tres pueros in fornacem
immitti voluerit. 660
Deus obsidione peccatores premit
& præcipit, vt illi se dedant dum
vitæ lucerna succensa durat. 672
Discipuli Christi felices qui boni
Christi hæredes sunt insti-
tuti. 914
E.
Errant maxime qui peritura bo-
na comparare conantur. 853
Ecclesia in candelabro signifi-
cata. 635
Eleemosynam elargiri est opes nu-
gere. 629
Eleemosynas in terra pauperibus
impertitas quantum in celis re-
muneretur Deus. 630

Exemplum præclarum diuitibus in
Abraham & Iob 870
Eua voluit serpenti potius obedire
quam Deo. 832
Equus à Deo inter animalia in mun-
da computatus quid significet. 813
Ecclesia Dei qua ratione deploret
mortem Christi. 763
Eleemosyna exhibenda, vt Deus bo-
na sua nobis largiatur. 585
Eleemosynæ fructus. 627
Eucharistiæ sumptio quam pura cõ-
scientia fieri debeat 491
Educatio bona filijs procuranda. 380
Exemplum bonum proximis præ-
bere quam vtile. 537
Explanatio illius Pauli ad Rom. vin-
ce in bono malum. 798

F.

Facultates antequam distribuam
oculos ad cælum debemus tol-
lere exemplo Christi, & quare 651
Facultatum suarum non est homo
proprius Dominus sel villicus. 637
Flagitioso sermones de diuinis re-
bus non placent. 637
Flagitiosi idolis similes qui oculos
habent, & non vident. 644
Flagitiosi noctuæ & bubonis simi-
les. 644
Flagitiosus immerito cõqueritur q̃
de sua fama, detrahatur. 813
Flagi

ALPHABETICVS.

Flagitiosus odio prosequitur eum
qui illi veritatem proponit. 808
Festa sunt obseruanda & honesto
exercitio colenda. 882
Festiujs diebus homines in operi-
bus virtutis esse occupandos. 786
Festa indebite celebrantes grauiter
reprehenduntur à Christo. 781
Filij hominum qui dicantur. 749
Fructus tertius passionis Christi sc̃i
licet eius imitatio. 941
Fidendum est remedijs à Christo
adhibitis & si aduersa videantur:
675
A flagitiosis iure exigitur vt praua
consuetudine repugnante in virtu-
te perseuerent. 222
Filius qui Dei dicendus est qualis
esse debeat. 734
Festorum violatio qua ratione pu-
niatur à Deo. 789
Festos dies celebrare, ad commo-
dum hominum & vtilitatem
spectat. 790
Festi dies ad quid sint instituti. 786
Filij Dei qui vocentur. 749
Filiorum Dei & filiorum sæculi dif-
ferentia. 754

G.

GRATIA Dei quam ardentem
exquirenda. 566
Gloria Dei quanto interuallo
super & gloriam mundi. 300
Gloria æterna vires addit ad supe-
randas virtutis difficultates. 315
Gloriam æternam quam pauci con-

sequantur. 341
Gloria æterna quam magna sit. 325
Gaudio etiam in hac vita afficit
Deus sectatores suos. 594
Gloria mudi quam defectuosa sit. 300
Gloria mundi cruciatibus termina-
tur. 335
Grati animi recordatione colen-
dum est beneficium redemptionis. 918
Gaudia laboribus & labores gau-
dijs misceri necessarium. 863
Gaudij veri magna fames in terra. 865
Gubernatoris boni exemplum Da-
uid. 848
Gubernatores nullum peccatum im-
punitum relinquere debent. 849
Gubernatori reipublicæ culpæ tri-
buendum est si malis reip. reme-
dium non afferatur. 849
Graui corde qui dicantur. 749

H.

HVMILITATIS exemplum in
signe præbet Christus prima-
rijs viris. 877
Humilitas quam parum exerceatur
à viris primarijs.
Humilitatis mensura vnicuique ex
mensura magnitudinis data. 378
Humilitate fulcitur magis authori-
tas quam superbia. ibidem,

INDEX

Honor Deo redundat ex rebus aduersis hominum. 639.
Homines quare relinquant Deum. 639.
Hora passionis gloriosa Christo, nobis honorifica. 903.
Hora alicuius dicitur, in qua ille singulari aliqua letitia afficitur. ibidem.
Ad humiliandum hominem efficacissima ratio. Deum humilem, & abiectum videre. 874.
Honor qui debetur edibus sacris, & templis. 802. & 804.
Hominibus improbis veritatem clare proponi expedire ostenditur. 806.
Humilitas exemplo Christi querenda. 571.
Hypocrisis quid sit. 62.
Hypocritis plenus mundus. 161. & 531.
Hypocrisis quam inuisa sit Deo. 64. & 531.
Homo quam abiectus quod attinet ad corpus. 17. & 21.

I.

Ingratitudo hominum erga Deum. 821.
Ingrati non soli iudei sed plures etiam Christiani. 820.
Ingrati animi culpa duplex. 823.
Ingratitudinis vitium quam egre ferat Deus. 823.
Iure Deus conqueritur de his qui

beneficia in se collata obliuiscuntur. 824.
Immundos non capit celum. 781.
Iniurias tolerandi exemplum singulare. 770.
Iusti in asinis significati. 881.
Iusti a mundanis contemnuntur, & despiciuntur. ibidem.
Iusti a mundanis insensati iudicantur, & deridentur. 882.
Iusti quare ratione purgamenta mundi dicantur. ibidem.
Iusti animis non debent concidere, quantumvis sint ab hominibus contempti. 843.
Illiteratus aliquando in diuinis rebus sapientior quam, litteratus hoc in Balaam & asina præfiguratur. 645.
Incommoda & despectiones quam parum noceant ex verbis David ps. 63. 884.
Immiser cordes punit Deus, & quare ratione. 632.
Ignorantia caliginem mentis infert. 651.
Iusti laboribus vexantur ob eorum excellentius meritum. 658. & 711.
Induratione solent homines a Deo puniri. 706.
Indurare hominem qua ratione dicatur Deus. 706.
Iudicium officium quod. 847.
Iudei eo laqueo capti fuerunt, quod putauerunt Christum capere. 852.
Iudeis idem accidit quod Dæmoni in morte Christi. 852.

ALPHABETICVS.

Iudei cur Christum non sunt secuti, qui talia miracula perpetravit. 844.
Iustus magna assert vtilitate. ibidem.
Ira Dei dicitur reuelari cum grauius punit. 843.
Iudeos valde penitebat, quia plurius Christum sequebantur. 835.
Iuuentutis libidines quomodo coercerimus. 759.
Indurationi quod remedium adhibendum. 707.
Indurationis causa est in ipso homine. 708.
Iusti quare laboribus afficiantur. 710.
Iustos laboribus affici beneficium Dei. ibidem.
Iustos laboribus Deus afficiens, ut pater cum filiis dilectis se habet. 712.
Iusti laboribus afficiuntur ne extollantur. ibidem.
Iniurias quot quantasque passus sit Christus. 724.
Iusti lætantur non solum in beatitudine, sed etiam in hac vita in laboribus. 733.
Iusti mundanis hominibus videntur insensati. 886.
Iudicii dies merito dies Domini appellatur. 903.
Inuitare aliquem ad conuiuium amoris maximi argumentum. 922.
Iudei neglexerunt Christum. 845.
Iudei odio habuerunt Christum, quia eius luce eorum tenebræ apparebant. ibidem.
Incarnatio quam eximium sit Dei beneficium. 448.

Iudicium finale futurum ubi illuminabuntur abscondita tenebrarum. 65.
Ieiunium optimum remedium ad placandum diuinum numen. 55.
Ieiunio vincitur hostis. 170.
Ieiunandum qua ratione. 171.
Ingratitudo qualiter puniatur a Deo. 420. & 413.
Iudex non accipiat munera. 496.
Iudex curet de medio tollere vitia. 505.
Iudex non sit acceptor personarum. 505.
Iudex reddet rationem pro subditis. 528.

L.

LATVS Domini apertum fuit, ut omnibus incredibilis eius amor pateret. 858.
Lumini rebellis quis dicatur. 637. & 609.
Lumine celesti orbat in quos incidant errores. 644.
Lachrymula modo pro peccatis commissa quam grata sit Deo. 62.
Lachrymarum fluuij post hanc vitam nihil proderunt. 62.
Lachrymas nihil æquæ potest excitare ac peccatum. 700.
Lachrymæ Magdalene copiosæ. 703.
Lenitas Dei non cognita ab hominibus. 731.
Labores maximos patitur qui mundo seruit. ibidem.

INDEX

Lex noua lex amicitiae non timoris.

893.

Legata Christi plurimi repudiant.

914.

Labores in praesenti sustinendi pro praemio futuro.

865.

Labores libenti animo subeundi exemplo Christi,

837.

Loci sacri irreuerentia maximum peccatum

803.

Locum sacrum qua ratione coluerit Patriarcha Iacob.

804.

Lex Christi quam ingens beneficium.

401. & 405.

Legi Dei multi anteponunt mundi ritus.

516.

Libido quomodo hominem a veritate seducat,

745.

M.

Mundus errat aut Christus fallitur, sed Christus non potest falli, &c.

637.

Mors animae merito appellatur mors, corporis vero mors somnus appellatur a Christo & non mors

686.

Morte peccati interfectus non resurgit si manus solam est pulchro educat.

691.

Malum proprie dicitur, quod hominem malum reddit.

701.

Mortui tres a Deo resuscitati tria mortuorum genera spirituali morte significant.

717.

Morbi principio medicina applicanda

722.

Mundani vident bonorum castigationes, & labores non autem gaudium, quod ex illis capiunt.

733.

Mors Christi quare dicatur hora iudiciorum.

903.

Mors Christi duplici ratione dicitur eius gloria.

908.

Manna a priscis illis hominibus maxime aestimatum.

920.

Mundiciam internam potissime Deus requirit.

779.

Mundus qua ratione Absalonem deceperit.

750.

Mundus beatitudinem pollicetur quam praestare non potest.

751.

Mariae deuotioni debent opera adhiberi.

1.

Ministros eucharistiae quales esse oporteat.

455.

Mortificatio est virorum sanctorum ac fortium.

163.

Mundus quam plenus periculorum.

153.

Mors speculum in quo homines & eorum peccata cognoscuntur

14.

Mors ad conuersionem in Deum iuuat.

23. & 30. & 35.

Mors in euitabilis, & omnino certa.

35.

Mors nemini parcat.

41.

Mortis hora incerta.

45. & 49. & 209.

Mortis memoria quantum interfit

49.

Missam dicturus quam pura conscientia accedere debeat.

492.

Miracula multum valent ad persuadendam veritatem.

826.

ALPHABETICVS.

Miraculo conuersus fuit Rex Babylonicus.

826.

Miraculo conuersi Israelitici.

827.

Mundus insequitur illum qui ab eo fugit,

794.

Mandata seruare quam vtile.

762.

Mundus saepe decipit hominem fallaci spe.

750.

Mundi fallacitas ostenditur.

748.

N.

Nobilis si se humiliter gerat ab hominibus diligitur, atque laudatur.

879.

O.

Opera cuiusque, indicant quis sit

810.

Operum duplex genus in Christo.

756.

Oratio Christi in horto.

952.

Oratio secunda in horto.

953.

Oratio tertia in horto.

954.

Odiū quomodo excæcat.

653.

Opus magnificum quod dicatur.

921.

Odor cœlestis iustorum manifestat in illis esse Christum.

816.

Ex operibus vniuscuiusque, colligemus an in illo sit Christus.

ibi.

Obedientia vitam donat sicut in obedientia mortem.

763.

Opera Christi testimonium perhibebant de illo,

756.

Obedientiae opus exequendum quoniam Deus imperat.

109. & 114. & 123.

Occasiones peccatorum quare vitandae.

288.

Oratione transfiguratur anima.

357.

Oratio requirit conscientiam mundam.

494.

Oratio quantam lætitiā cordis pariat.

597.

Opera bona omni tempore exhibenda

420. & 416.

Otiositas qualiter puniatur a Deo

420.

Obstinatio cauenda.

6. & 581.

Obstinatio signum reprobationis.

9. & 280.

Obstinatio quam insanabilis sit.

488. & 204. & 243. & 461.

Odium proximi quantum displiceat Deo.

64.

Odiū quo prosequendum est peccatum ratione passionis Christi.

938.

P.

Prosperitate & aduersitate qua ratione uti debemus exemplo Christi.

88.

Persecutionis humanæ ictus interitum non avertit.

ibidem.

Pauperis manus thesaurus & gazophylazium Christi

630.

Prodigi filij supplicium.

682.

Peccatores extra se sunt & quare

641.

Pec-

INDEX

Peccantes aliquando & statim resipiscentes temporali aliquo supplicio puniuntur à Deo. 648.
In profundum peccatorum venire quis dicatur. 648.
Primarij reipublicæ si diuini honoris studio flagrarent maximis beneficijs à Deo cumularentur homines. 656.
Prudètia magna ei* qui modo sibi prouidet pro æternitate sequenti Regis Aegyptij exemplo. 672
Pœnitentiam differre in aliud tempus quam ineptum, & periculosum. 673.
Peccatum mortale mortem affert animæ. 686.
Peccati vulnus sicut ictus fulminis 686.
Peccatores mortuos vocat Christus. 680.
Pax Dei, & pax mundi maxime distant 732.
Præmio maximo remunerat Deus paruos labores. 889.
Peccatum regnare in homine quare dicatur. ibidem
Peccata hominum seuerius in Christo puniuntur, quam si homines ad inferos detruderentur. 776.
Præmium gustantium sermonem Dei. 760.
Peccata sacerdotis & populi maxime distant. 742.
Passio Christi quam eximium beneficium fuit. 359. & 362. & 340.
Pro passionis beneficio quales a nobis sint Deo gratiæ referendæ. 449. & 450. & 543.

Passio Christi quid nos doceat. 566.
Passio Christi dignitatem animæ, & salutis eius ostendit. 372.
Passio Christi peccati grauitatem ostendit. 376.
Passio Christi quam eximium beneficium sit, ex circumstantia personæ patientis. 372.
Passiones, & fatigationes Christi ad animæ salutem procurandam hortantur. 594
Peccata publica quam detestanda sint. 58.
Peccati vulnus quam periculosum. 176 & 60.
Peccatum quam contra rationem sit. 214.
A peccatis quomodo liberari debeamus. 215.
Peccator sua culpa in peccato permanet. 255.
Peccatum quam difficilem habeat curationem. 460.
Peccatum quanta afferat nocumta. 475. & 479.
Peccatum excæcat mentem. 476.
Peccatum morsum conscientie inducit. 481.
Pater quæ bona procurare debeat filijs. 380.
Pœnitentia quam grata Deo sit. 721.
Pœnitentia cuncta peccata delet. 214.
Pœnitentia qualiter fructuose exhibenda. 227. & 62. & 488.
Pœnitentia non differenda. 227. & 581.

pœ

ALPHABETICVS.

Pœnitentia quam periculosa, quæ sero fit. 237.
Pœnitentia quam facilis sit. 255. & 257.
Perfectio qualis esse debeat. 499.
Prosperitas iniquorum qualem exitum habeat. 589. & 335.
Passionis Christi fructus, & utilitates, & primo de amore in Deum agitur. 933.
Passionem Christi multum valere ad peccatorum veniam consequendam. 945.
Peccatū mortale, & veniale, mors, & egritudo. 680.
Peccatum quare colubri simile dicitur. 680.
Peccatum non solum animam, sed corpus etiam vulnerat. 681.
Peccati vulnere remedium non nisi à Deo potest adhiberi. 681.
Peccatum merito lugebatur a sanctis. 702.
peccatum acerbe lamentatus est David. 703.
peccatum quam amare fleuerit Petrus. 704.
peccatum maxime ligat hominem, & ab eo sine auxilio Dei eripi non potest. 889.
Pascha magno olim ritu celebrabatur apud Iudæos. 901.
Peccatum & mors non Deo nocebant, sed nobis. 905.
Pati pro amicis gloriosum & honorificum. 908.
Philosophiæ summa duobus verbis comprehensa sustine & abstine. 869.

Prosperitas allicit cor hominis, & inducit ad negandum Deum. 869.
Prosperitati modus ponendus. ibidem.
Prosperitate qua ratione sint vsi Abraham & Iob. 870.
Patientiam in laboribus suadet Paulus Hebræis. 874.
Processio læta, & passio cur coniungantur in Dominica in Ramis. 864.
Primarij viri primi arma sumere debent, & cum hoste conficere. 868.
Peruersi homines veritatem fugiunt. 842.
Peruersorum hominum ingenium est, ut quemlibet suæ prauitatis contrarium odio prosequantur. 841.
Pharisæi animi morbo laborantes stulte aduersus Christum iudicauerunt. 834.
Prosperi successus malorum flagella sunt à Deo. 800.
Peccator nequit virtutem, & eius sectatores sustinere. 796.
Præceptum obseruationis festorum præ cæteris intimatur. 783.

R.

Redemptionis beneficium quæti æstimandum. 726.
Resurrectio Lazari resurrectio nem a peccatis significat. 686.
Reprehendi ægreferunt homines. 846.
Reli-

INDEX

Religiose viuentes multis persequi-
tionibus afficiuntur. 791.
Recti ab iniustis insectantur. 792
Renouatio interna qua ratione pro-
curanda & qui considerandus. 780

S.

SERMO Dei gustandus ob vi-
tam æternam sicut cibus ob
temporalem. 759
A Dei sermonibus quam primum
quis recedit consilium diuinum
ab eius memoria effluit. 760.
Sanguinem sudat Christus. 956.
Salutē animæ quam ardentē Chri-
stus optauerit. 561.
Salus animæ exemplo Christi pro-
curanda. 549
Salus animæ quam serio procuran-
da sit. 483. & 549.
Salutem animæ alienæ quam pauci
curent. 293.
Salus animæ proximorum solícite
curanda est. 438
Salus animæ ex passione Christi as-
timanda. 372
saluantur quam pauci 341.
Sapientia vera quibus in rebus con-
sistat. 200.
Sapientes multi in rebus inutilibus
& in rebus vtilibus ignari sunt. 200.
Sapientia donum Dei. 204.
Societas hominum quā periculosa
193.
Sacerdos qualis esse debeat. 456
Sacerdotes quam nitidis manibus

ad missæ sacrificium accedere de-
beant. 492.
Superior reddet rationem pro sub-
ditis. 528
Superiores debent vnanimiter con-
tra vitia dimicare. 499.
Superiores curent e medio tollere
vitia. 505
Superior nō sit acceptor personarū
505
Sollicitudo in rebus animæ & non
sæculi collocanda. 483. & 559.
Scandalū quā graue malum sit. 443
Superbia quā insita sit cordi huma-
no. 388.
superbia causa est multarum sedi-
tionum. 391.
Spes quantam lætitiā pariat iustis
506.
Simplicitas quantum placeat Deo.
700. & contra quantū displiceat
duplicitas ibi per totū discursum
Sacramenta quomodo salutem asse-
rant animæ. 839.
Supplicium reproborum in hoc sæ-
culo incipit. 839
Supplicium maximum Dei cum om-
nia ex animi sententia homini ac-
cidunt. 838
Salomonis sapientia quanta & qua
ratione insipiens fuerit factus a-
more mulieris. 832.
Sanctitas vera in quo consistat. 757
Sermonem diuinum qui gustaue-
rit qua ratione non morietur in
æternum. 758
Superiores eam vitæ rationem ini-
re debent vt ab illis virtutū ex-
empla petantur. 741

ALPHABETICVS

Superbi nullius precij apud Deum
879.
Superbus Deo & hominibus odi-
bilis. 578.
Supplicium Dei cesat cesante flagi-
tio. 655
Serpentum aspectu sanat Deus vul-
nera a serpentibus inflicta. 675.
Sacrificia nostra vt Deo sint grata
quo remedio vtendum. 694.
Supplicia a Deo inferuntur vt vitia
corrigantur. 709.
Supplicium iustum Dei vt in mor-
te obliuiscatur ei qui in vita obli-
tus est Dei. 709
Supplicia temporalia sagittæ paruu-
lorum dicuntur & quare. 889
Sūmissio animi incognita homini-
bus vsque ad aduentum christi.
873
Solarium confert Deus in labori-
bus. 862
Superflui sumptus moderationem
docet Christus. 866. & 26.
T.
TEMPVS omne diuino serui-
tio dicandum. 416
Tribulatio grate suscipienda cū
a Deo sit. 260
Tribulatio anthidotum peccatorū
269
Tribulationes cū Deus mittit etiā
fert opem vt patienter ferantur
347.
Tribulatio magnum Dei beneficiū
est. 1397
Tribulatio prodest ad progressus
animæ. 416.
Tribulatio amore Christi ferenda.
545.
Tribulatio iustorum glorioso fine
terminatur & contra felicitas ini-
quorum. 589
Tentat hostis sub specie boni. 158
Tentationes aduersus quibus armis
pugnandum. 169. & 311.
Tentatio gloriose victoriæ occa-
sionem præbet. 179.
Tentationis facilis est victoria ne-
gādo scilicet assensū. 174. & 334
Tentationes Deus temperat & mor-
tificat illas. 186.
Tribulatio ferenda est patiēter exē-
plo Christi. 545.
Tristitia nostra habet quasi gaudiū
nostrum non habet quali & quare
884
Tumulus in quo Lazarus sepultus
est stratum peccatoris significat.
691
Tribulationes permittit Deus in iu-
stis vt sint alijs exemplo patiētiæ
713
Trāsitus maris rubri apud hebræos
fuit celebris. 601
Triumphus Saluatoris cum trium-
phis Romanorum cōparatur. 866
Testimonium falsum duorū seniu
contra castam Susannam. 829
Tolerantiæ fructus. 799
Templum celum vocatur. 804

V.

INDEX.

Vocatio Dei respondendū. p.6.pertotum discursum & 123.	Vocatio Dei signum prædestina- tionis. 9.	Vocatio ad fidem quam ingens be- neficium Dei fuerit. 394.	Voluptas despicienda, vel ex eo so- lum quod mundi sit. 260.	Voluptas multorum causa peccato- rum. 267.	Voluptus quem terminum habeat 331. & 389.	Voluptati inest mors animæ 260.	Verbum Dei administrat arma con- tra tentationes. 173.	Verbum Dei opere exequendum 203.	Verbum Dei quam ingens benefi- cium. 401. & 405.	Verbum Dei quam ingratis recipia- tur à peccatoribus. 428.	Verbum Dei cur inefficax sit. 428.	Virtus spem letam efficit in corde 596.	Virtus quanto sit honore digna. 226.	Virtutis difficultates quomodo vincere possimus. 311.	Virtus omni tempore colenda. 416.	Virtus etiam in hac vita afficit gau- dio sectatores suos. 519.	Virtus lætitiā conscientie cau- sat. 596.	Virtutem colere quam vtile, & ne- cessarium. 615.	Virtutis Christianæ splendor maxi- me elucet in contumelijs asper- nendis. 883.	Vita hominis militia, & quare. 669.	Viuerē secundum carnē quid. 687.	Vita animi quanti æstimari debeat 682.	Vniuersum tenebris erat circum- fusum vsq; ad aduentum Chri- sti. 892.	Viuentes male infelicitate peribūt 829.	Verba diuina non audientes filij Dei non sunt. 758.	Verba Dei audire quis dicatur. 754.	Veritas iniquo animo accipitur ab hominibus, & quare. 745.	Veritas despicitur ab hominibus, & qua de causa. 744.	Virtutis spectatæ qui esse debent si improbitatis exemplum alijs prebeant timore debent. 741.	Zelus animarum habendus. 838.
--	--	---	---	---	--	---------------------------------	---	-------------------------------------	---	---	------------------------------------	--	---	--	--------------------------------------	--	--	--	---	-------------------------------------	----------------------------------	---	--	--	--	-------------------------------------	---	--	---	-------------------------------

Finis.

Index Conuentionum, & Discursuum huius Libri.

Conu. 1^a. Conuentionum a Luce 1° Jo. 2°.

1us Discursus, in quo agitur de misericordia Dei,
quæ nos ad panem 3° vocat. fol. 2.

2us Discursus, in quo ostenditur, quam consonantem
sit Ratio, & peccatorum conuersionem a Deo.
fol. 6.

Pla. 3. Cinc. Memoria hominum.

1us Discursus, in quo ostenditur quatenus hominum condu-
cat cogitatio, quæ cogitatio inuicem cogitatio
est. fol. 15.

2us Discursus, in quo ostenditur, hominum ad Deum conue-
ti debent, vel cō solum, q. gubnat est. fol. 23.

Pla. 4. Cinc. Conu. 2^a. Memoria hominum.

1us Discursus, in quo agitur de misericordia Dei, quæ
nos ad panem 3° vocat, & quæ nos ob oculos mor-
tis inuicem. fol. 30.

2us Discursus, in quo ostenditur, inuicem memoriam
habere conducere ad panem 3° peragendam. fol. 35.

Pla. 5. Cinc. Conu. 3^a. Memoria hominum.

1us Discursus, in quo ostenditur, inuicem memoriam
morum omni hominum generi. fol. 41.

2us Discursus, in quo ostenditur, quatenus inuicem
morum natura. fol. 45.

3us Discursus, in quo ostenditur, quatenus inuicem
ad hominem ripem de rationem recipiant peragere.

librum et antiquum vica nostra conditione. fol. 49.

Sec. 2. Cinc. Concio 5. Memenito homines

1us Discursus, in quo ostenditur, Teinunium velle velle esse ad placandum divinum statum nostris seculis ad rationem peroracum. fol. 46.

2us Discursus aduersus illos, qui cum hypocrisis deprecantur, nullo ad homines labore impetu, publico peccant. fol. 54.

Sec. 3. Cinc. Concio 6. Memenito homines

1us Discursus, in quo agitur de hypocrisis, quod homines possunt decipi, non vero deus. fol. 62.

2us Discursus, in quo agitur de odio, quo deus persequitur hy poctas. fol. 64.

Sec. 4. Cinc. Ego autem dico vobis diligite

1us Discursus, in quo ostenditur, quare amice, quo de homines cum placantur placeat deo, et diligant odium quod se persequuntur. fol. 74.

2us Discursus, in quo ostenditur, quare cum commendat omni, et inimicos diligamus. fol. 77.

3us Discursus, in quo ostenditur, Agere debet non solum verba, sed etiam exemplo homines inducere et inimicos diligere. fol. 80.

Sec. 5. Cinc. Diligite inimicos

1us Discursus, in quo ostenditur, quare cum ducatur inimicos diligere, et deus peccata remittat. fol. 88.

2us Discursus, ostendit impietatem illi assequi, qui iniuriam sibi illatam remittit. fol. 94.

Sec. 6. Cinc. Diligite inimicos

1us Discursus, in quo ostenditur, Deum esse videntem illum, qui suas vult contra iniurias. fol. 100.

Sec. 6. Cinc. Diligite

1us Discursus, in quo ostenditur, Valde consonum esse rationi, et inimicorum iniuria remittantur, vel hoc solum

quod Agere debet principia. fol. 102.

2us Discursus, in quo id quod in proximo fuerat inchoatum ad soluitur. fol. 104.

Sec. 7. Cinc. Discursus in thesauro. Concio 7.

1us Discursus, in quo ostenditur, quomodo fili dei spiritus dei aguntur. fol. 122.

2us Discursus, in quo ostenditur, quomodo filii dei spiritus dei aguntur. fol. 128.

Concio 2.

1us Discursus, in quo ostenditur, qua ratione deus spiritus suos ad caritatem, et laborem ducat; spiritus alios neque persequatur ad voluptatem, et corporis oblectamenta occupat. fol. 133.

2us Discursus, in quo ostenditur, Nam quare recte agunt illi, qui ducuntur in calum spiritus caritatem esse. fol. 138.

Concio 3.

1us Discursus, in quo ostenditur, quare spiritus dei bene facium esse eius in solitudine licet, et ubi non causa peritur, labores perferat, et tentationes superet. fol. 144.

2us Discursus, in quo ostenditur, caritatem esse videntem, et caritatem, et laborem, quos spiritus dei in solitudine persequitur, et deum nobis faciem, et placari, reddant. fol. 146.

Concio 4.

1us Discursus, in quo ostenditur, quare cum omni solitudine de caritate, et caritatem caritatem diligat. fol. 153.

2us Discursus, in quo ostenditur, sub specie boni. caritatem homines vident. fol. 158.

Concio 5.

1us Discursus, in quo agitur de caritatem. De caritatem filiorum dei, quod in caritatem animi. moribus, et in alia tolleranda ostenditur. fol. 163.

2us Discursus, in quo ostenditur, quibus remittit iniurias, et pugnantem cum bonis persequatur debet. fol. 163.

Concio 6^a

1us Discus. in quo agitur de exultantibus bello, et nobis demeritis interunt. fol. 174.

2us Discus. in quo ostenditur bellum iustum geri, et gloriosa victoria occasum præbeat. fol. 179.

Concio 7^a

1us Discus. in quo ostenditur, et rationem bellum iniustum per hominibus, non tamen finem, nisi ipsi consensum præbuerint. fol. 184.

Fol. 1^a post Dom. 13. Conciat. Volumine signantur.

1us Discus. ostendit quam sit difficile cor hominum inducere cum emolliis. fol. 188.

2us Discus. docet panem agendum esse ob amorem Dei potius quam ob timorem panis, et alia rationes. fol. 196.

Concio 8^a

1us Discus. in quo ostenditur, multos esse, qui in ipsi et sibi condunt ignem sunt, in ipsi et in multis momentis sunt, valde sapientes fiunt. fol. 200.

2us Discus. ostendit, pauci pro se misericordia ad salutem animæ, si caritas mentis obsideret. fol. 204.

Concio 9^a

1us Discus. ostendit, sage mones super veniunt peccatoribus qua hora ipsi minus peccant, et magis peccant. fol. 209.

2us Discus. in quo ostenditur, fuitur de a Ministri et alijs ordinis rationis correptionibus demeritis in iudicio peccatorum. fol. 214.

Concio 10^a

1us Discus. in quo ostenditur, quanti faciat Deus hominum peritiam. fol. 221.

2us Discus. ostendit, in quolibet genere suffragia ad satisfaciendum pro peccatis. fol. 227.

Concio 11^a

1us Discus. docet, panem non esse in aliud tempus rescribenda. fol. 232.

2us Discus. docet, correptionem recipiendam esse animo benedictio, et gaudio. fol. 239.

Fol. 6. post Dom. 13. quod. Ascendit hinc de solennitate.

Concio 12^a

1us Discus. ostendit, maximus Dei beneficii est, Agnum meum cum animam nostram fieri. fol. 245.

2us Discus. in quo ostenditur, aut peccatores quorum Agnus Domini me dicitur, et peccatorum manum in iudicio. fol. 251.

Concio 13^a

1us Discus. ostendit, peccatorum sua culpa damnari. fol. 255.

2us Discus. in quo ostenditur, et panem spectare debent, et scilicet ordinem salutis impunitatem aequilantur. fol. 262.

Concio 14^a

1us Discus. ostendit, voluptatibus, et oblationibus animum mortuum ducere, panem ad salutem reverteri. fol. 267.

2us Discus. contra eos, qui per confessionem et panem, in eadem peccata prolabuntur. fol. 273.

Concio 15^a

1us Discus. aduersus illos, qui in suis rebus suis perueniunt, nec illa corrigenda curant. fol. 280.

2us Discus. docet, non solum peccata, sed etiam occasiones peccandi relinquendas esse. fol. 288.

Concio 16^a

1us Discus. explicat, panem in Repub^{ca} reperiunt, qui de salutem animarum curanda agant. fol. 293.

2us Discus. contra eos, qui ignorantem, indignos confessionis colligunt. fol. 297.

Dom. 2^a. In ad. Duplex illis in manibus corculum.

Concio 17^a

1us Discus. quanto intervallo gloria calis superet gloriam mundi. fol. 300.

2us Discus. de causis, propter quas homines gloriam mundi gloria calis antagonizant, et remedijs eam. fol. 311.

Concio 2^a
1us Discus. in quo ostenditur naturam esse Cuiam Agri ad
consequendam sempiternam felicitatem. fol. 324.

Concio 3^a
1us Discus. quam incommensurabilem sit gloria beatorum. fol. 325.
2us Discus. quam ingens sit gloria beatorum aliquibus eorum
mentis persequitur. fol. 330.

3us Discus. terminum Cuius Agri esse gloriam, gloria vero
mundi, Cuiam. fol. 335.

Concio 4^a
1us Discus. ostendit quam pauci sint qui saluantur. fol. 341.
2us Discus. docet, Deum quem fecit iustus in laboribus suis, et
ideo in eo sperandum deinde esse. fol. 342.

Concio 5^a
1us Discus. in quo agitur de maximo illo Agri domini beneficio
in nos collato, cum animi gloriam requirit, ne in corpore rem
per diffundatur, ut sic pati posset. fol. 351.

2us Discus. ostendit, animi in oratione transfigurari. fol. 352.

Per. 4. post. Dom. 23. Concio 1^a. Ecce accendimus
1us Discus. in quo maxime Agri passionis beneficium ostendit. fol. 359.
2us Discus. de gratia quod nobis Deo d. m. referenda est eo quod tot
ille labores nostri causa periculis. fol. 362.

Concio 2^a
1us Discus. declarat in Agri morte, et passionis Agriam di
uinitatem alicuius parte. fol. 366.

2us Discus. de vinculo quo obstricti sumus Deo, non solum eo
eo quod tot labores periculis, sed etiam quod eos liberam animo nos
in causa subicit. fol. 369.

Concio 3^a
1us Discus. in quo est dignitate Agri qui cruciatus et mortem
subiit, nostra redemptio dignitas et magnitudo perpen
ditur. fol. 373.

2us Discus. in quo est Agri morte ac tormentis peccatum

maxime deestandum esse concludimus. fol. 376.
Concio 4^a Discus. ostendit
1us Discus. a lucasus est faciens qui periculis duntaxat
bona liberis suis comparant. fol. 380.
2us Discus. de bonorum temporalium fructu, ac utilitate. fol. 384.

Concio 5^a
1us Discus. in quo ostenditur, ambitionis vitium quasi in
fiorum esse hominum animis. fol. 388.
2us Discus. in quo ambitio multarum seditionum causam
esse probatur. fol. 391.

Per. 6. post. Dom. 3. Homo erat pauper familias.
Concio 1^a
1us Discus. explicat magnam gratiam nobis facit nobis facit
esse a deo, cum in sua nos vinea constituit. fol. 394.
2us Discus. explicat labores, quod a deo officium, pro de
nuntio esse habendo. fol. 397.

Concio 2^a
1us Discus. de magno illo beneficio quod nos deus afficit, cum
nobis Evangelium Sacram Legem dedit. fol. 401.
2us Discus. explicat aliud beneficium quod deus in Ecclesiam
conferat cum eam Sacra scriptura armat. fol. 405.

Concio 3^a
1us Discus. in quo ostenditur, Deum saepe auferre hominibus
temporalia, et periculis facit in eis quod animi de
spiritualia sunt. fol. 410.
2us Discus. in quo ostenditur, Deum sui beneficiis eo pri
vare, qui illis abundantius. fol. 413.

Concio 4^a
1us Discus. in quo ostenditur, nullum esse tempus, in quo
deus a nobis fauore non recipiat. fol. 416.
2us Discus. explicat supplicium, quod de vineam sumitur
eo quod deo debemus facere non reddere. fol. 420.

Concio 5^a
1us Discus. in quo ostenditur, gratiam nobis supplicium
a deo inferri, cum spiritualibus bonis privamur. fol. 424.

2us Discus. explicat quam exi faciant impioi fauores ab eis opioi, et quam negligenter eis gerant aliqui dei inuicti. fol. 424.

Dom^{us} 3^a Leadr. Erat Iesus eiciens demonia.

Concio 1^a

1us Discus. in quo declaratur quid causa sit cur demonia huc in mundo permoneant, cum Agnus ad expellendum illum venerit. fol. 432.

2us Discus. quomodo opo opem ferre debeamus in demonibus eiciendis et affirmabimus quatuor modum. fol. 438.

Concio 2^a

1us Discus. in quo ostenditur quam graue inuicem modum sit alijs scandalis, aut peccatis occasio esse. fol. 443.

2us Discus. in quo explicatur, quare deus in nos temerario conuulsi, et in mundi reuoluit, ut demones eijceret. fol. 442.

Concio 3^a

1us Discus. de causis, et rationibus, cur cum multis accidit in mundo sint ad demones effugandos, et peccata expellendos, et adhuc in eo et demones, et peccata perstant. fol. 458.

2us Discus. ostendit, difficile admodum esse, demones ab hominum animis expelli. fol. 460.

Concio 4^a

1us Discus. eductus eo qui indigni ad Sacram confessionis accedunt. fol. 462.

2us Discus. contra eos qui pro verecundia non audent confessionis suo criminis pacificare. fol. 462.

Concio 5^a

1us Discus. explicat omnes periculis hominum deus a demone et peccati. fol. 475.

2us Discus. adhuc perstat in explicandis demonibus quibus male officio demon peccatus. fol. 479.

3us Discus. in quo ostenditur, demonia conuulsi, et coactos de animis hominum aut eijciendo. fol. 483.

*Inuictus
qui tunc erat
quidam
Traditiones
Matth. 5.*

Fe. 4. post Dom. 3. 3. Quare?

Concio 1^a Traditionis

1us Discus. in quo ostenditur, et corrigendas animi malulas in sacris esse allusiones et obsequia, et inuictam cordis bonitatem requiri. fol. 488.

2us Discus. de spiritali mundicia manuum. fol. 492.

Concio 2^a

1us Discus. qua perfectione Agnus praeferri esse debet. fol. 490.

2us Discus. de diligentia quam in Republica administranda eiusdem Principis et Iudicis adhibenda sunt, ut inuictam morum conuulsi a diabolo eorum remedia. fol. 505.

Concio 3^a

1us Discus. in eo qui alium peccata seuerantur, ead supra modum graua esse censent, quapropter non conuulsi. fol. 511.

2us Discus. contra eos qui mundi traditionibus seruientes, legem et mandata dei frangere non dubitant. fol. 516.

Concio 4^a

1us Discus. diuinum cultum honoratur. fol. 520.

2us Discus. in quo ostenditur, corrigendam esse de peccatis rationem eorum seculorum, quod subditis parata fuerint. fol. 528.

Concio 5^a

1us Discus. in eo qui continentiam tantum boni habent desiderant. fol. 536.

2us Discus. in quo non solum sanctorum, sed etiam conuulsi necessaria esse comprobatur. fol. 537.

Fe. 6^a post Dom. 3. 3. Samaritana

Concio 1^a

1us Discus. in quo explicatur quantum sit dei in hominibus beneficium, pro eorum salute ipsum dei filium in fatigatione, lassitudine (sustinentur). fol. 540.

2us Discus. de officio quo deinceps sumus ad aliquid opo

*Se debet sic
supra fones
Joan. 8.*

causa perscrutandum, ex eo quod ille tanta gratia nobis gaudeat. fol. 545.

Concio 2^a

1us Discus, in quo ostenditur debere quo obnoxii sumus ad animi salutem quousque ratio laboris curandam, cum in ea assequenda tanta cura opus sit. elaborandum. fol. 549.

2us Discus, quam sit lamentatione dignum, laudabile salutem nostram laboris ratio negligenter frustrari et non habere. fol. 554.

Concio 3^a

1us Discus, de adveniensima illi, qua agitur de hominum salutem desideravit, et quam sit cum ratione coniunctum, eam ab hominibus compleat. fol. 559.

2us Discus, de studio et diligencia, qua deus gratia nobis est inquirenda. fol. 566.

Concio 4^a

1us Discus, quo pater agitur submissio hominum superbiae condemnatur. fol. 574.

2us Discus, quam benigni, ac humiliter agitur nobiscum agat, et de vinculo quod nos huius rei causa sihi obicit agat. fol. 576.

Concio 5^a

1us Discus, contra eos qui in suis flagitiis persistunt, nulla adhibita cura, ut ab eis se compellant. fol. 581.

2us Discus, ostendit, liberales esse debere homines in deo, ut ipse deus in eo sit etiam magnificus. fol. 585.

Domini 4°. Augustinus panem dicitur. Item 6.

Concio 6^a

1us Discus, in quo ostenditur, sicut iniqui non in opibus, ac laboribus fruuntur, sed in iniquitate, solatio et gaudio. In flagitiis, et contra. fol. 589.

2us Discus, ostendit, Deum etiam in hac vita suis peccatis et solatiis, ac gaudiis afficere. fol. 594.

Concio 7^a

1us Discus, ostendit, Deum deus. In submissioe sua et

1us Discus, de agere conigit necessitate. fol. 599.

2us Discus, in quo probatur nulla mundi bona satisfactionem homini afficere posse, prout solus deus. fol. 608.

Concio 8^a

1us Discus, cum mundanis non satis sunt omnia bona, quae possident, etiam si plura sint. fol. 612.

2us Discus, contra ea qui mundum sequuntur, agitur deus deserunt. fol. 616.

Concio 9^a

1us Discus, explicat quam sit expediens consilium alicuius expugnare in rebus quae habent aliquid periculi ac momenti. fol. 619.

2us Discus, quantum expediat primariis gratiam dei, oculos in gaudentem indigentem conijcere. fol. 623.

Concio 10^a

1us Discus, de fructibus eternorum. fol. 627.

2us Discus, locet in partitione bonorum temporalium deus, eiusque sanctissimas leges consulendas esse. fol. 631.

Item post Domini 3° 53 quid agat

Concio 11^a

1us Discus, ostendit qua de causa agitur deus mundo lucem attulit, adhuc ille in tenebris jaceat. fol. 634.

2us Discus, ostendit, caritatem mentis multum malum, cum non plerumque bonorum causam committit. fol. 638.

Concio 12^a

1us Discus, in quo ostenditur caritatem animae multum malum, eorum causam esse. fol. 642.

2us Discus, ostendit, caritatem mentis obstinationis causam esse, efficitur et homo in sua pravitate ad mortem non perveniat. fol. 646.

Concio 13^a

1us Discus, ostendit a quibus causis animi caritas dimanet. fol. 650.

2us Discus, ostendit, deus sepe punire iniquitatem propter hominem

de flagitiis, et eorum hinc malo remediis adhibendis. fol. 654.

Concio 1^a

*1us Dicitur. ostendit, res aduersas sapē e venite hominū nō pōt
eius peccata, nō pōtius es boni, deo q̄ boni pveniat. fol. 654.*
*2us Dicitur. ostendit, q̄ p̄taria Religioni p̄fessores, veleno
solum q̄ Agnitiō sint, Vinculo sanctitatis et p̄fessionis
obstringi. fol. 662.*

Concio 2^a

*1us Dicitur. ostendit, quatenus op̄eac hominū dum vltimū
viriū, honesti op̄eac se tradere. fol. 668.*
*2us Dicitur. ostendit, in animi curacione remedijs a deo
adhibitis p̄tendit eū, licet ea nobis aduersa videantur. fol. 674.*

Itē. 6^a p̄t. Dom. 1. quadrag. de Sacerd.

1us Dicitur. in quo ostendit, quo pacto peccant si non anima. fol. 682.
2us Dicitur. quatenus p̄tendit mētē animi. fol. 684.

Concio 3^a

*1us Dicitur. explicatur, animi a diabolo p̄tē reuocari ad vltimū
et ideo obligari hominē, p̄tē ex sēntiā op̄eac. fol. 687.*
*2us Dicitur. explicatur, de q̄ nō sōlū de flagitijs et p̄tē op̄eac
enquam, p̄tē vltimū videntur, sēntiā omnino abducant. fol. 691.*

Concio 4^a

1us Dicitur. Cux Agnitiō dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 694.
2us Dicitur. quatenus sit rationi cōsenteant, vltimū dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 699.

Concio 5^a

*1us Dicitur. ap̄tē de causis aq̄, animi luxuria dimanet, et q̄ sint
illi remedia adhibenda. fol. 705.*
2us Dicitur. ostendit, q̄tē p̄tē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 710.

Concio 6^a

*1us Dicitur. quatenus sit difficile, ex flagitijs abducere qui luxuria p̄tē
casu cōsuetudine laborat. fol. 716.*
*2us Dicitur. ap̄tē de remedijs, q̄tē in p̄tē p̄tē cōsuetudine
casu p̄tē. fol. 720.*

Dom. 5^a quadrag. in Passione.

*1us Dicitur. explicatur, vltimū quo Agnitiō, de vltimū sumus
eo q̄tē p̄tē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 724.*
2us Dicitur. ostendit, quatenus ligno sit deo p̄tē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 729.

Concio 1^a

1us Dicitur. in quo quatenus dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 734.
2us Dicitur. ap̄tē de obligatione, qua de vltimū dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 736.

Concio 2^a

1us Dicitur. in quo ostendit, quatenus iniquo animo p̄tē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 743.
2us Dicitur. ostendit, deo sequendū eū q̄tē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 747.

Concio 3^a

1us Dicitur. in quo qui deo obedire, eū filij p̄tē dicitur. fol. 753.
2us Dicitur. ostendit, quo pacto dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 758.

Concio 4^a

1us Dicitur. in quo dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 763.
2us Dicitur. de cōtē dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 767.

Itē. 4^a p̄t. Dom. 3^a in Passione. Concio 1^a

1us Dicitur. in quo dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 772.
2us Dicitur. de studio, quo animi renovatio instruitur. fol. 777.

Concio 2^a

1us Dicitur. contra eo, qui dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 782.
2us Dicitur. aduersus illos qui dicitur, dicitur, dicitur, dicitur, dicitur. fol. 785.

Concio 3^a

1^a Dicitur. in quo agitur quibus persecutionibus illi qui pie et religiose vivunt in hac vita persequentur. fol. 194.

2^a Dicitur. explicat quo pacto Iudei improborum hominum persecutionibus fautores persequantur. fol. 197.

Concio 4^a

1^a Dicitur. agit de cultu et honore qui loci sancti debetur. fol. 202.

2^a Dicitur. explicat quam sit angustia inprobis rectorum laici populi. fol. 206.

Concio 5^a

1^a Dicitur. in quo quis sit unusquisque, et suis operibus dignoscendum esse monstratur. fol. 210.

2^a Dicitur. docet, in vita, moribus signari an deus in notam animi sit, nec ne. fol. 215.

Act. 6^a post. dom. 51. Concio 1^a

1^a Dicitur. contra detracentes. fol. 219.

2^a Dicitur. contra ea qui iniquati erga Deum occurrunt. fol. 221.

Concio 2^a

1^a Dicitur. in quo explicatur, quam difficile obstinati animi luxuriam luxent. fol. 226.

2^a Dicitur. ostendit, malitiam mulierum valere ad obsecandas hominum mentes. fol. 230.

Concio 3^a

1^a Dicitur. quantum conuicti clamor, animos a Deo et conjunctione abducere. fol. 235.

2^a Dicitur. aduersus eos qui nolunt intelligere, et bene agant. fol. 239.

Concio 4^a

1^a Dicitur. explicat quas ob causas humani generis videri in hoc mundo damnari. fol. 243.

2^a Dicitur. in quo ostenditur, quod de rebus reipublice gubernationis agere debeant. fol. 247.

Concio 5^a

1^a Dicitur. ostendit, improborum consilia a Deo dissipari. fol. 250.

2^a Dicitur. ostendit, expellens fuisse, deus hominum causam, mortem subire. fol. 252.

Dom. in Lamentis. Concio 1^a

1^a Dicitur. ostendit, nulli esse gaudium in hac vita cum non aliquid tristitia admiscetur. fol. 261.

2^a Dicitur. ostendit, quomodo humana progenies non dum est. fol. 266.

Concio 2^a

1^a Dicitur. quam deprensam dei filius superbo homines humilitate sua, condemnari eos qui eius exemplo de humilitate non sentiunt. fol. 271.

2^a Dicitur. quantum deus proximis suis, et magnates humilior. fol. 276.

Concio 3^a

1^a Dicitur. ostendit, quomodo Iudei in hac vita despiciantur, et in celo gloriosi fiant. fol. 281.

Concio 4^a

1^a Dicitur. explicat, quod deus non causa in terras descendit, eius adventus magnas nobis utilitates attulit. fol. 286.

2^a Dicitur. in quo quid in se fuerat inchoatum, absoluit. fol. 290.

Act. 5^a in Cena Domini. Concio 1^a

1^a Dicitur. in quo redduntur rationes ob quas Christus de soletem Pascha diem ad mortem subeundo elegerit. fol. 295.

2^a Dicitur. ostendit, quantum sit Christus in homines beneficium ipsum per se, et carnis labores ad eternam suam pacem commigrasse nostri causa. fol. 299.

Concio 2^a

1^a Dicitur. explicat, cum servatam nossem accussationem suam mortis tempus horam suam appellauit. fol. 302.

2^a Dicitur. in quo id quod in se fuerat inchoatum, absoluit. fol. 306.

Concio 3^a

1^a Dicitur. agit de maximo illo amore, quem Christus deus et homines ostendit, etiam ad vitam eternam vocaret. fol. 311.

2^a Dicitur. in quo agit de eodem Christi amore in fine sua vita praeque manifestata. fol. 315.

Concio 4^a

1^a Dis. in quo ostenditur, quod exa non a modum tunc ma
dime illa sunt cum dicuntur in Euchar^{ia} Sacramento
infinis. fol. 219.

2^a Dis. in quo agitur de magna ipsa tractate, et de exi
tina eius sumitur, quod simul in abluendis discipulo
rum pedibus eminebat. fol. 223.

Concis de Passione Dⁿⁱ viginti duo discursus
sue complectens. fol. 228. v.

